

စာအုပ်ရရှိနိုင်သော ဌာန။

နောက်ထပ် မရိုက်နှိပ်နိုင်၍ ကုန်လှူနီးသော စာအုပ်များကို ဈေးမြင့်ရောင်းကြတိုင်း ကျမ်းပြုဆရာတော် အထံသို့ မကြာမကြာ တိုင်စာ ရောက်ပါသည်။ ပဌမ တာဝန်ယူ၍ ရိုက်သူများလက်မှ လွတ်ပြီးသောစာအုပ်ကို ဈေးမြင့် ရောင်းသော်လည်း ဆရာတော် မတတ်နိုင်ပါ။ အော်ပါ ဌာနများတွင် စာအုပ်ရှိသေးသမျှ စာအုပ် နှုန်းရင်းအတိုင်း ရရှိနိုင်ပါသည်။

“ကျော်ပုံနှိပ်စက်”

၈၄ လမ်း၊ ကွမ်းခြံ - မန္တလေး။

ဦးပေဂီရင် - ဒေါ်စောရင်
ရတနာ့ဝါဒီ ပိဋကတ်စာအုပ်ဆိုင်
နံပါတ် ၆၉-၇၀။ ဘုရားဈေး၊ ရွှေတိဂုံ-ရန်ကုန်။

ပုံနှိပ်၊ ထုတ်ဝေသူ (မောင်ကျော်)။

၄၈၈၄

အရှင် ဇနကာဘိဝံသ

၏

အမှတ် (၁၈) ကျမ်းစာ

အလင်္ကာဘာသာဠိကာ

[“အလင်္ကာ” ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော သုဗောဓာ
လင်္ကာရ ကျမ်းစာကို နိဿယအဓိပ္ပာယ်တို့ဖြင့်
စုံလင်စွာ တန်ဆာဆင်ထားပါသည်။]

၁၃၂၁-ခု

ဂျပ်ထူ အဝတ်ဖုံး
နှုန်း-၁၀၀

နယူးဘားမားပိဋကပုံနှိပ်တိုက်
အမရပူရမြို့။

အလင်္ကာဘာသာဒီကာ

အချိန်ဒါန်း

အညမညံစ ဘုဝနံ, ဝတ္ထုတ္တယံ အလံကရေ၊
ဂုရူပိ မံ တံလင်္ကရိယ, ကသံ လင်္ကာရဘူသနံ။

ဝတ္ထုတ္တယံ-မြတ်ဘုရားနှင့်, တရား သံဃာ, တည်မှီရာဟု, သုံးဖြာ
အကျော် , ရတနာတော်မြတ်သည်။ အညမညံစ - ပုလဲ သုံးသွယ် ,
ချင်းချင်းခြယ်သို့, ရှုဘွယ်ပဝင်း, အချင်းချင်းကို၎င်း၊ ဘုဝနံစ- ရတနာ
မြတ်, သုံးရပ်နှင့်ဆုံ, ရံခါ ကြိုသည့်, သုံးဘုံဌာန , ဤလောကကို၎င်း၊
အလံကရေ-မင်္ဂလာပွားမှု, တန်ဆာပြုလျက်, ယခုချိန်တိုင်, ဆင်ပြင်နိုင်
ပါပေ၏။ ဂုရူပိ-ကျောက်ထီးတမျှ, လေးစားရသည့်, ငါ့ကျေးဇူးရင်,
ဆရာအရှင်တို့သည်လည်း၊ မံ-သာသနာ့ဝန်ကြီး, ခိုမစီးဘဲ, ကိုယ်ထည်း
ထမ်းလို, ဤငါ့ကိုယ်ကို၊ အလင်္ကရေန္တိ-ကိုယ်ရောစိတ်ပါ, ကြက်သရေ
ဖြာအောင်, ကောင်းစွာပြုပြင်, ဆင်တော်မူလိုက်ကြကုန်၏။ တံလင်္ကရိ
ယ- ထိုသည့် သုံးဖြာ , ရတနာနှင့် , ဆရာ အရှင်, ဥပုသ်ပြင်ဝယ်,
ဆင်ယင်သမှု, တန်ဆာပြုပြီး၍၊ အလင်္ကာရဘူသနံ- ကျမ်းသုဗောဓ,
လင်္ကာရ၏, ကျနမ္ပန်စွာ, တန်ဆာဖြစ်သောဘာသာဒီကာကို၊ ကသံ-
ဆရာသီးသီး, နည်းစုံမှီး၍, အပြီးတည်ထွင်, စီရင်ပေအံ့ သတည်း။

အညမညာလင်္ကာရ

ဘုရားရတနာ ။ ။ ဘုရား တရား သံဃာ ရတနာ ၃ ပါးသည်
အချင်းချင်း တန်ဆာ ဖြစ်တော်မူ၏။ ချွဲပါဥျားအံ့ — ဘုရားရှင်သည်
သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ရပြီးဖြစ်ပါသော်လည်း မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်နှင့်
တကွ ပိဋက ၃ ဖြာ တရားရတနာကို ဟောတော် မမူလျှင်၎င်း, ထို
တရားတော်ကိုကျင့်၍ တရားပေါက်သော အရိယာ သံဃာတော်များ
ခြံရံလျက် မရှိလျှင်၎င်း, ဤလောက၏အကျိုးကို ဤမျှ ထမြော်အောင်
ဆောင်တော်မူရာရောက်မည် မဟုတ်ပါ။ လောကကျိုးကို ဤမျှလေဝံ
ဆောင်တော်မမူလျှင် လောက၏ ဤမျှလောက်အားကိုးစရာဖြစ်တော်
မူမည် မဟုတ်ပါ။ ယခုသော်ကား တရား သံဃာ ရတနာ ၂ ပါး၏
တန်ဆာဆင်မှုကြောင့် ဘုရား ရတနာသည် လောက၏ အားကိုးရာ

ဖြစ်လျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ၍ နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင်ငါးရာ ကျော် သည့်တိုင်အောင် လူအများ၏ နှုတ်ဖျား၌ “ ဘုရား - ဘုရား ” ဟု ကြက်သရေမင်္ဂလာအပြည့်ပါသောစကားလုံးကို ရိုသေလေးမြတ်စွာ သုံးစွဲလျက်ရှိပါပေသည်။

တရားရတနာ။ ။ တရားရတနာလည်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ အရှင် ဘုရားသခင်၏နှုတ်တော်မှ ထွက်ပေါ်ရသောကြောင့်၎င်း ၊ ထို တရားတော်အတိုင်းလိုက်နာကျင့်ကြံ၍ ချမ်းသာသုခရရှိသော အရိယာ သံဃာတော်များက တရားတော်၏ ဂုဏ်ရည်သတ္တိကို လက်တွေ့ပြနိုင် သောကြောင့်၎င်း၊ ဘုရား သံဃာ ရတနာ ၂ ပါးသည် တရားရတနာကို တန်ဆာ ဆင်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါပေသည်။ ဤသို့ တန်ဆာဆင်ထား သောကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ တရားရတနာသည် ဘာသာခြား တရား တို့ထက် လောကအကျိုးကို (ခုဘဝ နောင်ဘဝအတွက်) သာလွန်၍ ရွက်ဆောင်နိုင်ပေရကား “ တရား- တရား ” ဟု လောက၌ မရှိလျှင် မဖြစ်သော မင်္ဂလာတပါးအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားလျက်ရှိပါပေသည်။

သံဃာရတနာ။ ။ သံဃာ့ရတနာကို ကြည့်ပါဥျားလော၊ ဘုရား ရှင်၏ သာဝက သံဃာတော်သည် ဘုရားရှင် ပညတ်တော်မူချက်ကို လေးလေးနက်နက် လိုက်နာ၍ တရားတော်အတိုင်း ကျင့်ကြံလေရာ ကိလေသာ နည်းပါးသည်မှစ၍ ကိလေသာကုန်ခမ်းသော ရဟန္တာ များ ဖြစ်ကြပေသည်။ ဘုရားရှင်၏ သာဝကသံဃာများလောဝံ သီလ စောင့်ထိန်းရသော သာဝက ၊ ဘုရားရှင်၏ လမ်းကောင်းနည်းမှန်ကို ကျင့်ကြံလိုက်နာ၍ ကိလေသာနည်းပါး ကုန်ခမ်းသွားသော အရိယာ သာဝက- ရဟန္တာသာဝကမျိုးသည် ဤကမ္ဘာလောက၌ မရှိနိုင်ပါ။ [သံဃာ့ရတနာ - ဟူရာ၌ အရိယာသံဃာများကိုသာ ဆိုလိုပါသည်။] ဤသို့လျှင် ပုလဲ ၃ သွယ်သည် အချင်းချင်း ခြယ်လှယ်ကာ လွန်စွာ ကြက်သရေရှိသကဲ့သို့ ရတနာ ၃ ပါးလည်း အချင်းချင်း တန်ဆာဆင် ကာ လောကအလည်ဝယ် တင့်တယ်လျက်ရှိပါပေသည်။

ဘုဝနာလင်္ကာရ။ ။ ဘုရားအလောင်းတော် ပဋိသန္ဓေ တည် နေတော်မူသည်မှစ၍ နတ် မြဟွာတို့သည် လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်ကြ၏။ ဓမ္မစကြာတရား ဟောတော်မူသောအခါလည်း နတ် မြဟွာတို့သည်

လွန်စွာ ဝမ်းမြောကြ၏။ အရိယာသံဃာတော်များ ပေါ်ထွန်းတော် မူသောအခါလည်း လွန်စွာဝမ်းမြောက်ကြ၏။ဘာကြောင့် ထိုမျှလော့ ဝမ်းမြောက်ကြသနည်း။— တရားအမှန်ကို သိရခြင်း၊ တရားအတိုင်း စွမ်းနိုင်သမျှကျင့်၍ လူချမ်းသာ၊ နတ်မြဟ္တာချမ်းသာ၊ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ ရမည့်အရေးကို တွေးမိကြခြင်းကြောင့် ထိုမျှလောက် ဝမ်းမြောက်ကြ ပေသည်။ ထိုသို့ ဝမ်းမြောက်ကြသည်နှင့်လျော်ညီစွာ ဘုရားပွင့်တော် မူချိန်မှစ၍ လူကောင်း နတ်ကောင်းတွေ များစွာ ပေါ်ပေါက်လာ၏။ ထို လူကောင်းများကြောင့် လူလောကကြီးသည် နေစချင့်ဘွယ်ကြီး ဖြစ်ကာ ပျော်စရာ ကောင်းလာ၏။ မတရားမှုတွေ မရှိသလောက် နည်းပါး၏။ တရားသဖြင့်ဖြစ်သော ကိစ္စတွေချည်း ထွန်းကားလာ၏။ ဤသို့လျှင် ဘုရား တရား သံဃာ ရတနာ မြတ် ၃ ပါးသည် ဤကမ္ဘာ လောကကြီးကို ရှမ်းတဝေဝေ ကြက်သရေမင်္ဂလာနှင့် ပြည့်အောင် တန်ဆာဆင်တော်မူနိုင်ကြသော မင်္ဂလာများပါပေတည်း။

ဆက်ပါဥပမာ— အရိယာသံဃာတော်များ ထွန်းကားခဲ့ရာ ရှေးခေတ်ကို ထားလိုက်ပါဥပမာ၊ ပုထုဇဉ် သူတော်ကောင်းသံဃာများ ထွန်းကားရာ ဤ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ရှေးခေတ်က သံဃာတော်များသည် ရွာဥျးမြို့ထိပ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူကာ စာပေသင်ပြ သြဝါဒပေး၍ မြို့ရွာ၏ ကြက်သရေ မင်္ဂလာ အဆင်တန်ဆာများ ဖြစ်ခဲ့ကြပါသည်။ ယခုအချိန်မှာမူ ထိုကဲ့သို့ ဣန္ဒြေရရနှင့် စာပေသင်ပြ၍ သြဝါဒပေး နိုင်သောကြောင့် သံဃာတော်များသည် ထိုထိုမြို့ရွာ၌ ရှေးကကဲ့သို့ အရှိန်အဝါ မရှိနိုင်တော့ပေ။ ထို့ကြောင့် သံဃာတော် များသည် ကြည်ညိုဘွယ် ဣန္ဒြေဆောင်လျက် ရှေးကထက် သဘာဝကျအောင် ကလေးသူငယ်တို့အားစာပေသင်ပြသြဝါဒပေး၍ တိုးတက်လာသော လောကဓာတ်ပညာကို တနည်းတလမ်းအားဖြင့် ဝိနည်းနှင့် မဆန့် ကျင်အောင် ကူညီအားပေးသင့်၏။ ဤကဲ့သို့မှ မဖြစ်နိုင်လျှင် ဤရတနာ ၃ ဖြာ အဆင်တန်ဆာသည် ဤနိုင်ငံအတွက် ကြက်သရေမင်္ဂလာမဖြစ် နိုင်တော့ပါ။ ဘုရား တရား သံဃာတော်များ၏ တင့်တယ်စွာ တည် နေရာမဟုတ်သော နိုင်ငံလည်း စိတ်ချမ်းသာခွင့် မပေးနိုင်ရုံမက၊ ဘဝ အဆက်ဆက် မကောင်းမှုတွေ တိုးတက်စေမည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် သူတော်ကောင်းမှန်သမျှ မနေထိုက်ကြတော့ပါ။

ဂုရုအလင်္ကာရ။ ။မိမိကို ဘုရား တရား သံဃာ ရတနာ ၃ ဖြစ်
 အရိပ်အာဝါသဝယ် ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်များက တန်ဆာဆင်
 ပေးတော်မူကြပေသည်။ ချဲ့ဥားအံ့ — မိမိ၏ ရှေးဘာသာဋီကာများ၌
 ညွှန်ပြအပ်ခဲ့သော ဆရာတော်များသည် သာသနာတော်၌ နေလ
 အသွင် ထင်ရှားတော်မူကြ၏။ ထိုဆရာတော်များသည် မိမိကို စာပေ
 သင်ပြရာ၌ အကျနဆုံး သင်ပြတော်မူခဲ့ကြ၏။ အနေအထိုင် အပြော
 အဟော အရေးအသားကိုလည်း သင်ပြတော်မူကြ၏။ [သင်ပြတော်
 မူကြပုံကို ကစွည်း, ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာတို့၌ ပြခဲ့ပြီ။]

စာရေးတတ်အောင် ဆင်လိုက်ပုံ။ ။ဆရာအရှင်တို့၏ မိမိအား
 တန်ဆာဆင်ပေးပုံအမျိုးမျိုးတွင် စာအရေးအသားကျွမ်းကျင်အောင်
 ဆင်ပြင်လိုက်ပုံမှာ မှတ်သားလောက်ပါပေသည်။ မိမိသည် “ အစ
 လေးလုံး, အလယ်သုံး, အဆုံး ငါး- ခုနစ် ” “ နှစ်သုံးလေးနောက်,
 ကာရန်ရေခံ, သံပေါက်လင်္ကာဖြစ် ” ဟူသော ထိုထိုလင်္ကာစပ်နည်း
 အတိုင်း ရေးသားထားသော ဆုံးမစာ , လောကနိတိပျို့တို့ကို အရ
 ကျက်ခဲ့ဘူးရကား ၄ လုံးတပိုင်း လင်္ကာစပ်နည်းများကို ကလေးဘဝ
 ၌ပင် အတော်လေ့လာပြီး ဖြစ်နေလေပြီ။ ၁၃ နှစ်သားအရွယ်၌ကား
 အစိုးရပဌမငယ်ကို ဖြေဆိုစေလိုသောကြောင့် ပါဠိစီကုံးနည်းများကို
 သင်ပြတော်မူကြ၏။ သာမန် စုက္ကိယဝါကျကလေးများကို ထို အရွယ်
 မှာပင် အတော်အတန်နားလည်၍ ၁၄, ၅ နှစ်အရွယ်၌ကား သာမန်
 ဂါထာများကို စီကုံးတတ်ပါပြီ။

ထို့ နှော့် ဒွေးချိုး တေးထပ်တို့ကိုလေ့လာစေရာ, အထိုက်အလိုက်
 နားလည်သောအခါဝယ် ဤအလင်္ကာကျမ်းကိုလေ့လာစေတော်မူကြ
 ပါသည်။ ဤအစဉ်အတိုင်း မိမိကို စာအရေးအသားကျွမ်းကျင်အောင်
 ဆရာ အရှင်တို့၏ တန်ဆာဆင်ပေးမှုကြောင့် မိမိသည် ပါဠိ ဂါထာ
 စီကုံးရာ၌လည်း ဆန်းအလင်္ကာနည်းသာ မက , မြန်မာ ကဗျာစပ်
 နည်းကိုပါ ထည့်သွင်းရေးသားလေ့ ရှိရပါသည်။ မြန်မာ စကားပြေ
 ရေးသားရာ၌ပင် ပသာဒဂုဏ် ဩဇာဂုဏ် စသည်တို့ စုံနိုင်သမျှစုံအောင်
 သတိထား၍ ရေးသားခြင်းအလေ့အထကို ရရှိပါသည်။

အလင်္ကာကျေးဇူးရှင်များ။ ။ ဤအလင်္ကာနှင့်စပ်၍ မမေ့အပ်
 သော ကျေးဇူးရှင်များလည်းရှိပေသေး၏။ မိမိအားသက္ကတဘာသာကို

သင်ပြတော်မူသော အဘယာရာမ ဆရာတော်သည် သက္ကတဘာသာကို မိမိအတော်အတန် လေ့လာမိသောအခါ “ကဗျဒဿ” ဟု၎င်း၊ ဒဏ္ဍီဆရာစီရင်အပ်သောကြောင့် “ဒဏ္ဍီအလင်္ကာ” ဟု၎င်း နာမည် ထင်ရှားသော သက္ကတ အလင်္ကာကျမ်းစာကို ဋီကာနှင့်တကွ မိမိကို ကြည့်ရှုစေတော်မူ၏။ သို့သော် ရှင်းလင်းစွာ နားမလည်ခဲ့ပါ။ ဒုတိယကမ္ဘာ့စစ်အတွင်းကမူ ဝံသာနုခေတ်၌ တိုင်းကျိုးပြည်ကျိုး သာသနာတော်၏ အကျိုးကို ရိုးဖြောင့်တည်ကြည်စွာ ရွက်ဆောင်တော်မူသောကြောင့် “ရွှေမျက်မှန် ဆရာတော်” ဟု ထင်ရှားခဲ့သော ယခုအခါ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုး ကျစွာချောင်၌ သီတင်းသုံးတော် မူ၍ “ကျစွာဆရာတော်” ဟု ထင်ရှားတော်မူသော ဆရာတော်သည် ကဗျဒဿ အလင်္ကာနိဿယကို စစ်ကိုင်းတောင် ရှေးကျသော ချောင်တချောင် ဝယ် ရှိသည်-ဟု အမိန့်ရှိ၍ ကိုယ်တော်တိုင်တာဝန်ခံလျက် ထုတ်ယူစေတော်မူ၏။ ထို ကဗျဒဿ နိဿယကို ရရှိသဖြင့် မိမိမှာ ဤအလင်္ကာဘာသာဋီကာကို မရေးလျှင် တာဝန်မကြေသကဲ့သို့ ဖြစ်ရကား ထိုကျစွာဆရာတော်၏ ကျေးဇူးတော်ကို ဆပ်သောအားဖြင့် သုဗောဓာလင်္ကာရကျမ်း၏အဖွင့် ဤဘာသာဋီကာကို ရေးရပါတော့သည်။

ဤကျမ်း၏မှီရာ။ ။ဤ အလင်္ကာဘာသာဋီကာကို ရေးသားရာ၌ ပါဠိဋီကာ ၂ စောင်၊ ရှေးနိဿယ ၂ စောင်နှင့် ကဗျဒဿစာကိုယ်ဋီကာ နိဿယများကို အမှီပြုပါသည်။ ပါဠိဋီကာ ၂စောင်တွင် ဋီကာဟောင်းသည် သုဗောဓာလင်္ကာရ ကျမ်းဆရာဖြစ်သော အရှင်သံဃရက္ခိတကိုယ်တိုင် စီရင်အပ်သောကျမ်းဟု အများအသိအမှတ်ပြုကြ၏။ ထိုသို့ အသိအမှတ်ပြုခြင်း၏ အကြောင်းမှာလည်း “ဗန္ဓော စ နာမသဒ္ဒတ္တာ” ဝါထာ၏အဖွင့်၌ ထင်ရှားလျက်ရှိသည်။ ဋီကာသစ်ကား— ရတနာပုရ(အဝ)နေပြည်တော်ဝယ် နရပတိမင်းလက်ထက်၌ သိရိဓမ္မကိတ္တိထေရ် စီရင်အပ်သော ကျမ်းဟု ယူဆကြ၏။ ထို ထေရ်လည်း သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွပြီးလျှင် အရှင် သံဃရက္ခိတထေရ်သည်ပင် စီရင်အပ်ပြီးဖြစ်သော သီဟိုဠ်ပျာချာ(နိဿယ)ကို ပါဠိလိုပြန်၍စီရင်သည်-ဟု ယူဆကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထို ပါဠိဋီကာ ၂ စောင်လုံးပင် အရှင်သံဃရက္ခိတထေရ်၏ အလိုကျချည်းဖြစ်ရကား ဤ ဘာသာဋီကာကို ရေးသားရာဝယ် အားကိုးဘွယ်များ ဖြစ်ကြပါပေသည်။

နိဿယ ၂ စောင်။ ။ “ နိဿယ ၂ စောင် ” ဟူသည် ယောမင်းကြီး စီရင်အပ်သော ယောနိဿယနှင့် ညောင်တုံးမြို့ စံကျောင်း ဆရာတော် စီရင်အပ်သော စံကျောင်းနိဿယများတည်း။ မိမိသည် အစိုးရ ပဌမကြီးတန်းကို ဝင်ရောက်ဘို့ရန် လေ့လာရာ ၁၀ နှစ်သား အရွယ်၌ မြောင်းမြဆရာတော်မှာ အခြားစာဝါများဖြင့် အားလပ်ခွင့် မရသောကြောင့် တစောင်ထည်းသာ စာအုပ်အဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိသော ယောနိဿယကိုပင် အစအဆုံး ကြေပွန်အောင် လေ့လာခဲ့ရပါသည်။ ထိုနိဿယကို စီရင်သော ယောမင်းကြီး “ ဥူးလှိုင် ” ကား သာမန် ထက်မြက်သော ပညာရှိမဟုတ်ပေ။ ၂၉ နှစ် အရွယ်ကပင် အတွင်း သေနာပတိ အရာဖြင့် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး၏ အချီးအမြှောက် ခံရ လေအောင် လောကဓမ္မ ၂၄၅ နှင့်၎င်း၊ ပါဠိသက္ကတ၌၎င်း ကျွမ်းကျင် ထက်မြက်သော ပညာရှိကြီးပေတည်း။ ထိုသို့ထက်မြက်သော မြန်မာ ပညာရှိကြီး၏ ကျမ်းစာဖြစ်သောကြောင့်လည်း ထိုယောနိဿယကို မိမိလေးစားပါသည်။ “ စံကျောင်းဆရာတော် ” မှာမူ ရွှေကျင်ဂိုဏ်း ကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌ မဟာနာယက (သာသနာပိုင်တပါး) ဖြစ်သည့်အပြင် ပါဠိသက္ကတ၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူ၍ ဝိနည်းသိက္ခာ လေးစားတော် မူသော အရာမှာလည်း သာသနာတော်၏ တံခွန်ပမာ ဖြစ်ပါသော ကြောင့် ဆရာတော်၏ နိဿယကိုလည်း မိမိလေးစားပါသည်။

ကာဗျဒဿ ။ ။ ကာဗျဒဿ အလင်္ကာကျမ်းကိုကား “ ဤ သုဗောဓာလင်္ကာရကျမ်း၏ နဂိုရ်မူလ ကူးယူခဲ့ရာ သက္ကတကျမ်းစာ ” ဟု အယူရှိကြ၏။ ထိုသို့ ယူဆလောက်အောင်လည်း ဝန္တာရမ္ဘ ပဌမ ဝါထာချင်းပင် အသွားတူလျက် ရှိ၏။ [အသွားတူပုံကို ဝန္တာရမ္ဘ ဝါထာအဖွင့်၌ ပြထားပါသည်။] ထို့ကြောင့် ကာဗျဒဿစာကိုယ် ဒီကာနိဿယများကို အထူး အားထား၍ ဤဘာသာဒီကာကို စီစဉ် ရပါသည်။

ရေးသားပုံ အစီအစဉ်

နိဿယ။ ။ နိဿယရေးရာ၌ “ သဒ္ဒါနက်ထိ၊ ချော- ကျဉ်းဘိ၊ ရှင်း၏အဓိပ္ပာယ် ” ဟူသော မိမိဆောင်ပုဒ်နှင့်အညီ၊ သဒ္ဒါနက်ထိမိ၍ ချောလည်းချော၊ ကျဉ်းလည်းကျဉ်း၊ အဓိပ္ပာယ်လည်းပေါ်လွင်အောင်

ရေးသားလေ့ ရှိပါသည်။ မိမိသည် ငယ်ရွယ်စဉ်အခါ ဤအလင်္ကာ ကျမ်းကို လေ့လာရာ၌ အချို့အနက်ပေးပုံကို ပုဒ်အနေနှင့် ကိုက်၍ မရသဖြင့် အားမရပါးမရဖြစ်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ဤအလင်္ကာနိဿယ၌ သဒ္ဒါနည်းမလွတ်ရအောင် အထူးသတိထား၍ ရေးသားရပါသည်။

အဓိပ္ပာယ် ။ ။ တချို့ အဓိပ္ပာယ်များလည်း အနက်တခြား အဓိပ္ပာယ်တခြားကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။ တော်တော်ကြီး၍ အလင်္ကာကို ပိုချ သောအခါ ဋီကာများကိုကြည့်၍ သဘောမပေါက်နိုင်ဘဲ ရှိရသည့်ပြင် ဋီကာပါဠိပျက်တချို့ကြောင့် အနက်ကိုပင် မထင်နိုင်ဘဲ ရှိခဲ့ရ၏။

ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းဝယ် အဓိပ္ပာယ်ရေးရာ၌(၁)ဂါထာတခုလုံး၏ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ဟူသော သမုဒါယတ္ထ , (၂) တပုဒ်စီ တပုဒ်စီ၏ အနက်ဟူသော အဝယဝတ္ထ,(၃)ဋီကာ,(၄)ဝစနတ္ထတို့ကို များသော အားဖြင့် အစဉ်ကျအောင်ရေးပါသည်။

ထိုတွင် (၁ - ၂) တို့မှာ ပဌမစ၍ သင်ယူသူတိုင်း သိထိုက်သော အချက်များဖြစ်ပါသည်။(၃)မှာ အထူးစဉ်းစားလေ့ရှိသော စာသင် သားနှင့် စာချပုဂ္ဂိုလ်များ အတွက် ဖြစ်ပါသည်။ (၄) မှာ ဝိဂြိုဟ် ဝစနတ္ထကို သိရမှ အနက်ပေးပုံ၌ သဒ္ဒါနည်းကျ - မကျနှင့် ပုဒ်ပါဠိ အမှားအမှန်ကို ဝေတန်နိုင်မည် ဖြစ်၍ ဉာဏ်ထက်သော စာသင်သား တိုင်း သိထိုက် လေ့လာထိုက်သော အချက်ဖြစ်ပါသည်။ အချုပ်အား ဖြင့်ကား မိမိငယ်စဉ်က လိုလားအပ်သော မရှင်းလင်းသော အချက် များကို စုပေါင်း၍ ရှင်းလင်းအောင် ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ။ ။ လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ ကား—ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းလင်းစွာ နားလည်အောင် စီစဉ် ထားသော မေးခွန်းများ ဖြစ်ပါသည်။ ထို မေးခွန်းများ၏ အဖြေမှာ ဂါထာတိုင်း၏ အဓိပ္ပာယ်တွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ထို အဓိပ္ပာယ်၌ ကောက်နှုတ်ချက် မချတတ်လျှင် ဖြေနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဆရာများက သူ့ဘာသာ အဖြေမပေးနိုင်သော တပည့် များအား ကောက်ချက်ချ၍ အဖြေကို ညွှန်ပြကြပါလေ။ အဖြေကို တိုက်ရိုက်ပြလျှင် ကြံစည်ချင်စိတ် ပျောက်သွားမည်ဖြစ်၍ အဖြေကို တိုက်ရိုက်မပြလိုက်ပါ။ ကျမ်းစာကျယ်သွားမည်စိုးသောကြောင့်လည်း

မေးခွန်းများကို ခေါင်းစဉ်မာတိကာဖြစ်အောင် ရှေ့ပိုင်းက ပြထား၍ အဖြေပေးဘို့ရန် ဆိုင်ရာဂါထာပါရှိသော စာမျက်နှာများကို ညွှန်ပြ ထားပါသည်။

ပန်ကြားခြင်း။ ။ ဤ အလင်္ကာဘာသာဒီကာကို ရေးသားရာ၌ နိဿယကို စာဆိုသော ရှင်ငယ် ရဟန်းငယ်များကို ရေးသားစေ၍ အဓိပ္ပာယ်လည်း အကြမ်းရေးသားပြီးကို အရှင်ဃောသိတမည်သော စာချဘုန်းကြီးတပါးကို အချော ရေးသားစေပါသည်။ ဤ အလင်္ကာ ဘာသာဒီကာ ပို့ချရေးသားရင်း ကင်္ခါဘာသာဒီကာ၊ ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဒီကာ တို့ကိုလည်း ပို့ချရင်း ရေးသားလျက် ရှိရကား ဤ ဘာသာဒီကာ၌ချည်း စိတ်လည်းမစိုက်အားပါ။ သို့ရာတွင် ပုံမရိုက်ခင် အထပ်ထပ် သုံးသပ် ပြင်ဆင်ကာ သေသပ်နိုင်သမျှ သေသပ်အောင် ကြိုးစားပါသည်။ ထိုမျှလေခံကြိုးစားသော်လည်း အမှားအယွင်းကား ကင်းလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။ ထို အမှားအယွင်း တွေပါလျှင် သူတော် ကောင်းတို့ဓမ္မတာ ပြင်ဆင်ဖေးမ၍ ကူညီတော်မူကြရန် ပန်ကြားအပ် ပါသည်။

ဂစ္ဆတံ ခလနံ ကွာပိ၊ ဘဝဇျေဝ ပမာဒတော၊
ဟသန္တိ ဒုဇ္ဇနာ တတ္ထ၊ သမာဒဟန္တိ သဇ္ဇနာ။

ကွာပိ-တစုံတရာ၊ ကုန်းသာမြေပြင်၌သော်မှလည်း၊ ဂစ္ဆတံ-ဒေဓေ သာသာ၊ သွားလာရသူတို့၏၊ ပမာဒတော-သတိလွတ်ကင်း၊ မေ့လျော့ ခြင်းကြောင့်၊ ခလနံ - ချွတ်ချော်တိမ်းပါး၊ လဲသွားခြင်းသည်၊ ဘဝ ဇျေဝ-တရံတခါ၊ ဖြစ်တတ်သေးသည်သာ၊ တတ္ထ- ထိုသို့ တိမ်းပါး၊ လဲသွားရာ၌၊ ဒုဇ္ဇနာ-စိတ်ထားသေးနပ်၊ လူယုတ်လူညံတို့သည်၊ ဟသ န္တိ- ပြောင်လျှောင် အားရ၊ ရယ်မောကြကုန်၏၊ သဇ္ဇနာ- စိတ်ထား ရင့်ပြီး၊ လူကြီး လူကောင်းတို့သည်ကား၊ သမာဒဟန္တိ - ကိုယ်ချင်း စာနာ၊ သနားစွာဖြင့်၊ ညှာတာဖေးမ၊ ထူပေးကြလေကုန်၏။ [အမရ ကောသနိဿယ။]

အရှင် ဇနကာဘိဝံသ
၁၃၂၁-ခု။

မေးခွန်း မာတိကာ

အမှတ် ၁။ ။မာတိကာကို ပုစ္ဆာလုပ်၍ပြထား၏။ ဆိုင်ရာများနှင့်နံပါတ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို သေချာစွာကြည့်၍ အဖြေရှာကြပါ။

ဂါထာနံပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၁။ (က) ပဌမဂါထာကို အဘယ်အလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသောကြောင့် အနက် ၂ ထပ်ပေးရပါသနည်း၊ ပဌမအနက်သည် မည်သူတို့၏ အတွက်ဖြစ်၍၊ ဒုတိယအနက်ကား မည်သူတို့၏ အတွက် ဖြစ်သနည်း။ ၂
- ၁။ (ခ) ဘုရားဟောပရိယာယ်ပုဒ်တွေ များစွာရှိပါလျက် အဘယ်ကြောင့် မုနိန္ဒပုဒ်ကိုသာ သုံးစွဲပါသနည်း။ ၃
- ၁။ (ဂ) “သရဏံ ပါဏိနံ ဓမ္မော” ဟု မဆိုဘဲ အဘယ်အကျိုးငှါ ဝါဏီသဒ္ဒါကို သုံးစွဲပါသနည်း။ ၅
- ၁။ (ဃ) ပိဏယတံ၌ ဏယပစ္စည်းအနက် တံဝိဘတ်၏အနက်ကို ခွဲခြား၍ အနက်ပေးပြပါ။
- ၁။ (င) ပဌမဂါထာ၌ ဓမ္မပသာဒဖြစ်ပုံသာ တိုက်ရိုက်လာသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်နည်းဖြင့် ရတနတ္ထယပဏာမဂါထာ ဖြစ်သနည်း။ ၆
- ၂။ (က) ရာမ သမ္မ-စသောဂါထာဖြင့် အဘယ်ကို ပြသနည်း။ ၇
- ၂။ (ခ) ရာမ သမ္မ-ဟူသည် ဆရာ ၂ ယောက်၏ အမည်ပါလော၊ သမ္မအတွက် ဘယ်အနက်ကို မှတ်ရမည်နည်း။ ၈
- ၂။ (ဂ) သဒ္ဓ- အတ္ထအလင်္ကာတို့ကို၎င်း၊ အလင်္ကာကျမ်းကို၎င်း “ရာမ သမ္မ အလင်္ကာရ” ဟု နာမည် ခေါ်ရာ၌ အဘယ်နည်း ဖြင့် ခေါ်နိုင်သနည်း၊ သမ္မာဒိ၌ အာဒိ၏ အာဒိဝန္တကျမ်း များကိုပြပါ။ ၉
- ၂။ (ဃ) သုဒ္ဓမာဂမိကာ၌ “သုဒ္ဓမာဂဓ” ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း၊ “နဝလ္လန္တိ” အရ မသုံးစွဲနိုင်ခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း ပြပါ။ ၁၀
- ၃။ (က) တေနာပိ နာမ-စသောဂါထာဖြင့် ပြအပ်သော “အဘိဓာန” စသည်ကို (မည်သည့်ပါဌ်ဖြင့် မည်သည့်အနက် ပြသည်-ဟု) ခွဲခြားပြပါ။ ၁၂

ဂါထာနိပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၂၃။ (က) အဘယ်ပုဒ်ကို ကိလိဋ္ဌပုဒ်ဟု ခေါ်သနည်း၊ ထိုပုဒ်သည်
ဘာနှင့် တူသနည်း၊ ကိလိဋ္ဌပုဒ်၌ အနက်မထင် (မမြင်) နိုင်
ခြင်းသည် အဘယ်ဝတ္ထု၌ ဘာကို မထင်မမြင်နိုင်ခြင်းနှင့် တူ
သနည်း။ ၅၄,၅
- ၂၃။ (ခ) “ဝိယာ” ပုဒ်၌ ကိလိဋ္ဌဒေါသသင့်ပုံကို ပြပါ။ ၅၅
- ၂၄။ အဘယ်ယမကပုဒ်မျိုးကို ကိလိဋ္ဌဒေါသ၌ သွင်းရသနည်း။ ၅၇
- ၂၅။ အဘယ် ယမကမျိုးကို ကိလိဋ္ဌဒေါသ၌ မသွင်းဘဲ ပညာရှိတို့
သုံးစွဲကြသနည်း။ ၅၈
- ၂၆။ (က) အဘယ်ကို ယမကဟု ခေါ်သနည်း၊ ထိုယမကသည်
အကျဉ်းချုပ် အဘယ်မျှပြား၍၊ နောက်ထပ် အဘယ်မျှ
ပြားသနည်း။ ၅၉,၀
- ၂၆။ (ခ) အဗျပေတ, ဗျပေတတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုပြ၍, သဗ္ဗပါဒါဒိ
(စတုတ္ထပါဒါဒိ) ယမက ပုံစံကိုပြပါ။ ၆၀,၅
- ၃၄။ ဒေသ, ကာလ, ကလာ, လောက, ဥာယ, အာဂမတို့၏ သရုပ်ကို
ပြ၍, အဘယ်သို့ စီကုံးလျှင် ဒေသဝိရောမိ ဖြစ်ကြောင်း
ပြပါ။ ၇၁,၂
- ၃၅။ အဘယ်ပုဒ်မျိုးသည် နေယျဒေါသ သင့်သနည်း၊ ပုံစံ၌ နေယျ
ဒေါသသင့်သောပုဒ်ကား အဘယ်ပုဒ်နည်း၊ ထိုပုဒ်သည် အဘယ်
ကြောင့် နေယျဒေါသသင့်သနည်း။ ၇၃,၄
- ၃၆။ သဒ္ဓသာမတ္ထိယဝိလိခိနီ ပုဒ်၌ အဘယ်ကို သဒ္ဓ, အဘယ်ကို
သာမတ္ထိယဟု ခေါ်သနည်း ၊ “ ခုန်ကျော် ” ဟူရာ၌ ဘာကို
ဆိုလိုသနည်း။ ၇၅
- ၃၇။ အဘယ်ကို ဝိသေသနာပေက္ခဒေါသခေါ်သနည်း၊ ပုံစံ၌ အဘယ်
ပုဒ်သည် အဘယ်ကြောင့် ထိုဒေါသသင့်သနည်း။ ၇၆
- ၃၈။ အဘယ်ကို ဟိနတ္ထဒေါသခေါ်သနည်း၊ ပုံစံ၌ အဘယ်ပုဒ်သည်
အဘယ်ကြောင့် ထိုဒေါသသင့်သနည်း။ ၇၇,၈
- ၃၉။ အဘယ်ကို အနတ္တဒေါသ ခေါ်သနည်း၊ ပုံစံ၌ အဘယ်ပုဒ်
များသည် အဘယ်ကြောင့် ထိုဒေါသ သင့်ကြရသနည်း။ ၇၉
- ၄၀။ အဘယ်ကို ဧကတ္တဒေါသခေါ်သနည်း၊ ထိုဒေါသသည် ဘယ်
နှုန်းမျိုး ပြားသနည်း၊ ဝါရိဒေါသ ၂ ပုဒ်သည် အဘယ် ဧကတ္တ၏
ပုံစံနည်း၊ ထို ၂ ပုဒ်တို့ ဧကတ္တဖြစ်ပုံကိုပြပါ။ ၈၀

ဂါထာနိပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၄၁။ အတ္တကေတ္တဒေါသ၏ ပုံစံ၌ အဘယ်ပုဒ်များဝယ် အဘယ်အနက် သည် ကေတ္တ ဖြစ်သနည်း။ ၀၂
- ၄၂။ (က) အဘယ်ကို “ဘဂ္ဂရိတိ” ခေါ်သနည်း၊ ရိတိသဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုဖော်ပြပါ။ ၀၃
- ၄၂။ (ခ) ပုံစံ၌ မည်သည့်ဝါကျသည် မည်သည့် အကြောင်းကြောင့် ဘဂ္ဂရိတိဒေါသသင့်သည် - ဟု ဖော်ပြ၍၊ ရိတိပျက် နိုင်သော ပုဒ်များကိုလည်းပြပါ။ ၀၃,၄
- ၄၃။ အဘယ်ကိုဗျာကိဏ္ဍဒေါသခေါ်သနည်း, (၄၄) ပုံစံ၌ ဗျာကိဏ္ဍ ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၀၅,၆
- ၄၅။ အဘယ်ကို ဂါမ္မဒေါသ ဟု ခေါ်သနည်း၊ ပုံစံ၌ ဂါမ္မဒေါသ သင့်သောပုဒ်များကို ပြပါ။
- ၄၆။ ပဒသန္ဓာန ဂါမ္မ၏အဓိပ္ပါယ်ကိုပြ၍, “ယာ+ဘဝတော”၌ ပဒ သန္ဓာနဖြစ်ပုံ, ဂါမ္မဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပါ။ ၀၈,၉
- ၄၇။ အဘယ်ကို ယတိဟိနဒေါသ -ဟု ခေါ်သနည်း, “ပဒစ္ဆေဒေါ ဘဝေ ယတိ” ဟူရာ၌ သန္ဓိပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို ပဒစ္ဆေဒ ဟု ဆိုလို သလား , အဘယ်ကို ပဒစ္ဆေဒ-ဟု ဆိုလိုသနည်း။ ၉၁
- ၄၈။ ယတိ သဗ္ဗတ္ထ ပါဒန္တေ - ဂါထာအရ ရနိုင်သော ယတိများကို ပြ၍, အသီးအသီး ပုံစံကိုလည်း ပြပြီးလျှင် ပုဗ္ဗာပရာနေကဝဏ္ဏ ပဒမဇ္ဈယတိ၌ အဓိပ္ပါယ်ရှင်းပြပါ။ ၉၂,၃
- ၅၀။ သန္ဓိစပ် ယတိများ၌ ဝိဘတ္တိလောပယတိ , အလောပယတိ , ယာဒေသာဒိ ယတိများ၏ ပုံစံတို့ကို အသီးအသီး ယှဉ်ပြ၍ , ထိုယတိများ၌ ပုဗ္ဗာပရာနေကဝဏ္ဏ ဖြစ်- မဖြစ်ကို စိစစ်ဘွယ် လို-မလို ပြပါ။ ၉၄
- ၅၁။ စာဒိယတိ, ပါဒိယတိများ၏ ပုံစံကိုလည်း ဥဒါဟရုဏ်, ပစ္စုဒါ ဟရုဏ် အစုံတွဲ၍ပြပါ။ ၉၆
- ၅၅။ အဘယ်ကို ကမစ္စုတဒေါသ ဟု ခေါ်သနည်း, ပုံစံ ထုတ်၍ ကမစ္စုတဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၁၀၀
- ၅၆။ အဘယ်ကို အတိဝုတ္တဒေါသဟု ခေါ်သနည်း, ပုံစံထုတ်၍ အတိ ဝုတ္တဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၁၀၁
- ၅၇။ အဘယ်ကို အပေတတ္ထဒေါသ ဟု ခေါ်သနည်း, ပုံစံထုတ်၍ အပေတတ္ထဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၁၀၃

ဂါထာနိပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၅၈။ အဘယ်ကို ဗန္ဓုဖရသဒေါသ ဟု ခေါ်သနည်း၊ ပုံစံထုတ်၍ ဗန္ဓု
ဖရသဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၁၀၄
- ၆၀။ (က) အဘယ်ကို အပက္ကမဒေါသဟု ခေါ်သနည်း၊ ပုံစံထုတ်၍
အပက္ကမဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၁၀၆
- ၆၀။ (ခ) ဘောဂသဂ္ဂါဒိဋ္ဌိ ဘောဂအရ၊ သဂ္ဂါဒိအရတို့ကို အာဒိ
ဝန္တအနက်များနှင့်တကွ ပြပါ။ ၁၀၆
- ၆၁။ (က) အဘယ်ကို သြစိတျဟိနဒေါသ ဟု ခေါ်သနည်း၊ ထို
သြစိတျဟိနဖြစ်သော အရာများကို တတ်နိုင်သမျှ ပြပါ။ ၁၀၇
- ၆၁။ (ခ) ပူဇနိယတရော-ဂါထာသည် မည်သည့် သြစိတျဟိန၏
ပုံစံဖြစ်၍၊ (၆၂) ယာစိတောဟံ - ဂါထာကား မည်သည့်
သြစိတျဟိန၏ ပုံစံဖြစ်သနည်း။ ၁၀၇,၈
- ၆၃။ (က) အဘယ်ကို ဘဂ္ဂရိတိဒေါသဟု ခေါ်သနည်း၊ ပုံစံထုတ်၍
မည်သည့်အစဉ်ပျက်သည်-ဟု ပြပါ။ ၁၀၉
- ၆၃။ (ခ) ဝါကျဒေါသ၊ ဝါကျတ္ထဒေါသတို့၌ ပါသော ဘဂ္ဂရိတိ
၂ မျိုး၏ အထူးကိုပြပါ။ ၁၁၀
- ၆၄။ အဘယ်ကို သသံသယဒေါသ ဟု ခေါ်ပါသနည်း၊ ပုံစံထုတ်၍
သံသယဖြစ်စရာပုဒ်ကိုပြပြီးလျှင်၊ ဝိရုဒ္ဓတ္ထန္တရနှင့် သသံသယတို့
ထူး-မထူးကို စိစစ်ပါ။ ၁၁၁,၂
- ၆၅။ အဘယ်ကို ဝါကျတ္ထ ဂါမ္မဒေါသဟု ခေါ်သနည်း၊ ပုံစံထုတ်၍
ဂါမ္မဖြစ်သောပုဒ်ကို ညွှန်ပြပြီးလျှင်၊ မည်သည့်အနက်ကြောင့်
ဂါမ္မဖြစ်ရသည်-ဟု လည်း ပြပါ။ ၁၁၃,၄
- ၆၆။ ဒုဠာလင်္ကတိနှင့် ဒုဠာလင်္ကရဏတို့ အနက် ထူးသေးသလော၊
ထိုဒေါသ၏ပုံစံကို ဘာကြောင့် မပြသနည်း။ ၁၁၅

ဒေါသပရိဟာရာဝဗောဓ အခဏ်း မေးခွန်း

- ၇၀။ ဝိဒ္ဓန္တံပါကသာလီနံ-စသောဂါထာ၌ ဝိသဒေါဋ္ဌိ အနက် ၂မျိုး
ပေး၍ လိုပါသေးသလား။ “ အဆိပ်ကို ပေးတတ်သော ”
အနက်ရနိုင်လျှင် အဘယ်ကြောင့် ဝိရုဒ္ဓတ္ထန္တရဒေါသ မသင့်
သနည်း၊ ထိုသို့မသင့်အောင် အဘယ်စကားများဖြင့်ဖါထေး၍
ဖြေထားသနည်း။ ၁၂၄,၅

ဂါထာနံပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၇၁။ (က) “ဝိနာယကောပိ နာဂေါသိ” ဂါထာ၌ ဝိရဒ္ဓတ္ထန္တရ ဒေါသသင့်သော အနက်ကိုပြု၍၊ ဒေါသသင့်ပုံကိုလည်း ပြပါ။ ၁၂၆
- ၇၁။ (ခ) ဝိနာယကောပိ ဂါထာ၌ ဒေါသမသင့်သော အနက်ကို ပြု၍၊ ဒေါသမသင့်ပုံကိုလည်း ပြပါ။ ၁၂၆
- ၇၂။ အဇုတ္ထဒေါသအဖြေ၌ အဘယ်စကားကြောင့် ဒေါသပြေသွား သနည်း၊ ရှေ့ ၂ ပါဒကိုလိုရင်းမဟုတ်ဘဲ အဘယ်ကြောင့် ထည့် ထားသနည်း။ ၁၂၈
- ၇၃။ ကိလိဋ္ဌဒေါသ သင့်ပြီးသော “ဝိယာ”ပုဒ်သည် အဘယ်အရာ၌ သုံးစွဲထားလျှင် ဒေါသ မသင့်သနည်း၊ ပဟေလီကို ဘယ်လို နေရာများ၌ သုံးစွဲလျှင် ကျေးဇူးများသနည်း။ ၁၂၉
- ၇၄။ ယ မကအဖွဲ့၌ ကိလိဋ္ဌပုဒ်ပါလျှင် ကိလိဋ္ဌဒေါသ လွတ်မည်လော။ ၁၃၀
- ၇၅။ “ရေ၌ပွင့်လေ့ရှိသော ကြာပန်းတို့သည် ကြည်းကုန်း၌ပွင့်ကြ၏” ဟု ဆိုလျှင် အဘယ်ဒေါသသင့်သနည်း၊ ထိုဒေါသကို အဘယ် သို့ဖြေလျှင် ပြေသနည်း။ ၁၃၁
- ၇၆။ “ဥတု ၃ ပါး၌ပွင့်သော ပန်းမျိုးစုံကို လေသည် ဆောင်ယူလာ ၏” ဟု ဆိုလျှင် အဘယ်ဒေါသ သင့်သနည်း၊ ထိုဒေါသကို အဘယ်သို့ ဖြေမည်နည်း။ ၁၃၂
- ၇၇။ ဆိုင်းတီးရာ၌ ကလာကျမ်းနှင့် တီးလုံးမညီလျှင် အဘယ်ဒေါသ သင့်သနည်း၊ ထိုဒေါသကို အဘယ်သို့ ဖြေမည်နည်း။ ၁၃၃
- ၇၈။ ရှားမီးကျိုးသည် စန္ဒကူးထက် အေးသည်ဟု ထင်၏-ဟုဆိုလျှင် အဘယ်ဒေါသသင့်သနည်း၊ ထိုဒေါသကို ဘယ်သို့ဖြေမည်နည်း။ ၁၃၄
- ၇၉။ “ဒိမိမှာမရှိသောအရာကို သူတပါးအားပေးနိုင်၏” ဟု ဆိုလျှင် အဘယ်ဒေါသ သင့်သနည်း၊ ထိုဒေါသ မသင့်စေဘဲ အဘယ် သူသည် အဘယ်ကို ပေးပါသနည်း။ ၁၃၅
- ၈၀။ “တစုံတယောက်နှင့်မျှ အတူစကားမပြောဘဲ ဝစီဝိညတ်ကြောင့် အပြစ်သင့်သည်” ဟု ဆိုလျှင် အဘယ်ဒေါသ သင့်သနည်း၊ ထို ဒေါသ မသင့်အောင် ဘယ်အခါမှာ ဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝစီ ဝိညတ်ကြောင့် အပြစ်ရဘူးပါသနည်း။ ၁၃၆
- ၈၁။ နေယျဒေါသ၏ အဖြေပုဒ်တို့ကား အဘယ်တို့ ပါနည်း၊ ဤသို့ တိုက်ရိုက်အဖြေပါခြင်းကို ဘာဖြင့် သိရခြင်းဟု ခေါ်သနည်း။ ၁၃၇

ဂါထာနိပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၈၂။ မနောနုရဉ္စနော-စသောဂါထာ၌ အဘယ်အနက်များ တိုက်ရိုက် ပါကြသနည်း၊ ထိုအနက်များဖြင့် အပိုသိရသော သာမတ္ထိယတ္ထ ကား အဘယ်ပါနည်း။ ၁၃၉
- ၈၃။ ဝိသေသနာပေက္ခဒေါသ၏ အဖြေပုဒ်ကား အဘယ်ပုဒ်နည်း၊ ကောင်းသောဘက်၌ အဖြေပုံစံကိုပြု၍ ، ထိုပုံစံ၌ အဖြေပုဒ်ကို လည်းပြပါ။..... ၁၄၀
- ၈၄။ ဟိနတ္ထဒေါသ၏အဖြေ၌ အဘယ်သဒ္ဒါသည် လိုရင်းဖြစ်သနည်း၊ ထိုဂါထာကိုအဓိပ္ပာယ်ပေါ်လာအောင် မြန်မာပြန်ပါ။ ၁၄၁
- ၈၅။ အနတ္တဒေါသခင်း၌ အပြစ်ဖြစ်ခဲ့သောပုဒ်များကို အဖြေခင်း၌ အပြစ်မဖြစ်အောင် ဘယ်သို့ပြောင်းလွှဲ၍ သုံးစွဲထားသနည်း။ ၁၄၂
- ၈၆။ အဘယ်အရာမျိုး၌ တနက်ထည်းဝယ်၂ ကြိမ်ထပ်၍ဆိုခြင်းကြောင့် ဧကတ္ထအပြစ် မရှိသနည်း၊ (၈၇) ပုံစံဂါထာ၌ အဘယ်ကြောင့် ဧကတ္ထဒေါသ မသင့်ရသနည်း။ ၁၄၃
- ၈၈။ (က) ယောကောဝိ- စသော ပုံစံ၌ အဘယ်ကြောင့် ဘဂ္ဂရီတိ ဒေါသ မသင့်သနည်း၊ “ အဟော ဗုဒ္ဓမဟောဒယော ” ၌ သဗ္ဗနာမ်ပုဒ် အစဉ်မပျက်ပါလော။ ၁၄၄
- ၈၈။ (ခ) ကောဝိ-စသည်၌ အဘယ်သဒ္ဒါ၏ အဘယ်အနက်ကြောင့် “မြားမြောင်ကြီးကျယ် အံ့ဩဘွယ်”ဟု ပေးနိုင်သနည်း။.... ၁၄၄,၅
- ၈၉။ ဗျာကိဏ္ဍဒေါသ လွတ်အောင် အဘယ်သို့ စီကုံးရမည်နည်း၊ အဘယ်ဂုဏ်ရောက်လျှင် ဗျာကိဏ္ဍဒေါသမှ လွတ်သနည်း၊ (၉၀) ပုံစံ၌ ဗျာကိဏ္ဍဒေါသလွတ်ပုံကို ပြပါ။ ၁၄၆,၇
- ၉၁။ အဘယ်သို့ ဖွဲ့စီလျှင် ဂါမ္မဒေါသမှ လွတ်နိုင်သနည်း၊ (၉၂) ပုံစံ၌ ဂါမ္မဒေါသမှလွတ်ပုံနှင့် ရသင့်သော ရသတို့ကိုပြပါ။ ၁၄၉,၀
- ၉၃။ ယတိဟိနဒေါသ၏အဖြေကို ထပ်၍မဆိုလျှင် နားကြားထိပ်စရာ မဖြစ်ပါလော၊ ထိတ်စရာ မရှိခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြပါ။ ... ၁၅၂
- ၉၄။ ကမစ္စုတ အဖြေပုံစံ၌ အဘယ်ကြောင့် ဒေါသမှ လွတ်သနည်း၊ “ ဥဒါရ၊ ပေ၊ တွယိ ” ကို အဘယ်ကြောင့် ထည့်ရသနည်း။ ၁၅၃
- ၉၅။ အတိဝုတ္တအဖြေပုံစံ၌ အဘယ်ကြောင့် အတိဝုတ္တမဖြစ်သနည်း။ ၁၅၄
- ၉၇။ အပေတတ္ထအဖြေ၌ ဘယ်သူတို့၏စကားဖြစ်လျှင် ဒေါသမသင့်ဘဲ၊ ဘယ်သူတို့၏ စကားဖြစ်လျှင် ဒေါသသင့်သနည်း။ ၁၅၆

ဂါထာနံပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၉၈။ အဘယ် အဖွဲ့သည် ဗန္ဓုဖရသဒေါသကို ဖျက်နိုင်ပါသနည်း၊
(၉၉) ပုံစံ၌ ဓနိတအက္ခရာ မည်မျှပါ၍၊ မည်သည့် ဌာန်တူ
ဒ. က္ခရာများလည်း နီးကပ်စွာ ပါကြသနည်း။ ၁၅၇,၀
 - ၁၀၀။ အပက္ခမအဖြေပုံစံ၌ မည်သို့စဉ်သောကြောင့် အပက္ခမဒေါသ
မှ လွတ်သနည်း၊ ကမစ္စုတနှင့် အပက္ခမ အထူး ပြပါ။ ၁၅၉,၀
 - ၁၀၁။ တရံတခါမျှ အစဉ်ပျက်၍ မရသလော၊ ဘယ်လို အရာဝယ်
အစဉ်ပျက်နိုင်သေးသနည်း၊ (၁၀၂) ပုံစံ၌ အစဉ်ပျက်ပုံ၊ အစဉ်
မပျက်သော်လည်း အပြစ်မသင့်ပုံကို ဖော်ပြပါ။ ၁၆၀,၁
 - ၁၀၃။ သြစိတုဟိနဒေါသ မသင့်သော ဂုဏ်ဖော်သင့်ရာ - ဟူသည်
အဘယ်နေရာမျိုးနည်း၊ ပုံစံတခုမျှ ပြခဲ့ပါ။ ၁၆၂
 - ၁၀၄။ သြစိတုသည် အဘယ်တိုင်အောင်ထင်ရှားသနည်း၊ ထိုသြစိတု
ဥပဒေပြုပုဂ္ဂိုလ်များကား အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်များနည်း။ ၁၆၃
 - ၁၀၅။ “ ရသပေါသော ” ပါ၌ “ ရသ ” ဟူသည် အဘယ်နည်း၊
(၁၀၆) ယော မာရသေန-စသော ဂါထာ၌ အဘယ်စကား
များသည် သြစိတုသမ္ပောသက ဖြစ်ကြသနည်း။ ၁၆၄,၅
 - ၁၀၇။ အဘယ်သို့စီရင်လျှင် ဘဂ္ဂရိတိဒေါသမှ လွတ်သနည်း၊ အဘယ်
ကြောင့် ပုံစံ ၂ မျိုးပြသနည်း၊ ထိုပုံစံများ၌ ဒေါသလွတ်ပုံကိုပြပါ။ ၁၆၇,၀
 - ၁၁၀။ သသံသယဒေါသအဖြေ၌ အဘယ်ပုဒ်သည် အဖြေဖြစ်သနည်း၊
(၁၁၁) တမင်္ဂလာ သံသယဖြစ်အောင် စီကုံးလျှင် ထိုဒေါသ
သင့်သေးသလော၊ ကိဋ္ဌာဒိ၌ အာဒိ၏အနက်များကို ပြပါ။ ၁၆၉,၀
 - ၁၁၂။ ယာတေ ဒုတိယံ နိလယံ - စသော ဂါထာ၌ သံသယဖြစ်စရာ
ပုဒ်တို့ကား အဘယ်ပါနည်း၊ ထိုပုဒ်များသည် အဘယ်ကြောင့်
သသံသယဒေါသ မသင့်ကြသနည်း။ ၁၇၀,၁
 - ၁၁၃။ သုဘဂါ - ဘဂိနိပုဒ်တို့၌ ဂါမ္မဒေါသ သင့်ဘွယ် အနက်ကား
အဘယ်အနက်ပါနည်း၊ ထိုအနက်ရနိုင်ပါလျက် အဘယ်အနက်က
ထင်ရှားသောကြောင့် ဂါမ္မဒေါသမှ လွတ်သနည်း။ ၁၇၂
 - ၁၁၄။ ဒုဋ္ဌာလင်္ကတိဒေါသအဖြေကို ဘာကြောင့် မပြသနည်း။ ၁၇၃
- အမှတ် ၂။ ။ အချိန်ပိုရသော စာသင်သားများအတွက် ပဟေလီများ၌
လေ့ကျင့်ခန်းမေးခွန်းများ ပြုလုပ်သင်ပြသင့်ကြ၏။

ဂါထာနံပါတ်

စာမျက်နှာ

ဂုဏာဝဗောဓအခဏ်း မေးခွန်းများ

- ၁၁၇။ သဒ္ဓါလင်္ကာရဟု ခေါ်အပ်သော ဂုဏ်ဆယ်ပါးတို့တွင် သဒ္ဓါ
သက်သက်ဂုဏ်, သဒ္ဓါအတ္ထ ၂မျိုးရောသော ဂုဏ်များကို ခွဲခြား
ပြပါ။ ၁၉၉
- ၁၁၉။ အဘယ် ပုဒ်အစဉ်ကို ပသာဒဂုဏ် ဟု ခေါ်သနည်း၊ အဘယ်
ဒေါသများလွတ်လျှင် ပသာဒဂုဏ်ရောက်သနည်း။ ၂၀၀
- ၁၂၀။ အလင်္ကာရောန္တာ—ဂါထာ၌ မည်သည့်ပုဒ်များသည် အချင်းချင်း
နီး၍ စပ်ပုဒ်ဖြစ်ကြသနည်း။ ၂၀၂
- ၁၂၁။ သြဇဂုဏ်၏ လက္ခဏာကို ပြပါ။ အနာကုလောကို ပဇ္ဇနှင့်သာ
တွဲလျှင် ဝဇ္ဇ၌ အဘယ်သို့ခွင့်ပြုရာ ရောက်သနည်း။ ၂၀၃,၄
- ၁၂၂။ မုနိန္ဒ မန္တသဗ္ဗာတ—စသော ဂါထာ၌ အဘယ်ပုဒ်သည် သြဇဂုဏ်
ရောက်သနည်း၊ ထိုပုဒ်၌ သမာသ်များပုံ သိရအောင် သမာသ်
တွဲပြပါ။ ၂၀၅
- ၁၂၃။ အတ္ထသြဇဂုဏ် ၂ မျိုး၏ သဘောကိုပြ၍ , ဇောတယိတွာန—
စသော ဂါထာသည် မည်သည့်သြဇဂုဏ်ရောက်သည်-ဟု ပြပါ။ ၂၀၇
- ၁၂၅။ မတ္တကဋ္ဌိ — ဂါထာသည် မည်သည့်သြဇဂုဏ် ရောက်သနည်း၊
ထိုဂါထာ၏ သြဇဂုဏ်ရောက်ပုံကို ပြပါ။ ၂၁၀
- ၁၂၆။ ထို သြဇဂုဏ်ရှိအောင် ဖွဲ့စီနိုင်ဘို့ရာ အဘယ်သူများသည်
အဘယ်သို့ ပြုရသနည်း။ ၂၁၁
- ၁၂၇။ အဘယ်ကို မရုရတာဂုဏ်ဟု ခေါ်သနည်း၊ မရုရတာအပြားနှင့်
ထိုအပြား၏ သဘောလက္ခဏာကို ပြပါ။ ၂၁၃
- ၁၂၈။ ယဒါ ဧသော ဘိသမ္မောဓိ—ဂါထာသည် အဘယ်မရုရတာ၏
ပုံစံပါနည်း၊ ထိုဂါထာ၌ ထိုဂုဏ်ရပုံကို ပြပါ။ ၂၁၅
- ၁၂၉။ မုနိန္ဒ မန္တဟာသာဂါထာသည် အဘယ်မရုရတာ၏ ပုံစံပါနည်း၊
ထိုဂါထာ၌ ထိုဂုဏ်ရပုံကို ပြပါ။ ၂၁၆
- ၁၃၀။ အလုံးစုံနည့်သော အက္ခရာတို့ဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော အနုပ္ပါသမရုရတာ
သည် အဘယ်ဂုဏ်နှင့် ဆန့်ကျင်ပါသနည်း၊ ထိုဆန့်ကျင်သော
ဂုဏ်၌ အဘယ်အက္ခရာပါရမည်—ဟု ဆိုထားပါသနည်း။ ၂၁၇
- ၁၃၁။ (က) အဘယ်ကိုသမတာဂုဏ်ဟု ဆိုသနည်း၊ သမတာအပြားကို
ပြ၍, မုဒုအက္ခရာ, ဖုဋ္ဌအက္ခရာများကို ခွဲခြားပြပါ။ ၂၁၉,၀

ဂါထာနိပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၁၃၁။ (ခ) သက္ကတ၌ သမတာလက္ခဏာကို အဘယ်သို့ဆို၍၊ ပုံစံကို အဘယ်သို့ ထုတ်သနည်း၊ ထိုအဆိုသည် ဤသုဗောဓာလင်္ကာရ ဆိုပုံနှင့် တူနိုင်မည်လော။ ၂၂၁
- ၁၃၂။ ကောကိလာ လာပ— စသော ပုံစံ၌ ဖုဋ္ဌအက္ခရာသည် အဘယ် နည်း၊ ထိုအက္ခရာကို ဘာကြောင့်ထည့်သနည်း။ ၂၂၂
- ၁၃၃။ သမ္ဘာဝနီယ — စသော ပုံစံ၌ ဖုဋ္ဌအက္ခရာ ဘယ်နှစ်လုံး ပါ သနည်း၊ ဖုဋ္ဌအက္ခရာက မုဒုအက္ခရာလောက် မများပါဘဲ အဘယ်ကြောင့် ဖုဋ္ဌပုံစံ ဖြစ်ရသနည်း။ ၂၂၄
- ၁၃၄။ လဒ္ဓစန္ဒန သံသဂ္ဂ-စသောဂါထာ၌ ဖုဋ္ဌအက္ခရာဘယ်နှစ်လုံးပါ သနည်း၊ မုဒုအက္ခရာနှင့် ဖုဋ္ဌအက္ခရာတို့ လုံးရေချင်း မညီမျှဘဲ အဘယ်ကြောင့် မိဿသမတာဂုဏ်ဟု ဆိုသနည်း။ ... ၂၂၅
- ၁၃၅။ (က) အနိဋ္ဌရက္ခရပ္ပိယာ — စသော ဂါထာ၌ အဘယ်ကို နိဋ္ဌရက္ခရက္ခရဟု ခေါ်သနည်း၊ အနိဋ္ဌရက္ခရပ္ပိယာနှင့် သဗ္ဗ ကောမလနိဿဒ္ဓာသည် အဓိပ္ပာယ် ထူးသေးသလော။ ၂၂၆,၇
- ၁၃၅။ (ခ) ဘယ်အက္ခရာ များကို ကိစ္ဆဥစ္စာရဏဟု ဆိုသနည်း၊ သုခုမာလတာ လက္ခဏာကိုပြပါ။ ၂၂၇
- ၁၃၆။ သုခုမာလတာ ပုံစံဂါထာ၌ နိဋ္ဌရ (ဖရသ) အက္ခရာတို့ကား အဘယ်နည်း၊ နှစ် သံယုဂ်များသည် ကိစ္ဆဥစ္စာရဏ မဖြစ် ပါလော။ ၂၂၈
- ၁၃၇။ သုခုမာလတာဂုဏ်သည် အတ္ထာလင်္ကာရ မပါလျှင် ပညာရှိ ရှေ့မှောက်သို့ ရောက်နိုင်မည်လော၊ (၁၃၈) အတ္ထာလင်္ကာရ ပါသော သုခုမာလတာပုံစံကိုပြ၍ , မည်သည့် အတ္ထာလင်္ကာရ ပါသည်—ဟု လည်း ညွှန်ပြပါ။ ၂၂၉,၀
- ၁၃၉။ အနက်ပေါ်တည်သော သုခုမာလတာ၏ပုံစံကိုပြ၍, အနက်ပေါ် တည်လျှင် အတ္ထဂုဏ်ဆိုထိုက်-မဆိုထိုက်ကိုလည်း ရှင်းပြပါ။ ၂၃၁
- ၁၄၀။ (က) သိလေသဂုဏ်၏လက္ခဏာကိုပြ၍, သိလိဋ္ဌပဒ သံသဂ္ဂ- သဗန္ဓဂါရဝပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ပြပါ။ ၂၃၂
- ၁၄၀။ (ခ) ဌာန်တူအက္ခရာ နီးကပ်ရမည်-ဟု ဆိုသော ပဒါသတ္တိနှင့် ဤ သိလေသတို့၏ ထူးခြားချက်ကိုလည်း ပြပါ။ ၂၃၃

ဂါထာနံပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၁၄၁။ ဗာလိန္ဒု၊ ဝိဗ္ဗမစ္ဆေဒိ- စသောဂါထာ၌ နီးကပ်သော ဌာန်တူ ပုဒ်များကို တွဲစပ်ပြပါ။ ၂၃၄
- ၁၄၂။ ဥဒါရဂုဏ်၏ လက္ခဏာ (အင်္ဂါ) ကိုပြ၍, (၁၄၃) ပုံစံဂါထာဖြင့် မည်သည့်အရာ၏ သမုတ္တံသကို ပြသည်-ဟု ဖော်ပြပါ။ ၂၃၆
- ၁၄၅။ ဝိသေသနတို့၏ ဥဒါရဖြစ်ပုံကို ကိဋ္ဌာသရော စသော ပုံစံ ၃ မျိုးဖြင့် ရှင်းပြ၍, မည်သည့်ဒေါသတို့မှ လွတ်လျှင် ဥဒါရဂုဏ်ဖြစ်သည် ဟုလည်း ပြပါ။ ၂၃၇, ၉
- ၁၄၆။ ကန္တိဂုဏ်၏လက္ခဏာ (အင်္ဂါ) ကိုပြ၍, ပုံစံဂါထာလည်းပြပါ။ ၂၄၀
- ၁၄၇။ အဘယ်ဒေါသလွတ်လျှင် အတ္ထဗျတ္တိဂုဏ်ရသနည်း၊ အတ္ထဗျတ္တိ အပြားနှင့် ပုံစံ ၂ ဂါထာ၏ အတ္ထဗျတ္တိဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၂၄၂
- ၁၄၈။ သဘာဝမလတာ-စသော ဂါထာသည် အဘယ် အတ္ထဗျတ္တိ၏ ပုံစံနည်း၊ ထိုဂါထာ၏ အတ္ထဗျတ္တိ ဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပါ။ ၂၄၃
- ၁၄၉။ သမာဓိဂုဏ်ကိုပညာရှိအားလုံးက အဘယ်သို့ဆိုကြသနည်း၊ ၂၄၄ (၁၅၀) သမာဓိပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပြပြီးလျှင် (၁၅၁, ၂) သမာဓိဂုဏ်၏ အပြားကိုလည်း ပြပါ။ ၂၄၅, ၆
- ၁၅၃။ ပါဏိဓမ္မ သမာဓိပုံစံ၌ ပါဏိနှင့် ထိုပါဏိ၏ သဘော ၃ မျိုး ကို၎င်း , အပါဏိနှင့် ထိုအပါဏိ၏ သဘော ၃ မျိုးကို၎င်း ထင်ရှား ပြပါ။ ၂၄၇
- ၁၅၄။ ဒယာရသေသု-စသောဂါထာ၌ ရသသဒ္ဓါသည် အဘယ်အနက်ကို ဟောသနည်း၊ ထိုဂါထာ၌ တင်စားပုံကို ပြပါ။ ၂၄၉
- ၁၅၅။ မရုရေဒိဂုဏေ-စသောဂါထာ၌ တင်စားပုံ ၂ မျိုးကိုပြပါ။ ၂၅၁
- ၁၅၆။ သဗ္ဗတ္ထသိဒ္ဓ - စသောဂါထာ၌ အဘယ်သဘောကို အဘယ်၌ တင်စားသနည်း၊ စူဠကနှင့် မဟာတွဲပုံကိုထေခံ၍ စူဠကအတွက် အဘယ်အနက် ဖြစ်သင့်သနည်း။ ၂၅၂, ၃
- ၁၅၇။ မာရာရိ-စသောဂါထာ၌ တင်စားအပ်သော အနက်၏သဘော ၃ မျိုးကိုပြ၍ , ထို အနက်များကို မည်သည့်အရာ၌ တင်စား ထားသည် ဟုလည်း ပြပါ။ ၂၅၄
- ၁၅၈။ မုနိန္ဒာဘာဏုမာ-စသောဂါထာ၌ အဘယ်အရာဝတ္ထု၏သဘောကို အဘယ်၌ တင်စားထားသနည်း။ ၂၅၅

ဂါထာနိပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၁၅၉။ ပျိုအန်ခြင်း၊ လေချဉ်တက်ခြင်း၊ ဝမ်းသွန်ခြင်းစသော စကားများသည် အမှန်မှချစ်လျှင် ဘယ်အပြစ်၊ ဥပစာတင်စားခြင်းဖြစ်လျှင် ဘယ်ဂုဏ်ရသနည်း။ ၂၅၆
- ၁၆၀။ ကန္တိနံ ဝမနဗျာဇာ - စသော ဂါထာ၌ ဝမန - ပျိုအန်ခြင်း ဟူသော စကားသည် အဘယ်ကြောင့် ဂါမ္မဒေါသ မသင့်သနည်း၊ ထိုဂါထာ၏ ဆိုလိုရင်းကို ဖော်ပြပါ။ ၂၅၈
- ၁၆၁။ (က) “အစိတ္တကတ္တုကံ ဂုဏကမ္မံ” တို့၏ ဆိုင်ရာပုံစံကိုပြ၍၊ အစိတ္တကတ္တားဖြစ်ပုံ၊ ဂုဏ်ဟူသော ကံဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၂၅၉
- ၁၆၁။ (ခ) “သစိတ္တကတ္တုကံပိ ဂုဏကမ္မံ” ၏ ပုံစံကို ပြ၍၊ ထိုပုံစံ၌ သစိတ္တကတ္တားဖြစ်ပုံ၊ ဂုဏ်ဟူသော ကံဖြစ်ပုံကိုပြပါ။ ၂၆၀
- ၁၆၁။ (ဂ) ကျမ်းဥျးဂါထာ၌ ရထိုက်သောဂုဏ် (သဒ္ဓါလင်္ကာရ) များကို အကြောင်းနှင့်တကွ ဖော်ပြပါ။ ၂၆၁,၂
- ၁၆၃။ အဘယ်ကျမ်းတို့၌ ကျမ်းကျင်သူသည် ကဝိတ္တဂုဏ် မရှိသော်လည်း ကဝိကို ရေတွက်ရာတွင် ပါဝင်နိုင်သနည်း၊ “ကဝိတ္တဝိကလော”ပုဒ်ကို ဝိဂ္ဂဟပြပါ။ ၂၆၃,၄

အတ္ထာလင်္ကာရာဇဝဓောဓ အခဏ်း မေးခွန်းများ

- ၁၆၅။ အတ္ထာလင်္ကာရ အပြားကိုပြ၍ မည်သည့် အဖွဲ့ကို သဘာဝဝုတ္တိ ခေါ်ကြောင်းကို ပြပြီးလျှင်၊ သဘာဝဝုတ္တိ အပြားကိုလည်း ပြပါ။ ၂၆၇
- ၁၆၆။ လီလာဝိက္ကန္တိ-စသော ဂါထာဖြင့်ပြအပ်သော ဘုရားအလောင်းတော်ကလေး၏ အဝတ္ထာများကို ပြပါ။ ၂၆၈
- ၁၆၇။ အဘယ်ကို ဝင်္ကဓုတ္တိဟု ခေါ်သနည်း၊ ထိုဝင်္ကဓုတ္တိ၏ အပြားသည် မည်မျှလောက် များသနည်း။ ၂၇၂
- ၁၆၈။ ဤ အလင်္ကာကျမ်း၌ ဝင်္ကဓုတ္တိအပြား ဘယ်နှစ်ပါး ရှိသနည်း၊ ထိုတွင် ထူးခြားသော ၂ ပါးကား အဘယ်တို့နည်း။ ၂၇၄
- ၁၇၃။ အဘယ်ကို အတိသယဝုတ္တိ ဟု ခေါ်သနည်း၊ ထိုအပြားကို သဘောလက္ခဏာနှင့် တကွ ပြပါ။ ၂၇၅,၆
- ၁၇၄။ လောကိယာတိသယဝုတ္တိ - ဟူသည် သဘာဝဝုတ္တိမှ တမျိုး တခြား ဖြစ်ပါသလော၊ တမျိုးတခြား မဟုတ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် ထပ်၍ပြပါသနည်း။ ၂၇၇

ဂါထာနံပါတ် စာမျက်နှာ

၁၇၅။ ဝိဝန္တိ ဒေဟကန္တိ ယေ - စသော ဂါထာ၌ ဝက်ဝုတ္တိဖြစ်ပုံ
လောကာတိက္ကန္တ ဖြစ်ပုံကိုပြပါ။ ၂၇၉

၁၇၆။ ဥပမာအလင်္ကာ၌ “ဥပမာ” ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ထိုဥပမာ
သည် ဘယ်နှစ်မျိုးပြားသနည်း။ ... ၂၈၀

၁၇၇။ (က) သဒ္ဒဂမ္ပူပမာ၌ သဒ္ဒါဟူသည် အဘယ်တို့နည်း၊ သဒ္ဒ
ဂမ္ပူပမာ ဘယ်နှစ်မျိုးပြားသနည်း၊ မုနိန္ဒော စန္ဒိမာနနောသည်
အဘယ် ဥပမာ၏ ပုံစံနည်း။ ၂၈၁

၁၇၇။ (ခ) စန္ဒိမာနနောကို ဝိဂ္ဂဟပြု၍၊ ဥပမာန စသော ၄ ပါးကို
ခွဲခြားပြီးလျှင်၊ အလင်္ကာရိယ-အလင်္ကာရဖြစ်ပုံ၊ ဝက်ဝုတ္တိဖြစ်ပုံ
ကိုလည်း ပြပါ။ ၂၈၂,၃

၁၇၈။ ပစ္စယသဒ္ဒဂမ္ပူပမာ၌ ပစ္စယဟူသည် အဘယ်တို့နည်း၊ ထို၏
ပုံစံများကို ပြ၍၊ ပက်ဇာယတေ၌ အလင်္ကာရိယ အလင်္ကာရ
ဖြစ်ပုံ၊ ဝက်ဝုတ္တိဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၂၈၄

၁၇၉။ ဣဝါဒိသဒ္ဒဂမ္ပူပမာ၌ ဣဝါဒိသဒ္ဒါတို့သည် အဘယ်မျှ များ
သနည်း၊ ထို ဣဝါဒိဂိုဏ်းဝယ် နာမ်ပုဒ်၊ ကြိယာပုဒ်၊ ဝါကျ
များကို အစနှင့် အဆုံးပိုင်းခြား၍ ပြပါ။ ၂၈၇

၁၈၆။ ဓမ္မောပမာ၌ ဓမ္မသဒ္ဒါ၏အနက်ကိုပြ၍၊ ဂါထာ၌ ဓမ္မကိုပြသော
ပုဒ်ကို ပြပြီးလျှင်၊ ဥပမာန-ဥပမေယျ-ဥပမာ-ဥပမာဇောတက
၄ မျိုးကို ခွဲပြပါ။ ၂၉၀

၁၈၇။ ဓမ္မဟိနောပမာ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းနှင့် ပုံစံကို၎င်း၊
ဝိပရိတောပမာအမည်ရခြင်း၏အကြောင်းနှင့် ပုံစံကို၎င်းပြပါ။ ၂၉၁

၁၈၈။ အညမညောပမာ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းနှင့် ပုံစံကို ပြ၍၊
အညမညဿ၏ ရုပ်ပြီးပုံအကျဉ်းကို ပြပါ။ ၂၉၂

၁၈၉။ အတ္ထုတောပမာ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၍၊ ပုံစံကို
လည်း ဥပမာန-ဥပမေယျ-ဥပမာခွဲပြပါ။ ၂၉၃

၁၉၀။ သိလေသောပမာ၌ သိလေသ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဝိပျိဟ်နှင့်တကွ
ပြ၍၊ ပုံစံ၌ ဥပမာနစသော ၃ ချက်ကို ခွဲပြပါ။ ၂၉၅

၁၉၁။ သရူပေါပမာ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြ၍၊ ပုံစံ၌ ဥပမာန
စသော ၃ ချက်ခွဲပြီးလျှင်၊ သိလေသောပမာ - ဟု မခေါ်ထိုက်
ခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ပြပါ။ ၂၉၆,၇

ဂါထာနိပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၁၉၂။ နိဇ္ဇောပမာ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၍, ပုံစံ၌လည်း ဥပမာနစသော ၃ ချက်ကို ခွဲပြပါ။ ၂၉၀
- ၁၉၃။ ပဋိသေခေပမာမည်ခြင်း၏အကြောင်းကို ဤကျမ်းနည်း, ဋီကာနည်း ၂ မျိုးပြ၍, ပုံစံကိုလည်း ဥပမာနစသော ၃ ချက်ခွဲပြီးလျှင်, နိဇ္ဇောပမာ မဆိုသင့်ခြင်း၏အကြောင်းကိုလည်း ပြပါ။ ၂၉၉
- ၁၉၄။ သာဓာရဏောပမာ မည်ခြင်း၏အကြောင်းကို ဤကျမ်း၏နည်း, ဋီကာနည်း ၂ မျိုးပြ၍, ပုံစံ၌ ဥပမာနစသော ၃ ချက်ခွဲပြပါ။ ၃၀၀,၁
- ၁၉၅။ အဘူတောပမာ မည်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၍, ပုံစံ၌လည်း ဥပမာနစသော ၃ ချက်ခွဲပြပါ။ ၃၀၁,၂
- ၁၉၇။ သရူပေါပမာ မည်ခြင်း၏အကြောင်းကိုပြ၍, ပုံစံ၌လည်း ဥပမာနစသော ၃ မျိုးခွဲပြီးလျှင်, ဥပမာဇေတက ဣဝစသော သဒ္ဒါများ မပါဘဲလျက် ဥပမာအနက် သိနိုင်ပုံကိုလည်း ပြပါ။ ၃၀၃
- ၁၉၈။ ပရိကပ္ပေါပမာ မည်ခြင်း၏အကြောင်းကိုပြ၍, ပုံစံ၌လည်း ဥပမာနစသော ၃ မျိုးခွဲပြပါ။ ၃၀၄,၅
- ၁၉၉။ သံသယောပမာ၏ ပုံစံ၌ ယုံမှားသံသယဖြစ်ပုံကိုပြ၍, ဥပမာန ဥပမေယျ ၂ ပါးကို ခွဲပြပါ။ ၃၀၆
- ၂၀၀။ ပတိဝတ္ထုပမာ၏ သဘောကိုပြ၍, ပတိသဒ္ဓါ၏အနက်, သာမုပ္ပတိတိ၌ သာမု+ပတိတိတို့၏ အနက်ကိုလည်း ပြပါ။ ၃၀၇
- ၂၀၁။ ဇနေသု - စသော ပုံစံ၌ အဘယ်ကို ပဌမပြ၍, အဘယ်ကို နောက်မှ ပြထားသနည်း၊ ဥပမာန စသော ၃ မျိုးခွဲပြပါ။ ၃၀၈
- ၂၀၂။ အဘယ်ဥပမာကို ဝါကျဇ္ဈောပမာဟု ခေါ်သနည်း၊ ဝါကျဇ္ဈောပမာအပြားကို သရုပ်ထုတ်ပြပါ။ ၃၀၉
- ၂၀၃။ ဇိနောသံဇ္ဈေသ - စသော ပုံစံကို အနက်အားဖြင့် တဝါကျထည်း ဖြစ်အောင် မြန်မာပြန်၍, ဥပမာနစသော ၃ ပါးကိုခွဲပြပါ။ ၃၁၀
- ၂၀၄။ မုနိန္ဒာနနမာဘာတိ - စသောဝါကျ၌ ဥပမာဇေတက မပါဘဲလျက် အဘယ်ကြောင့် ဥပမာကိုသိနိုင်ပါသနည်း။ [တဝါကျတည်း ဖြစ်အောင်ကား - “ အထက်ကောင်းကင်သို့ တက်၍ ဘုရားမျက်နှာနှင့် တူသည်-ဟု ကြီးဝါးနေသောလနှင့်တူသော (ဝိသေသန) ဘုရားမြတ်စွာ ရွှေမျက်နှာတော်သည် တောက်ပ၏” ဟု မြန်မာပြန်ပါ။] ၃၁၁

ဂါထာနိပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၂၀၅။ အဘယ်ဥပမာများသည် ဒုဠာလင်္ကာတိဒေါသ ရောက်ကြသနည်း၊
(၂၀၆) ဘိန္နုလိင်္ဂ၊ ဝိဇာတိဝစန၊ ဟိနဥပမာတို့၏ ပုံစံကိုပြ၍၊
ဘိန္နုလိင်္ဂစသည် ဖြစ်ပုံကိုရှင်းပြပါ။ ၃၁၃,၄
- ၂၀၇။ အဓိကောပမာ၊ အဗုဠောပမာနှင့် (၂၀၈) အပေက္ခိနီ၊ ခဏ္ဍိတော
ပမာတို့၏ပုံစံကိုပြ၍၊ အဓိကစသည် ဖြစ်ပုံကိုလည်း ရှင်းပြပါ။ ၃၁၅,၆
- ၂၁၀။ ဘိန္နုလိင်္ဂ၊ ဝိဇာတိဝစန (၂၁၁) ဟိန၊ အဓိကဖြစ်ပါလျက်
ဒုဠာလင်္ကာတိဒေါသ မရောက်သော ပုံစံတို့ကိုပြ၍၊ ဘိန္နုလိင်္ဂစသည်
ဖြစ်ပုံကို ရှင်းပြပါ။ ၃၁၈,၀
- ၂၁၂။ အဘယ်ကိုရူပကအလင်္ကာဟု ခေါ်သနည်း၊ ဥပမာနှင့် ရူပကတို့
ထူးခြားပုံကို၎င်း၊ (၂၁၃) ရူပကအပြားကို၎င်း ပြပါ။ ၃၂၂,၃
- ၂၁၄။ အသေသဝတ္ထု ဝိသယသမာသရူပကပုံစံကိုပြ၍၊ အသေသဝတ္ထု
ဝိသယဖြစ်ပုံ၊ သမာသဖြစ်ပုံကိုပြပါ။ ၃၂၄
- ၂၁၅။ အသေသဝတ္ထုဝိသယအသမာသရူပကပုံစံကို ပြ၍၊ အသေသ
ဝတ္ထုဝိသယဖြစ်ပုံ၊ အသမာသဖြစ်ပုံကို ပြပြီးလျှင်၊ အသမာသ၏
နာမည်တမျိုးကိုလည်း ပြပါ။ ၃၂၅
- ၂၁၆။ အသေသဝတ္ထုဝိသယ မိဿကရူပကပုံစံကို ပြ၍၊ အသေသ
ဝတ္ထုဝိသယဖြစ်ပုံ၊ မိဿကဖြစ်ပုံကို ပြပြီးလျှင်၊ မိဿက၏
နာမည်တမျိုးကိုလည်း ပြပါ။ ၃၂၇
- ၂၁၈။ ဧကဒေသဝိဝတ္ထိသမာသရူပက ပုံစံ၌ ဧကဒေသ ဝိဝတ္ထိဖြစ်ပုံ၊
သမာသ ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၃၂၉
- ၂၁၉။ ဧကဒေသဝိဝတ္ထိအသမာသ ပုံစံ၌ ဧကဒေသဝိဝတ္ထိဖြစ်ပုံ၊ အသ
မာသဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၃၃၀
- ၂၂၀။ ဧကဒေသဝိဝတ္ထိ မိဿကပုံစံ၌ ဧကဒေသဝိဝတ္ထိဖြစ်ပုံ သမာသ
အသမာသ ရောပုံကို ပြပါ။ ၃၃၁
- ၂၂၂။ ခဏ္ဍရူပကပုံစံကို ပြ၍၊ ခဏ္ဍဖြစ်ပုံကို၎င်း၊ အမွှောရူပာဝနံ +
နေတ္တာနိဗ္ဗ မည်ကဲ့သို့ ကွဲပြားပုံကို၎င်း ပြပါ။ ၃၃၄
- ၂၂၄။ အာဝုတ္တိအလင်္ကာ၏ သဘောလက္ခဏာနှင့် အာဝုတ္တိအပြားကို
ပြပါ။ ၃၃၅
- ၂၂၅။ အတ္ထာဝုတ္တိပုံစံကို ပြ၍၊ အတ္ထ၏အာဝုတ္တိဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပါ။ ၃၃၆

ဂါထာနံပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၂၂၆။ ပဒအာဝုတ္တိပုံစံ၌ ပဒအာဝုတ္တိ ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၃၃၇
- ၂၂၇။ ဥဘယ အာဝုတ္တိပုံစံ၌ ဥဘယအာဝုတ္တိဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၃၃၈
- ၂၂၈။ ဒီပကသဘောလက္ခဏာနှင့် ဒီပကအပြားကို ပြပါ။ ၃၃၉
- ၂၂၉။ ကြိယာအာဒိဒီပကပုံစံ, (၂၃၀) ကြိယာမဇ္ဈေဒီပက ပုံစံ, (၂၃၁) ကြိယာအန္တဒီပက ပုံစံများကို ပြပါ။ ... ၃၄၀,၃
- ၂၃၂။ မာလာဒီပကပုံစံကိုပြ၍, အာဒိဒီပက ဟု မဆိုဘဲ မာလာဒီပက ဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြပါ။ ... ၃၄၅
- ၂၃၅။ အက္ခေပ အလင်္ကာ၏ လက္ခဏာနှင့် အပြားကို ပြပါ။ ၃၄၇
- ၂၃၆။ အတိတက္ခေပပုံစံ၌ အတိတက္ခေပ ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ... ၃၄၈
- ၂၃၇။ ဝတ္တမာနက္ခေပပုံစံ၌ အဘယ်ပစ္စုပ္ပန်ကို ပယ်သနည်း။ ၃၄၉
- ၂၃၈။ အနာဂတက္ခေပပုံစံ၌ အဘယ်အနာဂတ်ကို ပယ်သနည်း။ ၃၅၀
- ၂၃၉။ အတ္ထန္တရ နှာသ၏ လက္ခဏာနှင့်အပြားကို ပြပါ။ ၃၅၂
- ၂၄၀။ သဗ္ဗဗျာဓိ ဟိရဟိတပုံစံ၌ သဗ္ဗဗျာဓိဖြစ်ပုံ , ဟိရဟိတ ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ [၂၄၁-ဂါထာ၌လည်း နည်းမှီး၍မေးပါ။] ၃၅၃
- ၂၄၂။ ဝိသေသဋ္ဌ ဟိရဟိတပုံစံ၌ ဝိသေသဋ္ဌဖြစ်ပုံ, ဟိရဟိတဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ [၂၄၃-ဂါထာ၌လည်း နည်းမှီး၍မေးပါ။] ၃၅၆
- ၂၄၄။ ဗျာတိရောကလက္ခဏာနှင့် အပြားကို သရုပ်ဖော်ပြပါ။ ၃၅၈,၉
- ၂၄၅။ ဝစ္စ ဧကဗျာတိရောက ပုံစံ၌ ဝစ္စဖြစ်ပုံ, ဧကဗျာတိရောက ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၃၆၀
- ၂၄၆။ ဝစ္စဥဘယ ဗျာတိရောကပုံစံ၌ ဝစ္စဖြစ်ပုံ, ဥဘယ ဗျာတိရောကဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၃၆၁
- ၂၄၇,၈။ [ဝမ္မဧက, ဝမ္မဥဘယ ဗျာတိရောကတို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း ပုစ္ဆာထုတ်။] ၃၆၂
- ၂၄၉။ ဝိဘာဝနာ အလင်္ကာ၏လက္ခဏာနှင့်အပြားကို ပြပါ။ ... ၃၆၅
- ၂၅၀။ (က)ကာရဏန္တရ ဝိဘာဝနာပုံစံ ဝယ် “အနန္တိတာသိတံ နေတ္တိ” ၌ ပသိဒ္ဓကာရဏနိဝတ္တနဖြစ်ပုံ, အညကာရဏဝိဘာဝနာဖြစ်ပုံကို ထင်ရှားအောင် ပြပါ။ ၃၆၆

ဂါထာနိပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၂၅၀။ (ခ) အဓရော ရဗ္ဗိတာရုဏော၌ ပသိဒ္ဓကာရဏ နိဝတ္တနဖြစ်ပုံ၊
အညကာရဏ ဝိဘာဝနာဖြစ်ပုံ၊ (ဂ) သမာနတာပေါဝဗ္ဗိတာ၌
ပသိဒ္ဓကာရဏ နိဝတ္တနဖြစ်ပုံ၊ အညကာရဏ ဝိဘာဝနာဖြစ်ပုံကို
ထင်ရှားပြပါ။ ၃၆၆
- ၂၅၁။ သာဘာဝိကတ္တဝိဘာဝနာ ပုံစံ၌ သာဘာဝိကတ္တဝိဘာဝနာ
ဖြစ်ပုံကို ထင်ရှားအောင် ပြပါ။ ၃၆၈
- ၂၅၂။ ဟိတ်သည် အဘယ်သို့သော ဟိတ်ဖြစ်မှ အလင်္ကာဂုဏ်
ရောက်သနည်း၊ သာမညဟိတ်အပြားကို၎င်း၊ (၂၅၃) မရေတွက်
နိုင်အောင် များသော ဟိတ်အပြား၏ တချို့နာမည်ကို၎င်း
ပြပါ။ ၃၆၉,၀
- ၂၅၄။ ဘာဝကိစ္စ ဇနကဟိတ်၌ ဘာဝကိစ္စဖြစ်ပုံ၊ ဇနကဟိတ်ဖြစ်ပုံကို
ပြပါ။ [၂၅၅, ၂၅၆ တို့၌လည်း အလားတူပုစ္ဆာထုတ်ပါ။] ၃၇၂,၃
- ၂၅၇။ အယုတ္တကာရီ စိတ္တဟေတုပုံစံ၌ အယုတ္တကာရီဖြစ်ပုံ၊ စိတ္တဟေတု
ဖြစ်ပုံကိုပြပါ။ [၂၅၈၌လည်း အလားတူ ပုစ္ဆာထုတ်ပါ။] ၃၇၅,၆
- ၂၅၉။ ကမအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာနှင့် အခြားနာမည်များကို ပြပါ။ ၃၇၇
- ၂၆၀။ ကမပုံစံ၌ အစဉ်တည်ပုံကိုပြ၍၊ အလင်္ကာဂုဏ်ရောက်ပုံကိုလည်း
ပြပါ။ ၃၇၈,၉
- ၂၆၁။ ဝိယတရအလင်္ကာ၏လက္ခဏာနှင့် (၂၆၂) ပုံစံ၌ ဝိယတရဖြစ်ပုံကို
ပြပြီးလျှင်၊ “သင့်ကို အချစ်ဆုံးဘဲ” ဟု ဆိုလျှင် အလင်္ကာဂုဏ်
ရောက်-မရောက်ကို ဆုံးဖြတ်ပါ။ ၃၈၀,၁
- ၂၆၃။ သမာသဝုတ္တိ၏ လက္ခဏာကိုပြပြီးလျှင်၊ ဘဒ္ဒကြောင့် သမာသ
ဝုတ္တိဖြစ်သည်-ဟုလည်းပြ၍၊ (၂၆၄) အပြားကိုလည်းပြပါ။ ၃၈၂,၃
- ၂၆၅။ အဘိန္ဒဝိသေသန သမာသဝုတ္တိပုံစံ၌ အဘိန္ဒ ဝိသေသနဖြစ်ပုံ၊
သမာသဝုတ္တိဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၃၈၄
- ၂၆၆။ ဘိန္နာ ဘိန္နဝိသေသန သမာသ ဝုတ္တိပုံစံ၌ အဘယ် ဝိသေသန
များသည် အဘိန္ဒ၊ အဘယ်ဝိသေသနကား ဘိန္ဒ ဖြစ်သနည်း၊
သမာသဝုတ္တိဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပါ။ ၃၈၇
- ၂၆၇။ သာဂရတ္ထေန သဒ္ဓမ္မောဂါထာ၌ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကို ပြပါ။ ၃၈၈
- ၂၆၈။ ပရိကပ္ပနာ အလင်္ကာ၏ လက္ခဏာနှင့် (၂၆၉) ပရိကပ္ပနာ
အပြားကို ပြပါ။ ၃၈၉,၀

ဂါထာနံပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၂၇၀။ ဥပမာ ဗုဒ္ဓရ ပရိကပ္ပနာပုံစံ၌ အမှန်ဖြစ်နေသော ဝတ္ထုကား အဘယ်နည်း၊ ထိုဝတ္ထု၏ဖြစ်ပုံကို အဘယ်သို့ ကြံကြံဖန်ဖန် ပြောဆိုသနည်း၊ ဥပမာအတွင်း ဝင်နေပုံကိုလည်း ပြပါ။.... ၃၉၁
- ၂၇၁။ ကြိယာ ပရိကပ္ပနာပုံစံ၌ အမှန်ဖြစ်နေသော အဘယ်ကြိယာကို အဘယ်သို့ ကြံကြံဖန်ဖန်ပြောသနည်း။ ၃၉၄
- ၂၇၂။ ဂုဏ်ပရိကပ္ပနာပုံစံ၌ အမှန်ဖြစ်သော အဘယ်ဂုဏ်ကို အဘယ်သို့ ကြံကြံဖန်ဖန် ပြောသနည်း။ ၃၉၅
- ၂၇၄။ ဝါကျတ္ထဝဗ္ဗ ပရိကပ္ပနာပုံစံ၌ အမှန်ဖြစ်နေသော အဘယ်သဘော ကို အဘယ်သို့ကြံကြံဖန်ဖန် ပြောသနည်း၊ ဝါကျတ္ထဝဗ္ဗ ဖြစ်ပုံကို လည်း ပြပါ။ ၃၉၇
- ၂၇၅။ သမာဟိတ၏ လက္ခဏာကို ပြပြီးလျှင်၊ သမာဟိတံပုဒ်ကို ဝစနတ္ထ ပြု၍ အဓိပ္ပာယ်ပေးအောင် အနက်ပေးပါ။ ၃၉၈
- ၂၇၆။ သမာဟိတပုံစံ၌ ဘုရားရှင်သည် အဘယ်ကိစ္စကိုပြု၍ အားထုတ် တော်မူသနည်း၊ ထိုဘုရားရှင်အား အဘယ်သည် ကျေးဇူးပြုကာ ကူညီလာသနည်း။ ၃၉၉
- ၂၇၇။ ပရိယာယဝုတ္တိ၏ လက္ခဏာကိုပြု၍၊ (၂၇၈) ပုံစံ၌ အလိုရှိအပ် သောအရာကား အဘယ်နည်း၊ ထိုအရာကို တိုက်ရိုက်မပြောဘဲ အဘယ်သို့ ပရိယာယ် ပြောသနည်း။ ၄၀၀,၁
- ၂၇၉။ ဗျာဇဝဏ္ဏနာ၏ လက္ခဏာကိုပြု၍၊ ထိုအလင်္ကာ၌ အဘယ်သို့ ထင်ရသော အရာတို့သည် (အမှန်စင်စစ်) အဘယ်သို့ ဖြစ်ကုန် သနည်း။ ၄၀၂
- ၂၈၀။ ဗျာဇဝဏ္ဏနာပုံစံ၌ ကဲ့ရဲ့သလိုနှင့် ချီးမွမ်းပုံကို ထင်ရှားပြု၍၊ ကုဝလယ သဒ္ဓါ၏ အနက် ၂ မျိုး၌ အဘယ်အနက်သည် ဧကန် ကဲ့ရဲ့ရာရောက်၍၊ အဘယ်အနက်က ချီးမွမ်းရာရောက်သနည်း။ ၄၀၃
- ၂၈၁။ ဝိသေသအလင်္ကာ၏ သဘောလက္ခဏာကို ပြပြီးလျှင်၊ (၂၈၂) ဒဗ္ဗဝိသေသဝုတ္တိ ပုံစံ၌ အဘယ်ဒြမ်များ၏ ချို့တဲ့ပုံကို ပြု၍၊ အဘယ်၏ ထူးခြားပုံကို ပြသနည်း။ ၄၀၄,၅
- ၂၈၃။ ကြိယာဝိသေသနဝုတ္တိပုံစံ၌ အဘယ်ကြိယာ၏ ချို့တဲ့ပုံကိုပြု၍၊ အဘယ်၏ ထူးခြားပုံကို ပြသနည်း။ ၄၀၇

ဂါထာနိပါတ်

စာမျက်နှာ

၂၀၄။ ဇာတိဝိသေသဝုတ္တိပုံစံ၌ အဘယ်ဇာတ်၏ ချို့တဲ့ပုံကိုပြ၍၊
အဘယ်၏ ထူးခြားပုံကို ပြသနည်း။ ၄၀၀

၂၀၅။ ဂုဏဝိသေသဝုတ္တိပုံစံ၌ အဘယ်ဂုဏ်၏ ချို့တဲ့ပုံကိုပြ၍၊ အဘယ်၏
ထူးခြားပုံကို ပြသနည်း။ ၄၀၉

၂၀၆။ ရူဋ္ဌာဟံကာရ၏ လက္ခဏာကိုပြ၍၊ (၂၀၇) ပုံစံ၌ ရူဋ္ဌာဟံကာရ
ဖြစ်ပုံကိုပြပါ။ ၄၁၀,၁

၂၀၈။ သိလေသ၏ လက္ခဏာနှင့်အပြားကို ပြပါ။ ၄၁၂

၂၀၉။ အဘိန္ဒုပဒဝါကျသိလေသ ပုံစံ၌ သိလေသဖြစ်ပုံ , အဘိန္ဒုပဒ
ဖြစ်ပုံကိုပြပါ။ ၄၁၄

၂၉၀။ ဘိန္ဒုပဒဝါကျ သိလေသပုံစံ၌ သိလေသဖြစ်ပုံ, ဘိန္ဒုပဒဖြစ်ပုံကိုပြ၍၊
ဝါကျ ဟူရာ၌ ဝိဂ္ဂိဟ်ဝါကျ-ပဒသမူဟဝါကျ ဟူသော ရိုးရာဝါကျ
၂ မျိုးတွင် မည်သည့်ဝါကျကို ယူရမည်—ဟု ဆုံးဖြတ်ပါ။... ၄၁၇

၂၉၁။ ဘိန္ဒုဘိန္ဒုပဒဝါကျသိလေသ ပုံစံ၌ မည်သည့် ပုဒ်များသည်
ဘိန္ဒုပဒဖြစ်၍၊ မည်သည့်ပုဒ်များက အဘိန္ဒုပဒ ဖြစ်ကြသနည်း၊
သိလေသဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပါ။ ၄၁၉

၂၉၂။ သိလေသအပြားတမျိုးကိုပြ၍၊ (၂၉၃) သမ္မောသကာဒိ, ပဒ
ဇာဒိတို့၌ အာဒိဖြင့် ယူအပ်သောအနက်များကို ပြပါ။ ... ၄၂၀

၂၉၄။ ဝိရုဒ္ဓကမ္မ သိလေသပုံစံ၌ အဘယ်တို့သည် ဝိရုဒ္ဓကမ္မ ဖြစ်ကြသနည်း၊
သိလေသဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပါ။ ၄၂၁

၂၉၅။ အဝိရုဒ္ဓကမ္မ သိလေသပုံစံ၌ အဘယ်တို့သည် အဝိရုဒ္ဓကမ္မဖြစ်ကြ
သနည်း, သိလေသဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပါ။ ၄၂၂

၂၉၆။ အဘိန္ဒုကမ္မ သိလေသ၌ အဘယ်ပုဒ်သည် အဘိန္ဒုကမ္မ ဖြစ်သနည်း,
သိလေသဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပါ။ ၄၂၃

၂၉၇။ နိယမဝန္တ သိလေသပုံစံ၌ နိယမဝန္တဖြစ်ပုံ သိလေသဖြစ်ပုံကို၎င်း,
ထိုနိယမဖြင့် တားမြစ်အပ်သော အနက်ကို၎င်း ပြပါ။ ၄၂၄

၂၉၈။ နိယမက္ခေပ သိလေသပုံစံ၌ နိယမဖြစ်ပုံ, သိလေသဖြစ်ပုံကို၎င်း,
ထို နိယမကို ပယ်ပုံကို၎င်း ပြပါ။ ၄၂၆

၂၉၉။ အဝိရောမိ သိလေသပုံစံ၌ ပုံစံဘယ်နှစ်မျိုးပါသနည်း၊ သိလေသ
ဖြစ်ပုံကို၎င်း, မည်သည့်အနက်ချင်း ဆန့်ကျင်ပုံကို၎င်း ပြပါ။ ၄၂၇

ဂါထာနိပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၃၀၀။ ဝိရောဓိသိလေသ ပုံစံဂါထာ၌ ပုံစံဘယ်နှစ်မျိုး ပါသနည်း၊
သိလေသဖြစ်ပုံ ဆန့်ကျင်ပုံကို ပြပါ။ ... ၄၃၀
- ၃၀၁။ (က) သြစိတျ သမ္မောသက ပဒဇ သိလေသပုံစံ၌ အဘယ်
ပုဒ်ကြောင့် ပဒဇဖြစ်သနည်း၊ ထိုပုဒ်၏ သြစိတျ သမ္မောသကဖြစ်ပုံ
ကို၎င်း၊ သိလေသဖြစ်ပုံကို၎င်း ပြပါ။ ... ၄၃၂
- ၃၀၁။ (ခ) ပဒဇာဒိ၌ အာဒိဖြင့်ယူရမည့် သိလေသကား အဘယ်
နည်း၊ သြစိတျ သမ္မောသကားဒိ၌ အာဒိဖြင့် ယူရမည့် ပုံစံကား
အဘယ်ပါနည်း။ ... ၄၃၂၊
- ၃၀၂။ တုလျယောဂိတာ၏ လက္ခဏာကိုပြ၍ (၃၀၃) ပုံစံ၌ တုလျ
ယောဂိတာဖြစ်ပုံကိုလည်းပြပါ။ ... ၄၃၄
- ၃၀၄။ နိဒဿနအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာနှင့်၊ နိဒဿနအပြားကို ပြပါ။ ၄၃၆
- ၃၀၅။ အသန္တ ဖလနိဒဿနပုံစံ၌ အဘယ်သည် အတ္တန္တရဖြစ်၍၊ အဘယ်
သည် နိဒဿနဖြစ်သနည်း၊ ထိုနိဒဿန၏ အသန္တ ဖလ ဖြစ်ပုံ
ကိုလည်း ပြပါ။ ၄၃၇
- ၃၀၆။ သန္တဖလနိဒဿနပုံစံ၌ အဘယ်သည် အတ္တန္တရဖြစ်၍၊ အဘယ်သည်
နိဒဿနဖြစ်သနည်း၊ ထို နိဒဿန၏ သန္တဖလဖြစ်ပုံကိုပြပါ။ ၄၃၈
- ၃၀၇။ မဟန္တတ္ထအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာနှင့်အပြားကို ပြ၍ ، ဝိဘူတိ
မဟန္တတ္ထပုံစံ၌ ဝိဘူတိမဟန္တတ္ထဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပါ။ ၄၄၀
- ၃၀၉။ အဇ္ဈာသယ မဟန္တတ္ထပုံစံ၌ မည်သို့သော အဇ္ဈာသယ၏ ကြီးကျယ်
ပုံကို ပြသနည်း။ ၄၄၁
- ၃၁၀။ ဝဉ္ဇနာအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာနှင့်အပြားကို ပြပါ။ ၄၄၂
- ၃၁၁။ အသမဝဉ္ဇနာ ပုံစံသည် အဘယ်ကို ကွယ်ဝှက် လှည့်ပတ်၍၊
အဘယ်ကို ဖော်ပြထားသနည်း၊ အဘယ်ကြောင့် အသမဟု
ဆိုသနည်း၊ သဟဿေ သု၌ မြားဟူသော အနက်ကို အဘယ်
သဒ္ဒါကဟောသနည်း၊ မြား ၅ စင်းကိုလည်း ဖော်ပြပါ။ ... ၄၄၃
- ၃၁၂။ သမဝဉ္ဇနာပုံစံ၌ အဘယ်ကို ကွယ်ဝှက်လှည့်ပတ်၍၊ အဘယ်ကို
ဖော်ပြထားသနည်း၊ အဘယ်ကြောင့် သမ-ဟု ခေါ်သနည်း၊
ဤ ဝဉ္ဇနာအလင်္ကာကို အဘယ်ကြောင့် သရူပေါပမာ၌ မသွင်း
သနည်း။ ၄၄၄

ဂါထာနိပါတ်

ဝါရုဏ်နာ

- ၃၁၃။ အပ္ပကတတ္ထုတိ၏ လက္ခဏာကိုပြ၍ “အပ္ပကတ” ၏ အနက်
ကိုလည်း ပြပါ။ ၄၄၅
- ၃၁၄။ သုခံ ဇီဝန္တိ ဟရိဏာ— ဂါထာ၌ အဘယ်သည် အပ္ပကတဖြစ်
သနည်း၊ အဘယ်ကို အဘယ်ကြောင့် ချီးမွမ်းသနည်း။ ၄၄၆
- ၃၁၅။ ကောဝဠိလက္ခဏာနှင့်အပြားကိုပြ၍, (၃၁၆) ဝိမိကောဝဠိ
ပုံစံ၌ ဝိမိဖြစ်ပုံ ကောဝဠိဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ၄၄၇
- ၃၁၇။ နိသေဓကောဝဠိပုံစံ၌ တားမြစ်ပုံအသီးသီးကို၎င်း, ကောဝဠိ
ဖြစ်ပုံကို၎င်း ပြပါ။ ၄၄၉
- ၃၁၈။ အညမညဝိဘူသန၏ လက္ခဏာကို၎င်း (၃၁၉) ပုံစံ၌ အညမည
ဝိဘူသန၏ ဖြစ်ပုံကို၎င်း ပြပါ။ ၄၅၁
- ၃၂၀။ သဟရုတ္တိ၏ လက္ခဏာနှင့်အပြားကိုပြ၍, ကြိယာသဟရုတ္တိပုံစံ၌
မည်သည့်ကြိယာတို့ကိုတကွတွဲ၍ ဆိုထားသည်-ဟု ပြပါ။ ၄၅၃
- ၃၂၂။ ဂုဏသဟရုတ္တိပုံစံ၌ မည်သည့်အရာကို ဂုဏ်-ဟု ခေါ်ကြောင်း,
မည်သည့်ဂုဏ်များကိုအတူတွဲ၍ ဆိုထားကြောင်းကိုပြပါ။ ... ၄၅၄
- ၃၂၃။ ဝိရောမိတာအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာကိုပြ၍, (၃၂၄) ပုံစံ၌
မည်သည့်ဝိရောမိအနက်များကို ရော၍ပြထားကြောင်း, ထိုသို့
ဆန့်ကျင်ဘက်ကိုရော၍ပြသဖြင့် မည်သည့်ဂုဏ်တို့၏ လွန်ကဲပုံ
ပြကြောင်း ဖော်ပြပါ။ ၄၅၆
- ၃၂၅။ ပရိဝုတ္တိအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာကို ပြ၍, (၃၂၆) ပုံစံ၌ ပရိဝုတ္တိ
ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။ ... ၄၅၇
- ၃၂၇။ ဘမအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာကို ပြ၍, (၃၂၈) ပုံစံ၌ ဘမဖြစ်ပုံ
(စိတ်လည်ပုံ) ကို ထင်ရှားပြပါ။ ၄၅၉,၀
- ၃၂၉။ ဘာဝအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာ ဂါထာ၌ “ နာမာဒိ ဘာဝေါ
နာမ ” ကို ကြည့်၍ နာမ်ပုဒ်စသည်ကို “ဘာဝ ” ဟု ဆိုလိုပါ
သလား, အဘယ်ကို အဘယ်နည်းဖြင့် ဘာဝ - ဟု ဆိုလိုပါ
သနည်း၊ နာမာဒိ၌ အာဒိဖြင့်ယူရသော အနက်ကိုလည်း ပြပါ။ ၄၆၁
- ၃၃၀။ ဘာဝပုံစံ၌ “ယေနကေနစိ ဝဏ္ဏေန” အရ အဘယ်အခြင်းအရာ
အားဖြင့် ဆိုလိုရင်း ဘာဝကို ဖော်ပြသနည်း။ ... ၄၆၃
- ၃၃၁။ မိဿအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာနှင့် မိဿအပြားကို ပြပါ။ ၄၆၄

ဂါထာနံပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၃၃၂။ ပသတ္တာ မုနိနောပါဒ - ဂါထာ၌ အဘယ်ပါ၌ဖြင့် အဘယ် အလင်္ကာကိုပြု၍၊ အဘယ်အလင်္ကာများ ရောနေသနည်း၊ ထိုသို့ ရောရာ၌ အဘယ်၏ အဖြစ်ဖြင့် ရောသနည်း။ ... ၄၆၅
- ၃၃၃။ ဝေသော သဘာဝမရုရော-ဂါထာ၌ အဘယ်ပါ၌ဖြင့် အဘယ် အလင်္ကာကိုပြု၍၊ မည်သည့်အလင်္ကာများ ရောနေသည်-ဟု၎င်း ထိုသို့ရောရာ၌ မည်သည့်အဖြစ်ဖြင့်ရောသည်-ဟု၎င်း ပြပါ။.... ၄၆၆
- ၃၃၄။ အာသိအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာနှင့် ပုံစံကိုပြပါ။ ... ၄၆၈
- ၃၃၅။ (က) ရသိအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာကို ပြ၍၊ (၃၃၆) ပုံစံ၌ အဘယ်ရသပါအောင် စီကုံးထားသည်-ဟု ပြပါ။ ၄၇၀
- ၃၃၅။ (ခ) ထိုဂါထာဝယ် မြေကြီးမှ ထွက်ပေါ်လာသော ပဒုမ္မာ ကြာကို အဘယ် ပုသဏ္ဍာန် အယောင်ဆောင်၍ ခြေတော်တို့ကို ၎င်း၊ ခြေတော်များဖြင့် နင်းကြွခြင်းကို၎င်း အဘယ်ပုံသဏ္ဍာန် အယောင်ဆောင်၍ ဖွဲ့နွဲ့ထားပါသနည်း။ ၄၇၀

ရသာဝဗောဓအခဏ်း မေးခွန်းများ

- ၃၃၈။ (က) ဤ ရသာဝဗောဓအပိုင်းကို နွေအပိုင်းမှ အဘယ် အလင်္ကာနှင့်ဆက်သွယ်၍ပြသနည်း၊ ပဌမဂါထာအဆိုအတိုင်း ကဝိ၏အင်္ဂါ ၃ ပါးကိုပြပါ။ ၄၇၃
- ၃၃၈။ (ခ) ဤ ဂါထာ၌ “ယတော ဩစိတျံနာမ ဗန္ဓတော နဝိယောဇ နိယံ” ဟု အဘယ်အတွက် ထည့်၍ အနက်ပေးရသနည်း။ ၄၇၃
- ၃၃၉။ ဌာယီသမ္ဗန္ဓိနော - စသောဂါထာဖြင့် အဘယ်အနက်များကို ပြသနည်း။ ၄၇၄
- ၃၄၀။ (က) စိတ္တဝုတ္တိဝိသေသာတု- ဂါထာအတိုင်း ဘာဝပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍၊ ဘာဝ၏အရကို ကောက်ပြပြီးလျှင်၊ ရတျာဒယော၌ အာဒိဖြင့် ယူရသော အနက်များကိုပြပါ။ ၄၈၀,၁
- ၃၄၀။ (ခ) “ဘာဝယန္တိ ရသေ” ၌ အဘယ်ကြောင့် အနက် ၃ မျိုး ပေးရသနည်း၊ ထိုအနက်များနှင့် လျော်အောင် ဘာဝအရကို လည်း ခွဲ၍ကောက်ပြပါ။ ၄၈၁
- ၄၄၁။ အဘယ်သဘောကို ဌာယီဘာဝဟု ခေါ်သနည်း၊ ဌာယီဘာဝ၏ ဝစနတ္ထကို၎င်း၊ (၃၄၂) ဌာယီဘာဝအပြားကို၎င်းပြပါ။ ၄၈၂,၃

ဂါထာနံပါတ်	ဝဘျက်နှာ
၃၆၁။ (က) သောကဌာယီဘာဝ၏ ဝိဘာဝ အနုဘာဝ ဗျာဘိစာရီ ဘာဝတို့ကို ပြပါ။	၅၄၀
၃၆၁။ (ခ) အလင်္ကရိ ယော ဓမ္မေန-စသောဂါထာ၌ ရထိုက်သော ဝိဘာဝစသည်တို့ကို ထုတ်ပြပါ။	၅၄၃
၃၆၁။ (ဂ) တတော ဝေဿန္တရော ရာဇာ-စသောဂါထာ၌ ရထိုက် သော ဝိဘာဝစသည်တို့ကို ထုတ်ပြပါ။	၅၄၄
၃၆၂။ (က) ကောဓဌာယီဘာဝသည် ဘယ်ဝိဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားလာမှ ရုဒ္ဓရသ ဖြစ်သနည်း။	၅၄၅
၃၆၂။ (ခ) ယက္ခေန နရဘက္ခေန-စသော ဂါထာ၌ ရထိုက်သော ဝိဘာဝစသည်ကို ကောက်ပြပါ။	၅၄၇
၃၆၂။ (ဂ) နဟိန္နနာယံ သာခုဇ္ဇာ-စသော ဂါထာ၌ ရထိုက်သော ဝိဘာဝစသည်ကို ကောက်ပြပါ။	၅၄၈
၃၆၃။ (က) ဥဿာဟဌာယီဘာဝသည် အဘယ်ကြောင့်ဖြစ်သနည်း၊ ဝိရရသအပြားနှင့် အနုဘာဝများကို ပြပါ။	၅၄၉
၃၆၃။ (ခ) ဟတ္ထိခန္ဓဉ္စ အာရုပ္ပ- စသော ဂါထာ၌ ရထိုက်သော ဝိဘာဝစသည်ကို ကောက်ပြပါ။	၅၅၁
၃၆၃။ (ဂ) ဧကံ တေ ယာစမာနဿ-စသောဂါထာ၌ ရထိုက်သော ဝိဘာဝစသည်ကို ကောက်ပြပါ။	၅၅၂
၃၆၃။ (ဃ) ကုလာဝကာ-စသောဂါထာသည် အဘယ်ဝိရ၏ ပုံစံနည်း၊ ရထိုက်သော ဝိဘာဝစသည်ကို ကောက်ပြပါ။	၅၅၃
၃၆၃။ (င) ကိဉ္စိ မေ ပဟိတတ္ထဿ-စသောဂါထာသည် အဘယ်ဝိရ၏ ပုံစံနည်း၊ ရထိုက်သောဝိဘာဝ စသည်ကို ကောက်ပြပါ။	၅၅၄
၃၆၄။ (က) ဘယဌာယီဘာဝ၏ ဝိဘာဝ, အနုဘာဝ, ဗျာဘိစာရီ ဘာဝတို့ကို ပြပါ။	၅၅၅
၃၆၄။ (ခ) တဿ တံ နဒတော သုတွာ- ဂါထာ၌ ရထိုက်သော ဝိဘာဝစသည်ကို ကောက်ပြပါ။	၅၅၆
၃၆၄။ (ဂ) သီဟောစ သီဟနာဒေန-ဂါထာ၌ ရထိုက်သော ဝိဘာဝ စသည်ကို ကောက်ပြပါ။	၅၅၇
၃၆၅။ (က) ဇိဂုစ္ဆာဌာယီဘာဝ၏ ဝိဘာဝစသည်ကို ပြ၍, ရုမိရာ ဒီဟိ စသည်ကို မည်သည့်အရာနှင့် တွဲရမည်-ဟု ပြပါ။	၅၅၈

ဂါထာနံပါတ်

စာမျက်နှာ

- ၃၆၅။ (ခ) ပါယံ ပါယံ—စသော ဂါထာသည် အဘယ်ဝိဘာဝ
ကြောင့် ဇိဂုစ္ဆာဖြစ်ပုံနည်း၊ ဝိဘာဝစသည်ကို ကောက်ပါ။ ၅၆၀
- ၃၆၅။ (ဂ) အသုစိ-ဂါထာသည် အဘယ်ဝိဘာဝကြောင့် ဇိဂုစ္ဆာ
ဖြစ်ပုံနည်း၊ ဝိဘာဝ စသည်ကို ကောက်ပါ။ ၅၆၁
- ၃၆၆။ (က) ဝိမှယဋ္ဌာယီဘာဝ၏ ဝိဘာဝ အနုဘာဝ ဗျာဘိစာရီ
ဘာဝတို့ကို ပြပါ။ ၅၆၂
- ၃၆၆။ (ခ) ပုဏ္ဏကေန-စသောဂါထာ၌ ဝိဘာဝစသည်ကိုကော်ပါ။ ၅၆၄
- ၃၆၆။ (ဂ) အဟော အစ္ဆရိယံ—စသောဂါထာ၌ ဝိဘာဝ စသည်
တို့ကို ကောက်ပြပါ။ ၅၆၅
- ၃၆၆။ (ဃ) အစ္ဆေရံ-စသော ဂါထာ၌ ဝိဘာဝ စသည်ကို ပြပါ။ ၅၆၆
- ၃၆၇။ (က) သမဋ္ဌာယီဘာဝ၏ ဝိဘာဝစသည်ကိုပြပါ။ [အဓိပ္ပာယ်
မှာ ပါသော အနုဘာဝ ဗျာဘိစာရီဘာဝတို့ကိုပါ ပြပါ။] ၅၆၈
- ၃၆၇။ (ခ) ဒဿနာ သန္တဝေသာနံ-စသော ဂါထာကို ထောက်၍
စာပေ ကြည့်ရှုရင်း၊ တရားနာရင်း၊ တရားဂါထာ ဝိတတို့ကို
ရှုတ်ရင်း ဝိတိသောမနဿဖြင့် သမာဓိ ရနေလျှင် သန္တရသ
ခေါ်ထိုက်-မခေါ်ထိုက် ဆုံးဖြတ်ပါ။ ၅၇၀
- ၃၆၇။ (ဂ) ဇန္တေသု သီဟ ဟတ္ထိသု — စသော ဂါထာ၌ ဝိဘာဝ
စသည်ကို ကောက်ပြပါ။ ၅၇၀
- ၃၆၇။ (ဃ) တတ္ထ ပဓာနံ ပဒဟိံ-စသော ဂါထာ၌ ဝိဘာဝစသည်
ကို ကောက်ပြပါ။ ၅၇၁
- ၃၆၇။ (င) ဥပ္ပဇ္ဇန္တေစ-စသော ဂါထာ၌ ဝိဘာဝ စသည်ကို
ကောက်ပါ။ ၅၇၁
- ၃၆၇။ (စ) ယဉ္ဇ ကာမသုခံ လောကေ-စသော ဂါထာ၌ ဝိဘာဝ
စသည်ကို ကောက်ပါ။ ၅၇၂

မေးခွန်းမာတိကာ
ပြီး၏။

အလင်္ကာရဘာသာဠိကာ

ဂန္ထာရမ္ဘ အခဏ်း

အာသိသ ၁။ မုနိန္ဒဝဒနန္ဒောဇ- ဂဟ္တသမ္ဘဝသုန္ဒရီ၊
သရဏံ ပါဏိနံဝါဏီ၊ မယံ ပိဏယတံ မနံ။

၁။ မုနိန္ဒဝဒနန္ဒောဇ ဂဟ္တသမ္ဘဝသုန္ဒရီ - မုနိသေဌ်နင်း၊ တရားမင်း၏၊ ခံတွင်းတော် ကြာတိုက်၌၊ စွဲပိုက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အပြစ်ကင်းလတ်၊ ကောင်းမြတ်ပေထသော၊ ပါဏိနံ-သတ္တာတို့၏၊ [ဆန်းကြောင့် “ပါဏိနံ” ဟု ရသ။] သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာလည်း ဖြစ်ပေထသော၊ ဝါဏီ-သရဿတီ၊ ဒေဝီနတ်အလား၊ မြတ်တရား သည်၊ မယံ-ငါ၏၊ မနံ-တရားအာရုံ၊ ကောင်းစွာထုံ၍၊ တလုံလဲလဲ၊ မှီဝဲ စွဲသုံး၊ စိတ်နှလုံးကို၊ ပိဏယတံ- ဝါဂွမ်း ဆီထိ၊ အကြည်ပြည့် သို့၊ ပီတိဓာတ်နှိုး၊ မပြတ်တိုးလျက်၊ မြတ်နိုး နှစ်သက်စေနိုင်ပါစေ သတည်း။ [သကပက္ခ အနက်။]

မုနိန္ဒဝဒနန္ဒောဇ ဂဟ္တသမ္ဘဝသုန္ဒရီ - မုနိသေဌ်နင်း၊ တရား မင်း၏၊ ခံတွင်းတော်နှင့်တူသောကြာတိုက်၌စွဲပိုက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အပြစ်ကင်းလတ်၊ ကောင်းမြတ်ပေထသော၊ ပါဏိနံ-တို့၏၊ သရဏံ- ကိုးကွယ်ရာဖြစ်ပေထသော၊ ဝါဏီ - သရဿတီ၊ နတ်ဒေဝီသည်၊ မယံ - ငါ၏၊ မနံ - အရှင်မအာရုံ၊ ကောင်းစွာထုံလျက်၊ တလုံ လဲလဲ၊ မှီဝဲ စွဲသုံး၊ စိတ်နှလုံးကို၊ ပိဏယတံ- ဝါဂွမ်းဆီထိ၊ အကြည် ပြည့်သို့၊ ပီတိဓာတ်နှိုး၊ မပြတ်တိုးလျက်၊ မြတ်နိုး နှစ်သက်စေနိုင် ပါစေသတည်း။ [ပရပက္ခ အနက်။]

x x x x x x x

အနုသန္ဓေ ။ ။ ဣဌဒေဝတာ ဟု ဆိုအပ်သော ရတနတ္ထယ ပုဏ္ဏာမကို ပြုတော်မူလိုသော အရှင်သံဃရက္ခိတမဟာသာမီ ထေရ် သည် “မုနိန္ဒဝဒနန္ဒောဇ” စသော ဂါထာကို မိန့်။ [ပဌမဂါထာယ

ဣဋ္ဌဒေဝတာသင်္ခါတ ရတနတ္ထယပ္ပဏာမော ဒဿိတော။ - ဋီကာ
သစ်။]လောက၌ နတ်ကိုရှိခိုးကြ၏။ သာသနာ၌ကား ရတနာ ၃ ပါး
ကို ရှိခိုးကြ၏။ ဤသို့ ရှိခိုးရာဖြစ်ခြင်း တူသောကြောင့် ရတနာ ၃ ပါး
ကို “ ဣဋ္ဌဒေဝတာ - အလိုရှိအပ်သောနတ် ” ဟု ခေါ်ထားသည်။

မှတ်ချက်။ ။ “ရတနတ္ထယပ္ပဏာမော ဒဿိတော” ဟု ဋီကာ
ဆိုသော်လည်း ရိုးရာ ရှိခိုးခြင်းမျိုးမဟုတ် “ ပိဏယတံ- နှစ်သက်ပါ
စေသတည်း ” ဟု တောင့်တသော အာသိသတည်း၊ ထိုအာသိသ
ကိုပင် ရတနာ ၃ ပါး၌ စိတ်ညွတ်ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ပဏာမ”
ဟု ဋီကာဆိုဟန်တူသည်။ “ အာသိ နမက္ကာရော ဝတ္ထု , နိဒ္ဒေသော
ဝါပိ တမ္မုခံ ” ဟု ကာဗျဒဿ၌လာသော ဝန္တာရမ္ဘ ၃ မျိုးတွင်ကား
အာသိသပုဗ္ဗက ဝန္တာရမ္ဘတည်း။ [အာသိသပုဗ္ဗက-တောင့်တခြင်း
ရှေ့ရှိသော + ဝန္တာရမ္ဘ - ကျမ်းဝန်ကို စခြင်း၊ ထို ၃ မျိုး အကျယ်ကို
သပြိုင်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အနက် ၂ မျိုး ပေးပုံ။ ။ ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင်က အနက် ၂ မျိုး
ရသော သိလေသအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ရေးသားထားသော
ကြောင့် ဤဂါထာကို အနက် ၂ မျိုး ပေးရသည်။ ထိုတွင် ပဌမ အနက်
သည် ကျမ်းဆရာ အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်
ဖြစ်သော မိမိတို့ဘက်၏အနက်ဖြစ်သောကြောင့် “သကပက္ခအနက်”
ဟု ခေါ်ကြ၏။ ဒုတိယ အနက်သည် သရဿတီ နတ်သွီးကို ကိုးကွယ်
ကြသော ဟိန္ဒူလူမျိုးများ အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း။ ထိုလူမျိုး
တို့ကား သရဿတီနတ်သွီးကို အပြောကောင်း နတ်သွီး ဟု ယူဆ၍
ကဗျာဖွဲ့စီရာ၌ ထိုနတ်သွီးကို အထူး တ-သ ကြ၏။ ထိုသို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ
ဝင် မဟုတ်သူတို့ဘက်က အနက်ဖြစ်သောကြောင့် “ပရပက္ခအနက်”
ဟု ခေါ်ကြသည်။

အမှာ ။ ။ ဤ ဂါထာသည် ထိုသိလေသ အလင်္ကာ အပြင်
ဆိုအပ်လတံသော အပြစ်တို့မှ လွတ်ကင်း၍ ပသာဒ, သြဇ, မဇုရတာ,
သမတာ , ကန္တိ , အတ္ထဗျတ္တိ, သမာဓိ, ဟူသော သဒ္ဒါ အလင်္ကာရ
ဂုဏ်နှင့် ရူပက , သြစိတျသမ္ပောသက , အာသိ, မည်သော အတ္ထာ
လင်္ကာရ ဂုဏ်တို့ဖြင့်လည်း တန်ဆာဆင်အပ်သော ဂါထာဖြစ်၏။
ထိုအပြစ်, ထိုဂုဏ်, ထိုအလင်္ကာများသည် ဆိုင်ရာအခင်းကျလျှင်

ထင်ရှားကြ ပါလိမ့်မည်။ ဤ၌ ဩစိတျသမ္မောသက ဖြစ်ပုံမျှကိုသာ
ဝိဂ္ဂဟအဆုံး၌ ပြထားပါသည်။

ပဒဝိဂ္ဂဟ။ ။ဥဘောလောကေ-ပစ္စုပ္ပန်တမလွန် ၂တန်သော
လောကတို့ကို၊ မုနန္တိ - သိတတ်ကုန်၏။ ဣတိ မုနိနော၊ မုနိနံ - မုနိ
ငါးပါးတို့၏+ ဣန္ဒော- အရှင်သခင် ဘုရားရှင်တည်း၊ မုနိန္ဒော၊ [မုနိ
ငါးပါးကား - သာဂါရမုနိ (အိမ်ရာရှိသောရသေ့), အနာဂါရမုနိ
(အိမ်ရာမရှိသော ရသေ့), သေက္ခမုနိ (သေက္ခအရိယာပုဂ္ဂိုလ်)၊
အသေက္ခမုနိ (ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်)၊ ပစ္စေကမုနိ (ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါ)။]
ဝဒတိ ဧတေနာတိ ဝဒနံ-ပြောဆိုကြောင်း ခံတွင်း၊ မုနိန္ဒဿ+ ဝဒနံ
မုနိန္ဒဝဒနံ၊ သက္ကတ၌ “အဘိ- သဒ္ဓေ” ဟူသော ဓာတ်နောင် အသုန်
ပစ္စည်းဖြင့် “အမ္ဘသိ” ဟုရှိ၏။ “ရေ” ဟူသော အနက်ဟော မနော
ဂိုဏ်းဝင်ပုဒ်တည်း၊ အမ္ဘသိ - ရေ၌+ဇာတံ - ဖြစ်သောကြာတည်း၊
အမ္ဘောဇံ-ကြာ၊ (မ္ဘ၏အကို ဩပြု) မုနိန္ဒဝဒနသင်္ခါတံ+အမ္ဘောဇံ
မုနိန္ဒဝဒနမ္ဘောဇံ။

ဝဘန္တိ ဝစ္ဆန္တိ ဧတ္တာတိ ဝမ္ဘော-လူတို့ရေခံရာတိုက်ခန်း၊ ဝမ္ဘော
ဝိယာတိ ဝမ္ဘော - တိုက်ခန်းနှင့်တူသော ကြာတိုက် (ကြာအတွင်း၊)
မုနိန္ဒဝဒနမ္ဘောဇဿ+ဝမ္ဘော - မုနိန္ဒဝဒနမ္ဘောဇ ဝမ္ဘော၊ မုနိန္ဒ
ဝဒနမ္ဘောဇဝမ္ဘော + သမ္ဘဝေါ- မုနိန္ဒဝဒနမ္ဘောဇ ဝမ္ဘသမ္ဘဝေါ။
မုနိန္ဒ ၊ ပေ ၊ သမ္ဘဝေန + သုန္ဒရိ - မုနိန္ဒ ၊ ပေ ၊ သမ္ဘဝသုန္ဒရိ ၊ ဝါဏီ-
ဟူသော ဣတ္ထိလိန်ကို ငဲ့၍ “သုန္ဒရိ” ဟု ရှိရသည်။ [သရဿတီနတ်သွီး
အရကောက်ရာ၌ကား “မုနိန္ဒဝဒနံဝိယာတိ မုနိန္ဒဝဒနံ-ဘုရားခံတွင်း
တော်ကဲ့သို့ မွေးကြိုင်သော၊ အမ္ဘောဇံ-ကြာ” ဟု ဝိဂ္ဂဟ ပြ။]

မုနိန္ဒနှင့် ဩစိတျ။ ။ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ ပရိယာယသဒ္ဓေသု အညေ
သု-ဘုရားအနက်ကို ဟောရာဝယ် မုနိန္ဒသဒ္ဓါမှ တပါး အခြား ပရိ
ယာယ် သဒ္ဓါများ ရှိကြသော်လည်း၊ ကဝိကာမိတဿ အတ္တဿ
ကေန္တဝါစကတ္ထေန-ဤကျမ်းကိုပြုစုသော ပညာရှိကဝိပုဂ္ဂိုလ် အလို
ရှိအပ်သော အနက်ကို (မုနိန္ဒ သဒ္ဓါက) ကေန ဟောနိုင်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ဩစိတျ သမ္မောသကော အယံ မုနိန္ဒသဒ္ဓေါ - ဤ

မုနိန္ဒသဒ္ဒါသည် အသင့်ယုတ္တိရှိခြင်း ဟူသော သြစိတျကို တိုးပွားစေ
နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် မုနိန္ဒသဒ္ဒါကိုသာ ကျမ်းဆရာ သုံးစွဲတော်မူသည်-
ဟူလို [သြစိတျ - အသင့်ယုတ္တိ ရှိခြင်း။]

ချဲ့ဥးအံ့ - အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် လောက ၂ ပါးကို သိတတ်
သောကြောင့် “မုနိ” အမည်ရကြသော ပညာရှိတို့ကိုသော်မှ အစိုး
ရသော အရှင်သခင် (ဣန္ဒ) ဖြစ်တော်မူ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုး သာလျှင်
“ပရံ ပိဏောတိ-သုတပါးကို နှစ်သက်စေနိုင်၏” ထိုမျှလောက် မမြင့်
မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကား သုတပါးကို နှစ်သက်စေနိုင်မည် မဟုတ်။
ထို့ကြောင့် မုနိန္ဒ သဒ္ဒါသည် “မနံ ပိဏောတိ” ဟူသော ကြိယာနှင့်
သင့်တင့်လိုက်လျောရကား သြစိတျဂုဏ် ရောက်ပေသည်။ ထို့ပြင်-
သုန္ဒရီပုဒ် , သရဏံ ပုဒ်တို့နှင့်လည်း လိုက်လျော၏။ မှန်၏ - တရား
တော်သည် မုနိန္ဒဖြစ်သော ဘုရားရှင်၏ ခံတွင်းတော် ကြာတိုက်၌
ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကောင်း၏။ ထိုသို့ ကောင်းသောကြောင့် သတ္တဘူတို့၏
ကိုးကွယ်ရာလည်း ဖြစ်တော်မူသည်။ [ဒီကာဟောင်း]

[ဆောင်း] ဘုရားအနက် , ဟောမြွက်ပုဒ်မှာ , များပြားပါလည်း,
သေချာစစ်ကြော , မုနိန္ဒောသာ , မနောပိဏန , သရဏ
နှင့် , တဝသုန္ဒရီ , လိုက်လျောညီ၍ , ဂုဏ်ရည်သြစိတျ,
ကေနိရဘူတိ , မုနိန္ဒသာ , ကျမ်းဆရာ , ဖွေရှာသုံးစွဲသည်။

သရဏံ ဝါဏီ။ ။ သရဏံကား နိစ္စ နပုလ္လိန်တည်း။ ထို့ကြောင့်
ဝါဏီ၏ ဝိသေသန ဖြစ်သော်လည်း ဣတ္ထိလိန်မပြောင်းဘဲ နပုလ္လိန်
ဖြင့်သာ ရှိရသည်။ “ဝဏ - သဒ္ဒေ” ဓာတ်နောင် ဣန်ပစ္စည်းသက်၍
“ဝါဏီ” ဟု ပြီးပြီးနောက် ဣတ္ထိဇောတက(ဤ)ပစ္စည်း ထပ်သက်၍
“ဝါဏီ” ဟု ထောမနိမိ၌ ရှိ၏။ “စကား” ဟူသော အနက် , သရ
ဿတိ နတ်ဒေဝီ ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဝဏတိ သဒ္ဒယတိ-
အသံပြုတတ်၏။ ဣတိ - ဝါဏီ (စကားသံ) ၊ သရော - ချိုသာသော
အသံသည် + ဧတိဿာ အတ္ထိတိ သရဿတိ၊ သရနောင် မတုပ်ပစ္စည်း၊
မကို ဝပြု, ဤ ပစ္စည်းသက်၍ “သရဿတိ” ဟု သက္ကတ၌ ရှိ၏။ ပါဠိ၌
(ဝ) အစား (သ်) လာ၍ “သရဿတိ” ဟု ရှိရသည်။ [မြန်မာတို့က
“သုရဿတိ” ဟု ခေါ်မှားကြ၏။]

ဝါဏီ သုံးစွဲပုံ။ ။ “ဝါဏီ” အရ ဤနေရာ၌ ဘုရားရှင်၏ တရားတော်ကိုသာ ယူစေလို၏။ သို့သော် “ သရဏံ ပါဏိနံ ဓမ္မော ” ဟု မဆိုဘဲ သရဿတီ ဒေဝီကိုလည်း ဟောနိုင်သော “ဝါဏီ” သဒ္ဒါကို သုံးစွဲခြင်းကား ထိုဒေဝီသည် စကားကိုတန်ဆာဆင်ကာ ချိုချိုသာသာ ပြောတတ်သောကြောင့် ဗြာဟ္မဏဘို့ကိုးကွယ်ကြသဖြင့် ထိုသူတို့အလို ကျအောင် သရဿတီလည်း ရ, “ ဓမ္မံ သရဏံ ဝစ္ဆာမိ ” ကြသော ဗုဒ္ဓသာဝကတို့ အလိုကျအောင် တရားတော်လည်း ရသော ဝါဏီ သဒ္ဒါကို(နောက်၌လာမည့် သိလေသအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်၍) သုံးစွဲထားခြင်းဖြစ်သည်။ မှန်၏— ဤကျမ်း၏ မှီရာ ကာဗျဒဿ ကျမ်း အစ၌ သရဿတီ နတ်ဒေဝီကိုပင် အောက်ပါ ဝါထာဖြင့် တ - သ တိုင်တယ်လေသည်။

စတုမ္မုခ မုခမ္ဘောဇ - ဝနဟံသဝရု မမ၊
မာနသေ ရမတံ နိစ္စံ, သဗ္ဗသုက္ကာ သရသွတီ။

စတုမ္မုခ မုခမ္ဘောဇ ဝနဟံသဝရု-မြဟ္မာမင်း၏, ခံတွင်းကြာတိုက် ၌, စွဲပိုက်ငြိတွယ်, ဟင်္သာမကလေးသဘွယ်လည်း ဖြစ်ပေထသော၊ သဗ္ဗ သုက္ကာ-ပင်ကိုယ်ရုပ်ရော, နှုတ်အပြောနှင့်, မနောကြည်လင်, အလုံးစုံ ဖြူစင်ပေထသော၊ သရသွတီ - သရသွတီ, ဒေဝီတွင်သ, သခင်မသည်။ မမ မာနသေ - ကာဗျအလင်္ကာ, စဉ်အလာကို, ထင်စွာစွဲသုံး, ဝါ၏ စိတ်နှလုံး၌၊ နိစ္စံ ရမတံ- တန်ဆာဆင်ရေး, နည်းမှန်ပေး၍, ငြိမ့်လေး ရှင်ပျော်, မွေ့တော်မူစေသတည်း။

တရားတော် ။ ။ သရဿတီ နတ်ဒေဝီသည် စကားအရာ တန်ဆာအဆင်ကောင်းသဖြင့် လူအပေါင်း၏ နှစ်သက်စရာ ဖြစ်သကဲ့ သို့, ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ တရားရတနာလည်း ကြားနာရလျှင် နားဝင်ချိ၍ ကြည်ညိုနှစ်သက်စရာ ကောင်းသည့်အပြင် ကျင့်ကြံ လိုက်နာပါလျှင် ကြည်လင်မြေ့သာ သူခကို ယခုဘဝမှာပင် ခံစားစေလျက် အထက် တန်း ကျကျ အမြိုက်သူခကိုလည်း ရစေနိုင်သောကြောင့် ရှေးပုဂ္ဂိုလ် ရှေးကံပါလာသူ လူအပေါင်း၏ နှစ်ထောင်း အားရဘွယ်ရာ ဖြစ်ပါ ပေသည်။

ပိဏယတံ။ ။ သက္ကတ၌ “ပြိဏ” ဓာတ်ကို ပါဠိ၌ “ပိဏ” ဟု ပြန်ထားသည်။ “ပိဏ - တပ္ပနေ (နှစ်သက်ခြင်း)” ဓာတ်နောင် ကာရိတ် ဏယ ပစ္စည်းဖြင့် “ပိဏယ” ဟု ဖြစ်၏။ [“ နှစ်သက်စေ” ၌ စေသည် ဏယ ပစ္စည်း၏ အနက် , “ ပါစေ” ၌ စေကား တံ ဝိဘတ်၏ အာသီသ အနက်တည်း။] “ ဝါဏီ ပိဏယတံ - တရားတော်သည် ဆီထိသော ဝါဂွမ်း၌ ဆီအကြည်ပြည့်နေသကဲ့သို့ ငါ၏ စိတ်ကိုလည်း ပီတိ တည်းဟူသော အကြည်ပြည့်စေလျက် နှစ်သက်စေနိုင် ပါစေ သတည်း” ဟူရာ၌ “ တရားတော်မှာ နှစ်သက်စေတတ်သော သတ္တိ မရှိသော်လည်း သတ္တိရှိသကဲ့သို့ တင်စား၍ ဆိုထားသော သမာဓိ အလင်္ကာစကားတည်း။ အခြားအားဖြင့် “ ကျမ်းဆရာ ဟူသော ငါ၏ စိတ်သည် တရားကို အာရုံပြုလျက် နှစ်သက် ကြည်နူးနေပါစေ သတည်း” ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။

ရတနတ္ထယပ္ပဏာမ ဖြစ်ပုံ။ ။ “ဝါဏီ ပိဏယတံ” ဟုဆိုသော ကြောင့် တရားတော်ကို ကြည်ညိုပုံပြသော ဓမ္မပ္ပဏာမသာ ဝါထာ၌ တိုက်ရိုက်လာ၏။ ဓမ္မကို ကြည်ညိုလျှင် ဓမ္မ၏ အရှင်ဖြစ်တော်မူသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို၎င်း၊ ထိုဓမ္မကို လက်တွေ့ကျင့်၍ တရားပေါက်ပြီးသော အရိယာ သံဃာတော်ကို၎င်း၊ အဝိနာဘာဝ နည်းအားဖြင့် ကြည်ညို ကြောင်းကို ပြပြီးဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ဤဝါထာသည် ဓမ္မပ္ပဏာမ သာ မက၊ ရတနတ္ထယပ္ပဏာမကို ပြသောဝါထာဖြစ်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ သော ပန ဓမ္မပ္ပသာဒေါ တဒဝိနာဘာဝတော (ထိုဗုဒ္ဓ သံဃာတို့နှင့် မကင်းသောကြောင့်) ဗုဒ္ဓသံဃာသုပိ သိဒ္ဓေါတိ ရတနတ္ထယဝိသယံ ပဏာမံ (ရတနာ ၃ ပါးလုံးကို အာရုံပြုသော ပဏာမကို) ဝက်ဝုတ္တိယာ ဒသေတိ။ [ဝက် - အကောက်အားဖြင့်၊ ဝါ- သွယ်ဝိုက်၍ + ဝုတ္တိ- ဆိုခြင်း။]

ပုနရုတ္တိ ဒေါသပယ် ၂။ ရာမသမ္မာဒျလင်္ကာရာ၊ သန္တိ သန္တော ပုရာတနာ၊
တထာပိ တု ဝဠုန္တိ၊ သုဒ္ဓမာဂဓိကာ န တေ။

၂။ ပုရာတနာ-ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ သန္တော-ချီးမွမ်းစာဘွယ်၊
တင့်တယ်ကုန်သော၊ ရာမသမ္မာဒျ လင်္ကာရာ- ရာမသမ္မ အစရှိကုန်
သော တန်ဆာအထူး၊ ကျမ်းအထူးတို့သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ သန္တိ-အကယ်
၍ကား ရှိပါပေကုန်၏။ တထာပိ- ထိုသို့ပင် ရှိပါကုန်သော်လည်း၊
တေ- ထို ရာမသမ္မ အစရှိသော တန်ဆာအထူး ကျမ်းအထူးတို့ကို၊
သုဒ္ဓ မာဂဓိကာ - သက်သက် မာဂဘောသာကိုသာ တတ်သူတို့
သည်၊ နဝဠုန္တိ-မသုံးစွဲနိုင်ကြကုန်။

x x x x x x x

၂။ ရာမ၊ ပေ၊ နတေ။ ။ ဤဂါထာကား- “အားထုတ်အပ်မည့်
အလင်္ကာရ ကျမ်းသစ်ကို မပြုထိုက် ” ဟု ပယ်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်များကို
တားမြစ်သော ဂါထာတည်း။ [ဒုတိယဂါထာယ အာရတ္တပဋိက္ခေပ
ဇနာ (အားထုတ်အပ်မည့်ကျမ်းကို ပယ်လိုသူတို့ကို) နိသေမိတာ။—
ဇီကာသစ်။]

ချဲ့ဥားအံ့ — “ ရာမသမ္မ စသော အလင်္ကာ တန်ဆာဟောင်း၊
အလင်္ကာ ကျမ်းဟောင်းများရှိပြီးဖြစ်ပါလျက် အလင်္ကာတန်ဆာသစ်
အလင်္ကာကျမ်းသစ်ကို ပြုလျှင် ညက်ပြီးအမှုန့်ကို ထပ်၍ ထောင်းခြင်း
ကဲ့သို့၎င်း၊ ဖြူစင်ပြီးအဝတ်ကို ထပ်၍ဖွပ်ခြင်း ကဲ့သို့၎င်း၊ ကျက်ပြီးထမင်း
ကိုထပ်၍ ချက်ခြင်းကဲ့သို့၎င်း၊ အကျိုးထူးမရ ပင်ပန်းရုံမျှသာ ဖြစ်စရာ
ရှိသောကြောင့် အလင်္ကာတန်ဆာသစ် ကျမ်းသစ်ကို မပြုထိုက် ” ဟု
တချို့က ပယ်လိုကြသည်။ ထို ပယ်လိုသူများကို “ အလင်္ကာတန်ဆာ
ဟောင်း အလင်္ကာကျမ်းဟောင်းများရှိသော်လည်း သက္ကတဘာသာ
ပြာကရိတ်ဘာသာ စသည်တို့ဖြင့် ရေးသားအပ်သောကြောင့် သုဒ္ဓ
မာဂဓိ ပုဂ္ဂိုလ်များ မသုံးစွဲနိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် အလင်္ကာတန်ဆာ
အသစ်-အလင်္ကာကျမ်းအသစ်ကို စီရင်ထိုက်သည် ” ဟု ဤဂါထာဖြင့်
မပယ်နိုင်အောင် တားမြစ်သည်။ ဤသို့ အသစ်ပြုသည့်အတွက် အပြစ်
မရှိ ဟု တားမြစ်ခြင်းကို “ ပုနရုတ္တိဒေါသ ပယ်ခြင်း ” ဟု ခေါ်သည်။
[ပုန-ထပ်၍+ရုတ္တိဒေါသ- ဆိုခြင်းကြောင့် အပြစ်။]

ရာမသမ္မာဒျလင်္ကာရာ။ ။သက္ကတ၌ “ သရမန် ” ပုဒ်သည် သုခ အနက်, သုခရှိသူအနက်, မြာဟ္မဏောပါမိ (မြာဟ္မဏတို့၏ ခွဲထူး ဂုဏ်ထူး) အနက်များကို ဟော၏။ ထိုပုဒ်သည် ပါဠိ၌ “ သမ္မ ” ဟု ဖြစ်၏။ ဤနေရာ၌ ရာမဆရာကို ခွဲထူး ဂုဏ်ထူးနှင့်တကွ “ ရာမ သမ္မ ” ဟု ခေါ်ထားသည်။ ဤ အသုံးမျိုးဖြင့် ဟိတောပဒေသ ကျမ်းဆရာ ကိုလည်း “ ဝိဇ္ဇာ သမ္မ ” ဟု သုံးစွဲထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ယခုအခါ ရဟန်းခွဲများ၏နောက်၌ “ အဘိဝံသ ” ဟူသော သကျသီဟခွဲတံဆိပ် တပ်ထားခြင်းမျိုးပင်တည်း။ ထို ရာမသမ္မစသော ဆရာတို့ စီရင်အပ် သော သဒ္ဒါလင်္ကာရ - အတ္ထာလင်္ကာရ တန်ဆာတို့သည် ၎င်း, ထို အလင်္ကာတို့ကိုပြသော ကျမ်းတို့သည် ၎င်း “ ရာမသမ္မာဒိနံ + အလင်္ကာ ရာ ” ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် “ ရာမသမ္မ ” မည်၏။ တနည်း- ဗိမ္ဗိသာရ မည်သော ဆရာစီရင်အပ်သော ဆေးကျမ်းကို “ ဗိမ္ဗိသာရကျမ်း ” ဟု ခေါ်ရာ၌ အကြောင်း၏ အမည်နှင့်စပ်၍ နာမည်တပ်သကဲ့သို့ ရာမသမ္မ ဆရာဟူသော အကြောင်း၏ အမည်နှင့်စပ်၍ ထိုအလင်္ကာတန်ဆာနှင့် ထိုကျမ်းတို့ကိုလည်း ရာမသမ္မ အလင်္ကာဟု ခေါ်နိုင်၏။ [ရာမသမ္မော + အာဒိ ယေသံတိ ရာမသမ္မာဒယော၊ ရာမသမ္မာဒယောစ + တေ + အလင်္ကာရာစေတိ ရာမသမ္မာဒျလင်္ကာရာ။] အာဒိဖြင့် အလင်္ကာရ ကောတ္ထုဘ, ကာဗျဒဿ စသော ကျမ်းများနှင့် ထိုကျမ်းတို့၌ ပြအပ် သော သဒ္ဒါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရတို့ကိုယူ။

ဋီကာသစ်။ ။ ရာမသမ္မာဒျလင်္ကာရာ- ရာမသမ္မာဒိဟိ အာစရိ ယေဟိ ဝိရစိတတ္တာ (ရာမသမ္မ စသော ဆရာတို့ စီရင်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ၎င်း) တံသမ္မန္တတော တံသဒိသနာမတ္တာဝါ (ထိုဆရာ တို့နှင့် စပ်ခြင်းအားဖြင့် ထို ရာမသမ္မ အမည်နှင့် တူသော အမည်ရှိ သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ၎င်း) ရာမသမ္မာဒယော နာမ၊ ယထာ ဝေဇ္ဇ သတ္ထေ ဗိမ္ဗိသာရေတိ ဝေါဟာရေဝိယ၊ အလင်္ကာရာ- ဘူသာဝိသေ သာ (သဒ္ဒါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရဟူသော တန်ဆာအထူးများ)၊ အလင်္ကာရတ္ထပဋိပါဒနတော (အလင်္ကာရအနက်များကို သိစေတတ် သောကြောင့်) အလင်္ကာရနာမိကာ ဂန္ထဝိသေသာဝါ။ [ဤ ဋီကာ ဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ အလင်္ကာရ ” အရ တန်ဆာအထူး- ကျမ်းအထူး, ဟု

၂ မျိုးရကြောင်း သတိပြုပါ။ နိဿယ၌ ဤ အဖွင့်အတိုင်း ပေးထားသည်။ ရှေးနိဿယများ၌ “သက္ကတဘာသာ အလင်္ကာကျမ်းဟောင်းတို့သည်” ဟု ပေးကြသည်မှာ ဤအဖွင့်နှင့် မညီ။]

မှတ်ချက် ။ ။ ဤပြုခဲ့သော စကားအရ “ရာမသမ္မ” သည် အလင်္ကာရ ကျမ်းတစောင်၏ နာမည်သာ ဖြစ်သည် ဟု မှတ်။ ဇီကာဟောင်း၌ “ဥဘောပိသန္တိ” ဟု ပါ၌ရှိသောကြောင့် ရာမ အလင်္ကာကျမ်း၊ သမ္မအလင်္ကာကျမ်းဟု ကျမ်း ၂ ကျမ်းထင်မှားကြ၏။ “ဥဘောပိသန္တိ” ၏ဆိုလိုရင်းမှာ “သဒ္ဓါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရကိုဟောသော တန်ဆာဟူသော အလင်္ကာ၊ ထိုအလင်္ကာတို့ကိုပြရာကျမ်းဝန်ဟူသော အလင်္ကာအားဖြင့် ထို ၂ မျိုးသော အလင်္ကာများ ရှေးကရှိကြသည်” ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။

သန္တော ပုရာတနာ ။ ။ သန္တောကို “ပသတ္တတ္တာ သောဘနာ” ဟု ဖွင့်၏။ အဘိဓာန်လာ သန္တ သဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ပသတ္တ အနက်ဟောဟု ဆိုလို၏။ ဗဟုဝံစံ ဖြစ်သောကြောင့် “အသဓာတ်၊ အန္တပစ္စည်း” သာ ဖြစ်သင့်၏။ “ဓာတုနံ အနေကတ္ထတ္တာ” နှင့်အညီ အသဓာတ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ပသတ္တ အနက်ဟောဟု ကြံ၍ “ချီးမွမ်းစဘွယ် တင့်တယ်ကုန်သော” ဟု ဇီကာဖွင့်အတိုင်း ပေးလိုက်သည်။ ပုရာနိပါတ်နောင် ဘာအနက်၌ တန ပစ္စည်းသက်၊ ပုရာ - ရှေး၌ + ဘဝါ - ဖြစ်ပေါ်ကြသော အလင်္ကာရတို့တည်း၊ ပုရာတနာ - တို့။

တထာပိတု ။ ။ တု သဒ္ဓါ အနက်ထူးမရှိ၊ “တထာပိ” ကား ရှေးဝါကျ၏ နှစ်သက်ဘွယ် မဟုတ်ကြောင်း ပြသော “အရုဇ္ဈဇောတက” နိပါတ်တည်း။ [အရုစိ + အတ္ထ - မနှစ်သက်အပ်သော အနက်ကို + ဇောတက - ထွန်းပြုတတ်သော နိပါတ်ပုဒ်။] ဤသို့ “တထာပိ” ရှိရာ၌ ရှေ့မှာ ကိဇ္ဇာပိပါသော ဝါကျရှိ၏။ မရှိလျှင်လည်း ထည့်ရသည်။ ထို့ကြောင့် “ကိဇ္ဇာပိ သန္တိ” ဟု ကိဇ္ဇာပိထည့်၍ ဇီကာသစ် ဖွင့်သည်။ ထိုကိဇ္ဇာပိ ထည့်ထားသော ရှေးဝါကျကို “အနုဂ္ဂဟတ္ထ ဝါကျ = ချီးမြှောက်အပ်သော အနက်ကိုပြသော ဝါကျ” ဟု ခေါ်၍ တထာပိပါသော နောက်ဝါကျကို “ဂရဟတ္ထ ဝါကျ = နှိပ်ချ ကဲ့ရဲ့ အပ်သော အနက်ပြ ဝါကျ” ဟု ခေါ်သည်။ “ရာမသမ္မ” အစရှိသော

ချီးမွမ်းစဘွယ် တင့်တယ်သော အလင်္ကာ ဟောင်းများ ရှိကြပါပေ သည်။ [ဤကား မြောက်ပင်သောစကား၊] သို့သော် ထိုအလင်္ကာ ဟောင်းများကို သုဒ္ဓမာဂဓိတို့ မသုံးစွဲနိုင်ကြ။ [ဤကား ထိုအလင်္ကာ ဟောင်းများ၏ အသုံးမဝင်ကြောင်းပြ၍ နှိပ်ချသောစကား။]

သုဒ္ဓမာဂဓိကာ ။ ။ မဂဓေသု- မဂဓတိုင်းတို့၌+ဇာတာ- ဖြစ် သော ဘာသာ (စကား) တည်း၊ မာဂဓာ၊ သုဒ္ဓါ- သက္ကတဘာသာ ပြာကရိတ်ဘာသာ စသည်တို့နှင့် မရောမယှက် သက်သက်သော + မာဂဓာ-မာဂဓဘာသာတည်း၊ သုဒ္ဓမာဂဓာ၊ သုဒ္ဓမဂဓံ-သက်သက် သော မာဂဓ ဘာသာကိုသာ+ဇာနန္ဒိ- တတ်သိနားလည်ကြကုန်၏။ ဣတိ သုဒ္ဓမာဂဓိကာ၊ [သုဒ္ဓမာဂဓိကာ- သက္ကတပါကတာဒိသု အည ဘာသာသု ပရိစယာဘာဝတော (အလေ့အကျက် မရှိခြင်းကြောင့်) ကေဝလမာဂဓိကာ၊ (ဋီကာသစ်)၊ “ ပါကတ(ပြာကရိတ်)ဘာသာ ” ဟူသည် သက္ကတဘာသာမှ အက္ခရာ တချို့ တလေသာ ကွဲပြားသော ဘာသာတမျိုးတည်း။]

န ဝဠုန္တိ ။ ။ “ ဝဠုဇိ = ဝလဇိ- ပရိဘောဂေ (သုံးစွဲခြင်း၊ သုံးဆောင်ခြင်း) ” ဟူသော ဘူဝါဒိဓာတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်လာ , ဥပြု၍ “ ဝဠုန္တိ ” ဟု ပါဠိမှန်ဖြစ်၏။ သက္ကတဘာသာ၊ ပြာကရိတ်ဘာသာ စသည်ဖြင့် စီရင်အပ်သော ရှေးသဒ္ဓါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရတို့ကို ၎င်း၊ ရှေးအလင်္ကာကျမ်းများကို၎င်း မာဂဓဘာသာကိုသာ တတ်ကြ သော သုဒ္ဓမာဂဓိပုဂ္ဂိုလ်များ မသုံးစွဲနိုင်ကြ - ဟူလို၊ “ မသုံးစွဲနိုင် ” ဟူသည်ကား သဒ္ဓါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရ တန်ဆာတို့ကိုလည်း ပျှိုကဗျာ ဂါထာစုံဏ္ဍိယဖွဲ့စီရာ၌ ထည့်သွင်း၍ မသုံးစွဲနိုင်ကြခြင်း၊ ထို အလင်္ကာကျမ်းတို့ကိုလည်း မကြည့်ရှုနိုင် , မသင်ယူနိုင် , မချပို့ နိုင်ကြ ခြင်းတည်း။ [တေရာမသမ္မာဒိကေ အလင်္ကာရေ ပသာဓန ဝသေန (ပျှိုကဗျာ ဂါထာတို့၌ တန်ဆာဆင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၎င်း) ဥဂ္ဂဟဏ ဓာရဏာဒိဝသေန နဝလဠုန္တိ၊ - ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ ဋီကာတို့၌ သုဒ္ဓကို မာဂဓိကာ၌ စပ်၍ “ သန့်ရှင်း သော မာဂဓိကပုဂ္ဂိုလ်များ ” ဟု အနက်ယူပြီးလျှင် ထိုအနက်မှ အထူး အပိုသိရသော ဗျက်ဏ္ဍ (ဝိ- အထူး+ဝါ- အပို+အင်္ဂ- သိအပ်သော+

ကျမ်းအမည် စသည်

၃။ တေနာပိနာမ တောသေယျ၊ မေတေလင်္ကာရ ဝဇ္ဇိတေ၊
အနုရူပေနာ လင်္ကာရေ- နေသမေ သော ပရိဿမော။

၃။ တေန-ထို့ကြောင့်၊ အလင်္ကာရဝဇ္ဇိတေ-အလင်္ကာတို့သည်
ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ ဧတေ - ဤ သုဒ္ဓမာဂမိက ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊
[တောသေယျ-၌စပ်။]သေ-ဤသုဒ္ဓမာဂမိကပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ အနုရူ
ပေန-လျှော့ပတ်သော၊ အလင်္ကာရေန- အသစ်ဖြစ်သော တန်ဆာ
အထူး အလင်္ကာကျမ်း အထူးဖြင့်၊ တောသေယျ - နှစ်သက် စေရ
ပါမူကား၊ အပိနာမ-အော်...ကောင်းလေစွ၊ (ဣတိ-ဤသို့) ဧသော

× × × × × × ×

အတ္ထ - အနက်အဓိပ္ပါယ်) ကိုလည်း ပြုကြသေး၏။ ထို ဗျက်ထွက်ကိုပင်
“ဘာဝတ္ထ- ကျမ်းဆရာ၏ အလိုရှိအပ်သော အပိုအနက် ” ဟုလည်း
ခေါ်၏။ ထို ဘာဝတ္ထကား “ သုဒ္ဓမာဂမိက ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိမိတို့က
သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ကြသောကြောင့် ပါဠိဘာသာ ဘုရားဟောဘာသာ
မဟုတ်သည့် အတွက် မသန့်ရှင်း မစင်ကြယ်သော သက္ကတဘာသာ
ပြာကရိတ်ဘာသာ စသည်တို့ကို ရှုရှာစက်ဆုပ်ရကား ထိုဘာသာ
များဖြင့် စီရင်အပ်သော အလင်္ကာရ ကျမ်းတို့ကိုလည်း မသုံးစွဲကြ ”
ဟု ဆိုလိုသတတ်။

သို့သော် အရှင်သံဃရက္ခိတ မဟာသာမီထေရ်သည် ဝုတ္တောဒယ
ဆန်းကျမ်း အစဉ်လည်း “ပိင်္ဂလာစရိယာဒိဟိ၊ ဆန္ဒံ ယ မုဒိတံ ပုရာ၊
သုဒ္ဓမာဂမိကာနံ တံ , နသာဓေတိ ယထိန္ဒိတံ ” ဟု သုဒ္ဓမာဂမိက
ပုဒ်ကို သုံးစွဲထား၏။ ထို၌ “ သုဒ္ဓမာဂမိက ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒကို
(ရှေးဆန်းကျမ်းတို့က) မပြီးစေနိုင် ” ဟု ဆိုထားရာဝယ် “ သုဒ္ဓမာဂမိက
ပုဂ္ဂိုလ်တို့က သုံးစွဲလိုပါလျက် မသုံးစွဲတတ်သောကြောင့် အလိုဆန္ဒကို
မပြီးစေနိုင် ” ဟုသာ အဓိပ္ပါယ် ရသောကြောင့်၎င်း၊ အရှင် သံဃ
ရက္ခိတ ဆရာကိုယ်တိုင်ပင် သက္ကတ ပြာကရိတ်ဘာသာတို့ဖြင့် စီရင်
အပ်သော အလင်္ကာကျမ်း၊ ဆန်းကျမ်းတို့ကိုမစက်ဆုပ်ဘဲ သင်ယူသော
အားဖြင့် သုံးစွဲထားသောကြောင့်၎င်း၊ ဤဒီကာတို့ ဖွင့်ပြချက်သည်
သက်သက် တင်စီးထားသော စကားများသာဖြစ်သည်။

ပရိဿမော - ဤပင်ပန်းကြီးကုတ် အားထုတ်ကြံစည်ခြင်းသည်၊
(အဟောသိ - ဖြစ်ပြီ)။ [“ အနုရူပေန + အလင်္ကာရေန + သေံ +
ဧသော ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်။]

× × × × × × ×

၃။ တေနာပိနာမ တျာဒိ ။ ။ “ အသစ်ဖြစ်သော တန်ဆာ
အထူး ကျမ်းအထူးကို မပြုသင့် ” ဟု ပယ်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်များကို
တားမြစ်ပြီး၍ “ အဘိဓာန (ကျမ်း၏ အမည်) စသည်ကို ပြလိုသော
ကြောင့် “ တေနာပိနာမ ” စသော ဂါထာကိုမိန့်။ [တတိယ ဂါထာယ
အဘိဓာနာဒိကံ ဒသိတံ၊ - ဋီကာသစ်။] ခွဲဥားအံ - ဤဂါထာငယ်
“ အလင်္ကာရေန ” ဟူသော ပါဠိဖြင့် ကျမ်း၏ အမည်ကိုပြု၏။ “ ဤ
ကျမ်းသည် အလင်္ကာရကျမ်း မည်၏ ” ဟုလို၊ နောက်၌ကား “ သုဗော
ဓ ” ဟူသော ဝိသေသနထည့်၍ “ သုဗောဓံလင်္ကာရ ” ဟု ထပ်၍
ပြဉ္စားလတံ၊ ထိုအလင်္ကာရသဒ္ဒါဖြင့်ပင် ဤကျမ်း၏ဟောနက်ဖြစ်သော
အဘိဓေယျကိုလည်း ပြု၏။ ဤကျမ်း၌ “ သဒ္ဒါလင်္ကာရ၊ အတ္ထာ
လင်္ကာရ ” ဟူသော အလင်္ကာရများကို ပြထားသည်- ဟုလို။

သေံအနုရူပေနပါဠိဖြင့် “ သုဒ္ဓမာဂဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့အားလျော်သော ”
ဟုဆိုသောကြောင့် “ မာဂဓဘာသာဖြင့်စီရင်မည် ” ဟုကရဏပ္ပကာရ
(ကျမ်းပြုပုံ အချိုးအစား) ကို ပြု၏။ “ အနုရူပေန အလင်္ကာရေန ”
ပါဠိဖြင့် “ ဤကျမ်းကို သင်ယူသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖွဲ့နွဲ့စီကုံးရာ၌ သဒ္ဒါ
တန်ဆာ အနက်တန်ဆာများကိုပြင်ဆင်တတ်လိမ့်မည် ” ဟူသော ပက
ရဏပယောဇဉ် (ကျမ်း၏အကျိုး) ကို ပြု၏။ “ တန်ဆာအသစ် ကျမ်း
အသစ်ဖြစ်သော အလင်္ကာရကို စီရင်မည် ” ဟူသော ပဋိညာဉ်
ကိုကား “ အပိနာမ တောသေယျံ၊ ဧသော ပရိဿမော ” ပါဠိတို့ဖြင့်
ပြု၏-ဟု ကြံသင့်၏။ “ နှစ်သက်စေရလျှင် ကောင်းလေစွ ” ဟု တပင်
တပန်း အားထုတ်မှု ဖြစ်သည်-ဟု ဆိုသဖြင့် “ အလင်္ကာရ အသစ်ကို
စီရင်အံ့ ” ဟု ပဋိညာဉ်ပြုရာရောက်သည်-ဟုလို။

တေန၊ပေ၊ပရိဿမော ။ ။ တေနဖြင့် ရှေ့ဂါထာ၌ ပြခဲ့သော
အကြောင်းအရာကို ညွှန်ပြသည်။ ထိုတေနကို ဧသော ပရိဿမော-
၌စပ်၊အကြံကြောင့် သက္ကတဘာသာ ပြာကရိတ်ဘာသာ စသည်ဖြင့်

စီရင်အပ်သော တန်ဆာအထူး၊ အလင်္ကာရ ကျမ်းအထူးတို့ကို သုဒ္ဓမာဂဓိကပုဂ္ဂိုလ်တို့ မသုံးစွဲနိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် “သောပရိဿမော- ဤ တပင်တပန်း ကြံစည်အားထုတ်မှု ဖြစ်ရပါသည် ” ဟုလို့၊ ပရိဿမော၌ ပရိပုဗ္ဗ သမုဓာတ်၊ ခေဒ(ပင်ပန်းခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ ပရိဿမနံ - တပင်တပန်း အားထုတ်ခြင်း၊ ပရိဿမော - ခြင်း၊ “ တန်ဆာအသစ် အလင်္ကာရကျမ်းအသစ်ကို စီရင်ဘို့ရန် သာမန် အားထုတ်ခြင်း မဟုတ်၊ တပင်တပန်း ကြီးကြီးစားစား အားထုတ်ခြင်းဖြစ်သည် ” ဟုလို့။ [သောပရိဿမော- အယံ မမ အလင်္ကာရ ကရဏပယောဂေါ= ဤကား ငါ၏ တန်ဆာအသစ် ကျမ်းအသစ် ပြုခြင်း၌ လုလ္လပယောဂတည်း၊ - ဋီကာသစ်။]

အပိနာမ တောသေယျံ။ ။ “ အဘယ်သို့ တပင်တပန်း ကြံစည် အားထုတ်ခြင်းဖြစ်သနည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ အပိနာမ တောသေယျံ ” ဟု မိန့်၊ “ နှစ်သက်အားရ စေရလျှင် (နှစ်သက်အားရ အောင် စီရင်ပေးရလျှင်) ကောင်းလေစွ ” ဟု တပင်တပန်း ကြံစည် အားထုတ်ခြင်းဖြစ်သည်- ဟုလို့၊ အပိနာမသည် ယန္တုနနှင့် အနက် တူသော သာဓုဝတ အနက်ဟောတည်း၊ ဋီကာ၌ “ သုန္ဒရံ ” ဟု ဖွင့်၏၊ အဋ္ဌကထာများ၌ “ သာဓုဝတ ” ဟု ဖွင့်လေ့ရှိသည်။

အလင်္ကာရ ဝဇ္ဇိတေ။ ။ “ အဘယ်သူတို့ကို နှစ်သက်စေလို ပါ သနည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ အလင်္ကာရ ဝဇ္ဇိတေ ” ဟု မိန့်၊ သက္ကတ ဘာသာ ပြာကရိတ်ဘာသာ စသည်ဖြင့် စီရင်အပ်သော သဒ္ဓါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရ တန်ဆာနှင့် ထို တန်ဆာတို့ကိုပြသော အလင်္ကာရ ကျမ်းတို့ကိုမသုံးစွဲနိုင်ကြသဖြင့် ထိုတန်ဆာထံ အလင်္ကာရကျမ်းများ၏ ရှောင်ကြဉ်မှုကို ခံနေကြရသော သုဒ္ဓမာဂဓိကပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အားရ နှစ်သက်စေလိုသည် ” ဟုလို့။ [ဒွိပဉ္စဝိညာဏဝဇ္ဇိတ-ဟူသော သင်္ဂြိုဟ် ပါဠိကဲ့သို့ “ အလင်္ကာရေဟိ + ဝဇ္ဇိတာ - အလင်္ကာရဝဇ္ဇိတာ ” ဟု ပြု၊ ဋီကာသစ်၌ “ အလင်္ကာရာ + ဝဇ္ဇိတာ ယေဟိတိ အလင်္ကာရဝဇ္ဇိတာ - ကြဉ်အပ်သော အလင်္ကာရကျမ်းရှိသူတို့ ” ဟု တနည်းဝိဂ္ဂဟပြုသေး၏။]

အနုရူပေနာ လင်္ကာရေန။ ။ “ အဘယ်ဖြင့် သုဒ္ဓမာဂဓိက ပုဂ္ဂိုလ်များကို အားရ နှစ်သက်စေမည်နည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍

“အနုရူပေနာလင်္ကာရေန သေ” ဟုမိန့်၊ အလင်္ကာရနည်းကို သိလိုကြ ပါလျက် မသိရသောကြောင့် မနှစ်မသက် စိတ်ပျက်လျက် ရှိကြသော သုဒ္ဓမာဂဓိကပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ထိုသူတို့နှင့်လျော်သောမာဂဘာသာဖြင့် စီရင်အပ်သော တန်ဆာအထူး ကျမ်းအထူးဖြင့် အားရနှစ်သက်စေ မည်” ဟုလို။ [အလင်္ကာရေန-အာဘရဏဝိ - သသေန, ဝန္တဝိသေ သေနဝါ။]

အလင်္ကာရ ။ ။ အလင်္ကာရေန္တိ အတ္တဘာဝံ အနေနာတိ အလင်္ကာရော၊ ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောကို တန်ဆာ ဆင်ကြောင်းဖြစ်သော “ဟာရ(ပုလဲသွယ်=ပုတီး)ကေယူရ(လက်ကြပ် လက်ကောက်)” စသော တန်ဆာကို ရ၏။ လိုတန်ဆာကို ဤနေရာ၌ ဆိုလိုရင်း မဟုတ်။ “ အလင်္ကာရေန္တိ ဗန္ဓသရီရံ (အဖွဲ့အနွဲ့ ဟူသော ကိုယ်ကို)အနေနာတိ အလင်္ကာရော” ဟု ပြုလျှင် အစီအကုံး အဖွဲ့အနွဲ့ တည်းဟူသောကိုယ်ကို တန်ဆာဆင်ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရတို့ကို ရ၏။ ဤအနက်သည် အလင်္ကာရ သဒ္ဓါ၏ မုချ ဟောနက် (မုချတ္ထ) တည်း၊ ထိုအနက်တို့၏တည်ရာ အဖွဲ့ဗန္ဓကိုကား ဌာနျူပစာရအားဖြင့် အလင်္ကာရသဒ္ဓါသည် ဟော၏။ ထို အလင်္ကာ တို့ကို ပြသော သုဗောဓာလင်္ကာရ ကျမ်းကိုမူ အဆက်ဆက် တင်စား အပ်သော ပရမ္ပရူပစာရ ဌာနျူပစာရ(ဖ သူပစာရ)အားဖြင့်ဟော၏။ [သုဗောဓ အမည်ကို နောက်မှပြအံ့။]

မုချောလင်္ကာရသဒ္ဓေါယံ, သဒ္ဓတ္ထာလင်္ကာတိသိတော၊
သာမတ္ထိယာတွမိဋ္ဌာနေ, တထာ သတ္ထေပိ တဗ္ဗတိ။

မုချော - မုချဖြစ်သော၊ ဝါ - တိုက်ရိုက် ဟောနိုင်သော၊ အယံ အလင်္ကာရသဒ္ဓါ- ဤ အလင်္ကာရ သဒ္ဓါသည်၊ သဒ္ဓတ္ထာလင်္ကာတိသိ တော-ဆိုအပ်လတံ့သော သဒ္ဓါလင်္ကာရ, အတ္ထာလင်္ကာရတို့ကို မှီ၏။ သာမတ္ထိယာတု- ဟောစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သတ္တိအားဖြင့် ကား၊ အမိဋ္ဌာနေ - ထိုအလင်္ကာ ၂ မျိုး၏တည်ရာ အဖွဲ့ဗန္ဓအထည် ကိုယ်၌၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ တထာ-ထို သာမတ္ထိယအားဖြင့်ပင်၊ တဗ္ဗတိ- ထိုအလင်္ကာရအဖွဲ့ဗန္ဓရှိသော၊ သတ္ထေပိ-ကျမ်း၌လည်း၊ ဟောတိ-၏။

ဆရာရှိ - မရှိ ကျိုး၊ ပြစ်

၄။ ယေသံ နသဉ္စိတာ ပညာ၊ နေကသတ္တန္တ ရောစိတာ၊
သမ္မောဟဗ္ဘာဟတာဝေတေ၊ နာဝ ဗုဒ္ဓန္တိ ကိဉ္စိပိ။

၅။ ကိံတေဟိ ပါဒသုဿုသာ၊ ယေသံ နတ္ထိ ဂုရုနိဟ၊
ယေ တပ္ပါဒရဇော ကိဏ္ဍာ၊ တေဝ သာရူ ဝိဝေကိနော။

၄။ ယေသံ- အကြင်သူတို့သည်၊ အနေကသတ္တန္တ ရောစိတာ-
ပိဋကတ် ပျာကရုဏ်းစသော များစွာသော ကျမ်းဂန်တို့၌ ဆည်းပူး
အပ်သော၊ ပညာ - သုတမယ ဉာဏ်ပညာကို၊ နသဉ္စိတာ - မစု
ဆောင်းအပ်ချေ၊ ဧတေ- ဤ ဝန္တန္တရ , သုတမဲ့ငြား , လူအများ
တို့သည်၊ သမ္မောဟဗ္ဘာဟတာဝ - တွေဝေ ပြင်းပြ, မောဟသတ္တိ,
လွမ်းဘိ နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်သာလျှင်၊(ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) ကိဉ္စိပိ-
ပယ်သင့် ယူသင့် , အပြစ်နှင့် ဂုဏ် , တစုံတခုကို မျှလည်း၊ နာဝ
ဗုဒ္ဓန္တိ-ခွဲခြားပိုင်ပိုင်, မသိနိုင်ကြလေကုန်။

၅။ ဣဟ - ဤလောက၌၊ ယေသံ - အကြင် သူတို့၏၊ ဂုရုနံ-
ကျမ်းတတ်အကျော် ဆရာတော်တို့၏၊ ပါဒသုဿုသာ - ခြေရင်း
နား၌ ဝပ်တွား သင်ယူခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တေဟိ- ထို ဆရာမဲ့
ငြား, လူအများတို့ဖြင့်၊ ကိံ -ဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ယေ-အကြင်သူ
တို့ကို၊ တပ္ပါဒရဇောကိဏ္ဍာ - ထိုဆရာ့ခြေစုံ, လိမ်းကျံကုန်သည့်,
မြှူမှုတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းအပ်ကုန်၏၊ တေဝ- ထို ဆရာကောင်း တပည့်
တို့သည်သာ၊ သာရူ- ယဉ်ကျေးဘိတောင်း, လူတော် လူကောင်း
တို့သည်၊(ဟုတွာ - ဖြစ်၍၊) ဝိဝေကိနော-ပယ်သင့် ယူသင့်, အပြစ်
နှင့် ဂုဏ်, ခွဲခြားဝေဘန်နိုင်ကုန်၏။

x x x x x x x

၄, ၅။ ယေသံ ၊ ပေ ၊ ဝိဝေကိနော။ ။ အလင်္ကာကျမ်းသည်
ပျို့ကဗျာ ဂါထာစုဏ္ဍိယတို့၌ ဂုဏ်ရောက်ပုံ အပြစ်ရှိပုံကို ခွဲခြား၍
ပြသော ကျမ်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ထို ဂုဏ်နှင့်အပြစ်ကို ဤ အလင်္ကာ
ကျမ်းကဲ့သို့သော သတ္တန္တရ (ကျမ်းဂန် အမျိုးမျိုး၌) ဆည်းပူးအပ်
သော ဉာဏ်ပညာ မရှိသူသည် ခွဲခြား၍ မသိနိုင် ” ဟု ဗျတိရေက

အားဖြင့်၎င်း၊ ဆရာကောင်း တပည့် ကျမ်းဂန်သိသူတို့သာ ခွဲခြား ဝေဘန်နိုင်ကုန်၏-ဟု အန္တယအားဖြင့်၎င်း ပြလိုသောကြောင့် “ယေသံ ပေ၊ဝိဝေကိနော” ဟူသော ၂ ဂါထာကိုမိန့်သည်။ ဤ ၂ ဂါထာဖြင့် “ဂုဏ်နှင့်အပြစ်ကို ခွဲခြား၍ သိဘို့ရန် ဤ အလင်္ကာကျမ်းကို သင်ယူ ကြပါ” ဟု သွယ်ဝိုက်သောနည်းအားဖြင့် တိုက်တွန်းမှု ဥယောဇဉ်ကို ပြသည်။ [အဋ္ဌကထာကြီးများကား ပဋိညာဉ်ကိုပြုပြီးနောက် ဥယောဇဉ် ကိုလည်း တိုက်ရိုက်ပင် ပြလေ့ရှိကြသည်။]

အနေက၊ပေ၊ရောစိတာ၊ ။အန္တရာနိ+သတ္ထာနိ သတ္ထန္တရာနိ။ အန္တရသဒ္ဒါသည် အည အနက်ဟော၊ ပိဋကကျမ်းမှ တပါးသော တက်ကျမ်း စသည်နှင့် တက်ကျမ်း စသည်မှ ကပါးသော ပိဋကကျမ်း စသည်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ကျမ်းတမျိုးမှ တပါးသော အခြားကျမ်း တမျိုးကို “သတ္ထန္တရ” ဟု ခေါ်၊ ထို သတ္ထန္တရသည် ပိဋကတော်ကျမ်း၊ တက်ကျမ်း၊ ဗျာကရိုဏ်း (သဒ္ဒါ) ကျမ်း၊ အလင်္ကာကျမ်း စသော အားဖြင့် များသောကြောင့် “ အနေကာနိ + သတ္ထန္တရာနိ အနေက သတ္ထန္တရာနိ” ဟု ဆိုသည်။ “အနေကသတ္ထာနံ တိပိဋက တတ္ထ ဗျာက ရဏာဒိနံ အနေကေသံ”၊ [အန္တရေကို “အပ္ပန္တရေ=အတွင်း၌” ဟု ဇီကာသစ် ဖွင့်သည်ကား ရိုးရာ ကျေလှ၊ ဝန္တန္တရကို ကျမ်းအမျိုးမျိုး ဟုသာ အနက်သုံးလေ့ ရှိသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ “ အနေက သတ္ထန္တရ ” အရ ပိဋက ၃ ပုံစသော ကျမ်းများကို ပြထားသော်လည်း ဆိုလိုရင်းမှာ အလင်္ကာကျမ်းသာ ဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း-သတ္ထန္တရတွင် ပါဝင်သော ဤ အလင်္ကာ ကျမ်းကို သင်ယူပါ - ဟု တိုက်တွန်းလိုသော ဥယောဇဉ် ဂါထာ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ဥစိတာ။ ။ “သဝန ဥဂ္ဂဟ ဓာရဏာဒိ ဝသေန ပရိစိတာ” ဟု ဇီကာသစ် ဖွင့်၏။ စာလိုက်သော အားဖြင့် လိုက်နာခြင်း သဝန၊ ကိုယ်တိုင်တက်ခြင်း ဥဂ္ဂဟ၊ တက်ပြီးနောက် ဆောင်ထားခြင်း မှတ်သား ခြင်း ဓာရဏတို့ကို “ ဥစိတ- ဆည်းပူး ” ဟု ဆိုသည်။ အနေကသတ္ထန္တ ရေသု- တို့၌+ဥစိတာ - ဆည်းပူးအပ်သော ပညာတည်း။ အနေက သတ္ထန္တရောစိတာ-ပညာ။

ယေသံ န သဗ္ဗိတာ ။ ။ ယေသံသည် သဗ္ဗိတာ၏ ဆဋ္ဌိကတ္တား တည်း။ “ သဗ္ဗိတာ- ဆည်းပူး ” ဟူသည် ကျမ်းဂန်တရပ်မှ မှတ်သား အပ်သော ပညာနှင့် အခြားကျမ်းဂန်တရပ်မှ မှတ်သားအပ်သော ပညာ ၂ မျိုးကို ပူးပေါင်း စုဆည်း ထားခြင်းတည်း။ ဤသို့ ဆည်းပူး စုဆောင်းအပ်သော နည်းအမျိုးမျိုး ရှိသူကို “ ဝန္တန္တရ ဗဟုသုတ ရှိသူ ” ဟုခေါ်သည်။ ထိုသို့ ဝန္တန္တရသုတများအောင် ဆည်းပူးမထား သူကို “ ယေသံ န သဗ္ဗိတာ ” ဟု ဆိုသည်။

သမ္မော၊ ပေ၊ ကိဗ္ဗိပိ။ ။ အဘိ (ဝိသေသေန) + အာဟညန္တေ တိ အတ္တံ ဟတာ၊ သမ္မောဟေန + အတ္တံ ဟတာ သမ္မောဟတ္တံ ဟတာ - လွန်စွာ တွေဝေသော မောဟသည် အထူးအားဖြင့် နှိပ်စက်အပ် ဖုံးလွှမ်းထားအပ်သူတို့ = ဘာကိုမျှမသိအောင် ထိုင်းမှိုင်းတွေဝေသူတို့။ [ဝေတေ-ဝ + ဧတေ။] ကိဗ္ဗိပိကို “ ဟေယျောပါဒေယျံ - ဟေယျ + ဥပါ ဒေယျံ - စွန့်ပယ်ထိုက်သော အပြစ် + ယူထိုက်သောဂုဏ် ” ဟု ဖွင့်၏။ ဝန္တန္တရဗဟုသုတ မရှိသူတို့မှာ မသိမှု မောဟသည် အထူးနှိပ်စက် အပ်သည်ဖြစ်၍ ပျိုကဗျာ ဝါထာစုဏ္ဍိယတို့၌ ပယ်ထိုက်သော အပြစ် ကို၎င်း၊ ယူထိုက်သော ဂုဏ်ကို၎င်း တစုံတခုမျှ မသိနိုင်ကြ - ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် အောက်ပါဝါထာကို ရှေးဆရာတို့ ဆိုကြသည်။

ဂုဏဒေါသ မသတ္တညူ၊ ဇနော ဝိဘဇတေ ကထံ၊
အဓိကာရော ကိမန္ဓဿ၊ ရူပဘေဒေါပလဒ္ဓိယံ။

အသတ္တညူ - ကျမ်းဂန် တတ်သိ၊ ပညာရှိ မဟုတ်သူသည်။ ဂုဏ ဒေါသံ - ဂုဏ်အပြစ်ကို၊ ကထံ ဝိဘဇတေ - အဘယ်မှာ ခွဲခြားနိုင်ပါ အံ့နည်း။ ရူပဘေဒေါပလဒ္ဓိယံ - (ရူပဘေဒ + ဥပလဒ္ဓိယံ) - ညှိ ရှေ့ ၆ နိ၊ စသည် အပြား၊ အဆင်းများကို၊ ခွဲခြား၍ သိရခြင်း၌၊ အန္ဓဿ သူကာဏ်း၏၊ အဓိကာရော - အရာသည်။ ကိ (ဟောတိ) - အဘယ်မှာ ဖြစ်နိုင်အံ့နည်း။

ကိံ တေဟိ ပါဒသုဿုသာ။ ။ “ ကိံ ” သဒ္ဓါသည် ပဋိက္ခေပ အနက်ဟော နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ ပါဒေသု - ဆရာ့ခြေတို့၌ (ပါဒဖြင့် ပါဒ၏အနီး ခြေရင်းကိုယူ) + သုဿုသာ - နာလိုခြင်း၊ ပါဒသုဿုသာ - ခြင်း။ “ ဆရာ့ခြေရင်း၌ ချဉ်းကပ်၍ သင်ခြင်း - စာတက်ခြင်း - မေးမြန်း

ခြင်း”တည်း၊ ဋီကာတို့၌ ပါဒသုဿူသာကို “ပါဒပရိစရိယာ-ခြေရင်း၌ ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်း” ဟု ဖွင့်ကြ၏။ ထိုသို့ ပြုစုလုပ်ကျွေးမှ ဆရာက သင်ပေးသဖြင့် သုဿူသာအကျိုးကို ရနိုင်သောကြောင့် ပါဒသုဿူ သာသည် အကျိုး၏ အမည်ကို အကြောင်း ပြုစုခြင်း၌ တင်စားထား သော ဖလူပစာဟု ဆိုလိုကြသည်။ [“ဿူ” ဟု ဒီဃရှိမှ ဆန်းတွဲ၏]

တပ္ပါဒ ရဇောကိဏ္ဍာ။ ၊ တေသံ-ထိုဆရာသမားကြီးတို့၏ + ပါဒါ၊ တပ္ပါဒါ၊ တပ္ပါဒေသု+ရဇော တပ္ပါဒရဇော၊ တပ္ပါဒရဇေဟိ- တို့သည် + ဩကိဏ္ဍာ-ရောပြွမ်းအပ်သူတို့တည်း၊ တပ္ပါဒရဇောကိဏ္ဍာ- တို့၊ “ဆရာသမားကြီးတို့၏ ခြေတို့၌ကပ်သော မြူမှု့၌ဖြင့် တကိုယ်လုံး ရောပြွမ်းနေလောက်အောင် ဆရာသမားကြီးတို့၏ ခြေရင်း အနီး၌ ကပ်၍ သင်ယူသူတို့” ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို “ဆရာသမား” ဆိုသူများလည်း မိမိထက် အစစအရာရာ သာလွန်သောပုဂ္ဂိုလ်များသာ ဖြစ်စေရမည်။ မှန်၏- “မိမိအောက်ညံ့သူကို မှီခိုလျှင် ရှိပြီးဉာဏ်ပညာပင် ယုတ်လျော့ တတ်သေး၏။ မိမိနှင့် တန်းတူသူကို မှီခိုလျှင်ကား မယုတ်သော်လည်း တိုးတက်၍ မရှိ။ မိမိထက် သာသူကို မှီခိုမှသာ အရာရာ တိုးတက် နိုင်သည်” ဟု ဘုရားဟောတော်မူသည်။

နိဟိယတိ ပုရိသော နိဟိနသေဝိ၊
နစ ဟာယေထ ကဒါစိ တုလျသေဝိ၊
သေဋ္ဌ မုပါဂမ္မ ဥဒေတိ ဝီရော၊
တသ္မာတ္တနော ဥတ္တရိတရံ ဘဇေထ။

သာရူ ဝိဝေကိနော ။ ။ အတ္ထေ သာဓေန္တိတိ သာရူ - မိမိ သူတပါး၏ စီးပွားတို့ကို ပြီးစေတတ်သော လူတော်လူကောင်းများ၊ ရူဇာဒိဝိစဇာတ်ဖြင့် “ဝိဝိဉ္ဇတိတိ ဝိဝေကော-ခွဲခြားဝေဘန်တတ်သော ဉာဏ်” ဟုပြု၊ ဝိဝေကော ယေသံ အတ္ထိတိ ဝိဝေကိနော = ဂုဏ်နှင့် အပြစ်ကို စိစစ်ဝေဘန်တတ်သော ဉာဏ်ရှိသူများ၊ ဤဂါထာဖြင့် “ဂန္ထန္တရဗာဟုဿစ္စဂုဏ်ရှိအောင်ကြိုးစားရာ၌လည်းဆရာကောင်း သမားကောင်းထံ သင်ယူကြိုးစားမှ စိစစ်ဆုံးဖြတ် ဝေဘန်တတ်သော ဉာဏ်ကိုရနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာ သမားကောင်းထံ ကြိုးခွံစွာ ဆည်းကပ်၍ သင်ယူကြပါ” ဟု တိုက်တွန်းသည်။

စိတ် ဆုတ်နစ်သူများကို အားပေးခြင်း

၆။ ကဗ္ဗနာဋက နိက္ခိတ္တ-နေတ္တစိတ္တာ ကဝိဇ္ဇနာ၊
ယံကိဉ္စိ ရစယန္တေတံ၊ န ဝိမှယကရံ ပရံ။

၇။ တေယေဝ ပဋိဘာဝန္တော၊ သောဝဗန္ဓော သဝိမှယော၊
ယေန တောသေန္တိ ဝိညူ ယေ၊ တတ္ထပျဝိဟိတာဒရာ။

၆။ ကဗ္ဗနာဋက နိက္ခိတ္တ နေတ္တစိတ္တာ - ကာဗျကျမ်း နာဋက
ကျမ်းတို့၌ ချထားအပ်သော မျက်စုံ စိတ်ရှိကုန်သော၊ ကဝိဇ္ဇနာ-
ကာဗျာတတ်သိ ပညာရှိတို့သည်၊ ယံကိဉ္စိ - တစုံတခုသော အဖွဲ့အနွဲ့
အစီအကုံးကို၊ ရစယန္တိ-ရေးသားစီကုံးကြကုန်၏၊ တေ-ဤအဖွဲ့အနွဲ့
အစီအကုံးသည်၊ ပရံ-လွန်စွာ၊ န ဝိမှယကရံ-အံ့ဩဘွယ်ကို မပြုနိုင်
ပါ။ [ကဝိဇ္ဇနာ၌ ဆန္ဒာနုရက္ခဏ(၉)။]

၇။ ယေ- အကြင်သူတို့သည်၊ တတ္ထ- ထိုကာဗျကျမ်း နာဋက
ကျမ်းတို့၌၊ အဝိဟိတာဒရာ - ပြုအပ်သော လေးစားခြင်း မရှိကုန်
သည်၊ (သမာနာပိ- ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊) ယေန-အကြင် အဖွဲ့
အနွဲ့ အစီအကုံးဖြင့်၊ ဝိညူ-ပညာရှိတို့ကို၊ တောသေန္တိ- နှစ်သက်
စေနိုင် ကုန်၏၊ တေယေဝ - ထိုသူတို့သည်သာ၊ ပဋိဘာဝန္တော-
ပင်ကိုယ်ပဋိဘာဝ်၊ ဉာဏ်ရှိကြပါပေကုန်၏၊ သောဝဗန္ဓော-ထိုသူတို့
ဖွဲ့အပ်သော ထိုအဖွဲ့အနွဲ့ အစီအကုံးသည်သာ၊ သဝိမှယော-အံ့ဩ
ဘွယ်နှင့် တကွ ဖြစ်ပါပေ၏၊ ဝါ-အံ့ဩလောက်ပါပေ၏။

x x x x x x x

၆-၇။ ။ဆရာကောင်းထံ နည်းကောင်းခံလျက် သင်အံ့လေ့ကျက်
ဘို့ရာ တိုက်တွန်းပြီး၍ ယခုအခါ “ကဗ္ဗကျမ်းနာဋကကျမ်းတို့၌ အလေ့
အလာမရှိသော ငါတို့မှာ ဝါထာစုဏ္ဍိယ စသည် စီကုံး၍ ကျမ်းစာ
ရေးသားခြင်း၊ ဝါထာစုဏ္ဍိယဖြင့် ရေးသားအပ်သော ကျမ်းစာတို့၏
သဘောကို နားလည်ခြင်း ရှိနိုင်တော့မည် မဟုတ် ” ဟု ဆုတ်နစ်စိတ်
ဖြစ်နေကြသော စာသင်သားတို့ကို အားတက်စေလိုသောကြောင့်
“ကဗ္ဗနာဋက” စသော ၂ ဝါထာကိုမိန့်သည်။ [ဣဒါနိ ကဗ္ဗနာဋက
သု အပရိစိတာနံ အမှာကံ ဝန္တရစနာ (ကျမ်းပြုခြင်း) သဘာဝါဝ
ဗောဓောဝါ (ကျမ်းဂန်တို့၏ သဘောအမှန်ကို သိခြင်း) ကုတော

(အဘယ်မှာရှိတော့အံ့နည်း)၊ ဣတိ ဩသက္ကန္တေ (စိတ်ဆုတ်နှစ်နေသူ တို့ကို) ကဗ္ဗနာဋကောဒိဂါထာဒွယေန သမုဿတဟေတိ။]

ဆိုလိုရင်းကား “ ကာဗျကျမ်း နာဋကကျမ်းတို့၌ မျက်စေ့ရော စိတ်ပါချထား၍ စိကုံး ထုံးဖွဲ့မှု၌ အလေ့အလာများသူတို့၏ အဖွဲ့အနွဲ့ သည် အံ့ဩစရာမကောင်းပါ။ ထိုကျမ်းတို့၌ အလေ့ အလာမများ ပါသော်လည်း ပညာရှိများနှစ်သက်လောက်အောင် ဖွဲ့နွဲ့ စိကုံးနိုင်သူ တို့ကိုသာ “ပင်ကိုယ် ပဋိဘာန် ဉာဏ်ရှိကြပါပေသည်” ဟု ချီးမွမ်း ထိုက်၍ ထိုသူတို့၏ အဖွဲ့အနွဲ့ သာ အံ့ဩဘွယ် ကောင်းပါပေသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဥပမာ - “အစ္ဆရိယော အရဇကေန ဝတ္ထာနံ ရာဂေါပင်းမင်းဆရာ (ဆေးဆိုးဆရာ) မဟုတ်ပါဘဲ အဝတ်တို့ကို ဆေးဆိုး တတ်ခြင်းသည် အံ့ဩဘွယ် ကောင်းပါပေ၏” ဟု သကဲ့သို့တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ ၂ ဂါထာဖြင့် “ကဗျကျမ်း နာဋကကျမ်းတို့ကို မလေ့လာရသော်လည်း ဤ အလင်္ကာကျမ်းကို လေ့လာကြပါလျှင် အပြစ်ကင်း-ဂုဏ်ပြည့်၍ ပညာရှိ ချီးမွမ်းလေခံအောင် ရေးသားစိကုံး နိုင်မည် ဖြစ်ရကား ဤ အလင်္ကာကျမ်း၌ မျက်စေ့ရော စိတ်ပါချလျက် ကြီးစားကြပါလေ” ဟုလည်း တိုက်တွန်းရာ ရောက်သည်။

ကဗ္ဗ။ ။ ကဝိနော + ဣဒံ ကဗ္ဗံ၊ ဣဒံ- ဤကျမ်းသည်၊ ကဝိနော- စိကုံးထုံးဖွဲ့တတ်သော ပညာရှိ၏ + ဥစ္စာတည်း၊ ဣတိ ကဗ္ဗံ [ကဝိနောင် ဣပစ္စည်းသက်၊ ဣကိုယ၊ ဝကို ဗပြ၊ ဣ အနုပန်ကြောင့် ဝုဒ္ဓိလည်း ပြု၍ သက္ကတ၌ “ကာဗျ” ဟု ဖြစ်၏၊ ပါဠိ၌ ဗျကို ဗပြ၊ ဒွေဘာလော၊ ကာဗ္ဗလည်း ရသပြု၍ “ကဗ္ဗ” ဟု ဖြစ်၏၊ ထို ကာဗျကိုပင် မြန်မာ တို့က “ကဗျာ” ဟု ခေါ်နေကြသည်။] ထို ကဗ္ဗကျမ်းဟူသည် “ကာလီ ဒါသဆရာ စီရင်အပ်သော ကုမာရ သမ္ဘဝကျမ်း၊ လဗုဝံသကျမ်း၊ မေဃဒူတကျမ်း၊ ဘတ္တိဟရိဆရာ စီရင်အပ်သော ဘတ္တိကဗ္ဗကျမ်း၊ ဗာရုဗိဆရာ စီရင်အပ်သော ကိရာတဇ္ဇနိယကျမ်း၊ သိရိဟဿဆရာ စီရင်အပ်သော နေသဗီရစရိတကျမ်း၊ မာဃဆရာ စီရင်အပ်သော သိသုပါလဝဓကျမ်းစသည်တည်း၊ ဟု ယောနိသယ၌ သရုပ်ထုတ်ပြ၏။ ကဗ္ဗ = ကာဗျ ဟူသည်လည်း ရွတ်ဆို၍ ကောင်းအောင် စိကုံးထား အပ်သော ဂါထာကြီးများပင် ဖြစ်သည်။

နာဠက။ ။နဠတိ-က တတ်၏။ ဣတိ နာဠကော (ဣပစ္စည်း) ကခြေသည် ဇာတ်သမား၊ ကခြင်းဖြင့် သီချင်းဆိုမှုပါ အဝိနာဘာဝ နည်းဖြင့်ယူ၊ နာဠကဿ + ဣဒံ နာဠကံ - ကခြေသည် ဇာတ်သဘင် သည်တို့ လေ့လာအပ်သော ကပြ သီဆိုနည်းကို ပြသောကျမ်း၊ ထို နာဠကကျမ်းဟူသည် ရာမဇာတ် ဘာရတဇာတ်အစရှိသော ပြဇာတ် တို့တည်း၊ ထိုတွင် ရာမဇာတ်သည် ရာမရသေ့ စီရင်အပ်သော ရာမာ ယဏဇာတ်၊ ဟနုမာန်မျောက် စီရင်သည်ဟု သမုတ်အပ်သော(အမှန် အားဖြင့် ပညာရှိတဥျား စီရင်အပ်သော) ဟနုမာန နာဠကဇာတ်ဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ ဘာရတဇာတ် ဟူသည်ကား “ညီနောင်ငါးယောက်နှင့် ညီနောင်တရာတို့ စစ်တိုက်ပုံပြသောဇာတ်တည်း”ဟု ယောနိဿယ၌ ပြထား၏။

ကဗ္ဗ၊ပေ၊စိတ္တာ။ ။ကဗ္ဗ နာဠကေသု + နိက္ခိတ္တံ ကဗ္ဗ နာဠက နိက္ခိတ္တံ၊ ကဗ္ဗနာဠကနိက္ခိတ္တံ + နေတ္တိစိတ္တံ ယေသံတိ ကဗ္ဗနာဠက နိက္ခိတ္တံနေတ္တိစိတ္တာ = ကဗ္ဗကျမ်း နာဠကကျမ်းတို့၌ (အမြဲ သင်အံ ကြည့်ရှုသောအားဖြင့်) မျက်စိရော စိတ်ပါ ချထားသူတို့၊ “ထိုကျမ်း များကို အမြဲလေ့ကျက်နေသူတို့” ဟု ဆိုလိုသည်။ [ကဗျာရေးရာ၌ စည်းချက်ပိုင်အောင် ကလည်းကတတ် , ဆိုလည်းဆိုတတ်သူ ဖြစ်မှ အရေးလည်းကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် ဖွဲ့နွဲ့စီကုံးသူတို့သည် ကဗ္ဗကျမ်း သာ မက, နာဠကကျမ်းကိုပါ လေ့လာကြရသည်။]

ယံကိစ္ဆိ၊ ပေ၊ ပရံ ။ ။ ကဗ္ဗ - နာဠကကျမ်းတို့၌ အမြဲလေ့လာ ထားသော ကာလီဒါသဆရာ စသော ပညာရှိတို့ ရေးသား စီကုံး အပ်သော အဖွဲ့အနွဲ့ ကဗျာ- ဝါထာစုဏ္ဍိယတို့သည် အလွန် ကောင်း ပါပေ၏။ သို့သော် ကဗ္ဗကျမ်း နာဠကကျမ်းတို့ကို အမြဲလေ့လာပြီးမှ ရေးသားအပ်သော ကာဗျဖြစ်၍ အံ့ဩစရာ မကောင်းလှပါ။ “ ဤမျှ လောက် လေ့လာလျှင် ရေးတတ်ကြမှာပေ! ” ဟု ခပ်ပြောပြော ချီးမွမ်းကြပါလိမ့်မည် - ဟူလို။ [ရစယန္တိ၌ ရစဇာတ်သည် “ကရဏ- ပြုခြင်း” အနက်ရှိ၏။ “ ပြုခြင်း ” ဟူသည် ရေးသား စီကုံးခြင်းတည်း။ ဝိမှယံ- တအံ့တဩ ချီးမွမ်းဘွယ်ကို + ကရောတိတိ ဝိမှယကရံ၊ “ပရံ” ကား “ဥတ္တရ = အလွန် ” အနက်ဟော ကြိယာဝိသေသန။]

၄၇၇

ပဋိဘာဝန္တော ။ ။ ပဋိပုဗ္ဗ+ဘာဓာတ်၊ ပဋိဘာတိ - ဆိုင်ရာ ကိစ္စသို့ (အာရုံသို့) ရှေးရှုထင်တတ် သိမြင်တတ်၏။ ဣတိ ပဋိဘာ၊ (အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖွဲ့နွဲ့ စီကုံးနိုင်သော) ပဋိသန္ဓေက ပါလာ သော ဉာဏ်တည်း။ ထိုဉာဏ်ကိုပင် “သာဘာဝိကာစ ပဋိဘာ-ပင်ကိုယ် သဘာဝအတိုင်းဖြစ်လျက်ရှိသော ပဋိဘာန်” ဟု အစီအကုံး ကောင်း သူ၏ အင်္ဂါတပါး အဖြစ်ဖြင့် ဆိုကြသည်။ ထို ပင်ကိုယ်ဉာဏ်တို့တွင် အရှင်ဝင်္ဂီသထေရ်၏ ဉာဏ်မှာ ရှေးပါရမီကြောင့် ရအပ်သောဉာဏ် ဖြစ်ရကား အလွန်လျင်မြန်၏။ အကြောင်းဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ချက်ခြင်း စီကုံး နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အရှင်ဝင်္ဂီသကို ပဋိဘာနဝန္တ ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် တေဒဂ် (ထိပ်ဆုံ) တင်တော်မူသည်။

ဗန္ဓော ။ ။ ဗဇ္ဈတေ- (ပုဒ်တခုနှင့် တခုကို ကာရန်ဝါကျ လှပ ညီညွတ်အောင်) ဖွဲ့ထားအပ်၏။ ဣတိ ဗန္ဓော၊ ထိုဖွဲ့ထားခြင်းကို ပန်းပွင့် ကလေးများ စီကုံးထားသကဲ့သို့ စီ+ကုံး (သီ+ကုံး) ဟု၎င်း၊ စကား လှပအောင် သုံးနှုံး ဖွဲ့ဆိုထားခြင်းကြောင့် “ အနှုံးအဖွဲ့ ” ဟု၎င်း ခေါ်သည် [“ဗန္ဓောစနာမ” စသော နောက်ဂါထာ၌ ဗန္ဓု၏သဘော လက္ခဏာကို သေချာစွာ ပြဉ္စုလေတံ။]

သဝိမှယော ။ ။ ဝိပုဗ္ဗ+မှိဓာတ်သည် အံ့ဩချီးမွမ်းခြင်း အနက် ကို ဟော၏။ ဝိမှိယတေ-ချီးမွမ်းအံ့ဩအပ်၏။ ဣတိ ဝိမှိယော (ချီးမွမ်း အံ့ဩဘွယ်)၊ သဟ+ဝိမှိယေန ယော ဝတ္တတီတိ သဝိမှိယော (ဗန္ဓော)။

အဝိဟိတာဒရာ ။ ။ ဝိဟိတော+အာဒရော ဝိဟိတာဒရော (ထို ကျမ်းတို့၌ သင်အံ့လေ့ကျက်သော အားဖြင့် ပြုအပ်သော လေးစား ခြင်း = လေးလေးစားစား ပြုခြင်း၊) နတ္ထိ+ဝိဟိတာဒရော ယေသံတိ အဝိဟိတာဒရာ- ထိုကျမ်းတို့၌ လေးစားခြင်း မရှိသူတို့။ [တတ္ထ ပုဝိ ဟိတာဒရာ- တတ္ထ+အဝိ+အဝိဟိတာဒရာ၊ “ အဝိ ” ကား ဂရဟာ ဇောတက၊ လေးလေးစားစား လေ့လာခြင်း မရှိသည်ကို ကဲ့ရဲ့သည်။ ထို အဝိဖြင့် သမ္ဘာဝနာကိုလည်း ဆည်း၍ ဝိညူတောသန=ပညာရှိတို့ နှစ်သက်စေနိုင်ခြင်းကို ချီးမွမ်းသည်။]

မဟာကဗျာ ရေးသားနည်း

- က။ သဂ္ဂဗန္ဓော မဟာကဗ္ဗ—မုစ္ဆတေ တုဿ လက္ခဏံ။
ပဏာမော ဝတ္ထု နိဒ္ဒေသော၊ အာသီဝါ ပိစ တံ မုခံ။
- ခ။ ဣတိဟာသကထုပ္ပန္နိတံ၊ သန္တသန္တိဿယံ ပိဝါ။
စတုဝဂ္ဂဖလာယတ္တံ၊ စာတုရောဒတ္တနာယကံ။
- ဂ။ ပုရဏ္ဏဝုတု သေလိန္ဒု၊ သဝိတူဒယဝဏ္ဏနံ။
ဥယျာနသလိလက္ခိဋ္ဌာ၊ မရပါနရတုဿဝံ။

က။ သဂ္ဂဗန္ဓော — သဂ္ဂ အမည်ရှိသော အခဏ်းတို့ဖြင့် ဖွဲ့ဆိုအပ်သော ကဗျာသည်။ မဟာကဗ္ဗ — မဟာကဗျာမည်၏။ အဿ — ထို မဟာကဗျာ၏။ လက္ခဏံတု—လက္ခဏာကိုကား၊ ဥစ္စတေ—ဆိုအပ်၏။ ဝါ—ပြဆိုပေအံ့၊ ပဏာမောဝါ— ရှိခိုးခြင်းသည်၎င်း၊ ဝတ္ထုနိဒ္ဒေသောဝါ — ထို ကျမ်းနှင့် ဆိုင်သော အကြောင်း အရာကို ညွှန်ပြခြင်းသည်၎င်း၊ အာသီဝါပိစ — တောင့်တခြင်း သည်၎င်း၊ တံမုခံ—ထိုမဟာကဗျာ၏ အစသည်၊ ဘဝေ—ဖြစ်၏။ [ယခုခေတ်၌ ကဏ္ဍ — ပရိစ္ဆေဒကို ထိုခေတ်၌ “ သဂ္ဂ ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ အခဏ်းပေါင်း များစွာ ပိုင်းခြား၍ ခွဲစိတ်အပ်သည်ကို မဟာကဗ္ဗ (မဟာကာဗျ) ဟု ခေါ်၏။ ထိုမဟာကဗ္ဗ၌ ရှေးဥျားစွာ ပဏာမပုဗ္ဗက, ဝတ္ထုပုဗ္ဗက, အာသီသပုဗ္ဗက ဂန္ထာရမ္မတမျိုးမျိုး ရှိသင့်သည်—ဟုလို။]

ခ။ ဣတိဟာသကထုပ္ပန္နိတံ— ရာမဝတ္ထု, ဘာရတဝတ္ထု စသော ရှေးက ဖြစ်ဘူးသော ဝတ္ထုတခုခုကို၎င်း၊ ဣတရံ-ဤမှ တပါးသော၊ သန္တသန္တိဿယံ- မှန်ကန်သော အကျင့် အာစာရ၊ ဝါ—သူတော်ကောင်းတို့ မှီဝဲအပ် နည်းယူ အပ်သော အကျင့်အာစာရကို၎င်း၊ စတုဝဂ္ဂဖလာယတ္တံ— တရားကိုကျင့်ခြင်း ဓမ္မ, ကာမဂုဏ်ခံစားခြင်း ကာမ, ဥစ္စာပစ္စည်းကို ရှာမှီးခြင်းအတ္ထ, သံသရာမှ လွတ်ရာလွတ်ကြောင်း အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းမောက္ခဟု ဆိုအပ်သော လေးပါး သော အကျိုးနှင့်ပြည့်စုံသော၊ စာတုရော ဒတ္တနာယကံ-လိမ္မာသောမြတ်သော ပြည့်ရှင်မင်းကို၎င်း၊ မဟာကာဗျေ-မဟာကဗျာ၌၊ ယောဇေယျ-ယှဉ်စေရာ၏။ ဝါ—ပါဝင်အောင် စီရင်ရာ၏။

ဂ။ ပုရဏ္ဏဝုတုသေလိန္ဒု သဝိတူဒယ ဝဏ္ဏနံဝါ — မြို့, သမုဒြာ, ဥတု, တောင်, လထွက်ခြင်း, နေထွက်ခြင်းတို့ကို ချီးမွမ်းခြင်းကို၎င်း၊ ဥယျာန သလိ လက္ခိဋ္ဌာမရပါနရတုဿဝံဝါ — ဥယျာဉ်ရေကန်၌ ကစားခြင်း, ချိုမြိန်သော အဖျော်ကိုသောက်ခြင်း, သွီးရီးစား ပေါင်းဆုံခြင်းကို၎င်း၊ မဟာကာဗျေ- မဟာကဗျာ၌၊ ယောဇေယျ-ယှဉ်စေရာ၏။

- သ။ ဝိပုလမ္ဘ ဝိဝါဟေဟိ၊ ကုမာရောဒယဝနိဟိ။
မန္တ ဒူတ ပယာနာဇိ၊ နာယကမ္ဘုဒယေဟိပိ။
- င။ အလင်္ကာတ မသံခိတ္တံ၊ ရသဘာဝ နိရန္တရံ။
နာတိဝိတ္ထိဏ္ဏ သဂ္ဂေဟိ၊ ပိယဝုတ္တ သုသန္ဓိဘိ။
- စ။ သဗ္ဗတ္ထ ဘိန္နသဂ္ဂန္တေ—ဟုပေတံ လောကရဇ္ဇကံ။
ကဗ္ဗိ ကပ္ပန္တရဋ္ဌာယိ၊ ဇာယတေ သာဓုလင်္ကာတိ။

သ-င-စ။ ဝိပုလမ္ဘ၊ ဝိဝါဟေဟိ-သွီးခင်ပွန်း ကွဲခြင်း၊ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း တို့ဖြင့်၎င်း၊ ကုမာရောဒယ ဝနိဟိ—သား သွီး မြေးမြစ်တို့ တိုးပွားခြင်း တို့ဖြင့်၎င်း၊ မန္တ ဒူတ ပယာနာဇိ နာယကမ္ဘုဒယေဟိပိ—တိုင်ပင်ခြင်း၊ တမန်လွှတ်ခြင်း၊ စစ်တိုက်ထွက်ခြင်း၊ စစ်တိုက်ခြင်း၊ မိမိတို့၏ ပြည့်ရှင်မင်းစစ်အောင်ခြင်းတို့ဖြင့်၎င်း၊ အလင်္ကာတံ—တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ အသံခိတ္တံ—မကျဉ်းလွန်းသော၊ ရသဘာဝ နိရန္တရံ—ရသဘာဝတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ နာတိဝိတ္ထိဏ္ဏ သဂ္ဂေဟိ — မကျယ်လွန်းသော အခဏ်းတို့နှင့်၎င်း၊ ပိယဝုတ္တ သုသန္ဓိဘိ—နှစ်သက်ဘွယ်သော ဂါထာဗန္ဓု၊ နှစ်သက်ဘွယ်သော အစပ် အနုသန္ဓေတို့နှင့်၎င်း၊ သဗ္ဗတ္ထ— ခပ်သိမ်းသော အခဏ်းတို့၌၊ ဘိန္နသဂ္ဂန္တေဟိ—အဆုံး၌ ထူးသောဂါထာတို့နှင့်၎င်း၊ ဥပေတံ-ပြည့်စုံသော၊ လောကရဇ္ဇကံ—လူများကို နှစ်သက်စေတတ်သော၊ သာဓုလင်္ကာတိ-နှစ်သက်ဘွယ်ကောင်းသော အလင်္ကာရှိသော၊ ကဗ္ဗိ-မဟာကဗျာသည်၊ ကပ္ပန္တရဋ္ဌာယိ—ကမ္ဘာပျက်သည်တိုင်အောင် တည်သည်၊ ဇာယတေ—ဖြစ်၏။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော မဟာကဗျာအင်္ဂါတို့နှင့် အကုန်လုံး မပြည့်စုံမှု၍ အချို့အဝက် ယုတ်စေကာမူ ကဗျာတို့၏ အင်္ဂါလက္ခဏာတို့နှင့် ပြည့်စုံပါမူကား စာရေးဆရာ ကဗျာတတ်သိပညာရှိတို့ကို နှစ်သိမ့်စေနိုင်ကုန်၏။

မိမိတို့၏ အရှင်သခင်ကို ချီးမွမ်းရာ၌ မိမိတို့၏ အရှင်သခင်၏ ဂုဏ်ကို ရှေးဥျားစွာ ဆို၍ ထိုဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် တပါးသော ရန်သူတို့ကို အောင်နိုင်ပုံဖြင့် ချီးမွမ်းခြင်းသည် ပကတိသော ချီးမွမ်းခြင်းမည်၏။ သို့မဟုတ် ရန်သူမင်း၏အမျိုးအနွယ် ဥာဏ်ပညာ လုံးလဝီရိယတို့ကို ရှေးဥျားစွာချီးမွမ်း၍ ထိုကဲ့သို့သော တန်ခိုးဗျဒ္ဓိပါဒ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပြည့်ရှင်မင်းကိုပင် အောင်နိုင်ကြောင်းဖြင့်လည်း ချီးမွမ်းရာ၏။

[ဤအဓိပ္ပာယ်တို့နှင့် ဆိုင်ရာ ဂါထာများကို
ဋီကာ တို့မှာ ရှု။]

ဗန္ဓု၏ သဘောနှင့် အပြား

၈။ ဗန္ဓုစနာမ သဒ္ဒတ္တာ၊ သဟိတာ ဒေါသဝဇ္ဇိတာ၊
ပဇ္ဇ ဂဇ္ဇ ဝိမိဿာနံ၊ ဘေဒေနာယံ တိဓာ ဘဝေ။

၈။ ဗန္ဓုစ နာမ - ဗန္ဓု မည်သည်လည်း၊ ဒေါသဝဇ္ဇိတာ-
ဆိုအပ်လတံသော အပြစ်တို့သည်ကြောင့်အပ်ကုန်သော၊ ဝါ-ဆိုအပ်
လတံသော အပြစ်တို့မှ ကင်းကုန်သော၊ သဟိတာ - ရှေ့နောက်
စပ်လျက် တကွ နက်ဖြစ်ကုန်သော၊ သဒ္ဒတ္တာ - သဒ္ဒါ၊ အနက်တို့
တည်း၊ အယံ-ဤဗန္ဓုသည်၊ ပဇ္ဇ ဂဇ္ဇ ဝိမိဿာနံ- ဂါထာသက်သက်
ဖွဲ့စီအပ်သော ပဇ္ဇဗန္ဓု , စုဏ္ဏိယသက်သက် ဖွဲ့စီအပ်သော ဂဇ္ဇဗန္ဓု၊
ဂါထာ စုဏ္ဏိယရော၍ ဖွဲ့စီအပ်သော ဝိမိဿဗန္ဓုတို့၏၊ ဘေဒေန-
အပြားအားဖြင့်၊ တိဓာ- ၃ ပါးပြားသည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏။

x x x x x x x

၈။ ဗန္ဓုစ နာမ၊ ပေါ ဘဝေ ။ ။ “ သောဝ ဗန္ဓု သဝိ
မှယော ” ဟူသော(ရှေ့ဂါထာလာ) စကားရပ်၌ “ ဗန္ဓု ” ဟူသည်
အဘယ်နည်း , ထို ဗန္ဓုသည် အဘယ်မျှ ပြားသနည်း — ဟု မေးဘွယ်
ရှိသောကြောင့် “ ဗန္ဓုစနာမ ” စသော ဂါထာကိုမိန့်၊ “ ဆိုအပ်လတံ
သော ပဒဒေါသစသည်တို့မှကင်း၍ ပုဒ်ချင်း အနက်ချင်း ဆက်သွယ်၍
နေသော သဒ္ဒါ-အနက်တို့သည် ဗန္ဓု (အဖွဲ့)မည်၏၊ ထိုဗန္ဓုသည် ပဇ္ဇ
ဗန္ဓု, ဂဇ္ဇဗန္ဓု, မိဿကဗန္ဓုအားဖြင့် ၃ ပါးပြားသည် ” ဟုလို။

ဗန္ဓုစ နာမ ၊ ပေါ သဟိတာ ။ ။ ဤစကားဖြင့် အဖွဲ့ဗန္ဓု၏
သဘောလက္ခဏာကိုပြသည်၊ ဗန္ဓုစ၌ စသဒ္ဒါသည် ရှေ့ဂါထာလာ
ဗန္ဓုကို ပြန်၍ ခွဲခြင်း အပေက္ခာ အနက်ရှိ၏၊ [ဇီကာဟောင်း၌ကား
“ ဝတ္ထုဗန္ဓု ရဿ - ဆိုထိုက်သော အနက်တပါးကို+သမုစ္စယော-
ပေါင်းစည်းခြင်း ” ဟု ဆို၏၊ ထို အတိုင်းပင် ဇီကာကြီးများလည်း
ဖွင့်လေ့ရှိကြသည်။] သဟ-ရှေ့နောံ ဆက်စပ်လျက်+ဣတာ-ဖြစ်သော
သဒ္ဒတ္တတို့တည်း၊ သဟိတာ- တို့၊ [သမ္ပန္န အနက်ဟော သဟနိပါတ်
လည်း ထောမနိမိ၌ ရှိ၏။] “ သဒ္ဒါနည်းအားဖြင့် အချင်းချင်းဆက်
သွယ်လျက် စာစပ်၍ရသောသဒ္ဒါအပေါင်း, အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်
လောကသုံးစွဲရိုးဖြစ်၍ ဆက်သွယ်ယူနိုင်သော အနက်အပေါင်းသည်
ဗန္ဓုမည်၏ ” ဟုလို။

ဆက်ဥပဒေ—“စက္ခုမာ ရူပံ ဒသ ဒါဠိမော” ဤပုံစံ၌ သဒ္ဒါတွေ များနေ၍ “ သဒ္ဒါအပေါင်း ” ဟု ဆိုရသော်လည်း တပုဒ်နှင့်တပုဒ် ကား အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆွက်သွယ်ခြင်း မရှိကြ။ “ မျက်စိရှိသူ, ရူပါရုံ, ဆယ်ခုတို့ , သလဲပင် ” ဤသို့ အနက်အပေါင်း ဖြစ်နေသော်လည်း တနက်နှင့်တနက် ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိကြ။ [အမရကောသ နိဿယ၌ “ ဒါဠိမော - သလဲပင် ” ဟု ပေး၏။] ဤသို့ ပုဒ် - အနက် အားဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်းမရှိကြလျှင် “ ဗန္ဓ ” ဟု မခေါ်နိုင်။ “ ဗုဒ္ဓံ ဝန္တာမိ သာဒရံ- ဘုရားကို ရိုသေစွာ ရှိခိုးပါ၏ ” စသည်ဖြင့် ပုဒ်ချင်း စာစပ်၍ရ-အနက် ချင်းလည်း အဓိပ္ပာယ်ဆက်သွယ်၍ရသောပုဒ်အနက်အပေါင်းကိုသာ “ ဗန္ဓ ” ဟု ခေါ်ရသည်။

ဒေါသဝဇ္ဇိတာ။ ။ ဒေါသေဟိ-ဆိုအပ်လတံသော ပဒ ဒေါသ, ဝါကျဒေါသ, ဝါကျတ္ထ ဒေါသတို့သည် + ဝဇ္ဇိတာ - ရှောင်ကြဉ်အပ် သော သဒ္ဒါအနက်တို့တည်း။ ဒေါသဝဇ္ဇိတာ-တို့၊ ဝါကျရိုးရိုး၌ အပြစ် ရှိသည်ဖြစ်စေ-မရှိသည်ဖြစ်စေ ပုဒ်အနက်တို့ ရှေ့နောက် ဆက်သွယ် နေလျှင် “ ဝါကျ ” ဟု ခေါ်နိုင်၏။ “ ဗန္ဓ - အဖွဲ့အနွဲ့ အစီအကုံး ” ဟု ဂုဏ်ထူးတပ်ရသော ဝါကျမျိုး၌ကား ဆိုအပ်လတံသော ပဒဒေါသ စသည် ကင်းစင်မှသာ “ ဗန္ဓ ” ဟု ခေါ်နိုင်သည်။

ပဇ္ဇ။ ။ ပဒံ (စရဏံ)-ခြေကို + အရဟတိ- ထိုက်၏။ ဣတိ ပဇ္ဇံ၊ (ထောမနိမိ ဝိဂ္ဂဟ၊ ပဒနောင် အရဟတိ အနက်၌ “ ယတ် ” ပစ္စည်း၊ တ်ချေ၍ သက္ကတ၌ ပချ, ပါဠိ၌ ချကိုဇပြ, ဒွေဘော်လာ၍ “ ပဇ္ဇ ” ဟု ဖြစ်၏။ ဝါထာ၌ ငှ ပါဒသည် ခြေ ငှ ချောင်း တပ်ထားသည်နှင့် တူရကား ခြေတပ်ထိုက်သော ဝါကျအထူးကို “ ပဇ္ဇ - ဝါထာ ” ဟု ခေါ်၏။ ထို ဝါထာဖြင့် ဖွဲ့စီအပ်သော အဖွဲ့ အစီအကုံးသည် “ ပဇ္ဇဗန္ဓ ” မည်၏။ မင်္ဂလသုတ်, ရတနသုတ်, မေတ္တသုတ် , ကေနိပါတ် စသော ဗန္ဓမျိုးတည်း။ ထိုသုတ်တို့၌ ရှေ့ပိုင်းမှာပါသော စုဏ္ဏိယသည် သုတ်ရင်း မဟုတ်, နောက်မှထည့်အပ်သော အခြေခံနိဒါန်းတို့သာ။

ဂဇ္ဇ, ဝိမိဿ။ ။ ဂဒဓာတ်သည် ရွတ်ဆိုခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ယတ် ပစ္စည်း၊ ဂဇ္ဇတေ-ရွတ်ဆိုအပ်၏။ ဣတိ ဂဇ္ဇံ၊ “ ပါဒ မည်မျှ ရှိရ မည် ” ဟု သတ်မှတ်ခြင်းမရှိသော (ဝါထာလုံးလုံး မပါသော) စုဏ္ဏိယ အဖွဲ့တည်း။ ပါရာဇိကဏ်-ဝေရဉ္စကဏ္ဍစသော ပါဠိတော်မျိုးတည်း။

ဂါထာနှင့် စုဏ္ဏိယရောလျက် ဖွဲ့အပ်သော အဖွဲ့သည် 'ဝိမိဿအဖွဲ့' မည်၏။ ဇေတုသုတ် စသော အဖွဲ့မျိုးတည်း။

ဗဟုသုတ မှတ်စွယ်

ပဇ္ဇာအပြား။ ။ မုတ္တက၊ ကုလက၊ ကောသ၊ သံဃာတ-ဟု ပဇ္ဇာ ၄ မျိုး ပြား၏။ တဂါထာတည်းဖြင့် အပြီးဖွဲ့အပ်သော ပဇ္ဇာသည် မုတ္တက မည်၏။ ဧက နိပါတ် ဇာတ်ဂါထာ၊ ဧကနိပါတ်ထေရ-ထေရီဂါထာ၊ ဓမ္မပဒ၌ “မနော ပုဗ္ဗင်္ဂမာ” စသော ဂါထာမျိုးတည်း။ ၂ ဂါထာ ၃ ဂါထာမှ စ၍ ၅ ဂါထာ ရှိမှ ပြီးသောအဖွဲ့သည် ကုလကမည်၏။ ပဉ္စကနိပါတ်ဇာတ်၊ ပဉ္စကထေရ-ထေရီဂါထာမျိုးတည်း။ အနက်အချင်းချင်း မဝေသော ကိုယ်ကြိယာနှင့် ကိုယ် ဖြစ်သော ဂါထာအပေါင်းသည် (တိုက်-ကျီနှင့် တူသောကြောင့်) ကောသ မည်၏။ အဘိဓာန်ကျမ်းလာ ဂါထာမျိုးတည်း။ အကြောင်းအရာ တခုခုကို ဂါထာများစွာဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော အဖွဲ့သည် သံဃာတ မည်၏။ ဆက္ကနိပါတ် စသော ဇာတ်၊ ဆက္ကထေရ-ထေရီဂါထာမျိုး၊ မေဃဒူတကာမျိုးတည်း။ ထိုကာမျှ၌ မိုဗ်းတိမ်ကို တမန်သည်အနေထား၍ သူ၏ နတ်မိဖုရားထံ နတ် တယောက်က မှာကြားပုံကို ကာလီဒါသဆရာ ဖွဲ့ထားသည်။ [ဆန်းကျမ်း ၌ကား-ဝုတ္တ၊ ဇာတိ(တနည်း-ဝဏ္ဏဝုတ္တိ၊ မတြာဝုတ္တိ)အားဖြင့် ပဇ္ဇာ ၂ မျိုး ပြား၏။ တတ္ထ ပဇ္ဇိနာမ အမှေဟိယေဝ ဝိရစိတေ ဝုတ္တောဒယာချေ (ဝုတ္တော ဒယ အမည်ရှိသော) ဆန္ဒသိ နိရူပိတာ (ပြုအပ်ကုန်သော) ဝုတ္တဇာတိပဘောဒါ စတုပဒီ ဂါထာ၊- ဇီကာဟောင်း။] ဤစကားကိုထောက်၍ အလင်္ကာဇီကာ ဟောင်းကို အရှင်သံဃရက္ခိတကိုယ်တိုင် ရေးအပ်သောကျမ်း ဟု သိရသည်။

- [ဆောင်] (၁) တဂါထာတည်း၊ အပြီးဖွဲ့က၊ ထိုပဇ္ဇာ၊ မုတ္တက ဟု ခေါ်။
- (၂) နှစ်သုံးလေးငါး၊ ဂါထာများဖြင့်၊ ပြီးငြားစေက၊ ထို ပဇ္ဇာ၊ ကုလက ဟု ခေါ်။
- (၃) အနက်ချင်းချင်း၊ အလျှင်း မဝေ၊ ကိုယ်ရဲ့ကြိယာ၊ ကိုယ်စီ ပါငြား၊ ဂါထာများ၊ မှတ်သား ကောသခေါ်။
- (၄) ကြောင်းရာတခု၊ ဂါထာစုဖြင့်၊ ပေါင်းစုဖွဲ့က၊ ထိုပဇ္ဇာ၊ သံဃာတ ဟု ခေါ်။

ဂန္ထာရမ္မအပြား။ ။ မုတ္တက၊ ဝုတ္တဂန္ဓိ၊ ဥက္ကလိကာပါယ၊ စုဏ္ဏက- အားဖြင့် ဂန္ထာ ၄ မျိုးပြား၏။ သမာသ်မပါသောအဖွဲ့သည် မုတ္တကမည်၏။ ဂါထာ၏ ပါဒ ကို၎င်း၊ ပါဒ၏အစိတ်အပိုင်းကို၎င်း၊ ထည့်သွင်း၍ဖွဲ့အပ်သော ဂန္ထာသည် ဝုတ္တ ဂန္ဓိမည်၏။ ရှည်လျားများပြားသော သမာသ်မပါသော ဂန္ထာသည် ဥက္ကလိကာ ပါယ မည်၏။ သမာသ် အနည်းငယ်သာပါသော ဂန္ထာသည် စုဏ္ဏက မည်၏။

[ယခုကာလ၌ကား ဂါထာ မဟုတ်သော ပါဠိဝါကျများကို “စုဏ္ဏိယ” ဟု ခေါ်နေကြသည်။]

- [ဆောင်] (၁) သမာဿ်မပြ၊ ထိုဂဇ္ဇ၊ မုတ္တကဟု ခေါ်။
- (၂) ဂါထာတွင်းမှ၊ ပါဒယူဘိ၊ ပါဒ၏လည်း၊ တစ်တခင်း၊ ပုဒ်ကိုသွင်းပြ၊ ထိုဂဇ္ဇ၊ စုတ္တဂဇ္ဇိခေါ်။
- (၃) ရှည်လျားများစွာ၊ သမာဿ်ပါက၊ ထိုဂဇ္ဇ၊ ဥက္ကလိကာ ပါယခေါ်။
- (၄) သမာဿ်မကျယ်၊ အနည်းငယ်မျှ၊ ပါဂဇ္ဇ၊ စုဏ္ဏကဟုခေါ်။

အာချာယိကာ၊ ကထာ။ ။ “အချာယိကော ပလဒ္ဒတ္တာ၊ ပဗန္ဓ်ကပ္ပနာ ကထာ” ဟူသော အဘိဓာန် (၁၁၃) နှင့်အညီ . တစုံတယောက်၏ ဟုတ်မှန် ထင်ရှားသော အတ္ထုပ္ပတ္တိ (အဖြစ်အပျက်ကို) ဖွဲ့စပ်အပ်သော ဗန္ဓ်သည် အာချာ ယိကာ မည်၏။ အမှန်နည်းပါး လုပ်ကြံထားသော အကြောင်းအရာတွေသာ များသောအဖွဲ့သည် ကထာမည်၏။

ဗျင်္ဂနယ ၉ ပါး။ ။ “သဒ္ဒတ္တာ” ဟူသော ပါဠိနှင့်စပ်၍ ဋီကာနိဿယတို့ ထုတ်ပြအပ်သော ဗျင်္ဂနယသည် ဝါစကသဒ္ဒါ၊ လက္ခကသဒ္ဒါ၊ ဗျဉ္ဇကသဒ္ဒါ ဟု သဒ္ဒါ ၃ ပါး၊ မုချဗျာပါရ၊ လက္ခကဗျာပါရ၊ ဗျဉ္ဇကဗျာပါရဟု ဗျာပါရ ၃ ပါး၊ ဝစ္စတ္ထ၊ လက္ခဏီယတ္ထ၊ ဗျင်္ဂတ္ထဟု အတ္ထံ ၃ ပါး၊ ဤသို့အားဖြင့် ၉ ပါးရှိ၏။ ထို ၉ ပါးလုံးကို အဆုံး ဗျင်္ဂတ္ထဖြင့်မှတ်၍ ဗျင်္ဂနယ ၉ ပါး ဟု ခေါ်၏။

ဝါစကော လက္ခကောစေဝ၊ ဗျဉ္ဇကော တိဝိဓော မတော။
သဒ္ဒေါ ဗျာပါရဘေဒေန၊ အတ္ထောပိ တေဟိ သံသိယော။

ဝါစကော— ဝါစကသဒ္ဒါ၎င်း၊ ပေ၊ ဗျဉ္ဇကော—၎င်း၊ ဣတိ—သို့၊ သဒ္ဒေါ— ကို၊ ဗျာပါရဘေဒေန — သဒ္ဒါ၏ ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိ ဗျာပါရ အပြား အားဖြင့်၊ တိဝိဓော— ဟူ၍၊ မတော— သိအပ်၏၊ တေဟိ - ထို သဒ္ဒါတို့သည်၊ သံသိယော-ဟောအပ်သော၊ အတ္ထောပိ-အနက်ကိုလည်း၊ တိဝိဓော၊ မတော- ၏။ [ဝါစကသဒ္ဒါကို မုချသဒ္ဒါဟုလည်း ခေါ်၏။]

ထိုတွင် ဝါစကသဒ္ဒါသည် သွတ္ထ (သကတ်) ကို ဟော၏။ လက္ခက သဒ္ဒါ သည် ခြိမ်ကို ဟော၏။ ဗျဉ္ဇကသဒ္ဒါသည် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ် ဆိုလိုအပ်သော အနက် ကိုဟော၏။ ထိုသဒ္ဒါ ၃ မျိုး၏ ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိ ၃ မျိုးသည် ဗျာပါရ ၃ မျိုးမည်၏။ [ဂါထာ၌ “နေသံ” ဟု ဆိုလိုသည်။]

ဝါစကော သွတ္ထဝါစိစ၊ လက္ခကော ဒဗ္ဗဝါစကော၊
ယထိန္ဒိတတ္ထော ဗျဉ္ဇကော၊ ဗျာပါရော နေသ သတ္တိယော။

ထိုတွင် သွတ္တ (သကတ်နက်) သည် သဒ္ဓါတိုင်းမှာ မပြောင်းမလွဲ အမြဲ တည်သောကြောင့် ဝစ္စတ္ထမည်၏။ ခြစ်ကား ရွှေ့ရှား ပြောင်းလွဲတတ်သော ကြောင့် လက္ခိယတ္ထမည်၏။ [“ ဝိသာဏီ— ဥျားချိုရှိသော နွား၊ ကျွဲ ” ဟူရာ၌ ဥျားချိုဟူသော သကတ်နက်သည် မပြောင်း၊ ခြစ်နက်ကား နွားလဲ ဟုတ်နိုင် ကျွဲလဲဟုတ်နိုင်၍ အပြောင်းအလွဲရှိသည် — ဟူလို။] ဝါကျတခုလုံးဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ဝါကျ၏ အစိတ်ဖြစ်သော ပုဒ်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ် တောင့်တအပ်သော အနက်သည် မျက်ထွမည်၏။ [ဝိသေသေန— သဒ္ဓတ္ထမှထူးသောအားဖြင့်+ အဂ္ဂိယတေ-သိအပ်၏။ ဣတိ မျင်္ဂေါ၊ မျင်္ဂေါစ+သော+အတ္ထောစာတိ မျင်္ဂတ္ထော။]

သွတ္ထော ဝစ္စော သဒါဠတ္တာ၊ ဒဗ္ဗံ စုတံ တု လက္ခိယော၊
အာသိသတ္ထော မျင်္ဂေါနာမ၊ ဝါကျေနဝါဝယဝေန ဝါ။

သဒါဠတ္တာ — မပြောင်းမလွဲ အမြဲတည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သွတ္ထော— သကတ်နက်သည်၊ ဝစ္စော — ဝစ္စတ္ထ မည်၏။ စုတံ— ရွှေ့ရှား ပြောင်းလွဲတတ် သော၊ ဒဗ္ဗံဘု-ကား၊ လက္ခိယော—လက္ခိယတ္ထမည်၏။ ဝါကျေနဝါ—ဝါကျတခု လုံးဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အဝယဝေနဝါ—ဝါကျ၏အစိတ်အပိုင်းပုဒ်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ အာသိ သတ္ထော — ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ် ဆိုလိုအပ် တောင့်တအပ်သော အနက်သည်၊ မျင်္ဂေါ နာမ—မျက်ထွမည်၏။ [ဝစ္စတ္ထကို မုချတ္ထလည်း ခေါ်၏။]

ပုံစံ ။ ။ မုနိန္ဒ ဝဒနဗ္ဗောဇ — ဂါထာ၌ ဝဒနသဒ္ဓါ၏ ခံတွင်းဟူသော အနက်သည် ဝါစ္စတ္ထ၊ ထိုအနက်ကိုဟောဆိုက်ဖြစ်သော ဝဒနသဒ္ဓါသည် ဝါစက သဒ္ဓါ၊ ထို ဝဒနသဒ္ဓါ၏ ခံတွင်းအနက်ကို ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိသည် (“ မုခေ—အစဉ်+ဘဝေါ—ဖြစ်သည်တည်း” နှင့်အညီ အစဖြစ်သောကြောင့်) မုချမျာပါရ မည်၏။ ဝဒနသဒ္ဓါ၏ (တင်စားထားသော သဒိသူပစာရတ္ထ) ကြာတိုက်ဟူသောအနက်သည် ထို ဝစ္စတ္ထ သကတ္ထဖြင့် မှတ်အပ်သောကြောင့် လက္ခိယတ္ထ (လက္ခဏိယတ္ထ) မည်၏။ ထိုကို ဟောတတ်သော သဒ္ဓါသည် လက္ခကမည်၏။ ထိုသဒ္ဓါ၏ သတ္တိမျာပါရသည် လက္ခကမျာပါရ မည်၏။

ဝါကျတခုလုံး၏ ဟောနက်ဖြစ်သော “ မိမိစိတ်ကို နှစ်သက်စေလိုခြင်း ” အနက်သည်၎င်း၊ ထိုသို့နှစ်သက်သဖြင့် အန္တရာယ်ကင်း ကျမ်းပြီးခြင်းဟူသော လိုလားအပ်သော အနက်သည်၎င်း၊ မျက်ထွမည်၏။ ထိုကို ဟောဆိုက်ဖြစ်သော ဝါကျတခုလုံး၏ အစိတ်အပိုင်း ဝဒနသဒ္ဓါသည် မျဉ္ဇကသဒ္ဓါ မည်၏။ ထိုကို ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိမျာပါရသည် မျဉ္ဇကမျာပါရ မည်၏။ [သဒ္ဓါစစ် အဓိပ္ပာယ်ကိုကြည့်၍ “ ဝိသာဏီ ” စသော ပုဒ်များ၌လည်း မျက်နယ ၉ ပါးကို ထုတ်ကြပါလေ။]

ပန္န ၂ မျိုးနှင့် အလင်္ကာရအကျိုး

၉။ နိပဇ္ဇောစာနိပဇ္ဇောစ၊ ပုန ဒွိစာ နိရုပ္ပတေ၊
တံတု ပါပေန္တု လင်္ကာရာ၊ ဝိန္ဒနိယတရတ္တနံ။

၉။ ပုန-တဘနိ၊ (ပဇ္ဇမယပဇ္ဇော-ဂါထာဖြင့် ပြုစီရင်အပ်သော အဖွဲ့မျိုးကို) နိပဇ္ဇောစ-နိပဇ္ဇာအဖွဲ့မျိုး၎င်း၊ အနိပဇ္ဇောစ-အနိပဇ္ဇာအဖွဲ့မျိုး၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဒွိစာ - နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့်၊ နိရုပ္ပတေ-ထင်ရှားပြအပ်၏၊ ဝါ-ဆုံးဖြတ်အပ်၏၊ တု-ဆက်ဥျးအံ့၊ တံ-ထိုအဖွဲ့အမျိုးမျိုးကို၊ အလင်္ကာရာ - ဆိုအပ်လတံ့သော သဒ္ဒါလင်္ကာရ၊ အတ္ထာလင်္ကာရ တို့သည်၊ ဝိန္ဒနိယတရတ္တနံ - အလွန် နှစ်သက်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ပါပေန္တု - ရောက်စေနိုင်ကုန်၏။

x x x x x x x

၉။ နိပဇ္ဇောစ၊ ပေ၊ တ္တနံ။ ။ပဇ္ဇ၊ ဂဇ္ဇ၊ ဝိမိဿအားဖြင့် ပန္န ၃ မျိုး ပြားပုံကို ပြပြီး၍၊ ပဇ္ဇပန္န၏ ၂ မျိုးပြားပုံနှင့် အလင်္ကာတို့၏ အကျိုးကို ပြလိုသောကြောင့် “ နိပဇ္ဇောစ ” စသော ဂါထာကိုမိန့်၊ ဆိုလိုရင်းကား - “ ထို ပဇ္ဇပန္နသည် နိပဇ္ဇာ၊ အနိပဇ္ဇာအားဖြင့် ၂ ပါး ပြား၏၊ ထိုပန္နကိုလည်း ဆိုအပ်လတံ့သော အလင်္ကာရတို့က နှစ်သက်စရာ ကောင်းလောက်အောင် တန်ဆာဆင်နိုင်ကြသည် ” ဟုလို။ [နိရုပ္ပတေ၌ နိပုဗ္ဗရူပဓာတ်သည် ထင်ရှားပြခြင်း အနက်ကိုဟော၏၊ ဋီကာတို့ကား နိစ္ဆိယတေဟု ဖွင့်ကြသည်၊ ယပစ္စည်းဖြင့် ပွဟု ဖြစ်သောအခါ ရုဋ္ဌ ရဿပြု။]

နိပဇ္ဇာ၊ အနိပဇ္ဇာ။ ။နိ+ပန္န၊ နိ (နိရန္တရံ) - အဆက်မပြတ် (ရှေ့ဂါထာနှင့်နောက်ဂါထာကို အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ဆက်စပ်စေ၍) + ပဇ္ဇော-ဖွဲ့အပ်သော အဖွဲ့အနွဲ့သည်၊ နိပဇ္ဇော-နိပဇ္ဇာအဖွဲ့မည်၏၊ မုတ္တက စသော ဖွဲ့နည်း ၄ မျိုးလုံး ပါဝင်စေလျက် ဖွဲ့အပ်သော ကာဗျကြီးများသည် နိပဇ္ဇာမည်၏၊ မုတ္တကတမျိုးဖြင့်သာ ဖွဲ့အပ်သော (တဂါထာဖြင့် ပြီးသော) ကာဗျအငယ်စားသည် “ န + နိပဇ္ဇော-အနိပဇ္ဇော ” အရ အနိပဇ္ဇာ မည်၏၊ [ဤ နိပဇ္ဇာအဖွဲ့ အနိပဇ္ဇာ အဖွဲ့ကို ပဇ္ဇာအပြား ဟု ဋီကာတို့ ဆိုကြ၏။] ပုန ဘိယျော (အလွန်၊ ဝါ- တဘနိ) ယထာဝုတ္တော ပဇ္ဇမယပဇ္ဇော၊ ပေ၊ နိပဇ္ဇောစ တဒေကဒေသဘူတေဟိ (ထိုပဇ္ဇာ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ကုန်သော) မုတ္တကာဒိဟိ စတူဟိ သဂ္ဂပန္နာဒိ

တန်ဆာဆင်မှ တင့်တယ်ကြ

၁၀။ အနဝဇ္ဇံ မုခမ္ဘောဇ၊ မနဝဇ္ဇာစ ဘာရတီ၊
အလင်္ကာတာဝ သောဘန္တေ၊ ကိံနု တေ နိရလင်္ကာတာ။

၁၀။ အနဝဇ္ဇံ-အပြစ်မရှိသော၊ မုခမ္ဘောဇံ - မျက်နှာတည်း
ဟူသော ကြာပန်းသည်၎င်း၊ အနဝဇ္ဇာ - အပြစ် မရှိသော၊ ဘာရ
တီစ - အဖွဲ့ အနွဲ့သည်၎င်း၊ အလင်္ကာတာဝ - တန်ဆာဆင်အပ်ကုန်
မှသာ၊ သောဘန္တေ-ရှုဘွယ် နာဘွယ်၊ တင့်တယ်နိုင်ကုန်၏၊ တေ-
ထိုမျက်နှာ အဖွဲ့ အနွဲ့တို့သည်၊ နိရလင်္ကာတာ-တန်ဆာ မဆင်အပ်
ကုန်သည်၊ (သမာနာ - ဖြစ်ကုန်လသော်၊) ကိံနု သောဘန္တေ-

× × × × × × ×

ဝသေန(သဂ္ဂအခဏ်း အစရှိသည်တို့ဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော မဟာကာဗျ၏
အစွမ်းဖြင့်) နိဗန္ဓောစ၊ အနိဗန္ဓောစ ကေဝလံ မုတ္တကဝသေန။ —
ဇူကာဟောင်း။]

[ဆောင်] မုတ္တကစသည်၊ မျိုး ၄ လီတို့၊ စုံညီသောအား၊ အခဏ်းများဖြင့်၊
ဖွဲ့ထားကျယ်စွာ၊ ထိုကာဗျ၊ နိဗန္ဓံ ဟု ခေါ်။
သက်သက်မုတ္တကာ၊ တစ်ဂါထာဖြင့်၊ ငယ်စွာဖွဲ့ပြ၊ ထိုကာဗျ၊
အနိဗန္ဓ ခေါ်။

တံတု၊ပေ၊တ္တနံ။ ။ပါပေန္တ၊ လင်္ကာရာ-ပါပေန္တိ + အလင်္ကာရာ =
ဆိုအပ်လတံသော သဒ္ဒါလင်္ကာရ၊ အတ္ထာလင်္ကာရတို့သည် ထိုအဖွဲ့
များကို နဂိုရ်နှစ်သက်ဘွယ် ကောင်းသည်ထက် သာ၍ နှစ်သက်ဘွယ်
ကောင်းခြင်းသို့ ရောက်စေနိုင်၊ သာ၍ နှစ်သက်ဘွယ်ကောင်းအောင်
ပြုနိုင်ကြသည်။ ဤ ၂ ပါဒကား “ ဖွဲ့နွဲ့ စီကုံးမှု၌ ကျမ်းကျင်လိုသော
ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိမိဖွဲ့စီအပ်သောဗန္ဓ၏ ဝိန္ဒနိယတရ ဖြစ်လေခံအောင်
ယခုဆိုအပ်လတံသော သဒ္ဒါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရတို့ကို လေ့လာ
ကြပါ - ဟု သွယ်ဝိုက်သောနည်းအားဖြင့် တိုက်တွန်းသော စကား
တည်း။ [ဒိဝါဒိ ဝိဒဓာတ်သည် တုဠိ (နှစ်သက်ခြင်း) အနက်ကို
ဟော၏၊ ဝိန္ဒနိယတေတိ ဝိန္ဒနိယော၊ အတိသယေန + ဝိန္ဒနိယော-ဝိန္ဒ
နိယတရော၊ ဝိန္ဒနိယတရဿ + ဘာဝေ၊ ဝိန္ဒနိယတရတ္တနံ။]

အဘယ်မှာလျှင် ရှုဘွယ် နာဘွယ်, တင့်တယ်နိုင်ပါ ကုန်တော့အံ့
နည်း၊(န သောဘန္တေ ၀-မတင့်တယ်နိုင်ကုန်သည်သာ။)

x x x x x x x

၁၀။ အနဝဇ္ဇံ၊ ပေ၊ နိရလင်္ကာတာ။ ။ “တန္တု ပါပေန္တု
လင်္ကာရာ, ဝိန္ဒနိယတရတ္ထနံ” ဟူသော ရှေ့စကားကို ထင်ရှားစေလို၍
“အနဝဇ္ဇံ” စသော ဂါထာကိုမိန့်၊ မှ ဝက်ခြံစသော နဂိုရ်အပြစ်ကင်း
၍ သန့်ရှင်းရှင်လန်း မျက်နှာတည်းဟူသော ကြာပန်းသည် ကုဏ္ဍလ
(နားကပ်) တိလက (ကုလားမများ၏ မျက်နှာ၌ ခြယ်လေ့ရှိသော
မှန်ကူအပျောက်), သနပ်ခါး , မျက်နှာခြေတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ပေး
လိုက်ဥျားမှ ရှုမဝအောင် လှပတင့်တယ်သကဲ့သို့, ထို့အတူ (ဆိုအပ်
လတံ့သော) ပဒ- ဝါကျ - ဝါကျတ္ထအပြစ်တို့မှ လွတ်ကင်း၍ နဂိုရ်
သန့်ရှင်းပြီးသော အဖွဲ့အနွဲ့ (ပျိုကဗျာ လင်္ကာ ဂါထာ စုံဏ္ဍိယ)
သည်လည်း (ဆိုအပ်လတံ့သော) သဒ္ဒါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရ
တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ပေးဥျားမှ ရွတ်၍မပြီး နာ၍မညီးအောင် တင့်တယ်
ခြင်းကို ဆောင်နိုင်ပါသည်။ တန်ဆာဆင်၍ မပေးလျှင်ကား မတင့်
တယ်နိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ရှေ့ဂါထာ၌ “ တံ တု ပါပေန္တု လင်္ကာရာ,
ဝိန္ဒနိယတရတ္ထနံ” ဟု ဆိုခဲ့ပါသည်-ဟုလို။

အနဝဇ္ဇံ မုခမ္ဘောဇံ။ ။ ဝဇ္ဇိယတေ- စွန့်ခွါ ရှောင်ရှားအပ်၏၊
ဣတိ ဝဇ္ဇံ၊ [ဝဇ္ဇိဓာတ်, စာဂအနက်ဟော၊] ဝဇ္ဇမေဝ- ရှောင်ရှား
အပ်သော အပြစ်သည်ပင်၊ အဝဇ္ဇံ-အဝဇ္ဇမည်၏၊ [“လာဗု, အလာဗု-
ဗူးပင်” ဟူရာ၌ကဲ့သို့ အ-အတွက် အနက်သီးခြား မရှိ၊] နတ္ထိ + အဝဇ္ဇံ
ယသာတိ အနဝဇ္ဇံ၊ မုခမေဝ + အမ္ဘောဇံ မုခမ္ဘောဇံ၊ အဆင်း
အားဖြင့်၎င်း ပုံသဏ္ဍာန်အားဖြင့်၎င်း နဂိုရ်လှပ၍ မှည့်, တင်းထိပ်,
ဝက်ခြံစသော အပြစ်ကင်းသောကြောင့် ကြာနှင့်တူသော မျက်နှာ။

အနဝဇ္ဇောစ ဘာရတီ။ ။ “ဘာရတီ ကထိတာ ဝစီ” ဟု စကား
ဟော ပရိယာယ်တွင် ပါဝင်သော “ ဘာရတီ ” ပုဒ်သည် ဘရဓာတ်
“အတစ်” ပစ္စည်း, ဣတ္ထိဇောတက(ဤ) ပစ္စည်းဖြင့် ပြီး၏။ “ဘရတီ-
အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်တတ်၏။ ဣတိ ဘာရတီ ” ဟုကြံ၊ ပဒ
ဒေါသစသော အပြစ်ကင်းသော စကား(ဝါကျ)တည်း၊ ထို ဘာရတီ
အရ ပဒ-ဝါကျတို့ကိုသာ ရသော်လည်း အဘေဒေါပစာရ - ဖလူပ

ဥပဒေသ မပါသော တန်ဆာဆင်မှု

၁၁။ ဝိနာ ဂရူပဒေသံ တံ၊ ဗာလော လင်္ကတ္တု မိစ္ဆတိ၊
သမ္မာပုဏေ န ဝိညူဟိ၊ ဟဿဘာဝံ ကထံ န သော။

၁၁။ ယောဗာလော- မျက်နှာကိုလျှင်၊ မပြင်ဆင်တတ်သော
အကြင် လူအသည်။ ဝါ- အဖွဲ့ကိုလျှင်၊ မပြင်ဆင်တတ်သော အကြင်
လူအသည်။ ဂရူပဒေသံ-မျက်နှာကိုလျှင်၊ တန်ဆာဆင်တတ်၊ ဆရာ
မြတ်တို့၏ နည်းဥပဒေသကို။ ဝါ- အဖွဲ့ကိုလျှင်၊ တန်ဆာဆင်တတ်၊
ဆရာမြတ်တို့၏ နည်းဥပဒေသကို။ ဝိနာ- ကြဉ်၍၊ တံ- ထိုမျက်နှာကို။
ဝါ- ထိုအဖွဲ့ပစ္စည်းကို။ အလင်္ကတ္တု - တန်ဆာဆင်ခြင်းငှါ၊ မိစ္ဆတိ-
အလိုရှိ၏။ သောဗာလော - ထိုဆရာနည်း မရသော လူပြိန်း လူအ
သည်။ ဝိညူဟိ- ဂုဏ်နှင့် အပြစ်၊ ခွဲစစ်သိမြင်၊ ပညာရှင်တို့သည်။
ဟဿဘာဝံ - ပြောင်လျှောင်ဘွယ်၏ အဖြစ်သို့၊ ကထံနု နသမ္မာ

x x x x x x x

စာရအားဖြင့် ထို ပဒ-ဝါကျတို့၏ အနက်ကိုပါယူ။ [ဘာရတီ ဝါဏီစ၊
အဘေဒေါပစာရေနေ (သဒ္ဒါနှင့် အနက်ကို မကွဲမပြား တသားထည်း
ဆိုအပ်သော အဘေဒေါပစာရ၊ အကျိုးသဒ္ဒါ၏အမည်ကို အကြောင်း
အနက်၌ တင်စားသော ဖလူပစာရအားဖြင့်၊) တပ္ပဋိပါဒ ကတ္ထောစ
(ထိုသဒ္ဒါကိုဖြစ်စေတတ်သော အနက်၎င်းတည်း။)] ဖလူပစာဟူရာ၌
ကာရဏူပစာလည်း တနည်းသင့်၏။

ကိန္နုတေ နိရလင်္ကတော။ ။ [နိ+အလင်္ကတော၊ နိရံ ဟု သက္ကတ
ရှိသောကြောင့် ပျောက်သော (ရံ) လာရသည်။] ကိံ +နု ၊ ပုဒ်
ပေါင်းထားသော အဗျယ(နိပါတ်) တပုဒ်ဟု ထောမနိမိ ဆို၏။ ပဉ္စ
(မေးခြင်း)၊ ဝိတက္က- စသော အနက်များကို ဟော၏။ ဤ၌ ပဉ္စ
အနက်တည်း။ နိ+အလင်္ကတော-တန်ဆာ မဆင်အပ်ကုန်သည်ရှိသော်၊
ကိန္နု-ဘယ်လိုနေကုန်မည်နည်း။ “မတင့်တယ်ကြသည် မဟုတ်လော”
ဟု မေးလိုရင်းဖြစ်သည်။ [ဋီကာတို့၌ကား “ သောဘန္တေ ကိံနု-
တင့်တယ်နိုင်ကုန်မည်လော၊ နသောဘန္တေ တိ မညေ- မတင့်တယ်နိုင်
ကုန် ဟု ငါထင်၏ ” ဟု အနက်ဖွင့်၍ ကိံကို ပဋိသေခ၊ နုကို ဝိတက္က
အနက်ဟောဟု ဖွင့်လေသည်။]

ပုဏေ-အဘယ့်ကြောင့် မရောဘဲ ရှိတော့အံ့နည်း၊(သမ္မာပုဏာတိ ဝေ-ကေနိမုချ ရောက်ရတော့မည်သာ။)

x x x x x x x

၁၁။ ဝိနာ ၊ ပေ ၊ ကထံနုသော။ ။ “အလင်္ကာတာဝ သော ဘန္တေ-တန်ဆာဆင်မှ တင့်တယ်ကြသည်” ဟု ရှေ့ဂါထာ၌ ဆိုသော် လည်း “ဆရာကောင်းတို့၏ နည်းဥပဒေသပါရှိမှ တင့်တယ်သည်” ဟု ပြလိုသောကြောင့် “ဝိနာ ဂရူပဒေသံ တံ” စသည်ကိုမိန့်။ [ဣဒါနိ ပဒါဒိဒါသရဟိတဿ ဗန္ဓသရီရဿ အလင်္ကာရေဟိ ဘူသနမပိ ဂရူပဒေသသဟိတမေဝ သေဋ္ဌန္တိ ဒေသောတံ ဝိနာ ဂရူပဒေသ မိစ္စာဒိ သိလေသလင်္ကာရ မာဟ။] ဤသို့ ဋီကာတို့၌ ဤဂါထာကို သိလေသ အလင်္ကာပါရှိသော ဂါထာဟု ဆိုသောကြောင့် ဂရူပဒေသစသော ပုဒ်များကို ၂ နည်းစီ အနက် ပေးထားသည်။ သိလေသအလင်္ကာ၌ တပုဒ်ထည်းက အနက် ၂ မျိုးဟောနိုင်ကြောင်းကို စတုတ္ထပိုင်း ၂၀၀- စသော ဂါထာများ၌ တွေ့ရလတံ့။

ဂရူပဒေသံ။ ။ ဥပဒိဿတိ ဧတေနာတိ ဥပဒေသော၊ ဧတေန- ဤနည်းဖြင့်၊ ဥပဒိဿတိ - တန်ဆာဆင်ပုံကို ညွှန်ပြအပ်၏။ ဣတိ- ဤသို့ ညွှန်ပြကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပဒေသော - မည်၏။ ဂရူနံ + ဥပဒေသော ဂရူပဒေသော၊ လောက၌ ပုတီး နားကပ် လက်ကြပ် လက်ကောက်တို့ကို သူ့အရွယ်နှင့်သူ လိုက်အောင် တန်ဆာဆင်နည်း ရှိ၏။ ထိုနည်းကိုသိသော လူကြီးသူမကို ဂရူ (ဂုရူ) ခေါ်၏။ ဂါထာ ဗန္ဓတို့၌လည်း အလင်္ကာနည်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်နည်းရှိ၏။ ထိုနည်းကို နားလည်သော ကာဗျဝိဒူ ပညာရှိကြီးများကို “ ဂရူ ” ဟု ခေါ်၏။ ထို ဂရူတို့၏ နည်းဥပဒေသကို “ ဂရူပဒေသ ” ဟု ခေါ်သည်။ [ဂရူနံကို ပသာဓနောပါယောပဒေသကာနံ (တန်ဆာဆင်ခြင်း၏ နည်းဥပပါယ် ကို ညွှန်ပြတတ်ကုန်သော လူကြီး သူမတို့၏) အလင်္ကာရ ကာရကော ပါယောပဒေသကာနံဝါ (အလင်္ကာနည်း အရ တန်ဆာဆင်မှုကို ပြုခြင်း၏ နည်းဥပါယ်ကို ညွှန်ပြတတ်ကုန်သော ဆရာကြီးတို့၏) ဟု ဖွင့်သည်။]

ဗာလော ။ ။ မုခဿ ဗန္ဓဿစ အလင်္ကာရဏာနဘိညတာယ အညာဏကော ယောကောစိပုဂ္ဂလော-မျက်နှာတန်ဆာဆင်နည်း၊

ဗန္ဓကိုတန်ဆာဆင်နည်း မသိသူမှန်သမျှ(ဤဂါထာ၌)ဗာလ ဟုချည်း ခေါ်ရသည်။ (ဋီကာဟောင်း၊) [မုခဿ-နေရာဝယ် ဋီကာသစ်၌ “သရီရ ” ဟု သုံးစွဲထား၏။ ရှေ့ဂါထာ၌ မုခကို ဆိုခဲ့သောကြောင့် “မုခ”ကို ပြသော ဋီကာဟောင်းက ကောင်းသည်။]

ဟဿဘာဝံ ။ ။ ဟသိတဗ္ဗောတိ ဟဿော၊ ဟသဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ မျက်နှာကို တန်ဆာ မဆင်တတ်၍ ရယ်ဘွယ်ကောင်းသူ၊ အဖွဲ့ဗန္ဓကို တန်ဆာ မဆင်တတ်၍ ရယ်ဘွယ်ကောင်းသူ၊ ဟဿဿ+ဘာဝေါ ဟဿဘာဝေါ- ရယ်ဘွယ်ကောင်းသူ၏ အဖြစ်, အပြောင် အလှောင်ခံရသူ၏ အဖြစ် , အပြောင်အလှောင်ခံရခြင်း၊ မှန်၏— ယခု ကာလ၌အဆင်အပြင် မတတ်၍ “ ဗာလ ” ဟု ခေါ်အပ်သော အချို့ တောသူ တောင်သားတို့သည် အဖိုးတန် ပစ္စည်းများကို ဝတ်ဆင်လာ သော်လည်း ကြည့်၍ မလှသည့်ပြင် ရယ်ဘွယ်ပင်ဖြစ်သေး၏။ ထို့အတူ ဂါထာ ကဗျာတို့ကိုလည်း အလင်္ကာနည်း မကျဘဲ စီကုံးထားလျှင် အလင်္ကာနည်းသိသူတို့အဘို့မှာ ရယ်ဘွယ်သာဖြစ်လေသည်။ [တချို့ စာ၌ “ ဟာသ ” ဟု ဣပစ္စည်းဖြင့် ရှိ၏။ ဣပစ္စည်းသည် ရယ်ဘွယ် ရယ်စရာ ဟူသော အရဟအနက်ကို မဟောနိုင်၊ ဋီကာသစ်၌ ဣ ပစ္စည်းဖြင့် “ဟဿ”ဟု ရှိ၏။ ဣပစ္စည်းက ရယ်ဘွယ်ရယ်စရာဟူသော အရဟအနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် “ ဟဿ ”ရှိခြင်းက သာ၍ ကောင်းသည်။]

ကထံန ။ ။ “ကထံ + န သမ္ပာပုဏေ + နု - အဘယံခကြာင့် မရောက်ဘဲရှိပါအံ့နည်း” ဟူသော စကား၌ နုသည် ပုစ္ဆာဇောတက၊ ကထံလည်း ပဋိသေခအနက်ကို ထွန်းပြ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် “ကထံ+န” ဟု ပဋိသေခ ၂ ခုရှိရာ၌ ပကတိ (သမ္ပာပုဏေ) အနက်ထွက်မြဲဖြစ် ရကား “ သမ္ပာပုဏာတွေဝ ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ ဤဂါထာဖြင့် “ အလင်္ကာနည်းကို သိသောဆရာတို့ အထံမှ အလင်္ကာနည်းကို လေးလေးစားစား သင်ယူပြီးမှ ဂါထာ ကဗျာကို ရေးသားကြ ပါလေ ” ဟု တိုက်တွန်းရာရောက်သည်။ [တသ္မာ ဝရူဟိ (ဆရာတို့ အထံမှ)သာဒရတော ဥဂ္ဂဏိတော ကတ္တဗ္ဗိတိ ဘာဝေါ။—ဋီကာသစ်။] ဆိုလိုအပ်သော အဓိပ္ပါယ်ကို “ဘာဝံ” ဟု ခေါ်၏။

ကျမ်း၏ အလင်္ကာရအမည်

၁၂။ ဂန္ဓောပိ ကဝိဝါစာန၊ မလင်္ကာရပုကာသကော၊
ယာတိ တဗ္ဗစနိယတ္တံ၊ တဗ္ဗောဟာရူပစာရတော။

၁၂။ ကဝိဝါစာနံ- ပညာရှိများ၊ ဖွဲ့စီအပ်သော စကားတို့၏၊
အလင်္ကာရပုကာသကော - အလင်္ကာ အမျိုးမျိုးကို ပြတတ်သော၊
ဝါ-ပြတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟေတုမန္တဝိသေသန၊) ဂန္ဓော
ပိ-ကျမ်းစာသည်လည်း၊ တဗ္ဗောဟာရူပစာရတော-ထိုအလင်္ကာရ
ဟူသော အမည်ကို တင်စားသော အဘေဒေါပစာ၊ ဖလူပစာ
အားဖြင့်၊ တဗ္ဗစနိယတ္တံ-ထိုအလင်္ကာရသဒ္ဒါသည် ဟောအပ်သည်
၏ အဖြစ်သို့၊ ယာတိ-ရောက်၏။

x x x x x x x

၁၂။ ဂန္ဓောပိ ၊ ပေါပစာရတော ။ ။ “တံ တု ပါပေန္တံ ၊
လင်္ကာရာ ” ဌ “ အလင်္ကာရ ” အရ မုချအားဖြင့် သဒ္ဒါတန်ဆာ
အနက် တန်ဆာကိုသာ ရသောကြောင့် ကျမ်းစာကို အဘယ်နည်း
အားဖြင့် “ အလင်္ကာရ ” ခေါ်နိုင်ပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိရကား
“ ဂန္ဓောပိ ” စသည်ကို မိန့်၊ “ ထို အလင်္ကာရတို့ကိုပြသော ကျမ်းစာ
သည်လည်း ဥပစာတင်စားသောအားဖြင့် အလင်္ကာရအမည် ရနိုင်
ပါသည် ” ဟုလို။

ဂန္ဓောပိ ။ ။ ကိယာဒိစုရာဒိ ဂန္ဓဓာတ်သည် ဒဗ္ဗန (စိကုံး
ထုံးဖွဲ့ခြင်း) အနက်ကိုဟော၏၊ ဂန္ဓိယတေ-စိကုံး ထုံးဖွဲ့အပ်၏၊ ဣတိ
ဂန္ဓော၊ “ ဧကေကဝဏ္ဏော အက္ခရာ၊ အက္ခရသမူဟော ပဒံ၊ ပဒ
သမူဟော ဝါကျ၊ ဝါကျသမူဟော ဂန္ဓော ” နှင့်အညီ၊ အက္ခရာ
စာလုံးတွေကို ပေါင်းရင်း ပေါင်းရင်း ပုဒ်တွေ ဖြစ်လာပြီးနောက်၊
ထိုပုဒ်တွေကို ပေါင်းလိုက်သောအခါ ဝါကျဖြစ်လာပြန်၏၊ ပန်းပွင့်
ကလေးတွေကို စိကုံးသကဲ့သို့ အစီအစဉ် ကျန၍ လှပအောင် စိကုံး
ထုံးဖွဲ့ထားသော ထိုဝါကျအပေါင်းကိုပင် “ ကျမ်းဂန် ” ဟု ခေါ်သည်။
[ဂန္ဓောပိ၌ အပိဖြင့် သဒ္ဒါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရကို ပေါင်း။]
ဋီကာ၌ “ အပိသဒ္ဒေါ အလင်္ကာရံ အပေက္ခတိ ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအလို
အပေက္ခာအနက်ဟော ဟု ဆိုလို၏၊ သဒ္ဒါကျမ်းတို့ ဆိုရိုးနှင့် မညီ။

ကဝိဝါစာနံ။ ။ “ကု-သဒ္ဒေ” နှင့် အညီ, ကဝတိ-ကောင်းသော စကား(ပျို့ ကဗျာဂါထာ)ကို ဆိုစာတ်၏။ ဣတိ ကဝိ၊ ကဗျာဂါထာ ကျမ်းစာရေးဆိုသော ပညာရှိကို “ကဝိ” ဟု ခေါ်၏။ အလင်္ကာရ ကျမ်းအားလျော်စွာ အလင်္ကာအမျိုးမျိုးနားလည်၍ ကဗျာ-ဂါထာ အစီအကုံး ကောင်းသူကို ဤနေရာ၌ “ကဝိ” ဟု ခေါ်။ ထိုကဝိတို့၏ + ဝါစာ(စကား)ဟူသည် ပျို့. ကဗျာဂါထာ ကျမ်းစာဟူသော(သဒ္ဒါ အစဉ်) တည်း။ ထို ပျို့ကဗျာ စသည်တို့၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်လည်း အကြောင်းသဒ္ဒါ၏အမည်ကိုအကျိုးအနက်၌တင်စားသော ကာရဏူ ပစာရအားဖြင့် “ကဝိဝါစာ” ပင် မည်၏။ [ကဝိဝါစာနံ — ကဝိဟိ ဝုတ္တဝါကျသင်္ခါတာနံ ဥပစာရတော တပုဋိပါဒနိယ အတ္ထသင်္ခါတာ နဉ္စ (ထို ဝါကျဖြင့် သိစေအပ်သော အနက် အဓိပ္ပာယ် ဟု ဆိုအပ် သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော) ကဝိပ္ပယောဂါနံ (ကဝိတို့ အားထုတ် အပ်သော သဒ္ဒါအနက်တို့၏)။ — ဋီကာ။]

အလင်္ကာရပ္ပကာသကော ။ ။ “ ဘူသနေ ဝါရဏေစာလံ ” အဘိဓာန်နှင့်အညီ အလံဟူသော အဗျယပုဒ်သည် ဘူသန(တန်ဆာ) အနက်ကို ဟော၏။ အလံ + ကရောတိ အနေနာတိ အလင်္ကာရော- တန်ဆာဆင်မှုကို ပြုကြောင်း တန်ဆာ၊ ကဝိတို့၏ စကား (ကဗျာ ဂါထာ) များဝယ် သဒ္ဒါ အသုံးအနှုံး မှာလည်း အဆင်တန်ဆာ (သဒ္ဒါလင်္ကာရ)ပါ၏။ အနက် အဓိပ္ပာယ်မှာလည်း အဆင်တန်ဆာ အတ္ထာလင်္ကာရပါ၏။ ကျမ်းစာသည် ထိုအလင်္ကာရ(တန်ဆာ ဆင်ပုံ ဆင်နည်း) တို့ကို ပြု၏။ [အလင်္ကာရနံ + ပကာသကော အလင်္ကာ ရပ္ပကာသကော။] ဤပုဒ်ကို တင်စားရခြင်း၏ အကြောင်းပြုလည်း ဖြစ်သောကြောင့် “ဟေတု မန္တံ ဝိသေသန” ဟု မှတ်။

ယာတိ၊ ပေ၊ ပစာရတော။ ။ အလင်္ကာရဟူသော အမည်သည် ထို သဒ္ဒါလင်္ကာရ - အတ္ထာလင်္ကာရတို့၏ နာမည်ရင်းတည်း။ ထို အလင်္ကာရတို့ကို ပြုသော ကျမ်းစာသည်ကား ထိုအလင်္ကာရအမည် ကို ကျမ်းစာ၌ တင်စားသော အဘေဒေါပစာရ, ဖလူပစာရအား ဖြင့် အလင်္ကာရအမည်ရနိုင်သည်။ [တေန-ထိုအလင်္ကာရသဒ္ဒါသည် + ဝစနိယော-ဟောအပ်(ဟောနိုင်)သည်တည်း။ တဗ္ဗစနိယော-သည်။

တဗ္ဗစနိယဿ + ဘာဝေါ တဗ္ဗစနိယတ္ထံ။] သဒ္ဓါလင်္ကာရ အတ္ထာ
လင်္ကာရတို့၏ အလင်္ကာရ အမည်နှင့် ကျမ်းစာ၏ အမည်ကို မကွဲ
မပြား တသားတည်းခေါ်ခြင်းကို “အဘေဒေါပစာ” ဟု ခေါ်၏။

ဖလူပစာရ ဖြစ်ပုံ။ ။တဿ-ထိုသဒ္ဓါတန်ဆာ အနက်တန်ဆာ
၏+ဝေါဟာရော-အလင်္ကာရဟူသော အခေါ် အဝေါ် (အမည်)
တည်း၊ တဗ္ဗောဟာရော-အမည်၊ တဗ္ဗောဟာရဿ-ကို၊ ဥပစာရော-
ကျမ်းဂန်၌ တင်စားခြင်း တည်း၊ တဗ္ဗောဟ ရူပစာရော - ခြင်း၊
ကျမ်းစာသဒ္ဓါနှင့် ကျမ်းစာ၌ပြုအပ်သော အနက် အလင်္ကာရတို့တွင်
(ကျမ်းစာကြောင့် ထိုအလင်္ကာရတို့ကို သိနိုင်ရကား) ကျမ်းစာသည်
အကြောင်း+အလင်္ကာရတို့ကား အကျိုးတည်း၊ အကျိုး၏ အမည်ကို
အကြောင်းကျမ်း၌ တင်စားမှုကို “ဖလူပစာရ” ဟု မှတ်၊ သန္နိစပ်ပုံကို
ပြသောကျမ်းကို “ သန္နိကပ္ပ - သန္နိကျမ်း ” ဟု ခေါ်သကဲ့သို့တည်း။
[တဿ(အလင်္ကာရောတိ ကတဝေါဟာရဿ)အလင်္ကာရသဒ္ဓဿ
ကာရဏေ(အကြောင်းကျမ်းပေါ်၌) ကာရိယူပစာရေန (အကျိုး
အနက်၏ အလင်္ကာရ အမည်ကို တင်စားခြင်းအားဖြင့်) — ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။သဒ္ဓတ္ထ-ဘဒ္ဒိန္ဒြာ-စသော ကျမ်းတို့၌ အနက်ရှိမှ
သဒ္ဓါဖြစ်ရသောကြောင့် အနက်ကို အကြောင်း , သဒ္ဓါကို အကျိုး
ဟု ဆို၏။ ဤ၌ကား ကျမ်းဂန်ရှိမှ ကျမ်း၏အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို သိရ
သောကြောင့် ကျမ်းစာ(သဒ္ဓါ)ကို အကြောင်း , အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို
အကျိုး ဟု ဆိုထားသည်။ ကာရိယူပစာရ-ဟူသည် ဖလူပစာတည်း။
[နောက်၌ ဖလူပစာကို မကြာမကြာ တွေ့ရလတံ့။]

သုပောဓာလင်္ကာရ။ ။အရှင်သံဃရက္ခိတထေရ်၏ ဤအလင်္ကာ
ကျမ်းကား ကြည့်ရှု သင်ယူရာ၌ နားလည်လွယ်သောကြောင့် “ ဗုဒ္ဓ
တေတိ ဗောဓော၊ သုခေန+ဗောဓော သုပောဓော၊ သုပောဓောစ+
သော+အလင်္ကာရောစာတိ” ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် “သုပောဓာ
လင်္ကာရ” မည်၏။ [သုခေန-လွယ်ကူသဖြင့် +ဗောဓော-သိအပ်သည်
တည်း၊ သုပောဓော၊ ဗုဓောဟု မရှိ , ဗောဓောဟု ရှိသောကြောင့်
“ဗုဓ ဓာတ်, ဏပစ္စည်း” ဟု မှတ်၊ သု ပါသောကြောင့် “ခ ” ပစ္စည်း
ဟု မမှတ်လင့်။]

အလင်္ကာအပြားနှင့် သဒ္ဒါအတ္ထသရုပ်

၁၃။ ဒွိပ္ပကာရာ အလင်္ကာရာ , တတ္ထ သဒ္ဒတ္ထ ဘောဒတော၊
သဒ္ဒတ္တာ ဗန္ဓနာမာဝ, တံ သဇ္ဇိတ တဒါဝဠိ။

၁၃။ တတ္ထ- ထို အလင်္ကာရ ကျမ်း၌၊ အလင်္ကာရာ- အလင်္ကာ
တို့သည်၊ သဒ္ဒတ္ထ ဘောဒတော-သဒ္ဒါလင်္ကာရ, အတ္ထာလင်္ကာရတို့၏
အပြားအားဖြင့်၊ ဒွိပ္ပကာရာ - နှစ်ပါး အပြားရှိကုန်၏။ သဒ္ဒတ္တာ-
သဒ္ဒါအနက်တို့ ဟူသည်၊ ဗန္ဓနာမာ- ဗန္ဓအမည်ရှိသော၊ ဝါ- အဖွဲ့
အနွဲ့အမည်ရှိသော၊ တံ သဇ္ဇိတ တဒါဝဠိ-ထို သဒ္ဒါအနက်တို့ဖြင့်
တန်ဆာဆင်အပ်သော ထို သဒ္ဒါအနက်တို့၏ အစဉ်ပင်တည်း။

x x x x x x x

၁၃။ ဒွိပ္ပကာရာ ၊ ပေ ၊ ဘောဒတော ။ ။ “အလင်္ကာရ
ပ္ပကာသကော” နှင့် စပ်၍ အလင်္ကာရအပြားကို ပြလိုသောကြောင့်
“ဒွိပ္ပကာရာ ၊ ပေ ၊ ဘောဒတော” ဟု မိန့်၊ “အလင်္ကာရတို့သည် သဒ္ဒါ
လင်္ကာရ , အတ္ထာလင်္ကာရ အားဖြင့် ၂ ပါး ပြားကြသည် ” ဟုလို။
[သဒ္ဒေါစ+သော+ အလင်္ကာရော စာတိ သဒ္ဒါလင်္ကာရော (သဒ္ဒါ
ဖြစ်သော တန်ဆာ , သဒ္ဒါတည်းဟူသော တန်ဆာ၊) အတ္ထောစ +
သော+အလင်္ကာရောစာတိ အတ္ထာလင်္ကာရော။]

သဒ္ဒတ္တာ၊ ပေ၊ ဝဠိ ။ ။ “အလင်္ကာရ ၂ မျိုး ကွဲပြားကြောင်း
ဖြစ်သော သဒ္ဒ-အတ္ထတို့ဟူသည် အဘယ်နည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသော
ကြောင့် သဒ္ဒ-အတ္ထသရုပ်ကို ပြလို၍ “သဒ္ဒတ္ထ၊ ပေ၊ ဝဠိ” ဟုမိန့်၊ သဒ္ဒ-
အတ္ထတို့ ဟူသည် ထို အလင်္ကာရတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော သဒ္ဒါ
အစဉ်, အနက်အစဉ် ပင်တည်း၊ ချဲ့ဥးအံ့— “ပုရိသော မဂ္ဂံ ဝန္တတိ”
သည် သဒ္ဒါအစဉ်ကား ဟုတ်၏။ သို့သော် တန်ဆာဆင်ထားသော
သဒ္ဒါအစဉ် မဟုတ်၊ “ယောကျားလမ်းသွား၏ ” ဟူသည် အနက်
အစဉ်ကား ဟုတ်၏။ သို့သော် တန်ဆာဆင်ထားသော အနက်အစဉ်
မဟုတ်၊ သဒ္ဒါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရ၌ပါသော သဒ္ဒ အတ္ထတို့ကား
အဖွဲ့အနွဲ့ အမည်ရလောက်အောင် ထို အလင်္ကာရတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်
အပ်သော ထိုသဒ္ဒါတို့၏ အစဉ် , ထိုအနက်တို့၏ အစဉ် ဖြစ်သည်—
ဟုလို။

ဗန္ဓနာမာဝ ။ ။ ဗန္ဓိယတေ (ဂါထာအများ ကဗျာအများကို ဖြစ်စေ၊ ဂါထာတခု ကဗျာတခုကို ဖြစ်စေ တပေါင်း တစည်းထည်း ဖြစ်အောင်) ဖွဲ့ထားအပ်၏။ ဣတိ ဗန္ဓော၊ ထိုအဖွဲ့ကိုပင် (နွဲ့နွဲ့ နှောင်းနှောင်း ပြောပြောပျောင်းပျောင်းရှိအောင် ဖွဲ့ရသောကြောင့် “အနွဲ့” ဟု ဝိသေသန ပြုကြ၏။ ဗန္ဓော ဣတိ+နာမံ ယဿာ(အာဝဠိယာ)တိ ဗန္ဓနာမာ၊ ဋီကာဝိဂ္ဂဟ၊ နာမာဝဋ္ဌ ဝေကို နေခံပုဒ်နှင့်မှ တွဲ။ [ရှေ့ “ ဗန္ဓောစနာမ သဒ္ဒတ္တာ၊ သဟိတာ ဒေါသဝဠိတာ ” ဟု ဗန္ဓအမည်ကို ပြခဲ့ပြီးဖြစ်၍ “ ဗန္ဓနာမာ - ရှေ့ ဗန္ဓ ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော အမည်ရှိသော ” ဟု ဆိုလိုသည်။]

တံ သဠိတ တဒါဝဠိဝ။ ။ တေဟိ- ထို သဒ္ဒါလင်္ကာရ အတ္ထာ လင်္ကာရတို့ဖြင့်၊ သဠိတာ-ဆင်ပြင်အပ်သည်တည်း၊ တံသဠိတာ-သည်၊ တေသံ- ထို သဒ္ဒါ၊ အတ္ထတို့၏+အာဝဠိ- အစဉ်တည်း၊ တဒါဝဠိ- စဉ်၊ တံသဠိတာစ+သာ +တဒါဝဠိစာတိ တံ သဠိတ တဒါဝဠိဝေ၊ ဝေဖြင့် “သဒ္ဒတ္တဟူသည် အခြား မဟုတ် သဒ္ဒါတို့၏အစဉ် အနက်တို့၏အစဉ် ပင် ဖြစ်သည်” ဟု ပြသည်။ [တံသဠိတာ+တဒါဝဠိ” ဟု ၂ပုဒ်ခွဲ၍လည်း အနက်ပေးကြသေး၏။]

မှတ်ချက်။ ။ ရှေ့ “ ဗန္ဓောစနာမ သဒ္ဒတ္တာ၊ သဟိတာ ဒေါသဝဠိတာ ” ဖြင့် ဗန္ဓောကို ရှေ့ သဒ္ဒတ္တာကို နောက်ထား၍ “ ဗန္ဓော+ သဒ္ဒတ္တာ ” ဟု ဆိုခဲ့ပြီ။ ဤ၌ “ သဒ္ဒတ္တာ ဗန္ဓနာမာဝ၊ တံသဠိတ တဒါဝဠိ ” ဖြင့် “ သဒ္ဒတ္တာ + ဗန္ဓနာမာ ” ဟု ပြောင်းပြန် ဆိုပြန်၏။ ထိုသို့ အဆို ကွဲခြင်းမှာ — ရှေ့ “ သောဝ ဗန္ဓော သဝိမှယော ” ဟု ဆိုခဲ့သော စကားအရ “ ဗန္ဓောစ နာမ ” ဟု ဗန္ဓကို အခြေတည်၍ “ သဒ္ဒတ္တာ ” ဟု ဗန္ဓ၏ သဘောလက္ခဏာကို နောက်ထား၍ ဆိုခဲ့၏။ ဤဂါထာကား “ သဟိတာ ဒေါသဝဠိတာ သဒ္ဒတ္တာ ” ဟူသော စကားနှင့်ဆက်သွယ်၍ “ သဒ္ဒတ္တာ ” ဟု ရှေ့ စပြီးလျှင် “ ဗန္ဓနာမာ ” ဟု ထို သဒ္ဒတ္တ၏ အမည် ကို၎င်း “ တံ သဠိတ တဒါဝဠိ ” ဟု ထို သဒ္ဒတ္တ၏ ဂုဏ်သဘောကို၎င်း နောက်ထား၍ဆိုသည်။ အချုပ်မှာ — “ အဆိုသာကွဲ၏၊ ဗန္ဓနှင့်သဒ္ဒတ္တ၊ သဒ္ဒတ္တနှင့်ဗန္ဓတို့ အရကောက်မှာ အတူတူပင် ” ဟု မှတ်။

ဒေါသပါလျှင် မချီးမွမ်း

၁၄။ ဂုဏာလင်္ကာရ သံယုတ္တာ၊ အပိ ဒေါသ လဝင်္ဂီတာ၊
ပသံသိယာ န ဝိညူဟိ၊ သာ ကညာဝိယ တာဒိသိ။

၁၄။ ဂုဏာလင်္ကာရသံယုတ္တာ- သဒ္ဓါလင်္ကာရဂုဏ် , အတ္ထာ
လင်္ကာရတန်ဆာနှင့် ယှဉ်သည်။ (သမာနာ) အပိ - ဖြစ်ပါသော်
လည်း၊ သာ သဒ္ဓတ္တာဝဠိ-ထိုသဒ္ဓါအနက်တို့၏အစဉ်ဖြစ်သော အဖွဲ့
အနွဲ့ကို၊ ဒေါသလဝင်္ဂီတာ-ပဒဒေါသ,စသည်မဘွယ်, အနည်းငယ်
အပြစ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်ပါမူကား၊ ဝိညူဟိ-ဂုဏ်နှင့်အပြစ် , ခွဲစစ်
မြင်သိ,ပညာရှိတို့သည်။ န ပသံသိယာ-မချီးမွမ်းထိုက်၊(ကာဝိယ-
အဘယ်သူကဲ့သို့နည်း၊) တာဒိသိ - နဂိုရ်အလှဝယ် , တန်ဆာခြယ်
လည်း, နည်းငယ် စွန်းငြိ , အပြစ် မကင်းသော သဘောရှိသော၊
ကညာဝိယ-အပျိုကညာကဲ့သို့တည်း။

× × × × × × × ×

၁၄။ ဂုဏာ၊ပေ၊တာဒိသိ။ ။ ဆိုခဲ့ပြီးသော ဂါထာအစဉ်ဖြင့်
ကျမ်း၏အခြေခံစကားတို့ကို ပြု၍ပြီးပါပြီ။ ယခုအခါ ဒေါသာဝဇောစ
အခဏ်းကို ရှေးဥုးစွာ ပြမည်ဖြစ်၍ ဒေါသများကို မပြမီ ဒေါသ၏
ကြီးကျယ်စွာသော အပြစ်ဖြစ်ပုံကိုပြလိုသောကြောင့် “ဂုဏာလင်္ကာရ
သံယုတ္တာ” စသော ဂါထာကို မိန့်၊ “ပင်ကိုယ် အလှဂုဏ်ရှိ၍ အဆင်
တန်ဆာပြည့်အောင် ဆင်ထားသော အမျိုးသမီးသည် မွဲကလေး
တကွက်မျှ မျက်နှာမှာထင်နေလျှင် ရှုချင်ဘွယ်မကောင်းတော့သကဲ့သို့၊
ထို အတူ သဒ္ဓါဂုဏ်, အတ္ထ အလင်္ကာအဖုံဖုံတို့ဖြင့် စုံနေအောင် စီရင်
အပ်သော အဖွဲ့အနွဲ့သည်လည်း ပဒဒေါသအစရှိသော အပြစ်ကလေး
အနည်းငယ်မျှ ပါနေပါမူ ပညာရှိတို့အလယ်မှာ ချီးမွမ်းဘွယ် မဟုတ်
တော့”-ဟုလို။

ဂုဏာ၊ပေ၊ သံယုတ္တာ အပိ ။ ။ တတိယပိုင်း၌ ပြမည့် သဒ္ဓါ
လင်္ကာရတို့ကို “ဂုဏ်” ဟု ခေါ်၍, စတုတ္ထပိုင်း၌ ပြမည့် အတ္ထာ
လင်္ကာရတို့ကို “အလင်္ကာရ=တန်ဆာ” ဟု ခေါ်သည်။ [ဂုဏောစ+
အလင်္ကာရောစ-ဂုဏာလင်္ကာရာ၊ တေဟိ+သံယုတ္တာ-ဂုဏာလင်္ကာရ
သံယုတ္တာ။] “သံယုတ္တာ-ယှဉ်” ဟုရာ၌ “ဆင်ပြင်” ဟု ဆိုလိုသည်။

“အပိ” ကား သဒ္ဒါဂုဏ်နှင့် အနက်တန်ဆာ ဆင်ထားပုံကို ချီးမြှောက်
သော အနုဂ္ဂဟတ္ထ ဇောတကတည်း။ [သဒ္ဒါလင်္ကာရ သင်္ခါတဂုဏေ
န+အတ္ထာလင်္ကာရေနစ ဝိသေသေန+ယုတ္တာပိ သာ သဒ္ဒတ္ထာဝဋ္ဌိ။-
ဋီကာသစ်။]

ဒေါသလင်္ကာတာ ။ ။ ဒေါသေတိ - ဖျက်တတ်၏။ ဣတိ
ဒေါသော၊ ဆိုအပ်လတံသော ပဒဒေါသ စသည်တို့သည် အဖွဲ့အနွဲ့
အကောင်းကို မကောင်းဖြစ်အောင် ဖျက်တတ်သည်-ဟူလို၊ လူဇာတ်၊
(အပ်)ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော လဝသဒ္ဒါသည် အပ္ပ(အနည်းငယ်)အနက်
ကို ဟော၏။ ဒေါသောစ + သော + လဝေါစာတိ ဒေါသလဝေါ၊
ဒေါသလဝေန+အင်္ဂါတာ၊ [အင်္ဂါဇာတ်သည် အမှတ် တံဆိပ် ခတ်နှိပ်
ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ ဣကာရန္တဇာတ် ဖြစ်၍ နိဂ္ဂဟိတ် လာ၊
ဝဂ္ဂန္တ ပြု။]

ကညာဝိယ တာဒိသိ။ ။ တာဒိသိ၌ တသဒ္ဒါဖြင့် “ဂုဏာလင်္ကာ
ရ- ဒေါသလင်္ကာတာ” တို့အရ ပင်ကိုယ် အလှဂုဏ်ရှိခြင်း၊ အဆင်
တန်ဆာ ဆင်ထားခြင်း၊ အပြစ်အနည်းငယ်ပါနေခြင်းတို့ကို ညွှန်ပြ၏။
အဖွဲ့အနွဲ့ အပြစ်အနည်းငယ်မျှ ပါဝင်နေလျှင် လှမြင်ကွင်း မျက်နှာ၌
လက်သည်းခန့်မျှ မှဲ့၊ တင်းထိပ်၊ ခရုသင်း အကွက်ကလေး ပါသဖြင့်
“အပျိုတန်မဲ့၊ ပါးမှာမဲ့” ဟု ကဲ့ရဲ့ခံရသော သတို့သမီးကဲ့သို့ဖြစ်သည်။
[“အဋ္ဌဝဿာ ဘဒေ ဝေါရီ၊ ဒသဝဿာ တု ကညကာ ” ဟု
လောကီဆရာတို့ ဆိုသောကြောင့် “ဝဝ နှစ် အရွယ်ရှိသော ကညာ”
ဟု ဋီကာဆရာတို့ ဖွင့်ကြသည်မှာ မကောင်းလှ၊ အပျိုသာမညကိုသာ
ဖွင့်သင့်သည်။ “ ကညေ ကာမယမာနံ မံ ” ဟု အပျို သာမန်ကို
“ကညာ” ဟု နောက်၌ အသုံးပြုလတံ။

မှတ်ချက်။ ။ သဒ္ဒါလင်္ကာရ ဂုဏ်သည် ပုံပန်းကျန၍ ပင်ကိုယ်
အလှနှင့် တူ၏။ အတ္ထာလင်္ကာရသည် တန်ဆာဆင်ထားခြင်းနှင့် တူ၏။
အနည်းငယ် ဒေါသမကင်းခြင်းသည်၊ ပါး၌ မှဲ့ကလေး၊ တင်းထိပ်
ကလေး၊ ခရုသင်းကွက်ကလေး ပါနေခြင်းနှင့် တူသည်။

အပြစ်ကင်းလျှင် ဂုဏ်ရှိ၏

၁၅။ တေန ဒေါသနိရာသောဝံ၊ မဟုဿာဟေန သာမိယော၊
နိဒ္ဒေါသာ သဗ္ဗထာ သာယံ၊ သဂုဏာ န ဘဝေယျ ကိံ။

၁၅။ တေန - ထို့ကြောင့်၊ ဒေါသနိရာသောဝံ - အပြစ်ကို ပယ်စွန့်ခြင်းကိုသာ၊ မဟုဿာဟေန - ကြီးစွာသော အားထုတ်ခြင်းဖြင့်၊ သာမိယော - ပြီးစေအပ် ပြီးစေထိုက်၏၊ သဗ္ဗထာ - ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့်၊ နိဒ္ဒေါသာ - ပဒဒေါသ , စသည် မဘွယ်, အနည်းငယ်မျှ , အပြစ်မရှိသော၊ သာယံ(သဒ္ဓတ္ထာဝဠိ)- ထို သဒ္ဓါအနက်တို့၏ အစဉ်ဖြစ်သော အဖွဲ့အနွဲ့သည်၊ သဂုဏာ - ဂုဏ်ရှိသောအဖွဲ့အနွဲ့သည်၊ ကိံ န ဘဝေယျ - အဘယ်မှာ မဖြစ်ဘဲ ရှိတော့အံ့နည်း၊ (ဘဝတိ ဝေ-ကေနိမုချ၊ ဖြစ်ရတော့မည်သာ။)

၁၅။ တေန၊ပေ၊နဘဝေယျကိံ။ ။အဖွဲ့အနွဲ့၌ အပြစ်ဒေါသ၏ ကြီးလေးပုံကို ပြုပြီး၍ , အပြစ်ဒေါသကင်းအောင် ရေးသားစီကုံးတို့ ရန်နှင့် အပြစ်ကင်းလျှင် အလိုအလျောက် ဂုဏ်ပေါ်ပေါက်နိုင်ကြောင်း ပြလို၍ “ တေန ” စသော ဂါထာကိုခန့်၊ တေနဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီး ဂါထာ အနက်ကို ပြန်၍ညွှန်သည်။ ဂုဏ်နှင့်တန်ဆာ ပြည့်စုံပါလျက် အပြစ် မကင်းလျှင် ချီးမွမ်းခြင်း မခံထိုက်သောကြောင့်၊ “ဒေါသနိရာသောဝံ မဟုဿာဟေနသာမိယော-အပြစ်ကင်းမှုကို အကြီးအကျယ်ကြိုးစား ကြပါလေ” ဟုလို။ [နိရာသော-နိ + အာသော၊ နိပုဗ္ဗ + အသဓာတ် (ဏပစ္စည်း)သည် “စာဂ-စွန့်ခြင်း, ခေပ-ပစ်ပယ်ခြင်း” အနက်တို့ကို ဟော၏၊ နိရသနံ-ပယ်စွန့်ခြင်း၊ နိရာသော - ခြင်း၊ ဒေါသဿ - ကို + နိရာသော ဒေါသနိရာသော။]

နိဒ္ဒေါသာ သဗ္ဗထာ သာယံ ။ ။ [သာ + အယံ] သဗ္ဗထာ + နိဒ္ဒေါသာ - မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ အပြစ်ရှာ၍ မရလောက်အောင် “ စင်းလုံးချော ” အပြစ်ကင်းနေသော အဖွဲ့အနွဲ့ ဖြစ်နေပါလျှင်.... “ သဂုဏာ န ဘဝေယျ ကိံ - အဘယ်မှာ ဂုဏ်ရှိသောအဖွဲ့ မဖြစ်ဘဲ နေနိုင်တော့အံ့နည်း၊ သဒ္ဓါလင်္ကာရဂုဏ်တွေ အလိုလိုပါနေသော အဖွဲ့ ဖြစ်နိုင်တော့သည် ” ဟုလို။

ဂုဏ်၏အကျိုး

၁၆။ သာလင်္ကာရ ဝိယုတ္တာပိ၊ ဂုဏယုတ္တာ မနောဟရာ၊
နိဒ္ဒေါသာ ဒေါသရဟိတာ၊ ဂုဏယုတ္တာ ဝရူပိယ။

၁၆။ အလင်္ကာရ ဝိယုတ္တာပိ-အတ္ထာလင်္ကာရတန်ဆာနှင့် မယှဉ်
ပါသော်လည်း၊ ဂုဏယုတ္တာ - ပသာဒစသော ဂုဏ်နှင့်ယှဉ်သော၊
နိဒ္ဒေါသာ - ပဒဒေါသစသော အပြစ် မရှိသော၊ သာ - ထို အဖွဲ့
အနွဲ့သည်၊ မနောဟရာ- ပညာရှိ စိတ်နှလုံးကို ယူကျုံး ဆွဲဆောင်
နိုင်၏၊ (ကာဝိယ-အဘယ်သူကဲ့သို့နည်း၊) ဒေါသရဟိတာ-အပြစ်
ကြီးငယ်၊ အသွယ်သွယ်မှ ကင်းသော၊ ဂုဏယုတ္တာ-ပင်ကိုယ်လှပ၊
အချိုးကျသောဂုဏ်နှင့်ယှဉ်သော၊ ဝရူပိယ-အမျိုးသွီးကဲ့သို့တည်း။

x x x x x x x

၁၆။ သာလင်္ကာရပေ၊ ဝရူပိယ ။ ။ “ နိဒ္ဒေါသာ သဗ္ဗထာ
သာယံ , သဂုဏာ နဘဝေယျ ကိံ ” ဟူသော ဂါထာပါဒ အရ
ဂုဏ်ရှိလာလျှင် ရနိုင်သော မနောဟရာ အကျိုးထူးကို ဥပမာအားဖြင့်
ထင်ရှား ပြလိုသောကြောင့် “သာလင်္ကာရဝိယုတ္တာပိ” အစရှိသော
ဂါထာကို မိန့်၊ ပဒဒေါသ စသော အပြစ်ကင်း၍ နဂိုရ်အတိုင်း သဒ္ဓါ
လင်္ကာရဂုဏ် ရှိနေသော အဖွဲ့ အနွဲ့သည် အတ္ထာလင်္ကာရ (အနက်
တန်ဆာ)မဆင်ပါသော်လည်း ပညာရှိစိတ်နှလုံးကိုယူကျုံးဆွဲဆောင်
နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ—မဲ့, တင်းထိပ် , ဝက်ခြံ , ခရုသင်းကွက် စသော
အပြစ်တို့မှ ကင်း၍ ကျော့ရှင်း ဖြူစင် ပင်ကိုယ်ချော အမျိုးသွီးသည်
အထူး မဆင်မပြင် ပါသော်လည်း မြင်ရသူ စိတ်နှလုံးကို ယူကျုံး
ဆွဲဆောင်နိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်-ဟုလို။

မှတ်ချက် ။ ။ အဖွဲ့အနွဲ့၌ အတ္ထာလင်္ကာရ မပါခြင်းသည် အမျိုးသွီး၌
တန်ဆာဆင်မထားခြင်းနှင့်တူ၏။ နဂိုရ်သဒ္ဓါလင်္ကာရဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည်
အမျိုးသွီး၏ နဂိုရ်လှပကျော့ရှင်း အချိုးကျခြင်းနှင့်တူ၏။ အဖွဲ့အနွဲ့၌ ပဒဒေါသ
စသည် မပါခြင်းသည် အမျိုးသွီး၏ မဲ့, ဝက်ခြံ, တင်းထိပ်, ခရုသင်း နူနာ မရှိ
ခြင်းနှင့် တူသည်။ [နိဒ္ဒေါသာကို ဥပမေယျဘက်၌သွင်း၍, ဒေါသရဟိတာကို
ဥပမာနဘက်၌သွင်း၍ အနက်ပေးရသည်။]

ဤတွင် အခြေခံ ဝိသုဒ္ဓိ ပြီး၏။

ဒေါသာဝဗောဓ အခဏ်း

၁၇။ ပဒေ ဝါကျေ တဒတ္ထေ၊ ဒေါသာ ယေ ဝိဝိဓာ မတာ၊
သောဒါဟရဏမေတေသံ၊ လက္ခဏံ ကထယာမ္ပဟံ။

၁၇။ ပဒေ-ပုဒ်၌၎င်း၊ ဝါကျေ- ဝါကျ၌၎င်း၊ တဒတ္ထေ - ထို
ဝါကျ၏အနက်၌၎င်း၊ ဝိဝိဓာ-အထူးထူးအပြားပြားများကုန်သော၊
ယေဒေါသာ-အကြင်အပြစ်တို့ကို၊ မတာ-သိအပ်ကုန်၏၊ ဧတေသံ-
ဤ အပြစ်တို့၏၊ သောဒါဟရဏံ - ဥဒါဟရဏ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊
လက္ခဏံ - မှတ်ကြောင်းသုတ်ကို၊ အဟံ - ငါသည်၊ ကထယာမိ-
ဆိုပေအံ့။

ခေါင်းစဉ်=မာတိကာ

၁၈။ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရာရတ္ထ၊ ကိလိဋ္ဌာနိ ဝိရောဓိစ၊
နေယျံ ဝိသေသနာပေက္ခံ၊ ဟိနတ္ထက မနတ္ထကံ။

၁၉။ ဒေါသာ ပဒါန ဝါကျာန၊ မေကတ္ထံ ဘဂ္ဂရိတိကံ၊
တထာ ဗျာကိဏ္ဍ ဂါမ္မာနိ၊ ယတိဟိနံ ကမစ္စူတံ၊
အတိဂုတ္တ မပေတတ္ထံ၊ သဗန္ဓုဖရသံ တထာ။

x x x x x x x

၁၇။ ပဒေ၊ ပေ၊ ကထယာမ္ပဟံ။ ။ “ ပဒဒေါသ , ဝါကျ
ဒေါသ , ဝါကျတ္ထဒေါသ ” ဟု ၃ မျိုး ခွဲခြား၍ သုတ် ဥဒါဟရဏ်ကို
ပြုမည် ဟု ပဋိညာဉ် ပြုလိုသောကြောင့် “ပဒေ ဝါကျေ” စသည်မိန့်၊
[သောဒါဟရဏံ- သ + ဥဒါဟရဏံ၊ (ပါဠိပိဋကမှဖြစ်စေ လောကီ
ပြောရိုး စကားမှဖြစ်စေ) ဥ (ဥဒ္ဓရိတွာ) - ထုတ်ယူ၍ + အာဟရဏံ -
ဆောင်ပြုအပ်သောပုံစံကို “ဥဒါဟရဏ” ဟု ခေါ်၏၊ ဥဒ္ဓရိတွာ အာဟရိ
ယတေတိ ဥဒါဟရဏံ - ဟု ပြု၊ လက္ခိယတိ အနေနာတိ လက္ခဏံ -
အမှတ်အသား ပြုကြောင်း ဖြစ်သော စကား၊ ထို လက္ခဏာ စကား
ကိုပင် သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ လာသော သုတ်နှင့် အလားတူသောကြောင့်
“ သုတ် ” ဟု ခေါ်စမှတ် ပြုကြသည်၊ သဟ + ဥဒါဟရဏေန + ယံ +
ဝတ္ထတိတိ သောဒါဟရဏံ (လက္ခဏံ)။]

၂၀။ အပက္ခမောစိတုဟိနံ၊ ဘဂ္ဂရိတိ သသံသယံ၊
ဂါမ္ဘိ ခုဋ္ဌာလင်္ကတိတိ၊ ဒေါသော ဝါကျတ္တနိဿိတာ။

၁၈။ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရာရုတ္တ ကိလိဋ္ဌာနိစ - ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရ ဒေါသ ,
အရုတ္တဒေါသ , ကိလိဋ္ဌဒေါသတို့၎င်း၊ ဝိရောဓိစ-ဝိရောဓိ ဒေါသ
၎င်း၊ နေယျံ- နေယျဒေါသ၎င်း၊ ဝိသေသနာပေက္ခံ - ဝိသေသနာ
ပေက္ခဒေါသ၎င်း၊ ဟိနတ္ထကံ - ဟိနတ္ထကဒေါသ၎င်း၊ အနတ္ထကံ-
အနတ္ထကဒေါသ၎င်း၊ ဣတိ- ဤ ရှစ်ပါးတို့သည်၊ ပဒါနံ- ပုဒ်တို့၏၊
ဒေါသာ-အပြစ်တို့တည်း။

၁၉။ ဧကတ္ထိ-ဧကတ္တဒေါသ၎င်း၊ ဘဂ္ဂရိတိကံ-ဘဂ္ဂရိတိဒေါသ
၎င်း၊ တထာ - ထိုမှတပါး၊ ဗျာကိဏ္ဍ ဂါမ္ဘာနိ- ဗျာကိဏ္ဍ ဒေါသ၊
ဂါမ္ဘ ဒေါသတို့၎င်း၊ ယတိဟိနံ- ယတိဟိန ဒေါသ၎င်း၊ ကမဇ္ဈတံ-
ကမဇ္ဈတဒေါသ၎င်း၊ အတိဝုတ္တံ-အတိဝုတ္တဒေါသ၎င်း၊ အပေတတ္ထိ-
အပေတတ္ထ ဒေါသ၎င်း၊ သဗန္ဓ ဖရသံ - သဗန္ဓ ဖရသ ဒေါသ၎င်း၊
ဣတိ- ဤကိုးပါးတို့သည်၊ ဝါကျာနံ-ဝါကျာတို့၏၊ ဒေါသာ-အပြစ်
တို့တည်း။

၂၀။ တထာ-ထိုမှတပါး၊ အပက္ခမော-အပက္ခမ ဒေါသ၎င်း၊
သြစိတုဟိနံ-သြစိတုဟိန ဒေါသ၎င်း၊ ဘဂ္ဂရိတိ- ဘဂ္ဂရိတိ ဒေါသ
၎င်း၊ သသံသယံ-သသံသယ ဒေါသ၎င်း၊ ဂါမ္ဘိ- ဂါမ္ဘဒေါသ၎င်း၊
ခုဋ္ဌာလင်္ကတိ-ခုဋ္ဌာလင်္ကတိ ဒေါသ၎င်း၊ ဣတိ- ဤခြောက်ပါးတို့
သည်၊ ဝါကျတ္တ နိဿိတာ-ဝါကျအနက်၌မှီကုန်သော၊ ဒေါသာ-
အပြစ်တို့တည်း။

x x x x x x x

၁၈, ၁၉, ၂၀။ ။ဤဂါထာတို့ကား ထိုဒေါသတို့၏ ခေါင်းစဉ်
မာတိကာကို ပြသော ဂါထာတို့တည်း။ “ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရ”စသော ပုဒ်တို့
၏ ပုဒ်နက်-အဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုင်ရာဒေါသကျမှ ပြပါမည်။ ယခုခေါင်းစဉ်
နာမည်မျှကိုသာ မှတ်နှင့်ပါဥုး။

ပဒ, ဝါကျ။ “ဝိဘတုန္တံ ပဒံ”နှင့် အညီ တဝိဘတ်ဆုံးသော
နာမ်, အာချာတ်, ဥပသာရ, နိပါတ်သည်, ပုဒ်မည်၏။ “ပဒသမူဟော
ဝါကျံ”နှင့် အညီ တပုဒ်နှင့်တပုဒ် အချင်းချင်းဝေဝေသော(သဒ္ဒါထုံးစံ

အတိုင်း စာစပ်၍ရ ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်သွယ်၍လည်း ရသော)
ပုဒ်အပေါင်းသည် ဝါကျမည်၏။ပုဒ်အပေါင်းဖြစ်သော်လည်း အနက်
အဓိပ္ပာယ် ဆက်သွယ်မှုမရသော “စက္ခုမာ၊ ရူပံ၊ ဒသ၊ ဒ ဋ္ဌိမော”
ကဲ့သို့သော ပုဒ်အပေါင်းသည် ဝါကျ မဟုတ်။ ထိုပုဒ်တို့၏ အနက်ကို
(၈)ဂါထာ၌ ပြခဲ့ပြီ။

မဟုသုတ ဖြစ်လိုသူများအို့

အမှာ။ ။သရသွတီ ကဏ္ဍာဘရဏ၌ “ပဒ, ဝါကျ, ဝါကျတ္ထဒေါသတို့
၁၆ ပါးစီ ပြ၏” ဟု စံကျောင်းဆရာတော်နိဿယ၌ မှာထား၏။

ပဒဒေါသ ၁၆ ပါး

- ၁။ အသာဓုဒေါသ—သဒ္ဓါကျမ်းနှင့် ဆန့်ကျင်သောအပြစ်။
- ၂။ အပယုတ္တဒေါသ—မယှဉ်သင့်သောအရာ၌ ယှဉ်သောအပြစ်။
- ၃။ ကဋ္ဌဒေါသ—နားမချမ်းသာခြင်းကို ပေးတတ်သောအပြစ်။
- ၄။ အနတ္တကဒေါသ—အနက်မရှိသော အပြစ်။
- ၅။ အညတ္တဒေါသ—ထင်ရှားသောအနက်မှ ကင်းသောအပြစ်။
- ၆။ အဖုံ့ဒ္ဓဒေါသ—အချည်းနှီးသော အနက်ရှိသောအပြစ်။
- ၇။ အသမတ္တဒေါသ—မစပ်သင့်သည်နှင့် စပ်သောအပြစ်။
- ၈။ အပတီတ ဒေါသ — လောကီလူများ၌ မထင်ရှားသော အပြစ်။
- ၉။ ကိလိဋ္ဌဒေါသ—ကြာမြင့်မှ သိရ၍ အသိခက်သောအပြစ်။
- ၁၀။ ဂုဋ္ဌတ္တဒေါသ — လျှို့ဝှက်သော အနက်ရှိသော အပြစ်။
- ၁၁။ နေယျတ္တဒေါသ—ပုဒ်တပါးကိုဆောင်ယူ၍ သိအပ်သောအပြစ်။
- ၁၂။ သံဒေဟဒေါသ—ယုံမှားအပ်သော အနက်ရှိသောအပြစ်။
- ၁၃။ ဝိရုဒ္ဓဒေါသ — ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်နှစ်ခုရှိသော အပြစ်။
- ၁၄။ အပယောဇကဒေါသ— မယှဉ်သင့်သည်၌ ယှဉ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးမရှိ
သော ဝိသေသန ရှိသောအပြစ်။
- ၁၅။ ဒေဿဒေါသ — ဓာတ်ပစ္စည်းတို့ဖြင့် မပြီး, လောကသင်္ကေတအားဖြင့်
သာ သိအပ်သောအပြစ်။
- ၁၆။ ဂါမ္မဒေါသ — ရိုင်းစိုင်း ရိုးတာသော အပြစ်။

ဝါကျ ဒေါသ ၁၆ ပါး

- ၁။ သဒ္ဓဟိနဒေါသ — သဒ္ဓါကျမ်းနှင့်မညီသော သဒ္ဓါရှိသော အပြစ်။
- ၂။ ကမဘဋ္ဌဒေါသ—သဒ္ဓါအစဉ် အနက်အစဉ်မှ ကင်းသောအပြစ်။
- ၃။ ဝိသန္ဓိဒေါသ—သန္ဓိ မစပ်သင့်သောအရာ၌ စပ်ခြင်းအပြစ်။

- ၄။ ပုနရုက္ခိဒေါသ—ထပ်၍ဆိုအပ်သော ပုဒ်နက်ရှိသော အပြစ်။
- ၅။ မျာက်ဏ္ဍဒေါသ — ပုဒ်တို့ကို ရှုပ်ရှုပ်ထွေးထွေး ထားခြင်းအပြစ်။
- ၆။ သံကိဏ္ဍဒေါသ—ဝါကျတခုနှင့်တခု ရောယှက်သောအပြစ်။
- ၇။ အပဒဒေါသ-ပကတိဋ္ဌစသော မယှဉ်သင့်သောပုဒ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းအပြစ်။
- ၈။ ဝါကျဂမ္ဘိတဒေါသ—ဝါကျတပါး ရောယှက် ပါဝင်နေသော အပြစ်။
- ၉။ ဘိန္ဒုလိင်္ဂဒေါသ—လိန်ပြားသော ဥပမာရှိသောအပြစ်။
- ၁၀။ ဘိန္ဒုဝစနဒေါသ—ဝှစ်ပြားသော ဥပမာရှိသောအပြစ်။
- ၁၁။ နျာနောပမဒေါသ—ယုတ်သော ဥပမာရှိသောအပြစ်။
- ၁၂။ အဓိကောပမ ဒေါသ—လွန်သော ဥပမာရှိသောအပြစ်။
- ၁၃။ ဘဂ္ဂဆန္ဒဒေါသ—ပျက်သော ဆန်းရှိသောအပြစ်။
- ၁၄။ ဘဂ္ဂယတိဒေါသ—ယတိပျက်သော အပြစ်။
- ၁၅။ အသရီရဒေါသ — ကြိယာပုဒ် ထည့်သင့်လျက် မထည့်သောအပြစ်။
- ၁၆။ အရိတိမာ ဒေါသ—သိလေသစသော ဂုဏ်တို့နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် အပြစ်။

ဝါကျတ္ထဒေါသ ၁၆ ပါး

- ၁။ အပေတတ္ထဒေါသ—အပေါင်းဖြစ်သော အနက်မှ ကင်းသော အပြစ်။
- ၂။ ဗျတ္ထဒေါသ—သိအပ်သော အနက်မရှိသော အပြစ်။
- ၃။ ဧကတ္ထဒေါသ—တခုထည်းသော အနက်ရှိသော အပြစ်။
- ၄။ သသံသယ ဒေါသ—ယုံမှားအပ်သော အနက်ရှိသော အပြစ်။
- ၅။ အပက္ကမဒေါသ—အစဉ်မရှိသော အပြစ်။
- ၆။ ဒိန္နဒေါသ—မထင်ရှားသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသော အပြစ်။
- ၇။ အတိမကြဒေါသ—လောကသဘောကို လွန်သော အပြစ်။
- ၈။ ဖရူသဒေါသ—ကြမ်းတန်းသော အနက်ရှိသော အပြစ်။
- ၉။ ဝိရသဒေါသ—ရသမှကင်းသော အပြစ်။
- ၁၀။ ဟိနောပမဒေါသ—ယုတ်သော ဥပမာရှိသော အပြစ်။
- ၁၁။ အဓိကောပမဒေါသ—လွန်သော ဥပမာရှိသော အပြစ်။
- ၁၂။ အသဒိသောပမဒေါသ—မတူသော ဥပမာရှိသော အပြစ်။
- ၁၃။ အပ္ပသိဒ္ဓေါပမဒေါသ—မထင်ရှားသော ဥပမာရှိသော အပြစ်။
- ၁၄။ နိရလင်္ကာရဒေါသ—အလင်္ကာမှကင်းသော အပြစ်။
- ၁၅။ အသလီလဒေါသ- အသရေ မရှိသော အနက်ရှိသော အပြစ်။
- ၁၆။ ဝိရောမိဒေါသ—ဆန့်ကျင်သော သဘောရှိသော အပြစ်။

ပဒဒေါသ ရှစ်ပါး

ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရံ ၂၁။ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရံ တံ ဟိ၊ ယဿညတ္ထော ဝိရုဇ္ဈတိ၊
အဓိပ္ပေတေ ယထာ မေဃော၊ ဝိသဒေါ သုခယေ ဇနံ။

၂၁။ ဟိ-ရဲ့ဥျားအံ၊ ယဿ-အကြင်ပုဒ်၏၊ အညတ္ထော- အလိုရှိ
အပ်သောအနက်မှ တပါးသောအနက်သည်၊ အဓိပ္ပေတေ-အလိုရှိ
အပ်သော အနက်၌၊ ဝိရုဇ္ဈတိ-ဆန့်ကျင်၏၊ တံ-ထိုပုဒ်သည်၊ ဝိရုဒ္ဓတ္တ
န္တရံ-ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရ ဒေါသရှိသော ပုဒ်မည်၏၊ ယထာ-ဥဒါဟရုဏ်
ကာ၊ မေဃော ဝိသဒေါ သုခယေ ဇနံ-မေဃော၊ ပေ၊ ဇနံ ဟူသည်
တည်း၊ ဝိသဒေါ- ရေကိုပေးတတ်သော၊ မေဃော - မိုးဗန်းသည်၊
ဇနံ- လူအပေါင်းကို၊ သုခယေ - ချမ်းသာစေနိုင်၏၊ [“ဝိသဒေါ-
အဆိပ်ကိုပေးတတ်သော”-ဤကား ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်၊]

x x x x x x x

၂၁။ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရံ တံ ဟိ ။ ။ မာတိကာစဉ်၌ ပြုအပ်ခဲ့သော
ပဒဒေါသ ရှစ်ပါးတို့တွင် ရှေးဥျားစွာပြုအပ်သော ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရဒေါသ
ကို အကျယ်ပြုလိုသောကြောင့် “ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရံ တံ ဟိ” စသည်ကို မိန့်၊
ဤဂါထာ၌ “ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရံ ၊ ပေ ၊ အဓိပ္ပေတေ” တိုင်အောင် လက္ခဏာ
(သုတ်)၊ “ယထာ ၊ ပေ ၊ ဇနံ ” ကား လက္ခ (ဥဒါဟရုဏ်) တည်း၊
သဒ္ဓါကျမ်း၌ “ သရာ သရေ လောပံ (သုတ်)၊ ယဿိန္ဒြိယာနိ (ဥဒါ
ဟရုဏ်) ” ကဲ့သို့ပင်တည်း။

ဟိနိပါတ်သည် (မာတိကာ၏ အကျယ်ကိုထွန်းပြသော) ဝိတ္ထာရ
ဇောတကသတည်း၊ ဇိကာတို့၌ “ဟိယသ္မာ ကာရဏာ” ဟုကာရဏ
ဇောတကကြီး၍ “ အကြံကြောင့် တပါးသော အနက်သည် အလို
ရှိအပ်သော အနက်၌ ဆန့်ကျင်၏၊ ထို့ ကြောင့် ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရ မည်၏ ”
ဟု ဆိုလေသည်၊ “ ပသိဒ္ဓိယံဝါ ” ဟု တပ္ပါကဋီကရဏ ဇောတက
လည်း တနည်းဖွင့်ထား၏၊ အဋ္ဌကထာကြီးများ၌ အကျဉ်းမာတိကာ
နောင် အကျယ်ပြုလျှင် ဝိတ္ထာရဇောတကချည်း သုံးစွဲလေ့ရှိသည်။

ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရံ ။ ။ အကြင်ပုဒ်၌ ပျှိုကဗျာ ဂါထာဖွဲ့ဆိုသော ကဝိ
စာဆို၏ ဆိုလိုအပ်သောအနက်ကတမျိုး၊ ထိုအနက်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်
အနက်ကတမျိုး၊ ဟု အနက် ၂ မျိုးရှိ၏၊ ပျှိုကဗျာ ဂါထာတို့၌ ထိုကဲ့သို့

ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်တမျိုးရှိသော ပုဒ်သည် “ဝိရုဒ္ဓတ္ထန္တရ ဒေါသ” သင့်သော ပုဒ်မည်၏။ [အန္တရော- (ဆိုလိုအပ်သောအနက်မှ) တပါး တခြားသော + အတ္ထော- အနက်တည်း၊ အတ္ထန္တရော- တပါး တခြား သောအနက်၊ (ဝိသေသနပရ နိပါတ ကမ္မဓာရည်း)၊ ဝိရုဒ္ဓေါ + အတ္ထန္တရော ယဿာတိ ဝိရုဒ္ဓတ္ထန္တရံ (ပဒံ)။]

[ဆောင်] ကဝိစာဆို, ကဗျာမိုရ်၏, ဆိုလိုအပ်ချက်, ထိုအနက်၌, သက်သက် ဆန့်ကျင်, အနက်ဝင်လတ်, ထိုပုဒ်ပါ၌, ဝိရုဒ္ဓတ္ထန္တရ ခေါ်။

ပုံစံ။ ။ ဝိသဒေါ မေယော ဇနံ သုခယတိ၊ ဤပုံစံ၌ ဝိသသဒ္ဓါသည် “ရေ” ကို၎င်း “မြွေဆိပ်” ကို၎င်း ဟော၏။ “ရေ” ဟူသော အနက် သည် ကဝိစာဆို၏ ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။ “မြွေဆိပ်” ဟူသော အနက်ကား မဆိုလိုအပ်သော မလိုလားအပ်သော “အတ္ထန္တရ” တည်း။ ရေပေးသော မိုဃ်းသည် ချမ်းသာ စေ၏။ အဆိပ် ပေးသော မိုဃ်းကား ဆင်းရဲစေ - သေစေ၏။ ဤသို့ ရေအနက်ကို ဟောသော ဝိသ၌ အဆိပ် ဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်တမျိုးရှိ သောကြောင့် “ဝိသ” ပုဒ်သည် (တနည်း-ဝိသနှင့်စပ်သော “ဝိသဒေါ” တပုဒ်လုံးသည်) ဝိရုဒ္ဓတ္ထန္တရဒေါသ သင့်သောပုဒ် ဖြစ်ရလေသည်။

ယထာ ။ ။ ယထာသည် ဥပမာဇောတက နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ယထာ မေယော ဝိသဒေါစွာဒိ ဝိရုဒ္ဓတ္ထန္တရဿ ဥဒါ ဟရဏံ၊ ဧဝံ ဤဒိသံ အညံပိ ဣမဿ ဥဒါဟရဏံ = မေယောဝိသဒေါ- စသောပုံစံသည် ဝိရုဒ္ဓတ္ထန္တရဒေါသ၏ ဥဒါဟရဏံ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော အခြားပုံစံလည်း ဤ ဝိရုဒ္ဓတ္ထန္တရဒေါသ၏ ဥဒါ ဟရဏံ ပင်ဖြစ်၏” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ နိဿယ၌ကား လွယ်ကူအောင် “ယထာ- ဥဒါဟရဏံကား” ဟု ပေးလိုက်သည်။ ဤ ယထာနိပါတ်က အလားတူပုံစံများကို ညွှန်ပြသောကြောင့် ရှေးနိဿယများ၌ “စိန် ပေးသောသဋ္ဌေးသည် ကြွယ်ဝစေ၏” ဟု၎င်း “ဤသူ့အား ရှေ့ပန်းကို ပေးလိုက်ပါ။ ဤသူကား ပန်းမှိုက်သွန်တည်း” ဟု၎င်း အလားတူ မြန်မာပုံစံများကို ပြကြလေသည်။

စိစစ်ချက် ။ ။ “စိန်” ဟူရာ၌ ရတနာစိန်သည် ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။ ထိုစိန်ဟူသောပုဒ်၌ သံပုရာရေနှင့်သောက်လျှင် သေစေ

တတ်သောစိန်လည်းပါဝင်သောကြောင့်ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရဒေါသသင့်သည် ဟု ဆိုလိုသတတ်။ သို့သော် ထိုစိန်သည် အဂ္ဂိရတ်ထိုးရာ ဆေးဖေဖီရာ တို့၌ အပြစ်မရ၊ အဂ္ဂိရတ်ထိုးသူ , ဆေးဖေဖီလိုသူအား စိန်ပေးလျှင် အကျိုးကို ရစေသောကြောင့် “စိန်” ဟူသော ပုဒ်သည် ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရ ဒေါသမသင့်ပါ။ “ရွှေပန်း” ဟူသော စကား၌ ကလေးငယ်၏ “အင်္ဂါ ဇာတ် ” ဟူသော အနက်တပါး ပါဝင်၏။ (မစင်ကျုံးပစ်သူကိုလည်း “ပန်းမှိုက်သွန်” ဟု ခေါ်ရကား) “ပန်းမှိုက်” ဟူသော စကားပုဒ်၌ “မစင်” ဟူသော အနက်တပါး ပါဝင်၏။ သို့သော် ထို အနက် တပါးသည် ဆန့်ကျင်ဘက်မဟုတ်။ မှန်၏—အနက်တပါး ရှိရုံမျှသည် အတ္တန္တရသာ ဖြစ်၏။ ထို အနက်တပါးက ဆန့်ကျင်ဘက် အကျိုးကို ပြမှသာ ဝိရုဒ္ဓဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ထိုပုံစံများ၌ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရဒေါသ သင့်၏ ” ဟူသော စကားကို စဉ်းစားကြပါလေ။

ဝိမိ, အနုဝါဒ။ ။ အနက်အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားပြသောပုဒ်-ဝါကျ သည် အနုဝါဒမည်၏။ ထိုအနုဝါဒဖြင့် ထင်ရှားပြအပ်သော ပုဒ်- ဝါကျသည် ဝိမိမည်၏။ “ ယဿ အညတ္ထော အဓိပ္ပေတေ ဝိရုဇ္ဈတိ” သည် ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရံ ပုဒ်၏ အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သောကြောင့် အနု ဝါဒမည်၏။ “တံ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရံ” သည် ထိုအနုဝါဒဖြင့် ထင်ရှားပြအပ် သောကြောင့် ဝိမိမည်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ ယဿ အညတ္ထော အဓိပ္ပေတေ ဝိရုဇ္ဈတိတိ လက္ခဏံ (သုတ်ကို) ပသိဒ္ဓဘာဝေန အနုဝဇ္ဇိ တွာ (ထင်ရှားသည် အဖြစ်ဖြင့် လျော်စွာဆိုပြီး၍) တံ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရံတိ အပ္ပသိဒ္ဓဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရံ ဝိမိယတေ၊ ယထာ-ယော ကုဏ္ဍလိ(အနုဝါဒ), သော ဒေဝဒတ္ထော (ဝိမိ) ဣတိ- (အကြင်သူသည် နားချောင်းရှိ၏၊ ထိုသူဟာ ဒေဝဒတ် မည်သူတည်း) ဤပုံစံကဲ့သို့တည်း၊ [ဋီကာအဆိုကို နားမလည်မည်စိုး၍, အပိုထည့်ပြလိုက်သည်။ အနုဝါဒကို ဝိသေသန, ဝိမိကို ဝိသေသျှ ဟု သဒ္ဒါကျမ်းတို့ နာမည်ပေးကြသေး၏။]

အမှ ၁။ ။ စာချဆရာများသည် ဤအခန်းက ဒေါသတခုကို ချပြီးတိုင်း ဒေါသပရိဟာရာဝဇ္ဇာ အခန်း၌ ထိုဒေါသ၏ အဖြေပြသော သက်ဆိုင်ရာ ဂါထာကို ခုန်ကျော်ပို့ချမှ “ဒေါသသဘော-ဒေါသပရိဟာရသဘော” ကို ရှင်းလင်းစွာ နားလည်လွယ်ပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာ အပြီးတွင် ဒေါသပရိဟာရာဝဇ္ဇာ အခန်းက ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရ အဖြေဂါထာကို ခုန်ကျော်၍ ပို့ချကြပါလေ။

အရုတ္တ ၂၂။ ဝိသေသျှ မဓိကံယေနာ-ရုတ္တမေတံ ဘဝေယထာ၊
ဩဘာသိတာ သေသဒိသော၊ ခဇ္ဇောတောယံ ဝိရာဇတေ။

၂၂။ ယေန-အကြင်ဝိသေသနပုဒ်ကြောင့်၊ ဝိသေသျှ-ဝိသေသျှ
ပုဒ်သည်၊ အဓိကံ- အနက်အားဖြင့် လွန်နေ၏၊ ဧတံ-ဤဝိသေသန
ပုဒ်သည်၊ အရုတ္တံ- အရုတ္တဒေါသရှိသည်၊ ဘဝေ - ဖြစ်၏၊ ယထာ-
ဥဒါဟရုဏ်ကား၊ ဩဘာသိတာ၊ ပေ၊ ဝိရာဇတေ- ဟူသည်တည်း။
[ဩဘာသိတာသေသဒိသော- ထွန်းလင်းအပ်သော အလုံးစုံအရပ်
ရှိသော၊ ဝါ- အလုံးစုံအရပ်တို့ကို ထွန်းလင်းနိုင်သော၊ အယံခဇ္ဇော
တော-ဤ ပိုးစုန်းကြူးသည်၊ ဝိရာဇတေ-တောက်ပ၏။]

x x x x x x x

၂၂။ ဝိသေသျှ၊ ပေ၊ ဘဝေ။ ။ [ဝိသေသျှနှင့် ဝိသေသနကို
နားလည်ပြီး ဖြစ်ပါစေ။] ဝိသေသျှပုဒ်ကို အနက်အားဖြင့် လွန်သွား
အောင် အထူးပြုသော ဝိသေသန ပုဒ်သည် အရုတ္တဒေါသ သင့်၏။
ဝိသေသနကို သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ဂုဏ - ဂုဏ် ဟု လည်း ခေါ်၏။ “အဓိ
ကော+အတ္ထော ယေနာတိ အရုတ္တံ။” [“အဓိ+ အတ္ထ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊
အဓိသဒ္ဒါ အဓိကအနက်ဟော။] ယေန-အကြင်ဝိသေသနပုဒ်ကြောင့်၊
အတ္ထော-ဝိသေသျှပုဒ်၏ အနက်သည်၊ အဓိကော - လွန်၏၊ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ တံ- ထိုဝိသေသနပုဒ်သည်၊ အရုတ္တံ- အရုတ္တမည်၏။

[ဆောင်] ဝိသေသျှပုဒ်နက်, နဂိုရ်ထက်မှ, လွန်တက်စေထ, ဝိသေသန,
အရုတ္တဒေါသ ခေါ်။

ဩဘာသိတာ၊ ပေ၊ ဝိရာဇတေ။ ။ ဤ ပုံစံ၌ “ ခဇ္ဇောတော ”
သည် ဝိသေသျှ, “ ဩဘာသိတာသေသဒိသော ” သည် ဝိသေသန၊
“ ပိုးစုန်းကြူး ” ဟု ခေါ်သော ပိုးကောင်ကလေးသည် ညဉ့်အခါ၌
အနည်းငယ် အရောင်ထွက်နေ၏။ ထိုပိုးကောင်ကလေးကို ဝိသေသန
ပြုရာ၌ “ဩဘာသိတာသေသဒိသော-အကြွင်းမရှိသော အရပ်တို့ကို
ထွန်းလင်းနိုင်သော ” ဟု ပိုးစုန်းကြူးနှင့် မတန်အောင် ဝိသေသန
ပြုထားသောကြောင့် “ဩဘာသိတာသေသဒိသော”ဟူသော ဝိသေ
သနပုဒ်သည် အရုတ္တဒေါသ သင့်၏။ [ဩဘာသိယန္တေတိ ဩဘာ
သိတာ၊ ဩဘာသိတာ+အသေသဒိသာ ယေနာတိ ဩဘာသိတာသေ
သဒိသော၊ ခဇ္ဇောတော။]

မြန်မာသုံး သတိ။ ။အရာဝတ္ထုနှင့် ဖြစ်စေ၊ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်ဖြစ်စေ မလိုက်အောင် အလွန်မြေ့ပုံပင့် ချီးမွမ်းကြောင်း ဂုဏ်စကား ဟူသမျှ သည် အရုတ္တဒေါသ သင့်သည်ချည်းသာ၊ အောက်တန်း အရာရှိကို အထက်တန်းရာထူးဖြင့် ခေါ်ခြင်း၊ အတော်အတန် ဓနရှင်ကို သဋ္ဌေး ဟု ခေါ်ခြင်း ၊ သာမန် ဘုန်းကြီးကို “ဆရာတော်” ဟု ခေါ်ခြင်း၊ ဘုန်းကြီးပျံ ကထိန်ခင်းကိစ္စ၌ “လဇ္ဈိပေသလ၊ သိက္ခာကာမ” စသော ဂုဏ်မရှိဘဲ “ထိုဂုဏ်ရှိသောဆရာတော်” ဟု မြေ့ပုံပင့် ရေးသားခြင်း များ၌ ထိုဝိသေသနဂုဏ်စကားတွေသည် အရုတ္တဒေါသချည်းတည်း။

ကောယံ ဗိန္ဒုဿရော ဝဂ္ဂ၊ သရဝန္တာန မုတ္တမော၊
အစ္စုတော ဇမ္ဗုသာခါယ၊ မောရစ္ဆာပေါ ဣဇတိ။

ဗိန္ဒုဿရော - မကွဲမအက်၊ တခဲနက်လုံးသော အသံရှိထသော၊ ဝဂ္ဂ-ကြားရတိုင်းလို၊ နားဝင်ချိုအောင်၊ ပင်ကိုယ်အမှန် ၊ သာယာ သော အသံလည်း ရှိထသော၊ သရဝန္တာနံ - ကမ္ဘာပေါ်တွင် ၊ ကောင်းသော အသံရှင်တို့ထက်၊ ဥတ္တမော-အကောင်းဆုံး အသာဆုံး လည်း ဖြစ်ထသော၊ ဇမ္ဗုသာခါယ - မိမိနေလျက် ၊ သပြေခက်မှ၊ အစ္စုတော-မရွေ့မလည်၊ အလွန်တည်ငြိမ်ထသော၊ မောရစ္ဆာပေါ ဝ - လှပ ယဉ်ကျေး၊ ဒေါင်းကလေး ကဲ့သို့၊ ဣဇတိ - သာယာ ချို၊ တေးဆို၍နေသော၊ အယံ- ဤငှက်မင်းကား၊ ကော-ဘယ်နှယ် ဘယ် ရိုး၊ ဘယ်အမျိုးဟု၊ တန်ခိုးထင်ပေါ်၊ အဘယ်ငှက်တော်ပါနည်း။

တိကနိပါတ် ဇမ္ဗုခါဒကဇာတ်၌လာသော မြေခွေးက ကျီးကန်းကို ချီးမွမ်းသော ဂါထာတည်း။ ဤဂါထာ၌ “ဗိန္ဒုဿရော-ဝဂ္ဂ၊ သရ ဝန္တာန မုတ္တမော ” ဝိသေသနတို့သည် ကျီးကန်းနှင့် မတန်အောင် ချီးမွမ်းသော ဂုဏ်များဖြစ်၍ အရုတ္တဒေါသ သင့်သော ပုဒ်များဟု စံကျောင်းနိဿယမိန့်၏။ ထို့ပြင် “ မောရစ္ဆာပေါ ” ဟူသော ဥပ မာန ဝိသေသန၊ မြေခွေးကို ကျီးကန်းက ပြန်၍ချီးမွမ်းသော ဂါထာ၌ “ဗျန္တိစ္ဆာပ သရီရဝဏ္ဏ-ကျားငယ်ကလေးနှင့်တူသော ကိုယ်အဆင်း ရှိသော ” ဟူသော ဝိသေသနတို့လည်း အရုတ္တဒေါသနှင့်အဓိကော ပမဒေါသ သင့်သောပုဒ်များဟု ထိုစံကျောင်းနိဿယ၌ မိန့်သည်။

ကိလိဋ္ဌဒေါသ

၂၃။ ယဿတ္ထာ ဝဂမော ဒုက္ခော၊ ပကတျာဒိ ဝိဘာဂတော၊
ကိလိဋ္ဌံ တံ ယထာ တာယ၊ သောယမာလိင်္ဂိတေ ပိယာ။

၂၃။ ယဿ-အကြင်ပုဒ်၏၊ ပကတျာဒိ ဝိဘာဂတော-ပကတိ
အစရှိသည်ကို ဝေဘန်ခြင်းအားဖြင့်၊ အတ္ထာဝဂမော - အနက်ကို
သိရခြင်းသည်၊ ဒုက္ခော-ခက်ခဲ၏၊ တံ-ထိုပုဒ်သည်၊ ကိလိဋ္ဌံ-ကိလိဋ္ဌ
ဒေါသသင့်သော ပုဒ်မည်၏၊ ယထာ-ဥဒါဟရုဏ်ကား၊ ...တာယ
၊ပေ၊ ပိယာ-တာယ၊ ပေ၊ ပိယာ ဟူသည်တည်း။ [တာယ ပိယာ-
ထိုချစ်မည်းဘွယ်၊ ဇနီးသယ်သည်၊ သောယံ (သော+အယံ)- ထို
လင်ယောက်ျားကို၊ အာလိင်္ဂိတေ-လည်ဖက်အပ်၏။]

x x x x x x x

၂၃။ ယဿတ္ထာဝ၊ပေ၊ ကိလိဋ္ဌံ ။ ။ ယဿ အတ္ထာဝဂမော
ဒုက္ခော၊ တံ ကိလိဋ္ဌံ= အနက် အသိခက်သော (အနက်မထင်နိုင်စရာ
ဖြစ်သော)ပုဒ်သည် ကိလိဋ္ဌဒေါသ သင့်သောပုဒ်တည်း၊ ထင်ရှားစေ
အံ့—ကြေးမုံ(မှံ)သည် မသန့်ရှင်းမကြည်လင်ဘဲ ညစ်ပေနေလျှင် ထိုမှံ
ကို ကြည့်သူမှာ မျက်နှာရိပ် မထင်ရှားသကဲ့သို့၊ ထို အတူ ပုဒ်တခုသည်
“ဤကား လိန်၊ ဤကားဝိဘတ်” ဟု ခွဲခြားဘို့ရာ၎င်း၊ “ဤကားဓာတ်၊
ဤကား ပစ္စည်းဝိဘတ်” ဟု ခွဲခြားဘို့ရာ၎င်း၊ “ ဤနည်းအားဖြင့် ရုပ်
ပြီး၏ ” ဟု၎င်း၊ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မရှိဘဲ ညစ်ပေသကဲ့သို့ ဖြစ်နေလျှင်
ထိုပုဒ်၏ အနက်ကို သိလိုသူမှာ အနက် တည်းဟူသော မျက်နှာရိပ်
မထင်နိုင်၊ “ အနက်မထင်နိုင် ” ဟုလို၊ ထိုသို့ အနက်အသိခက်စရာ
ဖြစ်နေသော (အနက် အသိခက်လောက်အောင် လိန် ဓာတ် ပစ္စည်း
ဝိဘတ်နှင့် ရုပ်ပြီးပုံကို ခွဲခြားဘို့ မလွယ်သော)ပုဒ်သည် ကိလိဋ္ဌဒေါသ
သင့်သော ပုဒ်မည်၏။ [ကိလိဋ္ဌသဒ္ဒါ- အညစ်အပေ အနက်ဟော။]

ဋီကာသစ်။ ။ကိလိဋ္ဌံ ဝိယာတိ- ကိလိဋ္ဌံ= (ညစ်ပေသော မှံနှင့်
တူသောပုဒ်)၊ ယထာဟိ မလဂ္ဂဟိဒတာ အာဒါသော (ယူအပ်သော
အညစ်အကြေးရှိသော ညစ်ပေနေသော မှံ) အတ္ထနော ကိလိဋ္ဌတ္ထာ
မုခါဒိနံ ပကာသနေ အဝိသဒေါ ဟောတိ (ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မရှိ)၊
ဧဝံ အဓိပ္ပေတတ္ထပကာသနေ (ဆိုလိုအပ်သော အနက်ကို ထင်ရှား
ပြခြင်း၌) အသမတ္ထံ ပဒံ (မစွမ်းနိုင်သောပုဒ်သည်)ကိလိဋ္ဌံ နာမ။

ပကတျာဒိ ဝိဘာဂတော။ ။ပကတျာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ပစ္စယကို ၎င်း၊ ထို ပကတိ ပစ္စယတို့၏ ရုပ်ပြီးပုံကို၎င်း ယူပါ။ ပုဒ်တခုကို အနက် ထင်ဘို့အရေး၌ ရှေးဥျးစွာ ပကတိနှင့် ပစ္စယကို စိတ်ဖြင့် ခွဲကြည့်ရ၏။ ထိုတွင် “ပကတိ” ဟူသည် ပုရိသ-စသော လိန်နှင့် ဝမုစသောဓာတ် တည်း၊ မှန်၏—ရုပ်တွက်သောအခါ ရှေးဥျးစွာ “ပုရိသလိန်တည်း၊ ဝမု တည်း” စသည်ဖြင့် တည်လိုက်ရ၏။ ထိုသို့ရှေးဥျးစွာ တည်ထားရသော ရုပ်ကို “ပကတိ-ပင်ကိုယ်၊ ဝါ-အထည်ကိုယ်” ဟု ခေါ်သည်။ “ပစ္စယ” ဟူသည် သိစသော တိစသော ဝိဘတ်များနှင့် ဣစသော ပစ္စည်းများ တည်း။ [ပကတိ လိင်္ဂဓာတွေစ၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယာ ပန ပစ္စယော၊- (ဘေဒ စိန္တာ)] “ ထိုပကတိ ပစ္စယတို့ကို မည်သည့်နည်းအားဖြင့် ရုပ်စီရင် သော အခါ ဤပုဒ်ဖြစ်လာ၏ ” ဟု ရုပ်ပြီးပုံကိုသိမှ ပုဒ်တခု၏ အနက် ကို မှန်ကန်စွာသိနိုင် (အနက်ထင်နိုင်) သည်။

- [ဆောင်] (၁) လိန်နှင့်ဓာတ်ကို, ပကတိဆို, ထိုထိုပစ္စည်း, ဝိဘတ် လည်း, အပြီးခေါ်ကြ-ပစ္စယ။
- (၂) ပစ္စယပကတိ, ရုပ်ပြီးမသိ၍, ကဝိစာဆို, လိုရာအနက်, အသိခက်စွ, ထိုပဒ, ဒေါသ ကိလိဋ္ဌ။

ပုံစံ။ ။ “ တာယ သောယံ အာလိဂျိတေ ပိယာ ” ဟူသော ဥဒါဟရုဏ်ဝယ် ပိယာသည် ကိလိဋ္ဌဒေါသ သင့်သောပုဒ်တည်း။ ဤ ပိယာသည် “အာလိဂျိတေ” ဟူသော ကံဟောကြိယာ၏ ကတ္တားဖြစ် ရကား တတိယန္တ ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် လိန်နှင့်ဝိဘတ်ကို ခွဲခြား၍ ရုပ်ပြီးဘို့ မလွယ် သောကြောင့် တတိယကတ္တား အဖြစ်ဖြင့် အနက် ထင်ဘို့ ခက်၏။ ထို့ကြောင့် ကိလိဋ္ဌဒေါသသင့်သော ပုဒ်ဖြစ်ရလေသည်။

ချဲ့ဥျးအံ့—ပီဓာတ်သည် တပုန (နှစ်သက်ခြင်း) အနက်၌ (ဘူ-စု- ကိ) ၃ ဂိုဏ်း၊ ပီတိ (ချစ်ခြင်း) အနက်၌ ဒိဝါဒိတဂိုဏ်း၊ ပီဏာတိ- လင်ကို နှစ်သက်တတ်၏။ (တနည်း) ပိယတိ - လင်က ချစ်အပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ -ပီ - ပီမည်၏။ ပီဓာတ်, အ ပစ္စည်းသက်, ဣတ္ထိ ဇောတက ဤပစ္စည်း ထပ်သက်၊ ထို့နောက် “ ဣတ္ထိယာ ” ကဲ့သို့ စီရင်၍ “ပိယာ” ပြီးသည်- ဟု သိဘို့ ခဲယဉ်းသောကြောင့် တတိယ ကတ္တားအဖြစ်ဖြင့် အနက်ထင်ဘို့ ခက်ရကား ပိယာပုဒ်သည် ကိလိဋ္ဌ

ဒေါသ သင့်၏။ [အာလိင်္ဂတေ ကား အာပုဗ္ဗ, လိဂိ (လိဂ်) ဓာတ် , ယပစ္စည်း, တေဝိဘတ်ဖြစ်၍ သိလွယ်ပါ၏။ ဤပုဒ်ကို “သိလိဿတေ-လည်ဖက်အပ်၏” ဟု သိလိသဓာတ်ဖြင့် ဒီကာတို့ ဖွင့်ကြ၏။]

အမှာ။ ။ [စံကျောင်းနိဿယမှ ထုတ်ပြချက်။] သက္ကတ အလင်္ကာ ကျမ်းတို့၌ကား “အနက်ထင်ဘို့ရန် မလွယ်ကူသော (ကြာမြင့်စွာ ကြံမှ အနက်အဓိပ္ပါယ်သိရသော) ပုဒ်သည် ကိလိဋ္ဌဒေါသသင့်၏” ဟု ဆို၏။ ထို အဆိုလည်း ဤ အလင်္ကာကျမ်း အဆိုနှင့် သဘော တူပင်။

(၁) ဘူပါလ- ရေမြေသနင်း ပြည့်ရှင်မင်း၊ တဝ - ၏၊ စေဋ္ဌိတံ- အပြုအမူသည်၊ အတိလောစန သမ္ဘူတ ဇောတိ ဥဂ္ဂမဘာသိဘိ- လရောင်တက်မှပွင့်သော ကုမုဒြာကြာတို့နှင့်၊ သဒိသံ-စွာ၊ အတျန္တံ- လွန်လွန်မင်းမင်း၊ သောဘတေ-တင့်တယ်၏။ [ဤ၌ “အတိလောစန သမ္ဘူတ ဇောတိ ဥဂ္ဂမဘာသိ” ပုဒ်သည် ကြာကို ဟော၏။ ထိုအနက် ကို “လထွက်မှ ပွင့်သောပန်း” ဟူ၍ ဆိုသဖြင့် ကြာမြင့်စွာကြံမှ သိအပ် သောကြောင့် ထိုပုဒ် သည် ကိလိဋ္ဌဒေါသသင့်၏။ကာဗျပကာသ။]

(၂) ဒီရောဒဇော ဝသတိ ဇမ္မဘူဝေါ - နို့ ခမ်းသမုဒြာ၌ လက္ခမိ နတ်သွီး၏ နေရာ၊ ဖြစ်ရာ ဘုံ ဟု ဆိုအပ်သော ရေတို့သည်၊ ပသန္ဓာ- ကြည်လင်ကုန်၏။ [ဤ၌ “ ဒီရောဒဇော ဝသတိ ဇမ္မဘူ ” ပုဒ်သည် အလွန် များသော သဒ္ဒါတို့ကိုစပ်မှ “ရေ” ဟူသော အနက်တခုကိုသာ သိရ သောကြောင့် ကိလိဋ္ဌဒေါသ သင့်၏။သာဟိစ္စ ဒပ္ပဏ။]

(၃) ဝိဇိတတ္တဘာဝဒေသီ ဂုရူပါဒဟတော- ဝဠုန်မင်းသည် အောင်အပ်သော သိကြားမင်း၏ ညီ၏ ရန်သူဖြစ်သော ကဏ္ဍိ၏ ဆရာ ဖြစ်သော နေမင်း၏ မြဲ ဟု ဆိုအပ်သော အရောင်တို့ဖြင့် ထိခိုက်အပ် သော၊ ဇနော-လူသည်၊ ဟိမပဟာ မိတ္တဓရဗျတ္တံ-ဆီးနှင်းကိုပယ်တတ် သော မီး၏ရန်သူ ရေကိုဆောင်သော မိုဃ်းဖြင့် ပျံ့နှံ့သော၊ ဗျောမံ- ကောင်းကင်ကို၊ အဘိနန္ဒတိ- အလွန်နှစ်သက်၏။ [ဤ၌ “ဟိမပဟာ, မိတ္တဓရ” ဟူသော ပုဒ်တို့သည် ကိလိဋ္ဌဒေါသသင့်သော ပုဒ်တို့တည်း။သရေသ္မတိ ကဏ္ဍာဘရဏ။]

ယမကာဒိ ကိလိဋ္ဌ

၂၄။ ယံ ကိလိဋ္ဌပဒံ မန္တာ-ဘိဓေယျံ ယမကာဒိကံ၊
ကိလိဋ္ဌပဒဒေါသေဝံ, တံ ပိ အန္တော ကရိယတိ။

၂၄။ ကိလိဋ္ဌပဒံ- အနက်ထင်၍ မဖြစ်အောင် ညစ်သော ပုဒ် ရှိသော၊ မန္တာဘိဓေယျံ-နည်းသော အနက်ရှိသော၊ ယံ ယမကာဒိ ကံ- အကြင် ယမကအစရှိသော ပုဒ်သည်၊(အတ္ထိ-ရှိ၏။)တံပိ- ထို ယမက အစရှိသော ပုဒ်ကိုလည်း၊ ကိလိဋ္ဌပဒဒေါသေဝံ - ကိလိဋ္ဌ ပဒဒေါသ၌ပင်လျှင်၊ အန္တော ကရိယတိ-အတွင်းပြုအပ်၏။

x x x x x x x x x

၂၄။ ယံ ကိလိဋ္ဌပဒံ။ ။ယမကနှင့်ပဟေလီတို့ကို အကျယ်မပြတ် ကိလိဋ္ဌပဒဒေါသနှင့် စပ်၍ အမြွက်မျှ ပြုလိုသောကြောင့် “ ယံ ကိလိဋ္ဌ ပဒံ ” စသော ဂါထာကိုမိန့်၊ အနက်အဓိပ္ပါယ် အနည်းငယ်သာပါ လျက် အသိခက်သောပုဒ်များကို စီကုံးထားသော ယမက- ပဟေလီ ပုဒ်ကိုလည်း ကိလိဋ္ဌပဒဒေါသ၌ သွင်းရသည်။ [ယမကာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကြံဆ၍ မရနိုင်လေဘဲအောင်ခက်သော ပဟေလီကို ဋီကာတို့ယူကြ၏။]

ကိလိဋ္ဌပဒံ မန္တာဘိဓေယျံ ။ ။ အပ္ပတိတဒေါသသဘာဝေ- (ပကတိပစ္စယစသည်ကို ခွဲခြား၍ ကြည့်သည်ရှိသော်) မသိအပ်သော (မထင်ရှားသော)အပြစ်သဘော၌၊ ဋီတတာယ-တည်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊(ပြခဲ့သော ကိလိဋ္ဌပဒဒေါသ အပြစ်ရှိသောကြောင့်-ဟူလို၊) ယဿ - အကြင် ယမက အစရှိသည်၏၊ ကိလိဋ္ဌာနိ - ညစ်မှုန်သော မှံကဲ့သို့ ညစ်မှုန်ကုန် မသန့်ရှင်း ကုန်သော၊ ပဒါနိ သန္တိ ဣတိ ကိလိဋ္ဌပဒံ၊ ပကတိ ပစ္စယခွဲဘို့နှင့် ရုပ်ပြီးပုံပါခက်၍ အနက်မထင်ရှားသော ပုဒ်တွေ ပါနေသော ယမက စသည်တည်း၊ ယမက (အစုံ) ဖြစ်အောင် ၂ ပုဒ်ပြုထား၍ ပုဒ်များ သော်လည်း (အနက်မများ) နည်းပါးသောအနက်ရှိသော ထိုယမကစသည် သည်ပင် “ မန္တာ (နည်းသော) အဘိဓေယျော(ဟောနက်) ယဿာတိ ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ “မန္တာဘိဓေယျံ”မည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာကိုထေခံ၍ ပျို့ကဗျာဂါထာစသည်နှင့် ကျမ်းစာ များကို ရေးသားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိစာကို ကြည့်ရှုသူတို့ သိလွယ်သော နည်းဖြင့်သာ စီကုံး ရေးသားသင့်ကြောင်း၊ အသိခက်လျှင် ကိလိဋ္ဌဒေါသ၌ ဝင်သွားမည်ဖြစ်၍ မိမိစာလည်းအသုံးပြုသူနည်းပါးသဖြင့် မကြာမီကွယ်ပျော် သွားဘွယ်ရှိကြောင်းကို သတိပြုသင့်သည်။

ကောင်းသော ယမက

၂၅။ ပတိတသဒ္ဒရစိတံ, သိလိဋ္ဌပဒ သန္ဓိကံ၊
ပသာဒဂုဏသံယုတ္တံ, ယမကံ မတမေဒိသံ။

၂၅။ ပတိတသဒ္ဒ ရစိတံ- သိလွယ်ထင်ရှားသော သဒ္ဒါတို့ဖြင့် ဖွဲ့စီအပ်သော၊ သိလိဋ္ဌပဒ သန္ဓိကံ - အချင်းချင်း ဖက်သကဲ့သို့ ညက်ညောသော ပုဒ်တို့၏ စပ်ခြင်း ရှိသော၊ ပသာဒဂုဏ သံယုတ္တံ- ပသာဒဂုဏနှင့်ယှဉ်သော၊ ဧဒိသံ - ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ယမကံ- ယမကကို၊ မတံ- ပညာရှိတို့ အသိအမှတ်ပြုအပ်၏၊ ဝါ - အလိုရှိအပ်၏။

x x x x x x x x x

၂၅။ ပတိတ၊ ပေ၊ ဧဒိသံ။ ။ ဆိုအပ်ပြီးသော ယမကကို အလိုမရှိအပ်လျှင် ရှိပါစေတော့၊ အဘယ် ယမကမျိုးကိုတော့ အလိုရှိအပ်ပါသနည်း - ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ ပတိတသဒ္ဒ ” စသည်ကို မိန့်၊ (၁) သိလွယ်သော သဒ္ဒါတို့ဖြင့် စိကုံးအပ်ခြင်း၊ (၂) အချင်းချင်း ဖက်ထားသကဲ့သို့ ပုဒ်တို့၏ ပြေပြစ် ညက်ညောသော ဆက်သွယ်မှု (စာစပ်၍ လွယ်ကူမှု) ရှိခြင်း၊ ဤအင်္ဂါ ၂ ပါးနှင့် ပြည့်စုံလျှင် ဆိုအပ်လတံသော ပသာဒဂုဏ်ရောက်၏၊ ထိုပသာဒဂုဏ်ရောက်သော ယမကမျိုးကိုကား ပညာရှိတို့အသိအမှတ်ပြုအပ်ပါ၏၊ ပညာရှိတို့အလိုရှိအပ်ပါ၏၊ “ ကိလိဋ္ဌဒေါသ၌ မသွင်းပါ ” ဟုလို။ [မတံကို “ဝိညူဟိ အဘိမတံ” ဟု ဖွင့်၏။]

ပတိတသဒ္ဒ ရစိတံ။ ။ [ပတိပုဗ္ဗ, ဣဇာတ်သည် သိခြင်းအနက်ဟော။] ပတိယန္တေတိ ပတိတာ၊ ပတိတာစ + တေ + သဒ္ဒါစာတိ ပတိတသဒ္ဒါ=ပကတိ ပစ္စယဒွဲဘို့နှင့် ရုပ်ပြီးပုံပါ လွယ်ကူသည့်အတွက် ထင်ရှားသောအနက်ကို “ပတိတ” ဟု ဆို၏၊ ထိုအနက်ကို အကြောင်းပြု၍ သဒ္ဒါကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် “ ပတိတသဒ္ဒ ” ဟု ခေါ်ရသည်၊ “ သိအပ်သော (သိလွယ်သော) သဒ္ဒါတို့ ” ဟုလို၊ ပတိတသဒ္ဒေဟိ + ရစိတံ ပတိတသဒ္ဒရစိတံ (ယမကံ)၊ [အတ္တနော ဝစနိ ယတ္ထ ပတိတဝသေန - မိမိဟောနက်၏ သိလွယ် (ထင်ရှား) သည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါစကာပိ သဒ္ဒါ ပတိတာယေဝ နာမ-ဟောတတ်သော သဒ္ဒါတို့လည်း ပတိတမည်ကုန်တော့သည်သာ။—ဒီကာဟောင်း။]

ယမက၏ လက္ခဏာနှင့် အပြား

၂၆။ အဗျပေတံ ဗျပေတည၊ မာဂုတ္တာနေကဝဏ္ဏဇံ၊
ယမကံ တဉ္စ ပါဒါန၊ မာဒိ မဇ္ဈန္တ ဂေါစရံ။

၂၆။ အာဂုတ္တာနေက ဝဏ္ဏဇံ - ၂ ကြိမ်ထပ်၍ ဆိုအပ်သည့် အတွက် များသောအက္ခရာတို့ဖြင့်ဖြစ်သော၊ ယမကံ-ယမကသည်၊ အဗျပေတံ-အဗျပေတ ယမက၎င်း၊ ဗျပေတံ-ဗျပေတယမက၎င်း၊ အညံ-ထို ၂ မျိုးမှတစ်ပါးသော ဥဘယမိဿက ယမက၎င်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တိဓာ- သုံးပါးပြား၏၊ တဉ္စ- ထိုသုံးပါးသော ယမကသည် လည်း၊ ပါဒါနံ - ဂါထာပါဒ တို့၏၊ အာဒိမဇ္ဈန္တ ဂေါစရံ - အစ အလယ်၊ အဆုံးဟူသော ကျက်စားရာရှိသည်။ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။)

x x x x x x x x x

သိလိဋ္ဌပဒ သန္ဓိကံ။ ။ သိလိသဓာတ်သည် လည်ဖက်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ [ယဿ - အကြင် ယမက၏၊ သိလိဋ္ဌာ (အညမညာလိင်နေန မဋ္ဌာ) အချင်းချင်း ဖက်သဖြင့် ညက်ညော ပြေပြစ်ကုန်သော + ပဒါနံ သန္ဓိယော-ပုဒ်တို့၏အစပ်တို့သည်၊ သန္ဓိ-ကုန်၏၊ ဣတိ, တံ-ထိုယမက သည်၊ သိလိဋ္ဌပဒ သန္ဓိကံ - မည်၏၊ သန္ဓိကံ၌ က- သည် သမာသန္တ ကပစ္စည်းတည်း၊ ဇီကာဟောင်း။] “ပဒါနံ သန္ဓိ=ပုဒ်တို့၏ စပ်ခြင်း” ဟူသည် ကတ္တား+ကြိယာအဖြစ် စသည်ဖြင့် စာစပ်ခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ စပ်မှု ဆက်သွယ်မှုက တပုဒ်နှင့်တပုဒ် မဝေးကွာလှသဖြင့် အချင်းချင်း တွဲဖက်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းကို “ သိလိဋ္ဌပဒသန္ဓိ ” ဟု ခေါ်သည်။ ပသာဒဂုဏ်ကိုပြသောတတိယပိုင်းဂါထာ၌ “အနုရာဟိတသမ္ဗန္ဓ” နှင့် သဘောတူပင်တည်း။

၂၆။ အဗျပေတံ၊ ပေ၊ ဂေါစရံ။ ။ ယမကသဒ္ဒါသည် “အစုံ” ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ အစုံဖြစ်အောင် ပုဒ်တစ်ခုကို (အာဂုတ္တ) ထပ်၍ ရွတ်ဆိုအပ်သောကြောင့် (အနေကဝဏ္ဏဇ) အက္ခရာတလုံးမက၊ အက္ခရာ အများတို့ဖြင့် ဖြစ်ရ၏။ ဤသို့ အထပ်ထပ် ရွတ်ဆိုအပ်သည့် အတွက် များစွာသောအက္ခရာတို့ဖြင့် ဖြစ်သော ၂ ပုဒ် အပေါင်းသည် “ယမက” မည်၏။ ထိုယမကသည်လည်း အဗျပေတယမက၊ ဗျပေတ ယမက၊ ဥဘယမိဿက ယမက၊ ဟု ၃ ပါးပြား၏။ တပါးတပါးလျှင်

ဂါထာပါဒ တခုခု၏ အစ, အလယ်, အဆုံး ၃ ဌာန၌ ဖြစ်နိုင်သော ကြောင့် ပါဒါဒိယမက, ပါဒမဇ္ဈ ယမက, ပါဒန္တ ယမက, စသော အားဖြင့် များပြားစွာ ရှိလေသည်။

အဗျပေတ၊ပေ၊တညံ။ ။ဗျပေတကို“ဝိ+အပေတ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဝိ သည် ဝိသဒိသ အနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့်“ဝိသဒိသေန ဝဏ္ဏေန+ အပေတံ” ဟု ဋီကာသစ် ပြု၏။ ဝိသဒိသေန- မတူသော ဝဏ္ဏသည်+ အပေတံ - ကင်းအောင် ပြုအပ်၏။ ဣတိ ဗျပေတံ၊ ယမက ပုဒ် ၂ ခု အလယ်၌ မတူသော ဝဏ္ဏ(အက္ခရာပုဒ်)ရောက်နေလျှင် ထိုဝဏ္ဏသည် ယမက ၂ ပုဒ်ကို မဆက်စေဘဲ ကင်းကွာအောင် ကွဲအောင် ပြုအပ်၏။ “ယမကပုဒ် ၂ ခုအကြား၌ အက္ခရာတပါးခြားသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့ မခြားလျှင် အဗျပေတ ယမကမည်၏။ ဗျပေတ - အဗျပေတ ၂ ပါးစုံရော၍ ဂါထာတခု၌ဖွဲ့စီလျှင် ဥဘယမိဿက ယမက မည်၏။

[ဆောင်] ယမကပုဒ် ၂ ပါး, အလယ်ကြား၌, ကွဲပြားအက္ခရာ,ခြားလျက် ပါသော်, ခေါ်ရာ မှတ်ကြ, ဗျပေတ တဲ့၊ အက္ခရာ တပါး, လယ်မခြားမှု, မှတ်သားကြလေ, အဗျပေ, ၂ ထွေ အထူးမှတ်။

အဝုတ္တာနေကဝဏ္ဏဇံ ။ ။ အာ (ပုနပ္ပုနံ) - အထပ်ထပ်+ ဝုတ္တာ - ရွတ်ဆို အပ်ကုန်သော ဝဏ္ဏတို့ တည်း၊ အာဝုတ္တာ - တို့၊ “အထပ်ထပ် ဆိုအပ် ” သောကြောင့် ဧကဝဏ္ဏ (အက္ခရာတလုံး) မဟုတ်၊ အနည်းဆုံး ၂ လုံးရှိသော အနေကဝဏ္ဏတည်း၊ ထို့ကြောင့် အာဝုတ္တာ ပုဒ်ကို အနေကဝဏ္ဏ၏ ဟေတုမန္တဝိသေသန ဟု မှတ်၊ “အထပ်ထပ် ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အနေကဝဏ္ဏဖြစ်သည်” ဟုလို၊ အာဝုတ္တာစ + တေ + အနေကဝဏ္ဏာစာတိ အာဝုတ္တာနေက ဝဏ္ဏာ၊ အာဝုတ္တာနေကဝဏ္ဏဟိ + ဇာတံ အာဝုတ္တာနေကဝဏ္ဏဇံ၊ ဝဏ္ဏဟူရာ၌ သရ ဗျည်း ၂ မျိုး ပေါင်းထားသော(က) စသည်ကိုယူ၊ ဗျည်းသက်သက် သရသက်သက် မယူနှင့်၊ ထို့ကြောင့် “အနေကေဟိ သရဗျဉ္စနသရိရေဟိ ဝဏ္ဏဟိ+ဇာတံ=များစွာကုန်သော သရဗျည်း အထည်ကိုယ် ဖြစ်ကုန်သော ဝဏ္ဏတို့ဖြင့် + ဖြစ်သော” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။ ဤ ပါဌ်ဖြင့် ယမက၏ သဘောကို ပြု၏။ အစုံဖြစ်အောင် အထပ်ထပ်ဆိုအပ်သော အနေကဝဏ္ဏတို့ကြောင့် ဖြစ်သော ၂ ပုဒ်ကို

“ယမက”ခေါ်သည်-ဟူလို၊ ထိုယမက ၂ပုဒ်သည်“သပွေ၊သပွေ” စသော အာမေဒိတ်သဒ္ဒါ “ ဂါမေ ဂါမေ ” ဟူသော ဝိစ္ဆာသဒ္ဒါ၊ “ဘုတ္တာ ဘုတ္တာ ဂစ္ဆတိ- စားပြီး စားပြီး သွား၏ ” စသော အာဘိက္ခည သဒ္ဒါတို့ကဲ့သို့ အနက်ချင်း မတူစေရ၊ အနက်ချင်း ကွဲပြားသော ဘိန္ဒုတ္တပုဒ်များလည်း ဖြစ်စေရမည်။

မှတ်ချက်။ ။ရှေးနိဿယတို့၌(၁)အာဝုတ္တ ဟူသော ပါဠိဖြင့် အက္ခရာတူကိုသာ ထပ်၍ ရွတ်ရမည် ဟု ပြန်၊ (၂) အနေကဝဏ္ဏာ ဟူသောပါဠိဖြင့်“တံတံ နမဿာမိ” ကဲ့သို့ အက္ခရာ ၂လုံးအနည်းဆုံး ရှိရမည် ဟု ပြန်၊(၃)အာဝုတ္တာနေက ဝဏ္ဏ ဟူသော ပါဠိဖြင့် သရ ဗျည်း ၂ ပါးစုံ တူရမည် ဟု ပြန်၊ ဤ ပါဠိဖြင့် ဗျည်းသာတူ၍ သရ မတူသော (နောက်၌ ပြုလတ်သော) အနုပ္ပါသ မရတော ဂုဏ်ကို တားမြစ်၏ ဟု မှာ၏။ ဤသို့ ရှေးနိဿယတို့မှာသော်လည်း “အာဝုတ္တာ-အထပ်ထပ်ရွတ်ဆိုအပ်” ဟူရာ၌ သရရော ဗျည်းပါ တူနေမှသာ ထပ်၍ ဆိုရာရောက်သောကြောင့်၎င်း၊ အာဝုတ္တာနေကဝဏ္ဏ ဟူသော ပုဒ်က ၃ မျိုးခွဲ၍ အဓိပ္ပါယ်ပြရိုး မရှိသောကြောင့်၎င်း၊ ဋီကာဟောင်း ၌ “အာဝုတ္တေဟိ- ပုနပ္ပုနံ ဝုတ္တေဟိ , အနေကဝဏ္ဏေဟိ - သမုဒါယ ရူပတ္တာ အနေကေဟိ သရဗျဉ္ဇနသရီရေဟိ(သရဗျည်း အထည်ကိုယ် ဖြစ်ကုန်သော)ဝဏ္ဏေဟိ ဇာတံ ” ဟု ဝဏ္ဏေဟိကိုပင် “ သရဗျဉ္ဇန သရီရေဟိ ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့်၎င်း , ထို နိဿယတို့ အမှာကို စဉ်းစားကြပါလေ။

ပါဒါန၊ပေ၊ဂေါစရံ။ ။ “ ဂေါစရံ - ကျက်စားရာ ” ဟူသည် ယမကတို့၏ ဖြစ်ရာဌာနတည်း၊ တချို့ ယမကသည် ပါဒ၏ အစ၌၊ တချို့သည် အလယ်၌၊ တချို့သည် အဆုံး၌ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ဤစကား အရ တပါဒ တပါဒ၌ အာဒိ-မဇ္ဈ - အန္တ အားဖြင့် ၃ ပါးစီ ရှိ၏။ ထို ၃ ပါးကို ရောပြန်လျှင် “ အာဒိ မဇ္ဈ , အာဒိအန္တ , မဇ္ဈအန္တ , အာဒိမဇ္ဈအန္တ ” ဟု ၄ မျိုး ရနိုင်ပြန်၏။ ထို့ကြောင့် တပါဒလျှင် ၇ မျိုးပြား၏၊ ၄ ပါဒလုံးသော် ၂၈ မျိုးပြား၏၊ အဗျပေတ-ဗျပေတ ၂ ပါးဖြင့် မြှောက်ပြန်လျှင် ငါးဆွဲခြောက်ပါး ပြား၏။ တပါဒလျှင် အက္ခရာ ၂၆ လုံးရှိ၍ အလွန် ရှည်လျားသော ဂါထာပါဒ ကြီးများ ၌ကား ဥဘယမိဿက ယမကမျိုးလည်း ရနိုင်စရာရှိသည်။

အဗျပေတ ပဌမပါဒါဒိ ယမက

၂၇။ သုဇနာ သုဇနာ သဗ္ဗေ၊ ဂုဏေနာပိ ဝိဝေကိနော၊
ဝိဝေကံ နသမာယန္တိ၊ အဝိဝေကိဇနန္တိကေ။

၂၇။ သုဇနာ-ပညာရှိတောင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့သည်၎င်း၊
အသုဇနာ-ပညာမဲ့သူ၊ လူယုတ်မာတို့သည်၎င်း၊ သဗ္ဗေ-လူကောင်း
လူဆိုး၊ ၂ မျိုး ဥသယံ၊ အလုံးစုံတို့သည်၊ ဂုဏေန - ကောင်းဂုဏ်
ဆိုးဂုဏ်အားဖြင့်၊ ဝိဝေကိနောပိ- တသီးတခြား၊ ကွဲပြားခြင်းရှိပါ
ကုန်သော်လည်း အဝိဝေကိဇနန္တိကေ-ခွဲခြားဝေဘန်၊ ဉာဏ်မရှိသူ၊
လူပြိန်းတို့ အထံ၌၊ ဝိဝေကံ- မြတ် ယုတ် ၂ ပါး၊ ကွဲပြားခြင်းသို့၊
နသမာယန္တိ-မရောက်နိုင်ကုန်။

x x x x x x x x x

၂၇။ သုဇနာ သုဇနာ ။ ။ ဤပုဒ် ၂ ပါးသည် အစုံဖြစ်သော
ယမကတည်း။ ထို ၂ ပုဒ်အကြား၌ အက္ခရာတပါးခြားလျက် မရှိသော
ကြောင့်၎င်း၊ ပဌမပါဒ၏ အစ၌ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း “ အဗျပေတ
ပဌမပါဒါဒိယမက ” ပုံစံဖြစ်သည်။ [သုဇနာ + အသုဇနာဟု ဖြတ်။]

ဂုဏေနာပိ ဝိဝေကိနော။ ။ သုဇနတို့၏ သီလစသော ကောင်း
သော ဂုဏ်၊ အသုဇနတို့၏ ပါဏာတိပါတစသော (သီလပျက်ခြင်း)
မကောင်းသောဂုဏ်၊ ဝိ ပုဗ္ဗ ဝိစဓာတ်သည် ကင်းဆိတ်ခြင်း (တခုနှင့်
တခု မရောအောင် ကင်းကွာခြင်း၊ ကွဲပြားခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။
ဝိဝိစ္စနံ- ကွဲပြားခြင်း၊ ဝိဝေကော- ခြင်း၊ ဝိဝေကော ယေသံ အတ္ထိတိ
ဝိဝေကိနော၊ “အဝိ” ကား ကွဲပြားမှုကို မြှောပင့်သော သမ္ဘာဝနာ
ဇောတက နိပါတ်၊ [သံ + အာ ပုဗ္ဗ ယာ ဓာတ်သည် ဂတိအနက်ဟော၊
သံ + အာ + ယန္တိ-ကောင်းစွာရောက်ကုန်၏၊ န သမာယန္တိ။]

အဝိဝေကိဇနန္တိကေ ။ ။ ဝိဝိစ္စတိ ဇတေနာတိ ဝိဝေကော - ခွဲခြား
ဝေဘန်တတ်သော ဉာဏ်၊ နတ္ထိ + ဝိဝေကော ယေသံ တိ အဝိဝေကိနော၊
အဝိဝေကိနော + ဇနာ အဝိဝေကိဇနာ၊ (သမာသ်အလယ် ရသ) ။ တေသံ
အန္တိကံ အဝိဝေကိဇနန္တိကံ။ [အန္တိကသည် သန္တိက၏ ပရိယာယ်တည်း။]
သူတော်ကောင်းနှင့် သူယုတ်မာတို့သည် ဂုဏ်အားဖြင့် ကွဲပြား၍ ခြားနားပြီး
ဖြစ်ကြသော်လည်း မခွဲခြားတတ်သော လူပြိန်းတို့ အထံ ရောက်လျှင် ဝါ-
လူပြိန်းတို့အလိုအားဖြင့် (နွားထီး ငါးကျပ်၊ နွားမ ငါးကျပ်ကဲ့သို့) ထူးခြား
သော တန်ဖိုးမြတ်ခြင်းကို မခံကြရ-ဟူလို။

အဗျပေတ ပ-ဒု ပါဒါဒိ ယမက

၂၈။ ကုသလာကုသလာ သဗ္ဗေ, ပဗလာပဗလာ ထဝါ၊
နော ယာတာ ယာဝဟောသိတ္တံ, သုခဒုက္ခပ္ပဒါ သိယံ။

၂၈။ ပဗလာ-အာသေဝန, ပစ္စည်းရ၍, အားရှိကြကုန်သော၊
ကုသလာဝါ-ကုသိုလ်တို့သည်၎င်း၊ အထ-ထိုမှတပါး၊ အပဗလာ-
အာသေဝန, ပစ္စည်းမရ၍, အားမရှိကြကုန်သော၊ အကုသလာ
ဝါ-အကုသိုလ် တို့သည်၎င်း၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသော တရားတို့သည်၊
ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ အဟောသိတ္တံ-အဟောသိကံအဖြစ်သို့၊
နော ယာတာ-မရောက်ကုန်သေး၊ တာဝ-ထို အဟောသိကံ မဖြစ်
သမျှ ကာလပတ်လုံး၊ သုခဒုက္ခပ္ပဒါ - ချမ်းသာ ဆင်းရဲကို ပေးနိုင်
ကုန်သည်၊ သိယံ-ဖြစ်ကုန်၏။

x x x x x x x x x

၂၉။ ပဗလာ•ပဗလာ။ ။ပ (ပဝုဒ္ဓံ) - ကြီးသော + ဗလံ-
အားတည်း၊ ပဗလံ - အား၊ ပဗလံ + ယေသံတိ ပဗလာ = ကြီးသော
အားရှိသော ကုသိုလ်တို့၊ န+ပဗလာ အပဗလာ- ပဗလ မဟုတ်သော
အကုသိုလ်တို့၊ ကုသိုလ်တို့သည် ပြုပြီးသောအခါ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ
ဖြစ်တတ်သောကြောင့် ပရစေတနာ အကူအညီကို ရကြ၏။ ထို ပရ
စေတနာ အကူအညီကိုပင် အဘန်ဘန် ထုံသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြု
သောကြောင့် “သုတ္တန်အာသေဝနပစ္စည်း” ဟု ခေါ်၏။ ထို အာသေ
ဝနပစ္စည်းရသောကြောင့် ကုသိုလ်တို့သည် အားရှိကြကုန်၏။

အပဗလာ။ ။ အကုသိုလ်တို့ကား ပြုပြီးနောက် ထိုအကုသိုလ်ကို
အားပေးသော အာသေဝနပစ္စည်း မရကြ၊ “ ပြုမိတာ မှားပေါ့” ဟု နောင်တ
ပူပန်မှုပင် ဖြစ်ရသေး၏။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်မှန်လျှင် သုတ္တန်နည်းအားဖြင့်
အာသေဝနပစ္စည်း ရရှိခဲ့ယဉ်းကြသည်။ [ပဗလာအာသေဝနာဒိ လာဘေန
ဗလဝန္တောဝါ၊ အထ အပဗလာ တဒဘာဝေန ဒုဗ္ဗလာဝါ၊ - ဋီကာ။]
[ပဋ္ဌာန်းအာသေဝန ပစ္စည်းကား ဇော ၇ ကြိမ် စောရသဖြင့် ကုသိုလ်
အကုသိုလ် ၂ မျိုးလုံးပင် အာသေဝနပစ္စည်း ရကြပါ၏။ ထို ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းကို
ဤနေရာ၌ မဆိုလိုပါ။] ကြွင်းအဓိပ္ပါယ်များကား အဘိဓမ္မာ နားလည်ပြီးသူ
တို့အတွက် ထင်ရှားပြီ၊ ဤစကားအရ “ကုသိုလ်က အားရှိမြဲဖြစ်၍ နေခံဆုံး၌
ကုသိုလ်က အကုသိုလ်ကိုသတ်၍ ဘဝဇာတ် သိမ်းကြရသည်” ဟု မှတ်။

အဗျပေတ ပ-ဒု-တ ပါဒါဒိ ယမက

၂၉။ သာဒရံ သာဒရံ ဟန္တ၊ ဝိဟိတာ ဝိဟိတာ မယာ၊
ဝန္တနာ ဝန္တနာ မာန-ဘာဇနေ ရတနတ္ထယေ။

၂၉။ ဝန္တနာ မာန ဘာဇနေ - ရှိခိုးခြင်း မြတ်ခိုးခြင်းတို့၏ တည်ရာဖြစ်တော်မူသော၊ ရတနတ္ထယေ-ရတနာ ၃ ပါးအပေါင်း၌၊ သာဒရံ- ရိုသေခြင်းနှင့် တကွ၊ ယာ ဝန္တနာ - အကြင် ရှိခိုးခြင်းကို၊ မယာ-ငါသည်၊ ဝိဟိတာ-ပြုစီရင်အပ်ပြီ၊ ဝိ+ဟိတာ- လောကုတ် လောကီ၊ နှစ်လိကြီးမားဘို့၊ ထူးသော အစီးအပွားဖြစ်သော၊ သာ ဝန္တနာ - ထို ရှိခိုးခြင်းသည်၊ ဒရံ- ကိုယ် စိတ် ၂ တန် ပူပန်ခြင်းကို၊ ဟန္တ-ပယ်ဖျောက်ပါစေသတည်း။

x x x x x x x x x

၂၉။ သာဒရံ သာဒရံ။ ။ဤ၌ သာဒရံ တပုဒ်သာ အနက်ရှိ၍ သာဒရံ တပုဒ်ကား သူ့အတိုင်း အနက်မရှိ၊ “ သာ + ဒရံ ” ဟု ခွဲမှ အနက်ရှိသည်ကို သတိပြုပါ။ သဟ+အာဒရေနာတိ သာဒရံ၊ဝိဟိတာ ဟူသော ကြိယာ၏ ဝိသေသနဖြစ်၍ နပုလ္လိန် ဒုတိယာကေဝစနန္တ ထားရသည်။

သာ+ဒရံ ဟန္တ။ ။သာကို ဝန္တနာနှင့်တွဲ၊ ဒရဓာတ်ကား ဒါဟ (ပူပန်=ပူလောင်)အနက်ဟော၊ ဒရဏံ-ပူပန်ခြင်း၊ ဒရော-ခြင်း။ [အာ ရှေးရှိလျှင် ထို ဒရဓာတ်သည် အာဒရ(ရိုသေခြင်း)အနက်ကို ဟော၏။ “အာဒရဏံ အာဒရော”ဟုပြု] ဟန္တ၌ ဟနဓာတ်, တု ဝိဘတ်၊ အ ပစ္စည်းချေ၍ (န)ကို တုသို့ကပ်။

ဝိဟိတာ။ ။ဝိပုဗ္ဗော ဓာ ကရောတုတ္ထ-ဝိရှေးရှိသော ဓာဓာတ် သည် ကရဓာတ်၏(ပြုခြင်း)အနက်၌ ဖြစ်၏။ နောက် ဝိဟိတာကိုကား “လောကီယလောကုတ္တရသမ္ပတ္တိသာဓနတော ဝိသေသေန+ဟိတာ” ဟု ဒီကာသစ်ဖွင့်သည်။ [ဒီကာဟောင်း၌ကား ဟိတာကို “ပထျာ-စီးပွားကို ပြုတတ်သော ” ဟု ဖွင့်၏။ ဟိဟနှင့် ပထျကို အနက်တူ ဟု ထောမနိမိ ဆိုသည်။]

အဗုပေတ ဝတုက္က ပါဒါဒိ ယမက

၃၀။ ကမလံ ကမလံကတ္တံ၊ ဝနဒေါ ဝနဒေါမ္မရံ၊
သုဂတော သုဂတော လောကံ၊ သဟိတံ သဟိတံ ကရံ။

၃၀။ ကမလံ-ကြာသည်၊ ကံ-ရေကို၊ အလံကတ္တံ-တန်ဆာဆင်ခြင်းငှါ၊ (ဟောတိ-၏၊) ဝနဒေါ-ရေကိုပေးတတ်သော၊ (တနည်း) အဝနဒေါ-ကောံပင်များစွာ၊ ပြည့်စုံလာအောင်၊ ချိန်ခါသင့်မြတ်၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းကို ပေးတတ်သော၊ ဝနဒေါ- ရေကို ပေးတတ်မိဃ်းတိမ်မြတ်သည်၊ အမ္မရံ - ကောင်းကင်ကို၊ (အလံကတ္တံ-ငှါ၊ ဟောတိ-၏၊) သဟိတံ-ပြည့်စုံသော၊ ဟိတံ- အစီးအပွားကို၊ ကရံ- ပြုတော်မူတတ်သော၊ သုဂတော - ကောင်းစွာ မိန့်တော်မူတတ်သော၊ သ သုဂတော- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ လောကံ-လောက ၃ ပါးကို၊ (အလံကတ္တံ-ငှါ၊ ဟောတိ-ဖြစ်တော်မူ၏။)

x x x x x x x x

၃၀။ ကမလံ ကမလံ။ ။ကံ - ရေကို+ အလံ - တန်ဆာဆင်တတ်၏၊ ဣတိ ကမလံ(ကြာ)၊ နေံ ကမလံ၌ ကံ+အလံဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ အလံကို ကတ္တံနှင့် “အလံကတ္တံ” ဟု တွဲ။

ဝနဒေါ ဝနဒေါ။ ။ရေဟောပရိယာယ်တွင် “ဝန” ပုဒ်လည်း ပါ၏၊ [အဘိဓာန်ကြည့်ပါ။] ဝနံ + ဒဒါတိတိ ဝနဒေါ - ရေကိုပေးတတ်သော မိဃ်းတိမ်၊ တနည်း-ဝနဒေါ ၊ ပုဒ်ကို “ဝနဒေါ+အဝနဒေါ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ “ အဝ - ရက္ခဏေ ” ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ အဝိယတေ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ အဝနံ-ခြင်း၊ အဝနံ- ကောံပင်များကို ပျက်စီးခြင်းမှ စောင့်ရှောက်ခြင်းကို+ဒဒါတိတိ အဝနဒေါ။

သဟိတံ သဟိတံ။ ။“သဟ+ဣတံ-တကွဖြစ်သော” ဟူသော သဒ္ဒတ္တကို “သမ္ပုဏ္ဏံ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်၏၊ နောက် သဟိတံ၌ “သ+ဟိတံ ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ဟိတံကို “ အဘိဝုဒ္ဓိံ - တိုးပွားခြင်း ” ဟု ဖွင့်၏၊ တိုးပွား-ဟူသည်လည်း “စီးပွား” ပင်တည်း၊ ဘုရားရှင်သည် ဤသတ္တလောကကြီးကို တန်ဆာဆင်တော်မူရာ ရောက်၏၊ ဘုရား မရှိသော လောကကြီးကား အကုသိုလ်စိတ်တွေ များပြားသဖြင့် လူကောင်း သူကောင်းတို့အတွက် ပျင်းရိ ငြီးငွေ့ဘွယ်ရာ ဖြစ်လေသည်။

နိဂုံး, အတိဒေသ

၃၁။ အဗျပေတာဒိယမက-သေသော လေသော နိဒဿိတော၊
ဥေယျာနိမာယေဝ ဒိသာ-ယညာနိယမကာနိပိ။

၃၁။ အဗျပေတာဒိယမကဿ-အဗျပေတ ပါဒါဒိယမက၏။
ဧသော လေသော- ဤအနည်းငယ်သော ဥဒါဟရုဏ်ကို၊(မယာ-
ငါသည်။) နိဒဿိတော - ထုတ်ပြအပ်ပြီ။ ဣမာယေဝ ဒိသာယ-
ဤညွှန်ပြအပ်ပြီးသော နည်းလမ်းဖြင့် သာလျှင်၊ အညာနိပိ- အခြား
လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ယမကာနိ-ယမကတို့ကို၊ ဥေယျာနိ-သိထိုက်
ကုန်၏။

x x x x x x x x

၃၁။ အဗျပေတာဒိ၊ပေ၊နိဒဿိတော ။ ။ ဤရှေ့ ၂ ပါဒဖြင့်
ယမကတို့၏ နိဂုံးကိုပြ၏။ “အဗျပေတ+ အာဒိယမကဿ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊
“အဗျပေတ အာဒိယမကပုံစံကို ၄မျိုးလေခံမျှ အနည်းငယ်ပြအပ်ပြီ၊
“ပြ၍ပြီးပြီ” ဟုလို၊ မဇ္ဈေ-အန္တ အဗျပေတနှင့်တကွ ဗျပေတ-ဥဘယ
မိဿ ယမကအများအပြား ကျန်သေးရကား အနည်းငယ်မျှသာ ပြခဲ့
သောကြောင့် “လေသော” ဟု ဆိုသည်။ လေသသဒ္ဒါသည် “စုလ္လမတ္ထေ
တ္ထိယံ လေသ , လဝါဏူ ဟိ ကဏော ပုမေ ” ဟူသော အဘိဓာန်
(၇၀၅) နှင့်အညီ အနည်းငယ် အနက်ဟောတည်း၊ ထိုအနည်းငယ်
ကိုပင် ရှေးက “အမြွက်” ဟု ဆိုကြသည်။

ဥေယျာနိ၊ပေ၊ယမကာနိပိ၊ ။ ဤ နောက် ၂ ပါဒဖြင့် “ ကျန်
သေးသော အခြားယမကတို့ကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း သိပါလေ” ဟု
ညွှန်ပြသည်။ [အဋ္ဌကထာကြီးများ၌ အတိဒေသ သံဝဏ္ဏနာမျိုးပင်
ဖြစ်သည်။] “ ဥေယျာနိ+ဣမာယ+ေဝ+ဒိသာယ+အညာနိ ” ဟု
ပုဒ်ခွဲ၊ ထို၌ “ ဒိသာ ” သဒ္ဒါသည် “ ဒိဿတိ အတိဒိဿတိ- ညွှန်ပြ
အပ်၏ ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ “ညွှန်ပြအပ်သော နည်းလမ်း”
ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ ဣမာယ ဒိသာယာတိ
ဣမိနာ ဥပါယေန မဂ္ဂေန-ဤနည်းလမ်းဖြင့်” ဟု ဋီကာဟောင်းဖွင့်၏။
“ ဣမိနာ နယေန ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သာ၊ ဤ
ညွှန်ပြချက်အရ ဋီကာတို့ပြအပ်သော ယမကအချို့ကား—

၁။ ဂုဏာ ဂုဏေန သဟတေ၊ သာဓဝေါ သာဓဝေါ ဇနာ၊
ဝိဂါဟန္တေ သမံ နာထ၊ စိတ္တံ စိတ္တေ ကထန္တုတေ။

အမှာ။ ။ဒုတိယပါဒ အစဝယ် “ သာဓဝေါ သာဓဝေါ ” ဟု ယမက ပြုသောကြောင့် အဗျပေတ ဒုတိယပါဒါဒိယမက။

၂။ ပိယေန ဝစသာ သဗ္ဗေ၊ ပိယနာပွိယဘာဏီနော၊
ပါဒါနတေ ဇိနော ကာသိ၊ သောဓမ္မော ဟန္တု ဝေါ ပိယံ

အမှာ။ ။ပဌမပါဒအစ၊ ဒုတိယပါဒ အစဝယ် “ ပိယေန , ပိယေန ” ဟု ယမကပြုသောကြောင့်၎င်း , အလယ်၌ ဝစသာသဗ္ဗေ ခြားသော ကြောင့်၎င်း , ဗျပေတ ပဌမ ဒုတိယ ပါဒါဒိယမက။

၃။ သမလံ သမလံ ကတ္ထုံ , သုစိရံ သုစိရံ ဇယေ၊
သုစိရံ သုစိရံ ဝန္တံ , သမလံ သမလံ ဘိယော။

အမှာ။ ။ပဌမ စတုတ္ထပါဒတို့၌ “ သမလံ သမလံ ” ဟု ၎င်း , ဒုတိယ တတိယပါဒတို့၌ “ သုစိရံ သုစိရံ ” ဟု ၎င်း ယမက ပြုရာ၌ “ သမလံ သမလံ ” သက်သက် ဆိုလျှင် အလယ်၌ ပုဒ်မခြားသောကြောင့်၎င်း , ပဌမပါဒသမလံ သမလံနှင့် စတုတ္ထပါဒ သမလံ သမလံ အတွဲဆိုလျှင် အလယ်၌ ပုဒ်တွဲခြား သောကြောင့်၎င်း , (သုစိရံ သုစိရံလည်း နည်းတူဖြစ်သောကြောင့်၎င်း) အဗျ ပေတ ဗျပေတ သဗ္ဗပါဒါဒိယမကတည်း။

၄။ မနောဟရ ဟရက္ခေသံ , ဇိန စေတော ဘဝံ မမ၊
နန္ဒ တုဝံ ပါရမီသာရာ , မတဘာဝိတ မောသဓံ။

အမှာ။ ။ပဌမပါဒ၏အလယ်၌ “ ဟရ-ဟရ ” ဟု ယမကပြုသောကြောင့် ပဌမပါဒ မဇ္ဈယမက။

၅။ သာဓုနာ ရဗ္ဗယ ဇယ-ဒ္ဓနိနာ ပူရယီ မဟိံ၊
ယော နံ ဇိနဝရံ မိ ရ , မတ္တကာမောသိ စေ တုဝံ။

အမှာ။ ။ပဌမပါဒ၏ အဆုံး၌ “ ဇယ-ဇယ ” ဟု ယမကပြုသောကြောင့် အဗျပေတ ပဌမ ပါဒန္တယမကတည်း။ ဤဂါထာများ၏ အနက်ကို ဋီကာသစ်ကြည့်၍ သိကြပါလေ။

ယမကများပုံ

၃၂။ အစ္စန္ဒဗဟဝေါတေသံ၊ ဘေဒါသမ္ဘေဒယောနယော၊
တတ္ထာပိ ကေစိ သုကရာ၊ ကေစိ အစ္စန္ဒဒုက္ကရာ။

၃၂။ တေသံ-ထိုယမကတို့၏။ သမ္ဘေဒ ယောနယော- ရောစပ်
ခြင်းဟူသော အကြောင်း ရှိကုန်သော၊ ဘေဒါ - အထူး အပြား
တို့သည်၊ အစ္စန္ဒ ဗဟဝေါ-အလွန်များကုန်၏။ တတ္ထာပိ-ထိုအလွန်
များသော အပြားတို့တွင်လည်း၊ ကေစိ - အချို့ အပြား တို့ကို၊
သုကရာ-လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်ကုန်၏။ ကေစိ - အချို့ အပြားတို့ကို၊
အစ္စန္ဒဒုက္ကရာ-အလွန်ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်ကုန်၏။

x x x x x x x x

၃၂။ အစ္စန္ဒ၊ ပေ၊ ဒုက္ကရာ ။ ။ “ ဥေ ယျာနိမာယေဝ ဒိသာ-
ယညာနိ ယမကာနိပိ” ဟု အဘယ့်ကြောင့် နည်းညွှန်ပြရုံ ညွှန်ပြရပါ
သနည်း၊ အားလုံးစုံအောင် တိုက်ရိုက်ပြသင့်သည် မဟုတ်ပါလော-
ဟု စောဒနာဘွယ် ရှိသောကြောင့် “ အစ္စန္ဒဗဟဝေါ ” စသော
ဝါထာကိုမိန့်၊ “ယမက တို့ကို အာဒိမဇ္ဈ၊ အာဒိအန္တ၊ မဇ္ဈအန္တ၊
အာဒိ မဇ္ဈ အန္တ၊ ပဌမ ပါဒါဒိ ဒုတိယမဇ္ဈ၊ ပဌမပါဒမဇ္ဈ ဒုတိယ
ပါဒန္တ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရောနှောလိုက်လျှင် ယမက အပြားတို့သည်
အလွန်ပင်များကုန်၏။ ထို ယမကအပြားတို့တွင် အချို့အပြားသည်
ပြု၍ လွယ်ကူ၏၊ အချို့ကား အလွန် ခက်သည် - ဟူလို။ [တတ္ထဖြင့်
“ ဘေဒါ ” ကို ပြန်၍ စွဲရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထို တတ္ထ၏ စွဲနက်တွင်
ပါသော ကေစိဖြင့် ဘေဒတချို့ကိုသာ စွဲရသည်။ “ ထိုယမကတို့တွင်
အချို့ယမက ” ဟု စွဲကြသည်ကား စာသွားထုံးစံမကျ။]

သမ္ဘေဒယောနယော။ ။ သမ္ဘိဇ္ဇနံ-ရောနှောခြင်း၊ သမ္ဘေဒေါ-
ခြင်း။ [သံပုဗ္ဗ+ဘိဒ၊ ဣ၊] ဇာတ်ချင်းရောသည်ကို “ ဇာတိသမ္ဘေဒ ”
ခေါ်သကဲ့သို့၊ ယမကချင်း ရောသည်ကိုလည်း “ သမ္ဘေဒ ” ဟု ခေါ်၏။
ယောနိသဒ္ဓါသည် “ မဂ္ဂဟေတုသု ယောနိ သာ ” - (၀၄၀) အဘိဓာန်
နှင့်အညီ ဟေတုအနက်ဟောတည်း။ “ သမ္ဘေဒေါ+ယောနိ ယေသံတိ
သမ္ဘေဒယောနယော- ရောစပ်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိကုန် (ရောစပ်
ခြင်းကြောင့် များကုန်သော) အပြားတို့။ [ယောနိသဒ္ဓါ၏ မူလဣတ္ထိ

လစ်လျူရှုပုံ

၃၃။ ယမကံ တံ ပဟေဠိစ၊ နေကန္တ မရရာနိ တိ၊
ဥပေက္ခိယန္တိ သဗ္ဗာနိ၊ သိဿခေဒဘယာ မယာ။

၃၃။ တံ ယမကံ-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ယမကသည်၎င်း၊ ပဟေ
ဠိစ- ပဟေဠိသည်၎င်း၊ နေကန္တ မရရာနိ - နေကန် ချိုဆိမ့်ကုန်သည်၊
ဝါ-နေကန် ကောင်းကုန်သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊

x x x x x x x x

လိန်သို့ မလိုက်ဘဲ အညပုဒ် အနက်ဖြစ်သော ဘေဒါပုဒ်၏ ပုံလိန်သို့
လိုက်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “ယောနိယော” ဟု မရှိသင့်၊ အဂ္ဂယော
ကဲ့သို့ “ယောနယော” ဟုသာ ရှိသင့်သည်။]

ကေစိ အစ္စန္တဒုက္ကရာ။ ။ ဤ “အစ္စန္တ ဒုက္ကရာ” အရ စီကုံးဘို့
အလွန်ခက်သော ယမကအချို့ အပြားကို ငိုကာတို့ပြု၏။ ထိုတွင်...
တပါဒရှိ “နတေ နတေ” မခြားသောကြောင့်၎င်း၊ အခြားပါဒရှိ
နတေ နတေနှင့်ကား ပုဒ်ခြားသောကြောင့်၎င်း အဗျပေတ ဗျပေတ
မည်သော စတုက္က ပါဒမဇ္ဈ ဂါထာကား—

သမုန္ဓတေ နတေ သတာ၊ ကထံ နတေ နတေ သိယံ၊
ယတော နတေ နတေ ပိတော၊ သိယံ နတေ နတေ သုဘာ။

ယတော-အကြံကြောင့်၊ တေ-အရှင်၏၊ သတာ-တင့်တယ်သော၊
သမုန္ဓတေန-ကောင်းစွာမြင့်မောက်ခြင်းကြောင့်၊ နတေ - ညွတ်ကိုင်း
ခြင်းသည်၊ (သတိပိ-ရှိသော်၎င်း၊) အနတေ - မညွတ်ကိုင်းခြင်းသည်၊
(သတိပိ-၎င်း)၊ တေ တေ သုဘာ- ထိုထို တင့်တယ်ခြင်းတို့သည်၊ နန
သိယံ- မဖြစ်မဟုတ်၊ ဖြစ်ကုန်သည်သာ၊ အတော - ထို့ကြောင့်၊ တေ
သုဘာ-ထို တင့်တယ်ခြင်းတို့သည်၊ နတေ-သည်၊ သတိ-၎င်း၊ အနတေ-
သည်၊ သတိ- ၎င်း၊ ကထံ န သိယံ - အဘယ်မှာ မဖြစ်ဘဲ ရှိကုန်တော့
အံ့နည်း၊ ဘဝန္တေ ၀ - ဖြစ်ကုန်သည်သာ။ဤသို့ စသည်ဖြင့် အချို့
ယမကတို့၏ အပြားသည် အလွန်ခက်ခဲကြလေ၏။

၃၃။ ယမကံ တံ၊ ပေ၊ မရရာနိတိ။ ။ “ယမကသည် ကဝိတို့၏
လက်စွမ်းပြဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ပဟေဠိသည်(ကာမဖြင့် ပျော်မည့်

သဗ္ဗာနိ- အလုံးစုံသော ယမက ပဟေဠိတို့ကို၊ သိဿခေဒဘယာ-
တပည့်တို့၏ ပင်ပန်းမည့် ဘေးကြောင့်၊ မယာ - ငါသည်၊ ဥပေက္ခိ
ယန္တိ- အကျယ်မပြု လစ်လျူရှုအပ်ကုန်၏။

x x x x x x x x x

အစား) စကားထာဝှက်တန်း (ပညာရှိ ကစားနည်း) ဖြစ်ခြင်း၊
အကျဉ်းအကြပ် ကိစ္စ၌ သူတပါးတို့ကို လှည့်စားနိုင်ခြင်း ကြောင့်၎င်း၊
အကျိုးများသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် ယမကကိုလည်း
စုံအောင် မပြု , ပဟေဠိကိုလည်း လုံးလုံး မပြုဘဲ လစ်လျူရှုပါသ
နည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိရကား “ယမကံ တံ” စသော ဂါထာကို မိန့်၊
ထို ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သုကရ- ဒုက္ကရ ယမကသည်၎င်း , မဆိုခဲ့သော
ပဟေဠိသည်၎င်း၊ နေ၌ပြုမည့် သဒ္ဓါဂုဏ်ဟူသော သဒ္ဓရသ, အတ္ထာ
လင်္ကာရ ဟူသော အတ္ထရသ မရှိကြပါ။ ထို့ကြောင့် အကျယ်ပြုလျှင်
တပည့်များ ပင်ပန်းမည်စိုးသောကြောင့် လစ်လျူရှုရ ပါတော့သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဆိုခဲ့ပြီးသော ယမကကို “ယမကံတံ” ဟု တသဒ္ဓါ
ဖြင့် ပြန်၍ ညွှန်ပြ၏။ ပဟေဠိကိုကား နာမည်တပ်ရုံမျှတပါး ပုံစံတခုမျှ
မပြုခဲ့သောကြောင့် တသဒ္ဓါဖြင့် မညွှန်ဘဲ ထားသည်။ ထို့ကြောင့်
“သာပဟေဠိ” ဟု မပြင်သင့်၊ မရရာနိပုဒ်သည် ပဟေလီ ဟူသော
ဣတ္ထိလိန်သို့လိုက်သင့်သော်လည်း သဒ္ဓိသုပစာသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့်
မူလလိန်အတိုင်း “မရရာနိ” ဟုပင် ထားရသည်။ ချိုဆိမ့်သော အရသာ
၏ “မရရ” အမည်ကို ယမကပဟေလီတို့အပေါ်၌ တင်စားခြင်းကို
“ သဒ္ဓိသုပစာ ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဥပစာသဒ္ဓါတို့၌ မူလလိန်
မပြောင်းရ။

အမှာ ။ ။ ဤသို့လျှင် အရှင် သံဃရက္ခိတ ဆရာ့ကိုယ်တိုင်က
လစ်လျူရှုထားခဲ့ပါသော်လည်း ဒီကာဆရာတို့က ပဟေလီကို ပြုထား
သည် အားလျော်စွာ နိဿယ ဆရာတို့လည်း ဒီကာမှထုတ်၍ ပြကြ
သောကြောင့် ဤကျမ်း၌လည်း ပြရပေလိမ့်မည်။ သို့သော် ဤနေရာ၌
ပြုလျှင်(ကျမ်းရင်းကိုသာ ပခာနထားရသော စာသင်သားတို့အတွက်)
ငြီးငွေ့ဘွယ်ဖြစ်သောကြောင့် ဗဟုသုတလိုလားသူတို့အတွက် ဒေါသ
ပရိဟာရာဝဗောဓအခက်ဆုံးမှ အခက်ငယ်တခုအဖြစ်ဖြင့် သီးခြား
ပြပါမည်။

ဝိရောဓိဒေါသ

၃၄။ ဒေသကာလ ကလာလောက-ဗြဟ္မာဂမဝိရောဓိ ယံ၊
တံ ဝိရောဓိပဒံ စေတ၊ မုဒါဟရဏတော ဖုဋံ။

၃၄။ ယံ - အကြင်ပုဒ်သည်။ ဒေသ ကာလ ကလာ လောက
ဗြဟ္မာဂမ ဝိရောဓိ - ကုန်းရေ တောတောင် အစရှိသောအရပ်၊
နေညဉ့်ဥတု စသောအခါ၊ ကခြင်း သိဆိုခြင်း စသော ကလာ၊
လူ့ပြည် နတ်ပြည်စသော လောက၊ အသင့်ယုတ္တိဟု ဆိုအပ်သော
ဗြဟ္မ၊ ပိဋကတော်ကျမ်း ဗေဒင်ကျမ်းဟူသော အာဂုဏ်တို့နှင့်
ဆန့်ကျင်၏။ တံပဒံ - ထိုပုဒ်သည်။ ဝိရောဓိပဒံ - ဝိရောဓိဒေါသ
ရှိသောပုဒ် မည်၏။ ဧတံ- ဤ ဝိရောဓိပုဒ်သည်။ ဥဒါဟရဏတော-
ဥဒါဟရဏ်အားဖြင့်၊ ဖုဋံ-ထင်ရှား၏။

x x x x x x x

၃၄။ ဒေသ၊ပေ၊ဝိရောဓိ။ ။ ဒေသ-ထလ ဇလ ပဗ္ဗတာဒိ၊
ကာလော-ရတ္တိ ဒိဝေါ၊ ဟေမန္တာဒိဝသေန တိဝိဓော၊ ဝသန္တာဒိ
ဝသေန ဆဗ္ဗိဓော-ထိုကာလသည် ဟေမန္တ စသောအားဖြင့် ၃ ပါး၊
ဝသန္တ၊ ဂိမ္မ၊ ဝဿာန၊ သရဒ၊ ဟေမန္တ၊ သိသိရအားဖြင့် တနည်း
၆ ပါးပြား၏။ ကလာ-နစ္စဂီတာဒိ စတုသဗ္ဗိ၊ ကလာ- ဟူသည် ကခြင်း
သိဆိုခြင်းစသောအတတ် ၆၄ ပါးတည်း၊ (၆၄ ပါးသရုပ်ကို ကပ္ပဒုမ
စသော သက္ကတအဘိဓာန်တို့၌ ပြုထားသတတ်။)

ထို ကလာအတတ် ၆၄ ပါးကို ယောနိဿယ၌ အနည်းငယ်
သရုပ်ဖော်ထား၏။—ကခြင်း၊ သိဆိုခြင်း၊ တီးမှုတ်ခြင်း၊ ဟင်းချက်၊
မုံလုပ်၊ စက်ကြိယာအလုပ်၊ အိမ်ဆောက်အလုပ်၊ တိုက်တည်အလုပ်၊
လက်နက်အလုပ်၊ ပန်းပဲ၊ ပန်းတိမ်၊ ပန်းပု၊ ပန်းပွတ်၊ ပန်းတင်း
အလုပ်၊ တောင်းယက် ဖျာယက်စသော အလုပ်၊ ဤသို့ စသော
အတတ်ငယ် ၆၄ ပါးကို ကလာ - ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအတတ်ငယ်မျိုး
တတ်သူကို “သိပ္ပိကာ” ဟု ၎င်း၊ “ကာရ” ဟု ၎င်း ခေါ်၏။ ထိုလူမျိုး
တို့ကို တိုင်းပြည်နိုင်ငံ၌ အတတ်တူရာပေါင်း၍ “ရပ်ကွက်” သီးခြား
ချထားမြဲတည်း။ ထိုအတတ်တူ လူစုကို “သေဏီ” ဟု ပါဠိ၌ သုံးစွဲ
သည်။ [ဆင်အတတ်၊ မြင်းအတတ် စသော အတတ်ကြီး ၁၀ ပါး
တတ်သူကို “ပဏ္ဍိတ-ပညာရှိ” ဟု ခေါ်သတတ်။]

လောကော - ထာဝရ ဇင်္ဂမ ဘူတ ပဝတ္ထိ သင်္ခါတော၊ (ထာဝရ ဖြစ်သော အရာဝတ္ထု၊ ရှေ့ပြောင်းတတ်သော သတ္တုတို့၏ဖြစ်ရာ ကမ္ဘာလောကတည်း။) ဣယော - ယုတ္တိ၊ (လောက၌ အသင့်ယုတ္တိ ရှိခြင်းကို ဣယဟု ခေါ်၏။) အာဂမော - ဣဟ ဗုဒ္ဓဝစနံ၊ (ဤနေရာ၌ ဘုရားစကားတော် ပိဋက ၃ ပုံကို အာဂမ ဟု ခေါ်၏။) အညတ္ထပန သုတိဓမ္မသံဟိတောစ၊ (အခြားသာသနာပဉ္စကား ဝေဒကျမ်းတရား နှင့် စပ်သောစကားကိုလည်း အာဂမဟု ခေါ်ရသည်။) - ဒီကာသစ်။
 [ဝိရောဓော ယဿာတိ ဝိရောဓိ၊ ပဒံကိုဇွံ၍ နပုလ္လိန်။]

ဧတံ၊ ပေ၊ ဖုဋံ။ ။ မြလေးပန်းသည် ကုန်းပေါ်၌သာ ပွင့်လေ့ရှိ၏။ သို့ပါလျက် “မြလေးပန်းတို့သည် ရေထည်း၌ပွင့်ကုန်၏” ဟု ရေးသား စီကုံးလျှင် အရပ်ဒေသနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဒေသဝိရောဓိဖြစ်၏။ ကုမုဒြာ ကြာပန်းတို့သည် ညဉ့်ကာလ၌ လရောင်နှင့်တွေ့မှ ပွင့်လေ့ ရှိကြ၏။ သို့ပါလျက် “နေ့အခါ၌ ကုမုဒြာ ကြာပန်းများ ပွင့်ကြလေ၏” ဟု ရေးသား စီကုံးလျှင် ကာလဝိရောဓိ ဖြစ်၏။ ကခြင်း သီဆိုခြင်းစသော အတတ်ငယ်မျိုးကို ပြသော ကလာကျမ်းနှင့် ဆန့်ကျင်၍ က - ဆို- တီးမှုတ်ခြင်းသည် ကလာဝိရောဓိဖြစ်၏။ “မီးသည် အေး၏။ စန္ဒကူး သည် ပူ၏။ ရှားပင်သည် အနှစ်မရှိ၊ ကြက်ဆူပင်သည် အနှစ်ရှိ၏” ဟု ဆိုလျှင် လောကထုံးစံနှင့် ဆန့်ကျင်သော လောကဝိရောဓိ ဖြစ်၏။ မိဒ္ဓသည် နာမ်တရားတည်း။ မိဒ္ဓကို ရုပ် ဟု ဆိုကြသော ပရဝါဒီတို့က ရုပ်ဖြစ်ကြောင်းကို ယုတ္တိအမျိုးမျိုး ပြသော်လည်း ယုတ္တိ မရခြင်းသည် ဣယဝိရောဓိ ဖြစ်၏။ ပိဋကကျမ်း ဝေဒကျမ်း တို့နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ရေးသားစီကုံးလျှင် အာဂမ ဝိရောဓိဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ဝိရောဓိဒေါသ သည် သု သဘောအားဖြင့်ထင်ရှားပြီးဖြစ်၍ ဥဒါဟရုဏ်ထုတ်ပြဘွယ် မလို ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် အဖြေကို ပြရာ၌ ထိုပုံစံများ ထင်ရှားပါ လိမ့်မည်။

[ဆောင်] တောင်ထိပ်ကြာပေါက် (ဒေသ), အနောက်နေထွက် (ကာလ), ပြိုအက်မြင့်မိုရ် (ဣယ) , မီးကိုမပူ , ဇေးစွာဟူ (လောက) , မှတ်ယူ ဝိရောဓိ။

နေယျ ၃၅။ ယဒပ္ပတိတ မာနိယ , ဝတ္တဗ္ဗံ နေယျ မာဟု တံ၊
ယထာ သဗ္ဗာပိ ဝေလာ, ဒိသာ ရောစန္ဒိ ရတ္တိယံ။

၃၅။ ယံ(ပဒံ)- အကြင်ပုဒ်သည်။ အပ္ပတိတံ - အနက်အားဖြင့်
မထင်ရှား၊ အာနိယ-ပုဒ်တပါးကိုဆောင်ယူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-ဆိုထိုက်၏၊
တံ-ထိုပုဒ်ကို၊ နေယျံ-နေယျဒေါသရှိသောပုဒ်ဟူ၍၊ အာဟု-ဆိုကြ
ကုန်၏၊ ယထာ-ကား၊ သဗ္ဗာပိ၊ ပေ၊ ရတ္တိယံ-သဗ္ဗာပိ၊ ပေ၊ ရတ္တိယံ
ဟူသည်တည်း။ [ရတ္တိယံ-ညဉ့်၌၊ သဗ္ဗာပိ - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်
သော၊ ဒိသာ - အရပ်မျက်နှာ တို့သည်၊ ဝေလာ - ဖွေးဖွေးဖြူကုန်
လျက်၊ ရောစန္ဒိ- တင့်တယ် တောက်ပကုန်၏။]

x x x x x x x x x

၃၅။ ယဒပ္ပတိတံ ၊ ပေ ၊ တံ ။ ။ နေတဗ္ဗောတိ နေယျော-
(တိုက်ရိုက် မပါသဖြင့်) ဆောင်ယူထိုက်သော အနက်၊ နေယျော
အဿ အတ္ထိတိ နေယျံ-ဆောင်ယူထိုက်သော အနက်ရှိသောပုဒ်၊ သူ၏
နဂိုရ်အတိုင်းအားဖြင့် အဓိပ္ပာယ် မထင်ရှားရကား (လိုနေသော
အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို) ဆောင်ယူထည့်စွက်မှ အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားသော
ပုဒ်တည်း။ [ပတိပုဗ္ဗ+ဣဓာတ် တ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ပတိတသဒ္ဒါ
သည် “သိအပ်” ဟု သဒ္ဒါနက်ထွက်၏။ “ န+ပတိတံ အပ္ပတိတံ- မသိ
အပ်” ဟုဆိုလျှင် “သိလောက်အောင်မထင်ရှား” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။]

[ဆောင်း] မိမိချည်းကား၊ မထင်ရှား၍၊ တပါးပုဒ်ပါ၌၊ ဆောင်ယူ ကပ်မှ၊
သိအပ်အနက်၊ ရှိသည့်တွက်၊ ခေါ်မြွက် နေယျပုဒ်။

ယထာ၊ ပေ၊ ရတ္တိယံ။ ။ “ ညဉ့်အခါ၌ အရပ်မျက်နှာအားလုံး
ဖွေးဖွေးဖြူကုန်လျက် တင့်တယ်ကုန်၏ ” ဟူရာဝယ် ဖွေးဖွေးဖြူခြင်း၏
အကြောင်းကို ပြဆိုလိုပါလျက် မပြသောကြောင့် “ဝေလာ” ပုဒ်သည်
နေယျဒေါသသင့်သော ပုဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် အဖြေ၌ အကြောင်း
ပြ၍ ဖြေလိမ့်မည်။ [ဧတ္ထ ဒိသာယ ဝိသေသန ဝေလဂုဏံ(ဝေလာ
ဒိသာ၌ ဒိသာ၏ ဝိသေသနဖြစ်သော ဝေလဂုဏ်သည်) ကေလာသ
ကုဋသုဓာတိတ္ထိ စန္ဒရံသိ အာဒိသု ကုတော သဗ္ဗာတံ ဣတိ အနိစ္စိ
တတ္တာ (ဖြူဖြူဖွေးဖွေး အရောင်ရှိသော ကေလာသ တောင်ထွင် ,
အက်တေနံရံ , လရောင်စသည်တို့တွင် မည်သည့် အကြောင်းကြောင့်
ဖြူသည် ဟု မဆုံးဖြတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) အညနိဝတ္တနတ္ထံ

သန္တိ ၃၆။ နေဒိသံ ဗဟုမညန္တိ၊ သဗ္ဗေ သံဗုတ္တ ဝိညုနော၊
ဒုလ္လဘာ-ဝဂတိ သဒ္ဓ-သာမတ္ထိယ ဝိလိယိနိ။

၃၆။ သဗ္ဗတ္ထ- အလုံးစုံသော အဖွဲ့အနွဲ့တို့၌၊ သဗ္ဗေ- အလုံးစုံ ကုန်သော၊ ဝိညုနော-ပညာရှိတို့သည်၊ ဤဒိသံ- ဤသို့ နေယျဒေါသ သင့်သောပုဒ်ကို၊ န ဗဟုမညန္တိ- များစွာ အသိအမှတ် မပြုကြကုန်၊ ဝါ- များစွာ မသုံးစွဲကြကုန်၊ သဒ္ဓသာမတ္ထိယ ဝိလိယိနိ- တိုက်ရိုက် ဟောတတ်သော သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါ၏ ဟောစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော သတ္တိကို ခုန်ကျော်ခြင်း ရှိသော၊ အဝဂတိ - အနက်ကို သိရခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘာ-မရအပ် မရနိုင်။

x x x x x x x x x x

(အခြားသော မလိုရာ အကြောင်းများကို တားမြစ်ခြင်းငှာ) စန္ဒ ကိရဏာဒိ ဝါစကပဒံ အာနေတွာ (လရောင်စသည်ကို ဟောသော ပုဒ်ကို ဆောင်ယူ၍) ဓဝလတာ ဣမိနာတိ ဝတ္တဗ္ဗတ္တာ (မြူတာဟာ ဤအကြောင်းကြောင့်ဘဲ ဟု ဆိုထိုက်သည့်အတွက်) ဓဝလပဒံ နေယျ ဒေါသေန ဒုဋ္ဌံဟောတိ။—ဋီကာသစ်။]

[ဆောင်] အကြောင်းရင်းကို၊ ပြုဘိုလိုလျက်၊ ထို မပါစွာ၊ ဓဝလ၊ နေယျ ဒေါသမှတ်။

ဆိုအပ်လတံသော “ အတ္ထဗျတ္တိဂုဏ် မရှိလျှင်လည်း နေယျဒေါသ သင့်၏” ဟု သရသွတီ ကဏ္ဍာဘရဏ၌ ဆိုသတတ်၊ ထို့ပြင်—“အတ္ထိ နာမ တာတ သုဒိန္ဒ ” စသော ဝါကျ၌ အတ္ထိ၏ ကတ္တာပုဒ်ကို ဓနံ ဖြစ်စေ ဇီဝိတံဖြစ်စေ ဆောင်ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့် နေယျဒေါသ သင့်သော ဝါကျ- ဟု စံကျောင်းနိဿယ၌ မိန့်သေး၏။

- [ဆောင်] (၁) အတ္ထ ဗျတ္တိ, ဂုဏ် မရှိလည်း, ထိုသည့်ပဒ, ဤနေယျ, ဒေါသသင့်သတတ်။
- (၂) တချို့အရာ, ဝါကျမှလည်း, ဆောင်ကာယုမှ, မိပ္ပါယ်ရ, ဝါကျနေယျထပ်။

၃၆။ နေဒိသံ၊ ပေ၊ ဝိညုနော ။ ပညာရှိတို့သည် အစီအကုံး ဟူသမျှ၌ နေယျဒေါသသင့်သော ပုဒ်မျိုးကို အမြတ်တနိုး မပြုကြကုန်၊ “ ထို့ကြောင့် ဂါထာစသည် ဖွဲ့စီရာ၌ နေယျဒေါသ မသင့်အောင် စီပါ ” ဟု ဤဂါထာဖြင့် သတိပေးသည်။

ဒုလ္လဘာ ၊ ပေ ၊ ဝိလိပ်နီ ။ ။ “ဘဒ္ဒကြောင့် နေယျဒေါသ သင့်သောပုဒ်ကို ပညာရှိတို့ အသုံးမပြုကြသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ဒုလ္လဘာ” စသည် မိန့်၊ “စာဖြင့်ရေး၍ စီကုံး နှုန်းဖွဲ့ခြင်း” ဟူသည် ကြည့်ရှုနားထောင်သူတို့မှာ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို သိဘို့ရန်ဖြစ်၏။ ထို ရေးသားအပ်သောစာ (သဒ္ဒါ-စကားလုံး)ဖြင့် အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို တိုက်ရိုက်သိရခြင်း၊ နည်းဥပစာတို့ဖြင့် သွယ်ဝိုက်၍ သိရခြင်း ဟု သိပုံ ၂ မျိုးသာရှိ၏။ ထို ၂ မျိုးကိုကျော်လွန်၍ (ထို ၂ မျိုးမှလွဲ၍) တိုက်ရိုက် မပါသော ပုဒ်တခုကို ဆောင်ယူထည့်မှ အနက်သိရခြင်း ဟု မရှိနိုင်။ ထို့ကြောင့် နေယျဒေါသ သင့်သော ပုဒ်ကို ပညာရှိတို့ မသုံးစွဲကြ- ဟူလို။

မှတ်ချက် ။ ။ [ဗဟု မညန္တိ မန ဓာတ် ယ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီး၏။ အနက်ပေးရာ၌ “ဗဟု မညန္တိ” ဟု ပေါင်း၍ပေးသော်လည်း သမာသ် မဟုတ်။ ဗဟုတပုဒ် မညန္တိ တပုဒ်သာ၊ ဗဟုကား ကြိယာဝိသေသန တည်း။ ကြိယာဝိသေသနမှန်လျှင် ဒုတိယန္တသာ ရှိရသည် ဟု အယူ ရှိသော ဆရာဘို့အလိုအားဖြင့် ယဂိုဏ်းရအောင် နိဂ္ဂဟိတ်ချေထား သည် ဟု ကြံ၊ ဋီကာသစ်၌ကား “ဗဟုမာနံ ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ယ ပစ္စည်း သက်ထားသော နာမဓာတ် ” ဟု ဆိုလေသည်။ ထိုအလို “များစွားမြတ်နိုးမှုကို မပြုကြကုန်” ဟု ပေး။]

ဆက်ဥပဒေ ။ ။ အဝဂတိ၌ အဝပုဗ္ဗ ဝမုဓာတ်သည် သိခြင်း အနက်ဟော၊ [“ယေ ဝတျတ္တာ၊ တေ ဗုရုတ္တာ” အတိုင်းပင်တည်း။] “သဒ္ဒေါစ- တိုက်ရိုက်ဟောနိုင်သော သဒ္ဒါလည်း၊ သာမတ္ထိယံစ-ထို သဒ္ဒါ၏ (နည်းဥပစာတမျိုးမျိုးဖြင့်) ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိလည်း” ဟုတွဲ၊ သဒ္ဒာသာမတ္ထိယံ - ကို + ဝိလိပ်နီ သီလေန - ခုန်ကျော်လေ့ရှိ၏။ ဣတိ သဒ္ဒာသာမတ္ထိယဝိလိပ်နီ၊ [သမတ္ထဿ - ဟောစွမ်း နိုင်သော သဒ္ဒါ၏၊ ဘာဝေါ - ဖြစ်ကြောင်း သတ္တိတည်း၊ သာမတ္ထိယံ - သတ္တိ၊ “ဝိလိပ် - ခုန်ကျော်” ဟူသည်လည်း ထို သဒ္ဒာ၊ ထို သာမတ္ထိယကို ဖယ်ထားခြင်း၊ မပါစေခြင်းတည်း။]

ဝိသေသနာပေက္ခ

၃၇။ သိယာ ဝိသေသနာပေက္ခံ၊ ယံ တံ ပတွာ ဝိသေသနံ၊
သာတ္ထကံတံ ယထာတံသော၊ ဘိယျောပဿတိစက္ခုနာ။

၃၇။ ယံ - အကြင် ဝိသေသပုဒ်သည်။ ဝိသေသနံ - ဝိသေသန
ပုဒ်ကို၊ ပတွာ - ရ၍၊ ဝါ - ရမှသာ၊ သာတ္ထကံ - အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်
တကွဖြစ်၏။ တံ - ဝိသေသနနက် ငဲ့လျက်ရှိသော ထို ဝိသေသပုဒ်
သည်။ ဝိသေသနာပေက္ခံ - ဝိသေသနာပေက္ခဒေါသရှိသည်။ သိယာ -
ဖြစ်၏။ တံ - ထိုဥဒါဟရုဏ်သည်။ ယထာ - အဘယ်နည်း။ တံ သော၊
ပေ၊ စက္ခုနာ - တံသော၊ ပေ၊ စက္ခုနာ ဟူသည်တည်း။ [သော - ထို
သူသည်။ တံ - ထိုသူ့ ကို၊ စက္ခုနာ - မျက်စေ့ဖြင့်၊ ဘိယျော - လွန်စွာ၊
ဝါ - အထပ်ထပ်၊ ပဿတိ - ကြည့်၏။]

x x x x x x x x x

၃၇။ သိယာ၊ ပေ၊ စက္ခုနာ။ ။ ဝိသေသန မပါလျှင် အဓိပ္ပာယ်
မရှိသော၊ ဝိသေသနပါမှ အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ပုဒ်သည် ဝိသေသနာ
ပေက္ခဒေါသ သင့်၏။ “ဘိယျော ပဿတိ စက္ခုနာ” ၌ “ပဿတိ-
ကြည့်၏” ဟု ဆိုလျှင် မျက်စိဖြင့်ကြည့်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ “စက္ခုနာ”
ပုဒ် ပါပါ - မပါပါ , အရေးမကြီးတော့၊ စက္ခုနာသည် (ဝိသေသန
မပါဘဲ) သူ့ချည်းသက်သက်ဆိုလျှင် အနက် အဓိပ္ပာယ် အထူး မရှိ၊
ထို့ကြောင့် “စက္ခုနာ” သည် သူ့အတွက် အနက်အဓိပ္ပာယ် အထူး
ပေါ်လာအောင် “ဝိသေသန” သို့မဟုတ် “ကောဓ ပဋိလ ဘူတေန”
စသော ဝိသေသန တခုခုကို ငဲ့နေရသောကြောင့် ဝိသေသနာပေက္ခ
ဒေါသသင့်သောပုဒ် မည်၏။ [ဥပမာ - ဥးဖြူ မပါလျှင် သူ့ကိုယ်တိုင်
ပရိသတ်ထည်း မဝင်ဝံ့၍ ဥးဖြူကို ငဲ့နေရသော (ဥးဖြူပါအောင်
ခေါ်နေရသော) ဥးနီကဲ့သို့တည်း။]

[ဆောင်] ဝိသေသန , မပါကလျှင် , လုံးဝဓိပ္ပာယ် , သူ့တွက်ကွယ်၍,
ခြယ်လှယ်ကုမ, ဝိသေသနကို, ငဲ့ရလေတတ်, ထိုပုဒ်ပါ၌, ခေါ်မှတ်
ဝိသေသနာပေက္ခတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ရှေးနိဿယများ၌ ဝိသေသန မပါရုံမျှကို “ဝိသေ
သနာပေက္ခဒေါသ” ဟု ဆိုပြီးလျှင် ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီးသော နေယျဒေါသ
နှင့် သဘောတူ ဟု ယူ၍ ညဉ့်မှောင်မိုက်၌ ဆရာက “ဘသူလံ” ဟု

ဟိန္ဒုဒေါသ

၃၈။ ဟိန္ဒု ကရေဝိသေသံ၊ ယံ၊ တံ ဟိန္ဒုတ္ထံ ဘဝေ ယထာ၊
နိပ္ပဘိကတခဇ္ဇောတော၊ သမုဒေတိ ဒိဝါကရော။

၃၈။ ယံ-အကြင်ဝိသေသနပုဒ်သည်၊ ဝိသေသံ-ဝိသေသပုဒ်ကို၊
ဟိန္ဒု-ယုတ်ညံ့အောင်၊ ကရေ-ပြုတတ်၏၊ တံ-ထိုဝိသေသနပုဒ်သည်၊
ဟိန္ဒုတ္ထံ- ဟိန္ဒုဒေါသရှိသည်၊ ဘဝေ- ဖြစ်၏၊ ယထာ- ကား၊....
နိပ္ပဘိ၊ ပေ၊ ဒိဝါကရော- နိပ္ပဘိ၊ ပေ ၊ ဒိဝါကရော ဟူသည်တည်း၊
[နိပ္ပဘိကတ ခဇ္ဇောတော - အရောင် မရှိအောင် ပြုအပ်သော
ပိုးစုန်းကြူးရှိသော၊ ဝါ- ပိုးစုန်းကြူးတို့ကို အရောင် မရှိအောင်
ပြုနိုင်သော၊ ဒိဝါကရော - နေမင်းသည်၊ သမုဒေတိ - ထွန်းတက်
လာ၏။]

x x x x x x x x

မေးလျှင် မိမိနာမည် တည်းဟူသော ဝိသေသနကိုထည့်၍ (“အဟံ
ရာဟုလော ဘဝါ- တပည့်တော် ရာဟုလာပါဘုရား” ဟု ဖြေသကဲ့
သို့ “အဟံဘန္တေ ဗုဒ္ဓရက္ခိတော=တပည့်တော် ဗုဒ္ဓရက္ခိတပါဘုရား”
စသည်ဖြင့် ဖြေရမည်၊ ထိုသို့ မဖြေဘဲ “အဟံဘန္တေ-တပည့်တော်ပါ
ဘုရား” ဟု ဖြေလျှင် “ဝိသေသနာပေက္ခဒေါသ သင့်၏” ဟု မှာထား
ကြ၏၊ အမှန်မှာ— နေယျဒေါသနှင့် ဝိသေသနာပေက္ခဒေါသတို့ မတူ
ကြပါ၊ “အဟံဘန္တေ” စသော အဖြေ၌ အနက်အဓိပ္ပါယ် မထင်
ရှားသော နေယျဒေါသဟူသာ ဆိုနိုင်၏၊ “ဝိသေသနာပေက္ခဒေါသ”
ဟု မဆိုနိုင်ပါ၊ ဝိသေသနမပါလျှင် သူ့အတွက် အဓိပ္ပါယ် အထူး
မထွက်ရာ၌သာ ဝိသေသနာပေက္ခဒေါသ သင့်သည် - ဟု မှတ်ပါ။
[ဝိသေသနေ+အပေက္ခာ ယဿာတိ ဝိသေသနာပေက္ခံ - ဝိသေသန
၌+ငဲ့ခြင်းရှိသောပုဒ်၊ သဟ+အတ္ထေန(အဓိပ္ပါယ်ထွက်)ယံ ဝတ္တတိတိ
သာတ္ထကံ။]

၃၈။ ဟိန္ဒု၊ ပေ၊ ဘဝေ။ ။ဝိသေသန ထည့်သည့်အတွက်
ဝိသေသပုဒ်၌ (ဂုဏ်မတက်သည့်အပြင်)ဂုဏ်ပျက်အောင်(ရှိပြီးဂုဏ်
ကိုပင် ယုတ်လျော့သွားအောင်) ပြုတတ်သော ဝိသေသနပုဒ်သည်
ဟိန္ဒုဒေါသ သင့်၏။ [ဟိန္ဒော + အတ္ထော ယဿာတိ ဟိန္ဒုတ္ထံ-
(ဝိသေသ၌ ရှိရင်းဂုဏ်မှ) ယုတ်လျော့သောဂုဏ် အနက် အဓိပ္ပါယ်

အနတ္တဒေါသ

၃၉။ ပါဒပူရဏမတ္တံ ယံ, အနတ္တ မိတိ တံ မတံ၊
ယထာ ဟိ ဝန္နေ ဗုဒ္ဓဿ, ပါဒပဏော်ရဟမ္ပိစ။

၃၉။ ယံ-အကြင်ပုဒ်သည်၊ ပါဒပူရဏ မတ္တံ-အနက်မရ, ပါဒ
ပြည့်စေရုံမျှသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏) တံ- ထိုပုဒ်ကို၊ အနတ္တမိတိ-
အနတ္တဒေါသရှိသော ပုဒ်ဟူ၍၊ မတံ- သိအပ်၏၊ ယထာ - ကား၊

x x x x x x x x x

ရှိသော (ယုတ်လျော့သောဂုဏ် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုပြသော)ဝိသေ
သနပုဒ်။]

[ဆောင်း] ဝိသေသျနက်, ဂုဏ်မတက်ဘဲ, ဂုဏ်ပျက်အောင်ပြု,
ဝိသေသန, ဟိနတ္တ ဒေါသတည်း။

နိပ္ပဘိကတပေ၊ကရော။ ။ “ နိပ္ပဘိကတ ခဇ္ဇောတော ” သည်
ဒိဝါကရော၏ ဝိသေသနတည်း။ “ ပိုးစုန်းကြူးကို အရောင်မရှိအောင်
ပြုနိုင်သော ” ဟူသော ထိုဝိသေသနသည် ကျွန်းကြီး ၃ ကျွန်းကို
တပြိုင်နက်လင်းစေနိုင်သော နေမင်းကို ဂုဏ်တက်အောင် ချီးမြှင့်ရာ
မရောက်ဘဲ ဂုဏ်ယုတ်လျော့အောင်သာ ပြုရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့်
“ နိပ္ပဘိကတခဇ္ဇောတော ” ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်သည် ဟိနတ္တ
ဒေါသ သင့်၏။ [“ အာဠာဝက ရွာစား + မင်း၏ သား ” ဟူရာ၌
“ ရွာစား ” ဟူသော ဝိသေသနဂုဏ်ပုဒ်သည် “ မင်းသား ” နှင့်မတန်,
မင်းသားကိုပင် ဂုဏ်ယုတ်အောင် ပြုရာရောက်၏။ “ မင်္ဂလသုတ်ကို
စာအုပ်မကြည့်ဘဲ ချနိုင်သော + ဆရာတော် ” စသော ဝိသေသနများ
လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

ဝစနတ္တ ။ ။ နတ္ထိ + ပဘာ + ယေသံတိ နိပ္ပဘာ၊ နိပ္ပဘာ ဝိယ +
ကတာ နိပ္ပဘိကတာ - နဂိရိက အရောင်ရှိကုန်သော်လည်း အရောင်
မရှိကုန်သကဲ့သို့ ဖြစ်သွားအောင် (အရောင် ပျောက်သွားအောင်)
ပြုအပ်သော ပိုးစုန်းကြူးတို့၊ နိပ္ပဘိကတာ + ခဇ္ဇောတာ + ယေနာတိ
နိပ္ပဘိကတခဇ္ဇောတော - အရောင်မရှိကုန်သကဲ့သို့ ဖြစ်အောင် ပြုအပ်
ကုန်သော ပိုးစုန်းကြူးရှိသော နေ၊ ဝါ - ပိုးစုန်းကြူးတို့ကို အရောင်
မရှိအောင် ပြုနိုင်သောနေ။

ဟိ ဝန္တေ၊ ပေ၊ ပိစ- ဟိဝန္တေ၊ ပေ၊ ပိစ ဟူသည်တည်း [ဗုဒ္ဓဿ-
မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပါဒပဏ္ဍိတံ - ခြေတော် အစုံ , ကြာပခံကို၊
ဝန္တေ-ရှိခိုးပါ၏။]

x x x x x x x x

၃၉။ ပါဒ၊ ပေ၊ ပိစ။ ၊ ဂါထာ၏ ၄ ပုံ တပုံသည် ပါဒမည်၏။
ထိုပါဒ၌ အက္ခရာလုံးရေ (ရှစ်လုံးဘွဲ့ဖြစ်လျှင် ရှစ်လုံး) ပြည့်စေရုံမျှ
အကျိုးသာရှိ၍ အနက်ထူးမရှိသောပုဒ်သည် အနတ္တကဒေါသသင့်၏။
ပုံစံ၌ “ ဟိ နိပါတ်, အပိ နိပါတ်, စ နိပါတ် ” တို့သည် အနက် မရှိ၍
အနတ္တဒေါသသင့်သော ပုဒ်များတည်း။ [နတ္ထိ+အတ္ထော ယဿာတိ
အနတ္ထိ-အနက်မရှိသောပုဒ်၊ ပဏ္ဍိ-ညွှန်၌+ရဟတိ- ပေါက်တတ်၏။
ဣတိ ပဏ္ဍိရဟံ-ကြာ၊ ပါဒေါဝေ+ပဏ္ဍိရဟံ ပါဒပဏ္ဍိရဟံ။]

[ဆောင်] ဂါထာပါဒ, ဖြည့်ရုံမျှသား, မရအနက်, ထိုပုဒ်တွက်, မှတ်ချက်
အနတ္တဒေါသတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ “ ပဒပူရဏမတ္ထံ ” ဟု တချို့စာ ရှိသော်လည်း
“ စတုတ္ထံသသင်္ခါတဿ ပါဒဿ- ဂါထာ၏ ၄ ဘုံတဘို့ဟူသော ပါဒ
၏ ” ဟူသော ဋီကာအလို “ ပါဒပူရဏမတ္ထံ ” ဟု ရှိစေ၊ ပါဒဿ-
ဂါထာပါဒ၏+ ပူရဏံ - ပြည့်ကြောင်း ပုဒ်တည်း၊ ပါဒပူရဏံ- ပုဒ်၊
“ မတ္ထံ ” သဒ္ဒါဖြင့် အဝဇ္ဇာရဏ အနက်ကို ပြ၏။ “ ပါဒပူရဏမေဝ-
ပါဒပူရဏမတ္ထံ ” ဟု ပြု၊ “ ပါဒပူရဏဿ ဖြစ်၏။ အခြားအနက်မရှိ ”
ဟူလို။

အမှာ။ ။ ဂါထာစိကုံးရာ၌ မကျမ်းကျင်သူတို့သည် ဟိ-စ- ပန-
တု စသော နိပါတ်တို့ကို အနက်အထူးမရှိဘဲ ထည့်၍စိကုံးတတ်ကြ၏။
ထို နိပါတ်ပုဒ်များသည် အနတ္တကဒေါသ သင့်သည် ဟုချည်း မှတ်၊
ဂါထာ၌ အက္ခရာမပြည့်လျှင် ဥဂ္ဂပုတ္တံကို “ ဥဂ္ဂပုတ္တိယ ” ဟု စိကုံး
သကဲ့သို့ ဣယပုဒ် , သုတ္တံကို သုတ္တန္တံ, ဝနကို ဝနန္တံ ဟု စိကုံးသကဲ့သို့
အန္တပုဒ်တို့ဖြင့် ဖြည့်စွက်၍ စိကုံးရသည်။

ဤတွင် ပဒဒေါသရှစ်ပါး ပြီး၏။

ကေတ္တဒေါသ

၄၀။ သဒ္ဒတော အတ္တတော ဝုတ္တံ၊ ယတ္ထ ဘိယျောပိ ဝုစ္စတိ၊
တမေကတ္တံ ယထာ ဘာတိ၊ ဝါရိဒေါ ဝါရိဒေါ အယံ။

၄၀။ ယတ္ထ-အကြင်ဝါကျ၌၊ သဒ္ဒတော - သဒ္ဒါအားဖြင့်၎င်း၊
အတ္တတော-အနက်အားဖြင့်၎င်း၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီးသောစကားကို၊
ဘိယျောပိ-အလွန်လည်း၊ ဝါ-ထပ်၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ တံ-
ထို ဝါကျသည်၊ ဧကတ္တံ - ဧကတ္တဒေါသရှိသော ဝါကျ မည်၏၊
ယထာ-ဥဒါဟရုဏ်ကား၊....ဘာတိ၊ပေ၊အယံ-ဘာတိ၊ ပေ၊အယံ
ဟူသည်တည်း၊ [ဝါရိဒေါ-ရေကိုပေးတတ်သော၊ အယံဝါရိဒေါ-
ဤမိုဗ်းတိမ်သည်၊ ဘာတိ- ထွန်းလင်း တောက်ပ၏။]

x x x x x x x x x

၄၀။ သဒ္ဒတော၊ပေ၊ဧကတ္တံ။ ။ ပဒဒေါသတို့ကို ပြပြီး၍ ယခု
အခါ ဝါကျဒေါသ တို့ကို ပြရာဝယ် မာတိကာ စဉ်ခွဲသည့် အတိုင်း
ကေတ္တဒေါသ ပြလိုသောကြောင့် “ သဒ္ဒတော ” စသည် မိန့်၊ စကား
၂ ရပ် ထပ်၍ ဆိုအပ်သော်လည်း အနက် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် တခု
ထည်းဖြစ်သော ဝါကျကို ဧကတ္တဒေါသသင့်သော ဝါကျ ဟု ဆိုသည်၊
သဒ္ဒတော အတ္တတောကို ထောက်၍ သဒ္ဒကေတ္တဒေါသ အတ္တကေတ္တ
ဒေါသဟု ၂ မျိုးရှိကြောင်း သိပါ၊ ဧကော အတ္ထော ယဿာတိ ဧကတ္တံ
(ဝါကျ)၊—ဒီကာသစ် ပိဂ္ဂဟ။

[ဆောင်] သဒ္ဒါသော်ကား၊ အနက်အားဖြင့်၊ ၂ ပါးထပ်ဆက်၊
ဆိုတုံလျက်လည်း၊ အနက်ရမှာ၊ တနက်သာ၊ ဝါကျာ
ဒေါသ ကေတ္တ။

ဝါရိဒေါ ဝါရိဒေါ အယံ ။ ။ “ ဝါရိဒေါ ” ကို ၂ ခါထပ်၍
ဆိုအပ်သော်လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ “ ရေကို ပေးတတ်သော
မိုဗ်း တိမ် ” ဟု တနက်သာ ရ၏၊ မှန်၏—ဝါရိဒေါ တပုဒ်ထည်း
ဆိုသော်လည်း “ ဝါရိ + ဒေါတိ ” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “ ရေ ကို
ပေးတတ်သော မိုဗ်းတိမ် ” ဟူသော အနက်ကို ရ၏၊ သို့ပါလျက်
နောက် “ ဝါရိဒေါ ” တပုဒ်ကို ထပ်၍ဆိုသဖြင့် သဒ္ဒကေတ္တ ဒေါသ
သင့်၏၊ ထို ဒေါသလည်း တပုဒ်ထည်းမှာ သင့်သည် မဟုတ်၊ ၂ ပုဒ်

တွဲမိမှ သင့်၏။ ထို ၂ ပုဒ်လုံး ပါရှိရာ ဝါကျလည်း ကေဒေယူပစာရ အားဖြင့် ကေတ္တဒေါသသင့်သော ဝါကျ ဟု ဆိုရသည်။ [ဝါရိဒေါ (ဇလဒါယကော) ဤကား ပဌမ ဝါရိဒေါ အဖွင့်၊ အယံဝါရိဒေါ (မေဃော)ဤကား ဒုတိယဝါရိဒေါ အဖွင့်၊] ဤအဖွင့်ကို ကြည့်လျှင် ဝါရိဒေါ ၂ ပုဒ်လုံးမှ “ဇလဒါယက မေဃ - ရေကိုပေးတတ်သော မိုဃ်း ” ဟု တနက်သာရ၏ ဟု သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် ကေတ္တဒေါသ သင့်ရသည်။ [သမ္ပတ္တိသာဓကဇလဒါယကောဣစ္စာဒိဝိသေသနံ ဝိနာ (ထိုဝိသေသနမျိုး မဟုတ်ဘဲ)ဇလဒါနမတ္တဿ(ရေပေးခြင်းသာမည ကို) ဝုတ္တတ္တာ သဒ္ဓတော ကေတ္တံနာမ ဟောတိ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤဒီကာ အဖွင့်ကို ထောက်၍ “ သမ္ပတ္တိသာဓက ဝါရိဒေါ - ကောက်ပင်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကို ပြီးစေတတ်သော ရေကို ပေးတတ်သော၊ ဝါရိဒေါ - မိုဃ်းသည်၊ ဘာတိ - တောက်ပ၏” ဟု ဆိုလျှင် ဝါရိဒေါ ၂ ပုဒ် ထပ်သော်လည်း ရှေ့ ဝါရိဒေါသည် နောက် ဝါရိဒေါကို အထူး ပြုသောကြောင့် ကေတ္တဒေါသ မသင့်ကြောင်း သိသာ၏-ဟု မှတ်။

ယောနိဿယ ။ ။ ဤ ကေတ္တဒေါသ၌ သဒ္ဓါကွဲဖြစ်သော ပရိယာယ်ပုဒ်များဖြင့် ဝိသေသန ကုမလျှင် ကေတ္တဒေါသ မရောက်၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဤအလင်္ကာကျမ်းဆရာ စီရင်အပ်သော သမ္ပန္နစိန္တာ သဒ္ဓါငယ်ကျမ်း၌—

နေကတ္တဝုတ္တိယာ ဂေါတိ၊ ဝုတ္တေ ဝါစာ နဉာယတေ၊
ဂေါဝါစာတိ တု ဝုတ္တေသ္မာ၊ ပရိယာယောစ ဘေဒကော။

နေကတ္တဝုတ္တိယာ—ဂေါသဒ္ဓါက များစွာသောအနက်၌ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဂေါတိ-ဂေါဟူ၍၊ ဝုတ္တေ—ဆိုအပ်သော်၊ ဝါစာ—စကားဟူသော အနက်ကို၊ န ဉာယတေ—မသိအပ် မသိနိုင်၊ (ယသ္မာ— အကြံကြောင့်၊) ဂေါဝါစာတိ— (ပရိယာယ်ပုဒ်နှင့် တကွ) ဂေါဝါစာ ဟူ၍၊ ဝုတ္တေတု — ဆိုအပ်သော်ကား၊ (ဝါစာ—စကားဟူသောအနက်ကို၊ ဉာယတေ-သိအပ် သိနိုင်၏။) အသ္မာ— ထို့ကြောင့်၊ ပရိယာယောစ — ပရိယာယ်သဒ္ဓါ သည်လည်း၊ ဘေဒကော— ထူးခြားအောင် ပြုတတ်သော ဝိသေသန မည်၏။.... ဤသို့ ဆိုထားသည်။ [ပရိဗျတ္တံ အာယန္တိ အတ္ထာ အနေနာတိ ပရိယာယော=အနက်တို့၏ ထင်ရှား ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်းသဒ္ဓါ၊ ပရိ+အာပုဗ္ဗ, ဣဓာတ်, ဣပစ္စည်း။]

ယထာစ (အတ္ထကေတ္တ)

၄၁။ တိတ္ထိယင်္ဂုရုဗိဇာနိ၊ ဇဟံ ဒိဋ္ဌိဂတာနိဟ၊
ပသာဒေတိ ပသန္ဓေ သော၊ မဟာမုနိ မဟာဇနေ။

၄၁။ ယထာစ - အတ္ထ ကေတ္တ ဒေါသသင့်ပုံ ဥဒါဟရုဏ် တမျိုးကား၊... ဣဟ - ဤလောက၌၊ တိတ္ထိယင်္ဂုရုဗိဇာနိ- တိတ္ထိ တည်းဟူသော အညွန့်အညွှံတို့၏ ပေါက်ရောက်ရာဟူ၊ မျိုးစေ့နှင့် တူကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ- မိစ္ဆာအယူတို့ကို၊ ဇဟံ- ပယ်စွန့်တော် မူတတ်သော သောမဟာမုနိ - ထို မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပသန္ဓေ- ကိုယ်တော်၌ ကြည်ညိုကုန်သော၊ မဟာဇနေ- များစွာသော လူတို့ ကို၊ ပသာဒေတိ-ကြည်ညိုစေတော်မူ၏။

x x x x x x x x

၄၁ တိတ္ထိ၊ ပေ၊ မဟာဇနေ ။ ။ ဤဂါထာ၌ “ ပသာဒေတိ ပသန္ဓေ ” တို့အတွက် တဝါကျလုံး ကေတ္တဒေါသ သင့်ရ၏၊ မှန်၏— သဒ္ဒါအားဖြင့် မထပ်သော်လည်း “ ကြည်ညိုသူတို့ကို + ကြည်ညိုစေ ၏ ” ဟူရာ၌ “ ကြည်ညို ” ဟူသော အနက်အားဖြင့် ထပ်လျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပသာဒေတိ ပသန္ဓေ ၂ ပုဒ်၏အနက်သည် ကေတ္တဒေါသ သင့်၏၊ ထို ၂ ပုဒ်၏အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ တဝါကျလုံး၏ အနက် လည်း ကေဒေသျှူပစာရအားဖြင့် ကေတ္တဒေါသ သင့်သည်။

ဒီကာသစ်။ ။ ပသန္ဓသ ဒ္ဒန ဝုတ္တပသာဒသင်္ခါတဿ အတ္ထဿ ပသာဒေတိတိ ကြိယာပဒေန ဝုတ္တတ္တာ - ပသန္ဓသဒ္ဒါ ဟောအပ်ပြီး သော ကြည်ညိုခြင်းအနက်ကို ပသာဒေတိကြိယာပုဒ်က ထပ်၍ ဟော အပ်သောကြောင့်၊ သဒ္ဒေ ဘိန္ဓေပိ အတ္ထတော ကေတ္တဿ ဥဒါ ဟရဏံ - သဒ္ဒါကွဲသော်လည်း အနက်ကေတ္တဒေါသ ဥဒါဟရုဏ်။

ဝစနတ္ထ ။ ။ တိတ္ထိယာဝေ+အင်္ဂုရုနိ တိတ္ထိယင်္ဂုရုနိ၊ တိတ္ထိ ယင်္ဂုရုနံ - တို့၏၊ ဗိဇာနိ-မျိုးစေ့နှင့် တူသော မိစ္ဆာအယူတို့တည်း၊ တိတ္ထိယင်္ဂုရုဗိဇာနိ - တို့၊ မိစ္ဆာအယူ ရှိနေသမျှ တိတ္ထိပုဂ္ဂိုလ် တည်း ဟူသော အညွန့်တွေထွက်နေမည်ဖြစ်ရကား ၆၂ ပါးသော (သီလက္ခန္ဓာ မြဟ္မဇာလသုတ်၌ လာသော) မိစ္ဆာအယူများကို “ တိတ္ထိယင်္ဂုရုဗိဇ ” ဟု တင်စား၍ ခေါ်သည်။

ဘဂ္ဂရီတိဒေါသ

၄၂။ အာရဒ္ဓက္ကမဝိစ္ဆေဒါ၊ ဘဂ္ဂရီတိ ဘဝေ ယထာ၊
ကာပိ ပညာ ကောပိ ဂုဏော၊ ပကတိပိ အဟော တဝ။

၄၂။ အာရဒ္ဓက္ကမ ဝိစ္ဆေဒါ - အားထုတ်အပ်သော ပုဒ်အစဉ်၏ ပြတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဘဂ္ဂရီတိ- ဘဂ္ဂရီတိ ဒေါသသည်၊ ဝါ-ကြီးပျက်သော အစဉ်ရှိသော ဒေါသသည်၊ ဘဝေ - ဖြစ်၏၊ ယထာ - ဥဒါ ဟရုဏ်ကား.... ကာပိ၊ပေ၊တဝ - ကာပိ၊ပေ၊တဝဟူသည်တည်း၊ [မဟာမုနိ-မုနိထွဋ်တင်၊ အိုဘုရားရှင်၊ တဝ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊ ပညာ - သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်ပညာတော်သည်၊ ကာပိ - ဘယ်၍ ဘယ်မျှ၊ မပြနိုင်အောင်၊ များမြှောင်ကြီးကျယ် ပါပေ၏၊ ဂုဏော- သီလ သမာဓိစသော ဂုဏ်တော်သည်၊ ကောပိ- ဘယ်၍ ဘယ်မျှ၊ မပြနိုင်အောင်၊ များမြှောင်ကြီးကျယ်ပါပေ၏၊ ပကတိပိ-ပင်ကိုယ် သဘောတော်သည်လည်း၊ အဟော - ဪ... အံ့ဩဘွယ် ရှိပါပေ၏။]

x x x x x x x x

၄၂။ အာရဒ္ဓ၊ပေ၊တဝ ။ ။ အားထုတ်အပ် (ဆိုအပ်) သော ပုဒ်အစဉ်၏ ပြတ်ခြင်းကြောင့် ဘဂ္ဂရီတိဒေါသ ဖြစ်ရ၏။ ပုံစံ၌ “ကာပိ ပညာ” ဟု၎င်း၊ “ကောပိ ဂုဏော” ဟု၎င်း၊ အားထုတ်ပြီး(ဆိုပြီး)၍၊ တတိယစကားရပ်၌ “ပကတိပိ အဟော” ဟု ဆိုခြင်းသည် ရှေ့စကား ၂ ရပ်၌ ဆိုအပ်ခဲ့သော “ကာပိ+ ကောပိ” ဟူသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ် အစဉ်ကို ဖြတ်တောက်ရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် “ပကတိပိ အဟော တဝ” ဟူသော ဝါကျသည် ဘဂ္ဂရီတိဒေါသ သင့်၏။

မှတ်ချက်။ ။ “ကာ ကထာ ပကတိ တဝ” ဟုဆိုလျှင် “ကာ” ဟု သဗ္ဗနာမ်ပုဒ် အစဉ်မပျက်သောကြောင့် “ဘဂ္ဂရီတိ” မဖြစ်ဟု ဆိုကြ၏။ သို့သော် “ကာပိ” ဟု မဆိုဘဲ “ကာ ကထာ - အဘယ်မှာ ဆိုဘွယ်ရှိ အံ့နည်း” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ပိ” ဟူသော နိပါတ်စဉ် မကျရကား “ကထာ” လည်း အစဉ်ကို ဖြတ်ရာရောက်မည် ထင်၏။ “ကာပိ တေ ပကတိ မုနိ” ဟု ဆိုမှ အစဉ်တွဲစရာရှိသည်။

[ဆောင်] ရှေးရှေးဝါကျ၊ ပုဒ်စဉ်လှအောင်၊ ပဒစုစု၊ ဆက်ဆက်ပြုလျက်၊ နောက်ဝါကျတွင်၊ ပြောင်းလွှဲလျှင်၊ ခေါ်တွင် ဘဂ္ဂရီတိတဲ့။

ဘဂ္ဂရီတိ။ ။ရီတိ၌ ရီဇာတ် တိပစ္စည်း၊ ရီဇာတ်သည် “သန္တာန၊ အစဉ်အဆက်” အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ဘဂ္ဂါ + ရီတိ အဿ ဧတ္ထဝါတိ ဘဂ္ဂရီတိ-ကျီးပျက်သော အစဉ်ရှိသော ဝါကျ၊ ဝါ-အစဉ် ပျက်သောဝါကျ၊ အစဉ်ဟူရာ၌လည်း “ကာပိ၊ ကောပိ” ကိုကြည့်၍ သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်အစဉ်ဟု ယူကြ၏။ သို့သော် သဗ္ဗနာမ်သာမက၊ သုဒ္ဓနာမ်၊ အာချတ်ကြိယာပုဒ်၊ နိပါတ်ဥပသာရ ပုဒ်များ အစဉ် ပျက်လျက် ပါသော ဝါကျသည်လည်း ဘဂ္ဂရီတိ ပင်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအစဉ်ပျက်ခြင်းသည် “ပကတိပိ အဟောတဝ” ဟု ဝါကျသုံး အစဉ်သာ ပျက်၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်အစဉ်မှာ “ကာပိ-ကောပိ” တို့လည်း “အံဩဘွယ်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ပြသောကြောင့် “ပကတိပိ အဟော” ဝါကျသည် ရှေးဝါကျများနှင့် အနက် အားဖြင့် အစဉ် မပျက်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဤ ဘဂ္ဂရီတိကို “ဝါကျ ဘဂ္ဂရီတိ=ဝါကျ အစဉ်ပျက်သောရီတိ” ဟု ဆိုသည်။ နောက်၌ ဝါကျတ္ထ ဘဂ္ဂရီတိတမျိုး လာဥျးလတံ။

“သောဘတိ မစ္ဆောဂင်္ဂေယျော၊ ယာမုနေယျောပိ သောဘတိ၊ စတုပ္ပဒေါယံ ပုရသော၊ နိဂြောဓ ပရိမဏ္ဍလော၊ ဤသမာယတဂီဝေါစ၊ သဗ္ဗေဝ အတိရောစတိ”

ဟူသော ဝါထာ၌ “အတိရောစတိ” ကြိယာသည် သောဘတိအစဉ်ကို ဖျက်ခြင်းကြောင့် ဘဂ္ဂရီတိဒေါသသင့်၏-ဟု ရှေးနိဿယများဆိုကြ၏။ သို့သော် “စတုပ္ပဒေါယံ” စသည်ဖြင့် စကားအသုံး တမျိုးပြင်၍ နဂိုရ် အစဉ်အတိုင်း မဆိုသောကြောင့် အတိရောစတိကို အစဉ်ဖျက်သော ဘဂ္ဂရီတိ-ဟု ဆိုသင့်မည်မထင်။

ထို့ပြင်—“ဘုရားရှင်သည် ဆန်း-အလင်္ကာနည်းကို ဂရုမစိုက်ဘဲ ဝေနေယျတို့၏တရား၇မူကိုသာ ဂရုစိုက်တော်မူသောကြောင့် ဘုရား ပါဠိတော်များ၌ ဆန်းနည်းအလင်္ကာနည်းနှင့်မတွဲခြင်းကို အပြစ်မရှု သင့်” ဟု စံကျောင်းဆရာတော် (နိဿယ၌) မိန့်တော်မူသည်။

ဗျာကိဏ္ဍဒေါသ

၄၃။ ပဒါနံ ဒုဗ္ဗိနိက္ခေပေါ၊ ဗျာမောဟော ယတ္ထဇာယတိ၊
တံ ဗျာကိဏ္ဍန္တိ ဝိညေယျံ၊ တဒုဒါဟရဏံ ယထာ။

၄၃။ ယတ္ထ-အကြင်ဝါကျ၌၊ ပဒါနံ - ပုဒ်တို့ကို၊ ဒုဗ္ဗိနိက္ခေပေါ-
အစပ်ဝေး၍၊ ရှုပ်ထွေးအောင် ထားခြင်းကြောင့်၊ ဗျာမောဟော-
အနက်မရှင်း၊ လွန်စွာ တွေ့ဝေရခြင်းသည်၊ ဇာယတိ- ဖြစ်၏၊ တံ-
ထိုဝါကျကို၊ ဗျာကိဏ္ဍန္တိ-ဗျာကိဏ္ဍဒေါသ သင့်သောဝါကျဟူ၍၊
ဝိညေယျံ -သိအပ်၏၊ တဒုဒါဟရဏံ - ထို ဗျာကိဏ္ဍဒေါသ၏ ဥဒါ
ဟရဏံသည်၊ ယထာ - အဘယ်နည်း....။

x x x x x x x x x

၄၃။ ပဒါနံ၊ပေ၊ဝိညေယျံ။ ။ဝါကျတခု၌ နာမ်ပုဒ် အာချာတ်ပုဒ်
စသည်တို့ကို ရှုပ်ပွေနေအောင် (တပုဒ်နှင့်တပုဒ် အစပ်ဝေးအောင်)
မကောင်းသဖြင့် ထားခြင်းကြောင့် ထိုဝါကျကို ကြည့်ရှုရသူမှာ
(မည်သည့်ပုဒ်နှင့် မည်သည့်ပုဒ်ကို စပ်ရမည်ဟု မသိသဖြင့်) တွေ့ဝေမှု
ဖြစ်ရ၏။ ထိုဝါကျသည် ဗျာကိဏ္ဍဒေါသ သင့်၏။

[ဆောင်း] ပုဒ်ထားရှုပ်ထွေး၊ အစပ်ဝေးသဖြင့်၊ မှိုင်းတွေးလေရ၊တွေ့ဝေရ၊
ဝါကျဗျာကိဏ္ဍ ဒေါသတည်း။

ဝစနတ္ထ။ ။ဒုဗ္ဗု-မကောင်းသဖြင့်၊ ဝါ-အစပ်ဝေးစွာ +ဝိနိက္ခေ
ပေါ- အထူးထူး အထွေထွေ ထားခြင်းတည်း၊ ဒုဗ္ဗိနိက္ခေပေါ- ခြင်း၊
ဝိဝိဓာ- အထူးထူး အပြားပြား အားဖြင့် +အာမောဟော - လွန်စွာ
တွေ့ဝေခြင်း၊ ဝါ-အစပ်ဝေးသဖြင့် မည်သည့်ပုဒ်နှင့် မည်သည့်ပုဒ်ကို
စပ်ရမည်ဟု သေချာစွာမဆုံးဖြတ်နိုင်ဘဲ တွေ့ဝေနေရ- မှိုင်းတွေးနေရ
ခြင်းတည်း၊ ဗျာမောဟော - ခြင်း၊ ဝိဝိဓာ - အထူးထူး အပြားပြား
အားဖြင့်၊ အာကိဏ္ဍော- ရောနှောရှုပ်ထွေးခြင်းသည်၊ ယတ္ထ- အကြင်
ဝါကျ၌ (အတ္ထိ)၊ တံ ဗျာကိဏ္ဍံ။

ပုံစံ ၄၄။ ဗဟုဂုဏေ ပဏမတိ၊ ဒုဇ္ဇနာနံ ပျယံ ဇနော၊
ဟိတံ ပမုဒိတော နိစ္စံ၊ သုဂတံ သမနုဿရံ။

၄၄။ ဗဟုဂုဏေ - မြတ်စွာဘုရား၏ များစွာသော ဂုဏ်တော်
တို့ကို၊ သမနုဿရံ - အဖန်ဖန် အောက်မေ့သော၊ ဝါ - အဖန်ဖန်
အောက်မေ့ခြင်းကြောင့်၊ ပမုဒိတော - လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်သော၊
အယံဇနော - ဤလူအပေါင်းသည်၊ ဒုဇ္ဇနာနံပိ - လူယုတ်မာတို့၏
သော်မှလည်း၊ ဟိတံ- အစီးအပွားကိုပြုတော်မူတတ်သော၊ သုဂတံ-
မြတ်စွာဘုရားကို၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ ပဏမတိ-ပျပ်ဝပ်ညွတ်လျှိုး၊ ရှိခိုး၏။

x x x x x x x x x

၄၄။ ဗဟုဂုဏေတျာဒိ။ ။ဤဂါထာ၌ အနက်ပေးပုံကိုကြည့်၍
စပ်ပုဒ်ချင်း ဝေးပုံကို သတိပြုပါ။ (၁) ဗဟုဂုဏေကို သမနုဿရံ၌
ကံ + ကံ၏ကြိယာ အဖြစ်ဖြင့် စာစပ်ရာဝယ် အလယ်က ပုဒ်ပေါင်း
များစွာကို ခုန်ကျော်၍ စပ်ရ၏။ (၂) ဟိတံနှင့် သံ+သာမိစပ်ရသော
ဒုဇ္ဇနာနံပိလည်း ဝေး၏။ (၃) ထို ဟိတံ ဟူသော ဝိသေသနလည်း
သုဂတံ ဟူသော ဝိသေသျှနှင့် ဝေး၏။ (၄) အယံ ဇနော ဟူသော
ကတ္တားလည်း ဒုဇ္ဇနာနံ+အပိဋ္ဌား၍ ရှေ့သို့ ပြန်လှည့်ပြီးမှ ပဏမတိ
ကြိယာ၌စပ်ရ၏။ (၅) ပမုဒိတောသို့ သမနုဿရံမှပြန်လှည့်၍စပ်ရ၏။
(၆) နိစ္စံ သုဂတံ တို့လည်း ပဏမတိကို ဝေးစွာပြန်၍ စပ်ကြရသည်။
ဤသို့ အစပ်ဝေးသောကြောင့် လွန်စွာတွေဝေခြင်းဖြစ်ရသည်။

ဒီကာဟောင်း။ ။ “သမနုဿရန္တော ဂုဏဝိသယသတိ” ပစ္စု
ပဋ္ဌာပေန္တော = ဘုရားဂုဏ်တော်လျှင် အာရုံရှိသောသတိကို ရှေးရှု
ဖြစ်စေသော၊ တေနေဝကာရဏေန-ထိုသို့ အောက်မေ့ခြင်းကြောင့်ပင်၊
ပမုဒိတော ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော - ဝမ်းမြောက် အလွန် ရှင်ပြသော။ ” ဤ
အဖွင့်ကို ထောက်၍ သမနုဿရံကို ဟေတုမန္တဝိသေသန ဟု မှတ်။

အမှာ။ ။ဗျာကိဏ္ဍဒေါသသည် ပဟေဋ္ဌိအရာ၌သုံးစွဲမှု ဥက္ကန္တာ
ပဟေဋ္ဌိဖြစ်၏။ ဝါကျတခုထည်း၌ ပုဒ်တို့ကို ရှုပ်ထွေးအောင်ထားလျှင်
ဗျာကိဏ္ဍဒေါသ၊ ဝါကျအချင်းချင်း ရောယှက်လျှင် သံကိဏ္ဍဒေါသ၊
ဝါကျတခု အတွင်းသို့ အခြားဝါကျတခု ဝင်နေလျှင် ဝါကျဂမ္ဘိတ
ဒေါသ ဟု သက္ကတ၌ ခွဲသတ်၏။

ဂါမ္မဒေါသ

၄၅။ ဝိသိဋ္ဌဝစနာပေတံ၊ ဂါမ္မိတျဘိမတံ ယထာ၊
ကညေ ကာမယမာနံ မံ၊ န ကာမယသိ ကိန္ဒိဒံ။

၄၅။ ဝိသိဋ္ဌ ဝစနာပေတံ- ယဉ်ကျေးအောင်ဟု၊ အထူးပြုအပ်
သောအနက်ကိုဆိုခြင်းမှ ကင်းသော၊ (ဝါကျ-ဝါကျကို)၊ ဂါမ္မိတိ-
ဂါမ္မဒေါသသင့်သော ဝါကျဟူ၍၊ အဘိမတံ- သိအပ်၏၊ ယထာ-
ဥဒါဟရုဏ်ကား၊ကညေ ၊ ပေ၊ နိဒံ- ကညေ ၊ ပေ၊ နိဒံဟူသည်
တည်း၊ [ကညေ-ဟေ့အပျို၊ ကာမယမာနံ- နင့်ကို ကြိုက်နေသော၊
မံ-ငါ့ကို၊ တံ- နင်သည်၊ ဝါ- နင်က၊ နကာမယသိ- မကြိုက်၊ ဣဒံ-
ဤသို့ ငါကကြိုက်လျက် နင်က မကြိုက်ခြင်းသည်၊ ကိန္ဒု - အဘယ့်
ကြောင့်နည်း။]

x x x x x x x x x

၄၅။ ဝိသိဋ္ဌဝစနာပေတံတျာဒိ ။ ။ ယဉ်ကျေးအောင် အထူး
တလယ် ပြုအပ်သော အနက်ကို “ဝိသိဋ္ဌ ” ဟု ဆို၏။ ထိုအနက်ကို
ပြောဆိုကြောင်းစကားလုံးသည် ဝိသိဋ္ဌဝစနမည်၏။ ထိုစကားမှကင်း-
ဟူသည် ထို ယဉ်ကျေးသောစကား မဟုတ်သော ရိုင်းသော ရိုးအ
သော စကားတည်း။ ကျမ်းဂန်တို့၌ ယဉ်ကျေးသောစကားကို “ပေါရိ
ဝါစာ=မြို့သုံးပြည်သုံးစကား” ဟု ခေါ်၏။ ထိုစကားမျိုးမဟုတ်သော
တောသူတောင်သားတို့ပြောဆိုအပ်သော စကားမျိုးကို “ဂါမ္မဒေါသ
သင့်သောဝါကျ” ဟုဆိုသည်။ ပုံစံ၌ “ကညေ” ဟူသော အခေါ်သည်
မြန်မာလို “ ဟေ့အပျို” ဟု ခေါ်ခြင်းကဲ့သို့ ရိုင်း၏။ “ ကာမယမာနံ-
နကာမယသိ ” ဟူသော အသုံးလည်း မြန်မာလို “ ကြိုက်” ဟူသော
စကားမျိုး ဖြစ်၍ ရိုင်းပြသော စကားပင်တည်း။ [ကညေတျာဒိကံ
ဝစနံ မိလက္ခကာနံ(တောသူတောင်သားတို့၏)ဝစနတ္တာ ဂါမ္မိ။]

[ဆောင်] မြို့ပြမသုံး၊ တောတောင်သုံးသည်၊ စကားလုံးမှန်၊ ရိုင်းပြပြန်၊
ဝါကျဂါမ္မ ဒေါသတည်း။

ဝစနတ္ထ။ ။ ဝိသေသိယတေ-ချစ်ဘွယ်ကောင်းအောင်(ယဉ်ကျေး
အောင်)အထူးတလယ်ပြုအပ်၏။ ဣတိ ဝိသိဋ္ဌော (အတ္ထော- အနက်
အဓိပ္ပာယ်တည်း)ဝိသိဋ္ဌဿ-ကို+ဝစနံ-ပြောဆိုခြင်း(ပြောဆိုကြောင်း

ပဒသန္တာန ဂါမ္မ

၄၆။ ပဒသန္တာနတော ကိဉ္စိ၊ ဒုပ္ပတိတိကရံ ဘဝေ။ -

တံပိ ဂါမ္မန္တုဘိမတံ၊ ယထာ ယာ ဘဝတော ပိယာ။

၄၆။ ကိဉ္စိ- အချို့သောဝါကျသည်။ ပဒသန္တာနတော-ပုဒ်တို့ကို စပ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဒုပ္ပတိတိ ကရံ-မကြားကောင်း မနာသာ၊ လွန်စွာ ညစ်ကျူ၊ ရိုင်းပြသောအနက်ကို ပြုတတ်သည်။ ဘဝေ-ဖြစ်၏။ တမ္ပိ- ထိုဝါကျကိုလည်း။ ဂါမ္မန္တိ - ဂါမ္မဒေါသသင့်သော ဝါကျဟူ၍။

x x x x x x x x

စကားအသုံးအနှုန်း)တည်း။ ဝိသိဋ္ဌ ဝစနံ- နှုန်း၊ ဝိသိဋ္ဌ ဝစနတော+ အပေတံ ဝိသိဋ္ဌဝစနာပေတံ၊ ဂါမေ - တောကျေးရွာ၌ + ဘဝံ- များသောအားဖြင့် ဖြစ်သော အသုံးအနှုန်းတည်း။ ဂါမ္မိ - နှုန်း၊ (ဝါကျ)။ [ဝိယဘူတေန-ချစ်ဘွယ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဥတ္တိဝိသေသေန- ပြောဆိုခြင်းအထူးဖြင့်(ယဉ်ကျေးအောင်အထူးပြုပြင်၍ ပြောခြင်းဖြင့်) ဝိသေသိတဗ္ဗဿ-အထူးပြုအပ်သောအကြောင်းအရာ(အဓိပ္ပာယ်)ကို၊ ကထနတော ပရိဟိနံ ဝါကျံ ဂါမ္မဒေါသန္တိ ကဝိဟိ အဘိမတံ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤအဖွင့်များကိုထေခံ၍“ဟေ့အဖေ၊ငါပြောမယ်” စသောစကား၊ “ချီးရိုချင်တယ်၊ သေးပေါက်ချင်တယ်” စသော စကားများသည် ဂါမ္မဒေါသသင့်၍“အိုအဖေ....ဖေဖေ....ကျွန်တော် ပြောမယ်၊ သား ပြောမယ်၊ သွီး ပြောမယ်။ ” ဟု၎င်း “နောက်ဖေး သွားချင်တယ်၊ အလေးအပေါ့ သွားချင်တယ်” စသည်ဖြင့်၎င်း ပြောမှ ဂါမ္မဒေါသလွတ်သည်ဟု မှတ်။ ထို့ပြင်—အခြားနေရာ၌ ကညာသဒ္ဒါ သည် “ ဒသဝဿာတု ကညကာ ”နှင့် အညီ “ဆယ်နှစ်အရွယ် သူငယ်မ” ဟူသောအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤဂါထာနှင့် ဤကဲ့ သို့သော အရာဌာနမျိုး၌ အပျိုသာမန်ကိုသာ ဟောသည်။ [ဧတ္ထ ကညာသဒ္ဒေါ ဒသဝဿိကာယ ဝတ္ထတိတိ နိယမော နတ္ထိ။]

၄၆။ ပဒသန္တာနတောတျာဒိ။ ။အချို့ဝါကျသည် ရှေ့ပုဒ်နှင့် နောက်ပုဒ်ကို(တပုဒ်ထည်း ထင်မှတ်သူက ဆက်စပ်လိုက်ခြင်းကြောင့် မကောင်းသော အနက် (ရိုင်းစိုင်းသော အနက်) ကို ပြုတတ်၏။ ထို ဝါကျလည်း ဂါမ္မဒေါသသင့်၏။ ပုံစံ၌ “ယာ+ဘဝတော” ၊ ပုဒ်ကို

အဘိမတံ - သိအပ်၏။ ယထာ - ဥဒါဟရုဏ်ကား၊ ယာ +
 ဘဝတော ပိယာ - ယာ + ဘဝတော ပိယာ ဟူသည်တည်း။
 (တနည်း) ယာဘဝတော ပိယာ - ယာဘဝတော ပိယာ ဟူသည်
 တည်း။ ဘဝတော - အရှင်သည်။ ယာ- အကြင်မိန်းမကို၊ ပိယာ-
 ချစ်အပ်၏။ [ဤကား ရေးသားသူ၏ အလိုရှိအပ်သော အနက်။]
 (တနည်း) ယာဘဝတော - များသောမေထုန် ရှိသူ၏။ ပိယာ-
 ချစ်အပ်သော မယားတည်း။ [ဤကား ဂါမ္မဒေါသ သင့်သော
 အနက်တည်း။]

x x x x x x x x

“ယာဘဝတော” ဟု တပုဒ်ထည်း ထင်မှတ်၍စပ်လိုက်သောအခါ ထို
 ပုဒ်က လွန်စွာရိုင်းသော အနက်ကို ဟောလေ၏။

ချဲ့ဥားအံ့— “ယဘ- ယဘဓာတ်သည်။ မေထုနေ- မေထုန်မှီဝဲခြင်း
 အနက်၌ဖြစ်၏” ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ ဆိုသောကြောင့် “ယဘနံ ယာဘော
 (မေထုန်မှီဝဲခြင်း)၊ “ယာဘော + အဿ အတ္ထိတိ ယာဘဝါ- များစွာ
 မေထုန်မှီဝဲခြင်းရှိသူ” ဟု ရိုင်းသော (လူကြီးသူမတို့ မပြောအပ်သော)
 အနက်ကို ပြုလျက်ရှိရကား ထို “ယာ + ဘဝတော” ပုဒ် ၂ ခု အတွက်
 တဝါကျလုံး (စကားတရပ်လုံး) ဂါမ္မဒေါသ သင့်ရတော့သည်။

မှတ်ချက်။ ။ “ယဘ - မေထုနေ” ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းနှင့်
 အညီ “ယာဘဝတော” ကို အနက်ပေးထားသော်လည်း “မေထုန်”
 ဟူသောစကားသည် ရိုင်းသောစကားမဟုတ်၊ ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်
 တိုင်ပင် “ မေထုနေ ခမ္မော ” စသည်ဖြင့် သုံးစွဲတော်မူအပ်သော
 စကားဖြစ်၏။ ထိုမေထုန်ကို “ယဘ” ဟု သုံးစွဲခြင်းကား တယောနှင့်
 တယောက် ဆဲသောအခါ သုံးစွဲခြင်းတည်း။ မြန်မာလို လတချောင်းငင်
 လုံးကြီးတင် ဝိသဇ္ဇနီ ၂ လုံးပေါက်၍ သုံးစွဲခြင်းနှင့် ညီမျှ၏။ ယာဘ
 ဝတောကို ထိုအတိုင်းအနက်ပေးမှရိုင်းသည်ဟုဆိုထိုက်၏။ ထို့ကြောင့်
 ဩမသဝါဒသိက္ခာပုဒ်၌ “ယကာရေနဝါ ဘကာရေနဝါ” ဟု ယနှင့်
 ဘ တွဲ၍ “ယဘ - ငါရိုး” ဟု ဆဲခြင်းတမျိုးကိုပြသည်။

သဒ္ဒါနိတိ။ ။ ဣစ္ဆေမေထုနန္တိ သောသတ္တိဝါစာ (“မေထုန်”
 ဟူသော ဤစကားသည် လူကြီးလူကောင်းတို့ သုံးစွဲအပ်သောစကား
 တည်း။) ယဘတိတိ အာဒိကာ ပန ဘာသာ သိခရဏီ (အင်္ဂါဇာတ်

ယတိဟိနုဒေါသနှင့် ဌာန

၄၇။ ဝုတ္တေသု သူစိတဋ္ဌာနေ၊ ပဒစ္ဆေဒေါ ဘဝေ ယတိ၊
ယံ တာယ ဟိနံ တံ ဝုတ္တံ၊ ယတိဟိနန္တိ သာ ပန။

၄၈။ ယတိ သဗ္ဗတ္ထ ပါဒန္တေ၊ ဝုတ္တဗျေစ ဝိသေသတော၊
ပုဗ္ဗာပရာနေကဝဏ္ဏ-ပဒမဇ္ဈေပိ ကတ္တမိ။

၄၇။ ဝုတ္တေသု- ဆန်းဂါထာတို့၌၊ သူစိတဋ္ဌာနေ - ယတိဟု
ညွှန်ပြ အပ်သော အရာ၌၊ ပဒစ္ဆေဒေါ-ပုဒ်ကိုဖြတ်ခြင်း၊ ရပ်တန့်
ခြင်းသည်၊ ယတိ-ယတိမည်သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ ယံ-အကြင်ဝါကျ
သည်၊ တာယ- ထိုယတိမှာ၊ ဟိနံ- ယုတ်လျော့၏၊ တံ-ထိုဝါကျကို၊
ယတိဟိနန္တိ-ယတိဟိန ဒေါသသင့်သော ဝါကျဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်
၏ [သာပနကို နောက်ဂါထာရှိ ယတိပုဒ်နှင့် တွဲ၍ပေးမည်။]

x x x x x x x x

ပြင်ဘက် အသားစွန်း ထွက်နေသူမ) ဣတိ အာဒိကာ ဘာသာ ဝိယ
အသတ္တိဝါစာ (မသူတော်တို့၏ စကားတည်း၊) နဟိ ဟိရောတ္တပ္ပ
သဗ္ဗန္ဓော လောကီယဇနောပိ ဤဒိသိ ဝါစံ ဘာသတိ။(ဓာတုမာလာ)။

ဝစနတ္ထ။ [ပဒါနံ-(“ယာ+ဘာတော” ကဲ့သို့သော) ရှေ့ပုဒ်
နောက်ပုဒ်တို့ကို+ သန္ဓာနံ - တပုဒ်တည်း စပ်ခြင်းတည်း၊ ပဒသန္ဓာနံ-
ခြင်း၊ ဒုပ္ပတိတိ၌ ပတိတိသည် “ ပတိပုဗ္ဗ + ဣ - ဂတိမိ ” ဟူသော
ဓာတ်နောင် တိပစ္စည်း၊ “ ပတိ+ဣတိ” ကို သန္ဓိစပ်၍ “ပတိတိ” ဟု
ဖြစ်၏၊ “ယေ ဂတုတ္ထာ၊ တေ ပုရုတ္ထာ”နှင့်အညီ “သိအပ်”ဟု အနက်
ပေးပု၏ ဒု-မတင့်တယ်သော၊ ပါ-မကြားကောင်း မနာသာ လွန်စွာ
ရိုင်းသော+ပတိတိ- သိအပ်သောအနက်၊ ဒုပ္ပတိတိ + ကရံ- ပြုတတ်
သော ဝါကျတည်း၊ ဒုပ္ပတိတိကရံ။ [ဒုပ္ပတိတိကရံ ဘဝေ - အသဗျ
(အသောတဗ္ဗ)ဘူတဒုဋ္ဌတ္ထဿ (မကြားကောင်း မနာသာ ဖြစ်၍
မကောင်းသောအနက်ကို) ပကာသကော ဟောတိ။] တံပိ၌ ပိဖြင့်
“ ရှုဝါကျသာ မဟုတ်သေး၊ ဤဝါကျလည်း ဂါမ္မပင်”ဟု ပေါင်း။

၄၇။ ဆန်းကျမ်း၌ အနုဋ္ဌ၊ဘဆန်းစသော ဂါထာဆန်းများရှိ၏၊
[ဝုတ္တောဒယ ဆန်းကျမ်းဝယ် တတိယပိုင် မှာ ပါ၏။] ဆန်းဆရာ
တို့သည် မည်သည့်ဂါထာဝယ် မည်သည့်နေရာ၌ “ယတိ” ဟု ပြထား

၄၈။ သာပန ယတိ - ထိုယတိသည်ကား၊ သဗ္ဗတ္ထ- အလုံးစုံ သော၊ ပါဒန္တေ - ဂါထာပါဒတို့၏ အဆုံး၌၎င်း၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ဝုတ္တဗျေစ - ဂါထာ၏ ထက်ဝက်၌၎င်း၊ ကတ္တစိ- အချို့သော၊ ပုဗ္ဗာပရာနေကဝဏ္ဏ ပဒမဇ္ဈေဝိ-ရှေ့ဘက် နေဘက်၊ တလုံးထက်များသော အက္ခရာရှိသောပုဒ်၏အလယ်၌၎င်း၊ သိယာ- ဖြစ်၏။

x x x x x x x x x

ကြ၏။ ရွတ်ဆိုသောအခါလည်း ပုဒ်ကိုဖြတ်လျက် ရပ်နား၍ ရွတ်ဆို ရ၏။ [သဗ္ဗလဟေတ္တာဒိ လဟုနိ ဘဝတိ ယတိ-စသော ဂါထာများကို ကြည့်ပါ။] ထိုသို့ ယတိရှိရမည့်နေရာ၌ ယတိမရှိအောင် စီကုံးထား သော အဖွဲ့အနွဲ့ ဝါကျသည် “ယတိဟိန ” ဒေါသသင့်၏။ [ယတိတော- ယတိမှ+ဟိနံ- ယုတ်လျော့သော (မပါသော) ဝါကျတည်း၊ ယတိ ဟိနံ- ယတိမှ ယုတ်လျော့သော ဝါကျ။]

ဝုတ္တေသု သူစိတဋ္ဌာနေ ။ ။ ဝုတ္တေသု - ဆန္ဒောသတ္ထေ နိဒ္ဒိဋ္ဌ အနုဋ္ဌုဘာဒိသု (ဆန်းကျမ်း၌ ညွှန်ပြအပ်သော အနုဋ္ဌုဘ စသော ဆန်းဂါထာတို့၌) သူစိတဋ္ဌာနေ - အယမေတ္ထ ယတိတိ ပကာသိတ ဋ္ဌာနေ (ဤကား ဤဂါထာ၌ ယတိ-ဟု ပြအပ်သောနေရာ၌၊) [သူစိ ယတေ(ဤနေရာ၌ ယတိဟု) ပြအပ်၏။ ဣတိ သူစိတံ၊ သူစိတံစ+တံ+ ဋ္ဌာနဉ္စာတိ သူစိတဋ္ဌာနံ။]

ပဒစ္ဆေဒေါ ယတိ ။ ။ သျာဒုန္တ တျာဒုန္တာနံ ဝိစ္ဆေဒေါ (သျာဒုန္တပုဒ် တျာဒုန္တပုဒ်တို့ကို ဖြတ်ထားခြင်းသည် ယတိ မည်၏။ ယမနံ ဝိရာမေ - (ရှေ့သို့ တဆက်ထည်း မရွတ်ရဘဲ) ရပ်တန့်ခြင်း၊ ယတိ- ရပ်တန့်ခြင်း၊ “ရပ်တန့်ခြင်း” ဟူသည်လည်း လျှာပင်ပန်းမည် စိုး၍ အပန်းဖြေခြင်းပင်တည်း။ [သာ-ထိုယတိသည်၊ ပပ၊ ဆန္ဒောဂန္ထာ နုသာရေန- သဖြင့်၊ ဇိဝှါယ- ၏၊ ဝိဿမရူပ ဥစ္စာရဏာဘာဝရူပါ- အပန်းဖြေခြင်း သဘောရှိသော ရွတ်ဆိုမှု၏ မရှိခြင်း (ရပ်နားခြင်း) သဘောရှိ၏။ —ထောမနိမိ။]

မှတ်ချက်။ ။ ပြခဲ့သော စကားစဉ်အတိုင်း “ ပဒစ္ဆေဒ ” အရ သဒ္ဓိပုဒ် ဖြတ်ခြင်း ဟု မမှတ်ဘဲ အပန်းဖြေသောအားဖြင့် ရပ်တန့် နားနေခြင်းကို ပဒစ္ဆေဒဟု ၎င်း၊ ယတိ ဟု ၎င်း ခေါ်သည် ဟု မှတ်။

၄၈။ သဗ္ဗတ္ထ၊ ပေ၊ ဝိသေသတော။ ။ ဂါထာ၌ ၄ ပါဒရှိ၏။
 ထို ၄ ပါဒလုံး၏ အဆုံး အဆုံးဝယ် ရွတ်ဆိုသော အခါ ယတိဖြတ်၍
 ရပ်ရ၏။ ဂါထာစီကုံးသူတို့ကလည်း ရပ်နားခွင့်ရအောင် ရေးသား
 ရသည်။ ထိုသို့မရေးလျှင် ထိုဂါထာသည် ယတိဟီနဒေါသ သင့်၏။
 ဂါထာ၏ တဝက်၌ကား သိသိသာသာကြီး ယတိဖြတ်လျက် အထူး
 ရပ်နားရမည်။ “ ဂါထာ၏တဝက်မှာ အထူး ယတိ ” ဟု ဆိုသဖြင့်
 ၄ ပါဒရှိသော ဂါထာ၏အလယ် (၂ ပါဒ အဆုံး) ၌၎င်း၊ ဂါထာ၏
 အားလုံးအဆုံး၌၎င်း “ အထူးယတိ ” ဟု သိသာ၏။ [ဝုတ္တာနံ ပါဒဒွယ
 သင်္ခါတေ အဒ္ဓေစ (အလယ် တဝက်၌၎င်း) တဒဝသာနေစ (ထို
 ဂါထာ၏ အဆုံး၌၎င်း) ဣတိ အဓိပ္ပာယ်ယော။] ဤစကားအရ “ ပဌမ-
 တတိယပါဒအဆုံး၌ သာမညယတိ ” ဟု မှတ်။

မှတ်ချက် ။ ။ ဂါထာတပုဒ်ဝယ် ၂ ပါဒအဆုံး၊ ၄ ပါဒလုံး
 အဆုံး၌ အထူးယတိ ဟု ဆိုသောကြောင့် ဂါထာရွတ်သောအခါ
 ၈ လုံးဖွဲ့ဖြစ်စေ၊ ထို့ထက် အက္ခရာလုံးရေ များသောအဖွဲ့ ဖြစ်စေ၊
 ၂ ပါဒလျှင် တခါရပ်၍ ရွတ်ရမည်ကို သတိပြုပါ။ “ ယံ ဒုန္နိမိတ္တံ ”
 ဂါထာကို ဆရာတို့က စနစ်တကျ ရွတ်ပြကြပါလေ။

ပုဗ္ဗာပရာ၊ ပေ၊ ကတ္တစိ။ ။ “ ပဒစ္ဆေ ဒေါ ယတိ ” ဟု ဆိုခဲ့ရကား
 “ တပုဒ်တပုဒ် ပြတ်မှသာယတိ ရနိုင်သည် ” ဟု ထင်မှားဘွယ်ရှိသော
 ကြောင့် “ ပုဗ္ဗာပရာ၊ ပေ၊ ကတ္တစိ ” ဟု မိန့်၊ တချို့ နေရာ၌ ဆန်းဆရာ
 တို့က “ ယတိ ” ဟု ပြထားလျှင် “ ဂါထာပါဒ မဆုံးမီဖြစ်စေ၊ ဆုံးမှ
 ဖြစ်စေ တပုဒ်အလယ်၌လည်း ယတိဖြတ်နိုင်ပါ၏ ” ဟုလို၊ သို့သော်
 “ ပုဗ္ဗာပရာနေကဝဏ္ဏ ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ထိုပုဒ်ဝယ် ယတိဖြတ်ရာ
 ဌာန၏ ရှေးနောက်၌ အနေကဝဏ္ဏ (အက္ခရာအများ) ဖြစ်စေရမည်။
 “ ၃ လုံးသာရှိသော ပုဒ်ဝယ် အလယ်၌ ယတိဖြတ်၍ မရ ” ဟုလို၊
 ဤစကားဖြင့် “ ပါဒန္တ သာမညယတိ၊ ဝုမုတ္တဝိသေသယတိ၊ အနေက
 ဝဏ္ဏပဒမဇ္ဈယတိ ” ဟု ယတိ ၃ ဌာနရှိပုံကို သိနှင့်ပါဥုး၊ နေ၌လည်း
 ယတိဌာန ပြုလိမ့်ဥုးမည်။

တတ္ထောဒါဟရဏ ပစ္စုဒါဟရဏာနိ ယထာ

၄၉။ တံ နမေ သိရသာ စာမိ-ကရဝဏ္ဏံ တထာဂတံ၊
သကလာပိ ဒိသာ သိဉ္စ-တိဝ သောဏ္ဏရသေဟိ ယော။

၄၉။ တတ္ထ- ထို ယတိတို့၌၊ ဥဒါဟရဏ ပစ္စုဒါဟရဏာနိ-
အလျော်ဥဒါဟရဏ်၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ဥဒါဟရဏ်တို့သည်၊ ယထာ-
အဘယ်တို့နည်း၊....တံနမေ၊ ပေ၊ ယော-တံနမေ၊ ပေ၊ ယောဟူသည်
တည်း။ [ယော(တထာဂတော) - အကြင် မြတ်စွာဘုရားသည်၊
သကလာပိဒိသာ - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော အရပ်မျက်နှာတို့ကို၊
သောဏ္ဏရသေဟိ- ရွှေရည် အယဉ်တို့ဖြင့်၊ သိဉ္စတိဝ- သွန်လောင်း
သကဲ့သို့ မှတ်ထင် ရ၏၊ စာမိကရဝဏ္ဏံ - ဂီဝါရွှေ အဆင်းကဲ့သို့
ဝါဝင်းသော အဆင်းရှိတော်မူသော၊ တံ တထာဂတံ- ထို မြတ်စွာ
ဘုရားကို၊ သိရသာ - ဥျးခေါင်းရတနာ , မြတ်အင်္ဂါဖြင့်၊ နမေ-
ရှိခိုးပါ၏။]

x x x x x x x x

၄၉။ တံ နမေတျာဒိ။ ။ ဤဂါထာသည် ယတိ ၃ ဌာနလုံး၏
ပုံစံတည်း။ ဂါထာ၏ပါဌလျှောက်အဓိပ္ပာယ်ကို နိဿယအတိုင်းသိပါ။
စာမိကရဿ+ဝဏ္ဏောပိယ ဝဏ္ဏော ယသာတိ စာမိကရဝဏ္ဏော၊
သိဉ္စတိဝ၌ ဣဝံကို “ဝိတက္ကေ-ကြိစိမှတ်ထင်ခြင်း အနက်၌” ဟု ဋီကာ
ဖွင့်၏။ “စာမိကရဝဏ္ဏံ” နှင့် “သိဉ္စတိ ” တို့သာ ဥဒါဟရဏ် ထုတ်လို
ရင်းဖြစ်သော်လည်း “ပါဒန္တယတိများပါ ဂါထာပါဒအဆုံး၌ ရနိုင်
၏ ” ဟု မှတ်၊ စာမိကရဝဏ္ဏံသည် ယတိပြတ်ပုံ မှန်သော အလျော်
ဥဒါဟရဏ်၊ သိဉ္စတိကား ယတိပြတ်ပုံ မမှန်သော ဆန့်ကျင်ဘက် ဥဒါ
ဟရဏ်တည်း။

ချဲ့ဥျးအံ့— “စာမိကရံ-ဂီဝါရွှေ ” ဟု ရွှေအထူးကို ဟောသော
“စာမိကရံ” ပုဒ်၌ အက္ခရာ ၄ လုံးရှိ၏။ “တံ နမေ သိရသာ စာမိ” ဟု
ပါဒအဆုံး၌ ယတိဖြတ်ရမည်ဖြစ်၍ စာမိတွင် ယတိဖြတ်သောအခါ
ရွှေဘက်၌ “စာမိ” ဟု အနေကဝဏ္ဏ(အက္ခရာ ၂ လုံး) ရှိ၏။ နေဘက်
၌လည်း “ကရ ” ဟု အနေကဝဏ္ဏ (အက္ခရာ ၂ လုံး) ရှိ၏။ ထိုသို့
စာမိ၌ ယတိဖြတ်ခြင်းသည် “ ရွှေဘက်+ နောက်ဘက် အနေကဝဏ္ဏ
ဖြစ်သော ပုဒ်အလယ်၌ ယတိဖြတ်နိုင်၏ ” ဟုသော ဥပဒေသနှင့် ညီရ

သန္ဓိစပ်ရာ၌ ယတိတမျိုး

၅၀။ သရော သန္ဓိမှိ ပုဗ္ဗန္ဓော၊ ဝိယ လောပေ ဝိဘတ္တိယာ၊
အညထာ တုညထာ တတ္ထ၊ ယာဒေသာဒိ ပရာဒိဝ။

၅၀။ သန္ဓိမှိ- သန္ဓိစပ်ရာ၌၊ ဝိဘတ္တိယာ- ဝိဘတ်၏၊ လောပေ-
ကြေခြင်းသည်၊ (သတိ- ရှိလသော်၊) သရော- နောက်ပုဒ်အစ သရ
သည်၊ (အနေကဝဏ္ဏတ္တာဘာဝေဝိ- အနေကဝဏ္ဏတ္ထ မရှိပါသော်
လည်း၊) ပုဗ္ဗန္ဓောဝိယ- ရှေ့ပုဒ်၏ အဆုံးကဲ့သို့၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊
တု - ထိုမှတစ်ပါး၊ အညထာ - တပါးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်

x x x x x x x x x

ကား အလျော်ဥဒါဟရုဏ်ဖြစ်၏၊ ဆိုလိုရင်းကား “စာမီ” ၌ ယတိသည်
ပါဒန္တယတိ လက္ခဏာနှင့်လည်း ညီညွတ်၏၊ ပဒမဇ္ဈယတိ လက္ခဏာ
နှင့်လည်း ညီညွတ်၏- ဟူလို။

သိဉ္စတိ။ ။ သိဉ္စတိ၌ကား သိဉ္စတွင် တတိယပါဒဆုံးသောကြောင့်
ပါဒန္တယတိရှိရတော့မည်၊ သို့သော် “သိဉ္စတိ” ပုဒ်၏ အလယ်၌ ယတိ
ဖြတ်လိုက်သောအခါ “သိဉ္စ” ဟူသော ရှေ့ဘက်၌သာ အနေကဝဏ္ဏ
(အက္ခရာ ၂ လုံး) ရှိ၍ “တိ” ဟူသော နောက်ဘက်၌ ကေဝဏ္ဏ
(အက္ခရာ ၁- လုံးသာ) ရှိသောကြောင့် ပဒမဇ္ဈယတိ မရနိုင်ရကား
ထို “သိဉ္စတိ” သည် ပစ္စုဒါဟရုဏ်(ဆန့်ကျင်ဘက်ဥဒါဟရုဏ်)ဖြစ်၍
“သကလာပိ ဒိသာ သိဉ္စတိဝ သောဏ္ဏရသေဟိ ယော” ဝါကျလည်း
ယတိဟိန ဒေါသသင့်သော ဝါကျဖြစ်ရတော့သည်။

မှတ်ချက်။ ။ မဇ္ဈယတိ အရာဝယ် “စာမီကရံ” ဟု မူလအနက်
တခု ဟောသောပုဒ်ကို “ပဒ” ဟု ယူပါ၊ “စာမီကရုဏ္ဏံ” အထိ
မယူပါနှင့်၊ အလယ်၌ ယတိပြတ်ရာမှာလည်း “သမန္တစက္ခါ” ပုဒ်မျိုး
ဝယ် “သမန္တ” ဟူသော ပုဒ်အစိတ်တခု ပြတ်ရာ၌သာ ယတိရ၏၊
“သမ+န္တစက္ခါ” ဟု အနက်မရှိ သာ “သမနံ” ၌ ယတိ မရ။

၅၀။ သရောပေဝိဘတ္တိယာ။ ။ တပုဒ်ထည်း၌ ပဒမဇ္ဈယတိ
ကို သိရပါပြီ၊ ၂ ပုဒ်ကို သန္ဓိစပ်ရာ၌ အဘယ်နေရာဝယ် ယတိရနိုင်
ပါသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သရောသန္ဓိမှိ” စသည်ကိုမိန့်၊

ဖြစ်လသော်၊ အညထာ - တပါးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊
ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ တတ္ထ- ထို သန္ဓိစပ်ရာ၌၊ ယာဒေသာဒိ - ယ အပြု
အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ ပရာဒိဝ - နောက်ပုဒ်၏ အစကဲ့သို့၊
ဟောတိ-ဖြစ်၏။

x x x x x x x x x

ရှေ့ပုဒ်၏ ဝိဘတ်ကို (ဝိဘတ်ပြုထားသော ကာရိယကို) ချေ၍ သန္ဓိ
စပ်လျှင် “ ပုဗ္ဗန္တောဝိယ - ရှေ့ပုဒ်၏အဆုံး အနေအားဖြင့် ” ယတိ
ဖြတ်၍ရှုတ်ပါ။ ဤသန္ဓိစပ် ယတိများ၌ ရှေ့ပုဒ် နော်ပုဒ်ဝယ် အနေက
ဝတ္ထုဖြစ်-မဖြစ်ကို စိစစ်တွယ်မလို၊ လာလတံ(၅၂)နံပါတ် ဝါထာ၌
“သဗ္ဗောပမာ” သည် ဥဒါဟရုဏ်တည်း၊ ထို၌ “သဗ္ဗ+ ဥပမာ” မှ
သဗ္ဗ၏ (အ) ကို ချေ၍ ဥ ကို ဩ ပြုလျက် သန္ဓိစပ်ထား၏၊ [ဝိဘတ်
ကိုကား “ သဗ္ဗနှင့် ဥပမာ ” တို့ သမာသ်စပ်တုန်းက ချေခဲ့ပြီ။] ဤသို့
သန္ဓိစပ်ရာ၌ နောက်ပုဒ်၏အစ ဥသရကို သဗ္ဗဟူသော ရှေ့ပုဒ်၏အဆုံး
ကဲ့သို့ “သဗ္ဗော” ဟု ပါဒန္တ ယတိဖြတ်၍ ရှုတ်ဆိုရသည်။

အညထာ တညထာ ။ ။ တု သဒ္ဒါသည် ပက္ခန္တရ ဇောတက
နိပါတ်၊ ရှေ့“အညထာ”ဖြင့်“ဝိဘတ္တိယာ လောပေ”ကို အပါဒါန်
ပြု၍“ဝိဘတ်ကြေခြင်းမှ တပါး(ဝိဘတ်ကြေခြင်း မရှိ) သော အခြင်း
အရာအားဖြင့်” ဟု ဆိုလိုသည်၊ နောက်“အညထာ”ဖြင့် “ ပုဗ္ဗန္တော
ဝိယ ” ကို အပါဒါန်ပြု၍ “ရှေ့ပုဒ်၏အဆုံးကဲ့သို့ ရှုတ်ဆိုရခြင်းမှတပါး
(နောက်ပုဒ်၏ အစကဲ့သို့) သော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ” ဟု ဆိုလို
သည်၊ ထို (၅၂) ဝါထာ၌ပင် “ပတ္ထသောပမာ” ဟု သန္ဓိစပ်ပုံကို
ကြည့်ပါ။ ပတ္ထသော၌ သဝိဘတ်မကြေဘဲ သန္ဓိစပ်ထား၍၊ ပတ္ထ တွင်
ပါဒန္တယတိ ဖြစ်လျက် “ သောပမာ ” ဟု သဝိဘတ်ကို နောက်ပုဒ်
အစ အနေအားဖြင့် ရှုတ်ဆိုရသည်။

တတ္ထ ယာဒေသာဒိ ပရာဒိဝ ။ ။ “ဣဝဏ်ကို ယပြု၊ ကေု ယပြု၊
ဥဩတို့ကို ဝပြု - နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဒပြု စသော အာဒေသကို နောက်ပုဒ်၏
အစအနေအားဖြင့် ရှုတ်ပါ” ဟု ဆိုသဖြင့် ထိုအာဒေသ၏ရှေ့၌ ယတိ
ဖြတ်၍ ရှုတ်ပါ-ဟု ဆိုလိုသည်၊ ၅၃-ဝါထာ၌ ဝန္တာမျနန္တဝယ် ဝန္တာ
မိ၌ ဣကိုယပြု၍ သန္ဓိစပ်ထား၏၊ ရှုတ်သောအခါ ဝန္တာ၌ ပါဒန္တယတိ
ဖြတ်၍ မျက် နော်ပုဒ်အစ အနေအားဖြင့် ရှုတ်ရသည်၊ ဤ၌ “ဝန္တာမိ”

နိပါတဥပသဘာရတို့၌ ယတိ

၅၁။ စာဒီ ပုဗ္ဗပဒန္တာဝ, နိစ္စံ ပုဗ္ဗပဒသိတာ၊
ပါဒယော နိစ္စသမ္ပန္နာ, ပရာဒီဝ ပရေန တု။

စာဒီ - စအစရှိသော နိပါတ်ပုဒ်တို့သည်၊ နိစ္စံ - အမြဲ၊ ပုဗ္ဗပဒ
သိတာ-ရှေ့ပုဒ်၌မှီကုန်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊
ပုဗ္ဗပဒန္တာဝ-ရှေ့ပုဒ်တို့၏အဆုံးတို့ကဲ့သို့၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တု-
ထိုမှတပါး၊ ပါဒယော-ပ အစရှိသော ဥပသဘာရပုဒ်တို့သည်၊ ပရေ
န- နောက်ပုဒ်နှင့်၊ နိစ္စသမ္ပန္နာ- အမြဲစပ်ခြင်း ရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ-
ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ပရာဒီဝ - နောက်ပုဒ်၏ အစတို့ကဲ့သို့၊
ဟောန္တိ-ကုန်၏။

x x x x x x x x x

ဟု ဥ လုံးသာရှိ၍ နောက်၌ အနေကဝဏ္ဏ မဟုတ်၊ (မိ-တလုံးသာရှိ)
သော်လည်း ယတိဖြစ်နိုင်သည် ဟု မှတ်၊ ထို့ကြောင့် “အနေက
ဝဏ္ဏတ္ထ+အဘာဝေပိ” ဟု ဒီကာများ ထည့်ကြသည်။ [“အဓိဂတော
ခေါ မျာယံ ဓမ္မော, ဗဟ္မာ ဗာဓော, အထဒ္ဓဿ, ယဒနိစ္စံ, တဒနတ္တာ,
တေဒဝေါစ, တဒနုပရောဓေန, တမဟံ, ပစ္စတ္တညေဝ, သညော
ဂေါ” - စသော ယာဒေသာဒိ ပုံစံများ၌ ဆရာတို့က ယတိရသော
နေရာကိုပြု၍ အသံမှန် ရွတ်ပြုကြပါလေ။]

၅၁။ စာဒီ၊ ပေ၊ သိတာ။ ။ စ, ဝါ, စသော နိပါတ်ပုဒ်တို့ကို
ရှေ့ပုဒ်၏ အဆုံးအနေအားဖြင့် ယတိဖြစ်၍ ရွတ်ရသည်၊ ဘာကြောင့်
နည်း၊...ပုဗ္ဗပဒသိတာ-ထို (စ)အစရှိသော နိပါတ်တို့က ရှေ့ပုဒ်ကို
အမြဲမှီသောကြောင့်တည်း၊ ပုံစံကို “ ပညာစ, မေတ္တာစ ” ဟု ထုတ်
ထား၏၊ ထိုပုံစံ၌ စ နိပါတ်ကို ပညာပုဒ် မေတ္တာပုဒ်တို့၏ အဆုံးအနေ
အားဖြင့် ယတိဖြစ်၍ ရွတ်ရသည်။ [ပုဗ္ဗပဒေ+သိတာ (နိသိတာ)
ပုဗ္ဗပဒသိတာ၊ ဤပုဒ်သည် ဟိတ်အတွင်း၎င်းပင်သော ဟေတုမန္တ ဝိသေ
သနပုဒ်တည်း။]

ပါဒယော၊ ပေ၊ ပရေနတု။ ။ [တုကို ပက္ခန္တရဇောတက ဟု
မှတ်။] ပ- အစရှိသော ဥပသဘာရပုဒ်တို့ကို (ပရာဒီဝ) နောက်ပုဒ်၏

ပုံစံများ

သဗ္ဗတ္ထောဒါဟရဏာနိ ယထာ

၅၂။ နမေ တံ သိရသာ သဗ္ဗော-ပမာတိတံ တထာဂတံ၊
ယဿ လောကဂ္ဂတံ ပတ္တ-သောပမာ နဟိ ယုဇ္ဇတိ။

၅၃။ မုနိန္ဒ တံ သဒါဝန္ဒာ-မျနန္တ မတိ မုတ္တမံ၊
ယဿ ပညာစ မေတ္တာစ, နိဿိမာတိဝိဇ္ဇန္တတိ။

၅၂။ ။သဗ္ဗတ္ထ - အလုံးစုံသော ယတိ ငါးရပ်တို့၌၊ ဥဒါဟရဏာနိ- တို့သည်၊ ယထာ- တို့နည်း၊.... နမေ တံ၊ ပေ ၊ နိဿိမာတိဝိဇ္ဇန္တတိ - နမေ တံ၊ ပေ ၊ နိဿိမာတိ ဝိဇ္ဇန္တတိ ဟူသည်တည်း။
[လောကဂ္ဂတံ- တလောကလုံး၌ အမြတ်ဆုံး အဖြစ်သို့၊ ပတ္တသ-ရောက်တော် မူသော၊ ယဿ(တထာဂတဿ)- အကြင် မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဥပမာ-နှိုင်းယှဉ်စရာ ဥပမာသည်၊ န ဟိ ယုဇ္ဇတိ-မသင့်၊ ဝါ- မရှိ၊ သဗ္ဗောပမာတိတံ- အလုံးစုံသော ဥပမာကို လွန်တော် မူသော၊ တံ တထာဂတံ-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ သိရသာ-ဥျးခေါင်းရတနာ, မြတ်အင်္ဂါဖြင့်၊ နမေ-ရှိခိုးပါ၏။

x x x x x x x x

အစအနေအားဖြင့် ယတိဖြစ်၍ ရွတ်ရသည်၊ ဘဒ္ဒကြောင့်နည်း၊— ပရေန နိစ္စသမ္ပန္နာ - နောက်ပုဒ်နှင့် အမြဲ စပ်သောကြောင့်တည်း၊ ဤ နိစ္စသမ္ပန္နာလည်း ဟေတုမန္တဝိသေသနပင်၊ ပုံစံကို “ နိဿိမာ ” ဟု ထုတ်၏၊ နိ ဥပသာရကို “ သိမာ ” ဟူသော နောက်ပုဒ်၏ အစအနေအားဖြင့် ရွတ်ရမည်ဖြစ်၍ နိ၌ ယတိ မပြဘဲ, နိ၏ ရှေ့၌သာ ပါဒန္တယတိ ပြထားသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤပြခဲ့သော စကားစဉ်အရ “ပါဒန္တ (သာမည) ယတိ, ဝုတ္တမုဝိသေသယတိ, အနေကဝဏ္ဏပဒမဇ္ဈယတိ, သန္ဓိယတိ, ဥပသဂ္ဂယတိ, နိပါတယတိအားဖြင့် ယတိ ၆ မျိုးကို မှတ်သားခဲ့ပါ။

၅၂။ သဗ္ဗတ္ထောဒါဟရဏာနိ။ ။ ပါဒန္တ ယတိ စသည်တို့၏ ဥဒါဟရဏ်ကို ပြပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပြခဲ့သော (၁)ဝိဘတ္တိလောပသန္ဓိယတိ, (၂)ဝိဘတ္တိ အလောပ သန္ဓိယတိ, (၃)ယာဒေသာဒိယတိ, (၄)စာဒိယတိ, (၅)ပါဒိယတိဟု ယတိ ၅ ရပ်၏ ဥဒါဟရဏ်

၅၃။ ယဿ (မုနိန္ဒယ)-အကြင်မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပညာစ-
ပညာတော် သည်၎င်း၊ မေတ္တာစ - သည်၎င်း၊ နိဿိမာ - အပိုင်း
အခြားမရှိသည်၊ ဟုတွာ- ရှိ၊ အတိဝိဇ္ဇန္တိ - လွန်စွာ တင့်တယ်
စမ္ပိယံတော်မူ၏၊ ဥတ္တမံ- မြတ်တော်မူသော၊ အနန္တမတိ - အဆုံး
မရှိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ် ရှိတော်မူသော၊ တံ မုနိန္ဒ - ထို မြတ်စွာ
ဘုရားကို၊ သဒါ- အခါခပ်သိမ်း၊ ဝန္ဓာမိ- ရှိခိုးပါ၏။]

စာဒိပါဒိသု ပစ္စဒါဟရဏာနိ ယထာ

၅၄။ မဟာမေတ္တာ မဟာပညာ၊ စ ယတ္ထ ပရမောဒယာ၊
ပဏမာမိ ဇိနံ တံ ပ၊ ဝရံ ဝရဂုဏာလယံ။

၅၄။ စာဒိပါဒိသု - စ အစရှိသော နိပါတ်ပုဒ်၊ ပ အစရှိသော
ဥပသာရပုဒ်တို့၌၊ ပစ္စဒါဟရဏာနိ - ဆန့်ကျင်ဘက် ဥဒါဟရဏ်
တို့သည်၊ ယထာ-အဘယ်တို့နည်း၊.....မဟာမေတ္တာ၊ပေ၊လယံ-

x x x x x x x x x

များကို ပြလို၍ “ သဗ္ဗတ္ထောဒါဟရဏာနိ ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤ
ဂါထာများ၌ ထုတ်လိုရင်း ပုံစံကို ရှင်းပြခဲ့ပြီ။ “သဗ္ဗာ + ဥပမာယော
သဗ္ဗောပမာယော” ဟု သမာသ်တွဲစဉ်တုန်းက သဗ္ဗာ၌ ယောဝိဘတ်
ကြေ၍ ပုဗ္ဗောဒေသောအခါ “ သဗ္ဗ ” ဟု ဖြစ်၏။ သန္ဓိစပ်သောအခါ
“ သဗ္ဗောပမာယော ” ဟု ဖြစ်၏။ သဗ္ဗောပမာယော + အတိတော
သဗ္ဗောပမာတိတော (တထာဂတော)၊ [ပမာတိတော၌လည်း
ယောဝိဘတ် ကြေသောကြောင့် “ ပုဗ္ဗန္တောဝိယ လောပေ ဝိဘတ္တိ
ယာ” အရ နောက်ပုဒ်၏ အစသရကို ရှေ့ပုဒ်၏ အဆုံးအနေအားဖြင့်
“ပမာ” ဟု ယတိဖြစ်၍ ရွတ်ရသည်။ ပုံစံထုတ်လိုရင်းကား မဟုတ်။]
လောကေ + အဂ္ဂေါ လောကဂ္ဂေါ၊ လောကဂ္ဂဿ + ဘာဝေါ လောက
ဂ္ဂတာ၊ “တံ လောကဂ္ဂတံ” ဟု ဝိဘတျန္တံ။

အနန္တမတိ စသည်။ ။ အနန္တာ + မတိ ယဿာတိ အနန္တမတိ၊
နတ္ထိ သီမာ ယာယာတိ နိဿိမာ (ပညာ၊ မေတ္တာ)၊ အတိဝိဇ္ဇန္တိ၌
အကိသည် ဥပသာရဖြစ်၍ ဝိဇ္ဇန္တိပုဒ်၏ အစအနေ အားဖြင့်၎င်း၊
နိဿိမာနှင့် သရချေ၍ သန္ဓိစပ်ထားသောကြောင့် နိဿိမာ၏အဆုံး
အနေအားဖြင့်၎င်း ရွတ်ရသည်။ ဤနေရာ၌ ပုံစံထုတ်လိုရင်း မဟုတ်။

မဟာမေတ္တာ၊ပေ၊ လယံဟူသည်တည်း။ [ယတ္ထ - အကြင်မြတ်စွာ
ဘုရား၌၊ မဟာမေတ္တာစ- ကြီးမားသော မေတ္တာတော်သည်၎င်း၊
မဟာပညာစ - ကြီးကျယ်သော ပညာတော်သည်၎င်း၊ ပရမော
ဒယာ(ပရမ+ဥဒယာ)-လွန်စွာ တိုးပွားကုန်၏၊ ပဝရံ-မြတ်တော်
မူသော၊ ဝရဂုဏာလယံ - မြတ်သောဂုဏ်တို့၏ တည်ရာဖြစ်တော်
မူသော၊ တံဇိနံ-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ပဏမာမိ-ရှိခိုးပါ၏။]

ကမစ္စုတဒေါသ

၅၅။ ပဒတ္တက္ကမတော မုတ္တံ၊ ကမစ္စုတံမိဒံ ယထာ၊
ခေတ္တံဝါဒေဟိ ဂါမိဝါ၊ ဒေသံဝါမမသောဘနံ။

၅၅။ ပဒတ္တက္ကမတော- ပုဒ်တို့၏ အနက်အစဉ်မှာ၊ မုတ္တံ - လွတ်
သော၊ ဣဒံ-ဤဝါကျသည်၊ ကမစ္စုတံ-ကမစ္စုတဒေါသသင့်သော
ဝါကျမည်၏၊ ယထာ - ဥဒါဟရုဏ်ကား၊ ခေတ္တံ၊ ပေ၊ သောဘနံ-
ခေတ္တံဝါ၊ ပေ၊ သောဘနံ ဟူသည်တည်း။ [မမ-ကျွန်တော်မျိုးအား၊
သောဘနံ - တင့်တယ် ကောင်းမြတ်သော၊ ခေတ္တံဝါ - လယ်ကို
မူလည်း၊ ဒေဟိ - ပေးသနားတော်မူပါ၊ ဂါမိဝါ - ရွာကိုမူလည်း၊
ဒေဟိ-ပေးသနားတော်မူပါ၊ ဒေသံဝါ-ဇနပုဒ် နယ်ပယ်ကိုမူလည်း၊
ဒေဟိ- ပေးသနားတော်မူပါ။]

x x x x x x x

၅၄။ ဤဂါထာ၌ မဟာပညာ၏အဆုံး၊ တံပ၏ အဆုံးတို့သည်
ပါဒနှစ်ခုဖြစ်၍ မုချယထိဖြစ်ရမည့် ဌာနတည်း။ “ စ ယတ္ထ ” ဝယ် စ
နိပါတ်သည် “မဟာပညာ”ဟူသော ရှေ့ပုဒ်အဆုံး ဖြစ်သင့်ပါလျက်
“စ ယတ္ထ” ဟု နောက်ပုဒ်အစ ဖြစ်နေသောကြောင့်၎င်း၊ ပ + ဝရံ၌
ပဥပသာရလည်း ဝရံ၏အစဖြစ်သင့်လျက် တံဟူသောရှေ့ပုဒ်၏အဆုံး
ဖြစ်နေသောကြောင့်၎င်း ဆန့်ကျင်ဘက် ဥဒါဟရုဏ် (နည်းလမ်းမကျ
သော ပုံစံ) များ ဖြစ်ရလေသည်။

၅၅။ ပဒတ္တက္ကမတော တျာဒိ ။ ။ ပြောအပ်သော ပုဒ်
(တောင်းကြောင်း စကားလုံး)တို့ကို “ ပဒ ” ဟု ခေါ်၏၊ ထို ပဒ
တို့၏ အနက်ကို “ပဒါနံ+အတ္ထော ပဒတ္ထော”ဟု ခေါ်၏၊ လောက၌

ပြောရိုးပြောစဉ် တောင်းရိုးတောင်းစဉ်ရှိ၏။ ထိုအစဉ်ကို “ပဒတ္တာနံ+ကမော” အရ ပဒတ္တတ္တမဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ပြောရိုး တောင်းစဉ် မကျသော ဝါကျသည် “ကမစ္စုတ ” ဒေါသသင့်၏။ [ကမတော- အစဉ်မှ+စုတံ-ရွှေ့လျောသော ဝါကျတည်း။ ကမစ္စုတံ။]

[ဆောင်] လောကရိုးရာ, စဉ်လာ စွန့်ပစ်, ဝါကျဖြစ်, ကမစ္စုတံ။

ပုံစံ ။ ။ လောက၌ သူတပါးထံ တောင်းရာဝယ် အများမှ စ၍ တောင်းရ၏။ အများမပေးနိုင်လျှင် တဖြည်းဖြည်း လျှော့၍ လျှော့၍ တောင်းရ၏။ ဤပုံစံ၌ကား - လယ်ကိုစ၍ တောင်း၏။ လယ်ကို မပေးနိုင်လျှင် “ ရွာစားဆုကို ပေးပါ ” ဟု လယ်ထက် တန်ဖိုးမြင့်သော ရွာကို တောင်း၏။ “ ရွာကို မပေးနိုင်ပြန်လျှင် ဇနပုဒ်ကိုပေးပါ ” ဟု ရွာထက်အဆင့်အတန်းမြင့်သော နယ်ပယ်ဇနပုဒ် (ခရိုင်တခုလုံး) ကို တောင်းပြန်၏။ ဤတောင်းပုံသည် တောင်းရိုး တောင်းစဉ် မကျသောကြောင့် “ ကမစ္စုတ ” ဒေါသ သင့်သော တောင်းခြင်း ဖြစ်သည်။ [“ မျက်နှာသုတ်ပုဝါကလေး စွန့်စမ်းပါ။ အဲဒါမစွန့်နိုင်လျှင် သင်းပိုင် တထည်လောက် စွန့်ပါ။ အဲဒါမှ မစွန့်နိုင်လျှင် ကေသီတထည်လောက် စွန့်ပါ ” ဟု တောင်းခြင်းလည်း ကမစ္စုတ ဒေါသသင့်၏။]

စံကျောင်းနိဿယ။ ။ အမြတ်ကို ရွှေကထား၊ - ဘုရား, တရား, သံဃာ၊ ကျေးဇူးများသည်ကို ရွှေထား၊ - အမိ, အဘ၊ မျက်စိ, နား, နှာ၊ အနည်းသင်္ချာကို ရွှေထား၊ - ၄ ရက် ၅ ရက်၊ သတ္တိနည်းသော ကုသိုလ်ကို ရွှေထား၊ - ဒါန, သီလ , ဘာဝနာ၊ ဤ အစဉ်မကျလျှင် ကမစ္စုတဒေါသသင့်၏။ ဤသို့မှာထားလေသည်။ သို့သော်.... အပတ္တမ ဒေါသအဖြေ၌ “ ဘာဝနာ ဒါန သီလာနိ ” ဟု ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် ဘာဝနာကိုစ၍ အစဉ်ပြုထားသောကြောင့်၎င်း, ဓမ္မဒေသနာ သိက္ခာ ပုဒ်၌ “ ဆပ္ပဉ္စဝါစာဟိ ” ဟု အများသင်္ချာကို ရွှေကထားသောကြောင့် ၎င်း , ထိုအမှာစကားကို စဉ်းစားပါလေ။

အတိဝုတ္တဒေါသ

၅၆။ လောကီယတ္တ မတိတ္တန္တံ၊ အတိဝုတ္တံ မတံ ယထာ၊
အတိသမ္မာဓ မာကာသ၊ မေတိဿာ ထနဇမ္ဘဏေ။

၅၆။ လောကီယတ္တံ - လောက၌ ထင်ရှားသော အနက်ကို၊
အတိတ္တန္တံ - လွန်သော ဝါကျကို၊ အတိဝုတ္တံ - အတိဝုတ္တ ဒေါသ
ရှိသော ဝါကျဟူ၍၊ ဝါ- အလွန် အပြောကြီးသော စကားဟူ၍၊
မတံ- သိအပ်၏၊ ယထာ- ဥဒါဟရုဏ်ကား၊...အတိ၊ပေ၊ဇမ္ဘဏေ-
အတိ၊ပေ၊ ဇမ္ဘဏေ ဟူသည်တည်း။ [ဧတိဿာ- ဤမိန်းမ၏၊ ထန
ဇမ္ဘဏေ-သားမြတ်နှစ်သွယ်၊ ပြန်ကျယ်စည်ကားခြင်း၌၊ အာကာ
သံ—ကောင်းကင်သည်၊ အတိသမ္မာဓံ-အလွန်ကျဉ်းမြောင်း၏။]

x x x x x x x x

၅၆။ လောကီယတ္တ တျာဒိ။ ။ [အတိ- အလွန်အကဲ၊ ဝုတ္တံ-
ပြောဆိုအပ်သော စကား။] လောက၌ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ထက် ကဲလွန်း
သော(အပိုအမိုဆိုအပ်သော) စကားဝါကျသည် အတိဝုတ္တဒေါသ
သင့်၏။ ပုံစံသည် “မည်သည့်မိန်းမရဲ့ သားမြတ် ၂ သွယ် ကြီးကျယ်ပုံ
ကတော့ ကောင်းကင်တောင် နေရာမဆန့်တော့ဘူး” ဟု သားမြတ်
ကြီးပုံကိုပြောသော စကားတည်း။ ထိုစကား၌ “ကောင်းကင်တောင်
မဆန့်” ဟူသော စကားလုံးသည် အတိဝုတ္တဖြစ်၏။ ထိုစကားကြောင့်
တဝါကျလုံး အတိဝုတ္တဒေါသသင့်သော ဝါကျ ဖြစ်ရတော့သည်။

မြန်မာအတိဝုတ်။ ။ချည်ပါသားနှင့် ပခန်းသားတို့ စကားနိုင်
လှ၍ ပြောကြရာ၌ “ ငါတို့ရွာက ရွှေဖရုံသီးကြီးဟာ မစည်းတယ်
စည်းတယ် မပြောနဲ့ တော့၊ ရွှေဖရုံသီးချက်ပြီး လယ်တော သွားတဲ့
အခါ ဖရုံသီးဟင်းအိုးကိုလှည်းဥျားမှာတင်ထားတုန်း ကျီးကချီသွားလို့
လှည်းကြီးပါ ကပ်ပြီး မြောက်ပါ သွားတာဘဲ ” ဟု ချည်ပါသားက
ပြောအပ်သော စကားမျိုးလည်း အတိဝုတ္တဒေါသပင်။

[ဆောင်] လောကထင်ရှား၊ အနက်များကို၊ လွန်သွားစေပြီး၊ စကားကြီး
စကားကျယ်၊ ဝါကျဝယ်၊ မှတ်ဘွယ် တိဝုတ် ဒေါသတဲ့။

ထနဇမ္ဘဏေ။ ။ဇဘိဓာတ်သည် ဝိဇမ္ဘဏ(ကိုယ်ကို ဆန့်တန်း
ခြင်း)အနက်ကိုဟော၏။ ထောမနိဓိအဘိဓာန်၌ ရိဆွဲဖြင့် ဇရိမ္ဘသဒ္ဒါ
သည် မုခဝိကာသ (ခံတွင်း၏ ကျယ်ပွင့်ခြင်း) အနက်ဟော ဟု ဆို၏။

ရိဆွေပါသောကြောင့် ဋီကာ၌ “ဇုမ္ဘဏေ” ဟု ဥသရနှင့် ပြသည်။ ရှေ့၌ (ရ) ရှိသောကြောင့် နကို ဏ ပြုထား၏။ ထနာနံ-သားမြတ် ၂ သွယ် တို့၏ ဇုမ္ဘဏံ(ဇုမ္ဘဏံ)-ကြီးကျယ်ဖွင့်ထွားခြင်းတည်း။ ထနဇုမ္ဘဏံ-ခြင်း၊ [တ္ထေ ပယောဓရာနံ မဟန္တတ္ထံ ဝဒါမာတိ လောကေ မဟန္တန္တိ ပသိဒ္ဓံ ဂဂနမပိ အတိက္ကန္တတ္တာ ဝါကျံ အတိဝုတ္တဒေါသေန ဒူသိတံ။]

“ လောကေ + ဝိဒိတာ လောကိယာ၊ လောကိယာစ + တေ + အတ္တာစာတိ လောကိယတ္တာ - လောက၌ ထင်ရှားပြီးသော အနက် (အကြောင်းအရာ)” ဟု ပြ။

ရှေးနိဿယ ။ ။ ယောနိဿယ၌ “ ဧတိဿာ- ဤသားသည် အမိ မိန်းမ၏ ထနဇုမ္ဘဏေ-အပျဉ်းကျသော သားမြတ် ၂ခုကို ဆွဲ၍ ဖြန့်သည် ရှိသော် ” ဟု ပေး၏။ အမှန်အားဖြင့် ထိုသို့ နှိမ့်ချသော သဘော မဟုတ်ချေ။ သားမြတ် ၂ သွယ်၏ကြီးထွားပုံကို ချီးမွမ်းသော အနာအားဖြင့် ပြောခြင်းသာဖြစ်၏။ ချီးမွမ်းရာဝယ် အပြောကြီးလွန်း သောကြောင့်သာ အတိဝုတ္တဒေါသ သင့်ရလေသည်။ ကာဗျဒဿ၌ ပါသော အောက်ပါပုံစံကို ထပ်မံရှုပါ။

အပ္ပမာကာသ နိမ္မိတံ, အနာလောဇ္ဈေဝ ဝေဓသာ၊
ဣဒမေဝံဝိဓံ ဘာဝိ, ဘဝတျာ ထနဇုမ္ဘဏံ။

ဘဝတျာ- အရှင်မ၏။ ဣဒံ ထနဇုမ္ဘဏံ- ဤသားမြတ် ၂ သွယ်၊ ကြီးကျယ် ဖွင့်ထွား , စည်ကားခြင်းသည်။ ဝေဝိဓံ - ဤမျှတိုင်ရောက်, ကျယ်ပြန့်လေသံသည်။ ဘာဝိ-ဖြစ်လိမ့်မည်။ ဣတိ-သို့။ အနာလောဇ္ဈေဝ- သတိမထား, မစဉ်းစားမိ၍သာ။ ဝေဓသာ- ကမ္ဘာဖန်ဆင်း, မြဟွာ မင်းသည်။ အာကာသံ- ကောင်းကင်ကို။ အပ္ပံ- ကျဉ်းကျဉ်း ငယ်ငယ်။ နိမ္မိတံ-ဖန်ဆင်းအပ်မိလေပြီ။

အရုတ္တနှင့် အတိဝုတ္တ ။ ။ အရုတ္တလည်း အပြောကြီး၏။ ထို့ကြောင့် ဝိသေသန အနက်မျှ လွန်တက်အောင် အပြောကြီးခြင်း သည် အရုတ္တဒေါသ , တဝါကျလုံး အပြောကြီးရာ ရောက်အောင် အပြောကြီးခြင်းသည် အတိဝုတ္တဒေါသဟု ခွဲ။

[ဆောင်] ဝိသေသနတ်, နက်လွန်လတ်, အရုတ်ဒေါသခေါ်။
ဝါကျတခုလုံး, လွန်အောင်သုံး, ခေါ်ထုံး တိဝုတ်သော်။

အပေတတ္ထဒေါသ

၅၇။ သမုဒါယတ္တတော ပေတံ, တံ အပေတတ္ထကံ ယထာ၊
ဂါဝိပုတ္တော ဗလိဗဒ္ဓေါ, တိဏံ ခါဒိ ပိဝိ ဇလံ။

၅၇။ ယံ-အကြင်ဝါကျသည်၊ သမုဒါယတ္တတော-ပုဒ်အပေါင်း
၏ အနက်မှာ၊ ဝါ - ပိဏ္ဏတ္ထ အနက်မှာ၊ အပေတံ - ကင်း၏၊ တံ - ထို
ဝါကျသည်၊ အပေတတ္ထကံ - အပေတတ္ထက ဒေါသရှိသော ဝါကျ
မည်၏၊ ယထာ- ဥဒါဟရုဏ်ကား၊ ဂါဝိ၊ ပေ၊ ဇလံ- ဂါဝိ၊ ပေ၊ ဇလံ
ဟူသည်တည်း။... [ဂါဝိပုတ္တော - နွားမ၏ သားဖြစ်သော၊ ဗလိ
ဗဒ္ဓေါ- နွားလားကြီးသည်၊ တိဏံ- မြက်ကို၊ ခါဒိ - စားပြီ၊ ဇလံ-
ရေကို၊ ပိဝိ-သောက်ပြီ။]

x x x x x x x x x

၅၇။ သမုဒါယတ္တတော တျာဒိ ။ ။ တပုဒ်စီတပုဒ်စီ အနက်ရ
သော်လည်း ထိုပုဒ်အပေါင်း (ဝါကျ) ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် မရလျှင်
ထို ဝါကျသည် အပေတတ္ထဒေါသ သင့်၏။ သမုဒါယဿ - ပုဒ်
အပေါင်း၏၊ ဝါ-ပုဒ်အပေါင်းဖြစ်သော ဝါကျ၏+အတ္ထော-တည်း၊
သမုဒါယတ္တော၊ ဤ သမုဒါယတ္တ ကိုပင် ကျမ်းစာ အသုံးအားဖြင့်
“ပိဏ္ဏတ္ထ” ဟုလည်းခေါ်၏။ [အတ္ထတော-ပိဏ္ဏတ္ထမှ+အပေတံ-တည်း၊
အပေတတ္ထံ- ပိဏ္ဏတ္ထမှ ကင်းသော ဝါကျ။]

[ဆောင်] တပုဒ်စီမျှ, အနက်ရလည်း, ဝါကျအတွက်, ပိဏ္ဏတ်နက်က,
ကောက်မရ, အပေတတ္ထခေါ်။

ပုံစံ။ ။ “ ဂါဝိပုတ္တော ” စသော ပုံစံ၌ နွားမှန်လျှင် နွားမမှမွေး၍ မြက်
စားရိုး ရေသောက်ရိုးဖြစ်သောကြောင့် ထူးခြားသောအဓိပ္ပာယ် မရ, ကလေး
စကား အရူးစကားမျိုးမျှသာ ဖြစ်၏။ ဤသို့ ဝါကျတရပ်လုံး (ဘာဆိုလိုမှန်း
မသိရလောက်အောင်) ပိဏ္ဏတ္ထ အဓိပ္ပာယ်ကောက်၍ မရသောကြောင့် “အပေ
တတ္ထဒေါသ” သင့်သည်။

နိကာ။ ။ “တ္ထေ အဝယဝတ္ထမတ္ထေန ဝိနာ-အစိတ်အစိတ် အနက်မျှနှင့်
ကင်း၍ (အစိတ်အစိတ်ပုဒ်၏အနက်သာ ပေးလို့ ရ၍ - ဟူလို၊) ဂမုမာနဿ
ကဿမိ ဝိသေသတ္ထဿ အဘာဝါ- တဝါကျလုံးဖြင့် သိအပ်သော တစုံတခု
အနက်ထူး၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ သမုဒါယတ္တတော အပဂတံနာမ ဟောတိ ”
[အနတ္တကဒေါသသည် တပုဒ်ထည်း၌သာ သင့်၏။ အပေတတ္ထဒေါသကား
တဝါကျလုံး၌ သင့်သည်။]

ဗန္ဓုဖရူသဒေါသ

၅၀။ ဗန္ဓု ဖရူသတာ ယတ္ထ၊ တံ ဗန္ဓုဖရူသံ ယထာ၊
ခရာ ဒိလာ ပရိက္ခိဏာ၊ ခေတ္တေ ဒိတ္တံ ဖလတျလံ။

၅၀။ ယတ္ထ- အကြင်ဝါကျ၌၊ ဗန္ဓု- အဖွဲ့အနွဲ့၌၊ ဖရူသတာ-
ကြမ်းတန်းသော အက္ခရာရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ- ဖြစ်၏။
ဝါ-ပါရှိ၏။ တံ- ထိုဝါကျသည်။ ဗန္ဓုဖရူသံ- ဗန္ဓုဖရူသဒေါသရှိ၏။
ယထာ- ဥဒါဟရုဏ်ကား၊.... ခရာ ၊ ပေ ၊ တျလံ- ခရာ ၊ ပေ ၊ တျလံ
ဟူသည်တည်း။ [ခရာ - ကြမ်းတန်းကုန်သော၊ ဒိလာ - သစ်ငုတ်
စသော ပေါင်းမြက်တို့သည်။ ပရိက္ခိဏာ - ကုန်လေကုန်ပြီ၊ (လယ်
ထည်း၌ ကုန်ပြီ- ဟူလို၊) ခေတ္တေ- လယ်၌၊ ဒိတ္တံ- ကြံချအပ်သော
မျိုးစေ့သည်။ အလံ- ဧကန်၊ ဖလတိ- အသီး သီး၏။]

x x x x x x x x x

၅၀။ ဖန္ဓုဖရူသတာ တျာဒိ။ ။အဖွဲ့အနွဲ့၌ နားမခံသာအောင်
ကြမ်းတန်းသော အက္ခရာ များစွာပါဝင်သောဝါကျသည် ဗန္ဓုဖရူသ
ဒေါသသင့်၏။ [ဖရူသတာ- ဖရူသတာဟူသည်။ သုတိသုခတာဘာဝ
တော - ကြားရခြင်း၌ နားချမ်းသာမှု မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
(နားမချမ်းသာခြင်းကြောင့်)၊ ဖရူသဘာဝေါ - ကြမ်းတန်းသည်၏
အဖြစ်တည်း။ ဗန္ဓု + ဖရူသံ ယတ္ထာတိ ဗန္ဓုဖရူသံ - အဖွဲ့ အနွဲ့တွင်
ကြမ်းတန်းသော အက္ခရာ များစွာပါဝင်ခြင်းရှိသော ဝါကျ။] ပုံစံကို
ရွတ်ရာ၌ ဓနိတအက္ခရာတို့ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ရွတ်ပါ။

ပုံစံ ။ ။ ခ အက္ခရာ ၅ လုံးပါ၏။ ဖ အက္ခရာ တလုံးပါ၏။ ထို
အက္ခရာတို့ကို ရွတ်ရာ၌ ဓနိတဖြစ်သောကြောင့် တင်းတင်းမာမာ
ရွတ်ရ၏။ တင်းတင်းမာမာ အသံများစွာကို ကြားရသဖြင့် နားမချမ်း
သာ၊ ထို့ကြောင့် ထိုပုံစံသည် ဗန္ဓုဖရူသဒေါသ သင့်၏။ [“အလံကို
အတိသယေန၊ ဖလတိကို နိပ္ပဇ္ဇတံ” ဟု ဒီကာဖွင့်သည်။]

[ဆောင်] ဖရူသအက္ခရာ၊ များစွာပါသဖြင့်၊ ကြားနာရချက်၊
မသက်သာလှ၊ ထိုဝါကျ၊ ဗန္ဓုဖရူသဒေါသ။

အမှာ။ ။ ယောနိဿယ၌ “ဗျာကရုဏ်း ဆရာတို့ အလိုအားဖြင့်
ယောသအက္ခရာ များစွာပါသော အဖွဲ့သည် ဗန္ဓုဖရူသဒေါသသင့်၏”
ဟု ဆို၏။ [“သက္ကတအလင်္ကာဆရာများကို ဗျာကရုဏ်းဆရာ” ဟု

ဝါကျတ္တဒေါသ ၆ ပါး

၅၉။ ဥေယျံ လက္ခဏ မန္တတ္ထ-ဝသေနာ ပက္ခမာဒိနံ၊
ဥဒါဟရဏ မေတေသံ၊ ဒါနိ သန္ဓဿယာမဟံ။

၅၉။ အပက္ခမာဒိနံ- အပက္ခမ အစရှိသော ဝါကျတ္တ ဒေါသ ၆ ပါးတို့၏။ အန္တတ္ထဝသေန-အနက်သို့ အစဉ်လိုက်သော အမည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ လက္ခဏံ-မှတ်ကြောင်းသုတ်ကို၊ ဥေယျံ-သိအပ်သိနိုင်၏။ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ မေတေသံ-ထိုဝါကျတ္တဒေါသတို့၏၊ ဥဒါဟရဏံ-ဥဒါဟရဏ်ကိုသာ၊ သန္ဓဿယာမိ-ကောင်းစွာပြုပေအံ့။

x x x x x x x x

ဆိုလိုဟန်တူ၏။] သက္ကတအလင်္ကာကျမ်းဆရာတို့ကား “မဟာပါဏ အက္ခရာများစွာ ပါရှိသော အဖွဲ့ကို ဗန္ဓုဖရသ” ဟု ဆို၏။ “ယောသ အက္ခရာ” ဟု မဆို၊ မဟာပါဏ အက္ခရာဟူသည် ဝဂ်၏ ဒုတိယ စတုတ္ထ ဖြစ်သော ဓနိတအက္ခရာများ၊ တာလုဇ သ , မုဒ္ဒဇ သ , ဒန္တဇ သ , ဤ ၃ လုံးနှင့် ဟအက္ခရာ၊ ပေါင်း ၁၄ လုံးတည်း၊ ဤ သုဗောဓာလင်္ကာရ ကျမ်းဆရာ အလိုအားဖြင့်ကား ထို ၁၄ လုံးတွင် ဓနိတ အက္ခရာ ၁၀ လုံးကိုသာ ဗန္ဓုဖရသဖြစ်ကြောင်းအက္ခရာများဟုဆိုလိုဟန်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “ခရာ ခိလာ” စသော ဗန္ဓုဖရသပုံစံ၌ “သ - ဟ ” မပါဘဲ ဓနိတများကိုသာ ထုတ်ပြုလေသည် - ဟု စံကျောင်းနိဿယ မိန့်သည်။ [ဝါမ္ဗဒေါသ၌ အနက်အဓိပ္ပာယ် ကြမ်းတန်း၏။ ဤဗန္ဓုဖရသဒေါသ၌ အက္ခရာ (အသံ)ကြမ်းတန်း၏။ ဤသို့ ကြမ်းပုံ ၂ မျိုး ခွဲပါ။]

၅၉။ ဝါကျဒေါသကို ပြပြီး၍ ဝါကျတ္တဒေါသကို ပြလိုသော ကြောင့် “ဥေယျံလက္ခဏ” စသည်မိန့်၊ ရှေ့ပဒဒေါသ ဝါကျဒေါသ တို့၌ လက္ခဏနှင့် လက္ခ (သုတ်နှင့် ဥဒါဟရဏ်) တို့ကို တွဲဘက်၍ ပြခဲ့၏။ ဤ ဝါကျတ္တဒေါသကို ပြရာ၌ကား “အပက္ခမ” ဟူသော နာမည်၌ “အပ - ကင်းသော + ကမ - အစဉ် ” ဟု အနက်ထွက်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့နောက် အစဉ် မတူခြင်းကို “အပက္ခမဒေါသ” ဟု သိနိုင်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် အနက်အတိုင်း မှည့်ထားအပ်သော အန္တတ္ထ နာမည်ကိုကြည့်၍ သဘောကိုသိနိုင်သောကြောင့် သဘောကိုပြသော သုတ်ကို မပြတော့ဘဲ ဥဒါဟရဏ်ကိုသာ ပြတော့မည်-ဟုလို။

တတ္ထာပတ္တမံ ယထာ

၆၀။ ဘာဝနာဒါနသီလာနိ၊ သမ္မာ သမ္ပာဒါဒါနိဟ။
ဘောဂသဂ္ဂါဒါနိဗ္ဗာန-သာဓနာနိ န သံသယော။

၆၀။ တတ္ထ-ထို၆ ပါးတို့တွင်၊ အပတ္တမံ-အပတ္တမဒေါသသည်၊
ယထာ- အဘယ်နည်း၊... ဣဟ - ဤဘဝ၌၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊
သမ္ပာဒါဒါနိ - ပြီးစီးစေ အပ်ကုန်သော၊ ဘာဝနာဒါနသီလာနိ-
ဘာဝနာ ဒါန သီလ တို့သည်၊ ဘောဂ သဂ္ဂါဒါ နိဗ္ဗာန သာဓနာနိ-
စည်းစိမ်ဥစ္စာ , နတ်ပြည် အစရှိသော သမ္ပတ္တိ , နိဗ္ဗာန်ဟူသော
အကျိုးကိုပြီးစေနိုင်ကုန်၏။ သံသယော-ယုံမှားဘွယ်သည်။ န-မရှိ။

x x x x x x x x x

၆၀။ အပေတော + ကမော ယတ္ထာတိ အပတ္တမော- ကင်းသော
အစဉ်ရှိသော ဝါကျနက်၊ ဘာဝနာနှင့် နိဗ္ဗာန် , ဒါနနှင့် ဘောဂ,
သီလနှင့် သဂ္ဂါဒါ , ဤသို့ စဉ်ရမည် ဖြစ်ပါလျက် ယထာတ္တမ နည်း
မကျဘဲ “ဘာဝနာ ဒါန သီလာနိ” ဟူသော ရှေ့အစဉ်နှင့်မတူအောင်
“ဘောဂ သဂ္ဂါဒါ နိဗ္ဗာန” ဟု နောက်၌ စဉ်သောကြောင့် အပတ္တမ
ဒေါသသင့်၏။

[ဆောင်] ကြောင်းစဉ် အမျှ၊ ကျိုးစဉ် ပြဘို့၊ လောက ထုံးစံ , ရှိသည်မှန်
လည်း, ထုံးစံ မသက်, အစဉ်ဖျက်က, ဝါကျတ္ထ, အပတ္တမ ခေါ်။

သမ္မာ သမ္ပာဒါဒါနိ ။ ။ ဣဟ- ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ (အတ္တဘော
ဟူသည် ဘဝတည်း၊) အလောဘာဒါဟေတုသမ္ပတ္တိယာ - အလောဘစသော
ကုသိုလ်ဟိတ်၏ ပြည့်စုံခြင်းအားဖြင့်၊ သတ္တစွံ သမ္ပာဒါဒါနိ- ကောင်းမွန်စွာ
ပြီးစီးစေအပ်ကုန်ပြီးသော၊ ရာသိကတာနိ-အပေါင်းအစု ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော၊
ဘာဝနာ ဒါန သီလာနိ-တို့သည်၊....

ဘောဂ သဂ္ဂါဒါ ပေ၊ သာဓနာနိ ။ ။ [ဥပဘောဂ ပရိဘောဂါဒါ,
သဂ္ဂုပ္ပတ္တိ အာယုအာရောဂျာဒါ, နိဗ္ဗာနန္တိ ဧတေသံ သာဓကောနိ၊ - ဋီကာ။]
ဥပဘောဂပရိဘောဂါဒါ - ရူပါရုံစသော ကာမဂုဏ် ၅ ပါး, ထို ကာမဂုဏ်
များ၏ အဆောက်အဦးဖြစ်သော ဆင် မြင်း စသည်၎င်း (ဘောဂအဖွင့်)၊
သဂ္ဂုပ္ပတ္တိ အာယုအာရောဂျာဒါ - နတ်ပြည်၌ဖြစ်ခြင်း , လူ့ပြည်ဝယ် အသက်
ရှည်ခြင်း အနာကင်းခြင်း စသည်၎င်း (သဂ္ဂါဒါအဖွင့်၊) အာဒိအရ လူ့ဘဝ၌
အသက်ရှည်ခြင်း အနာကင်းခြင်း စသည်ကို ယူပါ-ဟူလို၊ အာရောဂျာဒါ၌
အာဒိဖြင့် ဝဏ္ဏ သုခ မလ စသည်များကိုပါယူ။ [ကမစ္စုတနှင့် အပတ္တမ အထူး
ကို အပတ္တမဒေါသ အဖြေကျမှ ပြအံ့။]

ဩစိတျဟိနံ ယထာ

၆၁။ ပူဇနိယတရော လောကေ၊ အဟမေကော နိရန္တရံ၊
မယေကသ္မိံ ဂုဏာသဗ္ဗေ၊ ယတော သမုဒိတာ အဟံ။

၆၁။ ဩစိတျဟိနံ - ဩစိတျဟိန ဒေါသဟူသည်။ ယထာ-
နည်း၊...ပူဇနိယ ၊ပေ၊ အဟံ - တည်း၊ ယတော - အကြင့်ကြောင့်၊
ကေသ္မိံ - တယေဝံထည်းသော၊ မယိ - ဌ၊ သဗ္ဗေ - အလုံးစုံကုန်သော၊
ဂုဏာ - ဂုဏ်ထူးတို့သည်၊ သမုဒိတာ - ပေါင်းဆုံကြကုန်သည်၊ အဟံ -
ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ (တတော - ထို့ကြောင့်၊) လောကေ - လောက၌၊ အဟံ
ကော - ငါတယောက်ထည်းကို၊ နိရန္တရံ - အမြဲမပြတ်၊ ပူဇနိယ
တရော - လွန်စွာ ပူဇော်ထိုက်၏။

x x x x x x x x

၆၁။ ပူဇနိယ တရောတျာဒိ။ ။ဥစဓာတ်,တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော
“ ဥစိတံ ” သဒ္ဒါသည် “ယုတ္တ-သင့်လျော် ” အနက်ကို ဟော၏။ ဥစိ
တဿ - သင့်လျော်သောစကား၏ + ဘာဝေါ - ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ
(သင့်လျော်ခြင်းဂုဏ်) သည်၊ ဩစိတျ-မည်၏။ လောက၌ မိမိဂုဏ်ကို
မိမိဖော်၍ မပြောခြင်း, အပြောနှင့်အလုပ် ညီညွတ်ခြင်း, ရှေ့စကားနှင့်
နောက်စကား လိုက်လျောခြင်းသည် ဩစိတျဂုဏ် ရောက်၏။ ကိုယ့်
ကိုယ်ကို ကိုယ်တိုင်ချီးမွမ်းခြင်း (ကြွားခြင်း), နှုတ်အပြောနှင့် ကိုယ်
အလုပ် မညီခြင်း, ရှေ့စကားနှင့်နောက်စကား မညီခြင်းသည် ဩစိတျ
ဟိနဒေါသရောက်၏။ [အတိဝုတ္တဒေါသ၌ သူတပါးအတွက် အလွန်
ပြောခြင်းဖြစ်၏။ ဤဩစိတျဟိနကား မိမိဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်းတည်း။]

[ဆောင်] ကိုယ့်ဂုဏ်ကိုယ်ထုတ်, ပြော- အလုပ်လည်း, မဟုတ် ရှေ့နော်,
သွေဖေါက်တတ်သဖြင့်, မသင့်တင့်က, ဝါကျုတ္တ, ဟိနဩစိတ်ခေါ်။

ပုံစံဂါထာ၌ “ ဂုဏ်ဟူသမျှ ငါ့မှာ အားလုံးစုံနေသောကြောင့် ငါသည်
အမြဲ ပူဇော်အခံထိုက်ဆုံးဖြစ်၏ ” ဟု ဆိုခြင်းသည် ကိုယ့်ကိုယ်ကို ချီးမြှောက်
လွန်းရာ (ကြွားရာ) ရောက်သောကြောင့် ဩစိတျဟိနဒေါသ (ကြွားဝါမှု
အပြစ်) သင့်သည်။ စတုမဋ္ဌဇာတ်၌ မြေခွေးက မိမိကိုယ်ကို “ မိဂရာဇာ-ခြင်္သေ့ ”
ဟု ခေါ်ခြင်းမျိုးလည်း ဩစိတျဟိနဒေါသပင်တည်း။ [“ ဧဝံ အတ္တပ္ပသံသန
တော ဥစိတတာယ ပရိဟာနိ (သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်မှ ယုတ်လျော့ခြင်း
ဖြစ်၏။) ဣတိ ဩစိတျဟိနံနာမ ” - ဋီကာ။]

ယထာစ

၆၂။ ယာစိတော ဟံ ကထံနာမ, န ဒဇ္ဇာမျပိ ဇီဝိတံ၊
တထာပိ ပုတ္တဒါနေန, ဝေဓတေ ဟဒယံ မမ။

၆၂။ ယထာစ - ရွှေ့နောက်မညီမျှသော ဩစိတျ ဥဒါဟရုဏ်
တမျိုးကား၊..... ယာစိတော - တောင်းအပ်သည်၊ (သမာနော-
ဖြစ်လသော်၊) အဟံ - ငါသည်၊ ဇီဝိတမ္ပိ- အသက်ကိုသော်လည်း၊
ကထံနာမ-အဘယ်မည်သောအကြောင်းကြောင့်၊ နဒဇ္ဇာမိ-မလှဘဲ
ရှိအံ့နည်း၊ တထာပိ-ထိုသို့ပင် ကြီးဝါးခဲ့ပါသော်လည်း၊ ပုတ္တဒါနေ
န-သားတော် သွီးတော်ကို ပေးလှူရခြင်းကြောင့်၊ မမ-ဝေဿန္တရာ
ငါမင်းမြတ်၏၊ ဟဒယံ- စိတ်နှလုံးသည်၊ ဝေဓတေ-တုန်လှုပ်၏။

x x x x x x x x x

၆၂။ ယာစိတော ဟံတျာဒိ။ ။ “ငါသည် အတောင်းအရမ်း
လာသူအား မပေးဘဲ မနေနိုင်၊ အသက်ကိုပင် ပေးတော်မူမည်”-
ဤကား စောစောက ပြောထားသော ရွှေစကားတည်း၊ “ သို့သော်
သားတော် သွီးတော်တို့ကို လှူရတဲ့အခါမှာ (ထိုလှူမှုကြောင့်) ငါ၏
စိတ်နှလုံးများတုန်လှုပ်နေသည်”-ဤကား နောက်အဖို့၌ဖြစ်ပုံတည်း၊
ဤဂါထာ၌ “ အသက်ကိုပင် ပေးမည် ” ဟု ပြောသော ရွှေစကားနှင့်
“အသက်လေခံ မကြီးကျယ်သေးသော သားသွီးကို လှူရခြင်းကြောင့်
တုန်လှုပ်၏” ဟူသောနောက်စကားသည် ရွှေ့နောံ မညီသောကြောင့်
“ ဩစိတျဟိနဒေါသသင့်၏ ” ဟု ဆိုလိုကြသည်။

မှတ်ချက် ။ ။ ဤဂါထာသည် ဝေဿန္တရာ ဇာတ်တော်လာ
အလောင်းတော်၏ ဖြစ်ပုံကိုပြသော ဂါထာဖြစ်၏၊ အလောင်းတော်
သည် လှူရခြင်းကြောင့် တုန်လှုပ်သည်မဟုတ်၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော
ဇူကောပုဏ္ဏားက မိမိ ရွှေ့မှောက်၌ သားတော် သွီးတော် များကို
နှုပ်စက်သည့် အတွက် ကရုဏာစွမ်းကြောင့် တုန်လှုပ်ရခြင်း ဖြစ်၏၊
ထို့ကြောင့် “ရွှေ့နောက် မညီ ” ဟု အပြစ်တင်သင့်မည် မထင်၊ ကာဗျ
ဒဿ၌ လာသော အောံပါဂါထာသာ ဩစိတျဟိနဒေါသ သင့်၏။

ဇဟိ သတ္တုဗလံ သဗ္ဗံ, ဇယ ဝိသ မ္ဘရံ ဣမံ၊
တဝ နေကောပိ ဝိဒ္ဓေသော, သဗ္ဗဘူတာနုကမ္ပိနော။

ဘဂ္ဂရိတိ ယထာ

၆၃။ ဣတ္ထိနံ ဒုဇ္ဇနာနဉ္စ၊ ဝိဿာသော နောပပဇ္ဇတေ၊
ဝိသေ သိင်္ဂိမိ နဒိယံ၊ ရောဂေ ရာဇကုလမ္ပိစ။

၆၃။ ဘဂ္ဂရိတိ - ဘဂ္ဂရိတိဒေါသသည်၊ ယထာ-အဘယ်နည်း....
ဣတ္ထိနံ-မိန်းမတို့၏၎င်း၊ ဒုဇ္ဇနာနဉ္စ - လူယုတ်မာတို့၏၎င်း၊ ဝိသေ-
အဆိပ်၎င်း၊ သိင်္ဂိမိ- ဥျးချိုရှိသောသတ္တဝါ၎င်း၊ နဒိယံ-မြစ်၎င်း၊
ရောဂေ-တိုးပွားနေသော အနာရောဂါ၎င်း၊ ရာဇကုလမ္ပိ-သတ်မှု
ဖြတ်မှု မတရားပြုနေသော မင်းအိမ်၎င်း၊ ဝိဿာသော - အကြမ်း
ဝင်ခြင်းသည်၊ နောပပဇ္ဇတေ-မသင့်။

x x x x x x x x x

သဗ္ဗံ သတ္တုဗလံ-အားလုံးသော ရန်သူစစ်တပ်ကို၊ ဇဟိ- ပယ်ဖျော့
နိုင်နင်းပါလော၊ ဣမံ ဝိသမ္ဘရံ-ဤ မြေပြင်အားလုံးကို၊ ဇယ-အောင်
နိုင်ပါလော၊ သဗ္ဗဘူတာနုကမ္ပိနော-အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့၌ သနား
ခြင်းရှိတော်မူသော၊ တဝ- အရှင်မင်း၏၊ ဧကောဝိ-တယောက်လည်း
ဖြစ်သော၊ ဝိဒ္ဓေသော - ရန်သူသည်၊ န - မရှိပါ။... [ဤဂါထာ၌
“ရန်သူအားလုံး၏ စစ်တပ်ကိုနိုင်ပါ” ဟူသော ရှေ့စကားနှင့် “သတ္တဝါ
အားလုံးကို သနားတတ်” ဟူသော နေခံစကားသည်၎င်း “တမြေပြင်
လုံးကို အနိုင်ယူပါ” ဟူသော ရှေ့စကားနှင့် “ရန်သူတယောက်မျှမရှိ”
ဟူသော နေခံစကားသည်၎င်း ရှေ့နောက် မညီမျှသဖြင့် ဩစိတျဟိန
ဒေါသ သင့်လေသည်။]

၆၃။ ဣတ္ထိနံ တျာဒိ။ ။ ဘဂ္ဂါ + ရိတိ ယတ္ထာတိ ဘဂ္ဂရိတိ=
ပျက်သောအစီအစဉ်ရှိသော ဝါကျထွ၊ “ဣတ္ထိနံ ဒုဇ္ဇနာနံ ” ဟု ဆဋ္ဌိ
ဝိဘတ်ဖြင့် သမ္ဗန်အနက်ကို ပြပြီးနောက် , စာသွားတမျိုး မပြောင်း
သေးသော ထိုအစဉ်၌ပင် “ ဝိသေ ၊ပေ၊ ရာဇကုလမ္ပိစ ” ဟု သတ္တမိ
ဝိဘတ်ဖြင့် အဓိကရဏအနက်ကိုပြုပြန်၏။ ဤသို့ သမ္ဗန်အနက်ဟူသော
အစဉ်မှ တမျိုးပြောင်းလျက် အဓိကရဏအနက်ကို ပြသောကြောင့်
အစီအစဉ် ပျက်သော ဝါကျထွ ဘဂ္ဂရိတိဒေါသ သင့်ရလေသည်။
[ဧတ္ထ အာဒေါ သမ္ဗန္ဓေ ဆဋ္ဌိယာ အာရတိတွာ တံ ပဟာယ သတ္တမိ
ယာ ဝုတ္တတ္တာ အတ္ထရိတိစ (ဘိန္နာ)။]

သဒ္ဒါအစဉ်လည်းပျက်။ ။ စနိပါတ်ကို ဣတ္ထိနံဟူသော အစပုဒ်
 ဌ်လည်း မထိုင်စေဘဲ “ဒုဇ္ဇနာနဉ္စ, ရာဇကုလမိစ္စ” ဌ်သာ ထိုင်စေသော
 ကြောင့် သဒ္ဒါအစဉ်လည်း ပျက်၏။... [အာဒိမဈေယျ သဒ္ဒါပရိ
 စွာဂတော သဒ္ဒါရိတိစ ဘိန္ဒု၊ စသဒ္ဒါ ပယုဇ္ဇန္တေန (စသဒ္ဒါကို သုံးစွဲ
 သူသည်) အာဒေါဝေါ (အစတနေရာ၌သာ ဖြစ်စေ) အန္တေဝေါ
 (အဆုံးတနေရာမှာသာ ဖြစ်စေ) ပစ္စေကံဝေါ (ပုဒ်တိုင်းမှာ ဖြစ်စေ)
 ပယုဇ္ဇိတဗ္ဗံ ဟောတိ=သုံးစွဲရိုးထုံးစံဖြစ်၏။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤစကားအရ - အတ္ထဘဂ္ဂရိတိ , သဒ္ဒါဘဂ္ဂရိတိဟု
 ရိတိ ၂မျိုးကို မှတ်ပါ။ ထိုတွင် ဝါကျတ္ထဒေါသခက်းဖြစ်သောကြောင့်
 အတ္ထဘဂ္ဂရိတိကိုသာ ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။ သဒ္ဒါဘဂ္ဂရိတိကား ရှေ့၌ ပြခဲ့
 သော ဝါကျဒေါသနှင့်သာ ဆိုင်သည်။ [ရှေးနိဿယ တို့၌ကား စ
 နိပါတ်၏ သမုစ္စည်းအနက်ကိုပြရာဝယ် အစီအစဉ် မတူသောကြောင့်
 အတ္ထဘဂ္ဂရိတိပင်ဟု ဆိုလိုကြသည်။]

ဋီကာ။ ။ ဝိဿာသော သဟဝါသာဒီဟိ ဝိဿာသော-အတူနေ
 အတူသွား အတူစား စသည်အားဖြင့် အကြမ်းတဝင် ဖြစ်ခြင်းသည်။
 နောပပဇ္ဇတေ - မသင့်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊..... အနတ္ထ (အကျိုးမဲ့
 ဖြစ်ခြင်း) သံသယာနိဇ္ဇတ္ထိ (ယုံမှားသံသယကို မတားမြစ်နိုင်ခြင်း၏)
 ကာရဏတ္တာ (အကြောင်း ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) နယုဇ္ဇတိ - မသင့်၊
 ဝိသေ ဂရဋ္ဌေ - အဆိပ်၌၊ သိင်္ဂိမှိ သိင်္ဂဝတိ မဟိသာဒေါ - ဥားချို
 ရှည်သောကျွဲစသည်၌၊ ရောဂေ ဝမုမာနကေ ရောဂေ-တိုးပွားနေဆဲ
 ဖြစ်သော ရောဂါ၌။

ဘဂ္ဂရိတိ ၂ မျိုး ။ ။ “ ရိတိ ” ဟူသော အစီအစဉ်ပျက်ပုံသည် ဝါကျ
 ဒေါသဌ်လည်း ပါခဲ့၏။ ဝါကျဒေါသဌ် သဗ္ဗနာမ်ပုဒ် စသော သဒ္ဒါအစီအစဉ်
 မတူခြင်းကို ဝါကျဘဂ္ဂရိတိဒေါသဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤ၌ အနက်အစီအစဉ် မတူခြင်း
 ကို ဝါကျတ္ထ ဘဂ္ဂရိတိဒေါသဟု ဆိုသည်။ ထို ရိတိတို့သည် အလွန်များသည့်
 ပြင်, တကျမ်းနှင့်တကျမ်းလည်း ဆိုပုံမတူသောကြောင့် အကျဉ်းအမြစ်မျှသာ
 အရှင်သံဃာကိစ္စတ ဆရာပြသည်။ [ရိတိနံ ဗဟုတ္တာ ရိတိဘင်္ဂဒေါသာ ဗဟုဝိဓာ၊
 ဣဒံ မုခမတ္တနိဒဿနံ (အကျဉ်းအမြစ်မျှ ပြခြင်းဖြစ်သည်) ။ - ဋီကာ။]

[ဆောင်] ဝါကျတို့တွင်, ပုဒ်စဉ်ပျက်က, ဘဂ္ဂရိတိ-ဝါကျရှိ၏။
 ဝါကျတ္ထတွင်, အနက်စဉ်ပျက်က, ဝါကျတ္ထ-ဘဂ္ဂရိတိခေါ်။

သသံသယံ ယထာ

၆၄။ မုနိန္ဒစန္ဒိမာလောက-ရသ လောလ ဝိလောစနော၊
ဇနော•ဝက္ကန္တပန္နောဝ, ဂေါပဒဿန ပီဏိတော။

၆၄။ သသံသယံ- သသံသယ ဒေါသသည်၊ ယထာ- အဘယ်နည်း၊.....မုနိန္ဒ စန္ဒိမာလောကရသလောလ ဝိလောစနော- မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော လမင်း၏ အရောင်၌ သာယာ နှစ်သက်ခြင်းကြောင့် လှုပ်လှက်သော မျက်လုံးရှိသော၊ ဇနော - လူအပေါင်းသည်၊ အဝက္ကန္တပန္နော-သက်ရောက်အပ်သောလမ်းရှိသည်၊ ဝါ-လမ်းသို့ သက်ရောက်မိသည်၊ (သမာနောဝ - ဖြစ်လျှင်ပင်၊ ဝါ-ဖြစ်လျှင်ဖြစ်ခြင်း၊) ဂေါပဒဿန ပီဏိတော- ရောင်ခြည်တော်ကို ဖူးမျှော်ရသည့်အတွက် နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်သည်၊ ဝါ- မင်္ဂလာနွားလားကို မြင်ရသည့် အတွက် နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

x x x x x x x x

၆၄။ မုနိန္ဒတျာဒိ။ ။ဘုရားတည်းဟူသော လမင်း၏ အရောင်တော်ကို ဖူးလိုလှသဖြင့် မျက်စိ လှုပ်လှုပ်ရွရွ ဖြစ်နေသူ လူအပေါင်းသည် လမ်းသို့ရောက်လျှင်ပင် ရောင်ခြည်တော်တို့ကို ဖူးမျှော်ရသဖြင့် နှစ်သက်အားရ ရှင်ပြုလေတော့၏။ ဤသို့ ဆိုလိုပါသော်လည်း ဂေါသဒ္ဓါသည် နွားဟူသော အနက်၌ ထင်ရှားသောကြောင့် (သက္ကတ အလင်္ကာကျမ်းကို စီရင်သော ဟိန္ဒူ လူမျိုးတို့သည် နွားကိုလည်း အလွန်မြတ်နိုးရကား) “ မင်္ဂလာနွားလားကို မြင်ရခြင်း ” ဟူသော ယုံမှားဘွယ် အနက်နှင့်တကွ ဖြစ်သောကြောင့် သသံသယ ဒေါသ သင့်ရလေသည်။ [သဟ+သံသယေန(ယုံမှားဘွယ်အနက်နှင့်) ယောဝက္ကတိတိ သသံသယော(ဒေါသော)။]

မှတ်ချက်။ ။သံသယဖြစ်ရခြင်းသည် “ ဂေါ ” ပုဒ်ကြောင့်သာ ဖြစ်သော်လည်း ထိုဂေါသဒ္ဓါ၏ ဟောနက်ပေါ်မှာစွဲ၍ သံသယဖြစ်ရသောကြောင့် အတ္ထဒေါသဖြစ်၏။ ထိုဂေါ၏အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ တဝါကျလုံး၌ပင် အနက်အဓိပ္ပာယ် သံသယဖြစ်စရာ ရှိသောကြောင့် ဝါကျတ္ထဒေါသတွင် သွင်းရလေသည်။

ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရနှင့်မတူ ။ ။ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရဒေါသ၌ အနက် ၂ မျိုး ရသော “ဝိသဒေါ” ပုဒ်ကဲ့သို့ ဤဂေါသဒ္ဒါလည်း အနက် ၂ မျိုးရ သောကြောင့် ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရနှင့် သသံသယတို့ အထူးကို ကြံကြကုန်၏။ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရ၌ အနက် ၂ မျိုးရရုံမက, ထိုအနက် ၂ မျိုးသည် တမျိုးနှင့် တမျိုး ဆန့်ကျင်ဘက်အကျိုးကို ညွှန်ပြနေ၏။ ဤ၌ကား “ရောင်ခြည် အနက် ဖြစ်စေ နွားအနက် ဖြစ်စေ ဆန့်ကျင်ဘက် အကျိုးကို မပြ , နှစ်သက်ရခြင်း တည်းဟူသော အကျိုးကိုချည်း ပြသောကြောင့် ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရ ဒေါသနှင့် မဆိုင် , ယုံမှားသံသယ ကိုသာ ဖြစ်စေနိုင်သော ကြောင့် သသံသယဒေါသသာ ဖြစ်သည်။

ဝစနတ္ထ ။ ။ မုနိန္ဒစန္ဒိမဿ + အာလောကော မုနိန္ဒစန္ဒိမာ လောကော - ဘုရား တည်းဟူသော လမင်း၏ + အရောင်၊ ရသနံ အဿာဒနံ- သာယာခြင်း၊ ရသော-ခြင်း၊ မုနိန္ဒစန္ဒိမာလောကဿ-ကို + ဒဿနေ-ကြည့်ရှုခြင်း၌ + ရသော- သာယာခြင်းတည်း၊ မုနိန္ဒ၊ ပေ၊ ရသော- ခြင်း၊ [“ ဒဿနရသ ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဒဿန ပုဒ်ကြေ။] “ကြည့်ရှုခြင်း၌ သာယာခြင်း” ဟူသည်လည်း “ကြည့်ရှုလိုခြင်း = ဖူးမြင် လိုခြင်း” တည်း၊ လောဠုတံ- ရူးသကဲ့သို့ (လှုပ်လှုပ် ရှားရှား) ဖြစ်တတ် ၏။ ဣတိ လောလံ၊ [“လောဠု = ဥမ္မာဒေ” ဟူသောဓာတ်, အပစ္စည်း, ဋ္ဌကိုလပြု။] ဝိဝိဓာ + လောစိယတေ အနေနာတိ ဝိလောစနံ- အထူးထူး အပြားပြား ကြည့်ရှုအပ်ကြောင်း မျက်စိ၊ “ ဝိပုဗ္ဗ လုစ-ဒဿနေ ” ဟူသောဓာတ်, ယုပစ္စည်း၊ လောလဉ္ဇ + တံ + ဝိလောစနဉ္ဇာတိ လောလ ဝိလောစနံ - လှုပ်ရှားသော မျက်စိ၊ မုနိန္ဒ ၊ ပေ ၊ ရသေန + လောလ ဝိလောစနံ ယဿာတိ မုနိန္ဒ၊ ပေ၊ လောလ ဝိလောစနော။

အဝတ္တန္တော (ဩတ္တန္တော) ပန္တော ယဿာတိ အဝတ္တန္တ ပန္တော သက်ရောက်အပ်သော လမ်းရှိသူ (ဘုရားဖူးဘို့ရာ လမ်းသို့ ထွက်လာသူ) ၊ ဂေါသဒ္ဒါသည် အရောင်ဟူသော အနက်, နွားဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ဂုဗ္ဗံ- အရောင်တို့ကို၊ တနည်း, ဂါဝဿ- နွားလား ကို + ပဒဿနံ- မြင်ရခြင်းတည်း၊ ဝေါပဒဿနံ - မြင်း၊ ဂေါပဒဿ နေန- ကြောင့် + ဝိဏိတော- နှစ်သက်သူတည်း၊ ဂေါပဒဿန ဝိဏိ တော- သူ။

ဂါမ္ဘဒေါသ

၆၅။ ဝါကျတ္တတော ဒုပ္ပတိတိ- ကရံ ဂါမ္ဘံ မတံ ယထာ၊
ပေါသော ဝိရိယဝါ သောယံ၊ ပရံ ဟတ္တိာန ဝိဿမိ။

၆၅။ ဝါကျတ္တတော- ဝါကျအနက်အားဖြင့်၊ ဒုပ္ပတိတိကရံ-
မကြားကောင်း မနာသာ၊ လွန်စွာ ငြစ်ကျ၊ သိအပ်သော အနက်
တမျိုးကို ပြုတတ်သော ဝါကျမျိုးကို၊ ဂါမ္ဘံ-ဂါမ္ဘဒေါသသင့်သော
ဝါကျဟူ၍၊ မတံ-သိအပ်၏၊ ယထာ - ဥဒါဟရုဏ်ကား၊...ဝိရိယ
ဝါ-ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသော၊ ဝါ-ခွန်အားရှိသော၊ သောယံပေါသော-
ထိုယောက်ျားသည်၊ ပရံ-ရန်သူကို၊ ဟတ္တိာန-သတ်ပြီး၍၊ ဝိဿမိ-
ကင်းသော မောပန်းခြင်းရှိ၏၊ ဝါ-မောပန်းခြင်းမရှိ။ (တနည်း)
ဝိရိယဝါ - များသောသုက် ရှိသော၊ သောယံပေါသော - ထို
ယောက်ျားသည်၊ ပရံ-လွန်လွန်ကဲကဲ၊ ဟတ္တိာန - လွန်ကြူးပြီး၍၊
ဝိဿမိ-ကင်းသော မောပန်းခြင်းရှိ၏၊ ဝါ-မောပန်းခြင်း မရှိ။

x x x x x x x x x

၆၅။ ဝါကျတ္တတော တျာဒိ။ ။ “ ဥေယျံ လက္ခဏမန္တတ္ထ-
ဝသေနာပတ္တမာဒိနံ ” ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း ဤဂါမ္ဘဒေါသ၌ နာမည်
ကြားရုံမျှဖြင့် အနက်ကို မသိနိုင်သောကြောင့် “ ဝါကျတ္တတော ဒုပ္ပ
တိတိကရံ ဂါမ္ဘံ ” ဟု လက္ခဏ (သုတ်) ကိုပါ ပြထားသည်။ “ ဝါကျ
တ္တတော ဒုပ္ပတိတိကရံ ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဝါကျ၏အနက်သာလျှင်
ဂါမ္ဘဒေါသအစစ်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝါကျတ္တဒေါသ၌ သွင်းရသည်။ [ဒုပ္ပ
တိတိကရံ , ဂါမ္ဘံပုဒ်တို့၏ ဝစနတ္ထကို ၄၅ , ၄၆ , ဝါထာတို့၌ ပြခဲ့ပြီး
ထို၌ ဝါကျဒေါသဖြစ်၍၊ ဤ၌ ဝါကျတ္တဒေါသဖြစ်ခြင်းကြောင့် ၊ မျိုး
ပြထားသည်။]

ပေါသော ၊ ပေ ၊ ဝိဿမိ ။ ။ ဤပုံစံ၌ “ ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသော
ယောက်ျားသည် (ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသောကြောင့်ပင်, ဝါ-အားကောင်း
သောကြောင့်ပင်) ရန်သူကို သတ်ပြီး၍ မောပန်းခြင်း မရှိ ” ဟု ဆိုလျှင်
ဂါမ္ဘဒေါသ မသင့်၊ “ များစွာ သုက်သွေးရှိသော ယောက်ျားသည်
(သုက်အား ကောင်းသောကြောင့်ပင်) အလွန် အကြူး ကာမ
သွားလာပြီး၍ မောပန်းခြင်း မရှိ ” ဟူသော အနက်တမျိုးအားဖြင့်
ကား လူကောင်းသူကောင်းတို့ မကြားကောင်းမနာသာ လွန်စွာရိုင်း

ပြသော စကားဖြစ်၍ ဂါမ္မဒေါသ သင့်သည်။ [ဝိဿဒိန္ဒ ဝိပုဗ္ဗ-သမု
ဓာတ်, ဤဝိဘတ်။]

ဝိရိယဝါပရံ ဟတ္ထိန္ဒာနံ ။ ။ “ဝိရဿ-ရဲရင့်သူ၏ + ဘာဝေါ-
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဝိရိယသဒ္ဒါသည် သုက္က,
ပရက္ကမ (လုလ္လ) ဗလ (ခွန်အား) ပဘာဝ (အစွမ်းသတ္တိ) တေဇ,
ဒိတ္တိ (တေဝံပ) အနက်များကို ဟောနိုင်၏။ “ဝိရိယံ ယဿ အတ္ထိတိ
ဝိရိယဝါ” ဟု ပြု၍ ဒီကာတို့၌ “သုရော-ရဲရင့်သူ” ဟု၎င်း “ဥပစိတ
သုက္ကော - ဆည်းပူးအပ်သော သုက်ရှိသူ” ဟု၎င်း အဘိဓမ္မေယျပြု၏။
ကာဗျဒဿဒီကာ၌ “ဝိရိယဝါနိ=ပသတ္ထဗလဝါနိ-ချီးမွမ်းအပ်သော
အားရှိသူ(အားကောင်းသူ)ဝိရိယဝါနိ သုက္ကဝါနိ- များသော သုက်
ရှိသူ” ဟု ဖွင့်၏။ ပရသဒ္ဒါသည် “ရန်သူ” ဟူသောအနက် “အတိ
သယ-အလွန်” ဟူသောအနက်ကိုဟော၏။ ဟတ္ထိန္ဒာ၌ ဟနဓာတ်ကား
ဟိံသာ- ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်ကို ဟော၏။

ဝိဿမိ။ ။ သမုဓာတ်သည် ငြိမ်းရေးခြင်းအနက်, မောပန်းခြင်း
အနက်တို့ကို ဟော၏။ “ဝိဂတပရိဿမော-ကင်းသော မောပန်းခြင်း
ရှိသည်။ ဝါ- မောပန်းခြင်း မရှိသည်။ အဟောသိ” ဟု ဒီကာဖွင့်အပ်
သော ပဌမအနက်အလိုအားဖြင့် “ခေဒ-မောပန်းခြင်း” အနက်ကိုယူ။
ဒီကာ၌ နောက်နည်းဝယ် ဝိဿမိကို “ ဝါယာမေန ဝိဿမိ - မှီဝဲ
ဘို့ရန် လုလ္လမှငြိမ်းပြီ၊ ဝိဂတဝါယာမော-ကင်းသော လုလ္လရှိသည်။
အဟောသိ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအတိုင်းဆိုလျှင် “ဝိဿမိ-လုလ္လမှ ငြိမ်းပြီ”
ဟု ပေးရလိမ့်မည်။

ကာဗျဒဿ ဒီကာ၌ကား “ ဝိဿမံ ဝိရာမံ- ပြီးဆုံးခြင်းသို့၊ ဝါ -
ငြိမ်းခြင်းသို့၊ ပက္ကော” ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုသို့ အမျိုးမျိုး ဖွင့်ကြသော်
လည်း သမုဓာတ်၏ ခေဒ (ပင်ပန်း, မောပန်း) အနက်ကို၎င်း, ဝိ၏
ပဋိ- လာမ(ပြောင်းပြန်)အနက်ကို၎င်း ယူ၍ “မမောပန်း” ဟူသော
အနက်သာ သင့်ဘွယ်ရှိ၏။ “ သတ္တိကောင်းသောကြောင့် (တနည်း)
အားကောင်း သောကြောင့် ရန်သူကို အလွန် သတ်ရသော်လည်း
မမောပန်း” ဟု၎င်း “သုက်အားကောင်းသောကြောင့် ကာမ ခံစား
ရာ၌ လွန်စွာ ညှဉ်းဆဲသော်လည်း မမောပန်း” ဟု၎င်း အဓိပ္ပာယ်
လည်းရ, သဒ္ဒါနည်းလည်းကျသဖြင့် ထိုအတိုင်းပေးသည်။

ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိဒေါသ

၆၆။ ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရဏံတေတံ၊ ယတ္ထာလင်္ကာရ ဒုဋ္ဌသနံ၊
တဿာလင်္ကာရနိဒ္ဒေသေ၊ ရူပ မာဝိ ဘဝိဿတိ။

၆၆။ ယတ္ထ- အကြင်ဝါကျ၌၊ အလင်္ကာရဒုဋ္ဌသနံ- အလင်္ကာကို ဖျက်ဆီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဤ) ဧတံ- ဤ အလင်္ကာကို ဖျက်ဆီး တတ်သော ဝါကျသည်၊ ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရဏံတိ-ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရဏ ဒေါသ ရှိသော ဝါကျမည်၏၊ ဝါ- ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိဒေါသ သင့်သော ဝါကျ မည်၏၊ တဿ- ထို ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိဒေါသ သင့်သော ဝါကျ၏၊ ရူပံ- သရုပ်သဘောသည်၊ အလင်္ကာရ နိဒ္ဒေသေ - အလင်္ကာတို့ကို ပြရာ စတုတ္ထပိုင်း၌၊ အာဝိ-ထင်ရှားစွာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတံ။

x x x x x x x x x

၆၆။ ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရဏံ တျာဒိ ။ ။ [တေတံကို “ တိ+ တေ” ဟု ဖြတ်၊ ဣတိသဒ္ဒါလည်း နာမဝါစက ဟု ကြံ။] အလင်္ကာ တို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အနက်ပါရှိရာဝါကျသည် ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရဏဒေါသ သင့်၏။ ထို ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရဏဒေါသ၏ သရုပ်သဘောသည် အလင်္ကာ တို့ကို ပြရာ စတုတ္ထ ပရိစ္ဆေဒ၌ ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။ မှန်၏—နောက်၌ ပြမည့်အလင်္ကာများ ပျက်လျှင် ဤ ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိဒေါသချည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အတ္ထာလင်္ကာရများသလောက် ပျက်ပုံလည်းများရကား ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိဒေါသကို သီးခြားပြနေဘွယ် မလို၊ ထို အလင်္ကာခဏ်း၌ အလိုလို ထင်ရှားပါလိမ့်မည်- ဟူလို၊ ဥပမာအလင်္ကာ၌ကား “ဒုဋ္ဌ” ဟု တိုက်ရိုက်ပင် ပြလိမ့်မည်။

မှတ်ချက်။ ။ သဒ္ဒါလင်္ကာရများကို “အလင်္ကာရ” ဟု မသုံးဘဲ “ဂုဏ်” ဟု သုံး၍ အတ္ထာလင်္ကာရတို့ကိုသာ “အလင်္ကာရ” ဟု သုံးစွဲ သောကြောင့် “အလင်္ကာရ ပရိစ္ဆေဒ” အရ အတ္ထာလင်္ကာရကိုပြရာ စတုတ္ထပိုင်း ဟု ယူလိုက်သည်။ “အလင်္ကာရဏံ - တန်ဆာ ဆင်ခြင်း၊ အလင်္ကာဘိ-တန်ဆာဆင်ခြင်း” ဟု အလင်္ကာရဏပုဒ်နှင့် အလင်္ကာတိပုဒ် တို့သည် အနက်တူရကား မာတိကာခေါင်းစဉ်တုန်းက “အလင်္ကာတိ” ဟု တိပစ္စည်းဖြင့် နာမည်တပ်ခဲ့သော်လည်း ဤ အကျယ်ပြရာ၌ “အလင်္ကာရဏ” ဟု ယုပစ္စည်းဖြင့် နာမည်တပ်သည်။

နိဂုံးနှင့် အမှာ

၆၇။ ကတောတြ သင်္ခေပနယာ မယာယံ၊
ဒေါသာန မေသံ ပဝရော ဝိဘာဂေါ၊
ဧသောဝလံ ဗောဓယိတံ ကဝိနံ၊
တမတ္ထိ စေ ခေဒကရံ ပရမ္ပိ။

၆၇။ အတြ-ဤဒေါသတို့ကိုပြရာ ပဌမပိုင်း၌၊ ဒေသံဒေါသာန-
ဤ ဒေါသတို့၏၊ ပဝရော - ကောင်းမြတ်သော၊ အယံဝိဘာဂေါ-
ဤ ဝေဘန်အပ်သော အပြားကို၊ မယာ- ငါသည်၊ သင်္ခေပနယာ-
အကျဉ်းချုပ်နည်းအားဖြင့်၊ ကတော- ပြုစီရင်အပ်ပြီ၊ ခေဒကရံ-
စာသင်သားတို့၏ ပင်ပန်းမှုကို ပြုတတ်သော၊ ပရံပိ - ဆိုအပ်ပြီးမှ
တပါးသော ဒေါသသည်လည်း၊ စေအတ္ထိ-အကယ်၍ရှိပေသေး၏၊
(ဧဝံသတိပိ- ဤသို့ ရှိပါသော်လည်း၊) ဧသောဝ- ဤ အကျဉ်းချုပ်
ပြုအပ်သော အစဉ်သည်ပင်၊ တံ - ထို တပါးသော ဒေါသကို၊
ကဝိနံ-ပညာရှိတို့အား၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဗောဓယိတံ - သိစေခြင်းငှါ၊
အလံ-စွမ်းနိုင်လော့ပြီ။ [ဣန္ဒ, ဥပေန္ဒ, ရောသော ဥပဇာတိဂါထာ။]

သံဃရက္ခိတမဟာသာမိပိရစိတေ-သံဃရက္ခိတ မဟာသာမိ
ထေရ်သည် စီရင်အပ်သော၊ သုဗောဓာလင်္ကာရေ - သုဗောဓာ
လင်္ကာရ ကျမ်း၌၊ ဒေါသာဝဗောဓောနာမ- ဒေါသတို့ကို သိရာသိ
ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် ဒေါသာဝဗောဓ မည်သော၊ ပဌမော
ပရိစ္ဆေ ဒေါ-ပဌမပိုင်းသည်၊ ဣတိ-ပြီးပြီ။

x x x x x x x x x

ကတော၊ ပေ၊ ပရမ္ပိ။ ။ပဌမ ၂ ပါဒဖြင့် နိဂုံးကိုပြန်။ “သက္ကတ
အလင်္ကာကျမ်းကြီးများကဲ့သို့ အကျယ်မချွတ် အကျဉ်းနည်းအားဖြင့်
ကောင်းမြတ်သော ဒေါသအပြားကို ပြုအပ် ပြုအပ်ပြီ” ဟုလို၊ ဒုတိယ
၂ ပါဒဖြင့် အမှာစကားကို ပြန်။ “ စာသင်သားတို့၏ ပင်ပန်းမှုကို
ပြုတတ်သော အခြားဒေါသများ ရှိပါသေး၏၊ သို့သော်လည်း ဤ
ပြုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဒေါသအပြားသည် ထို တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်ဘဲ ကျန်
သေးသော ဒေါသအားလုံးကို ကဗျာတတ်သိ ပညာရှိတို့အား သိစေ
ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်လောက်ပါပြီ” ဟုလို။

သင်္ခေပနယာ။ ။ သံဝိပိယတိတိ သံခေပေါ = သက္ကတကျမ်းလာ များစွာသော ဒေါသ တို့ကို အကျဉ်းချုံးအပ်သော နည်း၊ နိယတိ ဧတေနာတိ နယော = တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သော ဒေါသတို့ကို သိကြောင်း နည်း၊ သင်္ခေပေါစ + သော + နယောစာတိ သင်္ခေပနယော = အကျဉ်း ချုပ် သိကြောင်းနည်း၊ အကျဉ်းချုံးပုံကို သုတေသီတို့ အတွက် ဇီကာ နိဿယတို့မှ ထုတ်ပြုဥပဒေအံ့။

(က) နိဟန္တု သောယံ ဇလိတံ, ပတင်္ဂါ အရိပါဝကံ။

သောယံပတင်္ဂါ- ထိုနေမင်းသည်၊ (တနည်း) သောယံ ပတင်္ဂါ- ထို ပိုးစုန်းကြူးသည်၊ ဇလိတံ - တောက်ပသော၊ အရိပါဝကံ - ရန်သူဖြစ်သော မီးကို၊ နိဟန္တု - ပယ်ဖျောက်စေသတည်း။ [ဤ၌ ပတင်္ဂါသဒ္ဒါသည် “ နေ- ပိုးစုန်းကြူး ” ဟူသော အနက်တို့ကို ဟော၏။ ထိုတွင် “ ပိုးစုန်းကြူး ” ဟူသော အနက်ကို ဟောသောအခါ မိမိအလိုရှိအပ်သော မီး၏ အရောင်ကို ဖျော်ခြင်း ငှါ မစွမ်းနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အသမတ္ထန္တရဒေါသ သင့်၏။ ၎င်းကို ဝိရုဒ္ဓတ္ထန္တရ ဒေါသ၌ သွင်းအပ်၏။]

(ခ) ဝစန္တိ ကန္တာ။ ။ ကန္တာ - မိုဗ်းတို့သည်၊ ဝစန္တိ - ဆိုကြကုန်၏။ [ကံ + ဓာတိတိ ကန္တာ၊ (မိုဗ်းဟော ကန္တာသဒ္ဒါကို ပါဠိအဋ္ဌကထာ ဇီကာ တို့၌ အသုံးအစွဲ မရှိသောကြောင့် အယုတ္တဒေါသသင့်၏။ “ ဝစန္တိ - ဆိုကုန်၏ ” ဟူရာ၌ မိုဗ်းနှင့်စပ်၍ သုံးရာဝယ် “ ဝစန္တိ , ထနယန္တိ ” ဟု သုံးရိုး ရှိ၏။ “ ဝစန္တိ ” ဟု သုံးရိုးမရှိသောကြောင့် အယုတ္တဒေါသသင့်၏။ ၎င်းကို ကိလိဋ္ဌ ဒေါသ၌ သွင်းအပ်၏။ [ဇီကာ ၂ စောင်၌ “ ဝဏ္ဏာ ” ဟု ရှိ၏။ ယောနိဿယ၌ လည်း “ ဝဏ္ဏာ - ရေပွက်တို့သည် ” ဟု အနက်ပေး၏။ ဝဏ္ဏာသဒ္ဒါသည် ရေပွက် ဟော မရှိ၊ ထို့ကြောင့် “ ကန္တာ ” ဟု ရှိမှ မှန်သည် ဟု စံကျောင်း နိဿယ မိန့်၏။]

(ဂ) ဝဗောဓာ-ဆင်္ဂါခြင်း၊ အဿကောဉ္ဇနာဒ-မြင်း၏ ကြီးကြာသံ ကဲ့သို့သော အသံကို အော်ခြင်း၊ ဤ၌ “ မြင်းဟီခြင်း, ဆင်ကြီးကြာသံကဲ့သို့ အော်ခြင်း ” ဟု စပ်ရမည်ကို မစပ်သောကြောင့် သမ္ပန္နဒ္ဓသိဒေါသ သင့်၏။ ၎င်းသည် လောကဝိရောမိဒေါသ၌ ဝင်၏။ (ဃ) ဘုရားဟောပါဠိတော် ၌သာထင်၍ သက္ကတ၌ မထင်သော ရူပက္ခန္ဓ သဒ္ဒါမျိုးကို သက္ကတဘာသာဖြင့် ဖွဲ့ဆိုအပ်သောကဗျာ၌ သုံးစွဲလျှင် အပ္ပတိတဒေါသသင့်၏။ ၎င်းသည် အာဂမ ဝိရောမိဒေါသ၌ ဝင်၏။

(င) အကြောင်းကို ဝဲသော ဟေတွာပေက္ခဒေါသ ဟေတုနေယျဒေါသ တို့သည် နေယျဒေါသသို့ ဝင်ကုန်၏။

(စ) ဒေဝေါ ဝေါ ဟရတု ဣသံ , ရာဟု ဒိန္နော ဒိဝါကရော။

ရာဟုဒိန္နော—ရာဟုသည် ဖမ်းအပ်သော၊ ဒေဝေါ—နတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဒိဝါကရော-နေမင်းသည်၊ ဝေါ-သင်တို့၏၊ ဣသံ-ပင်ပန်းခြင်းကို၊ ဟရတု—ပယ်ပါစေသတည်း။ [ဤ၌ နေသည် မိမိကိုပင် ရာဟုဖမ်းထားသောကြောင့် ပင်ပန်း၍ နေသဖြင့် သူတပါး၏ ပင်ပန်းခြင်းကို အဘယ်မှာ ပယ်ဖျောက်နိုင် ပါအံ့နည်း၊ ဤသို့လျှင် အလိုရှိအပ်သော အကျိုးကို ပြီးစေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင် သောကြောင့် “ ရာဟုဒိန္နော ” ဟူသော ပုဒ်သည် အသမတ္တာဘိဓေယျဒေါသ သင့်၏၊ ၎င်းကို ဩစိတျဟိန ဒေါသ၌ သွင်းအပ်၏။]

(ဆ) တံထွေး နှပ် စသော ရွံရှာဘွယ်သောအနက် , “ ပိုးထိသည် ” ဆိုရမည့်နေရာ၌ ‘ မြွေကိုက်သည် ’ ‘ ဓာတ်သက်သည် ’ ဆိုရမည့်နေရာ၌ “ ကာလနာတိုက်သည် ” စသည်ဖြင့် မင်္ဂလာမရှိသောအနက်, ရွာသူရွာသားတို့ ပြောဆိုအပ်သော သူတော်ကောင်းတို့ မကြားကောင်း မနာကောင်းသော အနက်တို့ကိုပြုတတ်သော ဝါကျဂါမ္မဒေါသကို ဝါကျတ္ထဂါမ္မဒေါသ၌ သွင်းယူ အပ်၏။ (ဇ) မကောင်းသဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော ဖရသဒေါသကို ဗန္ဓဖရသ ဒေါသ၌ သွင်းအပ်၏။

(ဈ) ဟရိသမာနယိ။ ။ “ ဟရိသံ—ရွှေသောအဆင်းရှိသောမြင်းကို၊ အာနယိ—ဆောင်ပြီ ” ဟူ၍ ဆိုအပ်သောအရာ၌ “ ဟပုဗ္ဗံ ရိသမာနယိ၊ ဟပုဗ္ဗံ— ဟ ရှေးရှိသော၊ ရိသံ— ရိသကို၊ အာနယိ— ဆောင်ပြီ ” ဟူ၍ ဆိုလျှင် အလိုရှိ အပ်သော အနက်မှ လျော့ကျသောကြောင့် ဘဋ္ဌဒေါသ မည်၏။

(ည) သက္ကော သဟဿဂု။ ။ “ သဟဿဂု—တထောင်သော မျက်စိ ရှိသော၊ သက္ကော— သိကြား၊ ” ဤ၌ ဂေါသဒ္ဓါသည် မထင်ရှားသောအရာ၌ ယှဉ်အပ်သောကြောင့် ဂုဋ္ဌဒေါသသင့်၏ [ဤဘဋ္ဌဒေါသ ဂုဋ္ဌဒေါသတို့သည် ပသာဒါလင်္ကာရနှင့်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် သီးခြားဆိုဘွယ်မရှိဖြစ်၍ ချန်ထားအပ်၏။]

(ဋ) ဝါကျတပါး၏ အလယ်သို့ ရောက်သော ဝါကျဂမ္ဘိတဒေါသ , “ အပါထျမေသော ဒိဿတိ, ဝေဇ္ဇံ ခါဒတိ အနာရတံ ” ဟူသော ဝါကျတပါးနှင့် ရောသော ဝါကျသံကိဏ္ဍဒေါသ တို့သည် ဗျာကိဏ္ဍဒေါသသို့ ဝင်ကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် အထူးမဆိုအပ်ကုန်၊ [ဒေသော—ထိုဆေးသမားသည်၊ အပါထျံ— မချီးမွမ်းအပ် မသင့်မြတ်သော ဆေးအစာကို၊ ဒိဿတိ— ညွှန်း၏၊ ဒေသော— ဤသူနာသည်၊ အနာရတံ—အမြို့၊ အပါထျံ—မချီးမွမ်းအပ် မလျောက်ပတ်သော ဆေးအစာကို၊ ခါဒတိ—စား၏၊ ဝေဇ္ဇံ—ဆေးသမားကို၊ ဒိဿတိ— မှန်း၏။]

(၄) ကာစုယျာနေ မယာ ဒိဋ္ဌာ, ဝလ္လရီ ပဉ္စပလ္လဝါ၊
ပလ္လဝေ ပလ္လဝေ မုဓာ, ယဿာ ကုသုမ မဉ္ဇရီ။

ဥယျာနေ— ဥယျာဉ်၌၊ ကာစိ—တစုံတခုသော၊ ပဉ္စ ပလ္လဝါ— အခက်ငါးခု ရှိသော၊ ဝလ္လရီ—နွယ်ကို၊ မယာ-ငါသည်၊ ဒိဋ္ဌာ—မြင်အပ်ပြီ၊ ယဿာ-အကြင် နွယ်၏၊ ပလ္လဝေ ပလ္လဝေ — အခက်တိုင်း အခက်တိုင်း၊ မုဓာ — အသီးမသီး အချည်းနှီးသော၊ ကုသုမမဉ္ဇရီ-ပန်းခိုင်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။ [ဤ၌ ဥယျာဉ်ဟော ဥယျာနသဒ္ဓါဖြင့် အိမ်ကိုဆို၏၊ နွယ်ဟော ဝလ္လရီသဒ္ဓါဖြင့် သတို့သမီးကို ဆို၏၊ အခက်ဟော ပလ္လဝါသဒ္ဓါဖြင့် လက်ချောင်း ခြေချောင်း နှုတ်ခင်းတို့ကို ဆို၏၊ ပန်းခိုင်ဟော ကုသုမ မဉ္ဇရီသဒ္ဓါဖြင့် ခြေသည်း လက်သည်းရောင် သွားရောင် တို့ကို ဆို၏၊ ဤဒေါသသည် မိမိအလိုရှိအပ်သော အနက်ကို မဟောနိုင်သော ကြောင့် အဝါစကဒေါသမည်၏၊ ၎င်းကို သမာနရူပါပဟေလိဉ္စသွင်းအပ်၏။]

(၃) “ပဒုမ္မာကြာသည် ညဉ့်ညဉ့်ပွင့်သည်” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သော ဝိရုဒ္ဓ ဒေါသကို ဝိရောဓိဒေါသ၌ သွင်းအပ်၏။..... (၁) ဤ သုဗောဓာလင်္ကာရ ကျမ်း၌ ပြအပ်သော ဩစိတျဟိနဒေါသ, ဝါကျုတ္တဝါမ္မဒေါသသည် ဝါကျုတ္တ ဒေါသတို့ မည်ကုန်၏၊ ဗန္ဓုဗရသဒေါသသည် ဝါကျုဒေါသ မည်၏၊ ဝိရောဓိ ဒေါသသည် ပဒဒေါသမည်၏၊ ဆက်ဥျးအံ— သတ္တတကျမ်း၌ ပြအပ်သော အသမတ္တာဘိဓေယျ အစရှိသော ဒေါသ , ဝါမ္မဒေါသ , ဘဠုဒေါသ , ဝိရုဒ္ဓ ဒေါသတို့သည် ပဒဒေါသတို့ မည်ကုန်၏၊ ထိုပဒဒေါသကို အဘယ်ကြောင့် ဝါကျုဒေါသ — ဝါကျုတ္တဒေါသ၌ သွင်းရပါသနည်းဟူမူ ပုဒ်၌ အပြစ်ဒေါသ သင့်က ဝါကျု-ဝါကျုတ္တတို့၌လည်း အပြစ်ဒေါသ သင့်တော့သည်သာပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဒဒေါသ , ဝါကျုဒေါသ, ဝါကျုတ္တဒေါသ တို့သည်ကား အချင်း ချင်း များစွာထူးခြား ကွဲလွဲခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေခြင်းအကျိုးငှါ သွင်းအပ်၏၊ ဤသို့လျှင် သဘောတူဒေါသတို့ကို မပြတ် အကျဉ်းချုံးခြင်းကို “သင်္ခေ ပနယ” ဟု ဆိုသည်။

တမတ္ထိစေ ခေဒကရံ ပရမ္ပိ ။ ။ ကဝိတို့၏ ပင်ပန်းမှုကို ပြုတတ်သော အကျဉ်းချုံးရာတွင်လည်းမပါသော အခြားဒေါသများကား-အသာဓုဒေါသ, သန္နိဒ္ဓဒေါသ, ပရိယာယဥေယျ ဒေါသ, ပတိတတ္ထ ဒေါသ , ဒုဗ္ဗောဓ ဒေါသ, ဒေသိယဒေါသ, စသောပဒဒေါသတို့၎င်း၊ အဓိကဒေါသ, ဥဂ္ဂဒေါသ, ဘဂ္ဂစ္ဆန္ဒ ဒေါသ, စသော ဝါကျုဒေါသတို့၎င်း၊ ဥပက္ကမောပသံဟာရ — ဝိသမဒေါသ ဟု ဆိုအပ်သော ဝါကျုတ္တဒေါသတို့၎င်းတည်း။

(က, ၁) ထိုတွင် သဒ္ဓါကျမ်းနှင့်ဆန့်ကျင်သောအဖြစ်သည် အသာဓုဒေါသ မည်၏၊ သာမညအနက်ကို ဟော၍ အဓိပ္ပာယ် အမျိုးမျိုးကို ဟောနိုင်သော

ဝိသေသနပုဒ်ကို ဝိသေသျှပုဒ်ကဲ့သို့ ဆိုခြင်းသည် သဒ္ဓိဒ္ဓဒေါသမည်၏။ ပြယုဂ်ကား - “ဟိမဟာ” ဟူသည်တည်း။ “ဟိမဟာ - ဆီးနှင်းကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော ဝတ္ထု။” ဆီးနှင်းကို နေကပယ်တတ်၍ နေကို ယူသင့်သော်လည်း နေဟောပရိယာယ်၌ “ဟိမဟာ” မပါသောကြောင့် နေကိုယူရမည်လော၊ လကို ယူရမည်လော၊ မီးကို ယူရမည်လောဟူ၍ ယုံမှားဘွယ် ရှိသောကြောင့် သဒ္ဓိဒ္ဓဒေါသ သင့်၏။ “ဟိမဟာ ရဝိ , ဟိမဟာ စန္ဒော” စသည်ဖြင့် ဝိသေသျှပုဒ်ကို ထည့်၍ဆိုမှ အပြစ်လွတ်၏။

(ဂ) ထင်ရှားသော သညာသဒ္ဓါကို ပရိယာယ်သဒ္ဓါတပါးဖြင့် ကြံခြင်းသည် ပရိယာယ် ဥပယုဒေါသ မည်၏။ ဥပမာ-မြင်းမ၏ မျက်နှာကို “ဝဋ္ဋဝါမုခ” ဟု ထင်ရှားသောပုဒ်ဖြင့်ဆိုလျှင် ပြီးသင့်လျက် “အဿဝနိတာနနာ” ဟု ဆိုခြင်းပင်တည်း။ ထိုကို သမာနသဒ္ဓါ ပဟေလီ၌ သွင်းအပ်၏။

(ဃ) အကြင်ပုဒ်သည် စင်စစ်လျဉ်းပါးဘွယ် မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဝိသေသျှ၏ဂုဏ်ကိုဟော၏။ ထိုပုဒ်သည် ပတိတတ္ထဒေါသသင့်၏။ ပြယုဂ်ကား- “ကဏှော မသိ” ဟူသည်တည်း။ [ကဏှော-မည်းနက်သော၊ မသိ-မီးသွေး။] ဤ၌ မီးသွေးဟူက မည်းနက်သော မီးသွေးသာ ဖြစ်သောကြောင့် “ကဏှော” ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်ကို ထည့်ရန် မလိုတော့ပြီ။ ထို့ကြောင့် ကဏှောသည် ပတိတတ္ထဒေါသ သင့်၏။

(င) သိလောက်ပြီးဖြစ်၍ မယှဉ်သင့်ဘဲလျက် ယှဉ်အပ်သော ပုဒ်သည် အပ္ပယောဇကဒေါသ သင့်၏။ ပြယုဂ်ကား- “အတိဖေနိလံ သာဂရ မလံဃိ” ဟူသည်တည်း။ [အတိဖေနိလံ- အလွန်အမြူများသော၊ သာဂရံ-သမုဒြာကို၊ အလံဃိ - ခုန်ပြီ။] သမုဒြာကို ခုန်ရာ၌ ဟနုမာမျောက်ကို ချိုးမွမ်းသင့်လျက် ဟနုမာမျောက်ကို မချိုးမွမ်းမှု၌ သမုဒြာကို ချိုးမွမ်းခြင်း၊ သမုဒြာကို ချိုးမွမ်းရာ၌လည်း ခုန်ကျော်သောသူ၏ ဂုဏ်ကို ပြတတ်သော ကျယ်ဝန်းသောဂုဏ်ကို မချိုးမွမ်းသောကြောင့် မယှဉ်သင့်သည်၌ ယှဉ်အပ်သော အပ္ပယောဇကဒေါသ သင့်၏။

(ဝ) မထင်ရှားသော စကားသည် ဒုဗ္ဗောဓဒေါသ မည်၏။ “မနုည ဓနယော ပါဒေ , ခါတယော ကာနိ ဘန္တိ တေ”။ [ကာနိ - သတို့သမီး၊ တေ-သင်၏၊ ပါဒေ-ခြေ၌၊ မနုညဓနယော-နှစ်သက်ဘွယ်သော အသံရှိကုန်သော၊ ခါတယော-ခြေချင်းတို့သည်၊ ဘန္တိ-တောံပကုန်၏။] ဤ၌ ကာနိသဒ္ဓါ ခါတိ သဒ္ဓါတို့သည် အသိခက်သောကြောင့် ဒုဗ္ဗောဓ ဒေါသ သင့်ကုန်၏။ ၎င်းကို နိဘူတာ ပဟေလီ၌ သွင်းအပ်၏။

(ဆ) အချို့သော အရပ်ဒေသ၌သာလျှင် ထင်ရှားသော သဒ္ဒါသည် ဒေသိယဒေါသသင့်၏။ “ဣမေ လာဝဏျတလ္လာ တေ၊ ဂလ္လာ လောလ ဝိလော စနေ”။ [လောလဝိ လောစနေ—လှုပ်သော မျက်စိရှိသော အိုသတို့သွီး၊ တေ-သင်၏။ ဣမေဂလ္လာ—ဤပါးစောင်တို့သည်၊ လာဝဏျတလ္လာ—နှစ်သက်ဘွယ် သော ရေအိုင်နှင့် တူကုန်၏။] ဤ၌ ဂလ္လာ တလ္လာ သဒ္ဒါတို့သည် အချို့သော အရပ်ဒေသ၌သာ သုံးသောကြောင့် ဒေသိယဒေါသ သင့်ကုန်၏။

(ဇ) တွယိ ရာဇတိ ရာဇိန္ဒ၊ ရိပုနံ သဂ္ဂသေဝိနံ၊
ထိနံ အကင်္ကဏော ပါဏိ၊ သိယာ နေတ္တ မနဉ္ဇနံ။

ရာဇိန္ဒ— မင်းမြတ်၊ တွယိ—သင်မင်းမြတ်သည်၊ ရာဇတိ— တင့်တယ်သည် ရှိသော်၊ သဂ္ဂသေဝိနံ— နတ်ရွာစံကုန်ပြီးသော၊ ရိပုနံ—ရန်သူမင်းတို့၏၊ ထိနံ— မိန်းမတို့၏၊ ပါဏိ — လက်သည်၊ အကင်္ကဏော — လက်ကောက် မရှိသည်၊ နေတ္တိ-မျက်လုံးသည်၊ အနဉ္ဇနံ—မျက်စဉ်းမရှိသည်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာ၏။ [ဣန္ဒိယ နိုင်ငံဝယ် ရှေးခေတ်၌ ခတ္တိယဇာတ်ရှိသော မုဆိုးမတို့မှာ လက်ကောခံဝတ်ရိုး မျက်စဉ်းဖြင့် မျက်နှာကွင်းရိုး ထုံးစံမရှိ၊ ထို့ကြောင့် “လက်ကောက်မရှိသော မိန်းမ၊ မျက်စဉ်းမကွင်းသောမိန်းမ” ဟု ဆိုလျှင် မုဆိုးမဖြစ်ကြောင်းကို သိနိုင် လောက်လျက် “သဂ္ဂသေဝိနံ— နတ်ရွာစံ မင်းတို့၏+မိန်းမ” ဟု ဆိုခြင်းသည် အပိုသက်သက်ဖြစ်၍ အဓိကဒေါသသင့်၏။]

(ဈ) ဆိုလိုအပ်သောစကားမှ ယုတ်သောဝါကျသည် ဥပမာဒေါသသင့်၏။ “တိလောက တိလကံ မုနိ”။ [တိလောက တိလကံ— လောက ၃ ပါး၏ မှန်ကူသဘွယ် ဖြစ်သော၊ မုနိ— မြတ်စွာဘုရားကို။] ဤ၌ “ဝန္ဒေ” ထည့်သင့် လျက် မထည့်သောကြောင့် ဥပမာဒေါသ သင့်၏။ (ဉ) ဆန်းကျမ်း၌ ပြဆို အပ်သော အက္ခရာ အရေအတွက်မှ ပိုခြင်း ယုတ်ခြင်းသည် “ဆန္ဒဟာနိ ဒေါသ”မည်၏။ ထိုဒေါသသည် ဆန်းကျမ်း၌လာသော အက္ခရာထက်ပိုသော လျော့သောအားဖြင့် ထင်ရှားပြီးဖြစ်၍ ဆိုဘွယ်မရှိဖြစ်သည်။ ... (ဋ) အစ အဆုံး၊ သို့မဟုတ် အချီအချ မညီမျှသော ဝါကျသည် ဥပက္ကမောပသံဟာရ ဝိသမဒေါသမည်၏။ ၎င်းသည် ဘဂ္ဂဇီတိဒေါသ၌ဝင်၏။ ဤစကားရပ်တို့ကား ဇူကာတို့၏ အဆိုအတိုင်း ရေးအပ်သော စကားတို့တည်း။

ဒေါသဝဗောဓ အဖွင့်
ပြီးပြီ။

ဒေါသပရိဟာရာဝဗောဓ အခဏ်း

ပဋိညာဉ်

၆၈။ ကဒါစိ ကဝိကောသလ္လာ၊ ဝိရောဓော သကလောပျယံ၊
ဒေါသသင်္ချမတိက္ကမ္မ၊ ဂုဏဝိထိံ ဝိဂါဟတေ။

၆၉။ တေန ဝုတ္တဝိရောဓာန-မဝိရောဓော ယထာ သိယာ၊
တထာ ဒေါသပရိဟာရာ-ဝဗောဓော ဒါနိ နိယတေ။

၆၈။ ကဒါစိ - တရံ တခါ၌၊ ကဝိကောသလ္လာ - ကဝိတို့၏ ညှဏ်စွမ်းကြောင့်၊ သကလောပိ - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ အယံ ဝိရောဓော - ဤ ဆန့်ကျင်ဘက် အပြစ်သည်၊ ဒေါသသင်္ချ - အပြစ် ဟူသော အရေအတွက်ကို၊ အတိက္ကမ္မ - ကျော်လွန်၍၊ ဂုဏဝိထိံ - ဂုဏ်သဘောသို့၊ ဝိဂါဟတေ - သက်ဝင်နိုင်၏။

၆၉။ တေန - ထို့ကြောင့်၊ ဝုတ္တဝိရောဓာနံ - ဆိုအပ်ပြီးသော ဆန့်ကျင်ဘက် အပြစ်တို့၏၊ ယထာ - အကြင် အခြင်းအရာ အားဖြင့် ဖြေဆိုအပ်သော်၊ အဝိရောဓော - အပြစ်မဟုတ်တော့သည်၊ သိယာ - ဖြစ်၏၊ တထာ - ထို အခြင်း အရာ အားဖြင့်၊ ဒေါသပရိဟာရာ ဝဗောဓော - အပြစ် အဖြေကို သိစေရာ သိစေကြောင်း ဖြစ်သော အခဏ်းကို၊ ဒါနိ - ယခုအခါ၌၊ (မယာ - ငါသည်)၊ နိယတေ - ဆောင် ပြုအပ်၏၊ ဝါ - ဆောင်ပြုပေအံ့။

x x x x x x x x

၆၈ , ၉ ။ ။ ဒေါသဝဗောဓ အခဏ်းကို ပြုပြီး၍ ဒေါသပရိဟာရာဝဗောဓ အခဏ်းကို ပြလိုသော ဆရာသည် “ ကဒါစိ ကဝိကောသလ္လာ ” စသော (စကားမျိုး အခြေခံပဋိညာဏ်) ၂ ဂါထာကို မိန့်၊ ဖြစ်ပြီးသော အပြစ်ဒေါသကိုများသော အားဖြင့် ဂုဏ်ဖြစ်အောင် မပြုပြင်နိုင်၊ သို့သော် တရံတခါ၌မူ ကဝိသူမှန် ပညဝန်တို့၏ (အပြောကောင်း အဖြေကောင်းသော) ညှဏ်စွမ်းကြောင့် အပြစ်ဒေါသသည် ဂုဏ်အဖြစ်သို့ ဝင်လာ၏။ “ အပြစ်ရှိနေသောပုဒ် - ဝါကျ - ဝါကျထွက်တို့သည် ပညာရှိတို့က ပြင်၍ ပြောလိုက်လျှင် အပြစ်ကင်းသော ပုဒ် - ဝါကျ - ဝါကျထွက် အဖြစ်သို့ ပြောင်းလာသည် ” ဟုလို၊ “ ထို့ကြောင့် ဆိုအပ်ပြီးသော အပြစ်တို့၏ ပြေပျောက်နိုင်လောက်သော နည်းဖြင့်

ဖြေပုံကို ပြသော အခဏ်းကို ယခုအခါ ဆောင်ပြပေအံ့ ” ဟူလို။
[ကောသလုံ-ကျမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဉာဏ်၊ ကဝိနံ+ကောသလုံ
ကဝိကောသလုံ။]

ဝစနတ္ထ။ ။ဝိရုဇ္ဈနံ- တိုက်ရိုက် (ဖြောင့်ဖြောင့်) ဆန့်ကျင်ခြင်း၊
ဝိရောဓော - ခြင်း၊ ဒေါသေသု - တို့၌ + သင်္ချာ - ရေတွက်ရခြင်း
(ထည့်သွင်းရခြင်း) တည်း၊ ဒေါသသင်္ချာ - ခြင်း၊ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရလည်း
အပြစ်တမျိုး၊ အရုတ္တလည်း အပြစ်တမျိုး၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် “အပြစ်၌
ထည့်သွင်းရခြင်း” ဟူလို၊ ထိုဒေါသသင်္ချာကို လွန်ခြင်းဟူသည် ဒေါသ
အရေအတွက်တွင် မပါတော့ခြင်းတည်း၊ ဂုဏာနံ - တို့၏၊ ဝိထိ-
လမ်းတည်း၊ ဂုဏဝိထိ- လမ်း၊ ဝိ ပုဗ္ဗ ဝါဟူဓာတ်သည် သက်ဝင်ခြင်း
အနက်ဟောတည်း။

တေန ပေ၊ နိယတေ ။ ။ တေန - ထိုသို့ ကဝိတို့၏ ဉာဏ်စွမ်း
အတွက် အပြစ်က ဂုဏ်ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်၊ ဝုတ္တဝိရောဓာနံ-ဒေါသာ
ဝဗောဓ အခဏ်း၌ ဆိုအပ်ခဲ့သော အပြစ်တို့၏၊ အဝိရောဓော ယထာ
သိယာ - အကြင်နည်းဖြင့် ဖြေဆိုလျှင် ဝိရောဓ (ဒေါသ) မဖြစ်တော့၊
တထာ ဒေါသပရိဟာရာဝဗောဓော- ထိုသို့ အပြစ် မဖြစ်လေသော
နည်းဖြင့် ဖြေဆိုပုံကို သိရာအခဏ်းကို ပြတော့မည်-ဟူလို။

ဒေါသပရိဟာရာဝဗောဓ။ ။ဒေါသာနံ-တို့ကို+ပရိဟာရော-
ရှောင်လွှဲခြင်း၊ ဝါ - ဖြေပုံ၊ အဝဗုဇ္ဈတိ ဣတ္ထိ တေေန ဝါတိ အဝ
ဗောဓော၊ ဒေါသပရိဟာရာဿ-အပြစ်တို့ကို ဖြေပုံ(ရှောင်လွှဲပုံ)ကို+
အဝဗောဓော - သိရာသိကြောင်း အခဏ်းတည်း၊ ဒေါသပရိဟာရာ
ဝဗောဓော - ခဏ်း၊ “ နိယတေ - ဆောင် ” ဟူရာ၌ “ ဆောင်ယူ၍
ပြမည် ” ဟုဆိုလိုသည်၊ ပြခါနီးနေပြီဖြစ်သောကြောင့် သမိပဝတ္တမာန်
တေဝိဘတ်ဖြင့် “နိယတေ” ဟု ဆိုထားသည်၊ “ဆောင်ပြတော့မည်၊
ဆိုတော့မည် ” ဟု ပဋိညာဉ်ပြုသော စကားပင်တည်း။

တတ္ထ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရဿ ပရိဟာရော ယထာ-

၇၀။ ဝိန္ဒန္တံ ပါကသာလီနံ၊ သာလီနံ ဒဿနာ သုခံ၊
တံ ကထံနာမ မေယောယံ၊ ဝိသဒေါ သုခယေ ဇနံ။

၇၀။ တတ္ထ-ထိုဒေါသ၏ အဖြေတို့တွင်၊ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရဿ- ဝိရု
ဒ္ဓတ္တန္တရဒေါသ၏၊ ပရိဟာရော-အဖြေဟူသည်၊ ယထာ - အဘယ်
နည်း၊.....ပါကသာလီနံ - မှည့်ရင့်ခြင်းနှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ ဝါ-
မှည့်ရင့်ခြင်းကြောင့် နှစ်သက်ဘွယ်ရှိကုန်သော၊ သာလီနံ-သလေး
အပင်တို့ကို၊ ဒဿနာ-မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ သုခံ-စိတ်ချမ်းသာခြင်းကို၊
ဝိန္ဒန္တံ - ခံစားရသော၊ တံဇနံ-လယ်လုပ်သမား၊ ထိုယောက်ျားကို၊
ဝိသဒေါ - ရေကိုပေးတတ်သော၊ အယံမေယော - ဤမိုဃ်းသည်၊
ကထံနာမ သုခယေ - အဘယ်မှာ ချမ်းသာစေနိုင်ပါအံ့နည်း၊ (န
သုခယတိ ဧဝ-မချမ်းသာစေနိုင်သည်သာ။)

x x x x x x x

၇၀။ ဝိန္ဒန္တံ ပေ ဇနံ။ ။ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရ ဒေါသကို ရှောင်လွှဲပုံ
(အဖြေ) ပြုသော ဂါထာတည်း၊.... ရိတ်သိမ်းခါနီး၍ မှည့်နေသော
သလေးစပါးတို့ကို မြင်ရသည့်အတွက် စိတ်စက်ရှင်ပြု သုခရနေသော
လယ်သမားကို (ရေကို ပေးတတ်သော) မိုဃ်းသည် အဘယ်မှာ
ချမ်းသာစေနိုင်ပါတော့အံ့နည်း၊ “ ထိုမိုဃ်းကြောင့် ရိတ်သိမ်းခါနီး
စပါးပင်တွေ ကေန ပျက်စီးရချေတော့မည် ဖြစ်ရကား မချမ်းသာစေ
နိုင်ပါ ” ဟူလို။ [“ ဝိသဒေါ- ဇလဒေါယကော ” ဟု ဋီကာဖွင့်သော
ကြောင့် ဝိသဒေါကို တနက်သာ ပေးပါ။]

မှတ်ချက် ။ ။ “ ဝိသဒေါ ” ပုဒ်၌ “ ရေကို ပေးတတ်သော ”
ဟူသော အနက်အပြင် “ အဆိပ်ကို ပေးတတ်သော ” ဟူသော
အနက်တပါး ရနိုင်၏။ သို့သော် ထိုအနက်တပါးသည် ဆန့်ကျင်ဘက်
မဟုတ်၊ စပါးရိတ်သိမ်းချိန်ရှာလျှင် ရေကိုပေးတတ်သောမိုဃ်းလည်း
အဆိပ်ကို ပေးတတ်သော မိုဃ်းနှင့် မချမ်းသာစေနိုင်ခြင်း အားဖြင့်
သဘာဝတူ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိသဒေါပုဒ်သည် ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရ ဒေါသ
မသင့်တော့ချေ။ ဤသို့လျှင် ကဝိတို့၏ ကျွမ်းကျင်မှုကြောင့် အပြစ်သင့်
နေသော “ ဝိသဒေါ ” ပုဒ်ကို “ ဝိန္ဒန္တံ ပါကသာလီနံ ” စသော ပုဒ်ဘို့ဖြင့်

ဇာတိဗျာဒိတ် ဖေးမ၍ ဖြေလိုက်ရာ အပြစ်ကင်း၍ (ပုဒ်နေသန့်ရှင်းသော) ပသာဒဂုဏ်ဘက်သို့ သက်ရောက်လာလေသည်။

ပါကသာလီနံ သုခယေ ။ ။ “ သာလီသဒ္ဓါသည် ယှဉ်ခြင်း-နှစ်သက်ခြင်းကို ဟော၏” ဟု ပကတိဗောဓိ အဘိဓာန်၌ ဆိုသတတ်။ ပါကောန-မှည့်ခြင်းနှင့်+သာလီ-ယှဉ်သော စပါးပင်တို့တည်း။ ပါကသာလီ-တို့၊ နေ၍ “သာလီ” ကား သလေးစပါး အနက်ဟောတည်း။ သုခယေ၌ သုခဓာတ်မရှိ ဟု ယူဆ၍ ဇီကာ၌ “သုခကရောတိ” အနက်၌ နာမဓာတ် ဟု ဆို၏။ သုခဓာတ် ကာရိတ် ဣယ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးနိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ နာမ်ပုဒ်နောင် ဓာတ်အနက်၌ အယပစ္စည်းလည်း မရှိသောကြောင့်၎င်း၊ ထို ဇီကာသစ်စကားကို စဉ်းစားပါ။

အဂတ္တိ ဥဒယေ ကာလေ၊ သာရဒေ ဝိမလေ ဝိဟေ၊
သီတစ္ဆော ဝိသဒေါ မေယော၊ ဝိဝန္တံ သုခယေ ဇနံ။

အဂတ္တိဥဒယေ - အဂတ္တိမည်သော ကြယ်နီကြီး၏ ထွန်းတက်ရာ ဖြစ်သော၊ သာရဒေ-သရဒဉာဏ်ဖြစ်သော၊ ကာလေ-အခါ၌၊ ဝိဟေ-ကောင်းကင်သည်၊ ဝိမလေ- ကင်းသော အညစ်အကြေး ရှိလသော်၊ သီတစ္ဆော - မြေကြည်လင်သော၊ ဝိသဒေါ - ရေကိုပေးတတ်သော၊ မေယော-မိုဃ်းသည်၊ ဝိဝန္တံ - သောက်သော၊ ဇနံ- လူအပေါင်းကို၊ သုခယေ- ချမ်းသာစေနိုင်၏။

ဤသို့ သီတစ္ဆော (သီတ + အစ္ဆော) ဟု ဝိသေသန ကုမ လိုက်လျှင် “ဝိသဒေါ” ၌ “အဆိပ်ကိုပေးတတ်သော” ဟု အနက် မရနိုင်သောကြောင့် ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရမှ ကင်းတော့ သတတ်။ ဤကား ယောနိဿယ အဆို တည်း။ စံကျောင်းနိဿယ၌ကား “ဣမာ အနတ္တရိယာ ဂါထာယော ပုဗ္ဗေ အဿုတ ပုဗ္ဗာ ပဋိတံသု” ကို ထုတ်ပြ၏။ အနတ္တရိယာ၌ “အနု+အတ္တရိယာ-အဘန်ဘန် အံ့ဩအပ်ကုန်သော” ဟု အနက်သာလိုရင်းတည်း။ သို့သော် “န+အတ္တရိယာ-မအံ့ဩအပ်ကုန်သော” ဟု ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်ရှိသော်လည်း “အဿုတ ပုဗ္ဗာ-မကြားအပ်ဘူးကုန်သော” ဟူသော ဝိသေသနကြောင့် ထိုအနက် မရနိုင်တော့ရကား ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရဒေါသမှ လွတ်၏ ဟု မိန့်လေသည်။ လိုရာအနက်မှ အခြားအနက်တမျိုးရှိရုံမျှဖြင့် ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရဒေါသမသင့်နိုင်ကြောင်း၊ ထိုအနက် တပါးက ဆန့်ကျင်ဘက်အကျိုးကိုဖြစ်စေမှ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တရဒေါသသင့်ကြောင်းကို ဒေါသခင်း၌ ပြခဲ့ပြီ။

ယထာဝါ

၇၁။ ဝိနာယကောပိ နာဂေါသိ၊ ဂေါတမောပိ မဟာမတိ၊
ပဏီတောပိ ရသာပေတော၊ စိတ္တာ မေ သာမိ တေ ဂတိ။

၇၁။ ယထာဝါ- ဥဒါဟရုဏ် တမျိုးကား။ ...သာမိ- အရှင်၊
တံ- အရှင်သည်၊ ဝိနာယကောပိ- ဂဠုန်ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ နာဂေါ-
နဂါးသည်၊ အသိ- ဖြစ်ပြန်၏၊ ဂေါတမောပိ- ထူးချွန်လွန်ကဲ၊ မိုက်မဲ
သော နွားဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ မဟာမတိ - ကြီးသော ပညာရှိသူ
သည်၊ အသိ- ဖြစ်ပေ၏၊ ပဏီတောပိ - မွန်မြတ်သော အာဟာရ
ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ ရသာပေတော- ကောင်းမြတ်သော အရသာမှ
ကင်းသည်၊ အသိ- ဖြစ်ပြန်၏၊ တေ- အရှင်၏၊ ဂတိ- ဖြစ်ပုံသည်၊ မေ-
ကျွန်ုပ်အလိုအားဖြင့်၊ စိတ္တာ- ထူးပေ ဆန်းပေသည်တကား။

(တနည်း) သာမိ- ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၊ တံ- ရှင်တော်မြတ်
ဘုရားသည်၊ ဝိနာယကောပိ- သတ္တာတို့ကို ဆုံးမတော်မူတတ်သည်
ဖြစ်၍သာလျှင်၊ နာဂေါ- မကောင်းမှုကိုလေသာ၊ ကင်းကွာတော်
မူသည်၊ အသိ- ဖြစ်တော်မူပါပေ၏၊ ဂေါတမောပိ- ဂေါတမအနွယ်
ဖြစ်၍သာလျှင်၊ မဟာမတိ - မြတ်သော သဗ္ဗညုတာ ဉာဏ်ပညာ
ရှိတော်မူသည်၊ အသိ- ဖြစ်တော်မူပါပေ၏၊ ပဏီတောပိ- မြတ်သော
ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျက်သာလျှင်၊ ရသာပေတော- ကာမဂုဏ်အရသာကို
ခံစားခြင်းမှ ကင်းတော်မူပါပေ၏၊ တေ - ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊
ဂတိ - ဖြစ်ပုံသည်၊ မေ - တပည့်တော်၏ အလိုအားဖြင့်၊ စိတ္တာ-
အံ့ဩဘွယ်ရာ ဆန်းကြယ်ပါပေသည်ဘုရား။

x x x x x x x

၇၁။ ဤဂါထာ၌ မသိသူတို့ အနက်ပေးနည်းဖြင့် ပဌမအတိုင်း
ပေးလျှင်.... “ ဂဠုန်ဖြစ်လျက် + နဂါးဖြစ်ခြင်း၊ နွားမိုက် ဖြစ်လျက် +
ပညာရှိကြီးဖြစ်ခြင်း၊ မွန်မြတ်သော အာဟာရ ဖြစ်ပါလျက် + အရသာ
မရှိခြင်း ” ဟု ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်ဘက်အနက် ထွက်နေရကား ပုဒ်
အားလုံးပင် အပြန်အလှန် (ဝိနာယကောထေခံ၍ နာဂေါသည်၎င်း၊
နာဂေါထောက်၍ ဝိနာယကောသည်၎င်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်) ဝိရုဒ္ဓတ္ထ
န္တရဒေါသသင့်နေ၏။ အနက်မှန်ကို သိသူတို့၏ ပေးနည်းဖြင့် နောက်
နည်းအတိုင်း အနက် ပေးပြန်လျှင် ထိုပုဒ် အားလုံးပင် အပြစ်ကင်း

အရုတ္တဿ ယထာ

၇၂။ ကထံ တာဒိ ဂုဏာဘာဝေ, လောကံ တောသေတိ ဒုဇ္ဇနော၊
ဩဘာသိတာသေသဒိသော, ခဇ္ဇောတော နာမ ကိံဘဝေ။

၇၂။ အရုတ္တဿ- အရုတ္တ ဒေါသ၏။ ပရိဟာရာ, ယထာ-
နည်း။... ဒုဇ္ဇနော - လူယုတ်မာသည်။ တာဒိ ဂုဏာဘာဝေ - တာဒိ
ဂုဏ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ လောကံ-လူအပေါင်းကို။ ကထံ တောသေ
တိ - အဘယ်မှာ နှစ်သက်စေနိုင်အံ့နည်း။ (န တောသေတိ ဧဝ-
မနှစ်သက်စေနိုင်သည်သာ။) ဩဘာသိတာသေသဒိသော- ထွန်း

x x x x x x x x

လေ၏။ ထို့ကြောင့် အနက် ၂ မျိုး ပေးရသည်။ [ဤဂါထာသည်
“ပဟေလီ” အခန်း၌ပြုမည့် ဝဋ္ဋိတာပဟေလီ ဂါထာတည်း။]

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ ပြခဲ့သော အနက် ၂ မျိုးစီရဘို့ရာ သင့်တော်အောင်
ဝိဂ္ဂိဟ်ပြုရ၏။ ဝိသဒ္ဓါသည်ငှက်ဟောပရိယာယ်၌ပါ၏။ [“သကုနောစ
သကုန္တောဝိ” အဘိဓာန် ၆၂၄။] ဝိနံ+ နာယကော ဝိနာယကော-
ငှက်တို့၏ + ရှေ့ဆောင် အကြီးအကဲ-ဟူသည် ဝဠုန်တည်း။ သတ္တေ
ဝိနေတိတိ ဝိနာယကော - သတ္တာ တို့ကို ဆုံးမတော်မူသော ဘုရား၊
ဝဠုတိတိ ဝေါ။ န+ဝေါ-အဝေါ။ မသွားတတ်သောအကောင်၊ န+
အဝေါ နာဝေါ- မသွားတတ်မဟုတ် , သွားတတ်သောအကောင်၊
ဝါ-နဝါး၊ နတ္ထိ+ အာဂု(ပါပံ) တေဿာတိ နာဝေါ - မကောင်းမှု
မရှိသော ရဟန္တာ။

ဂုန္တံ+အတိသယော ဝေါတမော- နွားတို့တွင် လွန်ကဲသောနွား၊
ဝါ-နွားမိုက်၊ ဝေါတမဿ+ အပစ္စံ ဝေါတမော - ဝေါတမအနွယ်
ဖြစ်သော ဘုရားရှင်၊ မဟတိ+ မတိ ယဿာတိ မဟာမတိ၊ ပဓာနံ-
ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်သို့+ နိတော ပဏီတော- မွန်မြတ်သောအစာ၊
ဝါ-မွန်မြတ်သောဘုရား၊ [ဤပုဒ်၌ ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုးပြုဘွယ်မလို။] ရသ
တော + အပေတော ရသာပေတော - အရသာမှကင်းသည်။ ကာမ
အရသာကို ခံစားခြင်းမှကင်းသောဘုရား၊ (အရသာပေါ-ပါဠိတော်
မှီသည်။) ဇီကာဟောင်း၌ “သိင်္ဂါရာဒိဟိ အပေတော-သိင်္ဂါရစသော
ရသတို့မှ ကင်းတော်မူ၏” ဟု ဆို၏။ ကရုဏာရသ-သန္တရသ စသည်ကို
ဘုရားရှင်သုံးစွဲတော်မူသေးသောကြောင့်ဇီကာစကားကိုစဉ်းစားပါ။

လင်းအပ်သော အကြွင်းမရှိ အရပ်ရှိသော၊ ဝါ- အကြွင်းမရှိသော အရပ်တို့ကို ထွန်းလင်းနိုင်သော၊ ခဇ္ဇောတော နာမ - ပိုးစုန်းကြူး မည်သည်၊ ကိံဘဝေ-အဘယ်မှာ ရှိနိုင်ပါအံ့နည်း၊ (နဘဝတိ ဝေ- မရှိနိုင်သည်သာ။)

x x x x x x x

၇၂။ ကထံ၊ ပေ၊ ဘဝေ။ ။ “ဩဘာသိတာ•သေသဒိသော- ဟူသော ပုဒ်သည် ခဇ္ဇောတော၏ ဝိသေသနဖြစ်၍ ဒေါသခဏ်း၌ အရုတ္တဒေါသ” ဟုဆို၏။ ဤ၌ကား- “ကိံဘဝေ-အလုံးစုံသော အရပ် ကို ထွန်းလင်းနိုင်သော ပိုးစုန်းကြူး မည်သည် မရှိနိုင် ” ဟု “ ကိံ + ဘဝေ ” ပုဒ်တို့ဖြင့်ဖါထေး၍ဖြေသောကြောင့် “ဩဘာသိတာ•သေသ ဒိသော” ဝိသေသနပုဒ်သည် အရုတ္တဒေါသမှ လွတ်၏။

မှတ်ချက် ။ ။ ဂါထာ၏ နောက်ထက်ဝက်သာ ဆိုလိုရင်းဖြစ်ပါ သော်လည်း ဂါထာလည်းပြည့် လူယုတ်မာကို နှိမ်သော အဓိပ္ပာယ် လည်း ရှိအောင် “ကထံ တာဒိ ဂုဏာဘာဝေ, လောကံ တောသေတိ ဒုဇ္ဇောနာ ” ဟု ရှေ့ထက်ဝက်ကိုလည်း ထည့်စွက်၍ပြုသည်။ “ အရပ် မျက်နှာ အားလုံးကို ထွန်းလင်းနိုင်သော ပိုးစုန်းကြူးမည်သည် မရှိ သကဲ့သို့, တာဒိ ဂုဏ်မရှိခြင်းကြောင့် လူအပေါင်းကို နှစ်သက်စေနိုင် သော လူယုတ်မာမည်သည်လည်း မရှိနိုင် ” ဟုလို။ [ပိဋကတော်၌ ဣဋ္ဌ- အနိဋ္ဌ စသည်တို့ကြောင့် မတုန်လှုပ်ခြင်းကို “ တာဒိဂုဏ် ” ဟု ဖွင့်၏။ ဒီကာတို့ကား လူအပေါင်းကို နှစ်သက် စေနိုင်သော သီလ သမာဓိ ပညာဂုဏ်ကို “တာဒိဂုဏ်” ဟု ဖွင့်ကြလေသည်။]

စံကျောင်းနိဿယ ။ ။ “ သီလဝါ မက္ကဋော - သီလရှိသော မျောက် ” ဟု ဆိုလျှင် သီလဝါ ဟူသော ဝိသေသနသည် မျောက်နှင့် မတန်သောကြောင့် အရုတ္တဒေါသရောက်၏။ “ကော တေသုတောဝါ ဒိဋ္ဌောဝါ, သီလဝါနာမ မက္ကဋော-အဘယ်မျောက်ကို သီလရှိသော မျောက် ” ဟု သင်ကြားအပ် တွေ့အပ်ဘူးသနည်း ” ဟု ဒုကနိပါတ် ဒုဒ္ဒိယဇာတ်လာ ဂါထာအတိုင်းဖြေလျှင် “အရုတ္တဒေါသ ပြေ၏” ဟု မှာထားလေသည်။ “ဘုရားအလောင်းမျောက်မင်း ” ကို “ သီလဝါ မက္ကဋော ” ဟု ဆိုလျှင်ကား သီလဝါပုဒ်သည် နဂိုရ်ကပင် အရုတ္တ ဒေါသ မသင့်။

ကိလိဋ္ဌဒေါသ အဖြေ

၇၃။ ပဟေလိကာယ·မာရုဋ္ဌာ, နဟိ ဒုဋ္ဌာ ကိလိဋ္ဌတာ၊
ပိယာ သုခါလိဂီတက်, မာလိဂီတိ နုနော ဣတိ။

၇၃။ ပဟေလိကာယံ - စကားထာဝှက်ခြင်းသို့၊ အာရုဋ္ဌာ-
တက်ရောက်သော၊ ကိလိဋ္ဌတာ- အနက်ထင်၍ မဖြစ်လေဘဲအောင်
ညစ်သော ပုဒ်၏ အဖြစ်သည်။ ဒုဋ္ဌာ - အပြစ်ဒေါသသည်။ နဟိ-
မဟုတ်ချေ၊ ပိယာ - ချစ်မငြီးဘွယ်, ဇနီးသယ်သည်။ အာလိဂီတံ-
လည်ဖက်အပ်သော၊ ကံ-အဘယ်မည်သော ယောက်ျားကို၊ သုခံ-
ကိုယ်စိတ် ၂ ဖြာ ချမ်းသာခြင်းသည်။ နော အာလိဂီတိ နု-လည်ဖက်
သည် မမည်ဘဲ ရှိတော့အံ့နည်း၊ (အာလိဂီတိ ဧဝ - လည်ဖက်ရာ
ရောက်တော့သည်သာ၊) ဣတိ- ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

x x x x x x x

၇၃။ ပဟေလိကာယ။ ။[သုခံ+အာလိဂီတံ+ ကံ + အာလိ
ဂီတိ။]ကိလိဋ္ဌဒေါသ၌ပြခဲ့သော “ပိယာ” ပုဒ်သည် ရိုးရိုးစီကုံးရာ၌သာ
ဒေါသသင့်၏။ ထိုပုဒ်ကို ကြည့်ရှု ကြံစည်သူတို့၏ ဉာဏ်ကို စမ်းသော
အားဖြင့် စကားထာဝှက် “ပဟေလိပုဒ်ပါ” ဟုဆိုလျှင် ပိယာပုဒ်သည်
ကိလိဋ္ဌမဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် ဒေါသအခဏ်း၌ပြခဲ့သော “ပိယာ” ပုဒ်ကို
ပင် ထပ်၍ ထုတ်ပြသည်။

ပဟေလိကာ။ ။[ပ ပုဗ္ဗ, ဟိလဇာတ်, ဣကို အက ပြု၊ ဒါယိကာ
ကဲ့သို့ အကို ဣပြု၊ အာပစ္စည်း၊ “ ပဟေလိ ” ဟု ရှိရာ၌ ဣပစ္စည်း,
ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်း၊] (လငယ်နှင့်) ဟိလဇာတ်သည် ဟာဝ
ကရ-စမ္ပယ်ကွန်မြူးမှုကိုပြုခြင်း(အပျော်ကစားခြင်း၌)ဖြစ်၏။ “ပကာ
ရေန+ဟိလန္တိ တောယာတိ ပဟေလိကာ-အပြားအားဖြင့် မြူးပျော်
ကြကြောင်း (စကားထာဝှက်တန်း ကစားကြောင်း)စကား”၊ ဤ
ပဟေလိကို နောက်၌ သီးခြားပြထား၏။

ကိဋ္ဌာဂေါဋ္ဌိ ဝိနောဒေသု, တညူဟျာကိဏ္ဏမန္တ နေ၊
ပရဗျာမောဟနေ စာပိ, သောပယောဂါ ပဟေလိကာ။

ကိဋ္ဌာဂေါဋ္ဌိဝိနောဒေသု- ပျော်မြူးရာ ပွဲသဘင်ဝယ် အမျိုးမျိုး
ပျက်လုံးထုတ်ခြင်းတို့၌၎င်း၊ တညူဟိ - ထို ပဟေလိကို သိသူတို့သည်၊
အာကိဏ္ဏမန္တ နေ-လူပြွမ်းသောအရပ်တွင် အများမသိအောင်တိုင်ပင်

ယမကကိလိဋ္ဌဒေါသ

၇၄။ ယမကေ နော ပယောဇေယျ , ကိလိဋ္ဌပဒမိစ္ဆိတေ၊
တတော ယမက မညံတု, သဗ္ဗမေတံမယံဝိယ။

ဣစ္ဆိတေ-အလိုရှိအပ်သော၊ ယမကေ-ယမက၌၊ ကိလိဋ္ဌ ပဒံ-
အနက်ထင်၍ မဖြစ်လောက်အောင် ညစ်သောပုဒ်ကို၊ နောပယော
ဇေယျ-မယှဉ်စေရာ၊ ဝါ-မသုံးစွဲရာ၊ တတော-ထိုကိလိဋ္ဌဒေါသနှင့်
မယှဉ်သော ယမကမှ၊ အညံ- အခြားသော၊ သဗ္ဗ- အလုံးစုံသော၊
ယမကံ-ယမကသည်၊ ဧတံမယံဝိယ- ဤကိလိဋ္ဌဒေါသဖြင့် ပြုအပ်
သကဲ့သို့၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

x x x x x x x

ခြင်း၌၎င်း၊ ပရဗျာမောဟနေစာပိ- သူတပါးတို့ မသိစေလိုရာ၌၎င်း၊
ပဟေလိကာ- ပဟေလီသည်၊ သောပယောဝါ-ကျေးဇူးများ၏။

[ဆောင်] ပွဲသဘင်မှာ၊ စကားထာဝှက်မှု၊ ပျက်လုံးပြု၏၊ သိသူ့ချင်းသာ၊
လူဖြမ်းရာဝယ်၊ ဝှက်ကာတိုင်ပင်၊ ထို့ပြင် သူတပါး၊ သိ-
မသွားအောင်၊ စကားဝှက်သော၊ ပဟေလီပြော၊ မှတ်လော
ကျေးဇူးများသတည်း။

၇၄။ ယမကေပေဝိယ။ ။ “ဣစ္ဆိတယမက” ဟူသည် “ပတိ
တသဒ္ဓရစိတံ” စသော (၂၅) ဝါထာ၌ ပြခဲ့သော ယမကတည်း။ “ထိုသို့
ဖွဲ့စီးဘို့ရန်လိုလားအပ် ကောင်းမြတ်သော ယမက၌ အသိခက်သော
ပုဒ်မျိုးမပါစေရာ၊ တတော အညံ-ထိုကိလိဋ္ဌပုဒ် မပါသော ယမကမှ
တပါး၊ ကိလိဋ္ဌပုဒ်ပါသော ယမက အားလုံးကား ဤကိလိဋ္ဌဒေါသ
သင့်သော ယမကချည်းဖြစ်၍ မဖွဲ့စီးသင့်ပါ” ဟုလို။

ဧတံမယံဝိယ။ ။ ဧတေန-ဤကိလိဋ္ဌဒေါသဖြင့် + နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်စေ
အပ်သည်တည်း။ ဧတံ မယံ-ဤ ကိလိဋ္ဌဒေါသဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သည်။
နိဗ္ဗတ္တအနက်၌ မယပစ္စည်းသက်၊ နိဗ္ဗတ္တ ဟူသည် “ကတ - ပြုအပ်”
ပင်တည်း။ ဧတံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ ဝိယဖြင့် “ ပညာရှိ ကပိတို့၏ လက်
စွမ်းပြ ယမက ဖြစ်သော်လည်း အသိခက်အောင် စီကုံးလျှင် (ရုဏ်
မတက်သည့်ပြင်) ကိလိဋ္ဌဒေါသ သင့်သော ပုဒ်နှင့် အလားတူပင်
အပြစ်ရသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

ဒေသဝိရောမိနော ယထာ

၇၅။ ဗောဓိသတ္တပ္ပဘာဝေန၊ ထလေပိ ဇလဇာန္တုဟံ၊
နုဒန္တာနိဝ သုစိရာ-ဝါသဏ္ဍေသံ တဟိံ ဇလေ။

၇၅ ဒေသဝိရောမိနော-ဒေသဝိရောမိ ဒေါသ၏ပရိဟာရာ-
အဖြေသည်။ ယထာ- အဘယ်နည်း၊.....ဗောဓိသတ္တပ္ပဘာဝေန-
ဘုရားအလောင်း၏တန်ခိုးရှိန်စော်အာနုဘော်ကြောင့်၊ ဇလဇာနိ-
ရေ၌ဖြစ်ကုန်၊ ပန်းမျိုးစုံတို့သည်၊ တဟိံ ဇလေ - ထိုရေ၌၊ သုစိရာ
ဝါသဏ္ဍေသံ - ကြာမြင့်စွာ နေရခြင်းကြောင့် ညောင်းညာပင်ပန်း
ခြင်းကို၊ နုဒန္တာနိဝ-ဖြေဖျော့ကုန်သကဲ့သို့၊ ထလေပိ-ကြည်းကုန်း
၌လည်း၊ အဟံ-ဖြစ်လာကုန်ပြီ။

x x x x x x x

၇၅။ ဗောဓိသတ္တပပေဇလေ။ ။ “ရေ၌ ပွင့်နေကျဖြစ်သော
ပဒုမ္မာစသော ပန်းတို့သည် ကုန်း၌လည်း ပွင့်ကြကုန်၏” ဟု ဆိုလျှင်
အရပ်ဒေသနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ ဒေသဝိရောမိဒေါသ သင့်၏။
“ဘုရားအလောင်း၏ တန်ခိုးတော်ကြောင့် ပွင့်ကြသည်” ဟု ဘုရား
အလောင်းတန်ခိုးကို ထည့်စွက်လိုက်ခြင်းကြောင့် တရံတခါ ပွင့်နိုင်ကြ
ရကား ထိုဒေသဝိရောမိဒေါသပြေ၏။ [ဤ၌ “ဗောဓိသတ္တပ္ပဘာဝေန
န”သည် ဒေါသကို ဖြေသောပုဒ်တည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ ဒေသကာလကလာလောက-စသည်ဖြင့် ဝိရောမိ
ဒေါသ တို့ကို ပြခဲ့သည်အားလျော်စွာ ဤ အဖြေခန်း၌လည်း ထို
ဒေသဝိရောမိစသော အစဉ်အတိုင်း ဖြေထားသည်။

သုစိရာပေဇလေသံ။ ။ သုစိရံ - အလွန်ကြာမြင့်စွာ + အာဝါ
သော - နေရခြင်း၊ သုစိရာဝါသော၊ သုစိရာဝါသေန - ကြောင့်+
ဏ္ဍေသော (ကိလေသော) - ညောင်းညာ ပင်ပန်းခြင်းတည်း၊ သုစိရာ
ဝါသဏ္ဍေသော - ခြင်း၊ “ ရေထည်း၌ နေရတာ ကြာသောကြောင့်
(ညောင်းသဖြင့်)အညောင်းအညာ ဖြေတဲ့သဘောနှင့် ကုန်းပေါ်မှာ
ပွင့်လာကြသည် ” ဟုလို။ [အညောင်းဖြေတတ်သော သဘောမရှိ
သော်လည်း ရှိသကဲ့သို့ တင်စားပြောသော တဒ္ဒမ္မူပစာ၊ နောက်၌
လာမည့် သမာဓိအလင်္ကာစကားလည်း ဖြစ်သည်။]

ကာလဝိရောဓိနော ယထာ

၇၆။ မဟာနုဘာဝ ပိသုနော၊ မုနိနော မန္တမာရတော၊
သဗ္ဗောတုကမယံ ဝါယိ၊ ရုနန္ဒော ကုသုမံ သမံ။

၇၆။ ကာလဝိရောဓိနော-ကာလဝိရောဓိဒေါသ၏။ ပရိဟာ
ရော-သည်။ ယထာ-နည်း။... အယံ မန္တမာရတော- ဤ လေပြေ
လေညှင်းသည်။ မုနိနော - ဘုရားအလောင်း သုမေဓာရှင်ရသေ့၏။
မဟာနုဘာဝ ပိသုနော- ကြီးမားသော အာနုဘော်ကို ထင်ပေ
အောင်ပြုလျက်။ သဗ္ဗောတုကံ-ဆောင်းနွေမိုဃ်းဟု၊ ဥတုအားလုံး၌
ပွင့်သော။ ကုသုမံ-ပန်းမျိုးစုံကို။ သမံ-မိမိနှင့်အညီအမျှ။ ရုနန္ဒော-
တိုက်ခတ်လျက်။ ဝါယိ- မွှေးပြန့်သင်းကြိုင်၊ လှိုင်ပေပြီ တကား။

ကာလဝိရောဓိနော ယထာ

၇၇။ နိမုဂ္ဂမာနသော ဗုဒ္ဓ-ဂုဏေ ပဉ္စသိခဿဝိ၊
တန္တိဿရဝိရောဓော သော၊ န သမ္ဗိဏေတိ ကံ ဇနံ။

x x x x x x x x

၇၆။ မဟာနုဘာဝ ပိသုနော။ ။ “လေပြေ လေညှင်းသည်
ဆောင်း၊ နွေ၊ မိုဃ်း၊ ဟု ဥတု ၃ ပါး၌ ပွင့်သော ပန်းအားလုံးကို
တိုက်ခတ်၍ လာ၏” ဟူရာ၌ ဥတု ၃ ပါးလုံး၌ ပွင့်သော ပန်းတို့သည်
တပြိုင်နက် မပွင့်နိုင်သောကြောင့် ကာလဝိရောဓိဒေါသ ဖြစ်၏။ ဘုရား
အလောင်း၏ တန်ခိုးတော် ထင်ပေအောင် တရံတခါ ဥတု ၃ ပါး၌
ပွင့်သောပန်းတွေ တဥတုထည်းမှာ စုံပြိုင်၍ ပွင့်နိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့်
“မဟာနုဘာဝပိသုနော” သည် ထိုဒေါသ၏ အဖြေတည်း။ [မုနိနော
အရ ဘုရားအလောင်းကို ဒီကာတို့ဖွင့်ကြ၏။ ဘုရားရှင်၏ တန်ခိုးတော်
ကြောင့်လည်း ပွင့်နိုင်သည်သာ။]

မဟာနုဘာဝ၊ ပေ၊ သဗ္ဗောတုကံ ။ ။ မဟာနုဘာဝ- ကြီးစွာ
သော တန်ခိုးတော်ကို + ပိသတိ - ထင်ရှားပြတတ်၏။ ဣတိ မဟာ
နုဘာဝ ပိသုနော၊ (လေက အာနုဘော်ကို ထင်ရှား မပြတတ်သော်
လည်း ပြသကဲ့သို့ တင်စားသော တဒ္ဓမ္မူပစာ စကားပင်တည်း။) သဗ္ဗ
ဥတုသု+ဇာတံ သဗ္ဗောတုကံ၊ [ခု ဓာတ်သည် (စာလန) လှုပ်စေခြင်း
(လှုပ်အောင် တိုက်ခတ်ခြင်း) အနက်ရှိ၏။]

၇၇။ ကလာဝိရောမိနော- ကလာဝိရောမိ ဒေါသ၏၊ ပရိဟာ
ရော-သည်၊ ယထာ-နည်း၊.... ဗုဒ္ဓဂုဏေ-မြတ်စွာဘုရား၏ဂုဏ်တော်
၌၊ နိမုဂ္ဂမာနသော - သက်ဝင်နစ်မြုပ်သော စိတ်ရှိသော၊ ပဉ္စသိခ
ဿပိ - ပဉ္စသိခနတ်သား၏ သော်မှလည်း၊ သော တန္တိဿရ ဝိရော
ဓော-စောင်းအသံ၏၊ မမှန်ချို့ ယွင်း၊ ထိုဆန့်ကျင်ခြင်းသည်၊ ကံဇနံ-
အဘယ်မည်သူ , နတ်နှင့်လူကို၊ န သမ္ဗိဏေတိ - မနှစ်သက်စေဘဲ
ရှိပါအံ့နည်း၊(သမ္ဗိဏေတိ ဝေ-နှစ်သက်စေနိုင်သည်သာ။)

x x x x x x x

၇၇။ နိမုဂ္ဂ၊ပေ၊ဇနံ။ ။စောင်းသံ၏ ကလာကျမ်း အစီအရင်နှင့်
မကိုက်ညီလျှင် ကလာဝိရောမိဒေါသရောက်၏၊ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်
ကို ဖော်ပြသော သီချင်းကြီးမျိုးကို တီးနေသောအခါဖြစ်လျှင် ဘုရား
ဂုဏ်တော်၌ စိတ်စိုက်လျက် တီးမိရကား စောင်းသံသည် (ပဉ္စသိခ
နတ်သား၏ စောင်းသံပင် ဖြစ်သော်လည်း)ကလာကျမ်းနှင့် ဆန့်ကျင်
အောင် လွဲမှားမည်သာ၊ထိုသို့လွဲမှားရာ၌ နားထောင်သူတို့က အပြစ်
မတင်ဘဲ “ကြည့်ဟေ့ ကြည့်ဟေ့ , ဘုရားအာရုံ၌ စိတ်ရောက်နေလို့
တီးလုံးတွေ လွဲပေါ့ လွဲပေါ့” ဟု သရော်သလိုနှင့် ပျော်စရာဖြစ်၍
တမျိုး ပွဲကျနိုင်သည် - ဟူလို။ [ဤဂါထာ၌ “ နိမုဂ္ဂမာနသော ဗုဒ္ဓ
ဂုဏေ” သည် အဖြေတည်း၊ “ ဂုဏ်တော်၌ နစ်မြုပ်နေသော ဝီတိ
ကြောင့် လွဲမှားရသည် ” ဟူလို၊ နိမုဂ္ဂံ + မာနသံ ယဿာတိ နိမုဂ္ဂ
မာနသော။]

ကလာဝိရောမိ၊ ။ဝိဏာယ-စောင်း၏၊တန္တိယာ-ညို၌(ကြီး၌)၊
ဃန္နနကြိယာ - ထိခိုက်ခြင်း တီးခြင်း အမူအရာ၎င်း၊ အဒ္ဓမတ္တိကာ
ကာလော - မကြာဝက်ကာလ၎င်း၊ ဟတ္ထာဒိနံ - လက်စသည်တို့၏၊
သန္တိဝေသ လက္ခဏော - စုံဝေး ပေါင်းဆုံခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော၊
မာနော-မာန၎င်း၊ ဣတိဣမေဟိ တီဟိလက္ခဏေဟိ-နှင့်၊ ယုတ္တဿ-
ယှဉ်သော၊ မန္တသီဃ(သိဃံ)မဇ္ဈိမပ္ပမာဏေဟိ - အနေ့၊ အမြန်၊
အလယ်အလတ် ပမာဏတို့ဖြင့်၊ ဘိန္ဒဿ - ကွဲပြားသော၊ ဆဇ္ဇာဒိ
သတ္တ သရဿ-ဆဇ္ဇ,စသော အသံဂုဏ်မျိုး၏၊[အဘိဓာန် ၁၃၂ကြည့်]
ကလာသတ္တာဂတက္ကမဿ - ကလာကျမ်း၌ လာသော အစီအစဉ်၏၊
ဝိနာသသင်္ခါတော ဝိရောဓော။

လောကဝိရောဓိနော ယထာ

၇၈။ ဂဏယေ စက္ကဝါဠိ သော၊ စန္ဒနာယပိ သိတလံ၊
သမ္မောဓိသတ္တဟဒယော၊ ပဒိတ္တင်္ဂါရပူရိတံ။

၇၈။ လောကဝိရောဓိနော-၏၊ ပရိဟာရော-သည်၊ ယထာ-
နည်း၊... သောသမ္မောဓိသတ္တဟဒယော-သဗ္ဗညုတဉာဏ်၌ ကပ်ငြိ
သော စိတ်နှလုံးရှိတော်မူသော ထို ဘုရားအလောင်းသည်၊ ပဒိတ္တ
င်္ဂါရပူရိတံ-ရဲရဲထိန်ညီး မီးကျိုးတို့ဖြင့်ပြည့်သော၊ စက္ကဝါဠိ-စကြာ
ဝဠာတိုက်ကို၊ စန္ဒနာယပိ - စန္ဒကူးနံ့သာ ထက်လည်း၊ သိတလံ-
အေးမြ၏ ဟူ၍၊ ဂဏယေ-ရေတွက်နိုင်၏။

x x x x x x x

၇၈။ ဂဏယေ၊ ပေ၊ ပူရိတံ ။ ။ “စကြာဝဠာတတိုက်လုံး
ရှားမီးကျိုးတွေပြည့်နေ၏၊ စကြာဝဠာ၏ မြေဘက်စွန်း၌ သဗ္ဗညုတ
ဉာဏ်တော် ရှိ၏၊ တောင်ဘက်အစွန်းမှ တတိုက်လုံး ပြည့်နေသော
မီးကျိုးတွေကို နင်း၍ သွားနိုင်လျှင် မြောက်ဘက် အစွန်း၌ ရှိသော
သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရနိုင်၏” ဟု စကားဥပမာအားဖြင့် ပြောဆိုလျှင်
“ဘုရားအလောင်းတော်သည် ထို မီးကျိုးလောက်ကိုတော့ အတွက်
မရှိ၊ စန္ဒကူးထက် အေးမြ၏” ဟု ယူဆ၍ မီးကျိုးတွေကို နင်းသွား
လျက် မြောက်ဘက်စွန်းက သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ကို ယူမည်သာ၊
“ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရလိုသော ဆန္ဒကား
ဤမျှလောက် ပြင်းပြရပါသည်” ဟုလို။

သမ္မောဓိ၊ ပေ၊ ပူရိတံ။ ။ သမ္မောဓိယံ+သတ္တံ-ငြိကပ် (စွဲလမ်း)
သည်တည်း၊ သမ္မောဓိသတ္တံ+ဟဒယံ ယဿာတိ သမ္မောဓိသတ္တဟဒ
ယော၊ ပကာရေန+ဒိပ္ပန္နိတိ ပဒိတ္တာနိ-အပြားအားဖြင့် ထိန်နေကုန်
သော (ရဲရဲငြိနေကုန်သော) မီးကျိုးတို့၊ ပဒိတ္တာနိစ+တာနိ+အင်္ဂါရနိ
စာတိ ပဒိတ္တင်္ဂါရနိ၊ တေဟိ+ပူရိတံ ပဒိတ္တင်္ဂါရပူရိတံ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤဂါထာ၌ “အလွန်ပူသော မီးကျိုးကို စန္ဒကူး
ထက်ပင် ဧ၏” ဟု ဆိုသဖြင့် လောကဝိရောဓိဒေါသ ရောက်စရာရှိ
သော်လည်း “သဗ္ဗညုတဉာဏ်၌ စွဲလမ်းနေသော အလောင်းတော်၏
အလိုအားဖြင့် ပြောတာပါ” ဟု ဆိုလျှင် ဒေါသပြေ၏၊ ထို့ကြောင့်
“သမ္မောဓိသတ္တဟဒယော”သည် အဖြေစကားတည်း။

ဥယျာဓိရောမိနော ယထာ

၇၉။ ပရိစ္ဆတ္တဘဝေါပိ တွ-မုပနိတဘဝေါ အသိ၊
အစိန္တ ၂၇၇၈ သာရာယ၊ နမော တေ မုနိပုဂံ။

၇၉။ ဥယျာဓိရောမိနော - ၏၊ ပရိဟာရာ - သည်၊ ယထာ-
နည်း၊....မုနိပုဂံ-မုနိထွဋ်တင် ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၊ တွံ-ရှင်တော်
မြတ်ဘုရားသည်၊ ပရိစ္ဆတ္တဘဝေါ - စွန့်လွှတ်အပ် ပြီးသော ဘဝ
ရှိသည်၊ ဝါ-ဘဝကို စွန့်လွှတ်ပြီးသည်၊ (သမာနော) ပိ - ဖြစ်ပါ
လျက်လည်း၊ ဥပနိတဘဝေါ - သတွာတို့အတွက် ဆောင်ယူအပ်
သောဘဝရှိသည်၊ ဝါ-သတွာတို့အတွက် ဘဝကို ဆောင်ယူတော်
မူသည်၊ အသိ - ဖြစ်တော်မူ၏၊ အစိန္တ ၂၇၇၈ သာရာယ - မကြံအပ်
မကြံနိုင်သော ဂုဏ်အနှစ် ရှိတော်မူသော၊ တေ - ရှင်တော်မြတ်
ဘုရားအား၊ နမော-ရှိခိုးခြင်းသည်၊ (အတ္ထု-ဖြစ်ပါစေသတည်း။)

x x x x x x x x

၇၉။ ပရိစ္ဆတ္တ၊ ပေ၊ ပုဂံ။ ။ မိမိမှာရှိသောပစ္စည်းကို သူတပါး
အား ပေးခြင်းသာလျှင် ဥယျာဓိ(လောက၌အသင့်ယုတ္တိ)ရှိ၏၊ ဘုရားရှင်
သည် သုဂတိ - ဒုဂ္ဂတိဘဝအားလုံးကို စွန့်တော်မူပြီးဖြစ်၍ ဘဝ မရှိ
တော့ပြီ၊ သို့ပါလျက် သတွာတို့အတွက် သုဂတိဘဝကို ဆောင်တော်
မူပြန်၏၊ သုဂတိဘဝ ရအောင် တရားဟောသောအားဖြင့် သုဂတိ
ဘဝကို ပေးတော်မူပြန်၏ - ဟူလို၊ ဤသို့ မိမိမှာ မရှိသော ဘဝကို
ပေးတော်မူခြင်းသည် ဥယျာဓိရောမိ (အသင့်ယုတ္တိမရှိသော ဒေါသ)
ရောက်စရာ ရှိသော်လည်း မကြံစီနိုင်အောင် ကြီးကျယ်သော ဂုဏ်
အနှစ်ရှိသော ဘုရားရှင်တို့မှာ ဤသို့ ပေးစွမ်းနိုင်သော သဘောရှိ
သောကြောင့် ထို ဥယျာဓိရောမိဒေါသ မသင့်တော့ချေ၊ ထို့ကြောင့်
အစိန္တ ၂၇၇၈ သာရာယသည် ထို ဝိရောမိ၏ အဖြေတည်း။ [ဤဂါထာ
၌ ပရိစ္ဆတ္တဘဝနှင့် ဥပနိတဘဝတို့ ဝိရောမိဒေါသဖြစ်ပုံကို သတိပြုပါ၊
အနက်အမျိုးမျိုး ပေးကြသည်ကား လိုရင်းမရောက်။]

မှတ်ချက်။ ။ သက္ကတ၌ စတုတ္ထီ(သ)မှန်လျှင် အာယပြုလေ့ရှိ၏၊
ထို့ကြောင့် “ ဂုဏ်သာရာယ ” ဟု ဆိုသည်၊ သင်ပုန်းကြီး ပဏာမ၌
“ နမောဗုဒ္ဓါယ ” ဟု ဆိုခြင်းလည်း ဤအတိုင်းပင်တည်း။

အာဂမဝိရောမိနောယထာ

၈၀။ နေဝါလပတိ ကေနာပိ၊ ဝစီဝိညတ္တိတော ယတိ၊
သမ္ပဇာန မုသာဝါဒါ၊ ဖုသေယျာပတ္တိဒုက္ကဋံ။

၈၀။ အာဂမဝိရောမိနော-အာဂမဝိရောမိ ဒေါသ၏၊ ပရိဟာ
ရော-သည်၊ ယထာ- နည်း၊...ယတိ-ရဟန်းသည်၊ ကေနာပိ-တစုံ
တယောက်နှင့် အတူလည်း၊ နေဝါလပတိ- စကားမပြောသည်မှာ
ကေနတည်း၊ (တထာပိ-ထိုသို့ပင် စကားမပြောပါသော်လည်း၊)
ဝစီဝိညတ္တိတော - ဝစီဝိညတ်ကြောင့်၊ (ပဝတ္တာ - ဖြစ်သော၊)
သမ္ပဇာနမုသာဝါဒါ-သမ္ပဇာနမုသာဝါဒကြောင့်၊ အာပတ္တိဒုက္ကဋံ-
ဒုက္ကဋ်အာပတ်သို့၊ ဖုသေယျာ-ရောက်ရာ၏။

x x x x x x x x

၈၀။ နေဝါလပတိ ။ ။ “ တစုံတယောက်နှင့်မျှ အတူစကား
မပြော ” ဟု ဆိုသဖြင့် “ ဝစီဝိညတ် မဖြစ် ” ဟု သိသာ၏။ ဝစီဝိညတ်
မဖြစ်ပါဘဲ “ ဝစီဝိညတ်ကြောင့် ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်၏ ” ဟု ဆိုသဖြင့်
အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်ဟူသော အာဂမနှင့် ဆန့်ကျင်သော ဝိရောမိ
ဒေါသရောက်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ သို့သော် “ ပါတိမောက်ရွတ်ပြု၍ ဥပုသ်
ပြုနေကြစဉ် မိမိမှာ အာပတ်ရှိလျှင် ထင်ရှားအောင် ပြောပြရမည် ”
ဟု ဝိနည်းပါဠိတော် (နိဒါနုဒ္ဒေသ) ရှိ၏။ ထိုသို့ ဝိနည်းပါဠိတော်
ရှိသောကြောင့် မိမိ အာပတ်ကို မပြောပြသော ရဟန်းမှာ ဒုက္ကဋ်
အာပတ်သင့်၏။ ထိုဒုက္ကဋ်အာပတ်ကား နှုတ်ဖြင့်ပြောဆိုမှု ပြုရမည်ကို
မပြုသည့်အတွက် သင့်ရသောကြောင့် “ ဝစီဝိညတ်ကြောင့်ဖြစ်သော
အာပတ် ” ဟုဆိုနိုင်ရကား အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ဟူသော အာဂမနှင့်
မဆန့်ကျင်တော့ချေ။

ဝစီကြောင့် သင့်ရပုံ။ ။ မိုဃ်းကောင်းလျှင် သုဘိက္ခ (သာယာ
ဝပြောမှု) ဖြစ်၏။ မိုဃ်းမကောင်းလျှင် ဒုတ္တိက္ခ (ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှု)
ဖြစ်၏။ ဤသုဘိက္ခဖြစ်မှုကို “ မိုဃ်းကြောင့် ” ဒုတ္တိက္ခ ဖြစ်မှုကိုလည်း
“ မိုဃ်းကြောင့် ” ဟု ဆိုရ၏။ ထိုအတူ ပြောခြင်းကြောင့် သင့်သော
အာပတ်ကို “ ဝစီဝိညတ်ကြောင့် ” ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ ပြောသင့်လျက်
မပြောခြင်းကြောင့်သင့်သောအာပတ်ကိုလည်း “ ဝစီဝိညတ်ကြောင့် ”
ဟု ဆိုရသည်။

နေယျဿ ယထာ

၈၁။ မရိစိစန္ဒနာလေပ-လာဘာ သီတမရိစိနော၊
ဣမာ သဗ္ဗာပိ ဓဝလာ, ဒိသာ ရောစန္ဒိ နိဗ္ဗရံ။

၈၁။ နေယျဿ-နေယျဒေါသ၏၊ ပရိဟာရာ-သည်၊ ယထာ-
နည်း၊ သီတမရိစိနော - အေးမြသော အရောင်ရှိသော လမင်း
၏၊ မရိစိစန္ဒနာလေပလာဘာ- အရောင်တည်းဟူသော စန္ဒကူးဖြင့်
လိမ်းကျံမှုကို ရခြင်းကြောင့်၊ သဗ္ဗာပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
ဣမာဒိသာ - ဤ အရပ်မျက်နှာတို့သည်၊ ဓဝလာ - ပွေးပွေးဖြူကုန်
လျက်၊ နိဗ္ဗရံ-အလွန်အမင်း၊ ရောစန္ဒိ -တင့်တယ်ကုန်၏။

x x x x x x x x

၈၁။ မရိစိ၊ပေ၊နိဗ္ဗရံ။ ။ဒေါသခဏ်း၌ ဖြူပွေးခြင်း၏အကြောင်း
တို့ကို ဖော်ပြသောကြောင့် “ ဓဝလာ ” ပုဒ်သည် နေယျဒေါသ
သင့်ခဲ့၏။ ဤ ဂါထာ၌ကား “ သီတမရိစိနော မရိစိစန္ဒနာလေပ
လာဘာ=လရောင်ဟူသော စန္ဒကူးဖြင့် လိမ်းကျံထားခြင်းကြောင့်”
ဟု ဖြူပွေးခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသောကြောင့် “ ဓဝလာ ” ပုဒ်သည်
နေယျဒေါသမှ လွတ်တော့၏။

မရိစိ၊ပေ၊ မရိစိနော။ ။သီတာ + မရိစိ ယသံတိ သီတမရိစိ-
ေးမြသော အရောင်ရှိသော လမင်း (သီတရံသိနှင့် အနက်တူ၊)မရိစိ
သင်္ခါတံ - အရောင် ဟု ဆိုအပ်သော + စန္ဒနံ - စန္ဒကူးဖြူတည်း၊ မရိစိ
စန္ဒနံ - အရောင် တည်းဟူသော စန္ဒကူးဖြူ၊ [စန္ဒကူး အစစ် မဟုတ်၊
“အရောင်တည်းဟူသော စန္ဒကူး” ဟုလို။] နိဗ္ဗရံကို “အတိသယေန-
အလွန်အကဲအားဖြင့်” ဟု ဖွင့်၏။ ဆိုလိုရင်းကား- လူ၏မျက်နှာသည်
နဂိုရိမဲနေသော်လည်း စန္ဒကူးဖြူဖြင့်လိမ်းထားသောအခါ ပွေးပွေးဖြူ
လျက် တင့်တယ်သကဲ့သို့ ထို အတူ လရောင်မရှိချိန်ကမဲမှောင်နေသော
အရပ်တည်းဟူသောမျက်နှာတို့လည်း လရောင်တည်းဟူသောစန္ဒကူး
ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သောကြောင့် ပွေးပွေးဖြူလျက် အလွန်တင့်တယ်
ကြသည် - ဟုလို။ [နောက်၌လာမည့် ရူပကအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာ
ဆင်ထားသော ဂါထာတည်း။]

ယထာဝါ

၈၂။ မနောနုရဉ္စနော မာရ-င်္ဂနာ သိင်္ဂါရဝိဗ္ဗမော၊

ဇိနေနာသမနုညာတော၊ မာရဿ ဟဒယာနလော။

ယထာဝါ- သဒ္ဓသမတ္ထိယကြောင့် နေယျဒေါသ မသင့်ပုံ ဥဒါဟရုဏ် တမျိုးကား၊ဇိနေန-ငါးမာရ်အောင်မြင်၊ ဘုရားရှင် သည်၊ အသမနုညာတော- လက်ခံသမှု ခွင့်ပြုတော်မမူအပ်သော၊ မနောနုရဉ္စနော- စိတ်နှလုံးကို၊ ရှင်ပြုံး နှစ်သက်၊ တပ်မက်စေနိုင် သော၊ မာရင်္ဂနာ သိင်္ဂါရ ဝိဗ္ဗမော - မာရ်မင်း၏ သွီးတော်၊ ညီမ သုံးဘော်တို့၊ မြူးပျော်လိုကြောင်း၊ သိင်္ဂါရ ရသဖြင့် ပြုအပ်သော ဖျားယောင်းမှုသည်၊ မာရဿ-ခမည်းတော် မာရ်နတ်မင်း၏၊ ဟဒ ယာနလော - နှစ်လုံး အသဲ၊ စွဲ၍လောင်ငြီး၊ သောကမီးသည်၊ (ဇာတော- ဖြစ်ရလေပြီ။)

x x x x x x x

၈၂။ မနောနုရဉ္စနော ။ ။ ဒေါသာဝဗောဓ အခဏ်း၌ “ဒုလ္လဘာဝဂတိ သဒ္ဓ-သာမတ္ထိယ ဝိလင်္ခိနီ” ဖြင့် တိုက်ရိုက်ပါသော သဒ္ဓါဖြင့် အနက်ကိုသိရခြင်း၊ သဒ္ဓါ၏ သာမတ္ထိယအားဖြင့် အနက်ကို သိရခြင်း ဟု ၂ မျိုးပြခဲ့၏။ ထိုတွင် ရှေ့ဂါထာဖြင့် “မရိစိစန္ဒနာလေပ လာဘာ” ဟု တိုက်ရိုက်ပါသော သဒ္ဓါဖြင့် သိအပ်သော (ဖွေးဖွေး ဖြူခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော) အနက်ကိုပြပြီး၍ သာမတ္ထိယအားဖြင့် သိရပုံကို ဥဒါဟရုဏ် ပြလိုသောကြောင့် “ယထာဝါ” စသည် မိန့်။

ဆိုလိုရင်း။ ။ ဘုရားရှင်ကို ပလ္လင်လုခြင်း စသည်ဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်၍ မရသော မာရ်နတ်မင်းသည် ဝသဝတ္တိနတ်ပြည်၌ မှိုင်နေ၏။ ထိုမှိုင်နေ သည်ကို သူ၏သွီးတော်များဖြစ်ကြသော “တဏှာ၊ အရတီ၊ ရဂါ” မည်သော နတ်သွီး ၃ ယောက်တို့ မြင်ကြသဖြင့် မှိုင်ခြင်းအကြောင်းကို မေးကြလေသော်၊ သိဒ္ဓတ်မင်းသားသည် ငါ၏နယ်မှ လွတ်သွား သောကြောင့် မှိုင်ကြောင်းကို ပြောလေ၏။ ထိုအခါ “မလွတ်အောင် သူတို့ ဖျားယောင်းမည်” ဟု ပြော၍ ဘုရားရှင်ထံ လာပြီးလျှင် ဖျားယောင်းမှုကို ဘုရားရှင်သည် သဘောတူ လက်ခံတော်မမူလိုက်၊ ထိုသို့လက်ခံတော်မမူခြင်းသည် မာရ်နတ်ကြီး၏စိတ်၌(နှလုံးအသဲ၌) မီးစွဲသည့်ပမာ လွန်စွာပူလောင်သော သောကဖြစ်လေသည်။

သာမတ္တိယဖြင့် သိရပုံ။ ။ ဤဂါထာ၌ တိုက်ရိုက်ပါသော စကားကို စဉ်းစားလျှင် “မာရ်နတ်သွီးတို့ ဖျားယောင်းကြ၏။ ဘုရားရှင်က သဘောတူတော်မမူ၊ မာရ်နတ်ကြီးအသဲ မီးစွဲ၏” ဟူသော အချက် ၃ ရပ်ကိုသာ သိရ၏။ “မာရ်မင်းသွီးများ ရှုံးသွားသည်” ဟူသော အနက်ကား တိုက်ရိုက်မပါ။ ထိုသို့ မပါသော်လည်း “မာရ်နတ်ကြီးမှာ သောကအပူမီး ဖြစ်၏” ဟု အကျိုးကိုပြသော “မာရဿ ဟဒယာနလော” သဒ္ဒါ၌ ဖလူပစာရ - ဖလာနမာန နည်းအားဖြင့် အကြောင်း ရှုံးခြင်းကိုပါ ပြစွမ်းနိုင်သောသတ္တိ ရှိ၏။ ထိုသဒ္ဒါ၏ ထိုသတ္တိဖြင့် ရှုံးခြင်းကိုသိရခြင်းသည် သဒ္ဒါသာမတ္တိယဖြင့်သိရခြင်းတည်း။ [ဖလူပစာရ-အကျိုး၏အမည်၊ ဖလာနမာန-အကျိုးကို အစဉ်လိုက်၍ ကြည့်သောအခါ အကြောင်းကိုလည်း မှန်းနိုင်သောနည်း။]

၀စနတ္ထ။ ။မနံ- မြင်ရသူတို့၏ စိတ်ကို + အနုရဉ္စယတိ- အဘန်တလဲလဲ စွဲစေနိုင်၏။ ဣတိ မနောနုရဉ္စနော၊ မာရဿ - မာရ်နတ်၏ + အင်္ဂနာ-သွီးမိန်းမတို့တည်း။ မာရင်္ဂနာ-တို့၊ အင်္ဂနာသဒ္ဒါသည် မိန်းမသာမန်ကိုဟောသော်လည်း ဘုရားရှင်ကိုလာ၍ဖျားယောင်းသူတို့မှာ မာရ်နတ်၏ သွီးတို့သာတည်း။ ပသတ္ထံ အင်္ဂံ ယဿာ အတ္ထိတိ အင်္ဂနာ - ချီးမွမ်းဘွယ် ကိုယ်အင်္ဂါရှိသော မိန်းမ၊ သတ္တတအဘိဓာန်၌ န ပစ္စည်းဖြင့် ရှိ၏။

“ပေါသဿ နာရိယံ ပေါသေ” - စသော အဘိဓာန် (၁၀၃) ဂါထာနှင့်အညီ မိန်းမနှင့်ယောက်ျားတို့၏ ချစ်ကြိုက်မှုကို သိင်္ဂါရဟု ခေါ်၏။ ဤနေရာ၌ကား ချစ်ဘို့ရန်တောင့်တမှုကို “သိင်္ဂါရ” ဟု ခေါ်၊ ဝိဗ္ဗမသဒ္ဒါသည် မိန်းမတို့၏ ပရိယာယ်မာယာ များစွာကို ဟော၏။ [အဘိဓာန်နိဿယသစ် (၁၇၄) အဖွင့်ကို ကြည့်ပါ။] ဤကား “ရတိ- ကိဠာဟေတုဘူတ ကာမပတ္တနာသင်္ခါတ သိင်္ဂါရေန- ပျော်မြူးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော ကာမကို တောင့်တခြင်းဟု ဆိုအပ်သော သိင်္ဂါရဖြင့်၊ ကတလီလာ - ပြုအပ်သော တင့်တယ် စမ္ပါယ်ခြင်း ” ဟု ဖွင့်ရာ၌ ပရိယာယ်မာယာ အမျိုးမျိုးပြ၍ ဖျားယောင်းခြင်း ဟုပင် ဆိုလိုသည်။ “မာရင်္ဂနာနံ-တို့၏ + သိင်္ဂါရ ဝိဗ္ဗမော - သိင်္ဂါရ ရသဖြင့် ပြုအပ်သော ဖျားယောင်းခြင်း” ဟု အလွယ်ပေးပါ။

ဝိသေသနာပေက္ခဿ ယထာ

၈၃။ အပယာတာပရာဓံပိ၊ အယံ ဝေရီ ဇနံ ဇနော၊
ကောဓပိဋ္ဌလဘူတေန၊ ဘိယျော ပဿတိ စက္ခုနာ။

၈၃။ ဝိသေသနာပေက္ခဿ- ဝိသေသနာပေက္ခဿေါသ၏။ ပရိ
ဟာရော-သည်။ ယထာ- နည်း၊... ဝေရီ - ရန်သူဖြစ်သော၊ အယံ
ဇနော-ဤလူတယောက်သည်။ အပယာတာပရာဓံပိ- ကင်းသော
အပြစ်ရှိပါသော်လည်း၊ ဇနံ- ရန်သူတယောက်ကို၊ ကောဓပိဋ္ဌလ
ဘူတေန - ကောဓ အတွက်၊ ဖြူနီ ရောယုက်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊
စက္ခုနာ-မျက်စိဖြင့်၊ ဘိယျော- လွန်စွာ၊ ပာသတိ-ကြည့်၏။

x x x x x x x x

၈၃။ အပယာတာ၊ပေ၊စက္ခုနာ။ ။ဒေါသခဏ်း၌“စက္ခုနာ”ကို
ဝိသေသနာပေက္ခဒေါသ သင့်၏ ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤဂါထာ၌ “ ကောဓ
ပိဋ္ဌလဘူတေန” ဟူသော ဝိသေသနကို ရသောကြောင့် “စက္ခုနာ”
သည် ဝိသေသနာပေက္ခဒေါသ မသင့်တော့။ “ဝိသေသနပုဒ်ကိုလျက်
ရှိသော စက္ခုနာကို အခြားနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းမပြေ၊ ဝိသေသနထည့်ပေးမှ
ပြေသည်” ဟုလို၊ [“အပယာတာပရာဓံပိ၊ အယံ ဝေရီ ဇနံ ဇနော”
တို့ကား ကောဓဖြစ်စရာကောင်းသော ကတ္တားနှင့်ကံကို အပိုထည့်ပြ
ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။]

ကောဓပိဋ္ဌလဘူတေန။ ။ “ပိဋ္ဌလော သေတလောဟိတော”
အဘိဓာန် (၉၇) နှင့်အညီ အဖြူအနီရောသော အဆင်းမျိုးသည်
ပိဋ္ဌလမည်၏။ ကောဓ (ဒေါသ) ဖြစ်သောအခါ မျက်စိ၏ဖြူသော
နေရာဝယ် အနီရောင် ရောလာသည်ကို ဆိုသည်။ ဤသို့ “ ကောဓ
ပိဋ္ဌလဘူတေန” ဟု မကောင်းဘက်၌ ဝိသေသန ပြုသကဲ့သို့ ကောင်း
ဘက်၌လည်း ဝိသေသနပြု၍—

“စိရပ္ပဝါသိံ ပုရိသံ , ဒူရတော သောတ္ထိမာဂတံ၊
သုဟဇ္ဇော မှိတပုဗ္ဗေန၊ ဘိယျော ပဿန္တိ စက္ခုနာ”

ဟု ယောနိဿယ၌ အဖြေပြု၏။ ဤ၌ “မှိတပုဗ္ဗေန”သည် စက္ခုနာ၏
အကောင်းဘက်က ဝိသေသနတည်း။ [စိရပ္ပဝါသိံ - ကြာရှည်စွာ
ကွဲ၍နေသော၊ ဒူရတော - တရွာတကြေး၊ ရပ်အဝေးမှ၊ သောတ္ထိံ -

ဟိနတ္ထဿ ယထာ

၈၄။ အပ္ပကာနံပိ ပါပါနံ , ပဘာဝံ နာသယေ ဗုဓော၊
အပိ နိပ္ပဘာတာနိတ-ခဇ္ဇောတော ဟောတိ ဘာဏုမာ။

၈၄။ ဟိနတ္ထဿ - ၏၊ ပရိဟာရာ - သည်၊ ယထာ-နည်း၊....
ဗုဓော-ပညာရှိ သူတော်ကောင်းသည်၊ အပ္ပကာနံပိ- အနည်းငယ်
လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပါပါနံ- မကောင်းမှုတို့၏၊ ပဘာဝံ - အစွမ်း
သတ္တိကို၊ နာသယေ - ဖျက်ဆီးရာ၏၊ ဘာဏုမာ - နေမင်းသည်၊
နိပ္ပဘာတာနိတခဇ္ဇောတော အပိ - အရောင်မရှိသည်၏ အဖြစ်သို့
ဆောင်အပ်သော ပိုးစုန်းကြူးရှိသည်လည်း၊ ဝါ-ပိုးစုန်းကြူးတို့၏
အရောင်ကိုသော်မှ မရှိအောင်ပယ်နိုင်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။

x x x x x x x

ကျန်းကျန်းမာမာ၊ ချမ်းချမ်းသာသာ၊ အာဂတံ-ပြန်ရောက်လာသော၊
ပုရိသံ-ကို၊ သုဟဇ္ဇာ-ချစ်ကျွမ်းဝင်သူ၊ အများလူတို့သည်၊ မှိတပုဗ္ဗေန-
ပြုံးခြင်း ရှေးရှိသော၊ စက္ခုနာ- ဖြင့်၊ ဘိယျော- လွန်စွာ၊ ပဿန္တိ-
ကြည့်ကြကုန်၏။]

၈၄။ အပ္ပကာနမ္ပိ၊ ပေါဘာဏုမာ။ ။ ပညာရှိဆိုတာ ကြီးကျယ်
သော မကောင်းမှုကို မဆိုထားဘိ , အနည်းငယ်သော မကောင်းမှု
တို့၏ အစွမ်းသတ္တိကိုသော်လည်း ဖျက်ဆီးရသည်။ ဥပမာ ဘာလိုလဲ
ဆိုတော့—နေမင်းဟာ(အရောင်မှန်လျှင်)ပိုးစုန်းကြူးရောင်ကလေး
ကိုတောင် မရှောင်ဘဲ ပယ်ရှားသကဲ့သို့တည်း။ ဒေါသခဏ်း၌ “နိပ္ပဘိ
ကတခဇ္ဇောတော ” ပုဒ်ကို ဟိနတ္ထဒေါသ သင့်သောပုဒ် ဟု ဆိုခဲ့၏။
ဤဂါထာ၌ကား ဝရဟာဇောတက အပိသဒ္ဒါကြောင့် “နိပ္ပဘာနိတ
ခဇ္ဇောတော ” သည် ဒိဝါကရောကို ဂုဏ်ပျက်အောင် မပြု , ဂုဏ်
တက်အောင် ပြုရကား ဟိနတ္ထဒေါသမှ လွတ်၏။ [နိပ္ပဘာတာနိတ
ခဇ္ဇောတောနှင့် ဒေါသခဏ်း၌ ဆိုအပ်ခဲ့သော “ နိပ္ပဘိကတခဇ္ဇော
တော ” သည် သဘောတူပင်တည်း။ နိပ္ပဘာနံ + ဘာဝေါ နိပ္ပဘတာ၊
နိပ္ပဘတံ + အာနိတာ နိပ္ပဘာတာနိတာနိ၊ ပုဘာတာနိတာ + ခဇ္ဇော
တာ ယေနာတိ နိပ္ပဘာတာနိတခဇ္ဇောတော။]

အနတ္တဿ ယထာ

၈၅။ န ပါဒပူရဏတ္ထာယ၊ ပံဒံ ယောဇေယျ ကတ္တစိ၊
ယထာ ဝန္တေ မုနိန္ဒဿ၊ ပါဒပဏော်ရဟံ ဝရံ။

၈၅။ အနတ္တဿ - အနတ္တဒေါသ၏၊ ပရိဟာရော - သည်၊
ယထာ-နည်း၊....ကတ္တစိ-တစုံတခုသော အဖွဲ့အနွဲ့၌၊ ဝါ-မည်သည့်
အဖွဲ့၌မဆို၊ ပါဒပူရဏတ္ထာယ-အနက်မရ၊ ပါဒအနေ၊ ပြည့်စေခြင်း
အကျိုးငှါ၊ ပံဒံ- ကို၊ နပယောဇေယျ-မယှဉ်စေရာ၊ ဝါ-မသုံးစွဲရာ၊
ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊....ဝန္တေ၊ပေ၊ဝရံ-ဝန္တေ၊ပေ၊ဝရံဟူသည်
တည်း။ [မုနိန္ဒဿ-မုနိထွဋ်တင်၊ ဘုရားရှင်၏၊ ဝရံ-မြတ်လှစွာသော၊
ပါဒပဏော်ရဟံ-ခြေတော်အစုံ၊ ကြာပခုံကို၊ ဝန္တေ-ရှိခိုးပါ၏။]

x x x x x x x

၈၅။ နပါဒ ပေ၊ ဝရံ။ ။ဤဂါထာ၌ အနတ္တဒေါသ မသင့်
အောင် ဟိ- အပိ-စ တို့ကို မပါစေဘဲ “ ဝန္တေ ဗုဒ္ဓဿ ” နေရာဝယ်
“ဝန္တေ မုနိန္ဒဿ” ဟု ၎င်း၊ ရဟမ္ဗိစ (ရဟံ + အပိ + စ) နေရာဝယ်
“ရဟံ ဝရံ” ဟု ပြင်၍ ၎င်း ပုံစံထုတ်သော အားဖြင့် ဒေါသကို ဖြေသည်။
ထို့ကြောင့် ဒေါသသင့်ပြီးသော ဟိ စသည်တို့ကိုကား မသင့်အောင်
ဖြေ၍ မဖြစ်၊ ဂါထာစီကုံးရာ၌ အဘိဓာန်ပရိယာယ်ပုဒ်များကိုလဲလှယ်
တတ်ဘို့လို၏။ လဲလှယ်စရာမရှိလျှင် သုတ္တအနက်၌ သက်သော ဣယ-က
စသော ပစ္စည်းများ သက်စေ၍ ပုဒ်ကို ကျယ်ပြန့်အောင် လုပ်တတ်စေ
ရ၏။ ထိုသို့ မကျွမ်းကျင်လျှင် အနတ္တဒေါသမှ မလွတ်ဘဲ ရှိချေမည်။
ဂါထာ၌သာ မက၊ စုဏ္ဍိယနှင့် ကဗျာလင်္ကာတို့၌လည်း ထို အနတ္တ
ဒေါသ မသင့်အောင် သတိပြုရ၏။ [“ ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက်၊ ဘေး
လက်ထက်၌ ” ဟူသော လင်္ကာဝယ်၊ ဘိုးနှင့်ဘေး အကြား၌ “ဘောင်”
ဟု မရှိရကား “ဘောင်” ဟူသော စကားသည် “ အနတ္တဒေါသ
သင့်၏ ” ဟု ယောနိဿယဆိုသည်။]

ပဒဒေါသရှစ်ပါး ပြီး၏။

ကေတ္တဒေါသ အဖြေ

၈၆။ ဘယကောဓပသံသာဒိ၊ ဝိသေသော တာဒိသော ယဒိ၊
ဝတ္ထုကာမိယတေ ဒေါသော၊ နတတ္ထေ ကတ္ထတာကတော။

ယထာ

၈၇။ သပ္ပေါ သပ္ပေါ အယံ ဟန္တု၊ နိဝတ္တတု ဘဝံ တတော၊
ယဒိ ဇီဝိတုကာမောသိ၊ ကထံ တမုပသပ္ပသိ။

၈၆။ ဘယကောဓပသံသာဒိ-ကြောက်ခြင်း အမျက်ထွက်ခြင်း
ချီးမွမ်းခြင်းအစရှိသော၊ တာဒိသော-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဝိသေ
သော-အထူးကို၊ ဝတ္ထု-ဆိုခြင်းငှါ၊ ယဒိ ကာမိယတေ-အကယ်၍
အလိုရှိအပ်ငြားအံ့၊ တတ္ထ-ထို ဘယကောဓပသံသာ စသော အထူး
ရှိရာ၌၊ ကေတ္တတာကတော - တခုသော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်
သည် ပြုအပ်သော၊ ဒေါသော- အပြစ်သည်၊ န- မရှိ။

၈၇။ ယထာ-ဥဒါဟရုဏ်ကား၊...ဟန္တု-ဟင်၊ အယံ- ဤဟာ
ကား၊ သပ္ပေါ သပ္ပေါ - မြေ , မြေ၊ တံ - သည်၊ ဇီဝိတုကာမော-
အသက်ရှင်ခြင်းငှါ အလိုရှိသည်၊ ယဒိအသိ - အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊
(ဧဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်)ဘဝံ-သင်သည်၊ တတော - ထို မြေ
အနီးမှာ နိဝတ္တတု-နောက်ဆုတ်ပါလော့၊ ကထံ- အဘယ့်ကြောင့်၊
တံ- ထိုမြေသို့၊ ဥပသပ္ပသိ- ချဉ်းကပ်ဘိသနည်း။

x x x x x x x

၈၆။ ဘယ၊ပေ၊ကတော။ ။“ဘယေ ကောဓေ ပသံသာယံ”
စသော အဘိဓာန်(၁၀၇)နှင့် အညီ ကြောက်ခြင်း စသော ကိစ္စ၌
၂ကြိမ် ၃ ကြိမ်ထပ်၍ပြောရမြဲဖြစ်သောကြောင့် ကေတ္တဒေါသမသင့်၊
ဂါမေ ဂါမေ - ကဲ့သို့ ဝိစ္စာ၌၎င်း၊ ယမကမျိုး၌၎င်း၊ ကေတ္တဒေါသ
မသင့်၊ [ကော+အတ္ထော ယေသံတိ ကေတ္တာ၊ ကေတ္တာနံ+ဘာဝေါ
ကေတ္တာ၊ ကေတ္တာယ+ကတော ကေတ္တာကတော။]

၈၇။ သပ္ပေါသပ္ပေါ။ ။ ဤဂါထာကား “သပ္ပေါ သပ္ပေါ”
ဟု ၂ ကြိမ်ထပ်၍ အနက်တနက်ထည်း ရပါလျက် ကြောံခြင်းကြောင့်
ဒေါသ မသင့်ပုံကို ပြသော ပုံစံတည်း။ “ဟန္တု နိဝတ္တတု ဘဝံ
တတော” စသော စကားတို့ကား ဝါကျဒေါသ၏ အဖြေဖြစ်သော

ဘဂ္ဂရီတိနော ယထာ

၈၈။ ယော ကောပိ ရူပါတိသယော , ကန္တိ ကာပိ မနောဟရာ၊
ဝိလာသာတိသယော ကောပိ, အဟော ဗုဒ္ဓမဟောဒယော။

၈၈။ ဘဂ္ဂရီတိနော-ဘဂ္ဂရီတိဒေါသ၏။ ပရိဟာရော- သည်။
ယထာ- နည်း၊ယောရူပါတိသယော - အကြင် ရုပ်ပုံတော်၏
သာလွန် သပ္ပာယ်တော်မူခြင်းသည်။ (အတ္ထိ - ရှိ၏။ သောရူပါတိ
သယော - ထို ရုပ်ပုံတော်၏ သာလွန် သပ္ပာယ်တော်မူခြင်းသည်။)
ကောပိ-ဘယ်၍ ဘယ်မျှ, မပြနိုင်အောင်, များမြောင်ကြီးကျယ်ပါ
ပေ၏။ မနောဟရာ - စိတ်နှလုံးကို , ယူကျုံး နှစ်သက်စေနိုင်သော၊
ကန္တိ-တင့်တယ်တော်မူခြင်းသည်။ ကာပိ-ဘယ်၍ ဘယ်မျှ, မပြနိုင်
အောင် , များမြောင် ကြီးကျယ်ပါပေ၏။ ဝိလာသာတိသယော-
သွားပုံ နေဟန် , အတန်တန်သော စပွယ်ခြင်း၏ သာလွန်တော်
မူခြင်းသည်။ ကောပိ-ဘယ်၍ ဘယ်မျှ, မပြနိုင်အောင်, များမြောင်
ကြီးကျယ်ပါပေ၏။ (တသ္မာ - ထို့ကြောင့်။) ဗုဒ္ဓမဟောဒယော-
မြတ်စွာဘုရား၏ ကြီးကျယ်တိုးပွားခြင်းသည်။ အဟော - အော်....
အံ့ဩဘွယ် ရှိပါပေ၏။

x x x x x x x x

ကြောင့် ဝါကျဖြစ်အောင် (အဓိပ္ပာယ်လည်း စုံအောင်) ထည့်စွက်၍
ပြအပ်သော စကားတည်း။ [ဥပသပ္ပသိသည် “ သပ္ပ - ဂတိမှီ ” ဟု
ဓာတ်ကျမ်းရှိသောကြောင့် “ ဥပဂစ္ဆသိ ” နှင့် အနက်တူ၏။]

၈၈။ ယောကောပိ၊ ပေ၊ ဒယော။ ။ဤဂါထာ၌ “ ကောပိ,
ကာပိ, ကောပိ ” ဟု သဗ္ဗနာမ်ပုဒ် အစဉ်မပျက်သောကြောင့် ဘဂ္ဂရီတိ
ဒေါသမှလွတ်၏။ “ အဟော ဗုဒ္ဓမဟောဒယော ” ကား နိဂုံးဝါကျ
ဖြစ်၍, ရှေ့ ၃ ဝါကျနှင့် အစဉ်တူဘွယ်မလို။ [ဤဂါထာ၌ ရူပါတိ
သယ-စသည်တို့သည်(ဒေါသခမ်း၌ “ ပကတိပိ အဟောတဝ ” ဟု
ပြခဲ့သော) မပြုမပြင် ပင်ကိုယ်ပကတိတော်များပင်တည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ ကောပိ ကာပိ-တို့၌ ပိသည်(တနည်း-အပိသည်)
သဗ္ဗာဝနာ ဇောတကတည်း။ ထို့ကြောင့် “ ကော + ပ ” (ကော +
အပိ) ကို “ မနောဂေါစရဘာဝံ ဝိနာ-စိတ်၏ အာရုံအဖြစ်ကို ကြည့်၍၊

ဗျာကိဏ္ဍဒေါသ လွတ်စေနည်း

၈၉။ အဗျာမောဟကရုံ ဗန္ဓိ၊ အဗျာကိဏ္ဍံ မနောဟရုံ၊
အဒူရပဒဝိဇ္ဈာသံ၊ ပသံသန္တိ ကဝိဿရာ။

၈၉။ အဒူရပဒဝိဇ္ဈာသံ - စပ်သင့်ရာ ပုဒ်များကို မဝေးအောင် ထားခြင်းရှိသော၊ ဝါ-စပ်သင့်ရာပုဒ်များကိုမဝေးအောင်ထားခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဗျာကိဏ္ဍံ - မစပ်သင့်သော ပုဒ်တို့နှင့် ရှုပ်ထွေးခြင်းမရှိသော၊ ဝါ-မစပ်သင့်သောပုဒ်တို့နှင့် ရှုပ်ထွေးခြင်း

x x x x x x x

ဝစနဝိသယာတိက္ကန္တတ္တာ - စကား၏ အရာကို လွန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ကောဝိယေဝ”ဟု ဖွင့်၏။ “စိတ်ဖြင့်သာ အာရုံပြုလို့ ရစရာ ရှိ၏၊ စကားအားဖြင့်ကား ပြော၍မကုန်အောင် များမြောက်ကြီးကျယ် အံ့ဩဘွယ် ရှိပါပေသည်”ဟုလို။

ရူပါတိသယော။ ။ သုပ္ပတိဋ္ဌိတ ပါဒတာဒိ ဒွတ္တိံ သမဟာပုရိသ လက္ခဏေဟိ သောဘိတဿ - သုပ္ပတိဋ္ဌိတ ပါဒတာအစရှိသော ၃၂ ပါးသော ယောကျ်ားမြတ်၏ လက္ခဏာတို့ဖြင့် တင့်တယ်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ စိတ္တဂုံလိတာဒိအသီတိ အနုဗျဉ္ဇနေဟိ အလင်္ကတဿ- ဆန်းကြယ်သော လင်္ကချောင်းတော် ရှိသည်၏ အဖြစ် အစရှိသော ရှစ်ဆယ်သောလက္ခဏာငယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သည်လည်းဖြစ် သော၊ ဗျာမပ္ပဘာကေတုမာလာဟိ ဥဇ္ဇလဿ - တလံမျလေဝံသော ကိုယ်ရောင်တော် , ကေတုမာလာ အရောင်တော်တို့ဖြင့် တောက်ပ သည်လည်းဖြစ်သော၊ ရူပကာယဿ+အာဓိကျံ- ရူပကာယတော်၏ လွန်ကဲသည်အဖြစ်။ [အတိသယော၌ “အတိ+ သိဒ္ဓိဇာတ် ” ဖြစ်၍ “သိရီ”ဇာတ် မဟုတ်သောကြောင့် သ၌ ဒွေဘော်မလို။]

ကန္တိ၊ ပေ၊ မဟောဒယော။ ။ ကန္တိကို “သောဘာ”ဟု၎င်း၊ ဝိလာသကို “ဝမနာဒိ ဝိလာသဿ- သွားပုံအစရှိသော စမ္ပယ်ခြင်း ၏”ဟု၎င်း၊ မဟောဒယောကို “မဟာဘိဝုဒ္ဓိသင်္ခါတော ဥဒယော- ကြီးကျယ်သောတိုးပွားခြင်းဟုဆိုအပ်သော ဥဒယ”ဟု၎င်း၊ ဖွင့်သည်။ [မနော-ဖူးမြင်သူတို့၏စိတ်ကို+ဟရတိ-(ကျူး၍ယူသကဲ့သို့)ဆွဲဆောင် နိုင်၏၊ ဝါ-နှစ်သက်စေနိုင်၏၊ ဣတိ မနောဟရာ။]

မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟေတုမန္တ ဝိသေသနများ၊) မနော
ဟရံ-ကြည့်ရှုသူ လူအပေါင်း၏စိတ်နှလုံးကို ယူကျုံးနှစ်သက်စေနိုင်
သော၊ အဗျာမောဟကရံ - အနက်ထင်လင်း၍၊ မတွေ့ဝေခြင်းကို
ပြုတတ်သော၊ ဗန္ဓု - အဖွဲ့အနွဲ့ အစီအကုံးကို၊ ကဝိဿရာ - ကဝိ
ထိပ်သီး၊ ပညာရှိကြီးတို့သည်၊ ပသံသန္တိ-ချီးမွမ်းကြကုန်၏။

x x x x x x x

၈၉။ အဗျာမောဟကျာဒိ။ ။ဗျာကိဏ္ဍံဒေါသ သင့်ပြီးဝါကျ
ကို ပြောအောင်ဖြေ၍ မရ၊ ထို့ကြောင့် “ ဗျာကိဏ္ဍံဿ ယထာ ” ဟု
အဖြေသဘောကို မပြုဘဲ ဒေါသမဖြစ်အောင် စီကုံးနည်းကိုသာ ပြလို
သောကြောင့် “ အဗျာမောဟ ” စသည်ကို နိဗ္ဗာန်သည်၊ ဤဂါထာ၌
“ အဗျာကိဏ္ဍံ ၊ ပေ ၊ ဝိဇ္ဇာသံ ” တို့သည် နောက်ကနေသော်လည်း
အဗျာမောဟကရံ ဗန္ဓုတို့၏ ဝိသေသနတို့တည်း၊ ထိုဝိသေသနတို့လည်း
ဟိတ်အနက်အတွင်းငုပ်သော ဟေတုမန္တ ဝိသေသနတို့တည်း။

အဒူရ၊ပေ၊မနောဟရံ ။ ။ နတ္ထိ ဒူရံ(ဝေးကုန်သည်၏အဖြစ်)
ယေသန္တိ အဒူရာနိ(ပဒါနိ)၊ ဝိ+နိပုဗ္ဗ အသဓာတ်သည် ထပနအနက်
ဟောတည်း၊ အဒူရပဒါနံ ဝိဇ္ဇာသော ယတ္ထာတိ အဒူရပဒဝိဇ္ဇာသော-
အစပ်မဝေးအောင် ပုဒ်တို့ကိုထားခြင်းရှိသော(စပ်သင့်ရာ ပုဒ်များကို
နီးနီးကပ်ကပ်ထားခြင်းရှိသော)ဗန္ဓု၊ ထိုသို့ အဒူရပဒဝိဇ္ဇာသဖြစ်သော
ကြောင့်ပင် မစပ်သင့်သော ပုဒ်တပါးတို့နှင့် ရောယှက်ခြင်း မရှိသော
အဗျာကိဏ္ဍ အဖွဲ့ဖြစ်သည်၊ ထိုသို့ အဗျာကိဏ္ဍ ဖြစ်သောကြောင့်ပင်
ပညာရှိစိတ်နှလုံးကို ယူကျုံးဆွဲဆောင်သော မနောဟရ အဖွဲ့လည်း
ဖြစ်သည်၊ ထိုသို့မနောဟရ ဖြစ်သောကြောင့်ပင် အနက် အဓိပ္ပာယ်
ယူရာ၌ ဇဝေဇဝါ ယုံမှားတွေ့ဝေမှု “ဗျာမောဟ”ကို မပြုတတ်သော
အဖွဲ့ဖြစ်သည်၊ ဗျာမောဟံ ကရောတီတိ ဗျာမောဟကရော၊ န +
ဗျာမောဟကရော အဗျာမောဟကရော(ဗန္ဓော)။

ကဝိဿရာ။ ။ကဝိနံ + ဣဿရာ ကဝိဿရာ - ကဗျာပညာရှိ
တို့၏+အစိုးရပဓာန ဖြစ်သော တစ်နံပါတ်ပညာရှိကြီးများ၊ ကနိဋ္ဌ
ဂ်လိယာ (လက်သန်းဖြင့်) ဂဏိတဗ္ဗာ အဂ္ဂကဝိနောတိ အဓိပ္ပာ
ယော = ကဗျာပညာရှိ တို့ကို လက်ထောင်၍ ရေတွက်ရာ၌ (မိမိတို့
ရပ်ရွာနယ်ပယ်တွင်) လက်သန်းဖြင့် ပဌမဥုးဆုံး ရေတွက်ရသော

ယထာ

၉၀။ နီလုပ္ပလာဘံ နယနံ, ဗန္ဓုကရူစိရောဓရော၊
နာသာ ဟေမင်္ဂိသော တေန, ဇိနောယံ ပိယဒဿနော။

၉၀။ ယထာ- ဥဒါဟရုဏ်ကား၊... (ဇိနဿ-မြတ်စွာဘုရား
၏။) နယနံ-မျက်လုံးတော် အစုံသည်။ နီလုပ္ပလာဘံ-ကြာညှိပန်း၏
အဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိပါပေ၏။ အဓရော-နှုတ်ခမ်းတော်
သည်။ ဗန္ဓုကရူစိရော - လယ်ခေါင်ရန်းပွင့် အသွေးကဲ့သို့ နီတွေး
တင့်တယ်တော်မူပါပေ၏။ နာသာ- နှာခေါင်းတော်သည်။ ဟေမ
င်္ဂိသော-ရွှေချွန်းပါပေတည်း။ ဝါ-ရွှေချွန်းနှင့် အလားတူတော်
မူပါပေ၏။ တေန-ထို့ ကြောင့်။ အယံဇိနော-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်။
ပိယဒဿနော-ချစ်ဘွယ်သော ဖူးမြင်ရခြင်းရှိပါပေ၏။ ဝါ- ဖူးချင်
စဘွယ်, သပ္ပာယ်တော်မူပါပေ၏။

x x x x x x x

ထိပ်တန်းပညာရှိကြီးများ-ဟူလို။ [လက်သီးဆုပ်ပြီးနေခံလက်ချောင်း
ထောင်၍ ရေတွက်ရာ၌ လက်သန်းဖြင့် ပဌမ ရေတွက်ရသည်။]

မှတ်ချက် ။ ။ တတိယပိုင်း၌ လာမည့် ပသာဒဂုဏ်ရှိလျှင် ဤ
ဗျာကိဏ္ဍဒေါသမှ လွတ်၏။ [“ဗန္ဓု-ပသာဒါလင်္ကာရသံယုတ္တံ ဗန္ဓနံ”
ဇီကာ။] ယခုအခါ စာအရေးအသား၌ စိတ်ဝင်စားသူတို့သည် မြန်မာ
ဝါကျ၌လည်း (ကတ္တားနှင့် ကြိယာ ဝေးကွာမှုမှ တပါး အခြား
စကားလုံးများ၌) အစပ်နီးနီးထားလေ့ရှိအောင် သတိပြု၍ ရေးသား
သင့်ကြသည်။ စာအရေးအသားတွင်သာ မက, ထားပုံ သိုပုံမှာလည်း
ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားအောင် စာခေါင်းကလေးများတပ်၍
ထားသင့်ကြသည်။ အကယ်၍ တတ်နိုင်ပါလျှင် စာရိုက်နှိပ်ရာ စာအုပ်
ချုပ်ရာ၌ပင် သားနားသပ်ယပ်မှုကို ဂရုပြုသင့်ပါသည်။ သို့မှသာလျှင်
မနောဟရ-မြင်ရသူ စိတ်နှလုံးကို ယူကျုံးဆွင်နိုင်ပါသည်။

၉၀။ နီလုပ္ပလာဘံတျာဒိ။ ။ ဤဂါထာကား ဗျာကိဏ္ဍဒေါသ
မရောက်ပုံကို ပြသော ဂါထာတည်း။ နီလုပ္ပလာဘံသည် နယနံ၌,
ဗန္ဓုကရူစိရောသည် အဓရော၌, နာသာသည် ဟေမင်္ဂိသော၌, တေန
နှင့် အယံဇိနောသည် ပိယဒဿနော၌ စပ်ရ၏။ ဤသို့စပ်သင့်သော

ပုဒ်ချင်း အလွန်နီးကပ်စွာ ထားသောကြောင့် အနုရပဒဝိနျာသ-
စသော ရှေ့ဂါထာလာ ဂုဏ်များနှင့် ပြည့်စုံသည်-ဟူလို။

ဝစနတ္ထ။ ။နီလုပ္ပလဿ + အာဘာဝိယ + အာဘာ ယဿာတိ
နီလုပ္ပလာဘံ = ကြာညှိပန်း၏ အရောင်နှင့်တူသော အသွေးအရောင်
ရှိသောမျက်လုံးတော်၊ [အာဘာတပုဒ်ကြော့၊ ဋီကာသစ်၌ “အာဘာ
သဒ္ဒေါ နိဘာသဒ္ဒေါ၊ ဝိယ ဣဝတ္ထော - အာဘာသဒ္ဒါသည် (ဥပမာ
အလင်္ကာ၌လာမည့် ဣဝါဒိဂိုဏ်းဝင် နိဘာသဒ္ဒါနှင့် အနက်တူ) ဣဝ
အနက်ရှိ၏” ဟု တနည်းဖွင့်သေး၏။ ထိုအလို “ကြာညှိပန်းနှင့် တူပါ
ပေ၏” ဟုပေး။] ရှစ် အဿ အတ္ထိတိ ရှစ်ရော-နှစ်သက်ဘွယ်အရောင်
ရှိသောနှုတ်ခမ်းတော်၊ ဗန္ဓုကမိဝ + ရှစ်ရော ဗန္ဓုကရစ်ရော-ခေါင်ရန်း
ပန်းပွင့်အသွေးကဲ့သို့နီတွေးသည်ဖြစ်၍ နှစ်သက်ဘွယ်အရောင်ရှိသည်။
[ဆန်းကြောင့် “ ဗန္ဓု။ ” ဟု ဒီဃပြု။]

နာသာ ဟေမင်္ဂသော။ ။နာသာကို ငဲ့၍ “ဟေမင်္ဂသာ” ဟု
ဣတ္ထိလိန် ရှိရမည်ကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ သို့သော် ဥပမာတဒ္ဓိတ်ပုဒ် မဟုတ်၊
ရွှေချွန်းနှင့် တူသည်ကို “တူသည်” ဟု မဆိုဘဲ သဒိဿပစာ တင်ထား
သော ပုဒ်ဖြစ်၍ မူလပုလ္လိန်အတိုင်း “ဟေမင်္ဂသော” ဟုပင် ရှိရသည်။
ဥပစာတင်သမျှ၌ မူလလိန်ဝတ် မပျက်စေရ။ ထို့ကြောင့် ဋီကာတို့၌
“သုာဏ္ဏင်္ဂသောယေဝ - ရွှေချွန်းပါဘဲ ” ဟု ဖွင့်သည်။ နှာခေါင်း
တော်သည် (မဝိ မပြားဘဲ) ရွှေချွန်း ကဲ့သို့ အထက်၌ ပေါ်လွင်-
မြင့်မျော၍ အလောတော်ရှိပါပေသည် - ဟူလို။

ဝိယဒဿနော။ ။ဝိယံ-ချစ်ဘွယ်ကောင်းသော + ဒဿနံ-မြင်ရ
ခြင်းသည်။ ယဿ -(အကြင်ဘုရားရှင်၏) ဣတိ ဝိယဒဿနော-ရှုချင့်
စွာယ် သပ္ပာယ်ပါပေသည်-ဟူလို။ [ဤ၌ မြင်တတ်သူသည် လူအများ
ဖြစ်၍ “ယဿ” အရ လူအများကို ယူသင့်သော်လည်း မြင်စရာအာရုံ
ဖြစ်သော ဘုရားရှင်ကိုသာ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ် အလိုအတိုင်း ကောက်ယူ
ရသည်။ “ဣဟ ဒဿနဿ ကတ္တုဘူတဇနသမ္ပန္နေပိ ဝိသယတ္ထေနဝ
(အာရုံ၏ အဖြစ်ဖြင့်သာ) ဇိနသမ္ပန္နော ဟောတီတိ အညပဒတ္ထေန
(အညပုဒ်၏ အနက်အားဖြင့်) တထာဂတော ဂဟိတော။]

ဂါမ္မဒေါသ ရှောင်နည်း

၉၁။ သမတိက္ကန္တဂါမ္မတ္တံ၊ ကန္တဝါစာဘိသင်္ခတံ၊
ဗန္ဓနံ ရသဟေတုတ္တာ၊ ဂါမ္မတ္တံ အတိဝတ္တတိ။

၉၁။ သမတိက္ကန္တဂါမ္မတ္တံ- ကောင်းစွာ လွန်မြောက်အပ်သော
ဂါမ္မဒေါသရှိသော၊ ဝါ - ဂါမ္မဒေါသကို ကောင်းစွာလွန်မြောက်
သော၊ ကန္တဝါစာဘိသင်္ခတံ - နှစ်သက်ဘွယ် စကားလုံး တို့ဖြင့်
စီကုံးအပ်သော၊ ဗန္ဓနံ-အဖွဲ့အနွဲ့အစီအကုံးသည်၊ ရသဟေတုတ္တာ-
သိင်္ဂါရစသော ရသ၏အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂါမ္မတ္တံ-ဂါမ္မ၏
အဖြစ်ကို၊ ဝါ- ဂါမ္မဒေါသကို၊ အတိဝတ္တတိ- လွန်မြောက်၏။

x x x x x x x

၉၁။ သမတိက္ကန္တတျာဒိ။ ။ ဂါမ္မဒေါသသင့်ပြီးသောဝါကျကို
မသင့်အောင်ဖြေ၍ မရသောကြောင့် “ဂါမ္မဿ ယထာ” ဟု မဆိုဘဲ
ဂါမ္မဒေါသ မသင့်အောင် ရှောင်နည်းကိုသာ ပြလိုသောကြောင့်
“သမတိက္ကန္တ” စသည်မိန့်၊ “နှစ်သက်ဘွယ် ယဉ်ကျေးသော စကား
လုံးတို့ဖြင့် စီကုံးမှသာ ဂါမ္မဒေါသကို လွန်နိုင်သည်” ဟုလို။

ဝစနတ္ထ။ ။ ဂါမ္မဿ- ဂါမ္မဒေါသ၏+ဘာဝေါ- ဖြစ်ကြောင်း
(သင့်ကြောင်း) ရိုင်းသော စကားအသုံးအနှုန်းတည်း၊ ဂါမ္မတ္တံ- နှုန်း၊
သမတိက္ကန္တံ + ဂါမ္မတ္တံ ယာသံတိ သမတိက္ကန္တ ဂါမ္မတ္တာ - လွန်မြောက်
အပ်ပြီးသော ရိုင်းပြသော အသုံးအနှုန်း ရှိကုန်သော (ရိုင်းပြသော
အသုံးအနှုန်းကိုလွန်မြော်ကုန်ပြီးသော) နှစ်သက်ဘွယ်သောစကားတို့၊
သမတိက္ကန္တ ဂါမ္မတ္တာစ+တာ+ကန္တ ဝါစာယောစာတိ သမတိက္ကန္တ
ဂါမ္မတ္တကန္တ ဝါစာယော၊ တာဟိ + အဘိသင်္ခတံ သမတိက္ကန္တဂါမ္မ
တ္တကန္တ ဝါစာဘိသင်္ခတံ၊ ဤသို့ “သမတိက္ကန္တဂါမ္မတ္တံ” ကို ကန္တ
ဝါစာနှင့်အရတူ တသမာသ်ထည်းလုပ်ခြင်းသည် “သမ္မာ အတိက္ကန္တံ
ဂါမ္မတ္တံ ယာသံ၊ တာဟိယေဝ ကန္တ ဝါစာဟိ” ဟူသော ဒီကာနှင့်
အညီ လုပ်ခြင်းတည်း၊ ယခု စာများ၌ “သမတိက္ကန္တဂါမ္မတ္တံ” ဟု
သီးခြားတပုဒ် အဖြစ်ဖြင့် ရှိ၏၊ ထိုအလို “ဗန္ဓနံ” ၌ စပ်၍ “ရိုင်းပြ
သည်၏အဖြစ်ကိုလွန်သော အဖွဲ့အနွဲ့” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ၊ နိဿယ၌
စာရှိအတိုင်း ပေးထားသည်။

ယထာ

၉၂။ ဒုဏောတိ ကာမစက္ကာလော၊ သော မံ သဒယ နိဒ္ဒယော၊
ဤဒိသံ ဗျသနာပန္နံ၊ သုဒိပိ ကိ·မုပေက္ခသေ။

၉၂။ ယထာ - ဥဒါဟရုဏ်ကား၊... သဒယ - ကရုဏာသခင်
အို...ချစ်လင်၊ နိဒ္ဒယော-သနားကြင်နာ၊ ကရုဏာမရှိသော၊ သော
ကာမစက္ကာလော-ထိုကာမတဏှာ၊ ဒွန်းစက္ကာသည်၊ မံ-ကျွန်မကို၊
ဒုဏောတိ - နှိပ်စက် ဖျက်ဆီးနေပါ၏၊ (တံ - သင်ချစ်လင်သည်)၊
သုဒိပိ-နှစ်သက်ရာမြန်းကြွ၍၊ ချမ်းမြခြင်း ရှိပါလျက်လည်း၊ ဤဒိသံ
ဗျသနံ-ကာမတဏှာ၊ ဒွန်းစက္ကာ၏၊ လွန်စွာနှိပ်စက်၊ ဤကဲ့သို့သော
ပျက်စီးခြင်းသို့၊ အာပန္နံ - ရောက်နေသော၊ မံ - ကျွန်မကို၊ ကိ·
အဘယံကြောင့်၊ ဥပေက္ခသေ - လစ်လျူရှုလျက်၊ စိမ်းကားရက်ပါ
သနည်း။

x x x x x x x

ရသဟေတုတ္တာ။ ။ “ထိုသို့ ရိုင်းပြသော စကားအသုံးအနှုန်း
မပါ၊ နှစ်သက်တွယ်ယဉ်ကျေးသောစကားလုံးတို့ဖြင့် စိကုံးအပ်သော
အဖွဲ့အနွဲ့သည် ပညာရှိတို့၏ ပီတိဖြစ်ခြင်း (နှစ်သက်ခြင်း) ဟူသော
သိင်္ဂါရရသ - ကရုဏာရသ ဖြစ်တို့ရန် အကြောင်းဖြစ်၍ ဂါမ္မဒေါသ
မသင့်တော့” ဟုလို၊ ရသဿ - ပီတိသောမနဿဟူသော အရသာ၏၊
ဂါ-သိင်္ဂါရစသော ရသ၏+ဟေတု-အကြောင်းတည်း၊ ရသဟေတု-
ကြောင်း။ [ဤပြုအပ်လတံပုံစံ၌ သနားစရာ ကရုဏာရသလည်းပါ၏၊
ချစ်သူနှင့်ကွဲနေသော ဝိယောဂသိင်္ဂါရရသလည်း ပါသည်။]

၉၂။ ဒုဏောတိ တျာဒိ ။ ။ ကာမတဏှာဘိဘူတာ အင်္ဂနာ
အတ္တနော ဝလ္လဘံ နိဿာယ ဧဝံ ဝိလပတိ-ကာမတဏှာနှိပ်စက်အပ်
သော (ကာမစိတ် ပြင်းပြသော) မိန်းမသည် မိမိလင်ယောက်ျားကို
ဤနည်းအားဖြင့် မြည်တမ်းပုံကိုပြသော ဂါထာဖြစ်သည်။ ဤသို့ မိမိ
လင်ယောက်ျားအပေါ် မကြေမနပ်ဖြစ်၍ မြည်တမ်းပါသော်လည်း
ဂါမ္မဒေါသဖြစ်လေသော စကားအကြမ်းမပါ၊ ယဉ်ယဉ်ကျေးကျေး
မြည်တမ်းခြင်းသာ ဖြစ်၍ ရသဟေတု (နောက်လာမည့် ဝိယောဂ
သိင်္ဂါရဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း) ကောင်းသောအဖွဲ့အနွဲ့ ဖြစ်လေသည်။
[သဟ+ဒယာယ(သနားခြင်းနှင့်) ယော+ဝတ္တတိတိ သဒယော။]

သဒယ။ ။ ဤ စကားလုံးသည် မိမိလင်ကိုခေါ်သော စကားတည်း။ မိမိသည် ဆင်းရဲနေ၏။ ဆင်းရဲသူကို ဆင်းရဲကင်းအောင် ပြုမှုလည်း သနားတတ်သူတို့၏ အရာ (တာဝန်) ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ခေါ်သောစကားလုံးတခုထည်းဖြင့်ပင် မိမိမှာ သနားစရာ ဖြစ်နေပုံ သနားတတ်သော လင်ဖြစ်သူ၏ အယုအယ ခံချင်ပုံကိုထင်ရှားအောင် ပြရကား “သဒယ” ဟု ခေါ်ခြင်းသည် အလွန် ကရုဏာရသပါသော (အလွန် သနားစရာကောင်းသော) ခေါ်ခြင်းပေတည်း။ [အတ္တနော ဒုက္ခာတုရတ္တာ-မိမိမှာဒုက္ခဖြင့်နာကျင်သည့်အတွက်၊ ဒုက္ခဒူရိကရဏံ-ဒုက္ခဝေးအောင် ပြုခြင်းသည်၊ ကာရုဏိကာနံယေဝ ဝိသယံ- သနားတတ်သူတို့၏အရာ (တာဝန်) ဖြစ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အနုနယ ဝသေန - ဆွဲဆောင်တတ်သော တဏှာ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အာမန္တနံ - သဒယ ဟု ခေါ်ပုံကလေးသည်၊ ဥစိတံ-သင့်လျော်၏။]

ဒုဏောတိ ကာမစက္ကာလော။ ။ ကာမတဏှာကိုပင်(အကြမ်းပတမ်း ဖြစ်နေသောကြောင့်) စက္ကာလ ဟု တင်စား၍ သဒိသုပစာရအားဖြင့် ဆိုထားခြင်းလည်း ယုတ္တိရှိလှပေ၏။ ကာမောယေဝ စက္ကာလော ကာမစက္ကာလော၊ ဒုဓာတ်သည် ဝိဇ္ဇာ(နိုင်စက်ခြင်း)အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ သွာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ “ ဒုဏောတိ ” ဟု ပါဠိရင်းတည်း။ မိနောတိ၌ ဏကို (န) ပြုသကဲ့သို့ “ ဒုနောတိ ” ဟုလည်း တချို့စာရှိ၏။

ဤဒိသံ ဗျာသနာပန္နံ ။ ။ ချစ်လင်နှင့် ကွဲ၍ တယောက်ထဲနေရသဖြင့် ကာမတဏှာ၏ အနိုင်စက်ဒဏ် ခံနေရသည်ကို “ ဤ ကဲ့သို့ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်နေရသည် ” ဟု ဆိုလိုသည်။ လောက၌ အဖေကြွဲ၍ တယောက်ထဲ ဖြစ်နေသူမှာ ရန်သူ အနိုင်အစက်ကို ခံရတတ်ခြင်းသည် ထုံးစံပင်ဖြစ်၍ ဤ စကားလည်း ယုတ္တိရှိလှပေ၏။

သုဒ္ဓိပိ။ ။ “သုဒ္ဓိ” ဟု ဆိုသဖြင့် ချစ်လင်သည် ထိုအချိန်၌ အခြားမိန်းမနှင့် ပျော်နေကြောင်းကို ပြ၏။ ထိုပျော်နေခြင်းကိုလည်း မနှစ်သက်ရကား ဂရဟာကို ဆည်းသော သမ္ဘာဝနာ အပိဖြင့် “သုဒ္ဓိပိ” ဟု ဆိုသည်။ [သုဒ္ဓိပိတိဣမိနာ တဿ ပရဝိသယာသတ္တတာယ(အခြားအာရုံ၌ ငြိကပ်နေသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်) အတိစာရံ အဘျူပဂမေတိ (မိမိကို လွန်၍ အခြားသူ၌ ကျင့်ခြင်းကို ထင်ရှားစေ၏။)။]

ယတိဟိနဒေါသ အဖြေမလို

၉၃။ ယတိဟိနပရိဟာရော၊ န ပုနေဒါနိ နိယတေ၊
ယတော န သဝနဗ္ဗေဂံ၊ ဟေဋ္ဌာ ယေတံ ဝိစာရိတံ။

၉၃။ ယတိဟိန ပရိဟာရော - ယတိဟိနဒေါသ၏ အဖြေကို၊
ပုန-တဖန်၊ ဝါ-ထပ်၍၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ န နိယတေ-ဆောင်ပြု
အပ်တော့မည် မဟုတ်၊ ယတော - ယင်းကဲ့သို့ မဆောင်ပြုခြင်း
ကြောင့်၊ သဝနဗ္ဗေဂံ-နားကြားခြင်း၌ ထိတ်လန့်ဘွယ်သည်၊ န-မရှိ၊
(ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ဧတံ-ဤယတိဟိနဒေါသအဖြေကို၊
ဟေဋ္ဌာ-အောက် ဒေါသာဝဗောဓ အခင်း၌၊ ဝိစာရိတံ-စိစစ်အပ်
ပြီ၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်တည်း။)

x x x x x x x

၉၃။ ယတိဟိန ၊ ပေ ၊ နိယတေ ။ ။ “ အခြားဒေါသများ၏
အဖြေကို ပြသကဲ့သို့ ယတိဟိန ဒေါသ၏ အဖြေကို မပြတော့ ” ဟု
မှာထားသော စကားတည်း၊ ယတောသည် (“ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ” ၌
ယသဒ္ဓါကဲ့သို့) နိယမကို မငဲ့သော အနိယမတည်း၊ ယတော - ယင်း
ကဲ့သို့ “ ယတိဟိန ပရိဟာရကို ဆောင်ယူ၍ မပြတော့ ” ဟု ဆိုလိုက်
ခြင်းကြောင့်၊ န+သဝနဗ္ဗေဂံ-နားကြားရချက် မသက်မသာ ထိတ်စရာ
လည်း မဟုတ်ပါ။ ဘဒ္ဒကြောင့်နည်း၊... ဟေဋ္ဌာ ၊ ပေ ၊ ဝိစာရိတံ=
အောက်ဖြစ်သော ဒေါသာဝဗောဓ အခင်းတုန်းကပင် “ တံ နမေ
သိရသာ စာမိ ” စသည်ဖြင့် အဖြေသဘောသက်ရောက်သော ပုံစံများ
ကို စိစစ်၍ ပြထားပြီး ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ [သဝနေ- နားကြား
ရခြင်း၌+ဥဗ္ဗေဂေါ-ထိတ်ခနဲဖြစ်ခြင်းတည်း၊ သဝနဗ္ဗေဂေါ-ခြင်း။]

ဋီကာသစ်။ ။ဋီကာသစ်၌ကား “ယတော ယသ္မာ သဝနဗ္ဗေဂံ
၊ ပေ ၊ နတ္ထိ၊ တတော ယတိဟိန ပရိဟာရော ၊ ပေ၊ န နိယတေ ” ဟု
ယတောဝါကျကို ကာရဏလုပ်၍ “ တတော ” ဟု ထည့်လျက် ရှေ့
ဝါကျကို ဖလဝါကျလုပ်သည်၊ [“ဟေဋ္ဌာယေတံဝိစာရိတံ” ၌ ဟေဋ္ဌာ
ဟေတံ (ဟိ+ တေ)ဟု ရှိလျှင် ဝါကျသွားပုံ သာ၍ကောင်း၏၊ “ဟိ-
အကြံကြောင့်၊ ဟေဋ္ဌာ- ၌၊ ဝိစာရိတံ- ပြီ၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ သဝန
ဗ္ဗေဂံ-သည်၊ န- မရှိ ” ဟု ပေး။]

ကမစ္စုတဿ ယထာ

၉၄။ ဥဒါရစရိတောသိတွံ၊ တေနောဝါရာဓနာ တွယိ၊
ဒေသံဝါ ဒေဟိ ဂါမံဝါ၊ ခေတ္တံဝါ မမ သောဘနံ။

၉၄။ ကမစ္စုတဿ-ကမစ္စုတဒေါသ၏၊ ပရိဟာရာ-သည်၊
ယထာ-နည်း၊....ဘဂဝါ-ဘုန်းတော်ကြီးသော သွင်ဘုရား၊ တွံ-
သွင်ဘုရားသည်၊ ဥဒါရစရိတော - စွန့်ကြဲပေးကမ်း၊ လူဒါန်းမှု၌
လွန်ကဲသောစရိုက်ရှိသည်၊ အသိ-ဖြစ်ပါ၏၊ တေနော-ထို့ကြောင့်
ပင်လျှင်၊ တွယိ-သွင့်အပ်၌၊ အာရာဓနာ- လူအများ၏ နှစ်သက်
တောင့်တခြင်းသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်ပါ၏၊ မမ - အကျွန်ုပ်အား၊
သောဘနံ - တင့်တယ် ကောင်းမြတ်သော၊ ဒေသံဝါ- ဇနပုဒ်နယ်
ပယ်ကိုမူလည်း၊ ဒေဟိ - ပေးသနားတော် မူပါ၊ ဂါမံဝါ ဒေဟိ၊
ခေတ္တံဝါ ဒေဟိ။

x x x x x x x x

၉၄။ ဥဒါရစရိတောဗျာဒိ ။ ။ ဥစ္စာရှင်ကို မြှောက်ပင့်
ပြောဆိုလိုက်မှ ဥစ္စာရှင်၌ ပေးချင်စိတ်ပေါ်လာတတ်၏၊ ထို့ကြောင့်
မတောင်းမီ ရှေးဥျားစွာ “ ဥဒါရစရိတောသိတွံ၊ တေနောဝါရာဓနာ
တွယိ” ဟု ဥစ္စာရှင်ကို မြှောက်ပင့်လိုက်သည်၊ ဒေါသခဏ်း၌ အနည်းက
စ၍တောင်းသောကြောင့် အပြစ်သင့်ခဲ့ရ၏၊ ဤ၌ကား အများကစ၍
တောင်းသောကြောင့် တောင်းနည်းကို နားလည်သူတို့၏ ထုံးစံကျ
သဖြင့် ကမစ္စုတဒေါသမှ လွတ်သည်။

ဝစနတ္ထ ။ ။ ဥ + အာပုဗ္ဗ - ရာဇာတ် က ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော
“ဥဒါရ” သဒ္ဒါသည် ပေးကမ်းတတ်သူ အနက်ကိုလည်း ဟော၏-ဟု
ထောမနိမိ ဆို၏၊ ဥဒ္ဓံ - ပေးပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌၊ အာရာတိ-
အကျိုးကို ယူတတ်၏၊ ဣတိ ဥဒါရော၊ ဤနေရာ၌ ဘာဝပုဗ္ဗာနကြံ၍
ပေးကမ်းတတ်သူ၏ အဖြစ် ဟူသော ပေးကမ်းခြင်း ကြိယာကို ယူ၊
ဥဒါရော+စရိတံ ယဿာတိ ဥဒါရစရိတော - ပေးကမ်းခြင်း စရိုက်
ရှိသူ (ပေးကမ်းခြင်း၌ ရက်ရောသူ)။ [စာဂါတိသယယောဂတော-
လွန်ကဲသော စွန့်ကြဲခြင်းဂုဏ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိသာရဒပုဝတ္ထ
ယုတ္တော-(စွန့်ကြဲရာ၌)ရဲရင့်သောဖြစ်ခြင်းနှင့်ယှဉ်သည်၊ အသိ။]

အတိဝုတ္တဿ ယထာ

၉၅။ မုနိန္ဒစန္ဒ သမ္ဘူတ၊ ယသောရာသိ မရိစိနံ၊
သကလောပုယမာကာသော၊ နာဝကာသော ဝိဇမ္ဘဏေ။

၉၅။ အတိဝုတ္တဿ-အတိဝုတ္တဒေါသ၏။ ပရိဟာရော-သည်။
ယထာ- အဘယ်နည်း၊..... မုနိန္ဒစန္ဒသမ္ဘူတ ယသောရာသိ မရိစိ
နံ-ဘုရားတည်းဟူသောလမင်းမှ ကောင်းစွာဖြစ်သောဂုဏ်သတင်း
အစု တည်းဟူသော အရောင်တို့၏။ ဝိဇမ္ဘဏေ - ကျယ်ပြန့်ခြင်း၌၊
သကလောပိ - အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ အယံ အာကာသော- ဤ
ကောင်းကင်သည်၊ နာဝကာသော (န+အဝကာသော)- တည်ရာ
မဖြစ်နိုင်၊ ဝါ- မဆန့်နိုင်။

x x x x x x x

အာရာဇနာ။ ။အာပုဗ္ဗ-ရာဇဓာတ်သည်“တောသန-နှစ်သက်
စေခြင်း အနက်ရှိ၏” ဟု ဓာတ်ကျမ်းဆို၏။ ထောမနိဓိ၌ “သေဝါ-
မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်း” ဟု အနက်ပြု၏။ သူတပါးကို မှီးခိုခစားသူသည်
သူတပါးကို နှစ်သက်စေရ (နှစ်သက်အောင်ပြုရ) သောကြောင့်
“အာရာဇိယတေ-နှစ်သက်စေခြင်း၊ ဝါ-မှီခို ခစားခြင်း၊ အာရာဇနာ-
ခြင်း ” ဟု ကြံပါ။ ဋီကာ၌ “ အာရာဇနာ မမ ယာစနာ တွယ်
ဟောတိ”ဟု ယာစနာဖွင့်ခြင်းကား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သာ။

၉၅။ မုနိန္ဒတျာဒိ။ ။ဘုရားတည်းဟူသောလမင်းမှ ကောင်းစွာ
ဖြစ်သော ကျော်စောခြင်း အစုဟူသော အရောင်တို့၏ ကျယ်ပြန့်ရာ၌
ဤကောင်းကင် တခုလုံးလည်း တည်ရာမဖြစ်နိုင်တော့၊ ဝါ- မဆန့်
တော့၊ ဤ၌ ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်တို့သည် အပ္ပမေယျ - (အတိုင်း
အရှည် မရှိ) ဖြစ်သောကြောင့် “ ကောင်းကင် မဆန့် ” ဟူသော
စကားသည် အပြောကြီးလွန်းရာ မရောက်ပါ- ဟူလို၊ ဆက်ဥးအံ့—
ဘုရားရှင်ကို ချီးမွမ်းရာ၊ တရားအားထုတ်ခြင်း၏အကျိုးကို ချီးမွမ်းရာ၊
“လစ္ဆဝိပရိသတ်ကို တာဝတိံသာနတ် ပရိသတ်နှင့်ထပ်တူကြည့်ကြ”
ဟု ဥပမာဆောင်၍ တိုက်တွန်းတော်မူရာ“အာကာကို လွှာပုံပြုပါလို၊
မေရုကိုတဲ့ စုတ်တန်ချီ” စသော ချစ်ပုံကိုပြသော အရာတို့၌ အလွန်
အကျူးဆိုသော်လည်း အတိဝုတ္တဒေါသ မသင့်ဟု ဆိုကြ၏။

အပေတတ္ထဒေါသ မဖြစ်နည်း

၉၆။ ဝါကျံ ဗျာပန္နစိတ္တာနံ , အပေတတ္ထံ အနိန္ဒိတံ၊
တေနုမ္မတ္တာဒိကာနံတံ , ဝစနညတြိ ဒုဿတိ။

၉၆။ ဗျာပန္နစိတ္တာနံ-ဖေၤက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သော စိတ်ရှိသူ
တို့၏၊ ဝါကျံ-စကားကို၊ အပေတတ္ထံ-အပေတတ္ထဒေါသ သင့်သော
ဝါကျဟူ၍၊ အနိန္ဒိတံ-မကဲ့ရဲ့အပ်၊ တေနု - ထို့ကြောင့်၊ ဥမ္မတ္တာဒိ
ကာနံ-အရူးစသူတို့၏၊ ဝစနာ- စကားမှ၊ အညတြိ - တပါးသော၊
တံ-ထို ပိဏ္ဏတ္ထကင်းသောစကားသည်၊ ဒုဿတိ - ပျက်စီး၏၊ ဝါ-
အပေတတ္ထဒေါသ သင့်၏။

x x x x x x x

ဇီကာ။ ။ ဟေတုဖလဒါဒိဇကေကကာရဏေနပိ အပ္ပမေယျာနံ
သဗ္ဗညုဂုဏာနံ ပဝတ္တိယာ အပ္ပမေယျသာမညဘူတ အာကာသဿ
(ဘုရားရှင်၌ အကြောင်း ပါရမီတွေ များစွာရှိရကား အကြောင်း
တခုကြောင့် အကျိုးတခုဖြစ်တယ် ထားဥးတော့၊ အပ္ပမေယျ အကျိုး
တွေရှိနိုင်လေပြီ၊ ထို့ကြောင့် ကောင်းကင်လည်း အပ္ပမေယျ၊ ဂုဏ်တော်
များလည်း အပ္ပမေယျဖြစ်၍ အပ္ပမေယျချင်း တူမျှသော ကောင်းကင်
၏။) နိရဝကာသဿဝိယ- ဂုဏ်တော်များ၏ တည်ရာမဖြစ်နိုင်တော့
သကဲ့သို့၊ ကထနံ - ဆိုခြင်းသည်၊ ဥစိတံ - သင့်၏၊ (တည်ရာဆိုတာ
တည်တတ်သော အရာထက် ကြီးကျယ်ရိုးတည်း၊ ယခုတော့ အကာ
သက ဂုဏ်တော်များထက် မကြီးကျယ်၊ ထို့ကြောင့် တည်ရာမဖြစ်နိုင်
ဟု ဆိုခြင်းသည် သင့်၏ - ဟူလို၊) ဣတိ ဣဟ အတိရုတ္တဒေါသော
န ဘဝတိ။

၉၆။ ဝါကျံတျာဒိ ။ ။ အပေတတ္ထ ဒေါသမသင့်သောနည်း
ကိုသာ ပြသည်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ် အထူးမရသော်လည်း စိတ်ဖေၤက်
ပြန်နေသော (အရူးစသူတို့၏) စကားဖြစ်လျှင် “ အပေတတ္ထဒေါသ
သင့်သည် ” ဟု မကဲ့ရဲ့ထိုက်ပါ၊ အရူး စသူတို့၏ စကား မဟုတ်ဘဲ
လူကောင်း သူကောင်းတို့၏ စကားဖြစ်လျှင်ကား အပေတတ္ထဒေါသ
သင့်သည်-ဟူလို။ [ဗျာပန္နံ + စိတ္တံ ယေသံတိ ဗျာပန္နစိတ္တာ၊ ဥမ္မတ္တာ +
အာဒိ ယေသံ(ဗာလာဒီနံ-ကလေးစသူတို့၏) ဣတိ ဥမ္မတ္တာဒိကာ။]

ယထာ

၉၇။ သမုဒ္ဒေါ ပီယတေ သောယ-မဟာမဇ္ဇ ဇရာတုရော၊
ဣမေ ဂဇ္ဇန္တိ ဇီမူတာ၊ သက္ကဿေရာဝဏော ပိယော။

၉၇။ ယထာ - ဥဒါဟရဏ်ကား၊... သောယံသမုဒ္ဒေါ - ထို
သမုဒ္ဒရာရေကို၊ ပီယတေ - သောက်အပ်၏၊ အဇ္ဇ - ယနေ့၊ အဟံ-
ငါသည်၊ ဇရာတုရော-ဖျားခြင်းဖြင့် ကျင်နာ၏၊ ဝါ- အဖျားတက်၏၊
ဣမေ ဇီမူတာ-ဤမိုဃ်းတို့သည်၊ ဂဇ္ဇန္တိ-ထစ်ချုံးကုန်၏၊ သက္ကဿ-
သကြားမင်း၏၊ ရောဝဏော-ရောဝဏ်ဆင်ကို၊ ပိယော-ချစ်အပ်၏၊
ဝါ-ချစ်စရာကောင်း၏။

x x x x x x x

၉၇။ သမုဒ္ဒေါ တျာဒိ။ ။ဤဝါထာ၌ “သမုဒြာရေ သောက်
ကောင်း၏၊ ယနေ့ ငါအဖျားတက်သည်၊ ဒီခိုဃ်းတွေချုံးလိုက်ကြတာ၊
သကြား၏ ရောဝဏ်ဆင်ဟာ ချစ်စရာကောင်းတယ်” ဤသို့ ၄ ဝါကျ
ရှိ၏။ သူ့ဝါကျနှင့် သူ အဓိပ္ပာယ် ရ၏။ သို့သော် ဤ ၄ ဝါကျလုံး
ပေါင်း၍ အဓိပ္ပာယ် ယူသောအခါ တဝါကျနှင့် တဝါကျ အဆက်
အသွယ် မရှိ၊ “မည်သည့် အဓိပ္ပာယ်ကို ဆိုလိုသည်” ဟု ကော်ခံချက်ချ၍
မရ၊ ထို့ကြောင့် ၄ ဝါကျ အပေါင်းသည် “စိတ် မကောင်းသော
အရူး၏ စကား၊ သို့မဟုတ် ကလေးပြောသော စကား၊ သို့မဟုတ်
တောကြို တောင်ကြားက လူရိုင်းပြောသော စကား” ဟု ဆိုလျှင်
ကြားရသူတို့မှာ ပြုံးစရာ ပျော်စရာပင် ကောင်းသေး သောကြောင့်
အပြစ် မရှိချေ၊ လူကောင်းသူကောင်း တယောက်၏ စကားဖြစ်လျှင်
ကား အပေတတ္ထဒေါသ သင့်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ဣဒံ နိဗ္ဗိတာနိ နိဗ္ဗိတာနံ ဋီန္ဒူ ဥဒါဟရဏံ-ဤဥဒါ
ဟရဏံသည် ကဲ့ရဲ့ထိုက် မကဲ့ရဲ့ထိုက် ။ မျိုးနှင့် စပ်သော ဥဒါဟရဏ်
ဖြစ်၏။ ပေ ။ ဤဒီသံ ဝါကျ ဥမ္မတ္တာဒိဟိ ဝတ္ထံ အပီတိကရံ နဟောတိ-
အရူးစသူတို့ ပြောအပ်သော စကားဆိုလျှင် နှစ်သက်ခြင်းကို မပြုတတ်
မဟုတ်၊ (နှစ်သက်ခြင်းကို ပြုတတ်၏။)အညေဟိ ဝတ္ထံ ပန-အရူးစသူ
မဟုတ်သော လူကောင်းသူကောင်းတို့ပြောအပ်သောစကားဖြစ်လျှင်
ကား၊ ကဏ္ဍေ အယောသလာကာဝိယ အပီတိကရံ-နား၌ သံတံကျင်
လျှိုသည့်ပမာ မနှစ်သက်စရာ၊ နားကြားပြင်းကပ်စရာကို ပြုတတ်၏။

ဗန္ဓုဖရသဒေါသ မဖြစ်နည်း

၉၈။ သုခုမာလာ•ဝိရောမိတ္တ-ဒိတ္တဘာဝပ္ပဘာဝိတံ၊
ဗန္ဓနံ ဗန္ဓုဖရသ-ဒေါသံ သံဒူသယေယျ တံ။

၉၈။ သုခုမာလာ•ဝိရောမိတ္တ ဒိတ္တဘာဝ ပ္ပဘာဝိတံ-သုခုမာလာ
ဂုဏ်နှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်ရှိသော , ဌာန်တူအက္ခရာ
များကို နီးကပ်စွာထား၍ ထင်ရှား တောက်ပသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်
တိုးပွားစေအပ်သော၊ တံဗန္ဓနံ-ထိုအဖွဲ့အနွဲ့သည်၊ ဗန္ဓုဖရသဒေါသံ-
ဗန္ဓုဖရသဒေါသကို၊ သံဒူသယေယျ-ကောင်းစွာ ဖျက်ဆီးနိုင်ရာ၏။

x x x x x x x

၉၈။ သုခုမာလာ ဝိရောမိတ္တ တျာဒိ။ ။ဖြစ်ပြီးသော ဗန္ဓုဖရသ
ဒေါသကို မဖြစ်အောင် ဖြေ၍ မရနိုင်သောကြောင့် ထို ဒေါသမဖြစ်
အောင် စီကုံးနည်းကိုသာ ပြသည်။ ဂုဏာဝဗောဓိအခဏ်း (၁၃၅)
ဂါထာ၌ သုခုမာလာဂုဏ်၏ လက္ခဏာကိုပြလတ်၊ ထိုသုခုမာလာဂုဏ်နှင့်
မဆန့်ကျင်သော , ဌာန်တူ အက္ခရာများကို နီးနီးကပ်ကပ်ထားသဖြင့်
တောက်ပထင်ရှားသော အဖွဲ့အနွဲ့သည် ဗန္ဓုဖရသဒေါသကို ဖျက်ဆီး
နိုင်သည်။ အချုပ်မှာ- ဖရသ (ကြမ်းတန်း) နှင့် သုခုမာလာ(နညံ့)တို့
ပြောင်းပြန်ဖြစ်ရကား “သုခုမာလာဂုဏ်ရှိလျှင် ဗန္ဓုဖရသဒေါသမသင့်”
ဟုမှတ်၊ [သုခုမာလာဂုဏ်နှင့် တွဲစပ်ကြည့်မှ ဤဂါထာ၏ အဓိပ္ပာယ်
နားလည်နိုင်မည်။]

ဝစနတ္ထ ။ ။ နတ္ထိ + ဝိရောမိ ယဿာတိ အဝိရောမိ (ဗန္ဓနံ)၊
အဝိရောမိနော + ဘာဝေါ အဝိရောမိတ္တံ၊ သုခုမာလာဿ (သုခုမာလာ
ဂုဏ်အား၊ ဝါ-နှင့်၊) အဝိရောမိတ္တံ(ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်)
ယဿာတိ သုခုမာလာဝိရောမိတ္တော(ဒိတ္တဘာဝေါ)၊ ဒိပတိတိဒိတ္တံ-
တောက်ပ တင့်တယ်သော (ဗန္ဓနံ)၊ ဌာန်တူ အက္ခရာများ၏ နီးနီး
ကပ်ကပ် တည်ရှိခြင်းသည် ဆင်တူဝတ်ထားသော သတို့သမီးများကဲ့သို့
ထင်လည်း ထင်ရှား , တင့်လည်း တင့်တယ် , နှစ်သက်ဖွယ်လည်း
ကောင်းပေသည်။ ဒိတ္တဿ + ဘာဝေါ ဒိတ္တဘာဝေါ၊ ပဘာဝိယတေ-
တိုးပွားစေအပ်၏။ ဣတိ ပဘာဝိတံ(ဗန္ဓနံ)၊ သုခုမာလာဝိရောမိတ္တော
စ + သော + ဒိတ္တဘာဝေါ စာတိ သုခုမာလာဝိရောမိတ္တံ ဒိတ္တဘာဝေါ၊
[ဤ ဝိဂ္ဂဟကြည့်၍ သုခုမာလာဝိရောမိတ္တံကို ဒိတ္တဘာဝ၏ ဝိသေသန

ယထာ

၉၉။ ပဿန္တာ ရူပဝိဘဝံ၊ သုဏန္တာ မရရံ ဂိရံ၊
စရန္တိ သာရု သမ္ပုဒ္ဓ-ကာလေ ကေဠိပရမ္ပါ။

၉၉။ ယထာ- ဥဒါဟရုဏ်ကား၊.... သမ္ပုဒ္ဓကာလေ - ဘုရား
လက်ထက်တော်၌၊ သာရု - သူတော်ကောင်း တို့သည်၊ ရူပဝိဘဝံ-
ရုပ်ပုံတော်၏ တင့်တယ်ခြင်းကို၊ ပဿန္တာ - ဖူးမျှော်ကြကုန်လျက်၊
မရရံ-ချိုဆိမ့်သော အရသာနှင့် တူသော၊ ဂိရံ - တရားသံကို၊ သုဏ
န္တာ-နာကြကုန်လျက်၊ ကေဠိပရမ္ပါ-ပျော်ပွဲရှင်ပွဲ မျက်နှာလွှဲကြ
ကုန်သည်၊(ဟုတွာ-ဖြစ်၍)၊ စရန္တိ-လှည့်လည်ကြကုန်၏။

x x x x x x x

ဟု သိပါ။]တေန+ ပဘာဝိတံ သုခုမာလာဝိရောမိတ္တဒိတ္တဘာဝပ္ပဘာ
ဝိတံ (ဗန္ဓနံ)၊ “ပဘာဝိတံ- တိုးပွားစေအပ် ” ဟူသည် ထို သုခုမာလ
အဝိရောမိတ္တ ဒိတ္တဘာဝတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်း- ထိုဂုဏ်များနှင့် ပြည့်စုံခြင်း
တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပဘာဝိတံကို “ဝနိတံ သံယုတ္တံ” ဟု ဒီကာဟောင်း
ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက် ။ ။ ဒိတ္တံ၌ ဒီပဓာတ် ကြံ၍၊ ထွ သံယုတ်ကြောင့် ဒိတ္တ
ရဿပြု၊ “ ဒိတ္တ- ထင်ရှားပြုတတ် , တောက်ပတတ် , တင့်တယ်၏”
ဟူရာ၌ ဒီကာသစ်ဝယ် “ ဝဏ္ဏာနံ - အကွရာတို့၏၊ အညမညသံဂတိ
လက္ခဏေန-အချင်းချင်း ဆက်စပ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော၊(ဤစကား
အရ-ဌာန်တူအကွရာချင်း နီးစပ်ရမည်- ဟု ယူကြ၏၊) ဒိတ္တဘာဝေန
ပိယဘာဝေန - နှစ်သက်ဘွယ်၏ အဖြစ်သည်၊ အနုမြူဟိတံ - တိုးပွား
စေအပ်၏၊ (ဤစကားဖြင့် ဒိတ္တကို ပိယဟု ဖွင့်၏၊ ထိုဖွင့်ခြင်းကား
အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း၊ ဌာန်တူအကွရာများနီးကပ်နေခြင်းသည် အသံတူ
ထပ်နေသဖြင့် ရွတ်ရာ၌လည်း ချောမော , ကြားရသည် မှာလည်း
နားဝင်ချိုရကား နှစ်သက်စရာကောင်းသည်-ဟုလို၊) ဒိတ္တသဒ္ဓါသည်
အနီး၌တည်သောဝတ္ထုကို ဟော၏ ” ဟု သဒ္ဓတ္ထမုတ္တာဝလိ စသော
အဘိဓာန်တို့၌ ဆိုသတတ်။

၉၉။ ပဿန္တာ တျာဒိ။ ။ ဤဂါထာ၌ ကြမ်းတန်းသော ဓနိတ
အကွရာများစွာမပါ၊ ပဌမ, ဒုတိယ, စတုတ္ထပါဒတို့၌ ဘ, ဓ, ခ- ဟု
တလုံးစီသာပါ၍ တတိယပါဒ၌ ဓ ၂ လုံးသာပါ၏၊ ထို့ကြောင့် သုခု

အပတ္တမဿ ယထာ

၁၀၀။ ဘာဝနာ ဒါန သီလာနိ၊ သမ္မာ သမ္မာဒိတာနိ·ဟ၊
နိဗ္ဗာန ဘောဂ သဂ္ဂါဒိ-သာဓနာနိ န သံသယော။

၁၀၀။ အပတ္တမဿ-အပတ္တမဒေါသ၏၊ ပရိဟာရာ-သည်၊
ယထာ-နည်း၊.....ဣဟ- ဤဘဝ၌၊ သမ္မာ - ကောင်းစွာ၊ သမ္မာဒိ
တာနိ- ပြီးစေအပ်ကုန်သော၊ ဘာဝနာ ဒါန သီလာနိ - ဘာဝနာ
ဒါန သီလတို့သည်၊ နိဗ္ဗာန ဘောဂသဂ္ဂါဒိ သာဓနာနိ - နိဗ္ဗာန်၊
စည်းစိမ်ဥစ္စာ၊ နတ်ပြည်စသော သမ္ပတ္တိကို ပြီးစေနိုင်ကုန်၏၊ သံသ
ယော-ယုံမှားဘွယ်သည်၊ န-မရှိ။

x x x x x x x x x

မာလ-နုညံသောဂုဏ်ရှိ၏၊ ပ-သ-န္တ-ရက္ခံသို့ ဌာန်တူအက္ခရာလည်း
နီးကပ်လျက် များစွာပါသောကြောင့်“ဒိတ္တဘာဝ”လည်း ဖြစ်၏။

၀စနတ္ထ။ ။ရူပဿ- ရုပ်ပုံသဏ္ဍာန်တော်၏+ဝိဘောဝါ- ပြည့်စုံ
ခြင်း (တင့်တယ်ခြင်း)တည်း၊ ရူပဝိဘောဝါ၊ ပဿန္တာ(စက္ခု သန္တပေ
တွာ သြလောကေန္တာ) - မျက်လုံးကို နှစ်သက်စေ၍ ဖူးမျှော်ကြကုန်
လျက်၊ မရရံ ဂိရံ - တဿ ဘဂဝတော အဋ္ဌင်္ဂသမန္တာဂတံ မရရဝစနံ
သုဏန္တာ၊ (အသံတော်၏ အင်္ဂါရှစ်ပါးကို အဘိဓာန်မှာရှု။)ပရာနိ+
မုခါနိ ပရမ္ပုခါနိ၊ ကေဠိယာ-ပျော်မြူးခြင်း၏+ပရမ္ပုခါနိ(ပြောင်းပြန်
ဖြစ်သော မျက်နှာတို့သည်)ယေသံတိ ကေဠိပရမ္ပုခါ၊ “ ဘုရားလက်
ထက်တော်က သူတော်ကောင်းတို့သည် အပျော်အပါး မလိုက်စားကြ
တော့ဘဲ ဘုရားဖူး တရားနာခြင်းဖြင့် အချိန်ကုန်စေကြသည် ” ဟူလို။

၁၀၀။ ။ဒေါသအခဏ်း၌“ဘာဝနာ ဒါန သီလာနိ....ဘောဂ
သဂ္ဂါဒိ နိဗ္ဗာန သာဓနာနိ ” ဟု စဉ်သောကြောင့် အပတ္တမဒေါသ
သင့်ရ၏၊ ဤဂါထာ၌ကား “ဘာဝနာ ဒါန သီလာနိ” ဟု ရှေ့အစဉ်
အတိုင်း “ နိဗ္ဗာနဘောဂသဂ္ဂါဒိ ” ဟု နောက်၌ စဉ်သောကြောင့်
အစဉ်မပျက်ရကား အပတ္တမဒေါသမှ လွတ်၏။[ကစည်းသုတ်၌ “ဣ
ဝတ္ထုဝတ္ထာ ဗျလာ” ဟု ဆိုသောကြောင့် အစဉ်တဲရကား အပတ္တမ
ဒေါသမှလွတ်၏။]

အစဉ်မတုလည်း အပြစ်မရှိ

၁၀၁။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဝိသယော ကောစိ,ဝိသေသော တာဒိသော ယဒိ၊
အနုဒ္ဓိဋ္ဌေသု နေဝတ္ထိ, ဒေါသော ကမဝိလဗ်နေ။

၁၀၁။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဝိသယော-ရှေးဥပုစ္ဆာပြုအပ်သော အရာရှိသော၊
တာဒိသော-ထိုကဲ့သို့ အစဉ်ကိုကျော်ထိုက်သော သဘောရှိသော၊
ကောစိ ၊ တစုံတခုသော၊ ဝိသေသော - အထူးသည်၊ ယဒိအတ္ထိ-
အကယ်၍ရှိအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ ရှိလသော်)၊ အနုဒ္ဓိဋ္ဌေသု(အနု+
ဥဒ္ဓိဋ္ဌေသု-) နောက်ထပ်ပြုအပ်သော အရာတို့၌၊ ကမဝိလဗ်နေ-
အစဉ်ကို ခုန်ကျော်ခြင်းကြောင့်၊ ဒေါသော-အပက္ကမဒေါသသည်၊
နေဝအတ္ထိ-မရှိသည်သာ။

x x x x x x x

ကမစ္စုတနှင့် အပက္ကမ။ ။လောကထုံးစံအတိုင်း အများကစ၍
တောင်းရမည်ကို မတောင်းဘဲ အနည်းက စ၍ တောင်းခြင်းသည်
ကမစ္စုတ ဒေါသ၊ အမြတ် အယုတ်ကို ပခာနမထားဘဲ ရှေ့အစဉ်နှင့်
တူအောင် နောက်၌စဉ်လျှင် ယထာက္ကမ နည်းအရ ထုံးစံကျ၏၊ ထိုသို့
ယထာက္ကမ နည်းမကျအောင်စဉ်ခြင်းသည် အပက္ကမဒေါသတည်း။

[ဆောင်] ၁။ ထုံးစံမကျ,အနည်းကလျှင်,စ၍များလစ်, တောင်းသည့်ပြစ်,
ကမစ္စုတတည်း။

၂။ ရှေ့အစဉ်ကို, တမင်ဖောက်လျက်, နောက်စဉ်ဖျက်၍, ယထာ
က္ကမ, နည်းမကျ, အပက္ကမတည်း။

၁၀၁။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဝိသယော တျာဒိ ။ ။ ရှေးဥပုစ္ဆာ ပြုအပ်သော
စကားသည် ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ , နောက်ထပ်ပြုအပ်သော စကားသည် အနုဒ္ဓိဋ္ဌံ,
(အနု- နေဝံထပ်+ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ) တည်း၊ ထိုသို့ နေဝံထပ်ပြုရာ၌ ရှေ့ဥဒ္ဓိဋ္ဌံတွင်
ထူးခြားသော အချက်ကို ဖော်ပြစရာရှိလျှင် ရှေ့အစဉ်ကို ခုန်ကျော်
သော်လည်း (အစဉ်ဖျက်သော်လည်း) အပက္ကမဒေါသမသင့်။

ယထာ

၁၀၂။ ကုသလာ·ကုသလံ အဗျာ-ကတ·မိစ္ဆေသု ပစ္ဆိမံ၊
အဗျာကတံ ပါကဒံ န၊ ပါကဒံ ပဌမဒွယံ။

၁၀၂။ ယထာ - ဥဒါဟရုဏ်ကား၊....ကုသလံ - ကုသိုလ်၎င်း၊
အကုသလံ-အကုသိုလ်၎င်း၊ အဗျာကတံ-အဗျာကတ၎င်း၊ ဣတိ-
ဤသို့၊ ဧတေသု- ဤ ၃ ပါးတို့တွင်၊ ပစ္ဆိမံ - နောက်ဆုံးဖြစ်သော၊
အဗျာကတံ-အဗျာကတသည်၊ န ပါကဒံ-အကျိုးမပေးတတ်၊ပဌမ
ဒွယံ - ရှေ့ဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ၂ ပါး အပေါင်းသည်၊
ပါကဒံ-အကျိုးကို ပေးတတ်၏။

x x x x x x x

၁၀၂။ ကုသလာကျာဒိ။ ။“ကုသလ , အကုသလ , အဗျာ
ကတ”ဟု ရှေ့အစဉ်၌ အဗျာကတကို နှောင့်ထား၍ပြန်၊ ထို ၃ ပါးတွင်
ကုသိုလ် အကုသိုလ်၏အကျိုးပေးခြင်းနှင့် အဗျာကတ၏ အကျိုးမပေး
ခြင်းအားဖြင့် ထူးခြားချက်ကို ပြလိုသောကြောင့် နောက်ထပ်စဉ်ရာ၌
အဗျာကတကို ရှေ့ကထား၍ “ အဗျာကတံ ပါကဒံ န (ဟောတိ)
ပဌမဒွယံ ပါကဒံ ”ဟု ဆိုခြင်းသည် (ရှေ့အစဉ် မကျသော်လည်း)
အပက္ခမဒေါသ မသင့်။ [ပါကံ - အကျိုးကို+ ဒေါတိ- ပေးတတ်၏၊
ဣတိ ပါကဒံ။]

စံကျောင်းနိဿယ။ ။“ယေကေစိ ကုသလာဓမ္မာ,သဗ္ဗေ တေ
ကုသလမူလာတိ” ဟူသော ပုစ္ဆာဝါကျ၌ ကုသလာဓမ္မာကို ရှေ့၊
ကုသလမူလာကို နောက်ထား၏။ “တိဏေဝ ကုသလမူလာနိ, အဝ
သေသာ ကုသလာဓမ္မာ, န ကုသလမူလာ” ဟူသော အဖြေဝါကျ၌
ကုသလဓမ္မနှင့် ကုသလမူလာအထူးကိုပြလိုသောကြောင့် ကုသလမူလာ
ကို ရှေ့,ကုသလဓမ္မကိုနောက်ထားခြင်းသည် အပက္ခမဒေါသမသင့်-
ဟု စံကျောင်းနိဿယ မှာ၏။[ဤ၌ အဝသေသာပါ၌ဖြင့် အကြွင်းကို
သိလွယ်စေခြင်းအကျိုးငှါ(ရှေ့အစဉ်အတိုင်းမဟုတ်ဘဲ)နှောင့်အစဉ်ကို
တမျိုးစဉ်၍ ဟောတော်မူသည်။]

ဩစိတျဟိနဒေါသမသင့်ပုံ

၁၀၃။ သဂုဏာနာ•ဝိကရဏေ၊ ကာရဏေ သတိ တာဒိသေ။
ဩစိတျဟိနတာပတ္တိ၊ နတ္ထိ ဘူတတ္ထသံသိနော။

၁၀၃။ သဂုဏာနံ- မိမိဂုဏ်တို့ကို၊ အာဝိကရဏေ-ထင်စွာပြုရာ
၌၊ ဝါ-ထင်စွာဖော်ပြရာ၌၊ တာဒိသေ - ထိုသို့ ဖော်ပြထိုက်သော
သဘောရှိသော၊ ကာရဏေ-အကြောင်းသည်၊ သတိ- ရှိလသော်၊
ဘူတတ္ထသံသိနော-ဟုတ်မှန်သောဂုဏ်အနက်ကို ပြောလေ့ရှိသူ၏၊
ဝါ- ဟုတ်မှန်စွာ ပြောလေ့ရှိသူ အတွက်၊ ဩစိတျဟိနတာပတ္တိ-
ဩစိတျဟိန၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ ဝါ- ဩစိတျဟိနဒေါသ
သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

x x x x x x x

၁၀၃။ သဂုဏာနံတျာဒိ။ ။ “ပူဇနိယတရော လောကေ” စသော
ဂါထာဖြင့် “မိမိဂုဏ်ကို မိမိဘာသာ ထုတ်ဖော် ပြောခြင်းကြောင့်
ဩစိတျဟိနဒေါသ သင့်၏” ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း မိမိဂုဏ်ကိုထုတ်ဖော်
ပြောပြမှ ကိစ္စပြီးမည်ဖြစ်၍ အကျိုးရှိမည့်အရာ၌ မှန်သည့်အတိုင်း
ထုတ်ဖော်သင့်၏၊ ထိုသို့ ပြောခြင်းကြောင့် ဩစိတျဟိနဒေါသ မသင့်၊
ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် ဥပကနှင့် တွေခမ်း၌.....

“နမေ အာစရိယော အတ္ထိ၊ သဒိသော မေ နဝိဇ္ဇတိ၊
သဒေဝကသ္မိံ လောကသ္မိံ , နတ္ထိ မေ ပဋိပုဂ္ဂလော”

ဟု ဆရာမရှိကြောင်း၊ အတူမရှိကြောင်း၊ တလောကလုံး၌ ပြိုင်ဘက်
မရှိကြောင်းကို ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း ထုတ်ဖော်မိန့်တော်မူ၏၊ ထိုသို့
မိန့်တော်မူလိုက်ခြင်းကြောင့်ပင် ဥပကလည်း နောင်အခါ၌ ဘုရားရှင်
အထံတော်သို့ ပြန်လာ၍ ရဟန်း ပြုပြီးလျှင် အနာဂါမ် တည်ခြင်း
ဟူသော အကျိုးကို ရလေသည်။

ဝစနတ္ထ။ ။ဘူတော - ထင်ရှားရှိသော၊ ဝါ- ဟုတ်မှန်သော +
အတ္ထော-အနက် (အကြောင်းအရာ) တည်း၊ ဘူတတ္ထော၊ ဘူတတ္ထံ +
သံသတိ သီလေနာတိ ဘူတတ္ထ သံသိ၊ သံသဓာတ်သည် ပြောဆိုခြင်း
အနက်ကို ဟော၏၊ ဩစိတျဟိနမေဝ ဩစိတျဟိနတာ၊ (တာပစ္စည်း
သုတ္တ)၊ ဩစိတျဟိနတာယ-သို့ + အာပတ္တိ-ရောက်ခြင်းတည်း၊ ဩစိတျ
ဟိနတာပတ္တိ။ [ဩစိတျဟိနသင်္ခါတဒေါသသာ•ပတ္တိ နတ္ထိ၊-ဒီကာ။]

ဩစိတျထင်ရှားပုံနှင့် ဥပဒေပြုသူ

၁၀၄။ ဩစိတျံနာမ ဝိညေယျံ၊ လောကေ ဝိချာတံမာဒရာ၊
တတ္ထောပဒေသပဘဝါ၊ သုဇနာ ကဝိပုဂံဝါ။

၁၀၄။ လောကေ - သတ္တလောက၌၊ ဝိချာတံ - သူငယ်တိုင်
အောင် ထင်ရှားသော၊ ဩစိတျံနာမ - ဩစိတျ မည်သည်ကို၊ အာ
ဒရာ- လေးစားခြင်းဖြင့်၊ (ဝိညူဟိ- တို့သည်၊) ဝိညေယျံ- သိသင့်
သိထိုက်၏၊ ဝါ-သိအောင်ပြုပါလေ၊ တတ္ထ- ထိုဩစိတျ၌၊ ဥပဒေသ
ပဘဝါ-နည်းဥပဒေသ၏ အမွန်အစဖြစ်ရာတို့သည်ကား၊ သုဇနာ-
သူတော်ကောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကဝိပုဂံဝါ- ခေါင်းဆောင် ပညာ
ရှိတို့ပေတည်း။

x x x x x x x

၁၀၄။ ဩစိတျံနာမ၊ပေ၊အာဒရာ။ ။ဤ ၂ပါးဖြင့် ဩစိတျကို
စာသင်သားတို့(တနည်း-ပညာရှိဖြစ်လိုသူတို့) သိအောင် ကြိုးစားဘို့
တိုက်တွန်းသည်။ ဩစိတျသည် ဤ လူလောကဝယ် ကလေးသူငယ်
တိုင်အောင် ထင်ရှား၏။ “ကလေးသူငယ်များပင် နားလည်ကြသည်”
ဟုလို၊ မှန်၏-လူကြီးတယောက်သည် ပရိသတ်အလယ်၌(မိမိဂုဏ်ကို
ပြောဘို့ မလိုပါဘဲ)ထုတ်ဖော် ပြောဆိုနေလျှင် ထိုပရိသတ်တွင် ပါဝင်
သော ကျောင်းသားကလေးများ ကပင်“ အလကား လူပေါကြီးပါ
ကွာ, ကိုယ့်ကိုယ် ကိုယ်ခေါ် မသူတော် ခုနစ်ပါး-ဆိုတဲ့ အစားထဲက
ပါ ” ဟု ကဲ့ရဲ့တတ်ကြသည်။

တတ္ထော၊ပေ၊ပုဂံဝါ။ ။[ဥပဒေသ၌ ဥပသဒ္ဒါသည်(ဥပစယော
ပုဒ်၌ ဥပကဲ့သို့) “ အစ”အနက်ဟော၊ ဥပ- အစ၌+ဒေသ- ပြောဆို
ညွှန်ပြအပ်သောအကြောင်းအရာ၊ ယခုအခါ“ ဥပဒေ” ဟုခေါ်ကြ၏။]
ထို ဥပဒေသဟူသည် “ ကိုယ့်ဂုဏ်ကို (အကျိုးထူးမရှိလျှင်)မဖော်ရ၊
ရွှေစကားနှင့် နောက်စကားကို (ဝါ-အပြောနှင့်အလုပ်ကို) ညီစေ
ရမည်” စသော ညွှန်ပြချက်တည်း။ ထိုဥပဒေသ၏ စ၍ဖြစ်ရာ ဥပဒေပြု
ပုဂ္ဂိုလ်များကား (သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်များ မဟုတ်ကြ) သုဇနကဝိပုဂံဝ-
သူတော်ကောင်း ဖြစ်၍ ပညာရှိ ကဝိတို့၏ ရွှေသွား ခေါင်းဆောင်
ပညာရှိ ထိပ်ခေါင်တင်များလည်း ဖြစ်ကြသည်-ဟုလို။

ဩစိတျဟိန ဂျောင်ရန် တိုက်တွန်းခြင်း

၁၀၅။ ဝိညာတော့စိတျဝိဘဝေါ-စိတျဟိနံ ပရိဟရေ၊
တတောစိတျဿ သမ္ပေါသေ၊ ရသပေါသော သိယာ ကတေ။

၁၀၅။ ဝိညာတော့စိတျဝိဘဝေါ - သိအပ်ပြီးသော ဩစိတျ
ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပညာရှိသည်။ ဝါ- ဩစိတျပြည့်စုံပုံအလုံးစုံကို
သိပြီးသော ပညာရှိသည်။ ဩစိတျဟိနံ - ဩစိတျဟိန ဒေါသကို၊
ပရိဟရေ- ရှောင်လွှဲရာ၏။ တတော- ထိုသို့ ရှောင်လွှဲခြင်းကြောင့်၊
ဩစိတျဿ- ဩစိတျဂုဏ်၏။ သမ္ပေါသေ - တိုးပွားခြင်းကို၊ ကတေ-
ပြုအပ်သည် ရှိသော်၊ ရသပေါသော - အရသာ၏ ပြည့်ခြင်းသည်၊
သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။

x x x x x x x

၁၀၅။ ဝိညာတော့၊ ပေ၊ ပရိဟရေ။ ။ “ဩစိတျဝိဘဝ” ၌
ဝိဘဝသဒ္ဒါသည် သမ္ပတ္တိအနက်ဟောတည်း။ ဝိညာတော့ + ဩစိတျ
ဝိဘဝေါ ယေနာတိ ဝိညာတော့စိတျဝိဘဝေါ - သိအပ် ပြီးသော
ဩစိတျဂုဏ်တည်းဟူသော ပြည့်စုံခြင်းရှိသူ၊ ဝါ-ဩစိတျဂုဏ်ဟူသော
ပြည့်စုံမှုကို သိပြီးသူ၊ စကားပြောရာ တရားဟောရာ စာရေးရာတို့၌
“မည်ကဲ့သို့ ပြောဟောရေးသားလျှင် ဩစိတျဂုဏ် ရောက်၏” ဟု
ကဝိပုဂံဝတို့၏ သင်ပြမှုကြောင့် ဩစိတျအကြောင်း ကောင်းကောင်း
နားလည်ပြီးသူသည် “ဩစိတျဟိနဒေါသကို ရှောင်လွှဲ၍ ပြောဟော
ရေးသားပါလေ” ဟု ဩဝါဒပေးသည်။ [ဝိညာတော့စိတျဝိဘဝေါ-
တာဒိသကဝိနံ အနုဂ္ဂဟေန ဝိညာတ ဩစိတျသင်္ခါတသမ္ပတ္တိသမန္ဓာ
ဂတော ကဝိ။]

တတော၊ ပေ၊ ကတေ။ ။ အပြောအဟော အရေးအသား၌ ထိုဩစိတျ
ဟိန ဒေါသကို ရှောင်လွှဲလိုက်ခြင်း အားဖြင့် ဩစိတျဂုဏ် တိုးပွားအောင်
ပြုအပ်သည်ရှိသော် အရသာတမျိုး ပြည့်လာစရာရှိ၏။ ထိုအရသာကား “မာဓု
ရိယ” အရသာတည်း။ မာဓုရဿ - ချိုဆိမ့်သော အဖွဲ့အနွဲ့၏ + ဘာဝေါ-
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ချိုဆိမ့်သော) အရသာတည်း။ မာဓုရိယံ - သာ။ [သ
မ္ပေါသေ၌ ပုသဓာတ်သည် ဝုဒ္ဓိ (မြူဟန) - တိုးပွားခြင်းအနက်ဟော၊ ရသ
ပေါသော၌ ပုသဓာတ်ကား ပူရဏအနက်ဟောတည်း။ ...တတော ဒေါသပရိ
ဟာရတော ဩစိတျဿ သမ္ပေါသေ ဥပမြူဟနေ ကတေ သတိ မာဓုရိယ
သင်္ခါတဿ အဿာဒေတဗ္ဗဿ ပူရဏံ သိယာ။]

ယထာ

၁၀၆။ ယော မာရသေနမာသန္ဓ-မာသန္ဓ ဝိဇယုဿဝေါ၊
တိဏာယပိ န မညိတ္ထ၊ သော ဝေါ ဒေတု ဇယံ ဇိနော။

၁၀၆။ ယထာ-ဥဒါဟရုဏ်ကား၊....အာသန္ဓဝိဇယုဿဝေါ-
နီးကပ်သော အတွင်းအောင်ပွဲ ရှိတော်မူသော၊ ယောဇိနော-
အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာသန္ဓ-အနီးသို့ ချဉ်းကပ်လာသော၊
မာရသေနံ - အပြင် မာရ်နတ် , စစ်သည် တပ်ကို၊ တိဏာယပိ -
မြက်မှိုက်လောက်မျှလည်း၊ နမညိတ္ထ - မှတ်ထင်တော် မမူ၊ သော
ဇိနော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝေါ-သင်တို့အား၊ ဇယံ-အောင်ဆု
ကို၊ ဒေတု-ပေးတော်မူပါစေသတည်း။

x x x x x x x x

၁၀၆။ ဣဟ သတ္ထေ သဗ္ဗတ္ထ သင်္ခေပတ္ထံ မိစ္ဆန္တောပိ အာစရိ
ယော(ဤအလင်္ကာကျမ်း၌ နေရာတိုင်းမှာ အကျဉ်းအနက်ကို အလို
ရှိပါသော်လည်း ကျမ်းဆရာသည်) ဩစိတျံနာမ အာဒရေန တဂ္ဂရူဟိ
ဥဂ္ဂဏိတွာ ပယုဇ္ဇိတဗ္ဗံ (ဩစိတျမည်သည်ကို လေးလေးစားစား ထို
ဩစိတျသိပြီးသော ဆရာတို့အထံမှ သင်ယူ၍ သုံးစွဲထိုက်၏။) ဣစ္စေဝံ
(ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍) ဝိတ္တာရေန သိဿ အနုသာသိတွာ(အကျယ်
အားဖြင့် တပည့်တို့ကို သွန်သင်ပြီး၍) ဣဒါနိ ဩစိတျဟိနာ ပရိဟရ
ဏတ္ထိ”ယောမာရသေန မာသန္ဓေစ္စာဒိနာ”လက္ခိယမုဒါဟရတိ။

အာသန္ဓံ ပေါ မညိတ္ထ။ ။ဘုရားရှင်သည် ဗောဓိပင်အောက်၌
ထိုင်နေတော်မူသောအခါ ကိလေသာမာရ် အတွင်းရန်ကို အောင်မြင်
ခြင်းဟူသော အောင်ပွဲနှင့်နီးလေပြီ။ “ထိုသို့အရေးအကြီးဆုံး အတွင်း
ရန်ကိုပင် အောင်ခါနီးဖြစ်သော ဘုရားရှင်သည် မာရ်စစ်တပ်ဟူသော
အပြင်ရန်ကို မြက်မှိုက်လောက်မျှ အရေးစိုက်တော်မမူ ” ဟု ဆိုခြင်း
သည် ဩစိတျသမ္မောသက (အသင့်ယုတ္တိကို တိုးပွား စေတတ်သော
စကားဖြစ်၏။ ဘဒ္ဒကြောင့်နည်း။ — ယခုမှပေါ်လာသော အပြင်ရန်
သည် သံသရာက ပါလာခဲ့သော အတွင်းရန်ကဲ့သို့ နှိမ်နင်းဘို့မခဲယဉ်း
ရကား မြက်မှိုက်လောက်မျှ အရေးမစိုက်ထိုက်သောကြောင့်တည်း။

သောဝေါ ပေါ ဇိနော။ ။ “ကိုယ်တော်တိုင် အောင်မြင်တော်
မူပြီးသော ထိုဘုရားရှင်သည် သင်တို့အား အောင်ဆုပေးပါစေ” ဟု

အာသီသ (တောင့်တမှု) ပြုခြင်းလည်း ဩစိတျသမ္ပေါသက ဖြစ်၏။
 ဘာကြောင့်နည်း-ဥစ္စာဓနပြည့်ဝပြီးသော သူဌေးသည်သာ သူတပါး
 အား ပေးကမ်းနိုင်သကဲ့သို့ , အောင်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ သူတပါး
 အား အောင်ဆုကို ပေးနိုင်သောကြောင့်တည်း။ ဤသို့ အောင်မြင်ဘို့
 အရေးကို အာသီသပြုရာ၌ ဘုရားအနက်ဟော ပရိယာယ်ပုဒ်တို့တွင်
 “ ဇိနော ” ပုဒ်လည်း ဩစိတျသမ္ပေါသက ဂုဏ်ရောက်သောပုဒ်ပင်
 တည်း။ [ဤအဓိပ္ပါယ်ရည်ရှယ်၍ မုနိန္ဒဝဒနမ္မောဇ-စသော ပဏာမ
 ဝါထာ၌ “ မုနိန္ဒသဒ္ဒါလည်း ဩစိတျသမ္ပေါသကဂုဏ်ရှိသောသဒ္ဒါ ”
 ဟုဆိုခဲ့သည်။]

ဝစနတ္ထ။ ။ဝိဇယော ဝေ+ဥဿဝေ၊ ဝိဇယုဿဝေ-အောင်ပွဲ၊
 အာသန္ဓော + ဝိဇယုဿဝေ၊ ယဿာတိ အာသန္ဓဝိဇယုဿဝေ-
 နီးကပ်သောအောင်ပွဲရှိသောဘုရား၊ အောင်ပွဲယဉ်ခါနီးသောဘုရား၊
 “ တိဏာယဝိ ” ကား “ မညာနာဒရပ္ပါဏိနိ ” အရ ကံအနက်၌
 သမ္ပဒါနိတည်း။

အနက်ကျယ်။ ။အာသန္ဓ ဝိဇယုဿဝေ-များစွာတင်းမာရ်၊
 အတွင်းရန်ကို၊ ပြင်းထန် သတ်ညှင်း၊ အောင်တပ် ခင်း၍၊ အောင်ခြင်း
 ကိုမြော်,အောင်ပွဲယဉ်ခါ နီး ဖြစ်တော်မူသော၊ ယောဇိနော-
 အပ္ပရာဇိ, ဗောဓိမဏ္ဍိုင်, ခမ်းဝါမြိုင်ဝယ်, ကြန့်ခိုင်ဖွဲ့ခွေ, ထိုင်နေတော်
 မူစဉ်, အကြင်ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်သည်၊ အာသန္ဓ-သမာဓိဉာဏ်,
 ပျက်အောင် ကြံ့လျက် , အထံတော်မြတ် , ချည်းကပ်၍ လာသော၊
 မာရသေနံ-တောင်ကြီးယော, လှိမ့်၍လာသို့, လွန်စွာကြောက်ဘွယ်,
 ကြီးကျယ်ဘိတောင်း, မာရ်စစ်သည် အပေါင်းကို၊ တိဏာယဝိ န
 မညိတ္ထ-အမှိုက်မြက် ပမာ, မဖက်သာသို့, မျက်နှာတော် ကြည်ကြည်
 လင်လင်နှင့် , ထိထင်တော် မမူခဲ့ပေ၊ သောဇိနော - ကိုယ်တော်တိုင်
 လျှင်, အောင်ပွဲ ဝင်၍, သင်္ချေများစွာ, ဝေနေယျာလည်း, မကွာအတူ,
 အောင်စေတော်မူတတ်, ထိုရှင်မြတ်ဘုရားသည်၊ နော (အမှာကံ)-
 မအောင်သေးခင်, အောင်ကြွေးတင်၍ , အောင်မြင်ရန်မြော် , သား
 တော် သွီးတော်တို့အား၊ ဇယံ ဒေတု- အောင်ရန်အသင့် , အောင်လံ
 လွှင့်ဘို့ , အောင်ခွင့်မင်္ဂလာ, ကရုဏာပွား, မေတ္တာအားဖြင့်,
 ပေးသနားတော်မူပါ!... အရှင်မြတ်ဘုရား။

ဘဂ္ဂရီတိဒေါသ လွတ်ပုံ

၁၀၇။ အာရဒ္ဓ ကတ္တုကမ္မာဒိ-ကမာတိတ္တမလဃ်နေ၊
ဘဂ္ဂရီတိဝိရောဓောယံ၊ ဂတိံ န ကွာပိ ဝိန္ဒတိ။

၁၀၇။ အာရဒ္ဓ ကတ္တုကမ္မာဒိ ကမာတိတ္တမလဃ်နေ- အားထုတ်အပ်သော ကတ္တားကံ စသော အနက်တို့၏ အစဉ်ကျော်ခြင်းကို ခုန်ကျော်ခြင်းသည်။ သတိ - ရှိလသော်၊ အယံ ဘဂ္ဂရီတိ ဝိရောဓော-ဤဘဂ္ဂရီတိဒေါသသည်။ ကွာပိ-တစုံတခုသောအရာ၌လည်း၊ ဂတိံ-ဖြစ်တည်ခွင့်ကို၊ န ဝိန္ဒတိ-မရနိုင်။

ယထာ

၁၀၈။ သုဇနညာနုမိတ္တိနံ၊ ဝိဿာသော နောပပဇ္ဇတေ၊
ဝိသဿ သိဂီနော ရောဂ-နဒီ ရာဇကုလဿစ။

၁၀၈။ ယထာ - ကား၊ ... သုဇနညာနံ - သူတော်ကောင်းမှ တပါးသောသူယုတ်မာတို့၏၎င်း၊ မိတ္တိနံ-မိန်းမတို့၏၎င်း၊ ဝိသဿ-

x x x x x x x

၁၀၉။ အာရဒ္ဓဗျာဒိ။ ။စတည်ခြင်းကို“အာရဒ္ဓ”ဟု ခေါ်၏။ [ကတ္တားကံသည် သဒ္ဓါမဟုတ်၊ ကတ္တား အနက်၊ ကံအနက် စသော အနက်တည်း။] ကတ္တားအနက်ကို စလျှင် ကတ္တားအနက်ချည်း စဉ်၍ ထားရာ၏။ ကံကိုစလျှင် ကံချည်းစဉ်၍ ထားရာ၏။ ဒေါသခဏ်း၌ ပြခဲ့သော ဂါထာဝယ် သမ္ဗန်အနက်ကိုစတည်ပြီးလျှင် သတ္တမီ(အာဇာရ) အနက်တမျိုးပြောင်း၍ ထားသောကြောင့် အစီအစဉ်ကို ကျော်လွန်သော ဘဂ္ဂရီတိ ဒေါသသင့်၏။

ကမာတိတ္တမလဃ်နေ။ ။ဤပုဒ်၌ “ ကမာတိတ္တမ ”ဟူသော ပါဠိဖြင့် အစဉ်ပျက်ခြင်းကိုပြ၏။ “လဃ်နေ” အရ ထိုကမာတိတ္တမကို “ ခုန်ကျော်ခြင်း ” ဟူသည် ထိုအစဉ်မပျက်ခြင်းတည်း။ [ပဋိသေဓ ၂ ချက်ရှိရာ၌ ပကတိအနက်ထွက်သကဲ့သို့ “အတိတ္တမ+လဃ်န” ဟု ခုန်ကျော်ခြင်းအနက် ၂ ခုကို ပြသဖြင့် “ မခုန်ကျော်ခြင်း ” ဟူသော ပကတိအနက် ပြန်ရသည်။] ထိုသို့ ကတ္တားကံစသော အနက်အစဉ် မခုန်ကျော်လျှင် (ဝါ- မပျက်လျှင်) ဘဂ္ဂရီတိဒေါသသည် ဘယ်နေရာ၌မျှ ထောက်တည်ရာ မရနိုင်၊ “ထောက်တည်ရာမရ” ဟူသည် ဝါကျ တခုလုံး၌ ထိုအပြစ်ကိုရှာ၍ မရနိုင်ခြင်းတည်း။

အဆိပ်၏၎င်း၊ သိင်္ဂီနော - ဥျးချို အစွယ် ရှိသော သတ္တု၏၎င်း၊
ရောဂနဒီရာဇကုလဿစ- တိုးပွားနေသော အနာရောဂါ , မြစ်,
သတ်မှု ဖြတ်မှု မတရားပြုနေသော မင်းအိမ်၏၎င်း၊ ဝိဿာသော-
အကြမ်းဝင်ခြင်းသည်၊ နောပပဇ္ဇတေ-မသင့်။

ယထာစ

၁၀၉။ ဘောသဇ္ဇေ ဝိဟိတေ သုဒ္ဓ-ဗုဒ္ဓါဒိ ရတနတ္ထယေ၊
ပသာဒ-မာစရေ နိစ္စံ, သဇ္ဇနေ သဂုဏေ-ပိစ။

၁၀၉။ ယထာစ-ဥဒါဟရုဏ်တမျိုးကား.....ဝိဟိတေ- မိမိနှင့်
သင့်မြတ်အောင်စီရင်အပ်သော၊ ဘောသဇ္ဇေစ- ဆေး၌၎င်း၊ (စသဒ္ဓါ
လိုက်စေ) သုဒ္ဓဗုဒ္ဓါဒိ ရတနတ္ထယေစ - ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်
သော ဘုရား အစရှိသော ရတနာ ၃ ပါး အပေါင်း၌၎င်း၊ သဇ္ဇနေ
စ- သူတော်ကောင်း၌၎င်း၊ အပိ- ထိုမှတစ်ဆင့်၊ သဂုဏေစ- ဂုဏ်ရှိ
သူ၌၎င်း၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ ပသာဒံ-စိတ်၏ ကြည်ညိုခြင်းကို၊ ဝါ-လေးစား
ခြင်းကို၊ အာစရေ-ပြုကျင့်ရာ၏။

x x x x x x x x

၁၀၈။ သုဇနညာနံ တျာဒိ။ ။ [သုဇနေဟိ+အညေ- သုဇနညာ=
သူတော်ကောင်းတို့မှ တပါးသောသူယုတ်မာတို့။] ဤဂါထာ၌ သမ္ဗန်
အနက်ချည်း စီစဉ်၍ ပြသောကြောင့် အတ္ထဘဂ္ဂရီတိဒေါသ မှ၎င်း ,
စသဒ္ဓါကို “ရာဇကုလဿစ” ဟု အဆုံးတနေရာ၌သာ (အန္တဒီပက
နည်းအားဖြင့်) ထားသောကြောင့် သဒ္ဓဘဂ္ဂရီတိဒေါသမှ၎င်းလွတ်၏။
[စသဒ္ဓါ ထားရပုံ စည်းကမ်းကို ဤဒေါသအခင်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

၁၀၉။ ဘောသဇ္ဇေတျာဒိ။ ။ ဤဂါထာ၌ သတ္တမိဝိဘတ်နက်
(အဓိကရုဏအနက်)အစဉ်မပျက်သော အတ္ထရီတိကို၎င်း, စနိပါတ်၏
အဆုံးတနေရာ၌သာ ထားသဖြင့် ထုံးတမ်းအစဉ် မပျက်သော သဒ္ဓ
ရီတိကို၎င်း ပြ၏။ သဂုဏေပိ၌ အပိကို “ ပုနပိ ” ဟု ဒီကာဖွင့်သည်။
[ဒေါသခင်း၌ ဆဋ္ဌိ , သတ္တမိ အစီအစဉ် ၂ မျိုး ပျက်ပုံကို ပြခဲ့သော
ကြောင့် ဤ ပရိဟာရအခင်း၌လည်း ဆဋ္ဌိနက် အစီအစဉ်မပျက်ပုံ,
သတ္တမိနက် အစီအစဉ်မပျက်ပုံ ဥဒါဟရုဏ် ၂ မျိုးကိုပြသည်။]

သသံသယဿ ယထာ

၁၁၀။ မုနိန္ဒစန္ဒိမာလောက-ရသလောလ ဝိလောစနော၊
ဇနော-ဝက္ကန္တပန္နော-ဝ, ရံသိဒဿနုပီဏိတော။

၁၁၀။ သသံသယဿ - သသံသယဒေါသ၏။ ပရိဟာရော-
အဖြေသည်။ ယထာ - အဘယ်နည်း။... မုနိန္ဒစန္ဒိမာလောက ရသ
လောလ ဝိလောစနော - မြတ်စွာဘုရား တည်းဟူသော လမ်း၏
အရောင်၌ သာယာနှစ်သက်ခြင်းကြောင့် လှုပ်လှက်သော မျက်လုံး
ရှိသော၊ဇနော-လူအပေါင်းသည်။အဝက္ကန္တ ပန္နော-သက်ရောက်
အပ်သော လမ်းရှိသည်။ ဝါ - လမ်းသို့ သက်ရောက်မိသည်။ (သ
မာနော)- ဖြစ်လျှင်ဖြစ်ခြင်းပင်။ ရံသိဒဿနု ပီဏိတော - ရောင်
ခြည်တော်ကို ဖူးမျှော်ရသည့်အတွက် နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်သည်။
(ဟောတိ-ဖြစ်၏။)

သံသယ အပြစ် မရှိ

၁၁၁။ သံသယာယေဝ ယံကိဉ္စိ, ယဒိ ကိဉ္ဇာဒိဟေတုနာ၊
ပယုဇ္ဇတေ နဒေါသော-ဝ, သသံသယ သမပ္ပိတော။

၁၁၁။ ကိဉ္ဇာဒိဟေတုနာ - အပျော်အပါး , ကစားလိုခြင်း
အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ သံသယာယေဝ (သံသယာယ +
ဧဝ) - သံသယအကျိုးငှါသာလျှင်၊ ဝါ- သံသယဖြစ်အောင်သာ
လျှင်၊ ယံကိဉ္စိ- တစ်စုံတစ်ခုသော ပုဒ်ကို၊ ယဒိ ပယုဇ္ဇတေ-အကယ်၍
ယှဉ်စပ် သုံးစွဲအပ်ငြားအံ့၊(ဧဝံသတိ-ဤသို့ ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်သော်၊)
သသံသယ သမပ္ပိတော-သသံသယ ဒေါသသည် သက်ရောက်အပ်
သော၊ ဒေါသော-အပြစ်သည်။ နဧဝ-မရှိသည်သာလျှင်တည်း။

x x x x x x x

၁၁၀။ မုနိန္ဒတျာဒိ။ ။ဒေါသအခဏ်း၌ အရောင်ဟူသောအနက်
ဟောကြောင်းမထင်ရှားသော ဂေါသဒ္ဓါကိုဆိုသောကြောင့် သံသယ
ဖြစ်ရ၏။ဤဂါထာ၌ အရောင်အနက်ကိုဟောကြောင်း ထင်ရှားသော
“ ရံသိ ” သဒ္ဓါကိုဆိုသောကြောင့် သသံသယဒေါသမှ လွတ်၏။

၁၁၁။ သံသယာယေဝ။ ။[ကိဉ္ဇာ-စကားဝှက်တမ်း ကစား
သော အားဖြင့် ပျော်မြူးခြင်း။] ပျော်မြူးလိုခြင်းစသော အကြောင်း

ယထာ

၁၁၂။ ယာတေ ဒုတိယံ နိလယံ၊ ဂုရုမိ သကဂေဟတော၊
ပါပုဏေယျာမ နိယတံ၊ သုခ-မဇ္ဈယနာဒိနာ။

၁၁၂။ ယထာ-ဥဒါဟရုဏ်ကား၊...ဂုရုမိ- ဆရာသည်၊ သက
ဂေဟတော - မိမိအိမ်မှာ၊ ဒုတိယံ နိလယံ - နှစ်ခုမြောက်အိမ်သို့၊
ယာတေ- ရောက်သည်ရှိသော်၊ အဇ္ဈယနာဒိနာ - စာပေကျမ်းဂန်
ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်းအစရှိသည်ဖြင့်၊ နိယတံ-အမြဲ၊ သုခ-ချမ်းသာ
သို့၊ ပါပုဏေယျာမ - ရောက်ကြရကုန်၏။ [မသိသူပေးအပ်သော
အနက်။]

(တနည်း) ဂုရုမိ- ကောဇာ ကြာသပတေးဂြိုဟ်သည်၊ သက
ဂေဟတော- မိမိအိမ်တည်းဟူသော ဓနုရာသီမှာ၊ ဝါ- မိန်ရာသီမှာ၊
ဒုတိယံ နိလယံ- နှစ်ခုမြောက်အိမ် ဟု ဆိုအပ်သော မကာရရာသီသို့၊
ဝါ-မိဿရာသီသို့၊ ယာတေ-ရောက်သည်ရှိသော်၊ အဇ္ဈယနာဒိနာ-
စာပေ ကျမ်းဂန် ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်း အစရှိသည်ဖြင့်၊ နိယတံ-
အမြဲ၊ သုခ-ချမ်းသာသို့၊ ပါပုဏေယျာမ-ရောက်ကြရကုန်၏။ [သိသူ
ပေးအပ်သော အနက်။]

x x x x x x x x

ကြောင့် သူတပါးတို့ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်အောင် တမင်လာ စီကုံး
ရေးသားလျှင် သံသယဒေါသ မဖြစ်၊ ဆိုလိုရင်းမှာ- “ပဟေလီမျိုး
ဖြစ်လျှင် သံသယဒေါသမသင့်” ဟု ဆိုလိုသည်။ ကိဠာဒိဋ္ဌ အာဒိဖြင့်
သမ္မာဓ သမ္မန္တန - လူအများ တို့ဖြင့် ကြပ်တီး ကျဉ်းမြောင်း ရာ၌
သူတပါးမသိအောင်တိုင်ပင်ခြင်းစသည်ကိုယူ၊ ဒေါသခဏ်း၌ပြခဲ့သော
“ကိဠာဂေါဋ္ဌိဝိနောဒေသု” စသောဂါထာနှင့် သဘောတူပင်တည်း။

ဋီကာ။ ။ကိဠာဒိဟေတုနာ ကိဠာသမ္မာဓသမ္မန္တနာဒိ ကာရ
ဏေန၊ ပေ၊ပယုဇ္ဇတေစေ-အကယ်၍ ယှဉ်စပ် သုံးစွဲအပ်သည်ဖြစ်အံ့၊
သမပ္ပိတော- သံ+အပ္ပိတော(ကောင်းစွာ ရေခံအပ်)ဟူသည် သံသ
သယဒေါသနှင့် တကွဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သံသယဒေါသ
သဟိတော ဗန္ဓော” ဟု ဋီကာ၌ အဓိပ္ပာယ်ထုတ်ဖော်သည်။

၁၁၂။ ယာတေတျာဒိ။ ။ဤဂါထာ၌ ဂုရုသဒ္ဓါသည် ကောဇာ
ကြာသပတေးဂြိုဟ် ဟူသော အနက် , ပညာသင်ပေးသော ဆရာ

ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ နိလယသဒ္ဓါလည်း နေရာအိမ်ဟူသော အနက်၊ ရာသီဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ “ကောဇာ ကြာသပတေး ဂြိုဟ်သည်(မိမိ၏ ကသစ်အိမ် ဟု ဆိုအပ်သော ဓနုရာသီမှ သို့မဟုတ် မိန်ရာသီမှ)ဒုတိယဖြစ်သော မကာရရာသီသို့(သို့မဟုတ်မိဿရာသီသို့) ပြောင်းရွှေ့သွားလျှင် ပညာသင်ကြားရာ၌ အကျိုးကျေးဇူးရှိ၏” ဟု အခါပေးဆရာတို့၏ အယူအတိုင်း စီကုံးအပ်သော ဂါထာ ဖြစ်၏။ ဆရာ အနက်၌ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်စေနိုင်သော ဂုရုသဒ္ဓါ၊ နေအိမ် အနက်၌ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်စေနိုင်သော နိလယသဒ္ဓါဖြင့် တမင်လာ ယုံမှားသံသယဖြစ်အောင် စီကုံးအပ်သော ဝဋ္ဋိတာပဟေလီဖြစ်သော ကြောင့် သံသယဒေါသမှလွတ်၏။ [နိယတံ ကေန္တေန၊ အဗ္ဗယနာ ဒိနာ ဥဂ္ဂဟဏာဒိနာ၊ သုခံ မာနသိကသုခံ - စိတ်ချမ်းသာ ခြင်းသို့၊ နောစေ၊ (တနည်း) သုခကာရဏံ - ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ် သော၊ ဂန္ထပရိသမတ္တိံ - ကျမ်းစာပြီးဆုံးခြင်းသို့၊ ပါပုဏေယျာမ၊]... စံကျောင်းနိဿယ၌ အောက်ပါဂါထာကိုလည်း ပုံစံထုတ်ပြန်။—

နေလင်္ဂီ သေတပစ္စာဒေါ၊ ကောရော ဝတ္တတိ ရထော၊
 အနိဗ္ဗံ ပဿ အပတ္တိံ၊ ဆိန္ဓသောတံ အဗန္ဓနံ။

နေလင်္ဂီ- အပြစ်ကင်းသော ဘောင်ရှိသော၊ (တနည်း) အပြစ် ကင်းသော သီလတည်းဟူသော အင်္ဂါရှိသော၊ သေတပစ္စာဒေါ - ဖြူသော အမိုးရှိသော၊ (တနည်း) အရဟတ္တဖိုလ် တည်းဟူသော ဖြူသော အမိုးရှိသော၊ ကောရော - တခုသော အကန့် ရှိသော၊ (တနည်း) သတိတည်းဟူသော တခုသော အကန့်ရှိသော၊ ရထော- ရထားသည်၊ (တနည်း) စတုမဟာဘုတ် တည်းဟူသော ရထားသည်၊ ဝတ္တတိ-လည်၏၊ အနိဗ္ဗံ-ထိခိုက်ခြင်းမရှိသော၊ (တနည်း) ရာဂဒေါသ မောဟမရှိသော၊ ဆိန္ဓသောတံ-ပြတ်သော အယဉ်ရှိသော၊ (တနည်း) ပြတ်ပြီးသော တဏှာတည်းဟူသော အယဉ်ရှိသော၊ အဗန္ဓနံ - အဖွဲ့ မရှိသော၊ (တနည်း) ရာဂ ဒေါသ မောဟ တည်းဟူသော အနှောင် အဖွဲ့ မရှိသော၊ အပတ္တိံ - မရောက်သေးသော ရထားကို၊ (တနည်း) ရဟန္တာကို၊ ပဿ - ရှုလော့။ [ရွှေအနက်သည် မသိသူပေးအပ်သော အနက်၊ နေဝံအနက်ကားဝှက်သည်ကို သိသူပေးအပ်သော အနက်။]

ဂါမ္ဘဝေါသ ရှောင်ပုံ

၁၁၃။ သုဘဂါဘဂိနိ သာယံ၊ ဧတဿိစ္စေဝမာဒိကံ၊
နဂါမ္ဘမိတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ၊ ကဝိဟိ သကလေဟိပိ။

၁၁၃။ ဧတဿ-ဤယောက်ျား၏၊ သာယံ ဘဂိနိ-ထိုနှစ်မသည်၊
သုဘဂါ- လှပတင့်တယ်၏၊ ဣစ္စေဝ မာဒိကံ - ဤသို့ အစရှိသော
စကားလုံးကို၊ နဂါမ္ဘ ဣတိ- ဂါမ္ဘဝေါသမသင့်ဟူ၍၊ သကလေဟိ
ပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကဝိဟိ-ကဗျာကျမ်းကျင်၊ ပညာ
ရှင်တို့သည်၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ-ညွှန်ပြအပ်ပြီ။

x x x x x x x

၁၁၃။ သုဘဂါကျာဒိ ။ ။ ယောက်ျားအင်္ဂါဇာတ် , မိန်းမ
အင်္ဂါဇာတ်နှင့် စပ်သော စကားအသုံးအနှုန်းများသည် ဂါမ္ဘဝေါသ
သင့်သောစကားလုံးများဖြစ်ကြ၏။ သို့သော် “ သုဘဂါ ” ဟူသော
အသုံးအနှုန်း, “ ဘဂိနိ ” ဟူသော အသုံးအနှုန်းကိုကား ပညာရှိ
အားလုံးကပင် ဂါမ္ဘဝေါသမသင့်ဟု တညီတညွတ်ထည်း ဆိုကြသည်။

ဆက်ဥပဒေအံ့ — သုဘဂါ ဘဂိနိတို့၌ ပါသော ဘဂသဒ္ဒါသည်
“ယောနိ တို့တ္ထိ ပုမေ ဘဂံ” နှင့်အညီ ယောနိ (မိန်းမအင်္ဂါဇာတ်)
ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ [သုန္ဒရံ + ဘဂံ ဧတိဿာတိ သုဘဂါ-
ကောင်းသော (လှသော) အင်္ဂါဇာတ်ရှိသူ၊ ဘဂံ ဧတိဿာ အတ္ထိတိ
ဘဂိနိ- အင်္ဂါဇာတ်ရှိသူ၊ ဘဂနောင် ဤပစ္စည်း, ဣနိပစ္စည်း။] ဤသို့
သဒ္ဒတ္ထရှိသော်လည်း “သုဘဂါ-လှပတင့်တယ်၏” ဟူသော ဝေါဟာ
ရတ္ထ (ပြောရိုးအနက်) သာလျှင် ထင်ရှားသောကြောင့်၎င်း, ဘဂိနိ
သဒ္ဒါ၌လည်း “နှစ်မ-အမ” ဟူသော ဝေါဟာရတ္ထသာလျှင် ထင်ရှား
သောကြောင့်၎င်း ဂါမ္ဘဝေါသ မသင့်တော့၊ ယဉ်ကျေးသော စကား
အဖြစ်ဖြင့် သူတော်ကောင်းများပင် သုံးစွဲကြသည်။

ဋီကာ။ ။ သုဘံ သုန္ဒရဘာဝံ - တင့်တယ်သည်၏ အဖြစ်သို့ + ဂတာ-
ရောသုတည်း၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူဘဲ၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသေ-
“သုန္ဒရံ+ ဘဂံ ဧတိဿာတိ သုဘဂါ” ဟူသော ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ကို၊ ကတေ-
သော်၊ လပ္ပမာနတ္ထဿ - ရအပ်သော “ ကောင်းသော အင်္ဂါဇာတ်ရှိသူ ”
ဟူသောအနက်၏၊ သပ္ပာဝေပိ - ထင်ရှားရှိပါသော်လည်း၊ ကဝိနံ - ပညာရှိ
သူတော်ကောင်းတို့၏၊ စိတ္တခေဒံ-စိတ်ပင်ပန်းခြင်းကို၊ နဇနေတိ-မဖြစ်စေနိုင်။

ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရ အမှာစကား

၁၁၄။ ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရဝိဂ္ဂမေ၊ သောဘနာလင်္ကာတိတ္တမော၊
အလင်္ကာရပရိစ္ဆေဒေ၊ အာဝိဘာဝံ ဂမိဿတိ။

၁၁၄။ ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရဝိဂ္ဂမေ - ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရမှ ကင်းခြင်းသည်။
သတိ-ဖြစ်လသော်၊ သောဘနာလင်္ကာတိတ္တမော - တင့်တယ်သော
အလင်္ကာတို့၏ ဖြစ်ပုံအစီအစဉ်သည်။ အလင်္ကာရ ပရိစ္ဆေဒေ -
အလင်္ကာတို့ကိုပြုရာ စတုတ္ထပိုင်း၌၊ အာဝိဘာဝံ - ထင်ရှားသည်၏
အဖြစ်သို့၊ ဂမိဿတိ-ရောက်လတံ့။

နိဂုံးနှင့် ဥပယျာဓိ

၁၁၅။ ဒေါသေ ပရိဟရိတုမေသ ဝရော ပဒေသော၊
သတ္တန္တရာနုဿရဏေန ကတော မယေဝံ၊
ဝိညာယိမံ ဂရုဏနမိကပ္ပသာဒါ၊
ဒေါသေ ပရံ ပရိဟရေယျ ယသောဘိလာသီ။

၁၁၅။ ဒေါသေ- အပြစ်ဒေါသတို့ကို၊ ပရိဟရိတု - ပယ်ရှား
ခြင်းငှါ၊ ဝါ - ဖြေခြင်းငှါ၊ ဝရော- မြတ်သော၊ ဒေသ ဥပဒေသော-
ဤနည်းဥပဒေသကို၊ သတ္တန္တရာနုဿရဏေန - ရာမသမ္ပ , ကာဗျ
ဒဿ စသော ကျမ်းတပါးသို့ အစဉ်လိုက်သဖြင့်၊ ဧဝံ - ဤဆိုအပ်
ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ မယာ - ငါသည်။ ကတော - ပြုစီရင်အပ်ပြီ၊
ယသောဘိလာသီ - ကျော်စောခြင်းကို အလိုရှိသော စာသင်သား
သည်။ ဂရုဏနံ- ဆရာမြတ်တို့၏၊ အမိကပ္ပသာဒါ-လွန်စွာချီးမြှောက်
ခြင်းဖြင့်၊ ဣမံ - ဤ နည်းဥပဒေသကို၊ ဝိညာယ - သိ၍၊ ဒေါသေ-

x x x x x x x

၁၁၄။ ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရကျာဒိ။ ။ “ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော
အလင်္ကာ၏ ကင်းခြင်း” ဟူသည် ဆိုအပ်လတံ့သော အလင်္ကာများ
မပျက်ခြင်းတည်း၊ ထိုသို့အလင်္ကာမပျက်လျှင် ကောင်းသောအလင်္ကာ
အစဉ်ဖြစ်တော့၏။ ထိုကောင်းသောအစဉ်သည် အလင်္ကာတို့ကိုပြုရာ
စတုတ္ထပိုင်း၌ ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။ (ဤနေရာ၌ ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိ၏ အဖြေ
ကိုပြုနေသော်လည်း ထိုစတုတ္ထပိုင်းမှာ ထပ်၍ပြုရမည်ဖြစ်၍ ဤနေရာ၌
မပြုတော့) ဟု အမှာစကားကိုပြုသော ဂါထာတည်း။

အပြစ်ဒေါသ တို့ကို၊ ပရံ - လွန်စွာ၊ ပရိဟရေယျ - ပယ်ရှားရာ၏၊
ဝါ-ပယ်ရှားပါလေ။ [ဝသန္တတိလကာ ဂါထာ ဖြစ်သည်။]

သံဃရက္ခိတမဟာသာမိ ဝိရစိတေ- သော၊ သုဗောဓာလင်္ကာ
ရေ-ဌ၊ ဒေါသပရိဟာရာဝဗောဓောနာမ- ဒေါသတို့၏ အဖြေကို
သိရာ သိကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် ဒေါသပရိဟာရာဝဗောဓေည်
သော၊ ဒုတိယော- သော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-သည်၊ ဣတိ-ပြီးပြီ။

x x x x x x x

၁၁၅။ ဒေါသေတျာဒိ။ ။ “ဒေါသေ၊ ပေ၊ မယေဝံ” ဟူသော
၂ ပါဒဖြင့် နိဂုံးကိုပြု၏။ “ငါသည် ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် အပြစ်
ဒေါသတို့ကိုရှောင်ရှား၍ ရေးသားစီကုံးတတ်ဘို့ရာ ဤကောင်းသော
နည်းဥပဒေသကို ရာမသမ္မု , ကာဗျဒဿစသော ကျမ်းဂန်တပါးသို့
အစဉ်လိုက်၍ ပြုအပ်-စီရင်အပ်သည်ကား ပြီးဆုံးပြီ-ဟူလို။

ဝိညာယိမံ၊ ပေ၊ ယသောဘိလာသီ။ ။ ဤ ၂ ပါဒဖြင့်တိုက်တွန်းမှု
ဥယျောဇဉ်ကိုပြု၏။ “အပြစ်နှင့်ဂုဏ်ကို အလုံးစုံသိပြီးသော ဆရာမြတ်
တို့၏(အဓိကပ္ပသာဒါ) အလွန်ကျေနပ် ဝမ်းမြော် ချီးမြှောက် သင်ပြ
ခြင်းကြောင့် ပြခဲ့သောနည်းဥပဒေသကို သိရ၍ စာအရေး အသား၌
ကျော်ကြားလိုသော စာသင်သားသည် အပြစ်မှ ဝေးစွာရှောင်ရှား၍
ရေးသားစီကုံးကြပါလေ ” ဟူလို။ [အဘိလာသီ၌ လသဓာတ်သည်
ဝိဟာ- ချစ်မြတ်နိုးခြင်း၊ လိုလားခြင်းအနက်ကို ဟော၏။]

ဂရူပေ၊ ပသာဒါ။ ။ “ဂရူဝရ” ဟူသည် ပြခဲ့သောအပြစ်ကို၎င်း
အပြစ်ရှောင်ပုံ နည်းဥပဒေသကို၎င်း သိပြီးသော ဆရာမြတ်တည်း၊
ပသာဒသဒ္ဓါသည် “နိမ္မလျ-သန့်ရှင်းကြည်လင်ခြင်း (ကြည်ညိုခြင်း)،
အနုဂ္ဂဟ-ချီးမြှောက်ခြင်း” စသော အနက်များကိုလည်း ဟော၏-ဟု
ထောမနိဓိ၌ ပြု၏။ ဤနေရာ၌ အနုဂ္ဂဟအနက် သင့်၏။ ဤစကားဖြင့်
“ဂရူဝရတို့၏ အချီးအမြှောက် ခံရအောင် ဥဋ္ဌာန- စသော တပည့်
ဝတ်ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံစွာ ဆရာ့အထံချဉ်းကပ်၍ သင်ယူကြပါလေ”
ဟုလည်း သွယ်ဝိုက်သောနည်းအားဖြင့် တိုက်တွန်းသည်။

ဒေါသပရိဟာရာ ဝဗောဓ
အဖွင့် ပြီးပြီ။

နောက်ဆက်တွဲ ပဟေလီအခဏ်း

(၁) သမာဂတာပဟေလီ

[ဆောင်] သန္ဓိစပ်လျက်, လျှိုဝှက်နက်, မှတ်ချက် သမာဂတာတည်း။

၁။ ပဘဝါ နတဝိတ္ထိဏ္ဏာ, တဝါဏာ မဟတီ သတီ၊
စိရာယံ ဇယတံ နာထ, ပဟူတဖလသာဓနီ။

၁။ နာထ- ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သော မြစ်မင်း၊ တဝ-သင်မြစ်မင်း၏၊ ပဘဝါ-အမွန်အစမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ နတဝိတ္ထိဏ္ဏာ-ရှိုင်းသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကျယ်ပြန့်သော၊ မဟတီသတီ-ကြီးသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အာဏာ-အာဏာ ဟု ဆိုအပ်သော ရေအယဉ်သည်၊ ပဟူတဖလသာဓနီ-များစွာသော အကျိုးကို ပြီးစေသည် ဖြစ်၍၊ စိရာယ-ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး၊ ဇယတံ-အောင်စေသတည်း။ [ဤကား- “ပဘဝ+ အာနတ” ဟု သန္ဓိစပ်ကို မသိ၍ ၎င်း, ပဘဝါ၌ ပဉ္စမုန္တ အထင်ရှိသဖြင့် ဝှက်အပ်သော အနက်ကို မသိ၍ ၎င်း ပေးအပ်သော အနက်မှား။]

အနက်မှန်။ ။ပဘဝ (ပဘာဝန္တ) - အရောင်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ နာထ- မြတ်စွာဘုရား၊ တဝ- ရှင်တော် ဘုရား၏၊ မဟတီ သတီ-ကြီးသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အာဏာ-တရားတော်အာဏာသည်၊ အာနတဝိတ္ထိဏ္ဏာ- ရှင်တော်ဘုရား၌ ညွတ်ကုန်သောသူတို့၌ ပြန့်နှံ့သည်ဖြစ်၍၊ ပဟူတဖလသာဓနီ- များစွာသော လူနတ် နိဗ္ဗာန် သုံးတန်သော အကျိုးကို ပြီးစေလျက်၊ စိရာယ- ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး၊ ဇယတံ-အောင်ပါစေသတည်း။ [ဤကား- ဝှက်အပ်သည်ကို သိသူ ပေးအပ်သော အနက်မှန်တည်း။] ကာဗျဒဿ၌ အောက်ပါဂါထာကို ဆို၏။

န မယာ ဂေါရသာဘိညံ, စေတော ကသ္မာ ပကုပ္ပသိ၊
အဋ္ဌာနရုဒိတေဟေဘိ, အလမာလောဟိတက္ခဏေ။

အာလောဟိတက္ခဏေ - စဉ်းငယ်နီသော မျက်လုံးရှိသော အိမ်ရှင်မ၊ မယာ - ငါသည်၊ ဂေါရသာဘိညံ - နွားနို့၏ အရသာကို သိတတ်သော၊ စေတော-စိတ်ကို၊ နကဘိ-မပြုအပ်၊ ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်၊ ပကုပ္ပသိ- မျက်စောင်းထိုးကာ စိတ်ဆိုးပါသနည်း၊ ဧဘိ အဋ္ဌာနရုဒိတေဟိ-ဤမြည်တွန် ဘို့ရာ အရာမဟုတ်ဘဲ ဆိုဆဲမြည်တွန်ခြင်းတို့ဖြင့်၊ အလံ-မသင့်ပါ။ [ဤကား “မေ+အာဂေါ” ကို “မယာဂေါ” ဟု သန္ဓိစပ်ထားကြောင်း မသိသူသည် ပေးအပ်သော အနက်မှား။]

အနက်မှန်။ ။အာလောဟိတက္ခဏေ-စဉ်းငယ်နီသော မျက်လုံးရှိသော အိမ်ရှင်မ၊ မေ-ငါ၏၊ စေတော - စိတ်သည်၊ အာဂေါရသာဘိညံ - အပြစ်

ရှိသော သာယာခြင်းကို သိတတ်သည်။ န-မဟုတ်၊ ကသ္မာ-အဘယံကြောင့်၊ ပကုပ္ပသိ-မျက်စောင်းထိုးကာ စိတ်ဆိုးပါသနည်း၊ ဧတိ အဋ္ဌာနရုဒ္ဓိတေဟိ-ထိုမြည်တွန်ဘို့ရာ အရာမဟုတ်ဘဲ ဆဲဆိုမြည်တွန်ခြင်းတို့ဖြင့်၊ အလံ-မသင့်ပါ။ [ဤကား သန္နိစင်ကိုသိ၍ ဝှက်အပ်သည်ကိုသိသူ ပေးအပ်သောအနက်။]

မှတ်ချက်။ ။ စံကျောင်း နိဿယ၌ ဝိနည်းမဟာဝါစသည့် လာသော “အနစ္စရိယာ” ကိုလည်း သမာဂတာ ပဟေလီ ဟု မှာထား၏။ “အနု+အစ္စရိယာ”ကို “အနစ္စရိယာ”ဟု သန္နိစင်ထားမှန်းမသိသူသည် “န+အစ္စရိယာ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ “မအံ့ဩအပ်ကုန်သော ဂါထာတို့” ဟု အနက်ပေး၏။ သန္နိစင်သိသူကား “အဘန်ဘန် အံ့ဩအပ်ကုန်သော”ဟု အနက်ပေးသည်။

၂။ ဝဉ္စိတာ ပဟေလီ။ ။ သဒ္ဓါတခုသည် တပါးသောအနက်၌ ထင်ရှား၏။ ထိုထင်ရှားသော အနက်ကို မဆိုဘဲ မထင်ရှားသော အနက်ကို ဆိုလိုရာ၌ အများသုံးအနက်၌ ထင်မှားအောင်လှည့်စားအပ်သော ပဟေလီတည်း။

[ဆောင်] လူသူအများ၊ ထင်ရှားပြီးလတ်၊ အနက်မှတ်အောင်၊ လှည့်ပတ်လေရာ၊ ဝဉ္စိတာ၊ မှတ်ပါ ပဟေလီတမျိုးတည်း။

ဘဒ္ဒမေဝေါ ပသေဝေယျ၊ ဝိရုတ မဒကိဗ္ဗိသံ၊
သမ္မာပယေ ပုရံ ခေမံ၊ သ ဒန္တောတ္တနိ သေဝိတံ။

၂။ ဝိရုတ မဒကိဗ္ဗိသံ - ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော မုန်ယစ်ခြင်း တည်းဟူသော အပြစ်ရှိသော၊ ဘဒ္ဒမေဝ - ကောင်းသော သဘောရှိသော ဆင်ကိုသာလျှင်၊ ဥပသေဝေယျ - မှီဝဲရာ၏၊ ဒန္တော - ဆုံးမအပ်ပြီး၍ ယဉ်ကျေးသော၊ သ(သော) - ထို ဆင်သည်၊ အတ္တနိ - မိမိ၌၊ သေဝိတံ - မှီဝဲသူကို၊ ခေမံ - ဘေးကင်းသော၊ ပုရံ - မြို့ကြီးသို့၊ သမ္မာပယေ - ရောက်စေနိုင်၏။ [ဤကား “ဝိရုတမဒ” ၌ မဒသဒ္ဓါ၏ “မာန်မာန်” အနက်ကို ဝှက်၍ အများသိပြီးသော “ဆင်၏မုန်ယစ်ခြင်း” အနက်၌ ထင်မှားအောင် ဝှက်ထားကြောင်းကို မသိသူ ပေးအပ်သော အနက်တည်း။]

အနက်မှန်။ ။ ဝိရုတမဒကိဗ္ဗိသံ - ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော မာန်ယစ်ခြင်းတည်းဟူသော အပြစ်ရှိသော၊ ဘဒ္ဒမေဝ - ကောင်းမြတ်သော ရဟန္တာကိုသာလျှင်၊ ဥပသေဝေယျ - မှီဝဲရာ၏၊ ဒန္တော - ဆုံးမအပ်ပြီးသော ဣန္ဒြေရှိသည် ဖြစ်၍ ယဉ်ကျေးသော၊ သ(သော) - ထို ရဟန္တာသည်၊ အတ္တနိ - မိမိ၌၊ သေဝိတံ - မှီဝဲ ဆည်းကပ်သူကို၊ ခေမံ - ဘေးကင်းသော၊ ပုရံ - နိဗ္ဗာန်ပြည်ကြီးသို့၊ သမ္မာပယေ - ရောက်စေ၏။ [ဤကား ဝှက်ထားသည်ကို သိသူ ပေးအပ်သော အနက်မှန်တည်း။]

အမှာ။ ။ဋီကာ၌ “ဘဒ္ဒ-ကောင်းသော ရဟန္တာ” အနက်ကို ဝှက်၍ “ကောင်းသောဆင်” အနက်၌ ထင်မှားအောင် လှည့်စားသည် ဟု ဆို၏။ စံကျောင်းဆရာတော်ကား “ဝိရူတ မဒ” ကို ပဟေလီ ဟု ယူတော်မူသည်။ ကာဗျဒဿ ပြယုဂ်ကိုလည်း အောက်ပါအတိုင်း သိ။

ကုဇ္ဇ-မာသေဝမာနဿ, ယထာ တေ ဝဒ္ဓတေ ရတိ၊
နေဝ နိဝိသတော နာရီ, အမရထိဝိဇ္ဇမ္ဗိနီ။

ကုဇ္ဇံ - ကုန်းသော သတို့သွီးကို၊ (ဤကား အလိုမရှိအပ်သော အနက် တည်း။) ကုဇ္ဇံ-ကုဇ္ဇမြို့သူ သတို့သွီးကို၊ အာသေဝမာနဿ-မှီဝဲသော၊ တေ- သင်၏၊ ရတိ - မွေ့လျော်ခြင်းသည်၊ ဝဒ္ဓတေ ယထာ - တိုးပွားသကဲ့သို့၊ အမရထိဝိဇ္ဇမ္ဗိနီ-နတ်သွီးနှင့်တူသော၊ နာရီ-သတို့သွီးကို၊ နိဝိသတော - မှီဝဲ သော၊ တေ-သင်၏၊ ရတိ-မွေ့လျော်ခြင်းသည်၊ နေဝဝဒ္ဓတေ မတိုးပွား။ [ကုဇ္ဇသဒ္ဓါ၏ အများသိ မဟုတ်သော ကုဇ္ဇမြို့ အနက်ကို ဝှက်၍ အများသိဖြစ် သော “ကုန်းသော မိန်းမ” အနက်၌ ထင်မှားစေသည်။]

ပါဠိတော်။ ။“တိဋ္ဌတု နာဂေါ, မာ နာဂံ စံဋေသိ, နမော ကရောဟိ နာဂဿ” ဟူသော မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော်လည်း မထင်ရှားသော ရဟန္တာ အနက်ကိုဝှက်၍ ထင်ရှားသောနဂါးအနက်၌ ထင်မှားအောင်ဝှက်ထားသော ပဟေလီတည်း။ [နဂါးသည် တည်နေပါစေ, နဂါးကို မထိခိုက်ပါလင့်, နဂါး ကို ရှိခိုးလိုက်ပါ၊ ဤကား မသိသူ၏ အနက်မှား၊ “ရဟန္တာသည် တည်နေ ပါစေ” စသည်ပေးမှ အနက်မှန်။]

ယောနိဿယ၌ အောက်ပါဂါထာကို ပြ၏

အသဒ္ဓေါ အကတညူစ, သန္ဓိစ္ဆေဒေါစ ယော နရော၊
ဟတာဝကာသော ဝန္တာသော, သ ဝေ ဥတ္တမပေါရိသော။

အသဒ္ဓေါစ-သဒ္ဓါတရားလည်း မရှိသော၊ အကတညူစ-ကျေးဇူးကိုလည်း မသိတတ်သော၊ သန္ဓိစ္ဆေဒေါစ- တိုက်စပ် အိမ်စပ်ကိုလည်း ဖောက်ဖြတ်တတ် သော၊ ဟတာဝကာသောစ - ဖျက်ဆီး အပ်သော တည်ရာအိမ်လည်း ရှိထ သော၊ ဝန္တာသောစ-သူတပါးတို့ ပျိုအန်အပ်သော အစာကိုလည်း စားတတ် သော၊ ယောနရော-အကြင်သူသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) သ (သော) -ထိုသူသည်၊ ဝေ- စင်စစ်၊ ဥတ္တမပေါရိသော- မြတ်သော ယောက်ျားတည်း။ [ဤကား ဝှက်သည်ကို မသိသူပေးအပ်သော အနက်။]

အနက်မှန်။ ။အသဒ္ဓေါစ-သူတပါး၏စကားကိုလည်း ယုံကြည်ခြင်းမရှိ ထသော၊ အကတညူစ - အကြောင်းတရားတို့သည် မပြုမပြင် မစီရင်အပ်သော နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း သိတတ်ထသော၊ သန္ဓိစ္ဆေဒေါစ- ပဋိသန္ဓေနေခြင်းကိုလည်း

ဖေါက်ဖြတ် ဖျက်ဆီးတတ်ထသော၊ ဟတာဝကာသောစ-ဖျက်ဆီးအပ်သော သုံးဆဲ့တဘုံတည်းဟူသော တည်ရာလည်းရှိထသော၊ ဝန္တာသောစ-ပျိုအန် အပ်ပြီး တဏှာလည်းရှိထသော၊ ယောနရော-အကြင်သူသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) သ(သော) - ထိုသူသည်၊ ဝေ - စင်စစ်၊ ဥက္ကမ ပေါ်ရိသော - မြတ်သော ယောက်ျားတည်း။ [ဤကား ဝှက်သည်ကို သိသူပေးအပ်သော အနက်မှန် တည်း၊ စံကျောင်းနိဿယ၌ကား “ဤဂါထာကို ပရုသာပဟေလီ၌သာ သွင်း သင့်၏” ဟုမှာထား၏။]

၃။ ဥက္ကန္တာ ပဟေလီ။ ။ ဥက္ကန္တ - စင်ရမည့်ပုဒ်ချင်း အလွန်ဝေးစွာ ခုန်ကျော်လျက် အစပ်မှားအောင် ဝှက်အပ်သော ပဟေလီ။ ပုံစံမှာ- သံကိဏ္ဍဒေါသ၏ ပုံစံဖြစ်သော “ဗဟုဂုဏေ ပဏမတိ” ဂါထာပင်တည်း။

[ဆောင်] စပ်ပုဒ်သီးသီး၊ မနီး-ဝေးရန်၊ ခုန်ကျော်ပြန်၊ ဥက္ကန် ပဟေလီ ခေါ်။

[ကဗျာဿ] ဒဏ္ဍေ စုမ္ပတိ ပဗ္ဗိချာ၊ ဟံသော ကက္ကသကဏ္ဍကေ၊ မုခံ ဝဂ္ဂုရဝံ ကုဗ္ဗံ၊ တုဏ္ဍေနဂါနိ စန္ဒယံ။

ဟံသော - ဟင်္သာသည်၊ ကက္ကသကဏ္ဍကေ - ကြမ်းသော ဆူးရှိသော၊ ဒဏ္ဍေ- ကြာရိုး၌၊ အဂါနိ- ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို၊ စန္ဒယံ- ပွတ်တိုက်လျက်၊ ဝဂ္ဂုရဝံ- သာယာချိုအေးသော အသံကို၊ ကုဗ္ဗံ- ပြုလျက်၊ တုဏ္ဍေန- နှုတ်သီးဖြင့်၊ ပဗ္ဗိချာ- ပဒုမ္မာကြာ၏၊ မုခံ- မျက်နှာကို၊ စုမ္ပတိ- စုတ်၏။ [ဤဂါထာ၌ စပ်ပုဒ် အချင်းချင်း ဝေးပုံကို သိပါ။]

ပါဠိတော် ။ ။ ဝရံ တေ မောဃပုရိသ အာသီဝိသဿ ဘောရဝိသဿ မုခေ အင်္ဂဇာတံ ပက္ခိတ္တံ ။ ။ မောဃ ပုရိသ- မဂ် ဖိုလ် မမှီး အချည်းနှီးသော ယောက်ျား၊ တေ - သင်၏၊ အင်္ဂဇာတံ - အင်္ဂါဇာတ်ကို၊ အာသီဝိသဿ - လျင်သော အဆိပ်ရှိသော မြွေ၏၊ ဘောရဝိသဿ - ကြမ်းတန်းသော အဆိပ် ရှိသော မြွေ၏၊ မုခေ- ခံတွင်း၌၊ ပက္ခိတ္တံ- ထည့်ခြင်းသည်၊ ဝရံ - မြတ်၏။ [“နဝံ ပန ဘိက္ခုနာ ဝိဝရလာဘေန” ကိုလည်း စံကျောင်းနိဿယမိန့်၏။]

၄။ ပမုဿိတာ ပဟေလီ။ ။ ရှေးအခါက အသုံးပြုခဲ့ကြသော်လည်း ယခုလက်ထက် အသုံးမပြုသောကြောင့် မေ့လျော့ ပျောက်ပျက်သော အနက် ရှိသော ပေါရာဏကထာ ပါဠိစကားများသည် ပမုဿိတာပဟေလီ မည်၏။

[ဆောင်] ရှေးကသော်သုံး၊ ခု - မသုံး၍၊ လုံးလုံးပျောက်ပျက်၊ အသိ ခက်ရှုတ်၊ ပေါရာဏ်ပုဒ်၊ ပမုဿိတာ တည်း။

မုခဖုလ္လံ ဂိဂ်မကံ၊ နိယုရုဂ္ဂတ္ထနုဏ္ဍတံ၊
ပဋ္ဌဇ္ဇရိ ဝရံ ပေါသော၊ ဘိရုယာ ဓာရယန္တိယာ။

မုခဖုလ္လံ - မျက်နှာ၌ ဆင်အပ်သော တန်ဆာကို၎င်း၊ ဂိဂ်မကံ - သုံးဆဲ
နှစ်ချောင်း သုံးဆဲ နှစ်သွယ်ရှိသော ပုလဲသွယ်ကို၎င်း၊ နိယုရု-လက်ကောက်ကို
၎င်း၊ ဥဂ္ဂတ္ထနံ- လေးချောင်း လေးသွယ်ရှိသော ပုလဲသွယ်ကို၎င်း၊ ဥဏ္ဍတံ-
နဖူးတန်ဆာကို၎င်း၊ ဓာရယန္တိယာ- ဆောင်သော၊ ဘိရုယာ - မိန်းမထက်၊
ပဋ္ဌဇ္ဇရိ - ပုဆိုးဟောင်းကိုဝတ်သော၊ ပေါသော - ယောက်ျားသည်၊ ဝရံ-
မြတ်၏။ [ဤဂါထာ၌ မုခဖုလ္လံ၊ ဂိဂ်မကံ၊ နိယုရု၊ ဥဂ္ဂတ္ထနံ၊ ဥဏ္ဍတံပုဒ်တို့သည်
အသိခက်သော ပေါရာဏ ပါဠိပုဒ်များတည်း။]

ခါတယော ကာနိ ကာလေ တေ၊ ဖါတယော ဖါရဟဝဂ္ဂဝေါ၊
စန္ဒေ သက္ခိ ဘဝန္တုတြ၊ ဝါယဝေါ မမ ဓာရိနော။

[ကဗျာဒဿ] ကာနိ- အိုသတို့သွီး၊ တေ - သင့်၏၊ ကာလေ-ခြေ၌၊
ဖါတယော - တိုးပွားကုန်သော၊ ခါတယော - အသံဖြစ်ခြင်း ရှိကုန်သော
တန်ဆာတို့သည်၊ ဖါရဟဝဂ္ဂဝေါ- တိုးပွားခြင်းငှါထိုက်သော အသံရှိကြကုန်
သည်၊ ဘဝန္တု-ဖြစ်ကြကုန်၏၊ စန္ဒေ-အေးသော၊ အတြ- ထိုခြေ၌၊ သက္ခိ-
မျက်စိကို ပြုသည်ရှိသော်၊ မမ-ငါ၏၊ ဝါယဝေါ-အသက်တို့သည်၊ ဓာရိနော-
တည်ကြကုန်သည်၊ ဘဝန္တု-ဖြစ်ကြကုန်၏။ [ဤ၌ “ခါတယော” စသော ပုဒ်တို့
သည် ပေါရာဏ ပါဠိပုဒ်တို့တည်း၊ ထိုပုဒ်များသည် ပဟေလီ အရာမဟုတ်လျှင်
အသိခက်၍ ကိလိဋ္ဌဒေါသသင့်သော ပုဒ်များဖြစ်ကြလေသည်။]

ယံ န ကဉ္စနဒ္ဒေပိဉ္စ၊ အန္ဓေန တမသာ ကတံ။

ကဉ္စန ဒ္ဒေပိဉ္စ - ရွှေရောင်တမျှ တောက်ပသော အတောင်ရှိသော သုမုခ
စစ်သူကြီး၊ (မမ-ငါ၏၊ ကာရဏာ-အကြောင်းကြောင့်၊ တယာ-သင် သုမုခ
စစ်သူကြီးသည်၊) ယံ ပါဏစဇံ- အကြင် မိမိအသက်ကို စွန့်ခြင်းကို၊ ကတံ-
ပြုအပ်ပြီ၊ တံ ပါဏစဇံ-ထိုအသက်ကိုစွန့်ခြင်းသည်၊ အန္ဓေန-အကာဏ်းသည်၊
တမသာ(တမသိ) - မှောင်ထဲ၌၊ ကတံ န = ကတံဝိယ-ပြုသကဲ့သို့၊ ဟောတိ-
ဖြစ်၏။ [“ ယံ နာတိ-နကာရော ဥပမာနေ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သောကြောင့်
နကို ယခုအခါ ဥပမာန အဖြစ် မသုံးစွဲရကား ပမုသိတာပဟေလီပင် ဟု
စံကျောင်းနိဿယ မိန့်၏။]

၅။ သမာနဂ္ဂပိ ပဟေလီ။ ။တူသော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ တင်စား
ထားသော ပဟေလီ [သဒိသူပစာရ စကား။] ပြုအပ်လတံ့သော ဂါထာ၌
လောကီရတနာ ၉ ပါးနှင့်သဘောတူသောကြောင့် လောကုတ္တရာတရား ၉ပါး

ကို“ရတနာ”ဟု တင်စားထားခြင်း၊ လောကီရတနာတို့၏တည်ရာ သမုဒြာ (ရတနာကရ)နှင့် တူသောကြောင့် ဘုရားရှင်ကို “ရတနာကရ”ဟု တင်စားခြင်းသည် တင်စားမှန်းမသိသူအတွက် စကားဝှက်ဖြစ်သော ပဟေလီတည်း။

[ဆောင်] သဘောချင်းတူ၊ တင်စားမှု၊ မှတ်ယူ သမာနရူပီ တည်း။

နဝ•ဂ္ဂရတနာန•သ္မိံ၊ ဒိဿန္တိ ရတနာကရေ၊
ပုရိသာ နေ•တ္ထ အဋ္ဌန္တံ၊ အဋ္ဌ သာဓာရဏံ ပရံ။

အသ္မိံရတနာကရေ - ထို ရတနာ၏တည်ရာ သမုဒြာ၌၊ နဝ - ကိုးပါး ကုန်သော၊ အဂ္ဂရတနာနိ - မြတ်သော ရတနာတို့သည်၊ ဒိဿန္တိ - ထင်ရှား ကုန်၏၊ ဧတ္ထ - ဤ ကိုးပါးသော ရတနာတို့တွင်၊ အဋ္ဌ - ရှစ်ပါးသော ရတနာ တို့သည်၊ အဋ္ဌန္တံ - ရှစ်ယောက်သော သူတို့နှင့်၊ န(သာဓာရဏာနိ) - မဆက်ဆံ ကြကုန်၊ အပရံ - တပါးသော ရတနာသည်၊ သာဓာရဏံ - ဆက်ဆံ၏။ [ရတန သဒ္ဓါ ရတနာကရသဒ္ဓါတို့ကို တင်စားထားမှန်း မသိသူပေးအပ်သော မုချတ္ထ (အနက်မှား) တည်း။]

အနက်မှန်။ ။အသ္မိံ ရတနာကရေ-ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးတို့ ၏ တည်ရာမြတ်စွာဘုရား၌၊ နဝ-ကိုးပါးကုန်သော၊ အဂ္ဂရတနာနိ-မြတ်သော လောကုတ္တရာတည်းဟူသော ရတနာတို့သည်၊ ဒိဿန္တိ-ထင်ရှားကြကုန်၏၊ အဋ္ဌ - မဂ်လေးပါး၊ ဖိုလ်လေးပါး ရှစ်ပါးသော ရတနာတို့သည်၊ အဋ္ဌန္တံ- ရှစ်ယောက်သောအရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်၊ န(သာဓာရဏာ) -မဆက်ဆံကြကုန်၊ [အသီးအသီး မိမိ မိမိနှင့်သာ ဆက်ဆံသည်- ဟူလို၊] အပရံ-တပါးသော နိဗ္ဗာန်ရတနာသည်၊ သာဓာရဏံ - ရှစ်ယောက်သောအရိယာတို့နှင့် ဆက်ဆံ၏။ [ဤကား တင်စားထားမှန်းမသိသူ ပေးအပ်သော ဥပစာရတ္ထ (အနက်)။]

အကြောယျာနေ မယာ ဒိဋ္ဌာ၊ ဝလ္လရီပဉ္စ ပလ္လဝါ၊
ပလ္လဝေ ပလ္လဝေ တမ္မာ၊ ယသံ ကုသုမ မဉ္ဇရီ။

[ကဗျဒဿ] အကြောယျာနေ - ဤဥယျာဉ်၌၊ ပဉ္စပလ္လဝါ - အခက် ငါးခက်ရှိသော၊ ဝလ္လရီ-နွယ်ကို၊ မယာ-ငါသည်၊ ဒိဋ္ဌာ-မြင်အပ်ပြီ၊ ယသံ- အကြင်နွယ်၌၊ ပလ္လဝေပလ္လဝေ - အခက်တိုင်း အခက်တိုင်း၊ တမ္မာ - နီသော၊ ကုသုမမဉ္ဇရီ-ပန်းခိုင်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။ [ဤကား ဝှက်ထားသည်ကို (တင်စား ထားသည်ကို) မသိသူပေးအပ်သော မုချတ္ထ။]

အနက်မှန်။ ။အကြောယျာနေ-သတို့သွီးတည်းဟူသော ဤဥယျာဉ်၌၊ ပဉ္စပလ္လဝါ - လက်ငါးချောင်း တည်းဟူသော အကိုင်း ရှိသော၊ ဝလ္လရီ - လက်မောင်းတည်းဟူသော နွယ်ကို၊ မယာ - ငါသည်၊ ဒိဋ္ဌာ - မြင်အပ်ပြီ၊ ယသံ - လက်မောင်း တည်းဟူသော အကြင်နွယ်၌၊ ပလ္လဝေ ပလ္လဝေ-

လက်ချောင်းတည်းဟူသော အကိုင်တိုင်း အကိုင်တိုင်း၊ တမ္မာ - နီသော၊ ကုသုမမဉ္ဇရီ-လက်သည်းတည်းဟူသော ပန်းခိုင်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။ [ဤကား တင်စားသည်ကို သိသူ ပေးအပ်သော အနက်မှန် ဥပစာရတ္ထတည်း။]

အကဒ္ဒမံ-ညွှန်မရှိသော၊ ရဟဒံ - ရေအိုင်သို့၊ ဩဂဟ - ဆင်းပါလော၊ သဗ္ဗံ - အလုံးစုံသော၊ သေဒမလံ - ချွေး အညစ်အကြေးကို၊ ပဝါဟယ-မျှောပါလော၊ ယဿ - အကြင်နံ့သာ၏၊ ဂန္ဓော- အနံ့သည်၊ ကဒါစိ-ဘယ် အခါမှ၊ န ဆိဇ္ဇတိ - မပျောက်မပြယ်၊ တံ နဝံ ဝိလေပနံ- ထိုအသစ်ဖြစ်သော နံ့သာကို၊ ဂဏှာဟိ-ယူပါလော။ [ဤကား မကောင်းမှုကို ချွေးအညစ်အကြေး ဟု၎င်း၊ သီလကို နံ့သာဟု၎င်း တင်စား၍ ဟောတော်မူအပ်သော စူဠတုဏှိလ ဇာတ် ဂါထာတည်း။] ဓမ္မိကသုတ် ဒါရုက္ခန္ဓသုတ် စသော ပါဠိတော်များ၌ လည်း ဤ သမာနရူပပါပဟေလီ ပါရှိ၏- ဟု စုံကျောင်းနိဿယ၌ မိန့်၏။

၆။ ပရုသာ ပဟေလီ။ ။သဒ္ဓါနည်း အမျိုးမျိုးဖြင့် ရနိုင်သော လိုရာ အနက်ကို ဝှက်ထားသော ပဟေလီ။ [ပရုသာ ပစ္စယာဒိဟိ၊ ဇာတသဒ္ဓါ ကထ ဝိပိ-တစုံတခုသော ပစ္စည်းစသည်တို့ဖြင့်ဖြစ်သော သဒ္ဓါရှိသော ပဟေလီသည် “ပရုသာ” မည်၏။]

[ဆောင်] သမာသပစ္စည်း၊ သဒ္ဓါနည်းဖြင့်၊ သီးသီးကြီးမှ၊ အနက်ရ၊ မှတ်ကြ ပရုသာတည်း။

ဝိန္ဒန္တိ ဒေဝဂန္ဓဗ္ဗာ , ဟိမဝန္တမဟာတလေ၊
ရသဝန္တေ သရေ သတ္တ , န နာဂါပိ ဥပေါသထာ။

ဟိမဝန္တ မဟာတလေ-ဟိမဝန္တာတောင်ထိပ်၌၊ ရသဝန္တေ-ရေရှိကုန်သော၊ သတ္တသရေ-အိုင်ကြီး ခုနစ်အိုင်တို့ကို၊ ဒေဝဂန္ဓဗ္ဗာ-နတ်ဂန္ဓဗ္ဗတို့သည်၊ ဝိန္ဒန္တိ-ခံစားကြရကုန်၏၊ ဥပေါသထာပိ-ဥပေါသတ ဆင်မျိုးတို့သည်၎င်း၊ နာဂါပိ-နဂါးတို့သည်၎င်း၊ နဝိန္ဒန္တိ - မခံစားကြရကုန်။ [ဤကား ဝှက်အပ်သည်ကို မသိသူပေးအပ်သော အနက်မှား။]

အနက်မှန်။ ။ဟိမဝန္တ မဟာတလေ-ဆီးနှင်းရှိသော ပြာသာဒ်အပြင်၌၊ ဝါ-လရောင်နှင့် ယှဉ်သော ပြာသာဒ်အပြင်၌၊ ရသဝန္တေ-သိင်္ဂါရစသော ရသ ရှိကုန်သော၊ ဝါ-ကောင်းသောအသံရှိကုန်သော၊ သတ္တသရေ-ခုနစ်မျိုးသော စောင်းသံတို့ကို၊ ဒေဝဂန္ဓဗ္ဗာ-မြူးတူးပျော်ပါးသော သီချင်းသည်တို့သည်၊ ဝါ-ကသော ကချေသည်တို့သည်၊ ဝိန္ဒန္တိ- ခံစားကြရကုန်၏၊ နာဂါပိ-အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၎င်း၊ ဥပေါသထာပိ-ဥပုသ်စောင့်သုံးသော သူတို့သည်၎င်း၊ နဝိန္ဒန္တိ- မခံစားရကုန်။ [ဤ၌ “ဟိမံ ယတ္ထ အတ္ထိ ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဆီးနှင်း ရှိသော၊ သို့မဟုတ် အရောင်ရှိသော ပြာသာဒ်ကို ရစေခြင်း၊ “ရသ” အရလည်း

သိင်္ဂါရရသ ရှိသူတို့ကို ရစေခြင်း၊ “နတ္ထိ အာဂု ဧတေသံ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ နာဂါ အရ ရဟန္တာတို့ကို ရစေခြင်း၊ “ဥပေါသထော ယေသံ အတ္ထိ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဥပေါသထောအရ ဥပုသ်ရှိသူ-ဥပုသ်သည်တို့ကို ရစေခြင်းသည် သဒ္ဒါနည်း ချည်းတည်း။]

သုရာ သုရာလယေ သေရံ၊ ဘမန္တိ ဒသနစ္စိယာ၊
မုဇ္ဇန္တာဇ္ဇဝ မတ္တာ တေ၊ သောရေ သရသိ သမ္ပတိ။

[ကာဗျဒဿ] တေသုရာ-ထိုနတ်တို့သည်၊ ဒသနစ္စိယာ-သွားရောင်ဖြင့်၊ လက္ခိတာ-မှတ်အပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍၊ သမ္ပတိ - ယခု၊ သောရေ - အရက်ဖြင့် ပြီးသော၊ သရသိ-အိုင်၌၊ မုဇ္ဇန္တာဇ္ဇဝ-ငုပ်ကြကုန်သကဲ့သို့၊ မတ္တာ- ယစ်ကြ ကုန်သည်ဖြစ်၍၊ သုရာလယေ-နတ်ပြည်၌၊ သေရံ-မိမိသဘောအတိုင်း၊ ဘမန္တိ- လှည့်လည်ကြကုန်၏။ [ဤကား မသိသူပေးအပ်သော အနက်မှားတည်း။]

အနက်မှန်။ ။ တေသုရာ-ထိုသေသောက်ကြူးတို့သည်၊ ဒသနစ္စိယာ- သွားရောင်ဖြင့်၊ လက္ခိတာ-မှတ်အပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍၊ သမ္ပတိ-ယခု၊ သောရေ- သေရည်ဖြင့်ပြီးသော၊ သရသိ-အိုင်၌၊ မုဇ္ဇန္တာဇ္ဇဝ-ငုပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ မတ္တာ- ယစ်မူးကြကုန်သည် ဖြစ်၍၊ သုရာလယေ - သေတင်းကပ်၌၊ ဝါ - ဘုံဆို၍၊ သေရံ-မိမိအလိုအတိုင်း၊ ဘမန္တိ - ခြာခြာလည်ကြကုန်၏။ [ဤကား သိသူ ပေးအပ်သော အနက်မှန်တည်း။ “သုရံ ပိဝန္တိတိ သုရာ” ဟု ပြု။]

ပါဠိတော် ။ ။ အနန္တေဝါသိကမိဒံ ဘိက္ခဝေ မြဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ အနာစရိယကံ၊ သန္တေဝါသိကော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သာစရိယကော ဒုက္ခံ န ဖာသု ဝိဟရတိ၊ အနန္တေဝါသိကော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အနာစရိယကော သုခံ ဖာသု ဝိဟရတိ။ [သဋ္ဌာယတန သံယုတ်ပါဠိတော်။]

နိဿယ။ ။ ဘိက္ခဝေ- တို့၊ အနန္တေဝါသိကံ - တပည့်နှင့်အတူတကွ မဖြစ်သော၊ အနာစရိယကံ- ဆရာနှင့်တကွမဖြစ်သော၊ ဣဒံ မြဟ္မစရိယံ-ဤ မြတ်သောအကျင့်ကို၊ ဝုဿတိ-သုံးအပ် ကျင့်အပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သန္တေ ဝါသိကော - တပည့်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ သာစရိယကော - ဆရာနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းသည်၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းဆင်းရဲရဲ၊ နဖာသု-မချမ်းမသာ၊ ဝိဟရတိ-နေရ၏၊ ဘိက္ခဝေ - တို့၊ အနန္တေဝါသိကော - သော၊ အနာစရိ ယကော- သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သုခံဖာသု-အလွန်အမင်း ချမ်းသာစွာ၊ ဝိဟ ရတိ-နေရ၏။ [ဤကား မလိုအပ်သောအနက်။]

အနက်မှန်။ ။ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အနန္တေဝါသိကံ-အတွင်း၌နေတတ်သော အကုသိုလ်တရားနှင့်အတူတကွ မဖြစ်သော၊ အနာစရိယကံ-အပြင်သို့ မသွား တတ်သော အကုသိုလ်တရားနှင့် အတူတကွ မဖြစ်သော၊ ဣဒံ မြဟ္မစရိယံ- ဤ မြတ်သောအကျင့်ကို၊ ဝုဿတိ- သုံးအပ် ကျင့်အပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သန္တေ

ဝါသိကော— အတွင်း၌နေတတ်သော အကုသိုလ်တရားနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ သာစရိယကော - အပြင်သို့ မသွားတတ်သော အကုသိုလ်တရားနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု - သည်၊ ဒုက္ခံ - ဆင်းဆင်းရဲရဲ၊ န ဖါသု - မချမ်းမသာ၊ ဝိဟရတိ - နေရ၏၊ ဘိက္ခဝေ - တို့၊ အနန္တေ ဝါသိကော - သော၊ အနာစရိယ ကော - သော၊ ဘိက္ခု - သည်၊ သုခံဗာသု— အလွန် ချမ်းသာစွာ၊ ဝိဟရတိ— နေရ၏။ [ဤကား လိုအပ်သောအနက်မှန်တည်း၊ “အန္တေ ဝါသိဟိ (အတွင်း နေ အကုသိုလ်တို့နှင့်) သဟ+ယံ ဝတ္တတိတိ သာန္တေ ဝါသိကံ၊ ဗဟိ + နစရ တိတိ အစရိယံ၊ အစရိယေန သဟ+ယံ ဝတ္တတိတိ သာစရိယကံ” ဟု ပြု။]

၇။ သင်္ချာတာ ပဟေလီ ။ ။ သူတပါး နား မလည်အောင် ဝှက်၍ ထားအပ်သော သင်္ချေယျ (ရေတွက်အပ်သော အနက်) သည် သင်္ချာတာ မည်၏။ [သင်္ချာတာနာမ သင်္ချာနံ၊ ယတ္ထ ဗျာမောဟကာရဏံ၊ ယတ္ထ- အကြင် ပဟေလိ၌၊ သင်္ချာနံ - ဝဏ္ဏတို့ကို ရေတွက်ခြင်းသည်၊ ဗျာမောဟကာရဏံ— တွေဝေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏၊ သာ - ထိုသင်္ချာ၏ တွေဝေအောင်ပြုရာ ပဟေလီသည်၊ သင်္ချာတာ-မည်၏၊ သင်္ချာရှိအတိုင်း သင်္ချေယျကို ရေတွက်၍ မရလောက်အောင် ဝှက်ထားသော ပဟေလီ— ဟူလို။]

[ဆောင်] သင်္ချာအလိုက်၊ ကိုက်အောင်တွက်၍၊ ကွယ်ဝှက်၍ပြု၊ သင်္ချေယျ၊ မှတ်ကြ သင်္ချာတာ တဲ့တည်း။

ဂီတသဒ္ဓေ သရာ ဒွေ ဒွေ၊ ဒွေ ဆဇ္ဇညတြ ဆဿရာ၊
ပဉ္စဝဏ္ဏံ ယထာ စက္ခု၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏာ နာသိကာ တထာ။

ဂီတသဒ္ဓေ— သီချင်းသံ၌၊ သရာ - အသံတို့သည်၊ ဒွေ— နှစ်ပါးတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဆဇ္ဇာ— ဆဇ္ဇအသံကို၊ အညတြ-ကြည့်၍၊ ဒွေ ဒွေ- နှစ်ခု နှစ်ခုသော သီချင်းသံတို့သည်၊ ဆဿရာ အသံခြေခံခု ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ကုန်၏၊ စက္ခု - မျက်စိသည်၊ ပဉ္စဝဏ္ဏံ ယထာ - အဆင်းငါးပါး ရှိသကဲ့သို့၊ တထာ—ထို့အတူ၊ နာသိကာ - နှာခေါင်းသည်၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏာ - ခြောက်ပါးသော အဆင်းရှိ၏။ [ဝှက်သည်ကို မသိသူတို့ ပေးအပ်သော အနက်မှား။]

အနက်မှန်။ ။ဂီတသဒ္ဓေ-ဂီတသဒ္ဓါ၌၊ သရာ-သရတို့သည်၊ ဒွေ-ဤသရ၊ အ သရ နှစ်လုံးတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဆဇ္ဇာ-ဆဇ္ဇကို၊ အညတြ-ကြည့်၍၊ ဒွေ ဒွေ—တစ်စုံတစ်ခုသော သဒ္ဓါတို့သည်၊ ဆဿရာ— သရခြောက်လုံးစီ ရှိကုန် သည်၊ ဟောန္တိ—ကုန်၏၊ စက္ခု—စက္ခုသဒ္ဓါသည်၊ ပဉ္စဝဏ္ဏံ ယထာ-အက္ခရာ ငါးလုံးရှိသကဲ့သို့၊ တထာ - ထို့အတူ၊ နာသိကာ - နာသိကာ သဒ္ဓါသည်၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏာ— အက္ခရာခြောက်လုံးရှိ၏။

ဆိုလိုရင်းကား— ဂီတသဒ္ဒါဝယ် ဂီ ဌ ဤသရ၊ တ ဌ အသရ၊ ဟု သရ ၂ လုံးပါ၏။ ဆဇ္ဇလည်း အသရ ၂ လုံးပင်။ ဆဇ္ဇမှ တပါးသော (အဘိဓာန် အသံအခက်၌ လာသော) ဥသဘ—ဂန္ဓာရ တစုံ၊ မဇ္ဈိမ—ပဉ္စမ တစုံ၊ ဒေဝတ- နိသာဒ တစုံ၊ ဤ သဒ္ဒါတို့တွင် တစုံလျှင် သရ ၆ လုံးစီ ပါကုန်၏။ စက္ခု၌ “စ, အ, က, ခ, ဥ” အားဖြင့် ဝဏ္ဏ ၅ လုံးရှိသကဲ့သို့၊ နာသိကာ၌ “န, အာ, သ, ဣ, က, အာ” ဤသို့ ဝဏ္ဏ ၆ လုံးရှိ၏ ဟု ဆိုလိုသည်။

နာသိကျမဇ္ဈာ ပရိတော၊ စတုဝဏ္ဏဝိဘူသိတာ၊
အတ္ထိ ကာစိ ပုရိ ယသံ၊ အဋ္ဌဝဏ္ဏဒ္ဓိယာ ကုပါ။

[ကဗျာဒဿ] နာသိကျ မဇ္ဈာ — နာသိကဋ္ဌာန်၌ ဖြစ်သော အက္ခရာ အလယ်၌ရှိသော၊ ပရိတော- ထိုအက္ခရာ၏ ငွေ့နောက် ထက်ဝန်းကျင်၌၊ စတု ဝဏ္ဏ ဝိဘူသိတာ- အက္ခရာလေးလုံးဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ ကာစိ-တစုံ တခုသော၊ ပုရိ-မြို့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ယသံ--အကြင်မြို့၌၊ အဋ္ဌဝဏ္ဏဒ္ဓိယာ- ရှစ်လုံးသော အက္ခရာဖြင့် ခေါ်ဝေါ် အပ်ကုန်သော၊ ကုပါ - မင်းတို့သည်၊ သန္တိ-ရှိကုန်၏။

ဆိုလိုရင်းကား — နာသိကာဋ္ဌာန်၌ဖြစ်သော အက္ခရာ ဟူသည် “ ဥ ” တည်း။ ထို ဥ ကို အလယ်ထား၍ ရှေ့ ၂ လုံး နောက် ၂ လုံး ဝဏ္ဏ ၄ လုံး ဟူသည် ရှေ့၌ “က . အာ” နောက်၌ “စ x ဤ” တည်း။ ထိုအားလုံးပေါင်းလျှင် “ကာဋီ” မြို့၏ နာမည်ဖြစ်၏။ အက္ခရာရှစ်လုံး ဟူသည် “စ, ဥ, က, တ, ရ, အာ, က, အ” တည်း။ ထို ရှစ်လုံးပေါင်းလျှင် “ ပု[ဏ္ဏာ]က ” ဟု မင်းတယောက်၏ နာမည်ဖြစ်၏။ [“ပုဏ္ဏကြာက” ဟု ဖတ်။]

ပါဠိ။ ။ “တိသဟဿိ မဟာသဟဿိ လောကဓာတု” ၌ တိသဟဿိ ကိုလည်း သင်္ချာတာ ပဟေလီဟု စံကျောင်းနိဿယ၌ မှာ၏။ သဟဿ ကိုတည် ပဌမတထောင်ဖြင့်မြှော့၊ တသန်းဖြစ်၏။ ထိုကို ဒုတိယတထောင်ဖြင့် မြှောက်၊ ကုဋေတရာဖြစ်၏။ ထိုကို တတိယတထောင်ဖြင့်မြှော့၊ ကုဋေတသိန်း ဖြစ်၏။ ထို တိသဟဿိ-တထောင်ဖြင့် ၃ ကြိမ်မြှောက်ရခြင်းရှိသော လောက ဓာတ်ကိုပင် “မဟာသဟဿိ” ဟု ခေါ်သည်။

၈။ ပကပ္ပိတာ ပဟေလီ။ ။ အနက် ၂ မျိုးထွက်အောင် ဝိပြုတ်ဝါကျကို တမျိုးစီ ကြံဆအပ်သော ပဟေလီသည် ပကပ္ပိတာ မည်၏။ [ဤသို့ ဝိပြုတ်နက် ၂ မျိုးထွက်လျှင် နောက်၌လာမည့် သိလေသာလင်္ကာရလည်း ဖြစ်၏။]

[ဆောင်] အနက် ၂ ခု၊ လိုရာ ရအောင်၊ ဝိဂ္ဂဟ ထပ်ထပ်၊ ကြံစီအပ်၊ ပကပ္ပိတာတည်း။

ပါတု ဝေါ ဥဒိတော ရာဇာ, သိရိမာ ရတ္တမဏ္ဍလော၊
သကန္တိ ဂဟနက္ခတ္တ-သံဃယုတ္တော သုလက္ခဏော။

သိရိမာ-အသရေရှိသော၊ ရတ္တမဏ္ဍလော-ချစ်ခင်သော တိုင်းသူပြည်သား အပေါင်းရှိသော၊ ဝါ-ချစ်ခင်သော အမတ်အပေါင်း ရှိသော၊ သကန္တိ ဂဟနက္ခတ္တသံဃယုတ္တော-မိမိအနီး၌ ပြည့်ကြပ်သောစော်ဘွားအပေါင်းရှိသော၊ သုလက္ခဏော-ချီးမွမ်းအပ်သော ယောက်ျားတို့၏ လက္ခဏာနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ဥဒိတော- ထင်ရှားကျော်စောသော၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ ဝေါ - သင်တို့အား၊ ပါတု - စောင့်စေသတည်း။ [၄၇၇-၄၇၈ကို မသိသူပေးအပ်သော အနက်။] “ရတ္တ-ချစ်ခင်” ဟု ၎င်း, “သကန္တိ-မိမိအနီး” ဟု ၎င်း “ဂဟန + ခတ္တသံဃ-တောအုပ်သဘွယ် ပြည့်နေသော + မင်းစော်ဘွားအပေါင်း ” ဟု ၎င်း အနက်မှတ်။

အနက်မှန်။ ။သိရိမာ - သိရိနတ်သွီးရှိသော၊ ရတ္တမဏ္ဍလော - နီသော အဝန်းရှိသော၊ သကန္တိ ဂဟနက္ခတ္တ သံဃယုတ္တော-မိမိတို့၏အရောင်နှင့်တကွ ဖြစ်သော ပြိုဟ်နက္ခတ်အပေါင်းနှင့် ယှဉ်သော၊ သုလက္ခဏော-ကောင်းသော ယုန်ရေးတံဆိပ်ရှိသော၊ ဥဒိတော - တက်သော၊ ရာဇာ-လမင်းသည်၊ ဝေါ- သင်တို့အား၊ ပါတု-စောင့်ရှောက်စေသတည်း။ [၄၇၇-၄၇၈ကို သိသူ ပေးအပ် သော အနက်။] သ + ကန္တိ - မိမိ၏ + နှစ်သက်ဘွယ်အရောင်၊ ဂဟ + နက္ခတ္တ- ပြိုဟ် + နက္ခတ်၊ လက္ခဏ- အမှတ်တံဆိပ်။

ဂိရာ ခလန္တိယာ နမေန, သိရသာ ဒိနယာ ဒိသာ၊
တိဋ္ဌန္တိ မပိ သောက္ကမ္ပံ, ဝုဒ္ဓေမံ နာနုကမ္ပသေ။

[ကောဗျဒဿ] ဝုဒ္ဓေ-ဟေ့အမယ်အို၊ ခလန္တိယာ-ချွတ်ချော်သော၊ ဂိရာ- စကားဖြင့်၊ နမေန-ညွတ်သော၊ သိရသာ - ဥျးခေါင်းဖြင့်၊ ဒိနယာ - ဆင်းရဲ သော၊ ဒိသာ - မျက်စိဖြင့်၊ (ဥပလက္ခိတာ - မှတ်အပ်သော၊ တံ - သင်အမယ် အိုသည်။) သောက္ကမ္ပံ-တုန်လှုပ်လျက်၊ တိဋ္ဌန္တိ - ရပ်လျက်နေသော၊ မံ- ငါ့ကို၊ နာနုကမ္ပသေ - အဘယ့်ကြောင့် မသနားသနည်း။ [ဤကား ၄၇၇-၄၇၈ကို မသိ၍ ပေးအပ်သော သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားသော အနက်တည်း၊ ဝါ- အလိုမရှိအပ်သော အနက်တည်း။]

အနက်မှန်။ ။ဝုဒ္ဓေ-သိရိနတ်သွီး၊ ခလန္တိယာ- ချွတ်ချော်သော၊ ဂိရာ- အသံဖြင့်၊ နမေန-ညွတ်သော၊ သိရသာ-ဥျးခေါင်းဖြင့်၊ ဒိနယာ-ဆင်းရဲသော၊ ဒိသာ-မျက်စိဖြင့်၊ သောက္ကမ္ပံ - တုန်လှုပ်လျက်၊ တိဋ္ဌန္တိ - ရပ်၍နေသော၊ မံ- ကျွန်ုပ်ကို၊ နာနုကမ္ပသေ-အဘယ့်ကြောင့် မသနားသနည်း။ [ဤကား အထူး ကြံအပ်သောအနက် အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း။] ဤ၌ ဝုဒ္ဓါသဒ္ဓါသည် ပကတိအားဖြင့် အမယ်အို၌ ထင်ရှား၍ ဝါကျတရလုံးအားဖြင့်လည်း အမယ်

အိုနှင့် သက်ဆိုင်၏။ သို့ပင်သော်လည်း ဝုဒ္ဓါသဒ္ဓါသည် သိရိနတ်သွီးကိုလည်း ဟောသောကြောင့် သိရိနတ်သွီးကိုဟောသည်ဟု မသိစေဘဲ ဒေမယ်အိုကိုသာ ဟောသည် ဟု ထင်စေခြင်းငှါ တမျိုးတမည်အားဖြင့် ကြံခြင်းကြောင့် ပကပ္ပိတာ ပဟေလီမည်၏။

ကာလော ဗသတိ ဘူတာနိ၊ သဗ္ဗာနေဝ သဟတ္တနာ၊
ယောစ ကာလဉ္စသော ဘူတော၊ သ ဘူတပစိနိ° ပစိ။

ကာလော-သေမင်းသည်၊ အတ္တနာ - မိမိနှင့်၊ သဟေဝ - တကွသာလျှင်၊ သဗ္ဗာနိ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဘူတာနိ- သတွာတို့ကို၊ ဗသတိ-စား၏၊ ယောစ ဘူတော - အကြင် သတွာသည်ကား၊ ကာလဉ္စသော - သေမင်းကိုစား၏၊ သော-ထိုသတွာသည်၊ ဘူတပစိနိ°-သတွာတို့ကို ချက်တတ်သောသေမင်းကို၊ ပစိ - ပြန်၍ချက်ပြီ။ [ဤကား ဝှက်သည်ကိုမသိ၍ ပေးအပ်သော ပကတိ အားဖြင့် ထင်ရှားသော အလိုမရှိအပ်သော အနက်တည်း။]

အနက်မှန်။ ။ ကာလော - နံနက် နေ့စသော အခါကာလသည်၊ အတ္တနာ-မိမိနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဘူတာနိ- သတွာတို့ကို၊ ဗသတိ-စား၏၊ ယောစ ဘူတော-အကြင် ရဟန္တာသည်ကား၊ ကာလဉ္စသော-နံနက် နေ့စသော အခါ ကာလကို စား၏၊ သော - ထို ရဟန္တာသည်၊ ဘူတပစိနိ° - သတွာတို့ကို ချက်တတ်သောတဏှာကို၊ ပစိ-ချက်ပြီ။ [ဤကား အထူးကြံအပ်သောအနက် တည်း၊ ဝါ-အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း။]

ဤ၌ သတွာတို့၏ အသက်ကို ကုန်ခန်းစေခြင်းသည်ပင်လျှင် သတွာတို့ကို စားသည်မည်၏။ တနေ့ထက်တနေ့ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ဘို့အချိန် နီးသွားသည့် အတွက် ရဟန္တာက ကာလကို စားသည် မည်၏။ ဤ၌ ဗသတိ သဒ္ဓါကို ထောက်၍ ကာလသဒ္ဓါသည် သေမင်းဟူသော အနက်၌ ထင်ရှား၏။ အခါ ကာလအနက်၌ မထင်ရှား၊ ထိုသို့မထင်ရှားစေခြင်းငှါ ကြံစည်၍ ဆိုအပ်သော ကြောင့် ပကပ္ပိတာပဟေလီ မည်၏။

၉။ နာမန္တရိတာ ပဟေလီ။ ။ သဒ္ဓါနာမည်ကိုဖြစ်စေ၊ အမည်နာမကို ဖြစ်စေ၊ တိုက်ရိုက်မပြဘဲ ဝှက်၍ပြသော ပဟေလီတည်း။ [နာမ-ကို+ အနန္တ ရိတာ- ကွယ်အောင်ပြုအပ် ဝှက်အပ်ရာဖြစ်သောပဟေလီ။]

[ဆောင်] သဒ္ဓါနာမ၊ မည်နာမကို၊ မပြထင်ရှား၊ ဝှက်၍ထား၊ မှတ်သားနာမန္တရိတာတည်း။

အာဒေါ သောယေဝ ယော အန္တေ၊ မဇ္ဈိမဿာဒိ မဇ္ဈိမော၊
သိဒ္ဓန္တာဒိသု ဝတ္တန္တံ၊ အသင်္ခတပဒံ ဝဒ။

ယော - အကြင်ဝတ္ထုသည်၊ အန္တေ-အဆုံး၌၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏၊) သော
ယေဝ-ထိုဝတ္ထုသည်ပင်လျှင်၊ အာဒေါ-အစ၌၊ (ဟောတိ-၏၊) မဇ္ဈိမဿ-
အလယ်ဖြစ်သောဝတ္ထု၏၊ အာဒိ - အစသည်၊ မဇ္ဈိမော - အလယ်သည်၊
(ဟောတိ-ဖြစ်၏၊) သိဒ္ဓံ- ထင်ရှားသော၊ တာဒိသု- အရိယာတို့၌၊ ဝတ္တန္တံ-
ဖြစ်သော၊ အသင်္ခတပဒံ-နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝဒ-ဆိုပါလော။ [ဤကား ဝှက်သည်ကို
မသိသူပေးအပ်သော အနက်။]

အနက်မှန်။ ။အာဒေါ-အစ၌၊ သောယေဝ-သ အက္ခရာသည်သာလျှင်၊
(ဟောတိ-ဖြစ်၏၊) အန္တေ- အဆုံး၌၊ ယော-ယ အက္ခရာသည်၊ (ဟောတိ-
ဖြစ်၏၊) မဇ္ဈိမဿ-မဇ္ဈိမသဒ္ဓါ၏၊ အာဒိ- အစဖြစ်သော မ အက္ခရာသည်၊ မဇ္ဈိ
မော - အလယ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ သိဒ္ဓန္တာဒိသု- သိခြင်း၊ အယု၊ အခါ
စသည်တို့၌၊ ဝတ္တန္တံ-ဖြစ်သော၊ အသင်္ခတပဒံ-ပရမတ်မဟုတ်ပညတ်ဟူသော
ပုဒ်ကို၊ ဝဒ-ဆိုပါလော။ [ဤကား “သမယ” ဟူသောနာမည်ကို ဝှက်ကြောင်း
သိသူပေးအပ်သော အနက်မှန်။]

အာဒေါ ရာဇေတျဇီရက္ခိ၊ ပတ္ထိဝေါ ကောပိ ဂိယတေ၊
သနာတနောစ နေဝ သော၊ ရာဇာ နာပိ သနာတနော။

[ကဗျဒဿ] ဟေအဇီရက္ခိ - တောင်မြောက် လေးပါး၊ ကြည့်သော
အားဖြင့်၊ လှုပ်ရှားသောမျက်လုံးရှိသော အိုသတို့သွီး၊ ကောပိ-တစုံတခုလည်း
ဖြစ်သော၊ ပတ္ထိဝေါ-ပတ္ထိဝသဒ္ဓါဖြင့် သိအပ်သော၊ အာဒေါ-ရှေးဥျးစွာသော၊
ရာဇာ-မင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တထာ-ထို့အတူ၊ သနာတနောစ- မြဲလည်း
မြဲ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နာမေန-အမည်အားဖြင့်၊ ဂိယတေ-ရွတ်ဆိုအပ်၏၊ ကိန္တု-
စင်စစ်သော်ကား၊ အသော - ထိုမင်းသည်၊ ဝတ္ထုတော - သဘောအားဖြင့်၊
နေဝရာဇာ- မင်းလည်းမဟုတ်၊ အတော - ထို့ကြောင့်၊ သော - ထိုသူသည်၊
ကော-အဘယ်သူနည်း။ [ဤကား ပုစ္ဆာနှင့်တကွအလိုမရှိအပ်သောအနက်။]

အနက်မှန်။ ။အဇီရက္ခိ- တောင်မြောက်လေးပါး ကြည့်သောအားဖြင့်
လှုပ်ရှားသော မျက်လုံးရှိသော အို သတို့သွီး၊ ကောပိ - တစုံတခုလည်း
ဖြစ်သော၊ ပတ္ထိဝေါ - မြေ၏အထူးဖြစ်သော၊ ဝါ - မြေမှဖြစ်သောအရာကို၊
အာဒေါ-အမည်၏အစ၌၊ ရာဇာတိ-ရာဇာဟူသော သဒ္ဓါကို၊ ဂိယတေ-ရွတ်ဆို
အပ်၏၊ သ - ထို ဝတ္ထုသည်၊ အတနော - တနသဒ္ဓါမှ ကင်းသည်လည်း၊ န
ဟောတိ-မဖြစ်၊ အသော-ထိုဟာသည်၊ နေဝရာဇာ-မင်းလည်းမဟုတ်၊ သနာ
တနော - မြဲသည်၊ နာပိဟောတိ - ဖြစ်လည်းမဖြစ်။ [ဤကား “ရာဇာတန-
လွန်ပင်” ၏ အမည်ကို ဝှက်မှန်း သူ ပေးအပ်သောအနက်၊ ရာဇာတနကို
“ဝိယာလ” ဟု ထောမနိဓိဖွင့်သည်။]

ဒုမဂ္ဂယာယ ဥပ္ပန္နော၊ ဇာတော ပဏ္ဍရကေတုနာ၊
ကေတုဟာ ကေတုနာယေဝ၊ မဟာကေတုံ ပဓံသတိ။

ဒုမဂ္ဂယာယ - ကောသမ္ဗိမြို့၌၊ ဝါ-သစ်ပင်၏ အမည်ရှိသောမြို့၌၊ ဥပ္ပန္နော-
မွေးဖွားသော၊ ပဏ္ဍရကေတုနာ- ဖြူစင်သော ပညာရှိသော မြတ်စွာဘုရား
ကြောင့်၊ ဝါ-ဖြူသော မှန်ကင်းကြောင့်၊ ဇာတော- ရဟန်းဖြစ်သော၊ ကေတု
ဟာ - မာနကို ပယ်တတ်သော ကောဏ္ဍည မထေရ်သည်၊ ဝါ မှန်ကင်းကို
ပယ်တတ်သောသူသည်၊ ကေတုနာ-ပညာဖြင့်၊ ဝါ- မှန်ကင်းဖြင့်၊ မဟာကေ
တုံ-ကိလေသာကို၊ ဝါ-ကြီးသော မှန်ကင်းကို၊ ပဓံသတိ-ဖျက်ဆီး၏။ [ဤ၌
ဝါ-အနက်တို့သည် ကောသမ္ဗိမြို့၏ နာမည်ကို ဝှက်မှန်းမသိ၍ ပေးအပ်သော
အနက်များတည်း။]

၁၀။ နိဘူတာ ပဟေလီ ။ ။ အနက်တူ ပေးနိုင်သော သဒ္ဒါတို့ဖြင့်
အထင်မှားအောင်ဝှက်၍ စီကုံးအပ်သော ပဟေလီတည်း။ [ဂါထာ၌ပြုမည့်
“ ဓာဝန္တံ ဥဒယာ အတ္ထံ၊ မုဟုတ္တံ န နိဝတ္တတိ ” တို့သည် လ- နေ အနက်ကို
လည်း ဟော၏၊ လ-နေနှင့်လည်း ဆိုင်၏၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ (အသက်) နှင့်လည်း
ဆိုင်၏။]

[ဆောင်း] အနက်တူသဒ္ဒါ၊ ဖေါပြုကာဖြင့်၊ လိုရာအနက်၊ ဖုံးကွယ်ဝှက်၊
မှတ်ချက် နိဘူတာတဲ့တည်း။

ဓာဝန္တံ ဥဒယာ အတ္ထံ၊ မုဟုတ္တံ န နိဝတ္တတိ၊
န စန္ဒမဏ္ဍလံ တေံ၊ နာပိ အာဒိစ္စမဏ္ဍလံ။

ဥဒယာ - ထွက်သည်မှ၊ ယာဝအတ္ထံ - ဝင်သည်တိုင်အောင်၊ ဓာဝန္တံ -
ပြေးသွားသောဝတ္ထုသည်၊ မုဟုတ္တံ-တခဏမျှ၊ န နိဝတ္တတိ-နောက်သို့မဆုတ်၊
တေံ-ထိုဝတ္ထုသည်၊ န စန္ဒမဏ္ဍလံ-လဝန်းလည်းမဟုတ်၊ နာပိ အာဒိစ္စမဏ္ဍလံ-
နေဝန်းလည်းမဟုတ်။ [ဤကား ဝှက်သည်ကိုမသိ၍ ပေးအပ်သော အလိုမရှိ
အပ်သော အနက်တည်း။]

အနက်မှန် ။ ။ ဥဒယာ - ပဋိသန္ဓေမှ၊ ယာဝအတ္ထံ- စုတိတိုင်အောင်၊
ဓာဝန္တံ-ပြေးသွားသော အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေသည်၊ မုဟုတ္တံ-တခဏမျှ၊ န နိဝတ္တ
တိ- နောက်သို့မပြန်၊ တေံ-ထို အသက် ဇီဝိတိန္ဒြေသည်၊ န စန္ဒမဏ္ဍလံ- လ, ဝန်း
လည်းမဟုတ်၊ နာပိ အာဒိစ္စမဏ္ဍလံ-နေဝန်းလည်းမဟုတ်။ [ဤကား အလိုရှိ
အပ်သော အနက်တည်း။] ဤ၌ အလိုရှိအပ်သော အသက် ဇီဝိတိန္ဒြေဟူသော
အနက်၊ အလိုမရှိအပ်သော လ, နေ, စသော အနက်တပါး ရှိသောကြောင့်
နိဘူတာ ပဟေလီမည်၏။

ဟတဒဗ္ဗံ မံနံ စတွာ, ဓနဝန္တံ ဝဇန္တိကာ၊
နာနာဘဂီ သမာကဋ္ဌ-လောကာ ဝေဿာ နဒုဒ္ဓရာ။

[ကဗျဒဿ] နာနာဘဂီသမာကဋ္ဌ လောကာ- အထူးထူးအပြားပြား များစွာတင့်တယ်သော အပြုအမူတို့ဖြင့် ဆွင်အပ်သော လူရှိကုန်သော၊ ဝါ- လူတို့ကို ဆွင်တတ်ကုန်သော၊ ဒုဒ္ဓရာ- ဆောင်နိုင်ခဲ့ကုန်သော၊ ကာ-အဘယ် သို့သော အမည်ရှိသော မိန်းမတို့သည်၊ ဟတဒဗ္ဗံ-ပျက်စီးသော ဥစ္စာရှိသော၊ နရံ-လူကို၊ စတွာ-စွန့်၍၊ ဓနဝန္တံ-ဥစ္စာရှိသောသူ၏အထံသို့၊ ဝဇန္တိ-သွားကြ ကုန်သနည်း၊ န ဝေဿာ-ပြည့်တန်ဆာမတို့လည်းမဟုတ်ကြကုန်၊ တာ-ထိုသူတို့ သည်၊ ကာ-အဘယ်သူတို့နည်း။ [ဤကား ဝှက်သည်ကိုမသိ၍ ပေးအပ်သော အလိုမရှိအပ်သော အနက်တည်း။]

နာနာဘဂီ သမာကဋ္ဌ လောကာ - အထူးထူးသော လှိုင်းရှိသော ရေဖြင့် ဆွင်အပ်သော လူရှိကုန်သော၊ ဒုဒ္ဓရာ- တောင်မှ ခဲယဉ်းစွာ စီးလာကြကုန် သော၊ နဇ္ဇော - မြစ်တို့သည်၊ ဟတဒဗ္ဗံ- ဆောင်အပ်ပြီးသော အထည်ဝတ္ထု ရှိသော၊ နရံ-လူနှင့်တူသော တောင်ကို၊ စတွာ-စွန့်၍၊ ဓနဝန္တံ- သမုဒြာသို့ သာလျှင်၊ ဝဇန္တိ-သွားကြကုန်၏၊ တာ-ထိုဟာတို့သည်၊ ကာ-အဘယ်ဟာတို့ နည်း။ အဖြေကား - တောင်ကျမြစ်တည်း။ [ဤ၌ ဝိသေသနချင်း တူ၍ ပြည့်တန်ဆာမကဲ့သို့ မှတ်ထင်ဘွယ် ရှိသော်လည်း “နဝေဿာ-ပြည့်တန်ဆာမ မဟုတ် ” ဟု ဆိုခြင်းကြောင့် တောင်ကျမြစ်ဟူ၍ သိအပ်၏။] ဤပဟေလီကို “နေခံ၌လာမည့် သမာသရုက္ခိအလင်္ကာနှင့် သဘောတူသည်” ဟု ကဗျဒဿ ဦကာ ဆိုသတတ်။

ဥပေတိ ကမ္မံ ပရိပုစ္ဆမာနေော, ကုသလံ အတ္ထုပသဗ္ဗိတံ၊
န ဇီဝတိ န မတော န ပရိနိဗ္ဗုတော, ကတမံ တံ ဝဒန္တိ ဗုဒ္ဓါ။

ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကုသလံ- အပြစ်မရှိသော၊ အတ္ထုပသဗ္ဗိတံ- အကျိုးနှင့်စပ်သော၊ ကမ္မံ- ပုစ္ဆာကို၊ ပရိပုစ္ဆမာနေော- မေးလျက်၊ ဥပေတိ- ကပ်၏၊ န ဇီဝတိ - အသက်ရှိသောသူလည်း မဟုတ်၊ န မတော- သေသော သူလည်း မဟုတ်၊ န ပရိနိဗ္ဗုတော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံသောသူလည်း မဟုတ်၊ တံ-ထို ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ကတမံ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဗုဒ္ဓါ - ဘုရားရှင်တို့သည်၊ ဝဒန္တိ - မိန့်တော်မူကြကုန်သနည်း။ [ဤ ဝါထာအဖြေကား နိမ္မိတ ဘုရားတည်း။]

၁၁။ သမာနသဒ္ဓါပဟေလီ။ ။အနက်တူကို ဟောနိုင်သော ဝေ ဝုစ် ပရိယာယ် စကားလှယ်သဒ္ဓါဖြင့် တူရာအနက်ကို ဝှက်သော ပဟေလီတည်း။ [မြေပြင်၌ ပြန့်နှံ့သော ကျော်စောခြင်းရှိသောကြောင့် “ ယသောဓရာ ” ဟု

အမည်ရသော မိဖုရားကို “ကိတ္တိ မဟိ” ဟု၎င်း၊ ကပိလဝတ္ထုကို “ကဋ္ဌာရတ္ထ” ဟု၎င်း၊ ပဓာနကို “ဥတ္တမ” ဟု၎င်း ပရိယာယ်သဒ္ဒါဖြင့် ဝှက်ထားသည်။]

[ဆောင်] ပရိယာယ်သဒ္ဒါ၊ ဖော်ပြကာဖြင့်၊ လိုရာအနက်၊ ဖုံးကွယ်ဝှက်၊ မှတ်ချက်သမာန သဒ္ဒါတည်း။

ဒေဝိ ကိတ္တိမဟိနာမံ၊ ကဋ္ဌာရတ္ထဝယံ ပုရံ၊
ဟိတွာ နသရိ သောမိရော၊ ကရောန္တော မုတ္တမဝယံ။

ကိတ္တိမဟိနာမံ- ယသောဓရာ အမည်ရှိသော၊ ဒေဝိ-မိဖုရားကို၎င်း၊ ကဋ္ဌာရတ္ထဝယံ-ကပိလဝတ္ထုမည်သော၊ ပုရံ-မြို့တော်ကို၎င်း၊ ဟိတွာ-စွန့်၍၊ ဥတ္တမဝယံ-ပဓာနမည်သော ဒုတ္တရစရိယာ ကျင့်ခြင်းကို၊ ကရောန္တော - ပြုတော်မူသော၊ သောမိရော - ထို သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဘုရားအလောင်း ပညာရှိသည်၊ နသရိ-အောက်မေ့တော်မမူ။ [“ကရောန္တော ဥယျာမဝယံ” ဟု မူကွဲရှိ၏။]

ဇိတ ပကဋ္ဌကေ သချော၊ ယော တဝါဘူမိသာဝယော၊
သမာပန္န ပဘူတောတ္တံ၊ ကရောတိ ကလဘာသိဏိ။

[ကဗျဒေသ] ဟေ ကလဘာသိဏိ- ညှဉ်းညှဉ်း သာသာ ဆိုတတ်စွာ သော အို အိမ်ရှင်မ၊ ဇိတပကဋ္ဌကေသချော-ပဝါလဟူသော အမည်ကဲ့သို့သော အမည်ရှိသော သတို့သမီးကို အောင်ပြီးသော၊ တဝ-သင်၏၊ အဘူမိသာဝယော- အဓရာဟူသော အမည်နှင့် တူသော အမည်ရှိသော၊ ယော - အကြင်နှုတ်ခမ်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ သော- ထိုနှုတ်ခမ်းသည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ့၊ မံ-ငါကို၊ ပဘူတောတ္တံ-လွန်သောလုံ့လကို၊ ကရောတိ-ပြု၏။ [ဤ၌ ရွက်ညွှန်အနက်ဟော ပဝါလကို ပကဋ္ဌ၊ အဓရာကို အဘူမိ (ဓရာနှင့်ဘူမိ အနက်တူ) ဟု လဲလှယ်၍ဆိုသည်။] “ဇလဇတ္တရနာမကော- ပဒုမုတ္တရ အမည်တော်ရှိသော ဘုရား” ဟူရာ၌ ပ ဒု မကို “ဇလဇ” ဟု လဲ၏၊ “ပုပ္ဖနာမော-သုမန အမည်ရှိသော ရဟန္တာ” ၌ သုမနကို “ပုပ္ဖ” ဟု လဲလှယ်၍ ပဟေလီလုပ်ထားသော ပုဒ်များပင်တည်း။

၁၂။ သ မ္ပုဋ္ဌာပ ဟေလီ။ ။ တိုက်ရိုက်ပြောအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် ရှိပါသော်လည်း (အကြောင်းအရာတစ်ခုကို အမှန်အတိုင်းပြောပါသော်လည်း) ကြားရသူ စာကို ကြည့်ရသူတို့ အတွက်မှာ တွေဝေစရာ ယုံမှားစရာသာဖြစ်သော ပဟေလီတည်း။

[ဆောင်] တိုက်ရိုက်ထင်ရှား၊ ပြောဆိုငြားလည်း၊ ယုံမှားဘို့ရာ၊ ဖြစ်သည်သာ၊ သမ္ပုဋ္ဌာတဲ့တည်း။

စတုဒ္ဒိသာမုခါ ဗန္ဓာ၊ စတ္တာရော သိန္ဓဝါ သယံ၊
ပရိဘုဉ္ဇန္တိ နိက္ခိတ္တံ၊ တိဏံ မဇ္ဈေ ယထာသုခံ။

စတုဒ္ဒိသာမုခါ-အရပ်လေးမျက်နှာသို့ မျက်နှာမူကုန်လျက်၊ ဗန္ဓာ-ဖွဲ့ချည်၍ ထားအပ်ကုန်သော၊ စတ္တာရော သိန္ဓဝါ- လေးကောင်သော မြင်းတို့သည်၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ နိက္ခိတ္တံ-ထားအပ်သော၊ တိဏံ-မြက်ကို၊ ယထာသုခံ-အလို ရှိတိုင်း၊ သယံ- မိမိတို့ကိုယ်တိုင်၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ- စားကြကုန်၏။ [“ အရပ်လေး မျက်နှာ၌ မျက်နှာမူလျက်တည်ကြသည်” ဟု ဆိုသဖြင့် “မြင်း ၄ စီး အမြီးချင်း ဆိုင်လျက် တည်ကြသည်” ဟု ယုံမှားစရာရှိ၏။ အမှန်ကား-ခေါင်းချင်းဆိုင် လျက် တည်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အလယ်မှာချထားသော မြက်ကို ချမ်းသာ စွာ စားနိုင်ကြသည်။]

သယနိယေ ပရာဝတျ၊ သယိတာ ကာမိနော ကုဓာ၊
တထေဝ သယိတာ ရာဂါ၊ သေရံ မုခံ အစုမ္မထ။

[ကာဗျဒဿ] သယနိယေ- အိပ်ရာ၌၊ ကုဓာ-စိတ်ဆိုးကုန်သည်ဖြစ်၍၊ ပရာဝတျ-ဝဲလှည့်ယာလှည့်၊ ပြောင်းပြန်လှည့်၍၊ သယိတာ-အိပ်ကြကုန်သော၊ ကာမိနော-သွီးခင်ပွန်းတို့သည်၊ တထေဝ-ထိုအိပ်မြဲတိုင်းသာလျှင်၊ သယိတာ၊ အိပ်ကြကုန်လျက်၊ ရာဂါ-တပ်မက်ခြင်းကြောင့်၊ မုခံ-မျက်နှာကို၊ သေရံ-အလို ရှိတိုင်း၊ အစုမ္မထ - စုတ်ကြကုန်ပြီ။ [ဤ၌ “ ပြောင်းပြန်လှည့် ” ဟု ဆိုသဖြင့် “ကျောချင်း ယှဉ်သည် ” ဟု ထင်မှားစရာရှိ၏။ အမှန်အားဖြင့် မျက်နှာချင်း ယှဉ်ကာ တယောက်က ယာဘက်လှည့် , တယောက်က ဝဲဘက် လှည့်ခြင်း သာတည်း။]

မဇ္ဈေ ယထာ သမုဒ္ဒဿ ဦမိ နော၊ ဇာယတိ ဌိတောဟောတိ၊
ဧဝံ ဌိတော အနေဇဿ၊ ဥဿဒံ ဘိက္ခု နကရေယျ ကုဟိဉ္ဇိ။

ပါဠိတော်။ ။ သမုဒ္ဒဿ-သမုဒြာ၏၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ဦမိ-လှိုင်းသည်၊ နောဇာယတိ - မဖြစ်၊ ဌိတော - တည်သည်၊ ဟောတိယထာ - ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဌိတော-တည်သည်၊ အနေဇော-တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည်၊ အဿ- ဖြစ်ရာ၏၊ ကုဟိဉ္ဇိ - တစုံတခုသော အရပ်၌၊ ဥဿဒံ-ကိလေသာ စသော ခုနစ် ပါးသော တရားကို၊ နကရေယျ - မပြုရာ။ [ဤ၌ “ သမုဒြာအလယ် လှိုင်းမရှိ ” ဟူသော စကားအရ “ သမုဒြာ၏ ရေပြင်အလယ် ” ဟု ထင်မှားစရာ ရှိ၏။ အမှန်မှာ- ယူဇနာ ရှစ်သောင်း ၄ ထောင် အနက်ဝယ် အောက် ၄ သောင်း၌ ငါးများကြောင့် ရေလှုပ်ရှား၏၊ အဘက်ပိုင်း ၄ သောင်း၌လည်း လေကြောင့် ရေလှုပ်ရှား၏၊ အလယ် ၄ ထောင်၌ကား လှိုင်းမရှိဘဲ ငြိမ်သက်သည် - ဟု ဆိုလိုသည်။]

၁၃။ ပါရိဟာရိကီ ပဟေလီ။ ။နာမည် တခုအတွက် အစပ်သမ္ပန် များစွာပါရှိရသော ပဟေလီတည်း။ ပြုလတ်ပုံစံ၌ ဘုရားရှင်ဟူသော နာမည် အတွက် “ဇိဝနဇာနန္ဒကရပန္နုဿ- ကြာ၏+နှစ်သက်ခြင်းကို ပြုတတ်သော နေမင်း၏+အဆွေဖြစ်တော်မူသော ဘုရား၏ ” ဟု အစပ်သမ္ပန်တွေများ၏။ “ပုညာရိက္ခယဂေါစရေ- ကုသိုလ်၏+ရန်သူဖြစ်သော အကုသိုလ်၏+ ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော မဂ်ဖိုလ်”ဟူရာ၌လည်း ထို့အတူပင်၊ မိမိ၏နှမကိုပင် “အဘိုး၏+သွီး၏+သွီး”ဟု ပြောရာ၌လည်း နည်းတူ။

[ဆောင်] တခုနာမံ၊ ပြောပြရန်၌၊ သမ္ပန်အစပ်၊ များစွာထပ်ဘိ၊ ပါလျက်ရှိ၊ ပါရိဟာရိကီတည်း။

ဇနော ဇိဝနဇာနန္ဒ၊ ကရပန္နုဿ ဘာသိတံ၊
သက္ကရောန္တောဝ ပပွေတိ၊ ပုညာရိက္ခယ ဂေါစရေ။

ဇိဝနဇာနန္ဒကရပန္နုဿ - ရေမှဖြစ်သောကြာ၏ နှစ်သက်ခြင်းကို ပြုတတ်သော နေမင်း၏ အဆွေဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဘာသိတံ-တရားတော်ကို၊ သက္ကရောန္တောဝ - ပူဇော်သော၊ ဇနောဝ - သတွာသည်သာလျှင်၊ ပုညာရိက္ခယဂေါစရေ - ကုသိုလ်၏ ရန်သူဖြစ်သော အကုသိုလ်၏ ကုန်ရာ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော မဂ်ဖိုလ်တို့သို့၊ ပပွေတိ-ရောက်၏။

ဝိဇိတတ္တဘဝဒေသ၊ ဂုရုပါဒဟတော ဇနော၊
ဟိမပဟာမိတ္တမံရေ၊ ဗျတ္တံ ဗျောမာဘိနန္ဒတိ။

[ကဗျာဿ] ဝိဇိတတ္တဘဝဒေသဂုရုပါဒဟတော-ဂဠုန်သည် အောင်အပ်သော သိကြားမင်း၏သားဖြစ်သော အဇ္ဈန၏ အဘဖြစ်သော နေမင်း၏ အရောင်ဖြင့် ခတ်အပ်သော၊ ဇနော-လူအပေါင်းသည်၊ ဟိမပဟာမိတ္တမံရေ- အချမ်းကို ပယ်တတ်သော မီး၏ ရန်သူဖြစ်သော ရေကို ဆောင်တတ်သော မိုဗ်းတို့ဖြင့်၊ ဗျတ္တံ-ခြံရံအပ်သော၊ ဗျောမံ-ကောင်းကင်ကို၊ အဘိနန္ဒတိ-အလိုရှိ၏။ [ဤ၌ “နေ - ဟူသော အနက်၊ မိုဗ်း - ဟူသော အနက်” တခုအတွက် သမ္ပန်များစွာ ပါရှိလေသည်။]

၁၄။ ဧကန္တန္တာပဟေလီ ။ ။ တည်တတ်သော (အာဓေယျ) အနက် တဘက်ကိုသာပြု၍၊ တည်ရာ အာဓာရတဘက်ကို ဖုံးဝှက်ထားသော ပဟေလီ။

[ဆောင်] တည်တတ်အနက်၊ တဘက်ပြုကာ၊ တည်ရာတဘက်၊ ဖုံးကွယ်ဝှက်၊ မှတ်ချက် ဧကန္တန္တာတည်း။

နဂဏှာတိ မဟန္တိပိ, သဒ္ဓိ နစ ဝိဘူသနံ၊
စတုပ္ပဒဿ ကဿာပိ, ကဏ္ဍောယံ နကိလာဖလော။

ကဿာပိ - တစုံတခုလည်းဖြစ်သော၊ စတုပ္ပဒဿ - အခြေလေးချောင်း ရှိသော သတ္တု၏၊ ကဏ္ဍော-နားသည်၊ မဟန္တိပိ-ကြီးသည်လည်းဖြစ်သော၊ သဒ္ဓိ-အသံကို၊ နဂဏှာတိ-မယူနိုင်၊ ဝိဘူသနံစ - တန်ဆာကိုလည်း၊ နဂဏှာ တိ-မယူနိုင်၊ အယံကဏ္ဍော- ဤနားသည်၊ အဖလော-အကျိုး မရှိသည်၊ န ဟောတိကိလ-မဖြစ်သတတ်။ [အဖြေကား-“အဿကဏ္ဍ-မြင်းနားပင်”ခေါ် သစ်ပင်တမျိုးတည်း၊ နား၏တည်ရာ“အဿ-မြင်း”ဟူသော တဘက်အနက် ကို ဝှက်၍, နားဟူသော အာဓေယျ တဘက်ကိုသာ ဖော်ပြထားသည်။]

န ဖုသတျာယုခံ ဇာတု, န ထိနံ ထနမဏ္ဍလံ၊
အမနုဿဿ ကဿာပိ, ဟတ္ထောယံ နကိလာဖလော။

[ကဗျဒဿ] ကဿာပိ-တစုံတယေခံလည်းဖြစ်သော၊ အမနုဿဿ- လူမဟုတ်သူ၏၊ ဟတ္ထော-လက်သည်၊ ဇာတု-စင်စစ်၊ အာယုခံ-လက်နက် ကို၊ န ဖုသတိ-မထိ မကိုင်၊ ထိနံ- မိန်းမတို့၏၊ ထနမဏ္ဍလံ-သားမြိတ်ဝန်းကို၊ န ဖုသတိ-မထိ မကိုင်၊ အယံ- ဤလက်သည်၊ အဖလော- အကျိုး မရှိသည်၊ နဟောတိ ကိလ- မဖြစ်သတတ်။.... [အဖြေကား- “ဂန္ဓဗ္ဗဟတ္ထ-သစ်သား မျောက်လက်”တည်း၊ ဤ၌“ဟတ္ထ”ဟူသော အဓေယျကိုသာဖော်၍ “ဂန္ဓဗ္ဗ” ဟူသော တည်ရာကိုဝှက်ထားသည်၊ “ဂန္ဓဗ္ဗဟတ္ထနာတိ-နှာနတိတ္ထေ ထပိ တေန ဒါရုမယဟတ္ထေန၊ - စူဠဝါ, ခုဒ္ဒကဝတ္ထု၊ ခန္ဓက ဋ္ဌကထာ၊ စံကျောင်း နိဿယ၌ “ဂန္ဓဗ္ဗဟတ္ထ-ကြက်ဆူပင်”ဟု လည်းပေးသည်။]

ပုဏ္ဏံ နဒိံ ယေနစ ပေယျံမာဟု,
ဇာတံ ယဝံ ယေနစ ဂယုမာဟု၊
ဒူရံ ဂတံ ယေနစ အဂ္ဂယန္တိ,
သော တျာဘတော ဟန္တစ ဘုဇ္ဇ မြာဟ္မဏ။

ပုဏ္ဏံ-ရေပြည့်သော၊ နဒိံ-မြစ်ကို၊ ယေန - အကြင်သတ္တုဖြင့်၊ ပေယျံစ- ပေယျ ဟူ၍လည်း၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်၏၊ ဇာတံ-ကောင်းစွာ ဖြစ်ပွားသော၊ ယဝံ - မုယောပင်ကို၊ ယေန - အကြင်သတ္တုဖြင့်၊ ဂယုစ - ဂယု ဟူ၍လည်း၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်၏၊ ဒူရံဂတံ-အဝေးသို့သွားသောသူကို၊ ယေန- အကြင် သတ္တုဖြင့်၊ အဂ္ဂယန္တိစ - အဂ္ဂယဟူ၍လည်း၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်၏၊ သော- ထိုဝတ္ထုကို၊ တေ-သင်ပုရောဟိတ်ဘို့၊ အာဘတော-ပို့လိုက်အပ်၏၊ မြာဟ္မဏ-

ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏား၊ ဟန္တုစ-ယူလည်း ယူလော့၊ ဘုဉ္ဇုစ-စားလည်း စားလော့။
ဤ၌ ပြည့်သော မြစ်ကို “ ကာကပေယျ - ကျီးသောက်နိုင်သော ရေရှိသော
မြစ် ” ဟု ခေါ်၏။ ကောင်းသော ကောက်ပင်ကို “ကာကဂုယျ-ကျီးဝှက်” ဟု
ခေါ်၏။ ကျီးသာသည်ကို “ကာကာဝှယ-ကျီးခေါ်သည်” ဟု ခေါ်၏။ ဤသို့
“ကာက” ဟူသော တဘက်ကို ဝှက်ထားသည်။

နစာပိ ဥတ္တိ နစပန ကမ္မဝါစာ၊
န စေ ဟိ ဘိက္ခူတိ ဇိနော အဝေါစ၊
သရဏဂမနမ္ပိ နစ တဿ အတ္ထိ၊
ဥပသမ္ပဒါစဿ အကုပ္ပါ။
ပဉ္စာမေသာ ကုသလေဟိ စိန္တိဟာ။

ပရိဝါပါဒ္ဓိတော်။ ။ (ယဿ-အကြင်သူ၏၊ ဥပသမ္ပဒါယံ-ပဉ္စင်းအဖြစ်
၌၊) နစာပိ ဥတ္တိ - ဥတ်လည်း မပါ။ နစ ပန ကမ္မဝါစာ - ကမ္မဝါစာလည်း
မပါ။ ဇိနော-မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဧဟိဘိက္ခူတိ-“ဧဟိဘိက္ခူ” ဟူ၍လည်း၊
နစ အဝေါစ-ခေါ်တော်မမူ၊ တဿ-ထိုသူ၏၊ သရဏဂမနမ္ပိ-သရဏဂုံဖြင့်ပဉ္စင်း
အဖြစ်သည်လည်း၊ နစ အတ္ထိ-မရှိ၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဥပသမ္ပဒါ- မြင့်မြတ်သော
ပဉ္စင်းအဖြစ် သည်လည်း၊ အကုပ္ပိ - မပျက်စီး၊ သောပဉ္စာ - ဤ ပြဿနာကို၊
ကုသလေဟိ - ဝိနည်းကျမ်းကျင် ، ပညာရှင်တို့သည်၊ စိန္တိဟာ - စဉ်းစားကြံစီ
အပ်၏။ အဖြေကား - မိထွေးတော် ဂေါတမီ၏ ရဟန်းဖြစ်ကြောင်း ဥပ
သမ္ပဒါတည်း၊ ဤ၌ တည်ရာဖြစ်သော ဂေါတမီကို ဝှက်ထားသတတ်။

၁၅။ ဥဘယ ဋ္ဌန္တာပဟေလီ ။ ။ တည်ရာ အနက် , တည်တတ်သော
အနက် ၂ ဘက်လုံးကို ဝှက်သော ပဟေလီတည်း၊ ပုံစံဝယ် အလိုရှိအပ်သော
အနက်၌ “ရေ” ဟူသော တည်ရာကို၎င်း၊ ပဒုမ္မာကြာဟူသော တည်တတ်သော
ဝတ္ထုကို၎င်း ၂ ဘက်လုံးဝှက်သည်။

[ဆောင်] တည်တတ် တည်ရာ , နှစ်ဖြာအနက် , ဖုံးကွယ်ဝှက်,
မှတ်ချက် ဥဘယဋ္ဌန္တာတည်း။

အလံ ကရောန္တော ဘုဝနံ , သသိရိကော သဒေဝကံ၊
ကသ္မိံ သဉ္စာတသံဝဇ္ဇေါ , ကော န ကေနုပလိမ္ပတိ။

သသိရိကော-အသရေရှိသော၊ သဒေဝကံ-နတ်နှင့် တကွသော၊ ဘုဝနံ-
ဘုံသုံးပါးကို၊ အလင်္ကာရောန္တော-တန်ဆာဆင်သော၊ ကသ္မိံ-အဘယ်အရပ်၌၊

သဉ္ဇာတသံဝဒ္ဓေါ- မွေးဖွား၍ ကြီးသော၊ ကော- အဘယ်သူသည်၊ ကေန- အဘယ်ဝတ္ထုနှင့်၊ န ဥပလိမ္ပတိ-မလိမ်းကျံသနည်း။ [ဤကား ဝှက်သည်ကို မသိသူ ပေးအပ်သော အနက်။]

အနက်မှန်။ ။သသိရိကော-သိရိ နတ်သွီးရှိသော၊ ဝါ-သိရိနတ်သွီး၏ နေရာဖြစ်သော၊ သဒေဝ (သဒါဒေဝ) -အခါခပ်သိမ်းသာလျှင်၊ ဘုဝနံ-မိမိ၏ ဖြစ်ရာဖြစ်သော၊ ကံ-ရေကို၊ အလင်္ကရောန္တော-တန်ဆာဆင်သော၊ ကသ္မိ- ရေ၌၊ သဉ္ဇာတသံဝဒ္ဓေါ-ဖြစ်၍ ကြီးပွားသော၊ ကော-အဘယ်ဝတ္ထုသည်၊ ကေန- ရေနှင့်၊ န ဥပလိမ္ပတိ - မလိမ်းကျံသနည်း။ [ဤကား ဝှက်သည်ကို သိသူ ပေးအပ်သော အနက်။]

ကေန ကော သဟ သမ္ဘူယ၊ သဗ္ဗကာရိယေသု သန္နိမိ°၊
လဒ္ဓါဘောဇနကာလေတု၊ ယဒိ ဒိဋ္ဌော နိရဿတေ။

[ကာဗျဒဿ] ကော- အဘယ်ဝတ္ထုသည်၊ ကေန-အဘယ်ဝတ္ထုနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ သမ္ဘူယ-အတူတကွဖြစ်၍၊ သဗ္ဗ ကာရိယေသု-အလုံးစုံသော အမှုကိစ္စ တို့၌၊ သန္နိမိ° - စုဝေးခြင်းကို၊ လဒ္ဓါ - ရ၍၊ ဘောဇန ကာလေ- စားသောက်ရာအခါ၌၊ ယဒိဒိဋ္ဌော-အကယ်၍ မြင်အပ်သည်ဖြစ်အံ့၊ နိရဿတေ- ပစ်ပယ်အပ်သနည်း။ [ဤကား ဝှက်သည်ကို မသိသူပေးအပ်သော အနက်၊ ဤ၌ တည်ရာဥျးခေါင်း၊ တည်တတ်သော ဆံပင် ၂ ပါးကို ဝှက်သည်။]

အနက်မှန်။ ။ကော- ဆံပင်သည်၊ ကေန-ဥျးခေါင်းနှင့်၊ သဟ- အတူ၊ သမ္ဘူယ - ဖြစ်၍၊ သဗ္ဗကာရိယေသု - အလုံးစုံသော အမှုကိစ္စတို့၌၊ သန္နိမိ° - စုဝေးခြင်းကို၊ လဒ္ဓါ- ရ၍၊ ဘောဇန ကာလေ - စားသောက်ရာ ကာလ၌၊ ယဒိ ဒိဋ္ဌော-အကယ်၍ မြင်အပ်သည်ဖြစ်အံ့၊ (တဒါ-ထိုအခါ၌၊) နိရဿတေ- ပစ်ပယ်အပ်၏။ [ဤကား ဝှက်သည်ကိုသိ၍ ဖော်အပ်သော အနက်။] ကဿ (မတ္တကဿ) - ဥျးထိပ်၏+ အယံ - ဥစ္စာတည်း၊ ကော- ဥျးထိပ်၏ ဥစ္စာ၊ ဝါ-ဆံပင်။

တေလံ မရံ ဖာဏိတဉ္ဇာပိ သပ္ပိ°၊
သာမံ ဂဟေတွာန နိက္ခိပေယျ၊
အဝိတိဝတ္ထေ သတ္တာဟေ သတိ၊
ပစ္စယေ ပရိဘုဉ္ဇန္တဿ အာပတ္တိ၊
ပဉ္ဇာမေသာ ကုသလေဟိ စိန္တိတာ။

ပရိဝါ ပါဒ္ဓိတော်။ ။တေလံ - ဆီကို၎င်း၊ မရံ - ပျားရည်ကို၎င်း၊ ဖာဏိတဉ္ဇာပိ-တင်လဲကို၎င်း၊ သပ္ပိ°-ထောပတ်ကို၎င်း၊ သာမံ- ကိုယ်တိုင်

ဂဟေတွာ-အကပ်ခံယူ၍၊ နိက္ခိပေယျ-ထားရာ၏။ သတ္တံာဟေ-၇ ရက်သည်။ အဝိတ်ဝတ္ထေ-မလွန်သေးမှီ၊ ပစ္စယေ-သုံးဆောင်သင့်သော အကြောင်းသည်။ သတိ - ရှိပါလျက်၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တဿ - သုံးဆောင်သောရဟန်း၏။ အာပတ္တိ-အာပတ်သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ ဒေဝာပဉ္ဇာ- ဤပြုဿနာကို၊ ကုသလေဟိ-ဝိနည်းကျမ်းကျင်၊ ပညာရှင်တို့သည်။ စိန္တတာ- ကြံစီအပ်၏။ [အဖြေကား- လိင်္ဂပရိဝတ္တနဘိက္ခု (လိင်ပြန်သောရဟန်း) တည်း။ “ လိင်္ဂပရိဝတ္တန + ဘိက္ခု” ၊ ဘက်လုံးကို ဝှက်သည်။]

၁၆။ သံကိဏ္ဍာပဟေလီ။ ။ ပြခဲ့သော ပဟေလီများကို ရော၍ပြထားသော ပဟေလီတည်း။ [ပြုလတ်ပုံစံဝယ် အနက်မှန်ပေးရာ၌ အဖြေကား- “ သမယ ” ပုဒ်တည်း။ “ သိဒ္ဓံ + တာဒီသု ” ဟု ထင်မှတ်ဘို့ရန် သဒ္ဓိစပ်ဖြင့် ဝှက်သောကြောင့် သမာဂတာပဟေလီလည်းပါ၏။ သော- ယော- အသင်္ခတပဒံတို့သည် အကြင်- ထို- အသင်္ခတပုဒ်ဟူသော တခြားအနက်များ၌လည်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့ အခြားအနက်၌ဖြစ်သော သဒ္ဓါဖြင့် လှည့်ပတ်ထားသောကြောင့် ဝဋ္ဋိတာပဟေလီလည်း ပါ၏။ “ သမယ ” ဟူသော အမည်ကို ကြံစီစေခြင်းကြောင့် နာမန္တရိတာပဟေလီလည်း ပါ၏။ ဤသို့ ပဟေလီ ရောထားသောကြောင့် သံကိဏ္ဍာပဟေလီမည်၏။]

[ဆောင်] ပဟေလီအများ၊ နှစ်- သုံးပါး၊ ရောထား သံကိဏ္ဍာ တဲ့တည်း။

အာဒေါ သောယေဝ ယော အန္တေ၊ မဇ္ဈိမဿာဒိ မဇ္ဈိမော၊
သိဒ္ဓန္တာဒီသု ဝတ္တန္တံ၊ အသင်္ခတပဒံ ဝဒ။

အန္တေ-အဆုံး၌၊ ယော- အကြင်ဝတ္ထုသည်။ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ သောယေဝ- ထိုဝတ္ထုသည်ပင်။ အာဒေါ- အစ၌၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ မဇ္ဈိမဿ- အလည်ဝတ္ထု၏။ အာဒိ-အစဖြစ်သော ဝတ္ထုသည်။ မဇ္ဈိမောဝေ - အလည်သည်သာ။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ သိဒ္ဓံ (နိပုဉ္ဇံ)-ပြီးသော၊ တာဒီသု-အရိယာတို့၌၊ ဝတ္တန္တံ-ဖြစ်သော၊ အသင်္ခတပဒံ-အသင်္ခတဟူသော ပုဒ်ကို၊ ဝဒ- ဆိုပါလော။ [ဤကား ဝှက်သည်ကို မသိသူပေးအပ်သော အနက်မှား။]

အနက်မှန်။ ။ အာဒေါ-အစ၌၊ သောယေဝ-သအက္ခရာသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ အန္တေ-အဆုံး၌၊ ယော-ယ အက္ခရာသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

မဇ္ဈိမဿ—မဇ္ဈိမသဒ္ဓါ၏။ အာဒိ—အစဖြစ်သော မ အက္ခရာသည်။ မဇ္ဈိမော-
အလယ်၌ဖြစ်သည်။ ဟောတိ-၏။ သိဒ္ဓန္တောဒိသု-သိခြင်းဟူသောအနက်၊ အယု
ဟူသောအနက်၊ အခါဟူသောအနက် စသည်တို့၌။ ဝတ္ထန္တံ-ဖြစ်သော။ အသ
ဇံတပဒံ - ပရမတ်မဟုတ် ပညတ်ဟူသောပုဒ်ကို။ ဝဒ - ဆိုပါလော။ [ဤကား
ဝှက်သည်ကို သိသူပေးအပ်သော အနက်မှန်။]

သဟယာ သဂဇာ သေနာ, သဘဋ္ဌာယံ န စေ ဇိတာ၊
အမတ္တိကော အယံ မူဠော, သိယက္ခရညောစ နော သုတော။

[ကဏ္ဍဗျာဓိ] သဟယာ—မြင်းနှင့်တကွသော။ သဂဇာ—ဆင်နှင့်တကွ
သော။ သဘဋ္ဌာ -ခြေသည်နှင့် တကွသော။ အယံသေနာ - ဤ စစ်တပ်သည်။
စေ နဇိတာ-အကယ်၍ မအောင်သည်ဖြစ်အံ့။ တဒါ—ထိုအခါ၌။ နော-ငါတို့၏။
သုတော- သားသည်။ အမတ္တိကော - ပစ္စည်းဥစ္စာကို ရခြင်းငှါ မထိုက်သည်။
ဟောတိ-၏။ အတော-ထို့ကြောင့်။ အက္ခရညောစ- မြဟွာကိုသိသော်လည်း။
မူဠော—မိုက်သောသူမည်သည်။ သိယာ - ဖြစ်ရာ၏။ [ဤကား ဝှက်သည်ကို
မသိသူပေးအပ်သော အနက်မှား။] မတ္တသဒ္ဓါ ဥစ္စာအနက်ကို ဟော၏။
အက္ခရသဒ္ဓါ မြဟွာအနက်ကိုဟော၏။

အနက်မှန်။ ။သဟယာ - ဟ အက္ခရာ ယအက္ခရာနှင့်တကွ ဖြစ်သော။
သဂဇာ-ဂ အက္ခရာ ဇ အက္ခရာနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ သဘဋ္ဌာ-ဘ အက္ခရာ ဋ
အက္ခရာနှင့် တကွဖြစ်သော။ သေနာ— မြဟွာနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဝါ— မြဟွာ
စောင့်သော။ အယံ - ဤဝတ္ထုအစဉ်ကို။ စေ နဇိတာ - အကယ်၍ မသိသည်
ဖြစ်အံ့။ နော - ငါတို့၏။ အယံသုတော - ဤသားသည်။ အမတ္တိကော—
အက္ခရာကို ရွတ်ဆိုရာ ကာလကို မသိသည်။ (သမာနော - ဖြစ်လသော်။)
အက္ခရညောပိ - ဗေဒင်ကိုသိသော်လည်း။ မူဠော - မိုက်သောသူမည်သည်။
သိယာ—ဖြစ်၏။ [ဤကား သိသူပေးအပ်သော အနက်မှန်။] ဤ၌ သ အက္ခရာ
ဟ အက္ခရာ စသည်တို့၏အမည်ကို အမျိုးမျိုးကြံစေခြင်းကြောင့် နာမန္တရိတာ
ပဟေလီပါ၏။ စစ်သည်အနက်၌ ထင်ရှားသော သေနာသဒ္ဓါကို အနက်တမျိုး
ရအောင် ကြံစေသောကြောင့် ဝဋ္ဌိတာပဟေလီလည်း ပါသည်။

ဤတွင် ပဟေလီအခဏ်း ပြီး၏။

ဂုဏာဝဓောဓ အခဏ်း

အနုသန္ဓေနှင့် ပဋိညာဉ်

၁၁၆။ သမ္ဘဝန္တိ ဂုဏာ ယသ္မာ၊ ဒေါသာနေဝမတိက္ကမေ၊
ဒဿေသံ တေ တတော ဒါနိ၊ သဒ္ဓေ သမ္ဘူသယန္တိ ယေ။

၁၁၆။ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဒေါသာနံ- ဒေါသ
တို့၏၊ အတိက္ကမေ-လွန်မြောက်ခြင်းသည်၊ (သတိ- ဖြစ်လသော်၊)
ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊ ဂုဏာ-ဂုဏ်တို့သည်၊ သမ္ဘဝန္တိ- ဖြစ်လာ
ကုန်၏၊ တတော-ထို့ကြောင့်၊ ယေ- အကြင်ဂုဏ်တို့သည်၊ သဒ္ဓေ-
သဒ္ဓါတို့ကို၊ သမ္ဘူသယန္တိ - တန်ဆာဆင်ကုန်၏၊ တေ - ထိုသဒ္ဓါ
လင်္ကာရဂုဏ်တို့ကို၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဒဿေသံ-ပြပေအံ့။

x x x x x x x

၁၁၆။ သမ္ဘဝန္တိတျာဒိ။ ။ဒေါသပရိဟာရပဝေသောပါယံ-
ဒေါသရှောင်လွှဲခြင်းသို့ သွင်းကြောင်းနည်းလမ်းကို၊ ဒဿေတွာ -
ပြပြီး၍၊ ဣဒါနိ - ၌၊ ယထာဝုတ္တဒေါသာနံ ပရိဟာရေန - ဆိုအပ်
ပြီးသောဒေါသတို့ကို ရှောင်လွှဲလိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ဗန္ဓနိသိတ ဂုဏာံ
ဧတေ - အဖွဲ့အနွဲ့၌မှီသော ဤဂုဏ်များ ဖြစ်လာကြကုန်၏၊ ဣတိ
ဒဿေတံ- ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ပြခြင်းငှါ၊ ပုဗ္ဗပရိစ္ဆေဒါနံ-ရှေ့ ၌ ပိုင်းတို့
နှင့်၊ သမ္ဘန္တိ-အနုသန္ဓေအဆက်ကို၊ ယဇ္ဇေန္တော-ဆက်ပြလိုသည်ဖြစ်၍၊
သမ္ဘဝန္တေစ္စာဒိ ဂါထမာဟ။ - ဒီကာ။

ဆိုလိုရင်းကား—ပဌမပိုင်း၌ ပြခဲ့သော ပဒဒေါသ စသည်တို့သည်
ဒုတိယပိုင်း၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် ပြေကုန်လသော် အကြင့်
ကြောင့် ဂုဏ်တို့သည် အလိုလို ဖြစ်လာကုန်၏။ [ဂန္ဓာရမ္ဘအခဏ်း
တုန်းက “ နိဒ္ဒေါသာ သဗ္ဗထာ သာယံ၊ သဂုဏာ န ဘဝေယျ ကိ”
စကားနှင့် အသွားတူပင်တည်း။] “ထို့ကြောင့် ယခုအခါ သဒ္ဓါတို့ကို
တန်ဆာဆင်ပေးသော ထိုဂုဏ်တို့ကို ပြတော့မည်” ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာသည် ရှေ့ ၌ ပိုင်းနှင့် ဤတတိယပိုင်း၏ ဆက်သွယ်ပုံ
အနုသန္ဓေကို၎င်း၊ ပဋိညာဉ်ကို၎င်း ပြသောဂါထာတည်း။ “ သဒ္ဓေ သမ္ဘူ
သယန္တိ = သဒ္ဓါတို့ကို တန်ဆာဆင်တတ်” ဟု ဆိုသောကြောင့် ယခုပြမည့်ဂုဏ်
တို့ကို “သဒ္ဓါလင်္ကာရ” ဟုလည်း နာမည်တပ်ကြသည်။

သဒ္ဓါလင်္ကာရ ၁၀ ပါး

၁၁၇။ ပသာဒေါ-ဇော မရုရတာ၊ သမတာ သုခုမာလတာ၊
သိလေသော-ဒါရတာ ကန္တိ၊ အတ္ထဗျတ္တိသမာဓယော။

တိုက်တွန်းခြင်း

၁၁၈။ ဂုဏေဟေတေဟိ သမ္ပန္နော , ဗန္ဓော ကဝိ မနောဟာရော၊
သမ္ပာဒယတိ ကတ္တုနံ , ကိတ္တိ-မစ္ဆန္တနိမ္မလံ။

၁၁၇။ ပသာဒေါ- ပသာဒဂုဏ်၎င်း၊ ဩဇော- ဩဇဂုဏ်၎င်း၊
မရုရတာ-မရုရတာဂုဏ်၎င်း၊ သမတာ-သမတာဂုဏ်၎င်း၊ သုခုမာ
လတာ-သုခုမာလတာဂုဏ်၎င်း၊ သိလေသော- သိလေသဂုဏ်၎င်း၊
ဥဒါရတာ-ဥဒါရတာဂုဏ်၎င်း၊ ကန္တိ - ကန္တိဂုဏ်၎င်း၊ အတ္ထ ဗျတ္တိ
သမာဓယော- အတ္ထဗျတ္တိဂုဏ် , သမာဓိဂုဏ်တို့၎င်း၊ (ဣမေ- ဤ
ဆယ်ပါးတို့သည်၊ ဂုဏာ-သဒ္ဓါလင်္ကာရဂုဏ် တို့တည်း။)

၁၁၈။ ဧတေဟိ ဂုဏေဟိ - ဤဂုဏ်တို့နှင့်၊ သမ္ပန္နော - ပြည့်စုံ
သော၊ ဗန္ဓော- အဖွဲ့အနွဲ့ အစီအကုံးသည်၊ ကဝိ မနောဟာရော -
ပညာရှိ စိတ်နှလုံးကို ယူကျုံးနှစ်သက်စေနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊)
ကတ္တုနံ-ပြုစီရင်သူတို့၏၊ မစ္ဆန္တ နိမ္မလံ-စင်စစ် အညစ်အကြေးမရှိ
သော၊ ကိတ္တိ - ကျော်စောခြင်းကို၊ သမ္ပာဒယတိ-ပြီးစီးစေနိုင်၏။

x x x x x x x

၁၁၇။ ပသာဒေါ ဣာဒိ ။ ။ ဤဂါထာကား “ သဒ္ဓါလင်္ကာရ ”
မည်သော ဂုဏ် ၁၀ ပါး၏ မာတိကာခေါင်းစဉ်ပြသော ဂါထာတည်း။ ပသာဒ
ဂုဏ် , ဩဇဂုဏ် - စသည်ဖြင့် ၁၀ ပါးသရုပ်ကိုသာ မှတ်ခဲ့ပါ။

၁၁၈။ ဂုဏေဟေတေဟိ ဣာဒိ ။ ။ ဤပြခဲ့သော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံ
သော (ပြည့်စုံသောကြောင့်) ပညာရှိစိတ်နှလုံးကို ယူကျုံးဆွဲဆောင်နိုင်သော
အဖွဲ့အနွဲ့ အစီအကုံးသည် ရေးသားစီကုံးသူအတွက် (ဘေးက အသိုင်းအဝိုင်း
မပါ, အပြစ်ပြစ်ရာလည်း မရှိအောင်) စင်ကြယ်သော ကျော်စောမှုကို ဖြစ်စေ
နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤပြုလတ်သော ဂုဏ် ၁၀ ပါးကို နားလည်အောင်
ကြိုးစား၍ ဂုဏ်ပါသော ဂါထာကာမျှကိုသာ ဖွဲ့နွဲ့စီကုံးကြပါလေ-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ ထိုဂုဏ်တို့တွင် ဩဇနှင့် ဥဒါရတာဂုဏ် ၂ ပါးသည် သဒ္ဓါ
အနက် ၂ ချက်ပေါ်၌ တည်သော သဒ္ဓတ္တဂုဏ် တည်း။ သမာဓိဂုဏ်သည်
အနက်ပေါ်၌သာတည်သော အတ္ထဂုဏ်တည်း။ [အနက်ဖြင့် သဒ္ဓါကိုလည်း

ပသာဒဂုဏ်၏ လက္ခဏာနှင့်ပုံစံ

၁၁၉။ အဒ္ဓရာ·ဟိတ သမ္ဗန္ဓ-သုဘဂါ ယာ ပဒါဝဠိ၊
သုပသိဒ္ဓါ·ဘိဓေယျာ·ယံ၊ ပသာဒံ ဇနယေ ယထာ။

၁၂၀။ အလင်္ကာရေန္တာ ဝဒနံ၊ မုနိနော·ဓရရံသိယော၊
သောဘန္တေ·ရုဏရံသီဝ၊ သမ္ပတန္တာ·ဗျူဇောဝရေ။

၁၁၉။ ယာပဒါဝဠိ - အကြင်ပုဒ်တို့၏ အစဉ်သည်၊ အဒ္ဓရာ·ဟိတ သမ္ဗန္ဓ သုဘဂါ-မဝေးအောင်ထားအပ်သော စပ်ပုဒ်တို့ဖြင့် တင့်တယ်ခြင်း ရှိ၏။ သုပသိဒ္ဓါ·ဘိဓေယျာ - အလွန် ထင်ရှားသော အနက်ရှိ၏။ အယံ - ဤပုဒ်တို့၏ အစဉ်သည်၊ ပသာဒံ - ပသာဒမည် သော ဂုဏ်ကို၊ ဇနယေ-ဖြစ်စေနိုင်၏။ ယထာ-ဥပါဟရုဏ်ကား။....

x x x x x x x

ဖလူပစာရအားဖြင့် ယူနိုင်သောကြောင့် သဒ္ဓဂုဏ်လည်း ဆိုနိုင်၏။] ကြွင်း ဂုဏ်ကား သဒ္ဓဂုဏ် သက်သက်သာ၊ အကျယ်၌ ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။

[ဆောင်] ဂုဏ်ဩဇနှင့်၊ ဥဒါရတာ၊ သဒ္ဓါအတ္ထ၊ ၂ ချက်ရ၏။ သမာဓိတွက်၊ အတ္ထနက်သာ၊ တနည်းမှာမူ၊ ဥပစာလျှင်၊ တင်သော် သဒ္ဓ၊ ဂုဏ်လည်း ရသတဲ့၊ သေသအများ၊ ခုနစ်ပါးမူ၊ မပြားသဒ္ဓ၊ ဂုဏ်သာရသည်၊ မှတ်ကြအချုပ် အခွဲတည်း။

၁၁၉။ အဒ္ဓရာတျာဒိ။ ။ စပ်သင့်သောပုဒ်များကိုမဝေးအောင် (နီးကပ်စွာ) ထားခြင်း၊ အလွန်ထင်ရှားသော ဟောနက်ရှိခြင်း၊ ဤအင်္ဂါ ၂ ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဒ်အစဉ်ဝါကျသည် ပသာဒဂုဏ်ရှိ၏။ ဗျာကိဏ္ဍဒေါသ လွတ်လျှင် စပ်ပုဒ်ချင်းနီး၏။ ကိလိဋ္ဌဒေါသလွတ်လျှင် အနက်ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဒေါသ ၂ ပါးမှလွတ်လျှင် အလိုလို ပသာဒဂုဏ် ရောက်တော့၏။ [ဧတ္ထ ကိလိဋ္ဌဒေါသ ဗျာကိဏ္ဍဒေါသ ပရိဟာရေတိ ပသာဒါလင်္ကာရော သိဇ္ဈတိ။—ဇီကာ။]

[ဆောင်] (၁) စပ်ဘွယ်ပုဒ်များ၊ နီးစွာထား၍၊ ထင်ရှားအနက်၊ ရှိသည့်တွက်၊ မှတ်ချက် ပသာဒ ဆို။
(၂) ကိလိဋ္ဌနှင့်၊ ဗျာကိဏ္ဍဖြစ်၊ မစွန်းငြစ်က၊ ပသာဒ၊ ဂုဏ်ရ အလိုလို။

၁၂၀။ မုနိနော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝဒနံ- မျက်နှာတော်ကို၊ အလင်္ကရေန္တာ - တန်ဆာ ဆင်ကုန်သော၊ အဓရ ရံသိယော - နှုတ်ခမ်းတော်၏ နိမြန်းသော အရောင်တို့သည်၊ အဗ္ဗုဇောဒရေ-

x x x x x x x

အဒူရာ၊ပေ၊သုဘဂါ။ ။အဒူရေ- အနီး၌၊ (တနည်း)အဒူရေ- နီးသော + အာဟိတော - ထားအပ်သော + သဗ္ဗန္ဓော - ကြိယာ ကာရကတို့၏အချင်းချင်းစပ်ခြင်းတည်း၊ အဒူရာဟိတသဗ္ဗန္ဓော-ခြင်း၊ [အဒူရေ အာသန္ဓပဒေသေ၊ တဒုပစာရေန အာသန္ဓော ဝါ - အနီး အရပ်၏ အဒူရအမည်ကို ထိုအရပ်၌တည်သော သဒ္ဓါပေါ်၌ တင်စား ရှိ သဒ္ဓါကိုလည်း “ အဒူရ ” ဟု ဌာနပစာရအားဖြင့် ခေါ်နိုင်၏။— ဇီကာ။] အဒူရာဟိတ သဗ္ဗန္ဓန- အနီး၌ထားအပ်သော စပ်ခြင်းဖြင့် (စပ်ရာပုဒ်များကို မခဝးအောင် ထားခြင်းဖြင့်)+သုဘဂါ-တင့်တယ် သည်တည်း၊ အဒူရာဟိတသဗ္ဗန္ဓသုဘဂါ-သည်။

သုပသိဒ္ဓါဘိဓေယျ။ ။သုပသိဒ္ဓေါ+အဘိဓေယျော(ဟောနက်) ယဿာတိ သုပသိဒ္ဓါဘိဓေယျော = အလွန် ထင်ရှားသော အနက် ရှိသော (အနက်ထင်ဘို့ရာ အလွန်လွယ်ကူသော)ပဒါဝဠိ၊ “အနက်” ဟူရာ၌ ထိုသဒ္ဓါ၏ ဟောနက် (သဒ္ဓတ္ထ)တည်း၊ ရေးသား စီကုံးသူ၏ ဆိုလိုအပ်သော အဓိပ္ပာယ်ထွက်ကား ပုဒ်စဉ်ကြည့်ရုံဖြင့် မထင်ရှားနိုင်၊ ပင်ကိုယ်အားဖြင့် နက်နဲရိုးတည်း။ [ဧတ္ထ သုပသိဒ္ဓေါနာမ သဒ္ဓတ္ထော၊ အဓိပ္ပာယ်ထွော ပန ပကတိဝတ္တိရော။] ဆက်ဥးအံ့— “အနက်ထင် ဘို့ရာ လွယ်ကူ” ဟူရာ၌ အတော်အတန် အနက်ဉာဏ်ရှိသူတို့အတွက် လွယ်ကူခြင်းကို ဆိုလိုသည်၊ အနက်ဉာဏ် မရှိသူတို့မှာ အလွန်လွယ် ကူအောင် ရေးသားသော်လည်း လွယ်ကူမည် မဟုတ်ချေ။

ပသာဒံ။ ။ပသန္ဓ ဖလိကာဝဠိ-ကြည်လင်သော ဖန်လုံး ဖန်သီး အစဉ်သည်၊ အတ္တနိ - မိမိ၌၊ အာဂုနိတ ရတ္တကမ္မလ သုတ္တံ - ထိုးသိ အပ်သော ကမ္မလာနိကြီးကို၊(ပသာဒေတိဇ္ဇဝ-ကြည်လင်ထင်ရှားစေ သကဲ့သို့)အတ္တဿ-(ကြီးနှင့်တူသော)အနက်ကို၊ပသာဒနသင်္ခါတော- ကြည်လင် ထင်ရှားစေတတ်သည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ပသာဒါ လင်္ကာရော- သည်၊ ပသာဒေါ-ပသာဒဂုဏ်မည်၏။ [ပသာဒယတိ- အနက်ကို ကြည်လင်ထင်ရှားစေတတ်၏၊ ဣတိ ပသာဒေါ။]

ပဒုမ္မာကြာတိုက်၌၊ သမ္ပတန္တာ - ကောင်းစွာ ကျရောက်ကုန်သော၊
အရုဏရံသီဝ - အရုဏ်ရောင်တို့ကဲ့သို့၊ သောဘန္တေ - တင့်တယ်ပါ
ပေကုန်၏။

x x x x x x x

၁၂၀။ အလင်္ကာရောန္တာ တျာဒိ ။ ။ “ ဘုရားရှင်၏ နိမြန်း
သော နှုတ်ခမ်းတော်တို့သည် မျက်နှာတော်ကို တန်ဆာဆင်ထားကုန်
လျက် ပွင့်ခါနီးသော ပဒုမ္မာကြာတိုက်၌ ကျရောက်သော ထွက်သစ်စ
နေရောင်ကဲ့သို့ လွန်စွာတင့်တယ်တော်မူကြ ပါပေသည်” ဟု နှုတ်ခမ်း
တော်ကို ချီးမွမ်းဖွဲ့နွဲ့ရာဝယ် ပသာဒဂုဏ်ရောက်အောင် စီကုံးထား
သော ဂါထာဖြစ်သည်။ [“ မျက်နှာတော်သည် ကြာတိုက်နှင့် တူ၏၊
နှုတ်ခမ်းတော်၏ နိမြန်းသော အရောင်သည် အရုဏ်ရောင်နှင့် တူ၏ ”
ဟု ဥပမာအလင်္ကာလည်း ပါဝင်၏။]

နီးစွာထား၍ အနက်ထင်ရှားပုံ။ ။ အလင်္ကာရောန္တာဟူသောကြိယာနှင့်
ဝဒနံဟူသော ကံကို၎င်း၊ မုနိနောဟူသော သမ္ပန်နှင့် ဝဒနံ ဟူသော သမ္ပန္နိ-
အဓရရံသိယောဟူသော သမ္ပန္နိတို့ကို၎င်း၊ အဓရရံသိယောဟူသော ကတ္တား
နှင့် သောဘန္တိဟူသော ကြိယာကို၎င်း၊ အမ္ပုဇောဒရေဟူသော အာဓာရနှင့်
အရုဏရံသိယော ဟူသော အာဓေယံကို၎င်း၊ သမ္ပတန္တာ ဟူသော ဝိသေသန
နှင့် အရုဏရံသိယောဟူသော ဝိသေသျှကို၎င်း၊ အလွန်နီးကပ်စွာထားသော
ကြောင့် အဒ္ဓုရာဟိတသမ္ပန္န ဖြစ်၏။ ထိုသို့ စပ်သင့်ရာပုဒ်ချင်း နီးစွာထားသော
ကြောင့် အနက်ထင်ရှားရကား သုပသိဒ္ဓါဘိဓေယျလည်းဖြစ်သည်။ [မုနိနော
ပုဒ်သည် ရှေ့ဝဒနံနှင့် နောက်အဓရရံသိယောကို ငဲ့သောကြောင့် ကာကော
လောကန နည်းတည်း။]

ဗဟုဿုတော အပ္ပသုတံ၊ ယော သုတေနာ.တိမညတိ၊
အန္ဓော ပဒီပဓာရော.ဝ၊ တထေဝ ပဋိဘာတိ မံ။

အကြင်သူသည် မိမိကဗဟုဿုတပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ အပ္ပသုတဖြစ်သော အခြား
သူကို သုတအားဖြင့် လွန်၍မှတ်ထင်၏။ ဝါ - အထင်သေး၏။ ထိုသူသည်
သူကာဏ်းက ဆီမီးကို ဆောင်ထားခြင်းနှင့် တူ၏-ဟု ငါ့မှာ ဥပမာထင်လာ
၏။.... “ဤဂါထာသည် အစပ်လည်းနီး၊ အနက်လည်းထင်ရှားသောကြောင့်
ပသာဒဂုဏ် ရောက်၏။ တ အက္ခရာ ၃ ကြိမ်၊ ဝ အက္ခရာ ၂ ကြိမ် ထပ်သော
ကြောင့် အနုပ္ပာသ မရတော့ရလည်းရောက်၏။ သိထိလအက္ခရာများခြင်း၊
အရွတ်အဖတ် မခက်ခြင်းကြောင့် သုခုမာလတာဂုဏ်လည်း ရောက်၏ ” ဟု
စံကျောင်းနိဿယ ထုတ်ပြန်၏။

ဩဇာရုဏ်၏ လက္ခဏာနှင့် ပုံစံ

၁၂၁။ ဩဇော သမာသဗာဟုလျ-မေသော ဂဇ္ဇဿ ဇီဝိတံ၊
ပုဇ္ဇေပျာနာကုလော သောယံ၊ ကန္တော ကာမိယတေ ယထာ။

၁၂၁။ သမာသဗာဟုလျ- သမာသ်များသည်၏ အဖြစ်သည်။
ဩဇော - ဩဇာရုဏ်မည်၏။ မေသော - ဤဩဇာရုဏ်သည်။ ဂဇ္ဇဿ-
စုဏ္ဏိယဝါကျ၏။ ဇီဝိတံ-အသက်တည်း။ အနာကုလော-မရှုပ်ထွေး
သော။ ဝါ- မရှုပ်ထွေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကန္တော- နှစ်သက်
ဘွယ် ကောင်းသော။ သောယံ- ထို ဩဇာရုဏ်ကို။ ပဇ္ဇေပိ- ဝါထာ
၌လည်း။ ကာမိယတေ-အလိုရှိအပ်၏။ ယထာ-ဥဒါဟရုဏ်ကား။

x x x x x x x

၁၂၁။ ဩဇော၊ ပေ၊ ဇီဝိတံ။ ။ဩဇာရုဏ်၏ လက္ခဏာကား
သမာသ်ပုဒ် အဆင့်ဆင့် တွဲရလောက်အောင် သမာသ်များသည်၏
အဖြစ်တည်း။ ထိုသို့ သမာသ်ပုဒ် တွဲ ရှည်လျား များပြားခြင်းသည်
စုဏ္ဏိယဝါကျအတွက် အသက်ရှိနေသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ [“ ဇီဝိတသီသေန
ဟဒယံ စိတ္တံတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သောကြောင့် ဇီဝိတကို
ဥျးခေါင်းတပ်၍ ဆိုထားသဖြင့် “ စိတ် ” ဟုလည်း အနက်မှတ်ပါ။
သမာသ်များခြင်းသည် စုဏ္ဏိယဝါကျ၌ စိတ်အသက်ဝင်နေသကဲ့သို့
ဖြစ်သည်-ဟူလို။]ထို့ ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည် “ ပရမ ဝိသုဒ္ဓ
သဒ္ဓါ ဗုဒ္ဓိ ဝီရိယ ပဋိမဏ္ဍိတ ” စသည်ဖြင့် အသက် (စိတ်) ဩဇာရုဏ်
ပါရှိအောင် သမာသ်များသော စုဏ္ဏိယကြီးဖြင့် နိဂုံးချုပ်ကြသည်။

ပဇ္ဇေပျာပေယထာ။ ။ “ ထိုဩဇာရုဏ်ရောက်သော သမာသ်ပုဒ်
သည် အနာကုလ- အနက်ထင်ဘို့ရာ (မရှုပ်ထွေးဘဲ) ရှင်းလင်းရမည်။
အနက်ထင်ဘို့ ခဲယဉ်းနေလျှင် ပြခဲ့သော ပသာဒဂုဏ်ပျက်၍ ကိလိဋ္ဌ
ဒေါသ - ဗျာကိဏ္ဏဒေါသတို့ ဝင်ရောက်လာလိမ့်မည် ” ဟူလို၊ ထိုသို့
မရှုပ်ထွေးဘဲ ရှင်းလင်း နေသောကြောင့် နှစ်သက်ဘွယ် ကောင်းရ
ကား ပညာရှိတို့သည် (စုဏ္ဏိယဝါကျ၌သာ မက) ဝါထာ၌လည်း
သမာသ်များသော ဩဇာရုဏ်ကို အလိုရှိကြ သုံးစွဲကြပါသည်။

လက္ခဏာ ၂ ပါး ။ ။ သမာသဗာဟုလျ၊ အနာကုလကိုကြည့်၍
“ သမာသ်ပုဒ်များခြင်းသည် လက္ခဏာတပါး၊ သမာသ်ပုဒ်ရှည်လျား
များပြားလျှင် အနက်မထင်ရှားနိုင်ဘဲရှုပ်ထွေးနေတတ်၏။ ထို့ ကြောင့်

၁၂၂။ မုနိန္ဒမန္တသဉ္စာတ-ဟာသစန္ဒနုလိမ္ပိတာ၊
ပလ္လဝါ ဝေလာ တသေ-ဝေကော နာဓရပလ္လဝေါ။

၁၂၂။ မုနိန္ဒ မန္တ သဉ္စာတ ဟာသ စန္ဒနု လိမ္ပိတာ-မုနိသေဌ်နင်း၊
တရားမင်း၏၊ ညှင်းညှင်းသာသာ၊ ကောင်းစွာဖြစ်ပေါ်၊ ပြုံးတော်
မူခြင်း ဟူသော စန္ဒကူးဖြူဖြင့် လိမ်းကျံအပ်ကုန်သော၊ ပလ္လဝါ-
နီးပါး ဝန်းကျင်၊ သစ်ပင်၏ ရွက်ညွန့်ဘို့သည်။ ဝေလာ- ဝဇီရစိန်
အသွေးကဲ့သို့၊ ဖြူဖွေးကြလေကုန်၏။ တသေ-ထိုဘုရားရှင်၏။ ဝေကော
အဓရ ပလ္လဝေါ-တုဘက်ကင်းဝေး၊ နိတွေးသော နှုတ်ခမ်းတော်
ရွက်ညွန့်သည်သာ။ န ဝေလော-ဖြူရောင်မသွမ်းဘဲ နီမြန်းမြဲ နီမြန်း
နေတော့သတည်း။

x x x x x x x

မရှုပ်ထွေးဘဲ ရှင်းလင်းခြင်းလည်း လက္ခဏာတပါး” ဟု မှတ်ပါ။
ကန္တော - ကား လက္ခဏာ မဟုတ်၊ အနာကုလ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်
ရအပ်သော အကျိုးတည်း။

[ဆောင်] သမာသ်များခြင်း၊ မရှုပ်ခြင်း ဟု၊ ကြောင်းရင်း နှစ်ဝ၊
ပြည့်စုံမှ၊ မှတ်ကြ သြဇဂုဏ်။

မှတ်ချက် ။ ။ အချို့ကား — အနာကုလောကို ပဇ္ဇေနှင့်သာ စပ်၍
“မရှုပ်ထွေးလျှင် ဂါထာဉ္စလည်း အလိုရှိအပ်၏” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဆိုကြ၏။ ထို
အတိုင်းမှန်လျှင် “စုဏ္ဏိယဂဇ္ဇိကား အာကုလ-ရှုပ်ထွေးချင် ရှုပ်ထွေးစေ” ဟု
ခွင့်ပြုရာ ရောက်၏။ အမှန်မှာ — “စုဏ္ဏိယဉ္စလည်း မရှုပ်ထွေးမှ သြဇဂုဏ်
ရောက်သည်” ဟု မှတ်။

၁၂၂။ မုနိန္ဒ ပေ၊ ပလ္လဝေါ။ ။ [စုဏ္ဏိယ၏အသက်ဟု ဆိုခဲ့
သော်လည်း ဂါထာတို့ကို ပြနေသော အရာဌာနဖြစ်၍ စုဏ္ဏိယကို ပုံစံ
မပြဘဲ၊ “ပဇ္ဇေပိ ကာမိယတေ” အရ ပဇ္ဇမည်သော ဂါထာကို ပုံစံ
ပြသည်။] ဤဂါထာသည် ဘုရားရှင်၏ သွားတော်များဖြူပုံနှင့် နှုတ်
ခမ်းတော်နီမြန်းပုံကို ဖွဲ့ဆိုသော အဖွဲ့အနွဲ့တည်း။ ထိုသို့ ဖွဲ့ဆိုရာဝယ်
“မုနိန္ဒမန္တသဉ္စာတ ဟာသ စန္ဒနုလိမ္ပိတာ” ဟု သမာသ်ပုဒ်ကြီးကို
ထည့်၍ ဖွဲ့နွဲ့ထားသောကြောင့် သြဇဂုဏ်ပါသော ဂါထာဖြစ်သည်။
[အနက်ထင်ရှားသောကြောင့် ပြခဲ့သော ပသာဒဂုဏ်လည်းရ၏။]

ထိုဂါထာ၏ ဆိုလိုရင်းကား— ဘုရားရှင် ပြုံးတော်မူလိုက်သော အခါ သွားတော်မှထွက်ပေါ်သည့် ဖြူသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည် စန္ဒကူးနံ့သာဖြူ ကဲ့သို့ ဖြူဖွေးကုန်၏။ ထို သွားတော်ရောင် တို့ကြောင့် အနီးအပါး၌ရှိကြသော သစ်ပင်များ၏ နဂိုရနံ့တွေးသော ရွက်ညွန့် ကလေးများ သော်မှ ဝဇီရစိန် အသွေးကဲ့သို့ ဖြူဖွေးသော အရောင် ရှိကြရသည်။ ဤစကားဖြင့် သွားတော်ရောင်တို့ကို ဖွဲ့နွဲ့၏။...သို့သော် ဘုရားရှင်၏ အတုမဲ့ နီမြန်းသော နှုတ်ခမ်းတော်ကား သွားတော် အရောင်နှင့် နီးကပ်စွာ တည်နေရသော်လည်း အဖြူရောင် မလွှမ်းဘဲ နီမြန်းမြဲ နီမြန်း၍ခန၏။ ဤစကားဖြင့် နှုတ်ခမ်းတော် နီမြန်းပုံကို ဖွဲ့နွဲ့ ပြန်သည်။ [“ကောသည် အတုလျ အနက်ဟော” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။]

သမာသ်များပုံ။ ။မုနိနံ+ဣန္ဒော မုနိန္ဒော၊ ၁- ဆဋ္ဌိတပ္ပုရိသ် သမာသ်၊ သမ္မာ+ဇာတော သဗ္ဗာတော၊ ၂-ကမ္မဓာရုံ၊ မန္တ-သာသာ ညှင်းညှင်း+သဗ္ဗာတော မန္တသဗ္ဗာတော၊ ၃-ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်၊ မန္တ သဗ္ဗာတောစ+သော+ ဟာသောစာတိ မန္တသဗ္ဗာတ ဟာသော၊ ၄- ကမ္မဓာရုံ၊ မန္တသဗ္ဗာတဟာသသင်္ဂါတံ+စန္ဒနံ မန္တ၊ပေါစန္ဒနံ၊ ၅-ကမ္မ ဓာရုံ၊ မုနိန္ဒဿ+မန္တ၊ပေါစန္ဒနံ မုနိန္ဒ၊ပေါစန္ဒနံ၊ ၆ - ဆဋ္ဌိတပ္ပုရိသ်၊ မုနိန္ဒ၊ပေါစန္ဒနေန+လိမ္မိတာ မုနိန္ဒ၊ပေါလိမ္မိတာ၊ ၇- တတိယာတပ္ပု ရိသ်၊ ဤသို့ ပုဒ်တပုဒ်ထည်း၌ သမာသ် ၇ မျိုး အဆင့်ဆင့်တွဲရအောင် သမာသ် များသောကြောင့်၎င်း - ပုဒ်နေရှုပ်ထွေး ခြင်းလည်း မရှိ သောကြောင့်၎င်း မုနိန္ဒ၊ပေါလိမ္မိတာပုဒ်သည် ကန္တ (နှစ်သက်ဘွယ်) ဖြစ်ရကား ဂါထာတွင်း၌ ထည့်သွင်း၍ သုံးစွဲထိုက်လောက်အောင် သြဇရုဏ် ရှိပါပေသည်။ ဤ ပုဒ်ကြီးတပုဒ် ကြောင့်ပင် တဂါထာလုံး သြဇရုဏ်ရှိသော ဂါထာဖြစ်ရသည်။

အမှာ။ ။ဤဂါထာ၌ “တဿ” ပုဒ်နှင့်စပ်၍ ပက္ကန္တဝိသယ (တ), ပသိဒ္ဓဝိသယ (တ), အနုဘူတ ဝိသယ(တ),ဟု တ ၃ မျိုးကို ဋီကာ နိဿယတို့၌ ပုံစံနှင့်တကွ ပြကြ၏။ [ထို ၃ မျိုးတွင်ကား ဤ တဿ၌ တ သည် လွန်ခဲ့ပြီးသော မုနိန္ဒကို ပြန်၍စွဲရသော ပက္ကန္တ ဝိသယတည်း။]

ပက္ကန္တဝိသယ။ ။လွန်ခဲ့ပြီးသော စွဲရာခြစ်နက်ရှိသော တသည် ပက္ကန္တဝိသယ (တ)မည်၏။ ပုံစံကား — “တတ္ထဂုတ္တာ ဘိဓမ္မတ္တာ

စတုဇာ ” တည်း၊ (သင်္ဂြိုဟ်)၊ ဤ တက္ကသိုလ်ပါသော တ သဒ္ဒါသည် “ သမ္မသမ္ဗုဒ္ဓ မတုလံ ၊ ပေ ၊ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟံ ” ဟူသော ပါဠိ၌ “ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟံ ” ဟူသော လွန်ပြီးပုဒ်ကို စွဲရသောကြောင့် ပက္ကန္တဝိသယ(တ)မည်၏။ ပက္ကန္တော + ဝိသယော ယဿာတိ ပက္ကန္တဝိသယော၊ ယဿ- အကြင် တ သဒ္ဒါ၏၊ ပက္ကန္တော- ဖဲအပ်ခဲ့သော၊ ဝါ-လွန်ပြီးသော၊ ဝိသယော-စွဲရာအနက်သည်၊ အတ္ထိ ဣတိ ပက္ကန္တဝိသယော-မည်၏။

ပသိဒ္ဓဝိသယ ။ ။ တိုက်ရိုက်ထင်ရှားသော စွဲရာအနက်ရှိသော (တ) သည် ပသိဒ္ဓဝိသယ (တ) မည်၏။ ပုံစံကား - “နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ” တည်း၊ ဤ၌ “ တဿ ဘဂဝတော ” ဟု တစ်စွဲဘို့ရာ “ ဘဂဝတော ” ဟု တိုက်ရိုက်ပါရကား တဿ၌ တသည် ပသိဒ္ဓဝိသယတည်း၊ ပသိဒ္ဓေါ (တိုက်ရိုက်ထင်ရှားသော) + ဝိသယော ယဿာတိ ပသိဒ္ဓဝိသယော။

အနုဘူတဝိသယ။ ။ ခံစားပြီး တွေ့ကြုံပြီး လွန်ခဲ့ပြီး ကြိယာကို စွဲရသော တသည် အနုဘူတဝိသယ (တ) မည်၏။ ပုံစံကား—

အတိတံ နာနုသောစာမိ၊ န ပဗ္ဗေမိ.နာဂတံ၊
ပစ္စုပ္ပန္နေန ယာပေမိ၊ တေန ဝဏ္ဏော ပသီဒတိ။

အတိတံ—လွန်ပြီးအရာကို၊ နာနုသောစာမိ—အစဉ်တွေး၍၊ ဆွေးမနေပါ။ အနာဂတံ—မရောက်လာသေး၊ နောင်ခါရေးကိုလည်း၊ န ပဗ္ဗေမိ-မြော်တွေးတောင့်တ၍ မနေပါ။ ပစ္စုပ္ပန္နေန - လက်ငင်းတွေ့ရ , ဟင်းရွက်ပြုတ်မျှဖြင့်၊ ယာပေမိ-မျှတ၍နေပါ၏။ တေန-ထိုသို့ပစ္စုပ္ပန်ဖြင့် မျှတခြင်းကြောင့်၊ ဝဏ္ဏော-သားတော်၏အဆင်းသည်၊ ပသီဒတိ - နန်းတော်တွင်းမှာ, နေစဉ်ခါထက်, လွန်စွာသန့်စင်, ကြည်လင်၍ နေပါ၏။— [တေမိယဇာတ်တော်။] ဤဂါထာ၌ လွန်ခဲ့ပြီးသော ယာပနကြိယာကို ပြန်၍ “ တေန ” ဖြင့် စွဲရသောကြောင့် ဤ တ သဒ္ဒါသည် အနုဘူတဝိသယ (တ) မည်၏။ အနုဘူယိတ္ထ - ခံစားအပ်ပြီ၊ ဝါ - တွေ့ခဲ့ရပြီ၊ ဣတိ အနုဘူတော၊ အနုဘူတော + ဝိသယော ယဿာတိ အနုဘူတဝိသယော။

[ဆောင်] ပက္ကန္တမှာ, ဝိသယာ, တီတာဒြစ်ကြည့်။
ပသိဒ္ဓမှာ, စွဲဘို့ရာ, ထင်စွာတိုက်ရိုက်ရှိ။
အနုဘူတ, ဝိသယ, တီတကြိယာတည်း။

အတ္ထဩဇရုဏ်

၁၂၃။ ပဒါဘိဓေယျေ ဝိသယံ၊ သမာသ ဗျာသ သမ္ဘဝံ၊
ယံ ပါရိဏတုံ ဟောတိဟ၊ သောပိဩဇောဝတံယထာ။

၁၂၃။ ပဒါဘိဓေယျဝိသယံ- ပုဒ်တို့၏ အနက်ဟူသော အရာ ရှိသော၊ သမာသ ဗျာသသမ္ဘဝံ-အကျဉ်းချုံးခြင်း၊ အကျယ်ချဲ့ခြင်း အားဖြင့် ကောင်းစွာ ဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ ယံ ပါရိဏတုံ - ကျမ်းဂန် အရာ၊ ပညာတိုးတက်၊ ရင့်ကျက်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော အကြင် ဂုဏ်သဘောသည်၊ ဟောတိ - ရှိ၏၊ သောပိ - ထို ကျမ်းဂန် အရာ ပညာတိုးတက်၊ ရင့်ကျက်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သဘောသည် လည်း၊ ဣဟ- ဤ သုဗောဓာလင်္ကာရကျမ်း၌၊ ဩဇော-ဩဇရုဏ် ပင်တည်း၊ တံ- ထိုဥဒါဟရုဏ်သည်၊ ယထာ-အဘယ်နည်း.....

x x x x x x x

၁၂၃။ ပဒါဘိဓေယျတျာဒိ။ ။ပဒါနံ - ပုဒ်တို့၏ + အဘိဓေ ယျော-ဟောအပ်သော အနက်တည်း၊ ပဒါဘိဓေယျာ-နက်၊ ပဒါ ဘိဓေယျာ + ဝိသယော ယသံာတိ ပဒါဘိဓေယျဝိသယံ (ပါရိ ဏတုံ)- ပုဒ်တို့၏ ဟောနက် ဟူသော အရာရှိသော ပရိဏတု၊ ဤ ပဒါဘိဓေယျဝိသယံ ပါဌ်ဖြင့် အတ္ထဩဇရုဏ်ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

သမာသ ဗျာသသမ္ဘဝံ။ ။သမာသ - အကျဉ်းချုံးခြင်း၊ ဗျာသ (ဝိ+အာသ) - အကျယ်ချဲ့ခြင်း၊ သမာသောစ + ဗျာသောစ သမာသ ဗျာသ၊ သမာသဗျာသတော + သမ္ဘဝံ - ဖြစ်သည်တည်း၊ သမာသ ဗျာသသမ္ဘဝံ- သည်၊ (တနည်း) သမာသဗျာသတော + သမ္ဘဝေါ ယသံာတိ သမာသဗျာသသမ္ဘဝံ (ပါရိဏတုံ)= သမာသ ဗျာသတို့ ကြောင့် ဖြစ်ခြင်းရှိသော ပါရိဏတု၊ ဤပါဌ်ဖြင့် အကျယ်အနက်ကို အကျဉ်းချုံးခြင်းရှိသော သမာသအတ္ထဩဇရုဏ်၊ အကျဉ်းအနက်ကို အကျယ်ချဲ့ခြင်းရှိသော ဗျာသအတ္ထဩဇရုဏ် ဟု အတ္ထဩဇရုဏ် ၂မျိုး ပြားကြောင်း သိရသည်။

ပါရိဏတုံ။ ။ပရိပုဗ္ဗ + နမုဓာတ် , တပစ္စည်း၊ ပရိနမတိ - ရင့် ကျက်၏၊ ဣတိ ပရိဏတော - ဉာဏ်ပညာအားဖြင့် ရင့်ကျက်သော ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ် စီရင်အပ်သော အဖွဲ့အနွဲ့လည်း ကာရဏ ပစာအားဖြင့် ပရိဏတမည်၏၊ ပရိဏတဿ-ပရိဏတ အဖွဲ့အနွဲ့၏ +

သမာသအတ္ထုဋ္ဌိဇရုဏ် ပုံစံ

၁၂၄။ ဇောတယိတွာန သဒ္ဓမ္မံ , သန္တာရေတွာ သဒေဝကော၊
ဇလိတွာ အဂ္ဂိခန္ဓောဝ, နိဗ္ဗုတော သော သသာဝကော။

၁၂၄။ သသာဝကော-သာဝကနှင့် တကွဖြစ်တော်မူသော၊
သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဒ္ဓမ္မံ-သူတော်ကောင်းတရားကို၊
ဇောတယိတွာန-ထွန်းလင်းစေတော်မူပြီး၍၊ သဒေဝကော-နတ်နှင့်
တကွသော သတွာတို့ကို၊ သန္တာရေတွာ - သံသရာ ရေအယဉ်မှ
ကယ်တင်တော်မူပြီး၍၊ အဂ္ဂိခန္ဓောဝ-မီးပုံကြီးကဲ့သို့၊ ဇလိတွာ- ရူပ
ကာယဖြင့် တေဝံပတော်မူပြီး၍၊ နိဗ္ဗုတော- ငြိမ်းတော်မူလေပြီ။

x x x x x x x

ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (အကျယ်ကိုအကျဉ်းချုံး, အကျဉ်းကို
အကျယ်ချဲ့၍ ဖွဲ့နွဲ့ခြင်း)သဒ္ဓရုဏ် အတ္ထရုဏ်တည်း၊ ပါရိဏတျ-ရုဏ်။

ဆက်ဥပဒေအံ - “ ဘဝန္တိ ပုဒ္ဓိသဒ္ဓါ တေသ္မာတိ ဘာဝေါ ” နှင့်
အညီ အသိဉာဏ်နှင့် သဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းသည် ဘာဝ မည်၏၊ သြဇ
ရုဏ်ပါသော အဖွဲ့အနွဲ့ကို မြင်ရသူတို့က ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ကို “သိပ်....
ဉာဏ်ပညာ ရင့်ကျက်တဲ့သူ - သိပ် ဉာဏ်ကြီးတဲ့သူ ” ဟု သိကြ၏၊ ထို
ကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်ကို “ ပရိဏတ ” ပုဂ္ဂိုလ်ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ် ကြ၏၊
ထို့ကြောင့် ပရိဏတပုဂ္ဂိုလ် ဟု သိသောဉာဏ် , ပရိဏတ သဒ္ဓါ၏
ဖြစ်ကြောင်း “ပါရိဏတျ” ဟူသည် သြဇရုဏ်ဟူသော သဒ္ဓါလင်္ကာရ,
အတ္ထာလင်္ကာရတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒီကာ၌ “ ကတ္ထုနံ ဝန္တရိသယေ
ပရိဏတပ္ပကာသကော (ဉာဏ်ရင့်သူ၏အဖြစ်ကိုပြတတ်သော) ယော
သဒ္ဓဓမ္မော အတ္ထဓမ္မော ဟောတံ၊ သဒ္ဓရုဏော အတ္ထရုဏောတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ ” ဟု “ ပါရိဏတျ ” အရ သဒ္ဓသြဇရုဏ် အတ္ထသြဇရုဏ်ကို
ဖွင့်ပြသည်။ [အနက်သြဇရုဏ်ကို ပြသော အရာဖြစ်၍ အတ္ထသြဇရုဏ်
သာ လိုရင်းတည်း၊ သို့သော် အနက်ကိုပြသော အဖွဲ့အနွဲ့သဒ္ဓါလည်း
ဖလူပစာရအားဖြင့် သဒ္ဓသြဇရုဏ်မည်နိုင်သည်။]

၁၂၄။ ဇောတယိတွာနတျာဒိ။ ။ဘုရားရှင်သည် ပရိယတ်နှင့်
တကွ လောကုတ္တရာ ၉ ပါးဟူသော သူတော်ကောင်းတရားကို ထွန်း
လင်းစေပြီးလျှင် သတွာတို့ကို သံသရာ ရေအယဉ်မှ ကယ်တင်တော်မူ

ပြီး၍(သာဝကများနှင့် အတူ) မီးပုံကြီးငြိမ်းသွားသကဲ့သို့ ငြိမ်းတော် မူလေပြီ။ ဤ ဂါထာဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ၄၅ ဝါ ကာလပတ်လုံး အဖြစ် တော်စဉ် (ဗုဒ္ဓဝင်) အားလုံးကို တဂါထာတည်းဖြင့် ပြည့်စုံအောင် ချုံး၍ ပြုထားသောကြောင့် ဤဂါထာသည် သမာသ အတ္ထဩဇဂုဏ် ရောက်သော အဖွဲ့မည်၏။

ဇီကာ။ ။သဒ္ဓမ္မံ သပရိယတ္တိကံ နဝလောကုတ္တရ သဒ္ဓမ္မံ၊ ဇောတ ယိတွာ ဉာဏာလောကေန ဩဘာသေတွာ၊ သဒေဝကေ သတ္ထေ သံသာရသာဝရပရိယန္တံ (သို့) ဥပနေတွာ(ပို့ ဆောင်တော်မူပြီး၍)၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓောဝ မဟာတေဇော (ကြီးစွာသော အရှိန်ရှိသော) အဂ္ဂိ က္ခန္ဓောဝိယ၊ ဇလိတွာ အနညသာဓာရဏ ရူပကာယ သမ္ပတ္တိယာ (အခြားသူနှင့် မဆက်ဆံသော ရူပကာယ၏ ပြည့်စုံတော်မူခြင်းဖြင့်) ပဇ္ဇလိတွာ အန္တေ (နောက်ဆုံး၌) သသာဝကော သာဝကေဟိ သဟ၊ နိဗ္ဗုတော ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗုတောတိ၊ ဣမိနာ သကလ ဗုဒ္ဓဝံသေ (ဘုရားအဖြစ်တော်စဉ် ဗုဒ္ဓဝင်အားလုံး၌) ဗဟူဟိ ပဒေဟိ ဝုတ္တတ္ထော (များစွာသော ပုဒ်တို့ဖြင့် အကျယ်ဟောထားအပ်သော အကြောင်းအရာကို၊) သင်္ခေပက္ကမေန ဝုတ္တော။

အလားတူ ပုံစံများ။ ။ “ဟန္တဒါနိ ဘိက္ခဝေ၊ပေ၊အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေထ” ဟူသော ပါဠိတော်လည်း ၄၅ ဝါပတ်လုံး ဟောထား အပ်သော သီလ သမာဓိ ပညာ အကြောင်းအရာ အားလုံးကို အပ္ပ မာဒ တပုဒ်ထည်းဖြင့် အကျဉ်းချုပ်ထားသောကြောင့် သမာသအတ္ထ ဩဇဂုဏ်ရောက်သော ပါဠိတော်တည်း။

သာစက္ခု သောစယသော , တာနိစ ပါဒေသု စက္ကရတနာနိ၊ သဗ္ဗံ တမန္တရဟိတံ, နနုရိတ္တာ သဗ္ဗသင်္ခါရာ။

ဤဂါထာဖြင့် “ ၃၂ ဖြာသော လက္ခဏာတော်ကြီး, ရှစ်ဆယ်သော လက္ခဏာတော်ငယ် , ပဋိသန္တိဒါ ၄ ပါး , အဘိညာဏ် ၆ ပါး, သမာပတ် ၈ ပါး စသော တန်ခိုးတော် , အခြံအရံ အကျော်အစော ဟူသော ဂုဏ်တော်တို့ ကွယ်ပျောက်ကြကုန်ပြီ” ဟု လည်း အကျဉ်း ချုံး၏။ ထို့ကြောင့် ဩဇဂုဏ်ရောက်သည်။

ဗျာသအတ္ထ ဩဇာဂုဏ်ပုံစံ

၁၂၅။ မတ္ထကဋ္ဌိ မတဿာပိ၊ ရဇောဘာဝံ ဝဇန္တု မေ၊
ယတော ပုညေန တေ သေန္တိ၊ ဇိနပါဒမ္ပုဇဒ္ဒယေ။

၁၂၅။ မတဿာပိ-သေပြီးလည်းဖြစ်သော၊ မေ- ငါ၏၊ မတ္ထကဋ္ဌိ - ဥျားခေါင်းရိုးတို့သည်၊ ရဇောဘာဝံ - မြူမှုန်၏ အဖြစ်သို့၊ ဝဇန္တု - ရောက်ပါစေကုန်သတည်း၊ (ကသ္မာ - အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ ဆုတောင်းရသနည်း)၊ ယတော- အကြံကြောင့်၊ ပုညေန- ငါ၏ ကောင်းမှုအတွက်ကြောင့်၊ တေ- ထို ဥျားခေါင်းရိုး မြူမှုန်တို့ သည်၊ ဇိနပါဒမ္ပုဇဒ္ဒယေ-မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်အစုံ၊ ကြာပခံ ဌာ၊ (တနည်း)၊ ဇေနပါဒမ္ပုဇဒ္ဒယေ- ဘုရားနှင့်စပ်၊ ခြေမြတ်အစုံ၊ ကြာပခံ၌၊] သေန္တိ-ဖြစ်နိုင်ကုန်၏၊ ဝါ-ငြိကပ်နိုင်ကုန်၏၊ (တတော- ထို့ကြောင့် ဤသို့ ဆုတောင်းရသတည်း)။

x x x x x x x

၁၂၅။ မတ္ထကဋ္ဌိ၊ ပေ၊ ဝဇန္တု မေ။ ။ သေပြီးသောငါ၏ ဥျားခေါင်းရိုးတို့သည် မြူမှုန်များ ဖြစ်ကြပါစေ။ “ငါသေသောအခါ ဥျားခေါင်းရိုးတို့သည် (အရိုး ပုံသဏ္ဍာန်အတိုင်း မတည်ဘဲ) မြူမှုန်ကလေးတွေ ဖြစ်ကြပါစေ” ဟုလို၊... “ဘာကြောင့် ဤကဲ့သို့ တောင့်တရသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ယတော၊ ပေ၊ ဒ္ဒယေ” ဟု မိန့်သည်။ “ထို ဥျားခေါင်းရိုးက မြူမှုန် ဖြစ်သွားလျှင် ထို မြူမှုန်တို့သည် ဘုရားရှင်၏ ခြေတော်တည်းဟူသော ပဒုမ္မာကြာအစုံ၌ ဖြစ်နိုင်-ငြိကပ်နိုင်ကြ၏။ ထိုသို့ ငြိကပ်လျှင် ငါ့မှာကောင်းမှု ကုသိုလ်ဖြစ်လိမ့်မည်။ ထိုကောင်းမှုကို လိုလားသောကြောင့် ဤကဲ့သို့ ဥျားခေါင်းရိုး၏ မြူမှုန်ကလေးတွေ ဖြစ်ဘို့ရန် တောင့်တရပါသည်” ဟုလို။

မှတ်ချက် ။ ။ စာအုပ်များ၌ “ပုညေန တေ သေန္တု” ဟု ရှိ၏။ ဒီကာ၌ “သေန္တိ=ပဝတ္တန္တိ” ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ဒီကာအလို “တေ သေန္တိ” ဟု ရှိသင့်၏။ ထို့ပြင်- “ပုညေန” ကိုလည်း “တထာဝရဓန ကုသလကမ္မေန ဟေတုနာ” ဟု ဟိတ်အနက် ဖွင့်သည်။ [“အန္ဓေန ဝသတိ” ၌ အန္ဓေနဟူသော ပုဒ်မျိုးတည်း။]

ဆိုလိုရင်းနှင့် ဩဇာရုဏ်ဖြစ်ပုံ

၁၂၆။ ဣစ္စတြ နိစ္စံ ပဏတိ-ဂေဓော သာရ ပဒိဿတိ၊
ဇာယတေယံ ဂုဏော တိက္ခ-ပညာန-မဘိယောဂတော။

၁၂၆။ ဣတိ - ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစီအစဉ်ဖြင့်၊ အတြ - ဤ
ဂါထာ၌၊ နိစ္စံ- အမြဲ၊ ပဏတိဂေဓော - ရှိခိုးလိုခြင်း၌ ပြင်းပြသော
ဆန္ဒသည်၊ သာရ - ကောင်းစွာ၊ ပဒိဿတိ - ထင်ရှား၏၊ အယံ

x x x x x x x

ဋီကာ။ ။ မတ္ထကေ+အဋ္ဌိနိ မတ္ထကဋ္ဌိ - ဥျးခေါင်း၌ အရိုးတို့၊
ဝါ-ဥျးခေါင်းရိုးတို့၊မတဿာပိ-မရဏံအာပန္နဿာပိ-သေခြင်းသို့
ရောက်ပြီးလည်း ဖြစ်သော (“သေပြီးသော” ဟူလို) ဋီကာဟောင်း၊
ဇေနပါဒမ္ပုဇဒ္ဓယေ-ဇိနပဋိဗဒ္ဓစရဏ(ဘုရားနှင့် စပ်သော ခြေတော်
ဟူသော)ပဒုမယုဂဋ္ဌေ(ပဒုမ္မာကြာအစုံ၌)၊ဤဋီကာအလို“ဇိနဿ+
ဣဒံ ဇေနံ-ဘုရား၏ ဥစ္စာ၊ ဝါ - ဘုရားနှင့် စပ်သည်” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍
“ဇေနပါဒမ္ပုဇဒ္ဓယေ” ရှိစေ၊ သို့သော် “ဇိနဿ+ပါဒမ္ပုဇဒ္ဓယံ ” ဟု
ပြု၍ “ဇိနပါဒမ္ပုဇဒ္ဓယေ ” ဟု လည်း ရှိနိုင်သည်သာ။

၁၂၆။ ဣစ္စတြ၊ပေ၊ ပဒိဿတိ။ ။မိမိသေတောင်မှ ဥျးခေါင်း
ရိုးတွေ မြူမှုန်ဖြစ်၍ ဘုရားခြေတော်အစုံ၌ ကပ်ငြိစေလို၏ဟု ဆိုသဖြင့်
“ဘုရားကို အမြဲဥျးတိုက်နေလိုသော ဆန္ဒ၏ပြင်းပြကြောင်း” ထင်ရှား
သည်၊ ထို့ကြောင့် “ ကထမဟံ ဘဂဝတော သိရိပါဒေ မုဒ္ဒနာ နိစ္စံ
ပဏမာမိတိ အဘိလာသော = ငါသည် ဘယ်နည်းဖြင့် ဘုရားရှင်၏
အသရေရှိသောခြေတော်တို့ကို အမြဲ ဥျးတိုက်၍ နေရပါအံ့နည်း ”
ဟူသော သူ၏ အလိုဆန္ဒကို “မတ္ထကဋ္ဌိ” စသော ဂါထာဖြင့် အကျယ်
ချဲ့၍ ဖွဲ့နွဲ့ စီကုံးထားသောကြောင့် ဤဂါထာသည် ဗျာသအတ္ထ ဩဇာ
ရုဏ် ရောက်သော ဂါထာတည်း။

ဋီကာ ။ ။ ဣတိ ဣမိနာ အနန္တရဂါထာယံ ဝုတ္တက္ကမေန၊
အတြ- ဣမိဿံ ဂါထာယံ၊ နိစ္စံ ပဏတိဂေဓော- နိရန္တရ ပဏာမေ
အဓိကကတ္တုကာမတာကုသလစ္ဆန္ဒော၊ [ပဏမနံ ပဏတိ၊ ပဏတိ

ဂုဏော-ဤဩဇရုဏ်သည်၊ တိက္ခပညာနံ-ထက်မြက်သော ပညာရှိ
တို့၏၊ အဘိယောဂတော - ကျမ်းဂန်ကို အဖန်ဖန် အားထုတ်
ခြင်းကြောင့်၊ ဇာယတေ-ဖြစ်နိုင်၏။

x x x x x x x

ယံ-၌+ဂေဓော-ပြင်းပြသော ဆန္ဒတည်း၊ ပဏတိဂေဓော။] သာဓု-
ဝိဘူတော(ထင်ရှားသည်၊ ဟုတွာ-၍၊)ဝိဘူတံဝါ(“ထင်ရှားစွာ”ဟု
ကြိယာဝိသေသနပေး၊)ပဒိဿတိ ပညာယတိ။

နတ္ထိ ဇာတိ ဇရာ ဗျာဓိ၊ မရဏဉ္စ မဟာမုနေ၊
အဇရာမရဏံ ပုရံ၊ ဂမိဿာမိ အသင်္ခတံ။

“ အကြင်အရပ်၌ ဇာတိ ဇရာ ဗျာဓိ မရဏ မရှိ၊ ထို ဇာတိ ဇရာ
ဗျာဓိ မရဏ မရှိရာ အသင်္ခတမြို့တော်သို့ သွားပါတော့အံ့” ဟူသော
ယသောဓရာ အပဒါန်လာ ဂါထာလည်း “ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပါတော့အံ့”
ဟူသော အနက်အကျဉ်းကို အကျယ်ချဲ့သောကြောင့် ဗျာသအတ္ထ
ဩဇရုဏ်ရှိသော ဂါထာ- ဟု စံကျောင်းနိဿယ၌ မိန့်သည်။

ဇာယတေ ၊ ပေ ၊ ယောဂတော ။ ။ သဒ္ဓဩဇ - အတ္ထဩဇ
ရုဏ် ၂မျိုးလုံးပင် သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်များသည် သာမန်ကြိုးစားမှုကြောင့်
ဖြစ်အောင် စိကုံးနိုင်၊ ပင်ကိုယ်ကထက်မြက်သောဉာဏ် ပညာရှိသူတို့
သော်မှ ဆိုင်ရာကျမ်းဂန်ကို အဖန်ဖန် ကြိုးစားမှုကြောင့်သာ ထိုဩဇ
ရုဏ်ပါသော အဖွဲ့အနွဲ့များကို စိကုံးနိုင်ကြသည်- ဟုလို။ [ဝတ္ထု-
ရွတ်ဆို စိကုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပါရိဏတေဓာနော - ပညာဉာဏ်၏
ရင့်ကျက်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရင့်ကျက်သော ပညာကြောင့်သာ၊
ဘဝနတော-ဩဇရုဏ် ဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ယေသံကေသဉ္စိ- အမှတ်
မရှိ ၊ သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ယေနကေနစိ ပကာရေန- သင့်ရုံတော်ရုံ
ကြိုးစားမှုအပြားအားဖြင့်၊ န သိဇ္ဈတိ- မပြီးနိုင်။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤဒီကာ၌ တိက္ခပညာကို “ပါရိဏတေ” ဟု အဓိပ္ပာယ်
ဖွင့်ပုံ ထောက်၍ ပညာဉာဏ် ရင့်ကျက်သူကို “ပါရိဏတ” ခေါ်ကြောင်း
သိသာပြန်၏။ ထို့ကြောင့် “ယံပါရိဏတံ” ဟူသော (၁၂၃) ဂါထာ၌
“ဉာဏ်ပညာ ရင့်ကျက်သူ၏ အဖြစ်” ဟု ဆိုခဲ့သော အနက်သည်
သင့်မြတ်၏-ဟု မှတ်။

မဓုရတာ၏ အပြားနှင့် လက္ခဏာ

၁၂၇။ မဓုရတ္တံ ပဒါသတ္တိ-ရနုပ္ပါသဝသာ ဒွိဓာ၊
သိယာ သမသုတိ ပုဗ္ဗာ, ဝဏ္ဏာဝုတ္တိ ပရော ယထာ။

၁၂၇။ မဓုရတ္တံ- ကြားနာရလျှင်, နားဝင်ချိုမြသည်၏ အဖြစ် ဟူသော မဓုရတာဂုဏ်သည်၊ ပဒါသတ္တိ ရနုပ္ပါသဝသာ-ပဒါသတ္တိ မဓုရတာဂုဏ်, အနုပ္ပါသမဓုရတာဂုဏ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒွိဓာ- ၂ ပါးပြား၏၊ ပုဗ္ဗာ - ရှေ့ဖြစ်သော ပဒါသတ္တိ မဓုရတာဂုဏ်သည်၊ သမသုတိ- ဒီဃ ရဿ , ဓနိတနှင့် , ဌာနသံယုဂ် , ပုဒ်အချင်းချင်း အား , နီးနားသော သုတိရှိသည်၊ ဝါ - နီးနားသော အသံရှိသည်၊

x x x x x x x

၁၂၇။ မဓုရတ္တံ၊ ပေ၊ ဒွိဓာ။ ။ “မဓုရ” ဟူသော နာမည်အား ဖြင့်ပင် “ချိုမြ” ဟူသော အနက်သဘောမှာ ထင်ရှားပြီးဖြစ်၍ မဓုရ ဂုဏ်၏ လက္ခဏာ(သုတ်)ကို အထူးမပြောဘဲ မဓုရတာ ဂုဏ်အပြား ကိုသာ “ပဒါသတ္တိ, အနုပ္ပါသ” အားဖြင့် ၂ ပါးရှိကြောင်း ပြသည်။ မဓုရဿ - ချိုဆိမ့်သော အရသာကဲ့သို့ ကြားရလျှင် နား၌ ချိုမြနို့စွာ ဝင်လာသော အဖွဲ့အနွှဲ၏ + ဘာဝေါ- ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဂုဏ်သည်၊ မဓုရတာ - မည်၏၊ ဣ ပစ္စည်းဖြင့် “ မဓုရတ္တံ ” ဟု လည်း ရှိသည်။ [“ သဝနီယတ္ထေန - နာပျော်ဘွယ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မနောဟရတ္တံ-ကြားရသူ၏ စိတ်နှလုံးကို ယူကျုံးဆွဲဆောင်နိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ မဓုရတ္တံ-မဓုရတာဂုဏ်တည်း” ၊ (ဋီကာဟောင်း)။]

သိယာ သမသုတိ ပုဗ္ဗာ။ ။ ဤပါဒဖြင့် ပဒါသတ္တိ မဓုရတာ၏ လက္ခဏာကို ပြ၏၊ အာသဇ္ဇနံ- ဗြကပ်ခြင်း၊ ဝါ- ဗြကပ်၍နေလောက် အောင် နီးနားခြင်း၊ အာသတ္တိ- ခြင်း၊ ပဒါနံ- ပုဒ်တို့၏ + အာသတ္တိ- ဌာနတူစသည်အားဖြင့် နီးကပ်ခြင်း၊ ပဒါသတ္တိ-ခြင်း၊ [အာသတ္တိသည် အာသန္ဓနှင့် အနက်တူ၏၊ အာပုဗ္ဗ သဒဓာတ်ချည်း ဖြစ်၏၊ တိပစ္စည်း နှင့် တပစ္စည်းသာ ကွဲပြား၏။] “ပုဒ်ချင်းနီးကပ်” ဟူရာ၌ ဌာနကရိဏ်း အားဖြင့် ဖြစ်စေ , ဒီဃချင်း , ရဿချင်း , သိထိလချင်း , ဓနိတချင်း အားဖြင့် ဖြစ်စေ နီးကပ်ခြင်းတည်း။ [ပုဗ္ဗာ ပဒါသတ္တိ သမသုတိ သိယာ၊ ပုဗ္ဗာပရဝဏ္ဏာနံ-ရှေ့နောက်ဝဏ္ဏတို့၏၊ ဌာနမတ္တာကရဏာ

သိယာ-ဖြစ်၏။ ပရော-နေခံဖြစ်သော အနုပ္ပါသမရတဂုဏ်သည်။
ဝဏ္ဏာဝုတ္တိ- အက္ခရာတူကို အထပ်ထပ်ဆိုခြင်းသည်။ သိယာ-ဖြစ်၏။
ယထာ-ဥဒါဟရုဏ်ကား။....

ပဒါသတ္တိ မရတပုံစံ

၁၂၀။ ယဒါဒေသော·ဘိသမ္မောမိ” , သမ္ပတ္တော မုနိပုဂံဝေါ၊
တဒါပဘုတိ ဓမ္မဿ, လောကေ ဇာတော မဟုဿဝေါ။

x x x x x x x

ဒီဟိ-ဌာန်,မတြာ, ကရိုဏ်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အာသန္ဓသုတိသင်္ခါတ
ဝဏ္ဏဝုတ္တိ- နီးကပ်သော သုတိဟု ဆိုအပ်သော အက္ခရာတို့၏ ဖြစ်ခြင်း
သည်။ ဟောတိ- ၏ ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။ ဤဋီကာ၌ မတ္တာဖြင့်
ဒီဃရဿ ဝရုလဟုတို့ကို ပြ၏။ ကရဏာဒီဟိ၌ အာဒိဖြင့် သံယုဂ် ,
သိထိလ ဓနိတတို့ကို ယူကြသည်။ သမသုတိကိုလည်း “အာသန္ဓသုတိ”
ဟု ဖွင့်သည်။]

[ဆောင်] ဒီဃ ရဿ, ဓနိတနှင့်, သိထိလမှန်, ဌာနံ သံယုဂ်, ပုဒ်ချင်းနီးက,
မရရ, မှတ်ကြ ပဒါသတ္တိတည်း။

ဝဏ္ဏာဝုတ္တိ ပရော ။ ။ ဤဂါထာဖြင့် အနုပ္ပါသ မရတဂုဏ်
လက္ခဏာကိုပြ၏။ အာ(ပုနပ္ပုနံ)- ထပ်ကာထပ်ကာ + ဝုတ္တိ- ရွတ်ဆို
ခြင်း၊ အာဝုတ္တိ- အထပ်ထပ် ရွတ်ဆိုခြင်း၊ ဝဏ္ဏာနံ- သရဝဏ္ဏ ဗျည်း
ဝဏ္ဏတို့ကို + အာဝုတ္တိ-ခြင်း၊ ဝဏ္ဏာဝုတ္တိ-ခြင်း၊ (ပဒါသတ္တိကဲ့သို့ ဌာန်
စသည်အားဖြင့် တူရုံတွင်မကဘဲ) အလားတူအက္ခရာကိုထပ်၍ ဆိုခြင်း
သည် “အနုပ္ပါသမရတဂုဏ်” မည်၏။ ထို့ကြောင့် ပဒါသတ္တိထက်
အနုပ္ပါသသည် သာ၍ ချိုမြေ့ , သာ၍ မရတဂုဏ် ရ၏။ အနု -
နောက်ထပ် + ပါသော (ပက္ခေပေါ) - ထည့်သွင်းခြင်းတည်း။ အနုပ္ပါ
သော-ဆိုအပ်ပြီးသော အက္ခရာကိုပင် နောက်ထပ်သွင်းခြင်း။ [ပရော
အနုပ္ပါသော ပန ဝဏ္ဏာဝုတ္တိ - ပုဗ္ဗုစွာရိတဝဏ္ဏာနံ (ရှေ့ရှေ့ ရွတ်ဆို
အပ်ပြီးသော အက္ခရာတို့ကို) ပုနပ္ပုနံစွာရဏံ သိယာ၊ - ဋီကာ။]

[ဆောင်] ဌာန်စသည်မျှ, တူရုံမကဘဲ, ဝဏ္ဏအတူ, ထပ်ဆိုမှု , ဂုဏ်ယူ
အနုပ္ပါသတည်း။

၁၂၈။ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ ဒေသောမုနိပုဂံဝေါ-မုနိထွဋ်ထား၊ ဤမြတ်ဘုရားသည်၊ အဘိသမ္မောဓိ - အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် , သဗ္ဗညုတာဉာဏ်ကို၊ သမ္ဗတ္ထော-ရတော်မူပြီ၊ တဒါပဘုတိ-ထိုအခါမှစ၍၊ လောကေ - လောက ၃ ပါး၌၊ ဓမ္မဿ - တရားတော်၏၊ မဟုဿဝေါ-ကြီးစွာသော တိုးတက်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကြီးစွာသော ပွဲသဘင်သည်၊ ဇာတော-ဖြစ်ပေါ်လာပြီ။

x x x x x x x

၁၂၉။ ယဒါဒေသောတျာဒိ။ ။ဘုရားရှင်ပွင့်တော်မူချိန်မှစ၍ ဤလောကကြီး၌ ကြီးစွာသော တရားတိုးပွားမှု ဖြစ်ပုံကို စီကုံးရာဝယ် ပဒါသတ္တိမရုရတာဂုဏ် ပါအောင် ဖွဲ့နွဲ့အပ်သော ဂါထာ ဖြစ်၏။ [“မဟုဿဝေါ-ကြီးစွာသော ပွဲသဘင်သည်” ဟု ပေးကြ၏။ ဋီကာ၌ကား မဟာဘိဝုဒ္ဓိ -ကြီးစွာသော တိုးပွားခြင်း” ဟု ဖွင့်သည်။]

ပဒါသတ္တိ ဖြစ်ပုံ။ ။ဣဟ(ဤဂါထာ၌)၊ ဒါဒေသောတိ-ဒါ, ဒေ, သော, ဟု၊ ဒီဃကာလ ဝသေန-ဒီဃကာလ (၂ မကြာကာလ) ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အာသန္နတာ-နိုးသည်၏အဖြစ်၎င်း၊ ယတေ ဌာနဝသေန (တာလုဌာန်အားဖြင့်) အာသန္နတာ၊ သမ္မောဓိ သမ္ဗတ္ထောတိ သံယောဂဝသေန (မြော, မှ, ဣော သံယုဂ်အားဖြင့်) အာသန္နတာ၊ ဘိဝိံ တိ ဓနိတတော အာသန္နတာ၊ ဣစ္စာဒိနာ ပဒါသတ္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊-ဣစ္စာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် “ သမ္ဗတ္ထော၌ သနင့်တ, ဣောမုနိ၌ ဣနင့်န, မုနိပုဂံ၌ မနင့်ပတို့ အက္ခရာခြား၍ ဌာန်တူကြ၏။ တဒါ၌ တနင့်ဒ, ပဘု၌ ပနင့်ဘ, တိဓမ္မ၌ တနင့်ဓတို့ကား အက္ခရာမခြားဘဲဌာန်တူကြ၏။ လောကေဇာတော၌ ဒီဃချင်း, မဟုဿ၌ ရဿချင်း တူကြ၏။

အနာထာနံ ဘဝံ နာထော, ဘိတာနံ အဘယံ ပဒေါ၊
ဝိဿာသဘူမိ သန္တာနံ, သရဏံ သရဏေသိနံ။

[သန္တာနံ - မောပန်းနေသူတို့၏၊ ဝိဿာသဘူမိ - အမောဖြေရာ လည်းဖြစ်တော်မူပါပေ၏။]....ဝင်္ဂီသတ္ထေရ အပဒါန်လာ ဤဂါထာကို ပဒါသတ္တိမရုရတာဂုဏ် ရှိသော ဂါထာ” ဟု စံကျောင်းနိဿယ မှာ၏။ အက္ခရာတူတွေ အထပ်ထပ်ပါနေရကား နောက်လာမည့် အနုပ္ပာသမရုရတာဂုဏ် ရှိသော ဂါထာ ဟု ထင်သည်။

အနုပ္ပာယ်မရတော့ပုံစံ

၁၂၉။ မုနိန္ဒ မန္တဟာသာ တေ၊ ကုန္ဒသန္ဓောဟ ဝိပ္ပမာ၊
ဒိသန္တ မနုဓာဝန္တိ၊ ဟသန္တာ စန္ဒကန္တိယော။

၁၂၉။ ကုန္ဒသန္ဓောဟ ဝိပ္ပမာ - သင်းခွေပန်း အစုသဘွယ်၊
တင့်တယ်ကုန်သော၊ တေ မုနိန္ဒမန္တဟာသာ - ထိုမြတ်စွာဘုရား၏
သာသာ ညှင်းညှင်း ပြုံးတော်မူခြင်း တို့သည်၊ စန္ဒကန္တိယော -
လရောင်တို့ကို၊ ဟသန္တာ - ပြက်ရယ်ပြုကုန်လျက်၊ ဒိသန္တ - ထိုထို
အရပ်မျက်နှာသို့၊ အနုဓာဝန္တိ-ပြေးသွားကြကုန်၏။

x x x x x x x

၁၂၉။ မုနိန္ဒတျာဒိ။ ။သင်းခွေပန်းအစုံ၏တင့်တယ်ခြင်းကဲ့သို့တင့်
တယ်ကြပေကုန်သော ဘုရားရှင်၏ပြုံးတော်မူခြင်းတို့သည်(ပြုံးတော်
မူသောအခါ ထွက်ပေါ်လာကုန်သော သွားတော်၏ရောင်ခြည်တော်
တို့သည်)လရောင်တို့ကိုပင် ပြက်ရယ်ပြုကုန်လျက်(“ငါ၏အရောင်လေခံ
သင့်အရောင်ကမတေခံ” ဟု နှိပ်ချကုန်လျက်) ထိုထိုအရပ်သို့ ပြေးသွား
ကွန်မြူးတော် မူကြလေသည်။ ဤသို့ သွားတော်ရောင်ကို ဖွဲ့နွဲ့ရာဝယ်
အနုပ္ပာယ်မရတော့ရုဏ် ပါအောင် ဖွဲ့နွဲ့သောဂါထာတည်း။ [“ဟသ
န္တာ” ပုဒ်၏ ဥပမာဇောတကပုဒ် ဖြစ်ကြောင်းကို ဥပမာအလင်္ကာ၌
သိရလတံ့။ “ဟသန္တာတိ-နိန္ဒန္တာ” ဟု ဒီကာ၌ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်၏။]

အက္ခရာတူထပ်ပုံ။ ။တ္ထေ နကာရ သဟိတ ဒကာရဿ (နှစ်)
နကာရသဟိတ တကာရဿစ (နှစ်၎င်း) အာဝုတ္တိ ဒဗ္ဗဗ္ဗာ၊ ဤ
ဂါထာ၌ “ နှ ” ၅ လုံး “ နှ ” ၄ လုံးထပ်၏။ ဤသို့ အက္ခရာတူ
အထပ်ထပ် ဆိုခြင်းသည်ပင် အနုပ္ပာယ်မည်၏။ ဒီကာတို့၌လည်း—

“ဣန္ဒနီလ ဒလဒ္ဒန္တ၊ သုန္ဒရံ သိရိမန္ဒိရံ၊
မုနိန္ဒ နယနဒ္ဒန္တံ၊ ဝိန္ဒတိန္ဒိ ဝရဇ္ဇတိ”

ဟူသောဂါထာကို ထုတ်ပြန်၊ ဤဂါထာ၌ (နှ) ရှစ်ခုပါသည်။ [ဣန္ဒ
နီလာ ပဒမြားလွှာ အစုံကဲ့သို့ တင့်တယ်ကောင်းမြတ်သော (ထိုသို့
ကောင်းမြတ်သောကြောင့်) ကြက်သရေ၏ အိမ်သဘွယ် ဖြစ်တော်
မူသော ဘုရားရှင်၏မျက်လုံးတော်အစုံသည် ကြာညိုပန်း၏ တင့်တယ်
ခြင်းကို ရတော်မူ၏။ “ ကြာညိုပန်းအစုံနှင့် တူတော်မူ၏ ” ဟုလို။]

မချီးမွမ်းထိုက်သော အနုပ္ပါသ

၁၃၀။ သဗ္ဗကောမလဝဏ္ဏေဟိ၊ နာနုပ္ပါသော ပသံသိယော၊
ယထာယံ မာလတီမာလာ၊ လိနလောလာလိမာလိနိ။

၁၃၀။ သဗ္ဗကောမလဝဏ္ဏေဟိ-အလုံးစုံနူးညံ့သော အက္ခရာ
တို့ဖြင့်၊ (ကတော- ပြုအပ် စီကုံးအပ်သော၊) အနုပ္ပါသော- အနု
ပ္ပါသ မရတော့ရက်ကို၊ န ပသံသိယော- သိလေသာလင်္ကာရနှင့်
ဆန့်ကျင်သည့်အတွက် မချီးမွမ်းထိုက်၊ ယထာ-ကား၊... အယံ၊ ပေ၊
လိနိ—အယံ၊ ပေ၊ လိနိဟူသည်တည်း၊ [အယံမာလတီမာလာ - ဤ
မြလေးပန်းအစဉ်သည်၊ လိနလောလာလိမာလိနိ-ဗျာပါများလျက်၊
နံသာမက်သည်၊ လှုပ်လှက်သော ပိတုန်းအစဉ်ရှိ၏။]

x x x x x x x

ထို့ပြင်—“ပဿတိ ပသော ပဿန္တံ၊ အပဿန္တံ စ ပဿတိ၊
အပဿန္တာ အပဿန္တံ၊ ပဿန္တံ စ န ပဿတိ”

ဟူသော ဝပ္ပထေရ ဂါထာကိုလည်း စံကျောင်းနိဿယ၌ ထုတ်ပြန်၊
ဤဂါထာ၌ သမန္တတို့ထပ်သည်။ [မြင်သူ (မျက်စိကောင်းသူ) သည်
မြင်သူကိုလည်း (မျက်စိကောင်းသူကိုလည်း) မြင်နိုင်၏၊ မမြင်သူ (မျက်စိ
ကောင်းသူ) ကိုလည်း မြင်နိုင်၏၊ မမြင်သူ (ကိုယ်တိုင် ကောင်းနေသူ)
ကား မမြင်သူကို၎င်း မြင်သူကို၎င်း မမြင်နိုင်။ “ မျက်စိ ” ဟူရာ၌
ပကတိမျက်စိ- ဉာဏ်မျက်စိ ၂ မျိုးလုံးဆိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ သိမှ သိ
မသိကို သိသည်၊ မသိလျှင် သိ မသိကို မသိ ” ဟုအနုပ္ပါသ မရတော့ရက်
ရောက်သောစကားကို ဒီပဲရင်းဆရာတော် မိန့်တော်မူသည်။]

၁၃၀။ သဗ္ဗကောမလတျာဒိ။ ။ အက္ခရာတူထပ်၍ “အနုပ္ပါသ”
ဟုဆိုအပ်သော်လည်း ဓနိတအက္ခရာလုံးဝမပါဘဲနူးညံ့သော အက္ခရာ
တို့ဖြင့်သာ စီကုံးအပ်သော အနုပ္ပါသကို (သိလေသရက်နှင့် ဆန့်ကျင်
သောကြောင့်) မချီးမွမ်းထိုက်၊ [နောက်၌ သိလေသရက်ဝယ် အဖွဲ့
အနွဲ့ကို လေးလေးစားစား ရွတ်ဆိုရလောက်အောင် ဓနိတ အက္ခရာ
လည်း ပါစေရမည်-ဟု ဆိုလတံ့] မှန်၏-လောက၌ ကြမ်းကြမ်းတန်း
တန်း ပြောသံကို မနှစ်သက်သကဲ့သို့ ညွည့် ညွည့်နှင့် ကနွဲကယ ပြော
သံကိုလည်း မနှစ်သက်ကြ။

ယထာယံ၊ပေ၊ မာလိနိ ။ ။ ဤပုံစံ၌ ခနိတအက္ခရာ တလုံးမျှ မပါ၊...အယံ မာလတီမာလာ-သော ဇာတိသုမနမာလိကာ လိနာနံ ဗျာဝဋ္ဌာနံ ပတ္တေန္တာနံ(ဗျာပါလှုပ်လှက် ရောက်ရက်ခတ် တောင့်တ နေကြကုန်သော) အလိနံ ဘမရာနံ မာလိနိ ပန္နိယုတ္တာ (အစဉ်နှင့် ယှဉ်၏)၊ “မာလာ(ပန္နိ)ဧတိဿာတိ မာလိနိ” ဟုပြုစေလို၍ မာလိနိ ကို “ပန္နိယုတ္တာ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ မာလတီနံ + မာလာ (အစဉ်) မာလတီမာလာ၊ လိနာစ + တေ+လောလာစာတိ လိနလောလာ၊ လိနလောလာစ + တေ + အလိနောစာတိ လိနလောလာလိနော၊ လိနလောလာလိနံ+မာလိနိ လိနလောလာလိမာလိနိ။

မှတ်ချက် ။ ။ “အလုံးစုံနူးညံ့သော(ကြမ်းတန်းသောအက္ခရာ လုံးဝမပါသော) အနုပ္ပါသကို မချိုးမွမ်းထိုက် ” ဟူသော ဤစကား လည်း ကာဗျဒဿ အလင်္ကာသို့ လိုက်၍ ဆိုအပ်သော စကားသာ တည်း။ သာဟိစ္စဒပ္ပဏဆရာ-ဂေါဠတိုင်းသားတို့ အလိုအားဖြင့်ကား အလုံးစုံနူးညံ့သော အက္ခရာချည်း စီအပ်သော အနုပ္ပါသ မရရတာ ဂုဏ်ကို အလိုရှိအပ်သည်သာ။ ထို့ကြောင့် “ ပြခဲ့သော ဣန္ဒနီလ - စသော ဋီကာဂါထာ , ပဿတိပဿော-စသော ဂါထာတို့၌ ခနိတ မပါသော်လည်း အလိုရှိအပ်၏” ဟု စံကျောင်းနိဿယ မိန့်၏။

ဋီကာများ။ ။ မရရတာဂုဏ်သည် လွန်စွာ နားဝင်ချိုရကား— ကတ္တစိဗန္ဓေ ပဒါသတ္တိ (တချို့ ဗန္ဓ၌ ပဒါသတ္တိ ပါစေရမည်)၊ ကတ္တစိ အနုပ္ပါသော(တချို့ ဗန္ဓ၌ အနုပ္ပါသ ပါစေရမည်)၊ ကတ္တစိ တဒုဘယံ (တချို့ ဗန္ဓ၌ ၂ မျိုးလုံးပင် ပါစေရမည်)၊ ဒွိဟိ ဝိနိမုတ္တော ပန ဗန္ဓော ဝိညူဟိ အဿာဒနိယော န ဟောတိ-ထို ၂ မျိုးလုံးမပါသောအဖွဲ့ကို ပညာရှိများ မသာယာထိုက်၊ ဥပရိ ငက္ခမာနာဟိ သိလေသသမတာ ဟိ ယုတ္တံ မရရတ္တံ ပန ဝိသေသတော အဿာဒနိယံ ဟောတိ- အထက်၌ ဆိုအပ်လတံ ကုန်သော သိလေသအလင်္ကာ သမတာ အလင်္ကာတို့နှင့် ရောနှောသော မရရတာဂုဏ်ပါသော အဖွဲ့ကိုကား အထူးပင် ပညာရှိတို့ နှစ်သက်ကြပါသည်။ ထိုဂုဏ်များပါအောင် စီကုံးကြပါလေ-ဟူလို။

သမတာဂုဏ်အပြား

၁၃၁။ မုဒ္ဒဟိ ဝါ ကေဝလေဟိ၊ ကေဝလေဟိ ဖုဋ္ဌေဟိ ဝါ၊
မိဿေဟိ ဝါ တိဓာ ဟောတိ၊ ဝဏ္ဏေဟိ သမတာ ယထာ။

၁၃၁။ ကေဝလေဟိ-အလုံးစုံကုန်သော၊ မုဒ္ဒဟိ-နူးညံ့ကုန်သော၊
ဝဏ္ဏေဟိ ဝါ - အက္ခရာတို့ဖြင့် သော်၎င်း၊ ကေဝလေဟိ - အလုံးစုံ
ကုန်သော၊ ဖုဋ္ဌေဟိ-ထက်မြက်ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏေဟိ ဝါ- အက္ခရာ
တို့ဖြင့်သော်၎င်း၊ မိဿေဟိ - မုဒု ဖုဋ္ဌ ရောနှော အပ်ကုန်သော၊
ဝဏ္ဏေဟိ ဝါ - အက္ခရာတို့ဖြင့် သော်၎င်း၊ သမတာ - ညီမျှသည်၏
အဖြစ်ဟူသော သမတာဂုဏ်သည်၊ တိဓာ - ၃ ပါးပြားသည်၊
ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ယထာ-ဥဒါဟရုဏ် ၃ မျိုးကား။.....

x x x x x x x

၁၃၁။ သမတာ။ ။ဤသမတာဂုဏ်သည် ဂါထာ၌၎င်း စုဏ္ဏိယ
ဝါကျ၌၎င်း ရနိုင်၏။ ဂါထာ၌ ၄ ပါဒလုံး သုတိအားဖြင့် တူခြင်း၊
စုဏ္ဏိယ၌ တပုဒ်နှင့်တပုဒ် သုတိအားဖြင့် တူခြင်းသည် သမတာဂုဏ်
တည်း။ “သုယတိတိ သုတိ” နှင့်အညီ နား၌ကြားအပ်သောအသံသည်
သုတိမည်၏။ ထိုအသံသည် မုဒုအသံ ဖုဋ္ဌအသံ မိဿအသံအားဖြင့်
၃ မျိုး ပြားရကား သမတာလည်း မုဒုသမတာ , ဖုဋ္ဌသမတာ ,
မိဿကသမတာအားဖြင့် ၃ ပါးပြားသည်။ သမဿ-သုတိအားဖြင့်
၄ ပါဒလုံး ညီမျှသောအဖွဲ့၏ + ဘာဝေါ - ဖြစ်ကြောင်း (ညီမျှခြင်း)
ဂုဏ်တည်း။ သမတာ- ဂုဏ်။ [သမတာ-ပဇ္ဇေ ပါဒဿ သုတိတော
သဒိသတာ၊ ဂဇ္ဇေ ပါဒါနံ တထေဝ(ထိုသုတိအားဖြင့်ပင်)သဒိသတာ
တိ ဧဝံ ပါဒါနံ(ဂါထာပါဒတို့၏၎င်း) ပဒါနံစ(စုဏ္ဏိယပုဒ်တို့၏၎င်း)
တုလျဂုဏတာ၊—၁၁၇ ဂါထာဋီကာသစ်။]

[ဆောင်] ၄ ပါဒဟု , အားလုံးစုံဝယ် , မုဒုချင်းချင်း , ဖုဋ္ဌချင်းတည်း၊
ချင်းချင်းမိဿ, တူမျှတိတုံ, ထိုသည့်ဂုဏ်, မှတ်ကုန် သမတာ။

မုဒ္ဒဟိ ဝါ ကေဝလေဟိ။ ။ ကေဝလဖုဋ္ဌာဒိဘာဝါ-ပဝဏ္ဏေဟိ-
အလုံးစုံ ဖုဋ္ဌအစရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် မဖြစ်ကုန်သော၊ သကလေဟိ
မုဒ္ဒဟိ-အလုံးစုံ မုဒုအက္ခရာတို့ဖြင့်၊ [ဤကား မူလသံဝဏ္ဏနာတည်း။]
စတုသုပိ ပါဒေသု - ၄ ပါဒလုံးတို့၌လည်း၊ သဇာတိယေဟိ - မုဒု

အက္ခရာချင်း ဇာတ်တူကုန်သော၊ အသိထိလ ကောမလေဟိ- လျော့
 လျော့ (ပျော့တော့တော့)မဟုတ်ဘဲ နူးညံ့ကုန်သော၊ ကကာရာဒီဟိ
 ဝါ၊ [ဤကား ထပ်၍ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သော အနုသံဝဏ္ဏနာတည်း၊] မုဒုဟိ
 ကို “ကောမလေဟိ” ဟုသာ မဖွင့်ဘဲ အဘယ့်ကြောင့် “အသိထိလ
 ကောမလေဟိ” ဟု ဖွင့်သနည်း- ဟု မေး၊ အဖြေကား — သိထိလ
 ကောမလ (ပျော့တော့တော့ ကောမလ) ဖြစ်နေလျှင် နေခံလာမည့်
 သိလေသအလင်္ကာနှင့် ဆန့်ကျင်ရာသောကြောင့်တည်း၊ မှန်၏—ထို
 သိလေသဂုဏ်၌ “သဗန္ဓဂါရဝေါ - အဖွဲ့အနွဲ့ကို လေးလေးစားစား
 ရွတ်ရသော ဂရုအက္ခရာ ပါစေရမည်” ဟု ဆိုထား၏၊ အားလုံး
 ပျော့တော့တော့ ကောမလချည်း ဖြစ်၍ ဗန္ဓဂါရဝအက္ခရာ မပါလျှင်
 ထို သိလေသအလင်္ကာနှင့် ဆန့်ကျင်စရာရှိသည်။ [သိထိလကောမ
 လသ သိလေသပဋိပက္ခတ္တာ။]

မှတ်ချက်။ ။ “အသိထိလကောမလေဟိ” ဟူသော ဋီကာဟောင်း
 ပါဠိနေရာဝယ် (အ) မပါဘဲ “ သိထိလကောမလေဟိ” ဟု ဋီကာ
 သစ်၌ ပါဠိပျက်၏၊ ထိုပါဠိ၏ အပျက်ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း “ယဒိ
 သိထိလကောမလေဟိ ဝိရစိတံ သိလေသာလင်္ကာရဿ ဝိရဇ္ဈတိ၊”
 ဟူသော နောက်စကားကိုထောက်၍ သိနိုင်၏၊ ဤပါဠိပျက်ကိုကြည့်၍
 “ မုဒုဟိဝါ - သိထိလအက္ခရာတို့ဖြင့်၎င်း ” ဟု ပေးအပ်သော အနက်
 လည်း အနက်ပျက်သာ၊ သိထိလ - ဟူသည် ဝဂ်၏ ပဌမ တတိယ
 အက္ခရာများသာတည်း၊ ကောကိလာလာပသံဝါဒီ- အစရှိသော မုဒု
 သမတာ ပုံစံ၌ ထိုသိထိလအက္ခရာသာ မက , ဝဂ်၏ ပဉ္စမနှင့် အဝဂ်
 များလည်း ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် ဓနိတ မဟုတ်လျှင် “ ကောမလ ”
 ဟုချည်း မှတ်။

ကောဝလေဟိ ဖုဇေဟိဝါ။ ။ အဓိမတ္တ သုတိဟိ ခကာရာဒီဟိ
 အကိစ္ဆဝစနိယေဟိ - လွန်ကဲသော နားကြားရခြင်း ရှိကုန်သော
 (နားကြားရာ၌ ပြင်းထန်ကုန်သော) ခက်ခဲစွာ ရွတ်ဆိုအပ်သည်
 မဟုတ်ကုန်သော ခစသော အက္ခရာတို့ဖြင့်၊ (အဘယ့်ကြောင့် အကိစ္ဆ
 ဝစနိယေဟိ-ဟု ဝိသေသန ပြုရသနည်း) ကိစ္ဆဝစနိယဿ သုခုမာလ
 ဝိပရိတတ္တာ - အရွတ်ခက်သော အက္ခရာ၏ သုခုမာလတာ ဂုဏ်၏
 ပြောင်းပြန် (ဆန့်ကျင်ဘက်) ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ဖုဇကို “ တိဗ္ဗ

(ထက်မြက်သော)အက္ခရာ”ဟု ကာဗျဒဿဒီကာဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ခ - ဃ စသော ဓနိတအက္ခရာများကိုပင် ဖုဋ္ဌအက္ခရာဟု ဆိုလိုဟန် တူသည်။ [မုဒု ဖုဋ္ဌ ၂ ပါးစုံရောလျှင် မိဿဖြစ်၏။]

သက္ကတမုဒု ။ ။ “သရေသု ရဿာ (ရဿန္တာ) , ဗျဉ္ဇနေသု ဝဂ္ဂန္တ၊ ဒန္တျာစ မုဒုကောမလဝဏ္ဏာ = သရတို့တွင် ရဿ တို့သည်၎င်း၊ ဗျဉ်းတို့တွင် ဝဂ္ဂန္တ (င-ဥ -ဏ-န-မ) တို့နှင့် ဒန္တဇ အက္ခရာတို့သည် မုဒု-ကောမလဝဏ္ဏတို့ မည်၏ ” ဟု သရသွတီ ကဏ္ဍာဘရဏဒီကာ၌ မုဒု အက္ခရာကို သေချာစွာပြ ထား၏ ဟု စံကျောင်းနိဿယ ဆို၏။ ထိုဒီကာ၌ ပြအပ်သော မုဒုအက္ခရာ များလည်း “ကောကိလာလာပသံဝါဒီ” ဂါထာဝယ် ထိုဒီကာ၌ မပြအပ်သော က-ပ-သ-ဟတို့ အထပ်ထပ် ပါနေသောကြောင့်၎င်း၊ သဗ္ဗကောမလဝဏ္ဏဟိ ဂါထာ၌ က - လ တို့ကိုလည်း ကောမလ ဟု ယူထားသောကြောင့်၎င်း ထို သက္ကတဒီကာ စကားသည် သူ့ကျမ်းနှင့်သူ သင့်ရာသော်လည်း ဤကျမ်းနှင့် ကား မသင့်နိုင်ချေ။

သက္ကတဖုဋ္ဌ ။ ။ “ဒိဃာသရာ, ဗျဉ္ဇနေသု ဏကာရဝဇ္ဇဝဂ္ဂ-ရေဖ သသ ဟာ, အဒန္တျသံယောဂါစ ဖုဋ္ဌာ = ဒိဃသရ, မုဒုတွင် ပါဝင်ပြီးသော ဏ မှ တပါးသော ဋဝဂ် , ရေဖ အက္ခရာ တာလုဇသ , မုဒ္ဓဇသ , ဟ အက္ခရာတို့နှင့် ဒန္တဇမဟုတ်သောသံယုဂ်တို့သည် ဖုဋ္ဌတို့တည်း” ဟု သရသွတီ ကဏ္ဍာဘရဏ ဒီကာ၌ ဆိုသတတ်။ သို့သော် “သမ္ဘာဝနိယ” စသော ပုံစံဂါထာ၌ ထိုဒီကာ အတိုင်း မဟုတ်သောကြောင့် ထို ဒီကာစကားသည် သူ့ကျမ်းနှင့်သူ သင့်ရာ သော်လည်း ဤကျမ်းနှင့်ကား မသင့်နိုင်ချေ။ [မိဿကိုလည်း “ သေသာနိ ဗျဉ္ဇနာနိ, ဒန္တျသံယောဂါစ ဥမ္ဗိဿာ မဇ္ဈိမဝဏ္ဏာ ” ဟု သက္ကတဒီကာဖွင့်၏။ ဥမ္ဗိဿနှင့် မိဿသည် သဘောတူပင်။] ထို သက္ကတအဆိုလည်း ဤနေရာ၌ သင့်မည်မဟုတ်။

ကာဗျဒဿ ။ ။ “ဥပက္ကမောပသံဟာရာနံ - အချီအချ (အစအဆုံး) တို့၏။ သမာန ရစနာဝတံ - တူမျှသော စိကုံးခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ သမတာ-မည်၏ ” ဟု ဆို၏။ ထိုအလို အချီ + အချ (အစနှင့် အဆုံး) မုဒုချင်း ဖုဋ္ဌချင်းညီမျှလျှင် သမတာဂုဏ်ဟု ခေါ်၏။ ပုံစံကိုလည်း မုဒုသမတာအတွက် အချီတပါဒ + အချတပါဒအားဖြင့် ၂ ပါဒသာ, ထို့အတူ ဖုဋ္ဌသမတာအတွက် လည်း ၂ ပါဒသာထုတ်၏။ မိဿ အတွက်ကျမှ မုဒု ၂ ပါဒ, ဖုဋ္ဌ ၂ ပါဒရော၍ ၄ ပါဒထုတ်သည်။ ထို့ကြောင့် သက္ကတအဆိုသည် သက္ကတပုံစံနှင့်သာလျော်၍ ဤ မာဂဓအလင်္ကာ အတွက်ကား အချီ + အချ ညီမျှခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ် မရ။ “ပါဒချင်းညီမျှ” ဟုသာ အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

မုဒုသမတာပုံစံ

၁၃၂။ ကောကိလာ•လာပသံဝါဒီ , မုနိန္ဒာ•လာပဝိဗ္ဗမော၊
ဟဒယင်္ဂမတံ ယာတိ, သတံ ဒေတိစ နိဗ္ဗုတိ။

၁၃၂။ ကောကိလာလာပ သံဝါဒီ-ကရဝိက်ငှက် တွန်မြူးသံ၏ တင့်တယ်သာယာခြင်းကို ထင်ရှားပြတော်မူတတ်သော၊ ဝါ-ကရ ဝိက်ငှက် တွန်မြူးသံ၏ တင့်တယ်သာယာခြင်းနှင့် တူတော်မူသော၊ မုနိန္ဒာ•လာပဝိဗ္ဗမော - မြတ်ဘုရား၏, တရားသံညှင်း, တင့်တယ် သာယာခြင်းသည်၊ သတံ - သူတော်ကောင်းတို့၏၊ ဟဒယင်္ဂမတံ- နှလုံးအသဲ စွဲလောက်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ယာတိ - ရောက်၏၊ နိဗ္ဗု တိ•စ- ဧဒြမ်းရာမှန်, ဧနိဗ္ဗာန်ကိုလည်း၊ ဒေတိ- ပေးတော်မူနိုင်၏။

x x x x x x x

၁၃၂။ ကောကိလာ ဘျာဒိ။ ။ ကရဝိက်ငှက်သံ၏ တင့်တယ် (သာယာ)ခြင်းနှင့်တူတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ တရားအသံတော်၏ တင့်တယ်သာယာခြင်းသည် ကြားနာရသူတို့၏ စိတ်နှလုံးသို့ရောက်၏။ (နှလုံးအသဲစွဲ၍ တည်၏)။ ထို တရားတော်အတိုင်း ကျင့်ကြံကြသော သူတော်ကောင်းတို့အား အမြိုက် နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း ပေးတော်မူနိုင်၏။ ဤသို့ တရားအသံတော်ကို ချီးကျူးဖွဲ့နွဲ့ရာဝယ် ငှပါဒလုံး၌ မုဒုအက္ခရာ တို့ဖြင့် အညီအမျှစီကုံးထားသောကြောင့် မုဒုသမတာ အလင်္ကာဂုဏ် ရော၏။ “ဝိဗ္ဗမော” ဟု ဘ အက္ခရာတလုံးပါနေခြင်းကား သီလေသာ လင်္ကာရနှင့် မဆန့်ကျင်ရုံပါခြင်းတည်း။ မှန်၏ - သဒ္ဒါလင်္ကာရ ဂုဏ် တခုကို အခြားသဒ္ဒါလင်္ကာရ ဂုဏ်တမျိုးက ဖျက်၍မပစ်ရ။ သဘော တူလျှင် ဂုဏ် ၂ မျိုး ၃ မျိုးစသည်ရအောင် အကူအညီ ဖြစ်စေရမည်။

ဝစနတ္ထ။ ။ ကောကိလာနံ + အာလာပေါ- တွန်မြူးသံတည်း။ ကောကိလာလာပေါ - သံ။ “သမ္မာ+ဝဒတိ သီလေနာတိ သံဝါဒီ= ကောင်းစွာ ပြောပြလေ့ရှိ” ဟူသည် ဘုရားအသံတော်ကို ကြားရလျှင် ထို ကရဝိက်အသံကိုသွား၍ သတိရသောကြောင့် ဘုရားအသံတော်က ကရဝိက်သံကို ထင်ရှားပြရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် သံဝါဒီကို “ပကာ သန သီလော” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်နှင့် “တံ သဒိသော” ဟု ဥဇုကတ္ထကို ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။ မုနိန္ဒာလာပ ဝိဗ္ဗမော၌ ဝိဗ္ဗမောကို “ဝိလာ သော-တင့်တယ် သာယာခြင်း” ဟု ဖွင့်၏။

ဗုဒ္ဓသမတပုံစံ

၁၃၃။ သမ္ဘာဝနိယ သမ္ဘာဝံ၊ ဘဂဝန္တံ ဘဝန္တရံ၊
ဘဝန္တ သာဓနာကန္တိ၊ ကော န သမ္ဘာဝယေ ဝိဘုံ။

၁၃၃။ သမ္ဘာဝနိယ သမ္ဘာဝံ- ရိုသေလေးစားအပ်၊ ကောင်း
မြတ်သော အလိုဆန္ဒ ရှိတော်မူထသော၊ ဘဝန္တရံ - ဘဝသုံးတန်၊
ဆုံးရာမှန်သည့်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်တော်မူပြီးထသော၊ ဝိဘုံ-လောက
အားလုံးကို လွှမ်းမိုးတော် မူနိုင်ထသော၊ ဘဂဝန္တံ - ဘုန်းတော်
သခင်၊ ရှင်တော်ဘုရားကို၊ ဘဝန္တ သာဓနာကန္တိ - ဘဝဆုံးရာ၊
နိဗ္ဗာန်ကို၊ ပြီးစေလိုသော၊ ကော- အဘယ်မည်သူ၊ နတ်နှင့် လူ
သည်၊ န သမ္ဘာဝယေ-မရိုသေမလေးစားဘဲ ရှိနိုင်ပါတော့အံ့နည်း၊
(သမ္ဘာဝယေဝ- ရိုသေလေးစားတော့မည်သာ။)

x x x x x x x

မှတ်ချက်။ ။ “ကောကိလာ လာပ” အရ ကရဝိက်ငှက်သံကို
တိုက်ရိုက်ရသော်လည်း ထို ကရဝိက်သံ၏ တင့်တယ် သာယာခြင်းကို
ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ ထိုသို့ယူမှ “ မုနိန္ဒာလာပ ဝိတ္တမော ” ၌
ဝိတ္တမောနှင့် အရတူသော ဝိသေသနဖြစ်နိုင်မည်။ [ဧတ္ထ ကောကိလာ
လာပသဒ္ဒေန နိဿိတေ (မှီတတ်သော တင့်တယ် သာယာခြင်း၌)
နိဿယဝေါဟာရေန(မှီရာအသံ၏ နာမည်ဖြင့်) လီလာ(တင့်တယ်
သာယာခြင်းကို) ဂဟိတာ၊—ဋီကာသစ်။]

သက္ကတ ။ ။ “အချီ+အချတို့၌ မုဒုချင်းတူမျှသည်ကို သမတာ”
ဟု ဆိုသော ကာဗျဒဿ၌ကား- “ ကောကိလာလာပဝါစာလော၊
မာမေတိ မလယာနိလော” ဟု ၂ ပါဒပုံစံထုတ်၏။ [ကရဝိက်ငှက်၏
အသံနှင့် တူသော အသံရှိသော မလယအရပ်၌လာသော လေသည်
(ငါ့ကို ချမ်းသာစေခြင်းငှါ)လာ၏။]

၁၃၃။ သမ္ဘာဝနိယ တျာဒိ။ ။ နတ်နှင့်တကွသော လောက၏
ရိုသေလေးစားလေခံအောင် ကောင်းမြတ်သော အလိုဆန္ဒ ရှိတော်
မူ၍ ဘဝအဆုံးနိဗ္ဗာန်သို့အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်တော်မူရကား
ဤ ကမ္ဘာလောကကြီးကို လွှမ်းမိုးတော်မူနိုင်သော ဘုရားမြတ်စွာကို

နိဗ္ဗာန်လိုချင်သူ အဘယ် နတ် လူ မြဟ္မာ သတ္တာသည် ရိုသေလေးစားမှုကို မပြုဘဲ နေနိုင်မည်နည်း၊ ဤသို့ ဘုရားရှင်ကို ချီးကျူးဖွဲ့နွဲ့ရာဝယ် ဖုဋ္ဌသမတာဂုဏ်ရအောင် ပဌမ ဒုတိယ စတုတ္ထ ပါဒတို့၌ ဖုဋ္ဌဖြစ်သော ဘ အက္ခရာ ၂ လုံးစီထည့်၍ တတိယပါဒ၌ “ဘ- ဓ- ဓ” ၃ လုံးထည့်ထား၏။ ထိုသို့ လုံးရေ မညီမျှသော်လည်း ပါဒတိုင်း၌ ဖုဋ္ဌ အက္ခရာ ပါချင်း ညီမျှသောကြောင့် ဖုဋ္ဌ သမတာဂုဏ်ရောက်သည်။

မှတ်ချက် ။ ။ ဤဂါထာ၌ ဖုဋ္ဌအက္ခရာ ၉ လုံးသာပါ၍ မုဒု အက္ခရာတွေက များသော်လည်း ဂါထာကို ကျနစွာ ရွတ်ကြည့်လျှင် ဓနိတအသံတွေ တဂါထာလုံး လွှမ်းမိုးလျက်ရှိ၏။ ဥပမာ-- ဆိုင်းဝိုင်းတီးရာ၌ ဗုံကလေးတွေကို ခပ်များများတီးသော်လည်း ဗုံကြီးများကို ဗုံကလေးတွေ အကြားအကြားတီးပေးလျှင် ထိုဗုံကြီးသံက ဗုံကလေးများ၏ အသံကို လွှမ်းသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် ဘ- ဓ- ဓ အက္ခရာတို့ကို ရွတ်ရာ၌ ဗုံကြီးတီးသကဲ့သို့ ဓနိတသံထင်ရှားအောင် ခတ်ပြင်းပြင်း ရွတ်ကြည့်ပါ။ ဖုဋ္ဌအသံကတဂါထာလုံး လွှမ်းသွားပါလိမ့်မည်။

ဝစနတ္ထ ။ ။ သမ္ဘာဝိယတေ- တလောကလုံးသည် ချီးမွမ်းအပ်လေးစားအပ်၏။ ဣတိ သမ္ဘာဝနီယော၊ သံ(သောဘဒနာ)- တင့်တယ်ကောင်းမြတ်သော+ဘာဝေါ- အလိုဆန္ဒတော်တည်း။ သမ္ဘာဝေါ- တော်၊ သမ္ဘာဝနီယော + သမ္ဘာဝေါ ယဿာတိ သမ္ဘာဝနီယသမ္ဘာဝေါ၊ ဘဝါနံ- အန္တံ ဘဝန္တံ (နိဗ္ဗာန်)၊ ဘဝန္တံ + ဂစ္ဆတိတိ ဘဝန္တဂူ၊ ဝိသေသေန+ဘဝတိ အဘိဘဝတိတိဝိဘူ(ဘဂဝါ)၊ သာဓိယတေ- ပြီးစေခြင်း၊ သာဓနံ- ခြင်း၊ ဘဝန္တံ သာ- ကို+သာဓနံ ဘဝန္တံ သာဓနံ၊ ဘဝန္တံ သာဓနံ+ အာကင်္ခတိ သီလေနာတိ ဘဝန္တံ သာဓနာကစ္ဆိ[“န သမ္ဘာဝယေ-အာဒရံ နကရေယျ၊ ကရောဇျေဝ”-ဒီကာ။]

သက္ကတ ။ ။ “ အချီအချ၌ ဖုဋ္ဌအက္ခရာချင်း ညီမျှရမည် ” ဟု ဆိုသော ကာဗျဒဿ၌ “ ဥစ္ဆလစ္ဆိ ကရာစ္ဆာစ္ဆ၊ နိဗ္ဗရာမ္ဘ ကဏော ကိတး ” ဟု ဖုဋ္ဌ အက္ခရာသံ လွှမ်းနေသော ၂ ပါဒသာ ပုံခံထုတ်၏။ [တက်သော ရေပေါက်ရှိသော အလွန်ကြည်လင်သော ရေပန်းပြွန်၏ ရေမှုန်တို့သည် သွန်းလောင်းအပ်သော , မလယအရပ်မှ လာသော လေသည်(ငါ့ကို ချမ်းသာစေခြင်းငှါ)လာ၏။]

မိဿ သမတာ ပုံစံ

၁၃၄။ လဒ္ဓ စန္ဒနသံသဂ္ဂ-သုဂန္ဓိ မလယာ•နိလော၊
မန္တ•မာယာတိ ဘိတောဝ, မုနိန္ဒ မုခမာရတာ။

၁၃၄။ လဒ္ဓစန္ဒနသံသဂ္ဂ သုဂန္ဓိ - ရအပ်သော စန္ဒကူးနံသာ
တို့နှင့် ရောရှက်ခြင်းကြောင့် ကောင်းသော ရနံ့ရှိသော၊ မလယာ•
နိလော - မလယတောင်မှ လာသော လေသည်၊ မုနိန္ဒ မုခမာရ
တာ-မြတ်စွာဘုရား၏ ခံတွင်းတော်လေမှ၊ ဘိတောဝ-ကြောက်ရွာ
သကဲ့သို့၊ မန္တ- နံ့နံ့ နံ့နံ့၊ ဝါ-ဖြေးဖြေး နှေးနှေး၊ အာယာတိ- ရှေးရှု
လာ၏။

x x x x x x x

၁၃၄။ လဒ္ဓစန္ဒန တျာဒိ။ ။စန္ဒကူးနံသာနှင့် ရောရှက်ရခြင်း
ကြောင့် အလွန်အနံ့ကောင်းသော မလယတောင်ကလေသည် ဘုရား
ခံတွင်းတော်လေနှင့်မပြိုင်ယှဉ်ဝံ့ ကြောက်ရွံ့သလိုဖြစ်၍ ပြင်းပြင်းမလာ
ဝံ့ဘဲ ဖြေးဖြေးနှေးနှေး လာနေရရှာသည်။ ဤသို့ ဘုရားရှင်၏ ခံတွင်း
တော်မှ ထွက်တော်မူလာသော လေကို ချီးကျူးဖွဲ့နွဲ့ရာဝယ် မိဿ
သမတာဂုဏ် ပါအောင် ဖွဲ့နွဲ့သော ဂါထာဖြစ်သည်။ ဤဂါထာ၌
ပါဒတိုင်းဝယ် ဖုဋ္ဌ တလုံးစီ (ဒ္ဓ-ဒ္ဓ-ဘ-ခ) ပါ၍ မုဒုအက္ခရာလည်း
ပါသောကြောင့် မိဿ သမတာဂုဏ် ရောက်သည်။ [မုဒုအက္ခရာနှင့်
ဖုဋ္ဌအက္ခရာတို့ လုံးရေ ညီမျှရမည် ဟု မဆိုလို၊ ပါဒတိုင်း၌ မုဒုအက္ခရာ
ဖုဋ္ဌအက္ခရာ ပါဝင်ခြင်းအားဖြင့် ညီမျှသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။]

ဝစနတ္ထ။ ။စန္ဒနာနံ- တို့၏၊ ဝါ- တို့နှင့်+ သံသဂ္ဂေါ စန္ဒနသံသ
ဂ္ဂေါ၊ လဒ္ဓေါစ+သော+ စန္ဒနသံသဂ္ဂေါစာတိ လဒ္ဓ စန္ဒနသံသဂ္ဂေါ၊
သောဘနော + ဂန္ဓော ယဿာတိ သုဂန္ဓိ၊ လဒ္ဓ စန္ဒန သံသဂ္ဂေန+
သုဂန္ဓိ လဒ္ဓစန္ဒနသံသဂ္ဂသုဂန္ဓိ၊မလယတော-မလယတောင်မှ(ဒီကာ
သစ်၌ “ မလယဒေသတော” ဟု ဖွင့်၏၊) အာဂတော + အနိလော
(လေ)မလယာနိလော၊ မုနိန္ဒဿ+မုခံ မုနိန္ဒမုခံ၊ မုနိန္ဒမုခတော +
နိက္ခန္ဓော+ မာရတော။ [ဘိတောဝ- တာဒိသမုဒု သုရဘိ သီတတ္ထ
ဿ အတ္တနိ အသမ္ဘဝတော = ဘုရားခံတွင်းတော်၏ လေလောက်
နည့်အနံ့ကောင်း မြေသည်၏အဖြစ်က မိမိမှာမရှိ၍ ကြောက်သကဲ့သို့၊
မန္တတိ ကြိယာဝိသေသနံ။]

သုခုမာလတာဂုဏ်၏ လက္ခဏာ

၁၃၅။ အနိဋ္ဌရက္ခရပ္ပိယာ၊ သဗ္ဗကောမလနိဿဋ္ဌာ၊
ကိစ္ဆမုစ္ဆာရဏာပေတ-ဗျဉ္ဇနာ သုခုမာလတာ။

၁၃၅။ အနိဋ္ဌရက္ခရပ္ပိယာ - မကြမ်းတန်းသော အက္ခရာ
များစွာ ပါရှိသည်။ (ဟုတွာ - ဖြစ်၍၊) သဗ္ဗကောမလနိဿဋ္ဌာ-
အလုံးစုံ နုည့်သော အက္ခရာတို့မှ လွတ်ကင်းသော၊ ကိစ္ဆမုစ္ဆာရဏာ
ပေတ ဗျဉ္ဇနာ - ခက်ခက်ခဲခဲ ရွတ်ဆိုရခြင်းမှ ကင်းသော ပုဒ်ဗျည်း
ရှိသော အဖွဲ့အနွဲ့သည်။ သုခုမာလတာ-သုခုမာလတာဂုဏ်မည်၏။

x x x x x x x x

မှတ်ချက်။ ။ အဘိဓာန် (၁၁၁၄) ၌ “ မလယ သဒ္ဒါသည်
မလယတောင် , အာရာမ် ဥယျာဉ်အနက်ကို ဟော၏ ” ဟု လာ၏။
၃၀၀ ၌ “ စန္ဒနနှင့် မလယဇ ” ကို ပရိယာယ်ဟု ဆို၏။ ထို့ကြောင့်
စန္ဒန သံသဂ္ဂနှင့် ညီအောင် “ မလယတောင်မှ လာသောလေ ” ဟု
ပေးသည်။ ထို မလယ အရပ်ကို ဣန္ဒြိယတောင်းစွန်းရှိ “ မာလာယု
ကျွန်း-မလေးကျွန်း ” ဟု ယူကြ၏။ ထိုကျွန်းမှ စန္ဒကူးပင်များကို ခုတ်၍
အရှင်ပုဏ္ဏ၏ ညီကုန်သည်တို့ စန္ဒကူးကျောင်းကို ဆောက်ကြသတတ်။

သက္ကတ။ ။ အချီအချ ညီမျှခြင်းကို သမတာဂုဏ်ဟု ယူဆသော
ကာဗျဒဿ၌ မုဒု ၂ ပါဒ, ဖုဒု ၂ ပါဒစီရော၍ ၄ ပါဒပြည့်တဂါထာကို
ပုံစံပြထားသည်။ ထို့ကြောင့် အချီ+အချညီမျှခြင်းကို သမတာဂုဏ်ဟု
ဆိုရာ၌ သက္ကတအလင်္ကာကျမ်း၏ အလိုသာ, ဤ သုဗောဓာလင်္ကာရ
၌ကား ပုံစံ ၃ ခုလုံးပင် ၄ ပါဒပြည့်ထားခြင်းကြောင့် မုဒုစသည်ချင်း
၄ ပါဒလုံး တူမျှမှုကိုသာ “ သမတာ ” ဆိုလိုသည် ဟုမှတ်။

၁၃၅။ အနိဋ္ဌရက္ခရပ္ပိယာ။ ။ “ နိဋ္ဌရ ” သဒ္ဒါသည် ဖရသ
သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်း။ [“ ဖရသံ နိဋ္ဌရံ ဝါ ကျံ ” - ၁၂၅ အဘိဓာန်၊]
အနိဋ္ဌရက္ခရပ္ပိယာနိ + ပါယာနိ ယသံတိ အနိဋ္ဌရက္ခရပ္ပိယာ-များကုန်
သော မကြမ်းတန်းသော အက္ခရာတို့ရှိရာ အဖွဲ့။ “ မကြမ်းတန်းသော
အက္ခရာများစွာပါရှိ ” ဟု ဆိုသဖြင့် “ ကြမ်းတန်းသော အက္ခရာလည်း
အနည်းငယ်တော့ ပါရှိရမည် ” ဟု အဓိပ္ပာယ် စကားကျ၏။

သဗ္ဗကောမလ.နိဿဋ္ဌာ ။ ။ သဗ္ဗကောမလေဟိ - အားလုံး နူးညံ့သော အက္ခရာတို့မှ + နိဿဋ္ဌာ - လွတ်ကင်းသော အဖွဲ့၊ [“အနိဋ္ဌရ- မကြမ်းတန်း ” ဟူသော စကားနှင့် “ ကောမလ - နူးညံ့ ” ဟူသော စကားသည် သဘောတူ၏။ “မကြမ်းတန်းသော အက္ခရာများစွာပါရှိ” ဟူရာ၌ “ ပါယ- များစွာ ” ဟူသော စကားကြောင့် သဗ္ဗကောမလ နိဿဋ္ဌာ-အားလုံးနူးညံ့သော အက္ခရာချည်း မဟုတ်ကြောင်း သိသာပြီ။ ထို့ကြောင့် ဤ သဗ္ဗကောမလနိဿဋ္ဌာသည် ဘူတကထန (ဟုတ်မှန် တိုင်း ပြောပြသော) ဝိသေသနမျှသာတည်း။ ထို့ကြောင့်ပင် ကာဗျ ဒဿ၌ ဤ ဝိသေသနပုဒ် မပါဘဲ “ အနိဋ္ဌရက္ခရပ္ပိယံ , သုကုမာရ မိဟိဿတေ ” ဟု ဆိုသည်။ (သုကုမာရံ + ဣဟ + ဣဿတေ။) သုကု မာရ- သုခုမာလ သဘောတူ။]

ကိစ္ဆ၊ပေ၊ဗျဉ္ဇနာ။ ။ ကိစ္ဆ - ခဲယဉ်းယဉ်း + ဥစ္စာရဏာ - ရွတ်ဆို အပ်သော အက္ခရာတို့တည်း။ ကိစ္ဆမုစ္စာရဏာ - တို့၊ ကိစ္ဆမုစ္စရဏေ ဟိ + အပေတာနိ ကိစ္ဆမုစ္စာရဏာပေတာနိ - ခဲယဉ်းစွာရွတ်အပ်သော အက္ခရာတို့မှ ကင်းသော ပုဒ်ဗျည်းတို့၊ ကိစ္ဆမုစ္စာရဏာပေတာနိ + ဗျဉ္ဇနာနိ ယသံတိ ကိစ္ဆမုစ္စာရဏာပေတဗျဉ္ဇနာ (သုခုမာလတာ)။ “ခဲယဉ်းစွာရွတ်အပ် ” ဟူသည် အရှုတ်ခက်သော သန္ဓိစပ်-သမာသ် စပ် - သံယုဂ်များတည်း။ ထို့ကြောင့် သန္ဓိစပ် သမာသ်စပ် သံယုဂ် ပါသော်လည်း ရွတ်၍ လွယ်ကူချောမောသော ပုဒ်များသာ ပါစေရ မည်-ဟုမှတ်။

အချုပ်မှာ — “ နူးညံ့သော ကောမလအက္ခရာ များစွာပါ၍ ကြမ်းတန်းသော အက္ခရာ အနည်းငယ်သာပါရှိခြင်း၊ အရှုတ်ခက်သော ပုဒ်ဗျည်းများ မပါရှိခြင်း၊ ဤလက္ခဏာ ၂ ပါးနှင့်ညီမှ သုခုမာလတာ ဂုဏ်ရသည် ” ဟုမှတ်။ [နိဿယတို့၌ “ ကောမလ ” ကို သိထိလ ဟု ယူကြ၏။ ထိုအယူကိုပြခဲ့ပြီးသော “သဗ္ဗကောမလဝဏ္ဏော်” (၁၃၂) ဝါထာဖြင့် စဉ်းစားပါ။]

[ဆောင်] နူးညံ့အက္ခရာ, များစွာပါလျက် , အရှုတ်ခက်ကား , မပါငြား, မှတ်သား သုခုမာလ။

သုခုမာလတာပုံစံ

၁၃၆။ ပဿန္တာ ရူပဝိဘဝံ၊ သုဏန္တာ မဓုရံ ဂိရံ၊
စရန္တိ သာဓု သမ္ပဒ္ဒ-ကာလေ ကေဠိပရမ္မုခါ။

အမှာ။ ။အနက်ကျဉ်းကို (၉၉) ဂါထာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဤ၌ အနက်ကျယ်ကို အလိုရှိသူတို့အတွက် ပြအံ့။

၁၃၆။ သမ္ပဒ္ဒကာလေ-ရှင်တော်ဘုရား၊ ထင်ရှားပွင့်ပေင်္ဂါ၊ လက်ထက်တော်အခါ၌၊ သာဓု-ပါရမီနှင့်၊ ညာညီတင့်၍၊ အရင့်အမာ၊ ကလျာဂိုဏ်းဝင်၊ သူတော်စင်တို့သည်၊ ရူပဝိဘဝံ-ရွှေမျက်နှာတော်၊ လက် ခြေတော်နှင့်၊ ကိုယ်တော် သဏ္ဌာန်၊ ပုံဟန် ပြည့်တင်း၊ သပ္ပာယ်သောအဆင်းကို၊ ပဿန္တာ-သင်္ချေကမ္ဘာ၊ လွန်လေပါလည်း တခါဘူးမျှ၊ မဖူးရသဖြင့်၊ ထူးစွာအချိန်၊ မြန်မြန်ကြီး ဖူးမျှော်ကြ ကုန်လျက်၊ မဓုရံ ဂိရံ- ကြားရတိုင်းဖိမ့်၊ နားဝင်ငြိမ့်၍၊ ဆိမ့်လျက် ချိုဟန်၊ တရားသံကို၊ သုဏန္တာ - တဏှာ မဆန်၊ သဒ္ဓါ မှန်ဖြင့်၊ နာခံလင့်ပြီး၊ ကျင့်လည်း ကျင့်ကြကုန်လျက်၊ ကေဠိ ပရမ္မုခါ- ပျော်ပွဲ ရှင်ပွဲ၊ မျက်နှာလွဲ၍၊ အမြဲ စက်ဆုပ်၊ အဘက်မလုပ်ကြဘဲ သာလျှင်၊ စရန္တိ - သူတော်ချင်းတွေ့၊ သတင်းမွေ့လျက်၊ ပျင်းငွေ့ မကြုံ၊... ပျော်ပျော်ကြီး လှည့်လည်ကြလေကုန် သတည်း။

သုခုမာလတာ၏ ဂုဏ်ထူး

၁၃၇။ အလင်္ကာရ ဝိဟိနာပိ၊ သတံ သမ္ပုခတေဒိသိ၊
အာရောဟတိ ဝိသေသေန၊ ရမဏီယာ တဒုဇ္ဇလာ။

၁၃၇။ ဒေသိ - ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော သုခုမာလတာသည်၊ အလင်္ကာရဝိဟိနာပိ-အတ္ထာလင်္ကာရမှကင်းပါသော်လည်း၊ သတံ- ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့၏၊ သမ္ပုခတံ- မျက်မှောက်၏အဖြစ်သို့၊ အာရောဟတိ- တက်ရောက်နိုင်၏၊ တဒုဇ္ဇလာ- ထို အတ္ထာလင်္ကာရ

x x x x x x x

၁၃၆။ ပဿန္တာ ဈာနိ။ ။ဤဂါထာ၌ “ ဘ-ဓ-ဓ-ဓ-ခ ” ဟု ဖရူသ အက္ခရာ ၅ လုံးသာပါ၍ ကျန်အက္ခရာများသည် ကောမလချည်း ဖြစ်သောကြောင့် အနိဋ္ဌရက္ခရပ္ပာယ် ဖြစ်၏။ န္တ - စသော သံယုဂ်များပါသော်လည်း ကိစ္ဆမုစ္စာရဏ မဟုတ်ကြ၊ သုခုစ္စာရဏ (အရွတ်အဖတ်လွယ်သော) သံယုဂ် များသာ ဖြစ်ကြသည်။ ဝစနတ္ထကိုရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။

ဖြင့် တင့်တယ်တောက်ပ ပါမူကား၊ ဝိသေသေန - အထူးအားဖြင့်၊ ရမဏီယာ - နှစ်သက်မွေ့ လျော်ဘွယ် ကောင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ [သမ္မုခတံ + ဧဒိသီ။]

အတ္ထာလင်္ကာရ ပါသော သုခုမာလတာ

၁၃၈။ ရောမဉ္စ ပိဉ္စရစနာ၊ သာဓုဝါဒါ-ဟိတဒ္ဓနိ၊
လဠန္တိ-မေ မုနိမေယု-မ္မဒါသာဓုသိခါဝလာ။

၁၃၈။ ရောမဉ္စ ပိဉ္စရစနာ-ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်းဟူသော ပြန့်ကားသောအမြီးလည်း ရှိကုန်ထသော၊ သာဓုဝါဒါ-ဟိတဒ္ဓနိ- သာဓုခေါ်ခြင်း ဟူသော တွန်မြူးသံလည်း ရှိကုန်ထသော၊ မုနိ မေယုမ္မဒါ-ဘုရားတည်းဟူသောမိုဃ်းဖြင့်ယစ်ကြကုန်သော၊ ဣမေ သာဓုသိခါဝလာ- ဤ သူတော်ကောင်းတည်းဟူသော ဥဒေါင်းတို့ သည်၊ လဠန္တိ- မြူးတူးစမ္ပါယ်ကြကုန်၏။

x x x x x x x

၁၃၇။ အလင်္ကာရကျာဒိ ။ ။ ဤသုခုမာလတာ ဂုဏ်ရှိသော အဖွဲ့အနွဲ့သည် ဆိုအပ်လတံသော အတ္ထာလင်္ကာရ မပါသော်လည်း ပညာရှိ သူတော်ကောင်းတို့၏ ရှေ့မှော်သို့ တက်ရောက်နိုင်၏။ [“ပညာ ရှိများ ပါဝင်သော အစည်းအဝေးပွဲ၌ သုခုမာလတာ ဂုဏ်ပါသော အဖွဲ့အနွဲ့ ပျို ကဗျာ လင်္ကာဂါထာသည် ဘုန်းတော်ဖွဲ့ - ဩဘာစာ အဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုခံရ၏ ” ဟုလို။] စတုတ္ထပိုင်း၌လာမည့် အတ္ထာ လင်္ကာရပါရှိလျှင်ကား သာဓုပညာရှိနှစ်သက်ဘွယ်ကောင်းပါသည်။ [အလင်္ကာရေဟိ + ဝိဟိနာ အလင်္ကာရဝိဟိနာ၊ တေန + ဥဇ္ဇလာ တဒုဇ္ဇလာ။]

၁၃၈။ ရောမဉ္စကျာဒိ ။ ။ ဥဒေါင်းငှက် တို့သည် မိုဃ်းသံ ကြားသောအခါ အမြီးကို ဖြန့်ကာဖြန့်ကာ သာယာသောအသံဖြင့် မြူးလေ့ ရှိကြ၏။ ထို အပြုအမူကို သူတော်ကောင်းများ၏ ဖြစ်ပုံ၌ တင်စားသော ဂါထာဖြစ်သည်။ ... သူတော်ကောင်းတို့သည် ဘုရား ရှင်၏ တရားသံကို နာခံရသော အခါ ဖရဏာပီတိ ဖြစ်၍ ကြက်သီး မွေးညှင်းထကုန်၏။ ထိုသို့ကြက်သီးထ၍ အမွေးများ ရှင်ပျခြင်းသည် ဥဒေါင်းတို့၏ အမြီးဖြန့်ခြင်းနှင့် တူ၏။ ထိုသို့ ပီတိဖြစ်လာသောအခါ

“သာဓု သာဓု” ဟု အသံပြုကြကုန်၏။ ထိုသာဓုသံသည် ဥဒေါင်းတို့၏ တွန်မြူးသံနှင့် တူ၏။ ဘုရား တည်းဟူသော မိုဃ်း၏ တရားတည်း ဟူသော ချန်းသံကို ကြားရသောအခါ သူတော်ကောင်းတို့၏ ပျော် မြူးကြခြင်းသည် မိုဃ်းသံကြောင့် ဥဒေါင်းတို့၏ ပျော်မြူးကြခြင်းနှင့် တူသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤဂါထာသည် စတုတ္ထပိုင်းလာ အလင်္ကာရတို့တွင် ရူပကမည်သော အလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဂါထာတည်း။ ရူပကအမျိုးမျိုးတွင်လည်း တူနိုင်သမျှအားလုံးကို အကြွင်းမရှိအောင် ရုပ်ပုံပြုထားသောကြောင့် အသေသဝတ္ထုဝိသယ ရူပကတည်း။ ဤသို့ လျှင် “ရောမဉ္စ” စသော ဂါထာသည် နိဋ္ဌရအက္ခရာ “ဇ္ဇ-ဓ-ဒ္ဓ-ဃု-ဓ-ခါ” ဟု ၆ လုံးသာ ပါသဖြင့် နည်းပါး၍ အနိဋ္ဌရ (ကောမလ) အက္ခရာများသောကြောင့်၎င်း၊ ကိစ္ဆဥစ္စာရဏအက္ခရာမပါ-သုရစ္စာ ရဏချည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ၊ သုရမာလတာ သဒ္ဒါလင်္ကာရ ဂုဏ်ရောက်၏။ ထိုဂုဏ်၏အပေါ်မှာ ရူပကအတ္ထာလင်္ကာရတည်းဟူ သော ပန်းပွင့် ပန်းပြောက် ငြယ်ထားသကဲ့သို့ တေခံပလျက် ရှိရကား အပြစ်ကင်း၍ ကျော့ရှင်းသော အမျိုးသို့သည် ဝတ်စား တန်ဆာ ယဉ်ကျေးစွာ ဆင်ပြင်ထားသကဲ့သို့ ပညာရှိအများလေးစားနှစ်သက် လောက်သော ဂါထာဖြစ်ပါပေသည်။

ဝစနတ္ထ ။ ။ ရောမဉ္စသဒ္ဒါသည် ကြက်သီး မွေးညှင်း ထခြင်းကို ဟော၏။ ရောမဉ္စာဝေ + ပိဉ္စာနိ ရောမဉ္စပိဉ္စာနိ။ ရောမဉ္စပိဉ္စာနိ- ကြက်သီး မွေးညှင်းထခြင်း ဟူသော အမြီးတို့၏။ ရစနာ - ပြန့်ကား ခြင်းသည်။ ယေသံ အတ္ထိတိ ရောမဉ္စပိဉ္စရစနာ၊ သာဓုဇုတိ + ဝါဒေါ သာဓုဝါဒေါ။ အာဟိတော-ပြောဆိုအပ်သော၊ ဝါ - တွန်မြူးအပ် သော + ဓနိ-အသံတည်း။ အာဟိတဒ္ဓနိ- သံ၊ သာဓုဝါဒသင်္ခါတော + အာဟိတဒ္ဓနိ ယေသံတိ သာဓုဝါဒါဟိတဒ္ဓနိ၊ မုနိသင်္ခါတော + မေဃော မုနိမေဃော၊ မုနိမေဃေန + ဥမ္မဒါ - လွန်စွာ ယစ်မှူးကြ သည်တည်း။ မုနိမေဃုမ္မဒါ၊ သိခါယေသံ အတ္ထိတိ သိခါဝလာ(သိခါ နောင် ဝလစ်ပစ္စည်း)၊ သာဓုဝေ + သိခါဝလာ သာဓုသိခါဝလာ၊ [မုနိမေဃောတိတ္ထေ ဒိယတ္ထံ (နိ တု ဒိယ အဖြစ်သည်) ဆန္ဒာနရက္ခ ကတ္ထံ(ယ ဂိုဏ်းဖြစ်အောင်) ဆန်းစောင့်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ - ဒီကာ။]

အနက်ပေါ်တည်သော သုခုမာလတာ

၁၃၉။ သုခုမာလတ္တံ့မတ္ထေဝ, ပဒတ္ထဝိသယမ္ပိစ၊
ယထာ မတာဒိသဒ္ဓေသု, ကိတ္တိသေသာဒိ ကိတ္တနံ။

၁၃၉။ ပဒတ္ထဝိသယံ - ပုဒ်၏ အနက်ဟူသော အရာရှိသော၊
သုခုမာလတ္တံ့ဝိ-သုခုမာလတာဂုဏ်သည်လည်း၊ အတ္ထေဝ-ရှိသည်
သာ၊ ယထာ - ဥဒါဟရုဏ်ကား၊... မတာဒိသဒ္ဓေသု - မတ အစ
ရှိသော သဒ္ဓါအရာတို့၌၊ ကိတ္တိသေသာဒိ ကိတ္တနံ- “ ကိတ္တိသေသ ”
အစရှိသည်ကို ပြောဆိုခြင်းတည်း။

x x x x x x x

၁၃၉။ သုခုမာလတ္တံ့ကျာဒိ။ ။ “ ပဒတ္ထဝိသယ သုခုမာလတ္တံ့-
ပုဒ်နက်ဟူသော အရာရှိသော သုခုမာလတာဂုဏ် ” ဟူသည် အနက်
အဓိပ္ပါယ်တခုကိုပြောရာ၌ ပြောရိုးအတိုင်း ဒဲ့ထိုးမပြောဘဲ သိမ်မွေ့
ယဉ်ကျေးသော စကားလုံးတို့ကို သုံးစွဲပြောဆိုခြင်းတည်း။ သေသည်ကို
“ သေသည် ” ဟု ပြောလျှင် တန်ဆာအဆင် မပါ၊ ရိုးရိုး (ဒဲ့ထိုး)
ပြောခြင်းသာဖြစ်၏။ သေသည်ကို “ ကိတ္တိသေသ-သူ၏ ဂုဏ်သတင်း
သာ ကြွင်းရစ်တော့တယ် ” ဟု ပြောခြင်းကား စကားအသုံးယဉ်ကျေး
သောကြောင့် သုခုမာလတာဂုဏ် ရှိသော စကားတန်ဆာ ဖြစ်သည်။
ဤသို့ အနက်အပေါ်၌ တည်သော်လည်း စကား အသုံး အနှုန်း
ယဉ်ကျေး နုနယ်မှုဖြစ်သောကြောင့် အတ္ထာလင်္ကာရ မဟုတ်၊ သဒ္ဓါ
လင်္ကာရဂုဏ်သာ။

ကိတ္တိသေသာဒိ ။ ။ [ကိတ္တိသေသ- ကျော်စောခြင်းသာလျှင်
ကြွင်းကျန်တော့၏။ “ ဂုဏ်၏ အရှင်ဖြစ်သော လူကောင်ကြီးကား
မရှိတော့ ” ဟုလို။] အာဒိဖြင့် “ ဆုံးရှာပြီ, ကွယ်လွန်သွားပြီ, ရှင်ဘုရင်+
နတ်ရွာစံပြီ , ဘုန်းတော်ကြီး + ပျံတော်မူပြီ , ရဟန္တာအရှင်မြတ် +
ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီ ” တို့ကို၎င်း, မတာဒိနှင့် ကိတ္တိသေသာဒိပေါင်း၍
အာဒိအရ မွေးဖွားသည်ကို “ ဖွားမြင်သည် , မျက်နှာမြင်သည်, မီးရှု
သန့်စင်သည် ” ဟု ခေါ်ခြင်းစသည်ကို ယူ၊ အချုပ်မှာ— ဝါကျဒေါသ၌
ပြခဲ့သော ဝါမ္ဗဒေါသ မဖြစ်စေဘဲ ဝါမ္ဗဒေါသ အဖြေ၌ ပြခဲ့သော
ဝါကျမျိုးသည် သုခုမာလတာဂုဏ်ရောက်၏ဟု မှတ်။

သီလေသဂုဏ်၏ လက္ခဏာ

၁၄၀။ သီလိဋ္ဌပဒသံသဂ္ဂ-ရမဏီယဂုဏာလယော၊

သဗန္ဓဂါရဝေါ သောယံ၊ သီလေသောနာမ တံ ယထာ။

၁၄၀။ သီလိဋ္ဌပဒသံသဂ္ဂရမဏီယဂုဏာလယော - ဌာန်တူ အက္ခရာ နီးစပ်သဖြင့် အချင်းချင်းငြိကပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သောပုဒ်တို့၏ ရောရှက်ခြင်းကြောင့် နှစ်သက် မွေ့လျော်ဘွယ် ဂုဏ်၏ တည်ရာ ဖြစ်သော၊သဗန္ဓဂါရဝေါ-ဗန္ဓဂါရဝ အက္ခရာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သောအယံ-ထိုအဖွဲ့သည်၊ သီလေသောနာမ-သီလေသဂုဏ်ရှိသော အဖွဲ့မည်၏။ တံ-ထိုဥဒါဟရုဏ်သည်၊ ယထာ-အဘယ်နည်း။.....

x x x x x x x

၁၄၀။ သီလိဋ္ဌ၊ပေ၊ ဂုဏာလယော ။ ။ ဒိဝါဒိဂိုဏ်း သီလိသ ဓာတ်သည် “သင်္ဂ- ငြိကပ်ခြင်း ” အနက်ကို ဟော၏။ ဌာန်တူအက္ခရာ ထပ်၍လာရာ၌ ထိုအက္ခရာ ၂ လုံးသည် အချင်းချင်း ငြိကပ်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့ ဌာန်တူအက္ခရာ ထပ်၍လာသော ပုဒ်ကို “သီလိဋ္ဌပဒ” ဟု ဆို၏။ ဂါထာ(အဖွဲ့)တခု၌ ထိုကဲ့သို့ သီလိဋ္ဌပဒတွေ အတော်များစွာ ရောနှောပါဝင်နေခြင်းသည် “သီလိဋ္ဌပဒသံသဂ္ဂ” ပင်တည်း။ [နိဿယ များ၌ “ဌာန်တူအဆင့် သံယုဂ်ကို “သံသဂ္ဂ” ဟု ဆိုကြ၏။ ဆင်ခြင်ပါ။] ထိုသို့ သီလိဋ္ဌပဒ သံသဂ္ဂ ဖြစ်သောကြောင့် နှစ်သက်မွေ့လျော်ဘွယ် ကောင်းသော ဂုဏ်သည် “ရမဏီယဂုဏ” မည်၏။ ထိုဂုဏ်၏တည်ရာ အဖွဲ့အနွဲ့သည် “ရမဏီယဂုဏာလယ ” ဖြစ်၏။ အာလယသဒ္ဒါသည် တည်ရာအနက်ကို ဟော၏။

[ဆောင်] ဌာန်တူပုဒ်ပါဌ်၊ နီးနီးကပ်လျက်၊ ထားအပ်တဝ၊ ဗန္ဓဂရုတ်၊ ဖြစ်အောင်လုပ်သည့်၊ သံယုဂ်-ဒီသ၊ ဓနိတလည်း၊ ပါဝင်ပြီး၊ ခေါ်မှီး သီလေသ။

ဝစနတ္ထ။ ။ သီလိဿန္တိတိ သလိဋ္ဌာနိ၊ သီလိဋ္ဌာနိစ+တာနိ+ ပဒါနိစာတိ သီလိဋ္ဌပဒါနိ၊ တေသံ + သံသဂ္ဂေါ သီလိဋ္ဌပဒသံသဂ္ဂေါ၊ သီလိဋ္ဌပဒသံသဂ္ဂန+ရမဏီယဂုဏော သီလိဋ္ဌ၊ပေ၊ဂုဏော၊တဿ + အာလယော သီလိဋ္ဌပဒ သံသဂ္ဂရမဏီယဂုဏာလယော။ [ဌာန်ကရ ဏာဒိဟိအာသန္တာဏ္ဍာနံ-တို့ကို၊ ဝိချာသဟေတု-စိထားခြင်းဟူသော

အကြောင်းကြောင့်၊ အညမညနိဿိတာနံ ပဒါနံ - အချင်းချင်း မှီနေသကဲ့သို့ဖြစ်ကုန်သော ပုဒ်တို့၏၊ (“ သိလိဋ္ဌပဒ ” အဖွင့်၊) [ဌာန်တူအက္ခရာနီးသဖြင့် အချင်းချင်း မှီနေသကဲ့သို့ ဖြစ်ကြသော ပုဒ်များ- ဟူလို။] သမဝါယေန- ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့် (သံသဂ္ဂေန အဖွင့်)၊ မနုညဂုဏဿ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘူတော(ရမဏီယဂုဏာလယောအဖွင့်။)

သဗန္ဓဂါရဝေါ။ ။ “ ဂရုနော + ဘာဝေါ ဂါရဝံ၊ ဗန္ဓဿ + ဂါရဝံ ဗန္ဓဂါရဝံ - အလေးဂရုပြု၍ ရွတ်အပ်သော အဖွဲ့အနွဲ့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ” ဟူသည် ဓနိတအက္ခရာ၊ ဒိဃအက္ခရာ၊ သံယုဂ်၏ ရှေ့အက္ခရာများတည်း။ [ဒုမ္ပိဂရု၊ ဒိဃောစ - ကိုထောက်၊] သဟ + ဗန္ဓဂါရဝေန ယော ဝတ္တတိတိ သဗန္ဓဂါရဝေါ၊ အဖွဲ့အနွဲ့တို့၌ ဓနိတဒိဃသံယုဂ် မပါလျှင် ရွတ်ဆိုရာ၌ ပေါ့ပျက်ပျက်ရှိ၏။ ထိုသို့ ပေါ့ပျက်ပျက်မရှိရအောင် ဗန္ဓဂါရဝ အက္ခရာများလည်း အထိုက်အလျောက် ပါစေရမည်- ဟူလို။ [ဗန္ဓဂါရဝ သင်္ခါတေန - ရစနာယ အသိထိလဘာဝေန၊ သဟပဝတ္တော အယံ ဗန္ဓော သိလေသောနာမ။... ဗန္ဓကို ရစနာ၊ ဂါရဝကို အသိထိလဘာဝ- ဟု ဖွင့်သည်။]

ပဒါသတ္တိမှ ထူးပုံ ။ ။ “ ပဒါသတ္တိ မရတော ဂုဏ်၌လည်း ဌာန်တူအက္ခရာ နီးကပ်ရမည် ” ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤသိလေသနှင့် အဘယ်သို့ ထူးသနည်း - ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား - ပဒါသတ္တိ၌ ဌာန်တူအက္ခရာတို့၏ နီးကပ်ခြင်းသည် လိုရင်းလက္ခဏာတည်း။ ဤသိလေသ၌ကား ဌာန်တူနီးကပ်ခြင်းသည် လိုရင်း မဟုတ်၊ ဗန္ဓဂါရဝ အက္ခရာပါခြင်းက လိုရင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ထို ၂ မျိုးတို့ သဘော လက္ခဏာချင်း မတူကြပါ။ [သိလေသောနာမ- ဗန္ဓဂါရဝေါ = အဖွဲ့အနွဲ့၌ လေးစားဘွယ် အက္ခရာသည် သိလေသ မည်၏။ တပုဂ္ဂိုလ်ပါဒကဗန္ဓော ပျေတ္တ သိလေသောတိ ဝုစ္စတိ = ထိုဂရုပါအောင် ဖွဲ့စီအပ်သော အဖွဲ့ကိုလည်း ဤဂါထာ၌ (ဧကဒေယူပစာရ အားဖြင့်) သိလေသ ဟု ဆိုအပ်၏။—ဒီကာသစ်။]

[ဆောင်] ဌာန်တူအက္ခရာ၊ နီးကပ်စွာကို၊ ပဒါသတ္တိ၊ လက္ခဏာမှည့်လော၊ ဤသိလေသ၊ လက္ခဏာကား၊ ဗန္ဓဂါရဝ၊ ပစာနသည်၊ မှတ်ကြ ၂ မျိုး အထူးတည်း။

သမာဓိဂုဏ် အချိ

၁၄၉။ ဗန္ဓသာရောတိ မညန္တိ၊ ယံ သမဂ္ဂါပိ ဝိညုနော၊
ဒဿနာဝသရံ ပတ္တော၊ သမာဓိနာမယံဂုဏော။

၁၄၉။ ယံ-အကြင် သမာဓိဂုဏ်ကို၊ သမဂ္ဂါပိ- အလုံးစုံလည်း
ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိညုနော-ပညာရှိတို့သည်၊ ဗန္ဓသာရောတိ-အဖွဲ့အနွဲ့
၏ အနှစ်ဟူ၍၊ ဝါ-အဖွဲ့အနွဲ့၏ အသက်ဟူ၍၊ မညန္တိ- အသိအမှတ်
ပြုကြကုန်၏၊ သမာဓိနာမ - သမာဓိမည်သော၊ အယံဂုဏော-ဤ
ဂုဏ်သည်၊ ဒဿနာဝသရံ-ပြခြင်း၌ အခွင့်သို့၊ ဝါ-ပြဘိုရာအခွင့်သို့၊
ပတ္တော-ဆိုက်ရောက်လာပြီ။

x x x x x x x

မြားမြောင်ကုန်သော+မောဠိစ္ဆာယာ-တို့တည်း၊ အနန္တ မောဠိစ္ဆာယာ-တို့၊
အဝနတာနံ- ဥးတိုက်ကြကုန်သော လူမင်း နတ်မင်း မြဟွာမင်းတို့၏၊ အနန္တ
မောဠိစ္ဆာယာ-တို့တည်း၊ အဝနတာနန္တမောဠိစ္ဆာယာ-တို့။]

၁၄၉ ဗန္ဓသာရော တျာဒိ။ ။ “ကဗျာပညာရှိ အများက
အဖွဲ့အနွဲ့(စုဏ္ဏိယဝါထာ ကဗျာ) ဟူသမျှ၏ အသက် ဟု အသိအမှတ်
ပြုအပ်သော သမာဓိဂုဏ်သည် ယခုအခါ ပြခွင့်ရောက်လာပြီ ဖြစ်၍
ယခုပြတော့မည်” ဟုလို။ [ကျမ်းဆရာတို့သည် အကြောင်းအရာတခုကို
ခတ်ကျယ်ကျယ် ပြရတော့မည့်အခါ၌ စကားပျိုး၍ (အချိ-နိဒါန်း-
ပလ္လင်ခံ၍) ဆိုလေ့ရှိကြ၏၊ ယခု ပြတော့မည့် သမာဓိဂုဏ် ကိုလည်း
ခတ်ကျယ်ကျယ်ပြရမည်ဖြစ်၍ “ဗန္ဓသာရောတိ” စသော ပလ္လင်ခံနိဒါန်း
စကားကို စချီလေသည်။]

ဝစနတ္ထ ။ ။ ဗန္ဓဿ + သာရော - အနှစ်တည်း၊ ဗန္ဓသာရော၊
“အနှစ်” ဟူသည်လည်း အသက်တည်း၊ ထိုအသက်ကို ဘဝအဆက်
ဆက်မပျက်မစီးဟု ဟိန္ဒူတို့ကယူကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဗန္ဓဿ ဇီဝိတံ”
ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ သမဂ္ဂသဒ္ဓါသည် “သဗ္ဗံ သမတ္ထ မဒိလံ၊ ပေ၊ သမဂ္ဂဉ္စ
အနုနကံ ” အဘိဓာန်နှင့်အညီ သဗ္ဗ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့်
“သဗ္ဗေပိ ကဝယော ” ဟု ဋီကာ ဖွင့်သည်၊ [“သမံ- အညီအမျှ၊ ဝါ-
အားလုံးပါအောင် + ဂယုန္တေ - ယူအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ သမဂ္ဂါ၊] ဒဿ
နာ- ပြခြင်း၌ + အဝသရော - အခွင့်အလမ်းတည်း၊ ဒဿနာဝသရော။

သမာဓိပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟ

၁၅၀။ အညဉ္ဇေယျော တတော•ညတ္ထ၊ လောကသီမာ•နုရောဓတော၊
သမ္မာ အာဓိယတေ•ဇ္ဇေသော၊ သမာဓိတိ နိရုစ္စတိ။

၁၅၀။ အညဉ္ဇေယျော- ဥပစာမှတစ်ပါးသော မုချဝတ္ထု၏ သဘော
ကို၊ တတော-ထို မုချဝတ္ထုမှ၊ အညတ္ထ-တစ်ပါးသော ဥပစာဝတ္ထု၌၊
လောကသီမာ•နုရောဓတော - လောကစည်းကမ်းနှင့် မဆန့်ကျင်
သော အားဖြင့်၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ အာဓိယတေ-တင်ထားအပ်၏၊
ဝါ-တင်စားအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧသော-ဤဂုဏ်ကို၊ သမာဓိ
တိ-သမာဓိဂုဏ်ဟူ၍၊ နိရုစ္စတိ- ဆုံးဖြတ်သောအားဖြင့် ဆိုအပ်၏။

x x x x x x x

၁၅၀။ အညဉ္ဇေယျော တျာဒိ။ ။သမာဓိကို“သံ+အာဓိ”ဟုခွဲ၊
သံကို “သမ္မာ”ဟု ဖွင့်၍ ထိုသမ္မာကို “လောကသီမာနုရောဓတော”
ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့်“သမ္မာ-လောက စည်းကမ်းနှင့် လျော်အောင်
ကောင်းမွန်စွာ+အာဓိယတေ- တင်ထားအပ်၏၊ ဝါ-တင်စားအပ်၏၊
ဣတိ သမာဓိ”ဟုပြု၊ [သံ+အာပုဗ္ဗ, ဓာဓာတ်, ဣပစ္စည်း။]တင်စား
အပ်သော အနက်ကို “သမာဓိ”ဟု ခေါ်အပ်သော်လည်း အနက်၏
အမည်ကို သဒ္ဒါ၌တင်စား၍ အဖွဲ့အနွဲ့ကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့်
“သမာဓိ” ဟု ခေါ်ရသည်။ ဤဂါထာကား- သမာဓိပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟကို
ပြသောဂါထာတည်း။

အညဉ္ဇေယျော အညတ္ထ။ ။“မုချဖြစ်သော အရာဝတ္ထု၏သဘော
ကို+ဥပစာဖြစ်သော အရာဝတ္ထု၌ တင်စားအပ်သည် ”ဟုလို။ [အည
ဿ-ဥပစာမှတစ်ပါးသော မုချဖြစ်သော အရာဝတ္ထု၏ + ဓမ္မော-
သဘောတည်း၊ အညဉ္ဇေယျော၊ လောကသီမာယ - လောက အပိုင်း
အခြားအား၊ ဝါ- လောက စည်းကမ်းအား၊ အနုရောဓော- လျော်
ခြင်းတည်း၊ လောကသီမာနုရောဓော - ခြင်း၊ နိရုစ္စတိ - နိ (နိစ္ဆယ
တော)+ဥစ္စတိ-ဆုံးဖြတ်ချက်ချသောအားဖြင့်+ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-အသေ
အချာ ဆိုအပ်၏။]

[ဆောင်] သက်ရှိစသား၊ သဘောများကို၊ အခြားသက်မဲ့၊ စသည်လှ၍၊
တင်ခဲ့လေဘိ၊ သမာဓိတည်း၊ ထိုသည့် ဂုဏ်၊ ပါဝင်မှ၊ ဗန္ဓ
အသက်ဝင်။

သမာဓိဂုဏ် အပြား

၁၅၁။ အပါဏေ ပါဏိနံ ဓမ္မော , သမ္မာ အာဓိယတေ ကွဗိ၊
နိရူပေ ရူပယုတ္တဿ၊ နိရသေ သရသဿစ။

၁၅၂။ အဒြဝေ ဒြဝယုတ္တဿ၊ အကတ္တရိပိ ကတ္တုတာ၊
ကဋ္ဌိနဿာသရီရေပိ၊ ရူပံ တေသံ ကမာ သိယာ။

၁၅၁, ၂။ ကွဗိ- အချို့အရာ၌၊ အပါဏေ- အသက်မရှိသော
ဝတ္ထု၌၊ ပါဏိနံ-သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏၊ ဓမ္မော-သဘောကို၎င်း၊ ကွဗိ-
၌၊ နိရူပေ-အဆင်းသဏ္ဍာန်မရှိသော ဝတ္ထု၌၊ ရူပယုတ္တဿ-အဆင်း
သဏ္ဍာန်နှင့်ယှဉ်သော ဝတ္ထု၏၊ ဓမ္မော-ကို၎င်း၊ ကွဗိ-၌၊ နိရသေစ-
အရသာမရှိသော ဝတ္ထု၌လည်း၊ သရသဿ-အရသာရှိသော ဝတ္ထု
၏၊ ဓမ္မော-ကို၎င်း၊ ကွဗိ-၌၊ အဒြဝေ-အရည်မဟုတ်သော ဝတ္ထု၌၊
ဒြဝယုတ္တဿ-အရည်နှင့်ယှဉ်သော ဝတ္ထု၏၊ ဓမ္မော-ကို၎င်း၊ ကွဗိ-
၌၊ အကတ္တရိပိ - ကတ္တားမဟုတ်သော အရာ၌လည်း၊ ကတ္တုတာ-
ကတ္တား၏ အဖြစ်သဘောကို၎င်း၊ ကွဗိ-အချို့အရာ၌၊ အသရီရေပိ-
အထည်ကိုယ် အစိုင်အခဲ မဟုတ်သော အရာ၌လည်း၊ ကဋ္ဌိနဿ-
အထည်ကိုယ် အစိုင်အခဲဖြစ်သောဝတ္ထု၏၊ ဓမ္မော-သဘောကို၎င်း၊
သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ဝါ - လောကစည်းကမ်းနှင့် မဆန့်ကျင်သော
အားဖြင့်၊ အာဓိယတေ - တင်ထားအပ်၏၊ ဝါ - တင်စားအပ်၏၊
တေသံ- ထို ၆ မျိုးသော သမာဓိတို့၏၊ ရူပံ- သဘောသည်၊ ဝါ-
ပြယုဂ် ဥပါဟရုဏ်သည်၊ ကမာ-အစဉ်အားဖြင့်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာ၏၊
ဝါ- ဖြစ်တော့လတံ့။

x x x x x x x

၁၅၁, ၂။ အပါဏေတျာဒိ။ ။ဤ ၂ ဂါထာတို့သည် သမာဓိ
ဂုဏ်၏ အပြားကိုပြသော ဂါထာတို့တည်း၊ ၁ - ပါဏိဓမ္မသမာဓိ၊
၂-ရူပဓမ္မသမာဓိ၊ ၃-သရသဓမ္မ သမာဓိ၊ ၄-ဒြဝဓမ္မ သမာဓိ၊ ၅-
ကတ္တုဓမ္မ သမာဓိ၊ ၆-ကဋ္ဌိနဓမ္မသမာဓိ၊ ဤသို့သရုပ်မျှ ရေတွက်ခဲ့ပါ။
သဘောလက္ခဏာကား အကျယ်ပုံစံ၌ ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။

ပါဏိဓမ္မ သမာဓိ ပုံစံ

၁၅၃။ ဥဏ္ဏာပုဏ္ဏိန္ဒြာ နာထ၊ ဒိဝါပိ သဟ သင်္ဂမာ၊
ဝိနိဒ္ဒါ သံပမောဒန္တိ၊ မညေ ကုမုဒိနိ တဝ။

၁၅၃။ နာထ - အို မြတ်စွာဘုရား၊ တဝ - ရှင်တော်မြတ်
ဘုရား၏။ ဥဏ္ဏာပုဏ္ဏိန္ဒြာ-ဥဏ္ဏလုံ မွေးရှင်တည်းဟူသော လပြည့်
ဝန်းနှင့်၊ သဟ-တက္ခ၊သင်္ဂမာ-ပေါင်းဖေ၍ ရခြင်းကြောင့်၊ ကုမုဒိနိ-
ကုမုဒြာ ကြာရုံထိုသည်၊ ဒိဝါပိ - နေ့အခါ၌လည်း၊ ဝိနိဒ္ဒါ - အင်္ဂု
ကင်းလျက်၊ အိပ်ခြင်းမရှိကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊)သံပမော
ဒန္တိမညေ-ကောင်းစွာပွင့်လန်း၊ ဝမ်းမြော်ကြလေယောင်တကား။

x x x x x x x

၁၅၃။ ဥဏ္ဏာပုဏ္ဏိန္ဒြာတျာဒိ။ ။သက်ရှိဖြစ်သောယောက်ျား
နှင့် မိန်းမတို့၏သဘောကို သက်မဲ့ဖြစ်သော ဥဏ္ဏလုံမွေးရှင်တော်နှင့်
ကုမုဒြာကြာတော အပေါ်၌ တင်စားထားသော ပါဏိဓမ္မ သမာဓိ
ပုံစံတည်း။ ချဲ့ဥျားအံ—လောက၌ ယောက်ျားနှင့် မိန်းမ ချစ်သူ ၂ ဥျား
တို့၏ တွေ့ဆုံပေါင်းဘော်ကြခြင်း၊ ထိုအခါ မအိပ်ချင်ကြခြင်း၊ အလွန်
ပျော်မြူးကြခြင်း၊ ဤ သုံးချက်သည် ပါဏိနံ - သက်ရှိသတ္တဝါ တို့၏၊
ဓမ္မော-သဘော ထုံးစံဖြစ်၏။ ထို သဘောထုံးစံကို အပါဏိဖြစ်သော
ဥဏ္ဏလုံမွေးရှင်တော် လရောင်နှင့် ကုမုဒြာ ကြာတော၏ ပေါင်းဆုံမိ
ခြင်း၊ လရောင်နှင့် ကြာတောတို့၏ မအိပ်ချင်ကြသည့်ပုံကဲ့သို့ ငုံ့၍မနေ
ခြင်း၊ ဝမ်းသာသကဲ့သို့ မညှိုးနွမ်းဘဲ လရောင်ရော ကြာပန်းတွေပါ
လန်း၍နေခြင်းအပေါ်၌ တင်စား၍ ဖွဲ့နွဲ့ထားသည်။

ဒို့ကာ။ ။တ္ထေပါဏိဓမ္မသင်္ခါတော သုရတသင်္ဂမောစ(အလွန်
ပျော်ပါးခြင်းဟူသော ပေါင်းဖေ၍ခြင်း၎င်း)နိဒ္ဒါပဂမောစ(အိပ်ချင်
မှုမှ ကင်းခြင်း၎င်း) သမ္ပမောဒနဉ္စာတိ တိဏ္ဏံ - တို့၏။ ဥဏ္ဏာပုဏ္ဏိန္ဒြာ
ကုမုဒိနိသင်္ခါတေသု လောကဝေါဟာရာနတိဏ္ဏမ္မ(ပေါင်းမိခြင်း၊ မငို
ခြင်း၊ ပွင့်ခြင်းဟူသော လောကအသုံးနှုန်းကိုမကျော်လွန်ဘဲ)ဗုဒ္ဓိယာ
အာရောပနေန (စိတ်ကူးဉာဏ်ဖြင့် တင်စားခြင်း အားဖြင့်) ပါဏိ
ဓမ္မတော ပသိဒ္ဓါ တယောအတ္ထာ ဣဓ သမာဓယောနာမ၊ ဤသို့
တင်စားအပ်သော အနက် ၃ မျိုးသာ “သမာဓိ”အမည်ရသော်လည်း
ထို အနက်ကို ဖေ၍ပြသော အဖွဲ့အနွဲ့လည်း ဖလူပစာရ အားဖြင့်

သမာဓိဂုဏ် မည်၏။ [တပုဋိပါဒကဝဇ္ဇောပိ - ထို သမာဓိအနက်ကို ပြီးစေတတ် ပြတတ်သော အဖွဲ့ကိုလည်း၊ အတ္ထာနုဂါမိတ္တာ တဒုပစာ ရေန သမာဓိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။]

ဥဏ္ဏာပုဏ္ဏိန္ဒါနာ။ ။ မြတ်စွာဘုရား မျက်စုန်းတော် ၂ သွယ်၏ အလယ်၌ “ဥဏ္ဏာလောမ = ဥဏ္ဏလုံ” မည်သော အမွှေးတော်ရှိ၏။ ငွေနန်းချည်မြင်ကလေးကဲ့သို့ ဆန့်လိုက်လျှင် ရှည်ပြန်လာ၍ မဆန့်ဘဲ ထားလျှင် လင်္ကျာရစ်လည်ကာ လပြည့်ဝန်းကလေးကဲ့သို့ စုစုကလေး နေရကား အသက်ရှင်သော အရာနှင့် တူသောကြောင့် “ဥဏ္ဏလုံ မွှေးရှင်တော်” ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ အလွန်ဖြူသော အရောင်ရှိ၍ စုစု ကလေး ပုံနေသောကြောင့် လပြည့်ဝန်းကို ဥပမာ ပြုထားသည်။ “ဥဏ္ဏာပေ + ပုဏ္ဏိန္ဒါ ဥဏ္ဏာပုဏ္ဏိန္ဒါ” ဟု ပြု။

ကုမုဒိနီ။ ။ ကုမုဒါနီ တောသုတိ ကုမုဒိနီယော၊ [တောသု-ဤ ကြာရုံတို့၌၊ ကုမုဒါနီ-ကုမုဒြာကြာတို့သည်၊ သန္တိ-ရှိကုန်၏။] ကုမုဒြာ ကြာတို့ ရှိရာကြာရုံ-ကြာတော၊ ထိုကုမုဒြာကြာတို့သည် “သေတေတု ကုမုဒဉ္ဇဿ” အဘိဓာန် (၆၀၀) နှင့်အညီ ဖြူသော အဆင်းရှိကြ ကုန်၏။ ညဉ့်အခါ လရောင်နှင့် တွေ့မှ ပွင့်လေ့ရှိကြ၏။ ဘုရားရှင်၏ ဥဏ္ဏလုံမွှေးရှင်ရောင်နှင့် တွေ့သော အခါ၌ကား လရောင်နှင့် တွေ့ရ သကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် နေ့အခါ၌လည်း ပွင့်ကြ၏။ ထိုသို့ ပွင့်ခြင်း သည် မအိပ်ချင်ခြင်းနှင့် တူ၏။ ထို့ကြောင့် “ ဒိဝါပိ သဟ သင်္ဂမာ၊ ဝိနိဒ္ဒါ” ဟု မိန့်သည်။ ဒိဝါပိ၌ ပိဖြင့် ရတ္တိံ ကိုဆည်း။

“ရောဒန္တ ဒါရကေ ဒိသွာ၊ ဥဗ္ဗိဂ္ဂါ ဝိပုလာ ဒုမာ၊
သယမေဝေါနဗိတွာန၊ ဥပဂန္တန္တိ ဒါရကေ”

ဟူသော ဝေဿန်ဇာတ်ဂါထာလည်း သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ ညွတ်ကိုင်း တတ်သော သဘောကို သက်မဲ့ သစ်ပင်များ၌ တင်စားသော ကြောင့် ပါဏိဓမ္မသမာဓိဂုဏ်ရောက်၏-ဟု စံကျောင်းနိဿယ၌ မိန့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤသမာဓိဂုဏ်အရာဝယ် “တင်စား” ဟု လာသမျှ၌ တဒ္ဓမ္မ။ ပစာ ဟုချည်း မှတ်။ [တဿ- ထို ပါဏိဓသည်၏ + ဓမ္မော- သဘောတည်း။ တဒ္ဓမ္မော-ဘော၊ တဒ္ဓမ္မဿ-၏ + ဥပစာရော-အနီး၌ဖြစ်သော အမည်တည်း။ ဝါ-တင်စား၍ ခေါ်ခြင်းတည်း။ တဒ္ဓမ္မ။ ပစာရော-ခြင်း။]

ရူပဓမ္မသမာဓိ ပုံစံ

၁၅၄။ ဒယာရသေသု မုဇ္ဇန္တာ၊ ဇနာမတရသေသ္မိံဝါ။
သုခိတာ ဟတဒေါသာ တေ၊ နာထ ပါဒမ္ပုဇာနတာ။

၁၅၄။ နာထ-အို...မြတ်စွာဘုရား၊ တေ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရား
၏။ ပါဒမ္ပုဇာနတာ - ခြေတော် အစုံ၊ ကြာပခုံ၌၊ ခိုလုံ ဥးခိုက်ကြ
ကုန်သော၊ ဇနာ-သတ္တတို့သည်၊ အမတရသေသု ဣဝ - အမြိုက်
သုခာရေတို့၌ ကဲ့သို့၊ ဒယာရသေသု - ကရုဏာတော်ရေ တို့၌၊
မုဇ္ဇန္တာ-နစ်မြုပ် ၎င်းကြကုန်လျက်၊ ဟတဒေါသာ - ဖျက်ဆီးအပ်
ပြီးသော ကိလေသာအပြစ်ရှိကြကုန်သည်၊ ဝါ-ကိလေသာရောဂါ
ပျောက်ကင်းကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ - ဖြစ်၍)၊ သုခိတာ - ကိုယ်စိတ်
၂ ဖြာ၊ ချမ်းသာကြရပါကုန်၏။

x x x x x x x

၁၅၄။ ဒယာရသေသုတျာဒိ။ ။ဒိုမြတ်စွာဘုရား... အမြိုက်
သုခာရေတို့၌ ၎င်းကြ- ချီးကြသူတို့မှာ နုနာစသော ရောဂါပျောက်၍
သုခ ရောက်ကြရသကဲ့သို့၊ ရှင်တော်မြတ်၏ ခြေတော်အစုံ ကြာပခုံ၌
ဥးတိုက်ကြသူ နတ်လူအများတို့သည် မဟာကရုဏာတည်းဟူသော
ရေတို့၌ ၎င်းကြရသည် ဖြစ်၍ ကိလေသာရောဂါပျောက်သဖြင့် မအို
မသေခြင်း သုခသို့ ရောက်ကြရပါသည်ဘုရား၊ ဤဂါထာ၌ “ ၎င်းကြ
သူတို့”ဟူသော စကားကို ထောက်၍ “ ရသ ” သဒ္ဒါသည် “ ရေ ”
ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ဥပမာ- “နာဠိကေရ ရသ - အုန်းရေ”
ဟူသကဲ့သို့တည်း၊ ဋီကာသစ်၌လည်း- “တ္ထေ ရသသဒ္ဒေါ ဂုဏာဇလေ-
ဂုဏ်တည်းဟူသော ရေ၌”ဟု ဆိုသည်။

တင်စားပုံ။ ။ရေသည် မျက်စိဖြင့်မြင်ကောင်းသော ပုံသဏ္ဍာန်
တည်း၊ ထိုသို့ ပုံသဏ္ဍာန် ရကောင်းသောကြောင့် “ရူပယုတ္တ”ဖြစ်၏။
ထိုရူပယုတ္တဖြစ်သော အမြိုက်သုခာရေ၏ ၎င်း၍ဖြစ်နိုင်သော သဘော
ကို အရေပုံသဏ္ဍာန် မရကောင်းသဖြင့် “နိရူပ ” ဖြစ်သော မဟာ
ကရုဏာပေါ်၌တင်စား၍ ဖွဲ့နွဲ့ထားသည်။ [တ္ထေ ရူပယုတ္တဇလေ လဗ္ဘ
မာနံ မုဇ္ဇနံ နိရူပေ ဒယာဂုဏေ(ကရုဏာဂုဏ်တော်၌)အာရောပိတံ
ဟောတိ။—ဋီကာသစ်။]

သရသဓမ္မ သမာဓိပုံစံ

၁၅၅။ မရုရေပိ ဂုဏေဓိရ၊ နပ္ပသီဒန္တိ ယေ တဝ၊
ကိဒိသိ မနသော ဝုတ္တိ၊ တေသံ ခါရဂုဏာန ဘော။

၁၅၅။ ဘောဓိရ -အို မြတ်စွာဘုရား၊ ...ယေ - အကြင်သတ္တာ
တို့သည်၊ တဝ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊ မရုရေပိ-ချိုဆိမ့်ကောင်းမြတ်
သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဂုဏေ-မဟာကရုဏာစသော ဂုဏ်တော်၌၊
နပ္ပသီဒန္တိ- မကြည်ညိုနိုင်ကြကုန်၊ ခါရဂုဏာနံ- ငံသော ဂုဏ်ရှိကုန်
သော၊ တေသံ- ထိုသတ္တာတို့၏၊ မနသော- စိတ်၏၊ ဝုတ္တိ- ဖြစ်ပုံကို၊

x x x x x x x

ဝစနတ္ထ။ ။ ဟတာ+ဒေါသာ ယေဟိတိ ဟတဒေါသာ၊ ယေဟိ-
အကြင်အမြိုက်သုခာရေ၌ ဝုဏ်သုတို့သည်၊ ဒေါသာ- သလိပ်, သည်းခြေ,
လေ ဟူသော အပြစ်တို့ကို၊ ဝါ - နုနာစသော ရောဂါအပြစ်တို့ကို၊
ဟတာ-ပယ်ဖျောက်အပ်ကုန်၏၊ (တနည်း) ယေဟိ အကြင်ဘုရားရှင်၏
မဟာကရုဏာတော်ရေ၌ ဝုဏ်သုတို့သည်၊ ဒေါသာ-ကိလေသာ အနာ
ရောဂါအပြစ်တို့ကို၊ ဟတာ ဣတိ တေ(ထိုသုတို့သည်)ဟတဒေါသာ-
တို့မည်၏၊ သုခံ-အနာပျောက်ကင်း ချမ်းသာခြင်းသို့၊ ဝါ- မအိုမသေ
အမြဲနေရာနိဗ္ဗာန်ချမ်းသာသို့၊ ဣတာ-ရေခံရသုတို့တည်း၊ သုခိတာ-တို့၊
ပါဒသင်္ခါတာနိ+အဗ္ဗုဇာနိ ပါဒဗ္ဗုဇာနိ၊ ပါဒဗ္ဗုဇာသု+အာနတာ-
ရိသေစွာ ကိုင်းညွတ်(ဥးတိုက်)သုတို့တည်း၊ ပါဒဗ္ဗုဇာနတာ-တို့။

မန္ဓာတာဒိနရိန္ဒာနံ , ယာ မာတာ သာ ဘဝဏ္ဏဝေ၊
နိမုဂ္ဂါ ဟံ တယာ တာတ, တာရိတာ ဘဝသာဂရာ။

ဤ၌ အဆင်းသဏ္ဌာန် ရကောင်းသော သမုဒြာ၏ သဘောကို
အဆင်းသဏ္ဌာန် မရကောင်းသော ဘာ၌ တင်စား၏၊ ထို့ကြောင့်
“နိရူပေ ရူပယုတ္တဿ” ဟူသော သမာဓိဂုဏ်ရောက်၏။ [နိရူပေ ရူပ
ယုတ္တသမာဓိကဲ့သို့ နိဂုဏေ ဝန္တယုတ္တသမာဓိကိုလည်း “ယောစ သီလ
ဝတံ ဝန္တော, ဝါတိ ဒေဝေသု ဥတ္တမော” စသောပုံစံဖြင့်ပြကြသေး၏။]

၁၅၅။ မရုရေပိတျာဒိ။ ။ အို မြတ်စွာဘုရား.... ယုတ်ညံ့သော
အလိုအဇ္ဈာသယရှိကြသူ အကြင်လူတို့သည် ရှင်တော်ဘုရား၏ ချိုဆိမ့်

ကိဒိသီ- အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်ရှာလေဘိသနည်း၊ ဝါ - အဘယ်သို့ သဘောရှိ ရှာပါလိမ့်မည်နည်း။ [ဂုဏာနှင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကြေ။]

x x x x x x x

ကောင်းမြတ်သော မဟာကရုဏာ၊ ပညာ စသော ဂုဏ်တော်၌ မကြည်ညိုနိုင်ကြပါ။ ထိုသို့ မကြည်ညိုနိုင်အောင် အခါးဓာတ်ခံရှိကြသူ တို့၏ စိတ်ဖြစ်ပုံမှာ ဘယ်လိုနေရှာသည်ဟု မသိပါဘုရား၊ ဤဂါထာ၌ ချိုသောအရသာမရှိသော မဟာကရုဏာ၊ ပညာ စသော ဂုဏ်တော် များ၌ သရသ (အရသာရှိသော) ထောပတ် ပျားရည် စသည်တို့၏ ချိုဆိမ့်သော ဂုဏ်သဘောကို၎င်း၊ ဆားခံ အရသာ မရှိသော အဇ္ဈာ သယဆန္ဒ အပေါ်၌ ငံသော အရသာရှိသော ဆပ်ပျာ ဆားတို့၏ သဘောကို၎င်း၊ တင်စား၍ ဖွဲ့စီထားသည်။ ဤဂါထာ၌ ချိုဆိမ့်သော သဘော၊ ငံသော သဘောအားဖြင့် တင်စားအပ်သော အနက် ၂ မျိုး ရ၏။ [ဧတ္ထ သမာဓိနာမ ရသဟိနေ (အရသာမှ ယုတ်လျော့သော = အရသာ မရှိသော တရား၌) အာရောပိတ ရသယုတ္တဓမ္မဘူတံ မဇုရ- ခါရဂုဏ ဒွယံ။]

ဋီကာ။ ။ မဇုရေပိ ပကတိသုန္ဓရေ (ပင်ကိုယ်ကောင်းဖြစ်သော) ကရုဏာပညာဂုဏေပိ ယေ ဟိနာမိမုတ္တိကာ ဇနာ (ယုတ်ညံ့သော အဇ္ဈာသယ ဆန္ဒရှိသူတို့) န ပသီဒန္တိ။ ခါရဂုဏာနံ အမဇုရဂုဏာနံ၊ [ခါရသဒ္ဓါသည် ဆား၊ ဆပ်ပျာကို၎င်း၊ ပြာကို၎င်း ဟော၏။ ထိုဆားခံ အရသာသည် မချိုသောကြောင့် “ အမဇုရ ဂုဏာနံ ” ဟု ဖွင့်သည်။] ကာဝိယ ဒိဿတီတိ ကိဒိသီ၊ ခါရာ (ဆား ဆပ်ပျာတို့ကဲ့သို့ ငံကုန် သော) + ဂုဏာ ယေသံတိ ခါရဂုဏာ။

ပဝိဝေကရသံ ပိတွာ၊ ရသံ ဥပသမဿစ၊
နိဒ္ဒရော ဟောတိ နိပ္ပူပေါ၊ ဓမ္မပီတိရသံ ပိဝံ။

ဤ၌ အရသာမဟုတ်သော သုခ၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပီတိတို့၌ အရသာ၏ သဘောကို တင်စား၏။ ထို့ကြောင့် “ နိရသေ သရသဿ ” ဟူသော သမာဓိဂုဏ် ရောက်၏။

ဒြဝဗေဗသမာဓိပုံစံ

၁၅၆။ သဗ္ဗတ္ထသိဒ္ဓ ဣဠက-ပုဋပေယျာ မဟာဂုဏာ၊
ဒိသာ သမန္တာ ဓာဝန္တိ၊ ကုန္ဒသောဘာ သလက္ခဏာ။

၁၅၆။ သဗ္ဗတ္ထသိဒ္ဓ- ပြီးပြီးသော အလုံးစုံကိစ္စ ရှိတော်မူသော အို...မြတ်စွာဘုရား၊(တဝ-ရှင်တော်ဘုရား၏) ဣဠက ပုဋပေယျာ- ငယ်သော သောက်ခွက်ဖြင့် သောက်နိုင်ကုန်သော၊ ကုန္ဒသောဘာ သလက္ခဏာ - သင်းခွေပန်း၏ တင့်တယ်ခြင်းနှင့် တူသော အမှတ် တံဆိပ် ရှိကုန်သော၊ မဟာဂုဏာ - ကြီးမြတ်ဘိတုံ , အရဟတာ စသော ဂုဏ်တော်တို့သည်၊ သမန္တာဒိသာ - ထက်ဝန်းကျင် အရပ် တို့သို့၊ ဓာဝန္တိ- စီးသွားကြပါကုန်၏။

x x x x x x x

၁၅၆။ သဗ္ဗတ္ထဘျာဒိ။ ။ အလုံးစုံသောကိစ္စ၌ ပြီးပြီး ဖြစ်တော် မူသော မြို့မြတ်စွာဘုရား...သောက်ခွက်ငယ်ဖြင့်သော်မှလည်းသေခံ၍ ရနိုင်ကုန်သော သင်းခွေပန်း၏ တင့်တယ်ခြင်းနှင့် တူသော အမှတ် တံဆိပ်ရှိကုန်သော ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်သော အရဟတာ စသော ဂုဏ်တော်တို့သည် ထက်ဝန်းကျင် အရပ်တို့သို့ ပြန့်နှံ့ စီးသွားကြပါ ကုန်သည်ဘုရား။....“ဒြဝ”သဒ္ဓါသည်“အရည်”အနက်ကို ဟော၏။ [“ဒြ၊ ပဋ္ဌရဏေ- ယိုစီးခြင်း၌” ဓာတ်ကျမ်း။] အရည်ဟူသမျှ၏ သေခံခွက်ဖြင့်သေခံ၍ရကောင်းသောသဘောကို အရည်မဟုတ်သော အရဟတာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတာ စသော ဂုဏ်တော်များ၌ တင်စား၍ ဖွဲ့စီထားသည်။ [ဧတ္ထ ဒြဝယုတ္တဂုဏဘူတော ဣဠကပုဋပေယျဘာဝေါ ဒြာရဟိတေ ဂု ဏ အာ ရာပိတော သမာဓိနာမ ဟောတိ။]

ဋီကာ။ ။ သဗ္ဗတ္ထသိဒ္ဓကို “သဗ္ဗကိစ္စပရိနိပ္ပန္န” ဟု ဖွင့်၏။ အတ္ထကို “ကိစ္စ” သိဒ္ဓကို “ပရိနိပ္ပန္န” ဟု ဖွင့်ခြင်းတည်း။ သဗ္ဗေ+ အတ္ထာ သဗ္ဗတ္ထံ ။ သဗ္ဗတ္ထာ+ သိဒ္ဓါ ယဿာတိ သဗ္ဗတ္ထသိဒ္ဓေါ။ ဤအလို “သဗ္ဗတ္ထ သိဒ္ဓိ” ဟု မရှိရ၊ “သဗ္ဗတ္ထသိဒ္ဓ” ဟု ရှိစေရမည်။ “သိဒ္ဓတ္ထ” ဟူသော နာမည်တော်ကိုပင် “သဗ္ဗတ္ထသိဒ္ဓ” ဟု သုံးစွဲထားခြင်းတည်း။

ဣဠကပုဋပေယျာ ။ ။ ပါတဗ္ဗာတိ ပေယျာ၊ ဣဠကမေဝ+ ပုဋံ ဣဠကပုဋံ၊ ဣဠကပုဋေန+ ပေယျာ ဣဠကပုဋပေယျာ၊ ဤ၌ ဣဠကကို ယောနိဿယ၌ “ရေတွင်း” ဟု ပေး၏။ စံကျောင်းနိဿယ၌ “ဥးစွန်း”

ကတ္တုဓမ္မ သမာဓိပုံစံ

၁၅၇။ မာရာရိဗလ ဝိသဋ္ဌာ၊ ကုဏ္ဍာ နာနာဝိဓာယုဓာ၊
လဇ္ဇမာနညဝေသေန၊ ဇိန ပါဒါနတာ တဝ။

၁၅၇။ ဇိန-အိုမြတ်စွာဘုရား၊...မာရာရိဗလ ဝိသဋ္ဌာ-မာရ်နတ်
မင်းတည်းဟူသော ရန်သူ၏စစ်သည်တော်တပ်သားတို့ ထပ်မနား
ပစ်လွှတ်အပ်ကုန်သော၊ နာနာဝိဓာ - အထူးထူးသော အပြားရှိ

x x x x x x x

ဟု ပေး၏။ ဤ၌ကား “အငယ် ” ဟု ပေးလိုက်သည်။ ထောမနိမိ၌ ပုဋ္ဌ
သဒ္ဓါ၏ အနက် များစွာတွင် “ ဒုဒ္ဓါဒိပါနပတ္တ - နွားနို့ စသည်ကို
သောက်ဘို့ရာခွက် ” ဟု ပါ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် “ စူဠကပုဋ္ဌ - ငယ်သော
သောက်ခွက် ” ဟုသာ အနက်ဖြစ်သင့်သည်။ “သေခံ” ဟူသည်လည်း
ဂုဏ်တော်များကို အာရုံပြုခြင်းတည်း။ ထိုသို့ အာရုံပြုရာ၌ ဂုဏ်တော်
တို့က ကြီးကျယ်များပြားပါသော်လည်း ဗိတ်တည် ဟူသော ခွက်ငယ်
ကလေးဖြင့် အာရုံပြုနိုင် သောက်နိုင်သည် - ဟူလို။ [စူဠကပုဋ္ဌနှင့်
မဟာဂုဏာဝယ် စူဠက+မဟာ ၂ ပုဒ်တို့ တွဲထားပုံကို သတိပြုပါ။]

မဟာဂုဏာ။ ။ အရဟတာစသော ဂုဏ်တော်များသည် အရေ
အတွက်များသောကြောင့်၎င်း၊ တန်ခိုးအာနုဘော် ကြီးသောကြောင့်
၎င်း မဟန္တမည်၏။ မဟန္တာစ+တေ+ဂုဏာစာတိ မဟာဂုဏာ၊ ထို
ဂုဏ်တော်များ၏အရပ်၄ မျက်နှာနှင့်တကွ အထက်ဘဝဂ်တိုင်အောင်
ပြန့်နှံ့ခြင်းကို “ဒိသာ သမန္တာ ဓာဝန္တိ” ဟု ဆိုသည်။

မုဟုတ္တံ တဏှာသမဏံ၊ ဒီရံ တံ ပါယိတော မယာ၊
တယာဟံ သန္တမစ္စန္တံ၊ ဓမ္မဒီရမိ ပါယိတာ။

ဤ၌ သောက်၍ရကောင်းသော နို့၏သဘောကို သောက်၍ မရ
ကောင်းသော တရား၌ တင်စား၏။ ထို့ကြောင့် “အခြေဝ ခြံယုတ္တ
ဿ” ဟူသော သမာဓိဂုဏ် ရောက်၏။ [ရူပယုတ္တ၌ “ ဒယာရသ ”
ဟူသည် ကရုဏာရေတည်း။ ဤခြံဝ၌ကား ရေမှတပါးသော အရည်
တည်း။ ဤသို့ ကွဲပြားပုံကို သတိပြုပါ။]

ကုန်သော၊ အာယုဇာ-လက်နက်တို့သည်၊ ကုဏ္ဍာ-မထက်လုံးလုံး
တုံးကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်သည့်အတွက်၊) လဇ္ဇ
မာနာ-ရှက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊) အညဝေသေန- လက်နက်
အသွင်မှတစ်ပါး ပန်းပွင့်အသွင်အားဖြင့်၊ တဝ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရား
၏၊ ပါဒါနတာ - ခြေတော်အစုံကို ခိုလှုံ ဥးတိုက်ကြပါကုန်သည်
ဘုရား။

x x x x x x x

၁၅၇။ မာရာရိတျာဒိ ။ ။ အို မြတ်စွာဘုရား... မာရ်နတ်၏
စစ်သည်တော်တပ်သားတို့ပစ်လွှတ်အပ်သော လက်နက်မျိုးစုံတို့သည်
မထက်မြက်ကြ (တုံးကြ) ကုန်သည့် အတွက် (တုံးနေကြောင်းကို
သူတစ်ပါးတို့ သိမည်မှ) ရှက်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍ လက်နက် အသွင်ကို
စွန့်ကာ ပန်းပွင့် အသွင်အားဖြင့် ရှင်တော်ဘုရား၏ ခြေတော်တို့၌
ဥးတိုက်လာကြပါသည် ဘုရား၊ ဤ ဂါထာ၌ ရှက်တတ်သော
ကတ္တုသတ္တိ၊ အခြားအသွင်တမျိုး ပြောင်းလွှဲတတ်သော ကတ္တုသတ္တိ၊
ခြေတော်၌ ဥးတိုက်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိ မရှိသော လက်နက်များ
၌ ထိုကတ္တုသတ္တိ ၃ မျိုးကို တင်စား၍ ဖွဲ့နွဲ့ စီကုံးထားသည်။ [ဧတ္ထ
ကတ္တုဓမ္မဘူတံ(ကတ္တား၏ သဘောဖြစ်၍ဖြစ်သော) လဇ္ဇနံစ အည
ဝေသေန ပရိဝတ္တနံစ(အသွင်တမျိုး ပြောင်းခြင်းသည်၎င်း)အဝနတ
ဇ္ဇာတိ ဣမေ လဇ္ဇနာဒယော အကတ္တုဘူတေသု ဝိသယေသု(တည်ရာ
လက်နက်တို့၌) အာရောပိတာ သမာဓယောနာမ ဟောန္တိ။]

စောဒိတာ ဒေဝဒူတေဟိ၊ ယေ ပမဇ္ဇန္တိ မာနဝါ၊
တေ ဒီယရတ္တံ သောစန္တိ , ဟိနကာယူပဂါ နရာ။

ဥပရိပဏ္ဏာသ လာ ဤဂါထာ၌ တိုက်တွန်းတတ်သော ကတ္တု
သတ္တိမရှိသော သူအို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ ကလေးတို့၌ တိုက်တွန်းတတ်
သော နတ်တမန်တို့၏ ကတ္တားသဘောကို တင်စား၏။ ထို့ကြောင့်
“အကတ္တရိပိ ကတ္တုတာ” ဟူသော သမာဓိဂုဏ်ရောက်၏။

ကဋိနဓမ္မ သမာဓိပုံစံ

၁၅၈။ မုနိန္ဒဘာဏုမာ ကာလော-ဒိတော ဗောဓောဒယာစလေ၊
သဒ္ဓမ္မရံသိနာ ဘာတိ၊ ဘိန္ဒု-မန္တတမံ ပရံ။

၁၅၈။ ဗောဓောဒယာစလေ- သဗ္ဗညုတဉာဏ် တည်းဟူသော
ဥဒညတောင်ထိပ်၌၊ ကာလောဒိတော-မိုးသောက် အခါ၌ ထွက်
တော်မူလာသော၊ မုနိန္ဒဘာဏုမာ- ဘုရားတည်းဟူသော နေမင်း
သည်၊ သဒ္ဓမ္မရံသိနာ - သူတော်ကောင်း တရားတည်းဟူသော
ရောင်ခြည်တော်ဖြင့်၊ အန္တတမံ - မောဟ တည်းဟူသော အမိုက်
မှောင်ကို၊ ပရံ- လွန်စွာ၊ ဘိန္ဒု- ဖောက်ခွဲလျက်၊ ဘာတိ- ထွန်းလင်း
တောက်ပတော်မူ၏။

x x x x x x x +

၁၅၈။ မုနိန္ဒဘာဏုမာဗျာဒိ။ ။မောဟမှောင်သည် ဖောက်ခွဲ
ဘို့ရာ အစိုင်အခဲ မဟုတ်၊ ပရမတ္ထသဘော ဖြစ်သော အသရီရတည်း၊
အစိုင်အခဲ(တောင်-မြေစသည်)တို့၏ ဖောက်ခွဲအပ်သော သဘောကို
အသရီရ ဖြစ်သော မောဟမှောင်၌ တင်စားထားသည်။ “ ကုရုရံ
ကဋိနံ ဒဗ္ဗံ၊ နိဗ္ဗုရံ ကက္ခလံ ဘဝေ” အဘိဓာန် (၇၁၄) နှင့် အညီ
ကဋိနသဒ္ဓါသည် ခိုင်မာသော အရာဝတ္ထု အနက်ကို ဟော၏။ [ဧတ္ထ
ထဒ္ဓဓမ္မဘူတံ - ခိုင်မာသော သဘောရှိသော အရာဝတ္ထု၏ သဘော
ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဘေဒနံ - ဖောက်ခွဲခြင်းသည်၊ ဝါ - ကို၊ အသရီရ
ဘူတေ - အထည်ကိုယ် မဟုတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အန္တကာရေ-
အမိုက်မှောင်၌၊ ဗုဒ္ဓိယာ အာရောပိတံ သမာဓိနာမ ဟောတိ။]

ဝစနတ္ထ။ ။မုနိန္ဒောဝေ+ဘာဏုမာ မုနိန္ဒဘာဏုမာ(ပကတိနေ
မဟုတ်၊ ဘုရားသာလျှင် ဖြစ်သော နေ၊ ဘုရား တည်းဟူသော နေ)၊
ကာလောဒိတော၌ ကာလအရကို “ ရတ္ထိက္ခယေ - ညဉ့်၏ ကုန်ရာ
နံနက်စောစော အခါ၌ ” ဟု ၎င်း “ မာရ ပရာဇိတသမယေဝါ-
မာရ်နတ်ရှုံးရာ နေမဝင်မီအခါ၌၎င်း”ဟု ၂ နည်း ဖွင့်၏။ ကာလေ+
ဥဒိတောကာလောဒိတော၊ဗောဓောဒယာစလေ=ဗောဓိ+ဥဒယ+
အစလေ၊ ဗောဓိကို “သဗ္ဗညုတဉာဏ်” ဟု ဖွင့်၏။ ဗောဓိယာ + ဥဒ
ယော - ဗောဓောဒယော၊ သောဝေ + အစလော ဗောဓောဒယာ
စလော၊ ပကတိနေထွက်ရာ တောင်သည် ယုဂန္ဓိရ်တောင်နှင့် ညီမျှ

မုချမကောင်း၊ တင်စားမှကောင်း

၁၅၉။ ဝမနုဂ္ဂိရဏာဒျေတံ၊ ဂုဏဂုတျပရိစ္ဆုတံ၊
အတိသုန္ဒရမညံ တု၊ ကာမံ ဝိန္ဒတိ ဂါမ္ပတံ။

၁၅၉။ ဧတံဝမနုဂ္ဂိရဏာဒိ-ဤဆိုအပ်လတံသော ပျို့အန်ခြင်း၊
လေတက်ခြင်း အစရှိသည်သည်။ ဂုဏဂုတျပရိစ္ဆုတံ- ဂုဏ်ဥပစာ၌
ဖြစ်ခြင်းသဘောမှ မရှေ့လျှော့ပါမူကား၊ ဝါ-ဂုဏ်ဥပစာသဘော
၌ တည်နေပါမူကား၊ အတိသုန္ဒရံ - အလွန်ကောင်း၏၊ အညံတု-
ဂုဏ်ဥပစာမဟုတ် ၊ မုချဖြစ်ပါမူကား၊ ကာမံ - စင်စစ်၊ ဂါမ္ပတံ-
ဂါမ္ပ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ဂါမ္ပဘေဝသကို၊ ဝိန္ဒတိ-ရ၏။

x x x x x x x

သော အရပ်တည်း၊ ထို နေထွက်တောင်ကဲ့သို့ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်
လည်း ဘုရားတည်းဟူသော နေမင်း၏ ထွက်ပေါ်ရာ တောင်တော်ပင်
ဖြစ်သည်။

သံသာရသောတံ ဆိန္ဒိတွာ၊ ဝိဒ္ဓံသေတွာ တယော ဘဝေ၊
ဓမ္မနာဝံ သမာရုယျ၊ သန္တာရေသံ သဒေဝကံ။

ဤနေရာဝယ် အစိုင်းအနဲဖြစ်သော တောင်စသောဝတ္ထု၌ရကောင်း
သော ဖျက်ဆီးအပ်သော သဘောကို အစိုင်းအနဲ မဟုတ်သော ဘဝ
ဥပစာတင်စား၏၊ ထို့ကြောင့် “ကပ္ပိနဿာသရီရေပိ” ဟူသော
သမာဓိဂုဏ် ရောက်၏။ [“သံသာရသောတံ ဆိန္ဒိတွာ ” ကား ပကတိ
ရေ၏ ဖြတ်ကူးသွားကောင်းသောသဘောကို အရေမရကောင်းသော
သံသရာ၌ တင်စားသောကြောင့် ရူပယုတ္တသမာဓိဂုဏ်ရောက်၏။]

၁၅၉။ ဝမနုဂ္ဂိရဏာဒိ။ ။ဤပြုခဲ့သော စကားအစဉ်ဖြင့် “ရူပံ
တေသံ ကမာ သိယာ” ဟု ဝန်ခံခဲ့သည့်အတိုင်း သမာဓိပုံစံ ၆ မျိုးပြီး
ပေပြီ၊ ယခုအခါ၌ ထိုပြုခဲ့သော ပါဏိဓမ္မစသည်တို့တွင် မုချမဟုတ်ဘဲ
ဥပစာတင်စားလျှင် ခိုးမွမ်းဘွယ် ကောင်း၍၊ ဥပစာမလုပ်ဘဲ မုချ
အရာ၌ သုံးစွဲလျှင် မကောင်း ဟု ပြလိုသောကြောင့် “ ဝမနုဂ္ဂိရဏာ
ဒိ ” စသည်မိန့်၊ အာဒိဖြင့် ဝမ်းသက်ခြင်းကိုယူ။ [ဣဒါနိ ဣမေသု
ယေဝ ပါဏိဓမ္မာဒိသု ကောစိဓမ္မာ အမုချဝိသယေဝ (မုချမဟုတ်
သော ဥပစာအရာ၌သာ) ပယုတ္တော (ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်မှု) ပယုတ္တော-

ဥပစာတင်စား၍ ကောင်းသောပုံစံ

၁၆၀။ ကန္တိနံ ဝမနဗျာဇာ , မုနိပါဒနခါဝဠီ၊
စန္ဒကန္တိ ပိဝန္တိဝ, နိပ္ပတံ တံ ကရောန္တိယော။

၁၆၀။ မုနိပါဒနခါဝဠီ - မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေသည်းတော် အစဉ်တို့သည်၊ (အတ္တနော - မိမိ၏) ကန္တိနံ - နှစ်သက်စဘွယ် တင့်တယ်သော အရောင်တို့ကို၊ ဝမနဗျာဇာ- ပျိုအန်ခြင်းဟူသော

x x x x x x x

ချီးမွမ်းဘွယ် ကောင်း၏။ မုချဝိသယေ ပယုတ္တော အပသတ္ထောတိ ဒသေသန္တော ဝမနုဂ္ဂိရဏိစ္စာဒိ မာဟ။] ဝမနုဉ္စ- ပျိုအန်ခြင်းလည်း+ ဥဂ္ဂိရဏဉ္စ-လေတက်ခြင်းလည်း၊ ဝမနုဂ္ဂိရဏာနိ- တို့၊ တာနိ+အာဒိ ယဿ (ပိရေစနဿ - ဝမ်းသက် ခြင်း၏) ဣတိ ဝမနုဂ္ဂိရဏာဒိ၊ ဂုဏော အပစာနော (ဂုဏ်ဖြစ်သော = မပြဋ္ဌာန်းသော) + ဝတ္ထိ- ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ဂုဏဂုတ္ထိ- ခြင်း၊ [ဥပစာကိုပင် “ဂုဏ်” ဟု ဆိုသည်၊] တတော+အပရိစ္စုတံ - မရွေ့လျောသော စကားတည်း၊ ဂုဏဂုတျာ ပရိစ္စုတံ- စကား။

“ဂုဏ်ဟူသော ဖြစ်ခြင်းမှ မရွေ့” ဟူသည် ဂုဏ်ဥပစာအနက်၌ တည်ခြင်း- ဂုဏ်ဥပစာအနက်ကို ဟောခြင်းတည်း၊ “တကယ် ပျိုအန် ခြင်း မဟုတ်ဘဲ တရားဟောခြင်းကို တရားတော်ကို ပျိုအန်ခြင်း” ဟု ဥပစာတင်စားလျှင် အလွန်ကောင်း၏။ “သမာဓိဂုဏ်ရောက်၏၊ (ဂါမ္မ ဒေါသလွတ်၍) ကန္တိဂုဏ်လည်း ရောက်၏ ” ဟုလို၊ အညံ့တု - ဂုဏ် (ဥပစာတင်စားအပ်သော) အနက်မှတစ်ပါး တကယ်ပျိုခြင်း, တကယ် လေချဉ်တက်ခြင်း , တကယ် ဝမ်းလျောခြင်း အနက်ကိုဟောသော ပုဒ်ဖြစ်လျှင်ကား ကေနဂါမ္မဒေါသသင့်၏။ “မောင်ဖြူသည် အော့အန် နေ၏ ” ဟု ဆိုလျှင် “ မုချ အန်ခြင်းဖြစ်၍ ဂါမ္မဒေါသ သင့်သော ရိုင်းသောစကား ဖြစ်သည် ” ဟုလို၊ မရိုင်းအောင် “ မောင်ဖြူသည် အစာမကြေ၍ အထက်လှန်နေ၏ ” စသည်ဖြင့် ပြောကြရသည်။

၁၆၀။ ကန္တိနံတျာဒိ။ ။ ဘုရားရှင်၏ ခြေသည်းတော် အစဉ် တို့သည် မြူဖွေးသော အရောင်တို့ကို အန်ထုတ်လိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အန်ထွက်လာသော ထိုခြေသည်းတော် အရောင်တို့သည်

အမြက်အားဖြင့်၊ ဝါ- ပျိုအန်သည့်အနေအားဖြင့်၊ တံ-ထိုလမင်းကို၊
နိပ္ပတံ အရောင်မရှိသည်ကို၊ ကရောန္တိယော - ပြုကုန်လျက်၊ စန္ဒ
ကန္တိ-လရောင်တို့ကို၊ ပိဝန္တိဝ-သောက်ကုန်သကဲ့သို့ဖြစ်ပါကုန်၏။

x x x x x x x x

လကိုအရောင်ကင်းအောင် ပြုကုန်သည့်အတွက် လရောင်တို့ကို (ခြေ
သည်းတော် ရောင်တို့က) သောက်မျိုလိုက်သကဲ့သို့ ထင်ရပါကုန်၏။
“ ဘုရားရှင်၏ ခြေသည်းတော်ရောင် ထွက်လာသောအခါ လရောင်
ပျောက်သွားသဖြင့် ခြေသည်းတော်ရောင်က လရောင်ကို သောက်မျို
လိုက်သကဲ့သို့ ထင်ရသည်” ဟူလို။

ဝမနဗျာဇာ။ ။ “ ဥဂ္ဂိရဏ လေသေန ” ဟု ဒီကာဖွင့်၏။ ထိုသို့
ဖွင့်သဖြင့် ဗျာဇာသည် “ လေသ ” အနက်ဟော၊ ဇာ၌ အာသည် နာ
ဝိဘတ်၏ ကာရိယ ဟု သိစေ၏။ “ လေသ- အမြက် ” ဟူသည်လည်း
ပုံဟန်ဆောင်ခြင်းတည်း။ “ ခြေသည်းတော်တို့မှ အရောင်ထွက်လာ
ခြင်းသည် ခြေသည်းတော်တို့က အရောင်ကို အန်ထုတ်လိုက်ခြင်းနှင့်
ပုံသဏ္ဍာန်တူသည်” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ ဤဂါထာသည် အန်တတ်သောကတ္ထုသတ္တိသဘော
မရှိဘဲ ကတ္ထုသတ္တိသဘောရှိသကဲ့သို့ တင်စားထားသော ကတ္ထုဓမ္မ
သမာဓိပုံခံပြတည်း။ ထိုသို့ကတ္ထုဓမ္မသမာဓိပုံခံဖြစ်သော်လည်း ဝမန
(ပျိုအန်ခြင်း)ကို တကယ်အန်ခြင်းအရာ၌ မသုံးဘဲ ဂုဏ်ဥပစာအရာ၌
သုံးစွဲထားခြင်းကြောင့် ဂါမ္မဒေါသ မရောက်ကြောင်း- သမာဓိဂုဏ်
ကန္တိဂုဏ်ရောက်ကြောင်းပြလို၍ ထပ်မံထုတ်ပြသည်။

ဝမနံ ပဋိပန္နာနံ, ဖလဋ္ဌာနံ ဝိရေစနံ၊
ဩသဓံ ဖလလာဘီနံ, ပုညဓေတ္တံ ဂဝေသိနံ။

ပဋိပန္နာနံ-မဂ်၌တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝမနံ-ကိလေသာကို ထွေးအန်
ခြင်းသည်။ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ ဖလဋ္ဌာနံ- ဖိုလ်၌တည်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။
ဝိရေစနံ-ကိလေသာဝမ်းလျှောခြင်းသည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ ဖလလာဘီနံ-
အကျိုးကို ရလိုကုန်သည်ဖြစ်၍၊ ပုညဓေတ္တံ-ကောင်းမှု၏စိုက်ပျိုးရာ လယ်ယာ
မြေကောင်းသံဃာကို၊ ဂဝေသိနံ-ရှာကုန်သောသူတို့၏။ ဩသဓံ-ဆေးသည်။
ဝါ- တရားဆေးကို သောက်ခြင်းသည်။ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ [ဤဂါထာ၌လည်း
အန်ခြင်းဝမ်းလျှောခြင်းတို့မှာ တကယ်မဟုတ်၊ ဥပစာမျှသာဖြစ်၍ ဂါမ္မဒေါသ
မရောက်၊ သမာဓိဂုဏ်ရောက်၏။]

ရှေ့နိဂုံးနှင့် နောက်နိဂါန်း

၁၆၁။ အစိတ္တကတ္ထုကံ ရုက္ခ-မိစ္ဆေဝံ ဂုဏကမ္မ တံ၊
သစိတ္တကတ္ထုကမ္မေတံ , ဂုဏကမ္မံ ယဒုတ္တမံ။

၁၆၁။ ဣစ္ဆေဝံ - ဤ ရှေ့ဂါထာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊
အစိတ္တကတ္ထုကံ - စိတ်မရှိသော ကတ္တားရှိသော၊ ဂုဏကမ္မံ- ဂုဏ
ဥပစာဖြစ်သော ကံရှိသော၊ တံ - ထို ပျို့အန်ခြင်း ကြိယာကို၊ ရုဇုံ-
နှစ်သက်အပ်၏၊ ဝါ-နှစ်သက်ဘွယ်ကောင်း၏၊ ဧတံ- ဤပျို့အန်ခြင်း
အစရှိသည်သည်၊ သစိတ္တကတ္ထုကံ - စိတ်ရှိသော ကတ္တားရှိသည်၊
(သမာနံ)ပိ - ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဂုဏကမ္မံ-ဂုဏဥပစာဖြစ်သော
ကံရှိသည်၊ ယဒိဟောတိ- အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ ဒဝံသတိ - ဤသို့ဖြစ်လ
သော်၊ ဥတ္တမံ-ကောင်းမြတ်သေး၏။ [ယဒိ+ဥတ္တမံ-ယဒုတ္တမံ။]

x x x x x x x

၁၆၁။ အစိတ္တကတ္ထုကံ တျာဒိ ။ ။ အစိတ္တကတ္တားရှိ၍ ဂုဏ
ဥပစာဟူသော ကံရှိသော ထိုဝမနစသည်သည် နှစ်သက်အပ်၏၊ ဝါ-
ကောင်းမြတ်၏၊ [ဤ ၂ ပါဒဖြင့် ရှေ့ဂါထာအတွက် နိဂုံးကို ပြ၏။]
သစိတ္တကတ္တား ရှိသော်ငြားလည်း ဂုဏဥပစာဟူသော ကံရှိလျှင် ထို
ဝမနစသည်သည် ကောင်းမြတ်သည်ပင်ဖြစ်၏၊ [ဤ ၂ပါဒဖြင့် နောက်
ဂါထာအတွက် အချိန်နိဂါန်းကို ပြ၏။]

ဝစနတ္ထ ။ ။ မုနိပါဒ နခါဝဠိသည် ကတ္တားတည်း၊ ဘုရားရှင်၏
ထိုခြေသည်းတော် အစဉ်တို့သည် စိတ်မဟုတ်ကြ (ဝါ-စိတ်နှင့် မယှဉ်
ကြ)၊ ထို့ကြောင့် အစိတ္တကတ္တားမည်၏။ “ နတ္ထိ + စိတ္တံ ယဿာတံ
အစိတ္တော၊ အစိတ္တော+ကတ္တာ ယဿ (ဝမနာဒိကဿာ)တိ အစိတ္တ
ကတ္ထုကံ= စိတ်မရှိသော ကတ္တားရှိသော ပျို့အန်ခြင်းစသည်၊ ရုစိတဗ္ဗံ
တိ ရုဇုံ၊ ရုစဓာတ်+ဏျပစ္စည်း၊ ဂုဏော+ ကမ္မံ+ယဿာတံ ဂုဏကမ္မံ
(ဝမနာဒိကံ)၊ [“ဂုဏကမ္မံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်
ကြ၊] ဣစ္ဆေဝံ ဣတိ ဣမိနာ ပကာရေန အစိတ္တကတ္ထုကံ နခါဝဠိ
သင်္ခါတ အဝိညာဏကကတ္ထုဝန္တံ, ဂုဏကမ္မံ- နခါကန္တိသင်္ခါတ အပ္ပ
ဓာန ကမ္မဝန္တံ, ဝမနာဒိကံ ရုဇုံ၊ ရစနာယ ဥစိတတ္တာ (အဖွဲ့အနွဲ့
အား သင့်လျော်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ရုစိဇနကံ ဟောတိ၊ [ဥပစာ
ကိုပင် “အပဓာန”ဟု၎င်း, “ဂုဏ” ဟု၎င်း ဆိုထားသည်။]

သဗိတ္တကတ္ထုကပုံစံ

၁၆၂။ ဥဂ္ဂိရန္တောဝ သ သွေဟ-ရသံ ဇိနဝရော ဇနေ၊
ဘာသန္တော မရရံ ဓမ္မံ၊ ကံ နသမ္ပိဏယေ ဇနံ။

၁၆၂။ သ (သော) ဇိနဝရော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဇနေ-
သတ္တာအပေါင်း၌၊ သွေဟရသံ - မေတ္တာသက်ဝင် , ချစ်ခင်ခြင်း
ဟူသော အရည်ကို၊ ဥဂ္ဂိရန္တောဝ-အန်ထုတ်သကဲ့သို့၊ မရရံ-ချိုဆိမ့်
ကောင်းမြတ်သော၊ ဓမ္မံ-တရားတော်ကို၊ ဘာသန္တော-ဟောတော်
မူလသော်၊ ကံ ဇနံ- အဘယ်မည်သူ, နတ်နှင့်လူကို၊ န သမ္ပိဏယေ-
မနှစ်သက်စေနိုင်ဘဲ ရှိအံ့နည်း၊ (သမ္ပိဏယေဝ - နှစ်သက်စေနိုင်
သည်သာ။)

x x x x x x x

သဗိတ္တကတ္ထုကမ္ပိ။ ။ ပိသဒ္ဓါသည် ဂရဟာဇောတက “အဗိတ္တ
ကတ္ထုက မဟုတ်ဘဲ သဗိတ္တကတ္ထုက ဖြစ်သော်လည်း” ဟု ကတ္တား၏
သဗိတ္တက ဖြစ်ခြင်းကို ကဲ့ရဲ့ ရှုတ်ချသည်။ စိတ်ရှိသော ကတ္တားပင်
ဖြစ်သော်လည်း ကံက ဂုဏ်အပဓာနဖြစ်သော (ဥပစာတင်စားအပ်
သော) ကံဖြစ်လျှင် ဥတ္တမ-ကောင်းမြတ်သည်ပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို။ [ဧတံ
ဝမနာဒိကံ သဗိတ္တကတ္ထုကမ္ပိ သဝိညာဏကကတ္ထုဝန္တံ ပိ ယဒိ ဂုဏ
ကမ္ပံ အမုချကမ္ပံ စေ၊ ဥတ္တမံ ပိသိဋ္ဌမေဝ (ထူးခြား ကောင်းမြတ်
သည်သာ။)]

၁၆၂။ ဥဂ္ဂိရန္တောဝ တျာဒိ။ ။ သတ္တာအပေါင်း၌ မေတ္တာ
သက်ဝင် ချစ်ခင်ခြင်းဟူသောရေကို အန်ထုတ်လိုက်သကဲ့သို့ စ-လယ်-
အဆုံး ၃ ပါးလုံး ကောင်းခြင်းရှိသော တရားတော်ကို ဟောတော်
မူသော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် , အဘယ်မည်သူ နတ်နှင့်လူကို မနှစ်
သက်စေဘဲ ရှိတော်မူအံ့နည်း၊ ကေနံနှစ်သက်စေတော် မူမည်သာ။

တင်စားပုံ။ ။ ဤဂါထာ၌ အရည်၏ အန်ထုတ်ထိုက်သော ရူပ
ယုတ္တသဘောကို အရည်မဟုတ်သော မေတ္တာတော်၌ တင်စားထား
သည်။ ထိုသို့ တင်စားရာ၌ ကတ္တားပုဒ်သည် “ သောဇိနော ” တည်း၊
ထိုကတ္တားသည် စိတ်ရှိသော ကတ္တားတည်း၊ ကံကား “ သွေဟရသံ ”
တည်း၊ ထိုကံသည် သက်ရှိ မဟုတ်သော အဗိတ္တတည်း၊ အရည်အစစ်

မဟုတ်ဘဲ တင်စားအပ်သော မေတ္တာရည်ဖြစ်၍ ဂုဏ (ဂုဏ်ဥပစာလည်း) ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ အစိတ္တကတ္ထုကံ ပေတံ - ဂုဏ ကမ္မဥတ္တမံ ” ဟု ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကောင်းမြတ်သည်သာ၊ “ ဥဂ္ဂိရဏ-အန်ထုတ် ” ဟု ဆိုသော်လည်း “ တကယ်ပျိုအန်ခြင်း မဟုတ်၊ တရားတော်ကို ပျိုအန်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ဂါမ္မဒေါသမရောက်၊ သမာဓိဂုဏ် ကန္တိဂုဏ် ရောက်သည် ” ဟုလို။ [ဧတ္ထ ဥဂ္ဂိရဏံ ဇိနဝရသင်္ခါတ သစိတ္တကတ္ထုဝန္တမ္ပိ သွေဟရသသင်္ခါတအမုချကမ္မယုတ္တတ္တာ (မုချ မဟုတ်သော ဥပစာဖြစ်သော ကံနှင့် ယှဉ်သောကြောင့်) ပသတ္ထံ ဟောတိ။]

ဒီကာ။ ။ သော ဇိနဝရော၊ သကို သောဟု ဖွင့်၊ ဇနေ-သကလ သတ္တနိကာယေ၊ သွေဟရသံ - အတ္တနော ပေမသင်္ခါတ အနုရာဂံ၊ သွေဟကို “ ပေမ-ချစ်ခင်ခြင်း (မေတ္တာ) ” ဟု ဖွင့်၍ ရသံကို “ အနုရာဂံ - အဖန်ဖန် တပ်မက်ခြင်းကို ” ဟု ဖွင့်၏။ သို့သော် ဘုရားရှင်၏ “ ပေမ ” ဟူသည် တဏှာပေမမဟုတ်၊ မေတ္တာပေမတည်း။ ရသံကို အနုရာဂံဖွင့်ခြင်းကား သင့်မည်မထင်၊ ထို့ကြောင့် “ ဒယာရသေသု ” ဟု တင်စားခဲ့သလို ဤ၌ မေတ္တာ(သွေဟ)ကို ရသ(ရေ)ဟု တင်စားထားသည်ဟု ကြံ။ [သွေဟောဝေ+ရသော သွေဟရသော၊ “ သိနေဟော ” ပုဒ်မှ ဣကိုချေ၊ သကို နေသို့ ကပ်ထားသောကြောင့် “ သနေဟော ” ဟု ဖတ်။]

ခန္ဓာယတနဓာတာဒိ၊ ဓမ္မဘောဒါ မဟေသိနာ၊
 ကဏှသုက္ကာ ယတော ဝန္တာ၊ တတောပိ ဘဂဝါ ဇိနော။

ဤ၌ မဟေသိနာ - ဟု သစိတ္တကတ္တာပင် ဖြစ်သော်လည်း ကံက ကဏှသုက္ကာ (အမဲအဖြူ) ဟု တင်စားအပ်သော ဓမ္မဘောဒ အစိတ္တက ကံဖြစ်၍ သမာဓိဂုဏ် ရောက်၏။

ကျမ်းဥပဂါထာ။ ။ ဤနေရာဝယ် “ မုနိန္ဒဝဒနမ္ဘောဇ ” စသော ဝန္တာရမ္ဘဂါထာ၌ ရထိုက်သော သဒ္ဒါလင်္ကာများကို ပြန်၍ စိစစ်သင့်၏။ (၁) စပ်သင့်သောပုဒ်များကို နီးကပ်စွာထားခြင်း၊ အနက်လည်း ထင်ရှားခြင်းကြောင့် ပသာဒဂုဏ်ရောင်၏။ (၂) “ မုနိန္ဒ၊ ပေ။

သုန္ဒရီ” ဟု ၂ ပါဒလုံးမှ အဆင့်ဆင့် တွဲရသော သမာသ်ရှည်ကြီး တပုဒ်ထည်းကို စီကုံးထားသဖြင့် သြဇဂုဏ်ရောက်၏။ (၃) “ မုနိန္ဒ + ဝဒန + အဗ္ဗောဇ, ဂဗ္ဘ + သမ္ဘဝ + သုန္ဒရီ” စသည်ဖြင့် ဌာန်တူအက္ခရာ နိုးကပ်စွာ ပါရှိသောကြောင့် ပဒါသတ္တိ မမှရတာဂုဏ်ရောက်၏။ (၄) ခနိတအက္ခရာ ၃ လုံးသာပါသောကြောင့် မုဒုသမတာဂုဏ် ရောက်၏။ (၅) ကြမ်းတန်းသောအက္ခရာ များစွာ မပါသောကြောင့် သုခုမာလ တာဂုဏ် ရောက်၏။ (၆) ခနိတအက္ခရာ ၃ လုံးဟူသော ဗန္ဓဂါရဝ အက္ခရာပါသောကြောင့် သိလေသဂုဏ် ရောက်၏။ (၇) တရားတော်၏ လွန်ကဲသောဂုဏ်ကိုပြသောကြောင့် ဥဒါရဂုဏ်ရောက်၏။ (၈) လောကီ ယတ္ထကို မလွန်ဘဲ လူအများ နှစ်သက်ဘွယ် ကောင်းသောကြောင့် ကန္တိဂုဏ် ရောက်၏။ (၉) အနက်ထင်ရှားသောကြောင့် အတ္ထဗျတ္တိ ဂုဏ် ရောက်၏။ (၁၀) သရဿတီ နတ်သွီးတည်းဟူသော ပါဏိ၏ သဘောကို တရားတော်အပါဏိ၌ တင်စားထားသောကြောင့် သမာဓိဂုဏ်ရောက်၏။ ဤသို့လျှင် မုနိန္ဒဝဒနဗ္ဗောဇ - စသောဂါထာသည် သဒ္ဒါလင်္ကာရဂုဏ် ၁၀ ပါးလုံး စုံအောင် ဖွဲ့စီအပ်သော ဂါထာ ဖြစ်သည်။ လာလတံ့သော ရူပကစသော အတ္ထာလင်္ကာတို့ဖြင့် တန်ဆာ ဆင်အပ်သော ဂါထာလည်းဖြစ်၏။

သတိပြုဘွယ်။ ။ ဂါထာစီသောအခါ မည်သူမဆို ဤသဒ္ဒါဂုဏ် စုံနိုင်သမျှစုံအောင် စီကုံးသင့်၏။ ထိုသို့ စီကုံးနိုင်အောင်လည်း အဘိဓာန်လာ ပရိယာယ်ပုဒ်များကို လဲလှယ် ထည့်သွင်းလေ့ရှိရ၏။ သဒ္ဒါနည်းလည်း လက်မလွတ်စေရ။ သဒ္ဒါနည်းပျက်လျှင် အလင်္ကာနည်း ဆန်းနည်းမှန်သော်လည်း နားလည်သောပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အထင်သေးမှုကို ခံရမည်သာ။ ထိုဂုဏ်များနှင့် သဒ္ဒါများကို သတိထားရသည့်ပြင် မြန်မာလို တေးထပ်စပ်နည်း ခွေးချိုးချနည်း စသည်ကိုပါ ထည့်နိုင် သမျှ ထည့်၍ စီကုံးနိုင်လျှင် သာ၍ ရွတ်ကောင်းသော ဂါထာဖြစ်နိုင် ပါသည်။ ဂါထာဆိုသည်မှာ ပါဠိဂီတတမျိုးပင် ဖြစ်ရကား အရေး ကောင်းသူ၏ ဂါထာကို အရွတ်ကောင်းသူ ရွတ်လျှင် နားထောင်၍ မငြီးနိုင်အောင် ကန္တိဂုဏ်ကို ဆောင်ပါသည်။

ဤကျမ်း လေ့လာသူကို အားတက်စေခြင်း

၁၆၃။ ယော သဒ္ဓသတ္တကုသလော ကုသလော နိဗ္ဗာဏု-
ဆန္ဒောအလင်္ကတိသု နိစ္စကတာဘိယောဂေါ၊
သောယံ ကဝိတ္တဝိကလောပိ ကဝိသု သင်္ချံ၊
မောဂ္ဂယု ဝိန္ဒတိ ဟိ ကိတ္တိမမန္တရူပံ။

၁၆၃။ ယော - အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သဒ္ဓသတ္တ ကုသလော-
ဗျာကရုဏ်း သဒ္ဓါကျမ်း၌ ကျွမ်းကျင် တတ်မြောက်၏။ နိဗ္ဗာဏု
ဆန္ဒော အလင်္ကတိသု-နိဗ္ဗာဏုဟု ခေါ်အပ်သော အဘိဓာန်ကျမ်း၊
ဆန်းကျမ်း၊ အလင်္ကာကျမ်းတို့၌။ ကုသလော-ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်
၏။ နိစ္စကတာဘိယောဂေါ - အမြဲမပြတ် ပြုအပ်သော အားထုတ်
လေ့လာခြင်းရှိ၏။ သော အယံ - ထိုကဲ့သို့သော ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်။
ကဝိတ္တ ဝိကလောပိ-ကဝိ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကျမ်းစာရေးခြင်း၊
ပျို့ကဗျာစီကုံးခြင်းမှ ချို့ တဲ့ပါသော်လည်း။ ကဝိသု-ကဗျာတတ်သိ
ပညာရှိတို့၌။ သင်္ချံ-ရေတွက်ခြင်းသို့။ ဩဂ္ဂယု- သက်ဝင်၍။ အမန္တ
ရူပံ-မနည်းသော သဘောရှိသော။ ဝါ - ကြီးကျယ်သော သဘော
ရှိသော။ ကိတ္တိ - ကျော်စောခြင်းကို။ ဝိန္ဒတိ ဟိ - ရနိုင်တော့သည်
သာ။ [ဝသန္တတိလကာ ဝါထာဖြစ်သည်။]

ဣတိ သံဃရက္ခိတမဟာသာမိဝိရစိတေ သုဗောဓာလင်္ကာရေ
ဂုဏာဝဗောဓောနာမ တတိယော ပရိစ္ဆေဒေါ။ ။ သံဃရက္ခိတ
မဟာသာမိ ဝိရစိတေ - သော၊ သုဗောဓာလင်္ကာရေ - ၌။ ဂုဏာ
ဝဗောဓောနာမ - ဂုဏ်တို့ကို သိရာသိကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်
ဂုဏာဝဗောဓမည်သော၊ တတိယော-သော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ- သည်။
ဣတိ-ပြီးပြီ။

x x x x x x x

၁၆၃။ ယော သဒ္ဓသတ္တိစွာဒိ။ ။ “အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သဒ္ဓါ
ကျမ်း၊ အဘိဓာန်ကျမ်း၊ ဆန်းကျမ်း၊ အလင်္ကာကျမ်းတို့၌ တတ်ကျွမ်း
၏။ တတ်ကျွမ်းရုံမက (နိစ္စကတာဘိယောဂ) ထိုကျမ်းတို့ကို အမြဲအစွဲ
လည်း ကြိုးစားအားထုတ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ပျို့ကဗျာ ဝါထာလင်္ကာ
တို့ကို စီကုံးခြင်းဟူသော ကဝိတ္တ(ကဝိဂုဏ်)မရှိသော်လည်း ကဝိတို့ကို

ရေတွက်ရာတွင် ပါဝင်နိုင်၍ ကြီးကျယ်သော ကျော်စောခြင်းကို ရနိုင် ပါသည်” ဟု ဤအလင်္ကာကျမ်းလေ့လာအားထုတ်သူတို့ကိုအားတက် စေသော ဂါထာတည်း။ ဤဂါထာဖြင့် “အလင်္ကာကျမ်းကို ကြီးပမ်း လေ့လာကြပါ” ဟု လည်း တိုက်တွန်းရာရောက်သည်။

ဋီကာ။ ။ ဂန္ထန္တရာဟိတ ဝါသနာယ - ကျမ်းဂန်အမျိုးမျိုး၌ ထားအပ်သော ရှေးဝါသနာ အထုံပါခြင်းသည်၎င်း၊ တဒနုဗန္ဓ ပဋိ ဘာနေစ - ထိုဂန္ထန္တရသို့ အစဉ်လိုက်သော ဉာဏ်သည်၎င်း၊ အဝိဇ္ဇာ မာနေပိ - မရှိသော်လည်း၊ သုတေန - ကြားနာမှတ်သား သုတများ ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ အဘိယောဂ ဗလေန - ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်၎င်း၊ ကဝိတာ- ကဝိ၏ဖြစ်ကြောင်း (ပျို့ကဗျာ ဂါထာ ဗန္ဓ) စီကုံးနိုင်မှုကို၎င်း၊ တဒနုဂတာ - ထိုဂုဏ်သို့ အစဉ်လိုက်သော၊ ကိတ္တိစ - ကျော်စောခြင်းကို၎င်း၊ သမုပလဗ္ဘတိ - ကောင်းစွာရအပ် ရနိုင်၏၊ ဣတိ-ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပြလျက်၊ ယော ဣစ္စာဒိနာ - “ယော သဒ္ဒသတ္ထကုသလော” အစရှိသော ဂါထာဖြင့်၊ သမုသာဟယတိ- အားတက်စေ၏။

ဝစနတ္ထ။ ။ ဝစနိယ ဝါစကဘာဝေန- ဟောအပ်သောအနက်၊ ဟောတတ်သော သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အတ္ထံ သဒ္ဒံစ (အနက်၊ သဒ္ဒါ ကို၎င်း) နိဓဏ္ဍတိ ဘိန္ဒတိ - ခွဲခြားတတ်၏၊ (ဝိဘဇိတွာ ဒေသေတိ- ခွဲခြားဝေဘန်၍ ပြတတ်၏ - ဟူလို၊) ဣတိ နိဓဏ္ဍ၊ သောဝေ ဣစ ခကာရသယ ယကာရံ ကတွာ နိယဏ္ဍတိ ဝုတ္တော၊ သီလက္ခန်-အမွဋ္ဌ သုတ် ဋီကာ၊) အဘိဓာန်ကျမ်းကိုပင် ဆိုလိုသည်။ ကတော + အဘိ ယောဂေါ (အလွန်အားထုတ်ခြင်း) ယေနာတိ ကတာဘိယောဂေါ။

ကဝိတ္ထဝိကလော။ ။ “ကဝိနံ+ဘာဝေါ ကဝိတ္ထံ=ကဝိ ဟု (လူ အများ) သိကြောင်း၊ ကဝိသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ကြောင်း ” ဟူသည် ပျို့ကဗျာ ဂါထာတို့ကို စီကုံး ရေးသားခြင်းတည်း။ ကဝိတ္ထတော + ဝိကလော ကဝိတ္ထဝိကလော၊ အမန္တံ (မနည်းသော၊ ဝါ- ကြီးကျယ်သော) + ရူပံ (သဘော) ယသာတိ အမန္တရူပေါ (ကိတ္တိ၊) ကိတ္တိကို “ ပရိသုဒ္ဓ ဗန္ဓ ရစနာလက္ခဏံ - သန့်ရှင်းစွာ ဖွဲ့စီခြင်း လက္ခဏာရှိသော ၊ တပုဘဝံ- ထို ရေးသား စီကုံးနိုင်ခြင်းလျှင် အစအမွန်ရှိသော၊ ချာတံ- ထင်ရှား

ကျော်စောခြင်းကို ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုအဖွင့်များကို ကေခံချက်ချလိုက်လျှင် “ကဝိတ္ထဝိကလ- ပျှိုကဗျာ ဂါထာ ကျမ်းစာ မရေးသော်လည်း ရေးမည်ဆိုက ရေးနိုင်လောက်ပါသည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

စဉ်းစားဘွယ်။ ။ ဤဂါထာဖြင့် အရှင် သံဃရက္ခိတထေရ်သည် သဒ္ဓါစသော ၄ ကျမ်းကို ကြိုးပမ်း အားထုတ်ချင်လာအောင် အကျိုးပယောဇဉ်ကို ပြထား၏။ ယခုအခါ ပဌမကြိုးတန်းကို ဝင်ရောက်ဖြေဆိုကြသူ အားလုံးပင် ဤ ၄ ကျမ်းကို အထူးကြိုးစားအောင် ရှေးဆရာတို့လည်း ပြဋ္ဌာန်းထားခဲ့ကြ၏။ ထို့ကြောင့်လည်း ထို ၄ ကျမ်းလုံး၌ အထိုက်အလိုက် ကျမ်းကျင်သူများပေါ်ထွက်ခဲ့၏။ သို့သော် ထိုပုဂ္ဂိုလ်ထည်းမှ (အရှင်သံဃရက္ခိတထေရ် မြော်မှန်းသလို) ကဗျာဗန္ဓဂါထာများကို ပိုင်နိုင်စွာ စီကုံးတတ်သူကား အများအပြား မပေါ်ထွက်ပါ။ အမှန်အားဖြင့်ကား—ထို ၄ကျမ်းကို တတ်မြေခံသည့်အပြင် ပင်ကိုယ်ဉာဏ်လည်းပါဥုန်းမှသာ ပျှိုကဗျာ ဂါထာဗန္ဓတို့ကို စီကုံးနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်—

“သာဘာဝိကီစ ပဋိဘာ၊ သုတဉ္စ ဗဟုနိဗ္ဗလံ၊

အမန္ဓောစာဘိယောဂေါယံ၊ ဟေတု ဟောတိဟ ဗန္ဓနေ”

ဟု “ သာဘာဝိကီ ပဋိဘာ ” ကို အပိုစွက်၍ ဋီကာသစ် မိန့်မြွက်လေသည်။ [သာဘာဝိကီ- ပင်ကိုယ်အလေ့ ပြကတေသဘောအားဖြင့် ဖြစ်လာသော၊ ဝါ- ပဋိသန္ဓေ၊ တည်နေသည်က၊ စ၍ ပါလာသော၊ ပဋိဘာစ - ထိုထိုအမှု၊ ကိစ္စစဉ်၊ ရှေးရှုထင်လာ၊ ဉာဏ်ပညာသည်၎င်း၊ ဗဟုနိဗ္ဗလံ- အလွန်များစွာ၊ ဖြာဖြာညစ်အကြေး၊ မြူချေးကင်းသော၊ သုတဉ္စ - ကျမ်းဂန် အရပ်ရပ်၊ နှံစပ် စုံစွာ , သုတမင်္ဂလာ သည်၎င်း၊ အမန္ဓော အဘိယောဂေါစ - မနည်းကြိုးကုတ် အားထုတ်ခြင်းသည် ၎င်း၊ အယံ-ဆိုအပ်ခဲ့ခြား ဤ ၃ပါးသည်၊ ဣဟ-ဤလောက၌၊ ဗန္ဓနေ- ပါဠိ ဂါထာ၊ ပျှိုကဗျာကို၊ သာယာ ဖွဲ့နှုန်း၊ စီကုံးခြင်း၌၊ ဟေတု ဟောတိ-ဖြစ်မြောက်ခြင်းငှါ၊ ကြောင်းအရာ ဟု၊ ကောင်းစွာ မသွေ၊ ဖြစ်ပါပေ၏။]

ဂုဏာဝဗောဓ (တတိယပိုင်း)

အဖွင့် ပြီး၏။

အတ္ထာလင်္ကာ ရာဇဗေဒ အခန်း

• ကားချီ-ပဋိညာဉ်

၁၆၄။ အတ္ထာလင်္ကာရ သဟိတာ၊ သဂုဏာ ဗန္ဓုပဒ္ဒတိ၊
ယတော အစ္စန္ဒကန္တာဝံ၊ ဝုစ္စန္ဒ တေ တတော•ရနာ။

၁၆၄။ ယတော - အကြံကြောင့်၊ သဂုဏာ - သဒ္ဓါလင်္ကာရ
ဂုဏ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဗန္ဓုပဒ္ဒတိ- အဖွဲ့အစဉ်ကို၊ အတ္ထာလင်္ကာရ
သဟိတာ- အတ္ထာလင်္ကာရနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၊ (သမာနာ- ဖြစ်ပါ
မူကား၊ ကန္တာဝံ-ပင်ကိုယ်ဂုဏ်အပြင်၊ တန်ဆာဆင်၍၊ ရှုမြင်မငြီး၊
အမျိုးသွီးကိုကဲ့သို့၊) အစ္စန္ဒကန္တာ - အလွန်နှစ်သက်အပ်၏၊ ဝါ-
အလွန်နှစ်သက်ဘွယ်ကောင်း၏၊ တတော - ထို့ကြောင့်၊ အရနာ-
ယခုအခါ၌၊ တေ-ထိုအတ္ထာလင်္ကာရတို့ကို၊ ဝုစ္စန္ဒ - ဆိုအပ်ကုန်၏၊
ဝါ- ဆိုအပ်ကုန်တော့လတံ့။

x x x x x x x

၁၆၄။ အတ္ထာလင်္ကာရ ဣစ္စာဒိ။ ။ “ ဆိုအပ်ခဲ့သော ပသာဒ
စသော ဂုဏ်ရှိသောအဖွဲ့သည် ဆိုအပ်လတံ့သော အတ္ထာလင်္ကာရနှင့်
ယှဉ်ပါမူကား အလွန် နှစ်သက်ဘွယ် ကောင်း၏၊ ဥပမာ—ပင်ကိုယ်
အားဖြင့် မှည့်မည်း နုနာစသောအပြစ်ကင်း၍ ကျော့ရှင်းလှပ အချိုး
ကျသော အမျိုးသွီးသည် ဝတ်စားတန်ဆာ ဆင်ပြင်လိုက်ပါမူ သာ၍
နှစ်သက်ဘွယ် ကောင်းသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ ထို
အတ္ထာလင်္ကာရတို့ကို ပြပေအံ့ ” ဟု ပဋိညာဉ်ပြုသော အချီဂါထာ
တည်း။ [သဂုဏာ-ယထာဝုတ္တ ပသာဒါဒိသဒ္ဓဂုဏယုတ္တာ၊ ဗန္ဓုပဒ္ဒတိ-
ပဇ္ဇဂဇ္ဇာဒိ ပဘေဒါ ရစနာဝဋ္ဌိ(အစီအကုံးအစဉ်)။]

မှတ်ချက်။ ။ အစ္စန္ဒကန္တာဝံ ကန္တာကိုဋီကာဆရာသည် အနက် ၂ ထပ်
ဖွင့်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် “ ကန္တာဝံ (ကန္တာ+ဣဝံ) ” ဟု တနက်, “အစ္စန္ဒ
ကန္တာ” ဟု တနက်, ဤသို့ ၂ နက်ပေးရသည်၊ နောက်၌လာမည့် “အာဝုတ္တိ
အလင်္ကာ” မျိုးတည်း၊ ဋီကာ၌ ဥပမာပြရာဝယ် “ သဂုဏာ— ပတိဗ္ဗတာဒိ
ဂုဏေဟိ ယုတ္တာ-လင်ကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်း စသော ဂုဏ်တို့နှင့်ယှဉ်သူ ” ဟု
ဖွင့်၏၊ ထို ဂုဏ်သည် အများမျက်မြင်အထင်အရှားဂုဏ်မဟုတ်၊ ပသာဒစသော
ဂုဏ်တို့ကား စာသွားကို မြင်ရုံမျှဖြင့် ထင်ရှားသော ဂုဏ်တည်း၊ ထို့ကြောင့်
အပြစ်ကင်း၍ ကျော့ရှင်းသော အများသိဂုဏ်ကိုသာ သတို့သွီး၏ “ဂုဏ” ဟု
ဆိုထိုက်မည်ထင်သည်။

အတ္ထာလင်္ကာရ ၂ ပါးနှင့် သဘာဝရတ္တိ

၁၆၅။ သဘာဝဝင်္ကရတ္တိနံ၊ ဘေဒါ ဒွိခါ အလံကြိယာ၊
ပဌမာ တတ္ထ ဝတ္ထုနံ၊ နာနာဝတ္ထာဝိဘာဝိနီ။

၁၆၅။ အလံကြိယာ- အလင်္ကာတို့သည်။ ဝါ-အတ္ထာလင်္ကာရ
တို့သည်။ သဘာဝဝင်္ကရတ္တိနံ-သဘာဝရတ္တိ၊ ဝင်္ကရတ္တိတို့၏။ ဘေဒါ-
အပြားအားဖြင့်၊ ဒွိခါ- ၂ ပါးပြားကုန်၏။ တတ္ထ-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊
ပဌမာ-ပဌမဖြစ်သောသဘာဝရတ္တိ အတ္ထာလင်္ကာရသည်။ ဝတ္ထုနံ-
ဇာတ်၊ ဂုဏ်၊ ကြိယာ၊ ဖြစ်၊ ဟူသော ပုဒ်နက်တို့၏။ နာနာဝတ္ထာ
ဝိဘာဝိနီ- အထူးထူးသော အခိုက်အတန့်ကို ထင်စွာပြတတ်သည်။
ဟောတိ-ဖြစ်၏။

x x x x x x x

၁၆၅။ သဘာဝ၊ ပေ၊ ဒွိခါ။ ။ သဘာဝရတ္တိ၊ ဝင်္ကရတ္တိအားဖြင့်
အတ္ထာလင်္ကာရ ၂ မျိုးပြား၏။ သဘာဝံ - ပင်ကိုယ်သဘောကို၊ ဝါ-
ထင်ရှားရှိသောအနက်ကို၊ ဝစတိ-ဟောပြုဖွဲ့နွဲ့တတ်၏။ ဣတိ သဘာဝ
ရတ္တိ၊ ဝင်္ကံ-တိုက်ရိုက်မဟုတ်ဘဲ သွယ်ဝိုက်လှည့်ပတ်အပ်သော အနက်
ကို၊ ဝစတိ-ဟောတတ်၊ ဖွဲ့နွဲ့တတ်၏။ ဣတိ ဝင်္ကရတ္တိ။ [ရှေးဆရာတို့က
သဘာဝရတ္တိကို ဥဇုရတ်၊ ဝင်္ကရတ္တိကို ဝင်္ကရတ်-ဟု ခေါ်ကြသည်။]

ပဌမာ၊ ပေ၊ ဝိဘာဝိနီ။ ။ ပဌမဖြစ်သောသဘာဝရတ္တိအလင်္ကာ
သည် ထိုထိုအရာဝတ္ထုတို့၏ အမျိုးမျိုးသော အခိုက်အတန့်ကို(မသွယ်
မဝိုက် တိုက်ရိုက်အားဖြင့်) ထင်ရှားပြ၏။ “ထင်ရှားပြသောအားဖြင့်
တန်ဆာဆင်၏” ဟုလို၊ [“ဝတ္ထုနံ” အရ ဝတ္ထုဟူသည် “ဇာတ်-ဂုဏ်-
ကြိယာ - ဖြစ် ” ဟူသော ပုဒ်နက်များတည်း။ ဝတ္ထုနံ - ဇာတ် ဂုဏ်
ကြိယာဒဗ္ဗလက္ခဏာနံ ပဒတ္တာနံ၊] နာနာဝတ္ထာဝိဘာဝိနီကို “အနေ
ကပ္ပကာရသဘာဝ ပကာသိနီ ” ဟု ဖွင့်သင့်၏။ [နာနာ (အနေကာ)
စ+သာ + အဝတ္ထာစာတိ နာနာဝတ္ထာ၊ တံ + ဝိဘာဝေတိတိ နာနာ
ဝတ္ထာဝိဘာဝိနီ။]

ဇာတိခေါ်ပုံ။ ။ ဤသဘာဝရတ္တိကို “ ဇာတိအလင်္ကာ ”
ဟုလည်း ခေါ်၏။ သောဝ ဇာတိ ဂုဏာဒိ စတုဗ္ဗိမ ပဒတ္တာနံ သရူပ
သင်္ခါတဇာတိ တေဟိတေဟိ အာကာရေဟိ ပဋိပါဒနတော ဥပစာရ
တော ဇာတိနာမ ဟောတိ = ဤ သဘာဝရတ္တိသည်ပင် ဇာတ်စသော

သဘာဝဂုဏ် ပုံစံ

၁၆၆။ လီလာဝိက္ကန္တိ သုဘဂေါ၊ ဒိသာထိရိလောကနော၊
ဗောဓိသတ္တကံရော ဘာသံ၊ ဝိရောဓိဝါစမာသဘိ။

၁၆၆။ လီလာဝိက္ကန္တိ သုဘဂေါ- တင့်တယ်ခြင်းနှင့် ယှဉ်သော
ကြွလှမ်းခြင်းဖြင့်ကောင်းမြတ်တော်မူထသော၊ ဒိသာထိရိလောက
နော-အရပ်မျက်နှာတို့၌ ခံခဲ့ငြားငြား၊ ရှုစားခြင်းရှိတော်မူထသော၊
ဗောဓိသတ္တကံရော - မီးရှု သန့်စင် , ဖွားမြင်ခါစ , ဘုရား ညွှန်ဖူး၊
x x x x x x x

ပုဒ်နက်တို့၏ သရုပ်မည်သော ဇာတိကို ထိုထိုအခြင်းအရာ(နည်းမျိုးစုံ)
တို့ဖြင့် ပြတတ်ရကား ထိုဇာတိကို တန်ဆာဆင်သော အလင်္ကာလည်း
ဌာနဇာတိ၏ အမည်ကို ဌာနိတန်ဆာပေါ်တင်စားသော ဌာနူပစာရ
အားဖြင့် “ ဇာတိ ” အမည်ရသည်။ (ဋီကာသစ်)။ သရသွတိ ကဏ္ဍာ
ဘရဏ၌လည်း၊....

နာနာဝတ္ထာသု ဇာယန္တေ၊ ယာနိရူပါနိ ဝတ္ထုနော၊
သေဟိ သေဟိ နိသဂ္ဂေဟိ၊ တာနိ ဇာတိံ ပစက္ခတေ။

ဟုဆို၏ [ဝတ္ထုနော-ဇာတ် ဂုဏ် ကြိယာ ဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဝတ္ထု၏။
နာနာဝတ္ထာသု - အထူးထူးသော အခိုက်အတန့်တို့၌၊ ယာနိရူပါနိ-
အကြင်သဘောတို့သည်။ သေဟိ သေဟိ နိသဂ္ဂေဟိ - မိမိ မိမိတို့၏
သဘောတို့ဖြင့်၊ ဇာယန္တေ-ဖြစ်ကုန်၏။ တာနိရူပါနိ-ထို သဘောတို့ကို၊
ဇာတိံ-ဇာတိ အလင်္ကာဟူ၍၊ ပစက္ခတေ-ဆို၏။]

၁၆၆။ လီလာကျာဒိ ။ ။ “ ဝတ္ထုနံ နာနာဝတ္ထာဝိဘာဝိနိ ”
အရ ဖွားမြင်ခါစဖြစ်သော ဘုရားအလောင်းတော် ဖြစ်ကို “ ဝတ္ထု ”
ဟုမှတ်၊ ထိုဖြစ်ဝတ္ထုကို (၁) တင့်တယ်စေ့မိယံစွာ လှမ်းကြပုံ အခိုက်
အတန့်၊ (၂) အရပ်မျက်နှာတို့၌ ခံခဲ့ငြားငြား ရှုစားတော်မူပုံ အခိုက်
အတန့်၊ (၃) ရဲဝံ့စွာမိန့်မြှောက်တော်မူပုံ အခိုက်အတန့်၊ ဤ ၃ မျိုးသော
အခိုက်အတန့်ဖြင့်တန်ဆာဆင်ထား၏။ ထိုသို့တန်ဆာဆင်ရာ၌ မသွယ်
မခိုက် တိုက်ရိုက်ဆိုထားသောကြောင့် ဒဗ္ဗသဘာဝဂုဏ်အတ္ထာလင်္ကာ
ရဂုဏ် ရောက်သည်။ ထိုသို့ ကြွလှမ်း၍ “ အဂ္ဂါဟမသ္မိ လောကဿ၊

ထူးမြတ်သော အလောင်းတော်ကလေးသည်၊ အာသဘိ - မကြောံ
မရွံ၊ ရဲဝံ့သူတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါစံ-အဂ္ဂေါဟ-မသ္မိ၊ စရိ ၃တန်၊
ကြီးဝါးသံကို၊ ဘာသံ (ဘာသန္တော)- သံဝါ ငြိန်ငြိန်၊ မိန့်တော်
မူလျက်၊ ဝိရောစိ- မြဟ္မာ နတ် လူ၊ ဥဒါရိန္ဒရီ- ကြည်ဖြူ စဘွယ်၊
တင့်တယ်တော်မူလေပြီ တကား။

x x x x x x x

ဇောဋ္ဌောဟ-မသ္မိ လောကဿ၊ သောဋ္ဌောဟ-မသ္မိ လောကဿ”
ဟူသော စကား ၃ ခွန်းကို မိန့်မြောက်တော်မူချိန်၌ နတ် မြဟ္မာများ
လည်း လက်အုပ်ချီလျက် နေကြလေရာ ဘုရားအလောင်းမှာ လွန်စွာ
တင့်တယ်ပါပေသည်။

ဇီကာ ။ ။ ဣဟ ဗောဓိသတ္တသင်္ခါတဒဗ္ဗဿ လီလာဝိကန္တိ၊
ဒိသာထိရဝိလောကန၊ ဝစောနိစ္ဆရဏသင်္ခါတအဝတ္ထာနံ (အခိုက်
အတန့်) ပကာသိတတ္တာ ဒဗ္ဗသဘာဝဝုတ္တိတိ ဣတဗ္ဗာ၊ သောယေဝ
(ဤ ဒဗ္ဗသဘာဝဝုတ္တိ သည်ပင်) ဒဗ္ဗကတဂတျာဒိဝိစိတြသရူပံ
(ခြစ်သည် ပြုအပ်သော သွားခြင်းစသော ဆန်းကြယ်သော သရုပ်
သဘောကို) အလင်္ကာရဏတော အလင်္ကာရောနာမ၊ [အဖွဲ့ဗန္ဓသည်
“ အလင်္ကာရ ” မည်၏၊] ဒဗ္ဗကတဂတျာဒယော ပန အလင်္ကာရိယ
မာနတ္တာ အလင်္ကာရိယာနာမ၊ (ခြစ်သည် ပြုအပ်သော သွားခြင်း
စသော အနက်ကိုကား တန်ဆာဆင်အပ်သောကြောင့်) အလင်္ကာရိယ
မည်သည်။

ဝစနတ္ထ။ ။ ဝိက္ကမနံ - လှမ်းကြွခြင်း၊ ဝိက္ကန္တိ - ခြင်း၊ လီလာယ+
ယုတ္တာ+ဝိက္ကန္တိ လီလာဝိက္ကန္တိ၊ တာယ+သုဘဂေါ- တင့်တယ်ကောင်း
မြတ်သည်တည်း၊ လီလာဝိက္ကန္တိသုဘဂေါ၊ ဒိသာသု + ထိရဝိလော
ကနံ ယဿာတိ ဒိသာထိရဝိလောကနော၊ ဗောဓိယံ - သဗ္ဗညုတာ
ဉာဏ်၌+သတ္တော-မြက်သောပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဗောဓိသတ္တော၊ သော
ဝေ+အင်္ဂါရော (အညွန့်တည်း) ဗောဓိသတ္တင်္ဂါရော၊ ဥသဘဿ+
သော အာသဘိ၊ ဥသဘ သဘာဝ သင်္ခါတာ(နွားလား ဥသဘ စသူ
တို့၏ သဘောထုံးစံ-ဟု ဆိုအပ်သော) အကမ္ပနိယာ ဌိတိ-သုတပါးတို့
မလှုပ်ရှားနိုင် ဖြစ်သော တည်တန့်ခြင်းတည်း၊ မိန့်မြောက်အပ်သော

စကားကိုလည်း မြဲခိုင်ချင်း တူသောကြောင့် သဒ္ဒါသုပစာရ အားဖြင့် “အာသဘိ” ဟု ခေါ်သည်။

အခြား ပုံစံများ။ ။ ဤ အလင်္ကာကျမ်း၌ ဒဗ္ဗသဘာဝဂုတ္တိပုံစံ တမျိုးကိုသာပြထား၏။ ကာဗျဒဿန္တကား ဇာတိသဘာဝဂုတ္တိ၊ ဂုဏ သဘာဝဂုတ္တိ၊ ကြိယာသဘာဝဂုတ္တိ ပုံစံတို့ကိုပါ ထုတ်ပြန်၊ ထိုတွင် ဇာတိသဘာဝဂုတ္တိပုံစံကို ဤသို့ဆို၏။—

တုဏ္ဏေ အာတမ္မကုဋိလေ၊ ပက္ခေ ဟရိတကောမလေ၊
တိဝဏ္ဏရာဇိဘိ ကဏ္ဏေ၊ ဧတေ မဇ္ဈဂိရာ သုကာ။

မဇ္ဈဂိရာ-ချိုမြိန်သာယာသော အသံရှိကုန်သော၊ ဧတေသုကာ- ဤကျေးငှက်တို့သည်၊ အာတမ္မကုဋိလေ - ဇဉ်းငယ်နီ၍ ကောက်ကွေး ကုန်သော၊ တုဏ္ဏေ-နှုတ်သီးတို့ဖြင့်၊ ဟရိတကောမလေ-စိမ်း၍ နည့် ကုန်သော၊ ပက္ခေ - အတောင်တို့ဖြင့်၊ တိဝဏ္ဏရာဇိဘိ - ၃ ပါးသော အဆင်းရှိသော လည်ရေးရှိကြကုန်သော၊ ကဏ္ဏေ-လည်ပင်းတို့ဖြင့်၊ ဥပလက္ခိတော - မှတ်သားအပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏။ [ဤ ဂါထာသည် ကျေးငှက် အမျိုးဇာတ်၏ သဘောကို ဖွဲ့နွဲ့သောကြောင့် ဇာတိသဘာဝဂုတ္တိ ပုံစံဖြစ်သည်။]

ဗန္ဓိ အင်္ဂေသု ရောမဉ္စံ၊ ကုဗ္ဗံ မနသိ နိဗ္ဗုတိံ၊
နေတ္ထေ စာမီလယံ-မေသ၊ ပိယာဖသော ပဝတ္တတေ။

သေ ပိယာဖသော- ဤချစ်ဇနီး၏အတွေ့သည်၊ အင်္ဂေသု - ကိုယ် အင်္ဂါတို့၌၊ ရောမဉ္စံ-ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်းကို၊ ဗန္ဓိ-ဖွဲ့လျက်၊ မနသိ- စိတ်၌၊ နိဗ္ဗုတိံ - ငြိမ်းခြောင်းကို၊ ကုဗ္ဗံ- ပြုလျက်၊ နေတ္ထေစ - မျက်လုံး တို့ကိုလည်း၊ အာမီလယံ - ဇဉ်းငယ်မှိတ်စေလျက်၊ ဝါ- မှိန်းစေလျက်၊ ပဝတ္တတေ- ဖြစ်၏။ [ဤ၌ ချစ်ဇနီး၏အတွေ့ဂုဏ်သဘောကို ဖွဲ့နွဲ့သော ကြောင့် ဂုဏသဘာဝဂုတ္တိမည်၏။]

ကလက္ခဏိတဂဗ္ဗေန၊ ကဏ္ဏေနာဗုဏ္ဏိတေက္ခဏော၊
ပါရာဝတော ပရိဘဗ္ဗ၊ ရိရံသု စုမ္ပတီ ပိယံ။

ကလက္ခဏိတဂဗ္ဗေန - အတွင်း၌ ညှင်းညှင်းသာသာ မြည်သော အသံ ရှိသော၊ ကဏ္ဏေန - လည်ပင်းဖြင့်၊ ဥပလက္ခိတော - မှတ်အပ် သော၊ အာဗုဏ္ဏိတေက္ခဏော - လည်သော မျက်စိရှိသော၊ ပါရာ

ဝတော - ခိုသည်၊ ရိရံသု - မြူးတူး ပျော်ပါးလိုသည် ဖြစ်၍၊ ပရိဘမ္ပ-
ပတ်ပတ်လည် ရစ်၍၊ ပိယံ - ချစ်ဇနီး ခိုမကို၊ စုမ္မတိ - စုတ်၏။ [ဤ၌
စုတ်ခြင်းကြိယာ၏သဘောကို ဖွဲ့နွဲ့သောကြောင့် ကြိယာသဘာဝရတ္ထိ
မည်၏။]

သတ္တတကျမ်းတို့၌ နာမသဘာဝရတ္ထိကို မပြကြကုန်၊ သဒ္ဒါကျမ်း
တို့၌ နာမသဘာဝ ရတ္ထိကို ဒဗ္ဗ၌ သွင်းကြသည်၊ နာမသဘာဝ ရတ္ထိ
အရာ၌ ဝေဿန္တရ ဇာတ်တော်လာ အောံပါ ဂါထာကို သိအပ်၏။

န မယံ မတ္တိကံ နာမံ , နာပိ ပေတ္တိကသမ္ဘဝံ၊
ဇာတောမှိ ဝေဿဝီထိယာ, တသ္မာ ဝေဿန္တရော အဟု။

မယံ-ငါ၏၊ နာမံ-ဝေဿန္တရဟူသော အမည်သည်၊ န မတ္တိကံ-
မယ်တော်ကို စွဲ၍ ဖြစ်သော အမည်လည်း မဟုတ်၊ နာပိ ပေတ္တိက
သမ္ဘဝံ-ခမည်းတော်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အမည်လည်း မဟုတ်၊ ယသ္မာ-
အကြံကြောင့်၊ ဝေဿဝီထိယာ-ကုန်သည်လမ်းအကြား၌၊ ဇာတော-
မွေးဖွားသည်၊ အမှိ- ဖြစ်၏၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ ဝေဿန္တရော-
ဝေဿန္တရဟူသောအမည်သည်၊ အဟု-ဖြစ်ပြီ။ [ဤ၌ “ဝေဿန္တရ”
ဟူသော အမည်၏သဘောကိုဖွဲ့နွဲ့သောကြောင့် “နာမသဘာဝရတ္ထိ”
ဖြစ်၏။]

အချုပ်မှာ-အကြောင်းအရာ တမျိုးကို မသွယ်မဝိုက်ဘဲ တိုက်ရိုက်
အားဖြင့် ထင်ရှား ပေါ်လွင်အောင် ဖွဲ့နွဲ့စီကုံး အပ်သမျှကို သဘာဝ
ရတ္ထိ ဟုချည်းမှတ်၊ ဥပမာ-မြို့အကြောင်းကို ဖွဲ့နွဲ့လျှင် ထိုမြို့၏တည်နေ
ပုံ, သစ်ပင် ဥယျာဉ်တို့ဖြင့် တင့်တယ်ပုံ, အိမ်ဆေခံပုံ, လူတို့ နေထိုင်ပုံ,
ပြောဆို သုံးနှုန်းပုံတို့ကို ပေါ်လွင်အောင် ရေးသား စီကုံးထားသော
စကားပြင်-ပျို့ ကဗျာလင်္ကာများတည်း၊ ရှေးစာရေးဆရာတို့၏ နွား
တကောင်လုံး အသုံးကျပုံ, မန်ကျည်းတပင်လုံး အသုံးကျပုံ, အုန်းသီး
တလုံးလုံး အသုံးကျပုံတို့ကို ဖွဲ့နွဲ့ထားသော အဖွဲ့များလည်း သဘာဝ
ရတ္ထိ အလင်္ကာဂုဏ်ရော်သော အဖွဲ့များပင်ဖြစ်သည်။ [အဖွဲ့(ကာဗျ)
ဟူရာ၌ “ ကောင်းမွန်စွာ ရေးသားအပ်သော စုတ္တိယ , စကားပြေ,
မေတ္တာစာ, စာပေးစာယူများလည်း ပါဝင်သည်” ဟု မှတ်။]

ဝက်ဝုတ္တိ လက္ခဏာ

၁၆၇။ ဝုတ္တိ ဝတ္ထုသဘာဝဿ၊ ယညထာ သာ ပရာ ဘဝေ၊
တဿာနန္တဝိကပ္ပတ္တာ၊ ဟောတိ ဝိဇောပ ဒဿနံ။

၁၆၇။ ဝတ္ထုသဘာဝဿ - ဇာတ် အစရှိသော ဝတ္ထုတို့၏ ထင်ရှားရှိသော သဘောကို၊ [ဝုတ္တိ၌ ဆဋ္ဌိကံ စပ်၊] အညထာ- ထင်ရှားသော သဘောမှ တပါးသော အပြားအားဖြင့်၊ ယာဝုတ္တိ- အကြင်ပြောဆို ဖွဲ့နွဲ့ခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏) သာ- ထိုပြောဆို ဖွဲ့နွဲ့ခြင်းသည်၊ ပရာ- သဘာဝဝုတ္တိမှ တပါးသော ဝက်ဝုတ္တိ မည်သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ တဿာ-ထိုဝက်ဝုတ္တိ၏၊ အနန္တဝိကပ္ပတ္တာ-အဆုံး မရှိသော အဘို့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဇောပဒဿနံ(ဝိဇ+ဥပ ဒဿနံ)-သိနိုင်ရုံမျှ၊ အကြောင်းကို ပြခြင်းသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်လတံ။

x x x x x x x

၁၆၇။ ဝုတ္တိ ဣစ္စာဒိ။ ။ ဇာတ်, ဝက်, ကြိယာ, ဖြစ်ဟူသော ဝတ္ထု၏ ပင်ကိုယ်ရှိနေသောသဘောကို(သဘာဝဝုတ္တိကဲ့သို့ တိုက်ရိုက် ပြောဆိုဖွဲ့နွဲ့ခြင်း မဟုတ်ဘဲ)လောကာတိ သယ (လောကသဘောကို လွန်၍)ဖြစ်စေ, ဥပမာ ရူပကစသည်တို့ဖြင့်ဖြစ်စေ တမျိုးတဖုံ ပြောဆို ဖွဲ့နွဲ့ခြင်းသည် ဝက်ဝုတ္တိ အတ္ထာလင်္ကာရမည်၏။ [ဝတ္ထုသဘာဝဿ- ဇာတျာဒိ ပဒတ္ထသမ္ပန္နိနော(တာသု တာသု အဝတ္ထာသု ယောသဘာ ဝေါဝိဇ္ဇတိ)တဿ သဘာဝဿ၊ အညထာ-ဝိဇ္ဇမာနာကာရံ ဟိတွာ (တိုက်ရိုက်ရှိသော အခြင်းအရာကို စွန့်၍)ဝတ္ထုပရိကပ္ပိတေန(ဝတ္ထု အပေါ်၌ ကြံဆအပ်သော)အတိသယ ဥပမာ ရူပကာဒိ အညပ္ပကာ ရေန(နောက်၌ လာမည့် အတိသယ, ဥပမာ, ရူပက စသော အပြား အားဖြင့်)ယာဝုတ္တိ-ယံကထနံ အတ္ထိ၊ သာ (ထိုဆိုခြင်းသည်) ပရာ- သဘာဝဝုတ္တိတော အညာ။]

တဿာပေ၊ဒဿနံ။ ။ထိုဝက်ဝုတ္တိကား(အနန္တဝိကပ္ပ- ရှေး ဆရာတို့ တမျိုးစီ တဖုံစီ ကြံစီ ဖွဲ့နွဲ့အပ်သောကြောင့်)မပြီးနိုင် - မဆုံး နိုင်အောင် မြားမြောင်၏၊ ထို့ကြောင့် အားလုံးစုံအောင် မပြနိုင်ဘဲ အကျယ်သိဘို့ရန် အကြောင်း အမြွက်မျှကိုသာ ပြတော့မည်။

ဝက်ဝုတ္တိ အပြားခေါင်းစဉ်

၁၆၈။ တတ္ထာ·တိသယ ဥပမာ၊ ရူပကာ·ဝုတ္တိ ဒီပကာ၊
အက္ခေပေါ·တ္ထန္တရဇ္ဈာသော၊ ဗျတိရေကော ဝိဘာဝနာ။

၁၆၈။ တတ္ထ - ထို ဝက်ဝုတ္တိ အလင်္ကာ၌၊ အတိသယ ဥပမာ
ရူပကာဝုတ္တိဒီပကာ-အတိသယအလင်္ကာ၊ ဥပမာအလင်္ကာ၊ ရူပက
အလင်္ကာ၊ အာဝုတ္တိအလင်္ကာ၊ ဒီပကအလင်္ကာတို့၎င်း၊ အက္ခေပေါ-
အက္ခေပ အလင်္ကာ ၎င်း၊ အတ္ထန္တရဇ္ဈာသော - အတ္ထန္တရဇ္ဈာသ
အလင်္ကာ၎င်း၊ ဗျတိရေကော- ဗျတိရေက အလင်္ကာ၎င်း၊ ဝိဘာဝ
နာ- ဝိဘာဝနာအလင်္ကာ၎င်း။ [“အတိသယ၊ ပေါဒီပကာ”ပုဒ်ကို
ဋီကာဟောင်း၌ ဒွန်သမာသ်တွဲပြ၏။]

၁၆၉။ ဟေတုတ္တမော ပိယတရံ၊ သမာသ ပရိကပ္ပနာ၊
သမာဟိတံ ပရိယာယ-ဝုတ္တိ ဗျာဇောပဝဏ္ဏနံ။

၁၆၉။ ဟေတု-ဟေတု အလင်္ကာ၎င်း၊ ကမော-ကမအလင်္ကာ
၎င်း၊ ပိယတရံ-ပိယတရအလင်္ကာ၎င်း၊ သမာသပရိကပ္ပနာ-သမာသ
ဝုတ္တိအလင်္ကာ၊ ပရိကပ္ပနာ အလင်္ကာတို့၎င်း၊ သမာဟိတံ - သမာ
ဟိတ အလင်္ကာ၎င်း၊ ပရိယာယဝုတ္တိ-ပရိယာယဝုတ္တိအလင်္ကာ၎င်း၊
ဗျာဇောပဝဏ္ဏနံ - ဗျာဇထုတိ အလင်္ကာ၎င်း။ [ဧကဝုဇ် ရှိသမျှ၌
တပုဒ်စီခွဲ၊ ဗဟုဝုဇ်ရှိသမျှ၌ ဒွန်တွဲ၊ ဆန်းကြောင့် “ဟေတုတ္တမော”
ဟု ရှိရသည်။]

+ x x x x x x

တဿာ အနန္တဝိကပ္ပတ္တာ။ ။ အပ္ပမာဏပက္ခတ္တာ (အနန္တကို
အပ္ပမာဏ၊ ဝိကပ္ပကို ပက္ခ-ဟု ဖွင့်၏။) သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ နောက်တမျိုး
စီရင်မှုကို “ဝိကပ်”ဟု ခေါ်၏။ ဤ၌လည်း တမျိုးပြီးတမျိုး ကြံစည်
အပ်သော ဝက်ဝုတ္တိများကို “ဝိကပ်”ဟု ခေါ်သည်။

ဗီဇောပဒဿနံ။ ။ ကာရဏမတ္တဿ (အကျယ်သိဘို့ရန် အကျဉ်း
အကြောင်းမျှကို) ဒဿနံ ဟောတိ၊ ဗီဇကို “ကာရဏ”ဟု ဖွင့်၏။ ဗီဇနှင့်
ကာရဏသည် ပရိယာယ်တည်း။ “မျိုးစေ့သည် သစ်ပင်၏အကြောင်း
ဖြစ်သကဲ့သို့ အကျဉ်းသည်လည်း အကျယ်၏ အကြောင်းဖြစ်သည်”
ဟုလို။ - “နိမိတ္တံ ကာရဏံ ဌာနံ၊ ပဒံ ဗီဇံ နိဗန္ဓနံ” - အဘိဓာန်(၉၁)။

၁၇၀။ ဝိသေသရုဋ္ဌာဟံကာရာ၊ သိလေသော တုလျယောဂိတာ၊
နိဒဿနံ မဟန္တတ္ထိ၊ ဝဉ္ဇနာပွကတတ္ထုတိ။

၁၇၀။ ဝိသေသရုဋ္ဌာဟံကာရာ - ဝိသေသအလင်္ကာ , ရုဋ္ဌာ
ဟံကာရ အလင်္ကာတို့၎င်း၊ သိလေသော- သိလေသ အလင်္ကာ၎င်း၊
တုလျယောဂိတာ - တုလျယောဂိတာ အလင်္ကာ၎င်း၊ နိဒဿနံ -
နိဒဿနအလင်္ကာ၎င်း၊ မဟန္တတ္ထိ-မဟန္တတ္ထအလင်္ကာ၎င်း၊ ဝဉ္ဇနာ-
ဝဉ္ဇနာအလင်္ကာ၎င်း၊ အပွကတတ္ထုတိ-အပွကတတ္ထုတိ အလင်္ကာ၎င်း။

၁၇၁။ ဧကောဝဠိ အညမညံ၊ သဟရုတ္တိ ဝိရောမိတာ၊
ပရိရုတ္တိ ဘမော ဘာဝေါ၊ မိဿမာသိ ရသီ ဣတိ။

၁၇၁။ ဧကောဝဠိ-ဧကောဝဠိ အလင်္ကာ၎င်း၊ အညမညံ - အည
မည အလင်္ကာ၎င်း၊ သဟရုတ္တိ - သဟရုတ္တိ အလင်္ကာ၎င်း၊ ဝိရော
မိတာ-ဝိရောမိတာ အလင်္ကာ၎င်း၊ ပရိရုတ္တိ-ပရိရုတ္တိ အလင်္ကာ၎င်း၊
ဘမော-ဘမအလင်္ကာ၎င်း၊ ဘာဝေါ-ဘာဝအလင်္ကာ၎င်း၊ မိဿ-
မိဿ အလင်္ကာ၎င်း၊ အာသိ - အာသိ အလင်္ကာ၎င်း၊ ရသီ - ရသီ
အလင်္ကာ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့။

၁၇၂။ ဧတေဘေဒါ သမုဒ္ဒိဋ္ဌာ၊ ဘာဝေါ ဇိဝိတမုစ္စတေ၊
ဝက်ရုတ္တိသု ပေါသေတိ၊ သိလေသောတု သိရိပရံ၊

၁၇၂။ ဧတေဘေဒါ-ဤ ၃၅ ပါး၊ အထူးအပြားတို့ကို၊ မယာ-
ငါသည်၊ သမုဒ္ဒိဋ္ဌာ-အကျဉ်းပြုအပ်ကုန်ပြီ၊ ဘာပေါ-ဘာဝအတ္ထာ
လင်္ကာရကို၊ ဇိဝိတံ-အဖွဲ့အနွဲ့၏ အသက်ဟူ၍၊ ဥစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊
ဝက်ရုတ္တိသု - ဝက်ရုတ္တိ အတ္ထာလင်္ကာရတို့တွင်၊ သိလေသောတု-
သိလေသ အတ္ထာလင်္ကာရသည်ကား၊ ပရံ - လွန်စွာ၊ သိရိ - အဖွဲ့
အနွဲ့၏ အသရေကို၊ ပေါသေတိ-တိုးပွားစေနိုင်၏။

x x x x x x x

၁၇၂။ ဧတေဘေဒါ သမုဒ္ဒိဋ္ဌာ ။ ။ ဤ ပဌမပါဒဖြင့် နိဂုံးကို ပြ၏၊
“ ဘာဝေါ၊ ပေ၊ ပရံ ” ဤ ၃ ပါဒဖြင့် ဘာဝနှင့်သိလေသ၏ ထူးခြားသော
ဂုဏ်ကိုပြသည်၊ ဘာဝအလင်္ကာသည် အဖွဲ့အနွဲ့၏အသက်နှင့်တူ၏၊ သိလေသ
အလင်္ကာကား အဖွဲ့အနွဲ့မှာ လွန်စွာ ကြက်သရေ တိုးပွားစေ၏၊ ထို့ကြောင့်
“ အသက်ဝင်၍ အသရေတိုးဘို့ရာ ထိုအလင်္ကာ ၂ မျိုးပါအောင် ဂါထာ
ပျိုကဗျာတို့ကို ဖွဲ့နွဲ့စီကုံးကြပါ ” ဟု တိုက်တွန်းရာရောက်သည်။

အတိသယ၏ လက္ခဏာနှင့် အပြား

၁၇၃။ ပကာသကာ ဝိသေသဿ၊ သိယာ တိသယဝုတ္တိယာ၊
လောကာတိက္ကန္တဝိသယာ၊ လောကိယာတိစ သာ ဒွိဓာ။

၁၇၃။ ဝိသေသဿ - ထူးကဲ သာလွန်သော ဂုဏ်ကို၊ ပကာသကာ-ထင်ရှားပြတ်သော၊ ယာ ဝုတ္တိ- အကြင် အဖွဲ့အနွဲ့သည်၊ အတ္တိ-ရှိ၏၊ (သာဝုတ္တိ - ထို အဖွဲ့အနွဲ့သည်၊) အတိသယဝုတ္တိ-အတိသယဝုတ္တိမည်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏၊ သာ-ထိုအတိသယဝုတ္တိသည်၊ လောကာတိက္ကန္တ ဝိသယာစ - လောကာတိက္ကန္တဝိသယ အတိသယဝုတ္တိ၎င်း၊ လောကိယာစ -လောကိယာအတိသယ ဝုတ္တိ၎င်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒွိဓာ - ၂ ပါးပြား၏။

x x x x x x x

၁၇၃။ ပကာသကာကျာဒိ။ ။မာတိကာစဉ်၍ပြခဲ့သော ဝက်ဝုတ္တိအလင်္ကာတို့တွင် အစဉ်အတိုင်းအားဖြင့် ရှေးဥျးစွာ ဖြစ်သော အတိသယဝုတ္တိအတ္ထာလင်္ကာရကိုပြလိုသောကြောင့် “ပကာသကာ” စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌ ပုဗ္ဗဒ္ဒဖြင့် အတိသယဝုတ္တိ၏ သဘောလက္ခဏာကိုပြ၍၊ အပရဒ္ဒဖြင့် အတိသယဝုတ္တိ၏ ၂ မျိုး အပြားကိုပြသည်။ “အတိသယ” သဒ္ဒါသည် “အလွန်အကဲ” ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် ဇာတ်အစရှိသော ဝတ္ထုတို့၏ သူတပါးထက် ထူးခြားကဲလွန်သောဂုဏ်ကို ပြောဆိုဖွဲ့နွဲ့ခြင်းသည် အတိသယဝုတ္တိအလင်္ကာမည်၏။ [“ဝိသေသဿ ” သည် အတိသယ၏ အနက်ဖွင့်၊ “ ပကာသကာ ” ကား ဝုတ္တိ၏ အဖွင့်တည်း။]

နိကာ။ ။ဝိသေသဿ ပကာသကာတိ-ဟူသည်ကား၊ ပသိဒ္ဓဂုဏာနုဝါဒေန-ထင်ရှားသောဂုဏ်ကို အစဉ်လိုက်၍ဆိုခြင်း (အထူးပြုခြင်း) ကြောင့်၊ သာ-ထိုအဖွဲ့အနွဲ့သည်၊ အတိသယဝုတ္တိ-မည်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အပသိဒ္ဓိ-မထင်ရှားသော ဇာတ်စသော အနက်ကို၊ အတိသယဝုတ္တိ ဝိဓာနံ-အတိသယဝုတ္တိအလင်္ကာဖြင့် စီမံခြင်းကို၊ ဝါ-အထူးပြုခြင်းကို၊ ကရောတိ-ပြုရ၏၊ ယထာ- “ယော ကုဏ္ဍလီ၊ သော ဒေဝဒတ္တော” တည်း၊ ဤ၌ မထင်ရှားသော ဒေဝဒတ်ကို ကုဏ္ဍလီ (နားချောင်း ရှိသူ) ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ [အတိသယဿ-လွန်ကဲသောဂုဏ်ကို+ဝုတ္တိ- ဖွဲ့ဆိုခြင်းတည်း။]

[ဆောင်] မထင်မရှား၊ အနက် များကို၊ ထင်ရှား စေ့ငှါ၊ လွန်ကဲသာသည့်၊ ဂုဏ်ဖော်ဘိ၊ ခေါ်၏ တိသယဝုတ်။

အမှာစကားနှင့် ပဋိညာဉ်

၁၇၄။ လောကီယာတိသယသေဝတေ ,
ဘောဂါယေ ဇာတိအာဒယော၊
ပဋိပါဒီယတေ တွဇ္ဇ၊ လောကာတိတ္တန္တံ ဂေါစရာ။

၁၇၄။ ဇာတိအာဒယော-ဇာတ်အစရှိကုန်သော၊ ယေဘောဒါ-
အကြင် အပြားတို့သည်၊ သန္တိ- ရှိကုန်၏၊ ဧတေ ဘောဂါ- ဤအပြား
တို့သည်၊ လောကီယာတိသယသေဝ - လောကီယာတိသယဝုတ္တိ၏၊
ဘောဂါ - အပြားတို့တည်း၊ အဇ္ဇတု - ယခုအခါ၌ကား၊ လောကာ
တိတ္တန္တံ ဂေါစရာ-လောကကိုလွန်သော အရာရှိသော အတိသယ
ဝုတ္တိကို၊ ပဋိပါဒီယတေ- ပြီးစေအပ်၏၊ ဝါ- ဥဒါဟရုဏ်ဖြင့် ပြီးစေ
အပ်လတံ။

x x x x x x x

လောကာတိတ္တန္တံ, လောကီယ။ ။လောက၌ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ကို
လွန်သော (ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် မဟုတ်သော) အကြောင်းအရာကို ဖွဲ့လျှင်
လောကာတိတ္တန္တံ ဝိသယ အတိသယဝုတ္တိ မည်၏၊ လောက၌ ဖြစ်ရိုး
ဖြစ်စဉ်ကိုဖွဲ့လျှင် လောကီယာတိသယဝုတ္တိ မည်၏၊ လောကံ+အတိတ္တ
န္တော လောကာတိတ္တန္တော၊ သော + ဝိသယော ဧတိဿာတိ
လောကာတိတ္တန္တဝိသယာ။ [“ ဝိသယ- အရာ” ဟူသည် အဖွဲ့အနွဲ့၏
တည်ရာဖြစ်သော(ဖွဲ့ဆိုဘို့ရာ)အကြောင်းအရာတည်း။] လောကေ-၌+
ဘဝါ- ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် အတိသယဝုတ္တိတည်း၊ လောကီယာ-တ္ထိ။

၁၇၄။ လောကီယာ၊ ပေ၊ ဇာတိ အာဒယော ။ ။ ဤကား
အမှာစကားတည်း၊ ဧတေ ဇာတိအာဒယော-သဘာဝဝုတ္တိ၌ပြခဲ့သော
ဤ ဇာတ် , ဂုဏ် , ကြိယာ , ခြိမ်တို့သည်၊ လောကီယာတိသယသေဝ
ဘောဂါ-လောကီယာတိသယ၏ အပြားတို့ပင်ဖြစ်ကြသည်၊ ထို့ကြောင့်
သဘာဝဝုတ္တိ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သိလောက်ပြီဖြစ်၍ ပြုယုဂ်ဥဒါဟရုဏ်
ထုတ်ပြောတော့မည် မဟုတ်ပါ-ဟူလို၊ [လောကီယ- လောက၌ ဖြစ်ရိုး
ဖြစ်စဉ်အားဖြင့်ဖြစ်သော+အတိသယ-လွန်ကဲသောဂုဏ်။] လောက၌
ဖြစ်ရိုးလည်းဟုတ်၏၊ ထူးခြားသောဂုဏ်လည်း ဟုတ်၏၊ ထို ထူးခြား
သော ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ဂုဏ်ကို ဖွဲ့ဆိုလျှင် လောကီယာတိသယဝုတ္တိမည်၏။

ဥပမာ- “လီလာဝိက္ကန္တိသုဘဂေါ” ဂါထာ၌ ဘုရားအလောင်း၏ ဖွားပြီးခါစ၌ ဂုဗ္ဗာလွမ်းခြင်းစသော ဖြစ်ခြင်းသည် ဘုရားအလောင်း တို့၏ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် လောကီယတည်း။ သာမန်လူတို့ထက် ထူးခြား သောကြောင့် အတိသယလည်း ဖြစ်သည်။

ပဋိပါဒိယ ၊ ပေ ၊ ဂေါစရာ။ ။ “ယခုအခါ လောကောတိက္ကန္တိ ဝိသယအတိသယဝုတ္တိကိုသာ ပြုယုဂ်ပုံခံ ထုတ်ပြ တော့မည် ” ဟု ပဋိညာဉ် ပြုသည်။ ပဋိပါဒိယတေကို “ ဥဒါဟရဏတော နိပ္ပေါဒိ ယတေ - ဥဒါဟရဏ အားဖြင့် ပြီးစီးစေအပ်၏ ” ဟု ဋီကာ ဖွင့်၏။ “ဂေါစရာ” ကား ဝိသယ၏ပရိယာယ်တည်း။ ထို့ကြောင့် လောကော တိက္ကန္တိဝိသယကိုပင် “ လောကောတိက္ကန္တိ ဂေါစရာ ” ဟု ဆိုသည်။ [“ဝေလောကီယာတိသယဝုတ္တိယာ-၏။ လီလာ ဝိက္ကန္တိ သုဘဂေါတိ ဥဒါဟရဏေန - ဖြင့်၊ ဂမုမာနတ္တာ - သိအပ် သိလောက် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝက္ခမာနံ ပဋိဇာနာတိ ပဋိပါဒိယတေစွာဒိနာ။]

မေးဘွယ်။ ။ လောကီယ အတိသယဝုတ္တိသည် “လီလာဝိက္ကန္တိ” စသော ဂါထာအတိုင်း လွန်ကဲသော ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ကိုဖွဲ့လျှင် သဘာဝ ဝုတ္တိ အလင်္ကာ ဟု ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် ဝက်ဝုတ္တိ၌ ထည့်သွင်းထားပါသနည်း။ အဖြေကား—လွန်ကဲသော ဂုဏ်ကို ဖွဲ့ဆိုသောကြောင့် “ အတိသယ ဝုတ္တိ ” ဟူသော နာမည်ဖြင့် ထပ်၍ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ အမှန်မှာ- ဝက်ဝုတ္တိမဟုတ်၊ သဘာဝဝုတ္တိပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကာဗျဒဿ၌ အတိသယဝုတ္တိ ၂ မျိုးမပြဘဲ လောကောတိက္ကန္တိဝိသယ တမျိုးကိုသာ ပြသည်။

ဝိဝက္ခာ ယာ ဝိသေသဿ, လောကသီမာတိဝတ္တိနီ၊
သီယာ သော တိသယောတ္တိ, အလင်္ကာရောတ္တမာ ယထာ။

ဝိသေသဿ-ထူးခြားသော အကြောင်းအရာကို၊ လောကသီမာတိ ဝတ္တိနီ-လောက၌ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်အပိုင်းအခြားကိုလွန်လျက်၊ [လောကော တိက္ကန္တိဝိသယနှင့် သဘောတူတည်း။] ယာဝိဝက္ခာ-အကြင်ဆိုခြင်း သည်၊ အတ္တိ-၏၊ သော-သည်၊ အလင်္ကာရောတ္တမာ- အလင်္ကာတို့တွင် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော၊ အတိသယောတ္တိ - အတိသယဝုတ္တိ မည်၏၊ ယထာ- ကား။……

လောကတိက္ကန္တိဝိသယပုံစံ

၁၇၅။ ပိဝန္တိ ဒေဟကန္တိ ယေ၊ နေတ္တုလိပုဋေန တေ၊
နာလံ ဟန္တု ဇိနေသံ တံ၊ တဏှံ တဏှာဟရောပိ ကိ။

၁၇၅။ ဇိန-အိုမြတ်စွာဘုရား၊ ယေ- အကြင် သူတော်ကောင်း
တို့သည်၊ တေ - ရှင်တော်ဘုရား၏၊ ဒေဟကန္တိ - ကိုယ်တော်၏
တင့်တယ်ခြင်း တို့ကို၊ နေတ္တုလိပုဋေန - မျက်လုံး တည်းဟူသော
လက်ခုပ်ဖြင့်၊ ပိဝန္တိ - သောက်ကြကုန်၏၊ တံ- ရှင်တော်မြတ်ဘုရား
သည်၊ တဏှာဟရော-မွတ်သိပ်တတ်သော တဏှာကို ပယ်ဖျောက်
တော်မူတတ်သည်၊ (သမာနော) ပိ- ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ သေ-
ကိုယ်တော်မြတ်၌ တပ်မက်ကုန်သော ထိုသူတော်ကောင်း တို့၏၊
တဏှံ-မွတ်သိပ်တတ်သော တဏှာကို၊ ဟန္တု-ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ၊
ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊ နာလံ-မစွမ်းနိုင်ပါသနည်း ဘုရား။

x x x x x x x

၁၇၅။ ပိဝန္တိစွာဒိ။ ။အိုမြတ်စွာဘုရား.....အကြင်သူတော်
ကောင်း တို့သည် ရှင်တော်ဘုရား၏ ကိုယ်တော်၌ နှစ်သက်စွယ်
သပ္ပာယ်သောရေတို့ကို မျက်လုံးတည်းဟူသော လက်ခုပ်ဖြင့် သေခံကြ
ကုန်၏၊ ရှင်တော်ဘုရားသည် သတ္တာအများ၏ မွတ်သိပ်တတ်သော
တဏှာကို ပယ်တော်မူနိုင်ပါလျက် (ရေသောက်၍ မဝသောသူတို့မှာ
သောက်ပြီးရင်း သောက်ချင်ရင်း ဖြစ်ကြသကဲ့သို့) ဖူးမျှော်ပြီးရင်း
ဖူးမျှော်ချင်ရင်း ဖြစ်နေကြသော ထိုသူတော်ကောင်းတို့၏ မွတ်သိပ်
တတ်သော တဏှာကို အဘယ့်ကြောင့် မပယ်နိုင်ပါသနည်း ဘုရား။
[ဒေဟေ-၌၊(တနည်း) ဒေဟသ-၏+ကန္တိ-နှစ်သက်စွယ်တို့တည်း၊
ဒေဟကန္တိ-တို့၊ အဇ္ဇလိယေဝ+ပုဋေ- သောက်ခွက်တည်း၊ အဇ္ဇလိ
ပုဋေ၊ နေတ္တာနိယေဝ+အဇ္ဇလိပုဋေ နေတ္တုလိပုဋေ။]

မှတ်ချက်။ ။ “ ဘုရားကို ဖူးသူတို့၏ တဏှာ ” ဟူရာ၌ ဖူးမျှော်
လိုသော ဆန္ဒကိုပင် “တဏှာ ” ဟု တင်စား၍ ဆိုထားဟန်တူသည်၊
ဘုရားဖူးချင်စိတ်မှာ တဏှာ မဟုတ်နိုင်၊ ဆန္ဒ စေတသိက်သာတည်း၊
ဆဒ္ဒန္တ ဇာတ်တော်လာ ဘိက္ခုနီမ ကလေးမှာ ဖြစ်သောစိတ်ကဲ့သို့
အချို့သူ၌ကား တဏှာအစစ်လည်း အနည်းငယ်ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ဝင်္ကရုတ္တိဖြစ်ပုံ ။ ။ ဘုရားရှင် ခန္ဓာကိုယ်တော်၏ သူတပါးထက် ထူးခြားသပ္ပာယ်ခြင်းသည် အတိသယတည်း၊ ထိုထူးခြားသပ္ပာယ်ပုံကို ချီးမွမ်းဖွဲ့နွဲ့သောကြောင့် အတိသယဝုတ္တိ အလင်္ကာဂုဏ်ရောက်၏။ ထို ချီးမွမ်းရာ၌ “ အလွန်သပ္ပာယ်သည် ” ဟု တိုက်ရိုက်မဆိုဘဲ “ ဖူးမျှော် လိုသော တဏှာကိုမပယ်နိုင် ” ဟုဆိုသဖြင့် ကိုယ်တော်၏သပ္ပာယ်ပုံမှာ ဖူး၍ မဝ, ဖူးပြီးရင်း ဖူးချင်ရင်း ဖြစ်လောက်အောင် အလွန် အလွန် သပ္ပာယ်ကြောင်းကို သွယ်ဝိုက်၍ ချီးမွမ်းထားသောကြောင့် ဝင်္ကရုတ္တိ လည်း ဖြစ်၏။

လောကတိက္ကန္တ ဖြစ်ပုံ ။ ။ လောကသဘာဝ(ထုံးစံ)မှာ ရေသောက်လို၍ မွတ်သိပ်သောတဏှာဖြစ်သူသည် ရေသောက်ရလျှင် မွတ်သိပ်မှုတဏှာ ပြေရိုး ထုံးစံတည်း၊ ဤ၌ကား ရုပ်ပုံတော် ရေကို ဖူးမျှော်သောအားဖြင့် သေခံကြရပါလျက် ဖူးလိုသောအာသာမပြေ- ဟု ဆိုခြင်းသည် လောကထုံးစံကို လွန်သောကြောင့် လောကတိက္ကန္တ ဖြစ်၏။ ဤသို့ လောကတိက္ကန္တ အကြောင်းအရာ (ဝိသယ) ကို ဖွဲ့နွဲ့သောကြောင့် လောကတိက္ကန္တ အတိသယဝုတ္တိ အလင်္ကာဂုဏ် ရောက်၏။ [ဧတ္ထ ပိဝနံနာမ ပိပါသံ ဝိနေတီတိ လောကသဘာဝေ၊ တဏှံ(သောက်လိုသော တဏှာကို) ဟန္တံ၊ (ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ) နာလမီတိ လောကသဘာဝမတိက္ကန္တ ဧတ္ထာ၊ - ဋီကာ။]

အလင်္ကာရ , အလင်္ကာရိယ ။ ။ ခန္ဓာကိုယ်တော်၏ အလွန် နှစ်သက်ဘွယ်ဂုဏ်သည် အလင်္ကာရိယ (ဤဂါထာဖြင့် တန်ဆာဆင် အပ်သော အနက်) တည်း၊ ထို နှစ်သက်ဘွယ် ဖြစ်ပုံကို သွယ်ဝိုက်၍ ဖွဲ့ထားသော “ တဏှာကိုပယ်ဖျော့နိုင်ပါလျက် ဖူးမျှော်သောအားဖြင့် သောက်သူတို့၏ တဏှာ (အငတ်) ကို မဖျောက်နိုင် ” ဟူသောစကား သည် အလင်္ကာရမည်၏။ အနက်ကိုအကြောင်းပြု၍ ဂါထာတရပ်လုံး သည်လည်း အတိသယဝုတ္တိအလင်္ကာရဂါထာပင် ဖြစ်သည်။ နေခံ၌ လည်း ဤကဲ့သို့ အလင်္ကာရိယ - အလင်္ကာရဖြစ်ပုံကို ခွဲပါ။ [ယော- အကြင် အကြောင်းအရာကို၊ အလင်္ကာရိယတေ- တန်ဆာဆင်၍ဆိုအပ် ၏။ ဝါ - ဖွဲ့နွဲ့ ဆိုအပ်၏။ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ သော - ထို အကြောင်း အရာသည်၊ အလင်္ကာရိယော - မည်၏။ အလင်္ကာရေတိ အနေနာတိ အလင်္ကာရော၊]

ဥပမာအလင်္ကာနှင့် အပြား

၁၇၆။ ဥပမာနောပမေယျာနံ၊ သဓမ္မတ္တံ သိယောပမာ၊
သဒ္ဒတ္တဂမ္ဘာ ဝါကျတ္တ-ဝိသယာတိစ သာ တိဓာ။

၁၇၆။ ဥပမာနောပမေယျာနံ-(နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း) ဥပမာန၊
(နှိုင်းယှဉ်အပ်သော) ဥပမေယျဝတ္ထုတို့၏။ သဓမ္မတ္တံ - တူမျှသော
သဘောရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဥပမာ - ဥပမာမည်သည်။
သိယာ - ဖြစ်၏။ သာ - ထိုဥပမာသည်။ သဒ္ဒတ္တဂမ္ဘာစ - သဒ္ဒါဖြင့်
သိအပ်သောဥပမာ၊ အနက်ဖြင့် သိအပ်သောဥပမာတို့၎င်း၊ ဝါကျ
တ္တဝိသယာစ - ဝါကျ၏ အနက်ဟူသော အရာရှိသော ဥပမာ၎င်း၊
ဣတိ-ဤအပြားအားဖြင့်၊ တိဓာ-၃ ပါးပြား၏။

x x x x x x x

၁၇၆။ ဥပမာနောပေပမာ။ ။ဥပမာန+ဥပမေယျဟူသော
ဝတ္ထု ၂ ခုတို့၏ တူမျှခြင်းဂုဏ်သည် ဥပမာမည်၏။ [ဥပမီယတိ ဧတေ
နာတိ ဥပမာနံ၊ ဧတေန - ဤ (လ) စသော ဝတ္ထုဖြင့်၊ ဥပမီယတိ-
(မျက်နှာစသော ဝတ္ထုကို) နှိုင်းယှဉ်အပ်၏။ ဣတိ - ထိုသို့ နှိုင်းယှဉ်
ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထို(လ)စသော ဝတ္ထုသည်၊ ဥပမာနံ-
ဥပမာနမည်၏။ ဥပမီယတေတိ ဥပမေယျံ = (လ) စသော ဝတ္ထုဖြင့်
နှိုင်းယှဉ်အပ်သော မျက်နှာစသောဝတ္ထု။]

သဓမ္မတ္တံ ဥပမာ။ ။သမာနော+ဓမ္မော (သဘော) ယေသံတိ
သဓမ္မာနိ = တူသော သဘောရှိသော ဝတ္ထုတို့၊ [ဒီကာဟောင်း၌
“ ယဿ + သဓမ္မော ” ဟု ကေဝစနန္ဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိပြု၏။ ဒီကာသစ်၌
“ ကမ္မဓာရဲ ” ပြု၏။ ဤ၌ကား ဥပမာနော ပမေယျာနံနှင့်အရတူအောင်
ဗဟုဝစနန္ဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိပြုသည်။] သဓမ္မာနံ+ဘာဝေါ သဓမ္မတ္တံ-တူသော
သဘောရှိသော ဝတ္ထုတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ(တူမျှခြင်း)ဂုဏ်တည်း။
ထိုဂုဏ်သည် ကောင်းဂုဏ်-မကောင်းဂုဏ် ၂ မျိုးရှိ၏။ လနှင့်မျက်နှာ
တို့၏ တူသောအလှဂုဏ် စသည်သည် ကောင်းဂုဏ်တည်း။ နွားနှင့်
လူမိုက်တို့၏ မသိတတ်ခြင်းတူသော ဂုဏ်သည် မကောင်းဂုဏ်တည်း။
ထို ကောင်း - မကောင်း ဂုဏ်သည်ပင် ဥပမာနဝတ္ထုနှင့် ဥပမေယျ
ဝတ္ထုတို့ကို ဆက်သွယ်ပေးတတ် သောကြောင့် “ သမ္ဗန် ” ဟုလည်း
ခေါ်သည်။ ထို သဓမ္မတ္တံ သမ္ဗန်ကိုပင် “ ဥပမီယတေ - နှိုင်းယှဉ်ခြင်း။

သဒ္ဒဂဗ္ဗာနှင့် သမာသပုံစံ

၁၇၇။ သမာသပစ္စယေဝါဒီ၊ သဒ္ဓါ တေသံ ဝသာ တိဓာ၊
သဒ္ဒဂဗ္ဗာ သမာသေန၊ မုနိန္ဒော စန္ဒိမာနနော။

၁၇၇။ သမာသ ပစ္စယေဝါဒီ-သမာသ်, ပစ္စည်း, ဣဝါဒီဂိုဏ်း
တို့သည်၊ သဒ္ဓါ - သဒ္ဓါတို့တည်း၊ တေသံ - ထိုသဒ္ဓါတို့၏၊ ဝသာ-
အပြားအားဖြင့်၊ သဒ္ဒဂဗ္ဗာ - သဒ္ဓါဖြင့် သိအပ်သော ဥပမာသည်၊
တိဓာ-၃ ပါးပြားပြန်၏၊ သမာသေန - သမာသ်သဒ္ဓါဖြင့်၊ (ဂဗ္ဗာ-
သိအပ်သော ဥပမာကား) - မုနိန္ဒော စန္ဒိမာနနော - မုနိန္ဒော စန္ဒိ
မာနနော ဟူသည်တည်း။ [မုနိန္ဒော- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စန္ဒိမာန
နော- လပြည့်ဝန်းသဘွယ်, တင့်တယ်သောမျက်နှာရှိတော်မူ၏။]

x x x x x x x

ဝါ-တူညီခြင်း၊ ဥပမာ-ခြင်း” ဟု ဝစနတ်ပြု၍ “ဥပမာ” ဟု ခေါ်သည်၊
ဤစကားအရ ဥပမာန, ဥပမေယျ, ဥပမာဟု အနက် ၃ ခုကိုမှတ်ပါ။

သဒ္ဒတ္ထပေတိဓာ။ ။ ထို ဥပမာသည် သဒ္ဒဂဗ္ဗုပမာ , အတ္ထ
ဂဗ္ဗုပမာ , ဝါကျတ္ထ ဝိသယူပမာအားဖြင့် ၃ ပါးပြား၏။ [သဒ္ဓေါစ+
အတ္ထောစ သဒ္ဒတ္ထာ၊ တေဟိ ဂဗ္ဗာ သဒ္ဒတ္ထဂဗ္ဗာ၊ ဂမုတေတိ ဂဗ္ဗာ၊
ဂတိအနက်ရှိသောဓာတ်သည် ဗုဒ္ဓိအနက်လည်း ရှိ၏၊ ဝါကျတ္ထော+
ဝိသယော တေဿာတိ ဝါကျတ္ထဝိသယာ။]

၁၇၇။ သမာသတျာဒီ။ ။ ဤဂါထာသည် သဒ္ဒဂဗ္ဗုပမာတွင်
ပါဝင်သော သဒ္ဓါအပြားနှင့် သဒ္ဒဂဗ္ဗုပမာ အပြားကို၎င်း, သမာသ
သဒ္ဒဂဗ္ဗုပမာ၏ပုံစံကို၎င်း ပြသောဂါထာတည်း။ ထိုတွင် “သမာသ၊
ပေတိဓာ” ဖြင့် သဒ္ဓါ ၃ မျိုးအပြား, သဒ္ဒဂဗ္ဗုပမာ ၃ မျိုးအပြားကို
ပြ၏။ သမာသ်ပုဒ်သဒ္ဓါ, အာယစသော ပစ္စယသဒ္ဓါ, ဣဝါဒီဂိုဏ်း
သဒ္ဓါ, ဤသို့အားဖြင့် သဒ္ဓါ ၃ မျိုးပြား၏။ ထို သဒ္ဓါ ၃ မျိုးတို့၏
အစွမ်းကြောင့် သဒ္ဒဂဗ္ဗုပမာလည်း သမာသ သဒ္ဒဂဗ္ဗုပမာ , ပစ္စယ
သဒ္ဒဂဗ္ဗုပမာ , ဣဝါဒီသဒ္ဒဂဗ္ဗုပမာ အားဖြင့် ၃ မျိုး ပြားသည်-
ဟူလို၊ “သဒ္ဒဂဗ္ဗာပေမာနနော” ပါဠိဖြင့် သမာသသဒ္ဒဂဗ္ဗုပမာ၏
ပုံစံကိုပြသည်။

စန္ဒိမာနနော။ ။စန္ဒိမာ+ဝိယ+အာနနံ ယဿာတိ စန္ဒိမာနနော၊
 ယဿ - အကြင်ဘုရားရှင်၏၊ စန္ဒိမာဝိယ - လကဲ့သို့သော၊ ဝါ- လနှင့်
 တူသော၊ အာနနံ- မျက်နှာတော်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊
 သော - ထိုဘုရားရှင်သည်၊ စန္ဒိမာနနော - စန္ဒိမာနန မည်တော်မူ၏၊
 “ စန္ဒိမာနနော ” ဟု သမာသ်စပ်ပြီးသောအခါ “ ဝုတ္တတ္တာန မပ္ပ
 ယောဂေါ ” ဟူသော ပရိဘာသာအရ ဝိယသဒ္ဒါ ကြေပျောက်ရ၏၊
 “စန္ဒိမာနနော” ဟူသော သမာသ်သည်သာ ထို ဝိယသဒ္ဒါ၏ ဥပမာ
 အနက်ကို (အမွေခံသော အားဖြင့်) ဟောရစ်၏၊ ဤနည်းအားဖြင့်
 သမာသ်ပုဒ်က ဥပမာအနက်ကို ဟောသောကြောင့် စန္ဒိမာနနော
 သည် သမာသသဒ္ဒဂမ္မူပမာ၏ ပုံစံဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာတို့၌ “စန္ဒိမာ ဝိယ+ရူစိရံ (တင့်တယ်သော)
 အာနနံ ယဿ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ သမာသ်ပြီးသောအခါ ရူစိရံ-ဝိယပုဒ်
 တို့ကို မသုံးစွဲရတော့သဖြင့် ထိုရူစိရံ ဝိယပုဒ်တို့၏ အနက်ကို သမာသ်
 ပုဒ်က အမွေခံ၍ ဟောရစ်၏ - ဟု ဆို၏၊ သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ကား ထိုသို့
 မဆိုသောကြောင့် ဤ၌ “ရူစိရံ” ပုဒ်ကို မထည့်ဘဲ ဝိပြုဟ်ပြုသည်။

ဥပမာနစသော ၄ ပါး။ ။ဥပမာန,ဥပမေယျ,ဥပမာ, ဥပမာ
 ဇောတကဟု ၄ မျိုးခွဲ၊ ထိုတွင် လသည် ဥပမာန, ဘုရားရှင်၏မျက်နှာ
 တော်သည် ဥပမေယျ, လနှင့် မျက်နှာတော်တို့၏ ညီမျှသော လှပခြင်း
 (ဂုဏ်)သည် ဥပမာ၊ [ထိုဥပမာကိုပင် သဗ္ဗတ္တဟု၎င်း သမ္ဗန်ဟု ၎င်း
 ခေါ်သေး၏။] ဝါကျတွင်း၌ ပါရှိခဲ့သော ဝိယသည် ဥပမာဇောတက၊
 ထိုဝိယသည် စန္ဒိမာနောင်ထိုင်သောကြောင့် လ၌တည်သော တင့်တယ်
 ခြင်းဂုဏ်ကို တိုက်ရိုက်ထွန်းပြန်၊ မျက်နှာ၌တည်သော တင့်တယ်ခြင်း
 ဂုဏ်ကိုကား သာမတ္ထိယတ္ထ (ထွန်းပြစွမ်းနိုင်သောသတ္တိ) အားဖြင့်
 ထွန်းပြသည်။

ဋီကာ။ ။ဧတ္ထ ဥပမာန ဝါစကေန စန္ဒိမာသဒ္ဓေန ယုတ္တော ဝိယ
 သဒ္ဓါ စန္ဒဂတံ သဒိသတ္တံ ဇောတေတိ၊ မုခဂတသဒိသတ္တံ ပန သာမ
 တ္ထိယာ ပတိယတေ(သိအပ်၏)၊ တထာဟိ မုခံ စန္ဒသမာနံ အာဂစ္ဆန္တံ
 စန္ဒဿ မုခသဒိသတ္တံ ဝိနာ နဘဝတီတိ အညထာနပပတ္တိ သာမတ္ထိ
 ယံ ဆိုလိုရင်းကား—“ လနှင့်တူသော မျက်နှာ ” ဟု လကို ဥပမာန

ပစ္စယသဒ္ဒ ဝဗ္ဗပမာပုံစံ

၁၇၈။ အာယာဒီ ပစ္စယာ တေဟိ၊ ဝဒနံ ပက်ဇာယတေ၊
မုနိန္ဒနယနဒ္ဒန္တံ၊ နိလုပ္ပလ ဒလီယတိ။

၁၇၈။ အာယာဒီ-အာယအစရှိသောသဒ္ဒါတို့သည်၊ ပစ္စယာ-
ပစ္စည်းတို့မည်၏။ တေဟိ - ထိုပစ္စည်းတို့ဖြင့်၊ (ဝဗ္ဗာ - သိအပ်သော
ဥပမာကား၊)-ဝဒနံ ၊ပေ၊ဒလီယတိ-ဝဒနံ ၊ပေ၊ ဒလီယတိ ဟူသည်

x x x x x x x x x
လုပ်၍ ဆိုလျှင် လသည်လည်း မျက်နှာနှင့် တူရမည်သာ၊ ထို့ကြောင့်
“စန္ဒိမာနောင်ထိုင်သော ဥပမာဇောတက ဝိယသည် အာနန၌ တည်
သော ဥပမာကိုလည်း ထွန်းပြနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိရှိ၏” ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ဥပမာနစသော ၄ ပါးကို ခွဲခြားရာ၌ “ သဓမ္မတ္တ
ဂုဏ် , သမ္ဗန် ” ကို သီးခြားယူ၍ ၆ ပါးဟုလည်း ခွဲကြ၏။ ဤ၌ကား
သဓမ္မတ္တဂုဏ်နှင့် သမ္ဗန်သည် ဥပမာ၏ အမည်ထူးချည်း ဖြစ်၍ ထို
၂ မျိုးကို သီးခြားမခွဲဘဲ ဥပမာ၌သွင်း၍ ၄ မျိုးသာ ပြထားပါသည်။

အလင်္ကာရိယ, အလင်္ကာရ။ ။ဘုရားရှင်၏ မျက်နှာတော်သည်
လတည်းဟူသော ဥပမာဖြင့်တန်ဆာဆင်အပ်သောကြောင့် အလင်္ကာ
ရိယ၊လသည် ဥပမာအလင်္ကာရ၊ ထိုအနက်များကိုပြသော “မုနိန္ဒော
စန္ဒိမာနနော ” ဟူသောအဖွဲ့အနွဲ့လည်း အကျိုးအနက်၏ အမည်ကို
တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် ဥပမာအတ္ထာလင်္ကာရ အဖွဲ့မည်၏။
ဘုရားမျက်နှာတော်၏ လှပတင့်တယ် သပ္ပာယ်ခြင်းကို တိုက်ရိုက်မဆိုဘဲ
လနှင့်တူ၏ - ဟု သွယ်ဝိုက်၍ ဆိုသောကြောင့် ဝက်ဝုတ္တိ အဖွဲ့လည်း
မည်၏။ နောက်၌လည်း အလင်္ကာရိယ , အလင်္ကာရ , ဝက်ဝုတ္တိ
ဖြစ်ပုံကို ဤနည်းမှီး၍ သိပါလေ။

၁၇၉။ အာယာဒီတျာဒီ။ ။အာယာဒီ၌ အာဒိဖြင့် ဤယ,က
ပစ္စည်းများကိုယူ၊ အာယ နာမတော ကတ္တုပမာနာ ဒါစာရေ, ဤယူ
ပမာနာစ သုတ်တို့ဖြင့် သက်သော အာယ, ဤယပစ္စည်းများကို၎င်း,
ယဒနုပပန္နာနိပါတနာ သိဇ္ဈန္တိဖြင့် သက်သော ဥပမာ အနက်ဟော
ကပစ္စည်းကို၎င်း “ပစ္စယ”ဟု ဆိုသည်။

တည်း၊ [ဝဒနံ-မျက်နှာတော်သည်၊ ပက်ဇာယတေ-ကြာပန်းသဘွယ်
တင့်တယ်စွာ ပြုကျင့်တော်မူ၏။ ဝါ-ကြာပန်းသဘွယ် တင့်တယ်စွာ
ဖြစ်တော်မူ၏။ မုနိန္ဒနယနုဒ္ဒန္တံ - မြတ်စွာဘုရား၏ မျက်လုံးတော် အစုံ
သည်။ နိလုပ္ပလဒလီယတိ - ကြာညိုပွင့်ဖတ်သဘွယ် တင့်တယ်စွာ
ပြုကျင့်တော်မူ၏။ ဝါ - ကြာညိုပွင့်ဖတ် သဘွယ် တင့်တယ်စွာ
ဖြစ်တော်မူ၏။]

x x x x x x x x x

ပက်ဇာယတေ။ ။ ပက်+ဇာတံ ပက်ဇံ- ညွှန်၍ဖြစ်သောကြာ၊
“ပက်ဇံ ဝိယ အာစရတိ-ကြာပန်းကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏။ ဝါ-ကြာပန်းကဲ့သို့
လှပတင့်တယ်၏ ” ဟူသောအနက်၌ ပက်ဇံနောင် အာစာရအနက်၌
အာယပစ္စည်းသက်၊ ဝိဘတ်, ဝိယတို့ကို ချေ၍ “ ပက်ဇာယတေ” ဟု
ပြီးသောအခါ ကြေလေပြီးသော ဝိယ အနက်ကို အာယ ပစ္စည်းက
အမွေခံ၍ဟောရစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝဒနံ ပက်ဇာယတေ” ၌ ကြာပန်း
သည် ဥပမာန, မျက်နှာတော်သည် ဥပမေယျ, ကြာပန်းနှင့် မျက်နှာ
တော်တို့၏ တူညီသော တင့်တယ်လှပခြင်းဂုဏ်သည် ဥပမာ၊ ကြေလေ
ပြီးသော ဝိယသည် ဥပမာဇောတက။

နိလုပ္ပလ ဒလီယတိ။ ။ နိလုပ္ပလဿ - ကြာညိုပန်း၏ + ဒလံ-
ပွင့်ဖတ်တည်း။ နိလုပ္ပလဒလံ- ဖတ်။ “ နိလုပ္ပလဒလံ ဝိယ အာစရတိ-
ကြာညိုပွင့်ဖတ်ကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏။ ဝါ- ကြာညိုပွင့်ဖတ် အသွေးကဲ့သို့ ညို
ပြာပြာအသွေးရ၏ ” ဟူသောအနက်၌ ဤယ ပစ္စည်းသက်၍ “ နိလု
ပ္ပလ ဒလီယတိ ” ဟု ပြီးသောအခါ ဝိယ၏အနက်ကို ဤယပစ္စည်းက
ဟောရစ်၏။ ကြာညိုပွင့်ဖတ်သည် ဥပမာန, (ဣန္ဒြိယလူမျိုး များ၏
ထုံးစံအတိုင်း ပတ်ဝန်းကျင်ညိုနေသော) မျက်လုံးအစုံတော်သည် ဥပ
မေယျ၊ ညိုပြာပြာ အလှဂုဏ်သည် ဥပမာ, ဝိယသည် ဥပမာဇောတက။

ကပစ္စည်း။ ။ ဟတ္ထိနော ဝိယာတိ ဟတ္ထိကာ - ဆင်အစစ်နှင့်
တူသော ဆင်ရုပ်တို့၊ ဟတ္ထိနော နောင် ဝိယအနက်၌ ကပစ္စည်း သက်
ထားသော ဥပမာတဒ္ဓိတ်ပုဒ်တည်း။ ဆင် အစစ်သည် ဥပမာန, ဆင်
အရုပ်သည် ဥပမေယျ, ဆင်အစစ်နှင့် ဆင် အရုပ်တို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်ချင်း
တူနေမှုသည် ဥပမာ၊ ဝိယသည် ဥပမာဇောတက။

၁၇၉။ ဣဝါဒိ ဣဝ ဝါ တုလျ - သမာန နိဘ သန္ဓိဘာ၊
ယထာ သင်္ကာသ တုလိတ-ပ္ပကာသ ပဋိရူပကာ။

၁၈၀။ သရိ သရိက္ခ သံဝါဒိ-ဝိရောမိ သဒိသာ ဝိယ၊
ပဋိပက္ခ ပစ္စနိကာ၊ သပက္ခော-ပမိတော-ပမာ။

၁၈၁။ ပဋိဗိမ္ဗ ပဋိစ္ဆန္တ-သရူပ သမ သမ္ပိတာ၊
သဝဏ္ဏာ-ဘာ ပဋိနိမိ-သဓမ္မာဒိ သလက္ခဏာ။

၉, ၀, ၁။ ဣဝါဒိ-ဣဝအစရှိသောသဒ္ဒါတို့သည်၊ ဣဝဝါတုလျ သမာန နိဘ သန္ဓိဘာစ-ဣဝသဒ္ဒါ၊ ဝါသဒ္ဒါ၊ တုလျသဒ္ဒါ၊ သမာန သဒ္ဒါ၊ နိဘသဒ္ဒါ၊ သန္ဓိဘ သဒ္ဒါတို့၎င်း၊ ယထာသင်္ကာသ တုလိတ ပ္ပကာသ ပဋိရူပကာစ - ယထာသဒ္ဒါ၊ သင်္ကာသသဒ္ဒါ၊ တုလိတ သဒ္ဒါ၊ ပကာသသဒ္ဒါ၊ ပဋိရူပက သဒ္ဒါတို့၎င်း၊ သရိ သရိက္ခသံဝါဒိ ဝိရောမိသဒိသာစ-သရိသဒ္ဒါ၊ သရိက္ခသဒ္ဒါ၊ သံဝါဒိသဒ္ဒါ၊ ဝိရောမိ သဒ္ဒါ၊ သဒိသာသဒ္ဒါတို့၎င်း၊ ဝိယစ-ဝိယသဒ္ဒါ၎င်း၊ [ဂါထာတဝက် ကျော်၍ သမာသ် မစပ်ရသောကြောင့် တပုဒ်ထည်း ထားသည်။] ပဋိပက္ခ ပစ္စနိကာစ-ပဋိပက္ခသဒ္ဒါ၊ ပစ္စနိကသဒ္ဒါတို့၎င်း၊ သပက္ခော ပမိတော-ပမာစ-သပက္ခသဒ္ဒါ၊ ဥပမိတသဒ္ဒါ၊ ဥပမာသဒ္ဒါတို့၎င်း၊ ပဋိဗိမ္ဗ ပဋိစ္ဆန္တ သရူပ သမ သမ္ပိတာစ-ပဋိဗိမ္ဗသဒ္ဒါ၊ ပဋိစ္ဆန္တသဒ္ဒါ၊ သရူပသဒ္ဒါ၊ သမသဒ္ဒါ၊ သမ္ပိတ သဒ္ဒါတို့၎င်း၊ သဝဏ္ဏာ-ဘာစ- သဝဏ္ဏသဒ္ဒါ၊ အာဘာ သဒ္ဒါတို့၎င်း၊ ပဋိနိမိ သဓမ္မာဒိသလက္ခဏာ စ-ပဋိနိမိသဒ္ဒါ၊ သဓမ္မအစရှိသောသဒ္ဒါ၊ သလက္ခဏသဒ္ဒါတို့၎င်း။

x x x x x x x

၁၇၉, ၀, ၁။ ။ ဣဝါဒိပုဒ်ကို(၁၈၄)ဂါထာအဆုံး “ဣမေ”၌ စပ်၊ “ဣဝါဒိဂိုဏ်း သဒ္ဒါတို့ကား ဤသည်တို့တည်း” ဟုလို၊ ဤဂါထာ တို့ဖြင့် သဒ္ဒါပမာတွင် ပါဝင်သော သမာသ , ပစ္စယ , ဣဝါဒိ သဒ္ဒါ၃ မျိုးတွင် ဣဝါဒိဂိုဏ်းဝင် သဒ္ဒါများကို ပြသည်။ ထိုတွင် “ဣဝ, ဝါ၊ ပေ၊ သလက္ခဏာ” တိုင်အောင် ၃ ဂါထာဖြင့် ကြိယာမဟုတ်သော ဥပမာနဇောတကပုဒ်များကို ပြ၏။ “ဣဝ၊ ပေ၊ သန္ဓိဘာ” တပုဒ်၊ “ယထာ၊ ပေ၊ ပဋိရူပကာ” တပုဒ်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဗဟုဝစ်ဆုံးသော ပုဒ်များကို တပုဒ် ဟု မှတ်ပါ။ “တဿာစာနုကရောတိ” မှ (စ) ကိုလည်း ရှေ့ပုဒ်များသို့ လိုက်စေ၊ သဓမ္မာဒိ၌ အာဒိဖြင့် သာဓာရဏ-သစ္စာယပုဒ် စသည်ကိုယူ။

ဣဝါဒိတွင်ပါဝင်ပုံ။ ။ဣဝ, ဝါ,ယထာ,ဝိယတို့သည် ဥပမာ
 ဇောတကများဖြစ်၍ ဣဝါဒိဂိုဏ်းတွင် ပါဝင်ရ၏။ တုလျ , သမာန,
 သဒိသ , သမပုဒ်တို့သည် “ အတူ ” ဟူသော အနက်ကို ဟောကြ၏။
 “နိဿာယ-ဥပမေယျဝတ္ထုကိုမှီ၍+ဘာတိ-ထင်ရှား၏။ ဣတိ နိဘော၊
 နိပုဗ္ဗ, ဘာဓာတ်, ကပစ္စည်း (က် အနုဗန်ချေ)၊ သမ္မာ+နိဘော သန္ဓိ
 ဘော၊ သမ္မာ+ကာသတေ - ထင်ရှားပြတတ်၏။ ဣတိ သင်္ကာသော၊
 ဥပမေယျကို ထင်ရှားပြတတ်သော ဥပမာ၊ တုလိယတေ အနေနာတိ
 တုလိတံ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း ဥပမာနဝတ္ထု၊ ပကာသတိ- ဥပမေယျကို
 ထင်ရှားပြတတ်၏။ ဣတိ ပကာသော၊ ပတိရူပကံ(ပတိ)ဥပမေယျနှင့်
 တူသော(ရူပက)အဆင်းရှိသော ဥပမာဝတ္ထု။

သောဝိယ-ထိုဥပမေယျကဲ့သို့ + ဒိဿာဘိ - ရှုအပ်၏။ ဣတိ သရိ,
 သရိက္ခော-မည်၏။ [ဣယတမကိ-စသော သုတ်၌လာသောပုဒ်တည်း။]
 သံဝါဒိ-အတူပြောလေ့ရှိသော ဥပမာနဝတ္ထု၊ ဝိရောမိ, ပဋိပက္ခ, ပစ္စ
 နိက - ဆန့်ကျင်ဘက်၊ (အပြိုင်) [အရည်အခြင်း တူသည်ဖြစ်စေ,
 မတူသည်ဖြစ်စေ “ပြိုင်ဘက်” ဖြစ်နေလျှင် အထိုက်အလျောက် တူနေ
 သည်သာ။] သပက္ခ - တူသော အဘို့ရှိသော အရာဝတ္ထု၊ ဥပမိတ-
 နှိုင်းယှဉ်အပ်သော အရာဝတ္ထု၊ ဥပမာ - နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း ဝတ္ထု။

ပဋိဗိမ္ဗ-ဆင်းတုရုပ်၊ [အစစ်၏ အတူဖြစ်၍ ဥပမာဝတ္ထုပင်တည်း။]
 ပဋိစ္ဆန္ဒ-တူ သာဆန္ဒရှိသူ (ဝါ-တူသူ)၊ [“ပဋိစ္ဆန္ဒ”ဟု ရှိသည်ကား
 ပါဠိပျက်။] သရူပ-တူသောသဘော (အဆင်း) ရှိသောဝတ္ထု၊ သမိတ
 (သမံ+ဣတ)-တူသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သောဝတ္ထု၊ [“သမ္မိတ”ဟု
 ရှိလျှင် “သံ+ ဣတ - ကောင်းစွာနှိုင်းယှဉ်အပ်သောဝတ္ထု ” ဟု ပေး၊
 “သမ္မိတ” ဟု ရှိမှ ဆန်းဂိုဏ်းတည့်သည်။] သဝဏ္ဏ-တူသောအဆင်း
 ရှိသော ဝတ္ထု၊ အာဘာ- အရိပ်အရောင်၊ [အရိပ်သည် အရိပ်ရှင်နှင့်
 တူ၏။] ပတိနိမိယတေ (တုလျရူပတာယ) ထပီယတေ - တူသော
 ရုပ်သွင်သဏ္ဍာန် ရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် တည်ထားအပ်၏။ ဣတိ ပတိနိမိ
 (ရုပ်တု=ဆင်းတု)၊ သမာနော + ဓမ္မော ယဿာတိ သဓမ္မံ-တူသော
 သဘောရှိသော ဝတ္ထု၊ [သဒ္ဓမ္မ - ဟု မရှိစေရ။] သမာနံ + လက္ခဏံ
 ယဿာတိ သလက္ခဏံ - တူသောလက္ခဏာရှိသော ဥပမာနဝတ္ထု။

၁၀၂။ ဇယတျ•က္ခောသတိ ဟသတိ, ပတိဂဇ္ဇတိ ဒူဘတိ၊
ဥဿူယတျ•ဝဇာနာတိ, နိန္ဒတိ•သတိ ရုန္ဒတိ။

၁၀၂။ ဇယတျ•က္ခောသတိ ဟသတိ ပတိဂဇ္ဇတိ ဒူဘတိစ-
ဇယတိသဒ္ဓါ, အက္ခောသတိသဒ္ဓါ, ဟသတိသဒ္ဓါ, ပတိဂဇ္ဇတိ
သဒ္ဓါ, ဒူဘတိ သဒ္ဓါတို့၎င်း၊ ဥဿူယတျ•ဝဇာနာတိ နိန္ဒတိသတိ
ရုန္ဒတိစ - ဥဿူယတိ သဒ္ဓါ, အဝဇာနာတိ သဒ္ဓါ, နိန္ဒတိ သဒ္ဓါ,
ဣသတိသဒ္ဓါ, ရုန္ဒတိ သဒ္ဓါတို့၎င်း။

+ x x x x x x x

၁၀၂။ ဇယတျ၊ ပေ၊ ရုန္ဒတိ။ ။ ဤဂါထာဖြင့် ကြိယာပုဒ်
ဖြစ်သော ဣဝါဒိသဒ္ဓါများကို ပြစ်၏။ ဇယတိမှစ၍ ဒူဘတိတိုင်အောင်
ဒွန်ပုဒ် တပုဒ်။ “ဇယတိစ+အက္ခောသတိစ၊ ပေ၊ဒူဘတိ စာတိ ဇယတိ
၊ပေ၊ဒူဘတိ” ဟု တသမာသ်။ “ဥဿူယတိစ၊ပေ၊ရုန္ဒတိစာတိ ဥဿူယတိ
၊ပေ၊ရုန္ဒတိ ” ဟု တသမာသ်တွဲ။ “နာမာနံ သမာသော ” ဆိုသော
ကြောင့် “ကြိယာပုဒ်များကို သမာသ်မတွဲကောင်းသည် မဟုတ်လော”
ဟု စောဒနာဘွယ် ရှိ၏။ “ ကြိယာအစစ် မဟုတ် ကြိယာပုဒ် များကို
အတု ပြုထားသော အနုကရဏသဒ္ဓါ (နာမ်ပုဒ်များပင်) ဖြစ်သော
ကြောင့် သမာသ်တွဲကောင်းသည် ” ဟုဖြေ၊ ထိုသို့ ဒွန်တွဲရာ၌ ဂါထာ
တဝက်ကိုကျော်၍ သမာသ်မစပ်သင့်သောကြောင့် ဒူဘတိတိုင်အောင်
တသမာသ် ဟု ခွဲပါ။ ထိုသို့ သမာသ် မကြံဘဲ တပုဒ်စီ ဝါကျလည်း
ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဒို့ကာ။ ။ ဇယတိ အက္ခောသတိ ဟသတိ ဣစ္စာဒိကံ တံတံကြိယာ
ပဒသင်္ခါတအနုကာရိယာနံ အနုကရဏန္တိ ကတွာ ဒွန္ဒောယေဝ၊
မူလပုဒ်ရင်းကို အနုကာရိယ , အတုပုဒ်ကို အနုကရဏ ဟု ခေါ်၏။
ထို့ကြောင့်ပင် “ဇယတိ- အောင်၏ ” ဟု မပေးရဘဲ “ ဇယတိသဒ္ဓါ
၎င်း” ဟု ပေးရသည်။

ဇယတိတျာဒိ။ ။ “ ဇယတိ - အောင်၏ , နိုင်၏ ” ဟု ဆိုလျှင်
နဂိုရိက ပြိုင်နေကြောင်း , တူးနေကြောင်း သိရ၏။ “ အက္ခောသတိ-
ကလော်ဆဲ၏ ” ဟု ဆိုလျှင် တယောက်နှင့်တယောက် မတွဲကြောင်း,
ပြိုင်နေကြောင်း သိရ၏။ “ဟသတိ-ပြောင်လှောင်၏၊ ပြက်ရယ်ပြု၏”
ဟု ဆိုလျှင် အပြိုင်ပြုနေကြောင်း သိရ၏။ ပဌမသင်္ဂါယနာတင် မဏ္ဍပ်

၁၈၃။ တဿ စောရေတိ သောဘဂ္ဂံ၊ တဿ ကန္တိံ ဝိလုမ္ပတိ၊
တေန သဒ္ဓိံ ဝိဝဒတိ၊ တုလျံ တေနာမိရောဟတိ။

၁၈၄။ ကစ္ဆံ ဝိဂါဟတေ တဿ၊ တမန္ဓေတျနုဗန္ဓတိ၊
တံ သီလံ တံ နိသေဓေတိ၊ တဿ စာနုကရောတိ မေ။

၁၈၃။ တဿ စောရေတိ သောဘဂ္ဂံစ - တဿ စောရေတိ သောဘဂ္ဂံဟူသော ဝါကျ၎င်း၊ တဿ ကန္တိံ ဝိလုမ္ပတိစ - တဿ ကန္တိံ ဝိလုမ္ပတိဟူသော ဝါကျ၎င်း၊ တေန သဒ္ဓိံ ဝိဝဒတိစ-တေန သဒ္ဓိံ ဝိဝဒတိ ဟူသော ဝါကျ၎င်း၊ တုလျံ တေနာမိရောဟတိစ- တုလျံ တေနာမိရောဟတိ ဟူသော ဝါကျ၎င်း။

x x x x x x x

ဆောက်ခင်း၌ “ ဒေဝဝိမာန သိရိံ အဝဟသန္တမိဝ ” မျိုးတည်း၊ ပတိဂဇ္ဇတိ - အပြိုင်ကြီးဝါး၏၊ ဒုဘတိ (သက္ကတ၌ “ ဒုဟုတိ ”) - ဖျက်ဆီး၏။ [ကိုယ်ထက်သာမှာစိုးလို့ ပြိုင်နေသူကို ဖျက်ဆီးသည်။] ဥဿုယတိ ဣဿတိ-ငြူစု၏ (အပြစ်ပြော၏)၊ [စိတ်ထည်းက ပြိုင်နေသည့်အတွက် ကိုယ့်ထက်သာ၍ မနာလို ပြော-ပြော၏။] အဝဇာနာတိ - မထီလေးစား ပြု၏။ [တူလာမည်စိုး၍ တင်ကြိုနှိမ်ထားခြင်း သဘောတည်း။] “ နိန္ဒတိ - ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချ၏ ” လည်း ဤသဘောပင်၊ ရုန္ဒတိ-ပိတ်ဆို တားမြစ်၏။ [ကိုယ်နှင့် တန်းတူဖြစ်မလာအောင် သူ၏ တိုးတက်ရေးကို ပိတ်ပင်သည်-ဟူလို။]

၁၈၃, ၄။ ။ ဤဂါထာတို့ကား ဝါကျဣဝါဒိဂိုဏ်းဝင်ကိုပြသော ဂါထာတို့တည်း၊ တဿ စောရေတိ သောဘဂ္ဂံမိစ္စာဒိကံပိ - အစရှိသောပုဒ် အပေါင်းသည်လည်း၊ ဝါကျာနုကရဏံ - အတုဝါကျများ ပင်တည်း၊ ဤဒီကာအလို “ တဿ စောရေတိ သောဘဂ္ဂံ - တဿ စောရေတိ သောဘဂ္ဂံဝါကျ၎င်း ” ဟု ပေး၊ ဝါ-တနည်း၊ “ ဝါကျေ- ဝါကျ၌၊ ကေဝလပဒါနိ - သက်သက်တပုဒ်စီ တို့တည်း ” ဟူသော ဒုတိယနည်းအလို တပုဒ်စီ အနက်ပေးပါ။

တဿ စောရေတိ တျာဒိ။ ။ “ တဿ စောရေတိ သောဘဂ္ဂံ- သူ၏ တင့်တယ်မှုကို ခိုးခြင်း ” ဟူသည် သူနှင့် ပြိုင်ဘက်ဖြစ်၍ ကိုယ့်ထက် မသာအောင် ခိုးခြင်းတည်း၊ ထို့အတူ “ တဿ ကန္တိံ ဝိလုမ္ပတိ-သူ၏

၁၀၄။ ကန္တံ ဝိဂါဟတေ တဿစ - ကန္တံ ဝိဂါဟတေ တဿ
ဟူသော ဝါကျ၎င်း၊ တမန္တေတျနုဗန္ဓတိစ - တံ အန္တေတိ ဟူသော
ဝါကျ၊ တံ အနုဗန္ဓတိဟူသော ဝါကျတို့၎င်း၊ တံ သီလံစ-တံ သီလံ
ဟူသော ဝါကျ၎င်း၊ တံ နိသေဓေတိစ - တံ နိသေဓေတိ ဟူသော
ဝါကျ၎င်း၊ တဿ အနုကရေတိစ-တဿ အနုကရေတိဟူသော
ဝါကျ၎င်း၊ ဣမေ- ဤသည်တို့တည်း၊ တနည်း၊ ဣမေ - ဤ ၅၂ ပါး
သော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဣဝါဒီ-ဣဝါဒီဂိုဏ်း သဒ္ဒါတို့တည်း။ [ဣမေ
ဒွေပညာသ ဣဝါဒယော နာမာ—ဒီကာ။]

ဥပမာ အလင်္ကာ၏ ပဋိညာဉ်

၁၀၅။ ဥပမာနော ပမေယျာနံ၊ သဓမ္မတ္တံ ဝိဘာဝိဘိ၊
ဣမေဟိ ဥပမာဘောဒါ၊ ကေစိ နိယန္တိ သမ္ပတိ။

၁၀၅။ ဥပမာနောပမေယျာနံ - ဥပမာန ဥပမေယျ တို့၏၊
သဓမ္မတ္တံ-တူမျှသော သဘောရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝိဘာဝိဘိ-
ထင်စွာပြတတ်ကုန်သော၊ ဣမေဟိ - ဤ ဣဝါဒီဂိုဏ်း သဒ္ဒါတို့ဖြင့်၊
(ဇာနိတဗျာ- သိထိုက်ကုန်သော၊) ကေစိ-အချို့ ကုန်သော၊ ဥပမာ

x x x x x x x

နှစ်သက်ဘွယ်ကို လုယူခြင်း ” လည်း ကိုယ့်ထက်သာမည် စိုးသော
ကြောင့်တည်း၊ တေန သဒ္ဓိံ ဝိဝဒတိ - သူနှင့်အတူ ငြင်းခုန်ခြင်းကား
တူနေသောကြောင့် အသာလုခြင်းတည်း၊ “တုလျံ တေနာမိရောဟတိ-
သူနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကို တက်ရောက်ခြင်း”သည် တူအောင်ကြိုးစား
ခြင်းတည်း။

၁၀၄။ ကန္တံ ဝိဂါဟတေ တျာဒိ ။ ။ ထိုသု၏ လမ်းစဉ်သို့
သက်ဝင်၏။ [၁၉၄ ဝါထာ၌ ကန္တံ ပုဒ်ပါလတံ။] တမန္တေတိ တံ အနု
ဗန္ဓတိ-ထိုသူ့ကို အစဉ်လိုက်၏။ “တူနေအောင် နေခံကလိုက်သည်”
ဟုလို၊ တံသီလံ (တဿီလံ)-ထိုသု၏အလေ့ကို “ကရေတိ- ပြု၏ ” ဟု
ထည့်၊ သူနှင့်တူအောင် သု၏ အလေ့အလာကို အတုယူသည်- ဟုလို၊
တံ နိသေဓေတိ-ထိုသူ့ကို မိမိနှင့်တူမည်စိုး၍ တားမြစ်၏၊ တဿ အနု
ကရေတိ-ထိုသူ့ကို အတုပြု၏။ “ထိုသူနှင့်တူအောင် ပြုလုပ်၏” ဟုလို၊
ဤပြခဲ့သော အနက်အဓိပ္ပာယ်များကိုကြည့်၍ ဣဝါဒီဂိုဏ်း-ဟုသိပါ။

ဘေဒါ-ဥပမာ အထူးအပြားတို့ကို၊ သမ္ပတိ- ယခုအခါ၌၊ နိယန္တိ- ထုတ်ပြအပ်ကုန်၏၊ ဝါ-ထုတ်ပြအပ်ကုန်လတံ့။

ဓမ္မောပမာ

၁၀၆။ ဝိကာသိပဒုမံ·ဝါ·တိ-သုန္ဒရံ သုဂတာ·နနံ၊
ဣတိ ဓမ္မောပမာနာမ၊ တုလျဓမ္မ နိဒဿနာ။

၁၀၆။ သုဂတာ·နနံ - မြတ်စွာဘုရား၏ မျက်နှာတော်သည်၊ ဝိကာသိ ပဒုမံ-ပွင့်လန်းခြင်းရှိသော ပဒုမ္မာကြာသည်ကဲ့သို့၊ အတိ သုန္ဒရံ - အလွန်ကောင်းမြတ်၊ သပ္ပာယ်တော်မူပါပေ၏။ ဣတိ - ဤ ဥပမာသည်၊ တုလျဓမ္မ နိဒဿနာ-တူမျှသော ဂုဏ်ကိုထင်စွာပြခြင်း ကြောင့်၊ ဓမ္မောပမာ နာမ-ဓမ္မောပမာ မည်၏။

x x x x x x x

၁၀၅။ ဥပမာနော တျာဒိ။ ။ ဤဂါထာသည် ဥပမာ အတ္ထာ လင်္ကာရအပြားကို အကျယ်ပြလို၍ အချိစကား = ပဋိညာဉ် ပြုသော စကားတည်း။ “သဓမ္မတ္ထံ ဝိဘာဝိတိ= တူမျှသော သဘောကို ထင်စွာ ငြိတတ်ကုန်သော” ဟူရာ၌ “ဥပမာ ဇောတကသဒ္ဒါများ ဖြစ်ကြကုန် သော” ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို ဥပမာဇောတက သဒ္ဒါတို့ဖြင့် ယခုအခါ အချို့ ဥပမာ အပြားတို့ကို ထုတ်ပြတော့မည် - ဟူလို။ [ဝိဘာဝိတိ၏ စပ်ပုဒ်မရှိသောကြောင့် ဒီကာ၌ “ဇာနိတဗ္ဗာ” ဟု ထည့်သည်။]

၁၀၆။ ဝိကာသိတျာဒိ။ ။ ဓမ္မောပမာ၌ ဓမ္မသဒ္ဒါသည် “ဂုဏ်” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ပွင့် နသော ပဒုမ္မာကြာနှင့် ဘုရားရှင် မျက်နှာတော်၏ အလွန်လှပတင့်တယ်ခြင်းအားဖြင့် တူမျှသောဂုဏ်ကို “အတိသုန္ဒရံ” ပုဒ်ဖြင့် ထင်ရှားပြသောကြောင့် “ဓမ္မောပမာ” မည်၏။ ဝိကာသော ယဿ အတ္ထိတိ ဝိကာသိ (ပဒုမံစွဲ၍ နပုလ္လိန်တည်း။) ဝိကာသိစ + တံ + ပဒုမံစာတိ ဝိကာသိပဒုမံ၊ ဓမ္မေန + ယုတ္တာ + ဥပမာ ဓမ္မောပမာ၊ [တုလျဓမ္မ နိဒဿနာ-အတိသုန္ဒရမီတိ သမာနဂုဏာဒဿ နေန ဓမ္မောပမာနာမ ဟောတိ၊-ဒီကာ၊] ဤဓမ္မောပမာကို သရသွတိ ကဏ္ဍာဘဂုဏ၌ “ပုဏ္ဏောပမာ” ဟု နာမည်ပေးသတတ်၊ [ဥပမာ၊ ဥပမေယျ၊ တူမျှခြင်းဂုဏ်၊ ဤ ဥပမာ အပြည့်အစုံပြသော ဥပမာ- ဟူလို၊ နောက်၌ မပြည့်စုံသော ဥပမာတို့ကို ပြလတံ့။]

ဓမ္မဟီန၊ ဝိပရိတ ဥပမာ

၁၀၇။ ဓမ္မဟီနာ မုခန္တောဇ-သဒိသံ မုနိနော ဣတိ၊
ဝိပရိတောပမာ တုလျ၊ မာနနေန-မ္ပုဇံ တဝ။

၁၀၇။ မုနိနော- မြတ်စွာဘုရား၏ မုခံ- မျက်နှာတော်သည်၊
အန္တောဇသဒိသံ- ကြာပန်းနှင့် တူတော်မူ၏၊ ဣတိ-ဤဥပမာသည်၊
ဓမ္မဟီနာ - ဓမ္မဟီနောပမာ မည်၏၊ ဝါ- ဂုဏ်မှ ယုတ်လျော့သော
ဥပမာမည်၏၊ (မုနိ-အို...မြတ်စွာဘုရား၊) တဝ-ရှင်တော်ဘုရား၏၊
အာနနေန-မျက်နှာတော်နှင့်၊ အမ္ပုဇံ-ကြာပန်းသည်၊ တုလျံ- တူပါ
ပေ၏၊ (ဣတိ-ဤဥပမာသည်၊) ဝိပရိတောပမာ-ဝိပရိတောပမာ
မည်၏၊ ဝါ - ဥပမာန , ဥပမေယျ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ဥပမာ
မည်၏။

x x x x x x x

၁၀၇။ ဓမ္မဟီနာ၊ပေ၊ဣတိ။ ။ဤ ၂ ပါဒဖြင့် ဓမ္မဟီနောပမာကို
ပြ၏၊ အတိသုန္ဒရံကဲ့သို့ ဂုဏ်ကိုမပြသောကြောင့် ဂုဏ်မှယုတ်လျော့
သော ဥပမာဖြစ်ရကား “ဓမ္မတော+ ဟီနာ ဓမ္မဟီနာ၊ ဓမ္မဟီနာစ+
သာ+ဥပမာစာတိ ဓမ္မဟီနောပမာ” ဟု တွဲ။

မေးဘွယ်။ ။ဂုဏ်မပါလျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် ဂုဏ်ကို သိနိုင်ပါ
သနည်း - ဟု မေးဘွယ် ရှိ၏၊ အဖြေကား - “ မျက်နှာတော်သည်
ကြာပန်းနှင့်တူ၏” ဟုဆိုလျှင် လှပတင့်တယ်ခြင်းဂုဏ်မှတစ်ပါး အခြား
တူစရာ မရှိသောကြောင့် “ အညထာနုပပတ္တိ= အခြား အခြင်းအရာ
အားဖြင့် မဖြစ်သင့်ခြင်း ” ဟူသော နည်းအားဖြင့် လှပခြင်းဂုဏ်ကို
ဥပမာနက ပြစွမ်းနိုင်သော သတ္တိရှိ၏၊ ထိုသို့ ပြစွမ်းနိုင်သောကြောင့်
“အတိသုန္ဒရံ ” ဟု ဂုဏ်မပါသော်လည်း ထိုဂုဏ်ကို သိနိုင်ပါသည်။

ဝိပရိတော၊ပေ၊တဝ။ ။ဤ ၂ ပါဒဖြင့် ဝိပရိတောပမာကို ပြ၏၊
လောက၌ဥပမာနဟူသည် အများသိအပ်ပြီးထင်ရှားပြီးဖြစ်ရိုးတည်း၊
ထို့ကြောင့် လှပုံကို အများ သိပြီးသော ကြာပန်းကိုသာ ဥပမာန
အဖြစ်ဖြင့်ပြသင့်၏၊ ဤနေရာ၌ကား ကြာပန်းကို ဥပမေယျ၊မျက်နှာကို
ဥပမာနအဖြစ်ဖြင့် ပြသောကြောင့် “ ဝိပရိတာ - ရိုးရာမှ ပြောင်းပြန်
ဖြစ်သော+ဥပမာ-ဥပမာတည်း” နှင့် အညီ ဝိပရိတောပမာ မည်၏။

အညမညောပမာ

၁၈၈။ တဝါနနမိဝမ္ဘောဇံ, အမ္ဘောဇမိဝ တေ မုခံ၊

အညမညောပမာ သာယံ , အညမညောပမာနတော။

၁၈၈။ (မုနိ- အို မြတ်စွာဘုရား၊) တဝ- ရှင်တော်ဘုရား၏၊
အာနနံ ဣဝ - မျက်နှာတော်သည် ကဲ့သို့၊ အမ္ဘောဇံ - ကြာသည်၊
ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊ အမ္ဘောဇံ ဣဝ-ကြာသည်ကဲ့သို့၊ တေ-ရှင်တော်
မြတ်ဘုရား၏၊ မုခံ- မျက်နှာတော်သည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်တော်မူ၏၊
သာယံ-ထိုဥပမာသည်၊ အညမညော ပမာနတော-တပါး တပါး
၏ ဥပမာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- အချင်းချင်း ဥပမာန၏ အဖြစ်
ကြောင့်၊ အညမညောပမာ-အညမညောပမာ မည်၏။

x x x x x x x x

မှတ်ချက်။ ။“တဝ” ဟူသော သဒ္ဒန္တရိက်(သဒ္ဒါတပါး)အနီး၌
တည်နေပုံကိုထောက်၍ အာလုပ်တပုဒ်လိုနေ၏၊ မုနိ၏-“အရှင်ဘုရား
၏ ” ဟု ဆိုလျှင် ရှေးဥျးစွာ “ အို အရှင်ဘုရား ” ဟု အာလုပ်ရှိပြီးမှ
“အရှင်ဘုရား၏ ” ဟု ဆိုနိုင်၏၊ ထိုသို့ အာလုပ်ပုဒ်လိုနေ၍ ထည့်လျှင်
ရွှေထက်ဝက်၌ “ မုနိနော ” ဟု တွေ့ရသောကြောင့် “ မုနိ ” ဟုသာ
ထည့်ရမည်၊ “ဇိန” စသည်ကို မထည့်ရ၊ ဘာကြောင့်နည်း- “သုတာ
နဒိတေသု သုတသမ္ပန္နော ဗလဝါ = တိုက်ရိုက် ကြားသိအပ်ပြီးနှင့်
မှန်းဆအပ်သော အရာ ၂ မျိုးတွင် တိုက်ရိုက် ကြားသိအပ်ပြီးက
အားရှိမြဲထုံးစံ” ဟု ပရိဘာသာရှိသောကြောင့်တည်း။

၁၈၉။ တဝါနနတျာဒိ၊ ။[ဤ၌လည်း “ မုနိ ” ဟု အာလုပ်
ထည့်ရသည်၊]“တဝါနနမိဝ အမ္ဘောဇံ” ၌ မျက်နှာတော်ကိုဥပမာန၊
ကြာကို ဥပမေယျ အဖြစ်ဖြင့် ပြ၏၊ “ အမ္ဘောဇမိဝ တေ မုခံ ” ဤ၌
ကြာကို ဥပမာန , မျက်နှာတော်ကို ဥပမေယျအဖြစ်ဖြင့် ပြ၏၊ ဤသို့
အချင်းချင်း ဥပမာနဖြစ်သောကြောင့်“အညမညောပမာ ” မည်၏၊
အညမညဿ + ဥပမာ အညမညောပမာ၊ “အညဿ အညဿ” ဟု
ဆိုလိုလျက် ရှေ့အညဿ၌ သကိုချေ၊ မိ အာဂုံ၊ [အညမညဿ ဥပမာ
တိစ, အညမညဿ ဥပမာနန္တိ စ ဝိဂ္ဂဟော၊ ဝိဂ္ဂဟဒ္ဒယေပိ ပုဗ္ဗဝိဘတ္တိ
လောပေ = ရှေ့သဝိဘတ်ကြေခြင်း၊ - ဋီကာ။]

အတ္ထုတောပမာ

၁၈၉။ ယဒိ ကိဉ္စိ ဘဝေ•မ္ဘောဇံ၊ လောစနုတ္တမုဝိတ္တမံ၊
ဓာရေတု မုခသောဘံ တံ၊ တဒါ တေ အတ္ထုတောပမာ။

၁၈၉။ လောစနုတ္တ မုဝိတ္တမံ-မျက်လုံး မျက်ခန်းတို့၏ တင့်တယ်ခြင်းရှိသော၊ ဝါ- တင့်တယ်လှစွာ , မျက်လုံး မျက်ခန်းပါသော၊ ကိဉ္စိ - ဇိုးဇဉ်းအနည်းငယ်သော၊ အမ္ဘောဇံ - ထူးထူးဆန်းဆန်း၊ အံ့မခန်းသည်၊ ပဒုမ္မာကြာပန်းသည်၊ ယဒိဘဝေ- အကယ်၍များ၊ ဖြစ်ခဲ့ငြားအံ့၊ (မုနိ- အို မြတ်စွာဘုရား၊) တဒါ-ထူးထူးဆန်းဆန်း၊ အံ့မခန်းသည်၊ ကြာပန်းပွင့်ရာ၊ ထိုအခါ၌၊ တံ-ထိုတင့်တယ်လှစွာ၊ မျက်လုံး မျက်ခန်းပါသော ပဒုမ္မာကြာသည်၊ တေ-ရှင်တော်ဘုရား၏၊ မုခသောဘံ - မျက်နှာတော်၏ တင့်တယ်ခြင်းကို၊ ဓာရေတု-ဆောင်စွမ်းနိုင်ပါစေတော့၊ (အယံ-ဤဥပမာသည်၊) အတ္ထုတောပမာ - အတ္ထုတောပမာ မည်၏၊ ဝါ- ထူးထူး ဆန်းဆန်း၊ အံ့မခန်းသော ကြာပန်း ဥပမာမည်၏။

x x x x x x x

၁၈၉။ ယဒိ ကိဉ္စိတျာဒိ။ ။ဆိုလိုရင်းကား- “ပဒုမ္မာကြာပန်း ဟူသမျှ၌ လှပသော မျက်လုံး မျက်ခန်း ပါရှိထုံးစံ မရှိချေ၊ အကယ်၍ ရှိခဲ့လျှင် ထို ပဒုမ္မာကြာပန်းသည် ထူးထူးဆန်းဆန်း အံ့မခန်းသော ကြာပန်းသာဖြစ်၏၊ ဘုရားရှင်၏ မျက်နှာတော်သည် (ရိုးရိုး ပဒုမ္မာကြာပန်းနှင့် မတူ) လှပတင့်တယ်သော မျက်လုံး မျက်ခန်းပါသဖြင့် ထူးထူးဆန်းဆန်း အံ့မခန်းသော ထိုပဒုမ္မာကြာပန်းနှင့်သာ တူတော်မူသည်” ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ဤဥပမာသည် အံ့ဩဘွယ် ထူးဆန်းသည့် ပဒုမ္မာကြာပန်းဟူသော ဥပမာဖြစ်သောကြောင့် “အတ္ထုတောပမာ” မည်၏။

အတ္ထုတောပမာ။ ။သက္ကတ၌ “ အဒိဘုတ ” ဟု ရှိ၏၊ အတ်-အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်လာသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် + ဘာတိ - ထင်လာတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထုတာ၊ “အကြောင်းမရှိဘဲ ရုတ်တရက် ထူးထူးဆန်းဆန်း ထင်လာ (ဖြစ်ပေါ်လာ) သော အံ့ဩဘွယ်” ဟုလို၊ အတ်နိပါတ်ရှေးရှိသော ဘာဓာတ်၊ သုတစ်ပစ္စည်း၊ ၃-စ်အနုဗန်တို့ကိုချေ၊ ပါဠိ၌ “ဒ” ကို

ဗပြု၍ “အတ္တုတ” ဟု ဖြစ်၏။ [အတ္တုတာစ + သာ + ဥပမာ စာတိ အတ္တုတောပမာ။]

ဒီကာ။ ။ “လောစနတ္တမုဝိတ္တမံ - လောစနတ္တမူနံ လီလာဝန္တံ ကိဉ္စိ အန္တောဇံ ကိဉ္စိ အန္တရိယပဒမံ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “မျက်လုံး မျက်ခန်းတို့၏ တင့်တယ်ခြင်းရှိသော (ထိုသို့ရှိသောကြောင့်) အံ့ဩဘွယ် ကောင်းသောပဒုမ္မာကြာပန်း” ဟုမှတ်၊ ရှေးနိဿယတို့ အနက်ပေးပုံ မှာ “ဘုရားရှင်၏ မျက်လုံးတော်တို့၏ တင့်တယ်ခြင်းရှိသော ကြာ” ဟု ဆိုလိုရာရောက်နေ၍ ကျမ်းဆရာ၏ အလို မကျ။ [လောစနဘမူနံ + ဝိတ္တမော ယသ္မိံ တိ လောစနဘမုဝိတ္တမံ (အန္တောဇံ)။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤဂါထာ၌ ထူးဆန်းသော ပဒုမ္မာကြာသည် ဥပမာန၊ ထိုဥပမာနကို လောစနတ္တမုဝိတ္တမံ အန္တောဇံ ပါဠိဖြင့် ပြု၏။ ဘုရားရှင်၏မျက်နှာတော်သည် ဥပမေယျ၊ ထိုကို မုခသောဘံ ပါဠိဖြင့် ပြု၏။ မျက်လုံး မျက်ခန်းတို့၏ တင့်တယ်ခြင်းဂုဏ်သည် ၂ ပါးစုံနှင့် ဆက်ဆံသော ဥပမာတည်း။ လောစနတ္တမုဝိတ္တမံဖြင့် ကြာပန်း၌တည် သော ဂုဏ်ကို တိုက်ရိုက်ပြု၍ ဘုရားရှင်၏ မျက်နှာတော်၌ တည်သော ဂုဏ်ကို သာမတ္ထိယအားဖြင့်ပြသည်။ [မုခဂတော လောစနတ္တမုဝိတ္တမ သမ္ပန္နော ယဒိ မုခေ နဘဝေယျ၊ တာဒိသံ မုခသောဘံ ဓာရေတုံ ကထံ သမတ္ထောတိ သာမတ္ထိယာ ဉာယတိ။]

ပါဠိမှန်။ ။ ယခုစာအုပ်များ၌ “ဓာရေတုံ” ဟု ရှိ၏။ ဓတ္တာမ်ကို ဘာသာပြန်ထားသောပုဒ်ဖြစ်၍ “ဓာရေတု” ရှိရမည်။ ကာဗျဒဿ၌ ဓတ္တာမ်ကို “ဓာရယတု” ဟု ဖွင့်၏။ “ဓာရေတုံ သမတ္ထော ဟောတု” ဟူသော ပါဠိဒီကာလည်း ဓာရေတု၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ၊ ထို့ပြင်— “တာတေ” ဟု တွေ့ရ၏။ တဝါကျထည်း၌ ထိုသို့ ဆဋ္ဌနတုမှ သဒ္ဓါ ၂ ခုရှိရိုးထုံးစံ မဟုတ်။ ကာဗျဒဿ၌ “တတ် တေ မုဠိယံ ဓတ္တာမ်” ကို ဘာသာပြန်ထားသော တဝါကျ ဖြစ်ရကား ထို၌ “တတ်” ကို “တဒါ” ဟု ဒီကာဖွင့်သောကြောင့် “တဒါတေ” ဟု ရှိသင့်သည်။ မှန်၏—ပါဠိ၌လည်း ရှေ့ဝါကျ၌ “ယဒိ” ဟု ရှိလျှင် နောက်ဝါကျ၌ “တဒါ” ဟု ရှိတတ်၏။ [ယဒိ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏေသု၊ ပေ၊ တဒါ ပဋိ သန္ဓိ ဘဝင်္ဂါနံပိ ” - သင်္ဂြိုဟ်၊ မရဏုပုတ္တိစတုတ္ထ။]

သိလေသောပမာ

၁၉၀။ သုဂန္ဓိ သောဘသမ္ဗန္ဓိ၊ သိသိရံသုဝိရောမိစ၊
မုခံ တဝဿုဇံ ဝေတိ၊ သာ သိလေသောပမာ မတာ။

၁၉၀။ (မုနိ-အိုမြတ်စွာဘုရား၊)အဗ္ဗုဇံ-ပဒုမ္မာကြာပန်းသည်၊
သုဂန္ဓိ ဣဝ-ကောင်းသောရနံရှိသကဲ့သို့၎င်း၊ သောဘသမ္ဗန္ဓိ ဣဝ-
တင့်တယ်ခြင်းနှင့် စပ်ခြင်းရှိသကဲ့သို့၎င်း၊ သိသိရံသုဝိရောမိ ဣဝ-
လမင်းနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း ရှိသကဲ့သို့၎င်း၊(တထာ- ထို အတူ၊)တဝ-
ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊ မုခံ- မျက်နှာတော်သည်၊ သုဂန္ဓိ - ကောင်း
သော ရနံလည်း ရှိပါပေ၏၊ သောဘသမ္ဗန္ဓိ - တင့်တယ်ခြင်းနှင့်
စပ်ခြင်းလည်း ရှိပါပေ၏၊ သိသိရံသုဝိရောမိစ- လမင်းနှင့် ဆန့်ကျင်
ခြင်းလည်း ရှိပါပေ၏၊ ဣတိ-ဤသို့သော၊ သာ-ထိုဥပမာကို၊ သိလေ
သောပမာ-သိလေသောပမာ ဟူ၍၊ ဝါ - သိလေသ အလင်္ကာဖြင့်
ဆိုအပ်သော ဥပမာဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်၏။

x x x x x x x

၁၉၀။ သုဂန္ဓိတျာဒိ။ ။သိလိသဓာတ်သည် ဗြိကပ်ခြင်းအနက်
ကို ဟော၏၊ သုဂန္ဓိ၊ သောဘသမ္ဗန္ဓိ၊ သိသိရံသုဝိရောမိ ပုဒ်တို့၏ အနက်
သည် အဗ္ဗုဇအတွက် ပေးသောအခါ မုခံအတွက်လည်း ဗြိကပ်လျက်
ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “သိလိသတိ အပရောပိ အတ္ထော ဧတ္ထာတိ သိလေ
သော၊ သိလေသေန+ဝုတ္တာ + ဥပမာ သိလေသောပမာ ” နှင့်အညီ
သိလေသောပမာမည်၏၊ [ဧတ္ထ (အလင်္ကာရေ)-ဤအလင်္ကာ၌၊ အပ
ရောပိ အတ္ထော-အခြားအနက်သည်လည်း၊ သိလိသတိ-ဗြိကပ်နေ၏၊
ဣတိ သော သိလေသော၊ သိလေသေန - သိလေသ အလင်္ကာဖြင့်၊
ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်သော၊ ဥပမာ-ဥပမာသည်၊ သိလေသောပမာ-မည်၏၊
(နောက်၌ သိလေသအလင်္ကာ လာဥုးလတံ)။]

ဗြိကပ်ပုံ။ ။ သုဂန္ဓော ယဿ အတ္ထိတိ သုဂန္ဓိ- ကောင်းသော
အနံရှိသောကြာ၊ ဤအနက်သည် မျက်နှာတော်၌လည်း ဗြိကပ်၏၊
ထို့ကြောင့် ဤပုဒ်များကို ၂ ထပ်အနက်ပေးရသည်၊ ကြာပန်းသည်
ထုံးစံအတိုင်း ကောင်းသောအနံရှိ၏၊ ဘုရားရှင်၏မျက်နှာတော်လည်း
၄ မျိုးသောအနံဖြင့် ကောင်းသောအနံ ရှိတော်မူ၏၊ [အနံ ၄ မျိုးကို
အဘိဓာန် ၁၄၇ ဝါထု ကြည့်။] သောဘာယ + သမ္ဗန္ဓော သောဘ

သန္တာနောပမာ

၁၉၁။ သရူပသဒ္ဒဝါစ္စတ္တာ၊ သာ သန္တာနောပမာ ယထာ၊
ဗာလာဝုယျာန မာလာယံ၊ သာလကာနန သောဘိနီ။

၁၉၁။ သရူပသဒ္ဒ ဝါစ္စတ္တာ - သုတိတူသော သဒ္ဒါအစဉ်ဖြင့်
ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာ - ထိုဥပမာသည်၊ သန္တာနော
ပမာ-သန္တာနောပမာ မည်၏၊ ယထာ- ဥဒါဟရုဏ်ကား၊ ဗာလာ
ဝုယျာန မာလာယံ၊ သာလကာနန သောဘိနီ (တနည်း)သာလ+
ကာနန သောဘိနီ - ဗာလာဝုယျာန၊ ပေ၊ သောဘိနီ ဟူသည်တည်း။

x x x x x x x

သမ္ပန္နော၊ သောဘသမ္ပန္နော ယဿ အတ္ထိတိ သောဘသမ္ပန္နိ၊ ကြာပန်း
သည် နှစ်သက်ဘွယ် တင့်တယ်ခြင်းဂုဏ်နှင့် စပ်ခြင်းရှိသကဲ့သို့ ဘုရားရှင်
မျက်နှာတော်လည်း နှစ်သက်စဘွယ် တင့်တယ်ခြင်းရှိတော်မူ၏။

သိသိရာ+အံသု ယဿာတိ သိသိရံသု (မြေသောအရောင်ရှိသော
လ)၊ ဝိရောဓော ယဿ အတ္ထိတိ ဝိရောမိ၊ သိသိရံသုနော + ဝိရောမိ
သိသိရံသု ဝိရောမိ = လသည် ဘုရားရှင်၏ မျက်နှာတော်နှင့် တူသော
ကြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက် အပြိုင်ပြုသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ပဒုမ္မာကြာပန်းသည်
နေထွက်မှပွင့်၍ လထွက်လျှင် တွန့် (ဝံ) သွားသောကြောင့် လနှင့်
ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သည်။ [တဝ မုခံ အမ္မောဇ မိဝ သိသိရံသုဝိရောမိ၊
စန္ဒဿ ဝိရုဒ္ဓံ ဟောတိ တုလျုတ္တာ၊ ပဒုမံ ပန စန္ဒောဒယေန သင်္ကောစ
နတ္တာ တဿ ဝိရုဒ္ဓံ ဟောတိ။ [အမ္မောဇံ - မုခံပုဒ်တို့က နပုလ္လိန်ဖြစ်
သောကြောင့် “သုဂန္ဓိ” စသည်ဖြင့် ရသေ့ရှိရသည်။]

၁၉၁။ သရူပ၊ ပေ၊ ပမာ။ ။ [သန္တာနသဒ္ဒါသည် အစဉ်ဟူသော
အနက်ကိုဟော၏။] သုတိတူသော (အသံတူသော) သဒ္ဒါအစဉ်ဖြင့်
ဆိုအပ်သော ဥပမာဖြစ်သောကြောင့် “သန္တာနောပမာ” ဟု သိအပ်
၏။ [သရူပါစ+တေ+သဒ္ဒါ၊ စာတိသရူပသဒ္ဒါ=တူသောသဘော(သုတိ)
ရှိသောသဒ္ဒါတို့၊ သရူပသဒ္ဒေဟိ+တို့ဖြင့်၊ ဝါစ္စာ(ဆိုအပ်သော ဥပမာ
တည်း။) သရူပသဒ္ဒဝါစ္စာ၊ သရူပသဒ္ဒဝါစ္စာယ+ဘာဝေါ သရူပသဒ္ဒ
ဝါစ္စတ္တံ (တသွာဝါစ္စတ္တာ)၊ သန္တာနောန-သုတိတူသော သဒ္ဒါအစဉ်
ဖြင့်+ဝုတ္တာ+ဥပမာ သန္တာနောပမာ။]

[သာလကာနန သောဘိနီ- နဖူးပေါ်တွင်, အလှပြင်၍, ချဆင်အပ်
သော ဆံစနှင့် တကွဖြစ်သော မျက်နှာဖြင့် တင့်တယ်ခြင်းရှိသော၊
ဗာလာဝ-အပျိုပေါက်အရွယ်, သတို့သွီးငယ်ကဲ့သို့၊ အယံ ဥယျာန
မာလာ-ဤဥယျာဉ်အစဉ်အတန်းသည်၊ သာလ ကာနန သောဘိနီ-
အင်ကြင်းတောဖြင့် တင့်တယ်ခြင်း ရှိပါပေ၏။]

x x x x x x x

သာလကာနန သောဘိနီ ။ ။ ဗာလာနှင့် အရတူရာ၌ “သ+
အလက” ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ အလတိ ဘူသယတိ- တန်ဆာဆင်တတ်၏။ ဣတိ
အလကော၊ (အလဇာတ်, ကုန်ပစ္စည်း၊) “လလာဓုဋ္ဌေ - နဖူးပြင်၌
တည်သော၊ ဆိန္ဒုဂ္ဂေ-ဖြတ်အပ်သော အဖျားရှိသော၊ ကုဋိလကေသေ-
ကောက်သောဆံပင်ဟူသော အနက်၌ ဖြစ်၏ ” ဟု ထောမနိမိဆို၏။
မိန်းမများ၏ ထုံးစံအတိုင်း နဖူးအစဉ် ချထားအပ်သော ဆံစ တမျိုး
တည်း၊ ထို နဖူးဆံစသည် မျက်နှာ၏ တန်ဆာတမျိုးဖြစ်သည်။

သဟ + အလကေန ယံ ဝတ္တတိတိ သာလကံ (အာနနံ)၊ သာ
လကာနနေန + သောဘိနီ သာလကာနနသောဘိနီ (ဗာလာ)၊
“ ဗာလာ ” ဟူသည် အပျိုဘော်ဝင်စ မိန်းမငယ်တည်း။ [အလက
သင်္ခါတကေသသန္ဓိဝေသ သဟိတေန မုခေန (အလကဟု ခေါ်အပ်
သော ဆံပင်တို့၏တင့်တယ်စွာ တည်နေပုံနှင့်တကွဖြစ်သော မျက်နှာ
ဖြင့်၊) သောဘမာနာ။] ဥယျာဉ်ကိုအရကောက်ရာ၌ကား- “သာလ+
ကာနန” ဟု ခွဲ၊ “သာလသင်္ခါတာနိ+ကာနနာနိ (တောတို့တည်း၊)
သာလကာနနာနိ - အင်ကြင်းတောတို့၊ တေဟိ + သောဘိနီ သာလ
ကာနန သောဘိနီ” ဟု ပြု။

သိလေသောပမာ မဟုတ် ။ ။ ပြခဲ့သော နည်းအတိုင်း အနက်
၂ ထပ်ရသဖြင့် “သိလေသောပမာ” ဟုဆိုသင့်သော်လည်း သမာသ်ပုဒ်
အစဉ်တို့ဖြင့် ဆိုအပ်သောကြောင့် “သန္တာနောပမာ” ဟု အမည်ထူး
ရသည်။ [သိလေသတ္ထေ သတိပိ ကတသမာသေဟိ ပဒသန္တာနောဟိ
(ပြုအပ်သော သမာသ်ရှိသော ပုဒ်အစဉ်တို့ဖြင့်) ဝုစ္စမာနတ္တာ သန္တာ
နောပမာနာမ ဟောတိ။]

နိန္ဒောပမာ

၁၉၂။ ခယီ စန္ဒော ဗဟုရဇံ၊ ပဒုမံ တေဟိ တေ မုခံ၊
သမာနံပိ သမုက္ကံသိ-တျ-ယံ နိန္ဒောပမာ မတာ။

၁၉၂။ စန္ဒော-လသည်၊ ခယီ - လဆုတ်တရက်နေ့မှစ၍ ကုန်
ခမ်းခြင်းရှိ၏။ ပဒုမံ-ပဒုမ္မာကြာပန်းသည်၊ ဗဟုရဇံ-များသောမြူမှုန်
ရှိ၏။ (မုနိ-အိုမြတ်စွာဘုရား၊) တေ-ရှင်တော်ဘုရား၏။ မုခံ-မျက်နှာ
တော်သည်။ တေဟိ- ထို လစန်း ကြာပန်းတို့နှင့်၊ သမာနံပိ - တူပါ
သော်လည်း၊ သမုက္ကံသိ - လွန်ကဲသောဂုဏ် ရှိပါ၏။ ဣတိ - ဤသို့
သော၊ အယံ-ဤဥပမာကို၊ နိန္ဒောပမာ-နိန္ဒောပမာဟူ၍၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့
နှိမ့်ချအပ်သော ဥပမာဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်၏။

x x x x x x x

၁၉၂။ ခယီတျာဒိ။ ။ လသည် လ္လုတ် ၁ ရက်မှစ၍ (နေနှင့်
နီးကပ်သွားသောကြောင့်) နေ့စဉ် ဆုတ်ယုတ်လျက်ရှိ၏။ ဤစကားဖြင့်
လကို နှိမ့်ချ၏။ ပဒုမ္မာကြာလည်း မြူမှုန်တွေများ၏။ (ဝတ်မှုန်ကိုပင်
ကဲ့ရဲ့လို၍ “မြူမှုန်” ဟု ဆိုသည်။) ဤစကားဖြင့် ပဒုမ္မာကြာကိုနှိမ့်ချ၏။
ဘုရားရှင်၏ မျက်နှာတော်သည် ထို လစန်း ကြာပန်း တို့နှင့် လှပ
တင့်တယ်ခြင်း၊ ကောင်းသော အနံ့ရှိခြင်းအားဖြင့် တူသည်ဟု ဥပမာ
ပြုရသော်လည်း (ခယအပြစ်၊ ဗဟုရဇအပြစ်မှ ကင်းသောကြောင့်)
ထို လစန်း ကြာပန်းတို့ထက် လွန်ကဲသောဂုဏ်ရှိပါသည်-ဟူလို၊ ဤသို့
ဥပမာနတို့ကို ကဲ့ရဲ့ နှိမ့်ချ၍ ဥပမာပြုသောကြောင့် “နိန္ဒိတောပမာ”
မည်၏ [နိန္ဒိတာနံ - ကဲ့ရဲ့အပ်သော လ၊ ကြာပန်းတို့ကို + ဥပမာ-
မျက်နှာတော်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ခြင်းတည်း၊ နိန္ဒိတောပမာ-ခြင်း။]

ဋီကာ။ ။ စန္ဒော ခယီ - ပါဠိပဒတော ပဋ္ဌာယ ဒိနေဒိနေ ဧကေကာယ
ကလာယ (တခုတခုသော အစိတ်၏) သူရိယဿ အာသန္ဓဟေတု (နေနှင့်
နီးခြင်းကြောင့်) ဒိယန သဘာဝ ယုတ္တော ဟောတိ၊ ပဒုမံ ဗဟုရဇံ - ဗဟု
ရေဏသမန္တာဂတံ ဟောတိ၊ တေဟိ စန္ဒပဒမေဟိ သမာနံပိ (ကန္တိသုဂန္ဓာဒီဟိ
သဒိသံပိ) တေ မုခံ (တဝ အာနနံ) ၊ သမုက္ကံသိ - ခယ ရဇသဒ္ဓေဟိ (ခယိန္ဒ
ခယသဒ္ဓါ၊ ဗဟုရဇံ၌ ရဇသဒ္ဓါတို့သည်) ဒေါသဿပိ ဝါစုတ္တာ (အပြစ်ကို
လည်း ဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) သဒ္ဓစ္စလေဟိ (သဒ္ဓါ၏ အနက်
အဓိပ္ပါယ်တမျိုးတို့ဖြင့်) ဂမုမာနဿ ဒေါသဿ မုခေ အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ (မျက်နှာ
တော်မှာ မရှိခြင်းကြောင့်) အဓိကဂုဏဝန္တံ ဟောတိ။

ပဋိသေဓောပမာ

၁၉၃။ အသမတ္ထော မုခေနိန္ဒြ၊ ဇိန တေ ပဋိဂဇ္ဇိတုံ၊
ဇဠော ကလင်္ကီတိ အယံ , ပဋိသေဓောပမာ သိယာ။

၁၉၃။ ဇိန - အို မြတ်စွာဘုရား၊ ဇဠော - ချမ်းဇသော၊ ဝါ-
မထင်မရှား၊ မှုမွှားမွှားဖြစ်နေသော၊ ကလင်္ကီ - ယုန်ရေး အမှတ်
ရှိသော၊ ဣန္ဒြ - လသည်၊ တေ - ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊ မုခေနိ-
မျက်နှာတော်နှင့်၊ ပဋိဂဇ္ဇိတုံ - ကြီးဝါးမာန်မူ , အတူပြိုင်ခြင်းငှါ၊
အသမတ္ထော-မစွမ်းနိုင်ပါ။ ဣတိ - ဤသို့သော၊ အယံ - ဤဥပမာ
သည်၊ ပဋိသေဓောပမာ-ပဋိသေဓောပမာမည်သည်၊ ဝါ-တားမြစ်
အပ်သော ဥပမာမည်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏။

x x x x x x +

၁၉၃။ အသမတ္ထော တျာဒိ။ ။ မည်းမှောင် ကြောင်ကျား၍
အမှတ်အသား ပါနေသော လသည် ရှင်တော်ဘုရား၏ မျက်နှာတော်
နှင့် ပြိုင်ဆိုင် ကြီးဝါးခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပါ။ ဘဒ္ဒကြောင့်နည်း....ဘုရား
ရှင်၏ မျက်နှာတော်မှာ ထိုအပြစ်မျိုး မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။

ဇဠော ကလင်္ကီ။ ။ သက္ကတ၌ “ဇေ” ဟု ရှိ၏။ အဓ ဟူသော
အနက်, အပကာသ(မထင်မရှား)ဟူသော အနက်, စသည်ကိုဟော၏။
ထို့ကြောင့် “ သီတလော အဝိသဒေါ (မသန့်မရှင်း) ” ဟု ဇီကာ
ဖွင့်သည်။ “မသန့်ရှင်း” ဟူသည်မှာ မိုဃ်းတိမ်စသော အနှောအရှက်
ရှိသောကြောင့် မထင်မရှားမှုမွှားမွှားဖြစ်နေခြင်းတည်း။ ကလင်္ကီ
(အမှတ်တံဆိပ်) ယဿာတိ ကလင်္ကီ - ယုန်ရေး အမှတ်တံဆိပ် ရှိ၏။
ထို အမှတ်တံဆိပ်သည် မျက်နှာ၌ မှ အမှတ်အသားကဲ့သို့ အပြစ်တမျိုး
ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ သ လက္ခဏော, သ ဒေါသော ” ဟု ဇီကာဖွင့်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဇဠော ကလင်္ကီပုဒ်တို့ဖြင့် ဥပမာနဖြစ်သောလကို ရှုတ်ချရာ
ရောက်၍ “နိဇ္ဇောပမာ” ဆိုသင့်သော်လည်း “ အသမတ္ထော ပဋိဂဇ္ဇိတုံ ” ဟု
ဥပမာအဖြစ်ကို တားမြစ်သောကြောင့် “ ပဋိသေဓောပမာ ” အမည်ရသည်။
ဇီကာ၌ကား “ ဧဝံ ပဋိသေဓဒ္ဒယေန၊ ပေ၊ သတိပိ နိဇ္ဇောပမာဘာဝေ ပဋိ
သေဓောပမာနာမ ဟောတီတိ အဓိပ္ပာယော ” ဟုဆိုလေသည်။ ပဋိသေဓဒ္ဒယ-
ဟူသည် မျက်နှာတော်၌ ဇဠအပြစ် မရှိခြင်း, ကလင်္ကီ (အမှတ်) မပါခြင်း
တည်း။ ထို ပဋိသေဓံ ၂ ခုကြောင့် “ ပဋိသေဓောပမာ ” ဟု ဆိုလိုသတတ်၊
စဉ်းစားပါလေ။

အသာဓာရဏောပမာ

၁၉၄။ ကစ္ဆံ စန္ဒာရဝိန္ဒာနံ, အတိတ္တဗ္ဗ မုခံ တဝ၊
အတ္တနာဝ သမံ ဇာတ-မိတျ-သာဓာရဏောပမာ။

၁၉၄။ (ဇိန - အို မြတ်စွာဘုရား၊) တဝ - ရှင်တော်ဘုရား၏ မုခံ- မျက်နှာတော်သည်၊ စန္ဒာရဝိန္ဒာနံ(စန္ဒ+အရဝိန္ဒာနံ)- လစန်းကြာပန်းတို့၏၊ ကစ္ဆံ-လှပတင့်တယ်ခြင်းဟူသော လမ်းစဉ်ကို၊ ဝါ-လှပတင့်တယ်ခြင်း ဟူသော အခိုက်အတန့်ကို၊ အတိတ္တဗ္ဗ - ကျော်လွန်၍၊ အတ္တနာဝ- မိမိနှင့်သာလျှင်၊ သမံ-တူတော်မူသည်၊ ဇာတံ-ဖြစ်ပါပေ၏၊ ဣတိ-ဤဥပမာသည်၊ အသာဓာရဏောပမာ-အသာဓာရဏောပမာမည်၏၊ ဝါ - ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော ဥပမာမည်၏။

x x x x x x x

၁၉၄။ ကစ္ဆံ တျာဒိ။ ။အို မြတ်စွာဘုရား....ရှင်တော်ဘုရား၏ မျက်နှာတော်သည် လစန်းနှင့် ကြာပန်းတို့၏ လှပတင့်တယ် နှစ်သက်ဘွယ်လမ်းစဉ်ကို ကျော်လွန်၍ မိမိတည်းဟူသော မျက်နှာတော်နှင့်သာ တူတော်မူပါသည်ဘုရား၊ ဤဥပမာသည်(အခြားဥပမာနှင့် မဆက်ဆံကြောင်းကို ပြသောကြောင့်)အသာဓာရဏောပမာ မည်၏။

ကစ္ဆံ။ ။ဤပုဒ်ကို ဋီကာသစ်၌ “ ပဒဝိ - လမ်း ” ဟု၎င်း၊ “အဝတ္ထံ-အခိုက်အတန့်” ဟု၎င်းဖွင့်၏။ “ကစ္ဆံ အတိတ္တဗ္ဗ-လမ်းစဉ်ကို ကျော်လွန် ” ဟူရာ၌ “ လနှင့် မျက်နှာတို့၏ အစွမ်းကုန်လှပတင့်တယ် နေသော လမ်းစဉ်ကို ကျော်လွန် ” ဟုမှတ်၊ “အခိုက်အတန့်” ဟူသည်လည်း “ လှပနေသော အခိုက်အတန့် ” ပင်တည်း။ [လ-ကြာတို့မှာ မှုံ့ခွား- ညှိုးနွမ်းလျက် မလှပသော အခိုက်အတန့်လည်း ရှိ၏။]

အတ္တနာဝ သမံ ။ ။ “ အတ္တနာ ” ဟူသည် မိမိတည်းဟူသော မျက်နှာပင်တည်း၊ လစန်းကြာပန်းတို့နှင့်မတူဘဲ “မျက်နှာတော်သည် မျက်နှာတော်နှင့်သာ တူသည် ” ဟုလို၊ အသာဓာရဏာ - အခြားဥပမာနှင့် မဆက်ဆံသော +ဥပမာ- မိမိ (မျက်နှာ) တည်းဟူသော ဥပမာတည်း၊ ဤစကားအရ မျက်နှာတော်သည် ဥပမာနုလည်း ဖြစ်၊ ဥပမေယျလည်း ဖြစ်၏- ဟု မှတ်၊ ဤ အသာဓာရဏောပမာကို အတုယူ၍ ကိုးခန်းပျို့၌ “ သဒ္ဒါလက်သုံး , ကျမ်းရိုးထုံး၌ , သီးရုံး သီးပွင့် , တူယှဉ် မြှင့်သော် , ငါနှင့် ငါသာ , နှိုင်းစရာ ဟု ” စသည်ဖြင့် ဆိုသည်။

အဘူတောပမာ

၁၉၅။ သဗ္ဗန္တောဇပဘာသာရော၊ ရာသိဘူတော၀ ကတ္တိ။
တဝါနနံ ဝိဘာတိတိ၊ ဟောတာဘူတောပမာ အယံ။

၁၉၅။ (ဇိန-အိုမြတ်စွာဘုရား၊)တဝ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏။
အာနနံ-မျက်နှာတော်သည်။ ကတ္တိ-တစုံတခုသော အရပ်၌။ ရာသိ
ဘူတော-အစုဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ သဗ္ဗန္တောဇပဘာသာရော၀-အလုံး
စုံသောကြာပန်းတို့၏ ကောင်းမြတ်သောတင့်တယ်ခြင်းကဲ့သို့၊ ဝိဘာ
တိ-အထူးအားဖြင့် တင့်တယ်ပါပေ၏။ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အယံ-
ဤဥပမာသည်။ အဘူတောပမာ- အဘူတောပမာ မည်သည်။ ဝါ-
ထင်ရှားမရှိသော ဥပမာမည်သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

x x x x x x x x

ဇီကာသစ် ။ ။ ဣဟဥပမာနဘူတာနံ စန္ဒာရဝိန္ဒာနံ (လ-ကြာ
တို့၏) မုခဿ(မျက်နှာတော်အောက်) ဟိနဘာဝ ပဋိပါဒနဒ္ဒါရေန
(ယုတ်ညံ့ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းကို အကြောင်းပြုသဖြင့်)
စန္ဒာရဝိန္ဒဟိ မုခံ တုလျန္တိ ဣပနတော(သိစေခြင်းကြောင့်) စန္ဒာရ
ဝိန္ဒာ အသာဓာရဏောပမာ၊ ဤသို့ လ - ကြာတို့ကို “ အသာဓာ
ရဏောပမာ” ဟု ဆိုထား၏။ “အတ္တနာဝ သမံ” ဟူသော စကားကို
ထောက်၍ ထို ဇီကာစကားကို စဉ်းစားကြပါလေ။

၁၉၅။ သဗ္ဗန္တောဇပဘာသာရော ။ ။ အိုမြတ်စွာဘုရား....တစုံတခု
သော နေရာ၌ စု၍ထားသော ပဒုမ္မာကြာပန်း အားလုံး၏ အကောင်း
ဆုံး တင့်တယ်ပုံကဲ့သို့ ရှင်တော် ဘုရား၏ မျက်နှာတော်သည် အထူး
တင့်တယ်တော်မူပါပေသည်။ ဤဥပမာသည် အဘူတောပမာ မည်၏။

သဗ္ဗန္တောဇ ပဘာသာရော ။ ။ ပဘာယေဝ+ သာရော ပဘာ
သာရော=အမြတ်ဆုံး အလှဆုံး တင့်တယ်ခြင်း၊ ဇီကာ၌ “ဥတ္တမ ကန္တိ”
ဟု ဖွင့်သည်။ [သာရကို ဥတ္တမ , ပဘာကို ကန္တိ ဟု ဖွင့်ခြင်းတည်း။]
သဗ္ဗန္တောဇာနံ + ပဘာသာရော သဗ္ဗန္တောဇပဘာသာရော၊ ရာသိ
ဘူတော၀= ရာသိဘူတော+ဣဝ၊ “ ဝိဘာတိ- ဝိသေသေန+ ဘာတိ=
အထူးသဖြင့် တောက်ပ၏” ဟု သဒ္ဒါနက်ထွက်သော်လည်း “တင့်တယ်
၏” ဟု အဓိပ္ပာယ်နက်သာ ဆိုလိုရင်းတည်း။ ကြာပန်းအားလုံး တနေ

အတ္ထဂဗ္ဗပမာ၏ အချိ

၁၉၆။ ပတိယတေတ္ထဂဗ္ဗာ တု၊ သဒ္ဓသာမတ္ထိယာ ကွဗိ၊
သမာသပစ္စယေဝါဒိ-သဒ္ဓယောဂံ ဝိနာ အပိ။

၁၉၆။ ကွဗိ - တချို့အရာ၌၊ အတ္ထဂဗ္ဗာဟု-အနက်အားဖြင့် သိအပ်သော ဥပမာကိုကား၊ သမာသ ပစ္စယေဝါဒိ သဒ္ဓယောဂံ- သမာသ်ပုဒ်သဒ္ဓါ၊ အာယစသော ပစ္စည်းသဒ္ဓါ၊ ဣဝါဒိဂိုဏ်း သဒ္ဓါ တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကို၊ ဝိနာ အပိ- ကြဉ်၍လည်း၊ သဒ္ဓသာမတ္ထိယာ- သဒ္ဓါ၏ အစွမ်းသတ္တိအားဖြင့်၊ ပတိယတေ-သိအပ် သိနိုင်၏။

x x x x x x x x

ရာ၌ စုနေသောအခါ အရောင်ထူး၍မတောက်၊ ထူး၍သာ ရှုချင့်စဘွယ် တင့်တယ်သည်၊ ထို့ကြောင့်“တင့်တယ်ခြင်း”အနက်ကိုသာ ယူရမည်။

အဘူတောပမာ ။ ။အဘူတာ - မဖြစ်နိုင်သော (လောက၌ ကြာပန်းအားလုံး စုရုံးနေသည် ဟု မဖြစ်နိုင်သော၊) ဥပမာ- တည်း၊ အဘူတောပမာ၊ ဘုရားရှင်၏ မျက်နှာတော်သည် ပဒုမ္မာကြာပန်း တပွင့်မျှ၏ တင့်တယ်ခြင်းနှင့် မနှိုင်းယှဉ်သင့်ပါ။ ကမ္ဘာလောက၌ ရှိရှိ သမျှ ပဒုမ္မာကြာပန်းတို့ တနေရာ၌ စုနေလျှင် ، ထိုစုနေသော ကြာပန်း တို့၏ တင့်တယ်ပုံနှင့်သာ နှိုင်းယှဉ်သင့် ပါသည် - ဟူလို။ [“ယထာပိ သေလာ ဝိပုလာ၊ နဘံ အာဟစ္စ ပဗ္ဗတာ”ဟူသော ဇရာမရဏတို့၏ ဥပမာလည်း အဘူတောပမာပင်တည်း။]

၁၉၆။ ပတိယတေတျာဒိ။ ။သဒ္ဓဂဗ္ဗပမာ-စသော ဥပမာ၃မျိုး တွင် သဒ္ဓဂဗ္ဗပမာကို (သမာသ , ပစ္စယ , ဣဝါဒိအားဖြင့် ၃ မျိုး ခွဲခြားလျက်) အကျယ်ပြုပြီး၍ ယခုအခါ အတ္ထဂဗ္ဗပမာကို အကျယ် ပြုလိုသောကြောင့်“ပတိယတေတ္ထ”စသော အချိဂါထာကို မိန့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား-“ဥပမာန ဥပမေယျဝတ္ထုတို့၏ အစပ်သမ္ပန် ဟူသော ဥပမာကို ထွန်းပြတတ်သော သမာသ်ပုဒ်၊ အာယ စသော ပစ္စည်း၊ ဣဝါဒိဂိုဏ်း , ဤသဒ္ဓါ ၃ မျိုး မပါဘဲ ဖွဲ့ဆိုထားသော သဒ္ဓါများ၏ ဥပမာကို ပြစွမ်းနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိအားဖြင့် သိနိုင်သောဥပမာကို အတ္ထဂဗ္ဗပမာ ခေါ်သည် ”ဟူလို။

သရူပေါပမာ

၁၉၇။ ဘိင်္ဂါနေမာနိ စက္ခုနိ၊ နာမ္မုဇံ မုခ မေဝိဒံ၊
သုဗျတ္တသဒိသတ္တေန၊ သာ သရူပေါပမာ မတာ။

၁၉၇။ ဣမာနိ - မည်းနက်၍ လှုပ်ရှားသော၊ ဤဝတ္ထု ၂ပါး
တို့ကား၊ န ဘိင်္ဂါနိ-ပိတုန်းများ မဟုတ်ကြကုန်၊ စက္ခုနိ-မျက်လုံးတို့
သာတည်း။ ဣဒံ-လှပမွှေးကြိုင်၊ ရနံ့လှိုင်သော ဤဝတ္ထုကား၊ န အဗ္ဗု
ဇံ - ပဒုမ္မာကြာပန်း မဟုတ်၊ မုခမေဝ- မျက်နှာသာတည်း။ သာ-
ထိုဥပမာကို၊ သုဗျတ္တသဒိသတ္တေန - အလွန်ထင်ရှားစွာ တူသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ သရူပေါပမာ-သရူပေါပမာဟူ၍၊ ဝါ-သရုပ်ပေါ်
လွင်သော ဥပမာဟူ၍၊ မတာ- သိအပ်၏။

x x x x x x x

၁၉၇။ ဣမာနိ န ဘိင်္ဂါနိ၊ စက္ခုနိ။ ။မည်းနက်သောအဆင်းရှိ၍
လှုပ်လှုပ်လှုပ်လှုပ်ဖြစ်နေသော ဤအရာဝတ္ထုကလေး ၂ခုဟာ ပိတုန်း
ကလေး ၂ ကောင် မဟုတ်၊ မျက်စေ့ ၂ လုံးသာဖြစ်၏။ ဤစကား၌
“မျက်စေ့ ၂ လုံးသည် ပိတုန်း ၂ ကောင်နှင့် တူ၏ ” ဟူသော ဥပမာ
ဇောတက “ဣဝ ” စသော သဒ္ဒါများမပါသော်လည်း “န ဘိင်္ဂါနိ၊
စက္ခုနိ” ဟူသော သဒ္ဒါတို့မှာ “ပိတုန်း ၂ ကောင်နှင့် မျက်လုံး ၂ လုံးတို့
တူကြ၏ ” ဟူသော ဥပမာကို ပြစွမ်းနိုင်သော သတ္တိရှိ၏။ ထို သတ္တိ
ရှိကြောင်းကိုလည်း စကားသုံးထားပုံကိုကြည့်၍ သိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့်
“ ပိတုန်းကလေး ၂ ကောင်သည် ဥပမာနု , မျက်စေ့ ၂ လုံးကား
ဥပမေယျ၊ မည်းနက်သော အဆင်းအရောင်နှင့် လှုပ်ရှားပုံအားဖြင့်
တူမျှသော အစပ်သမ္ပန်မှာ ဥပမာတည်း ” ဟု ခွဲပါ။

န အဗ္ဗုဇံ မုခမေဝ ဣဒံ။ ။ဤအရာ ဝတ္ထုသည်(လှပမွှေးကြိုင်
သောကြောင့် “ပဒုမ္မာကြာပန်း” ဟု ထင်စရာကောင်းသော်လည်း)
ပဒုမ္မာကြာပန်း မဟုတ်ပါ။ လှပသော မျက်နှာသာလျှင် ဖြစ်၏။ ဤ၌
လည်း ဥပမာဇောတက မပါ။ စကားသုံးပုံကို ကြည့်၍ “ကြာပန်း
သည် ဥပမာနု, မျက်နှာသည် ဥပမေယျ၊ မျက်နှာနှင့် ကြာပန်းတို့၏
တူမျှသော အလှဂုဏ်-အမွှေးဂုဏ်သည် ဥပမာတည်း ” ဟု သိနိုင်၏။

သုဗျတ္တပေါမတာ။ ။ “တူသည်” ဟု တိုက်ရိုက်မဆိုသော်လည်း
ဆိုထားသော စကားများဖြင့် “တူကြောင်း” ထင်ရှားရကား သရူပေါ

ပရိကပ္ပေပါပမာ

၁၉၈။ မယေဝ မုခသောဘာသေ၊ တုလမိန္ဒု ဝိကတ္တနာ၊
ယတောမ္ပုဇေဝိ သာတ္ထိတိ၊ ပရိကပ္ပေပါပမာ အယံ။

၁၉၈။ ဣန္ဒု-အို လမင်း၊ အသု- ဤလောကထွင်တင်၊ ဘုရား
ရှင်၏ မုခသောဘာ-မျက်နှာတော်၏ သာယာသပ္ပာယ်၊ တင့်တယ်
ခြင်းသည်၊ မယေဝ-ငါတမျိုးထည်း၌သာလျှင်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-
ဤသို့၊ ဝိကတ္တနာ- မိမိကိုယ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကြားဝါ
ခြင်းသည်၊ အလံ - မသင့်ပါ။ (ကသ္မာ - အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊)
ယတော-အကြံကြောင့်၊ သာ(မုခသောဘာ)-ထိုဘုရားမြတ်စွာ၊
ရွှေမျက်နှာ၏ သာယာသပ္ပာယ်၊ တင့်တယ်ခြင်းမျိုးသည်၊ အမ္ပု
ဇေဝိ-ပဒုမ္မာကြာ၌လည်း၊ အတ္ထိ- ရှိပါသေး၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်
တည်း၊ အယံ - ဤ ဥပမာသည်၊ ပရိကပ္ပေပါပမာ - ပရိကပ္ပေပါပမာ
မည်၏၊ ဝါ- ကြံစည်ခြင်းဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော ဥပမာမည်၏။

x x x x x x x x

ပမာမည်၏။ [သုဋ္ဌု + ဗျတ္တံ သုဗျတ္တံ၊ သုဗျတ္တံစ + တံ + သဒိသတ္တဉ္ဇာတိ
သုဗျတ္တသဒိသတ္တံ=အလွန်ထင်ရှားသော တူသည်၏ အဖြစ်၊ သမာနံ +
ရူပံ ယဿာတိ သရူပါ၊ သရူပါစ + သာ + ဥပမာစာတိ သရူပေါ
ပမာ။] “တူသည်” ဟု တိုက်ရိုက်မဆိုသော်လည်း တူပုံသရုပ်ပေါ်လွင်
သောကြောင့် သရူပေါပမာမည်၏။

၁၉၈။ မယေဝကျာဒိ။ ။အို လမင်း.....“ဤလောကထွင်တင်
ဘုရားရှင်၏ မျက်နှာတော် သပ္ပာယ်ပုံသည် ငါတခုထည်း၌သာ ရှိ၏”
ဟု ကိုယ့်ကိုယ်ကိုချီးမွမ်းခြင်း(ကြားဝါခြင်း)ငှါ မသင့်ပါ။ ဘဒ္ဒကြောင့်
မသင့်သနည်း-ဟု ဆိုလျှင်၊ ထိုမျက်နှာတော်၏ လှပတင့်တယ် သပ္ပာယ်
ပုံသည် ပဒုမ္မာကြာ၌လည်း ရှိသောကြောင့်ပါတည်း၊ ဤဥပမာသည်
(လ တည်းဟူသော ဥပမာနက မိမိကိုယ်ကို မချီးမွမ်းပါဘဲ ချီးမွမ်း
သကဲ့သို့ ကြံစည်၍ ဆိုအပ်သောကြောင့်) ပရိကပ္ပေပါပမာ မည်၏။

ပုဒ်စစ်။ ။မယေဝ - မယိ ဝေ၊ “ ဝေ ” ဟု ဆိုသောကြောင့်
“ကေကေ မယိဝေ-တခုတည်းသော ငါ၌သာ ” ဟု ဝေ၏ သာမတ္ထိ
ယတ္ထ(ဝေသဒ္ဒါက ဟောစွမ်းနိုင်သော)ကေကသဒ္ဒါကိုထည့်၍ ဒီကာ

သံသယောပမာ

၁၉၉။ ကိံဝါမ္ပုဇန္တောဘန္တောလိ၊ ကိံ လောလနယနံ မုခံ၊
မမ ဒေါဠာယတေ စိတ္တ-မိစ္ဆယံ သံသယောပမာ။

၁၉၉။ အန္တောဘန္တောလိ - အတွင်း၌ လှုပ်ရှားသော ပိတုန်း
အစုံရှိသော၊ အမ္ပုဇ်ကိံဝါ- ပဒုမ္မာ ကြာပန်းလေလော၊ လောလ
နယနံ-လှုပ်ရှားသော မျက်လုံးအစုံ ရှိသော၊ မုခံကိံဝါ- မျက်နှာ
လေလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မမ-ငါ၏၊ စိတ္တ-စိတ်သည်၊ ဒေါဠာယတေ-

x x x x x x x

ဖွင့်သည်၊ ကတ္တဓာတ်သည် သိလာဃနအနက်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့်
“အတ္တသိလာဃနေန(မိမိကိုယ်ကိုချီးမွမ်းခြင်းဖြင့်)အလံနိပ္ပယောဇနံ
(အကျိုးမရှိ)” ဟု ဖွင့်သည်၊ “ သိလာဃနေန ” ဟု နာဝိဘတ်ဖြင့်
ဖွင့်ခြင်းကား “ အလံ မေ ဗုဒ္ဓေန ” စသည်ကို နည်းမှီးဟန် တူသော်
လည်း ထို၌ အလမတ္တသမ္ပဒါန် ဖြစ်၍ “ မေ ” ပါသောကြောင့်
“ဗုဒ္ဓေန”ဟု ရှိနိုင်၏၊ ဤ၌ကား သမ္ပဒါန်မပါသောကြောင့် “သိလာ
ဃနေန”ဟု မဖွင့်သင့်၊ ဝိကတ္တနာလည်း ဝိပုဗ္ဗကတ္တဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း၊
ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ပဌမာဝိဘတုန္တပုဒ်သာ။
[“ ကတ္တနာစ သိလာဃာစ , ဝဏ္ဏနာစ နုတိတ္ထုတိ ” — အဘိဓာန်
(၁၁၀)။] သာတ္ထိ-သာ+အတ္ထိ၊ ပရိကပ္ပေန-ကြံစည်ခြင်းဖြင့်+ဝုတ္တာ+
ဥပမာ ပရိကပ္ပေါပမာ။

မှတ်ချက်။ ။လသည် ဥပမာနု၊ မျက်နှာတော်သည် ဥပမေယျ၊
လှပတင့်တယ်ခြင်း အားဖြင့် တူညီပုံ ဥပမာကို တိုက်ရိုက် မပြသော်
လည်း “မယေဝ မုခသောဘာ ” စသော စကား အသွားအလာကို
ကြည့်၍ ထိုစကား၏ အနက်အားဖြင့် လ ၌ မျက်နှာတော်နှင့်တူသော
လှပတင့်တယ်ခြင်းဂုဏ် ရှိကြောင်းကို သိရသောကြောင့် “အတ္ထဝဏ္ဏ
ပမာ”တွင် ပါဝင်သော ဥပမာအလင်္ကာတမျိုး ဖြစ်လေသည်။

၁၉၉။ ကိံဝါမ္ပုဇန္တောတျာဒိ ။ ။ အို အဆွေတို့...ဟို အရာ
ဝတ္ထုကား အတွင်း၌ လှုပ်နေသော ပိတုန်းကလေး ၊ ကောင်ဖြင့်
တင့်တယ်သော ပဒုမ္မာကြာပွင့်လေလား၊ (ဒါမှ မဟုတ်လျှင်)လှုပ်ရှား

ပုခက်အလား၊ ၂ ဘက်သွားလျက်၊ ယုံမှား၍နေပါ၏။ အယံ - ဤ ဥပမာသည်။ သံသယောပမာ - သံသယောပမာ မည်၏။ ဝါ- သံသယဖြင့် ဆိုအပ်သော ဥပမာမည်၏။

x x x x x x x

သော မျက်လုံးကလေးအစုံဖြင့် တမျိုးတဖုံ တင့်တယ်သော မျက်နှာ လေလား။ ဤသို့ ယေဉ်ပုခက်သည် (ဟိုဘက် ရောက်လိုက် ဒီဘက် ရောက်လိုက်နှင့်) ယိမ်းနေသကဲ့သို့ ငါ၏ စိတ်မှာလည်း (ဟိုဟာလေ လား၊ ဒီဟာလေလား) ဟု ယုံမှားသံသယ ဖြစ်နေပါသည်။

ပုဒ်စစ် ။ ။ ကိံ ဝါမ္ပုဇန္တောဘန္တာလိ - ကိံ ဝါ + အမ္ပုဇံ + အန္တောဘန္တာလိ၊ ဘမန္တိ - လှုပ်ကုန်၏။ ဣတိ ဘန္တာ၊ ဘန္တာစ + တေ + အလိနောစာတိ ဘန္တာလိနော၊ အန္တော + ဘန္တာလိနော ယသ္မိံတိ အန္တောဘန္တာလိ - အတွင်း၌ လှုပ်သော ပိတုန်းအစုံရှိသော ပဒုမ္မာ ကြာ၊ လောလာနိ(လှုပ်ကုန်သော) နယနာနိ ယသ္မိံတိ လောလနယနံ (မုခံ)၊ ဒေါဠာဝိယ အာစရတိ - ပြုကျင့်၏။ ဝါ - ဖြစ်နေ၏။ ဒေါဠာ ယတေ (ဒေါဠာနောင် အာစာရအနက် အာယပစ္စည်း) ၊ မျက်နှာ သည် ပဒုမ္မာကြာနှင့်တူ၏။ မျက်နှာ၌ (မျက်နှာသေကြီးလို မဟုတ်ဘဲ) လှုပ်လှုပ်ရှားရှားနေသော မျက်လုံးအစုံသည် ပဒုမ္မာကြာပန်းအတွင်း ၌ လှုပ်လှုပ်လှက်လှက်နှင့် ပေ၍ထွက်နေသော ပိတုန်း ဖိုမ အစုံနှင့် တူသည် - ဟူလို၊ သံသယေန (ယုံမှားဖြစ်ခြင်းဖြင့်) + ဝုတ္တာ + ဥပမာ သံသယောပမာ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤဂါထာ၌ မျက်နှာ၏ ပဒုမ္မာကြာနှင့်တူကြောင်း ကို ဖော်ပြသော ဥပမာ ဇောတက တိုက်ရိုက်မပါသော်လည်း ပဒုမ္မာ ကြာနှင့် မျက်နှာတခုခုအပေါ်မှာ ဆုံးဖြတ်ချက် မချနိုင်ဘဲ ယေဉ်ပုခက် သွားနေသလို တခါတခါ ပဒုမ္မာကြာလေလား ဟု ဟိုဘက်သို့ စိတ် ရောက်သွားလိုက်၊ တခါတခါ မျက်နှာလေလား ဟု ဒီဘက်သို့ စိတ် ပြန်လာလိုက်နှင့် စိတ်ပုခက် လွှဲနေလောက်အောင် သံသယ ဖြစ်နေ ကြောင်း ပြသောစကား၏အနက်အဓိပ္ပါယ်အရဖြင့် မျက်နှာ၏ ပဒုမ္မာ ကြာနှင့်တူကြောင်းကို သိရသောကြောင့် အတ္ထဂမ္မူပမာတွင် ပါဝင် သော ဥပမာအလင်္ကာတမျိုး ဖြစ်ရလေသည်။

ပတိဝတ္ထုပမာ၏ သဘော

၂၀၀။ ကိဉ္ဇိ ဝတ္ထု ပဒဿေတွာ၊ သဓမ္မဿာဘိဓာနတော၊
သာဗျပ္ပတိဘိသဗ္ဗာဝါ၊ ပတိဝတ္ထုပမာ ယထာ။

၂၀၀။ ကိဉ္ဇိ - တစုံတခုသော၊ ဝတ္ထု - ဥပမေယျဝတ္ထုကို၊ ပ
ဒဿေတွာ- ပဌမ ပြုပြီး၍၊ သဓမ္မဿ- တူမျှသောသဘောရှိသော
ဥပမာနဝတ္ထုကို၊ အဘိဓာနတော-ဆိုခြင်းအားဖြင့်၊ သာဗျပ္ပတိဘိ
သဗ္ဗာဝါ - တူမျှသည်၏အဖြစ်ကို သိရခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ပတိဝတ္ထုပမာ-ပတိဝတ္ထုပမာမည်၏၊ ယထာ-ဥဒါ
ဟရုက်ကား။....

x x x x x x x x

၂၀၀။ ကိဉ္ဇိဝတ္ထုတု ဒိ။ ။တစုံတခုသော (ဆိုလိုအပ်သော)
ဥပမေယျဝတ္ထုကို ပဌမပြုပြီး၍ . တူသော သဘောရှိသော ဥပမာန
ဝတ္ထုကို နောက်မှ ပြဆို၏။ ထိုသို့ ပြဆိုခြင်းအားဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်
(တူကြောင်း) ကို သိသော အသိဉာဏ်သည် ထင်ရှားလာ၏။ ထိုသို့
ထင်ရှားခြင်းကြောင့် ပတိဝတ္ထုပမာ အမည်ရသည်။ [“ ဥပဒဿေ
တွာတိ- ပဌမံ နိဒဿေတွာ ” ဟု ဋီကာပါဌ်ကို တွေ့ရ၏။ ဥပ မဟုတ်၊
“ ပဒဿေတွာတိ- ပဌမံ နိဒဿေတွာ ” ဟု ရှိစေရမည်။ ပ ဥပသာရ
သည် အာဒိကမ္မ အနက်ဟောတည်း။ သဒိသံ+ဝတ္ထု ပတိဝတ္ထု၊ ပတိ
သဒ္ဓါသည် သဒိသအနက်ဟော၊ ပတိဝတ္ထုနာ+ဝတ္ထာ+ ဥပမာ ပတိ
ဝတ္ထုပမာ။]

သဓမ္မဿာ၊ ပေ၊ သဗ္ဗာဝါ။ ။သမာနော + ဓမ္မော ယဿ (ပါရိ
ဇာတာဒိဝတ္ထုနော) ဣတိ သဓမ္မံ-တူသောသဘောရှိသော ပင်လယ်ကသစ်ပင်
စသော ဥပမာနဝတ္ထု၊ အဘိဓိယတေ- ဆိုခြင်း၊ အဘိဓာနံ - ခြင်း၊ “ ဥပမာန
ဝတ္ထုကို နောက်မှ ပြဆိုခြင်းအားဖြင့် ” ဟုလို၊ သမာနံ - တူသော ဥပမာန
ဥပမေယျ ဝတ္ထုတို့၏ + ဘာဝေါ - ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (တူမျှခြင်း) တည်း၊
သာမို-ခြင်း၊ ပတိတိဉ္ဇိ ပတိပုဗ္ဗ၊ ဣဓာတ်၊ တိပစ္စည်း၊ ပတိယနံ - သိခြင်း+
ပတိတိ-သိခြင်း၊ သာဗျဿ - တူကုန်သည်၏အဖြစ် (တူညီခြင်းဥပမာ) ကို+
ပတိတိ- သိရခြင်းတည်း၊ သာဗျပ္ပတိဘိ - ခြင်း၊ သာဗျပ္ပတိဘိယာ- ၏+သ
ဗ္ဗာဝေါ-ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်တည်း၊ သာဗျပ္ပတိဘိသဗ္ဗာဝေါ- အဖြစ်၊
“ တသ္မာ သာဗျပ္ပတိဘိသဗ္ဗာဝါ ” ဟု ဝိဘတုန္တံ။

ပတိဝတ္ထုပမာ ပုံစံ

၂၀၁။ ဇနေသု ဇာယမာနေသု , နေကောပိ ဇိနသာဒိသော၊
ဒုတိယော နနု နတ္ထေဝ , ပါရိဇာတဿ ပါဒပေါ။

၂၀၁။ ဇာယမာနေသု - ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ ဇနေသု -
သဘွာတို့တွင်၊ ဇိနသာဒိသော-မြတ်စွာဘုရားနှင့်တူသော၊ ဧကော
ပိ- တယောံတလေမျှလည်း၊ န- မရှိချေ၊ ပါရိဇာတဿ - ပင်လယ်
ကသစ်ပင်၏၊ ဒုတိယော - ၂ ပင်မြောက် ဖြစ်သော၊ ပါဒပေါ-
သစ်ပင်သည်၊ နတ္ထေဝ နနု- မရှိသည်သာလျှင် အမှန်ဖြစ်ပါပေ၏။

x x x x x x x

၂၀၁။ ဇနေသု၊ပေါပါဒပေါ။ ။ ရှေ့ ၂ ပါဒဖြင့် ဘုရားရှင်
ဟူသော ဥပမေယျကို ပဌမပြု၏။ ပဋိသန္ဓေ တည်နေ ပေါက်ဖွား
ကြသော သတ္တဝါအများတွင် ဘုရားရှင်နှင့် သီလစသော ဂုဏ်အားဖြင့်
တူသူတယောက်မျှ မပေါ်ပေါက်ချေ၊ နောက် ၂ ပါဒဖြင့် ဥပမာန
ဝတ္ထုကို နောက်မှပြသည်။ [“ နနုတိ အနမတိယံ , အနုညာယံ ” ဟု
ဒီကာများ ဖွင့်ကြ၏။ ပင်လယ် ကသစ်ပင်နှင့်တူသော သစ်ပင်၏ မရှိ
ကြောင်း (မရှိတာ မှန်ကြောင်း) ခွင့်ပြုခြင်းကို အနုညာ ဟု ဆိုသည်။
ထို့ကြောင့် “ နတ္ထေဝ နနု- မရှိသည်သာလျှင် မဟုတ်ပါလော ” ဟု
ရှေးက အနက်သည် နနု၏ အနုညာအနက် မဟုတ် , ပဉ္စ အနက်ဖြစ်
သောကြောင့် ဒီကာများနှင့် မညီ။]

ဒီကာ။ ။ ဣဟ (ဤဂါထာ၌) ပါရိဇာတရက္ခဿ အညေဟိ
ရက္ခေဟိ ဥတ္တမတ္တဉ္စ ဗုဒ္ဓဿ အညေသု သတ္ထေသု ဥတ္တမတ္တဉ္စာတိ ဣဒံ
ဒွယံ (ဤ အမြတ်ဂုဏ် ၂ ပါးသည်) ဥပမာနောပမေယျဘူတာနံ
ဒိန္နံ သာမုနာမ၊ တေသာမု - ဤ တူသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ - ကို၊
ဂုတ္တတ္ထဿ သမတ္တနဝသေန - ဆိုအပ်ပြီးသော ဥပမေယျ အနက်ကို
ပြီးစေခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ပတိဝတ္ထုဘူတဿ ပါရိဇာတဿ ရက္ခေဟိ အသမာ
နတ္ထကထနေနေဝ ဇောတိတံ ဟောတိ၊ ဆိုလိုရင်းကား - ဥပမာဇောတက
မပါသော်လည်း “ ပင်လယ် ကသစ်ပင်သည် အတူမရှိ ” ဟူသော စကား၏
သာမတ္ထိယအားဖြင့် “ ဘုရားရှင်သည် ပင်လယ် ကသစ်ပင်နှင့် အမြတ်ဆုံးဂုဏ်
အားဖြင့် တူသည် ” ဟူသော အနက်ကို သိနိုင်ရကား အတ္ထုပမာတွင် ပါဝင်
သော ဥပမာအလင်္ကာတမျိုးဖြစ်သည်-ဟူလို။

ဝါကျတ္ထောပမာနှင့် ဆပြား

၂၀၂။ ဝါကျတ္ထေနဝ ဝါကျတ္ထော၊ ယဒိ ကောဇျပမိယတေ၊
ဣဝယုတ္တ ဝိယုတ္တတ္တာ၊ သာ ဝါကျတ္ထောပမာ ဒွိဓာ။

၂၀၂။ (ယသံ - အကြင်ဥပမာ၌၊) ကောစိ - တစုံတခုသော၊
ဝါကျတ္ထော - ဝါကျ၏အနက်ဖြစ်သော ဥပမေယျကို၊ ဝါကျတ္ထ
နေဝ - ဝါကျတခုလုံး၏ အနက်ဖြစ်သော ဥပမာနဖြင့် သာလျှင်၊
ယဒိ ဥပမိယတေ-အကယ်၍ နှိုင်းယှဉ်အပ်သည်ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-
ဤသို့ နှိုင်းယှဉ်အပ်သည်ရှိသော်၊) သာ-ထိုဥပမာသည်၊ ဝါကျတ္ထော
ပမာ-ဝါကျတ္ထောပမာမည်၏၊ ဣဝယုတ္တဝိယုတ္တတ္တာ-ဣဝါဒိဂိုဏ်း
သဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်-မယှဉ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒွိဓာ- ၂ ပါးပြား၏။

x x x x x x x

၂၀၂။ ဝါကျတ္ထေနဝတျာဒိ။ ။ “သဒ္ဒတ္ထဂမ္မာ ဝါကျတ္ထ-
ဝိသယာတိစ သာ တိဓာ” ဟူသော ၃ မျိုးတွင် အတ္ထဂမ္မူပမာကို
အကျယ်ပြုပြီး၍ ဝါကျတ္ထဝိသယူပမာကို အကျယ် ပြုလိုသောကြောင့်
“ဝါကျတ္ထေနဝ” စသည်ကိုမိန့်၊ ဝါကျ၏အနက်ကို(တပုဒ်ထည်းဖြင့်
ဥပမာ မပြုဘဲ) ဝါကျတခုလုံး၏ အနက်ဖြင့်သာ အကယ်၍ ဥပမာ
ပြုအပ်သည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုဥပမာသည် ဝါကျတ္ထောပမာ မည်၏၊ ဣဝါဒိ
ဂိုဏ်းသဒ္ဒါပါ၊ မပါအားဖြင့် ၂ မျိုးပြား၏။ “ဣဝယုတ္တဝါကျတ္ထော
ပမာ , ဣဝိယုတ္တဝါကျတ္ထောပမာ အားဖြင့် ၂ မျိုး ပြားသည် ”
ဟူလို။

ဝစနတ္ထ။ ။ ဝါကျသ + အတ္ထော ဝါကျတ္ထော၊ ဝါကျတ္ထော
ဧတိသာတိ ဝါကျတ္ထာ(ဝါကျအနက်ရှိသော ဥပမာ)၊ ဝါကျတ္ထာစ+
သာ + ဥပမာစာတိ ဝါကျတ္ထောပမာ၊ ဤ ဝါကျတ္ထောပမာကိုပင်
(ဝါကျအနက်ဟူသောအရာရှိသောကြောင့်) “ဝါကျတ္ထဝိသယူပမာ”
ဟု ရှေ့ခေါင်းစဉ် ပြုတုန်းက နာမည်တပ်ခဲ့သည်။ ဣဝယုတ္တ၌ ဣဝကို
မှတ်၍ ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဣဝဖြင့် ဣဝါဒိဂိုဏ်း သဒ္ဒါ
အားလုံးကိုယူပါ။ [ဣဝယုတ္တသည် ဣဝသဒ္ဒါဖြင့် သိရသောကြောင့်
သဒ္ဒဂမ္မူပမာသဘောမျိုးတည်း၊ ဣဝိယုတ္တသည် ဣဝါဒိဂိုဏ်း သဒ္ဒါ
မပါဘဲ အနက်အားဖြင့်သာ သိရသောကြောင့် အတ္ထဂမ္မူပမာ
သဘောမျိုးတည်း။]

ဣဝ ယုတ္တဝါကျဏ္ဍောပမာ

၂၀၃။ ဇိနော သံဇ္ဈေသ တတ္တာနံ၊ မာဝိဘူတော ဇနာနယံ၊
ဃမ္မသန္တာပတတ္တာနံ၊ ဃမ္မကာလေမ္ပဒေါဝိယ။

၂၀၃။ အယံဇိနော-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်။ သံဇ္ဈေသတတ္တာနံ-
ကိလေသာဟူ၊ အပူမီးသည် လောင်အပ်ကုန်သော၊ ဇနာနံ- သတ္တ
တို့၏၊ ဝါ-သတ္တတို့အတွက်၊ မာဝိဘူတော-လောက၌ထင်ရှားစွာ
ဖြစ်ပေါ်လာတော်မူပါပေ၏။ (ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) ဃမ္မ
ကာလေ- နွေအခါ၌၊ ဃမ္မသန္တာပတတ္တာနံ- နွေအပူသည် နှိပ်စက်
အပ်ကုန်သော သတ္တတို့၏၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ အမ္ပဒေါဝိယ-ရေကို
ပေးတတ်၊ မိုဗ်းတိမ်မြတ်ကဲ့သို့ဘည်း။

x x x x x x x

၂၀၃။ ဇိနောတျာဒိ ။ ။ “ ဇိနော သံဇ္ဈေသတတ္တာနံ-မာဝိ
ဘူတော ဇနာနယံ ” ဝါကျသည် ဥပမေယျဝါကျ၊ ဤဥပမေယျဝါကျ
ကိုပင် “ ဝိသေသျှဝါကျ ” ဟု ဒီကာဆို၏။ “ ဃမ္မ၊ ပေ၊ ဝိယ ” ဟူသော
ဝါကျသည် ဥပမာနဝါကျ၊ ဤဥပမာန ဝါကျကိုပင် “ ဝိသေသန
ဝါကျ ” ဟု ဒီကာဆို၏။ ဤသို့ ၂ ဝါကျ ကွဲနေသော်လည်း ဝါကျ၏
အနက်အားဖြင့်ကား “ နွေအပူ နှိပ်စက်အပ်သူတို့အတွက် နွေအခါ၌
မိုဗ်းတိမ်နှင့်တူသော (ဝိသေသန) ဤဘုရားရှင်သည် ကိလေသာအပူ
နှိပ်စက်အပ်သူတို့ အတွက် ထင်ရှား ပွင့်ပေါ်လာရသည် ” ဟု တခု
ထည်းပင် မှတ်ရမည်။

ဒီကာ။ ။ ဣဟ ဥတ္တရဝါကျဏ္ဍော ဘေဒကတ္တာ (အထူးပြုတတ်
သည်၏ အဖြစ်၊ ကြောင့်) ဝိသေသနံ ဟောတိ၊ ပုဗ္ဗဝါကျဏ္ဍော ပန
ဘေဒျတ္တာ (အထူး ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဝိသေသျှော
ဟောတိ၊ ဝါကျဘေဒေ သတိပိ ဝါကျတ္ထတော ဧကောဝါတိဒဋ္ဌဗ္ဗော၊
ဧဝံ ဥတ္တရတြပိ=နောက်ဂါထာ၌လည်း နည်းတူ။

သံဇ္ဈေ၊ ပေ၊ ဃမ္မကာလေ ။ ။ သံဇ္ဈေသေန+တတ္တာ သံဇ္ဈေသ
တတ္တာ-ကိလေသာသည် + ပူလောင်အပ်သော သတ္တတို့၊ ဃရဇာတ်
(သေက-သွန်လောင်းခြင်းအနက်) ရမ္မ ပစ္စည်း၊ ဃရိယတေတိ ဃမ္မံ-
ရေဖြင့်သွန်လောင်းအပ်သော အပူ၊ ဃရိယတေ ဧတ္ထာတိ ဃမ္မံ-ရေဖြင့်
သွန်လောင်းအပ်ရာအခါ (နွေအခါ)၊ ဃမ္မောဝေ+သန္တာပေါ ဃမ္မ

ဣဝိယုတ္တ ဝါကျတ္ထောပမာ

၂၀၄။ မုနိန္ဒာနနမာဘာတိ၊ ဝိလာသေကမနောဟရံ၊
ဥဒ္ဓံ သမုဂ္ဂတဿာပိ၊ ကိံ တေ စန္ဒ ဝိဇ္ဇန္တနာ။

၂၀၄။ ဝိလာသေကမနောဟရံ - တင့်တယ် စမ္ပယ်ခြင်း
အားဖြင့် ပြိုင်ဘက်မပြု၊ စိတ်နှလုံးကို အဆောင်နိုင်ဆုံး ဖြစ်တော်မူ
သော၊ မုနိန္ဒာနနံ-ဘုရားမြတ်စွာ၊ ရွှေမျက်နှာတော်သည်၊ အာဘာ
x x x x x x x

သန္တာပေါ၊ ဃမ္ဗသန္တာပေန - လွန်စွာ ပူလောင်တတ်သော နွေအပူ
သည်+တတ္တာ- လောင်အပ်သူတို့တည်း၊ ဃမ္ဗသန္တာပတတ္တာ- တို့။

အဗ္ဗုဒေါဝိယ ။ ။ အဗ္ဗု- ရေကို၊ ဒဒါတိ- ပေးတတ်၏၊ ဣတိ
အဗ္ဗုဒေါ၊ ဤ နေခံဝါကျ၌ပါသော ဝိယသဒ္ဓါသည် ထို နေခံဝါကျ၌
ရှိသော “နွေ နေပူ နှိပ်စက်အပ်သူတို့၏” ဟူသောဂုဏ် (ဝိသေသန
သမ္ဗန်) တို့၏၎င်း၊ မိုဃ်းတိမ်ဟူသော ဂုဏ် (ဝိသေသျသမ္ဗန္ဓိ) တို့၏၎င်း၊
ရွှေဝါကျ အနက်များနှင့် (တူသောသဘော ဟူသော) ဥပမာကို
တိုက်ရိုက်ထွန်းပြ၏၊ ရွှေဝါကျ၏ “ ကိလေသာပူ နှိပ်စက်အပ်သူတို့၏ +
ဘုရားရှင် ” ဟူသော ဂုဏ် + ဂုဏ် (ဝိသေသန သမ္ဗန် + ဝိသေသျ သမ္ဗန္ဓိ)
တို့၏ တူသောသဘောကိုကား အညထာနုပပတ္တိ- “ တူခြင်းမှတစ်ပါး
မတူခြင်းဟူသော အခြားနည်း၏ မဖြစ်သင့်ခြင်း ” ဟူသော နည်းဖြင့်
သိရသည်။

ဋီကာ။ ။ ဥတ္တရဝါကျေ ဣဝ (ဝိယ) သဒ္ဓေါ တသ္မိံ ယေဝ (ထို
နေခံဝါကျ၌ပင်) ဂုဏဂုဏီပဒတ္တာနံ သဒိသတ္တံ ဒီပေတိ၊ ပုဗ္ဗဝါကျေ
ဂုဏဂုဏီနံ သဒိသတ္တံ ပန ဥတ္တရဝါကျတ္ထာသ ပုဗ္ဗဝါကျေန သမာနတ္တံ
ဝိနာ အညထာနုပပတ္တိယာ ဣယတိ။ [ဤဂါထာသည် “ အဗ္ဗုဒေါ
ဝိယ ” ဟု ဣဝါဒိဂိုဏ်းသဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်သောကြောင့်၎င်း၊ တဝါကျလုံး၏
အနက်လျှင် ဟောရာရှိသောကြောင့်၎င်း “ ဣဝယုတ္တ ဝါကျတ္ထဝိသယု
ပမာ ” ပုံစံဖြစ်သည်၊ ဓမ္မပဒလာ အောက်ပါဂါထာလည်း ဣဝယုတ္တ
ဝါကျတ္ထဝိသယုပမာပင်တည်း။]

ယထာ ဒဏ္ဍေန ဂေါပါလော၊ ဂါဝေါ ပါဇေတိ ဂေါစရံ၊
ဝေ ဇရာစ မစ္စုစ၊ အာယံ ပါဇေန္တိ ပါဏိနံ။

တိ-ထွန်းလင်းတော်ပတော်မူပါပေ၏။ စန္ဒ-အိုလမင်း၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်
ကောင်းကင်သို့၊ သမုဂ္ဂတဿာပိ-တက်သည်လည်းဖြစ်သော၊ တေ-
သင်လမင်း၏၊ ဝိဇ္ဇန္တနာ - ငါတကားဟု , ပလ္လားကြီးဝါးခြင်းသည်၊
ကိ-အဘယ် အကျိုးရှိအံ့နည်း။

x x x x x x x

၂၀၄။ မုနိန္ဒာနနံ၊ ပေ၊ မနောဟရံ။ ။ ဧကံ + (အပြိုင် မရှိသည်)
ဟုတ္တာ + မနောဟရံ ဧကမနောဟရံ၊ ဝိလာသေန + ဧကမနောဟရံ
ဝိလာသေက မနောဟရံ = တင့်တယ် စမ္ပါယ်ခြင်းအားဖြင့် ပြိုင်ဘက်မရှိ
အောင် မြင်ရသူတို့၏ စိတ်နှလုံးကို ဆွဲဆောင်နိုင်သော ဘုရားမြတ်စွာ
ရွှေမျက်နှာတော်သည် လွန်စွာတင့်တယ် သပ္ပာယ်တော်မူပါပေ၏။

ဥဒ္ဓံ၊ ပေ၊ ဝိဇ္ဇန္တနာ ။ ။ အိုလမင်း....အသင့်မှာ ကောင်းကင်သို့
တက်သွား၍ ငါတကား ဟု ကြားနေခြင်းသည် အကျိုးမရှိပါ။ [ဥဒ္ဓံ
စသောဝါကျသည် ဣဝါဒိဂိုဏ်း သဒ္ဒါမပါသော်လည်း “ကောင်းကင်
သို့ တက်သွား၍ မကြားပါနှင့် ” ဟူသော စကားကို ထောက်သဖြင့်
ဘုရားမျက်နှာနှင့် ပြိုင်နေကြောင်းကို ပြနိုင်၏။ ပြိုင်လျှင် ဥပမာသဘော
ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဣဝါဒိယုတ္တ ဝါကျထောပမာ ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက် ။ ။ ဝိဇ္ဇန္တနာကို “ အဟံကာရေန ပရိတ္တမနေန =
ငါတကားဟု ကြားလျက် လှည့်လည်ရစ်ဝဲခြင်းဖြင့် ” ဟု ဒီကာဖွင့်၏။
ထိုအဖွင့်ဖြင့် “ တေ ” ၌ သမ္ပဒါန်အနက်ယူ၍ အလမတ္ထသမ္ပဒါန်ယှဉ်ရာ
ဝယ် ကရိုဏ်းလိုသောကြောင့် ကရိုဏ်းအနက်ကို ဆိုလိုဟန် တူ၏။
သို့သော်— “ တေ-သင်၏ ” ဟု သမ္ပန်အနက်ယူ၍ “ ဝိဇ္ဇန္တနာ ” ၌ စပ်၊
ဝိဇ္ဇန္တနာလည်း ဝိပုဗ္ဗ ဇာတိဓာတ် ယုပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ဣတ္ထိလိန်
ပဌမန္တသာ၊ [ဥပမာန ဥပမေယျ ၂ ဝါကျ ကွဲသော်လည်း အနက်
အားဖြင့် ဝိသေသန-ဝိသေသျဖြစ်၍ တနက်ထည်းဖြစ်ပုံကို ရှေးနည်း
မှီ၍ သိပါ။] ဓမ္မပဒလာ အောက်ပါဂါထာလည်း ဣဝါဒိယုတ္တဝါကျ
ထောပမာ ဂါထာပင်တည်း။

ဇီရန္တိ ဝေ ရာဇရထာ သုစိတ္တာ၊ အထော သရီရမ္ပိ ဇရံ ဥပေတိ၊
သတဉ္စ ဓမ္မော န ဇရံ ဥပေတိ၊ သန္တော ဟဝေ သတ္ထိ ပဝေဒယန္တိ။

ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိ ဒေါသ

၂၀၅။ သမုဗ္ဗေဇေတိ ဝိမန္တံ၊ ဘိန္ဒုလိင်္ဂါဒိကံ တု ယံ၊
ဥပမာဒုသနာယာ-လ-မေတံ ကတ္ထစိ တံ ယထာ။

၂၀၅။ တု-ထိုမှတပါး၊ ဘိန္ဒုလိင်္ဂါဒိကံ-ပြားသော လိန်စသည် ရှိသော၊ ယံ-အကြင်အဖွဲ့အနွဲ့သည်၊ ဝိမန္တံ-ကဗျာတတ်သိ၊ ပညာရှိ ကို၊ သမုဗ္ဗေဇေတိ-ထိတ်စေတတ်၏၊ ဧတံ-ဤဘိန္ဒုလိင်္ဂါအစရှိသော အဖွဲ့အနွဲ့သည်၊ ကတ္ထစိ - အချို့သော အရာ၌၊ ဥပမာဒုသနာယာ- ဥပမာအလင်္ကာကို ဖျက်ဆီးခြင်းငှါ၊ အလံ-စွမ်းနိုင်၏၊ တံ-ထိုဘိန္ဒု လိင်္ဂါ အစရှိသော အဖွဲ့အနွဲ့သည်၊ ယထာ-အဘယ်နည်း။

x x x ~ x x x +

၂၀၅။ သမုဗ္ဗေဇေတိတျာဒိ။ ။ ဒေါသာဝဗောဓ အခန်း၏ အဆုံး၌ “ ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရဏန္တေတံ ၊ ပေ ၊ ရူပမာဝိ ဘဝိဿတိ ” ဟု ပဋိညာဉ် ပြုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ဥပမာအလင်္ကာကို ဖျက်ဆီးတတ် သော ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိ (ဒုဋ္ဌာလင်္ကာရ) ဒေါသကို ပြလိုသောကြောင့် “သမုဗ္ဗေဇေတိ” စသော ဂါထာကိုမိန့်သည်။ “ဥပမာနနှင့် ဥပမေယျ တို့ လိန်ချင်း မတူ ဝှစ်ချင်း မတူစသော အဖွဲ့များသည် ကဗျာပညာရှိ စိတ်ကို ထိတ်ကနဲဖြစ်သွားစေနိုင်လောက်အောင် ဥပမာအလင်္ကာကို ဖျက်တတ်၍ ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိဒေါသရောသသည်” ဟုလို။ [သံ+ဥဗ္ဗေဇေတိ၊ ဥပုဗ္ဗ ဝိဇောတ်သည် ဘယကမ္ပန (ကြောင့်ရွံ့-တုန်လှုပ်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ ဥဗ္ဗိဂ္ဂ-ထိတ်လန့်ခြင်း၊ တုန်သွားခြင်း၊ “ အို ဥပမာနနှင့် ဥပမေယျကို လိန်မတူအောင် ဖွဲ့ရသလား ” စသည်ဖြင့် ထိတ်ကနဲ ဖြစ်သွားစေသည်၊ အံ့အားသင့်သွားစေသည်-ဟုလို။]

ဘိန္ဒုလိင်္ဂါဒိကံ ကတ္ထစိ။ ။ ဘိန္ဒုလိင်္ဂါ+အာဒိ ယဿ (ဝိဇောတိ ဝစနာဒိနော) တိ ဘိန္ဒုလိင်္ဂါဒိကံ (ဗန္ဓနံ)၊ မတူ ကွဲပြားသောလိန် စသည်ရှိသော အဖွဲ့၊ အာဒိဖြင့် နောက်၌လာမည့် ဝှစ်မတူသောအဖွဲ့၊ ဥပမာန၏ ဟိန-အဓိကဖြစ်နေသော ဟိနူပမအဖွဲ့၊ အဓိကောပမအဖွဲ့ စသည်ကိုယူ၊ “ ဣတ္ထိဝါယံ ဇနော ယာတိ ” စသော အဖွဲ့များ၌ကား လိန်ကွဲပြားမှုစသည် ရှိသော်လည်း ဥပမာအလင်္ကာကို မဖျက်သော ကြောင့် “ ကတ္ထစိ- ဣတ္ထိဝါယံ စသည်မှ တပါးသောအချို့အရာ၌ ” ဟု ဆိုသည်။

ဘိန္ဒုလိင်္ဂ, ဝိဇာတိဝစန, ဟိန

၂၀၆။ ဟံသီဝါယံ သသီ ဘိန္ဒု-လင်္ဂါ-ကာသံ သရာနိဝါ
ဝိဇာတိဝစနာ ဟိနာ, သာဝ ဘတ္တော ဘဇော-မိပေ။

၂၀၆။ ဟံသီဝါယံ၊ ပေ၊ မိပေ-ဟံသီ၊ ပေ၊ မိပေဟူသည်တည်း။
[အယံသသီ - ဤလမင်းသည်၊ ဟံသီဝ - ဟင်္သာမ ကဲ့သို့တည်း၊
(ဣတိ-ဤဥပမာသည်) ဘိန္ဒုလင်္ဂါ - ဘိန္ဒုလိင်္ဂါပမာ မည်၏၊ ဝါ-
ကွဲပြားသောလိန်ရှိသော ဥပမာမည်၏၊ အာကာသံ - ကောင်းကင်
သည်၊ သရာနိဝ - ရေအိုင်တို့ကဲ့သို့တည်း၊ (ဣတိ- ဤဥပမာသည်)၊
ဝိဇာတိဝစနာ - ဝိဇာတိဝစနောပမာမည်၏၊ ဝါ - ဝှစ်မတူသော
ဥပမာမည်၏၊ ဘဇော - အစား ယောက်ျားသည်၊ အမိပေ-အရှင်
သခင်၌၊ သာဝ- ခွေးကဲ့သို့၊ ဘတ္တော - စား၏၊ (ဣတိ- ဤဥပမာ
သည်)၊ ဟိနာ-ဟိနောပမာမည်၏၊ ဝါ-ဥပမေယျအောက် ယုတ်ညံ့
သော ဥပမာမည်၏။]

x x x x x x x

၂၀၆။ ဟံသီဝါယံ သသီ။ ။ ဟံသီသည် ဣတ္ထိလိန်ရှိသော
ပုဒ်တည်း။ “သသော (ယုန်ရှပ်) ယသ္မိ အတ္ထိတိ သသီ” ကား ပုလ္လိန်
ရှိသော ပုဒ်တည်း။ ဣတ္ထိလိန် ဟင်္သာမသည် ဥပမာနာ၊ ပုလ္လိန်လသည်
ဥပမေယျ၊ ဤသို့ ဥပမာနနှင့် ဥပမေယျတို့ လိန်ချင်းမတူသောကြောင့်
“ဘိန္ဒုလိင်္ဂါပမ” ဖြစ်၍ ဒုဋ္ဌာလင်္ကတိဒေါသရောက်သည်။ [“ဟံသော
ဝါယံ သသီ ” ဟု ပုလ္လိန်ချင်းတူအောင် စီကုံးမှ အပြစ်ကင်းသည်။]
ကာဗျဒဿ၌ “ဟံသီဝ ဓဝလော စန္ဒော = လသည် ဟင်္သာမကလေး
ကဲ့သို့ ဖြူဖွေး၏” ဟု ဆို၏။

အာကာသံ သရာနိဝ ။ ။ အာကာသံသည် ကေဂုဏ်၊ သရာနိ
ကား ဗဟုဂုဏ်တည်း။ နပုံလိန့်ချင်းကား တူ၏၊ သို့သော် ဝှစ်ချင်းမတူ
သောကြောင့် ဝိဇာတိဝစနောပမ အဖွဲ့ဖြစ်၍ ဒုဋ္ဌာလင်္ကတိဒေါသ
ရောက်သည်။ ဝိသဒိသာ+ဇာတိ ယဿာတိ ဝိဇာတိ-မတူသောဇာတ်
ရှိသော(ဝါ-ဇာတ်မတူသော)ဝှစ်၊ ဝိဇာတိ+ဝစနံ ယဿာတိ ဝိဇာတိ
ဝစနံ(ဗန္ဓနံ) [ဥပမာနနှင့် ဥပမေယျတို့ ကေဂုဏ်ချင်း - ဗဟုဂုဏ်ချင်း
တူအောင်ဖွဲ့မှ အပြစ်လွတ်သည်။] ကာဗျဒဿ၌ “သရသီဝါမလံ နဘံ-
ကောင်းကင်သည် ပဒုမ္မာကြာတို့ကဲ့သို့ ညစ်ကြေးကင်း၏” ဟုဆိုသည်။

အဓိက, အဖုဋ္ဌတ္တ

၂၀၇။ ခဇ္ဇောတော ဘာဏုမာလိဝ, ဝိဘာတိ. တျ. မိကောပမာ၊
အဖုဋ္ဌတ္တာ ဗလမ္ဗောမိ, သာဂရောဝိယ သံခုဘိ။

၂၀၇။ ခဇ္ဇောတော - ပိုးစုန်းကြူးသည်။ ဘာဏုမာလိဝ -
နေမင်းကဲ့သို့၊ ဝိဘာတိ - ထွန်းလင်းတောက်ပ၏။ ဣတိ - ဤ ဥပမာ
သည်။ အဓိကောပမာ - အဓိကောပမာမည်၏။ ဝါ - ဥပမေယျထက်
လွန်ကဲသော ဥပမာမည်၏။ ဗလမ္ဗောမိ - စစ်တပ် သမုဒြာသည်။
သာဂရောဝိယ - သမုဒြာကဲ့သို့၊ သံခုဘိ - လှုပ်လှုပ်ရှားရှား၊ ချော့ချား
ပြီ။ (ဣတိ - ဤ ဥပမာသည်။) အဖုဋ္ဌတ္တာ - အဖုဋ္ဌတ္တောပမာ မည်၏။
ဝါ - မတွေ့ထိအပ်သော အနက်ရှိသော ဥပမာမည်၏။

x x x x x x x

သာဝ ဘတ္တော ဘဇောမိပေ။ ။ အဓိကံ - အလွန်အကဲ + ပါတိ -
စောင့်ရှောက်တတ်၏။ ဣတိ အဓိပေါ (အရှင်သခင်)။ အစေအပါး
အစား ယောက်ျားသည် အရှင်သခင် အပေါ်၌ အမြီး တနန့်နန့်
နေသော ခွေးကဲ့သို့ စား၏။ ဤ အဖွဲ့သည် လူတယောက်ဖြစ်သော
အစားကို ယုတ်ညံ့သော ခွေးနှင့် နှိုင်းသောကြောင့် ရိုင်းစိုင်းသော
“ ဟိနူပမာ ” ဖြစ်၍ ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိဒေါသရောက်သည်။ တကယ့်ကိုယ်
နှိမ့်ချ၍ ပြောဆို ဆုမွဲသော အရာ ဖြစ်လျှင် ခွေးနှင့် နှိုင်းသော်လည်း
မရိုင်းပါ။ “ ခွေးကဲ့သို့ အအိပ်အခန နည်းရမည် ” စသည်ဖြင့် နည်းယူ
ဘို့ရန် ပြောရာ၌လည်း အပြစ်မရှိပါ။

၂၀၇။ ခဇ္ဇောတော၊ ပေမိကောပမာ။ ။ “ ပိုးစုန်းကြူးသည်
နေမင်းကဲ့သို့ တောက်ပ၏ ” ဟူရာ၌ “ နေမင်း ” ဟူသော ဥပမာသည်
“ ပိုးစုန်းကြူး ” ဟူသော ဥပမေယျထက် လွန်ကဲ၏။ ထို့ကြောင့် “ အဓိ
ကာစ + သာ + ဥပမာစာတိ ” နှင့် အညီ “ အဓိကောပမ ” ဖြစ်၍ ဒုဋ္ဌာ
လင်္ကာတိဒေါသ ရောက်၏။ [အဓိကောပမာနှင့် သဘောသွား တူ၏။
“ နေမင်းကဲ့သို့ တောက်ပသော + ပိုးစုန်းကြူး ” ဟု ဝိသေသနပြုလျှင်
အဓိကောပမာပင်တည်း။ ထိုသို့ ဝိသေသန မပြုဘဲ ဥပမာ အဖြစ်ဖြင့်
ဆိုသောကြောင့် အဓိကောပမာဖြစ်ရသည်။]

အပေက္ခိနီ၊ ခဏ္ဍိတာ

၂၀၀။ စန္ဒေ ကဋ္ဌကော်ာ ဘိင်္ဂေါဝေ-တျုပမာပေက္ခိနီ အယံ၊
ခဏ္ဍိတာ ကေရဝါကာရော၊ သကဋ္ဌကော်ာ နိသာကရော။

၂၀၀။ စန္ဒေ - လမင်း၌၊ ကဋ္ဌကော်ာ - ယုန်ရေး တံဆိပ်သည်၊
ဘိင်္ဂေါဝ-ပိတုန်းနှင့် တူ၏။ ဣတိ အယံ-ဤသည်ကား၊ ဥပမာပေက္ခိ
နီ - လ၏ ဥပမာနကို ငဲ့ခြင်းရှိသော ဥပမာမည်၏။ သကဋ္ဌကော်ာ-

x x x x x x x

အဖုဋ္ဌတ္တာ၊ ပေ၊ သံခုဘိ။ ။ ဗလဗ္ဗောမိ(ဗလ+အဗ္ဗောမိ)သံခုဘိ-
စစ်သည် ဗိုလ်ပါဟူသော သမုဒြာသည် လှုပ်ရှား၏။ ဤ၌ ဗလဗ္ဗောမိ
ဟူသော စကား ဖြင့်ပင်“လှုပ်လှုပ်ရွရွနှင့် ညှာသံပေး၍တက်လာသော
စစ်တပ်ကြီးသည် + လှိုင်းတံခိုး ဝဲဩဃတို့ဖြင့် လှုပ်ရှား မြည်ဟီးနေ
သော သမုဒြာကြီးနှင့်တူ၏”ဟု စစ်တပ်၏ သမုဒြာနှင့်တူကြောင်းမှာ
ထင်ရှားပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်“သာဂရောဝိယ”သည်(မိမိအတွက်)
ထိအပ် သိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် သီးခြားမရှိတော့သဖြင့် အဖု
ဋ္ဌတ္တာပမာဖြစ်၍ ဒုဋ္ဌာလင်္ကတိဒေါသရောက်၏။

ဋီကာ ။ ။ သေနာယ မဟတ္တံ - စစ်တပ်၏ ကြီးကျယ်သည်၏
အဖြစ် (ကြီးကျယ်ပုံ) ကို၊ ဗလဗ္ဗောမိတိ တိရောဘူတဥပမာယဝေ-
“ဗလဗ္ဗောမိ”ဟူသော ရူပကအလင်္ကာဖြင့်ပင်၊ အဝဂတံ-သိအပ်ပြီး
ဖြစ်၏။ တသ္မာ ပုန သာဂရောဝိယာတိ ဥပမာယ-၏။ ဖုသိတဗ္ဗတ္ထဿ +
အဘာဝါ အဖုဋ္ဌတ္တာပမာနာမ ဟောတိ။ [ရူပကအလင်္ကာကို
ဥပမာအတွင်း၎င်း၎င်းနသောကြောင့်“တိရောဘူတဥပမာ”ဟုဆိုသည်။]

၂၀၀။ စန္ဒေ၊ ပေ၊ အယံ။ ။ “လ၌ ယုန်တံဆိပ်သည် ပိတုန်းနှင့်
တူ၏” ဟူရာ၌ ယုန်တံဆိပ်သည် ဥပမေယျ၊ ပိတုန်းသည် ဥပမာန၊
လအတွက်“ဥပမာန”တခုလိုနေ၏။ ထို ဥပမာနကား“ပဒုမ္မာကြာ”
သို့မဟုတ် “ခြံနွယ်စသည်”တည်း။ “လ၌ ယုန်တံဆိပ်သည် ပဒုမ္မာ
ကြာ၌ ပိတုန်းနှင့် တူ၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် အပြည့် အစုံ မဆိုဘဲ
လအတွက် ဥပမာတခုကို ရှင်းနေသောကြောင့် “ဥပမာပေက္ခိနီ”
အမည်ရသော ဒုဋ္ဌာလင်္ကတိဒေါသ ရောက်သည် - ဟူလို။ [ဥပမံ +
အပေက္ခတိတိ ဥပမာပေက္ခိနီ(ဥပမာ)။]

ယုန်ရေးတံဆိပ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ နိသာကရော - လမင်းသည်၊
ကေရဝါကာရော - ကုမုဒြာ ကြာဖြူပန်း အခြင်း အရာ ရှိ၏၊ ဝါ-
ကုမုဒြာကြာဖြူပန်းနှင့် တူ၏၊ (အယံ- ဤ ဥပမာသည်၊) ခဏ္ဍိတာ-
ခဏ္ဍိတောပမာမည်၏၊ ဝါ- တပိုင်းပြတ်သော ဥပမာမည်၏။

x x x x x x x

ခဏ္ဍိတာ၊ ပေ၊ နိသာကရော။ ။ “ယုန်တံဆိပ်နှင့် တကွဖြစ်သော
လမင်းသည် ကုမုဒြာ ကြာဖြူပန်းနှင့် တူ၏” ဟူရာ၌ ကုမုဒြာကြာသည်
ဥပမာနာ၊ လသည် ဥပမေယျတည်း၊ လအတွင်းက ယုန်တံဆိပ်၏ ဥပမာ
မပါ။ “ သဘိင်္ဂါ ကေရဝါကာရော-အတွင်း၌ ပိတုန်းကလေး ရှိနေ
သော ကုမုဒြာကြာနှင့် တူ၏” ဟု ဆိုမှ ဥပမာဘက်၌ ပြည့်စုံ၏။ ထိုသို့
ပြည့်စုံအောင် မပြတ် “သဘိင်္ဂ” ဟူသော ပိသေသန ဥပမာ တပိုင်း
ပြတ်သောကြောင့် “ ခဏ္ဍိတောပမာ ” မည်ရကား ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိ
ဒေါသရောက်သည် - ဟူလို၊ [စန္ဒဂတံ ကဏ္ဍိတ္တံ ပကာသေတံ (လ၌
တည်သော မည်းနက်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော အဆင်းကို ထင်ရှား
ပြခြင်းငှါ) သဘိင်္ဂါ ကေရဝါကာရောတိ ဝတ္ထဗ္ဗေ သိင်္ဂါပမာ
ဘာဝဿ ခဏ္ဍိတတ္ထာ (ပိတုန်း ဥပမာ အဖြစ်ကို ဖြတ်ထားအပ်သည်
အဖြစ်ကြောင့်) ခဏ္ဍိတောပမာနာမ ဟောတိ။]

၀၀နတ္ထ။ ။ ခဏ္ဍံ + ဣတာ ဂတာ ခဏ္ဍိတာ၊ ကေ - ရေ၌ + ရောတိ -
ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ကေရဝေါ၊ ကေသဒ္ဓူပပဒ + ရုဓာတ်၊ ကေရဝဿ + အာကာ
ရော ယဿာတိ ကေရဝါကာရော - ကုမုဒြာကြာ၏ အခြင်းအရာရှိ၏၊ (သဒ္ဓ
တ္ထ)၊ ကုမုဒြာကြာနှင့် တူ၏၊ (အဓိပ္ပာယ်တ္ထ)၊ သဟ + ကလင်္ကေန (အမှတ်
တံဆိပ်နှင့်) ယော ဝတ္ထတိတိ သကလင်္ကော၊ နိသံ - ညဉ့်ကို + ကရောတိတိ
နိသာကရော (လ) ။

ဥပမာ ၂ မျိုး အထူး ။ ။ တည်ရာအာဓာရဖြစ်သော ဥပမာကို ငဲ့ခြင်း
ရှိသော ဥပမာသည် “ ဥပမာပေက္ခိနီ ” မည်၏။ ပိသေသနဥပမာ တပိုင်းပြတ်
နေသော ဥပမာသည် “ ခဏ္ဍိတောပမာ ” မည်၏။

[ဆောင်] တည်ရာဓာရ၊ ပမာနကို၊ ငဲ့ရသောခါ၊ ပမာပေက္ခိ၊ မှတ်သား
ဘိလော၊ ပိသေသနာ၊ ဥပမာတပိုင်း၊ ဖြတ်၍ နှိုင်းက၊ မဆိုင်း
မှတ်ဘိ၊ ခဏ္ဍိတောပမာ၊ အမည်သာ သည်၊ ၂ ဖြာ အထူး
မှတ်ဘို့တည်း။

နိဂုံးနှင့် နိဒါန်း

၂၀၉။ ဣစ္ဆေဝမာဒိရူပေသု၊ ဘဝန္တိ ဝိဂတာဒရာ၊
ကရောန္တိစာဒရံ ဝီရာ၊ ပယောဂေ ကွစိဒေဝ တု။

၂၀၉။ ဣစ္ဆေဝမာဒိရူပေသု - ဤသို့ အစရှိသော သဘောရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဝီရာ-ကဗျာတတ်သိ၊ ပညာရှိတို့သည်၊ ဝိဂတာဒရာ-ကင်းသော လေးစားခြင်း ရှိကုန်သည်။ ဘဝန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏။ ကွစိဒေဝ တု ပယောဂေ - အချို့သော ပြယုဂ်၌ကား၊ အာဒရံ-လေးစားခြင်းကို၊ ကရောန္တိစ-ပြုကြကုန်သည်လည်း ရှိသေး၏။

ဘိန္နလိင်္ဂ၊ ဝိဇာတိဝေဒန

၂၁၀။ ဣတ္ထိဝါယံ ဇနော ယာတိ၊ ဝဒတျေသာ ပုမာဝိယ၊
ပိယော ပါဏာဣဝါယံ မေ၊ ဝိဇ္ဇာ ဓနမိဝဇ္ဇိတာ။

၂၁၀။ အယံဇနော-ဤယောက်ျားသည်၊ ဣတ္ထိဝ-မိန်းမကဲ့သို့၊ ယာတိ-သွား၏။ (တနည်း) ဣတ္ထိဝ ယာတိ - မိန်းမသွား၊ သွား၏။ သော-ဤမိန်းမသည်၊ ပုမာဝိယ-ယောက်ျားကဲ့သို့၊ ဝဒတိ-ပြော၏။ (တနည်း) ပုမာဝိယ ဝဒတိ-ယောက်ျားပြော၊ ပြော၏။ အယံ-ဤ

x x x x x x x

၂၀၉။ ဣစ္ဆေဝ၊ ပေ၊ ဒရာ။ ။ ဤ ၂ ပါဒဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ဒုဋ္ဌာလင်္ကတိဒေါသရောက်သော ဥပမာပြယုဂ်တို့ကို နိဂုံးအုပ်သည်။ ဤသို့သဘောရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ ကဗျာတတ်သိ ပညာရှိများ မလေးစားကြကုန်၊ “ထိုဥပမာမျိုးမဖြစ်အောင် ရှောင်ကြဉ်ကြသည်” ဟုလို။ [ဝိဂတော+အာဒရာ ယေသံတိ ဝိဂတာဒရာ။]

ကရောန္တိ၊ ပေ၊ ကွစိဒေဝတု။ ။ ဤ ၂ ပါဒဖြင့် နောက်၌လာမည့် ဥပမာပုံစံများအတွက် အချိန်ဒါန်းကိုပြသည်။ ထိုပညာရှိတို့သည်ပင် အချို့သော ဘိန္နလိင်္ဂသည်ဖြစ်သော ဥပမာအလင်္ကာတို့၌ လေးစားမှုကို ပြုကြသေး၏။ “ဘိန္နလိင်္ဂသည် ဖြစ်သော်လည်း အပြစ်ဒေါသ ဟု မယူဆဘဲ ဖွဲ့နွဲ့စီကုံးကြသေး၏” ဟုလို။ [ကရောန္တိစ၌ စသဒ္ဒါသည် သမုစ္စယတ္ထ ဇောတကတည်း၊ ရှေ့ဝါကျ၏အနက်ကို ဆည်းသည်။ “လေးစားမှုကို မပြုတာလည်း ရှိ၏။ တချို့ နေရာ၌ပြုတာလည်း ရှိသေး၏” ဟုလို၊ တု သဒ္ဒါကား ပက္ခန္ဓရဇောတကတည်း။]

ယောက်ျားကို၊ မေ- ငါသည်၊ ပါဏာဇုဝ- အသက်တို့ကဲ့သို့၊ ဝါ- အသက်တမျှ၊ ပိယော- ချစ်အပ်၏၊ မေ- ငါသည်၊ အဇ္ဈိတာ - မရ မနေ ရှာဘွေ စုဆောင်းအပ်ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ - အတတ်ပညာတို့ သည်၊ ဓနမိဝ- ဥစ္စာကဲ့သို့၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။

x x x x x x x

၂၁၀။ ဣတ္ထိဝါယံ၊ ပေ၊ ပုမာဝိယ။ ။ ဤ ၂ ပါဒဖြင့် ပညာရှိတို့ စီကုံးအပ်လေ့ရှိသော ဘိန္ဒုလိင်္ဂါပမာ ပုံစံ ၂ ခုကို ပြန်၊ အသံဇနော ဣတ္ထိဝ ယာတိ = ဤ ယောက်ျားသည် မိန်းမကဲ့သို့ (ကန္ဓကယနှင့်) သွား၏။ ဤပြုယုဂ်၌ ဥပမာနသည်မိန်းမ၊ ဥပမေယျသည်ယောက်ျား တည်း။ ထို့ကြောင့် လိန်မတူသော ဥပမာဖြစ်၏။ သော ပုမာဝိယ ဝဒတိ - ဤမိန်းမသည် ယောက်ျားကဲ့သို့ (ကြမ်းကြမ်း တန်းတန်း) စကားပြော၏။ ဤပြုယုဂ်၌ ဥပမာနသည် ယောက်ျား၊ ဥပမေယျသည် မိန်းမတည်း။ ဤသို့ ဘိန္ဒုလိင်္ဂါပမာဖြစ်ကြသော်လည်း ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိ ဒေါသ မရောသဖြင့် ပညာရှိတို့ သုံးစွဲကြ ၊ ဖွဲ့နွဲ့ စီကုံးလေ့ရှိကြသည်။ [ပုရိသမ္ပိ ဟိ အဝိသဒံ (မသန့်မရှင်း သွားလာ နေထိုင် စားသောက် နေသည်ကို) ဒိသ္မာ မာတုဂါမောဝိယ (အယံပုရိသော) ဝစ္ဆတိ၊ ပေ၊ ဘုဇ္ဇတိတိ ပဒန္တံ - အဋ္ဌသာလိနီ၊ ရူပကဏ္ဍ။]

ပိယော၊ ပေ၊ မိဝဇ္ဇိတာ။ ။ ဤ ၂ ပါဒဖြင့် ပိဇာတိဝစနော ပမာ ပုံစံ ၂ ခုကိုပြန်၊ အယံ (ပုရိသော) မေ ပါဏာဝိယ ပိယော = ဤ ယောက်ျားကို ငါသည် အသက်တို့ကဲ့သို့ (အသက်တမျှ) ချစ်အပ်၏။ ဤပြုယုဂ်၌ ဥပမာနဖြစ်သော “ ပါဏာ ” သည် ဗဟုဝစ်၊ ဥပမေယျ ဖြစ်သော “ အယံ ” သည်ကေဝစ်၊ [“ ပါဏပုဒ်သည် (အသက်တခု ထည်းကို ဟော၍မဖြစ်၊) အဆက်ဆက် ဖြစ်ပျက်နေသော အသက် အများကိုသာ ဟောသောကြောင့် နိစ္စဗဟုဝစ်ရှိ၏ ” ဟု ကာယုဒဿ ဝိကာ ဆို၏။]

ဝိဇ္ဇာ ဓနမိဝဇ္ဇိတာ။ ။ စုဆောင်းအပ်ကုန်သော အတတ်ပညာ တို့သည် ဥစ္စာဇနနှင့် တူ၏။ ဤပြုယုဂ်၌ ဥစ္စာသည် ဥပမာန၊ အတတ် ပညာတို့သည် ဥပမေယျ၊ ဤသို့ဝစ်မတူကြသော်လည်း ဤပြုယုဂ်မျိုးကို ပညာရှိတို့ စီကုံး သုံးစွဲလေ့ရှိကြသည်။ [“ အရိဇိတာ ” ဟူသော ကာယုဒဿကို ပါဠိပြန်ထားသောကြောင့် “ အဇ္ဈိတာ ” ဟု ပါဠိမှန်

ဟိန, အဓိက

၂၁၁။ ဘဝံဝိယ မဟီပါလ, ဒေဝရာဇာ ဝိရာဇတေ၊
အလမံသုမတော ကစ္ဆံ , တေဇသာ ရောဟိတံ အယံ။

၂၁၁။ မဟီပါလ - မြေကိုစောင့်တတ် , အို မင်းမြတ်၊ ဒေဝ
ရာဇာ-နတ်တို့သေဌ်နင်း , သကြားမင်းသည်၊ ဘဝံဝိယ-အရှင်မင်း
ကဲ့သို့၊ ဝိရာဇတေ - တင့်တယ်စမ္ပါယ်တော် မူပေ၏၊ အယံ- ဤမင်း
သည်၊ အံသုမတော-နေမင်း၏၊ ကစ္ဆံ - တန်ခိုးအစဉ်ကို၊ တေဇသာ-
မိမိတန်ခိုးဖြင့်၊ အာရောဟိတံ - တက်ရောခြင်းငှါ၊ ဝါ-အတူပြုခြင်း
ငှါ၊ အလံ-စွမ်းနိုင်၏။

x x x x x x x

ရှိစေ၊ အဇ္ဇမာတ်သည် ရခြင်း (ရအောင် ဆည်းပူးခြင်း) ကို ဟော၏၊
“အဇ္ဇိတာ သဒ္ဓိတာ ဝိဇ္ဇာ (ဗျာကရဏ နိယဏ္ဍု အာဒယော) ဓနမိဝ
ဟောန္တိ” — ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဥပမာနနှင့် ဥပမေယျတို့သည် များသောအားဖြင့်
လိန်ချင်း ဝုတ်ချင်း တူရမည် ဖြစ်သော်လည်း ဤဂါထာကို ထောက်၍
လိန်ဝုတ် မတူသော အချို့အရာလည်း ရှိနိုင်သေး၏ - ဟုမှတ်၊ ဤသို့
လိန် ဝုတ် မတူသော်လည်း တာဝါကျထည်းဖြစ်လျှင် စပ်ပုဒ်ကြိယာမှာ
တူရမည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဘတ်ချင်းကား ကေန် တူရမည်၊
ဝါကျကွဲရာ၌ကား စပ်ပုဒ်လိုက်၍ ဝိဘတ်မတူဘဲလည်း ရှိကောင်း၏၊
ဥပမာ- “ ကောဟံ ဘန္တေ ဟတ္ထံ အဘိနိမ္မိနိဿာမိ၊ သေယျထာဝိ
ပထဝီ ” တည်း၊ ပါရာဇိက, ဝေရဉ္စကဏ္ဍ ပါဠိတော်။ [ဤ၌ ဝါကျ
ကွဲသောကြောင့် ဟတ္ထံ (ဒုတိယာ) ပထဝီ (ပဌမာ) ဝိဘတ်ချင်း မတူ။]

[နိယာမ်] စပ်ပုဒ်တူမျှ, တဝါကျ၌, ဥပမာန, ဥပမေယျတို့, ပဒ ၂ ပါး,
လိန်ဝုတ်ပြားလည်း, ဝိဘတ်ကားမူ, တူမြဲဟူ၏။

၂၁၁။ ဘဝံဝိယ၊ပေ၊ ဝိရာဇတေ။ ။ ဤပြုယုဂ်၌ လူမင်းသည်
ဥပမာန , သကြားမင်းသည် ဥပမေယျဖြစ်၍ ဥပမာန လူမင်းသည်
အောက်ကျသဖြင့် ဟိနပမာ ဖြစ်၏၊ “ အလံ ၊ပေ၊ ရောဟိတံ အယံ”
ဤ၌(ပူ) မင်းသည် မိမိတန်ခိုးဖြင့် နေမင်း၏သွားလမ်း(ကောင်းကင်
ကို) တက်ရောက် စွမ်းနိုင်၏၊ ဤ ပြုယုဂ်၌ နေမင်းသည် ဥပမာန ,

ရူပကအလင်္ကာ

၂၁၂။ ဥပမာနောပမေယျာနံ၊ အဘောဒဿ နိရူပနာ၊
ဥပမာဝ တိရောဘူတ-ဘောဝါ ရူပကမုစ္စတေ။

၂၁၂။ ဥပမာနောပမေယျာနံ- ဥပမာန ဥပမေယျ ၂ ခုတို့၏၊
အဘောဒဿ - မကွဲမပြား တသားထည်း၏ အဖြစ်ကို၊ နိရူပနာ -
ထင်စွာပြုတတ်သော၊ ဝါ - ထင်စွာပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊

x x x x x x x

လူမင်းသည် ဥပမေယျဖြစ်၍ ဥပမာနက လွန်တက်နေသောကြောင့်
အဓိကောပမာ ဖြစ်၏။ သို့သော် ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိဒေါသ မရောက်သဖြင့်
ဤဥပမာမျိုးကို ပညာရှိများ သုံးစွဲလေ့ရှိကြသည်။ [“ကန္တံ အာရော
ဟိတံ”သည် ဥပမာဇောတကခဏ်း၌ပါခဲ့သော “ကန္တံ ဝိဂါဟတေ”
နှင့် သဘောတူ၏။ ထို့ကြောင့် “ကန္တံ အာရောဟိတံ” ကို ဥပမာ
ဇောတက- ဟု မှတ်၊ ကန္တံကို “ပဒဝိ” ဟုပင် (၁၉၄) ဂါထာ
အတိုင်း ဇီကာသစ် ဖွင့်၏။ ကာဗျဒဿ ဇီကာ၌ကား “ သာဒိသျှ-
တူသည်၏အဖြစ်ကို ” ဟု ဖွင့်သည်။]

ဤဒိသံ ဝဇ္ဈတေ သဒ္ဓိ၊ ကာရဏံ တတြ စိန္နုတံ၊
ဂုဏဒေါသ ဝိစာရာယ , သယမေဝ မနိသိဘိ။

ဤဒိသံ-ဤသို့ ဟံသီဝါယံ သသီစသော အဖွဲ့ကို၊ သဒ္ဓိ - ပညာရှိ
တို့သည်၊ ဝဇ္ဈတေ-ရှောင်အပ်၏။ တတြ-ထိုသို့ရှောင်ရာ၌၊ ဂုဏဒေါသ
ဝိစာရာယ- ဂုဏ်နှင့်အပြစ် စိစစ်ခြင်းငှါ၊ မနိသိဘိ - ပညာရှိတို့သည်၊
သယမေဝ- ကိုယ်တိုင်သာ၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ စိန္နုတံ - ကြံစီ
အပ်လော၊ ဝါ- ကြံစီပါလေ။ [“မည်ကဲ့သို့သော ဥပမာမျိုးကို ပညာ
ရှိတို့ ရှောင်ကြဉ်အပ်၏။ မည်ကဲ့သို့သော ဥပမာမျိုးကိုကား ပညာရှိတို့
သုံးစွဲအပ်၏” ဟု အတိကျ မသတ်မှတ်ကြချေ။ ထို့ကြောင့် မိမိပင်ကိုယ်
ဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည် သုံးစွဲကြပါလေ” ဟုလို၊...ကာဗျဒဿ။]

၂၁၂။ ဥပမာနော၊ ပေ၊ မုစ္စတေ။ ။ ဤဂါထာသည် ရူပက၏
သဘောကို ပြသောဂါထာတည်း။ လိုရင်းကား— “ဥပမာဝ ရူပကံ
ဥစ္စတေ” တည်း။ “ ပြခဲ့သော ဥပမာအလင်္ကာကိုပင် (တမျိုးနာမည်
တပ်၍) ရူပက-ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည်” ဟုလို၊ “ရှေ့၌ပြခဲ့သော ဥပမာ

တိရောဘူတဘေဒါ - ကွယ်ပျောက်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော ဥပမာန ဥပမေယျ ကွဲပြားခြင်းရှိသော၊ ၀၁-ဥပမာန ဥပမေယျ ကွဲပြားခြင်းမှ ကွယ်ပျောက်သော၊ ဥပမာ၀- ဥပမာကိုပင်၊ ရူပကံ - ရူပကဟူ၍၊ ဥစ္စတေ - ဆိုအပ်၏။

x x x x x x x

အတိုင်းဘဲလား” ဟုမေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တိရောဘူတဘေဒါ” ဟုမိန့်၊ ပြုအပ်ပြီးသော ဥပမာအလင်္ကာကဲ့သို့ ဥပမာန+ဥပမေယျဟု ကွဲပြားမှုမရှိဘဲ ထိုကွဲပြားမှုကို ဖုံးကွယ်ထားရကား ရှေးဥပမာ အလင်္ကာအတိုင်း မဟုတ်ပါ-ဟူလို၊ “ဘဒ္ဒကြောင့် ဥပမာန၀တ္ထ၊ ဥပမေယျ၀တ္ထ၊ ၂ ခုတို့၏ ကွဲပြားမှု ပျောက်ကွယ်နေပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥပမာနော၊ ပေါနိရူပနာ” ဟု မိန့်၊ ဥပမာန ၀တ္ထ၊ ဥပမေယျ၀တ္ထ၊ ၂ ခုကို မကွဲမပြား တသားထည်းဖြစ်အောင် ပြုသောကြောင့် ၀တ္ထ၊ ၂ ပါး ကွဲပြားမှုပျောက်ကွယ်နေပါသည်-ဟူလို။ [နိရူပနာ-ဟူသော ဝိသေသနကို ဟေတုမန္တ ဝိသေသန ဟု ကြံသည်။]

၀စနတ္ထ။ ။ တိရောဘူတော+ဘေဒေါ ယဿာတိ တိရောဘူတဘေဒါ။ [ယဿာ- အကြင်ဥပမာ၏၊ တိရောဘူတော-ကွယ်ပျောက်သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဘေဒေါ-ဥပမာန ဥပမေယျဟု ၀တ္ထ၊ ၂ ပါး ကွဲပြားခြင်းသည်၊ အတ္ထိ၊] အဘေဒံ - မကွဲမပြားသည်၏ အဖြစ်ကို (ဘာ၀ ပွဇာန)+ရူပယတိ - ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ ရူပကံ-မည်၏။

ဥပမာ, ရူပက။ ။ “ဗလမ္ဗောဓိ- စစ်တပ်သမုဒြာ” ဟု ဆိုခဲ့ရာ၌ သမုဒြာသည် ဥပမာန, စစ်တပ်သည် ဥပမေယျ၊ ဤသို့ ၀တ္ထ၊ ၂ ပါး ကွဲပြားလျက်ရှိ၏။ သို့သော် စစ်တပ်တခြား, သမုဒြာတခြားဟု ခွဲခြား၍ မပြဘဲ “စစ်တပ်ထည်း သမုဒြာ, သမုဒြာလည်း စစ်တပ်” ဟု တထပ်ထည်း တသားထည်းပြတတ်သော “ဗလမ္ဗောဓိ” ဟူသော စကားကိုပင် ရူပကအလင်္ကာဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဥပမာန+ဥပမေယျကို ၊ မျိုးခွဲခြား၍ ပြလျှင် ဥပမာအလင်္ကာ, ၂ မျိုးမခွဲခြားဘဲ တသားထည်းပြလျှင် ရူပကအလင်္ကာ-ဟု အထူးမှတ်ပါ။

[ဆောင်] ဥပမာန , ပမေယျ ဟု , အရကွဲရာ, ဥပမာတည်း၊
၂ ဖြာမခွဲ, တသားထပ်ပြ, ရူပက, မှတ်ကြ အထူးတည်း။

ရူပကအပြား

၂၁၃။ အသေသဝတ္ထုဝိသယံ၊ ဧကဒေသဝိဝတ္တိစ၊
တံ ဒွိဓာ ပုန ပစ္စေကံ၊ သမာသာဒိဝသာ တိဓာ။

၂၁၃။ တံ- ထို ရူပကသည်၊ အသေသဝတ္ထုဝိသယံ - အကြွင်း
အကျန်မရှိသော ဝတ္ထုဟူသော အရာရှိသော ရူပက၎င်း၊ ဧကဒေသ
ဝိဝတ္တိစ-တစ်စိတ်တဒေသ၌ ဖြစ်သော ရူပက၎င်း၊ (ဣတိ - ဤသို့၊)
ဒွိဓာ- ၂ ပါးပြား၏၊ ပုန-တဖန်၊ ပစ္စေကံ-အသီးအသီး၊ သမာသာဒိ
ဝသာ- သမာသအစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဝါ - သမာသ၊
အသမာသ၊ သမာသာသမာသ တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဓာ-
၃ ပါးပြားပြန်၏။

x x x x x x x

၂၁၃။ အသေသ၊ပေ၊တိဓာ။ ။ဤဂါထာဖြင့် ရူပကအပြားကို
ပြန်၊ အသေသဝတ္ထုဝိသယရူပက၊ ဧကဒေသဝိဝတ္တိရူပက အားဖြင့်
(ရှေးဥားစွာ) ၂ ပါးပြား၏၊ ထို့နောက် တမျိုးတမျိုးလျှင် သမာသ၊
အသမာသ၊ သမာသာသမာသ(မိဿက)အားဖြင့် ၃ ပါးစီ ပြားပြန်
ရကား ရူပကမျိုး ၆ ပါး ပြားသည် ဟု မှတ်၊ ထို ၆ ပါး အပြားကို
လာမည့်ပုံစံများဖြင့် ထင်ရှားစေပါလိမ့်မည်။

ဝစနတ္ထ။ ။အသေသဝတ္ထု + ဝိသယော ယဿာတိ အသေသ
ဝတ္ထုဝိသယံ (ရူပကံ)= အကြွင်းမရှိသော ဝတ္ထုလျှင် (ရူပကပြုဘို့)
အရာရှိသော ရူပက၊ ဧကဒေသ + ဝိဝတ္တိတိတိ ဧကဒေသဝိဝတ္တိ=
(အသေသဝတ္ထုဝိသယကဲ့သို့ ဝတ္ထုဆိုင်ရာအားလုံး၌ မဖြစ်ဘဲ)တစ်
တဘို့၌သာ ဖြစ်သောရူပက၊ “ဗလဓမ္မာဓိ” ကဲ့သို့ သမာသ်တွဲ၍ပြုလျှင်
သမာသရူပက၊ သမာသ်မတွဲဘဲပြုလျှင် အသမာသရူပက၊ တဂါထာ၌
၂ မျိုးလုံးရော၍ ပြုလျှင် သမသာသမာသ ရူပက၊ (မိဿကဟုလည်း
ခေါ်)၊ “ အသေသဝတ္ထုဝိသယ သမာသရူပက ” စသည်ဖြင့် ရူပက
၆ မျိုး နာမည်ကိုသာ မှတ်ခဲ့ပါ။ [အသမာသကို “ဗျာသ” ဟုလည်း
ခေါ်၏၊ ဗျာသ-အကျဉ်းမချိုးဘဲ အကျယ်ချဲ့ခြင်း။]

အသေသဝတ္ထု ဝိသယသမာသ

၂၁၄။ အင်္ဂုလိဒလ သံသောဘိံ၊ နခဒီမိတိကေသရံ၊
သိရသာ နပိလန္နန္တိ၊ ကေ မုနိန္ဒပဒမ္ပုဇံ။

၂၁၄။ အင်္ဂုလိဒလ သံသောဘိံ - ခြေချောင်းတော်ပွင့်ချပ်တို့ဖြင့် သင့်မြတ်စွာ တင့်တယ်ခြင်းလည်း ရှိတော် မူထသော၊ နခဒီမိတိ ကေသရံ - ခြေသည်းတော်ရောင်လျှံ၊ ဝတ်မှုံဝတ်ဆံလည်း ရှိတော်မူ ထသော၊ မုနိန္ဒပဒမ္ပုဇံ - မုနိထွဋ်ထား၊ မြတ်ဘုရား၏၊ ဘဝါးတော် အစုံ၊ ကြာပခုံကို၊ ကေ - အဘယ်မည်သူ၊ နတ်နှင့်လူတို့သည်၊ သိရ သာ - ဥျားခေါင်းရတနာ၊ မြတ်အင်္ဂါဖြင့်၊ နပိလန္နန္တိ - မပန်ဆင်ဘဲ ရှောင်လွှဲနိုင်ကုန်အံ့နည်း၊ (ပိလန္နန္တိဇေဝ - သူမရ ငါမရ၊ ပန်ဆင်ကြ ကုန်မည်သာ)။

x x x x x x x

၂၁၄။ ဤဂါထာဖြင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်ဆိုင်ရာ အစိတ် အပိုင်းများကို အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် ပဒုမ္မာ ကြာပန်းပုံ ပြု၍ ပြုထား၏။ ထိုသို့ ပြုရာ၌လည်း သမာသပုဒ်ဖြင့် ပြုထားသောကြောင့် “အသေသဝတ္ထုဝိသယ သမာသရူပက” အလင်္ကာဖြစ်သည်။

အင်္ဂုလိဒလ သံသောဘိံ။ ။ ဘုရားရှင်၏ ခြေတော်၌ ခြေချောင်း တော်များ၏ တင့်တယ်ပုံကို “ပဒုမ္မာ ကြာပန်း၌ ပွင့်ချပ်များ၏ တင့်တယ်ပုံ” ဟု ရုပ်ပုံဖွဲ့သည်။ အင်္ဂုလိသင်္ခါတာနိ + ဒလာနိ (ရွက်ဖတ် တို့တည်း၊ အင်္ဂုလိဒလာနိ၊ သမ္မာ + သောဘာ သံသောဘာ၊ သံ သောဘာ + ယဿ အတ္ထိတိ သံသောဘိံ (အမ္ပုဇံ)၊ အင်္ဂုလိဒလေဟိ + သံသောဘိံ အင်္ဂုလိဒလသံသောဘိံ။ [ပဒုမ္မာကြာပန်း၏ အထပ်အလွှာ ဖြစ်သော အခွက်တို့ကိုပင် “ပွင့်ချပ်” ဟု ခေါ်သည်။]

နခဒီမိတိ၊ ပေ၊ ပဒမ္ပုဇံ ။ ။ ခြေသည်းတော်၏ အရောင်များကို ဝတ်မှုံဝတ်ဆံ ပုံသဏ္ဍာန် ပြုထားသည်။ နခဒီမိတိသင်္ခါတံ + ကေသရံ ယဿာတိ နခဒီမိတိကေသရံ၊ ကြာပန်းသည် ဥပမာန၊ ခြေတော် အစုံသည် ဥပမေယျ၊ ဤသို့ ဥပမာန၊ ဥပမေယျ ဝတ္ထု ၂ ပါး ကွဲပြား သော်လည်း ထို ကွဲပြားမှုကို ကွယ်ဖျောက်၍ “မုနိန္ဒပဒမ္ပုဇံ - ဘုရား ခြေစုံ၊ ကြာပခုံ” ဟု တသားထည်းပြုထားသော ရူပကဖြစ်သည်။

အသေသဝတ္ထု ဝိသယ အသမာသ

၂၁၅။ ရတနာနိ ဂုဏာ ဘူရိ၊ ကရုဏာ သီတလံ ဇလံ၊
ဂန္ထိရတ္တ မဂါဓတ္တံ၊ ပစ္စက္ခောယံ ဇိနောဗ္ဗုမိ။

၂၁၅။ ဘူရိ- များစွာကုန်သော၊ ဂုဏာ-သီလသမာဓိ စသော
ဂုဏ်တို့သည်၊ ရတနာနိ - ရတနာတို့ပေတည်း၊ ကရုဏာ - မဟာ
ကရုဏာတော်သည်၊ သီတလံ- ခြေသော၊ ဇလံ- ရေစင်ရေကောင်း
ပေတည်း။ ဂန္ထိရတ္တံ - လောကဓမ် တရားတို့၌ မလှုပ်ရှားသည့်
အတွက် နက်နဲသည်၏ အဖြစ်သည်၊ အဂါဓတ္တံ- ထောက်တည်ရာ မရ
သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊)
အယံဇိနော-ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပစ္စက္ခော-မျက်ဝါးထင်ထင်၊
တွေ့မြင်ရသော၊ အဗ္ဗုမိ- သမုဒြာပေတည်း။

x x x x x x x

၂၁၅။ ဤဂါထာသည် ဘုရားရှင်ကို မဟာသမုဒြာ ပုံသဏ္ဍာန်
ပေါ်လာအောင် ရုပ်ပုံဖွဲ့ရာ၌ သမုဒြာ၏ သက်ဆိုင်ရာအစိတ်အပိုင်း
များကိုမကျန်စေဘဲ ဖွဲ့သောကြောင့်၎င်း၊ သမာသ်မဟုတ်သော ဝါကျ
ပုဒ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့သောကြောင့်၎င်း ၊ အသေသဝတ္ထု ဝိသယ အသမာသ
ရူပကအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော ဂါထာဖြစ်သည်။

ရတနာနိ၊ပေ၊ဇလံ ။ ။ ဘုရားရှင်၏ သီလ ၊ သမာဓိ ၊ ပညာ ၊
ဝိမုတ္တိ စသော များစွာသော ဂုဏ်တော်များကို သမုဒြာ၏ ပုလဲ
ပဒမြား စသော များစွာသော ရတနာ ဟု ပုံသဏ္ဍာန် ပြုထား၏။
ဘုရားရှင်၏ ခြေသော မဟာကရုဏာတော်ကို သမုဒြာ၏ ခြေသော
ရေ ဟု ပုံသဏ္ဍာန်ပြုထား၏။

ဂန္ထိရတ္တံ အဂါဓတ္တံ။ ။ ဘုရားရှင်၏ လောကဓမ် ရှစ်ပါးကြောင့်
မဖောက်ပြား မတုန်လှုပ်ခြင်းသည် လောကဓမ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း
တို့ကိုသိမြင်နိုင်သော နက်နဲသောဉာဏ်တော်ကြောင့်ဖြစ်၏။ “လောက
၌ နက်စွာစိုက်ထားသော အရာသည် မတုန်လှုပ်သကဲ့သို့ ဘုရားရှင်၏
နဲနက်သော သဘောတော်ကိုလည်း သမုဒြာ၏ ထောက်တည်ရာမရ
လောက်အောင် နက်နဲသောဂုဏ် ” ဟု ပုံသဏ္ဍာန်ပြုထားသည်။

ပစ္စက္ခောယံ ဇိနောဗ္ဗုမိ။ ။ထို ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ငါတို့ ဖူးတွေ့ရသော ဘုရားရှင်ကို “မဟာ ကရုဏာတော် ရေပြင်ပေါ်မှ မေတ္တာတော် လေညှင်းကို ခံယူကြသော လူအများတို့ ရှုစားဘို့ရာ မဟာသမုဒြာကြီး-ဟုပင် ဆိုချင်ပါတော့သည်” ဟုလို။

အနက်ကျယ်။ ။ဘူရိ-သင်္ချေသင်္ချာ, မရေသာအောင်, ထယ်ဝါ ခံညား, အလွန်များကုန်သော၊ ဂုဏာ- သီလ သမာဓိ, စရှိပေါင်းစုံ, ကျေးဇူးဂုဏ်တို့သည်၊ ရတနာနိ- ပုလဲစသား, ရတနာအများတို့ပေ တည်း၊ ကရုဏာ-သနားကျင်နာ, မဟာကရုဏာတော်သည်၊ သီတလံ ဇလံ-အပူဘေးဘယ, မြွေမခဘို့, မြေကြည်လင်, ရေစင်ရေကောင်း ပါပေတည်း၊ ဂန္တီရတ္တံ-လောကဓမ်တရား, ထိုရှစ်ပါး၌, ဖေါက်ပြား မရှိ, နက်နဲသည်၏ အဖြစ်သည်၊ အဂါဓတ္တံ- ထောက်ရာတည်ရာ, မမှီ သာအောင်, လွန်စွာဆက်ဆက်, နက်သည်၏အဖြစ်ပင်တည်း၊ တသ္မာ- ထိုသို့ပေါင်းခြံ, သမုဒြာဂုဏ်နှင့်, ပြည့်စုံလေဘိ, တူသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ အယံဇိနော - ငါတို့ထွဋ်ထား, မာရ်ငါးပါးနှင့်, အောင်ပွဲ ယဉ်သည့်, ရှင်တော်ဘုရားသည်၊ ပစ္စက္ခော-ရှေးကဖန်ထား, ကံတရား ကြောင့်, မျက်ဝါးထင်ထင်, ဖူးမြင်ရသော၊ အဗ္ဗုမိ-မေတ္တာလေညှင်း, ခံယူခြင်းဖြင့်, ဝမ်းတွင်းကြည်သာ, မဟာသမုဒြာကြီးပါပေတည်း။

အမှာ။ ။ရူပကအလင်္ကာပုဒ်များကို အနက်ပေးရာ၌ ရှေးဆရာ တို့သည် “တည်းဟူသော ရူပကံ ဧဗ္ဗယျံ” ဟု ဥပဒေပြုကြ၏။ ထိုဥပဒေ သည် “အင်္ဂုလိသင်္ခါတေဟိ ပဒတ္တဟိ” စသော ဋီကာတို့ကိုထောက်၍ “ခြေချောင်းတော် ဟု ဆိုအပ်သော ရှက်ဖတ်၊ ဝါ- ခြေချောင်းတော် တည်းဟူသော ရှက်ဖတ်” ဟု အနက်ပေးရသောကြောင့် သင့်သကဲ့သို့ ရှိပါပေ၏။ သို့သော်-(၂၀၄)ဋီကာတို့၌ “အင်္ဂုလိယောဝေ+ဒလာ နိ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသောကြောင့်၎င်း, “အဘေဒဿ+ နိရူပနာ- မကွဲ မပြား တသားထည်းပြသော အလင်္ကာ” ဟု စာကိုယ်၌ ဆိုခဲ့သော ကြောင့်၎င်း များစွာသော ရူပကတို့၌ “တည်းဟူသော” မပါဘဲ “အဘေဒ- မကွဲမပြား တသားထည်း” ဖြစ်အောင် အနက်ပေးခဲ့ ပါသည်။ တချို့ရူပက၌ကား “တည်းဟူသော” မပါလျှင် မချောမည် ဖြစ်သောကြောင့် “တည်းဟူသော” ဟုပင် ပေးထားပါသည်။

အသေသဝတ္ထု ဝိသယ မိသက

၂၁၆။ စန္ဒိကာ မန္ဒဟာသာ တေ၊ မုနိန္ဒ ဝဒနိန္ဒုနော၊
ပဗောဓယတျယံ သာဓု-မနောကုမုဒ ကာနနံ။

၂၁၆။ မုနိန္ဒ-မုနိထွဋ်တင်၊ အိုဘုရားရှင်၊ တေ-ရှင်တော်မြတ်
ဘုရား၏၊ ဝဒနိန္ဒုနော- သပ္ပာယ် ပဝင်း၊ မျက်နှာတော် လမင်း၏၊
မန္ဒဟာသာ-သာသာညှင်းညှင်း၊ ပြုံးတော်မူခြင်းတို့သည်၊ စန္ဒိကာ-
ကမ္ဘာ့တန်ဆောင်၊ လအရောင်တို့ပါပေတည်း။ အယံ-ဤပြုံးတော်
မူခြင်း ဟူသော လရောင်သည်၊ (တနည်း) အယံ-ဤမျက်နှာတော်
လမင်းသည်၊ သာဓုမနောကုမုဒ ကာနနံ - သူတော်ကောင်းတို့၊
ညွတ်ပြောင်းစိတ်စော၊ ကုမုဒြာ ကြာဖြူတောက်၊ ပဗောဓယတိ-
ညဉ့်တိုင်း မန္တမ်း၊ ရှုမခန်းအောင်၊ ပွင့်လမ်းစေနိုင်ပါသည် ဘုရား။

x x x x x x x

၂၁၆။ ဤဂါထာ၌ မျက်နှာတော်ကို လမင်း ဟု ပုံပြုသည်။ ထိုသို့
ပြုရာ၌ မျက်နှာတော်၏ ပြုံးတော်မူခြင်းကို လရောင်၊ ပြုံးတော်မူခြင်း
ကြောင့် သူတော်ကောင်းတို့၏ စိတ်ဓာတ် ရှင်လန်းခြင်းကို ကုမုဒြာ
ကြာတော၏ပွင့်ခြင်းဟု ပုံသဏ္ဍာန်ပြုသောကြောင့် လ၏ဆိုင်ရာအစိတ်
အပိုင်းအားလုံး မကျန်အောင် ပုံသဏ္ဍာန်ပြုရကား အသေသဝတ္ထု
ဝိသယရူပကမည်၏။ ထိုသို့ရူပကပြုရာ၌လည်း စန္ဒိကာနှင့်မန္ဒဟာသာ
သည် အသမာသ (ဝါကျ)၊ ဝဒနိန္ဒုနောပုဒ်၊ သာဓုမနောကုမုဒ
ကာနနံ ပုဒ်တို့သည် သမာသ၊ ထို့ကြောင့် “ အသေသဝတ္ထုဝိသယ
သမာသသမာသရူပကဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သောဂါထာဖြစ်သည်။

စန္ဒိကာ မန္ဒဟာသာ။ ။ စန္ဒိကာ သဒ္ဒါသည် လ၏ အရောင်ကို
ဟော၏။ စန္ဒော ယာသံ အတ္ထိတိ စန္ဒိကာ = မိမိ၏မှီရာ လ ရှိသော
အရောင်(လရောင်)တို့၊ မန္ဒ-သာသာညှင်းညှင်း+ ဟာသာ-ပြုံးခြင်းတို့
တည်း။ မန္ဒဟာသာ-တို့၊ ဟာသောသည် ပုံလိန် ဖြစ်သောကြောင့်
“ဟာသာ”ကို ဗဟုဝုစ်ဟုမှတ်၊ မန္ဒဟာသာနှင့်ဝုစ်တူအောင် စန္ဒိကာ
ကိုလည်း “စန္ဒကန္တိယော” ဟု ဗဟုဝုစ်ဖွင့်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ပဗောဓ
ယတိ၌ မစပ်ဘဲ၊ သူ့နေရာ၌ပြတ်အောင် အနက်ပေးထားသည်။

ပဗောဓယတျယံ။ ။ ပပုဗ္ဗ ဗုဓဓာတ်သည် ဝိကသန(ပွင့်ခြင်း)
အနက်ကိုဟော၏။ (ပဗောဓ + ကာရိတ် ဣယ)၊ အယံဖြင့် လရောင်ကို

နိဂုံးနှင့် ပဋိညာဉ်

၂၁၇။ အသေသဝတ္ထု ဝိသယေ , ပဘောဒေါ ရူပကေ အယံ၊
ဧကဒေသဝိဝတ္တိမိ၊ ဘောဒေါ ဒါနိ ပဝုစ္စတိ။

၂၁၇။ အသေသဝတ္ထု ဝိသယေ - အကြွင်းမရှိသော ဝတ္ထု
ဟူသော အရာရှိသော၊ ရူပကေ - ရူပကဋ္ဌ၊ အယံ ပဘောဒေါ - ဤ
ဥဒါဟရုဏ် အထူးအပြားသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊
ဧကဒေသဝိဝတ္တိမိ - ဧကဒေသ ဝိဝတ္တိ ရူပကဋ္ဌ၊ ဘောဒေါ - အထူး
အပြားကို၊ ပဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုတော့လတံ့။ [ပါဠိလျှောက်
အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားပြီ။]

x x x x x x x

ပြန်၍ ညွှန်းလျှင် “စန္ဒိကာ” ဟု ဗဟုဝုဏ်ဆိုခဲ့ရကား ဝုဏ်ချင်းမတူသော
ကြောင့် လရောင်ဇာတ်ငဲ့၍ ဇာတျာပေက္ခနည်းအားဖြင့် ဧကဝုဏ်ထား
သည်-ဟု မှတ်။.... [အယန္တိ ဇာတျေကဝစနေန မန္တဟာသစန္ဒိကာ
နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။] (တနည်း) အယံဖြင့် ဝဒနိန္ဒ၊ ကိုပြန်ညွှန်းပါ။ [အထဝါ အယံ
ဝဒနိန္ဒ။]

သာဓု၊ ပေ၊ ကာနနံ။ ။ သာဓုနံ + မနော သာဓုမနော၊ ကုမုဒါနံ +
ကာနနံ (တော) ကုမုဒကာနနံ၊ သာဓုမနော ဝေ + ကုမုဒကာနနံ သာဓု
မနော ကုမုဒကာနနံ၊ မနောဂိုဏ်းဖြစ်၍ သမာသ်အလယ်၌ “မနော”
ဟု ဩရှိရသည်၊ ကုမုဒြာကြာဖြူတို့သည် လရောင်ထွက်မှပွင့်လေ့ရှိကြ၏။

အမှာ။ ။ သဒ္ဓါ ဗီဇံ တပေါ ဝုဋ္ဌိ၊ ပညာ မေ ယုဂနင်္ဂလံ၊
ဟိရိ ဤသာ မနော ယောတ္တံ၊ သတိ မေ ဖါလပါဇနံ။

ဤဂါထာကို သမာသရူပက ဟု၎င်း , သမာသာသမာသရူပက
ဟု၎င်း ရှေး နိဿယများ၌ ဝါဒကွဲ၏၊ ဤဂါထာသည် ဘုရားရှင်၏
လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာများကို စုံလင်စွာ ရူပကပြုထားသော ဂါထာတည်း၊
ထိုဂါထာ၌ “မေ” ဟူသော သမ္ဗန်ကိုထောက်၍ “ငါ၏ သဒ္ဓါသည်
မျိုးစေ့တည်း၊ ငါ၏အကျင့်ကား မိုဃ်းရေတည်း” စသည်ဖြင့် ဝါကျ
ချည်းဖြစ်ကြောင်း သိသာရကား အသေသဝတ္ထုဝိသယ အသမာသ
ရူပကသာ။ [ပညာ မေတိတ္ထေ မေသဒ္ဓေါ ပုရိမပဒေသုပိ ယောဇေ
တဗ္ဗော၊ သဒ္ဓါမေ ဗီဇံ, တပေါ မေ ဝုဋ္ဌိ၊ မြဟ္မဏ သံယုတ်, (၂) ဥပါ
သကဝဂ်, သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ် အဋ္ဌကထာ။]

ကေဒေသဝိဝတ္ထိသမာသပုံစံ

၂၁၈။ ဝိလာသဟာသ ကုသုမံ၊ ရုစိရာဓရပလ္လဝံ၊
သုခံ ကေဝါ နဝိန္ဒန္တိ၊ ပဿန္တာ မုနိနော မုခံ။

၂၁၈။ ဝိလာသ ဟာသ ကုသုမံ-စမ္ပါယ်စွာတင့်၊ အပြုံးတော် ပန်းပွင့်လည်း ရှိတော်မူထသော၊ ရုစိရာဓရပလ္လဝံ-နှစ်သက်စဘွယ်၊ တင့်တယ်နီမြန်း၊ နှုတ်ခမ်းတော် ရွက်ညွန့်လည်း ရှိတော်မူထသော၊ မုနိနော- ငါတို့ထွဋ်ထား၊ မြတ်ဘုရား၏၊ မုခံ-ရွှေမျက်နှာတော်ကို၊ ပဿန္တာ-မျက်ဝါးထင်ထင်၊ ဖူးမြင်ရကုန်သည် ရှိသော်၊ ကေဝါ-အဘယ် မည်သူ၊ နတ်လူ တို့သည်လည်း၊ သုခံ- ကိုယ်စိတ် နှစ်ဖြာ၊ ချမ်းသာခြင်းကို၊ နဝိန္ဒန္တိ - မရဘဲ ရှိကုန်တော့အံ့နည်း၊ (ဝိန္ဒန္တိဝေ-ရကြကုန်တော့မည်သာ)။

x x x x x x x

၂၁၈။ ဝိလာသ၊ ပေ၊ မုခံ။ ။ နီမြန်းသော နှုတ်ခမ်းတော် ပေါ်လာအောင် ပြုံးတော်မူသော ဘုရားမျက်နှာတော်ဝယ် နီမြန်းသော နှုတ်ခမ်းတော်ကို ရွက်ညွန့် နီကလေး၊ ပြုံးတော် မူခြင်းကို ရွက်ညွန့်ပါသော ပန်းပွင့် ဟု ဥပမာ ပုံသဏ္ဍာန်ပြု၍၊ မျက်နှာတော် အတွက် ပုံသဏ္ဍာန် (ဥပမာ) မပါသည့် အတွက် ကေဒေသဝိဝတ္ထိ (တစိတ်တဒေသ၌သာ) ရူပကဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ သမာသ်ပုဒ်ဖြင့် ရူပက ပြုသောကြောင့်၎င်း၊ ဤဂါထာသည် ကေဒေသဝိဝတ္ထိသမာသ ရူပကဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော ဂါထာဖြစ်သည်။

ဝိလာသဟာသ ကုသုမံ။ ။ဝိလာသေန+ယုတ္တော+ ဟာသော ဝိလာသဟာသော - ပြုံးရုံသက်သက် မဟုတ်၊ ပြုံးတော်မူရာတွင် တင့်တယ်စမ္ပါယ်သော ကြက်သရေပါရှိသော ပြုံးတော်မူခြင်း- ဟူလို၊ “ယုတ္တ” ဟူသော အလယ်ပုဒ်ကြေသည်။ ဝိလာသဟာသောယေဝ+ ကုသုမံ ယသာတိ ဝိလာသဟာသကုသုမံ (မုခံ)။

ရုစိရာဓရပလ္လဝံ။ ။ရုစိရောစ + သော + အဓရောစာတိ ရုစိရာ ဓရော-နှစ်သက်ဘွယ် နီမြန်းသော နှုတ်ခမ်းတော်၊ ရုစိရာဓရော ဝေ+ ပလ္လဝေါ ယသာတိ ရုစိရာဓရပလ္လဝံ (မုခံ)။

ကေဒေသဝိဝတ္တိအသမာသ ပုံစံ

၂၁၉။ ပါဒဒွန္တံ မုနိန္ဒယ၊ ဒဒါတု ဝိဇယံ တဝ၊
နခရံသီ ပရံကန္တာ၊ ယဿ ပါပဇယဒ္ဓဇာ။

၂၁၉။ ယဿ မုနိန္ဒယ-အကြင်မုနိတွင်္ဂထား၊ မြတ်ဘုရား၏၊
ပရံကန္တာ - လွန်စွာတင့်တယ်၊ နှစ်သက်ဘွယ်ကောင်းကုန်သော၊
နခရံသီ - ခြေသည်းတော် အရောင်တို့သည်၊ ပါပဇယဒ္ဓဇာ -
မကောင်းမှုကို အောင်မြင်ရာ၌ စိုက်ထောင်အပ်သော အလံတို့
ပါပေတည်း၊ (တဿ မုနိန္ဒယ) - ထိုမုနိတွင်္ဂထား၊ မြတ်ဘုရား၏၊
ပါဒဒွန္တံ-ခြေတော်အစုံသည်၊ တဝ-သင့်အား၊ ဝိဇယံ-အောင်ပွဲကို၊
ဒဒါတု-ပေးပါစေသတည်း။

x x x x x x x

၂၁၉။ ပါဒဒွန္တံတျာဒိ။ ။ခြေတော်အစုံအတွက် ရူပကမပြုဘဲ၊
ခြေသည်းတော်အရောင်အတွက်သာ “ပါပဇယဒ္ဓဇာ” ဟု ရူပကပြု၏၊
ထိုသို့ ပြုရာဝယ် သမာသ်မဟုတ်၊ “နခရံသီ + ပါပဇယဒ္ဓဇာ” ဟု
ဝါကျဖြင့် ရူပက ပြုသောကြောင့် ဤ ဂါထာသည် ကေဒေသဝိဝတ္တိ
အသမာသ ရူပကဖြင့် တန်ဆာ ဆင်ထားသော ဂါထာ ဖြစ်သည်။
[ကေဒေသေ- (ဆိုင်ရာအားလုံးကို ရူပကမပြုဘဲ) တစိတ်တဒေသ၌ +
ဝိဝတ္တိ-အထူးသဖြင့်ဖြစ်သော ရူပကတည်း၊ ကေဒေသဝိဝတ္တိ- တစိတ်
တဒေသ၌ဖြစ်သော ရူပက။]

နခရံသီ ပါပဇယဒ္ဓဇာ။ ။နခါနံ+ရံသယော နခရံသီ-ခြေသည်း
တော်အရောင်တို့၊ ပါပါနံ+ဇယော ပါပဇယော၊ ပါပဇယေ + ဇဇာ
ပါပဇယဒ္ဓဇာ-မကောင်းမှုတို့ကို အောင်နိုင်ရာဝယ် အောင်လံသဘွယ်
ဖြစ်ကြသော ခြေသည်းတော်အရောင်တို့၊ “မကောင်းမှုကို အောင်နိုင်
ရာဝယ် အောင်လံသဘွယ်ဖြစ်၍ အလွန်နှစ်သက်ဘွယ် ကောင်းသော
ခြေသည်းတော်အရောင်တို့ဖြင့် တပြောင်ပြောင် ဝင့်ကြွားလျက်ရှိသော
ဘုရား ခြေတော်အစုံသည် (မအောင်သေးခင် အောင်မြင်ဘို့အရေးကို
တွေး၍နေသော သင့်အား) အောင်ဆုကို ပေးပါစေ” ဟုလို။

ကေဒေသဝိဝတ္တိ ဝိသက

၂၂၀။ သုနိမ္မလကပေါလဿ၊ မုနိန္ဒဝဒနိန္ဒုနော၊
သာရပ္ပဗုဒ္ဓဟဒယံ၊ ဇာတံ ကေရဝကာနနံ။

၂၂၀။ သုနိမ္မလကပေါလဿ - ညစ်ကြေး မတင် , လွန်သန့် စင်သော ပါးအပြင် ရှိတော်မူသော၊ မုနိန္ဒဝဒနိန္ဒုနော - မြတ်စွာ ဘုရား၏ မျက်နှာတော် လမင်း၏၊ သာရပ္ပဗုဒ္ဓ ဟဒယံ - သူတော် ကောင်းတို့၏ သစ္စာ ၎င်းပါးသိခြင်းဖြင့်ပွင့်လင်းသောစိတ်နှလုံးသည်၊ ကေရဝကာနနံ - ကုမုဒြာကြာဖြူတောသည်၊ ဇာတံ- ဖြစ်လေပြီ။

x x x x x x x

၂၂၀။ “ သုနိမ္မလကပေါလ ” အတွက် “ မည်သည့်အရာနှင့် တူသည် ” ဟု ပုံသဏ္ဍာန်မပြုဘဲ၊ မျက်နှာတော်ကို (လ)ဟု ၎င်း၊ စိတ် နှလုံးကို “ ကုမုဒြာကြာဖြူတော ” ဟု၎င်း ရူပကပြု၏။ ထိုသို့ ပြုရာ၌ ဝဒနိန္ဒုသည် သမာသ, ဟဒယံနှင့် ကေရဝကာနနံသည် အသမာသ၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည် ကေဒေသဝိဝတ္တိသမာသာသမာသ ရူပကအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော ဂါထာဖြစ်သည်။

သုနိမ္မလကပေါလဿ။ ။ သုနိမ္မလော+ကပေါလော ယဿာတိ သုနိမ္မလကပေါလော၊ ဤသို့ သမာသ တွဲထားသော်လည်း ရူပက မဟုတ်သောကြောင့် ဤပုဒ်သည် ဤနေရာ၌ လိုရင်း မဟုတ်၊ မှန်၏— ရူပကအရာဝယ် ဥပမာန+ဥပမေယျပုဒ်တို့၏ သမာသဟုတ် - မဟုတ် ကိုသာ စစ်ဆိုလိုသည်။ [တထာဟိ ရူပကဝိသယေ သမာသာသမာ သတ္တံ ဥပမာနော ပမေယျပဒါနံ ဒွိန္ဒမေဝါတိ၊— ဋီကာသစ်။]

မုနိန္ဒုပေ၊ ကာနနံ။ ။ မုနိန္ဒုဿ + ဝဒနံ မုနိန္ဒုဝဒနံ၊ မုနိန္ဒုဝဒန မေဝ+ဣန္ဒု မုနိန္ဒုဝဒနိန္ဒု၊ ဤ၌ ဥပမေယျ ဝဒနနှင့် ဥပမာနဣန္ဒုကို သမာသပြုထားသည်။ ပဗုဒ္ဓံစ- ပွင့်သည်လည်းဟုတ်၏ ၊ တံ+ဟဒယဉ္ဇာ တိ ပဗုဒ္ဓဟဒယံ၊ သာရူနံ+ပဗုဒ္ဓဟဒယံ သာရပ္ပဗုဒ္ဓဟဒယံ- သူတော် ကောင်းတို့၏ သစ္စာ ၎င်း ပါး သိခြင်းအားဖြင့် ပွင့်လင်းသော စိတ်နှလုံး။ [ဤ၌ သမာသတွဲထားသော်လည်း ဥပမာန + ဥပမေယျ ၂ ပုဒ်ကို တွဲခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် သမာသရူပက မဟုတ်၊ ရိုးရိုး သမာသ သာ။] ကေရဝသဒ္ဓါသည် ကုမုဒြာကြာဖြူဟူသောအနက်ကို ဟော၏။

ကြွင်းသော ရူပကများ

၂၂၁။ ရူပကာနိ ဗဟုဇ္ဈေဝံ၊ ယုတ္တာယုတ္တာဒိ ဘေဒတော၊
ဝိသုံ န တာနိ ဝုတ္တာနိ၊ ဧတ္ထေဝံ နန္ဒာဂတာနိတိ။

၂၂၁။ ရူပကာနိ-ရူပကတို့သည်၊ ယုတ္တာယုတ္တာဒိ ဘေဒတော-
ယုတ္တရူပက၊ အယုတ္တရူပက အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဗဟုနိ
ဝေ-များပြားကုန်သည်သာတည်း၊ တာနိ-ထို များစွာသော ရူပက
တို့ကို၊ ဝါ-တို့သည်၊ ဧတ္ထေဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော ရူပက၌သာလျှင်၊
အန္ဒာဂတာနိ - အတွင်းဝင်ကုန်၏၊ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ ဝိသုံ-
သီးခြား၊ န ဝုတ္တာနိ-မဆိုအပ်ကုန်။

x x x x x x x

၂၂၁။ ရူပကာနိ ဟျာဒိ။ ။ ရူပကတို့သည် ပြခဲ့သော အသေသ
ဝတ္ထု ဝိသယ ၃ မျိုး၊ ဧကဒေသ ဝိဝတ္ထိ ၃ မျိုးအပြင် ယုတ္တရူပက၊
အယုတ္တရူပကစသော အားဖြင့် များစွာရှိကုန်သေး၏။ ထိုရူပကတို့သည်
ဤပြခဲ့သော ၆ မျိုး၌ အတွင်းဝင်ကုန် ရကား ဥဒါဟရုဏ် ထုတ်၍
သီးခြားမဆိုတော့ပြီ-ဟူလို။

ယုတ္တာဒိ။ ။ အာဒိဖြင့် ကာဗျဒဿ၌ ပြအပ်သော ဝိသမရူပက၊
ဝိသေသရူပက၊ ဝိရုဒ္ဓရူပက၊ ဟေတုရူပက၊ ဥပမာရူပက၊ ဗျတိရေက
ရူပက၊ အက္ခေပရူပက၊ သမာဓာနရူပက၊ ရူပကရူပက၊ တက္ခိာပဟ္မဝ
ရူပကများကို ယူစေလိုသည်။ ထိုရူပကအများတို့တွင်—

သိတပုပ္ဖုဇ္ဈလံ လောလ-နေတ္တဘိက်ံ တဝါနနံ၊
ကဿ နာမ မနော ဝီရ၊ နာကမုတိ မနောဟရံ။

ဟူသော ဂါထာသည် ယုတ္တရူပက၏ ပုံစံဖြစ်သည်။ [ဝီရ - ဒို မြတ်စွာ
ဘုရား၊ သိတပုပ္ဖုဇ္ဈလံ-အပြုံးတော်ပန်းပွင့်တို့ဖြင့်တောက်ပတော်မူထ
သော၊ လောလနေတ္တဘိက်ံ - လှုပ်သော မျက်လုံး၊ ပျားပိတုန်းလည်း
ရှိတော်မူထသော၊ မနောဟရံ-မြင်ရသူစိတ်နှလုံးကို ယူကြီးဆွဲဆောင်
တော်မူနိုင်ထသော၊ တဝ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊ အာနနံ - မျက်နှာ
တော်သည်၊ ကဿနာမ-အဘယ်မည်သူ၊ နတ်နှင့်လူ၏၊ မနော - စိတ်
ဓာတ်ကို၊ နာကမုတိ - မဆွင်ဘဲ ရှိပါတော့အံ့နည်း၊ (အာကမုတိ
ဝေ-ဆွင်နိုင်သည်သာ ဖြစ်ပါတော့သည်ဘုရား။)]

၀စနတ္ထ။ ။သိတာနိဝေ+ ပုပ္ဖါနိ သိတပုပ္ဖါနိ- ပြုံးတော်မူခြင်း ပန်း(အပြုံးပန်း)တို့၊ သိတပုပ္ဖေဟိ+ ဥဇ္ဇလံ သိတပုပ္ဖုဇ္ဇလံ၊ လောလာ နိ (မျက်နှာသေ မဟုတ်) လှုပ်လှုပ်ရှားရှား ဖြစ်ကုန်သော+ နေတ္တာနိ လောလနေတ္တာနိ၊ တာနိဝေ+ ဘိင်္ဂါနိ ယဿာတိ လောလနေတ္တာဘိင်္ဂံ။

မှတ်ချက်။ ။ပန်းနှင့် ပျားပိတုန်းတို့သည် ယှဉ်ဘော် ယှဉ်ဘက် ဖြစ်ကြ၏။ ဤသို့ ယှဉ်တွဲသင့်သည်ကို ယှဉ်တွဲ၍ ပြသောကြောင့် ယုတ္တ ရူပက ပုံစံပြဂါထာ ဖြစ်၏။ [“ ဧတ္ထ ပုပ္ဖဘိင်္ဂါနိ အညမညယုတ္တတ္တာ ယုတ္တရူပကံ နာမ ” — ဇီကာ။] ဤ ယုတ္တရူပကသည် “ သိတပုပ္ဖုဇ္ဇလံ ” ဟု၎င်း၊ “ လောလနေတ္တာဘိင်္ဂံ ” ဟု၎င်း သမာသ်တွဲ၍ပြ၏။ အာနနံ အတွက် ရူပကမပါ။ ထို့ကြောင့် ဧကဒေသဝိဝတ္တိ သမာသရူပကတွင် ပါဝင်ပြီ။ ထို့ကြောင့် ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင်က “ ဝိသုံ နတာနိ ဝုတ္တာနိ = သီးခြား မပြတော့ ” ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ဤဂါထာသည် ကျမ်း ရင်း၌ပါသော ဂါထာ မဟုတ်။ ကာဗျဒဿမှယူ၍ ဇီကာ ဆရာတို့ ပြအပ်သော ပုံစံသာတည်း။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ အချို့ စာအုပ်၌ စာကိုယ်တွင် ပါဝင်နေခြင်းမှာ မသင့်ဟုမှတ်။

ဣဒမာဒ္ဒသိတဇ္ဇုဏှံ၊ သို့ဒ္ဒနေတ္ထောပုလံ မုခံ၊
ဣတိ ဇုဏှုပ္ပလာယောဂါ၊ အယုတ္တံနာမ ရူပကံ။

ဣဒံ မုခံ- ဤမျက်နှာသည်၊ အာဒ္ဒသိတဇ္ဇုဏှံ- ရှမ်းရှမ်းစိုစို ၊ ပြုံး ချိုချို လရောင်လည်း ရှိပါပေ၏။ သို့ဒ္ဒနေတ္ထောပုလံ (သိနိဒ္ဒ နေတ္ထ ပုပ္ဖလံ)- ချစ်စေး ပြည့်လျှမ်း၊ မျက်လုံး ကြာညိုပန်းလည်း ရှိပါပေ၏။ ဣတိ- ဤရူပကသည်၊ ဇုဏှုပ္ပလာယောဂါ (ဇုဏှု + ဥပ္ပလ + အယောဂါ)- လရောင်နှင့် ဥပ္ပလကြာပန်းတို့၏ ယှဉ်ဘက်မဟုတ်သောကြောင့်၊ အယုတ္တံနာမ ရူပကံ- အယုတ္တရူပက မည်၏။

အယုတ္တ ။ ။ ဥပ္ပလမည်သော ကြာသည် လ မထွက်သော နေ့အခါ၌ ပွင့်ရကား လရောင်နှင့် ယှဉ်ဘက် မဟုတ်။ ထိုသို့ ယှဉ်ဘက် မဟုတ်သော လရောင်နှင့် ကြာ ယှဉ်တွဲ၍ ရူပကပြုထားသောကြောင့် အယုတ္တရူပကမည်၏။ ဤ ရူပကလည်း ပြုံးခြင်းကို လရောင်၊ မျက်လုံးကို ကြာညိုပန်း ဟု ရူပကပြု၍ မုခံအတွက် ရူပက မပြုသောကြောင့်၎င်း ၊ သမာသ်ပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း “ ဧကဒေသဝိဝတ္တိသမာသရူပက ” တွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်၏။

ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိဒေါသရောဂ်, မရောဂ်

၂၂၂။ စန္ဒိမာ•ကာသပဒုမ-မိစ္ဆေတံ ခဏ္ဍရူပကံ၊
ဒုဋ္ဌ•မန္တောရူပာဝနံ, နေတ္တာနိ•စွာဒိ သုန္ဓရံ။

၂၂၂။ စန္ဒိမာ- လမင်းသည်၊ အကာသ ပဒုမံ- ကောင်းကင်၌
ပဒုမ္မာကြာပန်းတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဧတံ- ဤရူပကကို၊ ခဏ္ဍ
ရူပကံ-တပိုင်းပြတ်သော ရူပကသည်၊(ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်း
ကြောင့်၊) ဒုဋ္ဌံ-ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်၏၊ ဝါ-ဒုဋ္ဌာ
လင်္ကာတိဒေါသ ရောဂ်၏၊ အန္တောရူပာဝနံ - ရေ၌ ပေါက်သော
ကြာညိုတောသည်၊ နေတ္တာနိ - မျက်လုံးတို့တည်း၊ ဣစွာဒိ - ဤသို့
အစရှိသော ငစနဘေဒရူပကသည်ကား၊ သုန္ဓရံ-အပြစ်ကင်းလတ်၊
ကောင်းမြတ်၏။

x x x x x x x

၂၂၂။ ဥပမာအလင်္ကာကို ဖျက်တတ်၍ ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိ ဒေါသ
သင့်သော ဥပမာများ ရှိသကဲ့သို့ , ထို့အတူ ရူပက၌လည်း ဒုဋ္ဌာ
လင်္ကာတိ ဒေါသသင့်သော ရူပကများရှိ၏။ “စန္ဒိမာ အာကာသပဒုမံ-
လသည်ကောင်းကင်၌ ပဒုမ္မာကြာပန်း” ဟူရာ၌ လကို ပဒုမ္မာကြာပန်း
သဏ္ဍာန် ပုံဟန်ပြုသော်လည်း ကောင်းကင် အတွက် “ ရေကန် ”
ဟူသော ပုံသဏ္ဍာန် မပါရကား တပိုင်းပြတ်သော ခဏ္ဍရူပက ဖြစ်၍
(ခဏ္ဍိတောပမာကဲ့သို့) ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိဒေါသရောဂ်၏။ “ကောင်းကင်၌
လသည် ရေကန်၌ ပဒုမ္မာကြာပန်းတည်း” ဟု အပြည့်အစုံ ပုံသဏ္ဍာန်
ပြုမှ အပြစ်ကင်းသည်။

အန္တော၊ ပေ၊ နေတ္တာနိ။ ။ “မျက်လုံးတို့သည် ကြာညိုတော
တည်း” ဟူရာ၌ ဝုဗ်ချင်•မတူ(ကေဝုဗ်နှင့်ဗဟုဝုဗ်ကွဲပြားသော်လည်း)
“ဝိယော ပါဏာဇုဝ အယံ ” ကဲ့သို့ ရှေးပညာရှိတို့ သုံးစွဲလေ့ရှိကြ
သဖြင့် ဒုဋ္ဌာလင်္ကာတိအပြစ်ကင်း၍ ကောင်းမြတ်ပါပေသည်၊ ဤနည်းကို
မှီး၍ ဥပမာအလင်္ကာ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဖျက်သော ရူပက - မပျက်
သော ရူပကတို့ကို သိပါလေ-ဟူလို။

မဆုံးနိုင်သော ဥပမာနှင့် ရူပက

၂၂၃။ ပရိယန္တော ဝိကပ္ပါနံ၊ ရူပကသောပမာယစ၊
နတ္ထိ ယံ တေန ဝိညေယျံ၊ အဝုတ္တမနုမာနတော။

၂၂၃။ ယံ(ယေန ကာရဏေန)- အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊
ရူပကဿစ-ရူပကအလင်္ကာ၏၎င်း၊ ဥပမာယစ-ဥပမာအလင်္ကာ၏
၎င်း၊ ဝိကပ္ပါနံ-ရှေးပညာရှိတို့၊ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ၊ စီရင်အပ်ကုန်သော
အပြားတို့၏ ပရိယန္တော-အဆုံးသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊
အဝုတ္တံ- မဆိုအပ်သော ဥပမာရူပကကို၊ အနုမာနတော-အနုမာန
ဉာဏ်ဖြင့်၊ ဝိညေယျံ- သိအပ် သိနိုင်လေခံပြီ။ [“ ဥပမာနှင့် ရူပကတို့
မဆုံးနိုင်အောင် များရကား မဆိုအပ်၍ ကျန်သမျှကို အနုမာနဉာဏ်
ဖြင့် မှန်းဆ၍ သိကြပါလေ” ဟုလို။]

ရူပကအလင်္ကာ ပြီး၏။

အာဝုတ္တိအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာ

၂၂၄။ ပုနပ္ပုန မုစ္စာရဏံ၊ ယ မတ္တဿ ပဒဿစ၊
ဥဘယေသဉ္စ ဝိညေယျာ၊ သာယမာဝုတ္တိ နာမတော။

၂၂၄။ အတ္တဿစ - အနက်ကို ၎င်း၊ ပဒဿစ - ပုဒ်ကို၎င်း၊
ဥဘယေသံစ- အနက်၊ ပုဒ် ၂ ပါးတို့ကို၎င်း၊ ပုနပ္ပုနံ - အဘန်ဘန်
အထပ်ထပ်၊ ယံ ဥစ္စာရဏံ- အကြင် ရွတ်ဆိုခြင်းသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊
သာယံ-ထိုရွတ်ဆိုခြင်းကို၊ နာမတော-အမည်အားဖြင့်၊ အာဝုတ္တိ-
အာဝုတ္တိဟူ၍၊ ဝိညေယျာ-သိအပ်၏။

x x x x x x x

၂၂၄။ ပုနပ္ပုန တျာဒိ ။ ။ အာဝုတ္တိ၌ အာဥပသာရသည် ပုန
ပ္ပုန အနက်ကို ဟောသောကြောင့် “ပုနပ္ပုနံ - အထပ်ထပ် + ဝုတ္တိ-
ဆိုခြင်း၊ အာဝုတ္တိ- အထပ်ထပ်ဆိုခြင်း” ဟု ပြု၊ ပုနပ္ပုနမုစ္စာရဏံသည်
အာဝုတ္တိ၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြသော စကားတည်း၊ အနက်ကို ဖြစ်စေ၊
ပုဒ်ကို ဖြစ်စေ၊ ၂ မျိုးလုံးကို ဖြစ်စေ တကြိမ်ထည်းဖြင့် မပြီးစေဘဲ
အထပ်ထပ်ဆိုခြင်းကို “အာဝုတ္တိအလင်္ကာ” ဟု ခေါ်သည်၊ “အတ္တဿ”
စသည်ကို ထေခံ၍ “အတ္တအာဝုတ္တိ၊ ပဒအာဝုတ္တိ၊ ဥဘယအာဝုတ္တိ”
အားဖြင့် ၃ ပါးပြား၏။

အတ္ထအာရတ္တိ

၂၂၅။ မနော ဟရတိ သဗ္ဗေသ၊ မာဒဒါတိ ဒိသာ ဒသ၊
ဂဏှာတိ နိမ္မလတ္တဉ္စ၊ ယသောရာသိ ဇိနဿယံ။

၂၂၅။ ဇိနဿ - မြတ်စွာဘုရား၏၊ အယံ ယသောရာသိ- ဤ
ဂုဏ်တော်သတင်း၊ ကျော်စောခြင်း အစုသည်။ သဗ္ဗေသံ- လူ နတ်
ဗြဟ္မာ၊ သတ္တာအားလုံးတို့၏၊ မနော-စိတ်ဓာတ်ကို၊ ဟရတိ-ဆောင်
ယူနိုင်၏၊ ဒသဒိသာ- အလုံးစုံသော အရပ်ဆယ်မျက်နှာတို့ကို၊ အာ
ဒဒါတိ-ယူနိုင်၏။ [အရပ်ဆယ်မျက်နှာလုံးသို့ ပျံ့နှံ့သွား၏ - ဟူလို။]
နိမ္မလတ္တဉ္စ- ညစ်ကြေးမတင် ، သန့်ရှင်းစင်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်း၊
ဂဏှာတိ - ယူနိုင်၏ [အညစ် အကြေးကင်းသော ဂုဏ်တော်များ
ဖြစ်ကြ၏-ဟူလို။]

x x x x x x +

၂၂၅။ မနောဟရတိ တျာဒိ။ ။ဤဂါထာ၌ “ယူခြင်း” အနက်
တခုကိုပင် “ ဟရတိ , အာဒဒါတိ , ဂဏှာတိ ” ဟု ဝေဝုဇ် ပရိယာယ်
စကားလှယ်တို့ဖြင့် အထပ်ထပ် ဆိုအပ်သောကြောင့် အတ္ထအာရတ္တိ
အလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဂါထာဖြစ်သည်။ [ဧတ္ထ ဂဏှာ
တိတိ ဧကသေဝ အတ္ထဿ “ ဟရတိ , အာဒဒါတိ , ဂဏှာတိ ” တိ
အညေဟိ ပရိယာယ ဝစနေဟိ အာရတ္တိတ္တာ (အထပ်ထပ် ဆိုအပ်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)အယံ အတ္တာရတ္တိနာမ။]

ဝိကသန္တိ ကဒမ္ဗာနိ, ဖုလ္လန္တိ ကုဋေဒြါမာ၊
ဥမ္ဗိလန္တိ ကဒလိယော, ဒလန္တိ ကကုဘာနိစ။

ကဒမ္ဗာနိ-ထိန်ပင်တို့သည်၊ ဝိကသန္တိ-ပွင့်ကြကုန်၏၊ ကုဋေဒြါမာ-
လက်ထုတ်ပင်တို့သည်၊ ဖုလ္လန္တိ-ပွင့်ကြကုန်၏၊ ကဒလိယော-ငှက်ပျော
ပင်တို့သည်၊ ဥမ္ဗိလန္တိ-ဖူးငုံစွင့်စွင့် ပွင့်ကြကုန်၏၊ ကကုဘာနိစ-ဖောံကြို့
(ထောက်ကြို့)ပင် တို့သည်လည်း၊ ဒလန္တိ-ချပ်လွှာတင့်၍၊ ပွင့်ကြကုန်
၏.....[ကာဗျဒဿ၌ လာသော ဤဂါထာလည်း “ ဖူးပွင့်ခြင်း”
အနက်တခုကိုပင် ဝေဝုဇ်ပရိယာယ် စကားလှယ်တို့ဖြင့် အထပ်ထပ်
ဆိုအပ်သောကြောင့် အတ္ထအာရတ္တိ အလင်္ကာပင်ဖြစ်သည်။]

ပဒါဝုတ္တိ

၂၂၆။ ဝိဘာသေန္တိ ဒိသာ သဗ္ဗာ၊ မုနိနော ဒေဟကန္တိယော၊
ဝိဘာသေန္တိစ သဗ္ဗာပိ၊ စန္ဒာဒိနံ ဟတာဝိယ။

၂၂၆။ မုနိနော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဒေဟကန္တိယော - ကိုယ်
တော်၌ ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ သဗ္ဗာဒိသာ-အလုံးစုံသောအရပ်
မျက်နှာတို့ကို၊ ဝိဘာသေန္တိ-ထူးထူးထွေထွေ၊ ထွန်းလင်းစေကုန်၏၊
စန္ဒာဒိနံ-လအစရှိသည်တို့၏၊ သဗ္ဗာပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊
ဝိဘာစ - အရောင်တို့သည်လည်း၊ ဟတာဝိယ - ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်
သကဲ့သို့၊ သေန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

x x x x x x x

၂၂၆။ ဝိဘာသေန္တိ တျာဒိ။ ။ဤဂါထာ၌ “ ဝိဘာသေန္တိ ”
ဟူသော ပုဒ်ကိုသာ ၂ ကြိမ်ထပ်၍ ဆိုအပ်၏။ ထိုပုဒ်၏ အနက်ကား
အတူမဟုတ်၊ “ဝိဘာသေန္တိ(ဝိသေသေန+ဘာသေန္တိ)-အထူးသဖြင့်
ထွန်းလင်းစေကုန်၏၊ဝိဘာ-အရောင်တို့သည်+သေန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏”ဟု
အနက်တမျိုးစီဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည် ပဒါဝုတ္တိအလင်္ကာ
ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဂါထာဖြစ်သည်။

ဆိုလိုရင်း။ ။ဤဂါထာ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ-ဘုရားရှင်၏ကိုယ်တော်၌
ရောင်ခြည်တော်တို့က အရပ်မျက်နှာတို့ကို ထွန်းလင်းစေသောကြောင့်
လစသော အခြားဝတ္ထုများ၏ အရောင်တို့သည် (ဘုရားရောင်ခြည်
တော်တို့က ဖျက်ဆီးအပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၍) အရောင်မတောက်နိုင်ဘဲ
ကွယ်ပျောက်ကြရသည်-ဟူလို။ [ဒေဟော+ကန္တိယော ဒေဟကန္တိယော၊-
ဒီကာ။]

ဥက္ကဏ္ဍယတိ မေဃာနံ၊ မာလာ ဝဂ္ဂံ ကလာပိနံ၊
ယုဝါနောက္ကဏ္ဍယတုဇ္ဇေ၊ မာနသံ မကရဒ္ဓဇော။

မေဃာနံ-မိဃ်းတို့၏၊ မာလာ- အစဉ်သည်၊ ကလာပိနံ-ဥဒေါင်း
တို့၏၊ ဝဂ္ဂံ - အစုကို၊ ဥက္ကဏ္ဍယတိ - လည်မော့သည်ကို ပြု၏၊ အဇ္ဇ-
ယနေ၊ မကရဒ္ဓဇော-ကာမနတ်သည်၊ ယုဝါနံ-လုလင်ပျိုတို့၏၊မာနသံ-
စိတ်ကို၊ဥက္ကဏ္ဍယတိ-ပျင်းရိသည်ကိုပြု၏။ [ကာဗျဒဿလာ ဤဂါထာ
လည်း အနက် မတူသော “ ဥက္ကဏ္ဍယတိ ” ပုဒ်ကို ၂ ကြိမ် ထပ်၍
ဆိုသောကြောင့် ပဒါဝုတ္တိမည်၏။]

ဥဘယအာရတ္တိ

၂၂၇။ ဇိတွာ ဝိဟရတိ ဣဿ-ရိပုံ လောကေ ဇိနော အယံ၊
ဝိဟရတျာ-ရိဝဂ္ဂေါ-ယံ, ရာသိဘူတောဝ ဒုဇ္ဇနေ။

၂၂၇။ လောကေ-လောက၌၊ အယံဇိနော- ဤမြတ်စွာဘုရား
သည်၊ ဣဿရိပုံ - ကိလေသာ တည်းဟူသော ရန်သူကို၊ ဇိတွာ-
အောင်တော်မူပြီး၍၊ ဝိဟရတိ - နေတော်မူ၏၊ အယံ အရိဝဂ္ဂေါ-
ဤကိလေသာ တည်းဟူသော ရန်သူအပေါင်းသည်၊ ဒုဇ္ဇနေ - လူ
ယုတ်မာ အပေါင်း၌၊ ရာသိဘူတောဝ - အစုဖြစ်၍ ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဝိ
ဟရတိ- နေ၏။

x x x x x x x

၂၂၇။ ဇိတွာကျာဒိ။ ဤဂါထာ၌ “နေခြင်း” အနက်ကိုချည်း
ဟောသော “ဝိဟရတိ” ပုဒ်ကို ၂ ကြိမ်ထပ်၍ ဆို၏။ ထို့ကြောင့်
ဥဘယာရတ္တိ အလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဂါထာဖြစ်သည်။
ဂါထာ၏ ဆိုလိုရင်းကား— “ဘုရားရှင်သည် ကိလေသာ ရန်သူကို
အောင်၍ နေတော်မူ၏။ (ဘုရားရှင်ထံမှ ရှုံး၍ ပြေးရသော) ကိလေသာ
ရန်သူအစုလည်း သူယုတ်မာအပေါ်၌ စုဝေး၍ နေ၏” ဟု ဆိုလိုသည်။

ဇိတွာ ဝိဿံ ဘဝံ အတြ၊ ဝိဟရတျာရောဓေဟိ ဝေ၊
ဒိဝံဂတော ရိပုဝဂ္ဂေါ, ဝိဟရတျုစ္ဆရာဟိ တေ။

အတြ- ဤလူ့ပြည်၌၊ ဘဝံ- အရှင်မင်းမြတ်သည်၊ ဝိဿံ- ရန်သူ
အားလုံးကို၊ ဇိတွာ - အောင်တော်မူပြီး၍၊ ဩရောဓေဟိ - မောင်းမ
မိဿံ, ခြွေအရံတို့နှင့်အတူ၊ ဝေ- စင်စစ်၊ ဝိဟရတိ- နေတော်မူရ၏၊
ဒိဝံဂတော - အရှင်ဒဏ်ကြောင့် နတ်ရွာစံရသော၊ တေ - အရှင်မင်း
မြတ်၏၊ ရိပုဝဂ္ဂေါ-ရန်သူ အပေါင်းသည်၊ အစ္ဆရာဟိ- နတ်သွီးတို့နှင့်
အတူ၊ ဝိဟရတိ-နေရပါ၏။ [ကာဗျဒဿ။]

အက္ကောဓေန ဇိနေ ကောဓံ, အသာဓုံ သာဓုနာ ဇိနေ၊
ဇိနေ ကဒရိယံ ဒါနေန, သစ္စေနာ-လိကဝါဒိနံ။

ဓမ္မပဒ ပါဠိတော်လာ ဤဂါထာ၌လည်း “အောင်ခြင်း” အနက်
ဟော “ဇိနေ” သဒ္ဒါကို ၃ ကြိမ်ထပ်၍ဆိုထား၏။ ထို့ကြောင့် ဥဘယာ
ရတ္တိအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဂါထာဖြစ်သည်။

ဒီပက၏ လက္ခဏာနှင့် အပြား

၂၂၀။ ကေတ္ထ ဝတ္ထမာနံပိ၊ သဗ္ဗဝါကျောပကာရကံ၊
ဒီပကံနာမ တဉ္စာဒိ-မဇ္ဈန္ဒရိသယံ တိဓာ။

၂၂၀။ ကေတ္ထ-ဝါကျ၏ တခုသောနေရာ၌၊ ဝတ္ထမာနံပိ-ဖြစ်ပါ
သော်လည်း၊ သဗ္ဗဝါကျောပကာရကံ- အလုံးစုံသော ဝါကျအား
ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပုဒ်သည်၊ ဒီပကံနာမ- ဒီပကမည်၏၊ တဉ္စ-
ထို ဒီပကသည်လည်း၊ အာဒိ မဇ္ဈန္ဒရိသယံ-အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး
ဟူသော အရာရှိသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊)တိဓာ-၃ ပါးပြား၏။

x x x x x x x x

၂၂၀။ ကေတ္ထ၊ ပေ၊ ဒီပကံနာမ ။ ။ ဒီပေတိ - အရောင်ဖြင့်
ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ ဒီပေါ(ဆီမီး)၊ ဒီပေါဝိယာတိ ဒီပကံ၊ ဥပမာ
အနက်၌ ကပစ္စည်း သက်၊ ဆီမီးသည် မိမိအနီး၌ ရှိသော ဝတ္ထု၊
အဝေး၌ရှိသော ဝတ္ထုများကို ထင်ရှားပြသကဲ့သို့၊ မိမိတည်ရာဝါကျ၏
အနက်ကို၎င်း၊ အခြားဝါကျ၏ အနက်ကို၎င်း၊ ထင်ရှားပြတတ်သော
ပုဒ်သည် ဒီပကမည်၏။ [ကေဌာနေ ဌတွာ ဝိသယီဘူတသဗ္ဗဌာနဂတ
ဒဗ္ဗပကာသက ဒီပသမာနတ္တာ(တည်ရာဝိသယရှိသော ဌာနအားလုံး
၌ တည်နေသော ဖြစ်များကို ထင်ရှားပြတတ်သည့် အတွက် ဆီမီးနှင့်
တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဒီပကံနာမ ဟောတိ။]

တဉ္စ၊ ပေ၊ တိဓာ ။ ။ ထိုဒီပက၌ ဝါကျသည် ၂ ဝါကျမှစ၍
အများရှိရ၏၊ ထိုတွင် အစဝါကျ၏ အစ၌တည်သော အာဒိဒီပက၊
အဆုံးဝါကျ၏ အဆုံး၌တည်သော အန္တဒီပက၊ အစ ဝါကျ၏ အစ
လည်း မဟုတ်၊ အဆုံးဝါကျ၏ အဆုံးလည်း မဟုတ်သော အလယ်
ဌာန၌တည်သော မဇ္ဈဒီပကအားဖြင့် ၃ ပါးရှိ၏၊ တပါးတပါးလျှင်
ကြိယာပုဒ်ဖြစ်သော ကြိယာဒီပက၊ ဇာတိပုဒ်ဖြစ်သော ဇာတိဒီပက၊
ဂုဏ်ပုဒ်ဖြစ်သော ဂုဏ်ဒီပကအားဖြင့် ၃ မျိုး ပြားနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့်
ဒီပကအမျိုးပေါင်း ၉ မျိုးရှိ၏။ [ဧတေသု ဧကေကမပိ ကြိယာဇာတိ
ဂုဏ်ဘေဒေန ပုန တိဝိဓံ ဟောတိတိ ဝိညေယျံ။] ကာဗျဒဿ၌ ဒဗ္ဗ
ထည့်၍ ၄ မျိုးပြ၏၊ ထိုအလို ဒီပက ၁၂ မျိုးပြားသည်။

ကြိယာ အာဒိဒိပက

၂၂၉။ အကာသိ ဗုဒ္ဓေါ ဝေနေယျ-ဗန္ဓုနု-မမိတောဒယံ၊
သဗ္ဗပါပေဟိစ သမံ၊ နေကတိတ္ထိယ မဒ္ဒနံ။

၂၂၉။ ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝေနေယျဗန္ဓုနု-ဝေနေယျ
ခေါ်, ဆွေတော် မျိုးတော်တို့၏၊ အမိတောဒယံ - မနှိုင်းယှဉ်အပ်
သော တိုးပွားမှုကို၊ အကာသိ-ပြုတော်မူပြီ၊ သဗ္ဗပါပေဟိ- အလုံးစုံ
သော မကောင်းမှုတို့နှင့်၊ သမံ-အညီအမျှ၊ ဝါ-အတူတကွ၊ အနေက
တိတ္ထိယ မဒ္ဒနံစ - များစွာသော တိတ္ထိတို့ကို နှိမ်နင်းမှု ကိုလည်း၊
အကာသိ-ပြုတော်မူပြီ။

x x x x x x x

၂၂၉။ အကာသိကျာဒိ။ ။ဤဂါထာ၌“အကာသိ၊ပေ၊ဒယံ”
သည် တဝါကျ၊“သဗ္ဗ၊ပေ၊မဒ္ဒနံ”သည် တဝါကျ၊ ပဌမဝါကျ၏ အစ၌
ဖြစ်သော “အကာသိ” ကြိယာသည် ဒုတိယဝါကျ၌လည်း ကျေးဇူး
ပြု၏၊“ကျေးဇူးပြု” ဟူရာ၌“အနေကတိတ္ထိယ မဒ္ဒနံ” ဟူသော ကံပုဒ်၏
စပ်ရာ ကြိယာဖြစ်နိုင်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည်
ကြိယာအာဒိဒိပကအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားအပ်သော ဂါထာ
ဖြစ်သည်။

ဝစနတ္ထ။ ။ဝေနေယျာဝေ + ဗန္ဓု ဝေနေယျဗန္ဓု။ အမိတော-
မနှိုင်းယှဉ်နိုင် မရေတွက်နိုင်အောင် မြားမြောင်လှစွာသော + ဥဒ
ယော-တိုးတက်ကြီးပွားခြင်းတည်း၊ (ဝါ - တိုးတက်ကြီးပွားကြောင်း
ဖြစ်သော ဆုမ္မသြဝါဒ ပေးမှုတည်း၊) အမိတောဒယော - မှ၊ ဘုရား
ရှင်၏ ဆုမ္မသြဝါဒကြောင့် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်ကြသော ဝေနေ
ယျ, နောင်ခါလွတ်ဘို့ရန် ပါရမီဖြည့်နေကြသော ဝေနေယျ, အပါယ်
မကျဘဲ သုဂတိသို့ ရောက်ကြရသော ဝေနေယျ၊ ထိုဝေနေယျဆွေတော်
မျိုးတော်တို့၏ တိုးတက်ကြီးပွားမှုကို ဘုရားရှင် ပြုတော်မူပြီ - ဟုလို၊
အနေကေစ+တေ+တိတ္ထိယာစာတိ အနေကတိတ္ထိယာ၊ တေသံ+မဒ္ဒနံ
အနေကတိတ္ထိယမဒ္ဒနံ။

ကြိယာမဇ္ဈေဒိပက

၂၃၀။ ဒဿနံ မုနိနော သာရံ-ဇနာနံ ဇာယတေ-မတံ၊
တဒညေသံတု ဇန္တုနံ၊ ဝိသံ နိစ္စော-ပတာပနံ။

၂၃၀။ မုနိနော-မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒဿနံ-ဖူးမြင်ရခြင်းသည်၊
သာရဇနာနံ- သူတော်ကောင်းတို့၏၊ အမတံ-အမြဲနေရန်၊ အမြိုက်
နိဗ္ဗာန်သည်၊ ဇာယတေ-ဖြစ်၏၊ တဒညေသံ-ထိုသူတော်ကောင်းမှ
တပါးကုန်သော၊ ဇန္တုနံတု- မိစ္ဆာအယူရှိသော သတ္တဝါတို့၏ကား၊
နိစ္စော-ပတာပနံ-အမြဲမပြတ်၊ ပူစေတတ်သော၊ ဝိသံ-အဆိပ်သည်၊
ဇာယတေ-ဖြစ်၏။ [“နိစ္စံ+ဥပတာပနံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်။]

x x x x x x x

၂၃၀။ ဒဿနံ၊ပေ၊တာပနံ။ ။ဘုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ရခြင်းသည်
သူတော်ကောင်းတို့၏ အတွက်မှာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ပင် ဖြစ်ပါတော့၏။
သူတော်ကောင်းမှ တပါးသောသူယုတ်မာများ၏ အတွက်ကား အမြဲ
ပူလောင်နေသောအဆိပ် ဖြစ်ပါတော့သည်။ ဤဂါထာ၌ “ ဒဿနံ၊
ပေ၊ဇာယတေ မတံ”သည် တဝါကျ၊ “တဒညေသံ၊ပေ၊တာပနံ”သည်
တဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျ၏ အစလည်းမဟုတ်သော ၊ နောက်ဝါကျ၏ အဆုံး
လည်း မဟုတ်သောကြောင့် အလယ်ဌာန၌ တည်သော “ဇာယတေ”
ကြိယာသည် ရှေ့ နောက်၌ကျေးဇူးပြုတတ် ထွန်းပြုတတ်သောကြောင့်
“ကြိယာမဇ္ဈေဒိပက” ပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည် ကြိယာ
မဇ္ဈေဒိပကဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဂါထာဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဝါကျအများရှိသည်တွင် အစဝါကျ၏ အစဌာနနှင့်
အဆုံးဝါကျ၏ အဆုံးဌာန မဟုတ်လျှင် အစဝါကျ၏ အဆုံးနားမှာ
နေနေ၊ အဆုံးမှာ နေနေ၊ အဆုံးဝါကျ၏ အစမှာနေနေ၊ “ အလယ်
ဌာန” ဟုချည်း ယူမှ ဤဂါထာ၌ မဇ္ဈေဒိပက ဖြစ်နိုင်မည်။

အမတံ။ ။ “မုနိနော ဒဿနံ + အမတံ - ဘုရားဖူးရခြင်းသည်
အမြိုက်နိဗ္ဗာန်” ဟု ဆိုရာ၌ ဖူးရခြင်းသက်သက်သည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်နိုင်
ရကား အဘယ်နည်းဖြင့် ဆိုအပ်သောစကားပါနည်း- ဟု မေးဘွယ်
ရှိ၏။ အဖြေကား- အမတံအမည်သည် အကျိုးနိဗ္ဗာန်၏ အမည်တည်း၊
ထိုအမည်ကို အကြောင်း ဖူးမြင်ရခြင်း အပေါ်၌ တင်စားထားသော

ဖလူပစာရ နည်းအားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားတည်း။ မှန်၏။—
 ဘုရားကို ဖူးမြင်ရခြင်းသည်အကြောင်း၊ ထိုအကြောင်းကြောင့် တရား
 နာရ၍ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်သဖြင့် နိဗ္ဗာန်ရခြင်းသည် အကျိုး
 တည်း။ [မုနိနော ဒဿနံ အမတံ-အမတသင်္ခါတနိဗ္ဗာနဿ ကေန္တ
 ကာရဏတ္တာ ကာရိယောပစာရေန (အကျိုး၏အမည်ဖြင့်၊ ဝါ- ဖလူ
 ပစာရအားဖြင့်) အမတဘူတံ ဇာယတေ။]

ဝိသံ။ ။ “ဝိသံ” ဟူသော ဤစကားသည် ဒေါသစေတသိက်ကို
 ဆိုသော သဒိဿပစာရ စကားတည်း။ တကယ်အဆိပ်မဟုတ်၊ အမြဲ
 စိတ်ကို ပူပန်စေတတ် သောကြောင့် အဆိပ်နှင့်တူသော ဒေါသကို
 “ဝိသံ” ဟု ဆိုထားသည်-ဟုလို၊ ဤ၌လည်း “မုနိနော ဒဿနံ ဝိသံ-
 ဘုရားကိုမြင်ရခြင်းသည် သူယုတ်မာတို့အတွက် ဒေါသအဆိပ်တည်း”
 ဟု အနက်ထွက်၏။ အမှန်မှာ - မြင်ရခြင်းသည် အဆိပ်မဟုတ်၊ မြင်ရ
 ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဒေါသဖြစ်ခြင်း သည်သာ အဆိပ်
 တည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိသံကိုလည်း (အကျိုးဒေါသအဆိပ်၏ အမည်ကို
 အကြောင်းဒဿန အပေါ်၌ တင်စားသော “ ကာရိယောပစာရ ”)
 ဖလူပစာရစကားဟု ပင်မှတ်၊ [ဝိသံဇာယတေ-ဝိသတုလျပဋိဃ ကာရ
 ဏတ္တာ ကာရိယောပစာရေန ဝိသံ ဘဝတိ။]

မန္တော ဂန္ဓဝါဟော ခါရော , ဂိနိ ဣန္ဒြစ ဇာယတေ၊
 စစ္စာစန္ဒနပါတောစ, သတ္ထပါတော ပဝါသိနံ။

ပဝါသိနံ - ခင်ပွန်းမနှင့် ကွေကွင်းနေကြရ သူတို့၏။ မန္တော-
 ညှင်းညှင်းသော၊ ဂန္ဓဝါဟော - လေသည်။ ခါရော - ဆားငန်သည်။
 ဇာယတေ- ဖြစ်၏။ ဣန္ဒြစ-လသည်လည်း။ ဂိနိ-မီးသည်။ ဇာယတေ-
 ဖြစ်၏။ စစ္စာစန္ဒန ပါတောစ - မြေသော စန္ဒကူး၏ ကျရောက်ခြင်း
 သည်လည်း။ ဝါ - မြေသော စန္ဒကူးကို လိမ်းခြင်းသည်လည်း။ သတ္ထ
 ပါတော-ဒါး လက်နက် ကျရောက်ခြင်းသည်။ ဇာယတေ-ဖြစ်၏။ [ဤ
 ကာဗျဒဿပုံစံ၌ “ဇာယတေ” ကြိယာသည် ဒုတိယဝါကျ၏ အဆုံးမှာ
 နေသော်လည်း အလယ်၌တည်လျက် ရှေ့ဘက် နောက်ဘက် ဝါကျတို့
 အား ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် ကြိယာမဇ္ဈေဒိပကပုံစံပင် ဖြစ်သည်။]

ကြိယာအန္တဒီပက

၂၃၁။ အစ္စန္ဒကန္တလာဝဏျ-စန္ဒာတပ မနောဟရော၊
ဇိနာနနိန္ဒါ ဣန္ဒြစ၊ ကဿ နာနန္ဒကော ဘဝေ။

၂၃၁။ အစ္စန္ဒကန္တလာဝဏျ စန္ဒာတပ မနောဟရော- အလွန်စင်စစ် , နှစ်သက်ဘွယ်တောင်း , လေးလေးပင်ပင် ကောင်းသော လရောင်ဖြင့် စိတ်နှလုံးကို ဆောင်ယူနိုင်သော၊ ဇိနာနနိန္ဒါ-မြတ်စွာဘုရား၏မျက်နှာတော်လမင်းသည်၊ ကဿ-အဘယ်မည်သူ, နတ်နှင့်လူကို၊ အာနန္ဒကော - နှစ်သက်စေတတ်သည်၊ န ဘဝေ - မဖြစ်ဘဲ ရှိပါအံ့နည်း၊ (အစ္စန္ဒ ကန္တလာဝဏျ စန္ဒာတပ မနောဟရော - အလွန်စင်စစ် , နှစ်သက်ဘွယ်တောင်း , လေးလေးပင်ပင်ကောင်းသော လရောင်ဖြင့် စိတ်နှလုံးကို ဆောင်ယူနိုင်သော)၊ ဣန္ဒြစ - ပကတိလမင်းသည်လည်း၊ ကဿ - အဘယ်မည်သူကို၊ အာနန္ဒကော- နှစ်သက်စေတတ်သည်၊ န ဘဝေ- မဖြစ်ဘဲ ရှိပါအံ့နည်း။

x x x x x x x

၂၃၁။ ဤဂါထာ၌ “အစ္စန္ဒ ကန္တလာဝဏျ စန္ဒာတပ မနောဟရော ဇိနာနနိန္ဒါ ကဿ နာနန္ဒကော ဘဝေ” ဟု၎င်း, “အစ္စန္ဒ၊ ပေ၊ မနောဟရော ဣန္ဒြစ ကဿ နာနန္ဒကော ဘဝေ” ဟု၎င်း ၂ ဝါကျခွဲပါ။ “ဘဝေ” ဟူသောကြိယာသည် နောက်ဝါကျအဆုံး၌ တည်သောကြောင့် “ကြိယာအန္တဒီပက” ပုံစံတည်း။

အစ္စန္ဒ၊ ပေ၊ မနောဟရော ။ ။ အစ္စန္ဒံ + ကန္တံ အစ္စန္ဒကန္တံ- အလွန်စင်စစ် နှစ်သက် အပ်သည်၊ လဝဏ သဒ္ဒါသည် “ ငန်သော အရသာ” ကိုဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ဆားကဲ့သို့လေးလေးပင်ပင် ကောင်းသော တစ်စုံတစ်ခုကိုလည်း ဟောသင့်၏၊ လဝဏဿ+ ဘာဝေါ လာဝဏျံ(မဓုရဘာဝေါ) ဝိကာ၊ အစ္စန္ဒကန္တံ+တံ+ လာဝဏျဉ္စာတိ အစ္စန္ဒကန္တလာဝဏျံ - အလွန် နှစ်သက်ဘွယ် လေးလေးပင်ပင် ကောင်းသည်၊ အစ္စန္ဒ ကန္တ လာဝဏျမေဝ + စန္ဒာတပေါ(လရောင်) အစ္စန္ဒ၊ ပေ၊ စန္ဒာတပေါ၊ တေန+ မနောဟရော အစ္စန္ဒ၊ ပေ၊ မနောဟရော၊ ဤဝိသေသနသည် “ ဇိနာနနိန္ဒါ ” ၌၎င်း, “ ဣန္ဒြ ” ၌၎င်း စပ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် သိလေသရဏ် ရောက်သည်၊ ဇိနဿ+အာနနံ ဇိနာနနံ၊ ဇိနာနနမေဝ+ဣန္ဒြ ဇိနာနနိန္ဒါ။

မာလာဒီပက

၂၃၂။ ဟောတာဝိပုဋိသာရာယ၊ သီလံ ပါမောဇ္ဇဟေတု သော၊
တံ ပီတိဟေတု သာစာယံ၊ ပဿဒ္ဓျာဒိ ပသိဒ္ဓိယာ။

၂၃၃။ ဣစ္စာဒိဒီပကတ္ထေပိ၊ ပုပ္ဖံပုပ္ဖံမပေက္ခိနိ၊
ဝါကျမာလာ ပဝတ္တာတိ၊ တံ မာလာဒီပကံ မတံ။

၂၃၂။ သီလံ-သီလသည်။ အဝိပုဋိသာရာယ-နှလုံးမသာမယာ မဖြစ်ခြင်းငှါ။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ သော(အဝိပုဋိသာရာ)- ထိုနှလုံး မသာမယာ မဖြစ်ခြင်းသည်။ ပါမောဇ္ဇဟေတု-ဝမ်းမြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်။ ဝါ- နှသော ပီတိ၏ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ တံ (ပါမောဇ္ဇံ)- ထို ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည်။ ပီတိဟေတု- အားကြီးသော ပီတိ၏ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ သာစ အယံ(ပီတိ)-ထိုသို့ သဘောရှိသော ဤ ပီတိသည်လည်း။ ပဿဒ္ဓျာ ဒိပသိဒ္ဓိယာ-ပဿဒ္ဓိ အစရှိသည်တို့၏ ပြီးစီးခြင်းငှါ။ ဟောတိ-၏။

၂၃၃။ ဣတိ - ဤ ပြုယုဂ်၌။ အာဒိဒီပကတ္ထေ - အာဒိဒီပက၏ အဖြစ်သည်။ သတိပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါကျမာလာ - နေခံနေခံ ဝါကျ အဆက်ဆက်သည်။ ပုပ္ဖံပုပ္ဖံ-ရှေးရှေးဝါကျကို။ အပေက္ခိနိ-

x x x x x x x

၂၃၂။ ဟောတာ•ဝိပုဋိသာရာယ။ ။ န + ဝိပုဋိသာရာ အဝိ ပုဋိသာရာ-သီလစင်ကြယ်သောကြောင့် စိတ်နှလုံးမသာယာ မဖြစ် ရခြင်း။ [“အဝိပုဋိသာရာယ-နှလုံး မသာမယာ မဖြစ်ခြင်းငှါ ” ဟု သာ အနက်ပေး။ “ နှလုံး သာရှင်ခြင်းငှါ ” ဟု မပေးနှင့်။ “ နှလုံး သာရှင်”ဆိုလျှင် ပါမောဇ္ဇဖြစ်နေပြီ။] ပမောဒေါယေဝ ပါမောဇ္ဇံ- ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ တရားကိုယ်မှာ နှသောပီတိတည်း။ [“ပမုဒိတဿ+ ဘာဝေါ ပါမောဇ္ဇံ” ဟုလည်း ပြုကြ၏။ ရုပ်ပြီးခက်သည်။] ပီတိ၌ကား ပါမောဇ္ဇမှ တိုးတက်လာသော ရင့်သော အားကြီးသော ပီတိတည်း။ ထိုပီတိကြောင့် ပဿဒ္ဓိစသော တရားများဖြစ်၏။ ပဿဒ္ဓိ + အာဒိ၌ အာဒိဖြင့် သုခ, သမာဓိ, ယထာဘူတဉာဏ်, ဈာန်, မဂ်, ဖိုလ်တရား များကိုယူ။ [ပါတိမောက်ဘာသာဒီကာ-နိဒါနဒ္ဓေသအဆုံးမှာလည်း ပြုထား၏။]

ဥဒြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊) ပဝတ္တာ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊
တံ - ထိုဒီပကကို၊ မာလာဒီပကံ - မာလာဒီပက ဟူ၍၊ မတံ-
သိအပ်၏။

x x x x x x x

၂၃၃။ ဣစ္ဆာဒီပကတ္ထေပိ။ [“ဣတိ+အာဒီပကတ္ထေ” ဟု
ပုဒ်ဖြတ်။] ဤ ပြခဲ့သောဝါထာ၌ “ဟောတိ” ဟူသော ကြိယာကို
ဝါကျအစ၌ ပြထား၏။ ထိုကြိယာသည် “ပါမောဇ္ဇဟေတု သော”
ဝါကျ၊ “တံ ပီတိဟေတု” ဝါကျ၊ “သာစ အယံ ပဿဒ္ဓုဂ္ဂာဒိ ပသိဒ္ဓိ
ယာ” ဝါကျတို့၌လည်း ကျေးဇူးပြုတတ် ထွန်းပြုတတ်၏။ ထို့ကြောင့်
“အာဒီပက” အမျိုးအစားတွင် ပါဝင်၏။ သို့သော်—

ပုဗ္ဗံ ပေ၊ မတံ ။ ။ နောက်နောက်ဝါကျ အစဉ် အတန်းသည်
ရှေးရှေးဝါကျကို ဥဒြေ၏။ “ဥဒြေ” ဆိုသည်ကား- သံကွင်းဆက်သကဲ့သို့
“ရှေးရှေးဝါကျနှင့် ဆက်သွယ်နေ၏” ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် ရိုးရိုး
ဒီပကမျိုးမဟုတ်ဘဲ “မာလာဒီပက” ဟု ရှေးပညာရှိတို့ အသိအမှတ်
ပြုအပ်ပါသည်- ဟူလို၊ မာလာဘူတံ + ဒီပကံ မာလာဒီပကံ - အစဉ်
အတန်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော ဒီပက။

ဒီကာ။ ။ ဝါကျမာလာ-အနေကဝါကျေန သမ္ပဇ္ဈမာနာ ပရံ
ပရာ- များစွာသော ဝါကျဖြင့် ဖွဲ့စပ်သိကုံးအပ်သော အဆက်ဆက်
သည်။ [ဤ၌ မာလာကို “ပရံပရာ” ဟု ဖွင့်၏။ “ဝါကျာနံ + မာလာ
ဝါကျမာလာ” ဟု ပြုစေလို၏။ ထို့ကြောင့် “ဝါကျံ + မာလာ” ဟု
ရှိသော စာကို ပါဠိပျက် ဟု မှတ်။] ပုဗ္ဗံပုဗ္ဗံ - ဟောတာဝိပ္ပဋိသာရာ
ယာတိအာဒိကံ ဝါကျံ အပေက္ခိနိပဝတ္တာ။ [ဤ၌ပုဗ္ဗံပုဗ္ဗံကို “ဟောတာ
ဝိပ္ပဋိသာရာယ- စသော ရှေးရှေးဝါကျကို” ဟု ဖွင့်၏။ “ပါမောဇ္ဇ
ဟေတု သော” ဟူသော နောက်ဝါကျသည် “ဟောတာ ဝိပ္ပဋိသာရာ
ယ” ဟူသော ရှေ့ဝါကျကို ဥဒြေ၏။ “တံ ပီတိဟေတု” ဟူသော နောက်
ဝါကျသည် “ပါမောဇ္ဇဟေတု သော” ဟူသော ရှေ့ဝါကျကို ဥဒြေ၏။
“သာစ အယံ ပဿဒ္ဓုဂ္ဂာဒိ ပသိဒ္ဓိယာ” ဟူသော နောက်ဝါကျသည်
“တံ ပီတိဟေတု” ဟူသော ရှေ့ဝါကျကို ဥဒြေ- ဟု ဆိုလိုသည်။]

ကြွင်းသော ဒီပက

၂၃၄။ အနေနေဝပ္ပကာရေန၊ သေသာနမပိ ဒီပကေ၊
ဝိကပ္ပါနံ ဝိဓာတဗ္ဗာ-နုဂတိ သုဒ္ဓဗုဒ္ဓိဘိ။

၂၃၄။ ဒီပကေ - ဒီပက အရာ၌၊ အနေနေဝပ္ပကာရေန - ဤ
ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိကပ္ပါနံ-ရှေးပညာရှိတို့
အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ၊ စီရင်အပ်ကုန်သော၊ သေသာနံ-ကြွင်းကုန်သော
ဒီပကတို့ကို၊ အနုဂတိ-လျော်စွာသိတတ်သောဉာဏ်ကို၊ သုဒ္ဓဗုဒ္ဓိဘိ-
သန်ရှင်းသော ဉာဏ်ရှိသူတို့သည်၊ ဝိဓာတဗ္ဗာ - ပြုစီရင်ထိုက်၏။

x x x x x x x

၂၃၄။ [ဣဒါနိ အဝုတ္တဒီပကာနိပိ အတိဒိဿတိ အနေနေဝ
ဣစ္စာဒိနာ၊] ကြိယာအာဒိ၊ မဇ္ဈ၊ အန္တဒီပကများ၏ပုံစံကိုသာ ပြခဲ့၏။
ဤနည်းကိုမှီး၍ ဇာတိဒီပက , ဂုဏဒီပကနှင့် မာလာဒီပက များကို
ဉာဏ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ စီစဉ်နိုင်လောက် (ရေးသားနိုင်လေခံ) ပါပြီ-
ဟူလို။ [ဝိသေသတော(အသင်္ကရတော)- မရောသောအားဖြင့်+ကပ္ပိ
ယန္တိ - ရှေးပညာရှိတို့ ပြုစီရင်အပ်ကုန်၏။ ဣတိ ဝိကပ္ပါ၊ အနုဂတိ-
အာဗောဓော - သိတတ်သောဉာဏ်၊ ထိုဉာဏ်ဖြင့် စီကုံးအပ်သော
ပြယုဂ်တို့ကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် “အနုဂတိ” ဟု ခေါ်။]

မှတ်ချက်။ ။ ကြိယာ, ဇာတိ, ဂုဏဒီပကတို့သည် (အလင်္ကာကျမ်း
အလို) ၉ မျိုးရှိသကဲ့သို့ မာလာဒီပကလည်း ကြိယာအာဒိ မာလာ
ဒီပက စသောအားဖြင့် ၉ မျိုးပင် ရှိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဒီပက၁၀ မျိုး
ရှိသည်။ ကာဗျဒဿအလို ဒဗ္ဗထည့်လျှင် ၄ x ၃ လီ ၁ ၂ မျိုးရှိ၍ မာလာ
ဒီပကလည်း ၁၂ မျိုးရှိရကား အားလုံး ၂၄ မျိုး ရှိနိုင်သည် ဟု မှတ်။

အမှာ။ ။ “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ ” စသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
ပါဠိတော်သည် သမ္ဘဝန္တိ ကြိယာအဆုံး၌ ပါသောကြောင့် “ကြိယာ
အန္တ မာလာဒီပက” တည်း။ [ဝေမေတဿ-စသည်ကား နိဂုံးဖြစ်၍
သီးခြားတင်ကျသော။] ယောနိဿယ၌ “ ဣတိပိ သောဘဂဝါ ” ကို
“နာမဒီပက” ဟု ဆိုသေး၏။ “သောဘဂဝါ ” ဟူသော နာမည်သည်
နောက်ဝါကျတို့၌ ပါဝင်နိုင်၍ ကျေးဇူးများသောကြောင့်တည်း တဲ့။

အက္ခေပ၏ လက္ခဏာနှင့်အပြား

၂၃၅။ ဝိသေသဝစနိစ္ဆာယံ၊ နိသေဓဝစနံ တု ယံ၊
အက္ခေပေါနာမ သောယဉ္ဇ၊တိဓာ ကာလပ္ပဘေဒတော။

၂၃၅။ ဝိသေသဝစနိစ္ဆာယံတု-တစုံတခု ထူးသောအကြောင်း
အရာကို ဆိုလိုရာ၌သာ၊ ယံ နိသေဓဝစနံ-အကြင်တားမြစ်ကြောင်း
စကားသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏) သော- ထို တားမြစ်ကြောင်း စကား
သည်၊ အက္ခေပေါနာမ - အက္ခေပ မည်၏၊ အယဉ္ဇ - ဤ အက္ခေပ
သည်လည်း၊ ကာလပ္ပဘေဒတော - အတိတ်ကာလ စသည်တို့၏
အပြားအားဖြင့်၊ တိဓာ- ၃ ပါးပြား၏။ [အယံစ၌ စဖြင့် ဒီပကကို
ပေါင်း၊ ရှေ့ဒီပကသာ ၃ မျိုးပြားသည် မဟုတ်သေး၊ ဤ အက္ခေပ
လည်း ၃ မျိုးပြားသည်-ဟူလို။]

x x x x x x +

၂၃၅။ ဝိသေသတျာဒိ။ ။တစုံတခု ထူးခြားသောအကြောင်း
အရာကိုဆိုလိုရာ၌ တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ထူးခြားပုံကို မဆိုဘဲ တားမြစ်
သောစကားကို ဆိုခြင်းသည် အက္ခေပအလင်္ကာ မည်၏။ [တိုက်ရိုက်
ဆိုလျှင် သဘာဝဝတ္ထိ ဖြစ်သောကြောင့် တိုက်ရိုက် မဆိုဘဲ၊ ဝင်္ဂဝတ္ထိ
အလင်္ကာမျိုး ဖြစ်ရကား တားမြစ်သောအားဖြင့် ထူးခြားပုံကို သွယ်
ဝိုက်၍ ဆိုသည်-ဟူလို။] ထို အက္ခေပအလင်္ကာသည် အတိတက္ခေပ၊
ဝတ္ထမာနက္ခေပ၊ အနာဂတက္ခေပဟု ကာလအားဖြင့် ၃ မျိုးပြား၏။

ဋီကာ။ ။ဝိသေသဝစနိစ္ဆာယံတု-ယဿကဿစိ ပဒတ္ထ ဝိသေ
သဿ ကထနိစ္ဆာယံ ဝေ၊ [တုကို “ဝေ” ဟု ဖွင့်သည်။] ယံ နိသေဓ
ဝစနံ - ပဋိသေဓဝစနံ အတ္ထိ၊ သော ပဋိသေဓော အက္ခေပေါနာမ၊
“နိသေဓ=ပဋိသေဓ=အက္ခေပ” ဤသဒ္ဒါ ၃မျိုးသည် အနက်အားဖြင့်
အတူတူပင်တည်း၊ အက္ခေပ၌ “အာပုဗ္ဗ + ဒိပ” ဓာတ်သည် နောဒန
(ပယ်ရှားခြင်း) အနက်ကိုဟော၏။ [“ ဝိသေသ ဝစနိစ္ဆာယံ တု” ဟု
ဝေအနက်ရှိသောတုသဒ္ဒါဖြင့်ဆိုသောကြောင့် တစုံတခုထူးခြားသော
ဂုဏ်သတ္တိကိုပြသောအရာ၌သာ တားမြစ်သောစကားကို “အက္ခေပ”
ဟု ဆိုရသည်၊ ဂုဏ်ထူးကို ဆိုလိုချက်မပါသော သက်သက် တားမြစ်
ရာ၌ကား အက္ခေပအလင်္ကာ မဟုတ်။]

အတိတက္ခေပ ပုံစံ

၂၃၆။ ကောကီ•နေကသေနံ တံ၊ မာရံ သ ဝိဇယီ ဇိနော၊
ကထံ တ•မထဝါ တဿ၊ ပါရမီဗလ•မိဒိသံ။

၂၃၆။ သ (သော) ဇိနော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကောကီ-
အဖေမပါ၊ တပါးထည်းသာ ဖြစ်ပါလျက်၊ အနေကသေနံ -
များသောစစ်သည် ရှိသော၊ တံ မာရံ - ထို မာရ်နတ်ကို၊ ဝိဇယီ -
အောင်တော်မူပြီ၊ တံ-ထိုသို့ အောင်ခြင်းသည်၊ ကထံ - အဘယ်မှာ
အသင့်ယုတ္တိ ရှိပါအံ့နည်း၊ အထဝါ- အသင့်ယုတ္တိ ရှိနိုင်သည်သာ၊
တဿ- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ပါရမီဗလံ - ပါရမီများစွာ၊ စစ်ဗိုလ်
ပါသည်၊ ဤဒိသံ-ဤကဲ့သို့ စစ်တပ်၊ လွန်များလတ်သည့်၊ မာရ်နတ်
ကိုပင်၊ အောင်မြင်နိုင်သော သဘောသတ္တိရှိ၏။ [အယံ-ဤအက္ခေပ
သည်၊ အတိတက္ခေပေါ-အတိတက္ခေပတည်း။]

x x x x x x x

၂၃၆။ ကောကီ၊ပေ၊ ကထံ တံ။ ။ “ ဘုရားရှင်သည် ဘုရား
ဖြစ်ခါနီးဝယ် ဗောဓိပင်အေ၌ ကိုယ်တော်တပါးထည်း ဖြစ်ပါလျက်
များစွာ စစ်တပ်ရှိသော မာရ်နတ်ကို အောင်နိုင်တော် မူခြင်းသည်
အဘယ်မှာ သင့်လျော်နိုင်ပါအံ့နည်း” ဟု တစုံတယောက်သောသူက
မယုံသင်္ကာဖြစ်အံ့၊ [ဤတိုင်အောင်သော စကားဖြင့် မယုံသင်္ကာ
ဖြစ်စရာရှိပုံကိုသာ ပြသေး၏၊မပယ်မြစ်သေး။]အထဝါ(ယုတ္တေတေ)-
ဘာကြောင့် အသင့်ယုတ္တိမရှိရမှလဲ၊ အသင့်ယုတ္တိရှိသည်သာ၊ ဘုရား
ရှင်၏ မရေတွက်နိုင်အောင် မြားမြောင်လှစွာသော ပါရမီ စစ်သည်
တော်များသည် ဤကဲ့သို့သော မာရ်စစ်တပ်ကို အောင်စွမ်းနိုင်သော
သဘောသတ္တိရှိ၏၊ ထို့ ကြောင့် အသင့်ယုတ္တိရှိသည်- ဟူလို။

• မှတ်ချက်။ ။ “ အထဝါ ” ဟူသောစကားသည် ထိုသူ၏ မယုံ
သင်္ကာကို ပယ်ရှားသော အက္ခေပစကားတည်း၊ ထိုမယုံခြင်းလည်း
“ ဘုရားရှင်၏ မာရ်နတ်ကို အောင်ပြီးခြင်း ” ဟူသော အတိတ်
အကြောင်းအရာကို မယုံခြင်း ဖြစ်ရကား ထို မယုံခြင်းကို ပယ်သော
အက္ခေပလည်း အတိတက္ခေပ မည်၏၊ ထိုသို့ ပယ်မြစ်ခြင်း မှာလည်း
ပါရမီ စစ်သည်တော်များ၏ ထူးခြားသောသတ္တိကို ပြလိုသောကြောင့်
ပယ်မြစ်ရခြင်း ဖြစ်သည်။

ဝတ္တမာနက္ခေပ ပုံစံ

၂၃၇။ ကိံ စိတ္တေဇာသမုပ္ပါတံ , မပတ္တောသ္မိတိ ခိဇ္ဇသေ။
ပဏာမော နနု သောယေဝ , သကိမ္ဘိ သုဂတေ ကတော။

၂၃၇။ စိတ္တ- အိုစိတ်၊ ဇောသမုပ္ပါတံ- တဏှာကို အကြွင်းမဲ့
သတ်ခြင်းသို့၊ အပတ္တော-မရောက်ရသေးသည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်၏၊ သ္မိ-
ဣတိ- ဤသို့တွေး၍၊ (တံ-သင်သည်၊) ကိံ ခိဇ္ဇသေ-အဘယ့်ကြောင့် ပင်ပန်း
နေဘိသနည်း၊ သုဂတေ- မြတ်စွာဘုရား၌၊ သကိမ္ဘိ-တကြိမ်မျှလည်း၊
ကတော-ပြုအပ်သော၊ ပဏာမော - ရှိခိုးခြင်းသည်၊ သောယေဝ
နနု - ထို တဏှာကို သတ်ခြင်းပင် မဟုတ်ပါလော။... [အယံ - ဤ
အက္ခေပသည်၊ ဝတ္တမာနက္ခေပေါ-ဝတ္တမာနက္ခေပတည်း။]

x x x x x x x

၂၃၇။ ကိံစိတ္တေဇာတျာဒိ။ ။အိုစိတ်....(၁)“ငါသည် ယခု
တောင်မှ တဏှာကို အကြွင်းမဲ့ မပယ်သေးနိုင်ပါတကား” ဟု တွေး၍
ပင်ပန်းမနေပါနှင့်၊ (၂)ဘုရားရှင်ကို တကြိမ်လောက်မျှရှိခိုးရခြင်းသည်
ထိုတဏှာကို ပယ်ခြင်းပင် မဟုတ်ပါလော၊ ဤဂါထာ၌ ဘုရားရှိခိုးရ
ခြင်း၏ အကျိုးထူးသည် “ဝိသေသ ” တည်း၊ ထိုဝိသေသကို ဆိုလိုရာ၌
“ဘာကြောင့် ပင်ပန်းနေရသနည်း၊ ပင်ပန်းနေဘွယ် မလိုပါ ” ဟု
စိတ်၏ ပစ္စုပ္ပန်ပင်ပန်းမှုကို တားမြစ်ခြင်းသည် ဝတ္တမာနက္ခေပတည်း။

ပဏာမော နနုသောယေဝ။ ။ရှိခိုးရုံသက်သက်ဖြင့် တဏှာကို
မပယ်နိုင်သေး၊ ရှိခိုးခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ တရားနာပြီးလျှင် တရား
တော်အတိုင်း ကျင့်လျက် မဂ်ကိုရမှ တဏှာကို ပယ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့်
“ ပဏာမော + သောယေဝ ” ဟူသော စကားသည် ရှိခိုးခြင်း
အကြောင်းနှင့် မဂ်ရ၍ တဏှာပယ်ခြင်းအကျိုး ၂ မျိုးကို မကွဲမပြား
တသားထည်း ဆိုသော အဘေဒေါပစာ စကားတည်း - ဟု မှတ်။
[သုဂတေ ဗုဒ္ဓဝိသယေ(ဘုရားအာရုံ၌)သကိံ ပိ ကတော ပဏာမော၊
သောယေဝနနု-တဏှာသမုပ္ပေဒဿ ကေန္တကာရဏတ္တာ ကာရဏ
ကာရိယာနံ (အကြောင်းအကျိုးတို့၏) အဘေဒဗုဒ္ဓိယာ(မကွဲမပြား
တသားထည်း အသိဉာဏ်ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်)သောဇောသမုပ္ပါတော
ယေဝ (ထိုတဏှာကို ပယ်ခြင်းသည်သာ) ကိံ နာဘဝတိ၊ ဘဝဇေယျံ။]

အနာဂတက္ခေပပုံစံ

၂၃၈။ သစ္စံ န တေ ဂမိဿန္တိ၊ သိဝံ သုဇနဂေါစရံ၊
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပရိကန္တ-မာနသာ ယေ သုဒုဇ္ဇနာ။

၂၃၈။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရိကန္တမာနသာ-မိစ္ဆာအယူသည် သက်ရောံ အပ်သောစိတ်ရှိကုန်သော၊ ယေ သုဒုဇ္ဇနာ-အကြင် အလွန်ယုတ်မာ သူတို့သည်၊ သန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တေ(သုဒုဇ္ဇနာ)-ထို အလွန်ယုတ်မာသူ တို့သည်၊ သုဇနဂေါစရံ-သူတော်ကောင်းတို့၏ ကျက်စားရာအာရုံ ဖြစ်သော၊ သိဝံ-နိဗ္ဗာန်သို့၊ သစ္စံ-စင်စစ်ကေန၊ အမှန်အားဖြင့်၊ နဂမိ သန္တိ- မရောံနိုင်ကုန် လတံ။ [အယံ- ဤအက္ခေပသည်၊ အနာဂတ က္ခေပေါ-အနာဂတက္ခေပတည်း။]

x x x x x x x

၂၃၈။ သစ္စံတျာဒိ ။ ။ မိစ္ဆာအယူ လွှမ်းမိုးအပ်သူတို့သည် သူတော်ကောင်းတို့၏အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ ကေနမရောက်နိုင်ကြ ကုန်လတံ၊ ဤဂါထာ၌ မိစ္ဆာအယူ၏ (နိဗ္ဗာန် မရလောက်အောင်) ဆိုးဆိုးဝါးဝါးထူးခြားသောအပြစ်သည် ဝိသေသတည်း၊ ထိုဝိသေသ ကို ပြဆိုလိုရာ၌ “တေ နဂမိဿန္တိ” ဟု အနာဂတ်ရောက်မှုကို တားမြစ် သောကြောင့် အနာဂတက္ခေပ မည်၏။

ဋီကာ။ ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတိအာဒိ ဝိသေသဿ ကထနာဗိပ္ပာယေန “တေ နဂမိဿန္တိ” တိ တိတ္ထိယာနံ ဘာဝိနော (ဖြစ်လတံသော) နိဗ္ဗာနဂမနဿ ဗုဒ္ဓိယာ (စိတ်ကူးဉာဏ်ဖြင့်) ပဋိသိဒ္ဓတ္တာ အယံ အနာ ဂတက္ခေပေါနာမ၊... မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ+ပရိကန္တံ (လွှမ်းမိုး၍ရောံအပ်) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရိကန္တံ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရိကန္တံ + မာနသံ ယေသံတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပရိကန္တမာနသာ။

အခြားအက္ခေပများ ။ ။ ဤအလင်္ကာကျမ်း၌ အက္ခေပ ၃ မျိုး ကိုသာ ပြသော်လည်း ကာဗျဒဿ၌ ဓမ္မက္ခေပ , ကာရဏက္ခေပ စသော အခြားအက္ခေပ ၂၁ မျိုးကိုလည်း ပြသေး၏၊ ထိုတွင် ဋီကာ တို့၌ ပြအပ်သော အနာဒရက္ခေပ ပုံစံကား၊—

ဇိဝိတာသာ ဗလဝတီ၊ ဓနာသာ ဒုဗ္ဗလာ မမ၊
ဂစ္ဆဝါ တိဋ္ဌဝါ ကန္တ၊ သွာဝတ္တာတု နိဝေဒိတာ။

အတ္ထုန္တရုဇာသ၏ လက္ခဏာနှင့် အပြား

၂၃၉။ ဥေယျော အတ္ထုန္တရုဇာသော၊
ယောညဝါကျတ္ထသာဓနော၊
သဗ္ဗဗျာပီ ဝိသေသဋ္ဌော၊
ဟိဝိသိဋ္ဌဿ ဘေဒတော။

၂၃၉။ ယော အညဝါကျတ္ထသာဓနော- အကြင် တပါးသော ဝါကျအနက်ကို ပြီးစေတတ်သော စကားရပ်သည်။ အတ္ထိ - ရှိ၏၊ သော-ထိုစကားရပ်ကို၊ အတ္ထုန္တရုဇာသော- အတ္ထုန္တရုဇာသဟူ၍၊

x x x x x x x

ကန္တိ - အိုချစ်လင်၊ မမ- ကျွန်မ၏၊ ဇီဝိတာသာ- အသက်၌ အလိုအာသာသည်၊ ဗလဝတီ - အားကြီးပါ၏၊ ဓနာသာ - ဥစ္စာ၌ အလိုအာသာသည်၊ ဒုဗ္ဗလာ-အားမရှိပါ၊ တံ-အရှင်သည်၊ ဝစ္ဆဝါ-အရပ်တပါးသို့ သွားလိုမူလည်း သွားပါ၊ တိဋ္ဌဝါ-မသွားဘဲ နေလိုမူလည်း နေပါ၊ သွာဝတ္ထာတု-မိမိသဘောကိုကား၊ နိဝေဒိတာ-ပြောပြအပ်ပါပြီ။ [အရပ်တပါးသို့ ဥစ္စာရှာသွားမည်ဟု ပြောလာသောခင်ပွန်းအား ဇနီးသည်က ပြန်ပြောအပ်သော ဝါထာဖြစ်သည်။]

ဆိုလိုရင်း။ ။ “ရှင်သွားလျှင်တော့ (ချစ်သူနှင့် ကွဲသဖြင့်) သူဟာ သေရလိမ့်မည်၊ ဥစ္စာကို မမက်ပါ၊ မိမိအသက်ကိုသာ မက်ပါသည်။ ရှင်သွားချင်လဲသွားပေ၊ မသွားချင်လဲနေပေ၊ မိမိသဘောကိုတော့ ပြောအပ်ပြီ” ဟုလို၊ ဤဝါထာဖြင့် “သွားချင်သွား၊ မသွားချင်နေ” ဟု မရှိမသေတားမြစ်သောကြောင့် အနာဒရက္ခေပမည်၏။ ဤသို့တားမြစ်သဖြင့် “မိမိက ခင်ပွန်းနှင့် မခွဲနိုင်” ဟူသော ထူးခြားချက် ဝိသေသကို လည်း ပြဆိုရာရောက်သည်။ [ဋီကာစာအုပ်များ၌ “မမာဝတ္ထာ” ဟု ပါဠိပျက်၏။ ကျမ်းရင်း၌ “ သွာဝတ္ထာတု ” ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “သွံ-မိမိ” ဟူသည်ကို “မမ” ဟု ပါဠိပြန်၍ “မမာဝတ္ထာ နိဝေဒိတာ” ဟု ဋီကာပါဠိ ရှိသင့်၏။]

၂၃၉။ ဥေယျော၊ ပေ၊ သာဓနော ။ ။ ဤ အလင်္ကာ၌ ဝါကျ ၂ ခု ရှိရ၏။ ထိုတွင် မူလဝါကျ အနက်ကို ပြီးစေတတ်သော (ခိုင်မြဲအောင် ပြုတတ်သော) နောက်ဝါကျကို “ အတ္ထုန္တရုဇာသ ” ဟု

ဥေယျာ-သိအပ်၏။ အဿ- ထို အတ္ထန္တရဇာသ၏။ ဘောဒတော- အပြားအားဖြင့်၊ သဗ္ဗဗျာပီ-သဗ္ဗဗျာပီ အတ္ထန္တရဇာသ၎င်း၊ ဝိသေသဋ္ဌာ-ဝိသေသဋ္ဌ အတ္ထန္တရဇာသ၎င်း၊ ဟိဝိသိဋ္ဌာ-ဟိနိပါတ်ပုဒ်ဖြင့် အထူးပြုအပ်ကုန်သော သဗ္ဗဗျာပီအတ္ထန္တရဇာသ, ဝိသေသဋ္ဌ အတ္ထန္တရဇာသတို့၎င်း၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ စတ္တာရော-၄ ပါးတို့တည်း)။

x x x x x x x

ခေါ်၏။ အတ္ထန္တရနှင့် အညဝါကျတ္ထသည် သဘောတူ၏။ နာသနှင့် သာဓနလည်း(အနက်မတူစေကာမူ)အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း။....အတ္ထန္တရော-မိမိဝါကျ၏အနက်မှ တပါးသော+အတ္ထော-အနက်တည်း။ အတ္ထန္တရော-နက်၊ အတ္ထန္တရဿ-ကို + နာသော - (ပြီးစေသော အားဖြင့် ခိုင်မြဲစေသောအားဖြင့်)ထားခြင်းတည်း။ ဝါ-ထားကြောင်း စကားတည်း။ အတ္ထန္တရဇာသော-ခြင်း၊ ဝါ-စကား။ [နိ+အာသမှ ဖြစ်သော “ နာသ ” သဒ္ဒါသည် ထပန အနက်ဟောတည်း။] အညဝါကျတ္ထံ-ကို+သာဓေတိ- ပြီးစေတတ်၏။ ဣတိ အညဝါကျတ္ထသာဓနော၊ “ပြီးစေ” ဟူသည်ကား ရှေ့ဝါကျ၏ အနက်ကို မပျက်အောင် ခိုင်မြဲစေခြင်း, ထောက်ကူခြင်းတည်း။ [နောက်၌ ဒဠိကရဏဝါကျ အဖြစ်ဖြင့် ပုံခံပြုလိမ့်မည်။]

သဗ္ဗဗျာပီ၊ ပေ၊ ဘောဒတော။ ။ ဤ အတ္ထန္တရဇာသသည် သဗ္ဗဗျာပီအတ္ထန္တရဇာသ, ဝိသေသဋ္ဌ အတ္ထန္တရဇာသ ဟု ၂ မျိုးပြား၏။ တမျိုးလျှင် ဟိနိပါတ်ဖြင့် အထူးမှတ်၍ (ဟိမှ ကင်းသော) ဟိရဟိတ အတ္ထန္တရဇာသ, (ဟိနှင့်တကွဖြစ်သော) ဟိသဟိတ အတ္ထန္တရဇာသ-ဟု ၂ မျိုးစီ ပြားရကား အတ္ထန္တရဇာသ အမျိုးပေါင်း ၄ မျိုး ရှိ၏။ [ဗျာပနံ ဗျာပေါ-ပြန့်နှံခြင်း၊ ဗျာပေါ ယဿ အတ္ထိတိ ဗျာပီ၊ သဗ္ဗံ+ဗျာပီ သဗ္ဗဗျာပီ-လောကဝယ် ရှိရှိသမျှ အားလုံးကို ပြန့်နှံခြင်းရှိသော အတ္ထန္တရဇာသ၊ ဝိသေသေ - ထူးသော တချို့၌ + တိဋ္ဌတိတိ ဝိသေသဋ္ဌော။] “ဝဿကတော သုဘိက္ခော ဒုတ္တိက္ခော” ဟူရာ၌ မိုဃ်းကောင်းခြင်း, မိုဃ်းခေါင်ခြင်း ၂ မျိုး ကွဲပြားမှုကို မိုဃ်းတခုထည်းက ပြုအပ်သကဲ့သို့, ဟိရဟိတ - ဟိ သဟိတ ၂ မျိုးကွဲပြားမှုကိုလည်း ဟိနိပါတ် တမျိုးထည်းက ပြုနိုင်သည် ဟု မှတ်။

သဗ္ဗဗျာဓိ-ဟိရဟိတပုံစံ

၂၄၀။ တေပိ လောကဟိတာသတ္တာ၊ သူရိယော စန္ဒိမာအပိ၊
အတ္ထံ ပဿ ဂမိဿန္တိ၊ နိယမော ကေန လဗျံတေ။

၂၄၀။ လောကဟိတာသတ္တာ-သတ္တလောက၏စီးပွား၌ ငြိကပ်
ကြကုန်သော၊ သူရိယောပိ- နေမင်းသည်၎င်း၊ စန္ဒိမာအပိ- လမင်း
သည်၎င်း၊ တေပိ-ထို တန်ခိုးကြီးမား၊ နေလ ၂ ပါးတို့သော်မှလည်း၊
အတ္ထံ-ကွယ်ပျောက် ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ဂမိဿန္တိ - ရောက်ကြရကုန်
လတံ၊ ပဿ-ကြည့်စမ်းပါလော၊ နိယမော-သင်္ခါရတို့၏ မမြဲခြင်း
ဟူသော နိယမသဘောကို၊ ကေန-အဘယ်သူသည်၊ လဗျံတေ-
ကျော်လွန်အပ်၊ ကျော်လွန်နိုင်ပါအံ့နည်း။

x x x x x x x

၂၄၀။ တေပိ ၊ ပေ၊ ဂမိဿန္တိ ။ ။ သတ္တလောက၏ စီးပွား၌
ကပ်ငြိကြ၊ ဆောင်ရွက်ကြကုန်သော နေ-လ ၂ ပါးတို့သော်မှလည်း
ကွယ်ပျောက် ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ကြရကုန်လတံ၊ ပဿ-နေ လ တို့
ပျက်စီးရမည့် အရေးကို တွေး၍ ကြည့်စမ်းပါလော၊ ဤ တိုင်အောင်
စကားသည် အတ္တန္တရဇာသ မဟုတ်သေး၊ အတ္တန္တရဇာသ ပြုဘို့ရန်
အခြေခံ ဝါကျသတ်တည်း။ [လောကဟိတေ+အာသတ္တာ- ကပ်ငြိကုန်
သော နေလတို့တည်း၊ လောကဟိတာသတ္တာ-တို့၊ “ကပ်ငြိ” ဟူသည်
အရောင်ပေးသောအားဖြင့် လောကစီးပွားကို ဆောင်ကြခြင်းတည်း။

နိယမော ကေန လဗျံတေ။ ။ “ဖြစ်လျှင် ပျက်မြဲ၊ မလွဲတံထွာ၊
ဓမ္မတာ” အဖြစ်ဖြင့် အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော အနိစ္စတာ
သဘောကို ဘယ်သူ-ဘယ်အရာဝတ္ထုသည် ကျော်လွန်နိုင်ပါအံ့နည်း၊
“မည်သူမျှ မည်သည့်အရာဝတ္ထုမျှ မကျော်လွန်နိုင်ကြပါ” ဟုလို၊ ဤ
ဝါကျကား “နေ လ ၂ ပါးတို့ ပျက်စီးကြလိမ့်မည်” ဟူသော ရှေ့
ဝါကျ၏ အနက်ကို ခိုင်မြဲစေသော အတ္တန္တရဇာသ ဝါကျ တည်း၊
သင်္ခါရ အားလုံး၌ ပြန့်နှံ့ သောကြောင့်၎င်း၊ ဟိနိပါတ် မပါသော
ကြောင့်၎င်း၊ “သဗ္ဗဗျာဓိ ဟိရဟိတ အတ္တန္တရဇာသ” ဟု မှတ်။

ဒဗ္ဗိကရဏပင် ။ ။ အဋ္ဌကထာတို့၌ ဝါကျခွဲရိုးအားဖြင့် ခွဲလျှင်
“ နိယမော ကေန လဗျံတေ ” ဟူသော ဝါကျသည် ရှေ့ ဝါကျ၏

အနက်ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြုသော ဒဠီကရဏဝါကျတည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏” ဟု စချီပြီးလျှင် “နိယမော-သဗ္ဗေသင်္ခါရာ အနိစ္စာတိ သဗ္ဗပဒတ္တံ - သဗ္ဗပုဒ်၏ ဟောနက်ဖြစ်သော အလုံးစုံသောသင်္ခါရတို့၏ မမြဲခြင်းကို၊ အနုတိက္ကမ္မ(မကျော်လွန်မှု၍) ပာတ္တနိယမော(ဖြစ်သော မြဲခြင်းကို)ကေန လဗျံတေ” ဟု ဖွင့်သည်။

ဘဂဝန္တော ပဇာနေတ္တာ၊ သူရိယော စန္ဒိမာပိ တေ၊
ပဿ ဂစ္ဆန္တိ ဝေတ္ထံ၊ နိယတိ ကေန လဗျံတေ။

“ဘဂဝန္တော-ကြီးသော ဘုန်းရှိကုန်သော၊ ပဇာနေတ္တာ-သတ္တတို့၏ မျက်လုံးသဘွယ် ဖြစ်ကုန်သော” ဟု ပေး။ [ဤ ကာဗျဒဿဂါထာ၌ “ဂစ္ဆန္တိ ဝေ” ဟု ဆိုသောကြောင့် နေဝင်ခြင်း၊ လက္ခယခြင်းကို “အတ္ထံ ဂစ္ဆန္တိ” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤ သုဗောဓာလင်္ကာရ၌ ကား “ဂမိဿန္တိ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ကမ္ဘာပျက်သောအခါ ပျက်စီးလတံ့ကို ရည်ရွယ်သည်-ဟု မှတ်။]

ပတိဝတ္ထုပမာမှ ထူးပုံ။ ။ “ဇနေသု ဇာယမာနေသု” စသော ပတိဝတ္ထုပမာ၌ တူပုံကို ထင်ရှားပြသောအားဖြင့် “ဒုတိယော နနုနတ္ထေဝ” စသော နောက်ဝါကျကိုဆို၏။ ထို့ကြောင့် “သာယုပတိတိ သတ္တာဝါ” ဟုဆိုခဲ့သည်။ ဤ၌ကား ရှေ့ဝါကျ၏အနက်ကိုပြီးစေသော အားဖြင့် နောက်ဝါကျကို ထား၏။ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာ၌ “အညုဝါကျတ္ထသာဓနော” ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ တူပုံကို ဥပမာပြခြင်း၊ ရှေ့ဝါကျ၏အနက်ကို ပြီးစေခြင်းအားဖြင့် ပတိဝတ္ထုပမာနှင့် အတ္ထန္တရ ချာသတို့ ကွဲပြားကြပါသည်။

ဋီကာ။ ။ ပတိဝတ္ထုပမာယစ အတ္ထန္တရချာသသစ အတ္ထန္တရ ချာသတ္ထေန တုလျတ္ထေပိ(ရှေ့ဝါကျ၏အနက်တပါးကို ထောက်ခံထား တတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် တူသော်လည်း)တတ္ထ(ထိုပတိဝတ္ထုပမာ၌) သဗ္ဗေပကာသတ္တံ သဘာဝေါ (တူသောသဘောကို ထင်ရှားပြတတ် သည် အဖြစ်သည် ပင်ကိုယ်သဘောတည်း။)တ္ထေ ဝုတ္တတ္ထဿ သာဓနံ သဘာဝေါ (ဤ၌ ဆိုအပ်ပြီးအနက်ကို ပြီးစေခြင်းသည် ပင်ကိုယ် သဘောတည်း။) ဣတိ ဝေမေတေသံ နာနတ္ထံ သုဗျတ္ထံ။

သဗ္ဗဗျာဓိ-ဟိသဟိတ ပုံစံ

၂၄၁။ သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ၊ ဝသီ သောပိ မုနိဿရော၊
ဂတောဝ နိဗ္ဗုတိံ သဗ္ဗေ၊ သင်္ခါရာ န ဟိ သဿတာ။

၂၄၁။ ဒေဝမနုဿာနံ-နတ်လူတို့၏၊ သတ္တာ- ဆရာဖြစ်တော်
မူသော၊ ဝသီ- ဝသီဘော်ငါးပါး၊ စွမ်းအားသတ္တိ ရှိတော်မူသော၊
သောပိ မုနိဿရော - ထို မုနိထွဋ်ထား၊ မြတ်ဘုရားသော်မှလည်း၊
နိဗ္ဗုတိံ - ပရိနိဗ္ဗာန် စံရခြင်းသို့၊ ဂတောဝ - ရောက်တော်မူရသေး
သည်သာ၊ ဟိ-မှန်၏၊ သဗ္ဗေ- အလုံးစုံကုန်သော၊ သင်္ခါရာ- သင်္ခါရ
တို့သည်၊ န သဿတာ-မမြဲနိုင်ကြကုန်။

x x x x x x x

၂၄၁။ သတ္တာပေါဂတောဝနိဗ္ဗုတိံ။ ။ နတ်လူတို့၏ ဆရာ
လည်းဖြစ်၊ ဝသီဘော် ၅ ပါးဖြင့် စွမ်းအားသတ္တိလည်းရှိတော်မူသော
မုနိထွဋ်ထား မြတ်ဘုရားသော်မှလည်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရ သေး၏။
သောပိ၌ သမ္ဘာဝနာဇောတက ပိသဒ္ဓါဖြင့် “အခြားသူတို့မှာ ဆိုဘွယ်
ရာမရှိ၊ ကေနပျက်စီးကြရမည်” ဟူသော ဂရဟာအနက်ကို ဆည်းပါ။
ဤ တိုင်အောင်သော စကားသည် အတ္ထန္တရဈာသ မဟုတ်သေး၊
အတ္ထန္တရဈာသ ပြုဘို့ရန် မူလအခြေခံ ဝါကျသာတည်း။

သဗ္ဗေသင်္ခါရာ န ဟိ သဿတာ။ ။ “ဟိ-အခြားသူများကို မဆို
ထားဘိ၊ တန်ခိုးကြီးမား မြတ်ဘုရားသော်မှ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရသေး၏”
ဟူသောစကားသည် မှန်၏။ ကံစသောအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ရသော
သင်္ခါရအားလုံးတို့သည် အမြဲမတည်နိုင်ကြချေ။ ဤ “သဗ္ဗေသင်္ခါရာ
နဟိ သဿတာ” ဟူသော ဝါကျသည် ရှေ့ဝါကျ၏အနက်ကို ပြီးစေ
သော ထေဝံခံကုမသော အတ္ထန္တရဈာသ ဝါကျတည်း။ ထိုသို့ ပြီးစေ
ရာ၌ ထို မမြဲခြင်းသဘော၏ သင်္ခါရဟူသမျှ၌ ပြန့်နှံ့သောကြောင့်၎င်း၊
ဟိနိပါတ်နှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့်၎င်း သဗ္ဗဗျာဓိ ဟိသဟိတ အတ္ထ
န္တရဈာသ-ဟု မှတ်။ [သဒါ+သတော သဿတော = အခါခပ်သိမ်း
ထင်ရှားရှိသော(မပျက်နိုင်သော၊ မြဲသော)အရာ။]

အမှာ။ ။ဓမ္မပဒပါဠိတော်လာ “အတ္တာဟိ အတ္တနောနာထော၊
ကော ဟိ နာထော ပရော သိယာ၊ အတ္တနာ ဟိ သုဒန္တေန၊ နာထံ

ဝိသေသဋ္ဌ-ဟိရဟိတ ပုံစံ

၂၄၂။ ဇိနော သံသာရကန္တာရာ၊ ဇနံ ပါပေတိ နိဗ္ဗုတိံ၊
နန ယုတ္တာ ဂတိ သာယံ၊ ဝေသာရဇ္ဇသမင်္ဂီနံ။

၂၄၂။ ဇိနော-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သံသာရကန္တာရာ-သံသရာ
ခရီးခဲမှ၊ ဇနံ-သတ္တာအပေါင်းကို၊ နိဗ္ဗုတိံ - နိဗ္ဗာန်သို့၊ ပါပေတိ-
ရောက်စေတော်မူ၏။ ဝေသာရဇ္ဇသမင်္ဂီနံ- ၄ ပါးသော ဝေသာရဇ္ဇ
ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ဘုရားရှင်တို့၏။ သာယံ ဂတိ- ထိုသို့
ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ယုတ္တာနန-သင့်မြတ်သည် မဟုတ်ပါလော။

x x x x x x x

လဘတိ ဒုလ္လဘံ ”ကို သဗ္ဗဗျာဓိ ဟိသဟိတပုံစံ ဟု ရှေးနိဿယတို့၌
ဆိုထားသော်လည်း “အတ္တနာ ဟိ သုဒန္တေန” စသော စကားသည်
သတ္တာအားလုံး၌ မနံ၊ သုဒန္တပုဂ္ဂိုလ်တချို့၌သာ ပြန့်နှံ့သောကြောင့်
ဝိသေသဋ္ဌ ဟိသဟိတ အတ္တန္တရဇ္ဈာသသာ ဖြစ်သင့်သည်။

၂၄၂။ ဇိနော၊ ပေ၊ နိဗ္ဗုတိံ။ ။ ဘုရားရှင်သည် သံသရာမှ
နိဗ္ဗာန်သို့ သတ္တာအများကို ကယ်တင်တော် မူ၏။ ဤကား အခြေခံ
ဝါကျသာတည်း။ နန ယုတ္တာ ဂတိ သာယံ , ဝေသာရဇ္ဇသမင်္ဂီနံ-
ထိုသို့ ကယ်တင်ခြင်းသည် ဝေသာရဇ္ဇဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူး
ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့အတွက် သင့်လျော်သော သဘောပင် မဟုတ်ပါလော။
ဤဝါကျကား ရှေ့စကားကို ပြီးစေသော ထောက်ခံကုမသော အတ္တ
န္တရဇ္ဈာသဝါကျတည်း။ ဤ ကယ်တင်ခြင်း သဘောသည် ဝေသာရဇ္ဇ
ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးတချို့၌သာ တည်သောကြောင့်၎င်း၊
ဟိမပါသောကြောင့်၎င်း ဝိသေသဋ္ဌ ဟိရဟိတ အတ္တန္တရဇ္ဈာသတည်း။

ဒကေ အဂ္ဂိ နသဏ္ဍာတိ၊ သေလေ ဗိဇံ နရူဟတိ၊
အဂဒေ ကိဒိ နသဏ္ဍာတိ၊ ဗုဒ္ဓေ ကောပေါ နဇာယတိ။

အပဒါန်ပါဠိတော်လာ ဤဂါထာ ၌လည်း ရှေ့ ၃ ပါဒသည်
နောက်ဆုံးပါဒကို ပြီးစေသော အတ္တန္တရဇ္ဈာသတည်း။

ဝိသေသဋ္ဌ-ဟိသဟိတ ပုံစံ

၂၄၃။ သုရတ္တံ တေဓရပုဋ်၊ ဇိန ရဇ္ဇေတိ မာနသံ၊
သယံ ရာဂပရိတာ ဟိ၊ ပရေ ရဇ္ဇေန္တိ သင်္ဂတေ။

၂၄၃။ ဇိန- အိုမြတ်စွာဘုရား၊ တေ- ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊
သုရတ္တံ- အလွန်နိမြန်းသော၊ အဓရပုဋ်- နှုတ်ခမ်းတော် အစုံသည်၊
မာနသံ- ဖူးမျှော်ကြသူ , အများလူ၏ စိတ်ကို၊ ရဇ္ဇေတိ - တပ်စွဲစေ
တော်မူ၏၊ ဟိ- သင့်မြတ်၏၊ သယံ- မိမိဘို့ကိုယ်တိုင်၊ ရာဂပရိတာ-
နိမြန်းသော အဆင်းသည် ရောက်အပ်သော အရာဝတ္ထု တို့သည်၊
သင်္ဂတေ- မိမိနှင့်ပေါင်းဆုံကုန်သော၊ ပရေ- တပါးသော အရာဝတ္ထု
တို့ကို၊ ရဇ္ဇေန္တိ- တပ်စွဲစေနိုင်ကုန်၏။

x x x x x x x

၂၄၃။ သုရတ္တံ၊ ပေ၊ မာနသံ။ ။အိုမြတ်စွာဘုရား...ရှင်တော်
ဘုရား၏ အလွန်နိမြန်းသော နှုတ်ခမ်းတော်အစုံသည် ဖူးမျှော်သူတို့၏
စိတ်နှလုံးကို နှစ်သက်စေနိုင်ပါ၏။ ဤကား အခြေခံဝါကျတည်း။ သယံ
ရာဂပရိတာ ဟိ ၊ ပေ ၊ သင်္ဂတေ- သုရတ္တံဖြစ်သော နှုတ်ခမ်းတော်က
သူတပါးစိတ်ကို ရဇ္ဇနဖြစ်စေသည် ဟူသောစကားသည် ယုတ္တိသင့်တန်
မှန်ကန်ပါ၏။ လောကထုံးစံမှာ- မိမိ၌ အနီရောင် (သို့မဟုတ်- ရာဂ)
ပါနေသော အရာတို့သည် မိမိနှင့်စပ်မိသော အခြားအရာတို့ကိုလည်း
အနီရောင် (သို့မဟုတ်-ရာဂ) ခွဲ၍ နီရဲစေရိုး ဖြစ်ကြပါသည်။ [ပန်းဆီ
ဆိုးထားသော အဝတ်သည် မိမိနှင့်စပ်မိသမျှကို နီစေသကဲ့သို့တည်း။]
ဤ “သယံ ရာဂ ပရိတာ ဟိ” စသော ဝါကျသည် အနီဆိုးအပ်သော
အချို့ အရာ၌သာ တည်သောကြောင့်၎င်း၊ ဟိသဒ္ဓါ ပါသောကြောင့်
၎င်း ဝိသေသဋ္ဌ ဟိသဟိတ အတ္ထန္တရဇ္ဈာသုတည်း။ [အဓရပုဋ်- ဩဋ္ဌ
ယုဂလံ။]

သယံ ရာဂပရိတာ။ ။ပရိ + ဣတာ-ရောက်အပ်ကုန်သော အရာ
တို့၊ ရာဂေန + ပရိတာ ရာဂပရိတာ။ [သယံ ယေနကေနစိ ရာဂေန
ရတ္တဝဏ္ဏေန(အနုရာဂေနဝါ) ပရိတာ ဂတာ၊ (ဋီကာဟောင်း)။]
ပရိတာကို “ဂတာ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ပရိပုဗ္ဗ+ဣဓာတ်+တပစ္စည်း
ဟု၎င်း၊ ပရိအနက်မရှိဟု၎င်း သိစေ၏။ “ ပရိတ္တာ ” ဟု ရှိသည်ကား
ပါဠိပျက် “ရာဂေန ရတ္တဝဏ္ဏေန” ဟုဖွင့်သော ပဌမနည်းအလို “ရာဂ

ဗျတိရေက လက္ခဏာနှင့်အပြား

၂၄၄။ ဝစ္စေ ဝဗ္ဗေသ ဝတ္ထုနံ၊ သဒိသတ္ထေ ပဘောဒနံ၊
ဗျတိရေကောယ မပျေကော- ဘယဘောဒါ စတုဗ္ဗိဓော။

၂၄၄။ ဝတ္ထုနံ-ဆိုလိုအပ်သောဝတ္ထုတို့၏၊ သဒိသတ္ထေ-တူကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝစ္စေ- ဝါစကသဒ္ဒါသည် တိုက်ရိုက် ဟောအပ်သော်၎င်း၊ အထ - သို့မဟုတ်၊ ဝဗ္ဗေ - သာမတ္ထိယအားဖြင့် သိအပ်သော်၎င်း၊ ယံ ပဘောဒနံ - အကြင် ခွဲခြားသမှု , အထူးပြုခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ - ရှိ၏) အယံ- ဤ ခွဲခြားသမှု အထူးပြုခြင်းသည်၊ ဗျတိရေကော-ဗျတိရေကမည်၏၊ အယံ-ဤဗျတိရေကသည်၊ ဧကောဘယဘောဒါ-ဧကဗျတိရေက, ဥဘယဗျတိရေကတို့၏ အပြားဖြင့်၊ စတုဗ္ဗိဓော-၄ ပါးအပြားရှိ၏။

x x x x x x x

ပရိတာ - နိမြန်းသောအဆင်းသည် ရောက်အပ်ကုန်သော အရာဝတ္ထုတို့သည်၊ ရဉ္စေန္တိ-နိနိရုဉ်စွစေကုန်၏”ဟု ပေးစေလို၏၊ “အနုရာဂေန” ဟု ဖွင့်သော ဒုတိယနည်းအလို” တပ်မက်တတ်သော ရာဂသက်ရောံအပ်သူတို့သည်၊ ပရေရဉ္စေန္တိ - သူတပါးတို့ကိုလည်း တပ်မက် စွဲလမ်းစေကုန်၏ ”ဟု ပေးပါ၊ ထို့ကြောင့် ရဉ္စေန္တိကိုလည်း “ရဉ္စေန္တိ-ရတ္ထဝဏ္ဏေ (အနုရတ္ထေဝါ) ကရေန္တိ”ဟု ၂ နည်း ဖွင့်ကြသည်။

နတ္ထိ အန္တော ကုတော အန္တော, န အန္တော ပဋိဒိဿတိ၊
တဒါ ဟိ ပကတံ ပါပံ, မမ တုယျဉ္စ မာရိသ။

လောဟကုမ္ဘိဇာတ်လာ ဤဂါထာ၌ ရှေ့ ၂ ပါဒကို နေခံ ၂ ပါဒဖြင့် ပြီးစေပုံ, ထောက်ခံ ကူမပုံကိုသိပါ။

၂၄၄။ ဝစ္စေ၊ ပေ၊ စတုဗ္ဗိဓော။ ။ အရာဝတ္ထု ၂ ခုတို့၏ တူသော သဘောကို သဒ္ဒါသည် တိုက်ရိုက်ဟောအပ်သည်လည်းရှိ၏၊ တိုက်ရိုက် မဟောအပ်ဘဲ စိတ်ဖြင့် မှန်းဆ၍ သိအပ်သည်လည်း ရှိ၏၊ ထိုသို့ တိုက်ရိုက်ဟောအပ်သည်ဖြစ်စေ , မှန်းဆ၍ သိအပ်သည်ဖြစ်စေ, ထိုတူသောဝတ္ထု ၂ ခုတို့ကို (မတူနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြ၍) ခွဲခြားခြင်း , ထူးအောင်ပြုခြင်းသည် ဗျတိရေကအလင်္ကာ မည်၏၊ ဤ ဗျတိ

ရေကသည် ဝစ္စေ-ဂမ္မေကိုထေခံ၍ ဝစ္စ ဗျတိရေက, ဂမ္မဗျတိရေကဟု
၂ မျိုးပြား၏။ ထိုတွင် တမျိုးတမျိုး၌ ဧကဗျတိရေက , ဥဘယ ဗျတိ
ရေက ဟု ၂ မျိုးစီ ပြားပြန်ရကား ဗျတိရေက၄ မျိုးရှိသည်။ [ဝတ္ထု
တခုကိုသာ (အကြောင်းပြ၍) ခွဲခြားလျှင် ဧကဗျတိရေက, ၂ ခုလုံးကို
ခွဲခြားလျှင် ဥဘယ ဗျတိရေကတည်း။ ပုံစံ၌ ထင်ရှားလတံ။]

ဝစနတ္ထ။ ။ ဝစ္စတေ - သဒ္ဒါသည် တိုက်ရိုက်ဟောအပ်၏။ ဣတိ
ဝစ္စံ။ [ဝစ + ဣ။] ဂမ္မတေ - (တိုက်ရိုက်ဟောသော သဒ္ဒါ မပါသော
ကြောင့် အနက်ကိုမှန်းဆ၍) တုမ္ပကြောင်းကို သိအပ်၏။ ဣတိ ဂမ္မံ။
[ဂမု + ဣ။] ပဘိဇ္ဇတိ အနေနာတိ ပဘောဒနံ - အပြားအားဖြင့်
ကွဲပြားကြောင်းစကား၊ (တနည်း) ပဘိဇ္ဇတိတိ ပဘောဒနံ - အပြား
အားဖြင့် ခွဲခြားတတ်သော စကား၊ ဤ ခွဲခြားခြင်းကိုပင် တခုနှင့်တခု
ထူးခြားအောင်ပြုခြင်း၊ အထူးပြုခြင်းဟု ခေါ်သည်။ ဗျတိရေစနံ (ပုထ
တ္တရဏံ) - တသီးတခြားစီပြုခြင်း၊ ဗျတိရေကော - ခြင်း၊ ဝိ + အတိ, ရိစ
ဓာတ်သည် မယှဉ်စပ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ တခုနှင့်တခု မရောနှော
မယှဉ်စပ်ခြင်းဟူသည် တသီးတခြားစီ ဖြစ်ခြင်း၊ ကွဲပြားခြင်းတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ သဒ္ဒါသတ္တေကိုကြည့်၍ “ဝတ္ထုနံ - ဥပမာန ဥပမေယျ
ဝတ္ထုတို့၏ ” ဟု ပေးကြ၏။ တူမျှတိုင်းလည်း ဥပမာန + ဥပမေယျ
မဖြစ်နိုင်၊ မထင်ရှားသော အရာဝတ္ထုကို ထင်ရှားအောင် နှိုင်းယှဉ်ပြရာ
၌သာ ဥပမာန + ဥပမေယျ ဖြစ်နိုင်၏။ ဤ အလင်္ကာ၌ကား ထိုသို့
နှိုင်းယှဉ်၍ပြလိုသော သဘောမရှိ၊ ထို့ကြောင့် “ ဝတ္ထုနံ ဝတ္ထုမိစ္ဆိ
တာနံ ဧကသဒ္ဓိပဒတ္တာနံ ” ဟု ဋီကာဖွင့်ပြသည့်အတိုင်း ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်
သည် ဆိုလိုအပ်သော အနက် (အရာဝတ္ထု) များကိုသာ ဝတ္ထု ဟု
မှတ်ပါ။ ပဌမ ပုံစံဂါထာ၌ ဇလမိပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော သမုဒြာ၊
ဇိနပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော ဘုရားရှင်သည် ဝတ္ထုတို့ပင်တည်း။

ဝစ္စေ။ ။ ဤ ဝစ္စေ၏ ကတ္တားဖြစ်သော ဝါစက သဒ္ဒါကိုလည်း
“ ဥပမာဇောတက သဒ္ဒါ ” ဟု ဆိုကြ၏။ ဥပမာဇောတက ဟုတ်သည်
ဖြစ်စေ , မဟုတ်သည်ဖြစ်စေ တူသောသဘောကို တိုက်ရိုက်ဟောနိုင်
သော သဒ္ဒါကို ဝါစကသဒ္ဒါ ဟု မှတ်၊ ဒုတိယပုံစံသည် ဝစ္စဗျတိရေက
ပုံစံတည်း။ ထိုပုံစံ၌ ဥပမာဇောတကသဒ္ဒါ မပါပုံကိုကြည့်ပါ။

ဝါစကဗျတိရေကပုံစံ

၂၄၅။ ဂန္တိရတ္တမဟတ္တာဒိ-ဂုဏာ ဇလဓိနာ ဇိန၊

တုလျော တွ•မသိ ဘောဒေါ တု၊ သရီရေနေ•ဒိသေန တေ။

၂၄၅။ ဇိန-အိုမြတ်စွာဘုရား၊ တံ - ရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊ ဂန္တိရတ္တ မဟတ္တာဒိ ဂုဏာ-နက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ ကြီးကျယ်သည်၏ အဖြစ် အစရှိသော ဂုဏ်တော် အားဖြင့်၊ ဇလဓိနာ - သမုဒြာနှင့်၊ တုလျော - တူသည်၊ အသိ - ဖြစ်ပါပေ၏။ တု - အထူးမှာမူကား၊ တေ - ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊ ဒေသေန - ဤကဲ့သို့ လက္ခဏာတော် ကြီးငယ် , အသွယ်သွယ်ဖြင့် , တင့်တယ်သော သဘောရှိသော၊ သရီရေန - ကိုယ်တော်ကြောင့်၊ ဘောဒေါ- သမုဒြာမှ ထူးခြားခြင်း သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏။

x x x x x x x

၂၄၅။ ဂန္တိရတ္တပေ၊ တွ မသိ။ ။အို မြတ်စွာဘုရား....ရှင်တော် ဘုရားသည် ဂန္တိရတ္တဂုဏ် မဟတ္တဂုဏ်အစရှိသောဂုဏ်တော်အားဖြင့် သမုဒြာနှင့် တူပါပေ၏။ ဤတိုင်အောင်သော စကား၌ ဘုရားရှင်နှင့် သမုဒြာ၏တူသည်၏အဖြစ်ကို တုလျောသဒ္ဒါဖြင့်(ဝစ္စ)တိုက်ရိုက်ပြ၏။

ဘောဒေါ၊ပေ၊တေ။ ။“သမုဒြာ၌ ဤကဲ့သို့ သပ္ပာယ်သော ကိုယ် ခန္ဓာ မရှိရကား သပ္ပာယ်သော ကိုယ်ခန္ဓာတော်ကြောင့် သမုဒြာမှ ထူးခြားပါသည်” ဟုလို၊ ဤကား တူနေသည်ကို ခွဲခြား၍ပြသော ဗျတိ ရေကတည်း၊ ထိုသို့ခွဲခြားရာ၌ ဘုရားရှင် တည်းဟူသော ဝတ္ထုတဘက် ၌သာ သမုဒြာနှင့် ကွဲပြားအောင် အကြောင်းပြသောကြောင့် ဧက ဗျတိရေကဖြစ်၏။ ၂ ရပ်ပေါင်းလျှင် ဝစ္စကဗျတိရေကပုံစံ ဖြစ်သည်- ဟုမှတ်။ [“ဘောဒေါ+တေ-အရှင်ဘုရား၏+ထူးခြားခြင်း” ဟု “သမ္ဗန်+ သမ္ဗန္တိ ” စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “ ဘောဒေါ-ကွဲပြားသည်၊ အသိ- ဖြစ်ပါပေ၏ ” ဟု တုမှယောဂကြိယာ ထည့်၍မပေးရ။]

ဂန္တိရတ္တ ။ ။ ဂန္တိရဿ - မထောက်မှီအောင်နက်သော သမုဒြာ၏+ ဘာဝေါ - ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (နက်ခြင်း) ဂုဏ်တည်း၊ ဂန္တိရတ္တံ - ဂုဏ်၊ [သမုဒြာအတွက် ဝစနတ္ထ။] ဂန္တိရဿ - အလိုဆန္ဒ (အဇ္ဈာသယ) အားဖြင့် နက်နဲသောဘုရားရှင်၏+ ဘာဝေါ - ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (အဇ္ဈာသယ) ဂုဏ် တည်း၊ ဂန္တိရတ္တံ-ဂုဏ်။ [ဘုရားရှင်အတွက် ဝစနတ္ထ။] ဤနည်းအရ ဂန္တိရတ္တ ဂုဏ်အားဖြင့် ဘုရားရှင်နှင့် သမုဒြာတို့ တူကြသည်။

ဝါဒဉာဏ်ဗျာဓိရေကပုံစံ

၂၄၆။ မဟာသတ္တာတိဂန္ထိရာ၊ သာဂရော သုဂတောပိစ၊
သာဂရောဉ္ဇနသင်္ကာသော၊ ဇိနော စာမိကရဇ္ဇုတိ။

၂၄၆။ သာဂရော-သမုဒြာသည်၎င်း၊ သုဂတောပိစ- မြတ်စွာ
ဘုရားသည်၎င်း၊ မဟာသတ္တာ- မဟာသတ္တ၊ မည်ကြပါပေကုန်၏။
အတိဂန္ထိရာ- အလွန် နက်နဲကြပါပေကုန်၏။ သာဂရော - သမုဒြာ
သည်။ အဉ္ဇနသင်္ကာသော - မျက်စဉ်းညှိနှင့်တူသော အဆင်းရှိ၏။
ဇိနော-မြတ်စွာဘုရားသည်။ စာမိကရဇ္ဇုတိ-ဂီဝါရွှေ၏ အဆင်းနှင့်
တူသော အဆင်းရှိတော်မူ၏။

x x x x x x x

မဟတ္တ။ ။မဟန္တဿ - ပင်ကိုယ် သဘောအားဖြင့် ကြီးကျယ်
သောသမုဒြာ၏ + ဘာဝေါ - ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကြီးကျယ်ခြင်းဂုဏ်
တည်း။ မဟတ္တံ-ဂုဏ်။ မဟန္တဿ- သီလစသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြင့်မြတ်
သော ဘုရားရှင်၏+ဘာဝေါ, မဟတ္တံ- ကြီးကျယ်သော သီလစသော
ဂုဏ်တော်။ [“မဟန္တတ္ထံ” ဟု ဆိုလိုလျက် နှစ်ကိုချေ။] ဤမဟတ္တဂုဏ်
အားဖြင့်လည်း ဘုရားရှင်နှင့် သမုဒြာတို့ တူကြသည်။ မဟတ္တာဒိဋ္ဌ
အာဒိဖြင့် (၂၆၅) ဂါထာ၌လာမည့် ဝိသုဒ္ဓါမတသန္တာယနဂုဏ်,
ပသတ္တရတနာလယဂုဏ်များကို ယူသင့်၏။

၂၄၆။ မဟာသတ္တာပေပိစ။ ။သမုဒြာသည်၎င်း၊ ဘုရားရှင်
သည်၎င်း (သမုဒြာနှင့် ဘုရားရှင် ၂ ပါးစုံတို့ပင်) မဟာသတ္တလည်း
မည်ကြ၊ အတိဂန္ထိရလည်း ဖြစ်ကြပေသည်။— ဤ စကားရပ်ဖြင့်
သမုဒြာနှင့်ဘုရားရှင်တို့ မဟာသတ္တအမည်ရခြင်း၊အတိဂန္ထိရဖြစ်ခြင်း
အားဖြင့် တူမျှကြောင်းကို တိုက်ရိုက်ပင်ပြ၏။ “ဥပမာဇောတက ဣဝ
တုလျစသောပုဒ်များ မပါသော်လည်း မဟာသတ္တ-အတိဂန္ထိရသဒ္ဓါ
တို့က တူကြောင်းကို တိုက်ရိုက်ဟောနိုင်ကြသည်” ဟုလို၊ ထို့ကြောင့်
ဝစ္စ သဒ္ဓါသတ္တပုံစံဟု မှတ်။

သာဂရောပေဇ္ဇုတိ။ ။ဤ ၂ ပါးဖြင့် တူနေသော သမုဒြာနှင့်
ဘုရားရှင်တို့ကို ထူးခြားအောင် ပြ၏။ သမုဒြာ၏ စိမ်းညှိသော ရေ
ရောင်ဖြင့် မျက်စဉ်းညှိအဆင်းရှိခြင်းသည် ဘုရားမှ ကွဲပြား၏။ ဘုရား

ရှင်၏ ဝါဝင်းသော အသားတော်ရောင်ဖြင့် ရွှေအဆင်းရှိခြင်းလည်း သမုဒြာမှ ထူးခြားသည်။ ဤသို့ ၂ ဘက်လုံး၌ပင် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ကွဲပြားအောင် ပြုသောကြောင့် ဥဘယ ဗျတိရေကတည်း။ ရွှေစကားရပ်နှင့် ပေါင်းစပ်၍ “ဝဗ္ဗဥဘယဗျတိရေက” ပုံစံ ဟု မှတ်။

မဟာသတ္တာ ။ ။ မဟန္တာ + သတ္တာ ဧတ္တာတိ မဟာသတ္တာ၊ ဧတ္တ- ဤသမုဒြာ၌၊ မဟန္တာ - ကြီးမားကုန်သော + သတ္တာ (ယူဇနာငါးရာ ရှည်လျားသော တိမိရပိင်္ဂလငါးကြီး စသော) သတ္တာတို့သည်။ သန္တိ, ဣတိ, မဟာသတ္တာ၊ (သမုဒြာဘို့ ဝိဂ္ဂဟ)၊ မဟန္တံ + သတ္တံ ယဿာတိ မဟာသတ္တာ၊ သတ္တံကို ဋီကာဟောင်း၌ “သမ္ဗပ္ပဓာနံ” ဟု ဖွင့်၏။ “သန္တဿ-သုတော်ကောင်း၏+ဘာဝေါ သတ္တံ” ဟု ပြု၊ ဋီကာသစ်၌ “သမာနဘာဝေါ” ဟု ဖွင့်၏။ သမာနကို သပြု၍ “သမာနဿ + ဘာဝေါ သတ္တံ” ဟု ပြု၊ သမာနဿ - လာဘ + အလာဘ စသော လောကဓမ်ရှစ်ပါး၌ (လာဘနှင့် အလာဘ စသည်ကို) တန်းတူပြုနိုင်သော သဘော၏ + ဘာဝေါ, သတ္တံ၊ ယဿ - အကြင်ဘုရားရှင်၏။ မဟန္တံ - မြတ်သော + သတ္တံ - သမ္ဗပ္ပဓာန်တရားသည်။ ဝါ-လာဘ အလာဘစသည်တို့၌ အတူပြုနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်။ အတ္ထိ, ဣတိ , မဟာသတ္တာ၊ “ မဟာသတ္တာစ - ကြီးမားသော သတ္တာရှိသော သမုဒြာလည်း။ မဟာသတ္တာစ - မြတ်သော သမ္ဗပ္ပဓာန်ရှိသော (လာဘ - အလာဘတို့၌ တန်းတူသဘောရှိသော) ဘုရားလည်း။ မဟာသတ္တာ-တို့” ဟု ဧကသေသ်ပြု။

အတိဂန္ထိရာ၊ ပေ၊ ဇုတိ။ ။ သမုဒြာသည် မထေခံမှီအောင်နက်သောကြောင့် အတိဂန္ထိရဖြစ်၏။ ဘုရားရှင်လည်း အဇ္ဈာသယ(အလိုဆန္ဒ)အားဖြင့် လူအများကဲ့သို့ အပေါရံ မဟုတ်ဘဲ လေးနက်တော်မူလှသောကြောင့် အတိဂန္ထိရ ဖြစ်တော်မူ၏။ “အတိဂန္ထိရောစ အတိဂန္ထိရောစ အတိဂန္ထိရာ” ဟု ဧကသေသ်ပြု၊ အဗ္ဗနေန - မျက်စဉ်းညှိနှင့် + သင်္ကာသော - တူသောအဆင်းသည်။ ယဿ အတ္ထိတိ အဗ္ဗနေသင်္ကာသော၊ စာမိကရဿ-ဂါဝါရွှေ၏ + ဇုတိ-အရောင်တည်း။ စာမိကရဇုတိ-ရောင်၊ စာမိကရဇုတိဝိယ ဇုတိ ယဿာတိ စာမိကရဇုတိ၊ ဆန်းကြောင့် “ဇု” ဟု ဖြစ်သည်။

ဂဗ္ဗကေဗျတိ ရေကပုံစံ

၂၄၇။ န သန္တာပပါပဟံ နေဝိ-စ္ဆိတဒံ မိဂလောစနံ၊
မုနိန္ဒ နယနဒ္ဒန္တံ , တဝ တဂ္ဂုဏဘူသိတံ။

၂၄၇။ မုနိန္ဒ - အိုမြတ်စွာဘုရား၊ မိဂလောစနံ - သမင်ငယ်၏ မျက်လုံးသည်။ န သန္တာပပါပဟံ - ကိလေသာဟူ , ပူပန်ခြင်းကို မပယ်ဖျောက်နိုင်ပါ။ နေဝိစ္ဆိတဒံ - အလိုရှိအပ်သော အကျိုးကို လည်း မပေးနိုင်ပါ။ တဝ - ရှင်တော်မြတ် ဘုရား၏၊ နယနဒ္ဒန္တံ - မျက်လုံးတော်အစုံကိုကား၊ တဂ္ဂုဏဘူသိတံ-ထို ၂ မျိုးသော ဂုဏ် တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်ပါ၏။

x x x x x x x

၂၄၇။ န သန္တာပပါပဟံ တျာဒိ ။ ။ သမင်ငယ်၏ မျက်လုံး အစုံသည် ကိလေသာ အပူကိုလည်း မပယ်နိုင်၊ အလိုရှိအပ်သော အကျိုးကိုလည်း မပေးနိုင်၊ ရှင်တော်ဘုရား၏ မျက်လုံးတော်အစုံကား ထို ၂ မျိုးလုံးသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်ပါ၏။ “ကိလေသာ အပူကိုလည်း ပယ်နိုင် , အလိုရှိအပ်သော လောကီလောကုတ္တရာ အကျိုးကိုလည်း ပေးနိုင်ပါသည်” ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ ဤဂါထာ၌ တူကြောင်းကို လုံးဝ မပြု၊ သို့သော် “နသန္တာပပါပဟံ” စသည်ဖြင့် ခွဲခြားမှုကိုပြသောကြောင့် သမင်ငယ်၏ မျက်လုံးနှင့် ဘုရားရှင်၏ မျက်လုံးတော်မှာ မူလက တူမျှနေကြောင်းကို မှန်းဆ၍ သိနိုင်၏။ ထို့ ကြောင့် ဂဗ္ဗဗျတိရေကတည်း၊ ထိုသို့ ခွဲခြားရာ၌ လည်း သမင်ငယ်မျက်လုံး၏ ဘုရားရှင် မျက်လုံးတော်မှ ထူးခြားပုံကို မပြဘဲ, ဘုရားမျက်လုံးတော်၏ သမင်ငယ်မျက်လုံးမှ ထူးခြားပုံကိုသာ ပြသောကြောင့် “ဂဗ္ဗကေဗျတိရေကပုံစံ” ဟု မှတ်။

ဝစနတ္ထ။ ။ အပပုဗ္ဗ ဟနဓာတ်, ကိပစ္စည်း(အပဟ)၊ နပုလ္လိန် သိကို အံပြု၍ “ အပဟံ ” ဟု ပြီး၏။ သန္တာပံ - ကိလေသာအပူကို + အပဟနတိ - ဖျက်ဆီး ပယ်ရှားနိုင်၏။ ဣတိ သန္တာပပါပဟံ၊ ဣစ္ဆိတံ- အလိုရှိအပ်သော လောကီ လောကုတ္တရာအကျိုးကို + ဒဒါတိတိ ဣစ္ဆိ တံ၊ တဂ္ဂုဏေဟိ + ဘူသိတံ တဂ္ဂုဏဘူသိတံ။

ဂ မ္မဥဘယဗျတိရေက ပုံစံ

၂၄၈။ မုနိန္ဒာနနံမန္တောဇ၊ မေသံ နာနတ္ထံမိဒိသံ၊
သုဝတ္ထာမတသန္ဓာယိ၊ ဝဒနံ နေဒိသမ္ပုဇံ။

၂၄၈။ မုနိန္ဒာနနံ-မြတ်စွာဘုရား၏မျက်နှာတော်၎င်း၊ အန္တောဇံ-
ကြာပန်း၎င်း၊ မေသံ - ဤ ၂ မျိုးတို့၏ နာနတ္ထံ- ထူးကုန်သည်၏
အဖြစ်ကို၊ ဤဒိသံ - ဤကဲ့သို့ရှုအပ်၏၊ ဝဒနံ - မျက်နှာတော်သည်၊
သုဝတ္ထာမတသန္ဓာယိ-ကောင်းစွာဟောအပ်၊ အမြိုက်တရားမြတ်ကို
ပေးတော်မူနိုင်၏၊ အမ္ပုဇံ- ကြာပန်းသည်၊ ဤဒိသံ- ဤကဲ့သို့ရှုအပ်
သော သဘောရှိသည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်ပါ။

x x x x x x x +

၂၄၈။ မုနိန္ဒာနနံ ဟျာဒိ ။ ။ဘုရားမျက်နှာတော်နှင့် ပဒုမ္မာ
ကြာတို့၏ ထူးပုံကား၊—ဘုရားရှင်၏ မျက်နှာတော်သည် ကောင်းစွာ
ဟောအပ်သော တရားအမြိုက်ကို ပေးတော်မူနိုင်၏၊ ပဒုမ္မာကြာပန်း
ကား ဤသို့ မပေးနိုင်ချေ။ [သမ္မာ + ဒဒါတိ သီလေနာတိ သန္ဓာယိ၊
သုဝတ္ထာမတံ + သန္ဓာယိ သုဝတ္ထာမတ သန္ဓာယိ၊ နပုလ္လိန်ရသာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာ၌လည်း မျက်နှာတော်နှင့် ကြာပန်းတို့၏
တူကြောင်းကို တိုက်ရိုက်မပြ၊ ထူးပုံကိုပြသော စကားဖြင့်သာ မူလက
တူမျှကြောင်းကို(ဂမ္မ)မှန်းဆ၍သိရသည်။ ထိုသို့ ထူးပုံကိုပြရာ၌လည်း
ဘုရားမျက်နှာတော်၏ သုဝတ္ထအမတသန္ဓာယန ဖြစ်ပုံ , ပဒုမ္မာကြာ
ပန်း၏ သုဝတ္ထအမတသန္ဓာယန မဖြစ်ပုံ , ဤသို့ ၂ ပါးစုံကို ခွဲခြားပြ
သောကြောင့် “ မ္မဥဘယဗျတိရေက ” ပုံစံ ဟု ဆိုလိုသည်။ သို့သော်
ဤပုံ၌ ၂ ဘက်လုံးခွဲခြားပုံမထင်ရှားလှ၊ ကာဗျဒဿပုံစံမှာ ၂ မျိုးလုံး
၌ပင် ထူးပုံကိုပြသောကြောင့် ဥဘယဗျတိရေကဖြစ်ပုံ ထင်ရှားသည်။

တွမ္မုခံ ကမလဉ္ဇာတိ၊ ဒွိန္ဒုပိ အမူသံ ဘိဒေါ၊
ကမလံ ဇလသံရောဟိ , တွမ္မုခံ တွမုပဿယံ။

တွမ္မုခံ-သင်၏မျက်နှာ၎င်း၊ ကမလဉ္ဇ-ကြာပန်း၎င်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဒွိန္ဒုပိ-
၂ ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ အမူသံ-ဤမျက်နှာ ကြာပန်းတို့၏၊ ဘိဒေါ-အထူး
ကား၊ ကမလံ- သည်၊ ဇလသံရောဟိ- ရေ၌ပေါက်လေ့ရှိ၏၊ တွမ္မုခံ-သည်၊
တွမုပဿယံ-သင့်ကိုယ်ဟူသော မှီရာရှိ၏၊ ဝါ-သင့်ကိုယ်၌ဖြစ်၏။

ဝိဘာဝနာ၏ လက္ခဏာနှင့် အပြား

၂၄၉။ ပသိဒ္ဓံ ကာရဏံ ယတ္ထ၊ နိဝတ္တေတွာညကာရဏံ။
သာဘာဝိကတ္ထ မထဝါ၊ ဝိဘာဗျံ သာ ဝိဘာဝနာ။

၂၄၉။ ယတ္ထ (အလင်္ကာတိယံ) - အကြင်အလင်္ကာ၌၊ ပသိဒ္ဓံ-
လောက၌ ထင်ရှားသော၊ ကာရဏံ-အကြောင်းကို၊ နိဝတ္တေတွာ-
တားမြစ်၍၊ အညကာရဏံ-တပါးသော အကြောင်းကို၊ ဝိဘာဗျံ-
ထင်စွာပြုအပ်၏။ အထဝါ-ထို့ပြင် တနည်းကား၊ သာဘာဝိကတ္ထံ-
ပင်ကိုယ်သဘောကြောင့် ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝိဘာဗျံ - ထင်စွာ
ပြုအပ်၏။ သာ(အလင်္ကာတိ)-ထိုအလင်္ကာသည်၊ ဝိဘာဝနာ-ဝိဘာ
ဝနာ အလင်္ကာမည်၏။

x x x x x x x

၂၄၉။ ပသိဒ္ဓံတျာဒိ။ ။လောက၌ ထင်ရှားသော အကြောင်း
ကို ပယ်ရှားတားမြစ်၍မထင်ရှားသော တခြားအကြောင်းကို ထင်စွာ
ပြုရာ အလင်္ကာသည်၎င်း၊ သူ့ သဘာဝအတိုင်း ပြီးစီးသော အကျိုး
ဂုဏ်ကို ထင်စွာပြုရာ အလင်္ကာသည်၎င်း၊ ဝိဘာဝနာအလင်္ကာမည်၏။
[“ ယတ္ထ- ဝိဘာဗျံ ” ပုဒ်တို့ကို ထောက်၍ “ ဝိဘာဝိယတိ ဧတ္ထာတိ
ဝိဘာဝနာ ” ဟု အဓိကရဏသာဓိပြု၊ ဝိဘာဝိယတေတိ ဝိဘာဗျံ။
ဝိ+ဘူ+ကာရိတ်ကျေ၊ ဣပစ္စည်း။]

ဝိဘာဝနာ ၂ မျိုး။ ။ “ ပသိဒ္ဓံ၊ ပေ၊ အညကာရဏံ ဝိဘာဗျံ ”
အရ(အညကာရဏ၌ အညကို အန္တရ ဟု လဲ၍) “ ကာရဏန္တရ
ဝိဘာဝနာ ” ဟု၎င်း၊ “ သာဘာဝိကတ္ထံ ဝိဘာဗျံ ” အရ သာဘာဝိကတ္ထ
ဝိဘာဝနာ ဟု၎င်း၊ ၂ မျိုးပြား၏။ သဿ-မိမိ၏+ဘာဝေါ-ထင်ရှား
ဖြစ်သော အရာတည်း၊ သဘာဝေါ- ရာ၊(သူ့ သဘော=သူ့ ဘာသာ-
ဟုလို၊) သဘာဝေန-အားဖြင့်+သမ္ဘူတံ-ကောင်းစွာဖြစ်သော အရာ
ဝတ္ထုတည်း၊ သာဘာဝိကံ-တ္ထု၊ သာဘာဝိကဿ-သူ့ သဘောအတိုင်း
ဖြစ်သောအရာဝတ္ထု၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဂုဏ်သတ္တိတည်း၊
သာဘာဝိကတ္ထံ- သတ္တိ၊ ထို သာဘာဝိကတ္ထဂုဏ်သည် ပုံစံ၌ ထင်ရှား
လတ်၊ [ဤ “ သာဘာဝိကတ္ထံ ဝိဘာဗျံ ” ၌ “ ပသိဒ္ဓံ ကာရဏံ နိဝတ္တေ
တွာ ” ပုဒ်များ လိုက်တွယ်မလို။]

ကာရဏန္တရဝိဘာဝနာ ပုံစံ

၂၅၀။ အနန္တိတာသိတံ နေတ္ထံ၊ အဓရောရန္တိတာရုဏော၊
သမာနတာဘမုစာယံ၊ ဇိနာနဝန္တိတာတဝ။

၂၅၀။ ဇိန- အိုမြတ်စွာဘုရား၊ တဝ- ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊
နေတ္ထံ- မျက်လုံးတော် အစုံသည်။ အနန္တိတံ- မည်းညိုလေအောင်၊
ညိုမှောင်သော မျက်စဉ်းဖြင့် မကွင်းအပ်ပါဘဲလျက်၊ အသိတံ-
ကြာညိုပန်းအတူ ညိုတော်မူပါပေ၏။ အဓရော- နှုတ်ခမ်းတော်သည်။
အရန္တိတော - နီမြန်းဘို့အရေး၊ ဆေးမဆိုးအပ်ပါဘဲလျက်၊ အရု
ဏော- အရုဏ်းရောင်အသွေး၊ နီတွေးတော်မူပါပေ၏။ အယံဘမုစ-
ဤမျက်ခုန်းတော်သည်လည်း။ အနဝန္တိတာ- ကွေးညွတ်လေအောင်၊
မဆွဲဆောင်အပ်ပါဘဲလျက်၊ သမာနတာ- ၃ ရက်လ အရေးကဲ့သို့၊
ညွတ်ကွေးတော်မူပါပေ၏။

x x x x x x x x x

၂၅၀။ အနန္တိတာသိတံ နေတ္ထံ ။ ။ အိန္ဒြိယလူမျိုးတို့သည်
“မျက်လုံးညို နေသည်ကို လှသည်” ဟု အယူရှိကြ၍ နဂိုရ်အတိုင်း
မညိုလျှင် ညိုသောမျက်စဉ်းဖြင့် သုတ်လိမ်းပေးကြ၏။ ထိုသုတ်လိမ်းမှုကို
“မျက်ရေးကွင်းခြင်း” ဟု ခေါ်၏။ ဘုရားရှင်၏ မျက်လုံးတော်ကား
ထိုကဲ့သို့ မရေးမကွင်းအပ်ဘဲလျက် ကြာညိုပန်းကဲ့သို့ညိုသော အရောင်
ရှိတော်မူသည်။ [မည်းညိုဘို့ရန် လောက၌ ထင်ရှားသော အကြောင်း
သည် ဆေးမျက်စဉ်းဖြင့် သုတ်လိမ်း ချယ်လှယ်ခြင်း တည်း။ ထိုကဲ့သို့
လောက၌ ထင်ရှားသော အကြောင်းကို “အနန္တိတံ” ဟု တားမြစ်၏။
ဤသို့ တားမြစ်ခြင်းကို “ပသိဒ္ဓံကာရဏံ နိပစ္စေတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။

“မျက်ရေးမကွင်းဘဲ ညိုနေခြင်းကား အကြောင်း ရှိရမည်။ ထို
အကြောင်းကား ရှေးရှေးက ကံတည်း” ဟု ဂါထာ၌ တိုက်ရိုက် မပြ
သော်လည်း အကျိုးဖြစ်သော ညိုခြင်းကို မြင်သဖြင့် အကြောင်းကံကို
သိနိုင်ရကား ရှေးကံကို ထင်ရှားပြရာရောက်သည်။ ဤသို့ ထင်ရှားပြ
ခြင်းကို “အညကောရဏံ ဝိဘာဗျံ” ဟု ဆိုသည်။ ရှေးရှေး ဘဝ၌
သူတပါးကို ချစ်ကြည်သော မျက်လုံးဖြင့် ရှုစားခဲ့သော ကံကြောင့် ယခု
ဘဝ၌ ညိုသော မျက်လုံးကို ရတော်မူသည်- ဟူလို။ [အဓမ္မဇာတ်သည်
သုတ်လိမ်းခြင်းအနက်ကို ဟော၏။]

သဘာဝိကတ္ထိဝိဘာဝနာ

၂၅၁။ နဟောတိ ခလု ဒုဇ္ဇန္တု-မပိ ဒုဇ္ဇနသင်္ဂမေ၊
သဘာဝနိမ္မလတရေ၊ သာဓုဇန္တုန စေတသိ။

၂၅၁။ သာဓုဇန္တုနံ - သူတော်ကောင်းတို့၏၊ သဘာဝနိမ္မလ
တရေ-သဘောအားဖြင့် ညစ်ကြေးမတင်၊ လွန်သန့်စင်သော၊ စေတ

x x x x x x x

အဓရောရဋ္ဌိတာရုဏော။ ။ နှုတ်ခမ်းနီဘို့ရန် လောက၌ ထင်ရှား
သော အကြောင်းသည် နှုတ်ခမ်းနီဆေးဆိုးခြင်းတည်း၊ ထိုသို့လောက၌
ထင်ရှားသော အကြောင်းကို “ပသိဒ္ဓံ ကာရဏံ နိဝတ္ထေတွာ” နှင့်
အညီ “အရဋ္ဌိတော” ဟု တားမြစ်၏။ “ရှေးကံကြောင့် နိသည်” ဟု
ရှေးကံကို တိုက်ရိုက် မပြုသော်လည်း နိမြန်းခြင်း အကျိုးက “အည
ကာရဏံ ဝိဘာဗျံ” နှင့် အညီ ရှေးကံ အကြောင်းကို ထင်ရှားပြရာ
ရောက်၏။ [ရန္တဓာတ်သည် ရာဂ(ဆေးဆိုးခြင်း အနက်)ကို ဟော၏။]

သမာနတာ ဘမု အနဝဋ္ဌိတာ။ ။ ဥရက်လအရေးကဲ့သို့ လှပစွာ
ကွေးညွတ်သော မျက်ခန်းတော်ဖြစ်ဘို့ရန် လောက၌ ထင်ရှားသော
အကြောင်းသည် မကွေး-ကွေးအောင် ဆွင်ပေးရခြင်းတည်း၊ ထိုသို့
ကွေးညွတ်လာအောင် ဆွင်ပြုပြင်မှုကို “ပသိဒ္ဓံ ကာရဏံ နိဝတ္ထေ
တွာ” နှင့် အညီ “အနဝဋ္ဌိတာ” ဟု တားမြစ်၏။ “ရှေးကံကြောင့်
ကွေးညွတ်ရသည်” ဟု တိုက်ရိုက် မပြုသော်လည်း ကွေးညွတ်ခြင်း
အကျိုးက “အညကာရဏံ ဝိဘာဗျံ” နှင့် အညီ ရှေးကံ အကြောင်းကို
ထင်ရှားပြရာရောက်၏။ [သံ+အာ+နမုဓာတ်, တပစ္စည်းဖြင့် “သမာ
နတာ” ဟု ဖြစ်၏။ “န+အဝ+အဋ္ဌိတာ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ အဋ္ဌဓာတ်သည်
“ဆွင်ခြင်း” အနက်ကို ဟော၏။ အဝ-အောက်သို့+အဋ္ဌိတာ-ဆွင်
အပ်သည်တည်း၊ အဝဋ္ဌိတာ-သည်၊ န+အဝဋ္ဌိတာ အနဝဋ္ဌိတာ။]

၂၅၁။ န ဟောတိ ဘျာဒိ။ ။ သူတော်ကောင်းတို့၏ မပြုမပြင်
ပင်ကိုယ်သဘော အတိုင်း အလွန် အညစ် အကြေး ကင်းသော စိတ်၌
(သူယုတ်မာတို့နှင့် ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံနေရသော်လည်း) ယုတ်မာမှု
မဖြစ်နိုင်၊ ဤဂါထာ၌ “သဘာဝနိမ္မလတရေ+စေတသိ” ပုဒ်တို့သည်
အရေးကြီးသော ပုဒ်များတည်း၊ နိမ္မလတရစေတ-အလွန် ညစ်ကြေး

သိ - စိတ်၌၊ ခုဇ္ဇနသင်္ဂမေ - သူယုတ်မာတို့နှင့် ပေါင်းရခြင်းသည်၊
(သတိ)အပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ခုဇ္ဇနံ-သူယုတ်မာ၏ဖြစ်ကြောင်း၊
မကောင်းသော သဘောသည်၊ ခလု-စင်စစ်၊ နဟောတိ-မဖြစ်နိုင်။

x x x x x x x

မတင် သန့်စင်သောစိတ် ” ဟူရာ၌ ဘာကြောင့် “ အလွန် သန့်စင်
သနည်း” ဟု အကြောင်းကို မေးဘွယ်ရှိ၍ “သဘာဝ” ဟု ဝိသေသန
ပြုသည်။ “ ဘာအကြောင်းမှ မဟုတ် , ပင်ကိုယ်သဘော အတိုင်း
ညစ်ကြေးမတင် သန့်စင်သည် ” ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည်
သာဘာဝိကတ္ထ ဝိဘာဝနာကိုပြသော ဂါထာဖြစ်သည်။

ဆက်ဥပဒေအံ့ — စိတ်သန့်ရှင်းခြင်း၏ အကြောင်းသည် အရာရာ၌
သင့်တော်အောင်နှလုံးသွင်းတတ်မှု ယောနိသော မနသိကာရတည်း၊
ယောနိသော မနသိကာရကြောင့် အကုသိုလ်စိတ်ယုတ်မာများ မဖြစ်
နိုင်ဘဲ သန့်ရှင်းသော ကုသိုလ်စိတ်များ ဖြစ်ရသည်။ ထိုယောနိသော
မနသိကာရ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း အဆက်ဆက်လည်း အတ္တသမ္မာ
ပဏိမိ, သဒ္ဓမ္မဿာန, သပ္ပုရ်သူပနိဿယ, ပဋိရူပဒေသဝါသ, ပုဗ္ဗေစ
ကတပုညတာတို့တည်း၊ ဤသို့ စိတ်စင်ကြယ်ခြင်း၏ အကြောင်းများ
ရှိနိုင်သော်လည်း ထို အကြောင်းများကို လောကလူသားတို့ မမြင်
နိုင်သောကြောင့် ထို လောကလူသားတို့ အလိုအတိုင်း စိတ်စင်ကြယ်
မှုကို (ဘာအကြောင်းမျှ မရှိ) သာဘာဝိက - သူ့သဘော အတိုင်း
ဖြစ်သည်- ဟု ဆိုထားသည်။

ဋီကာ။ ။ သဘာဝနိဗ္ဗလတ္တရေ - ကိဉ္စိပယောဂံ ဝိနာ (ဘာ
အကြောင်း ပယောဂမျှ မပါဘဲ) ပကတိယာ ဝေ အတိနိဗ္ဗလေ။
[“ကိဉ္စိပယောဂေ” တိုင်အောင် “သဘာဝ” ၏ အဖွင့်၊ “အတိ” ကား
တရပစ္စည်း၏ အဖွင့်၊] ဣဟ စိတ္တနိဗ္ဗလ ဟေတုဘူတာနံ ယောနိသော
မနသိကာရာဒိနံ ဝိဇ္ဇမာနတ္ထပိ လောကေန (လူအပေါင်းသည်) တံ
ကာရဏံ အနုပက္ခိတ္တာ (မရှု့နိုင်ဘဲ) အညမ္ဘိ ပသိဒ္ဓကာရဏံ စိတ္တ
နိဗ္ဗလကာရဏံ အဒိသွာ (စိတ်သန့်ရှင်းအောင် ရှိရန် ထင်ရှားသော အခြား
အကြောင်းကိုလည်း မမြင်ရ၍) သဘာဝသိဒ္ဓံ နိဗ္ဗလန္တိ ဝေါဟရိယ
မာနတ္တာ (ပင်ကိုသဘောအတိုင်း ပြီးစေသော နိဗ္ဗလ ဟု လူတို့က
ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) တေနောလောကဝေါဟာရာန

ဟေတု၏ လက္ခဏာနှင့် အပြား

၂၅၂။ ဇနကော ဣပကောစေတိ၊ ဒုဝိဓာ ဟေတဝေါ သိယံ၊
ပဋိသင်္ခရဏံ တေသံ၊ အလင်္ကာရတယောဒိတံ။

၂၅၂။ ဇနကောစ-ဖြစ်စေတတ်သော ဟိတ်၎င်း၊ ဣပကောစ-
သိစေတတ်သော ဟိတ်၎င်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဟေတဝေါ- ဟိတ်တို့
သည်၊ ဒုဝိဓာ- ၂ ပါးအပြားရှိကုန်သည်၊ သိယံ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တေသံ-
ထို ၂ ပါးသော ဟိတ်တို့ကို၊ ပဋိသင်္ခရဏံ-အထူးပြင်ဆင်၍ ဆိုခြင်း
သည်၊ အလင်္ကာရတယ-အလင်္ကာ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥဒိတံ-ထင်ရှား၏။

x x x x x x x

သာရေန(ထိုလောကအခေါ်ဝေါ်သို့ လိုက်သောအားဖြင့်)သဘာဝ
နိမ္မလတ္တရေတိ(သဘာဝနိမ္မလတ္တရေ ဟူ၍)သဗ္ဗကာရေန ကာရဏ
ပဋိသေခံ ကတ္တာ (အကြောင်းဟူသမျှကို တားမြစ်၍) သဘာဝသိဒ္ဓ
နိမ္မလတ္တသင်္ခါတဖလဿ ပကာသိတတ္တာ အယံ သဘာဝိကဖလ
ဝိဘာဝနာ နာမ။ [ဒုဇ္ဇနာနံ + ဘာဝေါ ဒုဇ္ဇနံ၊ သဿ(အတ္တနော) +
ဘာဝေါ သဘာဝေါ၊ သဘာဝေန + နိမ္မလတရံ သဘာဝနိမ္မလတရံ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤသဘာဝိကတ္တဝိဘာဝနာ၌ “အနဂ္ဂိတံ” စသည်
ကဲ့သို့ ထင်ရှားသော အကြောင်းကို တမင်လာ တားမြစ်ဘွယ် မလို၊
“ပင်ကိုယ်သဘောအတိုင်း ဖြစ်၏” ဟု ဆိုလျှင် “ဘာအကြောင်းမျှ
မရှိ” ဟု တားမြစ်ပြီး ဖြစ်နေတော့၏။ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗကာရေန
ကာရဏပဋိသေခံ ကတ္တာ” ဟု ငိုကးဖွင့်သည်။ ဤအဖွင့်ကို ထေခံ၍
“သဘာဝိကတ္တံ ဝိဘာဝဗျံ”၌ “ပသိဒ္ဓကာရဏံ နိဝတ္ထေတွာ” ပုဒ်များ
လိုက်ဘွယ်မလို-ဟု ၂၄၉ ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့သည်။

၂၅၂။ ဇနကော၊ ပေသိယံ။ ။ ဤ ၂ ပါးဖြင့် ဟိတ်အပြားကို
ပြန်၊ ဇနကဟိတ်၊ ဣပကဟိတ်အားဖြင့် ဟိတ် ၂ မျိုး ပြား၏။ ထိုတွင်
“မိဇတော အင်္ဂုရော ဇာယတိ=မျိုးစေ့ကြောင့် အညွန့်အညောခံသည်
ပေါက်၏” ဟူရာ၌ အညွန့်အညောခံတည်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေ
တတ်သော မျိုးစေ့တည်းဟူသော အကြောင်းသည် ဇနကဟိတ်မည်၏။
“ရူမာယ အဂ္ဂိ အတ္တိတိ ဣယတိ=မီးခိုးကြောင့် မီးရှိမှန်းသိအပ်၏”
ဟူရာ၌ မီးရှိမှန်းသိစေတတ်သော မီးခိုးသည် ဣပကဟိတ်မည်၏။

ဟေတုများပုံနှင့် ပဋိညာဉ်

၂၅၃။ ဘာဝါဘာဝကိစ္စဝသာ , စိတ္တဟေတုဝသာပိစ၊
ဘေဒါနန္တာ ဣဒံ တေသံ, မုခမတ္တနိဒဿနံ။

၂၅၃။ ဘာဝါဘာဝကိစ္စဝသာ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်းကြိယာ၊
ထင်ရှား မဖြစ်ပေါ်ခြင်း ကြိယာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၎င်း၊ စိတ္တ
ဟေတုဝသာပိစ-ဆန်းကြယ်သောအကြောင်းတို့၏ အပြားအားဖြင့်
၎င်း၊ ဘေဒါ - ဟိတ်အထူး အပြားတို့သည်၊ အနန္တာ - အဆုံးမရှိ

x x x x x x x

ပဋိသင်္ခရဏံပေဒိတံ။ ။ ဤ ၂ ပါဒဖြင့် ဟိတ်တို့၏အလင်္ကာရ
(တန်ဆာ) အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ပုံလက္ခဏာကိုပြု၏။ ထို ၂ ပါးသော
ဟိတ်တို့ကို(“ဗိဇတော အင်္ဂုရော ဇာယတိ , ဓူမာယ အဂ္ဂိ အတ္ထိတိ
ဉာယတိ ” တို့ကဲ့သို့ ရိုးရိုးကြီး မဆိုဘဲ) အထူးဆင်ပြင်၍ ဆိုခြင်းသည်
စကားတန်ဆာ (အလင်္ကာ) တမျိုးအဖြစ်ဖြင့် လောက၌ ထင်ရှား၏။
“ အထူးပြင်ဆင်၍ ဆိုအပ်သော ဟိတ်သာ ဟေတုအလင်္ကာဂုဏ်
ရှိသည် ” ဟုလို၊ အထူးဆင်ပြင်၍ဆိုပုံမှာ ပုံ၌ ထင်ရှားလတံ့။

ဒီကာ။ ။ ဣဟ ဖလပကာသကဟေတုမှိ ဝုစ္စမာနေ(အကျိုးကို
ပြုသော အကြောင်းကို ဆိုအပ်သော်) ဣမိနာ ဟေတုနာ ဣဒံ ဖလံ
ဇာတန္တိ သရူပကထနမတ္တံ ဝိနာ (ဤအကြောင်းကြောင့် ဤအကျိုး
ဖြစ်၏-ဟု သရုပ်ဖော်ခြင်းမျှမှ တပါး) ဝိသေသရူပါလင်္ကာရော ဣဓ
နတ္ထိတိ အာသင်္ကိယဿ (ထူးခြားသော သဘောရှိသော အလင်္ကာ
သည် ဤဟိတ်အရာ၌ မရှိ ဟု ယုံမှားရှိသူ အတွက်) အလင်္ကာရသရူပ
ဝိသေသော ဝေသာတိ(ဤဟိတ်သည် ထူးခြားသော အလင်္ကာတမျိုး
ဟု) ဒေသေတံ အပရဒ္ဒမာဟ=နောက် ၂ ပါဒကို ဆိုပြီ။

ပဋိသင်္ခရဏံ ။ ။ ဝိသိဋ္ဌဘာဝေန ပကာသံ ကတွာ တတွတော
ကထနံ=အထူးတလည် ပြုပြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားအောင်
ပြု၍ ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့် ဆိုခြင်း။ [အလင်္ကာရတဝယာတိ- ဆန္ဒ
နိဿာယ အာတ္တဟာနိ = “အလင်္ကာရတာယော ” ဟု ဆိုလိုလျက်
ဆန်းကိုမှီ၍ (ဇဂိုဏ်းရအောင်)အာ အဖြစ်၏ယုတ်လျော့ခြင်း(တာ၌
အာကို ရဿပြုထားခြင်း)ဖြစ်သည်။]

အောင်၊ မြားမြောင်ကုန်၏။ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတံကား၊ တေသံ-ထို
ဟိတ်တို့၏။ မုခမတ္တနိဒဿနံ- အကျဉ်းအမြစ်မျှကို ပြခြင်းတည်း။

x x x x x x x x

၂၅၃။ ဘာဝါတျာဒိ။ ။ ဟိတ်တို့သည် ဘာဝကိစ္စဟေတု၊
အဘာဝကိစ္စဟေတုအားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏။ တမျိုးတမျိုးလျှင် ဇနက
ဟေတု၊ ဣပကဟေတုအားဖြင့် ၂ ပါးစီပြားပြန်သောကြောင့် ၄ ပါး
ပြား၏။ စိတ္တဟေတုလည်း ရှိသေး၏။ ထိုစိတ္တဟေတုလည်း ယုတ္တကာရီ
စိတ္တဟေတု၊ အယုတ္တကာရီစိတ္တဟေတုအားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏။ ထို့ပြင်-
သမ္မာပကဟိတ်၊ သဘာဝဣပကဟိတ်၊ ကာရိယဣပကဟိတ် စသည်
ဖြင့် ဟိတ်တို့သည် အဆုံးမရှိအောင် မြားမြောင်လှသည်။ [ဘာဝကိစ္စ
စသည်တို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် ပုံစံများ၌ ထင်ရှားလတံ။]

ဣဒံ ပေ နိဒဿနံ ။ ။ ထိုသို့ ဟိတ်တွေများပြားစွာရှိရကား
ရှိသမျှကုန်အောင် မပြတော့ဘဲ အနည်းငယ်မျှကိုသာ ပြတော့မည်-
ဟူလို၊ မုခသဒ္ဓါသည် ဤနေရာ၌ခံတွင်းပေါက်နှင့်တူသောလမ်းပေါက်
ကို ဟော၏။ လမ်းပေါက်သည် သွားလာသူတို့၏ ဝင်ရာဖြစ်သကဲ့သို့
မဆိုအပ်၍ ကြွင်းကျန်သော ဟိတ်တို့၏ ဝင်ရာ (အနည်းငယ်သော
ပုံစံ)ကိုလည်း “ မုခ ” ဟု ဆိုသည်။ မတ္တသဒ္ဓါဖြင့် အကျယ်ဆိုခြင်းကို
ကန့်။ [မုခမတ္တနိဒဿနံ- အဝသေသဟေတုနံ ဩဂဟဏဒ္ဓါရမတ္တဿ
(သက်ဝင်ကြောင်းအပေါက်မျှကို) နိဒဿနံ ဟောတိ။]

ဝစနတ္ထ ။ ။ ဘာဝေါစ + အဘာဝေါစာတိ ဘာဝါဘာဝါ၊
ဘာဝါဘာဝါစ+တေ+ကိစ္စာနိစာတိ ဘာဝါဘာဝကိစ္စာနိ၊ ဘာဝါ
ဘာဝကိစ္စာနံ + ဝသော ဘာဝါဘာဝကိစ္စဝသော။ [ဘာဝါဘာဝ
ကိစ္စဝသာ- ဘာဝ အဘာဝသင်္ခါတသတ္တာအသတ္တာကြိယာဝသေန
စ။] ဘာဝကိစ္စကို “သတ္တာကြိယာ-ထင်ရှားရှိသောကြိယာ” ဟု၎င်း၊
အဘာဝကိစ္စကို “အသတ္တာကြိယာ” ဟု၎င်း ဖွင့်သည်။ [“ဘူ=သတ္တာ
ယံ” ဟူသော ဓာတ်နက်ကိုဖွင့်ခြင်းသာတည်း။] ဝသသဒ္ဓါလည်း ဘေဒ
အနက်ကို ဟော၏။ စိတ္တသဒ္ဓါသည် ဝိစိတ္တ (အဆန်းတကြယ်) အနက်
ကိုဟော၏။

ဘာဝကိစ္စော ကာရကဟေတု

၂၅၄။ ပရမတ္ထပကာသေက-ရသာ သဗ္ဗမနောဟရာ၊
မုနိနောဒေသနာ-ယံ မေ, ကာမံတောသေတိ မာနသံ။

၂၅၄။ မုနိနော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရမတ္ထပကာသေကရသာ-
မဖေၤကံမပြန် မှန်ကန်သောအနက်ကို ပြခြင်းဟူသော တခုသော
ကိစ္စရှိသော၊ သဗ္ဗမနောဟရာ - အလုံးစုံသော လူအပေါင်း၏ စိတ်
နှလုံးကို ယူကျုံး နှစ်သက်စေနိုင်သော၊ အယံဒေသနာ-ဤဒေသနာ
တော်သည်၊ ကာမံ- စင်စစ်အားဖြင့်၊ မေ- ငါ၏၊ မာနသံ- စိတ်ကို၊
တောသေတိ - နှစ်သက်စေနိုင်၏။...[အယံ - ဤသည်ကား၊ ဘာဝ
ကိစ္စော - ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်း ကိစ္စရှိသော၊ ကာရကဟေတု-
ပြုတတ်သောဟိတ်တည်း၊ ဝါ-ဇနကဟိတ်တည်း။]

x x x x x x x

၂၅၄။ ပရမတ္ထတျာဒိ။ ။ဤဂါထာ၌ နှစ်သက်ခြင်းကြိယာသည်
ဘာဝကိစ္စ(ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသော ကြိယာ)တည်း၊ ထိုကြိယာကို
ဖြစ်စေနိုင်သော ဒေသနာတော်သည် ဘာဝကိစ္စ ဇနကဟိတ်တည်း၊
ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည် ဘာဝကိစ္စ ဇနကဟိတ်ကို ပြသော ပုံစံ
တည်း။ [“တောသေတိ- နှစ်သက်စေ ” ဟူသော ကာရိတ်ပစ္စည်း၏
အနက်ကိုပင် “ ဟိတ်အနက် ” ဟု ဆိုထားသည်၊ မှန်၏— ကာရိတ်
အနက်နှင့် ဟိတ်အနက်သည် သဘောတူပင်တည်း။] “ဓာတူဟိ ဇော
ဇာယ ” စသော သုတ်ကို ထောက်ပါ။ [“ ဇနက- ဖြစ်စေတော် ” နှင့်
“ကာရက-ပြုတတ်” လည်း သဘောတူ၏။]

အလင်္ကာခေါ်ရပုံ။ ။ “ ဒေသနာယံ မေ ကာမံ တောသေတိ
မာနသံ = ဤဒေသနာသည် ငါ၏စိတ်ကို နှစ်သက်စေတတ်၏ ” ဟု
အရိုးခံအတိုင်းဆိုလျှင် ဝေဝေဆာဆာမဟုတ်သောကြောင့်အလင်္ကာ
ဂုဏ် မရောက်၊ “ပရမတ္ထပကာသေကရသာ ” စသည်ဖြင့် ဂုဏ်ပုဒ်တွေ
ဖော်ပြ၍ ဝေဆာလှသောကြောင့် ဟေတုအလင်္ကာဂုဏ် ရောသ်သည်။

သဗ္ဗမနောဟရာ။ ။ဝေါဟာရာ နုရူပေန ဝိသယဘာဂူပဂမနေန(ဘုရား
ရှင်က မာဂဓဘာသာဖြင့် ဟောတော်မူသော်လည်း ကြားနာသူတို့၏ စကား
သုံးအတိုင်း နားအာရုံ ဖြစ်လာသဖြင့်) သဗ္ဗေသံ မနောဟရာ - အားလုံး
စိတ်ကြိုက်ဖြစ်သွားသည်—ဟူလို။

အဘာဝကိစ္စော ကာရကဟေတု

၂၅၅။ ဝိရေဟိ သဟသံဝါသာ၊ သဒ္ဓမ္မဿာ·ဘိယောဂတော၊
နိဂ္ဂဟေနိ·န္ဒြိယာနုဉ္စ၊ ဒုက္ခဿူ·ပသမော သိယာ။

၂၅၅။ ဝိရေဟိ-ပညာရှိ သူတော်ကောင်းတို့နှင့်၊ သဟ- အတူ
တကွ၊ သံဝါသာ-ပေါင်းသင်းနေထိုင်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သဒ္ဓမ္မဿ-
သူတော်သူမြတ်၊ ပရိယတ်တရားကို၊ အဘိယောဂတောစ- နေ့စဉ်
စွဲ၍၊ အမြဲ အားထုတ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဣန္ဒြိယာနံ - စက္ခုစသား၊
၆ ပါးသောဣန္ဒြေတို့ကို၊ နိဂ္ဂဟေနစ- သုဘစသား၊ မယူမှားအောင်၊
နှိမ်ထားခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဒုက္ခဿ - တေဘူမက , ဝဋ်ဒုက္ခ၏၊ ဥပ
သမော-ငြိမ်းခြင်းသည်၊ သိယာ-ဖြစ်နိုင်၏။ [အယံ- ဤသည်ကား၊
အဘာဝကိစ္စော-ထင်ရှားမဖြစ်ခြင်း ကိစ္စရှိသော၊ ကာရကဟေတု-
ပြုတတ်သောဟိတ်တည်း၊ ဝါ-ဇနကဟိတ်တည်း။]

x x x x x x x

၂၅၅။ ဝိရေဟိတျာဒိ။ ။ ဤဂါထာ၌ “ ဝူပသမော ” အရ
ဒုက္ခငြိမ်းခြင်းကြိယာ ဟူသည် အရာဝတ္ထု ထင်ရှားမရှိ၊ ထိုသို့ထင်ရှား
ပေါ်လာခြင်းမရှိသောကြောင့်အဘာဝကိစ္စ(အဘာဝကြိယာ)တည်း။
ဝိရေဟိ သဟသံဝါသာ - စသော ဟိတ် ၃ ရပ်သည် ထို အဘာဝ
ကြိယာကိုဖြစ်စေ တတ်သော ဇနကဟိတ်များတည်း။ ထို့ကြောင့် ဤ
ဂါထာသည် အဘာဝကိစ္စ ဇနကဟိတ်၏ ပုံစံဖြစ်သည်။ ဒုက္ခငြိမ်းမှု
ကိစ္စကို အကြောင်း တခုသည်းဖြင့် မပြီးစေနိုင်၊ အကြောင်း ၃ ပါး
ပေါင်းမှ ပြီးစေနိုင်သောကြောင့် ဤ အကြောင်း ၃ ပါးသည် အချင်း
ချင်း အပြန်အလှန် ဝိသေသနပြုသောတန်ဆာများဖြစ်ရကား ဟေတု
အလင်္ကာဂုဏ်ရောက်သည်-ဟု မှတ်။

ဇီကာ။ ။ သဒ္ဓမ္မဿ-ဗုဒ္ဓဒေသိတဿ၊ အဘိယောဂတော-နိရ
န္တရ ဗျာသေနစ(အမြဲမပြတ် အားထုတ်ခြင်းကြောင့်၎င်း)၊ ဣန္ဒြိယာ
နံ- စက္ခုအာဒိနံ၊ နိဂ္ဂဟေန - ရူပါဒိအာရမဏေသု သုဘာဒိဂဟဏ
ဿ နိဝါရဏေနစ။ [ဤ“ဣန္ဒြိယာနံ နိဂ္ဂဟေန”ဖြင့် ပဋိပတ်ကို၎င်း၊
“ဒုက္ခဿူပသမော”ဖြင့်ပတိဝေဓကို၎င်းယူသောကြောင့် သဒ္ဓမ္မဿ၌
ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မကိုသာ ယူရတော့သည်။]

ဘာဝကိစ္စော ဉ္ဗပကဟေတု။

၂၅၆။ မုနိန္ဒ စန္ဒသံဝါဒိ-ကန္တဘာဝေါ-ပသောဘိနာ၊
မုခေနေဝ သုဗောဓံ တေ၊ မနံ ပါပါဘိနိဿဋံ။

၂၅၆။ မုနိန္ဒ- အိုမြတ်စွာဘုရား၊ စန္ဒသံဝါဒိကန္တဘာဝေါပသောဘိနာ - လ၏ နှစ်သက်ဘွယ်နှင့် တူသော နှစ်သက်ဘွယ်ဖြင့် တင့်တယ်ခြင်း ရှိတော်မူသော၊ မုခေနေဝ - မျက်နှာတော်ကြောင့် ပင်၊ တေ-ရှင်တော်ဘုရား၏၊ မနံ-စိတ်တော်သည်၊ ပါပါဘိနိဿဋံ- မကောင်းမှုကိလေသာတို့မှ ကင်းလွတ်ပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့၊) သုဗောဓံ- လွယ်ကူစွာ သိအပ်သိနိုင်ပါ၏။ [အယံ - ဤသည်ကား၊ ဘာဝကိစ္စော-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်းကိစ္စရှိသော၊ ဉ္ဗပကဟေတု-ဉ္ဗပကဟိတ်တည်း၊ ဝါ- သိစေတတ်သော အကြောင်းတည်း။]

x x x x x x x

၂၅၆။ မုနိန္ဒတျာဒိ။ ။ “ မုခေနေဝ ” ဟူသော ဟိတ်ကို “ သုဗောဓံ ” ဌ္ဗစပ်၊ “ မျက်နှာတော်ကြောင့်ပင် + သိနိုင်ပါသည် ” ဟုလို၊ ဤ၌ သိခြင်းကြိယာသည် အထင်အရှားဖြစ်သော ဘာဝကိစ္စတည်း၊ ထို ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း ကြိယာကို သိစေတတ်သောကြောင့် “ မုခေနေ ” သည် “ ဘာဝကိစ္စ ဉ္ဗပကဟိတ် ” မည်၏။ ထိုဟိတ်လည်း အရိုးခံသာမန်ဟိတ် မဟုတ်၊ “ စန္ဒ၊ ပေ၊ ဥပသောဘိနာ- လ၏ နှစ်သက်ဘွယ်နှင့်တူသော နှစ်သက်ဘွယ်ဖြင့် တင့်တယ်ခြင်းရှိသော မျက်နှာ ” ဟု ဝေဝေဆာဆာ ရှိအောင် တန်ဆာဆင်မှု ဝိသေသန ပြုထားသောကြောင့် အလင်္ကာဂုဏ် ရောက်သော ဟိတ်တည်း။

တေ မနံ ပါပါဘိနိဿဋံ ။ ။ ဤစကားရပ်ကား သိပုံအခြင်း အရာကိုပြု သာ အာကာရဝါကျတည်း။ “ အရှင်မြတ်၏ စိတ်တော်သည် မကောင်းမှု ကိ လသာတို့မှ လွတ်ပြီ ” ဟု (ခက်ခက်ခဲခဲတွေးမနေရဘဲ) လွယ်လွယ်ကလေးနှင့် သိနိုင်ပါသည်-ဟုလို၊ ဘာကြောင့် သိနိုင်သနည်း-ဟု မေးလျှင် “ လက္ခဲသို့ နှစ်သက်စဘွယ် တင့်တယ်သော မျက်နှာတော်ကြောင့် သိနိုင်ပါသည် ” ဟု ဖြေ။ [လူတယောက်၏ မျက်နှာအနေအထားကို မြင်၍ သူ၏ အတွင်းစိတ်ဓာတ်ကို သိနိုင်ခြင်းမျိုးတည်း။] ပါပါဘိနိဿဋံ - ရာဂါဒိဟိ ကိလေသေဟိ နိက္ခန္တိတိ၊ ဤသို့ဖွင့်သောကြောင့် ဝါထာ၌ “ ဣတိ ကြေသည် ” ဟု သိပါ။

အယုတ္တကာရီ စိတ္တဟေတု။

၂၅၇။ သာဓုဟတ္ထာ•ရဝိန္ဒာနိ၊ သင်္ကောစယတိ တေ ကထံ၊
မုနိန္ဒ စရဏဒန္တ-ရာဂဗာလာ•တပေါ ဖုသံ။

၂၅၇။ မုနိန္ဒ- အိုမြတ်စွာဘုရား၊ တေ- ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊
စရဏဒန္တ ရာဂဗာလာတပေါ - ခြေတော်အစုံ၏ နိမြန်းသော တက်
သစ်စ နေရောင်သည်။ သာဓုဟတ္ထာ•ရဝိန္ဒာနိ - သူတော် များ၏၊
လက် ၂ ဘက် အစုံ၊ ကြာပခုံ တို့ကို၊ ဖုသံ- တွေ့ထိနွံစပ်၊ အရောင်
ဟပ်လျက်၊ ကထံ - အဘယ်ကြောင့်၊ သင်္ကောစယတိ - ချင်းချင်း
ယှက်ရုံ၊ တွန့်ငုံစေပါသနည်း။ [အယံ- ဤသည်ကား၊ အယုတ္တကာရီ-
အသင့်ယုတ္တိ မရှိသည်ကို ပြုလေ့ရှိသော၊ စိတ္တဟေတု - ဆန်းကြယ်
သော အကြောင်းတည်း။]

x x x x x x x x

၂၅၇။ သာဓုတျာဒိ။ ။ဘုရားရှင်၏ ခြေဘဝါးတော် နိမြန်းပုံ၊
ထိုနီသောအရောင်ကိုမြင်ရ၍ သူတော်ကောင်းများလက်အုပ်ချီသော
အားဖြင့် လက်တည်းဟူသောပဒုမ္မာကြာပန်းများ ငုံသွားပုံကိုဖွဲ့သော
ဂါထာတည်း။ “စရဏ၊ ပေါ၊ တပေါ” သည် ဟေဟုကတ္တား ဖြစ်၍
ဟိတ်အနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ခြေတော်အစုံ၏ နိမြန်းသော
ထွက်သစ်စ နေအရုဏ်ရောင်ကြောင့်+ငုံကြသည်” ဟု မှတ်ပါ။

ကထံ သင်္ကောစယတိ ။ ။လောကထုံးစံမှာ- နေအရုဏ်ရောင်
နှင့်တွေ့သောအခါ ပဒုမ္မာကြာပန်းတို့သည် ပွင့်ကြရိုးတည်း။ ယခုသော်
မပွင့်သည့် အပြင် , ငုံ၍ သွားကြရသောကြောင့် ဟိတ်အနက်သည်
လောကထုံးစံနှင့် မသင့်လျော်အောင်ပြုတတ်ရကား “အယုတ္တကာရီ”
အမည်ရ၍, လက် ၂ ဘက်ကိုကိုင်၍ ငုံအောင်မလုပ်ရဘဲ အရောင်ဟပ်ရုံ
ဖြင့် ငုံနိုင်စေရကား အံ့ဩစဘွယ် ဆန်းကြယ်သော အကြောင်းဖြစ်
သောကြောင့် “စိတ္တဟေတု” အမည်ရသည်။

မှတ်ချက် ။ ။ “ဘုရား ခြေဘဝါးတော်အစုံ၏ နိမြန်းသော အရောင်ကို
တက်သစ်စနေ၏ အရုဏ်ရောင်” ဟု၎င်း, သူတော်ကောင်းတို့၏ လက် ၂ ဘက်
ကိုလည်း “ ပဒုမ္မာကြာပန်း ” ဟု ၎င်း , နိမြန်းသော ခြေဘဝါးတော်ကို
သူတော်ကောင်းများ ဖူးမြင်ရသောအခါ ချီကြသော လက်အုပ် ကိုလည်း
“ပဒုမ္မာကြာများ၏ ငုံခြင်း” ဟု၎င်း, ရူပက ပြုသည်။

ယုတ္တကာရီ စိတ္တဟေတု။

၂၅၀။ သင်္ကောစယန္တိ ဇန္တုနံ၊ ပါဏိပင်္ကေရူဟာနိ။ဟ။
မုနိန္ဒ စရဏဒ္ဒန္တ-နခစန္ဒာန-မံသဝေါ။

၂၅၀။ မုနိန္ဒ စရဏဒ္ဒန္တ နခစန္ဒာနံ - ဘုရားခြေစုံ , ပေါ်ထွက်
ကုန်သား , ခြေသည်းတော် လအများတို့၏ အံသဝေါ - အရောင်
တို့သည်၊ ဣဟ - ဤလောက၌၊ ဇန္တုနံ - သတ္တတို့၏၊ ပါဏိပင်္ကေ
ရူဟာနိ - လက် ၂ ဘက်အစုံ , ကြာပဒံတို့ကို၊ သင်္ကောစယန္တိ -
ချင်းချင်းယှက်ရုံ , တွန့်ငုံစေကုန်၏။ [အယံ - ဤသည်ကား၊ ယုတ္တ
ကာရီ- အသင့်ယုတ္တိကို ပြုလေ့ရှိသော၊ စိတ္တဟေတု - ဆန်းကြယ်
သော အကြောင်းတည်း။]

x x x x x x x +

၂၅၀။ သင်္ကောစယန္တိ တျာဒိ။ ။ ဘုရားရှင်၏ ခြေတော် အစုံ
ဝယ် ခြေသည်းတော် ၁၀ ပါး တည်းဟူသော လ ၁၀ စင်း တို့၏
အရောင်တို့သည် ဤလောက၌ သူတော်ကောင်းတို့၏ လက် ၂ ဘက်
ကြာပဒံကို(လက်အုပ်ချီသော အားဖြင့်)ငုံစေနိုင်ကုန်၏။—ဤဂါထာ
၌လည်း “ မုနိန္ဒ၊ ပေါ၊ အံသဝေါ ” သည် ဟေတုကတ္တားဖြစ်၍ ဟိတ်
အနက်ဟောတည်း။ လောက၌ လရောင် ထွက်လာလျှင် ပဒုမ္မာကြာ
ပန်းတို့ ငုံရရိုးဖြစ်၍ လောကနှင့်သင့်လျော်အောင်(ငုံစေမှုကို)ပြုတတ်
သောကြောင့်၎င်း , အရောင်ဟပ်ရုံဖြင့် ငုံစေနိုင်သည့်အတွက် အံ့ဩ
ဘွယ်ရာ ထူးဆန်းသော အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ထို ဟေတု
ကတ္တားဖြစ်သောဟိတ်ကို “ ယုတ္တကာရီ စိတ္တဟေတု ” ဟု မှတ်။

ဋီကာ။ ။ မုနိန္ဒစရဏဒ္ဒန္တ နခစန္ဒာနံ- သမ္ပုဒ္ဓဿ+ ပါဒဒ္ဓန္ဓေ+ နခါဝဋ္ဌိ
သင်္ခါတာနံ+ စန္ဒာနံ။ [ဤအဖွင့်ကို ထောက်၍၎င်း, တေ-ဟု မပါသောကြောင့်
၎င်း, မုနိန္ဒကို အာလုပ်အနက်မပေးရာ၊ ဋီကာမဖွင့်သော်လည်း အာလုပ်အနက်
ပေးလိုလျှင် “တေ”ဟု ထည့်ရမည်။] ကရပုဋ္ဌာကာရေန (လက်အုပ် အခြင်း
အရာ လက်အုပ်ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့်) သင်္ကောစယန္တိ - မကုဋ္ဌကရောန္တိ (ငုံအောင်
ပြုနိုင်ကုန်၏။) ဘုရားခြေသည်းတော်များကို “လအများ”ဟု ၎င်း, ခြေသည်း
တော်၏ ဖြူသော အရောင်ကို “ လရောင် ” ဟု ၎င်း, သူတော်ကောင်းတို့၏
လက် ၂ ဘက်တို့ကို “ပဒုမ္မာကြာတို့”ဟု၎င်း, ဘုရားခြေသည်းတော် အရောင်
တို့ကို ဖူးရ၍ ချီကြသောလက်အုပ်ကို “ငုံခြင်း”ဟု ၎င်း, ရူပကပြုသည်။

ကမအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာ

၂၅၉။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာနံ ပဒတ္တာနံ၊ အနုဒ္ဓေသော ယထာက္ကမံ၊
သင်္ချာနမိတိ နိဒ္ဓိဋ္ဌံ၊ ယထာသင်္ချံ ကမောပိစ။

၂၅၉။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာနံ - ရှေးဥားစွာ ပြအပ်ကုန်ပြီးသော၊ ပဒတ္တာနံ-
ပုဒ်နက်တို့ကို၊ ယထာက္ကမံ-အစဉ်အတိုင်း၊ အနုဒ္ဓေသော-နောက်ထပ်
ရှုတ်ဆိုခြင်းကို၊ သင်္ချာနံဣတိစ- သင်္ချာနအလင်္ကာဟူ၍၎င်း၊ ယထာ
သင်္ချံတိစ - ယထာသင်္ချံ အလင်္ကာဟူ၍၎င်း၊ နိဒ္ဓိဋ္ဌံ - ညွှန်ပြအပ်၏၊
ကမောတိပိစ-ကမအလင်္ကာဟူ၍လည်း၊(နိဒ္ဓိဋ္ဌော-ညွှန်ပြအပ်၏)၊
[ဋီကာအတိုင်း ပေးသည်။]

x x x x x x x

၂၅၉။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာနံ ဟျာဒိ။ ။ ပဌမပြဆိုအပ်ပြီးသော ပုဒ်နက်
တို့ကို အစဉ်အတိုင်း(အနက်တမျိုးအားဖြင့်) နောက်ထပ်ပြဆိုခြင်းကို
“သင်္ချာနအလင်္ကာ” ဟူ၍၎င်း၊ “ယထာသင်္ချံအလင်္ကာ” ဟူ၍၎င်း
“ကမအလင်္ကာ” ဟူ၍၎င်း နာမည် ၃မျိုးတပ်၍ညွှန်ပြအပ်၏။ [ဒေါသ
ခဏ်း၌ ပြခဲ့သော ကမစွတဒေါသမှ လွတ်လျှင် “ကမအလင်္ကာ
ဖြစ်သည်” ဟု ရှေးနိဿယတို့ ဆိုကြ၏။ သို့သော် ရှေ့နောက် အစဉ်
တည့်ရုံမျှဖြင့် ကမစွတဒေါသမှ လွတ်နိုင်သော်လည်း တန်ဆာဆင်၍
ဆိုအပ်သောအရာမဟုတ်လျှင် ကမအလင်္ကာဂုဏ်မရောက်၊ ဥပမာ—
“ဣဝဏ္ဏ၊ ဝဏ္ဏာ ဗျလာ” ဟု ဆိုရာ၌ ရှေ့ နောက် အစဉ်တည့်သော
ကြောင့် ကမစွတဒေါသမှ လွတ်၏။ စကားတန်ဆာဆင်၍ မဆိုအပ်
သောကြောင့် ကမအလင်္ကာဂုဏ် မရောက်သကဲ့သို့တည်း။]

ဝစနတ္ထ။ ။ ဥဒ္ဓိသီယိ သူတိ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ = ပဌမပြအပ်, ဆိုအပ်ပြီးသော
ပုဒ်အနက်တို့။ [ဥပုဗ္ဗ ဒိသဓာတ်သည် ဥစ္စာရဏ (ဆိုခြင်း) အနက်ကို
ဟော၏။ ထို့ ကြောင့် ဋီကာတို့၌ “ဥဒ္ဓိဋ္ဌာနံ ပဌမကထိတာနံ” ဟု ဖွင့်
ကြ၏။] အနု(ပုန) + ဥဒ္ဓေသော အနုဒ္ဓေသော = နောက်ထပ် ဆိုခြင်း၊
ပဌမပြအပ်ပြီးသော အနက်တို့ကို (အနက်အဓိပ္ပါယ်တမျိုး လွှဲ၍)
နောက်ထပ်ပြခြင်း၊ ကမံ + အနတိက္ကမ္မ (မလွန်မူ၍တည်း)၊ ယထာက္ကမံ-
အစဉ်ကို မလွန်မူ၍၊ ဝါ - အစဉ်အတိုင်း၊ သင်္ချာယတိ ဧတေနာတိ
သင်္ချာနံ - ရေတွက်ကြောင်း သင်္ချာ။ [ဤနေရာ၌ကား “သင်္ချာအစဉ်”

ကမအလင်္ကာ၏ပုံစံ

၂၆၀။ အာလာပဟာသလိဋ္ဌာဟိ၊ မုနိန္ဒ ဝိဇယာ တဝ၊
ကောကိလာ ကုမုဒါနိဝေါ-ပသေဝန္တေ ဝနံ ဇလံ။

၂၆၀။ မုနိန္ဒ-အို မြတ်စွာဘုရား၊ တဝ- ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊
အာလာပဟာသလိဋ္ဌာဟိ - တရားတော်သံ၊ ပြုံးတော်မူဟန်တို့၏
စမ္မာယခြင်းတို့ဖြင့်၊ ဝိဇယာ-ကရဝိက်ငှက်၊ ကုမုဒြာကြာပန်းတို့ကို

x x x x x x x x

တိုင်အောင်“သင်္ချာန” ဟုခေါ်။] သင်္ချာယ+အနတိက္ကမော ယထာ
သင်္ချံ၊ ကမသဒ္ဒါလည်း“ အစဉ်” အနက်ကိုသာဟော၏။ ဤနေရာ၌
ကား “အစဉ်အတိုင်း” ဟူသော ယထာက္ကမ အနက်တိုင်အောင် ယူ။

မှတ်ချက်။ ။ “ ဥဒ္ဓေသော သင်္ချာနမိတိ ယထာသင်္ချံ ဣတိ
နိဒ္ဒိဋ္ဌံ ” ၌ ဥဒ္ဓေသောဟူသော ပုလ္လိန်ကံပုဒ်ကို မငဲ့ဘဲ၊ သင်္ချာနံ ဣတိ
ယထာသင်္ချံ ဣတိဟူသော နပုလ္လိန် အာကာရကို ငဲ့၍ “ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ ” ဟု
ဆိုသည်။ ထိုသို့ဆိုရာ၌ “သင်္ချာနံ” ဟူသော နာမည်၊ “ယထာသင်္ချံ”
ဟူသော နာမည်ကို ပြသောအရာဖြစ်၍ ထို သင်္ချာနံပုဒ် ယထာသင်္ချံ
ပုဒ်တို့က ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် ပဓာနပုဒ်ကိုငဲ့၍ ဆိုသည် ဟုမှတ်။
ဥပမာ—“ဥပေါသထဿ တောနိ ပုဗ္ဗကရဏန္တိ ဝုစ္စတိ” ၌ တောနိ
ကို မငဲ့ဘဲ “ ပုဗ္ဗကရဏန္တိ ” ဟူသော အာကာရကိုငဲ့၍ “ဝုစ္စတိ” ဟု
ကေဝုစ်ချသကဲ့သို့တည်း။ “ ကမောတိ” ကို ငဲ့ရာ၌ကား “ နိဒ္ဒိဋ္ဌော”
ဟု ပြင်၍ထားရမည်။ [နိဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ(နိဒ္ဒိဋ္ဌပုဒ်သည်)သင်္ချာနံ ယထာသင်္ချံန္တိ
ဒွယံ အပေက္ခာယ (ရှုငဲ့၍) တဿ ပဓာနတ္တာ နပုံသကံ ဟောတိ၊
ကမောတိ အပေက္ခာယ “ နိဒ္ဒိဋ္ဌော” တိ ပုလ္လိင်္ဂေါဟောတိ၊ အပ္ပဓာ
နော အနုဒ္ဓေသောတိ (ပဓာနမဟုတ်သော အနုဒ္ဓေသော ဟူသော
ပုဒ်ကို) နာပေက္ခတိ-မငဲ့။—ဋီကာသစ်။]

၂၆၀။ အာလာပတျာဒိ။ ။ “အလာပဟာသလိဋ္ဌာဟိ၌(၁)
အာလာပလိဋ္ဌာ, (၂) ဟာသလိဋ္ဌာ” ဟု ၂ မျိုးခွဲ၊ ဤ ၂ မျိုးသည်
ပဌမ ပြဆိုအပ်သောကြောင့် ဥဒ္ဒိဋ္ဌပဒတ္တတည်း။ (၁) “ကောကိလာ
(၂)ကုမုဒါနိ” ဟု ၂ မျိုးခွဲ၊ ဤ ၂ မျိုးကား အစဉ်အတိုင်း နေဝံထပ်

အောင်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ ကောကိလာစ- ကရဝိက်ငှက်တို့သည်
၎င်း၊ ကုမုဒါနိစ-ကုမုဒြာ ကြာဖြူပန်းတို့သည်၎င်း၊ ဝနံစ-တောသို့
၎င်း၊ ဇလံစ-ရေသို့၎င်း၊ ဥပသေဝန္တေ ဣဝ-မိမိကုန်သကဲ့သို့ ထင်ရ
ပါသည်ဘုရား။

x x x x x x x

ပြဆိုအပ်သော အနက်ဖြစ်သောကြောင့် “အနုဒ္ဒေသ” တည်း၊ ဘုရား
ရှင်သည်အာလာပလီဠာ(တင့်တယ်စမ္ပါယ်သောတရားသံတော်)ဖြင့်
အသံကောင်းသော ကရဝိက်ငှက်များကို အောင်တော်မူ၏၊ ဟာသ
လီဠာ (စမ္ပါယ်စွာ ပြုံးတော်မူသော အခါ ထွက်ပေါ်လာသော
ဖြူဖွေးသော သွားတော်ရောင်)ဖြင့် ဖြူဖွေးသော ကုမုဒြာကြာဖြူပန်း
တို့ကို အောင်တော်မူသည်-ဟူလို။

ဥပသေဝန္တေ ဝနံ ဇလံ။ ။ “(၁)ဝနံ (၂)ဇလံ” ဟု ၂ မျိုးခွဲ၊
ဤ ၂ မျိုးကိုလည်း အစဉ်ကိုမလွန်ဘဲ နောက်ထပ်ပြဆိုခြင်း ဖြစ်သော
ကြောင့် “အနုဒ္ဒေသ” ပင်တည်း၊ ဤ အနုဒ္ဒေသကိုထောက်၍ “ကော
ကိလာ, ကုမုဒါနိ” တို့ကို “ဥဒ္ဒိဋ္ဌ” ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပြန်၏။ [ဤသို့လျှင်
အစဉ်ဖြစ်ရုံမျှမကဘဲ, ဘုရားရှင်၏အသံတော်နှင့် ပြုံးတော်မူပုံကို၎င်း,
ကရဝိက်ငှက် ကုမုဒြာကြာတို့၏ တော-ရေသို့ ပြေးရပုံကို၎င်း တန်ဆာ
ဆင်၍ဆိုသောကြောင့် ကမအလင်္ကာဂုဏ် ရောက်သည်။]

ဒီကာ။ ။ “ကောကိလာ-ကရဝိကာစ” ဟု ဖွင့်၏။ “ကောကိ
လ-ဥဠာငှက်” ဟု ပေးရိုးရှိသော်လည်း ဒီကာအတိုင်း “ ကရဝိက်
ငှက်” ဟု ပေးလိုက်သည်၊ ဥပသေဝန္တေ ဣဝကို “နိသယံ ကရောန္တိ
မညေ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ ကောကိလာ ကုမုဒါနိဝေါ - ပသေ
ဝန္တေ ဝနံ ဇလံ” ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ “ကုမုဒါနိ+ဣဝ+ဥပသေဝန္တေ”
ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဣဝကို “မညေ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤသို့ ဣဝ-ပါသောကြောင့်
ပရိကပ္ပနာအလင်္ကာ ပါနေသော်လည်း ကမအလင်္ကာကို ဆိုသော
အရာဖြစ်၍ ပဓာနအားဖြင့် ကမအလင်္ကာ၏ ပုံစံဟုသာမှတ်။ [ဝေံ ပရိ
ကပ္ပနာ အလင်္ကာရသံသဂ္ဂေ သတိပိ ဥဒ္ဒေသက္ကမေန ဒသိတဿ
အနုဒ္ဒေသဿ(နောက်ထပ်ပြအပ်သောအနက်၏) မုခတ္တာ(ပဓာန၏
အဖြစ်ကြောင့်) အယံ ကမာလင်္ကာရောနာမ။]

ဝိယတရအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာ

၂၆၁။ သိယာ ပိယတရံနာမ၊ အတ္ထရူပဿ ကဿစိ၊
ပိယဿာ•တိသယေနေတံ၊ ယံ ဟောတိ ပဋိပါဒနံ။

၂၆၁။ အတိသယေန - အလွန်အကြူး အထူးအားဖြင့်၊ ပိယဿ-ချစ်မြတ်နိုးအပ်သော၊ ကဿစိ-တစုံတခုသော၊ အတ္ထရူပဿ-အနက်သဘောကို၊ ယံ ပဋိပါဒနံ-အကြင်ထင်စွာပြောပြခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဧတံ-ဤ ထင်စွာပြောပြခြင်းသည်၊ ပိယတရံနာမ-ပိယတရ အလင်္ကာမည်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏။

၂၆၂။ ဝီတိ ယာ မေ သမုပ္ပန္နာ၊ သန္တ သန္တဿနာ တဝ၊
ကာလေနာ•ယံ ဘဝေ ဝီတိ၊ တဝေ•ဝ ပုန ဒဿနာ။

၂၆၂။ သန္တ - အို မြတ်စွာဘုရား၊ တဝ - ရှင်တော်ဘုရားကို၊ သန္တဿနာ-ယခုခါတွင်၊ ဖူးမြင်ရခြင်းကြောင့်၊ မေ-တပည့်တော်၏၊ ယာဝီတိ- အကြင်ဝီတိသည်၊ သမုပ္ပန္နာ - ကောင်းစွာဖြစ်ပါ၏၊ ကာလေနာ- သင့်လျော်သောအခါ၌၊ တဝေဝ - ရှင်တော်ဘုရားကိုပင်၊ ပုန-တဖန်၊ ဒဿနာ-ဖူးမြင်ရခြင်းကြောင့်၊ အယံဝီတိ-ဤဝီတိသည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်ရာပါ၏။

x x x x x x x

၂၆၁။ သိယာဇာဒိ။ ။ အလွန်ချစ်အပ် မြတ်နိုးအပ်သော အနက်တစုံတရာကိုပြဆိုခြင်းသည် ပိယတရအလင်္ကာတည်း၊ ဂါထာ၌ “ပိယဿ+အတိသယေန” ဖြင့် ပိယတရပုဒ်၏ အနက်ကိုပြန်၊ အတိသယေန+ပိယံ ပိယတရံ (အတ္ထရူပံ)၊ အတိသယ (ဝိသေသ)အနက်၌ တရပစ္စည်းသက်၊ ဤ “ပိယတရ” အရ အလွန်ချစ်အပ်သော အနက်သဘောကိုသာမူချရသော်လည်း ထိုအနက်ကို သဒ္ဒါ၌တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် အဖွဲ့အနွဲ့ကိုလည်း “ပိယတရအလင်္ကာ” ဟုမှတ်။

၂၆၂။ ဝီတိဇာဒိ။ ။ အို မြတ် စွာဘုရား ...ရှင်တော်ဘုရားကို ဖူးမြင် ရခြင်း- ကြောင့် အကြင်ဝီတိသည် ယခုအခါဖြစ်ပါပြီ၊ ဤကဲ့သို့ အခါကောင်းမျိုး၌ ရှင်တော်ဘုရားကို နေ့ထပ် ဖူးရခြင်း၊ ကြောင့်သာ ဤဝီတိမျိုး ဖြစ်စရာ ဖြစ်ပါ တာသည် ဘုရား၊ “အခြားသူကို မြင်ရ လို့တော့ ဤဝီတိမျိုး မဖြစ်နိုင်တော့ပါ” ဟုလို၊ ဤစကားအရ “ဘုရား

ရှင်သည် အတုမရှိအောင် အလွန်အမင်း မြတ်နိုးစရာ ကောင်းသော ပိယတရဖြစ်သည်” ဟု ဝင်္ကရုတ္တိ (သွယ်ဝိုက်သောနည်း) အားဖြင့် ဆိုသောကြောင့် “ဤဂါထာသည် ပိယတရအလင်္ကာဂုဏ်ရေခံသော ဂါထာဖြစ်သည်” ဟု မှတ်။

ဒို့ကာ။ ။ အယံပီတိ-သည်၊ ကာလေန (ဤဒိသေန ခဏေန)- ဤကဲ့သို့ အခွင့်ကောင်း အခါကောင်း၌၊ တယာ သဒိသဿ အညဿ အဘာဝါ တဝေဝ - အရှင်ဘုရားနှင့်တူသူ အခြားတယေခံ မရှိတော့ သဖြင့် အရှင်ကိုသာ၊ ပုနဒဿနာ (ဒဿနတော) ဘဝေ၊ ဣတ္ထ- ဤ ဂါထာ၌၊ ပီတိယာ + အတိသယ ဟေတုဘူတံ - ပီတိလွန်ကဲခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အတိဇုဋ္ဌာရမဏတဉ္စ ဒဿနေန- ဘုရား ရှင်၏ အတိဇုဋ္ဌာရုံအဖြစ်ကိုပြသဖြင့်၎င်း၊ အတိဂေဓဉ္စ ပကာသနေန- မိမိ၏ အလွန်စွဲလမ်းပုံကို ထင်ရှားပြသဖြင့်၎င်း၊ အတိပိယဇုတိ ပဒတ္ထိ- အလွန်ချစ်မြတ်နိုးအပ် ဟူသောပုဒ်နက်ကို၊ ပကာသိတံ ဟောတိ။ [“ပဒတ္ထော ပကာသိတော” ဟု ပုံလိန်ရှိလျှင်ကောင်း၏။]

အယံ ပီတိ ဘဝေ။ ။ ပုဗ္ဗကာလေ ဥပ္ပန္နပီတိယာ ပုန အသမ္ဘ ဝတော-ရှေးကာလ၌ဖြစ်ပြီးသောပီတိ၏ နောက်ထပ် မဖြစ်နိုင်သော ကြောင့်၊ တံသဒိသာယေဝ ပီတိ ဂဟိတာ-ထိုဖြစ်ပြီးပီတိနှင့် အလား တူဖြစ်သော နေခံပီတိကိုသာ (သဒိသုပစာရနည်းအားဖြင့်) “အယံ ပီတိ” ဟု ဆိုထားသည်-ဟူလို၊ ဥပမာ-သောယေဝ ဝနုကော= (ငုံး ငှက်ချင်း တူသောကြောင့်) ထို ငုံးပင်တည်း ” ဟု ဆိုခြင်း၊ “ တာနိ ယေဝ ဩသဓာနိ=(ဆေးချင်းတူသောကြောင့်) ထို ဆေးတို့ပင်” ဟု ဆိုခြင်းမျိုးတည်း။

ယတော သရာမိ အတ္တာနံ, ယတော ပတ္ထောသ္မိ ဝိညုတံ၊
နစာဟံ အဘိဇာနာမိ, အညံ ပိယတရံ တယာ။

အဋ္ဌကနိပါတ်, သုလသာဇာတ်လာ ဤဂါထာသည်(မိမိ အထူး သဖြင့် ချစ်ခင်မြတ်နိုးကြောင်းကိုပြဆိုသောကြောင့်)ပိယတရအလင်္ကာ ဂုဏ်ရေခံသည်-ဟု ဆိုကြ၏။ သို့သော် ဝင်္ကရုတ္တိအလင်္ကာတွင်ပါဝင် နေသော ပိယတရအလင်္ကာကို “ အလွန် ချစ်အပ် ” ဟု တိုက်ရိုက် ဆိုရာ၌ ရနိုင်မည်မထင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုစကားကို စဉ်းစားပါလေ။

သမာသဝုတ္တိ လက္ခဏာ

၂၆၃။ ဝဏ္ဏိတေနောပမာနေန၊ ဝုတျာဓိပ္ပေတဝတ္ထုနော၊
သမာသဝုတ္တိနာမာယ၊ မတ္တသင်္ခေပရူပတော။

၂၆၃။ ဝဏ္ဏိတေန - ချီးမွမ်းအပ်သော၊ ဥပမာနေန - ဥပမာန
ဝတ္ထုဖြင့်၊ အဓိပ္ပေတဝတ္ထုနော - အလိုရှိအပ်သော ဥပမေယျဝတ္ထု
ကို၊ ဝုတျာ - ဆိုခြင်းအားဖြင့်၊ အတ္တသင်္ခေပရူပတော - အနက်ကို
အကျဉ်းချုံးခြင်းသဘောရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ-ဤအလင်္ကာ
သည်၊ သမာသဝုတ္တိနာမ - သမာသဝုတ္တိအလင်္ကာမည်၏။ [ဋီကာ
တို့၌ “ဝုတျာကထနေန” ဟု ဖွင့်သည့်အတိုင်း ပေးသည်။]

x x x x x x x

၂၆၃။ ဝဏ္ဏိတေနုတျာဒိ။ ။တိုက်ရိုက်စကား အသုံးအားဖြင့်
ဥပမာနဝတ္ထုကို ချီးမွမ်းထား၏။ ဆိုလိုအပ်သော အနက်ကား ဥပ
မာနဝတ္ထုမဟုတ်၊ ဥပမေယျဝတ္ထုတည်း။ ဤသို့ ဥပမာနတိုင်းကိုသာ
ပြဆို၍ ဥပမေယျကို မပြဆိုခြင်းသည် (ထို ဥပမေယျ အနက်ကို)
အကျဉ်းချုံးသော အလင်္ကာတမျိုးပင်တည်း။ [သမာသေန- အကျဉ်း
အားဖြင့် + ဝုတ္တိ- ဆိုခြင်းတည်း၊ သမာသဝုတ္တိ- ခြင်း။] မိန်းကလေး
တယောက်ကို ချီးမွမ်းလိုရာဝယ် ထိုမိန်းကလေးအနားမှာ ရှိသော
ပန်းကလေးကို “ ဒီပန်းကလေးက လှလဲ လှ၊ မွှေးလဲ မွှေးတယ် ” ဟု
ပြောသော စကားမျိုးပင်တည်း။ ဤစကားမျိုးကို “ ချိတ်၍ စောင်း၍
ပြောသည် ” ဟု ဆိုကြ၏။

ဋီကာ။ ။ ဝတ္ထု၊ ဣစ္ဆိတတ္ထံ သင်္ဂဟေတွာ မနသိကတွာ - ဆိုလို
အပ်သော အနက်ကို အကျဉ်းချုံး၍ (ထုတ်ဖော်၍ မပြောဆိုဘဲ စိတ်
ထည်း၌ထား၍) တဿ (ထိုစိတ်၌ ထာ အပ်သော ဥပမေယျဝတ္ထု၏)
ဥပမာနဘူတတ္ထဿ ဝတ္ထုနာယ-ဥပမာနဖြစ်သော အနက်ကို ချီးမွမ်း
ခြင်းအားဖြင့်၊ မနသိကတဿ ပကာသနတော-စိတ်ထည်း၌ထားအပ်
သော အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်းကြောင့်၊ အယံ သမာသဝုတ္တိနာမ၊
တေဿာ-၏၊ ပဒါဘိဟိတော-ပုဒ်တို့သည် တိုက်ရိုက်ဟောအပ်သော၊
သကတ္ထော - ဥပမာနဖြစ်သော သကတ်အနက်သည်၊ အပ္ပဓာနော-
ဆိုလိုရင်း မဟုတ်၊ ဂမ္မမာနတ္ထောပန - တိုက်ရိုက် မပြသဖြင့် မှန်းဆ၍
သိအပ်သော ဥပမေယျအနက်သည်သာ၊ ပဓာနော ဟောတိ။

သမာသ ဝုတ္တိ ၂ မျိုး

၂၆၄။ သာယံ ဝိသေသျမတ္တေန၊ ဘိန္နာဘိန္နဝိသေသနာ၊
အတ္ထေဝ အပရာပျတ္တိ၊ ဘိန္နာဘိန္နဝိသေသနာ။

၂၆၄။ သာယံ (သမာသဝုတ္တိ)-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော သမာသ
ဝုတ္တိသည်၊ ဝိသေသျ မတ္တေန-ဝိသေသျမျှဖြင့်၊ ဘိန္နာ-ကွဲပြားသည်၊
ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ အဘိန္နဝိသေသ နာ-မကွဲပြားသော ဝိသေသနရှိသော
သမာသဝုတ္တိသည်၊ အတ္တိဇေ-ရှိသည်သာ၊ အပရာ- အခြား တမျိုး
သော၊ ဘိန္နာဘိန္နဝိသေသနာပိ- ကွဲပြားသော ဝိသေသန၊ မကွဲပြား
သော ဝိသေသန ရှိသော သမာသဝုတ္တိ သည်လည်း၊ အတ္ထေဝ-
ရှိသည်သာတည်း။ [ဝိသေသျအနက်သာ ကွဲပြား၍ ဝိသေသနဂုဏ်
အားလုံး မကွဲပြားသော အဘိန္နဝိသေသန , ဝိသေသျအနက်သာ ကွဲ
ပြား၍ ဝိသေသနဂုဏ်များ ကွဲပြား-မကွဲပြား ၂ မျိုးပါသော ဘိန္နာဘိန္န
ဝိသေသန၊ ဤသို့ ၂ မျိုးပြားသည်-ဟုလို။]

အဘိန္နဝိသေသန သမာသဝုတ္တိ

၂၆၅။ ဝိသုဒ္ဓါမတသန္ဓာယီ၊ ပသတ္ထရတနာလယော၊
ဂန္တိရောစာယမန္တောမိ၊ ပုညေနာပါဒိတော မယာ။

၂၆၅။ ဝိသုဒ္ဓါမတသန္ဓာယီ - အထူးသန့်ရှင်းသော အမြိုက်
အရသာကို ပေးတတ်ထသော၊ ပသတ္ထရတနာလယော - ချီးမွမ်း
ထိုက်သော ရတနာတို့၏ တည်ရာလည်း ဖြစ်ထသော၊ ဂန္တိရောစ-
နက်လည်း နက်ထသော၊ အယံအန္တောမိ - ဤ နို့ ခမ်းသမုဒြာကို၊
(နှုတ်ဖြင့်မမြှောက်ဘဲ စိတ်ထည်း၌ မှန်းအပ်သော အနက်ကား “အယံ
အန္တောမိ - ဤ သူတော်ကောင်းတရားကို ”)၊ မယာ - ငါသည်၊
ပုညေန-ရှေးကစီမံ၊ ကုသိုလ်ကံကြောင့်၊ အာပါဒိတော-မျက်ဝါး
ထင်ထင်၊ တွေ့မြင်ပေါက်ရောက်အပ်ပေသည် တကား။

x x x x x x x

၂၆၅။ ဝိသုဒ္ဓါတျာဒိ။ ။ ဤဂါထာ၌ ဝိသေသျသည် “ အယံ
အန္တောမိ ” တည်း။ ဝိသုဒ္ဓါမတသန္ဓာယီ - စသော ၃ ပုဒ်ကား ဂုဏ်ကို
ပြသော ဝိသေသနပုဒ်များတည်း။ ဤ ဂါထာဖြင့် တိုက်ရိုက် ချီးမွမ်း

အပ်(ထုတ်ဖော် ပြောဆိုအပ်သော) ဥပမာန အနက်သည် သမုဒြာ တည်း၊ စိတ်ထည်း၌ မှန်းထားအပ်သော ဥပမေယျကား သဒ္ဓမ္မတည်း၊ ဤသို့ “အန္တောဓိ” ဟူသော ဝိသေသျှ၏ အနက်သည် “သမုဒြာ- သူတော်ကောင်းတရား” အားဖြင့် ၂ မျိုးကွဲပြား၏၊ ထိုသို့ ကွဲပြားမှုကို “ဝိသေသျှမတ္တေန ဘိန္နာ” ဟု ရှေ့ ဝါထာ၌ ဆိုခဲ့သည်၊ ဝိသုဒ္ဓါမတ သန္ဓာယီ-စသောဝိသေသန ၃ ပုဒ်ကား သမုဒြာနှင့် စပ်သည်ဖြစ်စေ၊ သဒ္ဓမ္မနှင့် စပ်သည် ဖြစ်စေ မကွဲပြားတော့၊ ထိုသို့ မကွဲပြားခြင်းကို “အဘိန္နဝိသေသန” ဟု ဆိုခဲ့သည်၊ ဆိုလိုအပ်သော သဒ္ဓမ္မအနက်ကို ဖော်မပြုဘဲ ချုံး၍ဆိုသောကြောင့် သမာသဂုတ္တိလည်း ဖြစ်သည်။

ဝိသုဒ္ဓါမတသန္ဓာယီ ။ ။ လောကီလူတို့၏ အပြောအားဖြင့် နတ်နှင့် အသုရာတို့ သမုဒြာ မွေရာဝယ် (စစ်ဖြစ်သည်ကို ဆိုဟန်တူ သည်) ဝိသေသ အမိဿတ္တာ- အဆိပ်နှင့် မရောသောကြောင့်၊ ဝိသုဒ္ဓ ဘူတပီယူသ ဒါယကော- အထူးသန့်ရှင်းသော အမြိုက်သုခဘုတ်ကို ပေးတတ်ထသော၊ ဤကား နို့ ဓမ်း သမုဒြာအတွက် အဖွင့်။

ဥပမာဘူတသမုဒ္ဓဝဏ္ဏနာယ-ဥပမာဖြစ်သောသမုဒြာကို ချီးမွမ်း ခြင်းဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓိယာဝဟ္တမာနဿ သဒ္ဓမ္မဿပကာသနတော-စိတ်ထည်း၌ ဖြစ် သာ သူတော်ကောင်းတရားကိုထင်ရှားပြနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိသုဒ္ဓါ မတသန္ဓာယီ - ကာမာမိသာဒိ ဒေါသလဝေနပိ အမိဿိတတ္တာ- ကာမဂုဏ်အာမိသဟူသော အပြစ်အနည်း ငယ်နှင့်လည်း မရောသည့် အဖြစ်ကြောင့်၊ အတိနိဗ္ဗလံ (ဝိသုဒ္ဓိ အဖွင့်) ဇရာမရဏရဟိတံ နိဗ္ဗာန် (အမတံ အဖွင့်) ဥပဒေသဒါနေန ဝေနေယျာနံ ဒါယကော- နိဗ္ဗာန် ရကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းကို ညွှန်ပြသော အားဖြင့် ဝေနေယျ တို့အားပေးတတ်ထသော၊... ဤကား သဒ္ဓမ္မအတွက် အဖွင့်။

ပသတ္တရတနာလယော ဂန္တိရော။ ။ နိဒ္ဒေါသတ္တာပသတ္တာနံ- အကွဲအနာ အပြစ်အဆာ မရှိသည့် အတွက် ချီးမွမ်းအပ်ကုန်သော၊ မုတ္တာမဏိအာဒိနံ ရတနာနံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘူတော။ [“ ရတနာနံ + အာလယော - တည်ရာတည်း၊ ရတနာလယော ” ဟု ပြုစေလိုသည်။] ဤကား သမုဒြာနှင့်ဆိုင်သော အနက်အဖွင့်၊ ပသတ္တရတနာလယော- ဗုဒ္ဓါဒိဟိ ပသတ္တာနံ သတ္တတ္ထိံသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မ သင်္ခါတရတနာနံ

ပဝတ္တိဒေသဘူတော၊ ဤကား သဒ္ဓမ္မနှင့်ဆိုင်သော အဖွင့်၊ ပကတိယာ
ယေဝ အဂါဓော - ပင်ကိုယ်အားဖြင့်ပင် ထောက်၍ မမှီနိုင်အောင်
နက်သော၊ [သမုဒြာအတွက်။] ကေတ္တနယာဒိ စတုဗ္ဗိဓနယေဟိ ဂန္တိ
ရော-ကေတ္တနည်းစသော ၄ ပါးသောနည်းတို့ဖြင့်နက်သော။ [သဒ္ဓမ္မ
အတွက်အဖွင့်၊ ထိုနည်း ၄ပါးကို သင်္ဂြိုဟ်-ပင်စွသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်မှာ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဇီကာ၌ သမုဒြာနှင့် ဆိုင်သော အနက်တမျိုး၊
သဒ္ဓမ္မနှင့် ဆိုင်သော အနက်တမျိုးအားဖြင့် အနက် ၂ မျိုး ဖွင့်ထား
ခြင်းမှာ အဓိပ္ပါယ်ပေါ်အောင်ဖွင့်ခြင်းသာတည်း။ နိဿယ၌ ထိုအဖွင့်
အတိုင်းသာပေးလျှင် သမုဒြာနှင့် ဆိုင်သော အနက်သည် သဒ္ဓမ္မနှင့်
မဆိုင်၊ သဒ္ဓမ္မနှင့် ဆိုင်သော အနက်လည်း သမုဒြာနှင့် မဆိုင်ရကား
“ဝိသုဒ္ဓါမတသန္တာယီ-စသောဝိသေသန ၃ ပုဒ်သည် အဘိန္ဒဝိသေသန
များ ဖြစ်ကြ၏” ဟူသော စကားနှင့် မသင့်ဘဲ ရှိရာ၏။ ထို့ကြောင့်
နိဿယ၌ ဝိသေသန ၃ ခုကို အဓိပ္ပါယ်ပေါ်အောင် အကျယ်မပေးဘဲ
သဒ္ဓါနက်ထိဒိရုံ ပေးမှသာ သမုဒြာ-သဒ္ဓမ္မ ၂ မျိုးလုံး၏ အဘိန္ဒဝိသေ
သန ဖြစ်နိုင်ကြသည်-ဟုမှတ်၊ မှန်၏-သိလေသ အလင်္ကာမဟုတ်လျှင်
ပုဒ်တခု၌ အနက် ၂ ထပ် မပေးနိုင်ပါ။ သို့သော် ဇီကာဖွင့် အတိုင်း
အဓိပ္ပါယ်ပေါ်လွင်အောင် အနက်ကျယ်ကိုလည်း မှတ်သားပါဉ်း။

သမုဒြာ အတွက် ဝိသုဒ္ဓါမတသန္တာယီ - အဆိတ်ကင်း၍၊ သန့်ရှင်းလှစွာ၊
အမြိုက် သုဓာကို၊ ကောင်းစွာ ပေးတတ်ပေထသော၊
ပသတ္တရတနာလယော-ချီးမွမ်းထိုက်စွာ၊ ပုလဲစသော ရတနာတို့၏၊ တည်ရာ
လည်း ဖြစ်ပေထသော၊ ဂန္တိရော-ယူဇနာပေါင်း၊ ရှစ်သောင်းလေးထောင်၊
တိုင်အောင် ဆက်ဆက်၊ နက်လည်း နက်ဝမ်းပေထသော၊ အယံ အမွှောမိ-
ဤ နို့ဓမ်းသမုဒြာကို၊ မယာ-ငါသည်၊ ပုညေန-ရှေးကစီမံ၊ ကုသိုလ်ကံကြောင့်၊
အာပါဒိတော-မျက်ဝါးထင်ထင်၊ ဧတ္တမြင်ပေါက်ရောက်အပ်ပေပြီ တကား။

သဒ္ဓမ္မ အတွက် ဝိသုဒ္ဓါမတသန္တာယီ- ကာမာမိသ၊ စသည်ကင်း၍၊ သန့်ရှင်း
စွာမှန်၊ မြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို၊ ကေနပေးတတ်ပေထသော၊ ပသတ္တ
ရတနာလယော-ချီးမွမ်းထိုက်စွာ၊ ဗောဓိပက္ခိယ တရားရတနာတို့၏၊ တည်ရာ
လည်း ဖြစ်ပေထသော၊ ဂန္တိရော-ကေတ္တနယ၊ စသည် ၄ ချက်၊ နည်းစုံထွက်၍၊
နက်နဲလည်း နက်နဲပေထသော၊ အယံ အမွှောမိ- ဤပိဋက ၃ ဖြာ၊ သမုဒြာကို၊
မယာ-ငါသည်၊ ပုညေန- ရှေးကစီမံ၊ ကုသိုလ်ကံကြောင့်၊ အာပါဒိတော-
မျက်ဝါးထင်ထင်၊ ဧတ္တမြင်ပေါက်ရောက်အပ်ပေပြီ တကား။

ဘိန္နာဘိန္နုဝိသေသန သမာသဂုတ္တိ

၂၆၆။ ဣစ္ဆိတတ္ထပဒေါ သာဓော၊ ဖလပုဗ္ဗေါပသောဘိတော၊
သစ္စာယောယမပုဗ္ဗောဝ၊ ကပ္ပရက္ခောသမုဋ္ဌိတော။

၂၆၆။ ဣစ္ဆိတတ္ထပဒေါ- အလိုရှိအပ်သော အကျိုးကို ပေးနိုင်
ထသော၊ သာဓော - ကောင်းမြတ်ထသော၊ ဖလပုဗ္ဗေါပသောဘိ
တော- အသီးအပွင့်တို့ဖြင့် တင့်တယ်ထသော၊ သစ္စာယော- အရိပ်
အရောင်နှင့်တကွ ဖြစ်ထသော၊ အယံ ကပ္ပရက္ခော- ဤပဒေသာပင်
သည်၊ [နှုတ်မမြွက်ဘဲ စိတ်ထည်း၌ မှန်းဆအပ်သော အနက်ကား
“အယံ ကပ္ပရက္ခော- ဤ ဘုရားရှင်သည်”] အပုဗ္ဗော- မဖြစ်စဘူး၊
အထူးအဆန်းသည်၊ (ဟုတွာ) ဝ - ဖြစ်၍သာလျှင်၊ သမုဋ္ဌိတော-
ငါတို့ကံအလျောက်၊ ပေါက်ရောက်လာပြီတကား။

x x x x x x x +

၂၆၆။ ဤဂါထာ၌ ကပ္ပရက္ခောသည် ဝိသေသျှတည်း၊ ထိုဝိသေ
သျှ၌ “ပဒေသာပင်” ဟု နှုတ်မြွက်ပြောဆိုအပ်သော ဥပမာနအနက်၊
“ဘုရား” ဟု စိတ်ဖြင့်မှန်းထားအပ်သော ဥပမေယျအနက်-ဟု အနက်
၂ ချက်ရှိ၏။ ဤသို့ ဝိသေသျှအနက် ၂ မျိုး ပြားသည်ကို “ ဝိသေသျှ
မထွေက ဘိန္နာ ” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဣစ္ဆိတတ္ထပဒေါ- စသော ဝိသေသန
၄ ပုဒ်တွင် “ ဖလပုဗ္ဗေါပသောဘိတော ” ဟူသော ဝိသေသနဂုဏ်သည်
“ဘုရား” တည်းဟူသော ဝိသေသျှနှင့် မစပ်၊ “ပဒေသာပင် ” ဟူသော
ဝိသေသျှနှင့်သာ စပ်၏။ ကျန် ဝိသေသနဂုဏ် ၃ ပါးကား “ပဒေသာ
ပင်နှင့် ဘုရားရှင် ” ဟူသော ဝိသေသျှ ၂ မျိုးနှင့်စပ်၏။ ဤသို့ ကွဲပြား
သော ဝိသေသန၊ မကွဲပြားသော ဝိသေသနအားဖြင့် ဝိသေသန ၂ မျိုး
ရှိသောကြောင့်၎င်း၊ ပဒေသာပင် ဟူသော ဥပမာန တဘက်ကိုသာ
ဖော်ပြ၍၊ ဘုရား ရှင်ဟူသော ဥပမေယျကို ဖော်မပြဘဲ အကျဉ်းချုံး၍
ဆိုခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဤဂါထာသည် ဘိန္နာဘိန္နုဝိသေသန သမာသ
ဂုတ္တိ ပုံစံဖြစ်သည်။

ဣစ္ဆိတတ္ထပဒေါ။ ။ [ဣစ္ဆိတတ္ထ+ပဒေါတိတိ ဣစ္ဆိတတ္ထပဒေါ။]
သတ္တဟိ ဣစ္ဆိတာနံ လောကီယ အဝိညာဏက ဝတ္ထာဘရဏာဒိနံ
ဒါယဒကာ = သတ္တာဘိအလိုရှိအပ်သော လောကီဖြစ်သော သက်မဲ့
အဘတ်တန်ဆာ စသည်တို့ကို ပေးတတ်သော၊ ကပ္ပရက္ခ အဘွက်

အဓိပ္ပါယ်နက်၊ [ကပ္ပရုက္ခသည် လောကုတ္တရာကျိုး-သက်ရှိအကျိုးကို မပေးနိုင်၊] စိတ္တေ ပတိဋ္ဌိတဿ ဇိနပဒတ္တဿ ကထေတုကာမတာယ - နှုတ်ဖြင့် မမြှောက်ဘဲ စိတ်၌သာ တည်သော ဘုရားရှင် အနက်ကို ဆိုလိုရာ၌ကား၊ ဣစ္ဆိတတ္ထပဒေါ - သတ္တေဟိ ပတ္တိတာနံ လောကီယလောကုတ္တရာနံ သကလတ္တာနံ (ဣစ္ဆိတတ္ထ အဖွင့်) အနုရူပဝသေန တေသံတေသံ သတ္တာနံ ဒါယကော- ထိုထို သတွာတို့အားလျော်စွာ ပေးတတ်မှုတတ်သော၊ ဤကား ဘုရားရှင်အတွက် အဓိပ္ပါယ်နက်။

သာရော ပေါဘိတော။ ။ရက္ခေသု ဤဒိသရုက္ခဿ အဘာဝတော ဥတ္တမော၊ (ကပ္ပရုက္ခအတွက် အနက်)၊ သာရော - သဒေဝကာဒိ သတ္တလောကေသု တာဒိသသတ္တဝိသေသဿ အဘာဝတော ဥတ္တမော၊ (ဘုရားရှင်အတွက် အနက်ဖွင့်၊) ကပ္ပဒုမာနုရူပဖလေဟိ ပုပ္ဖေဟိစ သောဘိတော-ပဒေသာပင် အားလျော်သော အသီးအပွင့်တို့ဖြင့် တင့်တယ်သော။ [ဤ “ဝိသေသန” ကား ဘုရားအတွက် မရ။]

သစ္ဆာယော အပုဗ္ဗော။ ။ [သဟ+ဆာယာယ ယော ဝတ္တတိတိ သစ္ဆာယော။] စန္ဒသူရိယာလောကေဟိ အာဝရဏီယရုက္ခစ္ဆာယာယ သမန္တာဂတော - လအရောင် နေအရောင်တို့မှ တားဆီးနိုင်သော သစ်ပင်အရိပ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ (ပဒေသာပင်အတွက်)၊ သစ္ဆာယော-နိလပီတာဒိ ဆဗ္ဗိဓရံသိဇာလေဟိ သမန္တာဂတော- ရောင်ခြည်တော် ၆ လက် , ဇာက္ခန်ယျက်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ (ဘုရားရှင်အတွက်)၊ [ဆာယာ သဒ္ဓါသည် “အရောင်” ဟူသော အနက်ကိုလည်းဟော၏၊ အဘိဓာန် (၉၅၄) ကြည့်ပါ။] ပုပ္ဖေ+အသဉ္စာတော- ရှေး၌ မဖြစ်ခဲ့ဘူးသော။ [ပုပ္ဖေ+ဇာတော ပုပ္ဖော၊ န+ပုဗ္ဗော အပုဗ္ဗော။] ရှေ့ဝိသေသနပုဒ် ၄ ပုဒ်သာ ကပ္ပရုက္ခေ၏ ဂုဏ်ထူးကို ပြသော ဝိသေသန ဖြစ်သည်။ ဤ “အပုဗ္ဗော” ကား ဂုဏ်ထူးကိုမပြသော သာမည ဝိသေသနတည်း။ ဤအဖွင့်အတိုင်း အောက်ပါအနက်ကိုလည်း မှတ်ပါ။

ပဒေသာပင် အတွက် ဣစ္ဆိတတ္ထပဒေါ-လောကီနှင့်စပ်, လိုလားအပ်သည့် အဝတ်တန်ဆာ , သက်မဲ့ဥစ္စာကိုလည်း ပေးတတ်ထသော၊ သာရော-အနှစ်ပြည့်လတ်, ကောင်းမြတ်ပေထသော၊ ဖလပုပ္ဖေါပသောဘိတော-သုံးစွဲ မကုန်, သီးပွင့်စုံဖြင့်,

ဆိုပြီးအတွက် ရှင်းလင်းခြင်း

၂၆၇။ သာဂရတ္ထေန သဒ္ဓမ္မော၊ ရုက္ခတ္ထေနောဒိတော ဇိနော၊
သဗ္ဗေ သာဓာရဏာ ဓမ္မာ၊ ပုဗ္ဗတြာညတြ တုတ္တယံ။

၂၆၇။ သဒ္ဓမ္မော- သူတော်ကောင်းတရားကို၊ သာဂရတ္ထေန-
သမုဒြာ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- သမုဒြာသဏ္ဍာန် , ပုံဟန်ပြုသဖြင့်၊ ဥဒိ
တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဇိနော-မြတ်စွာဘုရားကို၊ ရုက္ခတ္ထေန- ပဒေသာ
ပင်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ - ပဒေသာပင်သဏ္ဍာန် , ပုံဟန်ပြုသဖြင့်၊ ဥဒိ
တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ ပုဗ္ဗတြ-ရှေ့ဂါထာ၌၊ သဗ္ဗေ- အလုံးစုံကုန်သော၊

x x x x x x x x

ဖုံဖုံမြင့်ကြွယ် , တင့်တယ်ပေထသော၊ သစ္စာယော - နေရှိန်မဟပ်,
မိုဃ်းမစွပ်သဖြင့်, ကောင်းမြတ်သော အရိပ်လည်း ရှိထသော၊ အယံ
ကပ္ပရက္ခော-ဤပဒေသာပင်ကြီးသည်၊ အပုဗ္ဗောဝ-ရှေးရှေးခေတ်က,
မဖြစ်စဘူး , အထူးအဆန်းဖြစ်၍ သာလျှင်၊ သမုဋ္ဌိတော - ငါတို့ကံ
အလျောက်, ပေါ်ပေါက်လာပြီတကား။

ဘုရားရှင် အတွက်
ဣစ္ဆိတတ္ထပဒေါ-လောကုတ်လောကီ,နှစ်လီနှင့်စပ်,
လိုအပ်သောအကျိုးကိုလည်း ပေးတတ်ပေထသော၊
သာရော - အနှစ်ပြည့်လတ် , လွန်မြတ်ပေထသော၊
[“ဖလ၊ပေ၊တော” အတွက် အနက်မပေးရ။] သစ္စာယော - ရောင်
ခြည်တော်ခြေခံသွယ်, လွန်သပ္ပာယ်သဖြင့်, တင့်တယ်သောအရောင်
လည်း ရှိပေထသော၊ အယံ ကပ္ပရက္ခော-ဤဘုရားမြတ်စွာ, ပဒေသာ
ပင်ကြီးသည်၊ အပုဗ္ဗောဝ - ရှေးရှေးခေတ်က , မဖြစ်စဘူး , အထူး
အဆန်းဖြစ်၍သာလျှင်၊ သမုဋ္ဌိတော - ငါတို့ကံအလျောက်, ပေါ်ပေါက်
တော် မူလာပေပြီတကား။

၂၆၇။ သာဂရတ္ထေန၊ပေ၊ဇိနော။ ။ဤဂါထာသည် ဆိုအပ်ပြီး
၂ ဂါထာကို ရှင်းပြသော ဂါထာတည်း၊ ပဌမဂါထာ၌ သူတော်
ကောင်း တရားတော်ကို သမုဒြာအဖြစ်ဖြင့် (သမုဒြာကဲ့သို့ ပုံသဏ္ဍာန်
ပြု၍) ဆိုအပ်၏၊ ဒုတိယဂါထာ၌ ဘုရားရှင်ကို ပဒေသာပင်အဖြစ်ဖြင့်
(ပဒေသာပင်ကဲ့သို့ပုံသဏ္ဍာန်ပြု၍)ဆိုအပ်၏၊ထို့ ကြောင့် ရှေ့ဂါထာ၌
သမုဒြာကို နှုတ်မြွက် ပြောဆိုအပ်သော်လည်း အရကောံသောအခါ

ဓမ္မာ - ဝိသေသန ဂုဏ်ပုဒ်တို့သည်၊ သာဓာရဏာ - ဥပမာန၊ ဥပမေယျ ၂ ပါးလုံးနှင့် ဆက်ဆံကုန်၏။ အညတြတု-ရှေ့ဂါထာမှတပါး သော နောက်ဂါထာ၌ကား၊ တယံ - ဖလပုဗ္ဗေ ပသောဘိတောမှ တပါးသောဝိသေသန ၃ ခုအပေါင်းသည်၊ (သာဓာရဏံ-ဥပမာ၊ ဥပမေယျ ၂ ပါးလုံးနှင့် ဆက်ဆံ၏။)

x x x x x x x

စိတ်ဖြင့်မှန်းဆအပ်သော “သဒ္ဓမ္မ” ကိုသာ အရကောက်ရမည်ဟု၎င်း၊ နောက်ဂါထာ၌ ပဒေသာပင်ကို နှုတ်မြွက် ပြောဆို အပ်သော်လည်း အရကောက်သော အခါ စိတ်ဖြင့် မှန်းဆအပ်သော “ဘုရားရှင်” တည်းဟူသော အနက်ကိုသာ အရကောက်ရမည် ဟု၎င်း မှတ်ပါ။

သဗ္ဗေ၊ ပေ၊ တယံ။ ။ ရှေ့ပုံစံဂါထာ၌ ဝိသုဒ္ဓါမတ သန္တာယီ- စသော ဝိသေသနအားလုံးသည်ပင် “အန္တောဓိ- သဒ္ဓမ္မ” ဟူသော ဝိသေသျှ ၂ ပါးနှင့်ဆက်ဆံကြ၏။ နောက်ပုံစံဂါထာ၌ကား ဣစ္ဆိတတ္ထ ပဒေါ၊ သာရော၊ သစ္စာယော- ဟူသော ဝိသေသန ၃ ပုဒ်သာ ကပ္ပ ရုက္ခာ - ဇိနဟူသော ဝိသေသျှ ၂ ပါးလုံးနှင့် ဆက်ဆံ၏။ “ဖလပုဗ္ဗေ ပသောဘိတော” ဟူသော ဝိသေသနကား “ဇိန” ဟူသော ဝိသေသျှ နှင့် မဆက်ဆံ။ [တယံ ဣစ္ဆိတတ္ထပဒေါ၊ သာရော၊ သစ္စာယော တိ ဝိသေသနတ္ထယံ၊ သာဓာရဏံ၊ ဖလ ပုဗ္ဗေ ပသောဘိတော ပန ရုက္ခာ ဝေနိကော-ကပ္ပရုက္ခာ သီးခြားဝိသေသနတည်း။]

အပုဗ္ဗော ။ ။ အပုဗ္ဗော ဣစ္စာဒိကံ-အပုဗ္ဗော အစရှိသည်ကား (ဣစ္စာဒိဖြင့် သမုဋ္ဌိတောကို ယူစေလိုဟန်တူသည်)၊ ဝိသေသန မေဝ- ဝိသေသန သာမညသာတည်း၊ တထာဟိ(ထိုစကားမှန်၏)၊ ဣမိနာ- ဤ အပုဗ္ဗောစသည်ဖြင့်၊ ယုတ္တဓမ္မဘူတော - သင့်လျော်သော သဘော ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ကောစိ ဝိသေသော-တစုံတခု ဂုဏ်အထူးကို၊ ပကာသိတော- ပြအပ်သည်၊ နဟောတိ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိသေသန တ္ထံ - ဝိသေသန အဖြစ်ကို၊ အညေသု ယေဝ ဝုတ္တံ - ဣစ္ဆိတတ္ထပဒေါ စသော အခြားပုဒ်တို့၌သာဆိုအပ်ပြီ။ [အပုဗ္ဗော၊ သမုဋ္ဌိတောတို့သည် ဂုဏ်အထူးကိုဖော်ပြသော ဝိသေသနများ မဟုတ်၊ သာမန် ဝိသေသန မျှသာ ဖြစ်သည်-ဟူလို။]

ပရိကပ္ပနာ၏ လက္ခဏာ

၂၆၈။ ဝတ္ထုနောညပ္ပကာရေန၊ ဌိတာ ဝုတ္တိ တဒညထာ။
ပရိကပ္ပိယတေ ယတ္ထ၊ သာ ဟောတိ ပရိကပ္ပနာ။

၂၆၈။ ယတ္ထ - အကြင်အလင်္ကာ၌၊ ဝတ္ထုနော - တစုံတခုသော ဝတ္ထု၏၊ ဝုတ္တိ - ဖြစ်ခြင်းသည်၊ အညပ္ပကာရေန - ကြံဆအပ်သည်မှ တပါးသော အပြားအားဖြင့်၊ ဌိတာ - တည်ရှိ၏၊ တဒညထာ - ထို တည်ရှိတိုင်းသော အခြင်းအရာမှ တပါးသော အပြား အားဖြင့်၊ (ဝတ္ထုဌိတိ- ဝတ္ထု၏တည်ရှိပုံကို) ပရိကပ္ပိယတေ - ကြံကြံဘန်ဘန် ပြောဆိုအပ်၏၊ သာ - ထိုအလင်္ကာသည်၊ ပရိကပ္ပနာ - ပရိကပ္ပနာ အလင်္ကာမည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

x x x x x x x

၂၆၈။ သက်ရှိဝတ္ထုဖြစ်စေ၊ သက်မဲ့ဝတ္ထုဖြစ်စေ တစုံတခုသော အရာဝတ္ထု၏ အမှန်ဖြစ်သော သဘောမှ တပါးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ကြံကြံဘန်ဘန် ပြောဆိုအပ်ရာ အလင်္ကာသည် ပရိကပ္ပနာ အလင်္ကာမည်၏။ [ဖြစ်တာကတမျိုး၊ ပြောတာကတမျိုး ဖြစ်အောင် ကြံဆောင်ထားအပ်ရာ အလင်္ကာ-ဟူလို။]

ဝတ္ထုနော၊ပေ၊ဌိတာ။ ။ဝတ္ထုနော- ယဿ ကဿစိ သဝိညာဏက အဝိညာဏက ပဒတ္တဿ၊ ဝုတ္တိ- ပဝုတ္တိ။ [ဝုတ္တိကို “ ဆိုခြင်း” ဟု အနက်ပေးမည်စိုး၍ “ ပဝုတ္တိ ” ဟု ဖွင့်သည်။] ဝတ္ထုနော ဝုတ္တိ- သက်ရှိဖြစ်စေ သက်မဲ့ဖြစ်စေ တစုံတခုသောဝတ္ထု၏ဖြစ်ခြင်း၊ ကပ္ပနိယ ပ္ပကာရတော (အည၏ အပါဒါန်ကို ထည့်သည်) အညေန ဝိဇ္ဇမာန ပ္ပကာရေန၊ ဌိတာ-ပဝုတ္တမာနာ(ဖြစ်တည်နေ၏)၊ “ ကြံကြံဘန်ဘန် ပြောအပ်သော အပြားမှတပါးသော ထင်ရှားရှိသော အပြားအား ဖြင့် တည်ရှိနေသည် ” ဟူလို။

တဒညထာ ပရိကပ္ပိယတေ။ ။တတော ဝိဇ္ဇမာနပ္ပကာရတော (တ၏အဖွင့်) အညေန အဝိဇ္ဇမာနပ္ပကာရေန (အညထာအဖွင့်) ယတ္ထဝုတ္တိယံ (အကြင်အလင်္ကာ၌) ပရိကပ္ပိယတေ- ကြံစည်အပ်၏၊ သာ ပရိကပ္ပနာနာမ ဟောတိ၊ [ပရိကပ္ပိယတေ ယတ္ထာတိ ပရိကပ္ပနာ] ကြံကြံဘန်ဘန် ပြောဆိုပုံမှာ ပုံစံ၌ ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။

ပရိကပ္ပနာအပြားနှင့် ပဋိညာဉ်

၂၆၉။ ဥပမာဗန္တရတ္တေန၊ ကိရိယာဒိ ဝသေနစ၊
ကမေနေောဒါဟရိဿာမိ၊ ဝိဝိဓော ပရိကပ္ပနာ။

၂၆၉။ ဥပမာဗန္တရတ္တေန-အတွင်း၌ ဥပမာရှိသည်၏ အဖြစ် ဖြင့်၎င်း၊ ကိရိယာဒိဝသေနစ-ကိရိယာစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ၎င်း၊ ဝိဝိဓော - အထူးထူး အပြားပြား များကုန်သော၊ ပရိကပ္ပနာ- ပရိကပ္ပနာတို့ကို၊ ကမေနေ - အစဉ်အားဖြင့်၊ ဥဒါဟရိဿာမိ - ထုတ်ဆောင်ပေအံ့။ [အတွင်း၌ ဥပမာရှိသော ဥပမာဗန္တရပရိ ကပ္ပနာ၊ ကြိယာစသည်ပါရှိသော ကြိယာဒိပရိကပ္ပနာအားဖြင့် ပရိ ကပ္ပနာ ၂မျိုးပြား၏။ ကြိယာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဒဗ္ဗ၊ ဂုဏ၊ ဇာတိစသည် ကို ယူ၊ "ထိုပရိကပ္ပနာတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဥဒါဟရုဏ် ထုတ်ပြုတော့ မည် "ဟု ပဋိညာဉ်ပြုသည်။]

ဥပမာဗန္တရပရိကပ္ပနာ

၂၇၀။ ဣစ္ဆာဘင်္ဂါတုရာသိနာ၊ တာတိနိစ္စလမစ္ဆရာ၊
ဝသံ နေန္တိဝ ဝိရံတံ၊ တဒါယောဂါဘိယောဂတော။

၂၇၀။ ဣစ္ဆာဘင်္ဂါတုရာ-အလို၏ပျက်စီးခြင်းကြောင့် နာကျည်း ခံခက်ကြကုန်သော၊ အတိနိစ္စလံ- လွန်စွာမလှုပ်၊ ၎တ်တုတ်မှိုင်တွေ လျက်၊ အာသိနာ- ထိုင်နေကြကုန်သော၊ တာအစ္ဆရာ-ထိုမာရ်မင်း သွီးတော်၊ ညီမ ၃ ဘော်တို့သည်၊ တာဒါ-အကြံတုံး၍ ရှုံးခဲ့လေရာ၊ ထိုအခါ၌၊ ယောဂါဘိယောဂတော-ဂါထာမန္တာန်ကို အဖန်ဖန် အားထုတ်၊ မန်းမှုတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ တံဝိရံ- လှုပ်ရှား မယိုင်၊ ဖြဲခိုင် တည့်မတ်၊ ထို ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်ကို၊ ဝသံ-မိမိတို့အလိုသို့၊ နေန္တိဝ-တန့်ဆင်၍၊ ဆွဲငင်ကြလေယောင် တကား။

x x x x x x x

၂၇၀။ ဣစ္ဆာဘင်္ဂါတုရာပေမစ္ဆရာ။ ။ အလိုဆန္ဒ၏ပျက်ခြင်း သည် နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ (ငြိမ်သက်စွာ) ထိုင်နေကြကုန်သော မာရ်နတ်၏ သွီးတော် ညီမ ၃ ဘော်တို့သည် ဘုရားရှင်မှ ရှုံးခဲ့ကြရာ ထိုအခါ၌ ဘုရားရှင်ကို ဝိယမန္တာန် စုတ်သောအားဖြင့် မိမိတို့အလို ပါအောင် ဆွဲဆောင်နေကြသည်-ဟု ထင်၏။

ဝတ္ထုရင်း။ ။ ဤဂါထာဖြင့် ဆိုအပ်သော ကိစ္စ၌ အကြောင်းရင်း ဝတ္ထုကို ရှေးဥျားစွာ နားလည် သင့်၏။ ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောက် ဗောဓိပင်အနီး အဇပါလညောင်ပင်ဝယ် ထိုင်နေတော်မူသော ဘုရားရှင်ကို မာရ်နတ်သွီး ၃ ယောက်တို့သည် အမျိုးမျိုးသော နည်းဖြင့် ဖျားယောင်းလာကြ၏။ ဘုရားရှင်သည် ထို ဖျားယောင်းမှုကို လုံးဝ ဂရုစိုက်တော် မမူဘဲ တရားကိုသာ အာရုံပြု၍ နေတော်မူ၏။ ထိုသို့ ဖျားယောင်း၍ မရခြင်းကြောင့် မိမိတို့ လိုအင်ဆန္ဒ ပျက်သဖြင့် စိတ် ထည်း၌ မခံချည့်မခံသာ ဖြစ်လျက် နတ်ပြည်သို့ တက်သွား၍ တနေရာ၌ မှိုင်တွေကာ ထိုင်နေကြလေသည်။ [၈၂ ဂါထာ၏ အဓိပ္ပာယ်၌လည်း ဤဝတ္ထုပါခဲ့ပြီ။]

မှတ်ချက်။ ။ မာရ်နတ်သွီး ၃ ယောက် ဟူသော သက်ရှိဝတ္ထု တို့၏ ဘုရားကို ဖျားယောင်း မရသဖြင့် မလှုပ်မလှက် ငြိမ်သက်စွာ ထိုင်နေကြခြင်းသည် “ဝတ္ထုနော ညပ္ပကာရေန ဌိတာ ဝုတ္တိ” နှင့် အညီ ကြံကြံဘန်ဘန် ပြောဆိုအပ်သော အခြင်းအရာမှ တပါးသော အခြင်း အရာအားဖြင့် အမှန်ဖြစ်နေ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်နေပုံကို ရှေ့ ၂ ပါဒဖြင့် ပြသည်။ ထိုသို့ ငြိမ်သက်စွာ ထိုင်နေခြင်းကိုပင် “ တဒညထာ ပရိကပ္ပိ ယတေ ” နှင့် အညီ “ ဘုရားရှင်ကို မိမိတို့အလိုပါအောင် ဆွဲဆောင်လို၍ ဝိယမန္တာန်စုတ်နေကြသည် ” ဟု (တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ကြံကြံ ဘန်ဘန် ပြောဆိုလေသည်။ ထို ကြံကြံ ဘန်ဘန် ပြောဆိုပုံကို နောက် ၂ ပါဒဖြင့် ပြသည်။

ဆိုလိုရင်းကား — “ ဘုရားရှင်ကို ဖျားယောင်း၍ မရသဖြင့် မာရ်နတ်သွီး ၃ ယောက်တို့၏ ငြိမ်သက်စွာ ထိုင်နေပုံမှာ ဘုရားရှင်ကို မိမိတို့အလိုပါအောင် ဆွဲဆောင်လို၍ ဇော်ဂနီစုန်းမတို့ ဝိယမန္တာန် စုတ်နေကြခြင်းနှင့် တူပါပေသည် ” ဟု ဥပမာပြု၍ ဆိုလိုသော်လည်း ထိုဥပမာကို တိုက်ရိုက်မပြဘဲ အတွင်းမြှုပ်၍ ပြထားသောကြောင့် ဤ ဂါထာသည် ဥပမာဗန္တရ ပရိကပ္ပနာ အလင်္ကာဂုဏ် ရောက်သော ဂါထာဖြစ်သည် - ဟူလို။

ဒီကာ ။ ။ မာရ်နာနံ - မာရ်နတ်သွီးတို့၏။ နိစ္စလနိသဇ္ဇာယ - မလှုပ်မလှက် ငြိမ်သက်စွာ ထိုင်နေခြင်း၏။ ယောဂိနိနံ - ဇော်ဂနီ (စုန်းမ) တို့၏။ မန္တဗ္ဗယန သဒိသတ္တာ - မန္တာန်စုတ်ခြင်းနှင့် တူသည်၏

အဖြစ်ကြောင့်၊ မာရ်နာနံ-တို့၏၎င်း၊ ယောဂီနီနံ-တို့၏၎င်း၊ ဥပမာန ဥပမေယုတ္တံ-ကို၊ သာမတ္ထိယာ- တဂါထာလုံး၏ ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိအားဖြင့်၊ ဂမ္ပတေ - သိအပ်သိနိုင်၏။ ဣတိ သော ဥပမာ ဗြဟ္မရ ပရိကပ္ပနာ နာမ-—ဇီကာ။ [အားထုတ်အပ်သော မန္တာန်အတတ်ရှိ သူမကို “ယောဂီနီ” ဟု ခေါ်၏။ ယကို ဇသံဖတ်၍ “ဇောဂီနီ”မှ “ဇော်ဂီနီ”ဖြစ်လာသည်-ဟု ကြံကြသည်။]

ဇီကာ ။ ။ အဇပါလနိဂြောဓမူလေ နိသိန္ဒံ ဘဂဝန္တံ ပလော ဘေဿာမာတိ အတ္တနာယေဝ ကတာယ ဣစ္ဆာယ အနိပ္ပတ္တိယာ (ဘင်္ဂါကို အနိပ္ပတ္တိယာ ဟုဖွင့်) ပီဠိတာ နာသိကဂ္ဂေ ပတိတဒိဋ္ဌေဟိ သမန္ဓာဂတာ-နှာသီးအဖျား၌ ကျရောက်သော မျက်လုံးတို့နှင့်ပြည့်စုံ ကုန်သည်ဖြစ်၍၊ (နာညတြဂုတ္တိယာ ကြိယာ နှရဝိရဟတော- အခြား အာရုံ၌ မဖြစ်ခြင်း အားဖြင့် ကြိယာတပါးမှ ကင်းခြင်းကြောင့်၊) [မျက်လုံးကို အောက်စိုက်ထားမှုကို “နှာသီးဖျား၌ကျသော မျက်လုံး ရှိသည်” ဟု ဆိုသည်။] အာသိနာ၊ ပေ၊ ပဗ္ဗာယမာနာ နိသိန္ဒာ- မလ္လုပ်မလှက်ဘဲ မှိုင်လျက် ထိုင်နေကြကုန်သော၊ တာ အစ္စရာယော- ရိနိသဒိသာ(မီးတောက်မီးလျှံကဲ့သို့ ဝင်းထိန်နေကုန်, စုန်းတောံသလို တောက်နေကုန်သော)တဏှာရတိရဂါသင်္ခါတာ မာရ်နာယော။

သိင်္ဂါရာဓိပ္ပာယေန - ချစ်ကြိုက်စေလိုသဖြင့်၊ ကတာနေကလီလာ ဝိလာသေနာပိ - ပြုအပ်သော များစွာသော (အမျိုးမျိုးသော) တင့်တယ်စမ္ပယ်သော အမူအရာဖြင့်လည်း၊ အကမ္မမာနံ-မတုန်လှုပ် ဘဲ ခိုင်မြဲတော်မူသော (ဝိရံအဖွင့်) တံ ဘဂဝန္တံ၊ မန္တလေပုနသင်္ခါတ ယောဂါနုယုဂ္ဂနေန - မန္တာန်စုတ်ခြင်း ဟု ဆိုအပ်သော ယောဂကို အဘန်ဘန်အားထုတ် (မန်းမှုတ်)ခြင်း အားဖြင့်၊ [ယုဂ္ဂိတဗ္ဗောတိ ယောဂေါ = အားထုတ်အပ်သော မန္တာန်၊ အဘိယုဂ္ဂနံ အဘိယော ဂေါ၊ ယောဂဿ + အဘိယောဂေါ ယောဂါဘိယောဂေါ၊] အတ္တ နော ဝသံ (မိမိတို့၏ အလိုသို့)၊ တဒါ-အတ္တနော ပရာဇယကာလေ၊ နေန္တိဝ- ပါပေန္တိမညေ။ [ဤသို့ “နေန္တိ” ဟု ကြိယာပါသော်လည်း ကြိယာပဓာန မဟုတ်ဘဲ ဥပမာသာလျှင် ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် “ဥပမာဗြဟ္မရ ပရိကပ္ပနာ” ဟုသာ ခေါ်ရသည်။]

ကြိယာပရိကပ္ပနာ ပုံစံ

၂၇၁။ ဂဇံ မာရော သမာရဋ္ဌော၊ ယုဒ္ဓါယုဒ္ဓန္တိ မုန္တတံ၊
မဂ္ဂမန္တေသတိ နူနု၊ ဇိနဘိတော ပလာယိတုံ။

၂၇၁။ ယုဒ္ဓါယုဒ္ဓန္တိ-စစ်ထိုးခြင်းငှါ၊ အစွန္တိ ဥန္တတံ-အလွန်တရာ၊
မြင့်လှစွာသော၊ ဂဇံ-ဂိရိမေခလာ၊ သညာမည်ဟီး၊ ဆင်ပြောင်ကြီး
ကို၊ သမာရဋ္ဌော- ကောင်းစွာ တက်စီးသော၊ မာရော - မာရ်နတ်
မင်းသည်၊ ဇိနဘိတော - ဘုရားမှကြောက်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊)
ပလာယိတုံ - ထွက်ပြေးခြင်းငှါ၊ မဂ္ဂ- ဘေးဘယာမသန်း၊ ပြေးစရာ
လမ်းကို၊ အန္တေသတိနူနု-ရှာမှီးလေယောင်တကား။

x x x x x x x

၂၇၁။ ဂဇံကျာဒိ။ ။ဤဂါထာ၌ မာရ်နတ်၏ဘုရားအလောင်းကို
စစ်ထိုးဘို့ရန် အလွန်မြင့်သော ဂိရိမေခလာဆင်ပြောင်ကြီးကို စီးခြင်း
ကြိယာသည် ဝတ္ထုနော အညပ္ပကာရေန ဌိတာဝုတ္တိ (မာရ်နတ်မင်း
ဟူသော သက်ရှိဝတ္ထု၏ အမှန်ဖြစ်တည်သော ကြိယာ) တည်း၊ ထိုသို့
အလွန်မြင့်သော ဆင်ကို စီးခြင်းကိုပင် “ ဘုရားမှ ကြောက်လို့ အမြင့်
ကြီးကတက်ပြီး ပြေးစရာ လမ်းပေါက်ရှာတာ ထင်တယ်” ဟု စီးခြင်း
ကြိယာကို (အမှန်ဖြစ်သောအခြင်းအရာမှ တပါးသော အခြင်းအရာ
အားဖြင့်) ကြံကြံဘန်ဘန် ပြောဆိုသောကြောင့် ကြိယာပရိကပ္ပနာ
အလင်္ကာရုဏ်ရောက်သော ပုံစံဖြစ်သည်။

ဒီကာ။ ။အစွန္တိ-အတိသယေန၊ ဥန္တတံ-ဒိယဗုသတယော၊ ဇနာ
ယာမာနုရူပဥစ္စဂုဏ သမန္တာဂတံ - အလျားယူနော တရော ဝါးဆယ်
အရှည်အားလျော်အောင် အမြင့်ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ (အမြင့်ကို
“မည်မျှမြင့်သည် ” ဟု မပြဘဲ အလျားနှင့်တန်အောင်ဖြင့်သည် - ဟု
ဆိုသည်။) ယုဒ္ဓတ္ထံ ကုရုမာနော ဂဇာရောဟဏံ - ဖစ်တိုက်ဘို့ရာဆင်ကို
စီးခြင်းကြိယာကို မဂ္ဂ အန္တေသတ္ထံ ဣဘိ-လမ်းရှာဘို့ရန် စီးခြင်း ဟု၊
ပလာယိတတ္တာ သော ကိယာပရိကပ္ပနာ နာမ။

အစွန္တိ ။ ။ [အစွန္တိမိတိ - အစွန္တိပုဒ်၏၊ အသင်္ချာသင်္ချာဘာဝေပိ-
သင်္ချာအပြားမရှိသော အဗျယ်တော၊ သင်္ချာအပြားရှိသော တပျုရိသ်အဖြစ်
သည်၊ သတိပိ-သော်လည်း၊ ပကရဏတော-အရာအားဖြင့်၊ အာမိတ္တေဝ-
အလွန်အကဲဟူသော အနက်၌သာ၊ ဝတ္ထုတိ-ဖြစ်၏၊ အာမိတ္တ (အလွန်အကဲ)
အနက်ဟောနိပါတ်ပုဒ်ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။]

ဂုဏပရိကပ္ပနာ ပုံစံ

၂၇၂။ မုနိန္ဒ ပါဒဒ္ဒန္တေ တေ၊ စာရရာဇိဝ သုန္ဒရေ၊
မညေ ပါပါဘိသမ္ပဒ္ဒ-ဇာတသောဏေန သောဏိမာ။

၂၇၂။ မုနိန္ဒ-အို မြတ်စွာဘုရား၊ တေ- ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊
စာရရာဇိဝ သုန္ဒရေ-လွန်စွာတင့်ဆန်း၊ ပဒုမ္မာကြာပန်းကဲ့သို့ နိမြန်း
ကောင်းမြတ်စွာသော၊ ပါဒဒ္ဒန္တေ - ခြေတော်အစုံ၌၊ သောဏိမာ-
နိမြန်းသည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ - အနီရောင်သည်၊ ပါပါဘိသမ္ပဒ္ဒ
ဇာတသောဏေန မညေ - မကောင်းမှုတို့ကို နင်းချေခြင်းကြောင့်
ဖြစ်ပေါ်လာသော သွေးကြောင့်ဖြစ်သော အရောင်ဟု မှတ်ထင်ပါ
သည်ဘုရား။

x x x x x x x

၂၇၂။ မုနိန္ဒတျာဒိ။ ။ ဤဂါထာ၏အနက်၌ အမှန်ဖြစ်နေ
သည်ကား ရှေးကံတော်ကြောင့် ဘဝါးတော်နိခြင်း(အနီရောင်)ဂုဏ်
တည်း၊ ထို အနီရောင်ဂုဏ်ကို “ မကောင်းမှုကို နင်းချေသတ်ဖြတ်ခြင်း
ကြောင့် သွေးစွန်းနေသောအနီရောင်”ဟု ကြံကြံဘန်ဘန်ပြောဆိုအပ်
သောကြောင့် ဂုဏပရိကပ္ပနာ အလင်္ကာ၏ ပုံစံဖြစ်သည်။

ဋီကာ။ ။စာရရာဇိဝသုန္ဒရေ - မနုည ပဒုမသုန္ဒရေ ပါဒဒ္ဒန္တေ၊
[စာရကို “ မနုည ” ရာဇိဝကို “ ပဒုမ ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ထောမနိဓိ၌
ရာဇိဝသဒ္ဒါ၏ အနက်များစွာတွင် ပဒုမအနက်လည်း ပါ၏။] သော
ဏိမာ-ရတ္တဝဏ္ဏံ။ [သောဏဿ-နိသောခြေဘဝါးအင်္ဂု၏+ဘာဝေါ-
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အနီရောင်တည်း၊ သောဏိမာ။] သပရ သန္တာန
ဂတပါပါနံ သမ္ပဒ္ဒနေန ဇာတေန ရှုမိရေနမညေ-နင်းချေခြင်းကြောင့်
ဖြစ်သော သွေးကြောင့် (ဖြစ်သည်) ဟု ထင်ပါသည် ဘုရား။

မှတ်ချက်။ ။“အတိသယံ သမ္ပိသနေန (ကြိတ်ချေခြင်းကြောင့်) ဇာတံ
သောဏံ ရုမိရံ၊ တေန ဇာတောတိ မညေ”ဟူသော ဋီကာဟောင်းကို နည်းမှီး
၍ ဋီကာသစ်ကို ပြင်လိုက်သည်၊ ဤဋီကာဟောင်းအလို “ ဇာတသောဏေန
သောဏိမာ ” ဟု ဂါထာ၌ပါ၌ရှိရမည်။ [ယခုစာတို့၌ “ ဇာတသောဏိတ
သောဏိမာ ” ဟု ရှိသည်ကား “ ဇာတ သောဏိတံ မညေ - ဖြစ်သောသွေး
ဟု ထင်ပါသည် ဘုရား ” ဟု ဆိုရာရောက်၏၊ အမှန်ကား- “ သွေးဟု မထင်၊
သွေးစွန်းသော အနီရောင် ” ဟု ထင်ခြင်းသာတည်း။

ပရိကပ္ပနာ ၂ မျိုး

၂၇၃။ မညေ သင်္ကေ ဓုဝံ နူန-မိဝ မိစ္ဆေဝမာဒိဟိ၊
သာယံ ဗျဉ္ဇိယတေ ကွာပိ ကွာပိ ဝါကျေန ဂမ္ပတေ။

၂၇၃။ မညေ သင်္ကေ ဓုဝံ နူန မိဝမိစ္ဆေဝမာဒိဟိ-မညေသဒ္ဓါ၊
သင်္ကေသဒ္ဓါ၊ ဓုဝံသဒ္ဓါ၊ နူနသဒ္ဓါ၊ ဣဝသဒ္ဓါ၊ ဤသို့ အစရှိသော
သဒ္ဓါတို့ဖြင့်၊ ကွာပိ - အချို့အရာ၌၊ သာယံ - ထို ပရိကပ္ပနာ
အလင်္ကာကို၊ ဗျဉ္ဇိယတေ-ပြုအပ်၏။ ကွာပိ-အချို့ အရာ၌၊ ဝါကျေန-
ဝါကျတခုလုံး၏ အနက်ဖြင့်၊ ဂမ္ပတေ - သိအပ်၏။

x x x x x x x

၂၇၃။ မညေတျာဒိ။ ။ ဝေါဟာရသုခတ္ထံ- ပြော၍ လွယ်ခြင်း
အကျိုးငှါ၊ ပရိကပ္ပနာပကာသကေ- ပရိကပ္ပနာအနက်ကို ပြုတတ်ကုန်
သော၊ သဒ္ဓေ - တို့ကို၊ ဒသေတိ မညေ ဣစ္စာဒိနာ၊ မညေ ၊ ပေ ၊ ဝေ
မာဒိဟိ သဒ္ဓေဟိ-တို့ဖြင့်၊ သာယံ ပရိကပ္ပနာ- ကို၊ ကွာပိ - ဧတ္ထဝိယ
ကတ္ထစိ(မုနိန္ဒ ပါဒဒ္ဓန္ဓေ တေ-စသော) ဤဂါထာ၌ကဲ့သို့ အချို့ပုံစံ၌၊
ဗျဉ္ဇိယတေ-ပကာသိယတေ။ [ဣစ္ဆေဝ မာဒိဟိ၌ အာဒိဖြင့် “တက္က
မိ၊ ပရိကပ္ပေမိ၊ စိန္တယာမိ၊ ယထာ” စသည်တို့ကို ဋီကာယူသည်။]

ကွာပိ ဝါကျေန ဂမ္ပတေ။ ။ ကွာပိ-ကတ္ထစိ၊ ဝါကျေန-ကြိယာ
ကာရက သမ္ပန္န ပဒသမုဒါယေန ဂမ္ပတေ။ [ဝါကျဟူသည်-ကြိယာနှင့်
ကာရကတို့ ဆက်စပ်လျက်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့်
ဝါကျေနကို “ ကြိယာ၊ ပေ၊ သမုဒါယေန ” ဟု ဖွင့်သည်။] ဣဝါဒိ
သဒ္ဓယောဂါဘာဝေပိ ကေဝလံ ဝါကျသာမတ္ထိယေန ဝ ဂမ္ပတေ-
ဥပမာဇောဘက ဣဝါဒိဂိုဏ်းသဒ္ဓါ မပါ သော်လည်း သက်သက်
ဝါကျ၏ အစွမ်းဖြင့်သာ သိအပ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဣဝါဒိသဒ္ဓါဖြင့် သိအပ်သော ပရိကပ္ပနာကို “သဒ္ဓဂမ္မ ပရိ
ကပ္ပနာ” ဟု နာမည်တပ်သင့်၏။ ဥပမာအလင်္ကာ၌ “ သဒ္ဓဂမ္မပမာ ” ဟု
နာမည်တပ်ခဲ့သကဲ့သို့တည်း၊ [ရှေးနိဿယများ၌ “ဝစ္စပရိကပ္ပနာ” ဟု ၎င်း
“သဒ္ဓပရိကပ္ပနာ” ဟု ၎င်း နာမည်တပ်သည်။] ဝါကျအနက်၏အစွမ်းဖြင့်
သိအပ်သော ပရိကပ္ပနာကို “ဝါကျတ္ထဂမ္မ ပရိကပ္ပနာ” ဟု နာမည်တပ်သင့်၏။
ဥပမာအလင်္ကာ၌ (“ဝါကျတ္ထဝိသယူပမာ” ဟု တပ်ခဲ့သည်။) [ရှေးနိဿယ
များ၌ “ပတိယမာနပရိကပ္ပနာ၊ အတ္ထပရိကပ္ပနာ” ဟု နာမည်တပ်သည်။]

ဝါကျုတ္တဝေပုပရိကပ္ပနာ

၂၇၄။ ဒယာသဉ္ဇာရ သ ရသာ၊ ဒေဟာ နိက္ခန္တကန္တိယော၊
ပိဏေန္တာ ဇိန တေ သာရ-ဇနံ သ ရသတံ နယံ။

၂၇၄။ ဇိန-အိုမြတ်စွာဘုရား၊ တေ-ရှင်တော်ဘုရား၏၊ ဒယာ
သဉ္ဇာရ သရသာ-မဟာကရုဏာတော်၏အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်
ချစ်မေတ္တာအစေးနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ဒေဟာ-ကိုယ်တော်မှ၊ နိက္ခ
န္တ ကန္တိယော- အမြဲထွက်ပေ၊ ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ သာရ
ဇနံ-သူတော်ကောင်း လူအပေါင်းကို၊ ပိဏေန္တာ-နှစ်သက်စေကုန်
လျက်၊ သ ရသတံ-ချစ်မေတ္တာရှိသည်၏အဖြစ်သို့၊ နယံ-ဆောင်ပါ
ကုန်ပြီ ဘုရား။

x x x x x x x

၂၇၄။ ဒယာတျာဒိ။ ။ဝါကျုတခုလုံး၏အနက်ဖြင့် ပရိကပ္ပနာ
သိရပုံကား—ဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တော်မှ ထွက်သော ရောင်ခြည်တော်
တို့က သူတော်ကောင်းတို့ကို နှစ်သက်စေနိုင်ခြင်းသည် ဝတ္ထုနော
ဌိတာ ဝတ္ထိ=သက်မဲ့ ရောင်ခြည်တော်ဟူသော ဝတ္ထု၏ တည်နေသော
သဘောမှန်တည်း။ ထိုအမှန်သဘောကိုပင်(တပါးသောအခြင်းအရာ
အားဖြင့်) ကြံကြံဘန်ဘန်လုပ်၍ “ သူတော်ကောင်းတို့ကို ချစ်မေတ္တာ
ရှိအောင် ရောင်ခြည်တော်များက ဆွဲဆောင်နေကြသည် ” ဟု ပြော
သောစကားဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာ၌ ဥပမာ ဗြဟ္မာရ-ဣဝါဒိ
သဒ္ဒါတို့ မပါဘဲ ဝါကျုတခုလုံး၏အနက်ဖြင့် ပရိကပ္ပနာကို သိရသည်။
ဒယာယ+သဉ္ဇာရော (ပုနပ္ပုနံပဝတ္ထိ)၊ သဟ+ရသေန (သေ့ဟေန)
ဝတ္ထမာနော။ [ဤအဖွင့်ကိုထောက်၍ “ဒယာသဉ္ဇာရ” ဟု ရှိစေ။]

ဇီကာ။ ။ကရုဏာသိနေဟသောမ္မဒေဟသံသဂ္ဂတော-ကရုဏာ၊
ချစ်မေတ္တာတို့ဖြင့် မြေသော ကိုယ်တော်နှင့် ရောနှောမိခြင်းကြောင့်၊
ကန္တိယော-ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ သယမ္ဗိ-မိဒိတို့ကိုယ်တိုင်လည်း၊
နိဿယဂုဏတော-မှီရာဂုဏ်အားဖြင့်၊ သောမ္မဘူတ အတ္တာနံ- မြေ
သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သောမိမိကို၊ ဝိသယံကတွာ-အာရုံပြု၍၊ ပဝတ္ထဇနေပိ
မုခံ ကရောန္တေဝ၊ [နုညံ့အောင်ပြု-ဟူသည် “ ချစ်မေတ္တာ ဖြစ်အောင်
ပြုခြင်း ” တည်း။] ဣတိ ဣဝါဒိနံ အဘာဝေပိ ဝါကျုဝေပုပရိကပ္ပနာ။

သမာဟိတအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာ

၂၇၅။ အာရဗ္ဗန္တဿ ယံကိဉ္စိ၊ ကတ္ထု ပုညဝဿ ပုန၊
သာဓနန္တရလာဘော ယော၊ တံ ဝဒန္တိ သမာဟိတံ။

၂၇၅။ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မရှိ တစုံတခုသောအကျိုးကို၊ ကတ္ထု-
ပြုခြင်းငှါ၊ အာရဗ္ဗန္တဿ-အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပုညဝဿ-
ပုဉ်းကံ၏အစွမ်းကြောင့်၊ ပုန-တဖန်၊ ဝါ-ထပ်၍၊ ယောသာဓနန္တရ
လာဘော - အကြင် ပြီးစေတတ်သော အကြောင်းတမျိုးကို ရခြင်း
သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တံ-ထိုပြီးစေတတ်သော အကြောင်းတမျိုးရခြင်း
ကို၊ သမာဟိတံ- သမာဟိတအလင်္ကာဟူ၍၊ ဝဒန္တိ - ဆိုကြကုန်၏။

x x x x x x x x

၂၇၅။ အာရဗ္ဗန္တဿတုာဒိ ။ ။ ရန်သူကို အောင်နိုင်ခြင်း
စသောအကျိုး တစုံတခုကိုပြုလုပ်ရန် အားထုတ်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ
ထိုအကျိုးပြီးစေဘို့ အရေး၌ ကျေးဇူးများသော အကြောင်းတမျိုး
ထပ်၍ရခြင်းကို “သမာဟိတအလင်္ကာ ” ဟု ဆိုကြသည်။ [ယံကိဉ္စိ-
အဓိတ္တဝိယောဒိကံ ကတ္ထု အာရဗ္ဗန္တဿ ယဿ ပုညဝဿ-ကုသလ
ဗလေန၊ ယော သာဓနန္တရလာဘော - တဿေဝ (ထို သူ၏ ပင်)
ကာရိယသိဒ္ဓိယာ ဥပကာရကဿ(အကျိုးပြီးခြင်းငှါ ကျေးဇူးပြုတတ်
သော) အညဿ သာဓနဿ(အခြားပြီးစေတတ်သော အကြောင်း
ကို၊) ယောလာဘော အတ္ထိ၊ တံ ကာရဏလာဘံ သမာဟိတံ ဝဒန္တိ
တဿေဝ ကာရိယဿ(ထိုအကျိုးကိုပင်)သမာဓာနတ္တာ(ကောင်းစွာ
ထားတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်)ပတ်ဋ္ဌတတ္တာ(နိုင်မြဲစွာတည်ကြောင်း၏
အဖြစ်ကြောင့်) သမာဟိတံ ဣတိ ကဝိနော ဝဒန္တိ။]

ဝစနတ္ထ ။ ။ သာဓိယတေ အနေနာတိ သာဓနံ၊ အနေန - ဤ
အကြောင်းသည်၊ သာဓိယတေ အကျိုးကို ပြီးစေအပ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့
အကျိုးကို ပြီးစေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ ထိုအကြောင်းသည်၊
သာဓနံ-မည်၏၊ [အဝုတ္တကတ္ထုသာဓန။] သာဓနဉ္စ + တံ + အန္တရံစ
(တပါး တခြားလည်းဟုတ်၏) ဣတိ သာဓနန္တရံ၊ သာဓနန္တရဿ +
လာဘော သာဓနန္တရလာဘော၊ သမ္မာ- အကျိုးပြီးအောင် ကောင်း
စွာ + အာဓာနံ- ထားခြင်းတည်း၊ သမာဟိတံ- ကောင်းစွာထားခြင်း၊

သမာဟိတပုံစံ

၂၇၆။ မာရာရိဘင်္ဂါဘိမုခ-မာနသော တဿ သတ္ထုနော၊
မဟာမဟိ မဟာရဝံ၊ ရဝိယမုပကာရိကာ။

၂၇၆။ မာရာရိဘင်္ဂါဘိမုခမာနသော - ရန်သူ မာရ်နတ်ကို ဖြိုဖျက်မှု၌ ရှေးရှုသောစိတ် ရှိတော်မူသော၊ တဿသတ္ထုနော-ထို မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဥပကာရိကာ- ထေခံပုံသမှု ကျေးဇူးပြုလျက်၊ အယံ မဟာမဟိ - ဤ မြေကြီးသည်၊ မဟာရဝံ- ပြင်းပြင်းထန်ထန်၊ မြည်ဟိန်းသံကို၊ ရဝိ- မြည်ဟိန်းလေပြီ။

x x x x x x x x

“အကျိုးပြီးအောင် ကောင်းစွာထားခြင်း” ဟူသည် ကျေးဇူးပြုခြင်း၊ အကူအညီ ပေးခြင်းတည်း။ [သမာဟိတံ၌ သံ+ အာပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်၊ တ ပစ္စည်း၊ အာကို ဣပြ၊ ဓကို ဟ ပြု။]

၂၇၆။ မာရာရိတျာဒိ။ ။ရန်သူမာရ်နတ်ကို နှိပ်နင်းခြင်းသည် ဘုရားရှင်၏အားထုတ်အပ်သော ကိစ္စတည်း။ ထိုကိစ္စကို ပြုတော်မူသော ဘုရားရှင်အား ရှေးပုဂ္ဂိုလ်ကံကြောင့် မဟာပထဝီ မြေကြီးသည် ပြင်း ထန်စွာ မြည်ဟိန်းလျက် ကျေးဇူးပြုကာ ကူညီလာရလေသည်။ ဤ ဂါထာ၌ “ မြေကြီး၏ ကျယ်စွာ မြည်ဟိန်းခြင်းကို အကြောင်းတမျိုး ရခြင်း” ဟု မှတ်။ [ဧတ္ထ ဟိ မာရာရိဘင်္ဂါနံ သတ္ထုနာ အာရဒ္ဓကာရိယံ၊ တဿေဝ သိဒ္ဓိယာ ဟေတုဘူတံ အညကာရဏံနာမ မဟိရဝေါ- မြေကြီး၏ မြည်ဟိန်းခြင်းတည်း။]

ဇီကာ။ ။အာရဒ္ဓမာရဝိဇယဿ (အားထုတ်အပ်သော မာရ် အောင်မှုကို) ဥပတ္တန္တိကာ (ထောက်ပံ့တတ် ကူညီတတ်သော) အယံ မဟာမဟိ မာရဿ ဟဒယဝတ္ထု မဒ္ဒန္တောဝိယ (မာရ်နတ်၏ နှလုံး သား ဝတ္ထုကို နှိပ်နယ်လိုက် သကဲ့သို့) သဟိတုံ အသတ္ထုဏေယျံ မဟာနာဒံ (သည်းမခံနိုင်လေခံအောင် ပြင်းထန်သော အသံကြီးကို) ရဝိ- အကာသိ။ [မာရောဝေ+ အရိ မာရာရိ၊ မာရာရိနော+ ဘင်္ဂါ မာရာရိဘင်္ဂါ၊ မာရာရိဘင်္ဂါ+အဘိမုခံ မာနသံ ယဿာတိ မာရာရိ ဘင်္ဂါဘိမုခမာနသော၊ မဟန္တိစ+ သာ+မဟိစာတိ မဟာမဟိ။]

ပရိယာယဝုတ္တိ၏လက္ခဏာ

၂၇၇။ အဝတ္တာဘိမတံ တဿ၊ သိဒ္ဓိယာ ဒဿနညထာ၊
ဝဒန္တိ တံ ပရိယာယ-ဝုတ္တိတိ သုစိဗုဒ္ဓယော။

၂၇၇။ အဘိမတံ - အလိုရှိအပ်သော အကြောင်း အရာကို၊
အဝတ္တာ - တိုက်ရိုက် မပြောမူ၍၊ တဿ - ထို အလို ရှိအပ်သော
အကြောင်းအရာ၏၊ သိဒ္ဓိယာ-ပြီးစီးအောင်မြင်ခြင်းငှါ၊ အညထာ-
တပါးသော အပြားအားဖြင့်၊ ယံ ဒဿနံ-အကြင်ပြုခြင်း၊ ပြောဆို
ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တံ-ထိုပြုခြင်း၊ ပြောဆိုခြင်းကို၊ ပရိယာယ
ဝုတ္တိတိ-ပရိယာယဝုတ္တိအလင်္ကာဟူ၍၊ သုစိဗုဒ္ဓယော-သန့်စင်သော
ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ပြောဆိုကြကုန်၏။

ပရိယာယဝုတ္တိပုံစံ

၂၇၈။ ဝိဝဋ္ဌင်္ဂဏနိက္ခိတ္တံ၊ ဓနမာရက္ခဝဇ္ဇိတံ၊
ဓနကာမ ယထာကာမံ၊ တုဝံ ဂစ္ဆ ယဒိစ္ဆသိ။

၂၇၈။ ဓနံ-ဥစ္စာကို၊ ဝိဝဋ္ဌင်္ဂဏနိက္ခိတ္တံ - အမိုးအကာ မထင်၊
ဟင်းလင်းအပြင်၌ ထားအပ်၏၊ အာရက္ခဝဇ္ဇိတံ - အစောင့်အရှောက်
သည်လည်း ကြဉ်အပ်၏၊ ဝါ-အစောင့် အရှောက်မှလည်း ကင်း၏။

x x x x x x x x

၂၇၇။ ။အဘိမတံ-ဣဒ္ဓိ (အလိုရှိအပ်သော၊ ဆိုလိုအပ်သော)
ဓနဒါနာဒိ သရူပံ(ပုံစံဂါထာ၌ပြမည့်“ဥစ္စာကို ပေးခြင်း အစရှိသော
သဘောရှိသော”)ယံကိဉ္စိအတ္ထံ(တစုံတခုသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊
ဝါ-အကြောင်းအရာကို)၊အဝတ္တာ-ဥဇုကံ အကထေတွာ(တိုက်ရိုက်
မဆိုဘဲ)၊ တဿ အဘိမတတ္ထဿ သိဒ္ဓိယာ - နိဗ္ဗတ္တိယာ၊ (ထို ဆိုလို
အပ်သောအကြောင်းအရာ၏ ပြီးစီးခြင်းငှါ) အညထာ- ဝတ္ထုံ ဣန္ဒြိ
တတ္ထဿ အနုရူပေန အညပ္ပကာရေန၊(ဆိုလိုအပ်သော အကြောင်း
အရာအားလျော်သော တခြား အပြားအားဖြင့်)ယံ ဒဿနံ-ယံကိဉ္စိ
ဒဿနံကထနံ အတ္ထိ။[ဒဿနံကို“ကထနံ”ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သည်။]
သုစိ+ဗုဒ္ဓိ ယေသံတိ သုစိဗုဒ္ဓယော၊ပရိယာယေန-ပရိယာယ်အားဖြင့်၊
ဝါ-သွယ်ဝိုက်၍၊ ဝုတ္တိ-ပြောဆိုခြင်းတည်း၊ ပရိယာယဝုတ္တိ- ခြင်း။

နေကာမ- အို ဥစ္စာကို အလိုရှိသူ၊ တုဝံ - သင်သည်၊ ယဒိဇ္ဈသိ-
အကယ်၍ အလို ရှိအံ့၊ ဧဝံသတိ - ဤသို့ အလို ရှိလသော်၊ ယထာ
ကာမံ- အလိုရှိတိုင်း၊ ဂစ္ဆ-သွားပါလော့။

x x x x x x x

၂၇၀။ ။ ဤဂါထာ၌ ဥစ္စာကို ခိုးစေလိုခြင်းသည် “ အဘိမတ-
အလိုရှိအပ်သော အနက်(အကြောင်းအရာ)” တည်း၊ ထိုသို့ ခိုးစေလို
သော်လည်း “ခိုးချေလော့” ဟု တိုက်ရိုက်မပြော၊ “အကာအရံ မရှိ၍
အလွယ်တကူ သွားနိုင်သော မည်သည့်နေရာမှာ ဥစ္စာတွေထားတယ်၊
အစောင့်အရှောက်လည်း မရှိ၊ ဥစ္စာကို လိုချင်လျှင် (သို့မဟုတ်-သွား
ချင်လျှင်) အလိုရှိတိုင်း သွားပါလား” ဟု သွယ်ဝိုက်၍ ပြောသည်။

ဒီကာ။ ။ ဣတိ (ဤဂါထာ၌) စိတ္တေန ဣစ္ဆိတဓနာဝဟရဏ
ဝိဓာနံ - စိတ်ဖြင့် အလိုရှိအပ်သော ဥစ္စာကို ခိုးယူစေလိုသော အစီ
အရင်ကို၊ “ခနံအဝဟရာတိ ဥဇံအဝတွာ - ဥစ္စာကို ခိုးယူချေ” ဟု
တိုက်ရိုက်မပြောဘဲ၊ ဧဝံဗျာဇေနဝုတ္တတ္တာ - ဤသို့ သွယ်ဝိုက်၍ ပြောအပ်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဒံ ပရိယာယဝုတ္တံနာမ။ [ဝိဝဋ္ဌ + တံ +
အင်္ဂဏ္ဍာတိ ဝိဝဋ္ဌင်္ဂဏံ၊ တသ္မိံ + နိက္ခိတ္တံ ဝိဝဋ္ဌင်္ဂဏနိက္ခိတ္တံ၊ ခနံ +
ကာမေတိတိ ဓနကာမော၊ ကာမံ (အလိုတဏှာကို၊ ဝါ-အလိုရှိသော
စိတ်ကို) + အနတိက္ကမ္မ - မလွန်မူ၍တည်း၊ ယထာကာမံ-၍၊]

ယော မေ ဟတ္ထေ စ ပါဒေ စ၊ ကဏ္ဍနာသဉ္စ ဆေဒယိ၊
စိရံ ဇီဝတု သောရာဇော၊ နဟိ ကုဇ္ဈန္တိ မာဒိသာ။

ခန္တိဝါဒီဇာတ်တော်လာ ဤ ဂါထာကိုလည်း “ ကလာဗုမင်းကို
စိတ်မဆိုးကြောင်း သွယ်ဝိုက်၍ ပြောသော ပရိယာယဝုတ္တိအလင်္ကာဟု
ဆိုကြ၏။ သို့သော် “နဟိကုဇ္ဈန္တိ မာဒိသာ” ဟု စိတ်မဆိုးကြောင်းကို
တိုက်ရိုက်ဆိုသောကြောင့် ထိုစကားကိုစဉ်းစားသင့်၏။ သုတသောမ
ဇာတ်၌ လာသော “ ပသေယံ တံ ဝဿသတံ အရောဂံ ” ဟု
ဆိုသော စကားသာ ပရိယာယဝုတ္တိ အလင်္ကာ ဖြစ်နိုင်သည်။ မှန်၏-
ထိုဂါထာ၌ သုတသောမမင်းသည် မိမိအသက်မသတ်ဘို့ရန် တိုက်ရိုက်
မပြောဘဲ “ အသင် ပေါရိသာဒကို အသက်တရာ အနာကင်းနေတာ
မြင်လိုသည်” ဟု ပြောသည်။

ဗျာဇဝဏ္ဏနာ၏ လက္ခဏာ

၂၇၉။ ထုတိံ ကရောတိ နိဗ္ဗန္တော-ဝိယ တံ ဗျာဇဝဏ္ဏနံ၊
ဒေါသာဘာသာ ဂုဏာဇေ၊ ယန္တိ သန္ဓိမိ-မတြ ဟိ။

၂၇၉။ နိဗ္ဗန္တောဝိယ-ကဲ့ရဲ့သကဲ့သို့၊ ထုတိံ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ ယံ
ကရောတိ-အကြင်ပြု၏၊ တံ-ထိုကဲ့ရဲ့ဟန်ဖြင့် ချီးမွမ်းခြင်းသည်၊ ဗျာဇ
ဝဏ္ဏနံ- ဗျာဇဝဏ္ဏနာ အလင်္ကာမည်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ အတြ-ဤ ဗျာဇ
ဝဏ္ဏနာ အသင်္ကာ၌၊ ဒေါသာဘာသာ - အပြစ်ကဲ့သို့ ထင်ရသော
အရာတို့သည်၊ ဂုဏာဇေ - ဂုဏ်တို့ချည်းသာ၊ (ဟုဘွာ - ဖြစ်၍၊)
သန္ဓိမိ-ကောင်းစွာတည်ခြင်းသို့၊ ယန္တိ-ရောက်ကုန်၏။

x x x x x x x

၂၇၉။ ထုတိံ ဟုဒိ။ ။ ကဲ့ရဲ့သလိုလိုနှင့် ဂုဏ်ကိုပြောဆိုခြင်း
သည် “ဗျာဇဝဏ္ဏနာ” မည်၏၊ ဤအလင်္ကာ၌ (စကားအသံကို ကြားရ
လျှင်) အပြစ်ပြောနေသကဲ့သို့ ထင်ရ၏၊ ထိုသို့ စကားသံအလိုက် ထင်ရ
သော အပြစ်တို့သည် (အမှန်အားဖြင့်) ဂုဏ်တို့ချည်းသာ ဖြစ်ကုန်၏၊
ထောမနိမိ၌ “ဗျာဇထုတိ” ဟု နာမည်တပ်၍ “ကပဋထုတိ-က္ခေ ကေဝံ
သောအားဖြင့် ချီးမွမ်းခြင်း” ဟု ဖွင့်သည်၊ “ ချီးမွမ်းလိုသည်ကို
တိုက်ရိုက် မချီးမွမ်းဘဲ ကဲ့ရဲ့ဟန် ဆောင်၍ ချီးမွမ်းသည် ” ဟုလို့၊
ဗျာဇေန(ကပဋေန)- က္ခေ ကေဝံသဖြင့်၊ ဝါ-သွယ်ဝိုက်၍ + ဝဏ္ဏနံ-
ချီးမွမ်းခြင်းတည်း၊ ဗျာဇဝဏ္ဏနံ - ခြင်း။]

ဒေါသာ၊ ပေ၊ အတြဟိ ။ ။ အတြ - အသို့ ဂုတ္တိဝိသေသေ (ဤ
အလင်္ကာအထူး၌) ဒေါသာဘာသာ-ဒေါသာဝိယ ပဋိဘာသမာနာ
(အပြစ်ကဲ့သို့ ထင်ရသော အရာတို့သည်) [“ဒေါသာဝိယ + အာဘာသာ
ဒေါသာဘာသာ ” ဟု ပြု။] ဂုဏာဇေ - တာဒိသပဒပယောဂေန
(ထိုကဲ့သို့ အပြစ်တင်သံ ပါသော ပုဒ်ကို အသုံးပြုခြင်း အားဖြင့်)
ဣဒ္ဓိမန္တတာဒယော ဂုဏာဝ (ပုံစံ၌ လာလတံအတိုင်း - တန်ခိုးကြီး
ခြင်း စသော ဂုဏ်တို့ချည်းသာ ဖြစ်၍) သန္ဓိမိ - ဂုဏသဘာဝါဝဋ္ဌာနံ
(ဂုဏ်သဘောအားဖြင့် စုဝေးတည်နေခြင်းသို့) ယန္တိ-ပါပုဏန္တိ။

ဗျာဇဝဏ္ဏနာ ပုံစံ

၂၈၀။ သဉ္ဇာလေတု·မလံ တွံ·သိ၊ ဘုသံ ကုဝလယာ·ခိလံ၊
ဝိသေသံ တာဝတာ နာထ၊ ဂုဏာနံ တေ ဝဒါမ ကိံ။

၂၈၀။ နာထ- အိုမြတ်စွာဘုရား၊ တွံ- ရှင်တော်ဘုရားသည်၊
အခိလံ- အလုံးစုံသော၊ ကုဝလယံ- ကြာညှိတောကို၊ ဝါ- တမြေပြင်
လုံးကို၊ ဘုသံ- ပြင်းစွာ၊ သဉ္ဇာလေတု - ကောင်းစွာ လှုပ်ခြင်းငှါ၊
အလံ- စွမ်းနိုင်သည်၊ အသိ- ဖြစ်ပါပေ၏၊ တာဝတာ- ထိုမျှလောက်
စွမ်းနိုင်ရုံမျှဖြင့်၊ တေ - ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊ ဂုဏာနံ- ဂုဏ်တော်
တို့၏၊ ဝိသေသံ- အထူးကို၊ ကိံ ဝဒါမ - အဘယ်မှာ ဆိုနိုင်ပါကုန်အံ့
နည်း၊ (နဝဒါမ ဧဝ-မဆိုနိုင်ပါကုန်သေးသည်သာ။)

x x x x x x x

၂၈၀။ သဉ္ဇာလေတု တျာဒိ ။ ။ ဤဂါထာ၌ “ ကုဝလယ ”
သဒ္ဒါသည် “ ကြာညှိတော ” ဟူသော အနက် “ မြေအဝှမ်း ” ဟူသော
အနက်၊ ဤအနက် ၂ မျိုးကို ဟော၏။ ထိုတွင် “ ကြာညှိတော တခုလုံး
ကို ပြင်းစွာ လှုပ်စေနိုင်၏ ” ဟု ဆိုလျှင် တန်ခိုးရှင်ကို အထင်သေးစရာ
ဖြစ်၍ အမှန်ကဲ့ရဲ့သော စကားပင်တည်း။ “ တမြေပြင်လုံးကို လှုပ်စေနိုင်
ရုံဖြင့် ဂုဏ်ထူးကို မဆိုနိုင်သေးပါ ” ဟူသော စကားသာ ကဲ့ရဲ့သလို
ထင်ရသော စကားတည်း။ ဤစကားဖြင့် “ သည့်ထက် ကြီးကျယ်သော
ဂုဏ်များ ရှိပါသေးသည် ” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို သိရသည်။

ဒို့ကာ ။ ။ ကုဝလယသဒ္ဒယ ဥပ္ပလဝိသေသဝါစကတ္တာ (ကြာအထူး
ဟူသော အနက်ဟော၏ အဖြစ်ကြောင့်) ပဌမံ နိန္ဒာဝ (ကဲ့ရဲ့တာအမှန်ပင်) ၊
တဿေဝ သဒ္ဒယ ပထဝီမဏ္ဍလဝါစကတ္တာ ဣဒ္ဓိမတော တဝ ဣဒံ ကိံ ဝိသေ
သံတိ (တမြေပြင်လုံးလှုပ်စေနိုင်ခြင်းသည် မထူးဆန်းသေးပါဟု) ဥတ္တမဂုဏ
ဝဏ္ဏနာ (မြတ်သောဂုဏ်ဖြင့် ချီးမွမ်းမှုကို) ကတာ ဟောတိ၊ သာစ သဗ္ဗထာ
သိလေသံ နိဿာယ ပဝတ္တတိတိ - ထို ချီးမွမ်းခြင်းလည်း အခါခပ်သိမ်း
(ကုဝလံပုဒ်ကဲ့သို့) သိလေသအလင်္ကာကို မှီ၍ဖြစ်၏။ [ကုယာ (ပထဝီယာ) -
၏ + ဝလယံ (မဏ္ဍလံ) - အဝန်းတည်း၊ ကုဝလယံ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဒို့ကာတို့၌ “ အနက် ၂ ထပ်ရသော သိလေသပုဒ် ရှိရမည် ”
ဟု ဆိုသော်လည်း ကာဗျဒဿန္တကား ပုံစံ ၂ ခု ပြရာတွင် သိလေသပုဒ် မပါ
သော ပုံစံကို ပဌမပြု၏။ ထိုပုံစံကား။ -

ဝိသေသအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာ

၂၀၁။ ဝိသေသိန္ဒြာယံ ဒဗ္ဗဿ၊ ကြိယာဇာတိ ဂုဏဿစ၊
ဝေကလ္လဒဿနံ ယတြ၊ ဝိသေသောနာမယံ ဘဝေ။

၂၀၁။ ယတြ-အကြင်အလင်္ကာ၌၊ ဝိသေသိန္ဒြာယံ-ဂုဏ်အထူးကို ဆိုလိုသည်ရှိသော်၊ ဝါ - ဂုဏ်အထူးကို ဆိုလိုရာ၌၊ ဒဗ္ဗဿ- ဖြစ်၏၎င်း၊ ကြိယာ ဇာတိ ဂုဏဿစ- ကြိယာ, ဇာတ်, ဂုဏ်၏၎င်း၊ ဝေကလ္လဒဿနံ- ချို့တဲ့သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ အယံ - ဤထူးကဲပုံကို ဆိုလိုရာဝယ် ချို့တဲ့သည်၏အဖြစ်ကို ပြရာ အလင်္ကာသည်၊ ဝိသေသော နာမ - ဝိသေသ အလင်္ကာမည် သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏။

x x x x x x x

တာပသေနာပိ ရာမေန၊ ဇိတာယံ ဘူတဓရဏီ၊
တွယာ ရညာပိ သေဝါယံ၊ ဇိတာ မာဘူ မဒေါတဝ။

ရာမေန-ပရသုရာမသည်၊ တာပသေနာပိ-ရသေ့ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ အယံ ဘူတဓရဏီ - ဤမြေကြီးကို၊ ဇိတာ - အောင်အပ်ပြီ၊ တွယာ- အရှင်သည်၊ ရညာပိ- (ရာမထက်သာလွန်၍ အောင်စရာကောင်းသော) ရှင်ဘုရင်ဖြစ်ပါ လျက်လည်း၊ သေဝ (သာ ဝေ) အယံ-ထိုရာမမင်းအောင်အပ်သော ဤမြေပြင် ကိုသာ၊ ဇိတာ-ရာမနှင့်တန်းတူရုံမျှ အောင်အပ်ပြီ၊ တဝ-အရှင်မင်း၏၊ မဒေါ- မာန်တက်ကြွခြင်းသည်၊ မာ အဘူ- မဖြစ်ပါစေလင့်။ [ဤဂါထာ၌ စကားသုံး ပုံမှာ ကဲ့ရဲ့သလို ထင်ရသော်လည်း ရှင်ဘုရင်၏ တမြေပြင်လုံး အောင်သော စကြာဝတေးမင်း ဖြစ်ပုံကို ချီးမွမ်းသော စကားဖြစ်သည်။]

၂၀၁။ လောက၌ ရသင့်သော အကူအညီကို မရရှိဘဲ တယောက် ထည်းဖြင့် အကျိုးပြီးအောင် ရွက်ဆောင်နိုင်သူကို “ ထူးခြားသူ = စွမ်းရည်သတ္တိရှိသူ ” ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့၊ ထို အတူ ဖြစ်စသော အကူ အညီမပါဘဲ ဆိုင်ရာအကျိုးပြီးအောင်ရွက်ဆောင်နိုင်သည့်သတ္တိထူးကို ဖော်ပြသော အလင်္ကာကိုလည်း “ဝိသေသအလင်္ကာ” ဟု ခေါ်ရသည်။ [ဝိကလဿ-ချို့တဲ့သောဖြစ်စသည်၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ချို့တဲ့ခြင်း, မပါခြင်း, မရှိခြင်း)သည်၊ ဝေကလ္လံ-မည်၏၊ ဂါထာကို ကြည့်၍ “ဒဗ္ဗဝိသေသဂုတ္တိ” စသည်ဖြင့် ၄ မျိုးပြားကြောင်းကို သိပါ။]

ဒဗ္ဗဝိသေသဝုတ္တိ

၂၀၂။ န ရထာ နစ မာတင်္ဂါ၊ န ဟယာ န ပဒါတယော၊
ဇိတော မာရာရိ မုနိနာ၊ သမ္ဘာရာဝဇ္ဇနေန ဟိ။

၂၀၂။ ရထာ-တပ်တစ်ဖွဲ့လောက်သော ရထားတို့သည်၊ န-
မရှိကုန်၊ မာတင်္ဂါ-တပ်တစ်ဖွဲ့လောက်သော ဆင်တို့သည်လည်း၊
န-မရှိကုန်၊ ဟယာ-တပ်တစ်ဖွဲ့လောက်သော မြင်းတို့သည်လည်း၊
န- မရှိကုန်၊ ပဒါတယော - တပ်တစ်ဖွဲ့လောက်သော ခြေလျင်
စစ်သားတို့သည်လည်း၊ န - မရှိကုန်၊ မုနိနာ - မြတ်စွာဘုရားသည်၊
သမ္ဘာရာဝဇ္ဇနေနဟိ-ပါရမီတော်အဆောက်အဦးတို့ကို ဆင်ခြင်
တော်မူခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ မာရာရိ- မာရ်နတ်တည်းဟူသော ရန်သူ
ကို၊ ဇိတော-အောင်တော်မူအပ်ပြီ။ [အယံ- ဤအလင်္ကာသည်၊ ဒဗ္ဗ
ဝိသေသဝုတ္တိ-ဒဗ္ဗဝိသေသဝုတ္တိ အလင်္ကာတည်း။]

x x x x x x x

၂၀၂။ ရန်သူကို အောင်မြင်ရာဝယ် စစ်တပ် အကူအညီရဘို့
အရေးကြီး၏။ သို့သော် “ဘုရားကား ထို စစ်တပ်အကူအညီ မပါဘဲ
ပါရမီတော်များကို ဆင်ခြင်တော်မူခြင်း ဖြင့်သာ မာရ်နတ် ရန်သူကို
အောင်မြင်တော်မူသည်” ဟူရာ၌ ပါရမီဆင်ခြင်တော်မူခြင်း၏စွမ်းရည်
သတ္တိအထူး (ဝိသေသ)ကို ပြလိုခြင်းသည် ဝိသေသိစ္ဆာတည်း။ ထိုသို့
ပြလိုရာဝယ် “န ရထာ” စသည်ဖြင့် ရထားစသော အထည်ဝတ္ထု
ခြစ်များ၏ ချို့တဲ့ပုံ (မပါပုံ) ကို ပြသောကြောင့် “ဒဗ္ဗ ဝေကလ္လ
ဒဿန”တည်း။ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည် “ဒဗ္ဗဝိသေသဝုတ္တိ” ပုံစံပြ
ဂါထာဖြစ်သည်။ [ပဒါတိသဒ္ဓါသည် အဂ္ဂိကဲ့သို့ပုလ္လိန်တည်း။ “ပဒါတိ
ပတ္တိ တု ပုမေ” အဘိဓာန်(၃၇၇)။]

ဋီကာဟောင်း။ ။အကြ - ဤဂါထာ၌၊ ဝိဇယောပကရဏ စတု
ရင်္ဂါနိက လက္ခဏ ဒဗ္ဗာဘာဝေန- အောင်မြင်ခြင်း၏ အဆောင်အဦး
ဖြစ်သော စစ်အင်္ဂါ ၄ ပါးလျှင် အမှတ်အသားရှိသော ခြစ်၏ မရှိ
ခြင်းဖြင့်၊ သမတ္တိ သပါရမီတာသင်္ခါတသမ္ဘာရာဝဇ္ဇနေသေဝ - ပါရမီ
သုံးဆယ်ဟူသော အဆောက်အဦးကို ဆင်ခြင်တော်မူခြင်း၏သာလျှင်
မာရာရိ ဝိဇယလက္ခဏော ဝိသေသော ဝုတ္တော - မာရ်နတ်ရန်သူကို
အောင်မြင်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော အထူးကို ဆိုအပ်ပြီ။ [ဝိသေသဿ-

ကို+ဝုတ္တိ- ဆိုခြင်းတည်း။ ဝိသေသဝုတ္တိ- ခြင်း၊ ဒဗ္ဗေန - တားမြစ်အပ်
သော ခြစ်ဖြင့်+ ဝိသေသဝုတ္တိ- သ မ္ဘာရာဝဇ္ဇန၏ ထူးခြားပုံကို ဆိုခြင်း
တည်း။ ဒဗ္ဗဝိသေသဝုတ္တိ-ခြင်း၊ ဒဗ္ဗေန(ဒဗ္ဗပဋိသေဓနတော)-ခြစ်ကို
တားမြစ်ခြင်းအားဖြင့်+ ဝိသေသကထနံ၊ (ဒီကာသစ်)။]

မှတ်ချက်။ ။ “ရထာ” စသည်ဖြင့် ဗဟုဝစ် ဆိုသောကြောင့်
“ရထာအများ” စသည်ပါသော စစ်တပ်ကိုဆိုလိုကြောင်း သိသာ၏။
အခြံအရံနှင့်တကွသော ရထား ၃ စီး , ဆင် ၃ စီး , မြင်း ၃ စီးသည်
အငယ်ဆုံး ရထားတပ် , ဆင်တပ် , မြင်းတပ်မည်၏။ ခြေလျင်စစ်သား
အနည်းဆုံး ၄ ယောက်သည် ခြေလျင် တပ်စိတ်တစိတ် မည်၏။ ထို
တပ်စိတ် ၄ ခုကို “စစ်အင်္ဂါ ၄ ပါး” ဟု ခေါ်သည်။ ရထားတစီးလျှင်
ယောက်ျား ၄ ယောက်ခြံရံရ၏။ ဆင်တစီးလျှင် ယောက်ျား ၁၂ ယောက်
ခြံရံရ၏။ မြင်းတစီးလျှင် ယောက်ျား ၃ ယောက် ခြံရံရ၏။

နရထာ နစ မာတင်္ဂါ, နဟယာ နစ ပတ္တယော၊
ထိနမပင်္ဂဒိဋ္ဌေဝ, ဇိယတေ ဇဂတိတ္တယံ။

ထိန-မိန်းမတို့သည်၊ ဝါ-မိန်းမတို့မှာ၊ ရထာ- တပ်စိတ်ဖွဲ့လောက်
သော ရထားတို့သည်၊ န-မရှိကုန်၊ ပေ၊ ပတ္တယော-တပ်စိတ်ဖွဲ့လောက်
သော ခြေလျင်စစ်သားတို့သည်၊ န - မရှိကုန်၊ အပင်္ဂဒိဋ္ဌေဝ - မျက်
ထောင့်ကလေးနှင့် ကြည့်ရုံမျှဖြင့်ပင်၊ ဝါ - မျက်စောင်းကလေးနှင့်
ထိုးလိုက်ရုံဖြင့်ပင်၊ ဇဂတိတ္တယံ-လောက ၃ ဘုံ အလုံးစုံကို၊ ဇိယတေ-
အောင်အပ် အောင်နိုင်၏။ [ဤ ကာဗျဒဿပုံစံလည်း ဒဗ္ဗဝေကလ္လကို
ပြုလျက် မာတုဂါမတို့၏ သတ္တိထူးကို ပြဆိုသော ဒဗ္ဗဝိသေသ ဝုတ္တိ
အလင်္ကာတည်း။]

ဒဏ္ဍေနကေ ဒမယန္တိ, အင်္ဂုသေဟိ ကသာဟိစ၊
အဒဏ္ဍေန အသတ္တေန, နာဂေါ ဒန္တော မဟေသိနာ။

ဓမ္မပဒလာ ဤဂါထာကိုလည်း ဒဗ္ဗဝိသေသဝုတ္တိ အလင်္ကာဂုဏ်
ရောက်သော ဂါထာ-ဟု ဆိုကြ၏။ [လောက၌လည်း တစုံတယေခံ၏
စွမ်းရည်သတ္တိကို ချီးကျူးလိုသောအခါ “ ဒီလူက တစလယ်ချက်
လောက်တော့ ဟင်းတောင် မလိုဘူး, ထမင်းချည်း ကုန်အောင်စား
နိုင်တယ်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာခြစ်၏ ချို့တဲ့မှုကိုပြု၍ ချီးမွမ်းတတ်
ကြသည်။]

ကြိယာဝိသေသ ဝုတ္တိ

၂၀၃။ နုပဒ္ဒါ ဘူကုဋိ နေဝ-ဖုရိတော ဒသနုစ္ဆဒေါ၊
မာရာရိဘင်္ဂဉာကာသိ၊ မုနိဝိရော ဝရော သယံ။

၂၀၃။ ဘူကုဋိ-မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်းကိုလည်း၊ နုပဒ္ဒါ-မဖွဲ့အပ်၊
ဝါ- မပြုအပ်၊ ဒသနုစ္ဆဒေါ- နှုတ်ခမ်းတော်ကိုလည်း၊ နေဝ ဖုရိ
တော-မလှုပ်ရှားစေအပ်၊ စ-ထိုသို့ပင် ဣန္ဒြေမပျက်ပါသော်လည်း၊
ဝရော-အမြတ်ဆုံး ဖြစ်တော်မူသော၊ မုနိဝိရော-ရဲစွမ်းသတ္တိ၊ လုလ္လ
ရိတော်မူသောမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သယံ-ကိုယ်တော်တိုင်၊ မာရာရိ
ဘင်္ဂ- ရန်သူတော် မာရ်နတ်ကို ဖျက်ဆီးမှုကို၊ အကာသိ- ပြုတော်
မူပြီ၊ [အယံ- ဤအလင်္ကာသည်၊ ကြိယာဝိသေသဝုတ္တိ- ကြိယာဝိသေ
သဝုတ္တိ အလင်္ကာတည်း။]

x x x x x x x

၂၀၃။ နုပဒ္ဒါတျာဒိ။ ။ လောက၌ ရန်သူကိုအနိုင်သတ်ရာဝယ်
ဒေါသအတွက်ကြောင့် မျက်မှောင်ကုပ်လျက်လည်း ရှိတတ်၏။ ဒေါသ
ပြင်းထန်လှသဖြင့် နှုတ်ခမ်းလည်း တလှုပ်လှုပ် ဖြစ်နေတတ်၏။ ရဲရင့်
လှသော ဘုရားရှင်ကား မျက်မှောင်တော်လည်း မကုပ် ၊ နှုတ်ခမ်း
တော်လည်း မလှုပ်ဘဲ ကိုယ်တော်တိုင်သာ ရန်သူတော် မာရ်နတ်ကို
တွန်းလှန် ဖျက်ဆီးတော် မူလေပြီ။ [ဤဂါထာ၌ မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်း
ကြိယာ ၊ နှုတ်ခမ်းလှုပ်ခြင်း ကြိယာတို့ကို တားမြစ်၍ ဣန္ဒြေမပျက်
ငြိမ်သက်စွာဖြင့် မာရ်နတ်အောင်ခြင်း အထူးကို ပြဆိုသောကြောင့်
ကြိယာဝိသေသဝုတ္တိ အလင်္ကာရုဏ်ရောက်သည်။]

ဇီကာ။ ။ ဧတ္ထ ဘမုဘင်္ဂရစနာဒိကံ (မျက်မှောင်ကုပ်မှုကိုပြုခြင်း
အစရှိသော) ကြိယံ အကတ္တာ နိဗ္ဗိကာရံ (အထူးပြုခြင်းမရှိဘဲ) မာရဘင်္ဂ
သ (မာရ်နတ် နှိပ်နင်းခြင်းကို) ဝုတ္တတ္တာ သော ကြိယာဝိသေသဝုတ္တိ
နာမ- [ကြိယာယ- တားမြစ်အပ်သောကြိယာဖြင့်+ ဝိသေသဝုတ္တိ-
ရန်သူမာရ်နတ်ကို အောင်နိုင်ခြင်းရုဏ်ထူးကို ပြဆိုခြင်းတည်း၊ ကြိယာ
ဝိသေသဝုတ္တိ- ခြင်း၊ ဒသနုစ္ဆဒေါ- ဒန္တာဝရဏော၊ နေဝ ဖုရိတော-
နကမ္ပာပိတော။] “ဒီလူက ပဌမပြန်လောက်တော့ စာမကျက်ဘဲ
အောင်နိုင်တယ်” ဟု ဆိုရာ၌လည်း ဤအလင်္ကာပင်တည်း။

ဇာတိဝိသေသဝုတ္တိ

၂၈၄။ နဒိသာသု ဗျတ္တာရံသိ၊ နာ•လောကော လောကပတ္တဋေဝါ
တထာ•ပုန္ဒတမဟရံ၊ ပရံ သာဓုသုဘာသိတံ။

၂၈၄။ ဒိသာသု-အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ ဗျတ္တာ-ပျံ့နှံ့သော၊ ရံသိ-
အရောင်သည်။ န - မရှိ၊ လောကပတ္တဋေဝါ - တလောကလုံး၌ ပျံ့နှံ့
သော၊ အာလောကော-အလင်းသည်။ န-မရှိ၊ တထာပိ-ထိုသို့ပင်
အရောင်အလင်း မရှိပါသော်လည်း၊ သာဓု သုဘာသိတံ - သူတော်
ကောင်းတို့ ကောင်းစွာဟောအပ် တရားမြတ်သည်။ ပရံ- လွန်စွာ၊
အန္တတမဟရံ - အမှိုက်မှောင်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ပါပေ၏။ [အယံ-
ဤအလင်္ကာသည်၊ ဇာတိဝိသေသဝုတ္တိ-ဇာတိဝိသေသဝုတ္တိတည်း။]

x x x x x x x

၂၈၄။ န ဒိသာသုဗျာဒိ။ ။လောက၌ အမှောင်ကိုပယ်ဘို့ရန်
နေရောင် လရောင် မီးရောင်စသော အရောင်သော်လည်း ရှိရ၏။
အရောင်တိုက်ရိုက် မရလျှင် ဘေးပတ်ဝန်းကျင်၌ ရှိသော အရောင်၏
အစွမ်းကြောင့် လင်းနေသော အလင်းသော်လည်း ရှိရ၏။ ထိုသို့
အရောင်အလင်း မပါဘဲ သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားတော်သည်
အမှိုက်အမှောင်ကို အလွန်ပင် ပယ်ဖျောက်နိုင်ပါပေသည်။

ဆက်ဥျးအံ့—အရောင်အလင်းဟူသည် ဇာတ်တမျိုးတည်း၊ ထိုသို့
အရောင်အလင်း အမျိုးအစားမပေါ်ရှိခြင်းသည် ဇာတိဝေကလ္လ(ဇာတ်
အမျိုး၏ ချို့တဲ့မှု) တည်း၊ ထိုသို့ အရောင်အလင်းမျိုး မပါဘဲ တရား
တော်၏မောဟမှောင်ကို ပယ်နိုင်ခြင်းကား မဖြစ်စဘူး ထူးဆန်းသော
ဝိသေသတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည် ဇာတိ ဝိသေသဝုတ္တိကို
ပြသော ဂါထာဖြစ်သည်။ [ဇာတိယာ-တားမြစ်အပ်သော ဇာတ်အား
ဖြင့်+ဝိသေသဝုတ္တိ-တရားတော်၏ အမှိုက်မှောင်ပယ်နိုင်ခြင်း သတ္တိထူး
ကို ဆိုခြင်းတည်း၊ ဇာတိဝိသေသဝုတ္တိ-ခြင်း။]

ဒီကာ။ ။ဒိသာသု ဗျတ္တာ ပတ္တဋေဝါ ရံသိပိ နတ္ထိ။ [ပတ္တဋေဝါ ဟု ဖွင့်သော
ကြောင့် “ဝိပုဗ္ဗအာပဓာတ်၊ တပစ္စည်းဖြင့် ဗျတ္တာ” ဟု ရှိသင့်၏။ ကာဗျဒဿ၌
“ဗျာပ်တာ” ဟု ရှိသည်။] အန္တတမဟရံ-အတ္တာနတ္ထ တို့ရဏက္ခမဿ (အကျိုး
ရှိ-အကျိုးမဲ့ကိုဆုံးဖြတ်ခြင်း၌ခွဲသော) ပညာစက္ခဿ အန္တတာကရမောဟတမံ
ဟရံ ဟောတီတိ။

ဂုဏဝိသေသဂုတ္တိ

၂၀၅။ န ခရံ နဟိဝါ ထဒ္ဒံ၊ မုနိန္ဒ ၀စနံ တဝ၊
တထာပိ ဂါဠိ ခနတိ၊ နိဗ္ဗူလံ ဇနတာမဒံ။

၂၀၅။ မုနိန္ဒ-အို မြတ်စွာဘုရား၊ တဝ - ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊
၀စနံ-စကားတော်သည်၊ နှုခရံ-ကြမ်းလည်းမကြမ်းတန်းပါ၊ နဟိဝါ
ထဒ္ဒံ-ခက်လည်း မခက်ထန်ပါ၊ တထာပိ-ထိုသို့ မကြမ်းတန်းမခက်
ထန်ပါသော်လည်း၊ ဇနတာမဒံ - သတ္တာအပေါင်း၏ ထောင်လွှား
တက်ကြွ မာန်မာနကို၊ နိဗ္ဗူလံ - အမြစ်အရင်း မရှိအောင်၊ ဂါဠိ-
ပြင်းစွာ၊ ခနတိ-ပယ်နှုတ်တော်မူနိုင် ပါပေ၏။ [အယံ- ဤအလင်္ကာ
သည်၊ ဂုဏဝိသေသဂုတ္တိ-ဂုဏဝိသေသဂုတ္တိ အလင်္ကာတည်း။]

x x x x x x +

၂၀၅။ န ခရံ ဟျာဒိ။ ။ အမြစ်ပါအောင် တူးရသော ပေါက်တူး
တူးရှင်းစသော အရာဝတ္ထုများသည် (ခရ) ခက်မာခြင်းဂုဏ်၊ ကြမ်းတန်း
ခြင်းဂုဏ် ရှိစမြဲတည်း၊ ဘုရားရှင်၏ တရားစကားတော် သည်ကား
ထိုသို့ ခက်မာခြင်း ကြမ်းတန်းခြင်းဂုဏ် မရှိပါဘဲ သတ္တာအပေါင်း၏
မောက်မော်တက်ကြွ မာန်မာနကို အမြစ်ပါပြုတ်အောင် ပယ်နှုတ်နိုင်
သည်ကား လွန်စွာ ထူးဆန်းပါပေသည်။—ဤဂါထာ၌ ခရဂုဏ် ထဒ္ဒ
ဂုဏ် မရှိခြင်းကို တားမြစ်၍ စကားတော်၏ မဒတည်းဟူသော အမြစ်
ကျွတ်အောင် တူးနိုင်သော သတ္တိထူးကို ချီးကြူး ပြောဆိုသောကြောင့်
ဂုဏဝိသေသဂုတ္တိ အလင်္ကာဂုဏ် ရောက်သည်။ [ဂုဏေန - တားမြစ်
အပ်သော ဂုဏ်အားဖြင့် + ဝိသေသဂုတ္တိ - တရား စကားတော်၏
ထူးခြားပုံကို ဆိုခြင်းတည်း၊ ဂုဏဝိသေသဂုတ္တိ-ခြင်း။]

ဇီကာ။ ။ ခဏက္ခမ အယောသံကုအာဒိသု- တူးခြင်း၌ ခံသော
သံတူးရှင်း အစရှိသည်တို့၌၊ လတ္တမာနံ - ရကောင်းသော၊ ခရတ္တာဒိ
ဂုဏံ-ခက်မာသည်၏အဖြစ် အစရှိသောဂုဏ်ကို၊ ပဋိသေဓေတွာ-၍၊
ဗုဒ္ဓဝစနဿ - ၏၊ မဒဇနာန သဘာဝသင်္ခါတဿ - မာန်မာနကို
တူးခြင်းသဘောဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝိသေသဿ ဂုတ္တတ္တာ အယံ ဂုဏ
သဘာဝဂုတ္တိနာမ ဟောတိ။ [နတ္ထိ + မူလံ အဿ (ဤတူးခြင်း၏) ဣတိ
နိဗ္ဗူလံ၊ ဇနတာယ + မဒေါ ဇနတာမဒေါ။] ဂါဠိ နိဗ္ဗူလံတို့သည်

ရူဠာဟံကာရ၏ လက္ခဏာ

၂၇၆။ ဒဿိယတေ·တိရိတ္တံတု, သူရဝီရတ္တနံ ယဟိံ၊
ဝဒန္တိ ဝိညူ ဝစနံ, ရူဠာဟံကာရ·မိဒိသံ။

၂၇၆။ ယဟိံ - အကြင်စကား၌၊ ဝါ - အကြင် အလင်္ကာ၌၊
အတိရိတ္တံ - အလွန်အကဲ၊ သူရဝီရတ္တနံ - ရဲစွမ်းသတ္တိ၊ လုလ္လရိယု၏
အဖြစ်ကို၊ ဒဿိယတေ - ပြုအပ်၏၊ ဤဒိသံ - ဤကဲ့သို့ ရူအပ်သော၊
ဝစနံ - စကားကို၊ ဝါ - အလင်္ကာကို၊ ရူဠာဟံကာရံ - တက်ကြွမာန်
မူခြင်းရှိသောစကားဟူ၍၊ ဝါ - ရူဠာဟံကာရအလင်္ကာဟူ၍၊ ဝိညူ -
ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ - ဆိုကြကုန်၏။

x x x x x x x x

ခဏနကြိယာ၏ ဝိသေသန ဖြစ်သောကြောင့် “ဝါဠု (ပြင်းစွာသော)
နိမ္မူလံ (အမြစ်မရှိသော) ခဏတိ ခဏနံ ကရောတိ- တူးမှုကိုပြု၏ ”
ဟု အနက်ယောဇနာဘျိရန် ဒီကာဖွင့်၏။ ယခုကာလ၌ကား ထိုသို့
အနက်မပေးဘဲ “ဝါဠု - စွာ၊ နိမ္မူလံ - အောင် ” ဟု ပေး၍ ခနတိ၌
ကြိယာဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် စာစပ်ကြသည်။

၂၇၆။ အလွန်အကဲ ရဲစွမ်းသတ္တိ လုလ္လရိယုရှိကြောင်းကို ပြဆိုရာ
အလင်္ကာကို “ရူဠာဟံကာရ အလင်္ကာ” ဟူ၍ ပညာရှိတို့ ဆိုကြသည်။
သူရောစ-ရဲရင့်သူလည်းဟုတ်၏။ သော-ထို ရဲရင့်သူဟူသည်။ ဝီရောစ-
မကြောက်မရွံ့ နောက်မတွန့်သူလည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ သူရဝီရော (ဝိသေ
သနောဘယပဒ ကမ္မစာရံ) [ဒီကာ၌ “သူရောစ+ ဝီရောစ ” ဟု ဒွန်
သမာသ်ပြသည်မှာ ပါဌပျက်ဟန်တူ၏။] သူရဝီရဿ+ဘာဝေါ သူရ
ဝီရတ္တနံ (ရဲရင့်သောသတ္တိ, နောက်မတွန့်သောဝီရိယကိုရစေ) ရူဠာ-
တက်ကြွသော (ဝါ-ကြွားသော)+အဟံကာရော- ငါဟု ပြုခြင်း၊ ဝါ-
ကြီးဝါးခြင်းတည်း၊ ရူဠာဟံကာရော-ခြင်း၊ တကယ် မကြီးဝါးသော်
လည်း ကြီးဝါးသကဲ့သို့ ဖြစ်သော ရဲရင့်သော အမှုအရာ ကိုလည်း
“ရူဠာဟံကာရ” ဟုပင် ခေါ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပုံစံ၌ ဘုရားရှင်၏
ရူဠာဟံကာရကို ပြလတံ။

ရူဠာဟံကာရ ပုံစံ

၂၀၇။ ဒမေ နန္ဒောပနန္ဒဿ၊ ကိံ မေ ဗျာပါရဒဿနာ၊
ပုတ္တာ မေ ပါဒသမ္ဘတ္တာ၊ သဇ္ဇာ သန္တေ ၀ တာဒိသေ။

၂၀၇။ နန္ဒောပနန္ဒဿ-နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးကို၊ ဒမေ-ဆုံးမခြင်း၌၊
မေ- ငါဘုရား၏၊ ဗျာပါရ ဒဿနာ - လုလ္လင်ကြောင့်ကြ ဗျာပါရကို
ပြတော်မူခြင်းဖြင့်၊ ကိံ-ဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ တာဒိသေ-ထိုကဲ့သို့
ကိစ္စမျိုး၌၊ မေ-ငါဘုရား၏၊ ပါဒသမ္ဘတ္တာ-ခြေတော်ရင်း၌ ဝပ်စင်း
ခစား ကြကုန်သော၊ သဇ္ဇာ - အဆင်သင့်ပင် , ပြင်ဆင် အပ်သော
ချပ်ဝတ်တန်ဆာ ရှိကြကုန်သော၊ ပုတ္တာ- မောဂ္ဂလ္လာန် အစရှိသော
သားတော်ကြီးတို့သည်၊ သန္တေ ၀-ထင်ရှား ရှိကြကုန်သည်သာ။

x x x x x x x

၂၀၇။ နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးမင်းကို ဆုမွန်ဆု အရေး၌ ငါဘုရား
ကြောင့်ကြစိုက်နေဘွယ် မလို၊ ဤကဲ့သို့ ကိစ္စမျိုးအတွက် အဆင်သင့်
ပြင်ပြီးသားဖြစ်၍ ခြေရင်း၌ ခစားနေကြသော သားတော်များ ရှိကြ
သည်။ “ ထို သားတော်များက ကြောင့်ကြစိုက်ကြလိမ့်မည် ” ဟုလို၊
နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးမင်းကို ဆုံးမခါနီး၌ ဘုရားရှင်က ကြီးဝါးတော်မူ
လေဟန် ကြံဘန်၍ဖွဲ့နွဲ့ထားသော ရူဠာဟံကာရအလင်္ကာဂုဏ်ရောက်
သော ဂါထာဖြစ်သည်။

ဇီကာ။ ။ဗျာပါရဒဿနာ - ဘုဝနတ္တယေ ပဝတ္တမာန အာနု
ဘာဝေနစ သံပဝတ္တကိတ္တိသမူဟေနစ သမန္ဓာဂတဿ မယံ တာဒိသ
ပယောဂဒဿနေန ကိံ ပယောဇနံ၊(ဘဒ္ဒကြောင့်နည်း၊)ယသ္မာ မေ
ပါဒသမ္ဘတ္တာ-မယံ စရဏာဝနတာ တာဒိသေ ကိစ္စေ သဇ္ဇာ-သန္တေဒ္ဓါ
(စစ်ဗိုလ်ကြီးများကဲ့သို့ အသင့် ပြင်ပြီးသား ဖြစ်ကုန်သော) ပုတ္တာ
ဗဟဝေါ သန္တိဝေ၊ တသ္မာ (ထို့ ကြောင့်တည်း၊)ဣတိ စေတောဝသိ
တာယ (စိတ်၏ဝသီဘော်သို့ ရောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) သူရဗီရ
ဘာဝေါ ဣဟ အတိရိတ္တံ (အလွန်အကဲ)ဒဿိတော ဟောတိ၊ ကုသ
ဇာတ်တော်လာ အောက်ပါဂါထာလည်း ရူဠာဟံကာရပင်တည်း။

ယောဇယန္တ၊ ရထေ အသေ၊ နာနာစိတ္တေ သမာဟိတေ၊
အထ ဒက္ခထ မေဝေဂံ၊ဝိမေန္တဿ သတ္တဝေ၊။

သိလေသ၏ လက္ခဏာနှင့်အပြား

၂၀၈။ သိလေသော ဝစနာနေကာ-ဘိဓေယျကပဒါယုတံ၊
အဘိန္ဒုပဒဝါကျာဒိ-ဝသာ တေဓာယ ဖိရိတော။

၂၀၈။ အနေကာဘိဓေယျံ- များသောအနက်ရှိသော၊ ဧကပဒါ
ယုတံ - တခုသောပုဒ်နှင့် ယှဉ်သော၊ ဝစနံ - သဒ္ဒါသည်၊ သိလေ
သော-သိလေသမည်၏၊ အယံ-ဤ သိလေသကို၊ အဘိန္ဒုပဒဝါကျာဒိ
ဝသာ-အဘိန္ဒုပဒဝါကျအစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တေဓာ-
၃ ပါးပြား၏ဟူ၍၊ ဣရိတော-ဆိုအပ်၏။

x x x x x x x

၂၀၈။ သိလေသောကျာဒိ။ ။အပရောပိ အတ္ထော သိလိဿတိ
တ္ထောတိ သိလေသော- အနက်တခုကို ဟောခိုက် အခြား အနက်က
လည်း ငြိကပ်၍ ပါနေရာဖြစ်သော စကား (သဒ္ဒါ) သည် သိလေသ
မည်၏၊ (ဒီကာဝိဂ္ဂဟ)၊ ထိုစကားမျိုး ပါရှိသော အဖွဲ့အနွဲ့သည်လည်း
သိလေသ အလင်္ကာဂုဏ် ရောက်သော အဖွဲ့အနွဲ့ မည်၏၊ ပုဒ်တခု၌
အနက် ၂ ခု ရှိရာဝယ် ထို အနက်များသည် ဥပမာန , ဥပမေယျ
အနက်များ ဖြစ်ရမည် - ဟု ဒီကာတို့ ဆိုကြသည်၊ ဤ သိလေသသည်
အဘိန္ဒုပဒဝါကျသိလေသ , ဘိန္ဒုပဒဝါကျသိလေသ , ဘိန္ဒုဘိန္ဒုပဒ
ဝါကျသိလေသအားဖြင့် ၃ ပါးပြား၏။

[ဆောင်] အနက်တပါး, ဟောခိုက်ငြားဝယ်, အခြားအနက်, ကပ်လျက်
ပါရာ, ထိုသဒ္ဒါ, မှတ်ပါသိလေသ။

ဒီကာ ။ ။ သောပန ယေနကေနစိ သာဓမ္မရူပေန (တူသော
သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောအားဖြင့်) ဥပမာနော
ပမေယျဘူတာနံ အတ္တာနံ သိလိဋ္ဌတ္တာ - အညမညံ ဖုသိတွာ ဌိတတ္တာ
(အချင်းချင်း ထိစပ်ငြိကပ်၍ တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်) သိလေသော
နာမ၊ ပေ၊ အဘိန္ဒုပဒဝါကျာဒိဝသာ - အကတ ဝိကာရာနံ (အခြား
အနက်ကိုဟောရာ၌ အထူးပြုပြင်အပ်သော ပြောင်းလွှဲမှုမရှိ, နဂိုရ်ပုဒ်
အတိုင်းပင်ဟောနိုင်ကုန်သော) သျာဒျန္တ, တျာဒျန္တ ပဒသမန္တာဂတာနံ
ဝါကျလက္ခဏောပေတဝါကျာနံ (သျာဒျန္တ စသော ပုဒ်အများပါ
ဝင်၍ “ပဒသမူဟောဝါကျံ” ဟူသော ဝါကျလက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံကုန်
သော) ဝါကျာနံ (ရိုးရာဝါကျတို့၏) ပဘေဒေန။ — ဒီကာသစ်။

အဘိန္ဒုပဒဝါကျ သိလေသော

၂၀၉။ အန္ဓတမဟာရော ဟာရီ၊ သမာရုဋ္ဌော မဟောဒယံ၊
ရာဇတေ ရံသိမာလီယံ၊ ဘဂဝါ ဗောဓယံ ဇနေ။

၂၀၉။ မဟောဒယံ - ကြီးကျယ်မြင့်ခေါင် , ဥဒည်တောင်သို့၊
သမာရုဋ္ဌော - ကောင်းစွာ တက်ရောက်သော၊ အန္ဓတမဟာရော -
ပကတိအမှောင်ကို, ပယ်ဆောင်ဖျက်ဆီးနိုင်သော၊ ဟာရီ-စိတ်နှလုံး
ကို, ယူကျုံး ဆွဲဆောင်နိုင်သော၊ ဝါ- နှစ်သက်ဘွယ်ရှိသော၊ ရံသိ
မာလီ - ရောင်ခြည်ပန်းကုံးရှိသော၊ အယံဘဂဝါ - ဤကြက်သရေ
ဘုန်းရှိန်, ထိန်ထိန်တောက်လင်း, အရှင်နေမင်းသည်၊ ဇနေ-သတ္တ
တို့ကို၊ ဗောဓယံ- နိုးစေလျက်၊ ရာဇတေ- တင့်တယ် တောက်ပ၏။

တနည်း။ ။မဟောဒယံ - ကြီးကျယ် ပွားစီး, သဗ္ဗညုတဉာဏ်
တည်းဟူသောဥဒည်တောင်သို့၊ သမာရုဋ္ဌော-ကောင်းစွာတက်ရောက်
တော်မူထသော၊ အန္ဓတမဟာရော-မောဟအမှောင်ကို ပယ်ဆောင်
ဖျက်ဆီးတော်မူနိုင်ထသော၊ ဟာရီ-စိတ်နှလုံးကို, ယူကျုံးဆွဲဆောင်
နိုင်ထသော၊ ဝါ - နှစ်သက်ဘွယ် ရှိတော်မူထသော၊ ရံသိမာလီ-
တရားတည်းဟူသော ရောင်ခြည်ပန်းကုံး ရှိတော်မူထသော၊ အယံ
ဘဂဝါ- ဤဘုန်းတော်ကြီးမား, ရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊ ဇနေ-
ကျွတ်ထိုက်ကြသူ, နတ် လူ ဗြဟ္မာ, သတ္တတို့ကို၊ ဗောဓယံ-ကိလေ
သာ အိပ်ပျော်ခြင်းမှ နိုးစေလျက်၊ ရာဇတေ - တင့်တယ်တော်မူပါ
ပေ၏။ [အယံ-ဤသိလေသအလင်္ကာသည်၊ အဘိန္ဒုပဒဝါကျ သိလေ
သော-အဘိန္ဒုပဒဝါကျ သိလေသတည်း။]

x x x x x x x

၂၀၉။ မဟောဒယံ။ ။မဟန္တော-ကြီးကျယ်သော+ဥဒယော-
နေထွက်ရာ ဥဒည်တောင်တည်း၊ (ဥပမာနနေနှင့် ဆိုင်သောအနက်)
ဝါ-တိုးပွားခြင်းတည်း၊ (ဥပမေယျ ဘုရားရှင်နှင့် ဆိုင်သော အနက်)
မဟောဒယော-ခြင်း၊ “တိုးပွားခြင်း” ဟူသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်
တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ သဗ္ဗညုပဒဝိ သင်္ခါတံ မဟာဘိဝုဒ္ဓိံ -
သဗ္ဗညု ဘုရားရှင်၏ လမ်းကြောင်း ဟု ဆိုအပ်သော ကြီးကျယ်သော
တိုးပွားခြင်းသို့” ဟု ဖွင့်သည်။

အန္ဓတမဟရော။ ။ အန္ဓတမံ- စကြာဝဠာတတိုက်လုံး၌ ပြန့်နှံ့
 သော ပကတိ အမိုက်မှောင်ကို (နေအတွက်)၊ ဝါ - ညဏ်စက္ခုကို
 ကာဏ်းအောင် ပြုတတ်သော မောဟမှောင်ကို (ဘုရား အတွက်)၊
 ဟရတိ - ပယ်ဆောင် တတ်၏။ ဣတိ အန္ဓတမဟရော။ [စက္ခုဝါဠ
 ဝဗ္ဗေ ပတ္တဋပကတိယနန္ဓကာရဿ (နေအတွက်) ညဏ လောစန
 သ- ညဏ်စက္ခုကို၊ အန္ဓကရဏတော- ကာဏ်းအောင်ပြုတတ်သည့်
 အတွက်၊ အန္ဓကာရေတိ ဝုတ္တမောဟဿဝါ(ဘုရားရှင်အတွက်)ဝိဒ္ဓံ
 သကော။]

ဟာရီ,ရံသိမာလီ။ ။ တေနေဝ မနုညော-ထိုသို့အမိုက်မှောင်ကို
 ပယ်နိုင်သောကြောင့်ပင် နှစ်သက်ဘွယ် ကောင်းသော။ [ဟာရော-
 စိတ်နှလုံးကို ယူကျုံးဆွဲငင်နိုင်ခြင်းသည်၊ အဿ အတ္ထိတိ ဟာရီ။]ရံသိ
 မာလာ-အရောင်ပန်းကုံးသည်၊ (နေဘို့)တရားရောင်ခြည်ပန်းကုံးသည်
 (ဘုရားရှင်ဘို့)အဿ အတ္ထိတိ ရံသိမာလီ။

ဇနေ ဗောဓယံ ဘဂဝါ။ ။ ပကတိနိဒ္ဒါယ - ပကတိအိပ်ခြင်းနှင့်
 (နေဘို့)၊ ကိလေသနိဒ္ဒါယ- ကိလေသာတည်းဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်း
 နှင့်၊ သမန္တာဝတေ သတ္တေ- တို့ကို၊ ဗောဓေသိ- နိုးစေတတ်၏။ ဣတိ
 ဗောဓယံ၊ ဘဂါ ယဿ အတ္ထိတိ ဘဂဝါ - ဘုန်းရှိသော နေမင်း၊
 ဘုန်းတော် ၆ ပါးရှိတော်မူသော ဘုရားရှင်။

အဘိန္ဒုပဒဝါကျ သိလေသ ။ ။ တပုဒ်တပုဒ်လျှင် နေကို အရ
 ကောက်ရသော အနက် , ဘုရားရှင်ကို အရကောက်ရသော အနက်
 အားဖြင့် အနက် ၂ ထပ်ပါ၏။ ထိုသို့ အနက် ၂ ထပ်ရသော်လည်း
 ပဌမအနက်ကို ဟောသော ပုဒ်သည် နဂိုရ်အတိုင်းမပျက်ဘဲ ဒုတိယ
 အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်သောကြောင့် “ အဘိန္ဒုပဒ ” များဖြစ်ကြ၏။
 ထို အဘိန္ဒုပဒများပါရှိရာ ဝါကျသည်ပင် သိလေသဝါကျ ဖြစ်သော
 ကြောင့် အဘိန္ဒုပဒဝါကျ သိလေသအမည်ရသည်။ [ဘိဇ္ဇန္တေ တိ ဘိန္ဒု
 နိ၊ န+ ဘိန္ဒုနိ အဘိန္ဒုနိ၊ အဘိန္ဒုနိ + ပဒါနိ ယသ္မိံ တိ အဘိန္ဒုပဒံ-
 မပျက်သော ပုဒ်များပါရှိရာ ဝါကျ၊ အဘိန္ဒုပဒဝါကျ သင်္ခါတော+
 သိလေသော အဘိန္ဒုပဒ ဝါကျသိလေသော။-ဒီကာသစ်၏ ရှေ့ဂါထာ
 အဖွင့်နှင့် ပေါင်းထားသည်။]

ဘိန္နုပဒဝါကျ သီလေသော

၂၉၀။ သာရဒေါမလကာ ဘာသော၊ သမာနိတ ပရိက္ခယော၊
ကုမုဒါကရသမ္မောဓော၊ ပီဏေတိ ဇနတံ သုဓိ။

၂၉၀။ သာရဒေါ - သရဒဥတု၌ ဖြစ်ထသော၊ အမလကာ
ဘာသော - အညစ်ကြေးကင်း၊ သန့်ရှင်းသောအရောင်လည်း ရှိထ
သော၊ သမာနိတပရိက္ခယော-လဆုတ်ပက္ခ, တရက်မှလျှင်, နေ့စဉ်
ကုန်ဆုတ် , ကလာ၏ ယုတ်လျော့ခြင်းသို့လည်း ဆောင်တတ်ထ
သော၊ ကုမုဒါကရသမ္မောဓော - ကုမုဒြာကြာဖြူတော၏ ပွင့်လန်း
ခြင်းလည်း ရှိထသော၊ သုဓိ - အမြိုက်သူဓာ , နတ်ဩဇာရှိသော
လမင်းသည်၊ ဇနတံ - သတွာအပေါင်းကို၊ ပီဏေတိ - နှစ်သက်စေ
နိုင်၏။

တနည်း။ ။သာရဒေါ-မြတ်သောနိဗ္ဗာန်ကို ပေးတော်မူတတ်ထ
သော၊ အမလကာဘာသော- အညစ်အကြေး ကင်းသော ကေတု
မာလာရောင်လည်း ရှိတော်မူထသော၊ သမာနိတ ပရိက္ခယော -
နိဗ္ဗာန်သို့ , ဆောင်ပို့ အပ်သည့် , ကိလေသာရန်၏ ကုန်ခန်းခြင်း
လည်း ရှိတော်မူထသော၊ ကုမုဒါ ကရသမ္မောဓော-တမြေပြင်လုံး,
ရွှင်ပြုံးပြုတတ် , လေးရပ်သစ္စာကို သိခြင်းလည်း ရှိတော်မူထသော၊
သုဓိ- တင့်တယ်စွာဘိ, သဗ္ဗညုတဉာဏ် ရှိတော်မူထသော မြတ်စွာ
ဘုရားသည်၊ ဇနတံ-သတွာအပေါင်းကို၊ ပီဏေတိ- နှစ်သက်စေနိုင်
၏။ [အသံ- ဤသီလေသသည်၊ ဘိန္နုပဒဝါကျ သီလေသော-ဘိန္နုပဒ
ဝါကျ သီလေသတည်း။]

x x x x x x x

၂၉၀။ သာရဒေါ။ ။သရဒေ-သရဒဥတု၌+ဘဝေါ-ဖြစ်သော
လ တည်း။ သာရဒေါ - သရဒဥတု၌ ဖြစ်သော လ။ [တော်သလင်း
လပြည့်ကျော် တရက်နေ့မှ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့အထိ ၂ လကို
“သရဒဥတု” ဟု ခေါ်သည်။] (တနည်း) သာရံ- နိဗ္ဗာန်တရားအနှစ်
ကို+ ဒဒါတိ-(ဝေနေယျတို့အား) ပေးတော်မူတတ်၏။ ဣတိ သာရ
ဒေါ (ဘုရား)။ [လကို အရကောက်ရာ၌ ပုဒ်ပြီးပုံတမျိုး , ဘုရားရှင်ကို
အရကောံရာ၌ ပုဒ်ပြီးပုံတမျိုးအားဖြင့် ပုဒ် ၂မျိုးကွဲပြား၍ “ဘိန္နုပဒ”
ဖြစ်ပုံကို သတိပြုပါ။ နေ့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း ကွဲပြားလိမ့်မည်။]

အမလကာ ဘာသော ။ ။ နတ္ထိ မလံ ယဿာတိ အမလော၊
အမလော ယေဝ + အမလကော၊ အမလကော + အာဘာသော
ယဿာတိ အမလကာဘာသော(စန္ဒော)၊ ကမ္ပိ(မတ္ထကေ)အာဘာ
သော ကာဘာသော = ဥုးထိပ်တော်၌ အရောင်။ [ထိုအရောင်ကို
“ကေတုမာလာရောင်”ဟု ခေါ်သည်။] အမလော + ကာဘာသော
ယဿာတိ အမလကာဘာသော(ဘုရား)။

တနည်း။ ။ သရဒပုဒ်ကို “ အာဘာသော ” ၏ ဝိသေသန ဟု
ကြံ၍ ဒီကာ၌ တနည်းဖွင့်သေး၏။ သာရဒါမလကာဘာသော - သရဒ
ဥတု၌ ဖြစ်သော အညစ်အကြေးမရှိသော အရောင်ရှိသောလ၊ ဝါ-
မြတ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ပေးတော်မူတတ်သော အညစ်အကြေးမရှိသော
ကိုယ်ရောင်ရှိတော်မူသော ဘုရား၊ တနည်း - ဘုရားကို အရကောက်
ရသော နည်း၌ “ သာရဒ+အာမလက + အာဘာသော ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၍
“မြတ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ပေးတတ်သော လက်အပြင်၌ ထားအပ်သော
ရှစ်ရှားသီးကိုမြင်သကဲ့သို့ ညေယျတရားတို့ကို မြင်နိုင်သော သဗ္ဗညုတ
ဉာဏ်ရောင်ရှိတော်မူသော ဘုရား။

သမာနိတ ပရိက္ခယော။ ။ ကဏ္ဍပက္ခေ သုဠုကမေန အာနိတ
ပရိက္ခယော ပရိပုဏ္ဏ စန္ဒော၊ “ သံ+အာနိတ+ ပရိက္ခယော ” ဟုခွဲ၊
သံကို “သုဠု” သုဠုကို “ ကမေန ” ဟု ဖွင့်သည်။ ပြည့်နေသော လကို
လဆုတ်ပက္ခကျလျှင် အစဉ်အတိုင်း “ ကလာ ” ဟု ခေါ်သော အစိတ်
အစိတ်၏ ကုန်ခန်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသို့ ဆောင်သည်-ဟူလို။ [“ သမ္မာ +
အာနိတော သမာနိတော၊ သမာနိတော + ပရိက္ခယော အနေနာတိ
သမာနိတ ပရိက္ခယော ” ဟုပြု။] သမသင်္ခါတံ သန္တိ အာနိတကိလေသ
ပရိဟာနိသင်္ခါတပရိက္ခယော၊ “ သမ + အာနိတ + ပရိက္ခယော ” ဟုခွဲ၊
သမကို “ သန္တိ - နိဗ္ဗာန်သို့ ” ဟုဖွင့်၊ ပရိက္ခယကိုလည်း “ ကိလေသ
ပရိဟာနိ ” ဟု ဖွင့်သည်။ နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်အပ်သော ကိလေသာ
ကုန်ခန်းခြင်းရှိတော်မူသောဘုရား။ [သမံ + အာနိတော သမာနိတော၊
သမာနိတော + ပရိက္ခယော ယေနာတိ သမာနိတ ပရိက္ခယော။]

ကုမုဒါကရသမ္ပောဓော ။ ။ ကုမုဒါနံ- ကုမုဒြာကြာ တို့၏ +
အာကရော - ပေါ်ထွက်ရာ ကြာတောတည်း။ ကုမုဒါကရော- တော၊

ကုမုဒါကရဿ - ၏၊ သမ္မောဓော - ပွင့်ခြင်းသည်၊ ယဿ အတ္ထိတိ
 ကုမုဒါကရသမ္မောဓော - ကုမုဒြာ ကြာတော၏ ပွင့်ခြင်းရှိသော လ။
 [ကုမုဒါကရဝိကသနေန သမန္တာဂတော၊ - ဇီကာ။] ဘုရားရှင်ကို အရ
 ကောက်ရာ၌ကား “ကု” သဒ္ဒါသည် မြေဟူသောအနက်ကို ဟော၏။
 မြေပြင်၌ နေကြသော သတ္တဝါအပေါင်းကိုကား ဌာနုပစာရအားဖြင့်
 ဟောသည်။ မုဒံ- နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို + ကရောတိတိ မုဒါ
 ကရော၊ ကုယာ-မြေ၌မှီသူ လူအပေါင်း၏+မုဒါကရော ကုမုဒါကရော၊
 ကုမုဒါကရော+သမ္မောဓော(သစ္စာ ၄ ပါးကိုသိခြင်း)ယဿ အတ္ထိတိ
 ကုမုဒါကရသမ္မောဓော။ [ကုသင်္ခါတပထဝိ နိဿိတာနံ ဇနာနံ ပီတိ
 ဇနနစတုသစ္စာဝဗောဓေန သမန္တာဂတော။]

သုဓိ။ ။ သုဓာသင်္ခါတ အမတဝန္တတာယ(အမြိုက်သုဓာရှိသည်
 ၏အဖြစ်ကြောင့်) တန္တာမကော စန္ဒော- ထို သုဓိအမည်ရှိသော လ။
 [သုဓာ ယဿ အတ္ထိတိ သုဓိ။] သုန္ဒရပညဝန္တတာယ တန္တာမကော
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ [“ သု+ဓိ ” ဟု ၂ ပုဒ်ခွဲ “ သောဘနာ+ဓိ (ပညာ)
 ယဿ အတ္ထိတိ သုဓိ ” ဟုပြု။]

အဘိန္ဒုပဒဝါကျ သိလေသ။ ။ ဤပြုခဲ့သည့်အတိုင်း လကို အရ
 ကောက်ရသောပုဒ်က တမျိုး , ဘုရားရှင်ကို အရကေခံရသောပုဒ်က
 တမျိုး , ဤသို့ ၂ မျိုး ကွဲပြားသောကြောင့် “ သာရဒေါ ” စသော
 ပုဒ်များသည် အသံတူသော်လည်း ရုပ်ပြီးပုံ ကွဲပြားသော “ ဘိန္ဒုပဒ ”
 များဖြစ်ကြ၏။ ထို ဘိန္ဒုပဒများချည်းပါရှိရာဖြစ်သောကြောင့် ဤဂါထာ
 ဝါကျတခုလုံး “ ဘိန္ဒုပဒဝါကျ သိလေသ ” ဖြစ်၏။ [ဥဘယပက္ခေသု ပခံ
 ဘိန္ဒုတွာ (ပုဒ်ကိုဖျက်၍) အတ္ထဿ ယောဇနတော (အနက်ကိုယှဉ်စေ
 ရခြင်းကြောင့်) အယံ ဘိန္ဒုပဒဝါကျ သိလေသော။]

မှတ်ချက်။ ။ “ ပဒဝါကျ ” ၌ ဝါကျဟူသည် ဝိဂြိုဟ်ဝါကျလော၊ ပုဒ်
 အပေါင်းကိုခေါ်သော ရိုးရာဝါကျလော- ဟု စဉ်းစားကြ၏။ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၏
 ကွဲပြား- မကွဲပြားမှုကို “ ဘိန္ဒု အဘိန္ဒု ” သဒ္ဒါတို့က ပြပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
 ထိုဘိန္ဒုပဒ- အဘိန္ဒုပဒတို့ ပါရှိရာ (ပဒသမူဟဖြစ်သော) ရိုးရာဝါကျကိုသာ
 “ ပဒဝါကျ ” ဆိုသည် ဟု မှတ်၊ ရှေးဂါထာများ အဖွင့်၌ ဇီကာဝိဂြိုဟ်များနှင့်
 “ သျာဒုန္တတျာဒုန္တပဒသမန္တာဂတာနံ ဝါကျလက္ခဏောပေတဝါကျာနံ ”
 ဟူသောစကားကို ထောက်ပါ။

ဘိန္နာဘိန္နပဒဝါကျသိလေသော

၂၉၁။ သမာဟိတတ္ထဝိနယော၊ အဟိန မဒမဒ္ဒနော၊
သုဂတော ဝိသင်္ခံ ပါတု၊ ပါဏိနံ သော ဝိနာယကော။

၂၉၁။ သမာဟိတတ္ထဝိနယော- ကောင်းစွာ ထားအပ်သော ကိုယ်ကို လိုရာသို့ဆောင်သွားခြင်းလည်း ရှိထသော၊ အဟိနမဒ မဒ္ဒနော-မြွေများသနင်း၊ နဂါးမင်းတို့၏မာန်စွယ်ကို၊ နှိပ်နယ်ဖျက်ဆီး နိုင်ထသော၊ သုဂတော- ကောင်းသော သွားခြင်းလည်းရှိထသော၊ သော ဝိနာယကော- ထို ငှက်များသနင်း၊ ဂဠုန်မင်းသည်၊ ဝိသင်္ခံ- အဆိပ်ကို ပေးတတ်သော၊ ပါဏိနံ - နဂါး သတ္တု အပေါင်းကို၊ ပါတု-မညှဉ်းဆဲသောအားဖြင့် စောင့်ရှောက်ပါစေသတည်း။

တနည်း။ ။သမာဟိတတ္ထဝိနယော- ကောင်းစွာထားအပ်ပြီး သောစိတ်ကို ဆုံးမခြင်း ရှိတော်မူထသော၊ အဟိနမဒ မဒ္ဒနော- မယုတ်မငယ်၊ ကြီးကျယ်မြတ်စွာ၊ နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ မာန်ရစ်ခြင်းကို နှိပ်နင်းတော်မူနိုင်ထသော၊ သုဂတော-ကောင်းသောဉာဏ်တော်၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ကိုယ်တော်၏ သွားခြင်းရှိတော်မူထသော၊ သော ဝိနာယ ကော - သတ္တုတို့ကို ဆုံးမတော်မူတတ်သော ထို မြတ်စွာဘုရား သည်၊ ပါဏိနံ-သတ္တုအပေါင်းကို၊ ဝိသင်္ခံ- ရဲရဲဝံ့ဝံ့၊ ဝါ- သန့်ရှင်း စင်ကြယ်စွာ၊ ပါတု- စောင့်ရှောက်တော်မူပါစေသတည်း၊ [အယံ- ဤသိလေသသည်၊ ဘိန္နာဘိန္နပဒဝါကျ သိလေသော- ဘိန္နာဘိန္နပဒ ဝါကျ သိလေသတည်း။]

x x x x x x x

၂၉၁။ သမာဟိတတ္ထ ဝိနယော။ ။အတ္တဿ- ကိုယ်ကို၊ ဝါ- စိတ်ကို၊ ဝိနယော- (ဝိပုဗ္ဗ+ နိဓာတ်)လိုရာသို့ ဆောင်သွားခြင်း၊ ဝါ- ဆုံးမခြင်း၊ အတ္တဝိနယော- ခြင်း၊ “ သမာဟိတော + အတ္တဝိနယော ယဿာတိ သမာဟိတတ္ထဝိနယော” ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ဤအနက် ၂ ပါး၌ ပုဒ်ပြီးပုံ မကွဲပြားသောကြောင့် ဤပုဒ်သည် အဘိန္နပဒ ဖြစ်၏။ [သမ္မာ အာဟိတာယ (ထပိတာယ) သရီရဿ သဝိသယေ ဂတိယာ သမန္နာ ဂတော- ပျံသွားသောအခါ ကိုယ်ကို ကောင်းစွာထား၍ မိမိ၏အရာ ဝယ် ပျံသွားခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသော ဂဠုန်၊ သမ္မာ အာဟိတေန ထပိ တေန စိတ္တဒမနေန သမန္နာဂတော-ဘုရားရှင်။

အဟိနမဒ မဒ္ဒနော။ ။ အဟိနံ-မြေတို့၏+ဣနော-အစိုးရသော
မင်းတည်း။ အဟိနော- မြေမင်း၊ ဝါ-နဂါးမင်း၊ န+ဟိနာ အဟိနာ-
မယုတ်ညံ့သူ၊ မြင့်မြတ်သူတို့၊ အဟိနာနံ + မဒမဒ္ဒနော အဟိန မဒ
မဒ္ဒနော၊ အဟိနံ ပုဒ် ၂ မျိုး ကွဲသောကြောင့် ဘိန္ဒုပဒတည်း။ [နာဂ
ရာဇနံ မဒမဒ္ဒနော - အဟိနာနံ (ဥတ္တမာနံ) ဗကမြဟ္မာဒိနံပိ မဒ
မဒ္ဒနော။]

သုဂတော ။ ။ သုန္ဒရံ+ဂတံ ယဿာတိ သုဂတော၊ အနက်
၂ ရပ်လုံး ဌပင် ပုဒ်ပြီးပုံ မကွဲပြား သောကြောင့် အဘိန္ဒုပဒတည်း။
[ပက္ခဝါတဝေဂေန-အတောင်လေဟုန်ဖြင့်၊ သမုဒ္ဒလေံ ဒွိဓာကတွာ-
သမုဒြာရေကို ၂ ဖြာခွဲ၍၊ တသ္မိံ ဇလေ အနေကိဘူတေ ယေဝ - ထို
ကွဲပြီးသောရေသည် တခုထည်းမဖြစ်မီ (ပြန်၍မစေ့သေးမီ)သာလျှင်၊
နာဂဘဝနံ ဂတ္တာ နာဂေ ဂဟေတွာ ဂမနသမတ္တတ္တာ , သုန္ဒရ
ဂမနော-ဂဠုန်၊ သမန္တဘဒ္ဒကအနေကပ္ပကာရဂမနော- ထက်ဝန်း
ကျင်ကောင်းသော ကာယဂတိ ဉာဏဂတိအားဖြင့် အမျိုးမျိုးသော
သွားခြင်းရှိသော မြတ်ဘုရား။]

ဝိသဒံ ပါဏိနံ။ ။ ဝိသံ + ဒဒါတိတိ ဝိသဒေါ၊ ယောရဝိသတ္တာ
(ကြမ်းသော အဆိပ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)ဝိသဒါယကံ၊ ပါဏိနံ
နာဂလောကံ၊ ဝိသဒံ-ဝိသာရဒံ ကတွာ(ရဲရင့်စွာ)၊ ဤဝိသဒံပုဒ်သည်
“ဝိသ+ဒ” “ဝိသဒ” ဟု ၂ မျိုးကွဲပြားသောကြောင့် ဘိန္ဒုပဒတည်း။
[ဝိသဒံ၌ “ ဝိသာရဒံ ” ဖွင့်ခြင်းကို မနှစ်သက်ကြ၊ “ ဝိသဒဉာဏ-
သန့်ရှင်းသောဉာဏ် ” ဟူရာ၌ကဲ့သို့ “နိမ္မလ” အနက်ကိုယူလိုကြသည်။]

ပါတု။ ။ အဟိံ သနဝသေန ပါလေတု၊ အဟိတာပနယနဟိတော
ပနယနေန ရက္ခတု - အဟိတကို ပယ်ခြင်း၊ ဟိတကို ကပ်ဆောင်ခြင်း
အားဖြင့်စောင့်ရှောက်တော်မူပါ။ ဤပုဒ်နှင့်ပါဏိနံပုဒ်လည်းအဘိန္ဒုပဒ။

ဝိနာယကော။ ။ ဝိနံ-ငှက်တို့၏+နာယကော-အကြီးအကဲတည်း။
ဝိနာယကော- (ဂဠုန်)၊ ဝိနေတိ-ဝေနေယျတို့ကို ဆုမွဲတော် မူတတ်
၏၊ ဣတိ ဝိနာယကော - (ဘုရားရှင်)၊ ဤပုဒ်သည် ဘိန္ဒုပဒတည်း။
ဤသို့ ဘိန္ဒုပဒ-အဘိန္ဒုပဒ, ပုဒ် ၂ မျိုးပါရှိသောဝါကျဖြစ်သောကြောင့်
ဤဂါထာသည် ဘိန္ဒုဘိန္ဒုပဒဝါကျ သိလေသပုံခံဖြစ်သည်။

သိလေသအပြားတမျိုး

၂၉၂။ ဝိရုဒ္ဓါဝိရုဒ္ဓါဘိန္ဒု-ကမ္မာ နိယမဝါ-ပရော၊
နိယမက္ခေပဝစနော၊ အဝိရောမိ ဝိရောရူပိ။

၂၉၃။ ဩစိတျ သမ္မောသကာဒိ-သိလေသော ပဒဇာဒိပိ၊
ဧသံ နိဒဿနေသျှေဝံ၊ ရူပ-မာဝိ ဘဝိဿတိ။

၂၉၂, ၃။ ဝိရုဒ္ဓါဝိရုဒ္ဓါဘိန္ဒုကမ္မာ-ဝိရုဒ္ဓကမ္မသိလေသ, အဝိ
ရုဒ္ဓကမ္မသိလေသ, အဘိန္ဒုကမ္မသိလေသတို့၎င်း၊ နိယမဝါ - နိယမ
ဝန္တ သိလေသ၎င်း၊ အပရော- တပါးသော၊ နိယမက္ခေပဝစနော-
နိယမက္ခေပဝစနသိလေသ၎င်း၊ အဝိရောမိ - အဝိရောမိ သိလေသ
၎င်း၊ ဝိရောရူပိ(ဝိရောမိ+အပိ) - ဝိရောမိသိလေသ၎င်း၊ ပဒဇာဒိ-
ပုဒ်ကြောင့် ဖြစ်သော ပဒဇ အစရှိသော၊ ဩစိတျသမ္မောသကာဒိ
သိလေသောပိ - ဩစိတျသမ္မောသက အစရှိသော သိလေသ၎င်း၊
(ဣတိ- ဤသို့)ဧသံ- ဤသိလေသတို့၏၊ ရူပံ - သရုပ်သဘောသည်၊
နိဒဿနေသျှေဝံ - ဥဒါဟရုဏ်တို့၌ပင်၊ အာဝိဘဝိဿတိ - ထင်စွာ
ဖြစ်လတံ။

x x x x x x x

၂၉၂, ၃။ ဘိန္ဒုပဒဝါကျသိလေသ-စသော ၃မျိုးအပြားအပြင်၊
အခြားနည်းအားဖြင့် သိလေသအပြားကို ပြုပြန်လို သောကြောင့်
“ ဝိရုဒ္ဓါဝိရုဒ္ဓါဘိန္ဒု ” စသော ၂ ဝါထာကို မိန့်၊ ဝါထာ အတိုင်း
ခေါင်းစဉ်မာတိကာကိုသာ မှတ်သားနှင့်ပါ။

အာဒိ ၂ ပုဒ်။ ။ “ပဒဇာဒိ, ဩစိတျသမ္မောသကာဒိ” ဟု အာဒိ ၂ ပုဒ်
ရှိ၏၊ ပဒဇာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဝါကျကိုယူ၊ သမ္မောသကာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဥပမာ
သိလေသ စသော (အခြားအလင်္ကာများ၌ပါသော) သိလေသများကို ယူပါ။
[ပဒတော+ဇာတော ပဒဇော၊ ပဒဇော + အာဒိ ယဿဝါကျဇယာတိ ပဒ
ဇာဒိ၊ ဩစိတျ+သမ္မောသေတိတိ ဩစိတျသမ္မောသကော၊ သော-အာဒိ ယဿ
ဥပမာသိလေသာဒိနောတိ ဩစိတျသမ္မောသကာဒိ၊ (ဋီကာသစ် ဝိဂ္ဂဟ)၊
ဋီကာဟောင်း၌ “ သော+ အာဒိ ယဿအလင်္ကာရန္တရဂေါစရဿ သိလေသ
ဿာတိ ဩစိတျသမ္မောသကာဒိ ” ဟု ပြု၏၊ “ အလင်္ကာရန္တရဂေါစရဿ-
ဥပမာအလင်္ကာစသော အလင်္ကာတပါးလျှင် ကျက်စားရာရှိသော၊ ယဿ
သိလေသဿ-၏” ဟုပေး၊ အဓိပ္ပါယ်မှာ ဋီကာသစ်နှင့်သဘောတူပင်တည်း။]

ဝိရုဒ္ဓကမ္မသိလေသပုံစံ

၂၉၄။ သဝသေ ဝတ္တယံ လောက-မဒိလံ ကလ္လဝိဂ္ဂဟော၊
ပရာဘဝတိ မာရာရိ၊ဓမ္မရာဇာ ဝိဇမ္ဘတေ။

၂၉၄။ အဒိလံ-အလုံးစုံသော၊ လောကံ- သတ္တုအပေါင်းကို၊
သဝသေ- မိမိအလို၌၊ ဝတ္တယံ- လိုက်စေနိုင်သော၊ ကလ္လဝိဂ္ဂဟော-
နှစ်သက်ဘွယ် စစ်ထိုးခြင်းရှိသော၊ ဝါ - စစ်တိုက်ကောင်းသော၊
မာရာရိ-ရန်သူမာရ်နတ်သည်၊ ပရာဘဝတိ-မြတ်စွာဘုရားမှ ရှုံး၏၊
သဝသေ-မိမိအလို၌၊ ဝတ္တယံ- လိုက်စေနိုင်သော၊ ကလ္လဝိဂ္ဂဟော-
နှစ်သက်ဘွယ် ခန္ဓာကိုယ် ရှိတော်မူသော၊ ဓမ္မရာဇာ - တရားမင်း
ဘုရားသည်၊ ဝိဇမ္ဘတေ-အောင်သံ ကြွေးကျော်၊ စပွါယ်တော်မူ၏။

x x x x x x x

၂၉၄။ သဝသေဝတ္တယံ။ ။အဒိလံ လောကံ အနတ္တေ ယောဇ
နတော အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တယန္တော-လောကအားလုံးကို အကျိုး
မဲ့၌ယှဉ်စေခြင်းအားဖြင့် မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်သော(မာရာရိ)၊
သကလလောကံ ဟိတေ ယောဇနတော အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တယ
န္တော (ဓမ္မရာဇာ)။

ကလ္လဝိဂ္ဂဟော။ ။မနုညကလဟော-နှစ်သက်ဘွယ် စစ်ထိုးခြင်း
ရှိသော၊ စစ်တိုက်ကောင်းသော(မာရာရိ)။ [ဤ၌ ဝိဂ္ဂဟသဒ္ဓါသည်
“ကလဟ ဝိဂ္ဂဟ” ပုဒ်၌ကဲ့သို့ “ ငြင်းခုန်ခြင်း- စစ်ထိုးခြင်း ” အနက်ကို
ဟော၏။] မနုညသရီရသမ္ပတ္တိယုတ္တော- နှစ်သက်ဘွယ်သော ကိုယ်၏
ပြည့်စုံခြင်းနှင့်ယှဉ်သော(ဓမ္မရာဇာ)၊[ဤ၌ ဝိဂ္ဂဟသဒ္ဓါသည် “မနုဿ
ဝိဂ္ဂဟ” ပုဒ်၌ကဲ့သို့ “ကိုယ်” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏] “ကလ္လော +
ဝိဂ္ဂဟော ယဿာတိ ကလ္လဝိဂ္ဂဟော” ဟု ပြု၍ ပုဒ်ပြီးပုံမှာ မကွဲပြား။

ပရာဘဝတိ ဝိဇမ္ဘတေ ။ ။ [ဝိဇမ္ဘတေ-လောကတ္တယေ ပတ္ထုဇ ဇယ
ဘောသဝသေန ဝိဇမ္ဘတိ= လောက ၃ ဘုံ၌ ပြန်နွံသွားသော (နတ်မြဟွာတို့
ကြွေးကျော်အပ်သော)အောင်သံ၏ အစွမ်းဖြင့် တင့်တယ်စပွါယ်တော်မူ၏။]
ဤဂါထာ၌ ရှုံးခြင်းကြိယာ၊ နိုင်ခြင်းကြိယာ ဟု ၂ ပါးရှိ၏၊ ဤ ကြိယာ ၂ ပါး
သည် အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည် ဝိရုဒ္ဓကမ္မ
သိလေသပုံစံဖြစ်၏၊ ကမ္မသဒ္ဓါသည် “ကရဏံ- ပြုခြင်း၊ ကမ္မ-ခြင်း” ဟု ဝိဂ္ဂဟ
ပြု၍ ကြိယာအနက်ကို ဟော၏။ [ပရာဘဝန ဝိဇမ္ဘနကြိယာနံ အညမညဝိရုဒ္ဓ
တ္တာ အယံ ဝိရုဒ္ဓကမ္မသိလေသောနာမ။]

အဝိရုဒ္ဓကမ္မသီလေသ ပုံစံ

၂၉၅။ သဘာဝမရရံ ပုည-ဝိသေသောဒယသမ္ဘဝံ၊
သုဏန္တိ ဝါစံ မုနိနော၊ ဇနာ ပဿန္တိ စာမတံ။

၂၉၅။ သဘာဝမရရံ - မပြု မပြင် ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် ချိုသာနာပျော်ဘွယ်ရှိထသော၊ ပုညဝိသေသောဒယသမ္ဘဝံ-ဘုရား ရှင့် သန္တာန်၊ ဘုန်းကံတော် အထူး၏၊ ပြန်ပြူးပွားစီးခြင်းကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်ထသော၊ မုနိနော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါစံ - တရား စကားသံကို၊ ဇနာ - လူတို့သည်၊ သုဏန္တိစ - နှစ်သက်ကြည်ဖြူ၊ နာလည်း နာယူကြကုန်၏။ သဘာဝမရရံ - မပြု မပြင်၊ ပင်ကိုယ် သဘောအားဖြင့် မွန်မြတ်ပေထသော၊ ပုညဝိသေသောဒယသမ္ဘဝံ- သတ္တတို့သန္တာန်၊ နိဗ္ဗာန်ရည်စူး၊ ကောင်းမှုထူး၏၊ ပြန်ပြူးပွားစီး ခြင်းကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်ထသော၊ အမတံ - အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို၊ ပဿန္တိစ-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင် မြင်လည်းမြင်ကြရကုန်၏။

x x x x x x x

၂၉၅။ သဘာဝမရရံ။ ။မရရံ ကရိဿာမီတိ(ချိုဆိမ့်အောင် ပြုအံ့ဟူ၍) ကတ္တဗ္ဗပယောဂံ ဝိနာပိ မရရတ္တာ (ပြုအပ်သော ပယောဂ မပါဘဲလည်း ချိုဆိမ့်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ပကတိမရရံ - ပင်ကိုယ် ချိုဆိမ့်သော တရားစကားတော်သံကို၊ ကေနစိပစ္စယေန အနုပ္ပန္နတ္တာ သင်္ခါရဝိသေသံဝိနာပိ(ပြုပြင်မှုဟူသော သင်္ခါရအထူးမပါဘဲလည်း) ပကတိပဏီတံ (အမတံ)။

ပုည၊ ပေ၊ သမ္ဘဝံ။ ။ပုညဝိသေသဒေသကဿ မုနိနော (ကောင်းမှု အထူးကို ဟောပြတော်မူတတ်သော ဘုရားရှင်၏) ကဿစိ ကုသလဝိသေ သဿ အဘိဝုဒ္ဓိယာ (ဥဒယအဖွင့်) သမ္ဘူတံ (ဝါစံ) - ဘုရားရှင်၏ ကုသိုလ် အထူး တမျိုးမျိုး၏ တိုးပွား ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည့်အတွက် သာယာ သော တရား အသံတော်၊ ဝေနေယျဇနာနံ နိဗ္ဗာနာဓိပ္ပါယေန ကတကုသလ ဝိသေသဿ အဘိဝုဒ္ဓိယာ အာရမဏတ္ထေန ပဋိလဒ္ဓံ (အမတံ) -ဝေနေယျတို့၏ နိဗ္ဗာန်ကိုလိုလား၍ ပြုအပ်သော ပါရမီကောင်းမှု အထူး၏ တိုးပွား ပြည့်စုံမှု ကြောင့် အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရအပ်သော အမြိုက်နိဗ္ဗာန်။

သုဏန္တိ ပဿန္တိ ။ ။ တရားသံကို နာရခြင်း၊ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို သိမြင် ရခြင်း ဟူသော ကြိယာ ၂ ရပ်သည် အချင်းချင်း မဆန့်ကျင်ဘဲ သဘောတူ ဖြစ်နေသောကြောင့်၎င်း၊ သဘာဝမရရံ-စသော ၂ပုဒ်၌ အနက် ၂ ထပ် ငြိကပ် သောကြောင့်၎င်း၊ အဝိရုဒ္ဓကမ္မသီလေသပုံစံ ဖြစ်သည်။

အဘိန္ဒကမ္ပသိလေသပုံစံ

၂၉၆။ အန္ဓကာရပဟာရာယ၊ သဘာဝမရုရာယစ၊
မနော ပီဏေတိ ဇန္တုနံ၊ ဇိနော ဝါစာယ ဘာယစ။

၂၉၆။ ဇိနော - ငါးမာရ် အောင်မြင် , ဘုရားရှင်သည်။ အန္ဓ
ကာရပဟာရာယ - မောဟ အမိုက်မှောင်ကို ပယ်ဆောင် ဖျက်ဆီး
တော်မူနိုင်သော၊ သဘာဝမရုရာယစ-မပြုမပြင်, ပင်ကိုယ်သဘော
အားဖြင့် ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဝါစာယစ -
စကား အသံတော်ဖြင့်၎င်း၊ အန္ဓကာရပဟာရာယ - ပကတိအမိုက်
မှောင်ကို ပယ်ဆောင် ဖျက်ဆီးတော် မူနိုင်သော၊ သဘာဝ မရုရာ
ယစ - မပြုမပြင် ပင်ကိုယ်သဘော အားဖြင့် ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်
သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဘာယစ-ကိုယ်တော်ရောင်ဖြင့်၎င်း၊ ဇန္တုနံ-
သတ္တတို့၏၊ မနော- စိတ်ကို၊ ပီဏေတိ- နှစ်သက်စေတော်မူ၏။

x x x x x x x

၂၉၆။ အန္ဓကာရကျာဒိ ။ ။ မောဟန္ဓကာရံ (စကားသံ
အတွက်) ပကတိအန္ဓကာရံ (အရောင်အတွက်) + အပဟရတီတိ
အန္ဓကာရပဟာရာ၊ သဘာဝေနေ-မပြုမပြင် ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်+
မရုရာ(ကဏ္ဍသုခါ)-ကြားရသောအခါ နားကို ချမ်းသာစေတတ်၏။
ဝါ-နားဝင်ချို၏၊ (စကားသံ အတွက်)၊ မရုရာ (နေတ္တာဘိရာမာ)-
မြင်ရသောအခါ မျက်စိကို မွေ့ လျော်စေတတ်၏၊ ဝါ-မျက်စိ အရသာ
ရှိ၏(အရောင် အတွက်)၊ ဣတိ သဘာဝမရုရာ။

ပီဏေတိ ဝါစာယ ဘာယစ ။ ။ ပီဏန ကြိယာ တခုထည်း၌
“ဝါစာယ-ဘာယ” ဟူသော ကရိုဏ်း ၂ခုတို့ စပ်ရသောကြောင့်၎င်း၊
အန္ဓကာရပဟာရာယ သဘာဝမရုရာယတို့သည် အနက် ၂ထပ် ထိစပ်
ဗြကပ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း အဘိန္ဒကမ္ပ (မပြားသော ကြိယာ
ရှိသော) သိလေသပုံစံဖြစ်သည်၊ [ပီဏနသဘာဝါယေကာယ ကြိယာ
ယ (သဘာဝါယ + ကောယကြိယာယ) သဒ္ဓိံ ကရဏဘူတာနံ ဒ္ဓိန္ဒိ
ဝါစာဘာနံ (စကား+အရောင်တို့၏) ယောဇိတတ္တာ အယံ အဘိန္ဒ
ကမ္ပသိလေသော။]

နိယမဝန္တသီလေသ ပုံစံ

၂၉၇။ ကေသက္ခိနံ ကဏ္ဍတ္တံ၊ ဘမူနံယေဝ ဝင်္ကတာ၊
ပါဏိပါဒါဓရာနံ၊ မုနိန္ဒဿာဘိရတ္တတာ။

၂၉၇။ မုနိန္ဒဿ - မုနိထွဋ်တင်၊ ဘုရားရှင်၏။ ကေသက္ခိနံ-
ဆံတော်၊ မျက်လုံးတော်တို့၏ သာလျှင်၊ ကဏ္ဍတ္တံ - မည်းနက်ကုန်
သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ (မနသိ-စိတ်တော်၌၊ ကဏ္ဍ
တ္တံ-မည်းနက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အကုသိုလ်သည်။ နဟောတိ-
မဖြစ်။) ဘမူနံယေဝ - မျက်ခန်းတော်တို့၏ သာလျှင်၊ ဝင်္ကတာ-
ကောက်ကွေးကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ (အဇ္ဈာ
သယေ-အလိုဆန္ဒတော်၌၊ ဝင်္ကတာ- ကောက်ကွေးသည်၏ အဖြစ်
ဟူသောသာဓွေယျသည်။ နဟောတိ-မဖြစ်။)ပါဏိပါဒါဓရာနံ-
လက်ဖဝါး ခြေဖဝါး နှုတ်ခမ်းတော်တို့၏ သာလျှင်၊ အဘိရတ္တတာ-
အလွန် နိမြန်းကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ-၏။ (စိတ္တေ-စိတ်
တော်၌၊ အဘိရတ္တတာ- အလွန်တပ်မက်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော ရာဂ
သည်။ နဟောတိ- မဖြစ်။) [ဒီကာသစ်၌ စိတ္တေနေရာဝယ် “ကေသုစိ
ဝတ္ထုသု” ဟု ပါ၏။ မကောင်းလှ။]

x x x x x x x x

၂၉၇။ ကေသက္ခိနံ ကဏ္ဍတ္တံ ။ ။ [မုနိန္ဒဿကို ကေသက္ခိနံ
စသော ပုဒ်၌ စပ်။] ဘုရားရှင်၏ မည်းနက်သည်၏အဖြစ် (မည်းနက်
သောဂုဏ်)သည် ဆံတော်နှင့် မျက်လုံးတော်များအတွက်သာ ဖြစ်၏။
စိတ်တော်၌ကား (မည်းနက်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ) အကု
သိုလ်ဟူသော ကဏ္ဍတ္တမရှိပါ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤဝါကျ၌ “ ကေသက္ခိနံ ” ဟု ဝေသဒ္ဒါပါရှိ၏။
ထိုဝေဒြင့် “နစိတ္တေ” ဟု အခြား အနက်ဝါကျတခုကို ကန့်၏။ “ကဏ္ဍ
တ္တံ ” ဝယ် မည်းနက်ခြင်း ဂုဏ်ဟူသော အနက်အပြင် , အကုသိုလ်
ဟူသော အနက်တရပ်လည်း ငြိကပ်ပါလာပြန်၏။ ထို့ကြောင့် “ကဏ္ဍ
တ္တံ”သည် သီလေသပုဒ်တည်း၊ ဤသို့ ဝေသဒ္ဒါပါသောကြောင့်၎င်း၊
သီလေသပုဒ်ပါသောကြောင့်၎င်း, “နိယမဝန္တ သီလေသ” ဟု အမည်
တပ်သည်။ [နိယမ- အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သော ဝေသဒ္ဒါ။]

ဘမူနံယေဝ ဝင်္ကတာ။ ။ ဘုရားရှင်၏ ကွေးကောက်သည်၏ အဖြစ် (အကောက်ဂုဏ်)သည် မျက်စုန်းတော်အတွက်သာ ဖြစ်၏။ အဇ္ဈာသယ ဆန္ဒတော်၌ကား ကွေးကော်သော သာဠေယုသဘော မရှိပါ။ [ဤ၌ ဝေပပါ၍ နိယမဝန္တဖြစ်ပုံကို၎င်း၊ ဝေကြောင့် “န အဇ္ဈာ သယေ” ဟု နိဝတ္ထေတဗ္ဗတ္ထ (တားမြစ်အပ်သော အနက်ရပုံ) ကို၎င်း၊ ဝင်္ကတာ၌ ကွေးကောက်ခြင်း အနက်အပြင် , သာဠေယု ဟူသော အနက်တရပ် ပြကပ်လာ၍ သိလေသဖြစ်ပုံကို၎င်း သိပါ။]

ပါဏိ ပေ၊ ဘိရတ္တတာ။ ။ ဘုရားရှင်၏ အလွန် နိမြန်းသည်၏ အဖြစ် (အနိရောင်ဂုဏ်) သည် လက်ဘဝါး ခြေဘဝါး နှုတ်ခမ်းတော် များအတွက်သာဖြစ်၏။ “စိတ်တော်၌ အလွန်တပ်မက်စွဲလမ်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ရာဂ” မရှိ။ [ဤ၌ ဝေပပါ၍ နိယမဝန္တ ဖြစ်ပုံကို၎င်း၊ ထိုဝေဖြင့် “န စိတ္တေ” ဟု တားမြစ်အပ်သော အနက်ရနိုင်ပုံကို၎င်း၊ အဘိရတ္တတာ၌ အလွန် နိမြန်းဟူသော အနက်အပြင် , ရာဂဟူသော အနက်၏ ကပ်ငြိပါလာ၍ သိလေသဖြစ်ပုံကို၎င်း သိပါ။]

ဒီကာသစ်။ ။ ကေသက္ခိနံ ဝါတိ အာဒိသု နိယမသင်္ခါတ အဝ ဓာရဏပဒဿ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ , ကဏ္ဍဘာဝေန သဒ္ဓိံ ပါပဿစ (မည်းနက်ခြင်းဂုဏ်နှင့်အတူ မကောင်းမှု အကုသိုလ်၏၎င်း) ဝင်္က ရုဏေန သဒ္ဓိံ သာဠေယုဿစ (ကောက်ကွေးခြင်း ဂုဏ်နှင့် အတူ သာဠေယု = ကောက်ကျစ် စဉ်းလဲသော တရား၏၎င်း) ရတ္တရုဏေန သဒ္ဓိံ ရာဂဿစ သိလိဋ္ဌတ္တာ , အယံ နိယမဝန္တ သိလေသောနာမ။

မှတ်ချက်။ ။ “ကေသက္ခိနံ” စသော သမ္ဗန်ပုဒ်နောင် ထိုင်သော ဝေသဒ္ဓါဖြင့် “န မနသိ” စသော အာဓာရကို ကန့်ဘိုရန် ဒီကာဖွင့် ခြင်းသည် သဒ္ဓထုံးစံ မကျ။ ကာဗျဒာသ၌ “ နိတ္ထိံသတ္တံ အသိမ္ပေဝ၊ အဿ - ထိုမင်း၏၊ အသိမှိဝေ - သန်လျက်၌သာလျှင်၊ နိတ္ထိံသတ္တံ- လက်သစ်သုံးဆယ်မှ ပိုလွန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဟဒယေ- စိတ်နှလုံး၌၊ နိတ္ထိံသတ္တံ- သနားခြင်းကင်းသည်၏အဖြစ်သည်၊ န-မဖြစ်” ဟု အာဓာရချင်း ကန့်သောကြောင့် သဒ္ဓထုံးစံကျ၏။ ထို့ကြောင့် “ကေသက္ခိနံ” စသည်နှင့်လိုက်လျောအောင် “န မနသော, န အဇ္ဈာ သယဿ, န စိတ္တဿ” ဟု ထည့်မှ သဒ္ဓထုံးစံကျမည်။

နိယမက္ခေပ သီလေသပုံစံ

၂၉၀။ ပါဏိပါဒါဓရေသွေဝံ၊ သာရာဂေါတဝ ဒိဿတိ၊
ဒိဿတေ သောယမထဝါ၊ နာထ သာရဂုဏေသုပိ။

၂၉၀။ နာထ-အိုမြတ်စွာဘုရား၊ တဝ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊
ပါဏိပါဒါဓရေသွေဝံ-လက်ဘဝါးတော်ခြေဘဝါးတော်နှုတ်ခမ်း
တော်တို့၌ သာလျှင်၊ သာရာဂေါ-လွန်စွာတင့်ဆန်း၊ နိမြန်းသော
ဂုဏ်ကို၊ ဒိဿတိ - တွေ့မြင်အပ်ပါ၏၊ (စိတ္တေ-စိတ်တော်၌၊ သာ
ရာဂေါ-လွန်စွာနှစ်သက်၊ တပ်မက်သောရာဂကို၊ နဒိဿတိ-မတွေ့
မြင်အပ်ပါ။) အထဝါ-သည်သာမကသေး၊ သောယံ သာရာဂေါ-
ထို ကုသလစ္ဆန္ဒ သာရာဂကို၊ သာရဂုဏေသုပိ-သူတော်ကောင်းတို့
၏ သီလစသောဂုဏ်တို့၌လည်း၊ ဒိဿတေ-တွေ့မြင်အပ်ပါသေး၏။

x x x x x x x

၂၉၀။ ပါဏိပေသရာဂေါ။ ။ဤ ၂ပါဒဖြင့် “ပါဏိပါဒါ
ဓရေသွေဝံ”၌ နိယမဟုခေါ်သော ဝေပပါပုံကို၎င်း၊ သာရာဂေါပုဒ်၌
အနက် ၂ ထပ် ငြိကပ်၍ သီလေသဖြစ်ပုံကို၎င်းပြ၏။ ထိုနိယမကို ပယ်ပုံ
မပြသေး၊ သာရာဂေါ၌ “ သံ+ ရာဂေါ ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပဌမနည်း၌
သံသည် သောဘန အနက်ဟော၊ သောဘနော - တင့်တယ်သော +
ရာဂေါ - နိမြန်းသော အရောင်တည်း၊ ဒုတိယနည်း၌ သံသည် သုဋ္ဌ၊
(လွန်စွာ) အနက်ဟောတည်း၊ သုဋ္ဌ+ရာဂေါ သာရာဂေါ-လွန်စွာ
တပ်မက်သော ရာဂ။

ဒိဿတေ၊ပေ၊သုပိ။ ။ပါဏိပါဒါဓရေသွေဝံ-၌ပါသော ဝေကို
“ ထို၌သာ မကသေး ” ဟု အထဝါဖြင့် ပယ်ရှားသည်။ ထို့ကြောင့်
ဤပါထာသည် နိယမက္ခေပပုံစံ ဖြစ်၏။ [သာရာဂေါ- သောဘနော
တ္ထောတ္ထော ပါဏိပါဒါဓရေသွေဝံ ဒိဿတိ၊ စိတ္တေ လောဘောပန
န ဒိဿတိ၊ အထဝါ၊ သောယံ သာရာဂေါ-ကတ္ထုကမ္ပတာ ကုသလ
စ္ဆန္ဒ ဘူတော၊ သာရဂုဏေသုပိ - သဇ္ဇနာနံ သီလာဒိဂုဏေသုပိ
ဒိဿတိ၊ ဝေပတိ နိဒဿိတနိယမဿ ပဋိသေဓကေန (ပယ်ရှား
တားမြစ်သော) အထဝါတိဝစနေန သမန္နာဂတတ္တာ , ရတ္တဝဏ္ဏ
သင်္ခါတရာဂေန (နှင့်တကွ) လောဘဿ (လောဘဟူသော ရာဂ၏)
သီလိဋ္ဌတ္တာစ အယံ နိယမက္ခေပဝစနသီလေသော။]

အဝိဇ္ဇာဓိသီလေသပုံစံ

၂၉၉။ သလက္ခဏော•တိသုဘဂေါ,တေဇသီ နိယတောဒယော၊
လောကေသော ဇိတသံဏ္ဍေသော,ဝိဘာတိ သမဏိဿရော။

၂၉၉။ သလက္ခဏော-ယုန်ရုပ်ခပ်နှိပ်, အမှတ်တံဆိပ်နှင့်တကွ
ဖြစ်သော လမင်းသည်။ အတိသုဘဂေါ- လွန်တင့်တယ်ဘိ , ဘုန်း
ကြိုက်သရေ ရှိပါပေ၏။ (တနည်း)သလက္ခဏော-လက္ခဏာတော်
ကြီးငယ် , အသွယ်သွယ်နှင့်တကွ ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား
သည်။ အတိသုဘဂေါ- လွန်စွာတင့်ဘိ, ဘုန်း ၆ ပါး ရှိတော်မူပါ
ပေ၏။

တေဇသီ - တန်ခိုးရှိန်စော် , အာနုဘော်ရှိသော နေမင်းသည်။
နိယတော•ဒယော - နေ့စဉ် မပြတ် , အမြဲ သတ်မှတ်အပ်သော
ကောင်းကင်ခရီးသို့ တက်သွားခြင်းရှိပါပေ၏။ (တနည်း) တေဇ
သီ-တန်ခိုးရှိန်စော်, အာနုဘော်ရှိသော မြတ်စွာဘုရားသည်။ နိယ
တောဒယော-ခိုင်ခံ့မြဲမြဲ, သဗ္ဗညုတဉာဏ် ရှိတော်မူပါပေ၏။

လောကေသော-လောကကိုအစိုးရသောဗြဟ္မာမင်းသည်။ဇိတ
သံဏ္ဍေသော-ဈာနရတိအစွမ်းဖြင့် အောင်အပ်ပြီးသော ကိုယ်စိတ်
၂ ပါး၏ ပူပန်ခြင်း ရှိတော်မူပါပေ၏။ (တနည်း) လောကေသော-
လူနတ်ဗြဟ္မာ,သတ္တာအပေါင်းကိုအစိုးရသောမြတ်စွာဘုရားသည်။
ဇိတသံဏ္ဍေသော - အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် အောင်အပ် ပြီးသော
ကိလေသာရှိတော်မူပါပေ၏။

သ (သော) မဏိဿရော - ပဒမြားတို့၏ အစိုးရဖြစ်သော ထို
ပဒမြားရတနာသည်။ ဝိဘာတိ - ထွန်းလင်း တောက်ပပါပေ၏။
(တနည်း) သမဏိဿရော-ရဟန်းတို့၏ အစိုးရဖြစ်သော မြတ်စွာ
ဘုရားသည်။ ဝိဘာတိ- ထွန်းလင်း တောက်ပတော်မူပါပေ၏။

x x x x x x +

၂၉၉။ သလက္ခဏော•တိသုဘဂေါ။ ။ သဟ + လက္ခဏေန
ယော ဝတ္တတီတိ သလက္ခဏော - ယုန်ရေးအမှတ်တံဆိပ်နှင့်တကွ
ဖြစ်သောလ။ အတိသုန္ဓရာ + ဘဂေါ ယဿာတိ အတိသုဘဂေါ-
အလွန်ကောင်းသော ကြက်သရေရှိသောလ။ ဤသို့ လကိုဟောရာ၌

“သလက္ခဏော” ပုဒ်နှင့် “အတိသုဘဂေါ” ပုဒ်တို့ ဆန့်ကျင်ဘက် မဖြစ်သောကြောင့် အဝိရောမိအမည်ရကြသည်။ သဟ+ လက္ခဏောဟိ ယော ဝတ္ထတီတိ သံလက္ခဏော - ၃၂ ပါးသော ယောက်ျားမြတ်၏ လက္ခဏာတော်တို့နှင့် တကွဖြစ်သောဘုရား၊ အတိသုဘဂေါ-အလွန် ကောင်းသော ဘုန်းတော် ၆ ပါး ရှိတော်မူသောဘုရား၊ ဤသို့ ဘုရား ရှင်ကို အရကောက်ရာ၌လည်း ထို ၂ ပုဒ်တို့ ဆန့်ကျင်ဘက် မဖြစ်ကြ။ “လ- ဘုရား” ဟူသော အနက် ၂ ရပ်လည်း ထိစပ် ငြိကပ်လျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ထို ၂ ပုဒ်တို့ အဝိရောမိသိလေသ မည်သော ပုဒ်များဖြစ် ကြသည်။

တေဇသီ နိယတောဒယော ။ ။ ဘေဇော အဿ အတ္ထိတိ တေဇသီ - အမိုက်မှောင်ကို ပယ်ဖျော့ခိုင်သဖြင့် ကြီးစွာသော တန်ခိုး ရှိသောနေ၊ နိရန္တရပဝတ္တဗုဒ္ဓတေဇယုတ္တော - အမြဲမပြတ်ဖြစ်နေသော တန်ခိုးရှိတော်မူသော ဘုရားရှင်၊ နိယတော + ဥဒယော (မြဲသော + ကောင်းကင်သို့ တက်ခြင်း) သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသော တိုးပွားခြင်း) ယဿာတိ နိယတောဒယော၊ ပတိဒိနံ - နေ့စဉ်၊ ပုဗ္ဗဏှကာလေ နိယမိတ ဝဂနဂ္ဂမနော - နံနက်အခါ၌ အမြဲသတ်မှတ်အပ်သော ကောင်းကင်သို့ တက်သွားခြင်းရှိသောနေ၊ မိရသဗ္ဗညုပဒဝိသင်္ခါတာဘိဝုခိယာ သမန္တာ ဝတော - ခိုင်မြဲသော သဗ္ဗညုလမ်းစဉ်ဟူသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ တိုးပွားခြင်းရှိတော်မူသော ဘုရား၊ ဤသို့ နေနှင့်ဘုရားဟူသော အနက် ၂ ရပ် ငြိကပ်ရာဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ရှေ့ပုဒ်နှင့် နေပုဒ်တို့ အနက် အားဖြင့် မဆန့်ကျင်သောကြောင့်၎င်း အဝိရောမိ သိလေသပုံစံတမျိုး ဖြစ်သည်။

လောကေသော ဇိတသံဇ္ဈေသော ။ ။ လောကဿ + ကမ္ဘာ လောက၏ + ဣသော (ဣဿရော) - အစိုးရသော အရှင်မြဟွာတည်း၊ လောကဿ - လောက ၃ ပါး၏ + ဣသော - အစိုးရတော်မူသော ဘုရားတည်း၊ လောကေသော၊ ဇိတော + သံဇ္ဈေသော (ပူလောင်ခြင်း၊ ဝါ - ကိလေသာ) ယေနာတိ ဇိတသံဇ္ဈေသော၊ ဈာနပီတိယာ ဝိဇိတ ကာယစိတ္တဒရထော - ကိုယ်စိတ် ၂ ပါးတို့၏ပူလောင်ခြင်းကို ဈာနပီတိ ဖြင့် အောင်တော်မူပြီးသော မြဟွာမင်း၊ စတုတ္ထမဂ္ဂဉာဏေန ဟတ ဒသဝိဓ သံကိလေသော - ကိလေသာဆယ်တန်ကို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်

ဖြင့် သတ်ဖြတ်ပြီး အောင်မြင်တော်မူပြီးသော ဘုရား၊ ဤသို့ မြဟွာနှင့် ဘုရားဟူသော အနက် ၂ ရပ် ငြိကပ်ရာဖြစ်၍ ထို ၂ ပုဒ်လည်း ဆန့်ကျင် ခြင်းမရှိသောကြောင့် အဝိရောမိသိလေသပုံစံတမျိုး ဖြစ်သည်။

ဝိဘာတိ သမဏိဿရော။ ။မဏိစ+သော+ဣဿရောစာတိ မဏိဿရော-ပဒမြားတို့၏ + အစိုးရဖြစ်သော မြတ်သော ပဒမြား။ [စကြာမင်း၏ပဒမြားရတနာ-ဟုဆိုကြသည်။] သမဏာနံ+ဣဿရော သမဏိဿရော- ရဟန်းမင်းဘုရား၊ ဤသို့ ဝိဘာတိ၌ (တောဝံပခြင်း) အနက် ၂ ထပ်, သမဏိဿရော၌ (ထို ပဒမြားမြတ်နှင့် ရဟန်းမြတ်) ဟု အနက် ၂ ရပ် ငြိကပ်ရာဖြစ်၍ ရှေ့ နောက်လည်း မဆန့်ကျင်သော ကြောင့် ဝိဘာတိ သမဏိဿရောလည်း အဝိရောမိ သိလေသ ပုံစံ တမျိုးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာ၌ အဝိရောမိသိလေသပုံစံ ၄ မျိုး ဟု မှတ်။

ဒီကာ ။ ။ သလက္ခဏော အတိသုဘဂေါ ဣစ္စာဒိကာနံ ဒွိန္ဒု ပဒါနံ(ရှေ့နောက် ၂ ပုဒ်တို့၏)အဝိရုဒ္ဓတ္တာစ(မဆန့်ကျင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း) ပဌမဒ္ဓယေ (ပဌမ ၂ ပုဒ်၌) စန္ဒေန , ဒုတိယေ သူရိယေန, တတိယေ မြဟွာနာ, စတုတ္ထေ မဏိနာစ (နှင့်၎င်း) သဗ္ဗ ညုပဒတ္တဿ (သဗ္ဗညုဘုရား ဟူသော ပုဒ်နက်၏) သိလိဋ္ဌတ္တာစ အယံ အဝိရောမိ သိလေသောနာမ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤဒီကာဖွင့်ကိုထေဝံ၍ ၂ ပုဒ်စီ ရှေ့နောက် မဆန့် ကျင်ခြင်းကို အဝိရောမိဟု၎င်း, လစသောအနက်နှင့် ဘုရားရှင်အနက် တို့ ငြိကပ်ရာဖြစ်သည်ကို သိလေသဟု၎င်း မှတ်ပါ။ [အားလုံးပုဒ်တွေ မဆန့်ကျင်ခြင်းကို “အဝိရောမိ” ဟု မမှတ်လင့်။] နေဝံဂါထာ၌လည်း “အသမောနှင့်သမော” စသည်ဖြင့် ပုဒ် ၂ ခုတို့၏ အနက်ချင်းဆန့်ကျင် ဘက်ဖြစ်ပုံကို “ဝိရောမိ” ဟု ပြုလိမ့်မည်။

ဝိရောဓိသိလေသ ပုံစံ

၃၀၀။ အသမောပိ သမော လောကေ , လောကေသောပိ နရုတ္တမော၊
သဒယော•ပျဒယော ပါပေ, စိတ္တာယံ မုနိနော ဂတိ။

၃၀၀။ အသမောပိ-အတူမရှိသူဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ လောကေ-
လောက၌၊ သမော-အတူရှိပြန်၏။(တနည်း)အသမောပိ-ပြိုင်ဘက်
ရည်တူ ရှိတော်မမူသော ဘုရားရှင်ဖြစ်၍ သာလျှင်၊ လောကေ -
သတ္တလောက၌၊ သမော-မုန်းချစ်မဟူ, တူမျှတော်မူပါပေ၏။

လောကေသောပိ- လောကကို အစိုးရသော ဗြဟ္မာမင်းဖြစ်ပါ
လျက်လည်း၊ နရုတ္တမော - မြတ်သောလူ ဖြစ်ပြန်၏။ (တနည်း)
လောကေသောပိ-လူ နတ်ဗြဟ္မာ,သတ္တအပေါင်းကို အစိုးရသော
ဘုရားရှင်ဖြစ်၍သာလျှင်၊ နရုတ္တမော - လူတွင် ဥက္ကဋ္ဌ, အမြတ်ဆုံး
ဖြစ်တော်မူပါပေ၏။

သဒယောပိ- စွန့်ကြဲပေးကမ်း, လှူဒါန်းခြင်းရှိသူ ဖြစ်ပါလျက်
လည်း၊ ပါပေ-လူယုတ်မာအပေ၌၊ အဒယော- စွန့်ကြဲပေးကမ်း,
လှူဒါန်းခြင်း မရှိချေ။ (တနည်း) သဒယောပိ - သနားကျင်နာ ,
ကရုဏာ သခင် , ဘုရားရှင်ဖြစ်၍ သာလျှင်၊ ပါပေ - မကောင်းမှု
အကုသိုလ်အပေ၌၊ အဒယော- သနားကျင်နာ, ကရုဏာရှိတော်
မမူနိုင်၊ မုနိနော-မြတ်စွာဘုရား၏ အယံဂတိ-ဤဖြစ်ပုံသည်၊ စိတ္တာ-
အံ့ဩဘွယ်ရာ, ဆန်းကြယ်ပါပေ၏။

x x x x x x x

၃၀၀။ အသမောပိသမော။ ။အတုလျောပိ ကောစိ ရာဇာဒိ
ကော လောကေ သမော တုလျော- ရှင်ဘုရင်စသော တစုံတယောက်
သည် မင်းကျင့်တရား စသည်အားဖြင့် အတူမရှိသူဖြစ်ပါသော်လည်း
လောက၌ မိမိကဲ့သို့ မင်းကျင့်တရားစသည်နှင့် ပြည့်စုံနေသူ (အခြား
တနေရာမှာ)အတူရှိပြန်၏။ ဤနည်း၌ ပီသဒ္ဓါသည် အသမကို ချီမြှော်
သော သမ္ဘာဝနာဇောတကတည်း၊ ဋီကာ၌ “ဝိရောဓိဇောတက” ဟု
ဆိုသည်။ ဤ၌ အသမနှင့် သမသည် ဆန့်ကျင်ဘက်ဝိရောဓိ ဖြစ်၏။

ဘုရားရှင်။ ။သဒိသ ပုဂ္ဂလရဟိတော ဝေ(အသမောပိ အဖွင့်)
ရာဟုလဘဒ္ဒ ဒေဝဒတ္တာဒိ သဗ္ဗလောကေ အနုနယ ပဋိဃာ•ဘာဝေန
သမော ဟောတိ = အတူမဲ့ ဘုရားရှင် ဖြစ်တော်မူသော ကြောင့်ပင်

ရာဟုလာမင်းသားနှင့် ရန်သူ ရှင်ဒေဝဒတ် စသော သတ္တလောက၌ ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်း မရှိဘဲ တန်းတူ ဖြစ်တော်မူပါပေသည်။ [ဤနည်း၌ ပီသဒ္ဒါသည် အဝဇာရဏအနက်ကို ဟော၏။] အသမောနှင့် သမော အရလည်း ဆန့်ကျင်ဘက်မဖြစ်။

လောကေသောပိ နရုတ္တမော ။ ။ [လောကဿ + ဣသော (အစိုးရသူတည်း)လောကေသော။] မြဟ္မဘူတောပိ နရုတ္တမော(နရဝရော)ဟောတိ- လောကကို အစိုးရသော မြဟ္မာဖြစ်ပါလျက်လည်း လူထူး လူမြတ် ဖြစ်ပြန်၏။ ဤပုံခံ၌ “မြဟ္မာ” ဟူသော စကားနှင့် “လူမြတ်” ဟူသော စကားသည် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏။ သကလ လောကာဓိပတိ ဟုတွာ ဝေ နရုတ္တမော - တလောကလုံး၏ အကြီး အကဲဖြစ်၍သာလျှင် လူတို့ထက်မြင့်မြတ်သော ဘုရားဖြစ်ပါပေ၏။

သဒယောပိ အဒယော ပါပေ ။ ။ သဒယောပိ ယာစကေသု ဒယသင်္ခါတေန ဒါနေန ယုတ္တောပိ ပါပေ - ပါပိဋ္ဌေ အဒယော ဒါန ရဟိတော-တောင်းလာသူတို့၌ ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်းရှိသူ ဖြစ်ပါလျက် လည်း အထူးယုတ်မာသည့် ပေးကမ်းခြင်း မရှိ။ [သဒယနှင့် အဒယ (ပေး+မပေး)သည် ရှေ့နောက် ဝိရောဓိဖြစ်၏။ ဒယသဒ္ဒါလည်း ဒါန အနက်ကို ဟော၏။ ဓာတ်ကျမ်း ကြည့်ပါ။] ဘုရားရှင်ကား သနား ကျင်နာ ကရုဏာရှိတော်မူသည်ဖြစ်၍သာ(သတွာတို့ကိုမကောင်းကျိုး ပေးမည့် အကုသိုလ်အပေါ၌)သနားတော်မမူနိုင်၊ ဤ နောက်နည်း၌ ဒယာသဒ္ဒါသည် ကရုဏာအနက်ကိုဟော၏။

ဝိတ္တာယံ မုနိနော ဂတိ။ ။ မုနိနော အယံဂတိ (ပဝတ္တိ) ဝိတ္တာ ပိဝိတ္တာ။ [ရာဇာဒိနော အသမ သမတာ (အတူမရှိဘဲ အတူရှိဖြစ်ခြင်း) မြဟ္မာ ဟုတွာ ဥတ္တမနရဘာဝေါ (မြဟ္မာ ဖြစ်လျက် လူမြတ် ဖြစ်ခြင်း) ဒါနသဟိတဿ ကဿစိ ပုရိသဿ ဒါနရဟိတဘာဝေါစ ပိရုဒ္ဓေါဟောတိ၊ တသ္မာ (ထို့ကြောင့် ၎င်း) ရာဇမြဟ္မပုရိသေဟိ (တို့နှင့်တကွ) မုနိနော သိလိဋ္ဌတ္တာစ (ဘုရားရှင် ဟူသောအနက်၏ ထိစပ် ပြိကပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း) အယံ ဝိရောဓိ သိလေသော နာမ။]

အမှာ။ ။ ဤဂါထာ၌ ပဌမအနက်များသည် ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်ဘက် ချည်း ဖြစ်၏။ ဘုရားကို ရအောင်ပေးရသော နောက်အနက်ကား ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်၊ ဝိရုဒ္ဓတ္တန္တ ရဒေါသ အဖြေ၌ ပြခဲ့သော “ဝိနာယကောပိ နာဂေါသ်” စသော ဂါထာလည်း ဤ ဝိရောဓိသိလေသပုံစံပင် ဖြစ်သည်။

ဩစိတျ သမ္ပောသက ပဒေ ပုံစံ

၃၀၁။ သံသာရဒုက္ခောပဟတာ-ဝနတာ ဇနတာ တွယိ၊
သုခမိစ္ဆိတ မစ္ဆန္တ၊ မမတန္တဒ ဝိန္ဒတိ။

၃၀၁ အမတန္တဒ - အမြိုက်သုခော, နတ်ဩဇာကို ပေးတော်မူ
တတ်သော အရှင်နတ်မင်း၊(တနည်း)အမတန္တဒ-အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို
ပေးတော်မူတတ်သော ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၊ သံသာရ ဒုက္ခောပ
ဟတာ- သံသရာဒုက္ခသည် နှိပ်စက်အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ - ဖြစ်၍၊)
တွယိ- အရှင်နတ်မင်း၌၊ ဝါ - ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၌၊ အဝနတာ-
ကိုင်းညွတ်ရုံကြီး ရှိခိုးသော၊ ဇနတာ- သတ္တုအပေါင်းသည်၊ ဣစ္ဆိ
တံ-လိုလားတောင့်တအပ်သော၊ သုခံ- ကိုယ်စိတ် ၂ ဖြာ၊ ချမ်းသာ
ခြင်းကို၊ အစ္ဆန္တံ-စစ်စင်ကေန့်, အမှန်အားဖြင့်၊ ဝိန္ဒတိ-ရနိုင်ပါ၏။

x x x x x x x x

၃၀၁။ အမတန္တဒ ။ ။ အမတသဒ္ဓါသည် အမြိုက်သုခော နတ်
ဩဇာကို၎င်း, အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း ဟော၏။ “ အမတံ+ဒဒါတိတိ
အမတန္တဒေါ - အမြိုက်သုခောကို ပေးတတ်သော နတ်မင်း၊ အမြိုက်
နိဗ္ဗာန်ကို ပေးတတ်သော ဘုရား ” ဟု အနက် ၂ ရပ် ပြကပ်သော
ကြောင့် “အမတန္တဒ” ဟူသော အာလုပ်ပုဒ်သာ သိလေသပုဒ်တည်း။

ဩစိတျဖြစ်ပုံ။ ။ အမတကို ပေးနိုင်သူဟူသဖြင့် သုက္ခရောဓံနေ
သူများကို သုခရောဓံအောင် ပြုစွမ်းနိုင်ရုံ တည်း။ ထို့ကြောင့် “သံသရာ
ဒုက္ခရောဓံနေသူများသည် အမတကိုပေးနိုင်သောဘုရား၌ ညွတ်ကိုင်း
ကြိုသည့်အတွက် သုခကိုရကြသည်” ဟူသော စကားသည် လောက၌
အသင့်ယုတ္တိ ဟူသောကြောင့် ဩစိတျ သမ္ပောသကဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
ဤဂါထာသည် “ဩစိတျသမ္ပောသကပဒေ သိလေသပုံစံ” ဖြစ်သည်။
[ဩစိတျ-ကို+သမ္ပောသေတံ - ကောင်းစွာ တိုးပွားစေတတ်၏။ ဣတိ
ဩစိတျသမ္ပောသကော (သိလေသော)]

၂ ဖတ်ချက် ။ ။ “ပဒေဒါဒိ” ၌ အာဒိဖြင့် ဩစိတျသမ္ပောသကဝါကျ
သိလေသကိုယူဘို့ရန် ဋီကာသစ်ဖွင့်ခဲ့၏။ ပုံစံမှာ- “မုနိန္ဒ ဝဒနမ္ပောဇဂါထာ”
ပင် ဖြစ်၍ အထူးမပြုကြ။ ဩစိတျသမ္ပောသကာဒိ၌ အာဒိဖြင့်ကား “ သုဂန္ဓိ
သောဘာသမ္ပန္နံ ” စသော သိလေသောပမာ စသည်ကို ယူရသည်။ [အာဒိ
သဒ္ဓေန၊ပေ၊ ဥပမာသိလေသာဒယော သံဂဟိတာ၊- (ဋီကာဟောင်း)။]

တုလျယောဂိတၢ၏ လက္ခဏာ

၃၀၂။ ဂုဏယုတ္တေဟိ ဝတ္ထုဟိ၊ သမံ ကတွာန ကဿစိ၊
သံကိတ္တနံ ဘဝတိ ယံ၊ သာ မတာ တုလျယောဂိတာ။

၃၀၂။ ဂုဏယုတ္တေဟိ- ကောင်း၊ မကောင်းဂုဏ်နှင့် ယှဉ်ကုန်
သော၊ ဝတ္ထုဟိ-ဝတ္ထုတို့နှင့်၊ သမံ - တူမျှသည်ကို၊ ကတွာန - ပြု၍၊
ကဿစိ- တစုံတယောက်ကို၊ ယံသံကိတ္တနံ- အကြင် ပြောဆိုခြင်း
သည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ သာ-ထိုပြောဆိုခြင်းကို၊ တုလျယောဂိတာ-
တုလျယောဂိတာ အလင်္ကာဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်၏။

x x x x x x x

၃၀၂။ ဂုဏယုတ္တေဟိတျာဒိ၊ ။ကောင်းသောဂုဏ်၊မကောင်း
သောဂုဏ် ရှိသော ဝတ္ထုတို့နှင့် တန်းတူညီမျှပြု၍ တစုံတယောက်ကို
ချီးမွမ်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို တုလျယောဂိတာ အလင်္ကာ ဟု
သိအပ်၏။ ဆိုလိုရင်းကား - တစုံတယောက်ကို ချီးမွမ်းလို ، နှိပ်ချလို
ရာဝယ်“မည်သည့် အရာဝတ္ထုနှင့်တူသည် ” ဟု ဥပမာန ဥပမေယျ
အဖြစ်ဖြင့် မခွဲခြားဘဲ ၂ ပါးစုံတွဲ၍ ပြောဆိုခြင်းကို တုလျယောဂိတာ
အလင်္ကာ- ဟု ဆိုလိုသည်။

ဋီကာ ။ ။ ဂုဏယုတ္တေဟိ - သုန္ဒရာသုန္ဒရေဟိ ယေဟိကေဟိစိ
ဂုဏေဟိ ယုတ္တေဟိ ဝတ္ထုဟိ၊ သမံ ကတွာန တတွတော (အမှန်အား
ဖြင့်) အသမာနေသုပိ သမာနတ္ထံ ဗုဒ္ဓိယာ အာရောပနံ ကတွာ- မတူ
ကုန်သော်လည်း တူသည့်အဖြစ်ကို စိတ်ဖြင့် တင်စား၍၊ ကဿစိ ပုရိ
သာဒိနော - ကို၊ ထုတိ နိန္ဒံ နိဿာယ၊ ယံ ကိတ္တနံ ဂုဏာဂုဏ
ကထနံ ဘဝတိ၊ သာ တုလျယောဂိတာတိ မတာ။ [တုလျေန-တူသော
ကောင်း မကောင်းသောဂုဏ်နှင့်+ယောဂေါ-ယှဉ်ခြင်းတည်း၊ တုလျ
ယောဂေါ-ခြင်း၊ တုလျယောဂေါ ယေသံ (အကြင်နေ၊ ဘုရားစသည်
တို့၏) အတ္ထိတိ တုလျယောဂိနော၊ တုလျယောဂိနံ + ဘာဂေါ တုလျ
ယောဂိတာ=တူသောဂုဏ်နှင့်ယှဉ်ခြင်းရှိသောနေ-ဘုရားစသည်တို့၏
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အတူတကွယှဉ်ကြောင်း ဂုဏ်။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤပြခဲသော ဝိဂ္ဂဟနှင့်အညီ အတူယှဉ်တွဲကြောင်း
ဂုဏ်ကို“တုလျယောဂိတာ”ဟု ဆိုရသော်လည်း ထိုတုလျ ယာဂိတာ
ကို ပြသော စကား(အဖွဲ့ ဗန္ဓ)ကိုလည်း အနက်၏အမည်ကို အဖွဲ့ဗန္ဓ၌

တုလျယောဂိတာ ပုံစံ

၃၀၃။ သမ္ပတ္တသမ္ပဒေါလောကော၊ သမ္ပတ္တလောကသမ္ပဒေါ။
ဥဘောဟိ ရံသိမာလီစ၊ ဘဂဝါစ တမောနုဒေါ။

၃၀၃။ တမောနုဒေါ - ပကတိအမှောင် မောဟအမှောင်ကို ပယ်ဖျော့ဖျက်ဆီးနိုင်သော၊ ရံသိမာလီစ-နေမင်း၎င်း၊ ဘဂဝါစ- မြတ်စွာဘုရား၎င်း၊ (ဣတိ- ဤသို့၊) ဥဘောဟိ- နေနှင့် မြတ်ဘုရား ၂ ပါးတို့ဖြင့်၊ ဝါ-တို့ကြောင့်၊ လောကော- တလောကလုံးသည်၊ သမ္ပတ္တသမ္ပဒေါ-ကောင်းစွာရအပ်သော ရှင်လန်းဝမ်းမြောက်ခြင်း ရှိ၏၊ သမ္ပတ္တလောကသမ္ပဒေါ- ကောင်းစွာ ရအပ်သော အရောင် အလင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းရှိ၏။

x x x x x x x x

တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် တုလျယောဂိတာအလင်္ကာခေါ်သည် ဟု မှတ်၊ ထို့ကြောင့် ဂါထာ၌ “ယံသံကိတ္တနံ၊ သာတုလျယောဂိတာ= ပြောဆိုခြင်းစကားကိုတုလျယောဂိတာ” ဟုဆိုသည်။ [ဧတ္ထ၊ တုလျဂုဏ ယုတ္တပဒတ္တာနံ - တူသော ဂုဏ်နှင့်ယှဉ်ကြသော နေနှင့် ဘုရားစသော ပုဒ်နက်တို့၏၊ တဂ္ဂုဏသမ္ပန္နဿ-ထို အတူယှဉ်ကြောင်းဂုဏ်ဟူသော သမ္ပန်၏၊ တုလျယောဂိတာဘာဝတော-တုလျယောဂိတာမည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥတ္တိဝိသေသေ - စကားအထူး၌၊ တဒတ္ထိယေန - ထို အနက်ရှိသော အားဖြင့်၊ ဝါ - အနက်၏ အမည်ကို တင်စားသော အားဖြင့်၊ တုလျယောဂိတာတိ ဥေယျာ။]

၃၀၃။ သမ္ပတ္တဗျာဒိ။ ။ အမိုက်မှောင်ကိုပယ်နိုင်သော နေနှင့် မောဟမှောင်ကို ပယ်တော်မူနိုင်သော ဘုရား ၊ ဤ ၂ ပါး တို့ကြောင့် သတ္တလောကသည် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း(ပီတိ)ကိုလည်းရနိုင်၏။ ဤ ၂ ပါးတို့ဖြင့် သတ္တလောကသည် အရောင် အလင်း၏ ပြည့်စုံခြင်း ကိုလည်း ရပေသည်။ ဤဂါထာဖြင့် ပီတိကို ပေးစွမ်းနိုင်သော ဂုဏ်၊ အရောင် အလင်းကို ပြုစွမ်းနိုင်သော ဂုဏ်နှင့် ယှဉ်သော နေတည်း ဟူသော ဝတ္ထုနှင့် တူမျှသည်ကိုပြု၍ ဘုရားရှင်ကို ချီးမွမ်းသည်။ [ဧတ္ထ ပီတိဒါနအာလောက ကရဏသင်္ခါတဂုဏယုတ္တေန သူရိယေန တုလျ ကတ္တာ ဘဂဝတော ထုတိဝသေန ဂုဏကထနံ ဟောတိ။]

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ သမ္ပတ္တော (ကောင်းစွာရောက်အပ်, ရအပ်သော)
သမ္ပဒေါ (ဝီတိ) ယေနာတိ သမ္ပတ္တသမ္ပဒေါ။ သမ္ပတ္တာ အာလောက
သမ္ပဒေါ ယေနာတိ သမ္ပတ္တာလောကသမ္ပဒေါ။ (သတ္တလောကော)။
[ဥဘောဟိတိ ကရဏဘူတေဟိ , ဟေတုဘူတေဟိဝါ။ ကရိုဏ်းပေး
ခိုက် “ အရောင်ကိုရ ” ဌှ ဝပ်။ ဟိတ်ပေးခိုက် “ ဝီတိကိုရ ” ဌှ ဝပ်။]

အဟဉ္စ မဒ္ဒိဒေဝီစ, ဇာလီ ကဏှာဇိနာ စုဘော၊
အညမညံ သောကနဒါ, ဝသာမ အဿမေ တဒါ။

ငါ ဝေဿန္တရာမင်း သည်၎င်း , မဒ္ဒိမိဖုရား သည်၎င်း , ဇာလီ-
ကဏှာဟူသော သားတော် သွီးတော် ၂ ပါးတို့သည်၎င်း အချင်းချင်း
သောကကို ပယ်ဖျောက်ကြကုန်လျက် ထိုအခါ၌ ဝက်တောင် သစ်မ်း
ကျောင်း၌ နေခဲ့ကြသည်။ [“ ဤ၌ သောကကင်းဝေးမှ ဂုဏ်ချင်းတူ
သောကြောင့် ထုတိတုလုယောဂိတာမည်၏ ” ဟု ဆိုကြ၏။ သို့သော်
တူရုံမျှကို မဆိုလို။ “ ကဿစိ သံကိတ္တနံ ” အရ တစုံတယောက်ကို
ပြောလိုမှ ဤ အလင်္ကာဂုဏ်ရောက်နိုင်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။ မကောင်းဂုဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဝတ္ထုဖြင့် အတူပြု၍
တစုံတယေခံကိုဆိုသော ပုံစံ မပါ။ ထို့ကြောင့် စံကျောင်းနိဿယ၌
အသီတိနိပါတ် သုခဘောဇန ဇာတ်တော်လာ အေခံပါဂါထာကို
ထုတ်ပြသည်။

ထိယာတကာ ယေစိ.မေ ပရဒါရိကာ,
မိတ္တဒ္ဓါနော ယေစ သပန္နိ သုဗ္ဗတေ၊
သဗ္ဗေ တေ မစ္ဆရီပဉ္စမာ.ဓမာ,
တသ္မာ အဒတွာ ဥဒကမ္ပိ နသ္မိယေ။

မိန်းမကို သတ်ဖြတ်တတ်သူများ , သူတပါးမယားကို သွားလာ
တတ်သူများ , မိတ်ဆွေကို ဖျက်ဆီးတတ်သူများ , သူတော်ကောင်း
တို့ကို ကျိန်ဆဲတတ်သူများ, ဤ၄မျိုးသောလူစားတို့သည် ဝန်တိုသူလျှင်
၅ ယောက်မြောက် ရှိကုန်သောယုတ်မာသူများ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့်
ရေကိုပင် မလှူဘဲ မသောက်ပါ။ [ဤ၌ ထိယာတကစသောတို့၌ ယုတ်မာမှု
မကောင်းဂုဏ်ချင်းတူသည်ကိုပြု၍ မစ္ဆရီပုဂ္ဂိုလ်ကို ကဲ့ရဲ့သောကြောင့်
နိဗ္ဗာတုလုယောဂိတာ မည်၏။]

နိဒဿန၏ လက္ခဏာ

၃၀၄။ အတ္ထန္တရံ သာဓယတာ၊ ကိစ္ဆိ တံသဒိသံ ဖလံ၊
ဒဿိယတေ အသန္တံ၊ သန္တံ တံ နိဒဿနံ။

၃၀၄။ အတ္ထန္တရံ - ညွန်ပြုထိုက်သော အကျိုးမှ တပါးသော ကိစ္စကို၊ သာဓယတာ-ပြီးစေတတ်သော ဝတ္ထုဖြင့်၊ ကိစ္ဆိ-တစုံတခု သော၊ တံ သဒိသံ-ထို အတ္ထန္တရနှင့် သဘောတူသော၊ အသန္တံ-မကောင်းသည်မူလည်း ဖြစ်သော၊ သန္တံ-ကောင်းသည်မူလည်း ဖြစ်သော၊ ယံ ဖလံ-အကြင်အကျိုးကို၊ ဒဿိယတေ-ပြုအပ်၏၊ တံ-ထိုပြုအပ်သော အကျိုးသည်၊ နိဒဿနံ-နိဒဿနမည်၏။

x x x x x x x

၃၀၄။ အတ္ထန္တရံ တျာဒိ။ ။ ညွန်ပြုထိုက်သော အကျိုးမှ တမျိုး တခြားဖြစ်သော ကိစ္စကို ပြီးစေတတ်သော အကြောင်းဝတ္ထုဖြင့် ထို ကိစ္စနှင့်တူသော မကောင်းသော အကျိုးကို ဖြစ်စေ၊ ကောင်းသော အကျိုးကိုဖြစ်စေ ပြုအပ်၏။ ထိုပြုအပ်သော အကျိုးကို “နိဒဿန” ဟု ဆိုအပ်၏။ [အတ္ထန္တရံ - နိဒဿိတဗ္ဗတော အညံ ဥစိတကိစ္စသင်္ခါတံ အတ္ထံ။... ဤ အဖွင့်ကိုကြည့်၍ အတ္ထသဒ္ဓါသည် ကိစ္စ အနက်ဟော၊ အန္တရသဒ္ဓါကား အညအနက်ဟောတည်း- ဟု သိပါ။ “အန္တရော-ညွန်ပြုထိုက်သော အကျိုးမှ တပါးတခြားသော + အတ္ထော-ကိစ္စတည်း၊ အတ္ထန္တရော” ဟု ပြု။]

သာဓယတာ စသည်။ ။ သာဓယန္တေန ဧကေနစိ ဝတ္ထုနာ။ [ဤ အဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌ “သာဓယတာ ” ကို အနက်ပေးသည်။] တံ သဒိသံ-တေန အတ္ထန္တရေန သမာနံ၊ အသန္တံ-အနိဋ္ဌံ၊ သန္တံ-ဣဋ္ဌံ၊ ကိစ္ဆိ ဖလံ ဒဿိယတေ။ [ဤအဖွင့်ကိုကြည့်၍ သန္တသဒ္ဓါသည် “ချီးမွမ်းအပ် ကောင်းမြတ် ” ဟူသော အနက် ဟောဟု သိပါ။] တံ တာဒိသံ ဖလံ နိဒဿနံနာမ။ [ဤအဖွင့်နှင့်အညီ “နိဒဿနအရ ညွန်ပြု အပ်သော အကျိုးကိုရ၏” ဟု သိပါ။ “နိဒဿိယတေတိ နိဒဿနံ” ဟုပြု၊ ထိုအကျိုးကိုပြုသော အဖွဲ့အနွဲ့ကိုကား ဖလူပစာရအားဖြင့် “နိဒဿန အလင်္ကာ” ဟု ခေါ်ရသည်။] ဤဂါထာဖြင့် “အသန္တဖလနိဒဿန၊ သန္တဖလနိဒဿန” ဟု နိဒဿန ၂ မျိုးကို မှတ်ပါ။

အသန္တဖလနိဒဿန ပုံစံ

၃၀၅။ ဥဒယာ သမဏိန္ဒဿ၊ ယန္တိ ပါပါ ပရာဘဝံ၊
ဓမ္မရာဇဝိရုဒ္ဓါနံ , သူစယန္တာ ဒုရန္တတံ။

၃၀၅။ သမဏိန္ဒဿ-ရဟန်းမင်းဘုရား၏၊ ဥဒယာ - ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့်၊ ပါပါ- မကောင်းမှု အကုသိုလ်တို့သည်၊ ဓမ္မရာဇဝိရုဒ္ဓါနံ - တရားသဖြင့် မင်းပြုသူတို့နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သူတို့၏၊ ဝါ - တရားမင်း ဘုရားနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သူတို့၏၊ ဒုရန္တတံ- ဖောက်ပြန်သော ဆုံးရှုံးခြင်း ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ သူစယန္တာ- ထင်ရှားပြကုန်လျက်၊ ပရာဘဝံ- ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ယန္တိ-ရောကုန်၏။

x x x x x x x

၃၀၅။ ဥဒယာ တျာဒိ။ ။ဤဂါထာဝယ် ရှေ့ ၂ ပါဒ(ပုဗ္ဗဒ္ဒ) ဖြင့် ဘုရားပွင့်တော်မူလာခြင်းကြောင့် မကောင်းမှု အကုသိုလ်တရားတို့၏ ပျက်စီးခြင်းဟူသော အတ္ထန္တရကိုပြန်၊ ထိုအတ္ထန္တရကို ပြီးစေသော ဝတ္ထုကား ဘုရားပွင့်တော်မူလာခြင်းတည်း၊ နေခံ ၂ ပါဒဖြင့် မကောင်းမှုအကုသိုလ်တရားများ ပျက်စီးခြင်းနှင့် အလားတူစွာ ဓမ္မရာဇာနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သူတို့၏ ဆုံးရှုံးပျက်စီးခြင်းကို ပြန်၊ ဤဆုံးရှုံး ပျက်စီးခြင်းသည် နိဒဿန - ညွှန်ပြအပ်သော အကျိုးတည်း၊ ထို ဆုံးရှုံးပျက်စီးခြင်းအကျိုးသည် မကောင်းကျိုးဖြစ်ရကား အသန္တဖလတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည် အသန္တဖလနိဒဿန ပုံစံ ဖြစ်သည်။

ဓမ္မရာဇ ဝိရုဒ္ဓါနံ။ ။ရာဇဓမ္မေဟိ သမန္တာဂတ ရာဇုဟိ၊ ဤအလို မင်းကျင့်တရားနှင့်ပြည့်စုံသော လူမင်းများကို “ဓမ္မရာဇာ” ဟုဆိုသည်၊ ဓမ္မာဓိပတိနာ (တရားကြောင့် သတ္တာတို့၏ အကြီးအကဲဖြစ်သော) မုနိန္ဒေနဝါ၊ ဤအလို ဘုရားရှင်ကို “ဓမ္မရာဇာ” ဟု ဆိုသည်။

ဒုရန္တတံ။ ။ဒုကို ဒုဠ၊ ဒုဠကို “ဝိရုဒ္ဓပါ” ဟု၎င်း၊ အန္တကို အဝသာန (အဆုံး) ဟု ဇီကာဖွင့်၏၊ ပျက်စီးခြင်းကို “ဆုံးခြင်း” ဟု ဆိုသည်၊ လူတယေခံ၏သေခြင်းကို “ဆုံးခြင်း” ဟု ခေါ်သကဲ့သို့တည်း၊ ဒုဠ + အန္တော ယေသံတိ ဒုရန္တာ - ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ဆုံးရှုံးပျက်စီးခြင်းရှိသူများ၊ ဒုရန္တာနံ + ဘာဝေါ ဒုရန္တာ။

သန္တဗလနိဒဿန ပုံစံ

၃၀၆။ သိရောနိက္ခိတ္တ စရဏော-စ္ဆရိယာန-မ္ပုဇာနယံ၊
ပရမတ္ထုတတံ လောကေ၊ ဝိညာပေတ-တ္တနော ဇိနော။

၃၀၆။ အယံဇိနော - ဤမြတ်စွာဘုရားသည်၊ အစ္ဆရိယာနံ-
အံဩဘွယ်ကောင်းကုန်သော၊ အမ္ပုဇာနံ-ခြေတော်ကိုခံဘို့အတွက်
မြေမှထွက်လာကုန်သောပဒုမ္မာကြာတို့၏၊ သိရောနိက္ခိတ္တစရဏော-
ဥျးထိပ်၌ ချထားအပ်သော ခြေတော်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ - ဖြစ်၍၊)
လောကေ - လောက၌၊ အတ္တနော - ကိုယ်တော်၏၊ ပရမတ္ထုတတံ-
လွန်စွာအံဩဘွယ်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝိညာပေတိ - သိစေတော်မူ၏။

x x x x x x x x x

၃၀၆။ သိရောနိက္ခိတ္တ တျာဒိ။ ။ အံဩဘွယ် ပဒုမ္မာကြာတို့၏
အထက်၌ ခြေတော်ကို ချထားတော်မူခြင်းသည် ဤဂါထာဖြင့် ညွှန်ပြ
ထိုက်သော အကျိုးမှ တမျိုးတခြားကိစ္စ(အတ္တန္တရ)တည်း၊ ထိုအတ္တ
န္တရကို ပြီးစေတတ်သော အကြောင်းဝတ္ထုကား ဘုရားရှင်တည်း၊
လောက၌ ကိုယ်တော်မြတ်၏ အလွန်အံဩဘွယ် အပ္ပုတဂုဏ်ကို သိ
စေခြင်းကား တံသဒိသသန္တဗလတည်း၊ ထိုအကျိုးသည် ဤဂါထာ၌
ညွှန်ပြထိုက် - ညွှန်ပြလိုရင်းဖြစ်သော နိဒဿနတည်း၊ ထို့ကြောင့်
ဤဂါထာသည် သန္တဗလ နိဒဿန ပုံစံဖြစ်သည်။ [ပဒုမ္မာကြာထိပ်၌
ခြေတော်ကို ချထားခြင်းဟူသော အတ္တန္တရနှင့် အံဩဘွယ်ကောင်း
ချင်း တူသည်ကို “တံ သဒိသ ” ဟု၎င်း ၊ ထို ပရမအပ္ပုတ - အလွန်
အံဩဘွယ်၏ ကောင်းသောအကျိုး ဖြစ်ခြင်းကို “သန္တဗလ” ဟု ၎င်း
ဆိုသည်။]

ဒီကာ။ ။ အစ္ဆရိယာနံ - အတ္တနော ပါဒပဋိဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပထဝီ
ဘိန္ဒိတွာ ဥဂ္ဂတတ္တာ အစ္ဆရာယောဂ္ဂါနံ ၊ ပေ၊ ဧတ္ထ အစ္ဆရိယပဒုမာနံ
မတ္ထကေ စရဏနိက္ခေပသင်္ခါတေန အတ္တန္တရေန ပရမတ္ထုတတံ
ဝိညာပေတီတိ (ထို့ကြောင့်) အယံ (ဤဂါထာသည်) သဒိသသန္တ
ဗလံ (နိဒဿေတိ)။

အမှာ။ ။ ဤနိဒဿန အလင်္ကာ၌ “ အကြောင်းတခုထည်းဖြင့်
မူလအကျိုး ၊ ထိုအကျိုးနှင့်တူသော သဒိသအကျိုး အားဖြင့် အကျိုး
၂ပါးရှိရမည်” ဟု ရှေးနိဿယတို့မှာထားကြ၏၊ ထိုအယူသည် ပဌမ

မဟန္တတ္တအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာ

၃၀၇။ ဝိဘူတိယာ မဟန္တတ္တ၊ မဓိပ္ပာယဿဝါ သိယာ၊
ပရမုက္ကံသတံ ယာတံ၊ တံ မဟန္တတ္တမိရိတံ။

၃၀၇။ ဝိဘူတိယာ-တင့်တယ်ရိပ်ငြိမ်၊ စည်းစိမ်ချမ်းသာ၏၎င်း၊
အဓိပ္ပာယဿဝါ-အလိုဆန္ဒအဇ္ဈာသယ၏၎င်း၊ ပရံ-လွန်စွာ၊ ဥက္ကံသ
တံ - လွန်ကဲသည်၏ အဖြစ်သို့၊ ယာတံ - ရောက်သော၊ (ယံ)
မဟန္တတ္တံ-အကြင်ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သိယာ-
ဖြစ်၏၊ တံ (မဟန္တတ္တံ) - ထို ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊
မဟန္တတ္တံ-မဟန္တတ္တအလင်္ကာဟူ၍၊ ဤရိတံ-ဆိုအပ်၏။

x x x x x x x

ပုံစံဂါထာကိုကြည့်လျှင် သင့်သလိုရှိသော်လည်း ဒုတိယဂါထာကား
“ပဒုမ္မာကြာပေ၍ ခြေတော်ကို ချထားခြင်းသည် အကျိုးမဟုတ်၊
အတ္တန္တရ- ကိစ္စတမျိုးသာ” ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်လည်း “အတ္တန္တရံ
သာဓေတော” စသောဂါထာ၏ဒီကား၌ “အတ္တန္တရံ - ကိစ္စသင်္ခါတံ
အတ္ထံ” ဟုဖွင့်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဤဒုတိယပုံစံဂါထာ၌ အကျိုး ၂ ပါး
ရအောင် ကောက်ပြသော ရှေးနိဿယများကို စဉ်းစားကြပါလေ။

၃၀၇။ ဝိဘူတိယာ တျာဒိ။ ။ စည်းစိမ်ချမ်းသာ၏ ကြီးကျယ်
ခမ်းနားခြင်းသည်၎င်း၊ အလိုဆန္ဒ (အဇ္ဈာသယ) ၏ ကြီးမားမြင့်မြတ်
ခြင်းသည်၎င်း၊ မဟန္တတ္တမည်၏။ ထိုမဟန္တတ္တကို ပြသော အဖွဲ့အနွဲ့
လည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် မဟန္တတ္တအမည်ရသည်။ [မဟန္တဿ-
ကြီးကျယ်သော စည်းစိမ်၏၊ ဝါ - မြင့်မြတ်သော အဇ္ဈာသယ၏ +
ဘာဝေါမဟန္တတ္တံ။] ဝိဘူတိမဟန္တတ္တ၊ အဇ္ဈာသယမဟန္တတ္တအားဖြင့်
မဟန္တတ္တ ၂ မျိုးပြား၏။

သဘာဝ, အတိသယ, မဟန္တတ္တ။ ။ “သဘာဝဂုတ္တိ အလင်္ကာ
သည် ပင်ကိုယ်သဘောအတိုင်း တန်ဆာဆင်၍ဆို၏။ အတိသယဂုတ္တိ
အလင်္ကာသည် ထို့ထက်လွန်သောသဘောကို တန်ဆာဆင်၍ဆို၏။
မဟန္တတ္တ အလင်္ကာသည် အလွန် အကြူး အံ့ဩဘွယ် ကောင်းသော
သဘောကို တန်ဆာဆင်၍ ဆို၏” ဟု စံကျောင်းနိဿယ၌ ထို ၃ မျိုး
အထူးကို ပြထားသည်။

ဝိဘူတိမဟန္တတ္ထ ပုံစံ

၃၀၀။ ကိရိဋရတနန္တယာ-နုဝိဒ္ဓါတပဝါရဏော၊
ပုရာပရံ သိရိံ ဝိဒ္ဓိ၊ ဗောဓိသတ္တောဘိနိက္ခမာ။

၃၀၀။ ဗောဓိသတ္တော - သာကိန္ဓယ်ဘွား၊ ဘုရားအလောင်း
တော်သည်။ အဘိနိက္ခမာ-တောသို့ရှေးရှု၊ ထွက်တော်မူရာအခါမှာ
ပုရာ - ရှေးအခါ၌၊ ကိရိဋရတနန္တယာ-နုဝိဒ္ဓါတပဝါရဏော-
မကိုဋ်၌တပ်၊ နဝရတ်ရောင်၊ ပြောင်ပြောင် ပြိုးပြိုး၊ ထိုးအပ်သော
ထီးဖြူတော်ရှိသည်။ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍) ပရံ-လွန်စွာ၊ သိရိံ-အသရေ
ကို၊ ဝိဒ္ဓိ-ရတော်မူပြီ။

x x x x x + x x
၃၀၀။ ကိရိဋတျာဒိ။ ။ ဘုရားအလောင်း သိဒ္ဓတ်မင်းသား၏
ဥးထိပ်ထက်၌ မကိုဋ်သရဖူကို ဆောင်းပြီးလျှင် ထို မကိုဋ်မှထွက်သော
ရတနာရောင်တို့က အရောင်ဟပ်နေသော ထီးဖြူတော်ကြီး ဆောင်းမိုး
ထားပုံကို ပြသောဝါထာတည်း။ ဤသို့ ပြသဖြင့် ဘုရားအလောင်း၏
စည်းစိမ်ကြီးကျယ်ပုံကိုလည်း (ဝင်္ကံဝတ္ထိအလင်္ကာမျိုးဖြစ်သည်အား
လျော်စွာ) သွယ်ဝိုက်၍ ပြပြီးဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ဤဝါထာသည်
ဝိဘူတိမဟန္တအလင်္ကာ၏ပုံစံဖြစ်သည်။ ဘုန်းတော်ဖွဲ့သီချင်းတို့လည်း
(များသောအားဖြင့်ဟုတ်မှန်လျှင်) ဝိဘူတိမဟန္တတ္ထဂုဏ်ရောက်ကြ၏။
မဟုတ်မမှန်ဘဲ ချီးကြူးလျှင်ကား အတိဝတ္ထဒေါသ သင့်ရောက်ဘွယ်
ရှိသေးသည်။

ဝစနတ္ထ ။ ။ ကိရိဋေ - မကိုဋ်၌ + ရတနာနိ ကိရိဋရတနာနိ၊
တေသံ + ဆာယာ (အရောင်တို့တည်း) ကိရိဋရတနန္တယာ - တို့၊
တာဟိ+အနုဝိဒ္ဓါ- အစဉ်မပြတ် ထိုးအပ်သည်တည်း။ ကိရိဋ ရတန
န္တယာနုဝိဒ္ဓါ (ထီးဖြူ၌ ရတနာရောင်ဟပ်နေသည်ကိုပင် “ထီးဖြူ၌
အရောင် ထိုးအပ် ” ဟု ဆိုသည်။) အာတပံ + ဝါရေတီတိ အာတပ
ဝါရဏော - နေရောင်ကို တားမြစ် ကာကွယ်တတ်သော ထီး (ထီး
ဖြူတော်) ၊ ကိရိဋရတနန္တယာနုဝိဒ္ဓါ + အာတပဝါရဏော
ယဿာတိ ကိရိဋရတနန္တယာနုဝိဒ္ဓါတပဝါရဏော။

အဇ္ဈာသယမဟန္တတ္ထပုံစံ

၃၀၉။ သက္ကောသမ္မောဓိယံဗောဓိ-သက္ကောသတ္တဟိတာယသော၊
ဟိတွာ သွေဟရသာဗန္ဓ၊ မပိ ရာဟုလမာတရံ။

၃၀၉။ သော ဗောဓိသက္ကော - ထို သာကီနွယ်ဘွား , ငါတို့
ဘုရား အလောင်းတော်သည်၊ သတ္တဟိတာယ-သတွာတို့၏ စီးပွား
အလိုငှါ၊ သွေဟရသာဗန္ဓ-ချစ်မေတ္တာအစေးဖြင့်ဖြစ်သော သိင်္ဂီရ
ရသဖြင့် ဖွဲ့စပ်အပ်သော၊ ရာဟုလမာတရံအပိ-ရာဟုလမယ်တော်၊
ယသော်ဓရာ မိဖုရားကိုသော်လည်း၊ ဟိတွာ-စွန့်တော်မူ၍၊ သမ္မော
ဓိယံ-သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်၌၊ သက္ကော- ငြိကပ်တော်မူ၏။

x x x x x x x

၃၀၉။ သက္ကောတျာဒိ။ ။ “သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဘုရားအလောင်း
တော်သည် သတွာတို့၏ လောကီလောကုတ္တရာ ၂ ဖြာသော စီးပွား
အကျိုးငှါ မိန်းမအပေါင်း၏ ထိပ်ထား မိဖုရားရတနာ ယသော်ဓရာ
ကိုသော်မှ စွန့်တော်မူကာ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်၌ ငြိကပ်တော်မူပါ
ပေသည်” ဟုတိုက်ရိုက်ပြသဖြင့် သတွာတို့၏စီးပွားကိုဆောင်လိုသော
အဇ္ဈာသယ (ဆန္ဒတော်၏) ကြီးမားပုံကိုလည်း သွယ်ဝိုက်၍ ပြပြီး
ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည် အဇ္ဈာသယမဟန္တတ္ထပုံစံဖြစ်သည်။

ဒီကာ ။ ။ တာဒိသဇ္ဈတ္ထိရတနေပိ အလဂ္ဂတာကထနေန
ဗောဓိသတ္တဿ ဥက္ကဋ္ဌဇ္ဈာသယမဟန္တံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ သမ္မာ ဗုဇ္ဈတိ
တောယာတိ သမ္မောဓိ၊ ဗောဓိယံ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၌ + သက္ကော
(လဂ္ဂေါ) - ငြိကပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဗောဓိသက္ကော - သဗ္ဗညုတ
ဉာဏ်တော်၌ ငြိကပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ (ဘုရားအလောင်း)၊ သွေဟေန-
ချစ်မေတ္တာအစေးဖြင့် + ဇာတော- ဖြစ်သော + ရသော - သိင်္ဂီရရသ
တည်း၊ သွေဟရသော၊ တေန + အာဗန္ဓာ - ဖွဲ့စပ်အပ်သည်တည်း၊
သွေဟရသာဗန္ဓာ။

ဇာလိံ ကဏှာဇိနံ ဓိတံ၊ မဒ္ဒိဒေဝိံ ပတိဗ္ဗတံ၊
စဇမာနော နစိန္တေသိံ၊ ဗောဓိယာယေဝ ကာရဏာ။

ဤ စရိယာပိဋက ပါဠိတော်ဂါထာလည်း ဒါနဇ္ဈာသယ လွန်ကဲ
ပုံကို ပြသောကြောင့် အဇ္ဈာသယမဟန္တတ္ထ အလင်္ကာဂုဏ်ရောက်၏။

ဝဉ္ဇနာလက္ခဏာနှင့် အပြား

၃၁၀။ ဂေါပေတွာ ဝဏ္ဏနိယံ ယံ-ကိဉ္စိ ဒဿိယတေ ပရံ၊
အသမံဝါသမံ တဿ၊ ယဒိ သာ ဝဉ္ဇနာ မတာ။

၃၁၀။ (ယာယ- အကြင် အဖွဲ့ အနွဲ့ဖြင့်၊) ဝဏ္ဏနိယံ-ချီးမွမ်း
အပ်သောဝတ္ထုကို၊ ဂေါပေတွာ-လုံခြုံစေ၍၊ ဝါ-ဝှက်ထား၍၊ ပရံ-
ချီးမွမ်းအပ်သောဝတ္ထုမှ တပီးသော၊ တဿ- ထို ဝတ္ထု၏၊ အသမံ
ဝါ- အတူ မဟုတ်သည်မူလည်း ဖြစ်သော၊ သမံဝါ- အတူမူလည်း
ဖြစ်သော၊ ယံကိဉ္စိ- အမှတ်မရှိ တစုံတခုသောဝတ္ထုကို၊ ယဒိ ဒဿိ
ယတေ-အကယ်၍ ပြုအပ်ငြားအံ့၊ သာ - ထို အဖွဲ့ အနွဲ့ကို၊ ဝဉ္ဇနာ-
ဝဉ္ဇနာအလင်္ကာဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်၏။

အသမဝဉ္ဇနာ ပုံစံ

၃၁၁။ ပုရတော နသဟသေသု၊ န ပဉ္ဇေသုစ တာဒိနော၊
မာရော ပရေသု တဿေသံ၊ သဟသံ ဒသဝနိတံ။

၃၁၁။ မာရော- မာရ်နတ်သည်၊ တာဒိနော - တာဒိဂုဏ်နှင့်
ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပုရတော-ရှေ့တော်မှော်၌၊
သဟသေသု (သဟဿ+ဣသု) - တထောင်သော မြားရှိသူသည်
လည်း၊ န-မဖြစ်နိုင်၊ ပဉ္ဇေသုစ(ပဉ္ဇ+ဣသုစ)-ငါးစင်းသော မြားရှိသူ

x x x x x x x

၃၁၀။ ဂေါပေတွာတျာဒိ ။ ။ ချီးမွမ်းလိုအပ်သော ဝတ္ထုကို
မဖော်ပြဘဲ ဝှက်ထား၍၊ ထိုဝတ္ထု၏ အတူ မဟုတ်သော၊ သို့မဟုတ်
အတူဖြစ်သော တစုံတခုကို ဖော်ပြသောအားဖြင့် လှည့်စားကြောင်း
အဖွဲ့အနွဲ့ကို ဝဉ္ဇနာအလင်္ကာ ဟု ခေါ်သည်။ [ဝဉ္ဇေတိ ဝဏ္ဏနိယံ
တောယာတိ ဝဉ္ဇနာ၊ တောယ (ဝုတ္တိယာ)- ဤ အဖွဲ့အနွဲ့ စကား
အစဉ်ဖြင့်၊ ဝဏ္ဏနိယံ- ကို၊ ဝဉ္ဇေတိ-လှည့်ပတ် ဝှက်ထားတတ်၏၊ ဣတိ
သာဝုတ္တိ ဝဉ္ဇနာ။] “ အသမံဝါ သမံ တဿ ” ကို ကြည့်၍ အသမ
ဝဉ္ဇနာ၊ သမဝဉ္ဇနာ-ဟု ၂ မျိုး ပြားကြောင်း သိပါ။

၃၁၁။ ပုရတော တျာဒိ။ ။ ဤဂါထာကိုကြည့်လျှင် “မာရ်နတ်
၏ မြားတွေကိုပင် ရေတွက်ပြသောဂါထာ” ဟု ထင်ရ၏၊ အမှန်ကား-

သည်လည်း၊ န-မဖြစ်နိုင်၊ ပရေသု-ဘုရားမှ တပါး၊ အခြားသူတို့၌ ကား၊ တဿ - ထို မာရ်နတ်၏၊ ဧသံ - ထို မြားတို့၏၊ ဒသဝနိတံ- ဆယ်ခုဖြင့် မြောက်အပ်သော၊ သဟဿံ-တထောင်သည်၊ (တနည်း) ဒသဝနိတံ သဟဿံ-တသောင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏။

x x x x x + x

မြားကို ရေတွက်၍ပြသော ဂါထာမဟုတ်ပါ။ ဘုရားမှတပါး အခြား ပုထုဇဉ်များအပေါ်၌ မာရ်နတ်၏ အစွမ်းသတ္တိကို ပြလျက် မာရ်နတ် ကို ချီးမွမ်းသော ဂါထာဖြစ်သည်။ ဤသို့လျှင် ချီးမွမ်းလိုအပ်သော မာရ်နတ်ကို ဝှက်ထား၍ မြားအရေအတွက် တသောင်းကို ပြသော ကြောင့်၎င်း၊ မာရ်နတ်နှင့် မြားတို့ ပုံသဏ္ဍာန် စသောအားဖြင့် မတူ သောကြောင့်၎င်း၊ ဤဂါထာကို အသမဝဉ္စနာ ပုံစံဂါထာ ဟု မှတ်။

န သဟဿေသု။ ။ဣသုသဒ္ဓါသည်“မြား”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ သဟဿံ+ဣသဝေါ ယဿာတိ သဟဿေသု၊ ဘုရားဖြစ်ခါ နီး၌ လက်ရုံးတထောင် ဖန်ဆင်း၍လာသော မာရ်နတ်၏ ထိုလက်ရုံး ဖြင့် ထိုမြားတို့ကိုမှန်အောင်မပစ်နိုင်ပုံကို ရည်ရွယ်၍ “န သဟဿေသု” ဟု ဆိုဟန်တူသည်။ “မာရ်နတ်သည် ဘုရားရှင်၏ ရွှေတော်မှောက်၌ မြားတထောင်ရှိသူသည် မဖြစ်နိုင်”ဟုလို။

န ပဉ္စေသု။ ။မာရ်နတ်၏ မြားငါးစင်းဟူသည်ကား “ သမ္မော ဟနောဗ္ဗာဒနာစ , သောသနာ တာပနာ တထာ၊ ထမ္ဘနာစေတိ ကာမဿ, ပဉ္စဝါဏာ ပကတ္တိတာ”ဟူသော အမရကောသနှင့်အညီ, သမ္မောဟနာ(တွေဝေစေခြင်း), ဥဗ္ဗာဒနာ(ရူးသွပ်စေခြင်း), သော သနာ (သွေးသား ခန်းခြောက်စေခြင်း), တာပနာ(ပူပန်စေခြင်း), ထမ္ဘနာ(ကိုယ်ကိုတောင့်တင်းစေခြင်း, ဝါ-တုန်လှုပ်စေခြင်း)တည်း။ ယောနိဿယ၌ကား “သေစေခြင်း မာရဏ, မေးခိုင်စေခြင်း ထမ္ဘန, ချစ်စေခြင်းဟဿနှင့်, သောသန ဥဗ္ဗာဒနကို မြား ၅ စင်း ” ဟုဆို၏။ “ဘုရားရွှေတော်မှောက်၌ မာရ်နတ်သည် ထို မြား ၅ စင်းကိုလည်း အသုံးမပြုနိုင်သောကြောင့် မြား ၅ စင်း ရှိသူ မဖြစ်နိုင်”ဟုလို။

ဒသဝနိတံ။ ။ရာဂမကင်းသော အခြားသူများရွှေမှော်၌ကား ထိုမြားတထောင်ကို ၁၀ ဖြင့် မြှောက်၍ မြားတသောင်း ရှိသူလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သာသနာတော်ကျမ်း၌ ကာမဂုဏ် ၅ ပါးကို မြား

ဝဉ္ဇနာလက္ခဏာနှင့် ဆပြား

၃၁၀။ ဂေါပေတွာ ဝဏ္ဏနိယံ ယံ-ကိဉ္စိ ဒဿိယတေ ပရံ၊
အသမံဝါ သမံ တဿ၊ ယဒိ သာ ဝဉ္ဇနာ မတာ။

၃၁၀။ (ယာယ- အကြင် အဖွဲ့ အနွဲ့ဖြင့်၊) ဝဏ္ဏနိယံ- ချီးမွမ်း
အပ်သောဝတ္ထုကို၊ ဂေါပေတွာ-လုံခြုံစေ၍၊ ဝါ-ဝှက်ထား၍၊ ပရံ-
ချီးမွမ်းအပ်သောဝတ္ထုမှ တပီးသော၊ တဿ- ထို ဝတ္ထု၏ အသမံ
ဝါ- အတူ မဟုတ်သည်မူလည်း ဖြစ်သော၊ သမံဝါ- အတူမူလည်း
ဖြစ်သော၊ ယံကိဉ္စိ- အမှတ်မရှိ တစုံတခုသောဝတ္ထုကို၊ ယဒိ ဒဿိ
ယတေ-အကယ်၍ ပြုအပ်ငြားအံ့၊ သာ - ထို အဖွဲ့ အနွဲ့ကို၊ ဝဉ္ဇနာ-
ဝဉ္ဇနာအလင်္ကာဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်၏။

အသမဝဉ္ဇနာ ပုံစံ

၃၁၁။ ပုရတော နသဟဿေသု၊ န ပဉ္ဇေသုစ တာဒိနော၊
မာရော ပရေသု တဿေသံ၊ သဟဿံ ဒသဝနိတံ။

၃၁၁။ မာရော - မာရ်နတ်သည်၊ တာဒိနော - တာဒိဂုဏ်နှင့်
ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပုရတော-ရှေ့တော်မှော်၌၊
သဟဿေသု (သဟဿ+ဣသု) - တထောင်သော မြားရှိသူသည်
လည်း၊ န-မဖြစ်နိုင်၊ ပဉ္ဇေသုစ(ပဉ္ဇ+ဣသုစ)-ငါးစင်းသော မြားရှိသူ

x x x x x x x

၃၁၀။ ဂေါပေတွာတျာဒိ။ ။ ချီးမွမ်းလိုအပ်သော ဝတ္ထုကို
မဖော်ပြဘဲ ဝှက်ထား၍၊ ထို ဝတ္ထု၏ အတူ မဟုတ်သော၊ သို့မဟုတ်
အတူဖြစ်သော တစုံတခုကို ဖော်ပြသောအားဖြင့် လှည့်စားကြောင်း
အဖွဲ့အနွဲ့ကို ဝဉ္ဇနာအလင်္ကာ ဟု ခေါ်သည်။ [ဝဉ္ဇေကိ ဝဏ္ဏနိယံ
တောယာတိ ဝဉ္ဇနာ၊ တောယ (ဝုတ္တိယာ)- ဤ အဖွဲ့အနွဲ့ စကား
အပေါ်ဖြင့်၊ ဝဏ္ဏနိယံ- ကို၊ ဝဉ္ဇေကိ-လှည့်ပတ် ဝှက်ထားတတ် ၏၊ ဣတိ
သာဝုတ္တိ ဝဉ္ဇနာ။] “ အသမံဝါ သမံ တဿ ” ကို ကြည့်၍ အသမ
ဝဉ္ဇနာ၊ သမဝဉ္ဇနာ-ဟု ၂ မျိုး ပြားကြောင်း သိပါ။

၃၁၁။ ပုရတော တျာဒိ။ ။ ဤဝါထာကိုကြည့်လျှင် “မာရ်နတ်
၏ မြားတွေကိုပင် ဂေတွက်ပြသောဂါထာ” ဟု ထင်ရ၏။ အပြန်ကား-

သည်လည်း၊ န-မဖြစ်နိုင်၊ ပရေသု-ဘုရားမှ တပါး၊ အခြားသူတို့၌ ကား၊ တဿ - ထို မာရ်နတ်၏၊ ဒေဝံ - ထို မြားတို့၏၊ ဒသဝနိတံ- ဆယ်ခုဖြင့် မြောက်အပ်သော၊ သဟဿံ-တထောင်သည်၊ (တနည်း) ဒသဝနိတံ သဟဿံ-တသောင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏။

x x x x x + x

မြားကို ရေတွက်၍ပြသော ဂါထာမဟုတ်ပါ။ ဘုရားမှတပါး အခြား ပုထုဇဉ်များအပေါ်၌ မာရ်နတ်၏ အစွမ်းသတ္တိကို ပြလျက် မာရ်နတ် ကို ချီးမွမ်းသော ဂါထာဖြစ်သည်။ ဤသို့လျှင် ချီးမွမ်းလိုအပ်သော မာရ်နတ်ကို ဝှက်ထား၍ မြားအရေအတွက် တသောင်းကို ပြသော ကြောင့်၎င်း၊ မာရ်နတ်နှင့် မြားတို့ ပုံသဏ္ဍာန် စသောအားဖြင့် မတူ သောကြောင့်၎င်း၊ ဤဂါထာကို အသမဝဉ္ဇနာ ပုံစံဂါထာ ဟု မှတ်။

န သဟဿေသု။ ။ ဣသုသဒ္ဓါသည် “မြား” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ သဟဿံ+ဣသဝေါ ယဿာတိ သဟဿေသု၊ ဘုရားဖြစ်ခါ နိုး၌ လက်ရုံးတထောင် ဖန်ဆင်း၍လာသော မာရ်နတ်၏ ထိုလက်ရုံး ဖြင့် ထိုမြားတို့ကိုမှန်အောင်မပစ်နိုင်ပုံကို ရည်ရွယ်၍ “န သဟ ဿသု” ဟု ဆိုဟန်တူသည်။ “မာရ်နတ်သည် ဘုရားရှင်၏ ရွှေတော်မှောက်၌ မြားတထောင်ရှိသူသည် မဖြစ်နိုင်” ဟုလို။

န ပဉ္စေသု။ ။ မာရ်နတ်၏ မြားငါးစင်းဟူသည်ကား “သမ္မော ဟနောမ္မာဒနာစ , သောသနာ တာပနာ တထာ၊ ထမ္ဘနာစေတိ ကာမဿ, ပဉ္စဝါဏာ ပကတ္တိတာ” ဟူသော အမရကောသနှင့်အညီ, သမ္မောဟနာ(တွေဝေစေခြင်း), ဥမ္မာဒနာ(ရူးသွပ်စေခြင်း), သော သနာ (သွေးသား ခန်းခြောက်စေခြင်း), တာပနာ (ပူပန်စေခြင်း), ထမ္ဘနာ(ကိုယ်ကိုတောင့်တင်းစေခြင်း, ဝါ-တုန်လှုပ်စေခြင်း)တည်း။ ယောနိဿယ၌ကား “သေစေခြင်း မာရဏ, မေးခိုင်စေခြင်း ထမ္ဘန, ချစ်စေခြင်းဟဿနှင့်, သောသန ဥမ္မာဒနကို မြား ၅ စင်း” ဟုဆို၏။ “ဘုရားရွှေတော်မှောက်၌ မာရ်နတ်သည် ထို မြား ၅ စင်းကိုလည်း အသုံးမပြုနိုင်သောကြောင့် မြား ၅ စင်း ရှိသူ မဖြစ်နိုင်” ဟုလို။

ဒသဝနိတံ။ ။ ရာဂမကင်းသော အခြားသူများ ရွှေမှော်၌ကား ထို မြားတထောင်ကို ၁၀ ဖြင့် မြှောက်၍ မြားတသောင်း ရှိသူလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သာသနာတော်ကျမ်း၌ ကာမဂုဏ် ၅ ပါးကို မြား

သမဝဇ္ဇနာ ပုံစံ

၃၁၂။ ဝိဝါဒ-မနုယုဉ္ဇန္တော, မုနိန္ဒဝဒနိန္ဒုနာ၊
သမ္ပုဏ္ဏော စန္ဒိမာ နာယံ, ဆတ္တမေတံ မနောဘုနော။

၃၁၂။ မုနိန္ဒ ဝဒနိန္ဒုနာ - မြတ်စွာဘုရား၏ မျက်နှာတော်
လမင်းနှင့်၊ ဝိဝါဒ - ဆန့်ကျင်ဘက် ပြိုင်ဆိုင်မှုကို၊ အနုယုဉ္ဇန္တော-
အားထုတ်သော၊ သမ္ပုဏ္ဏော-ပြည့်ဝန်းသော၊ အယံ-ဤအရာကား၊
စန္ဒိမာ - လသည်၊ န- မဟုတ်၊ ဧတံ- ဤဝတ္ထုကား၊ မနောဘုနော-
မာရ်နတ်၏၊ ဆတ္တံ- ထီးဖြူတည်း။

x x x x x x x x

၅ စင်းဟု ဆိုရကား ကာမဂုဏ် ၅ ပါးကို အာသဝ ၄ ပါးစသည်ဖြင့်
သံယောဇဉ် ၁၀ပါးတိုင်အောင်မြေခံပွားလျှင် အထောင် အသောင်း
မက များသောမြှားရှိသူလည်း ဖြစ်နိုင်၏-ဟု စံကျောင်းနိဿယမိန့်၏။

၃၁၂။ ဝိဝါဒံ ဘျာဒိ။ ။ “ဘုရားမျက်နှာတော်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်
ပြိုင်ဆိုင်မှုကိုပြုနေသော ဤပြည့်ပြည့်ဝန်းဝန်းကြီးကား လ မဟုတ်ပါ၊
မာရ်နတ်၏ ထီးဖြူပါတည်း” ဟူရာ၌ လပြည့်ဝန်းကို ချီးမွမ်းလိုသော်
လည်း ထိုလပြည့်ဝန်းကို “န+စန္ဒိမာ” ဟု ဝှက်ထား၍ ထိုလပြည့်ဝန်း
နှင့်တူသော ထီးဖြူကို ဖော်ပြသောကြောင့် သမဝဇ္ဇနာ ပုံစံဖြစ်သည်။
[မနော- သတ္တံတို့စိတ်ကို + ဘဝတိ အဘိဘဝတိ- လွမ်းမိုးတတ်၏၊
ဣတိမနောဘု-မာရ်နတ်၊ ဋီကာ၌ “မနော + ဘုနာတိ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၏။]

သရူပေါပမာမခေါ။ ။ ဣဝါဒိဂိုဏ်း၌ “တေနသဒ္ဓိ” ဟု ဆိုခဲ့၏၊
ထို့ကြောင့် “ဝိဝါဒံ” ကို ဥပမာဇောတက ဟု မှတ်၊ သို့ဖြစ်လျှင် “ပြည့်ပြည့်
ဝိုင်းဝိုင်း အရာဝတ္ထုသည် (လ) မဟုတ်၊ မာရ်နတ်၏ ထီးဖြူတည်း” ဟူသော
စကားသည် “ဤအရာတို့ကား ပိတုန်းတို့မဟုတ်ကြ၊ မျက်လုံးတို့သာ” ဟူသော
သရူပေါပမာနှင့် အသွားတူနေရကား “သရူပေါပမာအတွင်း သွင်းထိုက်သည်
မဟုတ်လော၊ အဘယ်ကြောင့် “ဝဇ္ဇနာအလင်္ကာ” ဟု ဆိုပါသနည်း- ဟု
မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား- ဥပမာန ဥပမေယျအဖြစ်ကို ခွဲခြား၍ပြဆိုရာ၌သာ
သရူပေါပမာ ဖြစ်၏၊ ဤ၌ကား ဥပမာန ဥပမေယျကို မဆိုလိုဘဲ ဝှက်ခြင်းကို
ပဓာနထား၍ ဆိုသောကြောင့် “ဝဇ္ဇနာ” ဟု သီးခြားအလင်္ကာတခု ပြုရသည်။

[ဆောင် ဥပမာန-ဥပမေယျကို၊ မပြလိုဘု၊ ကွယ်ဝှက်မှုမျှ၊ ပဓာနဟော၊
ပြလိုသောကြောင့်၊ သရူပေါပမာ၊ မခေါ်သာ၊ ဝဇ္ဇနာပင်ခေါ်။

အပ္ပကတတ္ထုတိ လက္ခဏာ

၃၁၃။ ပရာနုဝတ္တနာဒီဟိ၊ နိဗ္ဗိန္ဒေနနိဟ ယာ ကတာ၊
ထုတိရပ္ပကတေ သာယံ၊ သိယာ အပ္ပကတတ္ထုတိ။

၃၁၃။ ဣဟ- ဤလောက၌၊ ပရာနုဝတ္တနာဒီဟိ - သူတပါး၏ အလိုသို့ လိုက်ရခြင်း အစရှိသည် တို့ကြောင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒေန - ငြီးငွေ့သူ သည်၊ အပ္ပကတေ- မျက်မြင်မဟုတ်၊ စိတ်ဖြင့်သာ ကြံစိအပ်သော အရာ၌၊ ယာထုတိ- အကြင်ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ ကတာ- ပြုအပ်၏၊ သာယံ - ထို ချီးမွမ်းခြင်းသည်၊ အပ္ပကတတ္ထုတိ - အပ္ပကတတ္ထုတိမည် သည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏။

x x x x x x x x

၃၁၃။ ပရာနုတျာဒိ။ ။ သူတပါးအလို လိုက်ရဘန် များသည့် အတွက် စိတ်ပျက် ငြီးငွေ့နေသော(အထက်တန်း အရာရှိ စသူသည်) မိမိကိုယ်တိုင် မသိ မတွေ့အပ် - စိတ်ကူးဖြင့် မှန်းဆအပ်သောအရာ၌ ချီးမွမ်းသော အားဖြင့် ငြီးတွားပြောဆိုခြင်းကို “ အပ္ပကတတ္ထုတိ အလင်္ကာ ” ဟု ခေါ်သည်။ [ပရာနုဝတ္တနာဒီဟိ - အညဿ ယဿ ကဿစိ အနုဝတ္တနာဒီဟိ၊ အာဒိဖြင့် ပရပိဠန - သူတပါး၏ အနှိပ် စက်ခံရခြင်း စသည်ကိုယူ၊ နိဗ္ဗိန္ဒေန - ဥဗ္ဗေကံ ပတ္တေန (ငြီးငွေ့ခြင်းသို့ ရောက်သော-မင်းအလိုလိုက်ရသော မင်းခစား၊ ဆရာ့အလို လိုက်ရ သောတပည့်၊ လင့်နှိပ်စက်ခံရသော မယား၊ စသူသည်။)]

အပ္ပကတတ္ထုတိ။ ။ သမင်ကလေးတွေ မျက်စား၍ လွတ်လွတ် လပ်လပ် သွားလာ နေထိုင်ကြပုံသည် ငြီးတွားချိန်မှာ အနီး၌တည်ရှိ သည်မဟုတ်-မျက်မြင်မဟုတ်ဘဲ စိတ်ဖြင့်မှန်းဆအပ်သော အရာဖြစ်၏။ ထိုအရာကို “အပ္ပကတ” ဟု ဆိုသည်။ [အ+ပ္ပကတေ - အရာ မဟုတ် သော၊ အနဓိဂတေ - မသိအပ်သော၊ ဗုဒ္ဓိဝိသယေဝေ - စိတ်ကူးဖြင့် ကြံ၍ သိအပ်သောအရာ၌သာ၊ ဇီကာဟောင်း၌ကား-အပ္ပကတေကို “အသံနိဟိတေ-အနီး၌တည်ရှိသည် မဟုတ်သော၊ ဗုဒ္ဓိဝိသယေ ဝေ” ဟု ဖွင့်၏။]

န+ပကတော အပ္ပကတော - အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်သောအရာ မဟုတ်၊ ဝါ- မျက်မြင်မဟုတ်၊ အပ္ပကတေ-၌+ကတာ- ပြုအပ်သော+ ထုတိ - ချီးမွမ်းခြင်းတည်း၊ အပ္ပကတတ္ထုတိ - ခြင်း၊ ဤကား ဇီကာ

အပ္ပကတတ္ထုတိပုံစံ

၃၁၄။ သုခံ ဇီဝန္တိ ဟရိဏာ၊ ဝနေသ္မုပရသေဝိနော၊
အနာယာသောပလာဘောဟိ၊ ဇလဒုဗ္ဗက္ခရာဒိဘိ။

၃၁၄။ ဝနေသ္မု-တောတို့၌၊ အပရသေဝိနော-သူတပါးကို မှီခို
လေ့ မရှိကုန်သော၊ ဟရိဏာ - သမင်တို့သည်၊ အနာယာသော
ပလာဘောဟိ - မပင်မပန်း၊ ချမ်းချမ်း သာသာ၊ ရအပ်ကုန်သော၊
ဇလဒုဗ္ဗက္ခရာဒိဘိ- ရေ၊ နေဇာမြက်ညွန့်၊ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ သုခံ-
ချမ်းချမ်းသာသာ၊ ဇီဝန္တိ - အသက်မွေးကြရကုန်၏။

x x x x x x x

များဖွင့်တိုင်း အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ ကာဗျဒဿ၌ကား ဤ အလင်္ကာကို
“အပြည့်တ ပသံသာ - မချီးမွမ်းထိုက်သော အရာကို ချီးမွမ်းခြင်း”
ဟု အမည်ပေးသည်။ ထိုအလိုကို “ အပ္ပကတ - ချီးမွမ်းထိုက်သော
အရာမဟုတ်သည်၌ ထုတ်-ချီးမွမ်းခြင်း” ဟု အနက်မှတ်။

၃၁၄။ သုခံကျာဒိ။ ။ဘယ်သူ့ ကိုမျှမှီ၍မနေရဘဲ တောအမျိုးမျိုး
တို့၌ လွတ်လပ်စွာ နေကြရသော သမင်တို့သည် (သူတပါးကို မှီခို
ခယနိုင်မှ ရအပ်သည်မဟုတ်ဘဲ) အလွယ်တကူ ရနိုင်သော ရေ - နေ
ဇာမြက်ညွန့်၊ သစ်ပင်ခြုံနွယ် ရွက်ညွန့်တို့ဖြင့် ချမ်းချမ်းသာသာအသက်
မွေးနိုင်ကြပါပေတယ်နော်၊ [တ္ထေ ရာဇသေဝါ ဗျသနပ္ပတ္တေန ကေနစိ
(မင်းကိုခစားရခြင်းကြောင့် ပျက်စီးခြင်းသို့ရောက်သော တစုံတယေခံ
သည်) အနဓိဂတာပိ (မသိ မတွေ့အပ်ပါသော်လည်း၊) မိဂဇီဝိကာ
(သမင်တို့၏ အသက်မွေးချောင်ပုံကို)ပသံသိတာ ဟောတိ၊....အာယာ
သဿ- ပင်ပန်းခြင်း၏+ အဘာဝေါ အနာယာသော၊ တေန + ဥပ
လာဘော အနာယာသောပလာဘော။]

ဇလဒုဗ္ဗက္ခရာ ဒိဘိ။ ။ အဘိဓာန်၌ နေဇာမြက်ကို ဟောသော
ဒုဗ္ဗသဒ္ဓါ ပါရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ဇလဒုဗ္ဗက္ခရာဒိဘိ” ဟု ပါဠိမှန်ရှိသင့်၏။
အာဒိဖြင့် ရုက္ခလတာ ပလ္လဝါ (သစ်ပင်၏ရွက်ညွန့်) စသည်တို့ကိုယူ။
[စံကျောင်းနိဿယ၌ “ဒုဥပတာပေ အပ္ပော ဒပ္ပော” ဟုအဘိဓာန
ပ္ပဒိပိကာကို သာဓကပြု၍ “ဒပ္ပ-သမန်းမြက်” ဟုအနက်ပေး၏။ သမန်း
မြက်ကား ရှုတတ်သဖြင့် စား၍ ဖြစ်နိုင်ပါမည်လော။]

ကောဝဠိ၏လက္ခဏာနှင့်အပြား

၃၁၅။ ဥတ္တရံ ဥတ္တရံ ယတ္ထ၊ ပုဗ္ဗပုဗ္ဗ ဝိသေသနံ၊
သိယာ ကောဝဠိ သာယံ၊ ဒွိဓာ ဝိမိ နိသေဓတော။

၃၁၅။ ယတ္ထ-အကြင်အလင်္ကာ၌၊ ဥတ္တရံ ဥတ္တရံ-နောက်နောက်
ပုဒ်သည်။ ပုဗ္ဗ ပုဗ္ဗ ဝိသေသနံ - ရှေးရှေးပုဒ်၏ ဝိသေသနာသည်။
ဟောတိ - ဖြစ်၏။ သာ - ထိုအလင်္ကာသည်။ ကောဝဠိ - ကောဝဠိ
အလင်္ကာသည်။ သိယာ - ဖြစ်၏။ အယံ - ဤ အလင်္ကာသည်။ ဝိမိ
နိသေဓတော-ဝိမိ ကောဝဠိ၊ နိသေဓ ကောဝဠိတို့၏ အပြားအား
ဖြင့်၊ ဒွိဓာ - ၂ ပါးပြား၏။

ဝိမိကောဝဠိပုံစံ

၃၁၆။ ပါဒါ နခါဠိရူစိရာ၊ နခါဠိ ရံသိဘာသုရာ၊
ရံသိ တမောပဟာနေက- ရသာ သောဘန္တိ သတ္ထုနော။

၃၁၆။ သတ္ထုနော-မြတ်စွာဘုရား၏ပါဒါ-ခြေတော်တို့သည်။
နခါဠိရူစိရာ - ခြေသည်းတော် အစဉ် တို့ဖြင့် နှစ်သက် စဘွယ်
တင့်တယ်ပါပေကုန်၏။ နခါဠိ-ခြေသည်းတော်အစဉ်တို့သည်။ ရံသိ

x x x x x x x

၃၁၅။ ဥတ္တရံကျာဒိ။ ။အကြင်အဖွဲ့အနွဲ့၌ နောက်နောက်ပုဒ်သည်
ရှေးရှေးပုဒ်၏ ဝိသေသနာဖြစ်၏ ထိုအဖွဲ့အနွဲ့သည် ကောဝဠိအလင်္ကာ
မည်၏။ ဝိမိကောဝဠိ၊ နိသေဓကောဝဠိ အားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏။
[အာဝဠိသဒ္ဒါသည် မာလာ (အစဉ်အတန်း) အနက်ကိုဟော၏- ဟု
ထောမနိမိဖွင့်၏။ ကော + အာဝဠိ ယတ္ထာတိ ကောဝဠိ - ဝိသေသနာ
ဝိသေသျှအဖြစ်ဖြင့် သံကွင်းဆက်သကဲ့သို့ တစဉ်တတန်းကြီး ဆက်
သွယ်နေသော အစဉ်အတန်းရှိသော အဖွဲ့အနွဲ့-ဟူလို၊ ဋီကာ၌ “ကော
တော + အာဝလီယန္တိ သံဝလီယန္တိ တောယ ပဒါနီတိ ကောဝဠိ
(လကို ဥပြု) = ပုဒ်တို့ကို တပေါင်းထည်း ဆက်ထားသော အားဖြင့်
စောင့်ရှောက်တတ်သောအလင်္ကာ” ဟု ဆိုသည်။]

၃၁၆။ ပါဒါနခါဠိရူစိရာ။ ။ “ပါဒါ-တို့သည်၊ နခါဠိရူစိရာ-
ကုန်၏ ” ဟု ပေးသော်လည်း “ နခါဠိရူစိရာ ” ဟူသော နောက်

ဘာသုရာ- အရောင်တို့ဖြင့် တောက်ပပါပေကုန်၏။ ရံသီ-အရောင်
တို့သည်။ တမောပဟာနေကရသာ - အမိုက်မှောင်ကို ပယ်ခြင်း
ဟူသောတခုသောကိစ္စရှိကုန်သည်။ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍)သောဘန္တိ-
တင့်တယ်ပါပေကုန်၏။

x x x x x x x

ပုဒ်သည် “ပါဒါ” ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၏ ဝိသေသနတည်း။ “ခြေသည်း
အစဉ်တို့ဖြင့် နှစ်သက်စဘွယ် တင့်တယ်ကြပေသော + ခြေတော်များ”
ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သတ္တုနော ပါဒါ နခါဋီရုစိရာ-
နခပန္တိဟိ မနညာ ” ဟု သောဘန္တိ၌ မစပ်ဘဲ ဖွင့်သည်။ “သော” ဟု
ပေးမှ “ဝိသေသန” ဟု ထင်နေကြသဖြင့် “ နခါဋီရုစိရာ - ကုန်သော၊
ပါဒါ-တို့သည်။ သောဘန္တိ-ကုန်၏” ဟု ပေးမှားကြသည်။

နခါဋီပေ၊ သောဘန္တိ။ ။နခါနံ+ အာဋီ- အစဉ်တို့တည်း။ နခါ
ဋီ-တို့၊ ဘာသုဓာတ် + ဃုရစ်ပစ္စည်းဖြင့် “ ဘာသုရ ” ဟု ထောမနိမိ
ရှိ၏။ “ဒိတ္တသီလ-ထွန်းပခြင်း အလေ့ရှိသောအရာ” ဟုလည်း အနက်
ဖွင့်၏။ “ ရံသီဟိ + ဘာသုရာ ရံသီဘာသုရာ” ဟု ပြုပါ။ “ရံသီ၊ ပေ၊
သောဘန္တိ” ဟူသော ဝါကျ၌ကား “ရံသီ-ကန္တိယော၊ တမောပဟာ
နေကရသာ- အန္တကာရဝိဓမ္မနေ အသဟာယကိစ္စာ ဟုတွာ သောဘ
န္တိ” ဟု ဟုတွာထည့်၍ သောဘန္တိ၌ စပ်ဘို့ရန် ဋီကာဖွင့်၏။ [ဧတ္ထ ပါဒါ
ဒီနံ ပုဗ္ဗပဒါနံ - တို့၏။ နခါဋီရုစိရတ္တာဒိ ဝိဓာယကေဟိ - နခါဋီရုစိရ
အဖြစ်အစရှိသည်ကိုစီရင်တတ်ကုန်သော၊ ဥတ္တရ ဥတ္တရဝိသေသနေဟိ
ဝိသေသိတတ္တာ အယံ ဝိမိကောဝဋ္ဌိနာမ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤဋီကာ၌ “ ဝိဓာယကေဟိ ” ကိုကြည့်၍ “ဝိဒဓာတိ-ရုစိ
ရတ္တစသော ဂုဏ်ကို ပြုစီရင်တတ်၏။ ဣတိ ဝိမိ-မည်၏” ဟု ဝစနတ္ထပြု။ “ပါဒ
စသည်တို့၏ ရုစိရတ္တစသော ဂုဏ်ကို ပြုစီရင်တတ်” ဟူသည်လည်း ထိုဂုဏ်ဖြင့်
ပါဒ စသည်ကို အထူးပြုခြင်းပင်တည်း။ ထိုသို့အထူးပြုရာဝယ် ပဋ္ဌမဝါကျ၌
နခါဋီရုစိရာသည် ဒုတိယဝါကျ၌ နခါဋီဟု ဆက်လာ၏။ ဒုတိယဝါကျ၌ ရံသီ
ဘာသုရာသည် တတိယဝါကျ၌ ရံသီဟု ဆက်လာ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိမိ ကော
ဝဋ္ဌိ” ပုံစံဖြစ်သည်။ [“သီလသည် အဝိပ္ပဋိသာရကိုပြု၏။ အဝိပ္ပဋိသာရသည်
ပါမောဇ္ဇကို ပြု၏။ ပါမောဇ္ဇသည် ဝီတိကိုပြု၏” ဟု ဆိုလျှင် ဤအစဉ် အတန်း
လည်း ဝိမိကောဝဋ္ဌိ အလင်္ကာပင်တည်း။]

နိသေဓကောဝဠိ ပုံစံ

၃၁၇။ အသန္တုဋ္ဌော ယတိ နေဝ၊
သန္တောသော နာလယာဟတော၊
နာလယော ယော သ ဇန္တုနံ၊
နာနန္တ ဗျသနာဝဟော။

၃၁၇။ အသန္တုဋ္ဌော-ရသမျှဖြင့်မျှတရောင့်ရဲခြင်း မရှိသူသည်၊
ယတိ - ရဟန်းအစစ်သည်၊ နေဝဟောတိ - မဟုတ်၊ အာလယာ
ဟတော- ကပ်ငြိတွယ်တာ တဏှာသည်နှိပ်စက်အပ်သော ရောင့်ရဲ
ခြင်းသည်၊ သန္တောသော- ရောင့်ရဲခြင်း အစစ်သည်၊ န ဟောတိ-
မဟုတ်၊ ယော-အကြင်တရားသည်၊ ဇန္တုနံ-သတွာတို့၏၊ နအနန္တ
ဗျသနာဝဟော - အဆုံးမရှိသော ပျက်စီးခြင်းကို မဆောင်နိုင်၊ သ
(သော)- ထိုတရားသည်၊ အာလယော- တဏှာအာလယသည်၊ န
ဟောတိ- မဟုတ်။

x x x x x x +

၃၁၇။ အသန္တုဋ္ဌောယတိနေဝ ။ ။ ဆွမ်းစသော ပစ္စည်း
၄ ပါးတွင် တပါးပါး၌ ယထာလာဘ (ရသမျှနှင့် ရောင့်ရဲခြင်း)၊
ယထာဗလ(မိမိခွန်အား ဗလအားလျော်စွာ ရောင့်ရဲခြင်း)၊ ယထာ
သာရုပ္ပ (မိမိနှင့် လျောက်ပတ်သော ပစ္စည်းဖြင့် ရောင့်ရဲခြင်း)၊ ဤသို့
၃ ပါးစီ ပြားရကား သန္တောသ ၁၂ ပါး ပြား၏။ ထို သန္တောသ
၁၂ ပါးတွင် တပါးပါးဖြင့် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်း မရှိသူသည် ရဟန်း
မဟုတ်။ [အသန္တုဋ္ဌော - စိဝရာဒိသု စတုသု ပစ္စယေသု ဒဿိတ
ဒွါဒသဝိဓသန္တောသာနံ အညတရေန အသန္တုဋ္ဌော။]

မှတ်ချက်။ ။ “အသန္တုဋ္ဌော” အရ လူ-ရဟန်းစသော မရောင့်
ရဲနိုင်သူ မှန်သမျှနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့် သာမည ဖြစ်နေရကား
“ယတိနေဝ” ဟု ပဋိသေဓနှင့်တကွ ဝိသေသနပြုရသည်။ နေဝံဂါကျ
များ၌လည်း ဤနည်းပင်။ [အသန္တုဋ္ဌပဒံ ယတိသဟိတ (ရဟန်းနှင့်
တကွသော) သကလသတ္တသမုဒါယဿ (သတွာအားလုံးအပေါင်းနှင့်)
သာဓာရဏဘာဝေန ဌိတံ၊ ယတိ နဘဝတီတိ-ယတိတော အညေသု
သကလသတ္တသင်္ခါတေသု အဝယဝေသု ပတိဋ္ဌာပနတော အသန္တု
ဋ္ဌောတိ ဝိသေသျော၊ ယတိ န ဣတိ ဣဒံ ဝိသေသနံ။]

သန္တောသော နာလယာဟတော ။ ။ အာလယေန - ကပ်ငြိ
 တတ်သော တဏှာသည် + အာဟတော - ထိပါး နှိပ်စက်အပ်သည်
 တည်း၊ အာလယာဟတော-သည်၊ “ရသမျှနှင့် မျှတရောင့်ရဲခြင်း” ဟု
 ဆိုရသော်လည်း မရှိလို့သာ (ကိုယ်နှုတ် အားဖြင့်) ရောင့်ရဲခြင်း
 ဖြစ်သည်၊ စိတ်အလိုအားဖြင့်ကား “ဘယ်ဟာကလေး ဝတ်ရ၊ စားရ၊
 နေရလျှင် ကောင်းမှာဘဲ” ဟု တဏှာဖြင့် တောင့်တနေတတ်သေး၏၊
 “ထိုသို့ တဏှာနှိပ်စက်အပ်သော သန္တောသည် သန္တောသ အစစ်
 မဖြစ်ပါ” ဟုလို။ [“သန္တောသ ” အရ တဏှာ နှိပ်စက်အပ်သော
 သန္တောသ, မနှိပ်စက်အပ်သော သန္တောသ- ဟု ၂ မျိုးနှင့် ဆက်ဆံ
 နေသောကြောင့် “ န + အာလယ ဟတော ” ဟု တားမြစ်သော
 ဝိသေသနကို ပြုသည်၊ “သန္တောသအစစ်မှန်လျှင် တဏှာသည် မနှိပ်
 စက်အပ်ပါ” ဟုလို။]

နာလယော ၊ ပေ ၊ ဝဟော။ ။ သတွာတို့၏ အဆုံးမရှိအောင်
 ပျက်စီးခြင်းကို ဆောင်တတ်မှ တဏှာအာလယ အစစ်ဖြစ်သည်၊ ထိုသို့
 မဆောင်တတ်သော တရားကား တဏှာအာလယမဟုတ်၊ “တဏှာ
 သမုဒယကြောင့် မဆုံးနိုင်သော ဒုက္ခဖြစ်၏၊ ထို ဒုက္ခကို မဖြစ်စေလျှင်
 တဏှာသမုဒယ အာလယမဟုတ်” ဟုလို။ [“အာလယ” အရ အနန္တ
 ဗျသနကိုဆောင်နိုင်သော အာလယအစစ်, မဆောင်နိုင်သော အာလ
 ယ အတု-ဟု ၂ မျိုးရှိသောကြောင့် “န+အနန္တဗျသနာဝဟော” ဟု
 တားမြစ်သော ဝိသေသနကို ပြုသည်၊ နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားသောဆန္ဒ၊
 ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုလို၍ ပစ္စည်းဥစ္စာ တောင့်တမှု ဆန္ဒမျိုးကို “ အာ
 လယ” အတု ဟု မှတ်။]

မှတ်ချက် ။ ။ ပဌမဝါကျ၌ အသန္တုဋ္ဌောကို ဒုတိယဝါကျ၌
 “သန္တောသော” ဟု ဆက်၏၊ ဒုတိယဝါကျ၌ အာလယာဟတောကို
 တတိယဝါကျ၌ “ အာလယော ” ဟု ဆက်၏၊ ဤသို့ တဝါကျနှင့်
 တဝါကျကို သံကွင်းဆက်သလိုဆက်၍ နောက်နောက်ပုဒ်က ရှေးရှေး
 ပုဒ်ကို တားမြစ်သောအားဖြင့် ဝိသေသန ပြုသောကြောင့် “ နိသေဓ
 ကောဝဋ္ဌိ ” ပုံစံဖြစ်သည်-ဟု မှတ်။

အညမညဝိဘူသန၏ လက္ခဏာ

၃၁၈။ ယဟိံ ဘူသိယဘူသတ္တံ၊ အညမညံ တု ဝတ္ထုနံ၊
ဝိနာဝ သဒိသတ္တံ တံ၊ အညမညဝိဘူသနံ။

၃၁၈။ ယဟိံ-အကြင်အလင်္ကာ၌၊ ဝတ္ထုနံ- ၂ ပါးသောဝတ္ထု
တို့၏၊ သဒိသတ္တံ-တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ဥပမာန ဥပမေယျ
အဖြစ်ကို၊ ဝိနာဝ-ကြဉ်၍သာလျှင်၊ အညမညံ- အချင်းချင်း၏၊ ဘူသိ
ယ ဘူသတ္တံ - တန်ဆာဆင်အပ်သည်၏အဖြစ် , တန်ဆာဆင်တတ်
သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ တံ-ထိုအလင်္ကာသည်၊ အည
မညဝိဘူသနံ-အညမညဝိဘူသနအလင်္ကာမည်၏။

အညမညဝိဘူသနပုံစံ

၃၁၉။ ဗျာမံ သုမဏ္ဍလံ တေန၊ မုနိနာ လောကဗန္ဓုနာ၊
မဟန္တိ ဝိန္ဒတိ ကန္တိ၊ သောပိ တေနော တာဒိသိ။

၃၁၉။ ဗျာမံသုမဏ္ဍလံ - တလံမျှ လောက်သော ကိုယ်ရောင်
တော်အဝန်းသည်၊ လောကဗန္ဓုနာ - သတွာ အားလုံးဟူသော
မိတ်ဆွေရှိတော်မူသော၊ တေနမုနိနာ - ထိုမြတ်စွာဘုရားဖြင့်၊ ဝါ-
ကြောင့်၊ မဟန္တိ-ကြီးကျယ်သော၊ ကန္တိ-နှစ်သက်ဘွယ်ကို၊ ဝိန္ဒတိ-

x x x x x x +

၃၁၈။ ယဟိံ ဘျာဒိ။ ။အရာဝတ္ထု ၂ မျိုးတို့၏ အပြန်အလှန်
တန်ဆာဆင်အပ်, တန်ဆာဆင်တတ်သည်၏အဖြစ်ကိုပြဆိုရာအလင်္ကာ
သည် အညမညဝိဘူသန မည်၏။ “ ထိုသို့ အပြန်အလှန် တန်ဆာဆင်
ရာ၌ ဥပမာန ဥပမေယျ သဘောလည်း မဟုတ်စေရ ” ဟု ပြလို၍
“ဝိနာဝသဒိသတ္တံ” ဟု မိန့်သည်၊ ဥပမာနဥပမေယျ သဘောဖြစ်လျှင်
အညမညောပမာဖြစ်သွားလိမ့်မည်-ဟုလို။

ဝစနတ္ထ။ ။ဘူသိယဉ္စ - တန်ဆာဆင်အပ်သော အရာလည်း+
ဘူသာစ - တန်ဆာဆင်တတ်သောအရာလည်း၊ ဘူသိယဘူသာယော-
တို့၊ တာသံ + ဘာဝေါဘူသိယဘူသတ္တံ၊ အညမညံ - တပါးတပါး၏၊
ဝါ- အပြန်အလှန်၊ ဝိဘူသနံ (တန်ဆာတည်း) အညမညဝိဘူသနံ၊
အဖွဲ့အနွဲ့ကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် အညမညဝိဘူသနခေါ်သည်။

ရ၏။ သောပိ-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ တေနေဝ- ထို တလံမျှ
လောက်သော ကိုယ်ရောင်တော် အဝန်းဖြင့်ပင်၊ ဝါ- ကြောင့်ပင်၊
တာဒိသိ- ထိုကဲ့သို့သော နှစ်သက်ဘွယ်ကို၊ ဝိန္ဒတိ- ရတော်မူ၏။

x x x x x x x x

၃၁၉။ ဗျာမံသု၊ပေ၊ကန္တိ။ ။ ဘုရားရှင်မှ ထွက်တော်မူသော
တလံမျှလောက်သော ကိုယ်ရောင်တော်အဝန်းသည် ဘုရားရှင်ဖြင့် ကြီး
ကျယ်စွာသော နှစ်သက်ဘွယ်ကို ရ၏။ ဤဝါကျ၌ တလံမျှလေခံသော
ကိုယ်ရောင်တော်အဝန်းသည် တန်ဆာဆင်အပ်သော အလင်္ကာရိယ၊
ဘုရားရှင်သည် အရောင်တော်ကို တန်ဆာဆင်တတ်သော အလင်္ကာရ
တည်း။ [“ ဘုရား၏+အရောင် ” ဟု ဆိုသောကြောင့် အရောင်တော်
သည် သာ၍တင့်တယ်သွား၏။ အခြားသူ၏ + အရောင်ဆိုလျှင် ထိုမျှ
လောက် မတင့်တယ်နိုင်- ဟူလို။]

သောပိ တေနေဝ တာဒိသိ။ ။ ဤဝါကျ၌ကား ဘုရားရှင်သည်
တန်ဆာဆင်အပ်သော အလင်္ကာရိယ၊ ကိုယ်ရောင်တော်အဝန်းကား
တန်ဆာဆင်တတ်သော အလင်္ကာရတည်း။ ဘုရားရှင်လည်း ရောင်ခြည်
တော်ထွက်သော ဘုရားဖြစ်သောကြောင့် သာ၍ တင့်တယ်တော်မူ
သည်။ “ရောင်ခြည်တော်မထွက်လျှင် လူအများ၏ အရေးတယူ ပူဇော်
လောက်အောင် တင့်တယ်မည် မဟုတ်ပါ” ဟူလို၊ ဤသို့ အပြန်အလှန်
တန်ဆာဆင်အပ် , တန်ဆာဆင်တတ် , ဖြစ်သောကြောင့် အညမည
ဝိဘူသန ပုံစံဖြစ်သည်။ လောက၌ “ရှေ့နှင့်မြဲ, ဘုရားနှင့်တံခွန်” ဟူသော
စကားများလည်း အညမညဝိဘူသနပင် ဖြစ်ကြသည်။

ဋီကာ။ ။ အညမညံ အသဒိသာနံ ဗျာမံသုမဏ္ဍလ - မုနိသင်္ခါ
တာနံ ဒိန္နံဝတ္ထုနံ (တို့တွင်) ဗျာမံသုမဏ္ဍလံ ပဌမဝါကျေ အလင်္ကာ
ရိယံ ဟောတိ၊ မုနိပဒတ္ထော (မုနိပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော ဘုရားရှင်
သည်) အလင်္ကာရော ဟောတိ၊ အပရဝါကျေ ဣမေဒ္ဒေ (ဤ ၂နက်
တို့သည်) ဝိပလ္လာသေန (ပြောင်းပြန် ပြန်သောအားဖြင့်) အလင်္ကာ
ရိယ အလင်္ကာရာ ဟောန္တိ။ [အံသုနံ-ကိုယ်ရောင်တော်တို့၏+မဏ္ဍလံ
အံသုမဏ္ဍလံ၊ ဗျာမံဝေ - တလံမျှလောက်သာလျှင် ဖြစ်သော + အံသု
မဏ္ဍလံ ဗျာမံသုမဏ္ဍလံ။]

သဟဇုတ္တိ၏ လက္ခဏာနှင့်အပြား

၃၂၀။ ကထနံ သဟဘာဝဿ၊ ကြိယာယစ ဂုဏဿစ၊
သဟဇုတ္တိတိ ဝိညေယျံ၊ တဒုဒါဟရဏံ ယထာ။

၃၂၀။ ကြိယာယစ - ကြိယာ၏၎င်း၊ ဂုဏဿစ - ဂုဏ်၏၎င်း၊
သဟဘာဝဿ-တကွ၏အဖြစ်ကို၊ ကထနံ- ပြောဆိုခြင်းကို၊ သဟ
ဇုတ္တိတိ-သဟဇုတ္တိ ဟူ၍၊ ဝိညေယျံ-သိအပ်၏၊ တဒုဒါဟရဏံ - ထို
ဥဒါဟရဏ်သည်၊ ယထာ-အဘယ်နည်း။....

ကြိယာသဟဇုတ္တိဝိသေ

၃၂၁။ ဇလန္တိ စန္ဒရံသီဟိ၊ သမံ သတ္ထု နခံသဝေါ၊
ဝိဇမ္ဘတိစ စန္ဒေန၊ သမံ တံမုခစန္ဒိမာ။

၃၂၁။ သတ္ထု-မြတ်စွာဘုရား၏၊ နခံသဝေါ - ခြေသည်းတော်
ရောင်တို့သည်၊ စန္ဒရံသီဟိ-လရောင်တို့နှင့်၊ သမံ-အညီအမျှ၊ ဇလန္တိ-
တောက်ပကြကုန်၏၊ တံမုခစန္ဒိမာစ-ထို မျက်နှာတော် လမင်းသည်
လည်း၊ စန္ဒေန - ပကတိလမင်းနှင့်၊ သမံ - အညီ အမျှ၊ ဝိဇမ္ဘတိ-
တင့်တယ် စမ္ပာယ်တော်မူ၏။

x x x x x x x

၃၂၀။ ကထနံ တျာဒိ။ ။အရာဝတ္ထု ၂ ခုတို့၏ ကြိယာ , သို့
မဟုတ် ဂုဏ်၏ အတူတကွဖြစ်ပုံကို ပြဆိုသောအဖွဲ့သည် သဟဇုတ္တိ
မည်၏။ သဟ-တကွ(အတူတွဲ၍)+ဇုတ္တိ-ဆိုခြင်းတည်း၊ သဟဇုတ္တိ-ခြင်း၊
“ကြိယာယစ ဂုဏဿစ”ကို ကြည့်၍ ကြိယာသဟဇုတ္တိ, ဂုဏသဟ
ဇုတ္တိ အားဖြင့် ၂ မျိုး ပြားကြောင်းကို သိပါ။ [ဤသို့ အညီအမျှ တကွ
ဖြစ်ပုံကို သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ “သမဝါယ” ဟု ခေါ်သည်။]

၃၂၁။ ဇလန္တိ၊ ပေါ၊ နခံသဝေါ။ ။ ဤ ၂ ပါဒဖြင့် ခြေသည်း
တော် အရောင်နှင့် လအရောင် ဟူသော ဝတ္ထု ၂ ရပ်တို့၌ ရှိသော
တောက်ပခြင်း ကြိယာ၏ ညီတူညီမျှ(သမဝါယ) ဖြစ်ပုံကိုပြဆို၏။

ဝိဇမ္ဘတိ၊ ပေါ၊ စန္ဒိမာ ။ ။ ဤ ၂ ပါဒဖြင့် “ မျက်နှာတော်လ,
ပကတိလဟူသော ဝတ္ထု ၂ ရပ်တို့၌ ရှိသော စမ္ပာယ်ခြင်း ကြိယာ၏
အတူတကွ သမဝါယဖြစ်ပုံကိုပြ၏။ [ဧတ္ထ ဥဘယပဒတ္တာနံ- ပုဒ်နက်

ဂုဏသဟဂုတ္တိ ပုံစံ

၃၂၂။ ဇိနောဒယေန မလိနံ၊ သဟ ဒုဇ္ဇနစေတသာ၊
ပါပံ ဒိသာ သုဝိမလာ၊ သဟ သဇ္ဇနစေတသာ။

၃၂၂။ ဇိနောဒယေန - ဘုရားမြတ်စွာ , ပွင့်တော်မူလာခြင်း
ကြောင့်၊ ပါပံ - မကောင်းမှု အကုသိုလ်သည်၊ ဒုဇ္ဇနစေတသာ-
လူယုတ်မာတို့၏ စိတ်နှင့်၊ သဟ-အတူတကွ၊ မလိနံ-ညစ်နွမ်းသည်၊
ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဒိသာ- အရပ်မျက်နှာတို့သည်၊ သဇ္ဇနစေတသာ-
သူတော်ကောင်းတို့၏ စိတ်နှင့်၊ သဟ - အတူတကွ၊ သုဝိမလာ -
လွန်စွာသန့်ရှင်း, ညစ်ကြေးကင်းကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

x x x x x x x x x

ဖြစ်သောဝတ္ထု ၂ ရပ်တို့၏၊ သာဓာရဏီဘူတဇလန ဝိဇ္ဇန္တနကြိယာနံ
(ဆက်ဆံသည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော တောက်ပခြင်း , စမ္ပါယ်ခြင်း ကြိယာ
တို့၏) သဟဘာဝသ ဝုတ္တတ္တာ သော ကြိယာသဟဂုတ္တိနာမ။]

၃၂၂။ ဇိနောပေပါပံ။ ။ ဤ ၂ပါဒဖြင့် မကောင်းမှု အကု
သိုလ် ဓမ္မဟူသောဝတ္ထု, သူယုတ်မာဟူသော ဝတ္ထု ၂ ခုတို့၌ ရှိသော
ညစ်ပေခြင်း ဂုဏ်၏ အတူတကွ (ဝေါဏေန ဝေါဏော ကဲ့သို့)
ရောနှောပုံကို ပြသည်။ [ဤ၌ “ဂုဏ” ဟူသည်မှာ ဂုဏီဒြပ်ကိုထင်ရှား
ပြနိုင်သော ဝိသေသန တမျိုးတည်း၊ “အတ္တနော ဒဗ္ဗံ ဂုဏေတိ ပကာ
သေတိတိ ဂုဏော = မိမိတည်ရာဒြပ်ကို ထင်ရှားပြသော သဘောကို
ဂုဏ်” ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ညစ်ပေခြင်း = မည်းနက်ခြင်းကိုပင်
ဂုဏ်ခေါ်သည် ဟု မှတ်။]

ဒိသာ ပေ၊ သဇ္ဇနစေတသာ ။ ။ ဤ ၂ ပါဒဖြင့် အရပ်မျက်နှာ
တည်းဟူသော ဝတ္ထု, သူတော်သူမြတ်တည်းဟူသော ဝတ္ထု ၂ ရပ်တို့၌
ရှိသော သန့်ရှင်းခြင်းဂုဏ်၏အတူတကွ(သမဏေန သမဏောကဲ့သို့)
ရောနှောပုံကိုပြသည်။

ဋီကာ။ ။ ဣမ်နာနယေန ဇိနောဒယေန ဒိသာ-ဒသဒိသာယော
သဇ္ဇနစေတသာ သဟ သုဝိမလာ၊ သဇ္ဇနသန္တာနတော ပါပါနံ အပ
ဂမေန (သူတော်ကောင်းသန္တာန်မှ မကောင်းမှုများကင်းသွားသည့်
အတွက်) ကိတ္တိမာလာယ (ကျော်စောခြင်းအစဉ်၏) ဘုဝနတ္တယေ

ဝိရောဓိတာ အလင်္ကာ၏လက္ခဏာ

၃၂၃။ ဝိရောဓိနံ ပဒတ္တာနံ၊ ယတ္ထ သံသဂ္ဂဒဿနံ၊
သမုက္ကံသာဘိဓာနတ္ထံ၊ မတာ သာယံ ဝိရောဓိတာ။

၃၂၃။ ယတ္ထ-အကြင်အလင်္ကာ၌၊ သမုက္ကံသာဘိဓာနတ္ထံ-ချီးမွမ်း
အပ်သော ဝတ္ထု၏ လွန်ကဲပုံကို ပြောဆိုခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဝိရောဓိနံ-
ဆန့်ကျင်ခြင်းရှိကုန်သော၊ ပဒတ္တာနံ-ပုဒ်နက်တို့၏၊ သံသဂ္ဂဒဿနံ-
ရောနှောခြင်းကိုပြခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ သာယံ-ထိုအလင်္ကာ
ကို၊ ဝိရောဓိတာ-ဝိရောဓိတာအလင်္ကာဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်၏။

ဝိရောဓိတာပုံစံ

၃၂၄။ ဂုဏာ သဘာဝမရရာ-အပိ လောကေကဗန္ဓုနော၊
သေဝိတာ ပါပသေဝီနံ၊ သမ္ပဒုသန္တိ မာနသံ။

၃၂၄။ လောကေကဗန္ဓုနော-လောက၏တပါးထည်း မိတ်ဆွေ
ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဂုဏာ-အရဟတအာစရိယသော
ဂုဏ်တော်တို့သည်၊ သဘာဝမရရာ-ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် ချို
ဆိမ့်ကုန်သည်၊ (သမာနာ)အပိ - ဖြစ်ပါကုန် သော်လည်း၊ (ပါပ
သေဝီဟိ-သူယုတ်မာတို့ကို မှီဝဲဆည်းကပ်လေ့ရှိသူတို့သည်၊)သေဝိ
တာ-မှီဝဲအပ်ကုန်သည်၊(သမာနာ-ဖြစ်ကုန်လသော်၊)ပါပသေဝီနံ-

x x x x x x x

ပတ္တဒုတ္တာ အတိနိမ္မလာ ဣတိ ဥဘယပဒတ္တာနံ သာဓာရဏီဘူတ
မလီနဘာဝ သုဝိမလဘာဝသင်္ခါတဿ ဂုဏဿ သဟဘာဝဿ
ဝုတ္တတ္တာ သော ဂုဏသဟဝုတ္တိနာမ။

၃၂၃။ ဝိရောဓိနံ တျာဒိ ။ ။ ချီးမွမ်းလိုအပ်သော ဝတ္ထု၏
လွန်ကဲသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှါ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကြသော ဂုဏ်-
ကြိယာစသော ပုဒ်နက်တို့၏ ရောစပ်ခြင်းကို ပြဆိုရာ အလင်္ကာသည်
ဝိရောဓိတာ အလင်္ကာမည်၏။ ဤဂါထာ၏အဓိပ္ပာယ်မှာ ပုံစံဂါထာ၌
ထင်ရှားလတံ့။ [ဝိရောဓိဓော ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဝိရောဓိ- ဆန့်ကျင်ခြင်း
ရှိသော ကြိယာ-ဂုဏ်စသော အနက်တို့၊ သံသဂ္ဂဿ(သန္နိဓာနဿ)-
ပေါင်းဆုံတည်နေပုံကို+ဒဿနံ သံသဂ္ဂဒဿနံ။]

သူယုတ်မာတို့ကို မှီဝဲဆည်းကပ်လေ့ ရှိသူတို့၏။ မာနသံ - စိတ်ကို၊
သမ္ပဒူသန္တိ - လွန်စွာဖျက်ဆီးနိုင်ကုန်၏။

x x x x x x x

၃၂၄။ ဂုဏာတျာဒိ။ ။ သတ္တလောက၏ ပြိုင်ဘက်မရှိ တပါး
ထည်း ဆွေမျိုးဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ အရဟတာစသော
ဂုဏ်တော်တို့သည် အစစ်အမှန်အားဖြင့် ချိုဆိမ့်ပါပေကုန်၏။ သို့သော်
တိတ္ထိဆရာကြီးစသော ယုတ်မာသူတို့ကို မှီဝဲဆည်းကပ်သူတို့သည် ထို
ဂုဏ်များကို ကြားသိရသောအားဖြင့် မှီဝဲအပ်ကုန်သည်ရှိသော် ထိုသူ
တို့၏ စိတ်ကို အလွန်ဖျက်ဆီးကုန်၏။ ထိုသူတို့မှာ “အလွန်စိတ်ဆိုးကြ-
အလွန်မကြားလိုသော ဣဿာဖြစ်ကြသည်” ဟူလို။ [ဧဝံ ‘ဟိနာမိ
မုတ္တိကေဟိ(ယုတ်ညံ့သောအဇ္ဈာသယရှိသူတို့သည်)သဟိတုံအသက္က၊
ဏေယျံ(သည်းမခံနိုင်လောက်အောင်)တဿ(ထိုဘုရားရှင်၏)ဂုဏာ
တိသယော ဝတ္တတိ။]

ထင်ရှားစေအံ့။ ။ “ဥျးသီလနှင့်ဥျးဓမ္မတို့ နှစ်ဘက်ကွဲနေကြပြီ”
ဟု ဆိုကြစို့။ ဥျးသီလ၏ သီလသမာဓိပညာဂုဏ်သည် အမှန်ကောင်း
သော ဂုဏ်များပေတည်း။ သို့သော် ထိုဂုဏ်များကို ဥျးဓမ္မဘက်သား
တို့ ကြားရ သိရလျှင် ထိုဂုဏ်များက ဥျးဓမ္မဘက်သားတို့၏ စိတ်ကို
တမင်လာ မဖျက်ဆီးသော်လည်း ဖျက်ဆီးရာရောက်သဖြင့် ဥျးဓမ္မ
ဘက်သားတို့သည် စိတ်အပျက်ကြီး ပျက်စီးကြ-စိတ်အဆိုးကြီးဆိုးကြ
၏။ ဤသို့ တဘက်သားတို့ မခံနိုင်ကြခြင်းသည်ပင် ဥျးသီလဂုဏ်တို့၏
အလွန်ကြီးမားကြောင်း အထိမ်းအမှတ် ဖြစ်၏။ “ဂုဏ်တို့က ကြီးလို့
သာ မခံနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ သာမန်ဂုဏ်ဆိုလျှင် ခံနိုင်ကြတာပေါ့” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ ဤဂါထာ၌ သဘာဝမရဂုဏ်များနှင့် ဖျက်ဆီးခြင်း
ကြိယာသည် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကြ၏။ ဤသို့ ဆန့်ကျင်ဘက်ပုဒ်နက် ၂ခု
ကို “ဝိရောဓိနံ ပဒတ္တာနံ” ဟု သုတ်၌ ဆိုခဲ့သည်။ ထိုသို့ ဆန့်ကျင်ဘက်
ဖြစ်ကြသော အရဟတာစသော ဂုဏ်တော်များနှင့် သမ္ပဒူသနကြိယာ
ကို ရောစပ်၍ ပြထားခြင်းကို “သံသဂ္ဂဒဿနံ” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ထိုသို့
ဆန့်ကျင်ဘက် အနက် ၂ ခုကို ရော၍ပြခြင်းသည် အရဟတာ စသော
ဂုဏ်တော်များ၏ (လူယုတ်မာများ မခံနိုင်လောက်အောင်) လွန်ကဲ
ကြောင်းကို ပြရခြင်း (သမုက္ကံသာဘိဓာန) အကျိုးရှိ၏-ဟု မှတ်။

ပရိဝုတ္တိ အလင်္ကာ

၃၂၅။ ယဿ ကဿစိ ဒါနေန၊ ယဿ ကဿစိ ဝတ္ထုနော၊
ဝိသိဋ္ဌဿ ယမာဒါနံ၊ ပရိဝုတ္တိတိ သာ မတာ။

၃၂၅။ ယဿ ကဿစိ-တစုံတယောံအား၊ ယဿ ကဿစိ-
တစုံတခုသော၊ ဝတ္ထုနော - ဝတ္ထုကို၊ ဒါနေန - ပေးခြင်းကြောင့်၊
ဝိသိဋ္ဌဿ-ထူးမြတ်သော ဝတ္ထုကို၊ ယံအာဒါနံ-အကြင်ပြန်ယူခြင်း
သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ သာ-ထိုပြန်ယူခြင်းကို၊ ပရိဝုတ္တိတိ-ပရိဝုတ္တိဟူ၍၊
ဝါ-ပေးခြင်းယူခြင်းအားဖြင့် လဲလှယ်ခြင်းဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်၏။

ပုံစံ ၃၂၆။ ပုရာ ပရေသံ ဒတွာန၊ မနုညံ နယနာဒိကံ၊
မုနိန္ဒသမနုပ္ပတ္တော၊ ဒါနိ သဗ္ဗညုတာသိရိံ။

၃၂၆။ မုနိန္ဒ-အို...မြတ်စွာဘုရား၊ (တံ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရား
သည်၊) ပုရာ- ရှေးအခါ၌၊ ပရေသံ - သူတပါးတို့အား၊ မနုညံ-
နှစ်သက်စွာလှယ်၊ လွန်တင့်တယ်သော၊ နယနာဒိကံ- မျက်လုံးတော်
အစရှိသည်ကို၊ ဒတွာန - ပေးလှူတော်မူခဲ့ပြီး၍၊ ဝါ-ပေးလှူတော်

x x x x x x x

၃၂၅။ ယဿ ကဿစိ တျာဒိ။ ။ရမည့်အကျိုးနှင့် နှိုင်းစာလျှင်
ကြီးကျယ်၏-ဟု မဆိုလောက်သော တစုံတခုဝတ္ထုကို တစုံတယောက်
သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်အား ပေးခြင်းကြောင့် ထူးကဲ သာလွန်သော
(အကျိုးဖြစ်သော)ဝတ္ထုကို လဲလှယ်၍ယူခြင်းသည် ပရိဝုတ္တိမည်၏။

ဋီကာ။ ။ ယဿ ကဿစိ ဝတ္ထုနော-ခုဒ္ဒကဝတ္ထုနော၊ ယဿ
ကဿစိ ပဋိဂ္ဂါဟကဿ၊ ဒါနေန ဟေတုဘူတေန၊ ဝိသိဋ္ဌဿ- ဥတ္တမ
ဝတ္ထုနော၊ ယံအာဒါနံ ဂဟဏံ အတ္ထိ၊ သာ ပရိဝုတ္တိတိ မတာ၊ ဒါန
ဂ္ဂဟဏပရိဝုတ္တိတ္တာ (ပေးခြင်း ယူခြင်း ဟူသော ပရိဝုတ္တိ၏ အဖြစ်
ကြောင့်)ပရိဝုတ္တိနာမ။ [ပရိဝုတ္တိနပုဒ်ကဲ့သို့ ပရိဝုတ္တိပုဒ်လည်း လဲလှယ်
ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။]

၃၂၆။ ပုရာတျာဒိ။ ။“ပုရာ၊ပေ၊နယနာဒိကံ”ဖြင့် ပေးခြင်းကို
ပြ၏၊ထိုသို့ပေးရာ၌ မျက်လုံးကို၊အာဒိဖြင့် ဥူးခေါင်းတော်ကိုပေးခြင်း၊
အသက်ကို စွန့်လှူခြင်း စသည်ကိုယူ၊ ထို ပေးအပ်သော ဝတ္ထုသည်

မူခဲခြင်းကြောင့်၊ ဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ သဗ္ဗညုတာသိရိံ - သဗ္ဗညုတာ
ဉာဏ်တည်းဟူသော အသရေတော်ကို၊ သမနုပ္ပတ္တော-ကောင်းစွာ
ရတော်မူပါပေပြီ။

x x x x x x x

အဖိုးတန်ဖြစ်၍ ကြီးကျယ်သော်လည်း အစားယူမည့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်
တော်ကို ထောက်စာလျှင် သေးငယ်သောဝတ္ထုပင် ဖြစ်သည်။ “ဒါနိ
သဗ္ဗညုတာသိရိံ” ပါ၌ဖြင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို အစားပြန်၍
ယူတော်မူပုံကို ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။လောက၌ အကြင်သူ့အား ပေး၏၊ ထိုသူ့ထံမှသာ တစ်
တခုကို အစားပြန်၍ ယူရ၏။ ဤသို့သော အပေးအယူကိုသာ ပရိဝုတ္တိ (ပရိ
ဝတ္တန) သဒ္ဓါတို့က ဟောပုံ ထင်ရှား၏။ ဤဂါထာ၌ကား ပေးစဉ်ကလည်း
ခံယူသူ ထင်ရှားမရှိ၊ ပေးရာပုဂ္ဂိုလ် ထံမှလည်း သဗ္ဗညုတာဉာဏ်ကို ရသည်
မဟုတ်၊ သို့သော် တစ်တခုပေး၍ တစ်တခုကို အစားပြန်ယူသော လောက
ထုံးစံကို အတုလိုက်၍ “ပရိဝုတ္တိ” ဟု ဆိုထားသည်။ ကာဗျဒဿန္တကား ပေးရာ
ပုဂ္ဂိုလ်အထံမှ ပြန်၍ယူသောပုံစံကို ပြသောကြောင့် သာ၍ သဘာဝကျ၏။

သတ္တပ္ပဟာရံ ဒတွာန, ဘုဇေန တဝ ရာဇနံ၊
စိရစ္ဆိတံ ဟတံ တေသံ, ယသော ကုမုဒပဏ္ဍရံ။

တဝ- သင်မင်းမြတ်၏၊ ဘုဇေန- လက်ရုံးဖြင့်၊ သတ္တပ္ပဟာရံ- လက်နက်
ဖြင့် ပုတ်ခတ်ခြင်းကို၊ ဒတွာန-ပေးပြီး၍၊ တေသံ ရာဇနံ-ထိုရန်သူမင်းတို့၏၊
စိရစ္ဆိတံ - ကြာမြင့်စွာ ဆည်းပူးအပ်သော၊ ကုမုဒပဏ္ဍရံ- ကုမုဒြာကြာကဲ့သို့
ဖြူသော၊ ယသော- စည်းစိမ်ကို၊ ဟတံ-ဆောင်အပ်ပြီ။ [ဤ၌ မင်းတို့အား
ပုတ်ခတ်ခြင်းကိုပေး၍ ထိုမင်းတို့ ထံမှ စည်းစိမ်ကို ယူခြင်းကြောင့် လောက
ထုံးစံနှင့် ကိုက်ညီ၏။]

အဇရံ ဇိရမာနေန, တပမာနေန နိဗ္ဗုတိံ၊
နိမေယျံ ပရမံ သန္တိံ, ယောဂက္ခေမံ အနုတ္တရံ။

ဇိရမာနေန - ဆွေးမြေ့တတ်သော၊ တပမာနေန - ပူလောင် တတ်သော၊
ဣမိနာ-ပစ္စည်းဥစ္စာ, ကိုယ်ခန္ဓာဟူသော ဤဝတ္ထုဖြင့်၊ အဇရံ- ဆွေးမြေ့ခြင်း
မရှိသော၊ နိဗ္ဗုတိံ - ငြိမ်းအေးခြင်း သဘောရှိသော၊ ပရမံ - မြတ်သော၊
ယောဂက္ခေမံ-ယောဂတို့၏ ကုန်ရာဖြစ်သော၊ အနုတ္တရံ-အတုမရှိမြတ်သော၊
သန္တိံ-နိဗ္ဗာန်ကို၊ နိမေယျံ (စေတာပေယျံ) -လဲလှယ် ဝယ်ယူလိုက်တော့အံ့။
[ဤ၌ ခန္ဓာကိုယ်ကိုပေး၍ ထိုကိုယ်ထက် မြတ်သောနိဗ္ဗာန်ကို ယူခြင်းကြောင့်
ပရိဝုတ္တိမည်၏။]

ဘမအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာ

၃၂၇။ ကိစ္ဆိ ဒိသ္မာနု ဝိညာတာ၊ ပဋိပဇ္ဇတိ တံ သမံ၊
သံသယာပဂတံ ဝတ္ထု၊ ယတ္ထ သောယံ ဘမော မတော။

၃၂၇။ ယတ္ထ-အကြင်အလင်္ကာ၌၊ဝိညာတာ-တတ်သိနားလည်
သူသည်၊ ကိစ္ဆိ-တစုံတခုသော ဝတ္ထုကို၊ ဒိသ္မာ- မြင်ရ၍၊ ဝါ-မြင်ရ
သည် ရှိသော်၊ တံသမံ-ထိုဝတ္ထုနှင့်အလားတူသော၊ ဝတ္ထု-တစုံတခု
သော ဝတ္ထုကို၊ သံသယာပဂတံ - ကင်းသော ယုံမှားခြင်းရှိသည်
ဖြစ်၍၊ ဝါ- ယုံမှားသံသယမှ ကင်းရှင်းစွာ၊ ပဋိပဇ္ဇတိ - သိ၏၊
သောယံ-ထိုအလင်္ကာကို၊ ဘမော-ဘမအလင်္ကာဟူ၍၊ ဝါ-ဝတ္ထု
တခု၌ မတည်တန့်ခြင်းဟူ၍၊ မတော- သိအပ်၏။

x x x x x x x

၃၂၇။ ကိစ္ဆိကျာဒိ။ ။မြင်အပ်သောအရာကို သိတတ်သူတယေခံ
သည် တစုံတခုသော (အရပ်မျက်နှာတို့၏ လင်းနေခြင်းစသည်ကို)
မြင်ရသည်ရှိသော် ထိုလင်းနေသောအရာဝတ္ထုနှင့် တူသော အခြား
ဝတ္ထုကိုသိ၏။ အခြားအရာဝတ္ထု ဟု မှတ်ထင်၏။ ထိုသို့ မှတ်ထင်ရာ၌
ယုံမှားသံသယမရှိဘဲ တကယ်ပင်မှတ်ထင်ခြင်းဖြစ်၏။ ဤသို့မြင်ရသော
အရာဝတ္ထု၌ စိတ်မတည်ဘဲ အခြားဝတ္ထု၌ လည်၍သွားပုံကိုပြသော
အလင်္ကာသည် “ ဘမအလင်္ကာ ” မည်၏။ တံလျှပ်ကို ရေထင်သော
သမင်များနှင့် ပေါက်ပွင့်ကို သားတစ်ထင်သော မြေခွေးများ၏ စိတ်
လည်ပုံမျိုးတည်း။

နိဇ္ဈိက။ ။ဝိညာတာ-အဝဗောဓကောရကော (မြင်သောအာရုံ၌ သိမှုကို
ပြုတတ်သူသည်) ကိစ္ဆိ ဒိသ္မာဝိရောစနာဒိကံ ဒိသ္မာနု (အရပ်မျက်နှာ တို့၏
တင့်တယ် တောက်ပခြင်း အစရှိသော တစုံတခုကိုမြင်ရ၍) တံသမံ - တေန
ဒိဿမာနဝတ္ထုနာ တုလျံ အညံဝတ္ထု (ထိုမြင်အပ်ဆဲဝတ္ထုနှင့်တူသော အခြား
ဝတ္ထုကို) သံသယာ ပဂတံ-နိသံသယံ ကတွာ၊ ပဋိပဇ္ဇတိ-ဇာနာတိ။ “ဘမု-
အနဝဋ္ဌာနေ ” ဟူသော ဓံတံကျမ်းနှင့်အညီ မြင်အပ်သောဝတ္ထု၌ မတည်ဘဲ
အခြားဝတ္ထုသို့ စိတ်လည်၍သွားခြင်းကို “ဘမ” ဟု ဆို၏။ ထို ဘမကိုပြသော
အဖွဲ့အနွဲ့လည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် “ ဘမအလင်္ကာ ” မည်၏။ ဘမနံ - မရပ်
မတည် လည်ခြင်း၊ ဘမော - မြင်း၊ သံသယော + အပဂတော ယသ္မာတိ
သံသယာပဂတံ၊ သံသယာပဂတန္တိ-ကြိယာဝိသေသနံ၊ ကြိယာဝိသေသနပုဒ်။

ဘမအလင်္ကာ ပုံစံ

၃၂၀။ သမံ ဒိသာသုဇ္ဇလာသု၊ ဇိနပါဒနခံသုနာ၊
ပဿန္တာ အဘိနန္ဒန္တိ၊ စန္ဒာတပမနာ ဇနာ။

၃၂၀။ ဇိနပါဒနခံသုနာ - မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေသည်းတော်
အရောင်ဖြင့်၊ ဒိသာသု - အရပ်မျက်နှာတို့သည်၊ သမံ - တပြိုင်နက်၊
ဥဇ္ဇလာသု - တောက်ပကုန်သည် ရှိသော်၊ ပဿန္တာ - ထိုအရောင်
တို့ကို မြင်ရကုန်သော၊ ဇနာ-လူတို့သည်၊ စန္ဒာတပမနာ - လရောင်
ဟု မှတ်ထင်သောစိတ် ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) အဘိနန္ဒန္တိ-
လွန်စွာ နှစ်သက်ကြကုန်၏။

x x x x x x x

၃၂၀။ သမံတျာဒိ။ ။ဘုရားရှင်၏ ခြေသည်းတော်မှထွက်သော
အရောင်တော်များဖြင့် အရပ်မျက်နှာတွေ တပြိုင်နက်လင်းနေသည်ကို
မြင်ရသောလူတို့သည် လရောင်ဟု ထင်မှတ်ကုန်လျက် အလွန်နှစ်သက်
ကြလေသည်။ [ဇိနပါဒနခံသုနာ ကရဏဘူတေန၊ ပေ၊ တာ ဥဇ္ဇလာ
ဒိသာ (တို့ကို) ပဿန္တာ ဇနာ စန္ဒာတပမနာ - စန္ဒာတပေါတိ
(လရောင်ဟူ၍) ပဝတ္တစိတ္တာ အဘိနန္ဒန္တိ။]

မှတ်ချက်။ ။စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်ဖြင့် အမှန်မြင်ရသော အရာဝတ္ထု
ကား ခြေသည်းတော်ရောင်များတည်း၊ သို့သော် စိတ်က “ခြေသည်း
တော်ရောင် ”ဟု မထင်ဘဲ လရောင် ဟု ထင်ခြင်းသည် စိတ်လည်နေ
သော ဘမ သဘောပင်တည်း။ [ဝိဇ္ဇမာနနခမရိစိယံ ဗုဒ္ဓိံ အကတွာ
(စိတ်ဖြင့် သိမှု မပြုဘဲ) စန္ဒာတပေ ဗုဒ္ဓိယာ ပဝတ္တနတော ဘမော
နာမ၊.....စန္ဒာတပေါဣတိ +မနော ယေသံတိ စန္ဒာတပမနာ။]

အသာတံ သာတရူပေန၊ ပိယရူပေန အပ္ပိယံ၊
ဒုက္ခံ သုခဿ ရူပေန၊ ပမတ္တ မတိဝတ္တတိ။

မှတ်ချက် ။ သုတ္တနိပါတ် ပါဠိတော်လာ ဤဂါထာသည် မသာယာ
အပ်သော အာရုံတွေက သာယာဘွယ်ယောင်ဆောင်၍၊ ချစ်ဘွယ်မဟုတ်သော
သား မယား စသည်က ချစ်ဘွယ် ဟန်ဆောင်၍၊ ဒုက္ခတွေက သုခယောင်
ဆောင်၍ မေ့လျော့သူကို လွှမ်းမိုးနေကြောင်းကို ပြသောကြောင့် တိုက်ရိုက်
အားဖြင့် “ဘမ”အလင်္ကာမဟုတ်၊ “သာယာဘွယ် မဟုတ်သည်ကို သာယာ
ဘွယ် ဟု ထင်နေ၏”စသည်ဖြင့် စကားအသုံး ပြင်၍ဆိုမှ “ ဘမအလင်္ကာ ”
ဖြစ်နိုင်မည်။

ဘာဝအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာ

၃၂၉။ ပဝုစ္စတေ ယံ နာမာဒိ၊ ကဝိနံ ဘာဝဗောဓနံ၊
ယေနကေနစိ ဝဏ္ဏေန၊ ဘာဝေါနာမာယမိရိတော။

၃၂၉။ ကဝိနံ- ကဗျာတတ်သိ၊ ပညာရှိတို့သည်။ [ပဝုစ္စတေ၌ စပ်။] ဝါ- ကဗျာတတ်သိ၊ ပညာရှိတို့၏။ [ဘာဝ၌ စပ်။] ဘာဝဗောဓနံ- အလိုကိုသိစေတတ်သော၊ ယံနာမာဒိ- အကြင်နာမ်ပုဒ်အစရှိသည်ကို၊ ယေနကေနစိ ဝဏ္ဏေန- အမှတ်မထား၊ တပါးပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝုစ္စတေ- ဆိုအပ်၏။ အယံ- ဤနာမ်ပုဒ်အစရှိသည်ကို၊ ဘာဝေါနာမ- ဘာဝမည်၏ဟူ၍၊ ဤရိတော- ဆိုအပ်၏။

x x x x x x x

ပဝုစ္စတေ တျာဒိ။ ။ ဤဂါထာ၏ တိုက်ရိုက်အဆိုအတိုင်းယူလျှင် နာမ်ပုဒ်စသည်ကို “ဘာဝ” ဟု ယူရလိမ့်မည်။ အမှန်မှာ- “ဘာဝ” ဟူသည် နာမ်ပုဒ်စသည် မဟုတ်။ ကဝိစာဆို၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ် တည်း။ ကျမ်းဂန်တို့၌ “ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော်” မျိုးပင် ဖြစ်သည်။ ထို ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကိုပြသော အဖွဲ့အနွဲ့ဂါထာကိုကား အနက်၏ အမည်ကို တင်စားသော ဖလူပစာရအားဖြင့် ဘာဝ ဟု ခေါ်ရ၏။ [ကဝိနံ အဓိပ္ပါယ်ပွကာသကော ဥတ္တိဝိသေသော (အဖွဲ့အနွဲ့ဟူသော စကားအထူးသည်) တဒတ္ထေန ဘာဝေါနာမ။]

ဂါထာ၌ပါသော နာမ်ပုဒ် စသော ပုဒ်အစဉ်ကား ထို အဖွဲ့အနွဲ့ ဟူသော ဘာဝ၏ မှီရာ နိဿယ (ဌာန) ဖြစ်သောကြောင့် နိဿိတ (ဌာနီ) ဖြစ်သော အဖွဲ့၏အမည်ကို တင်စားသော ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ဘာဝမည်၏။ ထို့ကြောင့် “ယံနာမာဒိ ပဝုစ္စတေ၊ အယံ ဘာဝေါနာမ ဤရိတော” ဟု ဂါထာ၌ နာမ်ပုဒ် စသည်ကို ဘာဝ ဟု ဆိုရာ ဝယ် ဥပစာအားဖြင့် ဆိုအပ်သော အမည်ဟု မှတ်။ [တဿ (ထိုဘာဝ၏) နိဿယဘူတံ နာမာဒိပဒသန္တာနံ (နာမ်စသော ပုဒ်အစဉ်) ဣဟ နိဿိတောပစာရေန ဘာဝေါနာမာတိ ဤရိတံ။] နာမာဒိ၌ အာဒိ ဖြင့် ဝိသေသန၊ ဝါကျများကို ဇိုကာယူသည်။ [နာမံ+ အာဒိ ယဿ (ဝိသေသန၊ ဝါကျနွယဿာတိ) နာမာဒိ။]

ယေနကေနစိ ဝဏ္ဏေန။ ။ အာကာရေန၊ သာဂရာဒိ အတ္ထန္တရံ ပဋိသေဓေတွာဝါ နောဝါ (ပကတိသမုဒြာစသည်ကို တားမြစ်၍ ဖြစ်

ဘာဝအလင်္ကာ၏ပုံစံ

၃၃၀။ နနု တေယေဝ သန္တာ နော-သာဂရာ နကုလာစလာ၊
မနဗ္ဗိ မရိယာဒံ ယေ၊ သံဝဇ္ဇေပိ ဇဟန္တိ နော။

၃၃၀။ သာဂရာ- ကမ္ဘာပျက်က , ပျက်စီးရသဖြင့် , ကမ်းကို လွန်ကြကုန်သော ပကတိသမုဒြာ တို့သည်။ နော (သာဂရာ)- သမုဒြာ အစစ် မဟုတ်ကြကုန်။ ကုလာစလာ - ကမ္ဘာ ပျက်က , ပျက်စီးရသဖြင့်, မလှုပ်ရှားခြင်းဟူသော အပိုင်းအခြားကို လွန်ကြ ကုန်သောပကတိတောင်တို့သည်။န(ကုလာစလာ)-ကုလတောင် တို့ မဟုတ်ကြကုန်။ [အဘိဓာန် နိဿယသစ်၌ ကုလာစလာကို “ကုလတောင်” ဟု ပေးသည်။] ယေ- အကြင် သူတော်ကောင်းတို့ သည်။ သံဝဇ္ဇေပိ-ကမ္ဘာပျက်ရာ အခါ၌သော်မှလည်း။ မရိယာဒံ- ကောင်းစွာကုင့်ခြင်းဟူသော အပိုင်းအခြားကို။ မနဗ္ဗိ-အနည်းငယ် မျှလည်း။ နော ဇဟန္တိ - မစွန့်ကြကုန်။ တေယေဝ သန္တာ - ထို သူတော်ကောင်းတို့သည်သာ။(သာဂရာ-သမုဒြာအစစ်တို့သည်။) ဟောန္တိနနု - ဖြစ်ကြသည် မဟုတ်ပါလော။ (ကုလာစလာ-ကုလ တောင်တို့သည်။) ဟောန္တိနနု-ဖြစ်ကြသည် မဟုတ်ပါလော။

x x x x x x +

စေ, မတားမြစ်ဘဲဖြစ်စေ) ပဝုစ္စတေ။ [ဝဏ္ဏေနကို “အာကာရေန” ဟု ဖွင့်၏။ ထို အာကာရကို “ သာဂရာဒိ အတ္ထန္တရံ ” စသည်ဖြင့် လာလတံပုံစံကို ကြည့်၍ဖွင့်သည်။ တားမြစ်သည်ဖြစ်စေ မတားမြစ်ဘဲ ဖြစ်စေ မည်သည့် အခြင်းအရာအားဖြင့် ဆိုဆို , အလိုကို ဖော်ပြလျှင် “ဘာဝအလင်္ကာပင် မည်သည်” ဟု ဆိုလိုသည်။]

၃၃၀။ နောသာဂရာ ။ ။ ရေ၏ တည်ရာချင်း တူသော်လည်း မြစ်ချောင်းစသည်တို့မှ ထူးခြား၍ “ သမုဒြာ ” ဟု အမည်ရခြင်းမှာ ကမ်း ဟူသော အပိုင်းအခြားကို ရေက မလွန်ခြင်း ဟူသော ဂုဏ် ကြောင့်သာ ဖြစ်၏။ သို့သော် ကမ္ဘာပျက်ရာ အခါ၌ကား ရေတွေ ပွက်ပွက်ဆူလျက် ကမ်းကို လွန်တက်သဖြင့် သမုဒြာဟူသော နာမည် ပျက်တော့ရကား သာဂရာအစစ်မဟုတ်ကြတော့ချေ။ [သံဝဇ္ဇကာလေ တီရမရိယာဒံ အတိက္ကမန္တာ ပကတိသမုဒ္ဒါ သာဂရာ နဘဝန္တိ။]

န ကုလာစလာ။ ။ယုဂန္ဓိရစသော တောင်ကြီး ၇ လုံးတို့သည် မလှုပ်မယိုင် မြဲခိုင်သောကြောင့် “ အစလ ” ဟူသောအမည်ကို ရကြ ကုန်၏။ သို့သော် ကမ္ဘာပျက်သော အခါ၌ကား လှုပ်ရှားယိမ်းယိုင် မခိုင် ပျက်စီးကြသောကြောင့် “အစလ” အမည်ပျက်ရသဖြင့် အစလ အစစ် မဖြစ်ကြတော့ချေ။ [ကုလာစလာ - တာဒိသကာလေ (ထိုသို့ ကမ္ဘာပျက်ရာအခါ၌) အစလသင်္ခါတမရိယာဒံ အတိတ္တမန္တာသတ္တ ကုလပဗ္ဗတာ (ကုလတောင်တို့သည်) ကုလာစလာနာမ နဘဝန္တိ။]

နနု တေယေဝ သန္တာ။ ။ သူတော်ကောင်းတို့ကား ကမ္ဘာပျက် သော်လည်း မိမိ၏ ကောင်းသောအကျင့် ဟူသော အပိုင်းအခြား (စည်းကမ်း)ကို အနည်းငယ်မျှ မလွန်ကျူးကြသောကြောင့် သာဂရ အစစ်, အစလအစစ် ဖြစ်ကြပါပေသည်။ [ကိဉ္ဇရဟိ သာဂရာဒယော- ပကတိ သမုဒြာနှင့် ကုလတောင်တို့က သာဂရအစစ် ကုလတောင် အစစ် မဟုတ်ကြလျှင်, သာဂရ ကုလပဗ္ဗတအစစ်တို့က ဘယ်ဟာလဲ၊ တေယေဝ သာဓဝေါ သံဝဋ္ဋေပိ - သဗ္ဗဝတ္ထုပိနာသက ကပ္ပပိနာသ ကာလေပိ မရိယာဒံ အတ္တနော အာစာရမရိယာဒံ မနမ္ပိ (ဤသကမ္ပိ) နောဇဟန္တိ၊ သန္တာ တေ သာဂရာဒယောနာမ ဟောန္တိ နနု။]

မှတ်ချက် ။ ။ ဤ ဂါထာကို ဖွဲ့စီသော ပညာရှိ၏ သိစေလိုရင်း (ဘာဝ)ကား- “ ပညာရှိသူတော်ကောင်းမှန်လျှင် ဆင်းရဲဒုက္ခ (ဗျသန သို့) ရောက်ရသော်လည်း တုန်လှုပ်ဖောက်ပြားခြင်းမရှိ ” ဟု သူတော် ကောင်းတို့၏ ဂုဏ်ကို (ဤဂါထာ ကြည့်သူတို့အား) သိစေလိုခြင်း တည်း။ ထိုသို့ သိစေရာ၌ “ နောသာဂရာ ” စသော ပဋိသေဓ အခြင်း အရာဖြင့် ဆိုအပ်သောကြောင့် ပဋိသေဓဘာဝ အလင်္ကာတည်း။ [ကောစိ (အချို့သော ပညာရှိသည်) ဗျသနံ ပတ္တော အနညသာဓာ ရဏံ (လူသာမန်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော) မိရတ္တံ (ခိုင်မြဲသည့်အဖြစ်ကို) ပကာသေတိ (ထင်ရှားပြီ၏) ၊ ဣတိ ဣဟ (ဤဂါထာ၌) သာဂရာဒိ အတ္တန္တ ရပဋိသေဓရူပေန ဒသိတသာဂရာဒိနာ ဝတ္ထုနော (ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏) အကမ္ပနာမိပ္ပယံ (သူတော်ကောင်း မှန်သမျှ၏ မတုန် လှုပ်ခြင်း - ဟူသော အလိုဘာဝကို) အဝဗောဓေတိတိ အယံ ဘာဝ အလင်္ကာရောနာမ။]

မိဿ၏ လက္ခဏာနှင့်အပြား

၃၃၁။ အင်္ဂါဘာဝါ သဒိသ-ဗလဘာဝါ စ ဗန္ဓနော၊
သံသဂ္ဂေါ လက်တိနံ ယော၊ တံ မိဿန္တိ ပဝုစ္စတိ။

၃၃၁။ ဗန္ဓနော-အဖွဲ့အနွဲ့ အစီအကုံး၌၊ အင်္ဂါဘာဝါ - အစိတ်
အပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်သော်၎င်း၊ ဝါ-ပြီးစေတတ်၊ ပြီးစေအပ်၏
အဖြစ်ကြောင့်သော်၎င်း၊ သဒိသ ဗလဘာဝါ စ-တူမျှသော အားရှိ
ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သော်၎င်း၊ အလင်္ကာတိနံ-အလင်္ကာတို့၏၊
ယောသံသဂ္ဂေါ-အကြင်ရောစပ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ တံ-ထို
ရောစပ်ခြင်းကို၊ မိဿန္တိ-မိဿအလင်္ကာဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ - ဆိုအပ်၏။

x x x x x x x x x

၃၃၁။ အင်္ဂါဘာဝါတျာဒိ။ ။အလင်္ကာ ၂မျိုး ၃မျိုးစသည်
ရောခြင်းကို “မိဿ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ရော၍ ဖွဲ့အပ်သော အနွဲ့အနွဲ့
ကား အနက်၏အမည်ကိုတင်စား၍ (ဖလူပစာရ)အားဖြင့် “မိဿ”
မည်၏။ ထိုသို့ ရောရာ၌....

အင်္ဂါဘာဝါ။ ။အင်္ဂါ, အင်္ဂါ အဖြစ်ကြောင့် ရောခြင်းလည်းရှိ၏။
လက်ခြေအစိတ်အပိုင်းကို “အင်္ဂါ” ဟု ခေါ်၍, ထိုအစိတ်အပိုင်းရှိသော
ကိုယ်ကို “အင်္ဂါ” ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့, အဖွဲ့အနွဲ့၏အထည်ကိုယ်ဖြစ်သော
ပဓာနအလင်္ကာကို “အင်္ဂါ” ဟုခေါ်၍, ထိုအထည်ကိုယ် အလင်္ကာ၏
အကူအညီဖြစ်သော အပဓာနအလင်္ကာကို “အင်္ဂါ” ဟု ခေါ်သည်။
ဋီကာ၌ ဥပကာရ - ပဋိပါဒကစသော အဖွင့်လည်း ဤသဘောပင်
တည်း။

ဋီကာ။ ။ဥပကာရက ဥပကာရိယသင်္ခါတ ပဋိပါဒက ပဋိပါဒ
နိယသဘာဝေန(ဟေတုဘူတေန)၊ ဤဋီကာ၌ အင်္ဂါကို “ဥပကာရက,
ပဋိပါဒက” ဟု ဖွင့်၏။ အင်္ဂါကို “ဥပကာရိယ, ပဋိပါဒနိယ” ဟု ဖွင့်၏။
ကျေးဇူးပြုတတ်, ပြီးစေတတ်သော အကူအညီ အပဓာနအလင်္ကာကို
“အင်္ဂါ” ဟု ၎င်း, ကျေးဇူးပြုအပ်, ပြီးစေအပ်သော မူလပဓာန
အလင်္ကာကို “အင်္ဂါ” ဟု ၎င်း ဆိုလိုသည်။ “သဘာဝေန” သည်
ဘာဝ၏အဖွင့်၊ “ဟေတုဘူတေန” ကား နာဝိဘတ်၏ အနက်ဖွင့်၊
“အင်္ဂါနံ+ဘာဝေါ အင်္ဂါဘာဝေါ” ဟု ပြု၊ ဘဒ္ဒကြောင့် အလင်္ကာ

အင်္ဂါဘာဝ ပုံစံ

၃၃၂။ ပသတ္ထာ မုနိနော ပါဒ-နခရံသိ မဟာနဒီ၊
အဟော ဂါဠိ နိမုဂ္ဂေပိ၊ သုခယတျေဝ တေဇနေ။

၃၃၂။ မုနိနော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပသတ္ထာ-ချီးမွမ်းအပ်သော၊
ပါဒနခရံသိ မဟာနဒီ - ခြေသည်းတော်ရောင် တည်းဟူသော မြစ်
ကြီးသည်။ ဂါဠိ-ပြင်းပြင်းထန်ထန်၊ နိမုဂ္ဂေပိ-နှစ်မြုပ်ငုပ်သည်လည်း
ဖြစ်ကုန်သော၊ တေဇနေ-ထိုသတ္တာတို့ကို၊ သုခယတျေဝ-ချမ်းသာ
စေနိုင်သည်သာလျှင် ဖြစ်သည်ကား၊ အဟော-ဪ...အံ့ဩဘွယ်
ရှိပါပေစွ။

x x x x x x x

တို့ကို ရော၍ ဖွဲ့နွဲ့ရသနည်း-ဟု မေးလျှင် “တခုက အင်္ဂါ၊ တခုက အင်္ဂါ
ဖြစ်၍ သဘောတူသောကြောင့် ရော၍ ဖွဲ့ရသည်” ဟု ဖြေပါ။

သဒိသ ဗလဘာဝေါ။ ။ သာမိယသာဓနတာဝံ ဝိနာ သမာန
ဗလဝန္တ ဘာဝေနစ၊ အင်္ဂါကို “သာမိယ-ပြီးစေအပ်” ဟု ၎င်း၊ အင်္ဂါကို
“သာဓန-ပြီးစေတတ်” ဟု ၎င်း ဖွင့်၏။ ရှေ့၌ ပြခဲ့သော ပဋိပါဒနိယ-
ပဋိပါဒနနှင့် သဘောတူပင်တည်း။ ထိုသို့ အင်္ဂါ အင်္ဂါ မဟုတ်ဘဲ
“အလင်္ကာ ၂ ခု ၃ ခုတို့ အားချင်း တူမျှသောကြောင့်လည်း ရော၍
ဖွဲ့နိုင်သည်- ဟူလို။ [သဒိသံ + ဗလံ ယေသံ အလင်္ကာရာနံတိ သဒိသ
ဗလာ၊ တေသံ + ဘာဝေါ။] ဤစကားအရ အင်္ဂါဘာဝမိဿ၊ သဒိသ
ဗလဘာဝမိဿအားဖြင့် မိဿအလင်္ကာ ၂ မျိုးပြား၏-ဟု မှတ်။

၃၃၂။ ပသတ္ထာကျာဒိ။ ။ ပကတိဖြစ်သည် မိမိ၌ နှစ်မြုပ်သူတို့ကို
ဆင်းရဲစေ၏။ ဘုရားရှင်၏ ခြေသည်းတော်အရောင် ဟူသော မြစ်ကား
မိမိ၌ နှစ်မြုပ်သူကို ချမ်းသာစေသောကြောင့် အံ့ဩဘွယ်ရာ ထူးဆန်း
ပါပေသည်-ဟူလို၊ ဤဂါထာ၌ “နိမုဂ္ဂေပိ သုခယတိဝေ” သည် လိုရင်း
ပဓာနအင်္ဂါ ဖြစ်၏။ “နိမုဂ္ဂေ” သည် သမာဓိအလင်္ကာတည်း။ [သမာဓိ
အလင်္ကာ၌ ခြံယုတ္တ (အရည်နှင့် ယှဉ်သော) ဝတ္ထု၏ သဘောကို
အရည်မရကောင်းသော အနက်၌ တင်စားခြင်းတမျိုး ပါရှိ၏။ ဤ၌
လည်း “ ငုပ်ခြင်း ” သဘောသည် အရည် (ရေ) ၌ ရအပ်သော

သဒ္ဒါသဗလဘာဝ ပုံစံ

၃၃၃။ ဝေသော သဘာဝမရုရော၊ ရူပံ နေတ္တရသာယနံ၊
မရူဝ မုနိနော ဝါစာ၊ န သမ္ပိဏေတိ ကံ ဇနံ။

၃၃၃။ မုနိနော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သဘာဝမရုရော- မပြုမပြင်
ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သော၊ ဝေသော-
အသွင်အပြင်တော်သည်၎င်း၊ နေတ္တ ရသာယနံ - မျက်လုံး၏ ရသာ

x x x x x x +

သဘောတည်း၊ ထို သဘောမရှိသော ရောင်ခြည်တော်၌ တင်စား
ထားသည်။]

နခရံသိ မဟာနဒီ ။ ။ “ ခြေသည်းတော်အရောင် မြစ်ကြီး”
ဟူသော စကားသည်ကား ထိုအင်္ဂါကို ကျေးဇူးပြုသော အပဓာန
အင်္ဂါဖြစ်၏။ ရူပကအလင်္ကာတည်း၊ ဤသို့ အင်္ဂါအင်္ဂါအဖြစ်ဖြင့် သမာဓိ
အလင်္ကာနှင့် ရူပက အလင်္ကာတို့ ရောနေသောကြောင့် “ မိဿ
အလင်္ကာ” ပုံစံဖြစ်သည်။

ဒီကာ။ ။တ္ထေ သာဓနိယဘာဝေန အင်္ဂါနော နိမုဂ္ဂေတိသမာဓိ
အလင်္ကာရဿ (အင်္ဂါဖြစ်သော နိမုဂ္ဂေဟူသော သမာဓိအလင်္ကာ
၏) ပါဒနခရံသိ မဟာနဒီတိ ရူပကအလင်္ကာရော သာဓနဘာဝေန
အင်္ဂါတိကတ္တာ အင်္ဂါဘာဝေန ဣမေသံ အလင်္ကာရာနံ မိဿတ္ထံ။

၃၃၃။ ဝေသော သဘာဝမရုရော။ ။ဤစကားဖြင့် သမာဓိ
အလင်္ကာကို ပြ၏။ [“ နိရသေ သရသဿ ” ဟူသော သမာဓိ
အလင်္ကာ၏ ပုံစံကို ပြန်ကြည့်ပါ။] သဘာဝေန + မရုရော သဘာဝ
မရုရော-ချိုဆိမ့်အောင်မပြုပြင်ရဘဲ ပင်ကိုယ်အားဖြင့် ချိုဆိမ့်ကောင်း
မြတ်သည်-ဟူလို။

ရူပံ နေတ္တရသာယနံ။ ။ဤစကားဖြင့် ရူပကအလင်္ကာကိုပြ၏။
ရုပ်အဆင်းတော်ကို “ မျက်လုံး၏ ရသာယနဆေး ” ဟု ပုံသဏ္ဍာန်
ပြုသည်။ ဘုရားရှင်၏ ရုပ်ပုံတော်ကို ကြည့်ရှု ဖူးမျှော် နေရသည်မှာ
မျက်လုံးအားတိုးလာသကဲ့သို့ အရသာရှိလှသည်-ဟူလို။ [ရသော +
အယနံ (ဂတိ ပဝတ္ထိ) အသာတိ ရသာယနံ = အရသာ ဟူသော

ယန ဆေးဖြစ်သော၊ ရူပံ-ရုပ်ပုံတော်သည်၎င်း၊ မရူဝ- ပျားသကာ
ကဲ့သို့သော၊ ဝါစာ-စကားတော်သည်၎င်း၊ ကံဇနံ-အဘယ်မည်သူ၊
နတ်နှင့်လူကို၊ န သမ္ပိဏေတိ - မနှစ်သက်စေဘဲ ရှိပါတော့အံ့နည်း၊
(သမ္ပိဏေတိဇေ-နှစ်သက်စေနိုင်သည်သာ။)

x x x x x x x

ဖြစ်ခြင်းရှိသော ဆေး၊ အလွန် အရသာကောင်းသော ဆေး၊ “ ရသ
ဝတ္ထု - အရသာ၏တည်ရာ (အလွန် အရသာရှိသော) ဝတ္ထု ” ဟု
ဇီကာသစ် ဖွင့်သည်။ ထို ရသာယနဆေးကိုပင် “ အားတိုးဆေး-
အာယုဝဗျနဆေး ” ဟုလည်း ဆိုကြ၏။ ထို ရသာယနဆေးကို ဘာဝ
ပွကာသကျမ်း၌ ဤသို့ ဆိုသတတ်။....

ယံ ဇရာဗျာဓိဝိဒ္ဓံသိ၊ ဝယသော ထမ္ဘကံ တထာ၊
စက္ခုသံ မြူဟနံ ဝသံ၊ ဘေသဇ္ဇံ တံ ရသာယနံ။

အကြင်ဆေးသည် ဒိုနေခြင်း၊ နာနေခြင်းကို (မဒိုမနာအောင်)
ဖျက်ဆီးနိုင်၏။ (သေခြင်းကိုကား မဖျက်နိုင်၊) အရွယ်ကိုလည်း မဒို
အောင် ထေခံပုံထားနိုင်၏။ မျက်စိ၏ စီးပွားဖြစ်၏။ (မျက်စိမမွေစေနိုင်-
ဟူလို) မြူဟနံ- အသားအရေများကို ဝဖြိုးစေနိုင်၏။ ဝသံ- သုက်
အားကောင်းစေနိုင်၏။ ထိုဆေးသည် ရသာယနဆေးမည်၏။

မရူဝ ဝါစာ။ ။ဤစကားဖြင့် ဥပမာအလင်္ကာကိုပြ၏။ စကား
သံတော်ကား ပျားသကာနှင့် တူ၏။ ပျားသကာကဲ့သို့ ချိုမြိန် ဟူလို၊
ဤသို့ အလင်္ကာ ၃ မျိုး ရောထားသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုသို့ ရောရာ၌
(အချင်းချင်းကျေးဇူးပြုသောအားဖြင့်အထေခံအကူမပြုဘဲ) သမ္ပိဏန
ဖြစ်စေမှုဝယ် ကိုယ်စီကိုယ်င အားချင်း တူမျှသောကြောင့်၎င်း၊ သဒိသ
ဗလဘာဝမိဿ ပုံစံဖြစ်သည်။ [ဣမေ တယော(ဤအလင်္ကာ ၃ မျိုး
တို့သည်) ပီဏန အညမညာပေက္ခရဟိတတ္တာ - နှစ်သက်စေခြင်း၌
အချင်းချင်းငဲ့မှု ကူညီမှုမှကင်းခြင်းကြောင့်၊ တုလုဗလာ-တူသောအား
ရှိကုန်၏။ ဣတိ-ဤသို့ တူသောအားရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဣမေသံ
မိဿတ္ထံ ဟောတိ။]

အာသီလက္ခဏာနှင့် ပုံစံ

၃၃၄။ အာသီနာမ သိယာ•တ္ထဿ၊ ဣဋ္ဌဿာ•သီသနံ ယထာ၊
တိလောကေကဂတိ နာထော၊ ပါတုလောက•မပါယတော။

၃၃၄။ ဣဋ္ဌဿ - အလိုရှိအပ်သော၊ အတ္ထဿ - အကျိုးကို၊
အာသီသနံ - တောင့်တခြင်းသည်၊ အာသီနာမ - အာသီ အလင်္ကာ
မည်သည်၊ သိယာ - ဖြစ်၏၊ ယထာ - ဥဒါဟရုဏ်ကား၊ တိလော
ကေက ၊ ပေ ၊ မပါယတော - တိလောကေက ၊ ပေ ၊ မပါယတော
ဟူသည်တည်း၊ တိလောကေကဂတိ-လူနတ်ဗြဟ္မာ၊ ၃ဖြာလောက
၏ တပါးထည်း လည်းလျောင်းရာ ဖြစ်တော်မူသော၊ နာထော-
မြတ်စွာဘုရားသည်၊ လောကံ-သတ္တုအပေါင်းကို၊ အပါယတော-
အပါယ်ဘေးမှ၊ ပါတု-စောင့်ရှောက်တော်မူပါစေသတည်း။

ရသီအလင်္ကာ၏ လက္ခဏာ

၃၃၅။ ရသပ္ပတိတိ ဇနကံ၊ ဇာယတေ ယံ ဝိဘူသနံ၊
ရသဝန္တန္တိ တံ ဂေယျံ၊ ရသဝန္တဝိဓာနတော။

၃၃၅။ ယံဝိဘူသနံ-အကြင်အလင်္ကာသည်၊ ရသပ္ပတိတိဇနကံ-
အရသာသိခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ဇာယတေ- ဖြစ်၏၊ တံ(ဝိဘူ

x x x x x x x x

၃၃၄။ သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ အာသီသနတ္ထကဲ့သို့ အလိုရှိအပ်သော
အကျိုးကို တောင့်တခြင်းသည် “အာသီ” မည်၏၊ ထိုအာသီကို
ပြသော အဖွဲ့ဗန္ဓလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် “အာသီအလင်္ကာ”
မည်၏၊ “တိလောကေကဂတိ” စသည်ကား ပုံစံတည်း၊ “လောက
၃ပါး၏ အတုမဲ့တပါးထည်းသော ကိုးကွယ်ရာဘုရားရှင်သည် သတ္တု
အပေါင်းကို အပါယ် ဘေးမှ စောင့်ရှောက်တော် မူပါစေ” ဟု
တောင့်တသော ပုံစံဖြစ်သည်။ [တိလောကဿ + ကေကဂတိ- တိလော
ကေကဂတိ။]

၃၃၅။ ရသပ္ပတိတိ ဘျာဒိ။ ။ဆိုအပ်ခဲ့သော အလင်္ကာတို့တွင်
မည်သည့်အလင်္ကာမဆို သိင်္ဂါရစသော အရသာကို ထင်ရှားသိသာ
အောင် ဖြစ်စေနိုင်လျှင်၊ ရသီအလင်္ကာ ဟု၎င်း၊ ရသဝန္တအလင်္ကာဟု

သနံ) - ထိုအလင်္ကာကို၊ ရသဝန္တဝိဓာနတော-အရသာရှိသည်၏ အဖြစ်ကို စီရင်ခြင်းကြောင့်၊ ရသဝန္တန္တိ- ရသဝန္တ အလင်္ကာဟူ၍၊ ဥေယျံ-သိအပ်၏။

x x x x x x x x x
၎င်း ခေါ်အပ်၏။ဘာကြောင့် ထိုသို့ခေါ်အပ်သနည်း၊ ရသဝန္တဝိဓာန တော (အရသာရှိအောင် စီမံတတ်သောကြောင့်တည်း)။

မှတ်ချက်။ ။မာတိကာခေါင်းစဉ်၌“မိဿမာသီရသီ ဣတိ”ဟု နာမည်တပ်၏။ဤသို့သဒ္ဒါကွဲနသော်လည်း“ရသော+ယဿ အတ္ထိ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အဿတ္ထိ အနက်၌ ဤပစ္စည်းသက်လျှင် ရသီ ဟု ဖြစ်၏။ ဝန္တပစ္စည်းသက်လျှင်“ ရသဝန္တ ” ဟု ဖြစ်၏။ အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ အတူပင်တည်း။[အနက်သိခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော သဒ္ဒါကို“အတ္ထ ဝါ- အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ” ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့ အရသာသိစေခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော အလင်္ကာကိုလည်း “ ရသီ ” ဟု၎င်း“ရသဝန္တ” ဟု၎င်း ခေါ်ရသည်။]

ရသပုတိတိ ဇနကံ။ ။ ပတိတိ၌ ပတိပုဗ္ဗ+ဣဓာတ်, တိပစ္စည်း၊ “ပတိယတေ-သိအပ်၏” ဟူရာ၌ကဲ့သို့ သိခြင်းအနက်ကိုဟော၏။ ပတိ ယနံ-သိခြင်း၊ ပတိတိ-သိခြင်း၊ ရသဿ+ပတိတိ ရသပတိတိ၊ ရသပတိ တိယာ- အရသာကို သိခြင်းကို၊ ဝါ- သိအောင်၊ ဇနကံ- ဖြစ်စေတတ် သည်တည်း၊ ရသပုတိတိဇနကံ (ဝိဘူသနံ)။

ဋီကာ။ ။ရသပတိတိ ဇနကံ-သိင်္ဂါရာဒိ နဝရိဓရသေသု ဧကေက သာ ရသဿဝါ (ရသတပါးပါးကို ဖြစ်စေ)တသေဝရသဿ (ထို ရသတခုခု၏ပင်)ဘာဝဿဝါ (ဌာယီဘာဝစသည်ကို ဖြစ်စေ) အဝ ဗောဓနံ(ကြည့်ရှုနာယူသူတို့၏ သိခြင်းကို)သမ္ပါဒေန္တော ဇာယတေ (ပြီးစေလျက် ဖြစ်၏)၊ တံဝိဘူသနံ ရသဝန္တဝိဓာနတော (မိမိ၏ ရသနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကို ထင်ရှား ပြတတ်သောကြောင့်) ရသဝန္တန္တိ = ရသီတိဥေယျံ။ [ရသသဟိတဘာဝဿကို ကြည့်၍ “ရသဝန္တဝိဓာနတော” ဝယ် ရသဝန္တ၌ ဘာဝပုဒ် ကြေသည် ဟု သိပါ။]

ရသီအလင်္ကာ၏ ပုံစံ

၃၃၆။ ရာဂါနတတ္ထုတ သရောဇမုခံ ရောယ၊
ပါဒါ တိလောကဂုရုနောဓိက ဗန္ဓရာဂါ၊
အာဒါယ နိစ္စသရသေန ကရေန ဂါဠိ၊
သဉ္ဇုမ္ဗယန္တိ သတတဟိတသမ္ဘမေန။

၃၃၆။ ရောယ-ကြွလှမ်းရာမြေ၊ ကညာမေ၏။ ရာဂါနတတ္ထုတ သရောဇမုခံ - တပ်မက်သမှု , ရှေးရှုညွတ်ကာ , အံ့ဘွယ်ရာဆန်း, ပဒုမ္မာကြာပန်း တည်းဟူသော မျက်နှာကို၊ တိလောကဂုရုနော- ဗြဟ္မာနတ်လူ, ၃ ဘုံသူတို့, ကြည်ဖြူလေးစား, မြတ်ဘုရား၏။ အဓိက ဗန္ဓရာဂါ-လွန်စွာဖွဲ့အပ်, ချစ်မြတ်နိုးယောင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဒါ- လုလင်ပျိုပုံ , ခြေတော်အစုံ တို့သည်။ နိစ္စသရသေန- အမြဲမပြတ်, တပ်မက်ခြင်း သိင်္ဂါရရသ၏ အရိပ် အရောင်နှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ ကရေန- လက်တော်ဖြင့်၊ ဂါဠိ - တင်းတင်းကြပ်ကြပ်၊ အာဒါယ- ပွေ့ယူဟန်ဖြင့်၊ သတတံ-အမြဲမပြတ်၊ အာဟိတသမ္ဘမေန- ပြုစီမံ အပ်သော လေးစားခြင်းဖြင့်၊ သဉ္ဇုမ္ဗယန္တိ - ကောင်းစွာ နမ်းရှုပ်, စုပ်ကြလေကုန်ယောင် တကား။ [ဝသန္တတိလကာ ဂါထာ။]

x x x x x x x x

၃၃၆။ ရာဂါကျာဒိ။ ။ ဤဂါထာသည် ပဉ္စမပိုင်း၌ပြုအပ်လတံ့ သော ရသ ၉ ပါးတို့တွင် သိင်္ဂါရရသကို (သိင်္ဂါရရသ ၃ ပါးတွင် လည်း သမ္ဘောဂသိင်္ဂါရရသကို) သိသာထင်ရှားအောင် ဖြစ်စေတတ် သဖြင့် “ရသီ” အလင်္ကာ၏ ပုံစံတည်း။ ဘုရားရှင်၏ ကြွလှမ်းရာမြေကို အပျိုကညာယောင် ဆောင်၍၎င်း, ထိုမြေမှ ပေါ်ထွက်လာသော ပဒုမ္မာကြာပန်းတို့ကို (အနားသို့ ညွတ်ပေးသော) မျက်နှာကလေး ယောင်ဆောင်၍၎င်း, ဘုရားရှင် ခြေတော်များကို လုလင်ပျိုယောင် ဆောင်၍၎င်း, ခြေတော်များ၏ ပဒုမ္မာကြာပန်းတို့အပေါ်၌ နင်းသွား ခြင်းကို လက်ဖြင့်ပွေ့ကာ မျက်နှာကို နမ်းစုပ်လေယောင် ပုံဆောင်၍ ၎င်း, ပြသောဂါထာဖြစ်သည်။

ရာဂါနတတ္ထုတ သရောဇမုခံ ။ ။ ရာဂေန (အနုရာဂေန)- တပ်မက်ခြင်းကြောင့်၊ အာနတံ - ရှေးရှုညွတ်လာသည်တည်း၊ ရာဂါ နတံ၊ အတ္ထုတံ - မြေကိုခွဲကာ ပေါ်ထွက်လာသဖြင့် အံ့ဘွယ်ရာ

အတ္ထာလင်္ကာရ နိဂုံး

၃၃၇။ ဣစ္စာနုဂမ္မ ပုရိမာစရိယာနုဘာဝံ၊
သင်္ခေပတော နိဂဒိတောယ မလင်္ကာတိနံ၊
ဘေဒေါပရူပရိ ကဝိဟိ ဝိကပ္ပိယာနံ၊
ကောနာမ ပဿိတုမလံ ခလု တာသမန္တံ။

၃၃၇။ ဣတိ - ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အစဉ်ဖြင့်၊ ပုရိမာစရိယာ
နုဘာဝံ-ရှေးဆရာအကျော်၊ အာနဘော်ဟုခေါ်ဝေါ်ရတောင်း၊
အလင်္ကာ ကျမ်းအပေါင်းကို၊ အနုဂမ္မ-ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍၊
အလင်္ကာတိနံ-အလင်္ကာတို့၏၊ အယံပဘေဒေါ-ဤအထူးအပြားကို၊
သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် (မယာ-သည်) နိဂဒိတော-
ပြဆိုအပ်ပြီ၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ သင်္ခေပတော - အားဖြင့်၊
နိဂဒိတော-သနည်း၊ ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်) ဥပရူပရိ- အဆက်
ဆက်၊ ကဝိဟိ - ကာလီဒါသ , ဒဏ္ဍီစသည့် , ပညာရှိ တို့သည်၊
ဝိကပ္ပိယာနံ- အသီးသီး အဖုံဖုံ , စီရင်အပ်ကုန်သော၊ တာသံ - ထို
အလင်္ကာတို့၏၊ အန္တံ-အဆုံးကို၊ ကောနာမ - အဘယ်မည်သည့်၊

x x x x x x x

ကောင်းသော + သရောဇံ - ကြာတည်း၊ အတ္တုတသရောဇံ၊ မုခံ ဝိယာ
တိ မုခံ၊ ရာဂါ၊ ပေ၊ သရောဇ္ဇ + တံ + မုခဉ္စာတိ ရာဂါ၊ ပေ၊ မုခံ။

အဓိကဗန္ဓရာဂါ။ ။ အဓိကံ- လွန်လွန်ကဲကဲ + ဗန္ဓော- ဖွဲ့အပ်
သည်တည်း၊ အဓိကဗန္ဓော၊ အဓိကဗန္ဓော + ရာဂေါ ယေသံ (ပါဒါနံ)
တိ အဓိကဗန္ဓရာဂါ၊ ရသေန (အနုရာဂေန - အဖန်ဖန် တပ်မက်
ခြင်းနှင့်) + သဟ ဝတ္တတိတိ သရသော (ကရော)၊ အာဟိတော (ဝိဟိ
တော) စ + သော + သမ္ဘမော (အာဒရော) စာတိ အာဟိတသမ္ဘ
မော။ [သစ္စုမ္မယန္တိ သံပုဗ္ဗစုပ (စုပိ) ဓာတ်သည် ဝဒနသံယောဂ-
နှုတ်ခမ်းချင်း ငုံ့မှု, စုပ်မှု, ကိုက်မှု အားလုံးကိုဟော၏။]

၃၃၇။ ဣစ္စာနုဂမ္မတျာဒိ ။ ။ ဤဂါထာဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော
အတ္ထာလင်္ကာရတို့၏ နိဂုံးကို ပဓာနထား၍ အလင်္ကာရတို့၏ မကုန်
နိုင်အောင် များမြောက်ကြောင်းကို ပြသည်။

ပညာရှိသည်၊ ခလု- စင်စစ်၊ ပဿိတုံ- မြင်ခြင်းငှါ၊ အလံ-စွမ်းနိုင်
ပါအံ့နည်း၊(နာလံယေဝ-မစွမ်းနိုင်သည်သာ၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊
သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ နိဂဒိတော - ပြဆိုအပ်ပြီ။)
[၁၄ လုံးဖွဲ့ ဝသန္တတိလကာ ဂါထာ။]

သံဃရက္ခိတ မဟာသာမိဝိရစိတေ-သော၊ သုဗောဓာလင်္ကာ
ရေ- ဌ၊ အတ္ထာလင်္ကာရာဝဗောဓောနာမ - အတ္ထာလင်္ကာရ တို့ကို
သိရာ သိကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် အတ္ထာလင်္ကာရာ ဝဗောဓမည်
သော၊ စတုတ္ထော-သော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-သည်၊ ဣတိ- ပြီးပြီ။

x x x x x + x

ပုရိမာစရိယာနုဘာဝံ။ ။ရှေးဆရာတို့၏အလင်္ကာကျမ်းဟောင်း
များကို (ရှေးဆရာတို့ အစွမ်းသတ္တိဖြင့် ပြုအပ်သောကြောင့် သတ္တိ၏
အမည်ကို ကျမ်းပေါ် တင်စားသော ကာရဏူပစာရ အားဖြင့်)
“ပုရိမာစရိယ အာနုဘာဝံ” ဟု ခေါ်သည်။ [ပုရိမာစရိယာနံ-တို့၏+
အာနုဘာဝေါ-အစွမ်းသတ္တိဖြစ်သော ကျမ်းတည်း၊ ပုရိမာစရိယာနု
ဘာဝေါ-ကျမ်း။] ထို့ကြောင့် ဒီကာ၌ “ဒဏ္ဍိဘဒ္ဒပါဏာဒိနံ - ဒဏ္ဍိ
ဆရာ , ဘဒ္ဒပါဏဆရာ အစရှိသူတို့၏၊ အလင်္ကာရသတ္တသင်္ခါတ +
အာနုဘာဝံ” ဟု ဖွင့်သည်။

ဥပရူပရိဝိကပ္ပိယာနံ။ ။(ကသ္မာတိ-စေ) ဥပရူပရိ-ဒီယကာလ
တော ပဋ္ဌာယ ယာဝဇ္ဇတနာ - ရှေးအထက်ကျော်ကာလမှစ၍ ယနေ့
တိုင်အောင်၊ ကဝိဟိ(ဝစနကတ္တာရေဟိ)- စကားတန်ဆာ ဆင်တတ်
သော ပညာရှိတို့သည်၊ ဝိကပ္ပိယာနံ-(အနေကပ္ပကာရတော ကပ္ပိယ
မာနတ္တာ - များသော အပြားအားဖြင့် စီရင်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်
ကြောင့်) ပုထုတ္တရိယာနံ - အသီးသီး ပြုစီရင်အပ်ကုန်သော။ [ဝိ ကို
ပုထု , ကပ္ပိယကို “ကရိယ” ဟု ဖွင့်သည်။] တာသံ အလင်္ကာတိနံ အန္တံ
(ပရိယန္တံ) ပဿိတုံ ခလု (ကေန္တေန) ကောနာမ ပုဂ္ဂလော အလံ
(သမတ္ထော)၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့် အကျဉ်းမျှသာဆိုအပ်ပါသည်-ဟုလို။

အတ္ထာလင်္ကာရာ ဝဗောဓ
စတုတ္ထပိုင်း အဖွင့် ပြီး၏။

ရသဝဇ္ဇာအခန်း

ကဝိ၏ အင်္ဂါ ၃ ပါး

၃၃၀။ ပဋိဘာနဝတာ လောက-ဝေါဟာရ-မနုသာရိနာ၊
တတော-စိတျသမုလ္လာသ-ဝေဒိနာ ကဝိနာ ပရံ။

၃၃၀။ ပဋိဘာနဝတာ-ပင်ကိုယ်ပဋိဘာန်, ကဝိဉာဏ်ရှိသော၊
လောကဝေါဟာရ-လောကပြောထုံး, အသုံးအနှုန်းကို၊ အနုသာရိ
နာ-လျော်စွာလိုက်လေ့ရှိသော၊ (ယတော-အကြံကြောင့်၊ သြစိတျ
နာမ - သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ် မည်သည်ကို၊ ဝါ - အသင့်ယုတ္တိ
မည်သည်ကို၊ ဗန္ဓတော- အဖွဲ့အနွဲ့မှာ၊ နဝိယောဇနီယံ - မကင်းစေ
ထိုက်၊) တတော-ထို့ကြောင့်၊ ပရံ - လွန်စွာ၊ သြစိတျသမုလ္လာသ
ဝေဒိနာ-သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဆိုလိုရာအနက်၏ ထင်ရှား
မည့် အချက်ကို သိလေ့ရှိသော၊ ကဝိနာ - ကဝိစာဆို , ကဗျာမိုရ်
သည်။ [နိဗန္ဓာ၌ စပ်။]

x x x x x x x

၃၃၀။ ပဋိဘာနဝတာဗျာဒိ။ ။ အတ္ထာလင်္ကာရတို့ကို ပြရာ
ဝယ်“ရသဝဇ္ဇာ(ရသီ)” မည်သော အလင်္ကာကို နောက်ဆုံးထား၍
ဆရာပြခဲ့၏။ ထိုအလင်္ကာနှင့်စပ်၍ သိမှတ်ထိုက်သော “ရသ” တို့ကား
အဘယ်တို့ပါနည်း - ဟု မေးကွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုရသတို့ကို ပြလို
သော အရှင်သံဃရက္ခိတ ဆရာသည် “ ပဋိဘာနဝတာ ” စသော
၂ ဂါထာကို မိန့်၊ ထို ၂ ဂါထာ၌ လိုရင်းကား- “ ကဝိနာ နိဗန္ဓာ
သမ္ပန္နိ ရသဿာဒါယ သာဓုနံ ” တည်း၊ ကဝိစာဆို ကဗျာမိုရ်သည်
ဖွဲ့နွဲ့စီကုံးအပ်သော အဖွဲ့အနွဲ့တို့မှာ သာယာဘွယ် အရသာများပါရှိ
ကြ၏။ ရသဝဇ္ဇာအလင်္ကာ၌ “ ရသ ” ဟူသည်မှာ ထိုသာယာဘွယ်
အရသာများပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို။

ပဌမဂါထာ၏ လိုရင်း ။ ။ ထို ၂ ဂါထာတွင် ပဌမဂါထာ၌
ပဋိဘာနဝတာ-စသော ဝိသေသန ၃ ပုဒ်သည် ကဝိနာ၌ စပ်ရသော
ဝိသေသနများဖြစ်ရကား ထိုဂါထာဖြင့် ကဝိ၏ ဂုဏ်အင်္ဂါကိုပြသည်
ဟု မှတ်၊ ကဝိစာဆို ကဗျာမိုရ်လုပ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် (၁) ပဋိဘာန
ဝဇ္ဇာတာ - ပင်ကိုယ်ပဋိဘာန် ကဗျာဉာဏ် ရှိခြင်း , (၂) လောက

ဌာယီဘာဝ စသည့်တို့၏ ခေါင်းစဉ်

၃၃၉။ ဌာယီသမ္ပန္နိနော ဘာဝ-ဝိဘာဝါ သာနုဘာဝကာ၊
သမ္ပဇ္ဇန္တိ နိဗန္ဓာ တေ၊ ရသဿာဒါယ သာရုနံ။

၃၃၉။ နိဗန္ဓာ - ဖွဲ့နွဲ့ စီကုံးအပ်ကုန်သော၊ ဌာယီသမ္ပန္နိနော-
ဌာယီပုဒ်နှင့်စပ်ခြင်း ရှိကုန်သော၊ သာနုဘာဝကာ - အနုဘာဝနှင့်
တကွဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဘာဝဝိဘာဝါ-ထိုဘာဝဝိဘာဝတို့သည်၊
သာရုနံ-အဘိဇ္ဈာကင်း၊ ဣဿာရှင်းသည့်၊ ဝမ်းတွင်းစိတ်ကောင်း၊
သူတော်အပေါင်းတို့၏၊ ရသဿာဒါယ- အရသာကို သာယာခြင်း
ငှါ၊ သမ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။

x x x x x x x

ဝေါဟာရ မနုသရဏ-လောက အသုံးအနှုန်းသို့လိုက်၍(အများသုံး
အများသိ စကားဖြင့်) ရေးသားစီကုံးလေ့ ရှိခြင်း , (၃) သြစိတျ
သမုလ္လာသဝေဒန- ဆိုလိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်၏ အသင့်ယုတ္တိ
ရှိရှိနှင့် ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် ရေးပုံ ရေးနည်းကို နားလည်ခြင်း၊
ဤသို့ အားဖြင့် ဂုဏ်အင်္ဂါ ၃ ပါးနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်စေရမည် - ဟူလို။
[ကဗျာ-ဟူရာ၌ “ကဝိနော + ဣဒံ ကာဗျ” အရ “ဂါထာ-တေးသီချင်း
အမျိုးမျိုးသာ မက၊ အလင်္ကာဂုဏ်ရေခံအောင် ရေးသားအပ်သော
စုက္ကိယ - မြန်မာ စကားပြေ စာပေး စာယူ၌ အသုံးပြုအပ်သောစာ
များလည်း ပါဝင်သည်” ဟု မှတ်။]

၃၃၉။ ဌာယီ၊ပေ၊သမ္ပဇ္ဇန္တိ။ ။ပြခဲ့သော ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံ
သော ကဝိစာဆို ကဗျာမိုရ်သည် ဖွဲ့နွဲ့ စီကုံးအပ်ကုန်သော ဌာယီ
ဘာဝ,ဝိဘာဝ, အနုဘာဝတို့သည် လူကောင်းသူကောင်းတို့ အတွက်
အရသာကို သာယာဘို့ရာ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြစ်ကြပါပေသည် - ဟူလို။
[ထိပ်တန်းအကျဆုံး ကဝိစာဆို ကဗျာမိုရ်ဖွဲ့စီအပ်သော အဖွဲ့အနွဲ့ပင်
ဖြစ်ပါသော်လည်း ထို ကဝိအပေါ်၌ ဣဿာ ဖြစ်နေသူတို့ကား ထို
အဖွဲ့အနွဲ့၏အရသာကို မခံစားနိုင်ကြသောကြောင့် “သာရုနံ-ဣဿာ
ဒိ ဒေါသရဟိတာနံ သဇ္ဇနာနံ ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

ဤ ဒုတိယ ဂါထာဖြင့် ဌာယီဘာဝ , ဗျာဘိစာရိဘာဝ, ကေဝလ
ဘာဝ,ဝိဘာဝ,အနုဘာဝ,ရသ-ဟူသော ၆ပါးသော အနက်များကို

အကျဉ်းချုပ်ခေါင်းစဉ်အနေအားဖြင့်ပြထား၏။ [ဣမာယ ဂါထာယ-
ဌာယီဘာဝေါ၊ ဗျဘိစာရိဘာဝေါ၊ ကေဝလဘာဝေါ၊ ဝိဘာဝေါ၊
အနုဘာဝေါ၊ ရသောစာတိ ဣမေ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ ဘဝန္တိ။] ကေဝလော-
ဌာယီ ဗျဘိစာရိ ဟူသော ဝိသေသနတို့ မဘက် သက်သက်သော +
ဘာဝေါ- ဘာဝတည်း၊ ကေဝလဘာဝေါ၊ နေဝံ အကျယ်ပြုရာ၌ကား
ဤ ကေဝလဘာဝကို “သတ္တိကဘာဝ” ဟု နာမည်တပ်လိမ့်မည်။

[ဆောင်] ဌာယီ-ဗျဘိ၊ နောက်သတ္တိ ဝယ်၊ ထည့်ဘွယ် ဘာဝ၊ ၃ မျိုး
ရ၍၊ ဝိဘာဝနှော၊ နုဘာဝေါနှင့်၊ ထပ်လောရသ၊ ခေါင်းစဉ်
ပြသည်၊ မှတ်ကြ ဤဂါထာတွင်တည်း။

အမှာ။ ။ ဤအဖွင့်အစဉ်ဖြင့် ဤ ၂ ဂါထာ၏ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်များ
ပြည့်စုံပြီ။ သို့သော် ဥာဏ်ကြီးသူများ စဉ်းစားဘို့ရာ ဋီကာဖွင့်ပုံကို
ပြပါဥူးမည်။

ဋီကာ။ ။ ဧဝံ ယထာပဋိညာတာနမလင်္ကာရာနံ ဒဿနာဝ
သရေ- ဤသို့ ဝန်ခံအပ်တိုင်းသော အတ္ထာလင်္ကာရတို့ကို ပြခွင့်ရေခံရာ
စတုတ္ထပိုင်း၌၊ ရသဝန္တာလင်္ကာရပွသင်္ဂေယျနာမိဂတေ နဝဝိဓသိင်္ဂါရာဒိ
ရသေ- ရသဝန္တာလင်္ကာနှင့် စပ်လျဉ်းသဖြင့် ရအပ်ကုန်သော သိင်္ဂါရ
စသော ရသ ၉ ပါးတို့ကို၊ (ဒဿတုကာမော-၌စပ်။)

သကလသံသာရဒုက္ခနိဿရဏ အသဟာယ ကရဏဘူတေန
ဝိမုတ္တိရသေန ကေရသဘူတေ အတိပဏီတေ သဒ္ဓမ္မာမတရသေယေဝ
လုဒ္ဓါနံ သဒ္ဓါဗာဟုလ္လသုဒ္ဓသံယမာနံ ဝိမုခေပိ-သံသရာဒုက္ခ ဟူသမျှ၏
လွတ်မြေခံခြင်းကိုပြုရာ၌ ပြိုင်ဘက်ကင်းသော ဝိမုတ္တိ(အရဟတ္တဖိုလ်)
အရသာ အားဖြင့် အရသာ တပါးထည်းသာရှိ၍ အလွန် မွန်မြတ်
သော သူတော်ကောင်းတရား တည်းဟူသော အမြိုက်အရသာ၌သာ
လွန်စွာ မက်မောကြကုန်၊ သဒ္ဓါတရား ကြီးမားကြကုန် - သက်သက်
စောင့်စည်းမှု သံယမတရား ပြည့်ဝကြကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ် တို့၏
မျက်နှာလွှဲရာ (မကြည့်မရှု- ဝရုမစိုက်ရာ) ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း....
[သူတော်ကောင်းတရားကို လိုက်စားနေကြသော သူတော်ကောင်း
စစ်စစ်တို့က ထို သိင်္ဂါရစသော ရသ ၉ ပါးတို့ကို မကြည့်ရှုလိုကြကုန်
သော်လည်း-ဟူလို။]

လက္ခဏမတ္တ ပရိညာဏေန- သုတ်ဟူသော လက္ခဏာမျှကို ပိုင်ပိုင် နိုင်နိုင် သိရခြင်းအားဖြင့်။ [ဤစကားဖြင့် ထိုရသတို့၏ ဌာယိဘာဝ သုတ်လောက်ကိုသာ ပြလိမ့်မည်၊ ပြယုဂ်ပုံစံကိုကား ပြမည်မဟုတ်-ဟု သိစေ၏။] လောကဝေါဟာရေသု အသမ္မောဟတ္ထံ - ထို သုဒ္ဓသံယမ ဖြစ်ကြသော သူတော်ကောင်း ရဟန်းတော် များလည်း လောက အသုံးအနှုန်း ထုံးဥပဒေတို့၌ မတွေ့ဝေခြင်းအကျိုးငှါ၊ သင်္ခေပတော ဒသေတုကာမော ဣဒါနိ ပဋိဘာနဝတာ ဣစ္စာဒိ မာဟ။

ပဋိဘာနဝတာ ။ ။ သရသရစနာယ အစ္စန္ဒောပကာရ ဌာနောစိတပညာဝိသေသဝတာ၊ အဖွဲ့အနွဲ့တို့၌ အရသာပေါ်အောင် ရေးစီခြင်း အားဖြင့် စင်စစ် ကျေးဇူးများသော + အကြောင်းအား လျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်အထူးကို “ပဋိဘာနံ” ဟု ခေါ်၍၊ ထို ဉာဏ်ထူး ရှိသူကို “ပဋိဘာနဝန္တံ” ဟု ခေါ်သည် - ဟူလို။ [အစ္စန္ဒောပကာရဌာနောစိတပညာ၌ “အစ္စန္ဒပကာရ + ဌာန ဥစိတ” ဟု ဝိသေသန ၂ မျိုးမှတ်၊ ဌာနောစိတ ပညာ-ဟူသည် အရှင် ဝင်္ဂီသတို့ ဉာဏ်ကဲ့သို့ အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော လတ်တလောဉာဏ် “တံဇ်ဏုပ္ပတ္တိဉာဏ်” တည်း၊ ထိုဉာဏ်သည် ဖွဲ့နွဲ့ စီကုံးရာ၌ အလွန် ကျေးဇူးများ၏။]

ဆက်ဥျးအံ— “ပဋိဘာတိ - ထိုထိုအကြောင်းသို့ ရှေးရှုထင်လာ တတ်၏၊ ဣတိ ပဋိဘာနံ” ဟု ပြု၍ ဉာဏ်ကို “ပဋိဘာနံ” ဟု ခေါ်၏။ အဖွဲ့အနွဲ့ကိုကား ကာရဏူပစာရ အားဖြင့် “ပဋိဘာနံ” ဟုခေါ်၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင် လက်ထက်တော်၌ အကြောင်းဝတ္ထုပေါ်လျှင် ထိုအကြောင်းနှင့် ဆိုင်သော ဝါထာကို ချက်ခြင်း ရွတ်ပြနိုင်လောက် အောင် တံဇ်ဏုပ္ပတ္တိဉာဏ် ကောင်းသော အရှင် ဝင်္ဂီသထေရ်ကို ပဋိ ဘာနဝန္တံ တေဒဂ်ထားတော်မူခဲ့ပေသည်။ [ပဋိဘာနန္တိ-ပညာယေတံ နာမံ၊ တတော ဇာတကဗ္ဗဿာပိ ပဋိဘာနန္တိ ဝုစ္စမာနတ္တာ အသံ ပညာဝိသေသော ရစနာယ အစ္စန္ဒောပကာရောတိဉာတဗ္ဗော။]

လောကဝေါဟာရ မနုသာရိနာ ။ ။ သကလ လောက ဝေါ ဟာရံ အနုရူပံ အနုဂတေန = တလောကလုံး၏ အခေါ် အဝေါ် အသုံးအနှုန်းသို့ (လျော်စွာ) လိုက်လေ့ရှိသော၊ “ရေးသား စီကုံးရာ၌

ထိုခေတ်, ထိုဒေသ၌ အများအသုံးအနှုန်းကို လိုက်၍ ရေးသားသော (အများအသုံးအနှုန်းနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်မဖြစ်စေသော) ကဝိ” ဟူလို။ [လောကဝေါဟာရံ+အနုသရတ်(အနုဝစ္ဆတိ)သီလေနာတိ လောကဝေါဟာရနုသာရီ။] မှန်၏- “ မိမိ၏ အဖွဲ့အနွဲ့သည် မည်မျှလေခံပင် ကောင်းမွန်သည် ” ဟု ထင်ထားသော်လည်း အများအသုံးအနှုန်းနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းအရာများကို သုံးနှုန်းဖွဲ့စီထားလျှင် ကြည့်ရှုသူတို့မှာ အရသာမပေါ်သဖြင့် ရသာဝန္တဂုဏ်ကို မရနိုင်ချေ။

တတော။ ။ယသ္မာ ဩစိတုံနာမ(ဟဒယတော အဗဟိကာတဗ္ဗိ ရဟဿမိဝ) ဗန္ဓတော ဝိယောဇနိယံ နဟောတိ၊ [ဤစကားဖြင့် တသဒ္ဓါ၏ စွဲနက်ဖြစ်သော အနိယမကို ထည့်၍ပြသည်။] တသ္မာ= လျှို့ဝှက်အပ်သော ကိစ္စကို စိတ်နှလုံးမှ အပြင် မထုတ်ဖော်ထိုက်- စိတ်နှင့် မကွဲမကွာ တည်စေထိုက်သကဲ့သို့ ဩစိတု မည်သည်ကိုလည်း အဖွဲ့ဗန္ဓမှ မကွဲစေထိုက်၊ ထို့ကြောင့် ကဝိစာဆို ကဗျာမိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဩစိတုသမုလ္လာသဝေဒီ ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်စေရမည် - ဟူလို။ [ဩစိတု၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဩစိတုဟိနဒေါသနှင့် ထို၏ အဖြေခက်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ပရံ ဩစိတုသမုလ္လာသ ဝေဒီနာ။ ။ပရံ-အတိသယေန၊ ဥစိတ ဘာဝေန-သင့်လျော်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဝတ္ထု၊ ဣန္ဒြိတတ္ထဿ ဥဒ္ဓိပန သေဝ အနုရူပ ပကာရေန - ဖွဲ့စီသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆိုလိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှားပြခြင်းအား လျော်သည်သာ ဖြစ်သော အပြားအားဖြင့်) [ဥစိတဘာဝေနကို ထပ်ဖွင့်သောစကား] ဣဋ္ဌတ္ထဿ သမုလ္လာသနံ ဒိတ္ထိံ ဇာနန္တေန - ဆိုလိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်၏ ထင်ရှားလေခံသော အချက်အလက်ကိုသိသော၊ “မည်သည့်နည်းဖြင့် ရေးရလျှင် မိမိဆိုလိုအပ်သော အဓိပ္ပာယ်သည် ဩစိတု(အသင့်ယုတ္တိ) ရှိရှိဖြင့်ထင်ရှားနိုင်၏၊ ထိုထင်ရှားနိုင်မည့်နည်းကိုသိသော ကဝိ” ဟူလို။ [ဩစိတုန- အသင့်ယုတ္တိ ရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်+ သမုလ္လာသော-ဆိုလို အပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်၏ ထင်ရှားခြင်း၊ ဩစိတုသမုလ္လာသော- ခြင်း၊ တံ+ဝိဒတိ (ဇာနာတိ)သီလေနာတိ ဩစိတုသမုလ္လာသဝေဒီ။]

ဌာယီသမ္ပန္နိနော ဘာဝ။ ။ “ဌာယီသမ္ပန္နိနော ဘာဝ= ဌာယီ ပုဒ်နှင့်စပ်ခြင်းရှိသော ဘာဝ” ဟု ဆိုသဖြင့် “ဌာယီဘာဝ” ဟူသော

နာမည်ကို ပဌမသိရ၏။ ဌာယီသဒ္ဒါသည် “တည်တန့် ခိုင်မြဲလေ့ရှိ” ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ဗျတိစာရီသဒ္ဒါကား “တည်တန့် ခိုင်မြဲ လေ့မရှိ” ဟူသော ပြောင်းပြန်အနက်ကို ဟော၏။ “ဟိုဘက်ကမ်း+ ဤဘက်ကမ်း” ဟု ခေါ်ကြရာ၌ “ဟိုဘက်” ရှိသေးသောကြောင့်သာ “ဤဘက်” ဟူသော ဝိသေသနဖြစ်ပေါ်ရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ “ဗျတိ စာရီ” ရှိသေးသောကြောင့် “ဌာယီ” ဟူသော ဝိသေသန ဖြစ်ပေါ် ရ၏။ “ဤဘက်” ဟူသောစကားသည် “ဟိုဘက်” ဟူသော အမည်ကို ဗျတိရေက- အဝုတ္တသိဒ္ဓိ (မပြောဘဲ ပြီးသော) နည်းဖြင့် ပြုစွမ်းနိုင် သကဲ့သို့ “ဌာယီ” ဟူသော ပုဒ်သည်လည်း (သူ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ် သော) “ဗျတိစာရီ” ဟူသော အမည်ကို ပြုစွမ်းနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဌာယီသမ္ပန္နိနော ဘာဝ” ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်ပင် “ဗျတိစာရီဘာဝ” ဟူသော နာမည်ကိုလည်း ဒုတိယသိရပြန်သည်။

ဒီကာ။ ။ ဘာဝဿ- ဘာဝ၏။ ဌာယီစ + သော + ဘာဝေါစာ တိ- ဟူ၍၊ ဌာယီပဒေန သမ္ပန္နတ္တာ ဌာယီဘာဝေါစ၊ ပုန ဗျတိစာရိ ဘာဝေ သတိ (ဗျတိစာရီဘာဝရှိလျှင်) ဌာယီဘာဝေါတိ ဣမဿ သာဓကတ္တာ (ဌာယီဘာဝ ဟူသော ဤအမည်ကို ပြီးစေတတ်သည့် အတွက်) ဣမဿေဝ ဌာယီဘာဝပဒဿ ပယောဂသာမတ္ထိယေန ဝမ္မမာနော (ဌာယီဘာဝပုဒ်ကိုပင် သုံးစွဲခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် သိအပ် သော) ဗျတိစာရိဘာဝေါစ။

ဘာဝ-ဝိဘာဝါ။ ။ ထို့နောက် ဌာယီပုဒ်နှင့် သမာသ်မတွဲဘဲ ဘာဝသဒ္ဒါသက်သက်ဖြင့် ပြုအပ်သော (ကေဝလဘာဝ-ဟု နာမည် တပ်ခဲ့သော) “ဘာဝ” နာမည်ကို တတိယ သိရ၏။ ဌာယီပုဒ်၏ ဟောနက်သည် “ရတိ-ဟာသ” စသည်တို့တည်း။ [နောက်၌ အကျယ် လာလတံ။] ထိုရတိစသည်တို့ကို ဥပ္ပတ္တိ-ဖြစ်ပေါ်လာအောင်၊ ဥဒ္ဓိပန- တိုးပွား ထကြွလာအောင် အသင့်ပြင်ဆင်ပြီး ဖြစ်သော “ဝိဘာဝ” ကိုလည်း ဝိဘာဝသဒ္ဒါဖြင့် စတုတ္ထသိရပြန်သည်။ [ပုန ဌာယီပဒေန သမာသ် အကတ္တာ, ဝိသုံ ဒဿိတဘာဝသဒ္ဓသုတိယာ (သီးခြားပြုအပ် သော ဘာဝ သဒ္ဓါဖြင့်) ဌာယီဘာဝ ဗျတိစာရိဘာဝေဟိ အညော ဘာဝေါစ (ကေဝလဘာဝ၎င်း) , တထာဝေ (ထို့အတူ, ဌာယီပုဒ်နှင့် သမာသ်မတွဲဘဲပင်) ဌာယီပဒေန ဝါစ္စရတိဟာသာဒိ အတ္ထဿ ဥပ္ပတ္တိ

ဘာဝ၏ဝစနတ္ထနှင့် အရကောက်

၃၄၀။ စိတ္တုတ္တိဝိသေသာ ဟု၊ ဘာဝယန္တိ ရသေ ယတော၊
ရတျာဒယော တတော ဘာဝ-သဒ္ဓေန ပရိကိတ္တိတာ။

၃၄၀။ တု - ဘာဝသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထ အရကောက်ကို ပြဉ္စားအံ့၊
ယတော-အကြင့်ကြောင့်၊ စိတ္တုတ္တိဝိသေသာ-ပျော်မွေ့ခြင်းစသော
စိတ်၏ဖြစ်ပုံအထူးတို့သည်၊ ရသေ-သိင်္ဂါရစသော ရသတို့ကို၊ ဘာဝ
ယန္တိ-ဖြစ်စေနိုင်ကုန်၏၊ (တနည်း) ရသေ-သိင်္ဂါရစသော ရသအရာ
၌၊ ဘာဝယန္တိ-ပညာရှိတို့ စိတ်ကို ပြန့်နှံ့စေနိုင်ကုန်၏၊ (တနည်း)
ရသေ-သိင်္ဂါရစသော ရသအရာ၌၊ ဘာဝယန္တိ - ကဝိ၏ အလိုကို
သိစေနိုင်ကုန်၏၊ တတော-ထို့ကြောင့်၊ ရတျာဒယော-ပျော်မွေ့
ခြင်းစသော စိတ်၏ ဖြစ်ပုံအထူးတို့ကို၊ ဘာဝသဒ္ဓေန- ဘာဝသဒ္ဓါ
ဖြင့်၊ (ဘာရတာဒီဟိ-ဘာရတစသော ပညာရှိတို့သည်၊) ပရိကိတ္တိ
တာ-ပြောဆိုအပ်ကုန်၏။

x x x x x x x +

ဥဒ္ဓိပန ဒွယံ ပန ဝိဘူတံ ကတွာ သဇ္ဇေတွာ ဌိတတ္တာ တေဟိ ရတိ
ဟာသာဒိ အတ္ထေဟိ သမ္ပန္နိနော (အနက်တို့နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းရှိကုန်
သော) အာလမ္မန - ဥဒ္ဓိပနသင်္ခါတ ဝိဝိဓ ဝိဘာဝါစ (အာလမ္မန
ဝိဘာဝ, ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝဟူသော အထူးထူးအပြားပြားသော ဝိဘာဝ
တို့၎င်း)။]

သာနုဘာဝကာ။ ။ အနုဘာဝသဒ္ဓါဖြင့် “အနုဘာဝ” ဟူသော
ပဉ္စမနာမည်ကို သိရ၏။ ရသ သာဒါယ၌ ရသ သဒ္ဓါဖြင့် “ရသ ”
ဟူသော ဆဋ္ဌနာမည်ကိုလည်း သိရပြန်သည်။ [ဝေမေဝ (ဤအတူ
ဌာယီ ပုဒ်နှင့် သမာသ် မတွဲဘဲသာ) သာနုဘာဝကပဒေန သမာ
ယောဂေန(ကောင်းစွာယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်သော သာနုဘာဝပုဒ်ဖြင့်)
ဒဿိတာနုဘာဝေါစ, ရသသာဒါယာတိ ဣမိနာ ဥဒ္ဓိဋ္ဌရသောစာတိ
ဝေ(ဤသို့လျှင်) ဣမေ ဌာယီဘာဝါဒယော ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ ဟောန္တိ။]

၃၄၀။ စိတ္တုတျာဒိ။ ။ ဌာယီဘာဝ-စသော ၆ မျိုးတွင် ဌာယီ-
ဗျာဘိစာရီ- သတ္တိကတို့နှင့် ဆက်ဆံသော ဘာဝသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကို
ရှေးဥျားစွာ ပြလိုသောကြောင့် “စိတ္တုတ္တိဝိသေသာ တု” စသည်မိန့်၊

“ တုသဒ္ဒေါဝိသေသေ ” ဟု ဒီကာဟောင်း ဖွင့်သော်လည်း ဌာယီ ဘာဝစသော ၆ မျိုး၏ အထူးကိုပြသော အရာမဟုတ်၊ အဋ္ဌကထာ များ၌ ဤနေရာမျိုးဝယ် ထိုအားလုံးကို ချဲ့သော ဝိတ္ထာရဝါကျသာ ဖြစ်၏။ သို့သော် တုသဒ္ဒါ၏ ဝိတ္ထာရဇောတက အသုံးလည်း မထင် ရှားရကား ပန၏ အနက်ကြံ၍ အနက်ပေးလိုက်သည်။

စိတ္တဝုတ္တိဝိသေသာ တု။ ။ “စိတ္တဝုတ္တိ-စိတ်၏ ဖြစ်ပုံ” ဟူသည် ပျော်မွေ့ခြင်း ရတိ၊ ရယ်ရွှင်ခြင်း ဟာသ၊ ဝမ်းနည်းခြင်း သောက- စသည်နှင့် ငြီးငွေ့ခြင်း စသည်တည်း၊ ထိုဖြစ်ပုံသည် တမျိုးနှင့် တမျိုး ရောယှက်ခြင်း မရှိဘဲ (မတူဘဲ) ထူးခြားသောကြောင့် “ဝိသေသ” လည်း ဖြစ်ကြ၏။ စိတ္တဝုတ္တိယောဝေ + ဝိသေသာ စိတ္တဝုတ္တိဝိသေသာ။ [စိတ္တဿ ဥပရိဝက္ခမာနာ (အထက်၌ဆိုအပ်လတံ့ကုန်သော) ရမဏ ဟသနသောစနာဒီဟိ (ဌာယီဘာဝကို ရည်ရွယ်သည်) နိဗ္ဗေဒါဒီဟိစ (ဗျာဘိစာရိဘာဝ, သတ္တိကဘာဝတို့ကို ရည်ရွယ်သည်) အာကာရေဟိ ပဝတ္တိသင်္ခါတာ (ဝုတ္တိအဖွင့်) အညမညံ အသင်္ခါတာ (ဝိသေသ အဖွင့်)၊ ဝိသေသာ ပန ဌာယီ ဗျာဘိစာရိသတ္တိကာ-ဌာယီဘာဝ, ဗျာဘိ စာရိဘာဝ, သတ္တိကဘာဝတို့တည်း။]

ရတျာဒယော။ ။ အာဒိဖြင့် ဟာသ, သောက - စသော ဌာယီ ဘာဝ တို့ကို၎င်း, နိဗ္ဗေဒစသော ဗျာဘိစာရိဘာဝ တို့ကို၎င်း, ထမ္ဘ စသော သတ္တိကဘာဝတို့ကို၎င်း ယူ၊ ထိုရတိစသည်တို့သည် ထိုဌာယီ ဘာဝ စသည်တို့ ဖြစ်ရာ၌ ဇာတ်လိုက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စိတ်ဖြစ်ပုံ အထူး များတည်း၊ ထို့ကြောင့် စိတ္တဝုတ္တိဝိသေသာနှင့် ရတျာဒယောကို အရ တူဟု မှတ်ပါ။ [ရတျာဒယောတိ ဧတ္ထ အာဒိသဒ္ဓေန ဟာသာဒယော ဌာယီဘာဝါစ, နိဗ္ဗေဒါဒယော ဗျာဘိစာရိဘာဝါစ, ထမ္ဘ ပလယာ ဒယော သတ္တိကဘာဝါစ သင်္ခါတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။] ဤစကားအရ “ရသေ ဘာဝယန္တိတိ ဘာဝါ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ “ဘာဝပုဒ်၏အရ၌ (နောက်၌လာမည့်) ရတိစသောဌာယီဘာဝ, နိဗ္ဗေဒစသော ဗျာဘိ စာရိဘာဝ, ထမ္ဘ စသော သတ္တိကဘာဝတို့ကို ကောက်ပါ။

ဘာဝယန္တိ ရသေ ။ ။ ဤ ၂ ပုဒ်၌ ဒီကာတို့ ၃ နည်းဖွင့်ကြ၏။ ထိုသို့ ဖွင့်ခြင်းမှာလည်း “ဘာဝ” အရဝယ် ဌာယီဘာဝ, ဗျာဘိစာရိ

ဘာဝ , သတ္တိကဘာဝ- ဟု ၃ မျိုးရှိသောကြောင့် ဖြစ်ဟန်တူသည်။
ထိုတွင် “ရသေ-သိင်္ဂါရာဒိရသေ ဘာဝယန္တိ နိဗ္ဗာဒန္တိ ကရောန္တိ”
ဟု ပဌမဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်ဖြင့် ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် တကွသော ဘူဓာတ်
သည် နိဗ္ဗာဒန (ဖြစ်စေခြင်း) အနက်ဟောတည်း- ဟု သဒ္ဒတ္ထကို၎င်း၊
ထိုဖြစ်စေခြင်းကိုပင် “ ပြုခြင်း ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ကို၎င်း သိစေသည်။
ဆိုလိုရင်းမှာ- “စိတ္တဝုတ္တိဝိသေသာ ရတျာဒယော ရသေ ဘာဝယန္တိ=
ထိုထိုကိစ္စတွင် ဇာတ်လိုက်အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်သောပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပျော်
မွေ့ခြင်း , ရယ်ရွှင်ခြင်းစသော စိတ်ဖြစ်ပုံအထူးတို့သည် ထိုဇာတ်ကို
ကြည့်ရှုရသူ, စာကိုဖတ်ရသူတို့၏ သန္တာန်၌ သိင်္ဂါရ(ကာမ) စသော
အရသာကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ကြသည်-ဟူလို။

ဒုတိယနည်း။ ။ နောစေ (ပဌမနည်း မဟုတ်လျှင်)၊ ရသေ
သိင်္ဂါရာဒိရသဝိသယေ ပဏ္ဍိတာနံ စိတ္တံ ဘာဝယန္တိ ဗျာပနံ ကရောန္တိ။
ဤနည်းဖြင့် ဘာဝယသဒ္ဒါသည် “ဓာတုနံ အနေကတ္ထတ္တာ” နှင့်အညီ
ဗျာပနအနက်ဟောဟု၎င်း၊ ရသေလည်း သတ္တမိ ကေဝစနန္တဟု၎င်း
သိစေ၏။ ဤနည်းသည် ဗျာဘိစာရိဘာဝ၌ပါသော ဘာဝ၏အနက်ကို
ရည်ရွယ်ဟန် တူသည်။ ထို့ကြောင့် “ စိတ္တဝုတ္တိဝိသေသာ (နိဗ္ဗေဒါ
ဒယော ရသေ ဘာဝယန္တိ - နိဗ္ဗေဒ (ပြီးငွေ့ခြင်း) စသော စိတ်ဖြစ်ပုံ
အထူးတို့သည် သိင်္ဂါရ စသော ရသအရာဝယ် ကဗျာပညာရှိတို့၏
စိတ်ကို ရသ တခုအပေါ်မှာ မတည်စေဘဲ ပြန့်နှံ့၍ သွားစေကြသည်။
ပြန့်နှံ့အောင် ရေးသားစီကုံးစေကြသည်-ဟူလို။

တတိယနည်း။ ။ နောစေ, တသ္မိံ ယေဝ ရသဝိသယေ ကဝိနော
လောကသဘာဝံ ဝိသယံ ကတွာ ပဝတ္တဉာဏလက္ခဏံ အဓိပ္ပာယ်
ဘာဝယန္တိ ပတိပါဒနံ ကရောန္တိ။ ဤနည်းဖြင့် ဘာဝယသဒ္ဒါသည်
ပတိပါဒန (သိစေခြင်း) အနက်ဟောဟု သိစေ၏။ သတ္တိကဘာဝကို
ရည်ရွယ်၍ ဖွင့်ဟန်တူသည်။ ထို့ကြောင့် “စိတ္တဝုတ္တိ ဝိသေသာ (ထမ္ဘာ
ဒယော) ရသေ ဘာဝယန္တိ = ထမ္ဘာ စသော စိတ်ဖြစ်ပုံ အထူးတို့သည်
သိင်္ဂါရစသော ရသအရာဝယ် (စိကုံး ဖွဲ့နွဲ့သော) ကဗျာ ပညာရှိ၏
လောကသဘောကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော အသိဉာဏ်လက္ခဏာ ပါရှိ
သောအလိုကို သိစေနိုင်ကြသည်။ ကဗျာပညာရှိ၏ အလိုကို ပေါ်လွင်
အောင် ရေးသားနိုင်စေကြသည်-ဟူလို။

ဌာယီဘာဝ၏သဘောနှင့် ၀၀နတ္ထ

၃၄၁။ ဝိရောဓိနာညဘာဝေန၊ ယောဘာဝေါ နတိရောဟိတော၊
သီလေန တိဋ္ဌတိ-ဈေသော၊ ဌာယီဘာဝေါတိ သဒ္ဓိတော။

၃၄၁။ ယောဘာဝေါ-အကြင်ဘာဝကို၊ ဝိရောဓိနာ-ဆန့်ကျင်
ဘက်ဖြစ်သော၊ အညဘာဝေန-တပီးသောဘာဝသည်၊ န တိရော
ဟိတော-မဖုံးကွယ်အပ်၊ မဖုံးကွယ်နိုင်၊ ဝါ-မဖျက်ဆီးအပ် မဖျက်
ဆီးနိုင်၊ သီလေန - ပင်ကိုယ်အလေ့အားဖြင့်၊ တိဋ္ဌတိ - တည်တန့်
နိုင်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဧသော-ဤဘာဝကို၊ ဌာယီဘာဝေါတိ-
ဌာယီဘာဝဟူ၍၊ သဒ္ဓိတော-ဆိုအပ်၏။

x x x x x x x

၃၄၁။ ဝိရောဓိနာ တျာဒိ။ ။ ဌာယီ , ဗျဘိစာရီ , သတ္တိက
၃ မျိုးသော ဘာဝတို့တွင် ဌာယီဘာဝ၏ သဘောနှင့် ဌာယီ၏ ၀၀
နတ္ထကို ပြလို၍ “ဝိရောဓိနာ” စသည်ကိုခိန့်၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော
အခြားဘာဝတခုက ဖုံးကွယ်၍ (ဖျက်ဆီး၍) မရနိုင်လောက်အောင်
ခိုင်မြဲ တည်တန့်လေ့ရှိသော သဘောသည် ဌာယီဘာဝ၏ သဘော
တည်း၊ “သီလေန တိဋ္ဌတိ ဣတိ” ကို ကြည့်၍ “တိဋ္ဌတိ သီလေနာတိ
ဌာယီ” ဟု ၀၀နတ္ထပြု၊ ထို့နောက် ပြခဲ့ပြီးသော ဘာဝနှင့် “ဌာယီစ+
သော+ဘာဝေါစာတိ ဌာယီဘာဝေါ” ဟု သမာသ်တွဲပါ။

[ဆောင်] ဆန့်ကျင်ဘက်ငြား, ဘာဝတပီးကြောင့်, ပျက်ပြားမလည်,
မြဲစွာတည်, ဌာယီဘာဝခေါ်။

ဝိရောဓိနာ၊ ပေါနတိရောဟိတော။ ။ ချစ်ကြိုက်နေသော လုလင်
ပျို - မိန်းမပျိုတို့၏ ပျော်မွေ့ခြင်းကို “ ရတိ ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုရတိ၏
ဆန့်ကျင်ဘက် ဝိရောဓိကား ဇိဂုစ္ဆာ-စက်ဆုပ် ရှုံရှာခြင်းတည်း၊ လုလင်
ပျို မိန်းမပျိုတို့ အိပ်စက် ပျော်မွေ့ နေရာဝယ် ရှုံစရာတခုခုကို တွေ့မြင်
ကြားသိရလျှင် ဇိဂုစ္ဆာဖြစ်တတ်၏။ ရှုံစရာ တွေ့သော်လည်း ဇိဂုစ္ဆာ
မဖြစ်ဘဲ ပျော်မြဲ ပျော်နိုင်လျှင် ထို ဇိဂုစ္ဆာဘာဝဖြင့် ဖျက်၍မရသော
ကြောင့် ထို ရတိသည် ဌာယီဘာဝမည်၏။

များသောအားဖြင့် ဟာသနှင့်သောက- ကောဓ , ဥဿာဟနှင့်
ဘယ , တချို့ ဝိမ္ဘယနှင့် သမတို့ အပြန်အလှန် ဆန့်ကျင်ဘက် ဝိရောဓိ

ဌာယီဘာဝအပြား

၃၄၂။ ရတိ ဟာသောစ သောကောစ, ကောရဿာဟဘယမ္ပိစ၊
ဇိဂုစ္ဆာဝိမှယာစေဝ, သမောစ နဝ ဌာယီနော။

၃၄၂။ ရတိစ - ရတိဌာယီဘာဝ၎င်း၊ ဟာသောစ - ဟာသ
ဌာယီဘာဝ၎င်း၊ သောကောစ- သောကဌာယီဘာဝ၎င်း၊ ကောရ
ဿာဟ ဘယမ္ပိစ - ကောဓဌာယီဘာဝ , ဥဿာဟဌာယီဘာဝ,
ဘယဌာယီဘာဝ၎င်း၊ ဇိဂုစ္ဆာဝိမှယာစေဝ - ဇိဂုစ္ဆာဌာယီဘာဝ,
ဝိမှယဌာယီဘာဝတို့၎င်း၊ သမောစ-သမဌာယီဘာဝ၎င်း၊ (ဣတိ-
ဤသို့၊) ဌာယီနော- ဌာယီဘာဝတို့သည်၊ နဝ- ဇပါးတို့တည်း။

x x x x x x x

ဖြစ်ကြ၍ , ဟာသကို သောက ကောစတို့က မဖုံးကွယ်နိုင် မဖျက်
နိုင်လျှင် ဟာသသည် ဌာယီဘာဝမည်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဌာယီဘာဝ
ဟူသမျှ၌ အခြားသော ဆန့်ကျင်ဘက် ဘာဝတို့က ဖျက်၍ မရနိုင်
လောက်အောင် ခိုင်မြဲပုံကိုသိပါ။ ဤ ဌာယီဘာဝကိုပင် နောက်“သဝိ
ဘာဝါနုဘာဝေဟိ” စသော ဂါထာ၌ “ရသ” ဟုလည်း နာမည်
တပ်လတံ့။ [တိရော- ကွယ်ပျောက်အောင် + ဝိယတေ- ထားအပ်၏။
ဣတိ တိရောဟိတော၊ တိရောသဒ္ဓူပပဒ ဓာ ဓာတ်, တပစ္စည်း၊ ခကို
ဟပြု, အာကို ဣပြု၍ “တိရောဟိတော” ဟု ပြီးသည်။]

၃၄၂။ ဤဂါထာဖြင့် ဌာယီဘာဝ ဇပါးသရုပ်ကိုသာ ခေါင်းစဉ်
အတိုင်း မှတ်သားနှင့်ပါဥျား၊ အနက်နှင့် သဘောကို အကျယ်ပြခဏ်း
ကျမှ ပြပါမည်။ [တချို့စာ၌ ဟာသောနေရာဝယ် “ဟသော” ဟု
ရှိ၏။ “ဟသနံ ဟာသော” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ရယ်ရှင်ခြင်းဟူသော စိတ်
ဖြစ်ပုံအထူးကို “ဟာသ” ဟု ခေါ်ရသောကြောင့် “ရတိဟာသော”
ဟု ရှိမှ ကောင်းမည်။ “ဇိဂုစ္ဆာစ + ဝိမှယောစေတိစ ဝါကျံ” ဟု
ဋီကာ၌ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျပြသောကြောင့် “ဇိဂုစ္ဆာဝိမှယာ” ဟု သမာသ်
ရှိစေ၊ “စိတ်ဖြစ်ပုံအထူး” ဟူရာဝယ် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇ
ရုပ်နှင့် ကိုယ်နှုတ်ဖြစ်ပုံ အထူးကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ယူ။]

ဗျာဘိစာရိဘာဝ၏ လက္ခဏာ, ၀၀နတ္ထ

၃၄၃။ တိရောဘာဝါ ဝိဘာဝါဒိ-ဝိသေသေနာ-ဘိမုချတော၊
ယေတေ စရန္တိသီလေန, တေ ဟောန္တိ ဗျာဘိစာရိနော။

၃၄၃။ ယေတေဘာဝါ-အကြင်ဘာဝတို့သည်၊ တိရောဘာဝါ
ဝိဘာဝါဒိ ဝိသေသေန-ကွယ်ပျော်၍ဖြစ်ခြင်း၊ ထင်ရှားစွာဖြစ်ခြင်း
အစရှိသော အထူးအားဖြင့်၊ အဘိမုချတော-ရှေးရှုသည်၏ အဖြစ်
အားဖြင့်၊ သီလေန-အလေ့အားဖြင့်၊ စရန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ တေ - ထိုဘာဝတို့သည်၊ ဗျာဘိစာရိနော - ဗျာဘိစာရိ
ဘာဝတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

x x x x x x x x

၃၄၃။ တိရောဘာဝါကျာဒိ။ ။ ဗျာဘိစာရိကို “ဝိ+အဘိ+စာရိ”
ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ “တိရောဘာဝါ ဝိဘာဝါဒိ ဝိသေသေန” သည် ဝိ၏အနက်၊
“အဘိမုချတော” သည် အဘိ၏ အနက်၊ “ စရန္တိ သီလေန ” သည်
စာရိ၌ တသီလတ္ထဏီပစ္စည်း၏ အနက်၊ ဤအားလုံးကိုကြည့်၍ “ဝိ
သေသေန+အဘိမုချတော + စရန္တိ သီလေနာတိ ဗျာဘိစာရိနော”
ဟု ၀စနတ္ထ ပြု၊ ဤ ၀စနတ္ထ၏ အနက်ကိုကြည့်လျှင် ဗျာဘိစာရိဘာဝ၏
သဘောကိုလည်း သိနိုင်၏။

တိရော၊ ပေ၊ ဝိသေသေန ။ ။ နိဗ္ဗေဒ - တက္ကစသော ဗျာဘိစာရိ
ဘာဝတို့သည် ရတိစသော ဌာယီဘာဝတို့ကဲ့သို့ ခိုင်မြဲစွာ မတည်တန့်
နိုင်ကြ၊ တိရောဘာဝ - တချို့ ဌာယီဘာဝနှင့် တွေ့ရသော အခါ ကွယ်
ပျောက်သွားလိုက်၊ အာဝိဘာဝ - တချို့ ဌာယီဘာဝနှင့် တွေ့ရသော
အခါ အထင်အရှားပေါ်လာလိုက်၊ ဤသို့စသော အားဖြင့်၊ ဝိသေသ
(အထူးထူး အဖုံဖုံ အမျိုးစုံ) ဖြစ်လေ့ရှိကြသည်။ [ဤ စကားကို
ကြည့်လျှင် “ ဌာယီဘာဝသည် တည်တန့်၏၊ ဗျာဘိစာရိဘာဝကား
မတည်တန့်” ဟု သိနိုင်ပြီ၊ မတည်တန့်ခြင်းကို ဗျာဘိစာရိဟု ခေါ်သော
ကြောင့်ပင် မိန်းမတယောက်၏ လင်ငယ်နေမှုကို ဣန္ဒြိယနိုင်ငံ၌ “ဗျာဘိ
စာရိကျင့်သည်” ဟု ပြောလေ့ရှိကြသတတ်။]

ဋီကာ ။ ။ ဗျာဘိစာရိဘာဝါနံ အတ္တနော (မိမိဟူသော ဗျာဘိ
စာရိဘာဝ၏) အနေကရသံ နိဿာယပဝတ္တတ္တာ (ဌာယီဘာဝကဲ့သို့

ဆိုင်ရာ ရသတခုကိုသာ မှီသည်မဟုတ်ဘဲ , များစွာသောရသကို မှီ၍
ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း)လောကဿ ဘိန္နရုစိကတ္တာစ(လူ
အပေါင်းက အကြိုက်အမျိုးမျိုး ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း)ကိသ္မိံစိ
ဌာယိဘာဝေ ဗျဘိစာရိဘာဝါနံ အတ္တနောဂုဏဿ လိနတ္ထန္တ ကိသ္မိံ
စိ တဿေဝ ဂုဏဿ ပါကဋတ္တန္တ (တချို့ ဌာယိဘာဝ၌ ဗျဘိစာရိ
ဘာဝတို့မှာ မိမိဂုဏ်သဘော၏ မြုပ်ကွယ်သွားခြင်း , တချို့ဌာယိ
ဘာဝ၌ ဂုဏ်သဘော၏ပေါ်လာခြင်း) ဣတိ အာဒိကေန ဝိသေသေ
န- ဤသို့စသော အထူးအားဖြင့်။ [ဤအဖွင့်ကြည့်၍ “ တိရောဘာဝ
အာဝိဘာဝ” စသော ဖြစ်ပုံသည်ပင် “ဝိသေသ” ဟု မှတ်။]

ကွယ်ပျောက်ပုံနှင့် ထင်ရှားပုံ ။ ။ ဗျဘိစာရိဘာဝ တို့၌
မောပန်းခြင်းဟူသော “သမ” ပါ၏။ ထိုသမသည် ယောက်ျားမိန်းမ
တို့ ပျော်ပါးခြင်း ဟူသော ရတိဌာယိဘာဝတွင် ပါဝင်ရသော အခါ
မောပန်းသော်လည်း မောပန်းမှုမထင်ရှားဘဲ မြုပ်ကွယ်ပျော့သွား၍
သုခသဘောသို့ ရောနှောပါဝင်လေတော့၏။ သောကဌာယိဘာဝတွင်
ပါဝင်ရလျှင်ကား ပင်ပန်းခြင်း သဘောသည် ထင်ရှား ပေါ်လာ၏။
ထို့ ကြောင့်ပင် သောကဖြစ်၍ ပင်ပန်းအားကြီးသူများသည် မေ့သွား
တတ်လေသည်။ ဤအတူပင် “ဂိလာနိ” စသော ဗျဘိစာရိဘာဝတို့
လည်း မိမိ၏သဘောကို ရတိဌာယိဘာဝ၌ တင်ပေး တတ်ကြသည်။
“ဂိလာနိ” ဟူသည် အားကုန်ညှိုးနွမ်းခြင်းတည်း။ ပျော်ပါးခြင်းရတိ၌
ဂိလာနိသည် မိမိ၏ အားကုန် ညှိုးနွမ်းခြင်း သဘောကို တင်ပေး၏။
အပျော်အားကြီး၍ အားကုန် သွားသည် - ဟူလို၊ ဂိလာနိအာဒိ၌
အာဒိဖြင့် ပျော်ပါးသည်ကို လူမိ၍ ထိတ်လန့်ခြင်း တာသ , ရောဂါ
ရခြင်း ဗျာဓိများကိုယူ၊ ထိုသို့ မိမိသဘောကို ဌာယိဘာဝသို့ တင်ပေး
ခြင်းသည် မိမိသဘော၏ ထင်ရှားခြင်း အာဝိဘာဝပင်တည်း။

ဒို့ကာ။ ။ ဧဝံဧတေသု (ဤသို့လျှင် ထို ဗျဘိစာရိဘာဝ တို့တွင်)
ဝိဇ္ဇာသရူပေန (ပင်ပန်းခြင်း သဘောအားဖြင့်) ဧကော ပရိသမ
သင်္ခါတဗျဘိစာရိဘာဝေါ ရတိယံ သဂုဏေန (မိမိ၏ မောပန်းခြင်း
ဂုဏ်သဘောအားဖြင့်) လီနော (တိမ်မြုပ် - ဝှုပ်ကွယ်သည်) သုခါနု
ဝိဒ္ဓေါ ဟုတ္တာ(သုခသို့ထွင်းဖောက်သက်ရောက်သည်ဖြစ်၍)သောကေ
သဂုဏေန ပါကဋော ဒုက္ခာနုဝိဒ္ဓေါစ ဟုတ္တာ ပဝတ္တတေ၊ ဧဝမေဝ

(ဤအတူပင်) သုခသဘာဝရတိယံ(သုခသဘောရှိသော ရတိဌာယီ ဘာဝ၌) ဂိလာဇ္ဈာဒယော ဗျဘိစာရိနော(ဂိလာနိစသော ဗျဘိစာရိ ဘာဝတို့သည်) သကိယံ ဒုက္ခရူပံ အာရောပေန္တိ (မိမိနှင့်စပ်သော ဆင်းရဲခြင်းသဘောကို တင်ပေးကြကုန်၏)။

အာဒိ၏အနက်။ ။တိရောဘာဝါဝိဘာဝါဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဌာယီ ဘာဝ၌ရှိသော သုခ ဒုက္ခ သဘောကို မိမိ (ဗျဘိစာရိဘာဝ) က ယူခြင်း (မိမိ၌တင်ခြင်း)ကိုယူ၊ အာဒိသဒ္ဓေန ဌာယီဓမ္မဿ သုခဒုက္ခာနံ ဂဟဏံ(ဋီကာဟောင်း)၊ တေ+အာဒယော ယဿ ဌာယီဘာဝေသု ဝိဇ္ဇမာနာနံသုခဒုက္ခသဘာဝါနံ အတ္တနိ အာရောပနဿ၊(ဋီကာသစ်) “အတ္တနိ အာရောပန- မိမိ၌တင်ခြင်း” ဟူသည်နှင့် “ သုခဒုက္ခတို့ကို မိမိကယူခြင်း ” ဟူသည် သဘောတူပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ ၂ စောင်လုံး အာဒိဖြင့် ယူပုံမှာ သဘောတူ ဟု မှတ်၊ ဤစကားဖြင့် “ တတ္ထ ” ဟူသော ဗျဘိစာရိဘာဝသည် ကာမဂုဏ်နှင့် ဆိုင်ရာကို ကြံတွေးရာ၌ ရတိဌာယီဘာဝ၏ သဘောကို မိမိက ယူခြင်း , မိမိသို့ တင်ပေးခြင်းတည်း၊ ရယ်ဘွယ်ကို ကြံတွေးရာ၌ ဟာသဌာယီဘာဝ၏ သဘောကို, သောကဖြစ်ဘွယ်ကို ကြံတွေးရာ၌ သောကဌာယီဘာဝ၏ သဘောကို မိမိကယူခြင်း မိမိသို့ တင်ပေးခြင်းတည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဗျဘိစာရိဘာဝတို့က ဌာယီဘာဝ၏သဘောကို ယူပုံသိပါ။

အာဘိမုချတော ။ ။ အဘိမုခါနံ- ဌာယီဘာဝသို့ ရှေးရှုသော ဗျဘိစာရိဘာဝတို့၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရှေးရှုခြင်းကြိယာ သည်၊ အာဘိမုချ- မည်၏၊ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဌာယီဘာဝသို့ရေခံလျှင် မြုပ်ကွယ်ခြင်း ပေါ်လာခြင်း သည်၎င်း, ဌာယီဘာဝ၏ သဘောကို မိမိ၌ တင်ပေးခြင်း (မိမိကယူခြင်း) မိမိ၏သဘောကို ဌာယီဘာဝသို့ တင်ပေးခြင်းသည်၎င်း(ဌာယီဘာဝနှင့်စပ်၍ဖြစ်ရကား)ဌာယီဘာဝ သို့ ရှေးရှုခြင်းမည်၏။[အာဘိမုချတော-ဌာယီဘာဝါနံ သုခ ဒုက္ခ ရူပံ အတ္တနိစ (မိမိဟူသော ဗျဘိစာရိဘာဝ၌၎င်း), အတ္တနော သုခဒုက္ခ ရူပံ ဌာယီဘာဝေသုစ အာရောပနသင်္ခါတေန အဘိမုခဘာဝေန။] ဤသို့လျှင် တိရောဘာဝ အာဝိဘာဝ စသော အထူးအားဖြင့် ဌာယီ ဘာဝသို့ ရှေးရှုလျက် ဖြစ်လေ့ရှိသော ဘာဝများကို ဗျဘိစာရိဘာဝ- ဟု ခေါ်ရသည်။

ဗျာဘိစာရိဘာဝ ၃၃ ပါး

၃၄၄။ နိဗ္ဗေဒေါ တက္ကသင်္ကာ
 သမမိတိဇဠတာ ဒီနတုဂ္ဂါလသတ္တံ၊
 သုတ္တံ တာသော ဂိလာနုဿုက
 ဟရိသ သတိဿာ ဝိသာဒါဗဟိတ္တာ၊
 စိန္တာ ဂဗ္ဘာပမာရော
 မရိသမဒ မတုမ္မာဒ မောဟာ ဝိဗောဓော၊
 နိဒ္ဒါဝေဂါသဗိဋ္ဌံ
 မရဏ သစပလံ ဗျာမိ တေတ္ထိံသ မေတေ။

၃၄၄။ နိဗ္ဗေဒေါ-မိမိကိုယ်ပင် အထင်သေးခြင်း ငြီးငွေ့ခြင်း၎င်း၊
 တက္ကသင်္ကာ-တွေးတောကြံစည်ခြင်း၊ ယုံမှားခြင်းတို့၎င်း၊ သမမိတိ
 ဇဠတာ-ကိုယ်ပင်ပန်းခြင်း၊ တင်းတိမ် ရောင့်ရဲခြင်း၊ ညံ့ဖျင်းတွေဝေ

x x x x x x x

၃၄၄။ နိဗ္ဗေဒေါကျာဒိ။ ။ဗျာဘိစာရိဘာဝ အပြား ၃၃ ပါးကို
 ပြသော ဂါထာတည်း၊ တပါဒလျှင် ၂၁ လုံးရှိ၏။ ၇ လုံးတရပ် ယတိ
 ပြတ်ရသောကြောင့် ယတိ ၃ ချက်ပါသော သဒ္ဒရာဂါထာ (ပကတိ
 ဆန်း) ဟုဆို၏။ သို့သော် တချို့နေရာ၌ ၇ လုံးတရပ် ယတိဖြတ်၍ မရပါ။
 ဤဂါထာ၌ နိဗ္ဗေဒစသော ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့၏ ဝိဘာဝ-အနုဘာဝ
 များကို ထည့်သွင်း၍ ဒီကာတို့ဖွင့်ကြသော်လည်း ဝိဘာဝ-အနုဘာဝ
 သဘောကို နောက်၌ တိုက်ရိုက်ပြလတံ့ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ထို
 သဘောကို မသိသေးမီ အဓိပ္ပာယ်၌ ထည့်သွင်းဖွင့် ပြသဖြင့် နားလည်
 မည် မဟုတ်သောကြောင့်၎င်း၊ ထို ဝိဘာဝ-အနုဘာဝတို့ကို သီးခြား
 နာမည်တပ်၍မပြတော့ဘဲ ပုဒ်နေနှင့် အဓိပ္ပာယ်ကိုပြရင်းပင် ဝိဘာဝ
 အနုဘာဝတို့ကို ပါဝင်တန်သမျှ ပါဝင်အောင် ရေးသွားပါမည်။

(၁) နိဗ္ဗေဒ။ ။ နိပုဗ္ဗ, ဝိဒဓာတ်, ဣပစ္စည်း၊ နိဗ္ဗေဒေါ အတ္တာဝ
 မာနနံ-မိမိကိုယ်ကို အထင်သေးခြင်းသည် နိဗ္ဗေဒ မည်၏။ မိမိကိုယ်ကို
 အထင်သေးခြင်းသည် မိန်းမ, သို့မဟုတ်-စိတ်နေအောက်ကျသူများ၏
 ဥစ္စာမဲ့မဲ့ ဆင်းရဲသော အခါ မျက်ရည်ကျလာအောင်ပင် မိမိကိုယ်ကို
 စိတ်ကြီးမဝင်နိုင်တော့ဘဲ) အထင်သေးခြင်း, ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များ၏

ခြင်းတို့၎င်း၊ [ဒီနတုဂ္ဂါလသတ္တံကို “ ဒီနတာ + ဥဂ္ဂ + အလသတ္တံ ”
ဟုခွဲ ။] ဒီနတာ - စိတ်၏ အဆီဩဇာ မရှိလောက်အောင် ဆင်းရဲ
ပင်ပန်းသူ၏ အဖြစ်၎င်း၊ ဥဂ္ဂါလသတ္တံ - ကြမ်းတမ်းသူ၏ အဖြစ် ၊
ပျင်းရိသူ၏အဖြစ်၎င်း၊ သုတ္တံ-အိပ်ပျော်ခြင်း၎င်း၊ တာသော-စိတ်၏
ထိတ်လန့်ခြင်း၎င်း၊ [ဂိလာနုဿုကကို “ ဂိလာနိ+ဥဿုက ” ဟုခွဲ။]

x x x x x x x x x

တရားဖြင့် ဆင်ခြင်သော အခါ ခန္ဓာကိုယ်၏ အနိစ္စတုံး ၊ ဒုက္ခတုံး၊
အနတ္တတုံးကြီး ဖြစ်နေပုံကို မြင်နေရသောကြောင့် မိမိ ကိုယ်ခန္ဓာကို
'အထင်မကြီးနိုင်တော့ဘဲ အထင်သေးခြင်း၊ ဤသို့ ၂ မျိုးရှိ၏။ ယောဂီ
တို့၏ အထင်သေးမှုကိုပင် ငြီးငွေ့ခြင်း နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်-ဟု ခေါ်ရသည်။

[ဆောင်] ဣတ္ထိ-နိစ၊ ပုဂ္ဂလတို့၊ ဒုက္ခရောက်ငြား၊ ယောဂီ များလည်း၊
တရားဖြင့်မြော်၊ ကိုယ်အပေါ်တွင်၊ အထင်သေးကြ၊ ငြီးငွေ့က၊
နိဗ္ဗေဒ-ဟု ခေါ်။

(၂) တက္က။ ။ တက္ကော(ဝိတက္ကနံ)-တစုံတခုသော အကြောင်း
အရာပေါ်၌ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်နေသောကြောင့် “ဒီလိုဖြစ်စရာရှိရဲ့၊
အင်း ... ဟိုလို ဖြစ်စရာရှိရဲ့ ” ဟု ဥူးခေါင်းကို ငြိတ်ကာ ငြိတ်ကာ
တွေးတော ကြံစည်ခြင်းသည် တက္က မည်၏။

[ဆောင်] ယုံမှားဘွယ် ဟု၊ တခုခုကို၊ အနုစိတ်ကာ၊ ကြံတွေးရာ၊
မှတ်ပါ တက္ကခေါ်။

(၃) သင်္ကာ ။ ။ အနတ္ထပဋိဘာ သင်္ကာ-မိမိကို သူတပါးက
မကောင်းကြံလေမည်လား၊ သို့မဟုတ်-ဤအလုပ် လုပ်လျှင် မကောင်း
ကျိုး ဖြစ်လေမည်လား၊ ဤသို့ တုန်လှုပ်ချောက်ချားလျက် အကျိုးမဲ့၌
ယုံမှားသံသယဖြစ်နေခြင်း၊ အကျိုးမဲ့ဖြစ်ဘို့ရန် ထင်နေခြင်တည်း။

[ဆောင်] အကျိုးမဲ့မှု ၊ တခုခုကို၊ ပြုလေ မည်လော၊ ဖြစ်မည်လောဟု၊
တွေးတောယုံမှား ၊ စိတ်ချောက်ချား၊ မှတ်သား သင်္ကာခေါ်။

(၄) သမ။ ။ သမော (ခေဒေါ) - ခရီးသွားခြင်း ၊ အပျော်
အပါး အားကြီးခြင်းစသည်တို့ကြောင့် မောဟိုက်ချွေးကျလာအောင်
ပင်ပန်းခြင်းသည် သမမည်၏။

[ဆောင်] ခရီးသွားများ၊ ပျော်အပါးကြောင့်၊ ကိုယ်အားမောလျက်၊
ချွေးလည်းထွက်မျှ၊ ပင်ပန်းက၊ သမဟူ၍ ခေါ်။

ဂိလာနိ - အားအင်ကုန်ခန်း, ကိုယ်နှမ်းခြင်း၎င်း၊ ဥဿုက ဟရိသ
သတိဿာ - အချိန်ကာလကို မစောင့်နိုင်လေဘဲအောင် အားထုတ်
ဗျာများခြင်း, ရှင်လန်းဝမ်းမြောက်ခြင်း, အောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်း,
ဣန္ဒြေခြင်းတို့၎င်း။ [ဝိသာဒ+အဗဟိတ္တာ ဟုခွဲ။] ဝိသာဒါဗဟိတ္တာ-
စိတ်၏ ပင်ပန်းခြင်း, အပြင်မထွက်အောင် သိပ်သိပ် သည်းသည်း

x x x x x x x

(၅) မိတိ။ ။မိတိ သန္တောသော-အဝတ်အစား အိပ်ရာနေရာ
စသည်များကို ဉာဏ်ဖြင့် စဉ်းစား၍ သုံးစွဲသူမှာ သုံးစွဲ စားသောက်
ရာ၌ လျှပ်ပေါ်လော်လီမှု မရှိတော့ဘဲ “သန္တောသ (သန္တုဒ္ဓိ)” ဟု
ခေါ်သော တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှု ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုရောင့်ရဲမှုကို မိတိ
ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] သုံးဆောင်သောက်စား, ပစ္စည်းများ၌, စဉ်းစား ဉာဏ်မြော်,
မလျှပ်ပေါ်ဘဲ, သင့်တော်ရုံမျှ, ရောင့်ရဲက, မှတ်ကြ မိတိ ခေါ်။

(၆) ဇဠတာ။ ။သက္ကတ၌ “ဇု- (ဣဠာနိဠာနဘိညေ)-
ဣဠာရုံ အနိဠာရုံ (အကောင်း အဆိုး) ခွဲခြား၍ မသိတတ်အောင်
ဖျင်းသု(အ)သု” ဟု ရှိ၏။ ဇုဿ + ဘာဝေါ ဇုတာ၊ ညု ကို ဇုပြု၍
“ဇဠတာ” ဟု ဖြစ်၏။ ဖျင်း(အ)သု၏ ဖြစ်ကြောင်း အကောင်းအဆိုး
ကို နားမလည်ခြင်း, ဖျင်းအခြင်း၊ ဤနေရာ၌ကား ထိုနားမလည်မှုကို
အကြောင်းခံလျက် ရောက်လာသောကိစ္စကို မျက်လုံးပြူး၍ကြည့်ကာ
ဘာမျှ မလုပ်တတ်ခြင်း, တွေဝေနေခြင်းကို “ဇဠတာ” ဟု မှတ်။
[အပတိပတ္တိ- မပြုကျင့်ခြင်း(မပြုတတ်ခြင်း)သည် ဇဠတာ။]

[ဆောင်] ကောင်းဆိုး အရှိ, ခွဲမသိ၍, မျက်စိပြူးကာ, ကြိုလာကိစ္စ,
တွေဝေက, ဇဠတာ ဟု ခေါ်။

(၇) ဒိနတာ။ ။ဒိနတာ စေတသော အနောဇတာ-ဥစ္စာမဲ့မဲ့
ဆင်းရဲခြင်းကြောင့် အဝတ်အစား ညစ်ညစ်နှမ်းနှမ်းနှင့် မရှင်မလန်း
မချမ်းမသာဖြစ်၍ စိတ်၏ အဆီဩဇာဖြစ်သော ရှင်လန်းမှု မရှိခြင်း,
ဩဇာမရှိခြင်းကို ဒိနတာဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ဥစ္စာမဲ့လျှင်း, ဆင်းရဲခြင်းကြောင့်, စိတ်တွင်း ခြောက်ခန်း,
လွန်သွီးနှမ်းက, မှတ်ကုန်ကြ, ဒိနတာ ဟု ခေါ်။

စောင့်စည်းခြင်းတို့၎င်း၊ စိန္တာ ဂဗ္ဘာ- ကြံ့မိုင်ခြင်း၊ မာန်တက်ခြင်း
တို့၎င်း၊ အပမာရော - ဘီလူး စသည် ဖမ်းသဖြင့် ရူးနှမ်းခြင်း၎င်း၊
[အမရိသ + မဒ + မတိ + ဥမ္မာဒ ဟု ခွဲ။] အမရိသ မဒ မတုမ္မာဒ
မောဟာ - သည်းမခံနိုင်ခြင်း၊ မူးယစ်ခြင်း၊ သိခြင်း၊ သည်းခြေ
သွေးရူး ရူးခြင်း၊ မိန်းမောတွေဝေခြင်းတို့၎င်း၊ ဝိပောဓော- အိပ်ရာမှ

x x x x x x x x

(၇) ဥဂ္ဂတ္တံ။ ။ဥဂ္ဂတ္တံ-(ဒါရုဏတ္တံ)ကြမ်းတန်းသည်၏အဖြစ်
သည် ဥဂ္ဂတ္တံမည်၏။ သူတပါးက မိမိအပေါ်၌ အပြစ်တခုကို ပြုထား
သည့်အတွက် လက်စားချေလို၊ ပြန်၍နှိပ်စက်လိုသောကြောင့် ခက်ထန်
ကြမ်းတန်းခြင်း(ရန်ဖြစ်ရာဝယ် ပြန်၍မချရလျှင်မကြေနိုင်သည့်အတွက်
ဆွဲငင်လို မရလေခံအောင် အကြမ်းပတမ်း ဖြစ်ခြင်းမျိုး)သည် ဥဂ္ဂတ္တံ
မည်၏။ [ဥဂ္ဂဿ- ကြမ်းတန်းသူ၏ + ဘာဝေါ ဥဂ္ဂတ္တံ (ဥဂ္ဂတာ)။]

[ဆောင်] အပြစ်တခု၊ သူကပြုသဖြင့်၊ သူ့ကိုတဘန်၊ ကိုယ်က
ပြန်၍၊ ပြုရန်ကြမ်းလှ၊ မိုက်ဒေါသ၊ ဥဂ္ဂတ္တဟု ခေါ်။

(၉) အလသတ္တံ။ ။အလသဿ -ပျင်းသူ၏+ဘာဝေါ အလ
သတ္တံ၊ တစုံတခုပြုခွင့်ကြံရာ၌ ပင်ပန်းမည်မှကြောက်ခြင်းကြောင့် ပျင်းရိ
ခြင်းသည် အလသတ္တံမည်၏။ ထိုသို့ ပျင်းရိသောအခါ ထိုအလုပ်ကို
မလုပ်ရအောင် နေမကောင်းဟန် ဆောင်ခြင်း စသော ကောက်ကျစ်
သော အမူအရာ ဖြစ်လာတတ်သည်။

[ဆောင်] ပြုရေးပြုရာ၊ ပေါ်ပေါက်လာလျှင်၊ ပန်းမှာကြောက်ဘိ၊
ပျင်းရိရိ၊ မှတ်သိ အလသတ်ခေါ်။

(၁၀) သုတ္တံ။ ။ အိပ်ချင်မှု ငိုက်မည်းမှုကို အကြောင်းပြု၍
အိပ်ပျော်ခြင်းသည် သုတ္တံမည်၏။ ထိုသို့အိပ်ပျော်မှုကိုပင် သာယာဘွယ်
ချမ်းသာတခု ဟု အသိအမှတ်ပြုကြသည်။

[ဆောင်] ငိုက်မည်း၍လာ၊ အိပ်ပျော်ခါ၊ မှတ်ပါ သုတ္တံခေါ်။

(၁၁) တာသ။ ။တာသော စိတ္တက္ခောဘော =ရန်သူစသည်
တို့က ခြိမ်းချောက်မှုကြောင့် တကိုယ်လုံး တုန်လှုပ်လာအောင် စိတ်၏
ထိတ်လန့် ချောက်ချားခြင်းသည် တာသမည်၏။

[ဆောင်] ရန်သူ စသည့်၊ ခြိမ်းချောက်ဘိမှု၊ စိတ်၏ ဖောက်ပြား၊
ထိတ်လန့်ငြား၊ မှတ်သား တာသခေါ်။

နိုးခြင်း၎င်း၊ နိဒ္ဒါဝေဂါ-ငိုက်မည်းခြင်း၊ ပျာပျာသလဲဖြစ်ခြင်းတို့၎င်း၊ သဗ္ဗိဋ္ဌံ- ရှက်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်း၎င်း၊ မရဏံ - သေခြင်း၎င်း၊ သစပလံ-လျှပ်ပေင်္ဂလေင်္ဂလီ မတည်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်ခြင်း၎င်း၊ ဗျာဓိ-ဖျားနာခြင်း၎င်း၊ (ဣတိ-ဤသို့၊) တေတ္ထိံသ-၃၃ ပါးသော၊ ဧတေ-ဤဘာဝတို့သည်၊ (ဗျာဘိစာရိနော-ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့တည်း)။

x x x x x + x

(၁၂) ဂိလာနိ။ ။ သက္ကတ၌ ညွှန်ကို ပါဠိ၌ “ဂိလာနိ” ဟု ပြန်ထားသည်။ ဗလဿာပစယော ဂိလာနိ - အားအင် ကုန်ခန်း ညှိုးနွမ်းခြင်းသည် ဂိလာနိမည်၏။ ပင်ပန်းမှု မွတ်သိပ်ဆာလောင်မှု စသည်ကြောင့် အားအင်ကုန်ခန်း မရှင်လန်းခြင်းကို “ဂိလာနိ” ဟု ခေါ်သည်။ [“ဂိလာနိ” သဒ္ဒါကား မကျန်းမာသူကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဂိလာနိ” ဟု ရှိစေ။]

[ဆောင်] မွတ်သိပ်ပင်ပန်း၊ အားကုန်ခန်းလျက်၊ ညှိုးနွမ်းလေဘိ၊ ကိုယ် မချိ၊ ဂိလာနိ ဟု ခေါ်။

(၁၃) ဥဿုက္ကံ။ ။ ကာလက္ခမတာ ဥဿုက္ကံ-မိမိနှစ်သက်ဘွယ် အရာကို ဝေ့ လို မြင်လိုခြင်းကြောင့် ပြာရိပြာရာ ဗျာများလာလောက် အောင် (ကာလ + အက္ခမတာ) သင့်လျော်သော အချိန်အခါကို မစောင့်ဆိုင်းနိုင်ခြင်းသည် ဥဿုက္ကံမည်၏။ [ဥပုဗ္ဗ သူဇာတ်၊ ကိပစ္စည်း၊ က-လာ၊ ဥကို ရသသပြု၍ ပြီးသော “ဥဿုက” သဒ္ဒါသည် အလွန် ဗျာများ၍ ကြီးစားအားထုတ်သူကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ ကား ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အမူအရာကို ယူဘို့ရန် “ဥဿုကဿ+တာဝေဂါ ဥဿုက္ကံ” ဟု ရှိသင့်၏။ သို့သော် ဆန်းကြောင့် ကတလုံး ချေ ထားသည်။]

[ဆောင်] မိမိနှစ်သက်၊ မြင်လိုချက်ကြောင့်၊ ငဲ့လျက်ချိန်တိုင်၊ မစောင့် နိုင်အား၊ လွန်ဗျာများ၊ မွတ်သား ဥဿုက္ကံ ခေါ်။

(၁၄) ဟရိသ။ ။ စေတောပသာဒေါ ဟရိသော=ပွဲသဘင်ကို မြင်ရခြင်း၊ ချစ်ခင်သူကို မြင်ရခြင်း စသည်ကြောင့် စိတ်၏ ကြည်လင် ရှင်ပျံခြင်းသည် ဟရိသမည်၏။

[ဆောင်] ပွဲလမ်းသဘင်၊ ချစ်သူမြင်၍၊ ကြည်လင်ရှင်ပျံ၊ ဝမ်းမြောက်က၊ ဟရိသ ဟု ခေါ်။

(၁၅) သတိ ။ ။ ရှေး၌ တွေ့ဘူး ကြံဘူး ခံစားအံင်ဘူးသော အရာဝတ္ထုနှင့်တူသော တစုံတခုကို မြင်ရခြင်း စသည်ကြောင့် ရှေးက တွေ့ဘူးကြံဘူး ခံစားဘူးသောအရာကို ပြန်၍ အမှတ်ရခြင်း၊ အောံမေ့ခြင်းသည် သတိမည်၏။

[ဆောင်] ရှေးကတွေ့ကြံ၊ ထိုအာရုံနှင့်၊ ပုံတူခုတွေ့၊ ရှေ့ပြန်၍၊ အောက်မေ့ သတိ ခေါ်။

(၁၆) ဣဿာ ။ ။ ပရေသံ ဥက္ကံသာသဟနတာ ဣဿာ = စိတ်နေယုတ်ညံ့သူ၊ (ဂဗ္ဗ) မာန်မာန ကြီးသူတို့သည် သူတပါးတို့က ကိုယ်ထက် သာသွားခြင်းကို သည်းမခံနိုင်အောင် မနာလိုတတ် ပြုစု တတ်ကြ၏။ ထိုမနာလိုခြင်း ပြုစုခြင်းသည် ဣဿာမည်၏။ [ဣဿာကို “ဥဿုယာ၊ အဿုယာ” ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏။]

[ဆောင်] ကိုယ့်ထက်သာကို၊ မခံလို၍၊ စိတ်ညှိမှန်းထား၊ ပြုစုငြား၊ မှတ်သား ဣဿာခေါ်။

(၁၇) ဝိသာဒ ။ ။ ခေဒေါ(ဝိသာဒေါ)-ပင်ပန်းခြင်းသည်ဝိသာဒ မည်၏။ မိမိ အားထုတ်အပ်သော ကိစ္စ၏ အကျိုးမပြီးခြင်း(စာမေးပွဲ မအောင်ခြင်း)၊ (အကျိုးမပြီးရုံတွင် မက) အကျိုးပျက်စီးခြင်း (ကုန် ရှုံးခြင်း) တို့ကြောင့် စိတ် ပင်ပန်းခြင်းသည် ဝိသာဒ မည်၏။ [ရှေ့၌ ကိုယ်ပင်ပန်းခြင်းကို “ သမ ” ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤနေရာ၌ စိတ်ပင်ပန်းမှုကို “ဝိသာဒ” ဟု ဆိုသည်။]

[ဆောင်] ကိစ္စ သီးသီး၊ ကျိုး မပြီးနှင့်၊ တနည်း ကျိုးပျက်၊ သို့အတွက် ကြောင့်၊ စိတ်စက် ပန်းက၊ ဝိသာဒ ဟု၊ မှတ်ကြပြီးခါ၊ ကိုယ်ပန်းမှာ၊ ခွဲပါ သမ ခေါ်။

(၁၈) အပဟိတ္တာ ။ ။ ထောမနိဓိ၌ “ န + ဗဟိ + တိဋ္ဌတိတိ အပဟိတ္တာ ” ဟု ရှိ၏။ ဋ္ဌကို ထွပြု။ “ စိတ်၌တည်သော သဘော ” ဟု လည်း အနက်ဖွင့်၏။ “ ဘယဂါရဝ လဇ္ဇာဒိဟိ-ကြောက်ခြင်း၊ ရိုသေခြင်း၊ ရှက်ခြင်းစသည်တို့ကြောင့်၊ ဟဿာဒိ အာကာရဂုတ္တိ-ရယ်ခြင်း စသော အခြင်းအရာကို (မရယ်ခိအောင် စသည်ဖြင့်) စောင့်စည်းခြင်းသည်၊ အပဟိတ္တာ-မည်၏ ” ဟု ဒပ္ပဏ၌လည်း သရုပ်ဖော် ထား၏။ ထိုအားလုံးကို ထောက်၍ ရှက်ကြောက် ရိုသေခြင်းကြောင့် အပြော

အဆို အမှုအရာ သိပ်သိပ်သည်းသည်းရှိအောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်စည်းခြင်းကို အပဟိတ္တော-ဟု မှတ်။

[ဆောင်] ရိုသေသမှု၊ ရှက်ကြောက်မှုကြောင့်၊ ပြုမှု ပြောသမျှ၊ စောင့်စည်းက၊ အပဟိတ္တော။

(၁၉) စိန္တာ။ ။ “ဟိတာပတ္တိယာ-လိုလားတောင့်တအပ်သော စီးပွား၏ မရောက်ခြင်း-မရခြင်းကြောင့်၊ ဈာနံ-ကြံစည်မှီငွေ့ခြင်းသည်၊ စိန္တာ-မည်၏” ဟူသော ဒပ္ပဏနှင့်အညီ လိုတာကိုမရ၍ ကြံစည် မှီငွေ့ခြင်းသည် စိန္တာ မည်၏။ ထို စိန္တာဖြစ်သောအခါ အမကုဋ္ဌိတနယနာဒိ(မပွင့်သော-မှေးသော မျက်စိရှိခြင်း) အဓောဒိတ္တစက္ခာဒိ(မျက်လွှာအောက်ချခြင်း)စသော အကျိုးများဖြစ်တတ်သည်။ ဟု စိန္တာ၏ အနုဘာဝ(အကျိုး)ကို ဋီကာသစ် ဖော်ပြသည်။

[ဆောင်] လိုရာအခင်း၊ မရခြင်းကြောင့်၊ ကြိရင်း မှီငွေ့ကာ၊ တွေးတောရာ၊ စိန္တာ ဟူ၍ ခေါ်။

(၂၀) ဂဗ္ဗ။ ။ ရာထူးဂုဏ်သိရ စည်းစိမ်ပညာ အရာရာကြောင့် ငါသာမြတ်၏ ဟု ထင်မှတ်တက်ကြွ၊ မာန်မာနဖြစ်ခြင်းသည် ဂဗ္ဗမည်၏။ ထိုအခါ သူတပါးကိုကား အထင်သေးတတ်လေသည်။

[ဆောင်] ရာထူးဂုဏ်သိရ၊ စည်းစိမ်ပညာ၊ အရာရာကြောင့်၊ ငါသာအမြတ်၊ ငါသာတတ် ဟု၊ ထင်မှတ်တက်ကြွ၊ မာန်မာန၊ ဂဗ္ဗ ဟူ၍ ခေါ်။

(၂၁) အပမာရ။ ။ ဂါဟာဒိ အာဝေသနာဒိဇော-ဖမ်းစားတတ်သော ဘီလူး(သရဲ-စုန်း)စသည်တို့၏ ပူးဝင်ခြင်းစသည်ကြောင့် ဖြစ်သော၊ စိတ္တက္ခေပေါ-စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း ရူးခြင်းသည်၊ အပမာရေ-မည်၏။ [“အပသွာရ” ဟု သက္ကတရှိ၏။]

[ဆောင်] သားရဲ ဘီလူး၊ စသည်ပူးသဖြင့်၊ စိတ်ပျံ့လွင့်က၊ မှတ်ကုန်ကြ၊ အပမာရ ခေါ်။

(၂၂) အမရိသ။ ။ အမရိသော အက္ခမတာ-သူတပါးက မိမိကို ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ အထင်သေးခြင်းကြောင့် သည်းမခံနိုင်ခြင်းသည်၎င်း၊ သဋ္ဌေးသားဖြစ်ခဲ့သော ရှင်သုဒိန်၏ ပုတ်သိုးနေသော အစာ-စားနေသည်ကို အဘ သဋ္ဌေးကြီးမြင်သောအခါ မခံချိ မခံသာဖြစ်ခြင်းမျိုး ကဲ့သို့ မိမိနှင့်စပ်ဆိုင်သူ၏ အထင်သေးဘွယ် ကိစ္စကို မြင်ရခြင်းကြောင့်

မခံချို မခံသာဖြစ်ခြင်းသည်၎င်း အမရိသမည်၏။ [ထောမနိဓိ၌“ ခြိသ (မရိသ)-ခမာယံ” ဟု ဓာတ်ရှိ၏။]

[ဆောင်] လူသူများဖျင်, အထင်သေးသံ, ကဲ့ရဲ့သံနှင့်, တဘန်ဆိုင်ရာ, မခံသာအောင်, ကြိုလာလေဘိ, မခံချို, အမရိသ ခေါ်။

(၂၃) မဒ။ ။မဒေါ ပမာဒဥက္ကံသော-သေရည်အရက် သေခံခြင်း, ဘိန်းစားခြင်းကြောင့် မေ့မူးခြင်း၏ လွန်ကဲခြင်း(အလွန်အကျူး မူးယစ်ခြင်း) သည် မဒမည်၏။ ထို မဒဖြစ်သောအခါ ကိုယ်အင်္ဂါ၏ ချွတ်ချော်ခြင်း, နှုတ်အပြော၏ ချွတ်ချော်လွဲမှားခြင်း, အသွားအလာ ချွတ်ချော်ယိမ်းယိုင်ခြင်းဟူသော အကျိုးများဖြစ်တတ်၏။ အထက်တန်း ကျသူတို့က အိပ်နေတတ်, အလတ်တန်းစားတို့က ရယ်မောနေတတ်, အောက်တန်းစားတို့က ငိုနေတတ်၏-ဟု ဒဿရူပ၌ဆိုသတတ်။

[ဆောင်] ယစ်မျိုး သောက်စား, မူးယစ်ငြား, မှတ်သား မဒ ခေါ်။

(၂၄) မတိ။ ။မတိ ကင်္ခန္ဓာဒေါ- နိတိကျမ်း, ဘုရားဟော ကျမ်းစသည်တို့၌ညွှန်ပြအပ်သော နည်းလမ်းဥပဒေသကြောင့် ယုံမှား သံသယကို ဖြတ်နိုင်လောက်အောင် အသိဉာဏ် ဖြစ်ခြင်းသည် မတိ မည်၏။

[ဆောင်] ဘုရားဟောကျမ်း, နိတိကျမ်းမှ, နည်းလမ်း ညွှန်ပြ, ဥပဒေ ရ၍, သံသယကင်းဘိ, အမှန်သိ, မတိ ဟူ၍ ခေါ်။

(၂၅) ဥမ္မာဒ။ ။အသမက္ခိတကာရိတာ ဥမ္မာဒေါ- သည်းခြေ ပျက်ခြင်း စသည်ကြောင့် မစူး မစမ်း အရမ်းပြုလေ့ရှိသူ၏ အဖြစ် (အရမ်းပြုအောင် ရူးခြင်း)သည် ဥမ္မာဒမည်၏။ [ထိုသို့ ရူးသောအခါ အကြောင်းမဲ့ငိုမှု ရယ်မှု သီချင်းဆိုမှုများ ဖြစ်တတ်သောဟူ၏။ ဘီလူး စသည် ဖမ်းစား၍ ရူးလျှင် အပမာရ, သည်းခြေရူး, သွေးရူး ရူးလျှင် ဥမ္မာဒ ဟုခွဲ။]

[ဆောင်] သည်းခြေ သွေးကြွ, ရူးလေက, ဥမ္မာဒဟု ခေါ်။

(၂၆) မောဟ။ ။ဘိတိ ဒုက္ခဗြေဓဂါနုစိန္တနာ-ကြောက်ခြင်း, ဆင်းရဲဒုက္ခရောဂ်ခြင်း, ထိတ်လန့်ခြင်း, ကြိုမှိန်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိစိတ္တတာ-ပကတိစိတ် ကင်းကွာသူ၏အဖြစ် ဟူသော မိန်းမောခြင်း (သေငယ်

ဇောဖြင့်)မျောမေ့ခြင်းသည် မောဟ(မုဋ္ဌ)မည်၏။[အဘိဓမ္မာ မောဟ စေတသိက်သာ မက, မေ့မျောခြင်းတိုင်အောင် ယူရသည်။]

[ဆောင်] ကြောက်လန့်ရှင်ခြင်း, ဆင်းရဲခြင်းကြောင့်, စိတ်ကင်းတွေဝေ, မိန်းမောချေ, မှတ်လေ မောဟ ခေါ်။

(၂၇) ဝိဗောဓ။ ။နိုးဘို့ရန် အချိန်ကျမှ , အလင်းရောင်မြင်မှု စသည်ကြောင့်, အိပ်ရာမှနိုးခြင်းသည် ဝိဗောဓမည်၏။[လောကီလူတို့က အိပ်ပျော်နေသောအခါ စိတ်စေတနာ မဖြစ် - ဟု ယူဆ၍ , စိတ်စေတနာပေါ်လာခြင်းကို “ နိုးခြင်း- ဝိဗောဓ”ဟု ယူဆကြ၏။ အဘိဓမ္မာ သဘောအားဖြင့် ဘဝင်အစဉ်ချည်း ဖြစ်နေခြင်းကို အိပ်ပျော်ခြင်း, ဝိထိစိတ်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို နိုးခြင်းဟု ယူရသည်။]

[ဆောင်] နိုးဘို့ ချိန်ခါ, လင်းရောင်ဖြာ၍, အိပ်ရာစက်မှ, နိုးလေက, ဝိဗောဓ-ဟု ခေါ်။

(၂၈) နိဒ္ဒါ။ ။စိန္တာ အာလသျှ ကိလမာဒိဟိ - ကြံ့မှိုင်ခြင်း, ပျင်းရိခြင်း , အလုပ်ပင်ပန်းခြင်း စသည်တို့ကြောင့်၊ မနောသမ္ဘိလနိ-စိတ်၏တွန့်ဆုတ်ခြင်းသည်၊ နိဒ္ဒါ = ဝိုက်မည်းခြင်း မည်၏။ [ထိုအခါ မျက်စိမှိတ်တုပ်မှိတ်တုပ်ဖြစ်ခြင်းနှင့် ခန္ဓာကိုယ် ကွေးညွတ်ခြင်းဟူသော အကျိုးများဖြစ်တတ်၏။ ဤစကားအရနိဒ္ဒါသည် ဝိုက်မည်းခြင်း, သုတ္တသည် အိပ်ပျော်ခြင်း-ဟု အထူးကို မှတ်ပါ။]

[ဆောင်] ကြံ့မှိုင်ပျင်းရိ, ပင်ပန်းဘိကြောင့်, စိတ်၏လျော့ခိုက်, ဘဝင်ဆိုက်, အိပ်ဝိုက် နိဒ္ဒါခေါ်။

(၂၉) အာဝေဂ။ ။ ဘေးရန်အန္တရာယ်ကို မြင်ရခြင်းစသည်ကြောင့် ပျာရိပျာရာ (ပျာပျာသလဲ)ဖြစ်ခြင်းသည် အာဝေဂ မည်၏။ ထို့ကြောင့် ကျမ်းစာတို့၌ “မာ ဝေဂါယိ - မပျာစမ်းပါနှင့်” စသည်ဖြင့် ဆိုလေ့ရှိသည်။

[ဆောင်] ဘေးရန်ဖြစ်မည့်, အကြောင်းသိ၍, ပျာရိပျာရာ, ဖြစ်မှုသာ, အာဝေဂါ-ဟုခေါ်။

(၃၀) ဗိဋ္ဌ။ ။ဒုရာစာရာဒိဟိ(ဒု+အာစာရာဒိဟိ)- မကောင်းမှုကို ပြုကျင့်မိခြင်း စသည်တို့ကြောင့် (သူတပါးတို့ သိသွားသဖြင့်)၊

လဇ္ဇာ-ရှက်ခြင်းသည်၊ ဗိဇ္ဇာ-မည်၏။ ထိုသို့ရှက်သောအခါ သူတပါးက ကြည့်မှာစိုး၍၊ သူတပါးကိုမကြည့်ဝံ့၍ မျက်နှာကို အောက်ချခြင်း စသော အကျိုးများ ဖြစ်တတ်၏။

[ဆောင်] မကောင်း အကျင့်၊ ပြုမိလင့်က၊ အသင့်သူများ၊ မိ၍သွား၊ ရှက်ငြား ဗိဇ္ဇာ ခေါ်။

(၃၁) မရဏ။ ။ သရာဒိဟိ- မြားမှန်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် (ရောဂါဖြစ်ခြင်း ကံကုန်ခြင်း၊ အသက်တမ်းကုန်ခြင်းစသည်ကို အာဒိဖြင့် ယူ)၊ ဇီဝစာဂေါ- အသက်စွန့်ရခြင်းသည်၊ မရဏံ - မည်၏။

[ဆောင်] အာယုက္ခယ၊ စသည်ကြောင်းရင်း၊ ပေါ်လာလျှင်း၊ သေခြင်း မရဏခေါ်။

(၃၂) စပလ။ ။ မစ္ဆေရဒေဿရာဂေဟိ-ဝန်တိုခြင်း၊ မုန်းခြင်း၊ ချစ်ခြင်းတို့ကြောင့်၊ အနဝဋ္ဌိတိ- လျှပ်ပေါ်လော်လီ မတည်ခြင်းသည်၊ စပလံ- မည်၏။ [“စပလဿ-လျှပ်ပေါ်လော်လီ မတည်ကြည်သူ၏+ ဘာဂေါ စာပလံ (စာပလ္လံ)” ဟု ရှိသင့်သော်လည်း ဆန်းကြောင့် “စပလံ” ဟု ရှိသည်။] ထို စာပလံ ဖြစ်သောအခါ ကိုယ်သွားချင်ရာ သွားခြင်းစသော အကျိုးများဖြစ်တတ်သည်။

[ဆောင်] ဝန်တိုမုန်းချစ်၊ အကြောင်းဖြစ်၍၊ စင်စစ်မတည်၊ လျှပ်လော်လီ၊ နာမည် စာပလ္လံခေါ်။

(၃၃) ဗျာမိ။ ။ အနိလာဒိဟိ-လေ စသည်တို့ကြောင့်(သွေးလေ စသည်တို့ ဖောက်ပြန်ခြင်းတို့ကြောင့်၊)ဇရော-ဖျားနာခြင်းသည်၊ ဗျာမိ - မည်၏။ ထိုအခါ လှဲ၍ အိပ်ခြင်း၊ ကိုယ်တုန်လှုပ်ခြင်း စသော အကျိုးများ ပေါ်လာတတ်၏။

[ဆောင်] သွေးလေ ချောက်ချား၊ ဓာတ်ဖောက်ပြား၍၊ နာဖျားလေဘိ၊ ရောဂါရှိ၊ ဗျာမိဟူ၍ ခေါ်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ ၃၃ ပါးတို့တွင် တက္ကနှင့် စိန္တာ၊ သမနှင့် ဝိသာဒ၊ ဇဋ္ဌတာနှင့် မောဟ၊ အပမာရနှင့် ဥမ္မာဒ၊ ဝိလာနိနှင့် ဗျာမိ၊ ဤ ၅ စုံတို့သည် အနက်အားဖြင့်တူသကဲ့သို့ ထင်ရသော်လည်း အရကောက်သဘောသွားမှာ မတူကြကြောင်းကို ပြခဲ့ပြီး အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဆောင်ပုဒ်များကိုကြည့်၍ သိနိုင်လောက်ပြီ။

သတ္တိကဘာဝ၏ သဘော

၃၄၅။ သမာဟိတတ္ထပ္ပဘဝံ, သတ္တံ တေနောပပါဒိတာ၊
သတ္တိကာပျနုဘာဝတ္ထေ,ဝိသု ဘာဝါ ဘဝန္တိ တေ။

၃၄၅။ သမာဟိတတ္ထပ္ပဘဝံ - ကောင်းစွာ တည်ကြည်သော စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော သဘောသည်။ သတ္တံ-သတ္တမည်၏၊ တေန- ထို သတ္တဂုဏ်သည်။ ဥပပါဒိတာ-ဖြစ်စေအပ်သော ဘာဝတို့သည်။ သတ္တိကာ-သတ္တိကတို့မည်၏၊ တေ-ထိုသတ္တိကဘာဝတို့သည်။ အနု ဘာဝတ္ထေ- ဘာဝ၏ အကျိုးတို့၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ)ဝိ- ဖြစ်ပါ သော်လည်း။ ဝိသု - ဌာယီဘာဝ ပျဘိစာရီဘာဝတို့မှ သီးခြား။ ဘာဝါ-ဘာဝတမျိုးတို့သည်။ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

x x x x x x x

၃၄၅။ သမာဟိတတ္ထ၊ပေ၊သတ္တံ ။ ။ ဌာယီဘာဝ, ပျဘိစာရီ ဘာဝတို့ကို ပြပြီး၍ သတ္တိကဘာဝကို ပြလိုသောကြောင့် “ သမာဟိ တတ္ထ ” စသည်မိန့်။ သမာဟိတတ္ထ ပဘဝံသည် သတ္တ၏ အဖွင့်တည်း။ “သ+အတ္တ” ဟု ခွဲ၊ သကို “ သမာဟိတ ” ဟု ဖွင့်သည်။ သလည်း သန္တ၏ ကာရိယတည်း။ သန္တာ-ငြိမ်သက်တည်ကြည်သော+အတ္တာ- စိတ်တည်း။ သတ္တာ-ငြိမ်သက်တည်ကြည်သောစိတ်၊သတ္တတော+ပဘဝံ သတ္တံ=ငြိမ်သက်တည်ကြည်သောစိတ်ကြောင့်+ဖြစ်သော (ခိုင်မြဲခြင်း) သတ္တိထူး။ “တေန+ဥပပါဒိတာ” ကိုကြည့်၍ “သတ္တေန+ဥပပါဒိတာ သတ္တိကာ” ဟု ပြ၊ သတ္တေန - ငြိမ်သက် တည်ကြည်သော စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော သတ္တိထူးသည်+ဥပပါဒိတာ-ဖြစ်စေအပ်သော ထမ္မစသည် တို့တည်း။ သတ္တိကာ- တို့။ [သက္ကတ၌ သတ္တကို “ သတ္တ ” ဟု ရေး၍ သတ္တိကကို “ သာတ္တိက ” ဟု ရေးသည်။]

ဋီကာ ။ ။ သမာဟိတတ္ထပဘာဝံ - ကေဂ္ဂတာဘာဝါပါဒနေန (တည်ကြည်သည်၏အဖြစ်သို့ရောက်စေခြင်း=ရောက်အောင် ကြိုးစား ခြင်းဖြင့်)ကတသမာဓာနစိတ္တတော (ပြုအပ်သော တည်ကြည်သော စိတ်ကြောင့်၊ သမာဟိတတ္ထ အဖွင့်) သမ္ဘူတံ (ကောင်းစွာဖြစ်သော သဘောသည်၊ ပဘဝံ အဖွင့်၊) သတ္တံနာမ၊ တေန လာဘာလာဘာ ဒီသု ကောကာရဿ ဟေတုနာ ထိရဘာဝေန(လာဘ်ရခြင်း,မရခြင်း

စသည်တို့၌ မထူးခြားဘဲ တမျိုးထည်း သဘောထားသော အခြင်း အရာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ထိုခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သတ္တိ ထူးသည်) ဥပပါဒိတာ ထမ္ဘာဒယော သတ္တိကာနာမ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤသို့ ဒီကာသစ် ဆရာသည် လောကဓမ်ကြောင့် မတုန်လှုပ်ဘဲ ခိုင်မြဲခြင်း သတ္တိထူးကြောင့် ဖြစ်သော ထမ္ဘာစသည်ကို “သတ္တိက” ဟု ဖွင့်သော်လည်း ကြက်သီးထခြင်း၊ မျက်ရည်၊ တုန်လှုပ်ခြင်း စသည်တို့သည် ခိုင်မြဲခြင်း သတ္တိထူး-ကြောင့် မဖြစ်နိုင်၊ ခိုင်မြဲခြင်း သတ္တိထူးရှိလေ၊ ကြက်သီးထခြင်း၊ မျက်ရည်၊ တုန်လှုပ်ခြင်းတို့ မဖြစ်နိုင်လေတည်း။ ထို့ကြောင့် “သမာဟိတ္တ-တည်ကြည်သောစိတ်” ဟုရာ၌ ကုသိုလ်အရာ ဖြစ်စေ၊ အကုသိုလ် အရာဖြစ်စေ လေးလေးနက်နက် တွေး၍ သမာဓိ ဖြစ်နေသော စိတ်တည်း။ ထိုသို့ အတွေးနက်သော အခါ စိတ်မှာ သတ္တိထူးတမျိုးပေါ်လာ၏။ ထိုသတ္တိထူးကို “သမာဟိ တတ္ထ ပဘဝ=သတ္တ” ဟု မှတ်၊ ထိုသို့ အတွေးနက်သော စိတ်၏ သတ္တိ ထူး ကြောင့်သာ ကိုယ်၏ တောင့်မာခြင်း၊ ကြက်သီးထခြင်း စသော (လာလတံ) သတ္တိကဘာဝတို့ ဖြစ်နိုင်စရာရှိသည်။

အနုဘာဝတ္ထေပိ။ ။ စိတ္တဝုတ္တိ ဝိသေသ-စိတ်ဖြစ်ပုံအထူးကိုသာ “ဘာဝ” ဟု ရှေး၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ဤထမ္ဘာ-ပလယစသည်တို့ကား စိတ်ဖြစ်ပုံ အထူးမဟုတ်ကြ၊ “သတ္တေန + ဥပပါဒိတာ-စိတ်ဖြစ်ပုံ အထူးသည်+ ဖြစ်စေအပ်ကုန်သော(စိတ်ဖြစ်ပုံအထူးမှ တဆင့်ပေါ်လာကုန်သော) အကျိုးများ ဖြစ်၍ အနုဘာဝ ဟု ဆိုသင့်သော်လည်း၊ ဝိသုဘာဝါ-ဋ္ဌာယီ-ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့မှ သီးခြား ဘာဝများ ဖြစ်ကြ၏-ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ ရှေးအလင်္ကာဆရာတို့သည် လောကီကျမ်းဆရာ များ ဖြစ်ကြ၍ စိတ်နှင့် စိတ္တဇရုပ်ကို ခွဲခြားလေ့ မရှိကြ၊ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ထမ္ဘာ-ပလယ စသည်တို့ကိုလည်း “စိတ္တဝုတ္တိဝိသေသ-စိတ် ဖြစ်ပုံအထူး” ၌ပင် သွင်းယူကြ၏။ ထို့ကြောင့် “စိတ္တဝုတ္တိဝိသေသာ ဘာဝယန္တိ ရသေ” ဟု ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ထမ္ဘာစသော သတ္တိကတို့ကို လည်း သီးခြားဘာဝတမျိုး ဟု ယူဆကြသည်။

သတ္တိကဘာဝ အနုဘာဝ။ ။ ဤ စကားအရ စိတ်၏ ထူးခြား သော အမူအရာဟု ဆိုရလောက်အောင် ကိုယ်တွင်း၌ဖြစ်သော ချွေး-

သတ္တိကဘာဝအပြား

၃၄၆။ ထမ္ဘော ပလယရောမဉ္ဇာ, တထာ သေဒဿု ဝေပထူ၊
ဝေဝဏ္ဏိယံ ဝိသရတာ, ဘာဝဇ္ဇေတေ တု သတ္တိကာ။

၃၄၆။ တု - သတ္တိကဘာဝ၏ သရုပ်ကို ပြဉ္ဇးအံ့။ ထမ္ဘော -
ကိုယ်စိတ်တို့၏ တောင့်တင်းခိုင်မာခြင်းသည်၎င်း၊ ပလယရောမဉ္ဇာ -
ထွက်သက် ဝင်သက်မျှ ကြွင်းကျန်လေအောင် တွေ့ဝေအိပ်ပျော်
ခြင်း၊ ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်း တို့သည်၎င်း၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊
သေဒဿုဝေပထူ-ချွေး၊ မျက်ရည်၊ ကိုယ်တုန်လှုပ်ခြင်းတို့သည်၎င်း၊
ဝေဝဏ္ဏိယံ - ဖောက်ပြန်သော အဆင်းရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဝိ
သရတာ-ဖောက်ပြန်သော အသံရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဧတေ အဋ္ဌ-
ဤ ရှစ်ပါးတို့သည်၊ သတ္တိကာဘာဝါ-သတ္တိကဘာဝတို့တည်း။

x x x x x x x

မျက်ရည်စသည်ကို သတ္တိကဘာဝ, ကိုယ်မှ အပြင်ထွက်ကျသော ချွေး-
မျက်ရည်စသည်တို့ကို အနုဘာဝ- ဟု ၂ မျိုး ခွဲခြားရာ၏။ ထို့ကြောင့်
ဋီကာသစ်၌ “ဣမေသတ္တိကာဘာဝါနုဘာဝဝသေနဒုဝိဓာဟောန္တိ”
ဟု မိန့်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဤဂါထာ၌ သေဒကို သတ္တိကဘာဝ ဟု
ဆို၍, နေဝံ (၃၅၁)ဂါထာ၌ အပြင်ထွက်သော ချွေးများကို “ဗဟိ
နိဿဋ္ဌသေဒါဒိ အနုဘာဝေဟိ” ဟု အနုဘာဝအဖြစ်ဖြင့် ဆိုသည်။

၃၄၆။ ထမ္ဘ။ ။ ထောမနိဓိ၌ “ထမ္ဘ-ဇဒိဘာဝေ (ထိုင်းမှိုင်း
ဖျင်းအသူကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်း)” ဟု အနက်ဖော်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းဟူသည်
ဘာမျှ မလုပ်နိုင်တော့ဘဲ ကိုယ်လက် တောင့်တင်း ခိုင်မာခြင်းတည်း။
ထို့ကြောင့် ဋီကာတို့၌ “အဝိသာရကာယစိတ္တတာ - မပြန်ပျူးသော
ကိုယ်စိတ် ရှိသူ၏အဖြစ်” ဟု ပါဠိရှိသင့်၏။ ကိုယ်လက် တောင့်တင်း
နေသောကြောင့် (ထိုထိုကိစ္စ၌) ကိုယ်ရောစိတ်ပါ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်
မလုပ်နိုင် မကြံနိုင်ခြင်း-ဟူလို။

ပလယ။ ။ [ပပုဗ္ဗ လီဓာတ်, အပစ္စည်း။] “ပလိယတေ အသ္မိံ တိ
ပလယော = အပြားအားဖြင့် ကိန်းအောင်းရာအခါ” ဟု ထောမနိဓိ
ဝိဂ္ဂဟပြု၏။ ထိုအခါဟူသည် အချို့နေရာ၌ သေကြေပျက်စီးရာ အခါ

တည်း၊ ဤနေရာ၌ကား ရှုသက် ရှိုက်သက်လောက် မျှသာ ကျန်သော (အခြားကိစ္စ ဘာမျှ မရှိအောင် ကိန်းအောင်းသကဲ့သို့ ဖြစ်သော) အိပ်ပျော်နေရာအခါတည်း၊ ထို့ ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “နိဒ္ဒါယ ဥပ္ပဇ္ဇ မာနာ=ငိုက်မြည်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော၊ အဿာသပဿာသ မတ္တာ တိရိတ္တ သုတ္တာဝတ္တာ=ရှုသက် ရှိုက်သက်မျှ ကြွင်းကျန်အောင် နှစ်နှစ် ခြိုက်ခြိုက် အိပ်ပျော်နေရာ အခိုက်အတန့် ” ဟု ဖွင့်သည်။

ရောမဉ္စ ။ ။ ရောမ- လောမ သဒ္ဒါသည် “အမွှေး” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ရောမာနံ - အမွှေးတို့၏ + အဇ္ဈော - အထက်၌ တက်ခြင်း၊ ဝါ-ထောင်ခြင်းတည်း၊ ရောမဇ္ဈော-အမွှေးတို့၏ ထောင် ခြင်း၊ ဝါ - ကြက်သီးမွှေးညှင်း ထခြင်း၊ [ပသာဒါဒိ သမ္ဘဝါ - တရား နာရင်း ကြည်ညိုခြင်း စသည်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ရောမုဂ္ဂမော- အမွှေးတို့၏ ထောင်ကြွ (ကြက်သီးထ) ခြင်း။]

သေဒဿုဝေပထု။ ။ ဘယာဒီဟိ - ကြောက်ခြင်း အစရှိသည် တို့ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဒါဟော - ဖြစ်သော ပူလောင်ခြင်း၊ (ဤကား သေဒ၏အဖွင့်၊) [ကြောက်ခြင်းစသည်တို့ကြောင့် အတွင်းမှာပူအိုက်၍ စို့နေသော အတွင်းချွေးကို ဆိုလိုဟန်တူသည်၊ အပြင်သို့ထွက်သော ချွေးကိုကား အနုဘာဝ-ဟု(၃၅၁)ဂါထာ၌ဆိုလတံ့။] သန္တောသာ ဒီဟိ - နှစ်သက်အားရခြင်း အစရှိသည်တို့ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနအဿု- ဖြစ်သော မျက်ရည်။ [မိမိနှင့်စပ်သူတို့ ဝမ်းသာစရာ ဖြစ်လာလျှင်လည်း ဝမ်းသာမှုကြောင့် မျက်ရည်ဖြစ်တတ်သည်။] ဝေပနံ - တုန်လှုပ်ခြင်း၊ ဝေပထု - ခြင်း၊ ဤ ၃ ပုဒ်လုံးသည် ဒွန်သမာသ် ဖြစ်သောကြောင့် “ဝေပထု” ဟု ရှိသင့်သည်။

ဝေဝဏ္ဏိယံ၊ ဝိသရတာ။ ။ ဝိဝဏ္ဏဿ-ဖေၤကပြန်သောအဆင်း ရှိသူ၏၊ ဘာဝေဝိ ဝေဝဏ္ဏိယံ။ [ဝိသာဒမဒ ရောသာဒေ-ပင်ပန်းခြင်း၊ ယစ်မူးခြင်း၊ စိတ်ဆိုးခြင်း စသည်တို့ကြောင့်၊ ဝဏ္ဏညတ္တံ - အဆင်း၏ တမျိုးတဖုံ၏ အဖြစ် (အဆင်းဖေၤကပြန်ခြင်း) သည်၊ ဝေဝဏ္ဏိယံ- မည်၏။ - ဒပ္ပဏ။] ဝိရူပသဒ္ဒတာ - ဖေၤကပြန်သောအသံ ရှိသည်၏ အဖြစ် (အသံပျက်ခြင်း) သည်၊ ဝိသရတာ-မည်၏။ [ဝိရူပေၤ+သရော ယဿာတိဝိသရော၊ ဝိသရဿ+ဘာဝေဝိ ဝိသရတာ။]

ဌာယီမမြိလျှင်၊ ဗျာဘိစာရီ

၃၄၇။ ယဒါ ရတျာဒယော ဘာဝါ၊ ဌိတိသီလာ န ဟောန္တိ စေ၊
တဒါ သဗ္ဗေပိ တေ ဘာဝါ၊ ဘဝန္တိ ဗျာဘိစာရီနော။

၃၄၇။ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ ရတျာဒယော - ရတိ အစရှိကုန်
သော၊ ဘာဝါ - ဌာယီဘာဝတို့သည်၊ ဌိတိသီလာ - တည်တန့်ခြင်း
အလေ့ ရှိကုန်သည်၊ စေ နဟောန္တိ - အကယ်၍ မဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံ
သတိ-ဤသို့ မတည်တန့်ကုန်လသော်၊) တဒါ-ထိုအခါ၌၊ သဗ္ဗေပိ-
အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေဘာဝါ-ထိုဌာယီဘာဝတို့သည်၊
ဗျာဘိစာရီနော-ဗျာဘိစာရီဘာဝတို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

x x x x x x x

၃၄၇။ ယဒါဗျာဒိ။ ။ ဤဂါထာကား ပြခဲ့သောဌာယီဘာဝ
တို့သည် မိမိသဘော၌ ခိုင်မြဲတည်တန့်ခြင်း မရှိသောအခါ “ဗျာဘိစာရီ
ဘာဝ” ဟု အမည်ပြောင်းလာပုံကို ပြသောဂါထာတည်း၊ ဤစကား
အရ နဂိုရ် ဗျာဘိစာရီဘာဝ ၃၃ ပါးတွင် ဌာယီဘာဝမှ ပြောင်းလာ
သော ဗျာဘိစာရီဘာဝ ၉ ပါးကို ထည့်လျှင် ဗျာဘိစာရီဘာဝပေါင်း
၄၂ ပါးဟု မှတ်။

ထင်ရှားစေအံ့ ။ ။ ဘုရားညီတော် မင်းနန္ဒသည် ရဟန်းဘဝ
တိုင်အောင် ဇနပဒကလျာဏီ၏ အပေါ်၌ ရတိဌာယီဘာဝဖြစ်နေ၏။
ဘုရားရှင်က နတ်ပြည်သို့ခေါ်တော်မူ၍ လမ်းခရီးအကြား၌ မျောက်
ဒို့မကြီးကို ပြခဲ့ပြီးမှ နတ်ပြည်သို့ရေခံ၍ နတ်သွီးများကို ပြသောအခါ
ဇနပဒကလျာဏီ အပေါ်၌ ရတိဌာယီဘာဝ မတည်တော့ဘဲ မျောက်
ကြီးကဲ့သို့ ရှုံ့မုန်းသော ဇိဂုစ္ဆာဌာယီဘာဝသို့ ပြောင်းသွားလေ၏။
ပဘာဝတီသည် ကုသမင်း အပေါ်၌ ရှုံ့မုန်းခြင်း ဇိဂုစ္ဆာ ဌာယီဘာဝ
ဖြစ်နေပြီးမှ ၇ ပြည်ထောင်မင်းတို့ ဝိုင်းသောအခါ ကုသမင်းအပေါ်
အမုန်းပျောက်၍ အားကိုးခြင်း ချစ်ခြင်း ရတိဌာယီဘာဝရောက်လေ
သည်။ တကယ်ရယ်စရာကို မြင်၍ အားရပါးရ ရယ်ခြင်း ဟာသဌာယီ
ဘာဝဖြစ်နေရာမှ ဆရာသွားတို့က ငေါက်သဖြင့် ကြေခံခြင်းဘယသို့
ပြောင်းသွားပုံ၊ စသည်ကိုပါ ချဲ့၍ ကြည့်ပါလေ။

ဝိဘာဝ, အနုဘာဝ

၃၄၈။ ဝိဘာဝေါ ကာရဏံ တေသု-ပုတ္တိ ယုဒ္ဓိပနေ တထာ၊
ယော သိယာ ဗောဓကော တေသ, မနုဘာဝေါယ မိရိတော။

၃၄၈။ တေသံ-ထိုဌာယီဘာဝ ဗျဘိစာရီဘာဝ သတ္တိကဘာဝ
တို့၏၊ ဥပုတ္တိယာ-ဖြစ်ခြင်း၌၎င်း၊ ဥဒ္ဓိပနေ-ထင်ရှားပြခြင်း၊ တိုးပွား
စေခြင်း၌၎င်း၊ ကာရဏံ - အကြောင်းသည်၊ ဝိဘာဝေါ - ဝိဘာဝ
မည်၏၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ ယော-အကြင်ဗျာပါရသည်၊ တေသံ-
ထိုဌာယီဘာဝ ဗျဘိစာရီဘာဝ သတ္တိကဘာဝတို့ကို၊ ဗောဓကော-
သိစေတတ်သည်၊ သိယာ - ဖြစ်၏၊ အယံ - ဤဗျာပါရကို၊ အနု
ဘာဝေါ-အနုဘာဝဟူ၍၊ ဤရိတော-ဆိုအပ်၏။

x x x x x x x

၃၄၈။ ဘာဝေါ၊ပေ၊ယုဒ္ဓိပနေ။ ။ဌာယီ, ဗျဘိစာရီ, သတ္တိက,
ဘာဝ၃ပါးတို့ကိုပြပြီး၍, ဝိဘာဝ အနုဘာဝတို့ကို ပြလိုသောကြောင့်
“ဝိဘာဝေါကာရဏံ” စသည်မိန့်၊ ဌာယီဘာဝစသော ဘာဝ ၃မျိုး
တို့၏ ဖြစ်ခြင်း၌၎င်း, ထိုဘာဝတို့ကို တိုးပွားစေခြင်း၌၎င်း အကြောင်း
သည် ဝိဘာဝ မည်၏။ [ဝိသေသေန ဘာဝေတိ (ဝဇေတိ) - အထူး
သဖြင့် ဘာဝတို့ကိုဖြစ်စေတတ်, တိုးပွားစေတတ်၏၊ ဣတိ ဝိဘာဝေါ။]

ဝိဘာဝအပြား။ ။ထို ဝိဘာဝသည် အာလမ္ဗနဝိဘာဝ, ဥဒ္ဓိပန
ဝိဘာဝဟု ၂ မျိုးပြား၏၊ ထိုတွင် ဘာဝတည်းဟူသောစိတ်ဖြင့် အာရုံ
ပြုအပ်သော ပဓာနအကြောင်းသည် အာလမ္ဗနဝိဘာဝတည်း၊ ဆိုင်ရာ
ဘာဝကို တိုးပွားလာအောင် ဆွ၍ပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်သော အခြံအရံ
အကြောင်းသည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝတည်း၊ ဥပုတ္တိယာကာရဏံဖြင့် အာ
လမ္ဗနဝိဘာဝကိုပြ၏၊ ဥဒ္ဓိပနေကာရဏံဖြင့် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝကို ပြသည်။

ယောသိယာ၊ပေ၊အနုဘာဝေါ။ ။မီး၏အကျိုးဖြစ်သော မီးခိုး
သည် (မိမိကို မြင်သူတို့အား) မီးဖိုမှာ မီးရှိကြောင်းကို သိစေသကဲ့သို့၊
ထိုဘာဝ၏ အကျိုးဖြစ်သော ကိုယ်အမူအရာ (ကာယိက ဗျာပါရ)
နှုတ်အမူအရာ(ဝါစသိက ဗျာပါရ)လည်း အတွင်းကဘာဝကို သိစေ
တတ်သောကြောင့် အနုဘာဝ(ဘာဝ၏အကျိုး)မည်၏။ [အနုဘာဝေ
တိ ဗောဓေတိ-ဘာဝတို့ကို သိစေတတ်၏၊ ဣတိ အနုဘာဝေါ။]

ဝိဘာဝ အနုဘာဝပါအောင်ဖွဲ့

၃၄၉။ နေကဟေတု မနောဂုတ္တိ-ဝိသေသဉ္စ ဝိဘာဝိတု၊
ဘာဝံ ဝိဘာဝါနုဘာဝါ၊ ဝဏ္ဏိယာ ဗန္ဓနေ ဖုဋံ။

၃၄၉။ နေကဟေတု - များသောအကြောင်းလည်း ရှိသော၊
မနောဂုတ္တိ ဝိသေသံစ-စိတ်၏ဖြစ်ပုံ အထူးလည်းဖြစ်သော၊ ဘာဝံ-
ဘာဝကို၊ ဝိဘာဝိတု-ထင်ရှားပြခြင်းငှါ၊ ဝိဘာဝါနုဘာဝါ-ဝိဘာဝ
အနုဘာဝတို့ကို၊ ဗန္ဓနေ- အဖွဲ့အနွဲ့၊ ဖုဋံ- ထင်ရှားစွာ၊ ဝဏ္ဏိယာ-
ဖွင့်ပြထိုက်ကုန်၏။

x x x x x x x

၃၄၉။ နေကဟေတု တျာဒိ ။ ။ ဣဒါနိ အနုသာသန္ဓော
အာဟ - နေကဣစ္စာဒိ = ယခု အခါ၌ ဖွဲ့နွဲ့စီကုံးရာဝယ် နည်းပေး
လမ်းပြလိုသောကြောင့် “နေကဟေတု” စသည်ကိုမိန့်၊ အကြောင်း
အမျိုးမျိုးကြောင့် ဖြစ်သော စိတ်ဖြစ်ပုံ အမျိုးမျိုးကို “ဘာဝ” ဟု
ခေါ်၏။ ထို ဘာဝကို “မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် မည်သည့်စိတ်
ဖြစ်သည်” ဟု စာရှုသူတို့ နားလည်အောင် ဝိဘာဝ-အနုဘာဝတို့ကို
(မသိမသာမဟုတ်ဘဲ) ထင်ရှားသိသာစွာ ရေးသားစီကုံးကြပါ-ဟူလို။

နေကဟေတု ။ ။ ဌာယိဘာဝ ဖြစ်စေ , ဗျဘိစာရိဘာဝ
ဖြစ်စေ, သတ္တိကဘာဝ ဖြစ်စေ အကြောင်းအမျိုးမျိုးရှိသောကြောင့်
ထို အကြောင်းဝိဘာဝကို မဖော်ပြဘဲ ဖွဲ့နွဲ့စီကုံးထားလျှင် မည်သည့်
အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သောဘာဝ-ဟု မသိနိုင်၊ ဥပမာ- “ဒေဝဒတ်
၏ မျက်လုံးတို့သည် မျက်ရည်ပြည့်နေကုန်၏” ဟု “အဿု” ဟူသော
သတ္တိကဘာဝ မျက်ကိုသာ ပြထားလျှင် “ဉ္ဇတိဗျသန စသည် ဖြစ်၍
သောကကြောင့်လား , မိမိ အရေးပါသူ၏ အစွမ်းသတ္တိကို မြင်ရ၍
နှစ်သက်ဝမ်းမြော်မှု သန္ဓောသကြောင့်လား, ရောဂါကြောင့်လား”
ဟုမသိနိုင်၊ သို့ဖြစ်၍ “သောကကြောင့်+မျက်စိ၌ မျက်ရည်ပြည့်ကုန်၏”
စသည်ဖြင့် အကြောင်းဝိဘာဝပါအောင် ဖွဲ့စီမှ ထို “အဿု” ဖြစ်ပုံ
ထင်ရှားသည်။

မနောဂုတ္တိ ဝိသေသံ။ ။ “ဘာဝ” ဟူသည် စိတ်ဖြစ်ပုံ အထူး
တည်း၊ ရတိ၌ ချစ်ကြိုက်မှုစိတ်ဖြစ်၏။ (လောဘမှုစိတ်တည်း၊) ဟာသ၌

ရွှင်ပျသော စိတ်ဖြစ်၏။ ပုထုဇန်, သေက္ခ, ရဟန္တာတို့အားလျော်စွာ
 လောဘမူ သောမနဿ, ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ် ကြိယာဟူသော
 သောမနဿစိတ်များတည်း။ ဤသို့စသည်ဖြင့် စိတ်ဖြစ်ပုံ(ဘာဝ)က
 အမျိုးမျိုး ရှိရကား မည်သည့်အကြောင်း ဝိဘာဝကြောင့် မည်သည့်
 စိတ်(ဘာဝ)ဖြစ်သည် ဟု ထင်ရှားအံ့ရာ ဝိဘာဝပါအောင် ဖွဲ့စီပါ-
 ဟူလို၊ [မနသော+ဝုတ္တိ မနောဝုတ္တိ၊ မနောဝုတ္တိယာ + ဝိသေသော
 မနောဝုတ္တိဝိသေသော။]

အနုဘာဝလည်း ပါစေ ။ ။ ဘာဝပါအောင် ဖွဲ့စီရ သကဲ့သို့
 အနုဘာဝပါအောင်လည်း ဖွဲ့စီရသည်။ ဥပမာ-ဒေဝဒတ်၏ မျက်စိ၌
 မျက်ရည်ပြည့်နေခြင်းသည် ဝမ်းနည်းစကားပြောခြင်း, ဝမ်းနည်းသံ
 ပါအောင် ငိုခြင်းဟူသော အကျိုးအနုဘာဝကို ထေခံဆ၍ “သောက
 ကြောင့် ပြည့်သော မျက်ရည်” ဟု သိနိုင်၏။ လုလင်သည် မိန်းကလေး
 ကို စေ့စေ့ကြည့်၏။ စေ့စေ့ကြည့်ပြီးလျှင် “လက်ကိုဆွဲ၍ ရိုက်လေ၏”
 ဟု ကြည့်ခြင်း၏ အကျိုး အနုဘာဝကိုပြလိုက်လျှင် “ချစ်ကြည့် မဟုတ်,
 စိတ်ဆိုးကြည့် ကြည့်သော ကောဋ္ဌာယီဘာဝ” ဟု သိနိုင်၏။ ဤသို့
 လျှင် ဘာဝကို ထင်ရှားစေအံ့ရာ အနုဘာဝပါအောင်လည်း ဖွဲ့စီပါ။

ထင်ရှားစေအံ့။ ။ ရတိဋ္ဌာယီဘာဝဖြစ်အံ့ရန် လုလင်ပျို မိန်းမပျို
 တို့သည် အချင်းချင်း အာလမ္ဗနဝိဘာဝ ဖြစ်ကြ၏။ [လုလင်ပျိုက မိန်းမ
 ပျိုကို အာရုံပြု , မိန်းမပျိုက လုလင်ပျိုကို အာရုံပြုသည် - ဟူလို။]
 ပျော်မွေ့ စရာကောင်းသော လရောင်, ဥယျာဉ် , သီချင်းဆိုသံတို့သည်
 (ပျော်မွှေးခြင်း)ရတိကို တိုးပွားစေတတ်, ဆွ၍ ပေးတတ်သော ဥဒ္ဓိပန
 ဝိဘာဝတို့တည်း။ ထိုအာလမ္ဗန ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝတို့ကို အကြောင်းပြု၍
 ပျော်မွေ့ခြင်းသည် ရတိဋ္ဌာယီဘာဝတည်း။ ပျော်မွေ့၍ တယေခံနှင့်
 တယောက် ပွေ့ဖက်ခြင်း စသော ကာယိကဗျာပါရ , ချစ်စကား
 ပြောခြင်း စသော ဝါစသိကဗျာပါရတို့ကား ထို ရတိ ဋ္ဌာယီဘာဝ
 ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးအနုဘာဝတို့တည်း။ ဤသို့စသည်
 ဖြင့် နောက်၌ အကျယ်လာလတံ့အတိုင်း ဝိဘာဝ , အနုဘာဝတို့ကို
 ဘာဝတိုင်း၌ ထင်ရှားစွာ ပါရှိစေရသည်။

ယုတ္တိရှိအောင် ဘာဝတို့ကို ဖွင့်ရန်

၃၅၀။ သဝိဘာဝါနုဘာဝေဟိ၊ ဘာဝါ တေတေ ယထာရဟံ၊
ဝဏ္ဏနိယာ ယထောစိတျံ၊ လောကရူပါနုဂါမိနာ။

၃၅၀။ လောကရူပါနုဂါမိနာ-လောက၏ သဘောကို အစဉ်
လိုက်လေ့ရှိသော ပညာရှိသည်၊ သဝိဘာဝါနုဘာဝေဟိ- ဝိဘာဝ
နှင့် တကွ ဖြစ်သော အနုဘာဝ တို့ဖြင့်၊ တေတေ ဘာဝါ - ထိုထို
ဘာဝတို့ကို၊ ယထာရဟံ - ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ယထော
စိတျံ-အသင့်ယုတ္တိကို မလွန်မှု၍၊ ဝဏ္ဏနိယာ-ဖွင့်ပြထိုက်ကုန်၏။

x x x x x x x

၃၅၀။ သဝိဘာဝါကျာဒိ ။ ။ “ ဣဒါနိ ဝိဘာဝါနုဘာဝေ
နိဿာယ ဝဏ္ဏနိယာ တေဘာဝါ လောကသဘာဝံ အနတိက္ကမ္မ
ကာတဗ္ဗာတိ အနုသာသန္ဓော အာဟ - သဝိဘာဝါ ဣစ္စာဒိ = ရှေ့
ဂါထာ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဝိဘာဝနှင့် အနုဘာဝတို့ကို မြီ၍ ဘာဝတို့ကို
ဖွင့်ပြသောအခါ လောကထုံးစံကို မလွန်ဘဲ ဖွင့်ပြကြပါလေ” ဟု ဘာဝ
ဖွင့်နည်းကို ပြလိုသောကြောင့် “ သဝိဘာဝါ” စသည်ကို မိန့်သည်။
“ လောကသဘောကို အစဉ်လိုက်သော ကဝိစာဆို ကဗျာမိုရ်သည်
ဌာယီဘာဝစသော ထိုထို ဘာဝတို့ကို ဝိဘာဝနှင့် တကွ အနုဘာဝ
တို့ဖြင့် ဖွင့်ပြရာ၌ အသင့်ယုတ္တိ ရှိအောင်လည်း ထိုက်သလို ဖွင့်ပြကြ
ပါလေ-ဟူလို။ [ဝိဘာဝေဟိ+သဟ ယေ ဝဏ္ဏန္တိတိ သဝိဘာဝါ၊ သ
ဝိဘာဝါစ+တေ+အနုဘာဝါစာတိ သဝိဘာဝါနုဘာဝါ၊ “ တေဟိ
သဝိဘာဝါနုဘာဝေဟိ” ဟု ဝိဘကျနပြု။]

ယထာရဟံ။ ။ ဤပုဒ်ကို ဝဏ္ဏနိယာ၌ စပ်၊ “ထိုက်သည်အား
လျော်စွာ ဖွင့်ပြထိုက်ကုန်၏” ဟူရာ၌ လုလင်ပျို မိန်းမပျို ဟူသော
အလမ္ဗနဝိဘာဝ၊ ပျော်မွေ့ဘွယ် အရပ်ဒေသစသော ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ
တို့အားလျော်စွာ၎င်း၊ အချင်းချင်း လွမ်းဆွတ်ခြင်း၊ စာပေးခြင်း
စသော အနုဘာဝတို့အားလျော်စွာ၎င်း ရတိဌာယီဘာဝကို ဖွင့်ပြ
ထိုက်၏၊ ဖွင့်ပြပါလေ။ ရန်သူစသော အာလမ္ဗနဝိဘာဝ၊ ရန်သူ၏
ခြိမ်းချောက်မှု စသော ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝတို့အားလျော်စွာ၎င်း၊ ကိုယ်

တုန်လှုပ်ခြင်း ထွက်ပြေးခြင်းစသော အနုဘာဝတို့အားလျော်စွာ၎င်း ဘယဋ္ဌာယီဘာဝကို ဖွင့်ပြုထိုက်၏၊ ဖွင့်ပြုပါလေ၊ ဝိဘာဝ အနုဘာဝ တို့နှင့် မလျော်အောင် ယုတ္တိမရှိအောင် ဘာဝတို့ကို မဖွင့်ပြုပါနှင့်- ဟူလို။

ယထောစိတံ။ ။ “ဥစိတဿ - သင့်လျော်သည်၏ + ဘာဝေါ ဩစိတံ” ဟု ဝစနတ္ထ ပြခဲ့ပြီ၊ ဩစိတံ - သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ် (အသင့်ယုတ္တိရှိခြင်း)ကို + အနုတိက္ကမ္မ - မလွန်မူ၍တည်း၊ ယထောစိတံ - အသင့်ယုတ္တိရှိခြင်းကို မလွန်မူ၍၊ ဝိဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့် ထိုက်သည် အားလျော်စွာ ဘာဝတို့ကို ဖွင့်ပြုရာ၌လည်း လောကဝိရောဓိဒေါသ (လောက၌ ဖြစ်ရိုးထုံးစံနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်) မဖြစ်စေဘဲ အသင့်ယုတ္တိ ရှိအောင် (လောကထုံးစံနှင့် လျော်စွာ ဩစိတုဂုဏ်ရောက်အောင်) ဖွင့်ပြုပါလေ၊ ဥပမာ “ရန်သူဟူသော အာလဗ္ဗန ဝိဘာဝကို မြင်၍ ချစ်ကြိုက်ခြင်း ရတိဋ္ဌာယီဘာဝဖြစ်ပုံကိုဖွင့်ပြုလျှင်ယုတ္တိမရှိ၍” ဩစိတု ဟီနဒေါသရောက်သည်-ဟူလို။

အကယ်၍ ရန်သူကို ချစ်ကြိုက်နေလျှင် ထို ချစ်ကြိုက်စိတ် ဖြစ်ချိန် မှာ ရန်သူ ဟု အမှတ်မရှိတော့၊ တစုံတခုသော အကြောင်းကို မြင်၍ ချစ်စရာ ထင်နေပေလိမ့်မည်။ [သီဟဗာဟု၏ မယ်တော် ကေသရီ မိဖုရားသည် ခြင်္သေ့လိုက်သောအခါ မကြောက်ဘဲ ခြင်္သေ့ကို ကြိုက်၏၊ သူခိုးဒါးရိုးကမ်းသော ပဉ္စကနိပါတ် စူဠဓနုဂ္ဂဟဇာတ်၌ ကြောံစရာ ဒါးမြကို တက္ကသိုလ် ဆရာသွီးက ကြိုက်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် စိတ် အမျိုးမျိုးဖြစ်ပုံကို ကြည့်၍ ယုတ္တိရှိအောင် ဝိဘာဝ အနုဘာဝများကို ထည့်သွင်း၍ စီကုံးကြပါလေ-ဟူလို။]

လောကရူပါနုဂါမိနာ။ ။ လောကရူပံ - လောကသဘော (လောက ထုံးစံ) ကို + အနုဂစ္ဆတိ - (ဆန့်ကျင်ဘက်မလုပ်ဘဲ) လျော်စွာလိုက်တတ် ၏၊ ဣတိ လောကရူပါနုဂါမိ။ [ဤပဉ္စမပိုင်း၏ အစ၌ “လောက ဝေါဟာရ မနုသာရိနာ” နှင့် အဓိပ္ပါယ်တူပင်တည်း။]

သတ္တိကဘာဝဖွင့်ပုံ အထူး

၃၅၁။ စိတ္တဝုတ္တိဝိသေသတ္တာ၊ မာနသာ သတ္တိကင်္ဂတော၊
ဗဟိနိဿဋ္ဌသေဒါဒိ-အနုဘာဝေဟိ ဝဏ္ဏိယာ။

၃၅၁။ စိတ္တဝုတ္တိဝိသေသတ္တာ-စိတ်၏ဖြစ်ပုံ အထူးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မာနသာ-စိတ်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တိကာ-သတ္တိကဘာဝတို့ကို၊ အင်္ဂတော - ကိုယ်အင်္ဂါမှ၊ ဗဟိနိဿဋ္ဌသေဒါဒိ အနုဘာဝေဟိ-ပြင်ပသို့ထွက်သော ချွေးအစရှိသော အနုဘာဝတို့ဖြင့်၊ ဝဏ္ဏိယာ-ဖွင့်ပြထိုက်ကုန်၏။

x x x x x x x

၃၅၁။ စိတ္တဝုတ္တိ တျာဒိ ။ ။ ပြခဲ့သော ဂါထာသည် ဘာဝ ၃ မျိုးလုံးဖွင့်နည်းကို ပြသော ဂါထာတည်း၊ ဤဂါထာကား သတ္တိကဘာဝအတွက် ဖွင့်နည်းအထူးကို ပြသော ဂါထာဖြစ်၏။ [ဧဝံ သာမညေန(ဘာဝ ၃မျိုးလုံးနှင့်ဆက်ဆံသောအားဖြင့်)ဘာဝဝဏ္ဏနာက္ကမံ (ဘာဝဖွင့်ပုံအစဉ်ကို)ဒသေတွာ ဣဒါနိ ဝိသေသေနသတ္တိကဘာဝဝဏ္ဏနာ(သတ္တိကဘာဝကို ဖွင့်နည်းသည်) ဤဒိသာ(ဤသို့ သဘောရှိ၏)ဣတိ ဒသေတိ စိတ္တ ဣစ္စာဒိနာ။]

စိတ္တဝုတ္တိ ဝိသေသတ္တာ ။ ။ စိတ္တဿ-၏+ဝုတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ စိတ္တဝုတ္တိ-ခြင်း၊ စိတ္တဝုတ္တိ ဧဝ+ဝိသေသော ယေသံ (သတ္တိကာနံ)တိ စိတ္တဝုတ္တိဝိသေသာ၊ ဤသို့ ဋီကာ၌ သတ္တိကဘာဝ ရအောင် ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်ပြု၏၊ ထိုသို့ပြုခြင်းကြောင့်ထမ္ဘ၊ ပလယစသော သတ္တိကဘာဝတို့သည် စိတ်ဖြစ်ပုံ အထူးမဟုတ်ကြ၊ စိတ်ဖြစ်ပုံ အထူးရှိသော စိတ္တဇရုပ်တို့၏ အခြင်းအရာများသာ ဖြစ်ကြသည်- ဟုမှတ်။ [“ မာနသာ-စိတ်၌ဖြစ်ကုန်သော ” ဟုရာ၌လည်း ဤအတိုင်းပင်တည်း၊ အဘိဓမ္မာ အလိုအားဖြင့် “ မာနသ ” ဆိုလျှင် စိတ်၌ဖြစ်သော စေတသိက်သာ ရသော်လည်း ဤ၌ကား စိတ္တဇရုပ်များ၏အခြင်းအရာဖြစ်သော ထမ္ဘစသည်ကို ယူရသည်။]

ဗဟိနိဿဋ္ဌ၊ ပေ၊ အနုဘာဝေဟိ ။ ။ သတ္တိကဘာဝ၌ သေဒ-အဿုတို့လည်း ဘာဝအဖြစ်ဖြင့် ပါရှိရကား ထိုသတ္တိကဘာဝတို့ကို အဘယ် အနုဘာဝတို့ဖြင့် ဖွင့်ပြရပါမည်နည်း - ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ ဗဟိ ၊ ပေ ၊ အနုဘာဝေဟိ ” ဟု မိန့်သည်၊ သတ္တိကဘာဝ

ရသ၏ ဝစနတ္ထနှင့် အရကောဏ်

၃၅၂။ သာမာဇိကာနုမာနန္ဒော၊ ယော ဗန္ဓတ္ထာနုသာရိနံ၊
ရသီယတိတိ တညူဟိ၊ ရသောနာမာယမိရိတော။

၃၅၂။ ဗန္ဓတ္ထာနုသာရိနံ - အဖွဲ့အနွဲ့၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လိုက်ကုန်သော၊ သာမာဇိကာနံ - အဘိဇ္ဈာကင်း၊ ဣဿာရှင်း၍၊ ဝမ်းတွင်းစိတ်ကောင်း၊ လူအပေါင်းတို့၏၊ ယော အာနန္ဒော-အကြင်နှစ်သက်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ အယံ-ဤနှစ်သက်ခြင်းကို၊ ရသီယတိတိ-ရသီယတိဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့်၊ ရသောနာမ-ရသမည်၏ ဟူ၍၊ တညူဟိ-ထို ရသမြင်သိ၊ ပညာရှိတို့သည်၊ ဤရိတော-ဆိုအပ်ပြီ။

x x x x x + x

ဖြစ်သော သေဒ-အသုတို့သည် အတွင်း၌စို့ နေသောချွေး၊ မျက်တွင်း၌လည်နေသော မျက်ရည်များဖြစ်ရကား အပြင်၌ထွက်လာသောချွေး မျက်ရည်တို့ကို ထိုဘာဝတို့၏ အနုဘာဝအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ပြပါ။ “အတွင်းချွေးသည် သတ္တိကဘာဝ၊ အပြင်ထွက်လာသောချွေးသည် အနုဘာဝ၊ မျက်တွင်း၌လည်နေသော မျက်ရည်သည် သတ္တိကဘာဝ၊ အပြင်၌ထွက်လာသော မျက်ရည်သည် အနုဘာဝ၊ ဤသို့ခွဲခြားပါ” ဟုလို။ [သေဒါဒိ၌ အာဒိဖြင့် မျက်ရည်၊ တံထွေး၊ နှပ်စသည်တို့ကိုယူ။]

၃၅၂။ သာမာဇိကာနု တျာဒိ ။ ။ ဘာဝ ၃ မျိုး၊ ဝိဘာဝ၊ အနုဘာဝ၊ ရသဟု ပြခဲ့သော ခေါင်းစဉ်တို့တွင် ရှေ့ ၅ ပါးကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ရသကိုပြလိုသောကြောင့် “သာမာဇိကာနု” စသည်ကိုမိန့်၊ အစီအကုံး အနှုန်းအဖွဲ့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် လိုက်ကုန်၊ စဉ်းစားကုန်သော လူကောင်းသူကောင်းတို့၏ နှစ်သက်ခြင်းကို “ရသ” ဟု ခေါ်၏။ “ရသီယတိ- သာယာအပ်၏၊ ဣတိ ရသော ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုပါ-ဟုလို။

သာမာဇိကာနံ ။ ။ သမာဇသဒ္ဓါသည် အစည်းအဝေးတွင် ပါဝင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ သမာဇော + ပယောဇနံ ယဿာတိ သာမာဇိကော=အစည်းအဝေး၌ပါဝင်ခြင်း+အကျိုးရှိသူ၊ အစည်း

အဝေး၌ ပါဝင်ထိုက်သူ၊ အစည်းအဝေး၌ ပါဝင်ထိုက်လေခံအောင် အဘိဇ္ဈာ ဣဿာ မစ္ဆ ရိယကင်း၍ စိတ်ရင်းကောင်းသော လူကောင်း သူကောင်းတယောက်ဖြစ်သူ-ဟူလို။

သတ္တ။ ။ သာမာဇိကာနံကို “ သတ္တာနံ ” ဟု ဋီကာတို့ဖွင့်ကြ သည်။ သဘာယံ-အစည်းအဝေးသဘင်၌+သာဓု-ကောင်းသူတည်း၊ သဗ္ဗော-အစည်းအဝေး၌ကောင်းသူ၊ အစည်းအဝေး၌ပါဝင်ရလေခံ အောင် အဘိဇ္ဈာ ဣဿာ မစ္ဆ ရိယကင်း၍ စိတ်ရင်းကောင်းသူ-ဟုပင် အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ မှန်၏-သူတပါးဂုဏ်သိရ်ကို ကိုယ့်ဟာဖြစ်စေလိုသော အဘိဇ္ဈာ, ကိုယ့်ထက်သာလျှင် မနာလိုတတ်သော ဣဿာ, သူတပါး ဂုဏ်ရှိသွားမည်ကို သဝန်တိုသော မစ္ဆ ရိယ ရှိသူတို့သည် အစည်း အဝေးတွင် သူ့ဂုဏ်ကို ကိုယ့်ဂုဏ်လုပ်ချင်တတ်, ဟိုလူ့ မနာလို ဒီလူ့ ဝန်တို ဖြစ်တတ်ရကား အပြုသဘော အားဖြင့် မပြောဘဲ အဖျက် သဘောအားဖြင့် မကန့်ကွက်သင့်သည်ကိုလည်း ကန့်ကွက်နှော့ရှက် တတ်သောကြောင့် အစည်းအဝေး၌ မကောင်းသော (မပါဝင်ထိုက် သော) အသတ္တ-အသာမာဇိက ပုဂ္ဂိုလ်များတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤ၌ “သာမာဇိကာနံ” ပုဒ်နှင့် “ ရသဿာဒါယ သာဓုနံ ” ဟု ဆိုခဲ့သော ဂါထာဝယ် “သာဓုနံ” ပုဒ်ကို အဓိပ္ပာယ်တူဟု မှတ်ပါ။

မူကွဲ။ ။ တချို့စာအုပ်များ၌ “ သမဇ္ဇိကာနံ ” ဟု ရှိ၏။ “ သမဇ္ဇာ ယံ+ နိယုတ္တာ ” ဟု ဋီကာ၌ “ သမဇ္ဇိကာ ” ၏ ဝစနတ္ထကို တွေ့ရသော ကြောင့် ထိုပါဌ်လည်း အသင့်ပင်တည်း၊ သို့သော် သမဇ္ဇာ-သဘာပုဒ် တို့သည် အများထင်နေကြသော ကပွဲသဘင် အနက်ကို မဟောပါ။ “အစည်းအဝေး” အနက်ကိုသာ ဟောပါသည်။ အဘိဓာန် နိဿယ သစ်(၄၁၄) ဂါထာကိုကြည့်ပါ။ ထိုဂါထာ၌ “ သဘော(သဗ္ဗော) သာမာဇိကော-သတ္တ(သဘု) သာမာဇိကကို ပရိယာယ် ” ဟုလည်း ဆိုထားသည်။ ထိုသာမာဇိကပုဒ်၏ဆိုလိုရင်းမှာလည်း အစည်းအဝေး ဝင်ရေခံနေမှမဟုတ်၊ စိတ်ကောင်းနှလုံးကောင်းရှိလျှင် “သာမာဇိက- သတ္တ” ဟု ခေါ်နိုင်သည်သာ။

ဗန္ဓတ္တာနုသာရိနံ ။ ။ အဖွဲ့ဗန္ဓ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လိုက်သူ-ထိုအဖွဲ့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို စဉ်းစားတတ်သူကို “ဗန္ဓ ထ္ထံ + အနုသရန္တိတိ ဗန္ဓတ္တာနုသာရိ ” ဟု ခေါ်သည်။ ဤပုဒ်သည်

“သမာဇိကာနံ” ၏ ဝိသေသနတည်း။ ဤဝိသေသနကိုကြည့်၍လည်း “သမာဇိက” အရ အဖွဲ့ပန္န၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို စဉ်းစားတတ်သော လူကောင်းသူကောင်းများကို ယူစေလိုကြောင်း၊ ပွဲကြည့်သူကို မယူစေလိုကြောင်း သာ၍ထင်ရှားသည်။ မှန်၏ - အရှင် သံဃရက္ခိတထေရ်သည် ဤအလင်္ကာတကျမ်းလုံးဖြင့် အဖွဲ့ပန္န၏ အကြောင်းအရာ(ဂုဏဒေါသ ရသ) တို့ကိုသာ ပြ၏။ ကပွဲသဘင်၏ ဂုဏ ဒေါသ ရသတို့ကို ပြသည်မဟုတ်။

အာနန္ဒော ရသော။ ။ “ယော အာနန္ဒော, အယံ ရသောနာမ” ကို ကြည့်၍ “အာနန္ဒနှင့်ရသသည် အရတူ၏” ဟု သိနိုင်၏။ ပညာရှိတို့ ဖွဲ့စီအပ်သော အဖွဲ့ပန္နကိုကြည့်ရကြားရသောအခါ အဘိဇ္ဈာ ဣဿာ မစ္ဆရိယကင်းသော လူကောင်း သူကောင်းတို့၏ စိတ်၌ (အာနန္ဒ) နှစ်သက်မှုသဘောကျမှုဖြစ်၏။ တရားကိုယ်မှာ ပီတိသောမနဿတည်း။ ထိုနှစ်သက်မှုကိုပင် အလွန်သာယာကြ၏။ သာယာသောကြောင့် ထိုပျို ကဗျာ ဂါထာကို ထပ်ကာထပ်ကာ ကြည့်ကြရှုတ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် နှစ်သက်မှုကို ရသ (သာယာအပ်သော အရသာ) ဟု ခေါ်ရသည်။ ဥပမာ-ထမင်း ဟင်းလျာတခု၌ နှစ်သက်မှုအရသာ ပေါ်လာလျှင်, ထိုထမင်း ဟင်းလျာကို အရသာရှိသည် - ဟု ခေါ်ကြသကဲ့သို့တည်း။

နာဋျရသ။ ။ ထို အရသာရှိသော အဖွဲ့အနွဲ့ကို ကခြေသည်တို့ သီဆိုအပ် သရုပ်ပေါ်အောင် ကပြအပ်သောကြောင့် “ နဋာနံ + ကမ္မ နာဋျံ ” ဟု ခေါ်၍ , ပွဲကြည့်သူတို့ သာယာအပ်သောကြောင့် ရသဟု လည်းခေါ်၏။ ၂ခုပေါင်းစပ်၍ “နာဋျမေဝ+ရသော နာဋျရသော” ဟု ဝစနတ္ထပြု။ [ဣမေ ဌာယိဘာဝါ - တို့သည်၊ နဋာဘိနယေဟိ- ကခြေသည်တို့၏ (ပွဲကြည့်သူတို့ စိတ်ကို) ဆွဲဆောင်ကြောင်းဖြစ်သော အမျိုးမျိုးသော ကပြခြင်း, သီဆိုခြင်းတို့ဖြင့်၊ ဗျဉ္ဇိတတ္တာစ-ပြအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သတ္တာနံ - (အဘိဇ္ဈာ ဣဿာ မစ္ဆရိယကင်း၍ စိတ်ရင်းကောင်းစွာဖြင့် ပွဲကြည့်သူ လူကောင်း သူကောင်းတို့၏၊ သန္တောသ သင်္ခါတ ရသဿ - နှစ်သက်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ရသ၏၊ ဟေတုတ္တာစ-အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ နဋရသာတိပိဝုစ္ဆန္တိ၊—ဒီကာ။ “နဋာနံ + ရသာ နဋရသာ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု။]

ရသ၏ သဘောနှင့်သရုပ်

၃၅၃။ သဝိဘာဝါ-နဘာဝေဟိ, သတ္တိကာ ဗျာဘိစာရိဘိ၊
အဿာဒိယတ္တိ-မာနိယ-မာနော ဌာယေဝ သောရသော။

၃၅၃။ သောရသော-ထို ရသဟူသည်၊ သဝိဘာဝါ-နဘာဝေ
ဟိ-ဝိဘာဝနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော အနဘာဝတို့ဖြင့်၎င်း၊ သတ္တိကာ
ဗျာဘိစာရိဘိ-သတ္တိကာဘာဝ, ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့ဖြင့်၎င်း၊ အဿာဒိ
ယတ္တိ-သာယာအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ အာနိယမာနော - ဆောင်
အပ်သော၊ ဌာယေဝ-ဌာယီဘာဝပင်တည်း။

x x x x x x +

၃၅၃။ သဝိဘာဝါ တျာဒိ။ ။ ဣဒါနိ ဌာယီဘာဝါနမေဝ
ရသသရူပဿ (ရသ၏ သရုပ်သကောင် အဖြစ်သို့) ပါပုဏနတ္ထံ
(ရောက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို) ဝိဘာဝေတိ သဝိဘာဝါ ဣစ္စာဒိနာ=
ယခုအခါ သဝိဘာဝါ အစရှိသောဂါထာဖြင့် ဌာယီဘာဝတို့ကို ရသ
ခေါ်ကြောင်း ထင်ရှားစေ၏။ ဤဂါထာ၌ လိုရင်းကား-“ဌာယေဝ
သောရသော” တည်း။ “ရှေ့ဂါထာ၌ ပြုအပ်ခဲ့သော ထို ရသဟူသည်
တခြားမဟုတ်, ဌာယီဘာဝပင် ဖြစ်သည်” ဟူလို။ [သောရသော၌
သော သဒ္ဒါဖြင့် ရှေ့ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့သည်ကို ပြန်၍ညွှန်းသည်။]

အဿာဒိယတ္တိ အာနိယမာနော။ ။ “ဌာယီဘာဝ” ဟူသည်
လည်း သာမညဌာယီဘာဝမဟုတ်၊ ကဝိစာဆို ကဗျာဆိုရတို့က အဖွဲ့
အနွဲ့၌ အရသာပေါ်အောင် ဝိဘာဝ အနဘာဝတို့ဖြင့်၎င်း, ထိုက်သင့်
သော သတ္တိကာဘာဝ ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့ဖြင့်၎င်း, သိုင်းသိုင်းပိုင်းပိုင်း
ဆောင်ပြုအပ်သော (ဖွဲ့နွဲ့ စီကုံးအပ်သော) ဌာယီဘာဝမျိုးမှ ရသ
အမည်ရနိုင်သည်၊ ဌာယီဘာဝဖြစ်တိုင်း “ရသ” မဟုတ်-ဟူလို။

ဒီကာ။ ။ အဿာဒိယတ္တိ အာနိယမာနော-ကဝိနော သာမတ္ထိ
ယာ (ကဝိ၏ ဉာဏ်စွမ်းသတ္တိဖြင့်) ပါပဏိယမာနော (သာယာ
ဘွယ်သို့ ရောက်စေအပ်သော) ဌာယီဝ ဌာယီဘာဝေါဝေ၊ ဣတိ
ကာရိယောပစာရေန ရသောနာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ...ဤဒီကာ၌
ကာရိယောပစာရဟူသည် ဖလူပစာတည်း၊ ချဲ့ဥးအံ့ - အဖွဲ့အနွဲ့ကို

ဘတ်ရှုကြားရခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော နှစ်သက်မှု ဝိတိသောမနဿသည် အကျိုးတည်း၊ ထိုအကျိုးကို “ရသ” ခေါ်သည်ဟု ရှေ့ဂါထာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ အဖွဲ့အနွဲ့ကို “ရသ” ဟု ခေါ်ရာ၌ကား အကျိုးဖြစ်သော နှစ်သက်မှု၏ အမည်ကို အကြောင်းအဖွဲ့အနွဲ့အပေါ်၌ တင်စားထားသော ဖလူပစာ နာမည်ဖြစ်သည်။ [ဌာယီဘာဝ ဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် စိတ္တဝုတ္တိဝိသေသ - စိတ်ဖြစ်ပုံ အထူးဖြစ်ရကား အဖွဲ့ကို ဌာယီဘာဝ အမည်တပ်ရာ၌လည်း ဤ ဖလူပစာပင် ဖြစ်သင့်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာ၌ “သတ္တိကာ ဗျဘိစာရိဘိ” ကို ထောင့်၍ ဌာယီဘာဝ-ရသတို့ကို ထုတ်ပြသောအခါ တချို့အဖွဲ့၌ ရထိုက်သော သတ္တိကာဘာဝ, ဗျဘိစာရိဘာဝတို့ကိုလည်း ထုတ်ပြရမည်-ဟု မှတ်။ [အဖွဲ့၌ တိုက်ရိုက်မပါလျှင် အနုမာန နည်းအားဖြင့် “မှန်းဆ၍ သိရ၏” ဟု ဆို၍ ထုတ်ပြကြသည်။] ဌာယီဘာဝ မပါဘဲ သတ္တိကာဘာဝ ချည်း သက်သက် , ဗျဘိစာရိဘာဝ သက်သက် ထုတ်ပြရသော အဖွဲ့လည်း ရှိသေး၏။ ထိုအဖွဲ့မျိုး၌ကား ဌာယီဘာဝနှင့်သာ တွဲရသော ရသကို ထုတ်ပြဘွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် ဗျဘိစာရိဘာဝတို့ကို ပြသော ဒီကာ၌ “နိဗ္ဗေဒေါ အတ္တာဝမာနနံ၊ တဿစ ဣတ္ထိနံ နိစာနဉ္စ ဒါလိဒ္ဓိယံ ဝိဘာဝေါ၊ အဿု စိန္တာဒယော ဧတ္ထ အနဘာဝါ” စသည်ဖြင့် ရသကိုမပြဘဲ ဘာဝ ဝိဘာဝ အနဘာဝတို့ကိုသာ ပြသည်။

ထို့ပြင်- “အဿာဒိယတ္ထ မာနိယမာနော ” ဟူသော စကားကို ထောက်၍ ဖွဲ့နွဲ့ စီကုံးသော ကဝိကိုယ်တိုင်က တမင်လာ အရသာပေါ်အောင် ကြိုးစားမင်းစား စီကုံးထားအပ်သော အဖွဲ့များ၌သာ ဌာယီဘာဝစသည်ကို ကောက်ယူ၍ ရနိုင်၏။ ရိုးရိုးအကြောင်းအရာကို ပြသော မြန်မာ ပါဠိ စကားပြေ စုဏ္ဍိယ ဂါထာများ၌ကား ဌာယီဘာဝစသည်ကို ကော်ယူ၍ မရနိုင်ဟုလည်း မှတ်ပါ။ [စာမေးပွဲများ၌ စုဏ္ဍိယ-ဂါထာ တခုခုကိုထုတ်၍ ဌာယီဘာဝစသည်ကို အကော်ခိုင်းကြ၏။ ကျမ်းဆရာ ကိုယ်တိုင်က အရသာပေါ်အောင် ရေးသားအပ်သောအရာ မဟုတ်လျှင် ထိုသို့ အကောက်မခိုင်းသင့်ပါ။]

ရသအပြား ၉ ပါး

၃၅၄။ သိင်္ဂါရဟဿကရုဏာ၊ ရုဒ္ဓဝီရဘယာနကာ၊
ဗိဘစ္ဆုပ္ပတသန္တာစ၊ ရသာဌာယီနနုက္ကမာ။

၃၅၄။ သိင်္ဂါရဟဿကရုဏာ-ချစ်ကြိုက်ခြင်း၊ ရယ်ရွှင်ခြင်း၊
သနားခြင်းတို့၎င်း၊ ရုဒ္ဓဝီရဘယာနကာ - ကြမ်းကြုတ်ခြင်း၊ ရဲရင့်
ခြင်း၊ ကြောက်ရွံ့ခြင်းတို့၎င်း၊ ဗိဘစ္ဆုပ္ပတသန္တာစ - စက်ဆုပ်
ခြင်း၊ အံ့ဩခြင်း၊ ငြိမ်သက်ခြင်းတို့၎င်း၊ (ဣတိ- ဤသို့၊ ဣမေ- ဤ
၉ ပါးတို့သည်၊) ဌာယီနံ - ဌာယီဘာဝတို့၏၊ အနုက္ကမာ - အစဉ်
အားဖြင့်၊ ရသာ- ရသ ၉ ပါးတို့တည်း။

x x x x x x x x

၃၅၄။ သိင်္ဂါရကျာဒိ ။ ။ ဤ ဂါထာကား ပြခဲ့သော ဌာယီ
ဘာဝ ၉ ပါးကိုပင် အစဉ်အတိုင်း ဖက်စပ်၍ “ရသ ၉ ပါး” ဟု
နာမည်တမျိုး တပ်ပြသော ဂါထာတည်း။ [ရသာဝတ္ထ သမ္ပတ္တ ရတီ
ဟာသာဒိနံ ဌာယီဘာဝါနံ (ရသအခိုက်အတန့်သို့ရောက်သော ရတီ
ဟာသ အစရှိသော ဌာယီဘာဝတို့၏) ဣဒါနိ ကမေန နာမန္တရံ
(နာမည်တမျိုးကို) ဒဿေတိ သိင်္ဂါရဣစ္စာဒိနာ။]

သိင်္ဂါရ။ ။ ထောမနိဓိ၌ သိင်္ဂသဒ္ဓုပပဒ ရိဓာတ် အဏ်ပစ္စည်း
ဖြင့် ရိကို အာရပြု၍ “သိင်္ဂါရ” ဟု ပြီးစေ၏။ “သိင်္ဂံ (ကာမ+
ဥဒြေကံ) ရိစ္ဆတိ ရယတိ အနေနာတိ သိင်္ဂါရော” ဟုလည်း ဝစနတ္ထ
ပြု၍ “နာဠျကျမ်း၌ ဆိုအပ်သော ရသအထူး” ဟုလည်း အဘိဓမ္မေယျ
ပြု၏။ [အနေန-ဤရသဖြင့်၊ သိင်္ဂံ-ကာမ၏ တိုးပွားခြင်းသို့ + ရိစ္ဆတိ
ရယတိ-ရောက်၏။] “ပေါသဿ နာရိယံ ပေါသေ၊ ဣတ္ထိယာ သင်္ဂံ
ပတိ၊ ယာပိဟာ သေသိင်္ဂါရော၊ ရတိကီဠာဒိကာရဏော” ဟု
အဘိဓာန်ဆိုရကား ယောက်ျားနှင့် မိန်းမတို့၏ ချစ်ကြိုက်ခြင်းကို
သိင်္ဂါရရသ - ဟု မှတ်။

အဘိဓာန်ဒီကာ။ ။ သိင်္ဂံ-နာမဓာတု၊ ဝိဇ္ဈနဋ္ဌေန သိင်္ဂံ၊ နာဂရိက
ဘာဝသင်္ဂါတဿ ကိလေသသိင်္ဂံဿေတံ နာမံ = မြို့သူ မြို့သား တို့၏
ထုံးစံသဘာဝဖြစ်သော (ထိုးဆွတ်သော) ကိလေသာ ဥးချိုကို
“သိင်္ဂံ” ဟု ခေါ်၏။ ထို ကိလေသာဥးချိုကို ပြုတတ်သောကြောင့်

“သိင်္ဂိ + ကရောတိတိ သိင်္ဂါရော ” ဟု ပြု၍ သိင်္ဂဟူသော နာမဓာတ် နောင် ကရောတိအနက်၌ အာရပစ္စည်းသက်၏၊ ဟု ဆိုသည်။

ဟသနံ- ရယ်ရှင်ခြင်း၊ ဟသော ခြင်း၊ ဟသဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ သိင်္ဂါရောစ + ဟသောစ + ကရုဏာစ သိင်္ဂါရဟဿကရုဏာ- တို့၊ ရုဒ္ဒေါစ + ဝိရောစ + ဘယာနကောစ ရုဒ္ဒဝိရဘယာနကာ၊ [ရုဒ္ဒ-ဟု ရှိသည်ကား ပိတ်ဆို့ တားမြစ်ခြင်း အနက်ဟောဖြစ်၍ မကောင်း။] ဝိဘန္ဓာစ + အတ္တုတောစ + သန္ဓောစ ဝိဘန္ဓုတ္တုတသန္ဓာ - တို့၊ [ဝိဘန္ဓ - မဟုတ်၊ ဝိဘန္ဓသာ မှန်ကြောင်းကို မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ ခါဒိကဏ္ဍ (၃) သုတ်မှာရှု။] ရတိဌာယီဘာဝနှင့် သိင်္ဂါရရသ တွေ့စပ်၊ ဤသို့ တွေ့စပ်ရပုံကို အကျယ်၌ သိရလတံ့။

ရသ ဝ ပါး။ ။ အမရကောသအဘိဓာန်၌ သန္ဓရသကို သိင်္ဂါရ သို့ သွင်း၍ ရသ ဝ ပါးဟု ဆို၏။ [သန္ဓရသော - သည်၊ ဓမ္မသိင်္ဂါရ ဣာ-တရားကို ချစ်ခြင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သိင်္ဂါရရသောဇေ- တည်း၊ ဣတိ-ထို့ ကြောင့်၊ ပုထု-သီးခြား၊ နတ္ထော -မဆိုအပ်၊-အမရကောသ ဇီကာ။] ထို အမရကောသ ဆရာအလိုအားဖြင့်သာ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆိုင်ရာ အဖွဲ့အနွဲ့များ၌ “ဓမ္မရတိဌာယီဘာဝ၊ ဓမ္မသိင်္ဂါရ ရသ” ဟု ကော် ရမည်၊ ဤ အလင်္ကာကျမ်းအလိုအားဖြင့်ကား ဓမ္မရတိဌာယီဘာဝ၊ ဓမ္မသိင်္ဂါရရသဟု မရှိ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအရာ၊ တရားအရာတို့၌ “သမဌာယီ ဘာဝ၊ သန္ဓရသ” တို့သာ ဖြစ်သည်။

ရသ ၁၀ ပါး။ ။ ရသဘကျမ်း၌ကား- ဤကျမ်းလာ ၉ ပါးတွင် “ဝစ္ဆလျရသ” ထည့်၍ “ရသဆယ်ပါး ” ဟု ဆိုသတတ်၊ သားငယ် စသည်၌ ချစ်ခြင်းကို “ဝစ္ဆလျရသ ” ဟု ဆို၏၊ ဤ ဝစ္ဆလျရသလည်း ကရုဏာသဘော သက်သောကြောင့် အမရကောသ၌ မယူ ဟု- ထိုဇီကာဖွင့်၏။ [ဝစ္ဆ-သားငယ်ကို+လာတိ ဂဏှာတိတိ ဝစ္ဆလော၊ ဝစ္ဆလဿ + ဘာဝေါ ဝစ္ဆလျံ - သားငယ်ကို ယူသု၏ ဖြစ်ကြောင်း ချစ်ခင်မှု သနားမှု။] အညေဆရာတို့ကား- “သိင်္ဂါရနှင့် ဟဿ၊ ကရု ဏာနှင့် ရုဒ္ဒ၊ ဝိရနှင့် အတ္တုတ၊ ဝိဘန္ဓနှင့် ဘယာနကကို သဘောတူ သည်-ဟု ယူဆ၍ ရသ ၄ ပါးကိုသာ ပြကြသတတ်။

ကရုဏာစသည်၌ နှစ်သက်ပုံ

၃၅၅။ ဒုက္ခရူပေယမာနန္ဓော၊ ကထံနု ကရုဏာဒိကော၊
သိယာ သောတူနမာနန္ဓော၊ သောကော ဝေဿန္တရဿ ဟိ။

၃၅၅။ ဒုက္ခရူပေ-ဒုက္ခသဘောရှိသော၊ ကရုဏာဒိက- ကရု
ဏာအစရှိသော ရသ၌၊ အယံ အာနန္ဓော - ဤ နှစ်သက်ခြင်းသည်၊
ကထံနု (သိယာ)-အဘယ်မှာ ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဟိ-ဖြစ်နိုင်သည်
သာ၊ ဝေဿန္တရဿ-ဝေဿန္တရာမင်း၏၊ သောကော-သားတော်
သွီးတော်အတွက်၊ ဝမ်းနည်းချက်သည်၊ သောတူနံ - ဝေဿန္တရာ
ဇာတ်ကို နာယူသူတို့၏၊ အာနန္ဓော - နှစ်သက်ခြင်းသည်၊ သိယာ-
ဖြစ်နိုင်ရာ၏။

x x x x x x x

၃၅၅။ ဒုက္ခ၊ ပေ၊ ကရုဏာဒိကော ။ ။ ဤကား အမေးတည်း၊
[ကရုဏာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ရုဒ္ဓ၊ ဘယာနက၊ ဗိဘန္ဓာတို့ကိုယူ။] ရှေ့၌
“အာနန္ဓော ရသော=နှစ်သက်ခြင်းကို ရသ” ဟု ဆိုခဲ့၏။ ထိုရသတို့ကို
ပြရာရှေ့ဂါထာ၌လည်း ကရုဏာ၊ ရုဒ္ဓ၊ ဘယာနက၊ ဗိဘန္ဓာတို့ကိုပါ
ရသ၏ သရုပ်အဖြစ်ဖြင့် ပြထား၏။ ထိုရသတို့၏ တရားကိုယ်မှာ ဒုက္ခ
ဒေါမနဿ တို့သာတည်း။ [ကရုဏာ ဆိုသော်လည်း အဘိဓမ္မာ၌
ပါသော ကရုဏာ အစစ်မဟုတ်၊ ကရုဏာ အတုကို ဆိုလိုသည်။
ထို့ကြောင့် “ဒုက္ခရူပေ” ဟု ဆိုသည်။] အာနန္ဒအရကား နှစ်သက်မှု
ပီတိသောမနဿတည်း။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခမကင်းသော (သနားစရာ
ကြောက်စရာ ရှုံ့စရာကောင်းသော) ကရုဏာစသော ရသအရာဝယ်
အဘယ် နည်းဖြင့် နှစ်သက်မှု ဖြစ်နိုင်ပါ သနည်း၊ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ
ဖြစ်သော ကရုဏာစသည်နှင့် ပီတိသောမနဿဖြစ်သော အာနန္ဒသည်
ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်နေသည် မဟုတ်ပါလော-ဟူလို။

သိယာ ၊ ပေ ၊ ဝေဿန္တရဿဟိ။ ။ ဤကား အဖြေတည်း၊
“နှစ်သက်” ဟူရာ၌ “တကယ်ဖြစ်ပျက်နေသည်ကို နှစ်သက်ခြင်း”
မဟုတ်၊ ထိုအကြောင်းအရာကို ဖွဲ့စီထားသော ပျိုကဗျာဂါထာတို့ကို
နှစ်သက်ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ကရုဏာစသည်ကို “ရသ-အာနန္ဒ”
ဟု ဆိုခြင်းသည် မဆန့်ကျင်ပါ- ဟူလို၊ ချဲ့ပါဥုးအံ့ - ဝေဿန္တရာ

ဇာတ်၌ ဇူကောပုဏ္ဏားက သားတော် သွီးတော်များအား ရိုက်နေသည်ကို မြင်ရ၍ ဝေဿန္တရာမင်းမှာ သောကဖြစ်ရှာ၏။ သောကဖြစ်လွန်းလှသဖြင့် ကျောင်းသစ်မီးသို့ဝင်၍ ငိုကျွေးတော်မူရှာ၏။ ထိုသို့ တကယ် သောကဖြစ်နေသည်ကို မြင်ရသော လူကောင်း သူကောင်း တယောက်မှာ “နှစ်သက်မှု အာနန္ဒဖြစ်သည်” ဟု မဆိုလိုပါ။

အမှန်ဆိုလိုရင်းကား— ဝေဿန္တရာဇာတ်၌ ထိုသောကဖြစ်ခဏ်း အဖွဲ့အနွဲ့ကို နားထောင်ရသော လူကောင်းသူကောင်းတို့မှာ “ အို... အလွန်သနားစရာကောင်းတာဘဲ ” ဟု အဖွဲ့အနွဲ့ကိုနှစ်သက်မှု သဘော ကျမှုဖြစ်၏။ ထိုအဖွဲ့အနွဲ့ကို “ ကရုဏာရသပါရိသော အဖွဲ့အနွဲ့ ” ဟု ခေါ်ရ၏။ ထိုသို့ နှစ်သက်မှု အရသာရှိသောကြောင့်ပင် သနားစရာ ကောင်းသော အခဏ်းကို ထပ်တလဲလဲ နားထောင်လိုကြ၏။ တရား နာသူတို့ မျက်ရည်ကျလောက်အောင် ဝေဿန္တရာဇာတ်ကို အဟော ကောင်းသော ဓမ္မကထိက၏ အဟောအပြောကိုလည်း ကရုဏာရသ ပါသောကြောင့်ပင် မျက်ရည်ကျလျက် နှစ်သက်ကြလေသည်။

သောကောအာနန္ဒော။ ။ သောကသည်၎င်း၊ သောကဖြစ်ပုံကို ပြသော အဖွဲ့အနွဲ့သည်၎င်း၊ နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကြောင့် အကျိုး၏ အာနန္ဒ အမည်ကို အကြောင်း၌ တင်စား၍ ဖလူ ပစာရအားဖြင့် “ သောကော အာနန္ဒော-သောကသည် နှစ်သက်ခြင်း ဖြစ်၏ ” ဟု ဆိုထားသည်။ [အာနန္ဒော သိယာ-အာနန္ဒဿ ကာရ ဣတ္တာ ကာရိယောပစာရေန သန္တောသော နာမ (နှစ်သက်ခြင်း မည်သည်) ဘဝေယျ။]

ရုဒ္ဓရသစသည်။ ။ ရုဒ္ဓရသ၌လည်း မင်းသားကြမ်းတို့၏ မင်းသွီး ကလေးအား နှိပ်စက်ခဏ်းကို အလွန်ကြည့်လိုကြပုံ၊ အကြမ်းမင်းသား တို့ (အနှိပ်စက် ကောင်းသဖြင့်) လူကြိုက်များပုံကို၎င်း၊ ဘယာနက ၌လည်း ကြောံစရာကောင်းသော တစ္ဆေ သရဲပုံပြင် ပြဇာတ်များကို ကြောက်လျက်နှင့်ပင် နားထောင်လိုကြ ကြည့်ရှုလိုကြပုံကို၎င်း၊ ဗီဒူ ရသ၌လည်း တယောံနှင့်တယောံ ရွံ့မုန်းနေသော အကြောင်းအရာ၊ ရွံ့စရာကောင်းပုံကို ဖွဲ့နွဲ့ထားသော ပျို့ကဗျာများကို နားထောင်လို ကြပုံကို၎င်း ကြည့်၍၊ ထို အပြောအဆို သီချင်း အဖွဲ့အနွဲ့များ၌ ဆိုင်ရာ

အရသာများပါရှိကြောင်း၊ နားထောင်ရသူတို့မှာ နှစ်သက်မှုအရသာကို ခံစားရကြောင်း သိပါလေ။

အမှာ ။ ။ ရှေးနိဿယများ၌ အာနန္ဒ - ရသတို့ကို သုဒ္ဓကတ္တုသာဓ်၊ ဟေတုကတ္တုသာဓ်၊ ကမ္မသာဓ် ၀စနတ် ၃ မျိုးပြု၍ “နှစ်သက်တတ်-သာယာတတ်သောစိတ်၊ နှစ်သက်စေတတ်-သာယာစေတတ်သော အကြောင်းအရာ အဖွဲ့ပစ္စုပ္ပန်၊ နှစ်သက်အပ် - သာယာအပ်သော အရသာ” ဟု ၃ မျိုးခွဲခြား၍ အဓိပ္ပာယ်ရေးကြသေး၏။ ထိုအဓိပ္ပာယ်များ၌ “အာနန္ဒဿ ကာရဏတ္တာ” စသည်ဖြင့် ဥပစာကိုဖွင့်သော ဋီကာနှင့်၎င်း “ရသိယတိတိ တညူဟိ” ဟူသော (၃၅၃) ဂါထာ၏ ကမ္မသာဓန ဝိဂြိုဟ်နှင့်၎င်း ညီ မညီကို စိစစ်ကြပါလေ။

ရှေ့နောက်အစဉ်။ ။ ဤပြခဲ့သော စကားအစဉ်ဖြင့် ဌာယီဘာဝ စသည်တို့၏ သဘောများကို ပြ၍ ပြီးပြီ။ ဌာယီဘာဝ စသည်တို့ကို ထုတ်ရာ၌ ဝိဘာဝ ၂ ပါးသည် ဌာယီဘာဝဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်ရကား ထိုဝိဘာဝ ၂ ပါးကို ရှေးဥျားစွာပြပါ။ ထို့နောက် ဌာယီဘာဝကိုပြ၍၊ ထို့နောက်မှ ဌာယီဘာဝ၏အခြေအရံဖြစ်သော ဗျာဘိစာရီဘာဝ၊ သတ္တိကဘာဝတို့ကို ရသင့်လျှင် ထုတ်ပါ။ ထို့နောက် ဘာဝ၏ အကျိုးဖြစ်သော အနုဘာဝတို့ကိုထုတ်ပါ။ ဝိဘာဝ အနုဘာဝ သတ္တိက ဗျာဘိစာရီဘာဝ တို့ဖြင့် တိုးပွားလာသော ဌာယီဘာဝကို ရသ ဟု ခေါ်ရကား ထိုဝိဘာဝစသော အားလုံး၏ နေခံဆုံးမှ ရသကို ထုတ်ပြပါ။ [ဤကား များသောအားဖြင့် ထုတ်ရိုးအစဉ်တည်း၊ တရံတခါ၌မူ ထိုအစဉ်မကျဘဲလည်း ထုတ်ထားသည်ကို တွေ့ရသေး၏။]

[ဆောင်] ၂ မျိုးကွဲကြ၊ ဝိဘာဝကို၊ အစရှေ့များ၊ ထုတ်ကာထားလျက်၊ နောက်ပါးဌာယီ၊ ဆက်ဆက်မှီလော၊ စာရီဗျာဘိ၊ နောက်သတ္တိလည်း၊ ရှိလျှင်ရှိထိုက်၊ ဆက်ပြထိုက်၏။ သိုက်မြိုက်နောက်မှ၊ နုဘာဝကို၊ ပြ၍ ပြီးသော်၊ ရသ ပေါ်သည်၊ စာတော်ပြန်တို့မှတ်ဘွယ်ကို။

ရတိဋ္ဌာယီဘာဝ၏ သဘော

၃၅၆။ ရမ္မဒေသ ကလာကာလ-ဝေသာဒိ ပဋိသေဝနာ၊
ယုဝါန-ညောညရတ္တာနံ, ပမောဒေါ ရတိ ရုစ္စတေ။

၃၅၆။ ရမ္မ ဒေသ ကလာ ကာလ ဝေသာဒိ ပဋိသေဝနာ -
မွေ့လျော်ဘွယ်ကောင်းသောအရပ်, သီဆိုတီးမှုတ်ခြင်းအစရှိသော
ကာလ, မိုဃ်းဥတုအစရှိသော ကာလ, ပန်းပန်ခြင်းစသော အသွင်
အပြင် အမူအရာ အစရှိသည်တို့ကို အဘန်ဘန် မှီဝဲရခြင်းကြောင့်၊
အညောညရတ္တာနံ - အချင်းချင်း ချစ်ကြိုက်ကြကုန်သော၊ ယုဝါနံ-
လှလင်ပျို မိန်းမပျိုတို့၏၊ ပမောဒေါ-ဝမ်းမြောက်ကြည်နူး, ပျော်မြူး
ခြင်းကို၊ ရတိ-ရတိဟူ၍၊ ဥစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။

x x x x x x x

၃၅၆။ ရမ္မဒေသ၊ပေ၊သေဝနာ။ ။ရမ္မပုဒ်ကို ဒေသ , ကလာ,
ကာလ , ဝေသ ပုဒ်တိုင်း၌ စပ်၊ ရမ္မဒေသကို “ ရမဏီယ နိရာဝရဏ
သုစိ ပဝိတ္တ ဝါသာရဟဒေသော ” ဟု ဖွင့်၏။ [ရမဏီယ- မွေ့လျော်
ဘွယ်ကောင်းသော + နိရာဝရဏ - သွားလိုရာ သွားနိုင်လေခံအောင်
ပိတ်ဆို တားဆီးခြင်းလည်း မရှိသော + သုစိ-သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော +
ပဝိတ္တ-မြူစင်သော + ဝါသာရဟဒေသ-(ပြခဲ့သောဂုဏ်များကြောင့်)
နေထိုင်သောအရပ်၊] မွေ့လျော်ဘွယ်ကောင်းသောအိမ်, ဥယျာဉ်,
ပန်းခြံ, ရေကန်, တောတောင်များကို “ရမ္မဒေသ ” ဟု ဆိုလိုသည်။

ကလာ, ကာလ, ဝေသ။ ။ရမ္မဂီတိကာဒိကလာ - မွေ့လျော်
ဘွယ် (နားထောင်ချင်ဘွယ်) ကောင်းသော သီချင်းစသော ကလာ။
[တီးမှုတ်သံလည်း ကလာပင်တည်း။] ရတိဇနန ဝသန္တာဒိ အနုရူပ
ကာလ-ပျော်မွေ့ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော မိုဃ်းဥတုစသော လျှော့
ပတ်သော ကာလ၊ မာလာဂန္ဓာဒိ ဥပသောဘိတကိရိယာဒိ မနည
ဝေသော-ပန်းပန်ခြင်း, နံသာလိမ်းခြင်းစသော နှစ်သက်ဘွယ် အဆင်
အပြင် , တင့်တယ်သော အပြုအမူစသော နှစ်သက်ဘွယ် အမူအရာ။
[ဤ၌ အဆင်အပြင်ကို၎င်း, အမူအရာကို၎င်း “ ဝေသ ” ဟု ဖွင့်ထား
သည်။] ဝေသာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ချစ်စရာကောင်းသော သွားပုံ, ကြည့်ပုံ,
ပြုံးပုံ, စကားပြောပုံ အမူအရာများကို ယူပါ။

ပဋိသေဝနာ ။ ။ ဣမေသံ ဒိဋ္ဌသုတမုတာဒိသု ဒိဋ္ဌာဒိမတ္ထံ အကတ္တာ - ဤ ရမ္မဒေသ စသည်ကို မြင်ရ၊ ကြားရ , ယာနဇိဝှါ ကာယဝိညာဉ်တို့ဖြင့် နမ်း၍ လျက်၍ ထိ၍ သိရ, မနောဝိညာဉ်ဖြင့် သိရသော အခါတို့၌ မြင်ကာမတ္ထ ကြားကာမတ္ထ သိကာမတ္ထ မပြုဘဲ (မြင်ရုံတွင် မရပ်ဘဲ) ပညာယ တေနတေနာကာရေန ပုနပ္ပုနာနဘဝနေန-စိတ်ကူးဉာဏ်ပညာဖြင့် ထိုထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် အဘန်ဘန်ခံစားခြင်းကြောင့်၊ ပဋိသေဝနာ၌ ပဋိကို “ပုနပ္ပုနံ” ဟု ဖွင့်၍ သေဝနာကို “အနဘဝနေန” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သည်။ ရမ္မဒေသ စသည်ကို တွေ့ကာမတ္ထဖြင့် စိတ်ကို ရပ်မထားဘဲ ဆက်လက်၍ တွေးတောခြင်း-ဟူလို။

မှတ်ချက် ။ ပါဠိတော်များ၌ လာသော နိမိတ္တဂ္ဂါဟ-ယောကျာ်း၏ ပုံသဏ္ဌာန်, မိန်းမ၏ ပုံသဏ္ဌာန်ကို “ဘယ်နည်းဘယ်ပုံ လှသည်” စသည်ဖြင့် ရာဂစိတ်ဖြင့် ယူခြင်း၊ အနုဗျူနဂ္ဂါဟ - “ မျက်လုံးကဘယ်လို, မျက်ခုံးကဘယ်နည်း” စသည်ဖြင့် ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အစိတ်ကို ရာဂစိတ်ဖြင့် ယူခြင်းကိုလည်း “တေနတေနာကာရေန” ၌ သွင်းယူပါ။ [ဤပြခဲ့သော ရမ္မဒေသစသော စကားရပ်ဖြင့် ရတိစိတ်ကို ထကြွစေတတ်သော ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝကိုပြ၏။]

ယုဝါပေ၊ ရတိရုစ္စတေ ။ ။ ဤပါဠိ၌ ယုဝါနုညောညရတ္တာနံဖြင့် အာလမ္မနဝိဘာဝကို ပြ၏။ ယုဝသည် ယုဝတီ၏ အာလမ္မနဝိဘာဝ , ယုဝတီသည် ယုဝ၏ အာလမ္မနဝိဘာဝ ဖြစ်သည် - ဟူလို၊ ပမောဒေါ ရတိဖြင့် ရတိဌာယီဘာဝကိုပြ၏။ ထို ရမ္မဒေသ စသည်ကို တွေ့ရခြင်း၏ လှုံ့ဆော်မှုကြောင့် အချင်းချင်း ရာဂစိတ်ဖြစ်နေကြသော လုလင်ပျိုနှင့်မိန်းမပျိုတို့၏ အလွန်နှစ်သက်မှုပီတိကို “ရတိဌာယီဘာဝ” ဟု ခေါ်သည်-ဟူလို။

ဆက်ဥးအံ့ ။ ။ များသောအားဖြင့် ယုဝ ယုဝတီတို့၏ ချစ်ကြိုက်မှုက လောက၌ ထင်ရှားသောကြောင့် “ယုဝါနံ” ဟု ဆိုသည်။ မည်သည့်အရွယ်မဆို ယောကျာ်းမိန်းမတို့၏ ချစ်ကြိုက်မှုကို “ရတိဌာယီဘာဝ” ဟု ဆိုနိုင်၏။ ရမ္မဒေသ-စသည်ဖြင့် မွေ့လျော်ဘွယ်ကို ပြထားခြင်းမှလည်း ထို ဒေသစသည်တို့က ရတိကို လှုံ့ဆော်တတ်သောကြောင့်တည်း။ ဆိပ်ကွယ်ရာသို့ရောက်ကြလျှင် ယောကျာ်းမိန်းမတို့မှာ အချိန်မရွေး ချစ်ကြိုက်မှု ဖြစ်တတ်သည်သာ။

သိင်္ဂါရရသ ဖြစ်ပုံနှင့်အပြား

၃၅၇။ ယုတျာ ဘာဝါနဘာဝါ တေ၊ နိဗန္ဓာ ပေါသယန္တိ နံ၊
သောပျယောဂဝိပ္ပယောဂ-သမ္ဘောဂါနံ ဝသာ တိဓာ။

၃၅၇။ ယုတျာ - အသင့်ယုတ္တိအားဖြင့်၊ နိဗန္ဓာ - ဖွဲ့နွဲ့စီကုံးအပ်
ကုန်သော၊ တေ ဘာဝါနဘာဝါ - ထို ဗျာဘိစာရိဘာဝ အနုဘာဝ
တို့သည်၊ နံ - ထို ရတိဋ္ဌာယီဘာဝဟု ဆိုအပ်သော သိင်္ဂါရရသကို၊
ပေါသယန္တိ-တိုးပွားစေနိုင်ကုန်၏၊ သောဝိ- ထို သိင်္ဂါရရသသည်
လည်း၊ အယောဂ ဝိပ္ပယောဂ သမ္ဘောဂါနံ - မပေါင်းရသေးခိုက်
ချစ်ကြိုက်ခြင်းဟူသော အယောဂ , ချစ်ကြိုက်ပြီးမှ ကွေကွင်းရခြင်း
ဟူသော ဝိပ္ပယောဂ , အတူတကွ ခံစားရခြင်းဟူသော သမ္ဘောဂ
တို့၏၊ ဝသာ-အပြားအားဖြင့်၊ တိဓာ-၃ ပါးပြား၏။

x x x x x x x

၃၅၇။ ယုတျာ၊ပေါနံ။ ။ဤ ပုဗ္ဗဒ္ဒ ၂ ပါဒဖြင့် သိင်္ဂါရရသ ဖြစ်
ပုံကို ပြ၏၊ မှန်၏-“ပေါသယ-တိုးပွားစေ” ဟူသည် ရသအဖြစ်သို့
ရောက်စေခြင်းတည်း၊ “ ရတိဋ္ဌာယီဘာဝနှင့် သင့်လျော်အောင် ကဝိ
စာဆိုတို့ ဖွဲ့စီအပ်- ယှဉ်တွဲ၍ ပြအပ်ကုန်သော ဗျာဘိစာရိဘာဝနှင့် အနု
ဘာဝတို့သည် ထို ရတိဋ္ဌာယီဘာဝကို သိင်္ဂါရ အရသာ ပေါ်သည်
တိုင်အောင် တိုးပွားစေနိုင်ကြသည်” ဟုလို။

ယုတျာ။ ။[“ရတျာ-ရတ္တိယာ” တို့ကဲ့သို့ ယုတ္တိယာနှင့် ယုတျာ
လည်း သဘောတူ၏။] ထိုယုတ္တိဟူသည် သိင်္ဂါရရသနှင့် ယှဉ်စပ်တွဲဖက်
ဘို့ရန် သင့်လျော်ခြင်းတည်း၊ မှန်၏ -“ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့တွင် အာလ
သိယ, ဥဂ္ဂတာ, ဇိဂုစ္ဆာတို့သည် သိင်္ဂါရရသနှင့် တွဲဖက်ဘို့ရန် မသင့်
လျော်ကုန်၊ ပျင်းရိခြင်း, ထိတ်လန့်ခြင်း, ရွံရှာခြင်းတို့ ပါဝင်နေလျှင်
ကိလေသာမဖြစ်နိုင်-ဟုလို၊ သံကာ- “ငါချစ်သလိုချစ်မှ ချစ်ပါ့မလား”
ဟု ယုံမှားခြင်း, ဥဿုတ္တ-ချစ်သူနှင့်တွေ့ဘို့ရန် အားထုတ်ခြင်း, စသည်
ကား ထို သိင်္ဂါရရသနှင့် ယှဉ်တွဲဘို့ရန် အသင့်ယုတ္တိရှိသော ဗျာဘိစာရိ
ဘာဝတို့တည်း၊ အနုဘာဝကို ဤနေရာ၌ ဒီကာတို့ မပြသော်လည်း
ပြခဲ့သော ဘာဝအလင်္ကာ၏ ပုံစံ၌ “ သဗ္ဗုမ္ဗယန္တိ သတတာဟိတ
သမ္ဘမေန ” ဟု ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ချစ်ကြိုက်၍ နမ်းစုပ်ခြင်း စသည်ကို
အနုဘာဝ-ဟု ယူသင့်၏။

မှတ်ချက်။ ။“ဘာဝါနဘာဝါ” ဟု ဘာဝသာမည ဆိုထားသော်လည်း “နိဒ္ဒိဋ္ဌဗျုတ္တိစာရိဘာဝေသုရတျာနုရူပဗျုတ္တိစာရိဘာဝါ” ဟူသော ဋီကာဖွင့်ကိုထောက်၍ ရတိဋ္ဌာယီဘာဝနှင့်သင့်လျော်သော (သိင်္ဂါရရသကို တိုးပွားအောင် အားပေးသော) ဗျုတ္တိစာရိဘာဝကိုသာ ဤဂါထာ၌ “ဘာဝ” ဟု ယူရသည်။ သိင်္ဂါရရသကို မတိုးပွားစေနိုင်သော ထမ္ဘ ပလယစသော သတ္တိကဘာဝတို့ကို မယူရ။ အထည်ကိုယ်ဖြစ်သော ဋ္ဌာယီဘာဝကိုကား “နိ” ဟူသော ကံပုဒ်ဖြင့် ယူထားသောကြောင့် “ဘာဝါနဘာဝါ” ဟူသော ဤကတ္တားပုဒ်၌ ဘာဝအရ ဋ္ဌာယီဘာဝကို ယူဘွယ်မလို-ဟုမှတ်။

နိဗန္ဓာ ပေါသယန္တိ နံ။ ။ယုတျာ နိဗန္ဓာ - သိင်္ဂါရရသနှင့် သင့်လျော်အောင် (ယုတ္တိရှိအောင်) ဖွဲ့စီအပ်သော ထို ဗျုတ္တိစာရိဘာဝအနုဘာဝတို့သည် ထိုအဖွဲ့ကိုမြင်ကြားရသူ အတွက် ဋ္ဌာယီဘာဝကို တိုးပွားစေကုန်၏။ “တိုးပွားစေ” ဟူသည်ကား ရတိဋ္ဌာယီဘာဝကို သိင်္ဂါရ အရသာ ပေါ်လာအောင် တိုးတက် ပွားများစေခြင်းတည်း။ ထိုကဲ့သို့ တိုးပွားလာသော ရတိဋ္ဌာယီဘာဝသည်သာ သိင်္ဂါရရသ ဖြစ်သည်-ဟုလို၊ ဤစကားဖြင့် ဋ္ဌာယီဘာဝသာမည၌ အရသာမပေါ်သေး၊ ထိုဋ္ဌာယီဘာဝကို ဗျုတ္တိစာရိဘာဝ သတ္တိကဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့် ဆင်ပြင်လိုက်မှ ဆိုင်ရာအရသာပေါ်လာသည်-ဟု မှတ်။

ဋီကာ။ ။နိဗန္ဓာ-ကဝိဟိ ဗန္ဓာ၊ နံ-ရတိ၊ ပေါသယန္တိ-ယထာ (အကြင်နည်းဖြင့် ဆင်ပြင်အပ်သည်ရှိသော်) တပ္ပကာသနေန (ထိုရတိကိုထင်ရှားပြခြင်းအားဖြင့်) ပူရေန္တိ သဇ္ဇေန္တိ၊ ဧဝံ (ဤပြည့်စေနိုင်၊ ဆင်ပြင်နိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်) သဇ္ဇိတော (ဆင်ပြင်အပ်သည်၊ သမာနော-ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ဖြစ်မှ၊) ရတ်-သည်။ သိင်္ဂါရောနာမ ရသော ဟောတိ- သိင်္ဂါရရသဖြစ်၏။

သောပျ၊ပေ၊တိဓာ။ ။ဤ ၂ပါဒဖြင့် သိင်္ဂါရရသ၏ “အယောဂ၊ ဝိပ္ပယောဂ၊ သမ္ဘောဂ” အားဖြင့် ၃ မျိုးပြားကြောင်း ပြ၏။ ထိုတွင် သွီးရိုးစား ဘဝ၌ မပေါင်းရသေးသော (ပေါင်းသို့ရန် မြှော်လင့်နေသော) ချစ်ကြိုက်ခြင်းသည် အယောဂ မည်၏။ [အယောဂ - မယှဉ်ရ မပေါင်းရသေးသော ချစ်ကြိုက်ခြင်း။] ထိုထိရောဂံရောက် ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံလျက် ချစ်ကြိုက်ခြင်းသည် သမ္ဘောဂ မည်၏။ မပေါင်းရမီ

ဖြစ်စေ ပေါင်းပြီးမှဖြစ်စေ(မုန်းကွဲမဟုတ်) ချစ်ကွဲ-ကွဲနေခြင်းသည်
ဝိယောဂမည်၏။ [ဇီကာ၌ကား ပေါင်းပြီးမှကွဲခြင်းသာ “ဝိယောဂ”
ဟု ဆိုသည်။ အဘိဓာန်၌ “အယောဂ” မပါ။ သန္တောဂ-ဝိပ္ပယောဂ
၂ မျိုးသာ ပါ၏။]

အမှာ။ ။ အရှင်သံဃရက္ခိတထေရ်သည် “ သူတော်ကောင်းတရား
တည်းဟူသော အမတရသ၌ မက်မောကြကုန် , စိတ်ထားစင်ကြယ်
ကြကုန် , အကျင့်သာလျှင် ဥစ္စာဟု အယူရှိကြကုန်သော ယောဂီသူမွန်
သီလဝန် ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် အမတရသမှ တပါးသော သိင်္ဂါရရသ
စသော ရသများကို သိရခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိ ” ဟု ယူဆ၍ အကျယ်ပုံစံ
များကို မပြဘဲ ရသ၏ သဘောလက္ခဏာကို ပြသော သုတ်မျှကိုသာ
ပြခဲ့ပေသည်။ သို့သော် ပြယုဂ်ပုံစံမပါလျှင် အဓိပ္ပာယ် မသိသာသော
ကြောင့် ဇီကာ-နိဿယဆရာတို့ ပြယုဂ်ပုံစံကို ထုတ်ပြခဲ့ကြသည်အား
လျော်စွာ ဤ ဘာသာဇီကာ၌လည်း ထိုဇီကာ - နိဿယတို့မှယူ၍
ပြယုဂ်ပုံစံကို ထုတ်ပြပါဥျားအံ့။

အယောဂ သိင်္ဂါရရသ ပုံစံ

အစ္စရာနံ ဒဿနေန, ရာဂဂ္ဂိ အဇ္ဇ ဒယုတိ၊
ကာမပဏေ သံသီဒါမိ, ဓေယျံ နတ္ထိ မဟာမုနေ။

မဟာမုနေ- မုနိထွင်တင်, အို...ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၊ အစ္စရာနံ-
နတ်သွီးတို့ကို၊ ဒဿနေန- မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ အဇ္ဇ-ယခု၊ ရာဂဂ္ဂိ-ရာဂ
မီးသည်၊ ဒယုတိ-လောင်နေပါ၏၊ ကာမပဏေ-ကာမတည်းဟူသော
ညွန့်၌၊ သံသီဒါမိ - နစ်မြုပ်နေပါ၏၊ ဓေယျံ - တည်ကြည်ခြင်းသည်၊
နတ္ထိ- မရှိတော့ပါဘုရား။ [အရှင်နန္ဒကဘုရားရှင်ကို လျှောက်သော
ဂါထာဖြစ်သည်။ မူလက ဥပဇာတိဂါထာကြီးကို ရွတ်၍ချောအောင်
ဝတ္ထဂါထာပြင်လိုက်သည်။]

ဤဂါထာ၌ “အစ္စရာနံ ဒဿနေန” ပါဌ်ဖြင့် အာလမ္ပနဝိဘာဝကို
ပြ၏။ နတ်သွီးသည် အရှင်နန္ဒ၏ အာရုံဖြစ်သည်- ဟူလို၊ နတ်သွီးတို့၏
အဆင်တန်ဆာ, ဥယျာဉ်, ရေကန်, ဘုံဗိမာန်ဟူသော ဥဒ္ဓိပန ဝိဘာဝ
ကိုကား(ဂါထာ၌ တိုက်ရိုက်မပြသောကြောင့်) မှန်းဆ၍ သိအပ်၏။
“ရာဂဂ္ဂိ အဇ္ဇ ဒယုတိ, ကာမပဏေ သံသီဒါမိ” ပါဌ်တို့ဖြင့် ရတိဌာယီ
ဘာဝကိုပြ၏။ ဓေယျံနတ္ထိဟူသော ပါဌ်ဖြင့် စပလ(လျှပ်ပေါ်လောင်လီ

ခြင်း) ဗျာဘိစာရိဘာဝကိုပြစ်၊ [“ဝေပထု-သတ္တိကဘာဝတို့ကိုပြစ်” ဟု ဆိုကြသေးသည်ကား ထိုအချိန်၌ ဝေပထုမဖြစ်သောကြောင့် စဉ်းစား သင့်၏။] ဤစကားအားလုံးကို မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်ထား တိုင်တည်ခြင်း ဟူသော ဝါစသိကဗျာပါရသည် အနုဘာဝ မည်၏။ ဤသို့ ဘာဝ, ဝိဘာဝ, အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော ရတိ ဌာယီဘာဝသည်ပင် ဤဂါထာကို ကြားနာရသူတို့၏ နှစ်သက်ဘွယ် ဟူသော သိင်္ဂါရရသဖြစ်၏။

သုဝဏ္ဏစီရဝသနေ, ဇာတရူပ သုမေခလေ၊
သုသောဏိ တဝ ကာမေဟိ, နာဟံ ရဇ္ဇေန မတ္ထိကော။

သုဝဏ္ဏစီရဝသနေ - ရွှေချည် ရွှေကြယ်တို့ဖြင့် စီခြယ်အပ်သော ခါးဝတ်ကိုလည်း ဝတ်ထသော၊ ဇာတရူပ သုမေခလေ-ရွှေခါးပတ်ကို လည်း ပတ်ထသော၊ သုသောဏိ - ကောင်းသော တင်ရှိသော ဒို့.... ပဘာဝတိ၊ တဝ-သင့်ကို၊ ကာမေဟိ-ချစ်ကြိုက်ခြင်းတို့ကြောင့်၊ အဟံ- ငါသည်၊ ရဇ္ဇေန-ကုသဝတီနိုင်ငံဖြင့်၊ နအတ္ထိကော- အလိုမရှိတော့ပြီ။ [ကုသမင်းက ပဘာဝတိကို ပြောသော ဂါထာဖြစ်သည်။]

ဤဂါထာ၌ “သုဝဏ္ဏစီရဝသနေ, ဇာတရူပသုမေခလေ၊ သုသော ဏိ” ပါဠိတို့ဖြင့် ပဘာဝတိအပေါ်၌ အချစ်စိတ်တိုးစေတတ်သော ဥဒ္ဓိ ပနဝိဘာဝကို ပြစ်၊ ဤ အဆင်တန်ဆာတို့ဖြင့် ဆင်ယင် အပ်သော ပဘာဝတိမင်းသွီးဖြစ်သည် အာလမ္ဗနဝိဘာဝတည်း။ “ ကာမေဟိ ” ဟူသောပါဠိဖြင့် ရတိဌာယီဘာဝကိုပြစ်၊ ဟရိသ(စိတ်ရှင်လန်းခြင်း) စသော ဗျာဘိစာရိဘာဝ တို့ကိုလည်း မှန်းဆ၍ သိအပ်၏။ “ နာဟံ ရဇ္ဇေန မတ္ထိကော ” ဟူသော ဝါစသိကဗျာပါရဖြင့် အနုဘာဝကို ပြစ်၊ ဤသို့ ဘာဝ, ဝိဘာဝ, အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော ရတိဌာယီဘာဝသည် သိင်္ဂါရရသဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤသုဝဏ္ဏစီရဝသနေ- စသော ဂါထာကို ယော နိဿယ၌ “ အယောဂ သိင်္ဂါရရသ ” ဟု ပုံစံ ထုတ်ပြသော်လည်း ကုသမင်းနှင့် ပဘာဝတိတို့ သမ္ဘောဂ ဖြစ်ပြီးနောက် ကွဲသွားပြီးမှ ပဘာဝတိနှင့် ခေတ္တခဏမျှ မျက်နှာချင်းဆုံရာဝယ် ရှုတ်ဆိုအပ်သော ကြောင့် “ သမ္ဘောဂပုံစံ ” ဟု ဆိုလျှင် သာ၍ သင့်မည်ထင်သည်။

ဝိယောဂ၏ဝိဘာဝ, အနုဘာဝ။ ။ “ဝိယောဂဿတု ပိယာနံ အဒဿနံ ဝိဘာဝေါ” ဟူသော စကားနှင့်အညီ ချစ်သူကို မမြင်ရ မတွေ့ရခြင်းသည် ဝိယောဂ သိင်္ဂါရရသ၏ ဝိဘာဝ ဖြစ်၏။ “အဘိ လာပေါတထာစိန္တာ” စသော ဂါထာနှင့်အညီ အဘိလာပ, စိန္တာ, ဂုဏကိတ္တန, ဥဗ္ဗေဂ, ဝိလာပ, ဥမ္မာဒ, ဗျာမိ, ဇလတာ, မရဏ, တို့သည် ဝိယောဂ သိင်္ဂါရရသ၏ အနုဘာဝတို့တည်း။

ချဲ့ဥျားအံ့ — ချစ်သူနှင့်ကွဲရသောအခါ ချစ်သူ၏ ကျန်းမာ ချမ်းသာ ကြောင်းကို နှုတ်ဖြင့်ဆုတောင်းမှု-အဘိလာပ၊ နေရေးထိုင်ရေးစသည် တို့ကို တွေးတောစဉ်းစားမှု- စိန္တာ၊ စကားစပ်မိ၍ အခြားသူများနှင့် စကားပြောတိုင်း ချစ်သူ၏ စွမ်းရည်သတ္တိ ဂုဏ်များကို အားပါးတရ ထုတ်ဖော်၍ ပြောပြမှု - ဂုဏကိတ္တနာ၊ ချစ်သူ့ အတွက် အလွန် ဗျာများမှု-ဥဗ္ဗေဂ၊ လွမ်းဆွတ်လွန်းမကလွမ်းဆွတ်လှလျှင် စိတ်ထင်ရာ ဂယောင်ဂတမ်းမြည်တမ်းမှု-ဝိလာပ၊ အချို့ကား ပြန်၍ပေါင်းရမည့် အခြေကို မမြင်ရတော့သဖြင့် ရူးသွပ်မှု - ဥမ္မာဒ၊ [မယားတ - ရူး, လင်တ- ရူးမျိုးတည်း။] မရူးသော်လည်း ပိန်ချုံးကြံ့လို့၍ မအိမသာ တရှောင်ရှောင်နှင့် မကျန်းမမာဖြစ်နေမှု - ဗျာမိ၊ တချို့ကား မှိုင်၍ မှိုင်၍နေမှု - ဇလတာ၊ တချို့ကား စောင့်မြော်ရင်းနှင့် မြော်လင့်ချက် မရှိသောအခါသေမှု-မရဏ၊ ဤအကျိုး(အနုဘာဝ)တို့ တပါးဖြစ်စေ, ၂ ပါး ၃ ပါး အများဖြစ်စေ ဖြစ်တတ်ကြလေသည်။

အဘိလာပေါ တထာစိန္တာ, တဿစ ဂုဏကိတ္တနာ၊
 ဥဗ္ဗေဂေါစ ဝိလာပေါစ, ဥမ္မာဒေါ ဗျာမိယေဝစ၊
 ဇလတာ မရဏဉ္ဇေဝ, ဒသာဝေတ္ထ ပကိတ္တိတာ။

(ဣတိ-ဤသို့)တ္ထ-ဤဝိယောဂ သိင်္ဂါရရသ၌၊ ဒသာဝ-ဆယ်ပါး သော အနုဘာဝတို့ကိုသာ၊ ပကိတ္တိတာ - ပြောပြအပ်ကုန်၏။ [အနု ဘာဝ ၁၀ ပါး-ဟု ဆိုသော်လည်း တပါးရှာ၍ မတွေ့၊ စေ့စုံအောင် ကျမ်းရင်းသို့ လိုက်ကြပါကုန်။] “ဇရာမရဏံ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ” ဟူသော ဒေသနာတော်နှင့်အညီ ဇရာ မရဏ စသည်တို့လည်း ဝိပ္ပယောဂသိင်္ဂါရရသ၏ အနုဘာဝ များပင် ဖြစ်ကြသည်။

ဝိယောဂ သိင်္ဂါရရသ ပုံစံ

သာ တတ္ထ ပရိဒေဝေသိ, ရာဇပုတ္တိ ယသသိနိ၊

သမ္ဗုလ္လာ ဥတုမတ္တက္ခာ, ဝနေ နာထံ အပဿန္တိ။

ယသသိနိ - မိမိ လင်ကို ပြုစုတတ်သဖြင့် ကောင်းမြတ် သတင်း ကျော်စောခြင်း ရှိသော၊ သမ္ဗုလ္လာ - သမ္ဗုလ္လာ မည်သော၊ သာရာဇ ပုတ္တိ - ထိုမင်းသို့ သည်၊ တတ္ထဝနေ - ထိုတော၌၊ နာထံ - မိမိကြင်ဘက် သောတ္ထိသေနကို၊ အပဿန္တိ - မတွေ့ရသည် ဖြစ်၍၊ ဥတုမတ္တက္ခာ - သောကလှိုက်ဆူ, မျက်ရည်ပူပြည့်, တွေဝေသော မျက်စိရှိသည်ဖြစ်၍၊ ပရိဒေဝေသိ - ငိုကြွေးရှာလေပြီ။

ဤဂါထာ၌ “ နာထံ ” ဟူသော ပါဠိဖြင့် အာလမ္ဗန ဝိဘာဝကို ပြ၏။ “အပဿန္တိ” ဟူသော ပါဠိဖြင့် ဥဒ္ဓိပန ဝိဘာဝကို ပြ၏။ “ပရိ ဒေဝေသိ” ဟူသော ပါဠိဖြင့် အနုဘာဝကို ပြ၏။ သောတ္ထိသေနနှင့် သမ္ဗုလ္လာမင်းသီးတို့၏ ချစ်ခြင်းကား ရတိဌ ယီဘာဝတည်း၊ ထိုရတိ ဌာယီဘာဝသည် ဘာဝ, ဝိဘာဝ, အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားသော အခါ ချစ်ကွဲ - ကွဲရခြင်းဟူသော ဝိယောဂသိင်္ဂါရရသဖြစ်၏။

ဒိဿာ ဘတ္တု ဘူသဏာနိ, ဝသနာနိ ဝိဏံပိစ၊

ပရောဒိ ကန္တိကာ နန္ဒာ, ဝိယောဂါ ကန္တနန္ဒတော။

ကန္တိကာနန္ဒာ - ချစ်ဘက်ကြင်ယာ, ရူပနန္ဒာသည်၊ ကန္တနန္ဒတော - ကြင်ဘက်တော် နန္ဒမင်းနှင့်၊ ဝိယောဂါ - ကွေကွင်းရခြင်းကြောင့်၊ ဘတ္တု - ကြင်ဘက်တော် နန္ဒမင်း၏၊ ဘူသဏာနိ - တန်ဆာတို့ကို၎င်း၊ ဝသနာနိ - ဝတ်လဲတော်တို့ကို၎င်း၊ ဝိဏံပိစ - တီးနေကျစောင်းကို၎င်း၊ ဒိဿာ - ကြည့်၍၊ ပရောဒိ - ငိုကြွေးရှာလေပြီ။ [စံကျောင်း နိဿယလာ ဥပဇာတိဂါထာကိုပြင်ထားသော ဝတ္ထုဂါထာဖြစ်သည်။]

ဤ ဂါထာ၌ “ဘတ္တု - ကန္တ နန္ဒတော” ပါဠိတို့ဖြင့် အာလမ္ဗန ဝိဘာဝကိုပြ၏။ “ဝိယောဂါ, ဘူသဏာနိ, ဝသနာနိ, ဝိဏံ” ဟူသော ပါဠိတို့ဖြင့် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝကိုပြ၏။ “ပရောဒိ” ဟူသောပါဠိဖြင့် အနု ဘာဝကိုပြ၏။ ရူပနန္ဒာနှင့် နန္ဒမင်းသားတို့ ချစ်ခြင်းသည် ရတိဌာယီ ဘာဝတည်း၊ ဤသို့လျှင် ဘာဝ, ဝိဘာဝ, အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွား စေအပ်သော ရတိဌာယီဘာဝသည် ဝိယောဂသိင်္ဂါရရသဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ဤပုံစံများသည် ရှေးနိဿယများ၌လာသော ပုံစံများတည်း။ ဤပုံစံများ၌ ငိုရသော အခင်းများချည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မိမိဉာဏ်အမြင်အားဖြင့် သိင်္ဂါရရသ မထင်၊ သနားဘွယ်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ကရုဏာရသသာ ထင်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကွဲကွာ၍နေစဉ် ချစ်သူ၏ ဓာတ်ပုံ အိပ်ရာနေရာ အဝတ်တန်ဆာ တို့ကို ကြည့်၍ သာယာနှစ်သက်မှုကိုသာ ဝိယောဂသိင်္ဂါရရသဟုဆိုသင့်မည် ထင်သည်။

သမ္ဘောဂ၏ ဝိဘာဝ, အနုဘာဝ

ရမ္မဒေသ ကလာ ကာလ - စသည်ကို ဥဒ္ဓိပန ဝိဘာဝ, ဣတ္ထိ-ပုရိသ-အချင်းချင်းကို အာလမ္ပန ဝိဘာဝ ဟု ဆိုခဲ့ပြီ။ မိန်းမ ယောက်ျားတို့၌ ရရှိမြဲဖြစ်သော အဆင်း , အသံ , မွှေးကြိုင်လှသော အနံ့ , ချက်ပြုတ်ကျွေးသော အရသာ, အထိအတွေ့ဟူသော အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်များလည်း အချစ်ကို တိုးပွားစေတတ်သော ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝပင်တည်း။ အနုဘာဝတို့ကား - လောစနစာတုရ (မျက်စိ၏ ရှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း) ဘမုက္ခေပ (မျက်ခန်းမြှောက်ခြင်း = မျက်စပစ်ခြင်း) သိတ (ပြုံးရယ်ခြင်း) ဝိတ္တမ (တင့်တယ်သော အမူအရာ) စိတ္တ (စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်း) အင်္ဂ (ကိုယ်လက်အင်္ဂါကို ပြုပြင်ခြင်း) ဟာရိဝါကျ (ချစ်နှစ်သက်ဘွယ် စကားကို ပြောခြင်း) စသည်တို့တည်း။ မှန်၏- ချစ်သူ ၂ ယောက်တို့ ပေါင်းဆုံမှု သမ္ဘောဂကို ပြုရသောအခါ ထိုအကျိုး အနုဘာဝတို့ ဖြစ်တတ်ကြလေသည်။

တဿ လောစန စာတုရ - ဘမုက္ခေပ သိတ ဝိတ္တမာ၊
စိတ္တင်္ဂဟာရိဝါကျာဒိ, အနုဘာဝေါ ပကိတ္တိတာ။

တဿ-ထိုသမ္ဘောဂ သိင်္ဂါရရသ၏။ လောစန စာတုရ ဘမုက္ခေပ ဝိတ္တမာ - မျက်စိ၏ ရှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း, မျက်စပစ်ခြင်း , ပြုံးရယ်ခြင်း , တင့်တယ်သော အမူအရာတို့ကို၎င်း၊ စိတ္တင်္ဂဟာရိဝါကျာဒိ-စိတ်နှလုံးကို ကြည်လင်စေခြင်း , ကိုယ်လက်အင်္ဂါတို့ကို ပြုပြင်ခြင်း , ချစ်ဘွယ်စကားကို ပြောခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၎င်း၊ အနုဘာဝေါ-အနုဘာဝဟူ၍၊ ပကိတ္တိတာ-ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။

ထို့ပြင်- ကုဏာလဇာတ်တော်၌ လာသော (လင်ကြီးအနားမှာ နေလျက် အခြားယောက်ျားကိုမြူလိုသောသဘောဖြင့် ပြုအပ်သော) အမူအရာတို့ကို ယောနိဿယ၌ အနာဘာဝအဖြစ်ဖြင့် ပြထားသေး၏။ ထိုအမူအရာတို့ကို “မာယာလေးဆယ်” ဟုလည်း ပြောစမှတ်ပြုကြ၏။ ထိုမာယာတို့ကား—

ဝိဇ္ဇတ္တိ - တင့်တယ်စမ္ပါယ်သော အမူအရာကိုပြု၏။ ဝိနမတိ - တစုံတခုကို တမင်ချ၍ ကျောပြင်ကိုမြင်စေခြင်းငှါ ကုန်းညွတ်၍ကောက်၏။ ဝိလာသတိ - ကိုယ်အမူအရာ, အဆင်တန်ဆာတို့ဖြင့် တင့်တယ်အောင် ပြု၍ပြု၏။ ဝိလဇ္ဇတိ - ရှက်ဟန်ပြု၏။ နခေန နခံ ယနေတိ - လက်သည်း တခုဖြင့် တခုကို (လက်သည်းချင်းချင်း) ပွတ်တိုက်၏။ ပါဒေန ပါဒိ အက္ခမတိ - ခြေတဘက်ဖြင့် ခြေတဘက်ကိုနင်း၏။ ကဠေန - ဒုတ်ချောင်းဖြင့်၊ ပထဝိ လိခတိ - မြေကြီးကိုခြစ်၏။ ဒါရကံ - ကလေးကို၊ ဥလ္လဿိတိ - ချီ၏။ သိဿိတိ - နမ်း၏။ သိဿိပတိ - အနမ်းခိုင်း၏။

ကိဠတိ - မိမိကိုယ်တိုင် ကလေးကိုကစား၏။ ကိဠာပတိ - ကလေးကို ကစားစေ၏။ စုမ္မတိ - ကလေး၏ပါးပြင်စသည်ကို စုပ်၏။ ဘုဇ္ဇတိ - စားဟန်ပြု၏။ ဘုဇ္ဇာပတိ - ကလေးကိုအစားခိုင်း၏။ ဒဒါတိ - တစုံတခုကို ကလေးအားပေး၏။ ယာစတိ - ကလေးလက်၌ ရှိသော တစုံတခု အရာဝတ္ထုကို တောင်း၏။ ကတ မနုကရောတိ - ကလေးပြုအပ်သော အမူအရာအတိုင်း အတုလိုက်၍ပြု၏။ ဥစ္စိဘာသတိ - ကျယ်သော အသံ (တနည်း - ချီးမွမ်းစကား) ကို ပြောဆို၏။

နိစ္စိဘာသတိ - တိုးတိုးတိတ်တိတ်အသံ (တနည်း - ရှုတ်ချသော စကား) ကိုပြောဆို၏။ အဝိဝိစ္စိ ဘာသတိ - မဖုံးမကွယ်တိုက်ရိုက် (ဒဲ့တိုး) ပြောဆို၏။ ဝိဝိစ္စိ ဘာသတိ - လျှို့ဝှက် လှည့်ပတ်အပ်သော စကားကို ပြောဆို၏။ နစ္စေန - ကခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ဝိတေန - သီချင်းဆိုခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ရောဒိတေန - ငိုခြင်းဖြင့်၎င်း၊ နိမိတ္တံ - ချစ်ကြိုက်ခြင်း၏ အမှတ်အသား အရိပ်နိမိတ်ကို၊ ကရောတိ - ပြု၏။ ဇဗ္ဗတိ - အသံကျယ်စွာ ရယ်၏။ ပေက္ခတိ - စူးစူးစိုက်စိုက် ကြည့်၏။ ကဋိံ စာလေတိ - ခါးကိုနွှဲ၍, လှုပ်ပြု၏။ ဂုယဘဏ္ဍကံ - လျှို့ဝှက်အပ်သော ဘဏ္ဍာကို၊ သဗ္ဗာလေတိ - လှုပ်၍ ပြု၏။ ဥရုံဝိဝရတိ - ပေါင်ကိုဖေ၏။ ဥရုံဝိဒဟတိ - ပေါင်ကိုဖုံး၏။

ထနံ ဒသေတိ-သားမြတ်ကိုဖော်ပြ၏။ ကစ္ဆဒသေတိ-လက်ကတီး
 (ချိုင်း)ကြားကို မြောက်ပြန်။ အက္ခိံနိမေသတိ - မျက်စိကို မှိတ်ပြန်။
 ဘမုကံ ဥက္ခိပတိ-မျက်စပစ်၏။ ဩဋ္ဌံ ဥပလိခတိ - နှုတ်ခမ်းကိုသွားဖြင့်
 ကိုက်၍ပြန်။ ဇိဝံ နိလ္လာဋေတိ - လျှာထုတ်ပြန်။ ဒုဿံ မုဉ္ဇတိ- အဝတ်
 ကျွတ်ဟန်ပြန်။ ဒုဿံ ပတိဗန္ဓတိ- အဝတ်ကိုပြင်၍ဝတ်၏။ သိရသံ မုဉ္ဇ
 တိ-ဆံထုံးကိုဖြည့်၏။ သိရသံ ဗန္ဓတိ - ဆံပင်ကိုပြင်၍ ထုံး၏။

မှတ်ချက်။ ။ပြခဲ့သော အမူအရာလေးဆယ်ကို ချစ်ကြိုက်ခြင်း၏
 အကျိုးကိုပြသော အနုဘာဝများ-ဟု ဆိုထားသော်လည်း ထို အမူ
 အရာမျိုးကိုပြုတိုင်း “ငါ့ကို ချစ်နေပြီ” ဟု မမှတ်သင့်။ အကြောင်းအား
 လျော်စွာ သူ့ဘာသာပြုနေသည်လည်း ရှိတတ်သေး၏။ မိန်းမတို့၏
 အတွင်းသဘောကို(သာမန်လူကိုမဆိုထားဘိ)ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါက်ပြီး
 ယောဂိကြီးများပင် မသိနိုင်ကြ - ဟု ဟိတောပဒေသ၌ဆိုသည်။

ယဒန္တော န တဇ္ဇိဝါယံ, ယဇ္ဇိဝါယံ န တံ ဗဟိ၊
 ယဒ္ဓိတံ တံ န ကုဗ္ဗန္တိ, ဝိစိတ္တစရိတာ ထိယော။

ယံ-အကြင်စိတ်ကူးချက်သည်။ အန္တော- စိတ်တွင်း၌၊ (ဟောတိ-
 ဖြစ်၏။)တံ-ထိုစိတ်ကူးချက်သည်။ န ဇိဝါယံ-လျှာပေါ်၌မရောက်လာ၊
 ယံ-အကြင်အကြောင်းအရာသည်။ ဇိဝါယံ-လျှာပေါ်၌ရောက်လာ၏။
 တံ- ထို လျှာပေါ်၌ ရောက်လာသော အကြောင်းအရာကို၊ န ဗဟိ-
 အပြင်ဘက်၌ အသံမထုတ်ကြကုန်။ ယံ - အကြင် အကြောင်းအရာကို၊
 ဝိတံ - အသံဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောပြအပ်ပြီ။ တံ - ထို ပြောပြအပ်သော
 အကြောင်းအရာကို၊ န ကုဗ္ဗန္တိ - ပြောတိုင်း မလုပ်ကြကုန်။ ထိယော-
 မိန်းမတို့သည်။ ဝိစိတ္တစရိတာ-ဆန်းကြယ်သော အကျင့်ရှိကြကုန်၏။

သန္တောဂ သိင်္ဂါရရသ ပုံစံ

ဂိတဿရေန ကနိယ, ဗန္ဓံ ကရိံ ဝ ဝိဝသံ၊
 ယာ မံ ဒုက္ကရေ နိယောဇေသိ, လဒ္ဓါ သေရန္တတိ မယာ။

ဂိတဿရေန- သီချင်းသံဖြင့်၊ ကနိယ-အနီးသို့ ဆွဲငင်၍၊ ဗန္ဓံ-ကြီး
 ဖြင့် ဖွဲ့ချီအပ်သော၊ ဝါ- ကြီးဖြင့် ဖွဲ့ချည်ခံရသည်ဖြစ်၍၊ ဝိဝသံ - မိမိ
 အလိုမှ ကင်းသော၊ ဝါ- မိမိအလိုအတိုင်း မဖြစ်ရသော၊ ကရိံဝ-

ဆင်ပြောင်ကြီးကိုကဲ့သို့၊ ယာ-အကြင် ဣရန္ဒတီသည်၊ (ဂိတဿရေန-
သီချင်းသံဖြင့်၊ ကနိယ-၍၊ ဗန္ဓ-ကာမနှောင်ကြီးဖြင့် ဖွဲ့ချည်အပ်သော၊
ဝါ- ကာမနှောင်ကြီးဖြင့် ဖွဲ့ချည်ခံရသည် ဖြစ်၍၊ ဝိဝသံ - သော၊)
မံ-ငါ့ကို၊ ဒုက္ကရေ - ပြုနိုင်ခဲ့သော အမှု၌၊ [ဝိရုသုခမိန်ကို ဆောင်ယူ
မှု၌၊] နိယောဇေသိ-စေခိုင်းပြီ၊ သာ ဣရန္ဒတီ- ထို ဣရန္ဒတီမည်သော
နဂါးပျိုမကို၊ မယာ-ငါသည်၊ လဒ္ဒါ - ရအပ်ပြီ။ [ဤဂါထာကား-
ဋီကာသစ်လာ ၁၄ လုံးဖွဲ့ ဝသန္တတိလကာ ဂါထာကို ပြင်ထားသော
ဝတ္ထဂါထာဖြစ်သည်။]

ဤဂါထာ၌ “ ဂိတဿရေန ” ပါ၌ဖြင့် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝကို ပြ၏။
“ သာဣရန္ဒတီ မယာ ” ပါ၌ဖြင့် အာလမ္ဗန ဝိဘာဝကို ပြ၏။ “ ကနိယ၊
ဗန္ဓ၊ ဝိဝသံ ” ပါ၌ဖြင့် ရတိဌာယီဘာဝကို ပြ၏။ “ ဒုက္ကရေ နိယော
ဇေသိ ” ပါ၌ဖြင့် ဥဿုက္က စသော ဗျာဘိစာရိဘာဝ၊ “ လဒ္ဒါမယာ ”
ပါ၌ဖြင့် ဟရိသစသော ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့ကိုပြ၏။ ရတိဌာယီဘာဝ၏
ထင်ရှားတိုးပွားစေခြင်းငှါ “ ဂိတဿရေန ” အစရှိသည်ဖြင့် ဖွဲ့နွဲ့ရွတ်ဆို
ကြကုန်သော ကဗျာဆရာတို့၏ ဝါစသိကပယောဂ၊ ကချေသည်တို့၏
ကပြမှုဟူသော ကာယိကဗျာပါရတို့သည်ကား အနုဘာဝတို့မည်၏။
ဤသို့ ဘာဝ၊ ဝိဘာဝ၊ အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော ရတိ
ဌာယီဘာဝသည် သမ္ဘောဂသိင်္ဂါရရသဖြစ်၏။

သောစ ဝေဂေန နိက္ခမ္မ၊ ဆေတွာ ဒန္ဓပဒက္ကမံ၊
တမုတ္တမာသု ဝေဏီသု၊ အဇ္ဈပတ္တော ပရာမသိ။
တမုဒါဝတ္ထ ကလျာဏီ၊ ပလိဿဇ္ဇိ သုသောဘိနီ၊
စဝိ တမ္ဘာ မြဟ္မစရိယာ၊ ယထာတံ အထ တောသိတာ။

သောစ-ထို ဣသိသိင်္ဂါရသေ့ကလေးသည်လည်း၊ ဒန္ဓပဒက္ကမံ-ဖြေး
နှေးသော ခြေလှမ်းကို၊ ဆေတွာ-ဖြတ်၍၊ ဝေဂေန - အလျင်အမြန်
အားဖြင့်၊ နိက္ခမ္မ - ထွက်ခါလိုက်၍၊ တံ - ထို အလမ္ဗုသာ နတ်သွီး
အနီးသို့၊ အဇ္ဈပတ္တော-ရောက်သည်ဖြစ်၍၊ ဥတ္တမာသု - ကောင်းမြတ်
ကုန်သော၊ ဝေဏီသု-ဆံအစုတို့၌၊ ပရာမသိ-သုံးသပ်ကိုင်ဆွဲပြီ၊ ကလျာ
ဏီ - ကောင်းခြင်း ငါးပါးရှိသော၊ သုသောဘိနီ- လှပတင့်တယ်သော
အလမ္ဗုသာ နတ်သွီးသည်၊ တံ- ထို ဣသိသိင်္ဂါရသေ့ကလေးကို၊ ဥဒါ

ဝတ္ထု-ပြန်လည်၍၊ ပလိသမ္ဘိ-ပွေ့ဖက်ပြီ၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ (သက္ကေန-သကြားသည်၊ အာသိတာ - တောင့်တအပ်ပြီ၊ တထာ- ထိုတောင့်တတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊) တမှာ မြဟ္မစရိယာ- ထို ရအပ်ပြီးသော ဈာန်မှာ၊ စဝိ - ရွှေ့လျောလေပြီ။ [တံ-အနက်မရှိ၊] အထ - ရသေ့ကလေး ဈာန်လျောရာ , ထို အခါ၌၊ တောသိတာ-အလမ္ဗုသာ နတ်သွီး နှစ်သက်အားရလေပြီ။

ဤဂါထာ၌ “ဥတ္တမာသု ဝေဏီသု” ပါဠိတို့ဖြင့် ချစ်ခြင်းကို တိုးစေ တတ်သော ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝကိုပြန်၊ “သော, ကလျာဏီ သုသောဘိနိ” ပါဠိတို့ဖြင့် အာလမ္ဗနဝိဘာဝကို ပြန်၊ “ ဝေဂေန နိက္ခမ္မ, ဆေတွာ ဒန္တပဒက္ကမံ” ပါဠိတို့ဖြင့် ဥဿုတ္တ ဗျာဘိစာရိဘာဝကို ပြန်၊ “ပရာမသိ, ပလိသမ္ဘိ” ပါဠိတို့ဖြင့် ရတိဋ္ဌာယိဘာဝကိုပြန်၊ “စဝိ တမှာ မြဟ္မစရိယာ” ပါဠိတို့ဖြင့် အနုဘာဝကိုပြန်၊ ထိုရတိဋ္ဌာယိဘာဝသည် ဘာဝ, ဝိဘာဝ, အနုဘာဝတို့ဖြင့်တိုးပွားစေအပ်သော အခါ သမ္ဘောဂသိင်္ဂါရ ရသဖြစ်၏။ တနည်း - ထို အဖွဲ့ဗန္ဓကို အစဉ်လိုက်၍ စဉ်းစားသူတို့၌ နှစ်သက်မှု ဝိတိသည် မုချ သမ္ဘောဂသိင်္ဂါရရသ တည်း၊ ထို ရသကို အကြောင်းပြု၍ အဖွဲ့ဗန္ဓလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့်သိင်္ဂါရရသမည်၏။

ဝိဏပယောဓရံ ကန္တိံ, ပဿံ ကက္ခေန သုန္ဒရိံ၊
န တပေ နန္ဒော ဧကေန, ဇလံ ပိဝံ ပါဏိနာ။

ဝိဏပယောဓရံ-ပြည့်ဖြိုးသော သားမြတ်ရှိသော၊ ကန္တိံ-နှစ်သက် ဘွယ်ကောင်းသော၊ သုန္ဒရိံ - သုန္ဒရီမင်းသွီးကို၊ ကက္ခေန- သေးငယ် သော မျက်လုံးဖြင့်၊ [ထူး၍ သေးငယ်သည် မဟုတ်ပါ၊ မျက်စိဖြင့်ကြည့် ရတာ အားမရသောကြောင့် “မျက်လုံးကလေးဖြင့်” ဟု ဆိုသည်။] ပဿံ(ပဿန္တော)-ကြည့်ရသော၊ နန္ဒော-နန္ဒမင်းသားသည်၊ ဧကေန ပါဏိနာ- လက်တဘက်ဖြင့်၊ ဇလံ - ရေကို၊ ပိဝံ (ပိဝန္တော) ဣဝ- သောက်ရသကဲ့သို့၊ နတပေ - တင်းမတ်မ် အားမရနိုင်၊ [စံကျောင်း နိဿယလာ “ အာချာနကီ ” ဟုလည်း အမည်ရ , “ ဥပဇာတိ ” ဟုလည်း အမည်ရသော ဂါထာကို ပြင်ထားသည်။]

ဤဂါထာ၌ “ဝိဏပယောဓရံ, ကန္တိံ” ဖြင့် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝကိုပြန်၊ သုန္ဒရိံဖြင့် အာလမ္ဗနဝိဘာဝကို ပြန်၊ “ ပဿံ ” ဟူသော ပါဠိဖြင့်

ရတိဋ္ဌာယီဘာဝကို ပြစ်၊ “န တပေ” ဟူသော ပါဠိဖြင့် အနုဘာဝကို ပြစ်၊ ဤသို့ ဘာဝ၊ ဝိဘာဝ၊ အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော ရတိဋ္ဌာယီဘာဝသည် သမ္ဘောဂသိင်္ဂါရရသဖြစ်၏။ [ရှေးနည်းအတိုင်း တနည်းပြင်၍လည်း ရသကိုဆို။]

အမှာ။ ။ “မည်သည့်ပါဠိဖြင့် မည်သည့်အရာကိုပြစ်” ဟု ဆို၍ ဝိဘာဝ စသည်ကို ထုတ်ခြင်းသည် “ ဣမာဟိ ပဒါဝဠိဟိ (.....) ဒဿိတော ” ဟူသော ဒွိကာကိုလိုက်၍ ပြခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ မဆိုဘဲ “ ပြည့်ဖြိုးသော သားမြတ်၊ ချစ်ဘွယ်ကောင်းသော အမူအရာသည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ သုန္ဒရီမင်းသွီးသည်အာလမ္ပနဝိဘာဝ၊ ကြည့်ခြင်းသည် ရတိဋ္ဌာယီဘာဝ၊ ကြည့်၍အားမရခြင်းသည်အနုဘာဝ ” ဤသို့လည်း သရုပ်သကောင်ပေါ်အောင် ဝိဘာဝ စသည်ကို ထုတ်ပြနိုင်ပါသည်။

ဓမ္မသိင်္ဂါရရသ။ ။ “ဓမ္မယုဒ္ဓကာမတ္တေန တိဝိဓောဟိ သိင်္ဂါရော= သိင်္ဂါရသည် ဓမ္မသိင်္ဂါရ၊ ယုဒ္ဓသိင်္ဂါရ၊ ကာမသိင်္ဂါရအားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိ၏” ဟူသောမာဂဓအဘိဓာန်ဒွိကာအလိုအားဖြင့်ပြခဲ့သော သိင်္ဂါရတို့သည် ကာမသိင်္ဂါရရသများသာတည်း၊ ဓမ္မသိင်္ဂါရအတွက် အောက်ပါ ပုံစံကို စံကျောင်းနိဿယ၌ ထုတ်ပြထား၏။

နီလဗ္ဘကုဋသဒိသာ၊ ကုဋ္ဌာဂါရဝရူပမာ၊
ဝရဏာဘိရုဒါ ရမ္မာ၊ တေ သေလာ ရာမယန္တိ မံ။
န ပဉ္စဂီကေန တူရိယေန၊ ရတိမေ ဟောတိ တာဒိသိ၊
ယထာ ကေဂ္ဂစိတ္တဿ၊ သမ္မဓမ္မံ ဝိပဿတော။

နီလဗ္ဘကုဋသဒိသာ-ညိုညိုမှောင်မှောင်၊ တိမ်တောင်တိမ်ထွင်နှင့် အလားတူကုန်ထသော၊ ကုဋ္ဌာဂါရဝရူပမာ - စုလစ်မွန်ချွန် အထွင် တပ်သည့်၊ ကောင်းမြတ်သော အိမ်ကြီးတို့နှင့်လည်း တူကုန်ထသော၊ ဝရဏာဘိရုဒါ-တောဆင်ကြီးတို့၊ မြည်ဟီးရာလည်းဖြစ်ကုန်ထသော၊ ရမ္မာ - နှလုံးမွေ့လျော်၊ ပျော်ဘွယ်ရာ ကောင်းကုန်ထသော၊ တေ သေလာ-ထိုတောင်ကြီးတို့သည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ ရာမယန္တိ - မွေ့လျော်စေ ကြကုန်၏။

ကေဂ္ဂစိတ္တဿ - တည်ကြည်သော စိတ်ရှိသည် ဖြစ်၍၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ဓမ္မံ-ရုပ်နာမ်တရားကို၊ ဝိပဿတော-ဝိပဿနာရှုသော၊

မေ-ငါ၏၊ ဝါ-ငါ့မှာ၊ ရတီ-မွေ့လျော်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ ယထာ-
ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို အတူ) မေ-ငါ၏၊ တာဒိသီ-ထိုကဲ့သို့သဘော
ရှိသော၊ ရတီ-မွေ့လျော်ခြင်းသည်၊ ပဉ္စဂီကေန-အင်္ဂါ ၅ ပါးရှိသော၊
တူရိယေန-တူရိယာကြောင့်၊ နဟောတိ-မဖြစ်။

ဤ ဂါထာ၌ “ တောင်ကြီးတို့သည် အာလမ္ပနဝိဘာဝ၊ ညိုညို
မှိုင်းမှိုင်း အဆင်းအရောင်၊ ကုဋ္ဌာဂါရနှင့်တူသော ပုံသဏ္ဍာန် အခြင်း
အရာ၊ တောဆင်ကြီးတို့၏မြည်ဟီးသံတို့သည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝတို့တည်း။
အရှင်မဟာကဿပထေရ်၏ တောမြိုင်ထည်း၌ မွေ့လျော်တော်မူခြင်း
သည် ဓမ္မရတိဋ္ဌာယီဘာဝတည်း။ ရှင်လန်းခြင်း စသော ဗျာဘိစာရီ
ဘာဝကိုကား တိုက်ရိုက် မပါသောကြောင့် မှန်းဆ၍ သိအပ်ကုန်၏။
ထိုသို့မွေ့လျော်သည့်အတွက် ကေဂ္ဂတာစိတ်ဖြင့် ဝိပဿနာအာရုံပြု၍
နေနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝတည်း။ ထိုဘာဝ , ဝိဘာဝ , အနုဘာဝ
တို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော ရတိဋ္ဌာယီဘာဝသည် ဓမ္မသိင်္ဂါရရသ
ဖြစ်၏။

အမှာ ။ ။ စံကျောင်း နိဿယ၌ “ တောင်ကြီးတို့သည် ဥဒ္ဓိပန
ဝိဘာဝ၊ သမထ၏ အာရုံဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ , ဝိပဿနာ၏
အာရုံဖြစ်သော လောကီခန္ဓာ ၅ ပါး , မဂ်ဖိုလ်၏ အာရုံ ဖြစ်သော
နိဗ္ဗာန်တို့သည် အာလမ္ပနဝိဘာဝ၊ မွေ့လျော်ခြင်းသည် ဓမ္မရတိဋ္ဌာယီ
ဘာဝ၊ ဤဓမ္မရတိကို သိကြောင်းဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသော
အရှင်မဟာကဿပထေရ်၏ ကာယပယောဂ , ဝစီပယောဂတို့သည်
အနုဘာဝမည်၏” ဟု ကောက်ပြန်၊ နှစ်သက်ရာယူကြပါလေ။

မှတ်ချက်။ ။ သမဋ္ဌာယီဘာဝ , သန္တရသကို သီးခြားမပြသော
ကျမ်းများ၏ အလိုအားဖြင့်သာ ပြခဲ့သော ပုံစံကို ဓမ္မသိင်္ဂါရရသ၏
ပုံစံ ဟု ဆိုသင့်၏။ သမဋ္ဌာယီဘာဝ , သန္တရသကို သီးခြားပြသော
ဤ အလင်္ကာကျမ်း အလိုအားဖြင့်ကား ထို ပုံစံသည် သန္တရသ၏
ပုံစံသာ ဖြစ်သင့်၏။ ယုဒ္ဓသိင်္ဂါရရသ ဟူသည်လည်း လာလတုံသော
ယုဒ္ဓဝီရပင်တည်း။

ဟာသဌာယီဘာဝ, ဟဿရသ

၃၅၈။ ဝိကာရာကတိအာဒိဟိ, အတ္တနောထ ပရဿဝါ။
ဟာသော နိဒ္ဒါ သမာလသျှ- မုစ္ဆာဒိဗျဘိစာရိဘိ။
ပရိပေါသေ သိယာ ဟသော, တိယျောတ္ထိပ္ပဘုတိနံ သော။

၃၅၈။ ဝိကာရာကတိအာဒိဟိ - ပင်ကိုယ်သဘောမှ ထူးခြား
သော အမူအရာ အစရှိသည်တို့ကြောင့်၊ အတ္တနောဝါ- မိမိ၏၎င်း၊
အထ-ထိုမှတပါး၊ ပရဿဝါ- သူတပါး၏၎င်း၊ ဟာသော-ရယ်ရှင်
ခြင်း ဟူသော ဟာသဌာယီ ဘာဝသည်၊ နိဒ္ဒါသမာလသျှမုစ္ဆာဒိ
ဗျဘိစာရိဘိ-ငိုက်မြည်းခြင်း, ပင်ပန်းခြင်း, ပျင်းရိသူ၏အဖြစ်, တွေဝေ
ခြင်း အစရှိသော အနုဘာဝ , နိဒ္ဒါအစရှိသော ဗျဘိစာရိဘာဝ

x x x x x x x

၃၅၈။ ဝိကာရာ ကတိအာဒိဟိ။ ။ ဝိကရိယတေ - ပင်ကိုယ်
သဘောမှ ထူးခြားစွာ ပြုအပ်၏။ ဣတိ ဝိကာရာ၊ အာကရိယတေ-
ထင်ရှားစွာပြုအပ်၏။ ဣတိ အာကတိ၊ ဤအာကတိပုဒ်သည် အာကာရ
ပုဒ်နှင့်အနက်တူ၏။ ဝိကာရာစ+သာ+အာကတိ စာတိ ဝိကာရာကတိ။
ပင်ကိုယ်သဘောမှ ထူးခြားသော အပြုအမူ အခြင်းအရာတည်း။ ထို
“အခြင်းအရာ” ဟူသည် မတော်တဆ ရယ်စရာ ဖြစ်သွားသော အပြု
အမူ အပြောအဆိုများ, သူတပါးရယ်ရအောင် တမင်လာ ပြုလုပ်
ပြောဆို၍ ပြတတ်သော လူပျက် လူပြောင်များ၏ ဝတ်စားဆင်ပြင်ပုံ-
ကပြပုံ ဟူသော ကိုယ်အမူအရာ, ပျက်လုံးထုတ်ပုံ သီချင်းဆိုပုံဟူသော
နှုတ်အမူအရာများတည်း။

ဒီကာ ။ ။ ဒေသဝယောလိင်္ဂါဒီနံ ဝိပရိတေဟိ ကေသဗန္ဓဂတိ
ဒြိတိအာဒိကေဟိ- အရပ်ဒေသနှင့်၎င်း, မိမိအရွယ်နှင့်၎င်း, ပုံသဏ္ဍာန်
စသည်တို့နှင့်၎င်း ပြောင်းပြန် ဖြစ်ကုန်သော ဆံထုံးပုံ, သွားပုံ, ရပ်ပုံ
အစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ [အရပ်ဒေသ စသည်နှင့် မလိုက်
အောင် ဆံပင်ထုံးခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ရယ်စရာ ဖြစ်တတ်သည်-
ဟူလို။] နစ္စဂိတအာဒိကေဟိစ-ရယ်စရာကောင်းအောင် ကပုံ, သီချင်း
ဆိုပုံ အစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဒုဝိဓေဟိ အာကတိသင်္ခါတေ
ဟိ ဟေတူဟိ။

တို့ဖြင့် ပရိပေါသေ - တိုးပွားခြင်းသည်၊ (သတိ - ဖြစ်လသော်၊)
ဟသော-ဟသရသသည်၊ သိယာ - ဖြစ်၏၊ သော-ထိုဟသရသ
သည်၊ ဘိယျော-များသောအားဖြင့်၊ ဣတ္ထိပဘုတိနံ-မိန်းမအစရှိသူ
တို့၏(သန္တာန်၌) ဟောတိ-ဖြစ်တတ်၏။

x x x x x x x

အတ္တနော၊ပေ၊ဟာသော။ ။မိမိဘာသာ ရယ်ဘွယ် အပြု အမှု
များကို မတော်တဆပြုမိသောအခါ၊ သို့မဟုတ် သူတပါးအား လုပ်ပြု
ဘို့ရန် လေ့ကျင့်နေသောအခါ မိမိတယောက်ထည်းလည်း ရယ်ရွှင်မှု
ဖြစ်တတ်၏။ သူတပါးအား ပြုလုပ်၍ ပြောဆို၍ ပြသော အခါ(မိမိက
မရယ်မပြုံးဘဲ အတည်နေလျှင်) သူတပါး၌ ရယ်ရွှင်မှု ဖြစ်တတ်၏။
ထိုသို့ ရယ်စရာလုပ်ပြုရင်း မိမိလည်း ရယ်၊ သူတပါးလည်း ရယ်သော
အခါ ၂ ဥပုလုံးမှာလည်း ရယ်ရွှင်မှု ဖြစ်တတ်၏။ ထို ရယ်ရွှင်မှုသည်
ဟာသဌာယီဘာဝတည်း။

နိဒ္ဒါ၊ပေ၊ ဗျဘိစာရိဘိ ။ ။ ရယ်ရင်းပင် တချို့မှာ အိပ်ငိုက်မှု
နိဒ္ဒါဖြစ်တတ်၏။ တချို့ကား အရယ်အားကြီး၍ ပင်ပန်းမှု သမဖြစ်
တတ်၏။ တချို့မှာလည်း နောက်ထပ် မရယ်ရ၍ ပျင်းရိမှု အာလသျှ
ဖြစ်တတ်၏။ တချို့ကား အရယ်လွန်၍ တက်သွားတတ်သဖြင့် မူးမေ့မှု
မုစ္ဆာဖြစ်တတ်၏။ အာဒိဖြင့် တချို့မှာ မျက်စိလှုပ်ရှားမှု အင်္ကျီဖန္ဒန
ဖြစ်တတ်၏။ [ဒီကာသစ်၌ ဤအားလုံးကို အနုဘာဝဟု ဆို၍၊ ထိုနိဒ္ဒါ
စသည်ကိုပင် ဗျဘိစာရိဘာဝ ဟု လည်း ဆိုသည်။]

ဒီကာ ။ ။ နိဒ္ဒါသမ အာလသျှ မုစ္ဆာ အင်္ကျီဖန္ဒနာဒိဟိ အနု
ဘာဝေဟိ သုတသမ္ဗန္ဓေန (ကြားအပ်ပြီးသော နိဒ္ဒါ အစရှိသည်တို့နှင့်
ဆက်သွယ်သဖြင့်)။ [“ သုတာနမိတေသု သုတသမ္ဗန္ဓော ဗလဝါ=
တိုက်ရိုက် ကြားသိအပ်ပြီးသော အရာ , မှန်းဆ၍ သိအပ်သော အရာ
တို့တွင် တိုက်ရိုက်ကြားသိအပ်ပြီးသောအရာနှင့် စပ်သောအနက်သည်
အားရှိ၏ ” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဤနေရာဝယ် ကြားအပ်
ပြီးသော နိဒ္ဒါစသည်တို့နှင့် စပ်သဖြင့် - ဟူလို။] တေဟေဝ နိဒ္ဒါသမ
အာလသျှ မုစ္ဆာသင်္ခါတ ဗျဘိစာရိဟိ ကရဏဘူတေဟိ။ ဤအဖွင့်ကို
ထောက်၍ နိဒ္ဒါစသည်တို့ကို အနုဘာဝ - ဟု၎င်း၊ ဗျဘိစာရိဘာဝဟု
၎င်း ဒီကာယူသည်- ဟု ဆိုခဲ့သည်။ [နိဒ္ဒါသမ အာလသျှ မုစ္ဆာ + အာဒိ

ယေသံ (အနုဘာဝါနံ) တိ နိဒ္ဒါသမာလဿုမုစ္ဆာဒယော၊ ဤသို့ ဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြုပြီးလျှင် “နိဒ္ဒါသမာလဿု မုစ္ဆာဒယောစ+ဗျဘိစာရိနော စာတိ နိဒ္ဒါသမာလဿု မုစ္ဆာဒိဗျဘိစာရိနော” - ဟု ဋီကာ၌ နိဒ္ဒါ သမာသ်ပြုသည်။]

ပရိပေါသေ ဟာသော။ ။ ဟာသသည် ဌာယိဘာဝဖြစ်ရုံ(ပြုံး ရယ်ရုံ) မျက် ပျို့ကဗျာ ဖွဲ့ထားလျှင် နားထောင်ရသူတို့မှာ အရသာ မပေါ်၍ ရသအဖြစ်သို့ မရောက်သေး၊ ထိုပြခဲ့သော ဗျဘိစာရိဘာဝ၊ အနုဘာဝတို့ဖြင့် သိုင်းသိုင်းဝိုင်းဝိုင်းဖွဲ့စီ၍ အနက်အဓိပ္ပါယ် တိုးပွားမှ သာ ဟဿရသအဖြစ်သို့ ရောက်လောက်အောင် အရသာရှိသည်- ဟူလို၊ ဤဟဿရသသည် များသောအားဖြင့် မိန်းမစသူတို့သ နှာန်၌ ဖြစ်တတ်၏။ ပဘုတိနံဖြင့် နိစပကတိက-ယုတ်နိမ့်သောသဘော ရှိသော အောက်တန်းစား လူများကို ယူပါ။ ဘိယျောဟု ဆိုသောကြောင့် “အထက်တန်းကျသူတို့မှာလည်း အနည်းငယ် ဖြစ်တတ်သေး၏” ဟု သိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း တရံတခါ လူကြီးလူကောင်း ဆရာ တော်ကြီးစသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ရယ်ခြင်း ဟာသကိုလည်း တွေ့ကြ ရသည်။

ဝိဘာဝ - အနုဘာဝများ ။ ။ ပင်ကိုယ်အနေမှ ထူးခြားသော အမူအရာ အပြောအဆို အသံများကို “ဝိဘာဝ” ဟု ပြခဲ့ပြီ။ ရွှေနေခံ မညီအောင် ပြောဆိုပြုလုပ်ခြင်းများလည်း ရယ်ဘွယ် ကောင်းသော အကြောင်းဝိဘာဝပင်တည်း။ အာလမ္ဗန- ဥဒ္ဓိပန ၂ မျိုးတွင်ကား ထို ပြခဲ့သော ဝိဘာဝတို့သည် ရယ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြတတ်သော ဥဒ္ဓိပန ဝိဘာဝတို့တည်း။ ထိုရယ်ဘွယ်အမူအရာရှိနေသော(လူပျက်စသော) ပုဂ္ဂိုလ်ကား အာလမ္ဗန ဝိဘာဝတည်း။ နိဒ္ဒါစသည်ကို အနုဘာဝဟု ၎င်း ဗျဘိစာရိဘာဝဟု၎င်း ဋီကာအလို ယူရမည်။ ဒပ္ပဏ၌ကား-

“အနုဘာဝေါ•က္ခိသင်္ကောစ-ဝဒနသ္မေရတာဒိကံ၊
နိဒ္ဒါ လဿုဗဟိတ္ထာဒိ-တြ သိယံ ဗျဘိစာရိနော” ။

ဟု အနုဘာဝနှင့် ဗျဘိစာရိဘာဝကို ခွဲခြား၍ ဆို၏။ [အက္ခိသင်္ကောစ ဝဒနသ္မေရတာဒိကံ - မျက်စိမှိတ်ခြင်း၊ နှုတ်ခမ်းလှုပ်ခြင်း အစရှိသော ပယောဂသည်။ အတြ-ဤဟဿရသ၌၊ အနုဘာဝေါ- တည်း။ နိဒ္ဒါ

လသျှာဗဟိတ္တာဒီ - နိဒ္ဒါ၊ အာလသျှ၊ အဝဟိတ္ထ (ဣန္ဒြေလုပ်ခြင်း)
အစရှိသည်တို့ကား၊ ဗျာဘိစာရိနော- တို့တည်း။... သတ္တိကဘာဝကို
မပြုကြသည်ကား ထမ္ဘစသည်တို့က ဤဟာသဌာယီဘာဝနှင့်မလျော်
သောကြောင့် ဖြစ်ဟန်တူသည်။]

ရှေ့နောက်မညီသော ဟဿ

ယော နာဂရာဇာ ပူဇေသိ၊ မဏိနာ ဝိဓရံ ဓရံ၊
ဟန္တံ တံ ဣတ္ထိဝါကျေန , ဘတ္ထိံ အကာသိ သော မယိ။

ယော နာဂရာဇာ-အကြင်နဂါးမင်းသည်၊ ဓရံ-တိုင်းပြည်၏ အမတ်
ချုပ်ကြီးဖြစ်သော၊ ဝိဓရံ-ဝိဓရသုခမိန်ကို၊ မဏိနာ - လည်ရွဲတန်ဆာ
ဖြစ်သော ပဒမြားဖြင့်၊ ပူဇေသိ-ပူဇော်ခဲ့ဘူးပြီ၊ သော-ထိုပူဇော်ခဲ့သော
နဂါးမင်းသည်၊ ဣတ္ထိဝါကျေန- သူ့ မိဖုရား၏ စကားကြောင့်၊ တံ-ထို
ဝိဓရသုခမိန်ကို၊ ဟန္တံ - သတ်ခြင်းငှါ၊ မယိ - ငါပုဏ္ဏက၌၊ ဘတ္ထိံ -
ဆည်းကပ်ခြင်းကို၊ အကာသိ - ပြုပြန်ပြီ။ [ဤဂါထာကား ဒီကာသစ်
လာ ၁၄ လုံးဖွဲ့ ဝသန္တတိလကာ ဂါထာကို ပြင်ထားသော ဝတ္ထ
ဂါထာဖြစ်သည်။]

ဤဂါထာ၌ နဂါးမင်းသည် အာလမ္ဗနဝိဘာဝ, ဝိဓရအမတ်ကြီးကို
ရှေးအခါက လည်ရွဲတန်ဆာဖြင့် ပူဇော်ခဲ့၍ ယခုအခါ ထိုအမတ်ကြီး
ကိုပင် မိန်းမ စကားကြောင့် သတ်ဘို့ရန် ပုဏ္ဏကကို ဆည်းကပ်ခြင်း
ဟူသော ရှေ့နောက် မညီသော အမူအရာသည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝတည်း။
ထိုသို့ ရှေ့နောက် မညီသောကြောင့် ပုဏ္ဏက၏ ပြုံးခြင်း ဟူသော
ဟာသဌာယီဘာဝကို ဝါကျတခုလုံးဖြင့် မှန်းဆ၍ သိအပ်၏။ ထိုဟာသ
ဌာယီဘာဝဖြင့် ဆက်သွယ်၍ ပါလာသော နိဒ္ဒါစသော ဗျာဘိစာရိ
ဘာဝတို့ကိုလည်း မှန်းဆ၍ သိအပ်ကုန်၏။ ထို အကြောင်းအရာကို
ဖွဲ့စီသော ကဝိတို့၏ ဝစီပယောဂ ဂါထာဗန္ဓသည် အနုဘာဝတည်း။
ထိုအဖွဲ့ကို နားထောင်ကြသူတို့၏ သာယာခြင်းသည် မုချ ဟဿရသ
တည်း။ ထိုရသကို အဖွဲ့၌တင်စား၍ အဖွဲ့ဗန္ဓလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့်
ဟဿရသပင်ဖြစ်၏။ [“ယော ဗန္ဓတ္တာနုသာရိနံ ရသီယတီတိရသော”
နှင့်အညီ ကောက်ပြခြင်းတည်း။]

ရယ်ဘွယ်အမူအရာဟဿ

ကောနု ဝဒ္ဓိတဘတ္တောဝံ၊ ပူရဟတ္ထောဝံ မြာဟ္မဏော။
ကဟံနု ဘိက္ခံ အစရိ၊ ကံ သဒ္ဓံ ဥပသင်္ကမိ။

ကောနု- အသူနည်း၊ ဝဒ္ဓိတဘတ္တောဝံ - ခူးအပ်ပြီးသော ထမင်း
ပွဲကို ရခဲသူလိုပါတကား၊ ပူရဟတ္ထော မြာဟ္မဏောဝံ-မြာဟ္မဏတို့ကို
ထမင်းကျွေးရာဝယ် လက်ထည်း၌ အပြည့်ရလာသော ပုဏ္ဏားလိုပါ
တကား၊ ကဟံ-အဘယ်အရပ်၌၊ ဘိက္ခံ အစရိနု-ဆွမ်းခံ လှည့်လည်ခဲ့
သနည်း၊ ကံ သဒ္ဓံ-အဘယ်သဒ္ဓါတရား ကောင်းသောအိမ်သို့၊ ဥပသင်္က
မိနု-ချဉ်းကပ်ခဲ့ပါသနည်း။ [တိကနိပါတ်- ကစ္ဆပဇာတ်။]

ဂါထာ၏အဓိပ္ပာယ်ကား—ဘုရားအလောင်းသည် ရသေ့ ရဟန်း
ပြုလုပ်၍ ဟိမဝန္တာ၌ ဥပေက္ခာပါရမီ ဖြည့်လျက်နေ၏။ ကျောင်း
သင်္ခမ်းအနီး၌နေသော မျောက်တကောင်သည် အလောင်းတော်ကို
ပြောင်၍လှောင်၍ဆော့တတ်၏။ တနေ့သ၌ကား ထိုမျောံသည် နေစာ
လှုံနေသော လိပ်၏ပါးစပ်၌ သူ၏အင်္ဂါဇာတ်ကိုသွင်း၍ဆော့၏။ လိပ်ခဲ
တင်းလင်း ဖြစ်နေသဖြင့် သူ့အင်္ဂါဇာတ်ကို သူပြန်၍ မနှုတ်နိုင်၊ ထမင်း
ပွဲကို မ-၍ ယူလာသူကဲ့သို့ လက် ၂ ဘက်ဖြင့် လိပ်ကို မ-၍ အလောင်း
တော်ထံသို့ သူ့အင်္ဂါဇာတ်ကို နှုတ်ပေးပါရန် တောင်းပန်သောအနေ
အားဖြင့် ရောက်လာသော မျောက်ကို ဘုရားအလောင်းက ပြက်ရယ်
ပြုသောအားဖြင့် မေးသောဂါထာတည်း။

ဤဂါထာ၌ မျောံသည် အာလမ္ဗနဝိဘာဝတည်း၊ အင်္ဂါဇာတ်ကို
ခဲထားသောလိပ်ကြီးကို မ-ယူလာသော အမူအရာ (ဝိကာရ အာက
တိ)သည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝတည်း၊ ဘုရားလောင်း၏ ရယ်ခြင်းသည်ကား
ဟာသဌာယီဘာဝတည်း၊ ဘုရားလောင်း၏ ရှင်ခြင်းဟူသော ဟရိသ၊
နေဝံထပ် မရယ်မိအောင် ဣန္ဒြေဆယ်ခြင်းဟူသော အဗဟိတ္တတို့သည်
ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့တည်း၊ ဤဂါထာကိုရွတ်ဆို၍ မေးမြန်းခြင်းဟူသော
ဝါစသိက ဗျာပါရသည် အနုဘာဝတည်း၊ ဤဂါထာကို နားထောင်
သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ နှစ်သက်သဘောကျမှုသည် မုချ ဟဿ
ရသဖြစ်၏။ ထိုဂါထာ အဖွဲ့သည်လည်း ဟဿရသရှိသော ဂါထာ
အဖွဲ့ဖြစ်ရလေသည်။

ရယ်ရှင်ခြင်း ၆ မျိုး

၃၅၉, ၀။ သိတမိဟ ဝိကာသိနယနံ၊
 ကိဉ္ဇာလက္ခိယဒိဇံ တု တံ ဟသိတံ၊
 မရုရဿရံ ဝိဟသိတံ၊
 အံသသိရောကမ္ပမုပဟသိတံ။
 အပဟသိတံ သလေက္ခိံ၊
 ဝိက္ခိတ္တိကံ ဘဝဗျတိဟသိတံ၊
 ဒွေဒွေ ကထိတာစေသံ၊
 ဇေဋ္ဌေ မဇ္ဈေ ဓမေေ ကမသော။

၃၅၉, ၀။ ဣဟ - ဤဟဿရသ၌၊ ဝိကာသိနယနံ - ပွင့်သော
 မျက်လုံးရှိသော ပြုံးရယ်ခြင်းသည်။ ဝါ - မျက်စိပွင့်ရုံ ပြုံးရယ်ခြင်း
 သည်။ သိတံ - သိတမည်၏။ ယံ - အကြင် ပြုံးရယ်ခြင်းသည်။ ကိဉ္ဇာ
 လက္ခိယဒိဇံ - ဇဉ့်ငယ်မှတ်သားအပ်သောသွားရှိသည်။ ဝါ - ဇဉ့်ငယ်
 သွားဖျားပေါ်ရုံမျှသည်။ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ တံ - ထိုပြုံးရယ်ခြင်းသည်။
 ဟသိတံ - ဟသိတမည်၏။ [တု - အနက်မဲ့၊] မရုရဿရံ - သာသာ
 ညှင်းညှင်း အသံရှိသော ပြုံးရယ်ခြင်းသည်။ ဝိဟသိတံ - ဝိဟသိတ
 မည်၏။ အံသသိရောကမ္ပ - ပခုံး ဥျားခေါင်းတို့၏ လှုပ်ခြင်းရှိသော

x x x x x + x

ပွဲကရာ၌ ဟဿရသ။ ။ပွဲကရာဝယ် လူပျက်များ၏ အမူအရာကို
 မြင်ရ၍၎င်း၊ ပျက်လုံးထုတ်သံကြားရ၍၎င်း ပွဲကြည့်သူများရယ်ကြရာ၌
 ကား လူပျက်သည် အာလမ္ပနဝိဘာဝ၊ လူပျက်၏အမူအရာ၊ ပျက်လုံး
 ထုတ်ပုံ စကားသံတို့သည် ဥဒ္ဓိပန ဝိဘာဝ၊ ပွဲကြည့်သူတို့၏ ရယ်ခြင်း
 သည် ဟာသဌာယီဘာဝ၊ ထိုရယ်သည့်အခိုက်မှာပင် တချို့မိန်းမတို့၏
 (အရယ်မလွန်အောင်) ဣန္ဒြေဆယ်မှု အဗဟိတ္ထ၊ ပင်ပန်းလာမှု သမ
 စသည်တို့ကား ဗျတိစာရိဘာဝတို့တည်း။ ချွေးစိုလာခြင်း၊ မျက်ရည်
 စဲခြင်း၊ (သေဒ အဿု)စသည်တို့သည် သတ္တိကဘာဝတို့တည်း။ ထိုနိဒ္ဒါ
 စသည်တို့သည်၎င်း၊ လက်ခုပ်လက်ဝါးတီးခြင်း၊ ဣန္ဒြေပျက်အောင်
 ပက်လက်လန်၍ လဲခြင်း စသည်သည်၎င်း၊ ချွေးယိုခြင်း စသည်တို့သည်
 ၎င်း၊ အနုဘာဝများဖြစ်ကြ၏။ ထိုဘာဝ၊ ဝိဘာဝ၊ အနုဘာဝတို့ဖြင့်
 တိုးပွားစေအပ်သော ဟာသဌာယီဘာဝသည် ဟဿရသဖြစ်၏။

ပြုံးရယ်ခြင်းသည်၊ ဥပဟသိတံ - ဥပဟသိတမည်၏။ သ ဇလက္ခိ - မျက်ရည်နှင့် တကွသော မျက်လုံးရှိသော ပြုံးရယ်ခြင်းသည်၊ ဝါ- မျက်ရည်ထွက်အောင် ပြုံးရယ်ခြင်းသည်၊ အပဟသိတံ- အပဟသိ တမည်၏။ ဝိက္ခိတ္တင်္ဂံ - အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်အပ်သော ကိုယ်အင်္ဂါရှိသော ပြုံးရယ်ခြင်းသည်၊ အတိဟသိတံ-အတိဟသိတ မည်သည်၊ ဘဝတိ- ဖြစ်၏။ စ- ဆက်ဥျားအံ့၊ ဧသံ- ဤပြုံးရယ်ခြင်း တို့တွင်၊ ဒွေဒွေ- ၂ မျိုး ၂ မျိုးတို့ကို၊ ကမသော - အစဉ် အားဖြင့်၊ ဇေဋ္ဌေ-အမြတ်စားပုဂ္ဂိုလ်၌၎င်း၊ မဇ္ဈေ- အလတ်စား ပုဂ္ဂိုလ်၌၎င်း၊ အဓမေ-အညံ့စားပုဂ္ဂိုလ်၌၎င်း၊ ကထိတာ- ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။

x x x x x x x

၃၅၉,၀။ ဤဂါထာတို့ကား ဟာသဌာယီဘာဝနှင့်စပ်၍ သိထိုက် သော ဟာသအပြားကို ပြသော ပထျာ အရိယာ ဂါထာတို့တည်း။ ဝိကသနံ-ပွင့်လင်းခြင်း၊ ဝိကာသော-ခြင်း၊ ဝိကာသော ဧတေသံ အတ္ထိ တိ ဝိကာသိနိ၊ ဝိကာသိနိ+နယနာနိ ယဿာတိ ဝိကာသိနယနံ(သိတံ)၊ ကိဉ္ဇာလက္ခိယကို “ကိဉ္ဇိ + အာလက္ခိယ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဒိဇေသဒ္ဓါ “သွား” ဟူသော အနက်ဟောတည်း။ ကိဉ္ဇိ (ဤသကံ) အာလက္ခိယာ ကိဉ္ဇာ လက္ခိယာ၊ ကိဉ္ဇာလက္ခိယာ + ဒိဇေ ယဿာတိ ကိဉ္ဇာလက္ခိယဒိဇံ၊ မရုရော+သရော ယဿာတိ မရုရဿရံ၊ အံသသိရာနံ ကမ္မော ယဿာ တိ အံသသိရာကမ္ပံ၊ သဟ + ဇလေန ယာနိ ဝတ္တန္တိတိ သဇလာနိ၊ သဇလာနိ + အက္ခိနိ ယဿာတိ သဇလက္ခိ။ [“သဇလက္ခိ” ဟု ဆိုသင့် သော်လည်း ဆန္ဒာနရက္ခဏ အကျိုးငှါ၊ နိဂ္ဂဟိတ် လာစေရသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဇီကာသစ်၌ “အနုသုရာဂမော” ဟု မိန့်သည်။]

ဝိက္ခိတ္တာနိ + အင်္ဂါနိ ယဿာတိ ဝိက္ခိတ္တင်္ဂံ = ကိုယ်ကို ပစ်လွှဲ၍ မှောက်ထိုးမှောက်လန် ရယ်ခြင်း။ [ပထျာ အရိယာဂါထာ ဖြစ်သော ကြောင့် ဒွေဒွေ နောက်၌ “ဟာသာ” ဟု မရှိသင့်၊ ဇေဋ္ဌေ မဇ္ဈေ နောက်၌ “ဇမ္မေ” ဟု ပါဌ်ပျက်လျက် ရှိတတ်သည်၊ “ဓမေ” ဟု ရှိမှ ဆန်းတည့်သည်၊ ဇီကာ၌လည်း မဇ္ဈေဓမေကို “မဇ္ဈေ+အဓမေ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ “အပဟသိတ အတိဟသိတဒ္ဓယံ အဓမေ ဝတ္တတေ” ဟု ရှိ၏။ “ဓမေ” နောက်၌ “ဝိစ” ပါဌ်လည်း မလို၊ ဤဂါထာနှင့်စပ်၍ မှတ်ဘွယ်ကို သဂြိုဟ်ဘာသာဇီကာ ဟသိတုပ္ပါဒ်ခေါင်း၌ ပြထားပြီ။]

သောကဋ္ဌာယီဘာဝ, ကရုဏာရသ

၃၆၁။ သောကရူပေါတု ကရုဏော, နိဋ္ဌပ္ပတ္တိဋ္ဌနာသတော၊
တတ္ထာနုဘာဝါ ရုဒိတ-ပဠယ ထမ္ဘကာဒယော၊
ဝိသာဒါလသျ မရဏ-စိန္တာဒိ ဗျဘိစာရိနော။

၃၆၂။ သောကရူပေါ-သောကသဘောရှိသော၊ဝါ-သောက
ဋ္ဌာယီဘာဝ ဖြစ်သော၊ ကရုဏော - ကရုဏာရှိသော ရသသည်၊
အနိဋ္ဌပ္ပတ္တိဋ္ဌနာသတော - အလိုမရှိအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံသို့ရောခြင်း၊
အလိုရှိအပ်သော ဣဋ္ဌာရုံ၏ ပျက်စီးခြင်းကြောင့်၊(ဟောတိ-ဖြစ်၏)
တတ္ထ- ထိုကရုဏာရသ၌၊ ရုဒိတပလယထမ္ဘကာဒယော- ငိုကြွေး
ခြင်း , ထွက်သက် ဝင်သက်မျှ ကြွင်းကျန်အောင် တွေဝေခြင်း ,
ကိုယ်စိတ် ၂ ပါးတို့၏ တောင့်တင်းခိုင်မာခြင်း အစရှိသည်တို့သည်၊
အနုဘာဝါ- အနုဘာဝတို့တည်း၊ ဝိသာဒါလသျ မရဏ စိန္တာဒိ-
ပင်ပန်းခြင်း, ပျင်းရိသူ၏အဖြစ်, သေခြင်း , ထိုထို ဤဤ ကြံစည်ခြင်း
အစရှိသည်တို့သည်၊ ဗျဘိစာရိနော-ဗျဘိစာရိဘာဝတို့တည်း။

x x x x x x x x x

၃၆၃။ သောကရူပေါ ကရုဏော။ ။ အဘိဓမ္မာ၌လာသော
ကရုဏာစစ်စစ်သည် ကုသိုလ်ကြိယာတရားဖြစ်၍ မျက်ရည်မကျစေနိုင်၊
ဤ နရာ၌မျက်ရည်ကျလေအောင်ဖြစ်သော ကရုဏာကား ကရုဏာ
အစစ်မှလွန်သွားသော “သောက” ဟု ခေါ်ရသော ဒေါမနဿတည်း၊
ထို့ ကြောင့် “သောကရူပေါ-သောက သဘောရှိသော” ဟု ဆိုသည်။
[“ သောကဿ + ရူပံ သောကရူပံ၊ သောကရူပံ အဿ အတ္ထိတိ
သောကရူပေါ ” ဟုပြု၊ ရူပံဟု မထားဘဲ “ ရူပေါ ” ဟု ထားသော
ကြောင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိပြုရသည်။] ဤ သောကရူပဟူသည် သောကဋ္ဌာယီ
ဘာဝပင်တည်း၊ ကရုဏာပုဒ်သည် ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်သော်လည်း ရသော
ကိုး၍ “ကရုဏော” ဟု ပုလ္လိန်ထား၏၊ ထို့ ကြောင့် “ကရုဏာ+ယဿ
အတ္ထိတိ ကရုဏော” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု။

နိဋ္ဌ၊ပေါနာသတော။ ။ [အနိဋ္ဌဟု ဆိုလိုလျက်(အ)ကို ချေထား
သည်။] အနိဋ္ဌဿ-သားသွီးတို့နှင့် ကွဲရခြင်း, ပြည်နှင့်ဒဏ်ခတ်၍ မိမိ
နေရပ်ဒေသကို စွန့်ခွါရခြင်းစသော အလို မရှိအပ်သော မကောင်း
ကျိုးသို့+ပတ္တိ-ရောက်ခြင်း, ရခြင်းတည်း၊ အနိဋ္ဌပ္ပတ္တိ-ခြင်း၊ ဣဋ္ဌဿ-

သီလစသော၊ ဥစ္စာစသော အလိုရှိအပ် နှစ်သက်အပ်သော ဝတ္ထု၏ + နာသော-ပျက်စီးခြင်းတည်း၊ ဣဋ္ဌနာသော-ခြင်း၊ ဤပါဌဖြင့် ကရုဏာ ရသဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဝိဘာဝကို ပြသည်။

မှန်၏— အထက်တန်းကျသော ဥတ္တမ ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ သားသွီး စသော ချစ်သူတို့နှင့်ကွဲရခြင်း၊ သီလစသည်ပျက်ခြင်းကြောင့် သောက ဖြစ်ရတတ်၏။ [ဤ ဥတ္တမပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ကိုယ့်နေရာကို စွန့်ခွါရခြင်း၊ ဥစ္စာစသည် ပျက်စီးခြင်းများ မဖြစ်တတ်ချေ၊ လုံးလုံးမဖြစ်နိုင် ဟုကား မဆိုလို၊ ရှင်ဘုရင်သော်မှ ထီးနန်းကို စွန့်ခွါရတတ်သေး၏။] သူတပါး လက်အောက်ခံ ဖြစ်သော နိစ ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ သူတပါးက နှိပ်စက်၍ ကိုယ့်ဒေသကို စွန့်ခွါရခြင်း ၊ ရှိသမျှ ဥစ္စာများ ပျက်စီး ဆုံးပါးခြင်း ကြောင့် သောက ဖြစ်ရတတ်သည်။ [တတ္ထ ဥတ္တမာနံ သောကော ပုတ္တပိယောဂါဒိ အနိဋ္ဌပုတ္တိတော ဓနာဒိဣဋ္ဌနာသတောစ ဇာယ တေ၊ နိစာနံ တု ဒေသနိက္ကမုနာဒိအနိဋ္ဌပုတ္တိတော ဓနာဒိဣဋ္ဌနာသ တောစ။]

ဤပြခဲ့သော အကြောင်းတို့ကား ကိုယ်ရေးအတွက် သောက ဖြစ်ကြောင်း ဝိဘာဝတို့တည်း။ “ တရံတခါဉ္စမူ ကရုဏာရှင်ကြီးဖြစ် ကြသော အထက်တန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ (ကိုယ်ရေးကိုယ်တာမဟုတ်ဘဲ) သူတပါး၏ စီးပွားပျက်ခြင်း စသော ဒုက္ခကို မြင်ရသဖြင့် (စိတ်ကို ထိခိုက်လောက်အောင်) သောက ဖြစ်တတ်သေး၏” ဟု ဋီကာဆို၏။ ရတနကောသဉ္စလည်း—

“ဣဋ္ဌနာသ·ဂ်နာသာယ၊ ဝဓဗန္ဓန တာဠနာ၊
သာပိဏ္ဍေ သော·ပတာပေဟိ၊ ဇာယတေ ကရုဏောရသော။”

ဟု သဘောတူပင် ဆိုသည်။ [ဣဋ္ဌနာသဂ်နာသာယ-ဣဋ္ဌအကျိုး၏ ပျက်စီးခြင်း ၊ ကိုယ်လက်အင်္ဂါ ပျက်စီးခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဝဓဗန္ဓန တာဠနာ-အသတ်ခံရ၊ အချုပ်အနှောင်ခံရ၊ အနှိပ်စက်ခံရခြင်းကြောင့် ၎င်း၊ သာပိဏ္ဍေ-မိမိဆွေမျိုးထည်း၌၊ သ+ဥပတာပေဟိ - ပူပန်ဘွယ် နှင့် တက္ခဖြစ်သော အကြောင်းတို့ကြောင့်၎င်း၊ ကရုဏော-ကရုဏာ ရှိသော၊ (ဝါ- သနားဘွယ်ကောင်းသော)၊ ရသော - ရသသည်၊ ဇာယတေ- ဖြစ်၏။]

တတ္ထာ ၊ ပေ ၊ ထမ္ဘကာဒယော ။ ။ သောကဖြစ်သော အခါ
ငိုခြင်း ရှဒိတ , သညာကင်းခြင်း သတိလစ်ခြင်း ပလယ , (သောက
ဖြစ်လွန်း၍) တောင့်တင်းခြင်း ထမ္ဘတို့သည် ယခုအခါ၌ မျက်မြင်
တွေ့ရသော အကျိုးအနာဘာဝတို့တည်း။ ဒပ္ပဏ၌ကား—

“အနာဘာဝါ ဒေဝနိန္ဒာ၊ ဘူပါတ ကန္ဓိတာဒယော၊
ဝေဝဏျာ သာသနိဿာသ-ထမ္ဘ ပလာပနာနိစ”

ဟု အနာဘာဝကို အကျယ်ပြု၏။ [ဒေဝနိန္ဒာ- “ရှေးကံမကောင်းလို့
ဒီလိုဒုက္ခတွေ့ရသတဲ့” ဟု ရှေးကံကို ကဲ့ရဲ့ခြင်းသည်၎င်း၊ ဘူပါတကန္ဓိ
တာဒယော-မြေ၌ လဲကျသွားခြင်း၊ ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်းတို့သည်၎င်း၊
ဝေဝဏျာ-အဆင်းပျက်ခြင်း၊ ဥဿာသ-ပင့်သက်ရှုခြင်း(အထက်ပင့်၍
အသက်ရှုခြင်း)နိဿာသ- အသက်မရှုနိုင်ဖြစ်ခြင်း၊ ထမ္ဘ ပလာပနာ
နိစ - ကိုယ်လက် တောင့်တင်းခြင်း , ကယောင်ကတန်း ပြောခြင်းတို့
သည်၎င်း၊ အနာဘာဝါ- တို့တည်း။] ဤကျမ်း၌ တိုက်ရိုက်မပါသော
ဒေဝနိန္ဒာ စသည်တို့ကို ထမ္ဘကာဒယော၌ အာဒိဖြင့် ယူပါ။

ဝိသာဒါ ၊ ပေ ၊ ဗျဘိစာရိနော ။ ။ စိတ်ပင်ပန်း ကိုယ်ပင်ပန်း
ဖြစ်မှု၊ ချစ်ခင်သူတို့နှင့် ကွဲသဖြင့် ပျင်းရိမှု၊ သောကအားကြီး၍ သေမှု၊
တောင်တောင် ဤဤ ကြီးစည်မိုင်တွေ့မှု - စသည်တို့ကား သောကနှင့်
ထွေးရောယှက်တင်ဆက်စပ်၍ဖြစ်တတ်သောဗျဘိစာရိဘာဝတို့တည်း။
စိန္တာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဤ၌ တိုက်ရိုက်မပြဘဲ ဒပ္ပဏ၌လာသော နိဗ္ဗေဒ
စသည်ကိုယူ။

နိဗ္ဗေဒ မောဟာပသ္မာရ-ဗျာမိ ဣဒါနိ သတိဿမာ၊
ဝိသာဒ ဇဠတုမ္မာဒ-စိန္တာဒိ ဗျဘိစာရိနော။

“ဆင်းရဲလေလေ - သံဝေရရ ” ဟု ဆိုကြသည့်အတိုင်း သောက
ဖြစ်သောအခါ လောကကြီး၌ ငြီးငွေ့မှု နိဗ္ဗေဒ၊ မိန်းမော တွေဝေမှု
မောဟ၊ ရူးနှန်းနှန်းဖြစ်မှု အပသ္မာရ၊ ဗျားနာမှု ဗျာမိ၊ ကိုယ်လက်
မသယ်ချင်အောင် နွမ်းနယ်မှု ဣဒါနိ , ကွဲသွားသူ ပျက်သွားသော
ဥစ္စာတို့ကို အောင့်မေ့မှု သတိ , အားအင်ကုန်ခမ်း ပင်ပန်းမှု သမ,
ဝိသာဒ, ထိုင်းထိုင်းမိုင်းမိုင်းဖြစ်နေမှု ဇဠတာ, သည်းခြေပျက်၍ ရူးမှု
ဥမ္မာဒ, စိန္တာ- စသော ဗျဘိစာရိဘာဝများ ဖြစ်တတ်ကြသည်။

ကရုဏာရသ ပုံစံ

အလင်္ကာရိ ယော ဓမ္မေန, အာသနံ ရာဇဝါရိတော၊
ကိံကရော ဝိဓုရော ယက္ခ-နိတော ဝါလံ ဝလမ္ဗိယ။

ယော-အကြင်ဝိဓုရသုခမိန်သည်၊ ရာဇဝါရိတော - မင်းအများတို့
ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊) ဓမ္မေန-တရားဖြင့်၊ အာသနံ- တရား
ဟောပလ္လင်ကို၊ အလင်္ကာရိ-တန်ဆာဆင်ခဲ့ပြီ၊ ဝါလံ- မြင်း၏အမြီးကို၊
အဝလမ္ဗိယ - ဆွဲကိုင်စေ၍၊ ယက္ခနိတော - ပုဏ္ဏက နတ်ဘီလူးသည်
ဆောင်ယူအပ်သော၊ (သော) ဝိဓုရော-ထို ဝိဓုရသုခမိန်သည်၊ ကိံ
ကရော-အဘယ်ကို ပြုနိုင်ရှာတော့မည်နည်း။ [ဇီကာသစ်လာ ဝသန္တ
တိလကဂါထာကို ပြင်ထားသော ဝတ္ထဂါထာ ဖြစ်သည်။]

ဤဂါထာကား ဝိဓုရသုခမိန်၏ နှလုံးသည်းပွတ်ကို အလိုရှိသော
ပုဏ္ဏက နတ်ဘီလူးက သုခမိန်ကို မြင်းအမြီး ဆွဲစေ၍ ကောင်းကင်
ခရီးဖြင့် ဆောင်ယူသွားရာဝယ် ရှင်ဘုရင်နှင့်တကွ တိုင်းသူပြည်သား
လူအများတို့ ချုံးချုံးချ၍ ငိုကြွေးပုံကို ပြသောဂါထာဖြစ်သည်။ “သုခ
မိန်ကြီးသည် ရှေးကဆိုလျှင် တရားတပါး မင်းအများတို့ ခြံရံလျက်
တရားပလ္လင်ထက်ဝယ် တင့်တယ်စွာ တရားဟောလျက် တရားပလ္လင်
တန်ဆာဆင်မှုကို ပြုနိုင်၏။ ယခုအခါ၌ကား တဥျးထည်း မြင်းမြီးကို
ကိုင်၍ လိုက်ရသဖြင့် ဘာတခုမျှ မပြုနိုင်ရှာတော့ပါတကား” ဟုလို။

ဤဂါထာ၌ ဝိဓုရသုခမိန်သည် အာလမ္ဗန ဝိဘာဝ၊ ထိုသုခမိန်၏
မြင်းမြီးဆွဲ၍ ဆင်းရဲစွာ လိုက်ရသော သနားဘွယ်အမူအရာ စသည်တို့
သည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ ရှင်ဘုရင်နှင့်တကွ တိုင်းသူပြည်သားတို့ဝမ်းနည်း
ပူဆွေးရခြင်းသည် သောကဌာယိဘာဝ၊ သောကလိုက်ဆူ၍ “အလင်္ကာ
ရိ ယော ဓမ္မေန” စသည်ရွတ်ဆို ငိုကြွေးခြင်း ဝစီပယောဂသည် အနု
ဘာဝ၊ ပင်ပန်းမှု၊ ကြိုမိုင်မှု၊ ငြီးငြူမှုစသော ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့ကို၎င်း၊
ချွေး မျက်ရည် ဝဲခြင်းစသော သတ္တိကဘာဝတို့ကို၎င်း မှန်းဆ၍ သိအပ်
ကုန်၏။ ဤဇာတ်ကို သင်ယူနားထောင်ကြသူတို့၏ သန္တာန်၌ သနား
ခြင်းသည် မုချ ကရုဏာရသဖြစ်၏။ ထိုကရုဏာရသကို ဂါထာအဖွဲ့၌
တင်စား၍ ထိုဂါထာအဖွဲ့သည်လည်း ကရုဏာရသရှိသော ဂါထာ
အဖွဲ့ ဖြစ်သည်။

တတော ဝေဿန္တရာ ရာဇာ,ဒါနံ ဒတ္တာန ခတ္တိယေ၊
 ပဏ္ဏသာလံ ပဝိသိတွာ, ကလုနံ ပရိဒေဝယိ။
 ဓနံ ဗာဏံ ဂဟေတွာန, ခဂ္ဂံ ဗန္ဓိယ ဝါမတော၊
 အာနေဿာမိ သကေပုတ္တေ, ပုတ္တာနံ ဟိ ဝဇော ဒုခေါ။

တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ဝေဿန္တရာ ရာဇာ - ဝေဿန္တရာမင်းသည်၊ ခတ္တိယဒါနံ- သားတော် သွီးတော်ဟူသော ခတ္တိယအလှူကို၊ ဒတ္တာ-ပေးလှူပြီး၍၊ ပဏ္ဏသာလံ-သစ်ရွက်ကာလွမ်း၊ ကျောင်းသစ်မီးသို့၊ ပဝိသိတွာ - ဝင်တော်မူ၍၊ ကလုနံ- သနားစဘွယ်၊ ပရိဒေဝယိ- ငိုကြွေးတော်မူရှာလေပြီ။

ဓနံ-လေးကို၎င်း၊ ဗာဏံ-မြှားကို၎င်း၊ ဂဟေတွာန-ယူပြီး၍၊ ဝါမတော- လက်ဝဲပခုံးထက်၌၊ ခဂ္ဂံ-သန်လျက်ကို၊ ဗန္ဓိယ-လွယ်၍၊ သကေပုတ္တေ-မိမိသားတော် သွီးတော်တို့ကို၊ အာနေဿာမိ - ပြန်၍ ဆောင်ယူအံ့၊ ဟိ-ပြန်၍ဆောင်ယူရန် ကြံသင့်၏၊ ပုတ္တာနံ-သားတော် သွီးတော်တို့ကို၊ ဝဇော-ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်းသည်၊ ဒုခေါ-ဆင်းရဲလှ၏။

ဤ၌—ဇာလီသားတော်, ကဏှာဇိနသွီးတော်တို့သည် အာလမ္ဗနဝိဘာဝ၊ ပုဏ္ဏား၏ညွှာတာမူကင်းမဲ့စွာ ရိုက်နှက်ခေါ်ပုံ, သားတော် သွီးတော်တို့၏ ငိုကြွေးကြပုံ စသည်တို့ကား ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ ဝေဿန္တရာမင်း၏ ပူဆွေးဝမ်းနည်းမှုကား သောကဌာယီဘာဝ၊ ဝေဿန္တရာမင်း၏ ပူဆွေးငိုကြွေးရခြင်းကြောင့် ပင်ပန်းမှုသမ-စသော ဗျာဒိစာရီဘာဝတို့ကိုကား ဆ၍ သိအပ်ကုန်၏။ ဝေဿန္တရာမင်း၏ ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း, လေး- မြှားကိုဆွဲ၍ သားတော်သွီးတော်တို့ကို ပြန်၍ လှူယူရန်ကြံစည်ခြင်းတို့ကား အနုဘာဝတည်း။ ဤအကြောင်းအရာကို ဇာတ်ပွဲအဖြစ် က-ပြရာ၌ ပွဲကြည့်သူ, ဇာတ်တော်ကိုသင်ယူနားထောင်သူတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော သနားလာခြင်းသည် မုချ ကရုဏာရသဖြစ်၏။ ထိုရသကို အကြောင်းပြု၍ အဖွဲ့ဗန္ဓသည်၎င်း, ဝေဿန္တရာမင်း၏ သောကဌာယီဘာဝ သည်၎င်း ဖလူပစာအားဖြင့် ကရုဏာရသ ဖြစ်ရသည်။ [ဤသို့ သနားခြင်း၏ သာယာဘွယ် ရသဖြစ်ပုံကို (၃၅၅) ဝါထာ၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ။]

ကောဓဋ္ဌာယီဘာဝ, ရုဒ္ဓရသ

၃၆၂။ ကောဓော မစ္ဆရိယာဒီဟိ, ပေါသေ တာသမဒါဒိဘိ၊
နယနာရုဏတာဒီဟိ, ရုဒ္ဓေါနာမ ရသော ဘဝေ။

၃၆၂။ မစ္ဆရိယာဒီဟိ - ဝန်တို့ခြင်း အစရှိသော ဝိဘာဝတို့
ကြောင့်၊ (ဥပ္ပဇ္ဇမာနော-ဖြစ်သော၊) ကောဓော- အမျက်ဒေါသ၊
ကောဓဋ္ဌာယီ ဘာဝသည်၊ တာသ မဒါဒိဘိ - ခြိမ်းချောက်ခြင်း၊
မာန်ယစ်ခြင်း အစရှိသော ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့ဖြင့်၎င်း၊ နယနာရုဏ
တာဒီဟိ-မျက်စိနီခြင်းအစရှိသော အနုဘာဝတို့ဖြင့်၎င်း၊ ပေါသေ-
တိုးပွားခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်၊) ရုဒ္ဓေါနာမ-ရုဒ္ဓမည်သော၊
ဝါ- ကြမ်းကြုတ်ခြင်း သဘောရှိသော၊ ရသော-ရသသည်၊ ဘဝေ-
ဖြစ်၏။

x x x x x x x x

၃၆၂။ ကောဓော မစ္ဆရိယာဒီဟိ။ ။ကောဓ၏ တရားကိုယ်မှာ
ဒေါသတည်း၊ လူတယောက်အပေါ်၌ နဂိုရိကပင် သူ၏လာဘ်ပေါ
မည်ကို ဝန်တို့မှု၊ ဂုဏ်ရှိမည်ကို ဝန်တို့မှုစသော မစ္ဆရိယဖြစ်နေလျှင်
ထို မစ္ဆရိယကြောင့် ထိုသူ့အပေါ်၌ ရန်သူလို သဘောထားလျက်
ကောဓ (ဒေါသ) ဖြစ်နေတတ်၏။ မစ္ဆရိယာဒိ၌ အာဒိဖြင့် မိမိကို
ပစ်ပယ်ထားခြင်း (အဖက်မလုပ်ခြင်း) ဟူသော အဝက္ခေပ , မိမိကို
ပြောင်လှောင်ခြင်းဟူသော ဥပဟာသတို့ကို ဋီကာယူ၏။ ထိုထို ကိစ္စ၌
မိမိကို အဖက် မလုပ်ဘဲ ဖယ်ထားခြင်း , မိမိကို ပြောင်လှောင်ခြင်း
ကြောင့်လည်း ဒေါသဖြစ်တတ်သည်မှာ အထင်အရှားပင်တည်း။

ရတနကောသ။ ။ “တဉ္စသံဂါမဟေတုကံ-ထိုရုဒ္ဓသည် စစ်တိုက်
ရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍၊ ဥဂ္ဂကမ္မ, ဥပဃာတ, မုသာဝါဒါဒိ ဖရူသ
ဝစနာဒီဟိ ဘဝတိ-ရန်သူ၏ ကြမ်းတမ်းသောကိုယ်အမှုအရာ, မိမိကို
နှိပ်စက်ခြင်း, လိမ်လည်ညှာဖြန်းခြင်းစသောစကား, ကြမ်းတမ်းသော
စကားစသည်တို့ကြောင့်ဖြစ်၏” ဟု ဥဂ္ဂကမ္မ စသည်ကို ဝိဘာဝအဖြစ်
ဖြင့် ဆို၏။ ဒပ္ပဏ၌လည်း “မုဋ္ဌိပ္ပဟာရပါတန- ရန်သူက လက်သီးဖြင့်
ထိုး၍ လဲကျစေခြင်း , ဝိကတစ္ဆေဒါဝဒါရဏ - အရုပ် အဆင်း
ပျက်အောင် ဖြတ်ခြင်း, ရိုက်ခွဲခြင်းကို၎င်း, စစ်တိုက်ရာဝယ် သင်္ဂါမ
သန္တမာဒိ- စစ်မြေပြင်၌ မငြိမ်မသက် လှုပ်ရှားခြင်း, စစ်ချီတက်ခြင်း,

စိတ်ဓာတ်တက်ကြွအောင် စစ်သီချင်းဆိုခြင်း၊ စစ်တိုက်ဘို့ရန် ကြွေး
ကျော်ခြင်း စသည်တို့ကို၎င်း၊ ဝိဘာဝ”ဟု ဆို၏။ အဆိုကွဲသော်လည်း
ရတနကောသဆိုပုံနှင့် သဘောတူပင်တည်း။

တာသ မဒါဒီဟိ ။ ။ ဤစကားဖြင့် ဗျာဘိစာရိဘာဝကို ပြ၏။
သုတပါးက မြိမ်းချောက်လျှင်၎င်း၊ မိမိဘာသာ မာန်ယစ်နေလျှင်၎င်း၊
သာ၍ စိတ်ဆိုးတတ်ရကား တာသစသည်သည် ကောဇေ အခြံအရံ
ဗျာဘိစာရိဘာဝတည်း။ အာဒိဖြင့် ဥဂ္ဂတာ (ကြမ်းတန်းသူ၏ အဖြစ်
ဟူသော အမှအရာ) သမ္ဘမ (မရပ်မတည် လှုပ်ရှားခြင်း) စသည်ကို
ဒီကာတို့ ယူကြ၏။ ဒပ္ပဏန္ဒကား— “ မောဟာမရိသအာဒိ- ဒေါသ
ကြီးမား၍ အမှားအမှန်မသိအောင် တွေဝေခြင်း မောဟ၊ သည်းမခံ
နိုင်ခြင်း အမရိသ စသည်တို့ကို ဗျာဘိစာရိဘာဝ”ဟု ဆိုလေသည်။

နယနာရုဏတာဒီဟိ။ ။နယနဿ- မျက်လုံး၏+အရုဏတာ=
အရုဏ်ရောင်ကဲ့သို့ နီသည်၏အဖြစ်(ဒေါသအားကြီးခြင်း၏ အထိမ်း
အမှတ်ဖြစ်သော မျက်စိနီရဲခြင်း)။ ဤစကားဖြင့် အနုဘာဝကို ပြ၏။
အာဒိဖြင့် ဘူဘင်္ဂ-မျက်မှောင်ကုတ်ခြင်း၊ သြဋ္ဌဗိဋ္ဌန-နှုတ်ခမ်း ၂ ခုကို
ကြပ်ကြပ်စေ့ထားသော အားဖြင့် နှိပ်စက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ်- နှုတ်ခမ်း
ကို သွားဖြင့်ကိုက်၍ နှိပ်စက်ခြင်း၊ စသည်ကို ဒီကာတို့ယူကြ၏။ ဒပ္ပဏ
န္ဒလည်း—

“ဘူဝိဘင်္ဂါဋ္ဌနိဒံသ- ဗာဟုဖေဝါဋ္ဌန တဇ္ဇနာ၊
အတ္တာဝဒါန ကထန၊ မာယုရက္ခေပနာနိစ၊
ဥဂ္ဂတာဝေဂရောမဉ္ဇ၊ သေဒ ဝေပထဝေါ မဒေါ။”

ဟု အနုဘာဝတို့ကိုများစွာပြ၏။ [ဘူဝိဘင်္ဂါ၊ သြဋ္ဌနိဒံသ၊ ဗာဟုဖေဝါဋ္ဌန၊
တဇ္ဇနာ - မျက်မှောင်ကုတ်ခြင်း၊ နှုတ်ခမ်းကိုက်ခြင်း၊ လက်ခမောင်း
ခတ်ခြင်း၊ မြိမ်းချောက်ခြင်းတို့သည်၎င်း၊ အတ္တာဝဒါန (အတ္တ+ အဝ
ဒါန=သြဒါန)ကထနံစ-မိမိက မြူစင်မြင့်မြတ်ကြောင်း (သုနှင့် ငါဟာ
အဖက် မဟုတ်ကြောင်းကို) ပြောဆိုခြင်းသည်၎င်း၊ အာယုစ ဥက္ခေ
ပနာနိ-ဒါးစသောလက်နက်ကို (မကြောံဘူးဟူသော အထိမ်းအမှတ်
ဖြင့်) မြှောက်ခြင်း၊ ဝဋ်ခြင်းတို့သည်၎င်း၊ ဥဂ္ဂတာ+အာဝေဂ၊ ရောမဉ္ဇ၊
သေဒ ဝေပထဝေါ-ကြမ်းတန်းသည်၏အဖြစ်၊ ပျာပျာသလဲဖြစ်ခြင်း၊

ကြက်သီးထခြင်း၊ ချွေးထွက်ခြင်း၊ ကိုယ်တုန်လှုပ်ခြင်း တို့သည်၎င်း၊
မဒေါစ-မာန်ယစ်ခြင်းသည်၎င်း၊ အနုဘာဝါ-တို့တည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ဥဂ္ဂတာကို ဋီကာတို့၌ ဗျာဘိစာရိဘာဝတွင် သွင်း၍၊
ရတနကောသ၌ ဝိဘာဝတွင်သွင်း၏။ မဒကိုလည်း ဗျာဘိစာရိဘာဝ၌
စာကိုယ်မှာပင် သွင်းထား၏။ ဤသို့လျှင် ကျမ်းဆရာတို့ ကိုယ်တိုင်ပင်
ဝိဘာဝ ဗျာဘိစာရိဘာဝ အနုဘာဝတို့ကို အမျိုးမျိုး ယူထားကြသော
ကြောင့် ဝိဘာဝစသည် ကော်ပြရာဝယ် အကြောင်းအကျိုး စိစစ်ကာ
ဖြစ်သင့်ရာကိုသာ ထည့်သွင်းကြပါလေ။

ရုဒ္ဒရသ ပုံစံ

ယက္ခေန နရဘက္ခေန၊ လဒ္ဓေါ ပုရာဝလောကယ၊
ဝေရမ္ဘစုဏ္ဍိတော မစ္စော၊ လောကံ ပဿေ ကထံ ပုနော။

နရဘက္ခေန-လူသားစားသော၊ ယက္ခေန- ငါပုဏ္ဏကဘီလူးသည်၊
လဒ္ဓေါ-အပိုင်ရအပ်ပြီ၊ ပုရံ-သင်၏ နေပြည်တော်ကို၊ အဝလောကယ-
ကြည့်လိုက်လော့၊ ဝေရမ္ဘစုဏ္ဍိတော-ဝေရမ္ဘလေသည် မှန်မှန် ညက်
ညက် ကြိတ်ချေအပ်သော၊ မစ္စော - လူသတ္တာသည်၊ လောကံ - ဤ
လူ့ပြည်ကို၊ ပုနော - တဖန်၊ ကထံပဿေ - အဘယ်မှာ မြင်ရတော့
အံ့နည်း။ [ဋီကာလာ ဝါထာကို ပထျာဝတ္ထပြင်ထားသည်။]

ဤဝါထာ၌ မစ္စရိယစသော ဝိဘာဝ၊ ကောဓဋ္ဌာယီဘာဝတို့ကို
ဝါကျတခုလုံး၏ အစွမ်းသတ္တိဖြင့် ပြ၏။ ဝေရမ္ဘစုဏ္ဍိတော - စသော
စကားဖြင့် ဝိရုရအမတ်ကြီးကို ထိတ်လန့်အောင် ခြိမ်းချောက်ခြင်း
တာသ၊ မိမိ၏ မာန်ယစ်ခြင်း မဒ၊ ကြမ်းတန်းခြင်း ဥဂ္ဂတာ - စသော
ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့ကို ပြ၏။ ဤ ဝါကျတခုလုံးဖြင့် မျက်လုံးနီခြင်း -
စသော အနုဘာဝတို့ကို မှန်းဆ၍ သိအပ်ကုန်၏-ဟု ဋီကာ၌ ကော်ပြ
သည်။ [ဤသို့ ဋီကာကော်ပြပုံကိုကြည့်၍ ဝိဘာဝစသည်ကို ထင်ရှားစွာ
မပြုအပ်သော ဝါထာ-စုဏ္ဍိယ- ပျိုကဗျာတို့၌ ဤနည်းကိုမှီး၍ ဝါကျ
တခုလုံးဖြင့် ရထိုက်သော ဝိဘာဝစသည်တို့ကို ကောက်ပြကြပါလေ။
ထို့ပြင်-တာသအရလည်း ကြောက်လန့်စေခြင်း ခြိမ်းချောက်ခြင်းကို
ယူမှ ပုဏ္ဏကသန္တာန်၌ဖြစ်သော ကောဓဋ္ဌာယီဘာဝ၏ ဗျာဘိစာရဖြစ်
နိုင်မည်။]

န ဟိန္ဒုနာယံ သာဒုဇ္ဇော၊ လဘိ ဇိဝှိယ ဆေဒနံ၊
သုနိသိတေန သတ္ထေန၊ ဝေံ ဒုတ္တာသိတံ ဘဏံ။

ဝေံ-ဤသို့ ကုသကို သနားချစ်ရမည်ဟူ၍၊ ဒုတ္တာသိတံ- မကောင်းသောစကားကို၊ ဘဏံ(ဘဏန္တိ)-ပြောလာသော၊ အယံ သာဒုဇ္ဇော-ဤ ဒုဇ္ဇောအကောင်မသည်၊ သုနိသိတေန သတ္ထေန-ထက်စွာ သွေးအပ်သော ဒါးဖြင့်၊ ဇိဝှိယဆေဒနံ-လျှာဖြတ်ခြင်းကို၊ နဟိန္ဒုနလဘိ - မရလိုက်လေချင်းဟဲ့နော်။ [သန်းရှာဟန်ဆောင်ရင်း ကုသမင်းကို ချစ်ဘို့ရန် အောင်သွယ်စကားပြောသော ဒုဇ္ဇောကို ကပျာကယာထ၍ ရိုက်နှက်မည် - ဟု လိုက်သောအခါ ဒုဇ္ဇောပြေး၍ တံခါးပိတ်ထားသဖြင့် မရိုက်လိုက်ချသောပဘာဝတီ၏ဒေါသထွက်ပုံပြသောဂါထာတည်း။]

ဤဂါထာ၌ ဒုဇ္ဇောသည် အာလမ္မနဝိဘာဝ၊ ဒုဇ္ဇော၏ အောင်သွယ်စကား၊ တံခါးပိတ်ထားသော အမူအရာများသည် ဒေါသကို ထကြွစေသော ဥဒ္ဓိပန ဝိဘာဝတို့တည်း။ ပဘာဝတီ၏ စိတ်ဆိုးခြင်းသည် ကောဓဋ္ဌာယီဘာဝတည်း။ ရိုက်ရအောင် လိုက်သော လုလ္လဗျာပါရ၊ ခက်ထန်ကြမ်းကြုတ်သော အမူအရာတို့ကား ဥဿုတ္တ- ဥဂ္ဂတာ ဗျဘိစာရီဘာဝတို့တည်း။ ဤဂါထာကို ရှုတ်ဆိုသော ပဘာဝတီ၏ ဝစီပယောဂသည် အနုဘာဝတည်း။ ထိုဝိဘာဝ ဗျဘိစာရီဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော ကောဓဋ္ဌာယီဘာဝသည် (ဤဂါထာကို ကြည့်ရသူတို့မှာ ကြမ်းတန်းပုံအရသာ ပေါ်လာသော) ရုဒ္ဓရသတည်း။

သိရော တေ ဗဇ္ဈယိတွာန၊ ဟဒယံ ဆေတွာ သဗန္ဓနံ၊
ဗန္ဓသကုနံ ယဇိဿာမိ၊ တုယံ မံသေန မြာဟ္မဏ။

ဝေဿန္တ ရာဇာတ်၌ ဇူဇကာပုဏ္ဏားနှင့် မုဆိုးတွေခဏ်းဝယ် “ဟဲ့ ပုဏ္ဏား....နှင့် ဥျားခါင်းကို ချည်နှောင်၍ နှလုံးသားကို အတွဲလိုက် ဖြုတ်ပြီးလျှင် ငှက်ကောင်ကလေးချည်၍ ယဇ်ပူဇော်သလို နှင့်အသားဖြင့် ယဇ်ပူဇော်မည် ” ဟု မုဆိုးက ကြိမ်းဝါးသော ဂါထာလည်း ဤ ရုဒ္ဓရသပါဝင်သော စကားပင်ဖြစ်သည်။

ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝ, ဝိရရသ

၃၆၃။ ပတာပဝိက္ခမာဒိဟု-သာဟောဝီရောတိ သညိတော၊
ရဏဒါနဒယာယောဂါ, ဝိရောယံ တိဝိဓော ဘဝေ၊
တေဝ အနုဘာဝါ မိတိ-မတျာဒယော ဗျာဘိစာရိနော။

၃၆၃။ ပတာပဝိက္ခမာဒိဟိ-ရန်သူတို့က ပူပန်စေခြင်း၊ မိမိတို့ နယ်အတွင်းသို့ ချဉ်းနင်း ဝင်ရောက်ခြင်း အစရှိသော ဝိဘာဝတို့ ကြောင့်၊ (ဥပ္ပဇ္ဇမာနော-ဖြစ်သော) ဥဿာဟော-အားထုတ်ခြင်း ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝကို၊ ဝိရောတိ - ဝိရရသဟူ၍၊ သညိတော- ပညာရှိတို့ သိမှတ်အပ်၏။ အယံဝိရော - ဤဝိရရသသည်၊ ရဏဒါန ဒယာယောဂါ-စစ်တိုက်မှုနှင့် ယှဉ်ခြင်း , စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်း မှုနှင့် ယှဉ်ခြင်း, သနားစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ယှဉ်ခြင်း အားဖြင့်၊ တိ ဝိဓော-၃ပါးအပြားရှိသည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏။ တေဝ-ထိုစစ်တိုက်ခြင်း, ပေးကမ်းခြင်း, သနားစောင့်ရှောက်ခြင်း တို့သည်ပင်၊ အနုဘာဝါ- အနုဘာဝတို့တည်း၊ မိတိမတျာဒယော - တည်ကြည်ခြင်း, သိခြင်း အစရှိသည်တို့သည်၊ ဗျာဘိစာရိနော-ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့တည်း။

x x x x x x x

၃၆၃။ ပတာပဝိက္ခမာဒိဟိ။ ။ “ပဘာဝေါ ဒဏ္ဍဇော တေဇော, ပတာပေါပိစ ကောသဇော” ဟူသော အဘိဓာန်(၃၅၁)နှင့်အညီ, ဥစ္စာအင်အား တန်ခိုး, ဒဏ်ထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးသည် ပတာပမည်၏။ [ပတာပ - ရန်သူကို ပူပန်စေတတ်သော တန်ခိုး။] သူ တပါး၏ နိုင်ငံနယ်ပယ်တွင်းသို့ ချဉ်းနင်းဝင်ရောက် ကျူးကျော်ခြင်းသည် ဝိက္ခမမည်၏။ [“အညရာဇုနံ - အခြားမင်းတို့၏၊ ဒဏ္ဍဇတေဇသင်္ခါတ ပတာပေါ, တေသမေဝ- ထိုအခြားမင်းတို့၏ပင်၊ ပရမဏ္ဍလာဝက္ကမ (အဝက္ကမ-ဩက္ကမ)သင်္ခါတဝိက္ခမော- သူတပါး၏နိုင်ငံသို့ သက်ရောက် ခြင်း ဝိက္ခမ၎င်း, ဗလဘေဒေါစ-အထူးထူးသော အင်အား၎င်း” ဟု ဝိကာဆို၏။ အာဒိဖြင့် ဗလဘေဒကို၎င်း, ဝိနယ-ရန်သူက မိမိကို ဆုမွန် ခြင်းတို့ကို၎င်း ယူ၊ ဝိဘာဝါ တဿ ဝိနယ - ပတာပ ဗလဝိက္ခမာ။ - ရတနကောသ။]

အချုပ်မှာ- “ပတာပ” ဟူသည် ဥစ္စာအင်အား-နှိပ်ကွပ်နိုင်သော ဒဏ်အားတို့တည်း၊ ယခုခေတ်၌ စစ်ရှုံးသောနိုင်ငံက စစ်လျော်ကြေး

ပေးနေရခြင်းသည် ဒဏ္ဍဇတန်ခိုးဖြင့် အနှိမ်ခံနေရခြင်းတည်း။ ရန်သူ၏ ထိုအစွမ်းကိုမြင်ရသော မိမိမှာ စေက်စက်နေ၍ မဖြစ်တော့ဘဲ လုလ္လ ဝီရိယ ဥဿာဟ ထုတ်ရတော့၏။ ရန်သူက မိမိနယ်ကို ကျူးကျော် စော်ကားခြင်းကြောင့်လည်း ငုံ့၍ခံမနေနိုင်တော့ဘဲ စွမ်းအားရှိသမျှ ခုခံသော အားဖြင့် ဥဿာဟ ပြုရတော့သည်- ဟူလို၊ ဤ၌ ရန်သူမင်း စသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အာလမ္ဗနဝိဘာဝံ , ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ပတာပ ဝိတ္တမ စသော အစွမ်းသတ္တိသည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝံတည်း။ [အောက်ဂါထာ၌ “ဝိဇေတဗ္ဗာဒယော - နိုင်လိုအပ်သော ရန်သူမင်း စသည်တို့ကို ” ဟု ၎င်း, ဝိဇေတဗ္ဗာဒိ စေဋ္ဌာဒိ- နိုင်လိုအပ်သော ရန်သူစသည်တို့၏ အမှု အရာ စသည်တို့သည်” ဟု ၎င်း ပေး။]

အာလမ္ဗန ဝိဘာဝါတု, ဝိဇေတဗ္ဗာဒယော မတာ၊
ဝိဇေတဗ္ဗာဒိစေဋ္ဌာဒိ , တဿုဒ္ဓိပနရူပိနော။

ဥဿာဟော ဝီရော။ ။ ဥဿာဟ-ဝီရ ၂ မျိုးလုံးပင် တရားကိုယ် အားဖြင့် ဝီရိယချည်းတည်း။ [“ ဥ- ဒုက္ခလာဘော + သဟနံ = ဥဿာ ဟော ” နှင့်အညီ, ဒုက္ခကိုသည်းခံ၍ တက်တက်ကြွကြွကြိုးစားမှု ဝီရိယ ကို “ ဥဿာဟ ” ဟု ခေါ်၍, တွေ့ကြုံလာသော ဘေးဒုက္ခကြောင့် မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့သောဝီရိယကို ဝီရဟုခေါ်သင့်၏။ ဥဿာဟဋ္ဌာယီ ဘာဝံသည် ပြုအပ်လတံ့သော ဗျာဘိစာရိဘာဝံ , အနုဘာဝံ တို့ဖြင့် တိုးပွားလာသောအခါ ကဗျာဗန္ဓ ဖြစ်အောင် ဖွဲ့နွဲ့ စီကုံးထားသော အခါတို့၌ သာယာဘွယ် ဝီရအရသာ ပေါ်လာသည်-ဟူလို။

ရဏာပေ၊ တိဝိဇော။ ။ စစ်တိုက်မှုနှင့် ယှဉ်သော (စစ်တိုက်ဘို့ရန် ရဲရင့်သော) ဝီရိယသည် ရဏဝီရ၊ ပေးကမ်းလှူဒါန်းမှုနှင့် ယှဉ်သော (ပေးလှူဘို့ရန် ရဲရင့်သော) ဝီရိယသည် ဒါနဝီရ၊ သနားကရုဏာနှင့် ယှဉ်သော (သနားစရာ သတ္တုကို စောင့်ရှောက်ဘို့ရန် ရဲရင့်သော) ဝီရိယသည် ဒယာဝီရမည်၏။ [“ ဒယ-ရက္ခဏေ ” ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏။] ဤကျမ်း၌ ဝီရသုံးမျိုးသာပြသော်လည်း ဒပ္ပဏ၌ ဓမ္မဝီရထည့်၍ ၄ ပါး ပြား၏-ဟု ဆိုသည်။

တေဝ အနုဘာဝါ။ ။ စစ်တိုက်ဘို့ရန် ရဲရင့်သောဝီရကြောင့် စစ်တိုက်ခြင်းအမှုအရာ အကျိုးဖြစ်၏။ ပေးလှူဘို့ရန် ရဲရင့်သော ဝီရ

ကြောင့် ပေးလှူခြင်းအမှုအရာအကျိုးဖြစ်၏။ သနားစောင့်ရှောက်လိုခြင်း ညာတာလိုခြင်း ကရုဏာကြောင့် စောင့်ရှောက်မှု ညာတာမှု အကျိုး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “တေဝ-အနဘာဝါ” ဟု ဆိုသည်။ ဒပ္ပဏန္ဒကား- “သူတပါး၏ နှိပ်စက်စော်ကားခြင်းကို ခံရသဖြင့် မျက်ရည်ကျခြင်း၊ ပြန်၍လက်စား ချေရအောင် အဖေဂါရှာခြင်းတို့ကို အနဘာဝ ” ဟု ဆို၏။ [သဟာယာန္ဓေသန-အဖေဂါရှာခြင်း။]

အနဘာဝါတု တတြဿု-သဟာယာန္ဓေသနာဒယော။
သစ ဒါန ဓမ္မ ယုဒ္ဓ-ဒယာဟိ စတုဓာ ဘဝေ။

မှတ်ချက် ။ ။ ယုဒ္ဓသည် ရဏနှင့်တူ၏။ ဓမ္မဝီရ ဟူသည် ဒါန ဒယာဝီရတို့မှ တပါးသော သီလစောင့်မှု၌ ရဲရင့်ခြင်း(သီလပါရမီ)၊ ကာမဂုဏ်ကိုစွန့်ခွါ၍ တောထွက်မှု၌ ရဲရင့်ခြင်း နေက္ခမ္မပါရမီစသော တရားစုပင် ဖြစ်စရာရှိ၏။ [သစ- ထို ဝီရသည်လည်း-ဟုပေး။]

ရဏဝီရရသ ပုံစံ

ဟတ္ထိခန္ဓန္ဓ အာရုယု, အာရောပေတွာ ပဘာဝတိံ၊
သင်္ဂါမံ သြတရိတွာန, သီဟနာဒံ နဒိ ကုသော။

ကုသော- ကုသမင်းသည်။ ဟတ္ထိခန္ဓ-ဆင့်ကျော့ကုန်းသို့၊ အာရုယု- တက်ပြီး၍၊ ပဘာဝတိံ - ပဘာဝတီကို၊ အာရောပေတွာ - တင်ပြီး၍၊ သင်္ဂါမံ- စစ်မြေပြင်သို့၊ သြတရိတွာန-သက်ဝင်ပြီး၍၊ သီဟနာဒံ- မရွံ့ မကြောက်၊ ခြင်္သေ့ဟောက်သို့၊ ရဲရဲတောက်အသံကို၊ နဒိ-ကြီးဝါးပြီး။

ဤဂါထာ၌ ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းတို့သည် အာလမ္ဗန ဝိဘာဝ၊ ထိုမင်းတို့က ပဘာဝတီ ခမည်းတော်၏ နိုင်ငံသို့ ကျူးကျော်ခြင်း၊ ပဘာဝတီကို ပေးရမည် - ဟု တောင်းဆိုခြင်းတို့သည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ ဤဝိဘာဝတို့ကို ဂါထာတခုလုံးဖြင့် မှန်းဆ၍သိအပ်ကုန်၏။ “သင်္ဂါမံ သြတရိတွာန” ပါဠိဖြင့် စစ်တိုက်ဘို့ရန် လုလ္လထုတ်ခြင်း ဟူသော ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝကိုပြန်။ “ဟတ္ထိခန္ဓန္ဓ အာရုယု, အာရောပေတွာ ပဘာဝတိံ” ပါဠိတို့ဖြင့် စိတ်ဓာတ် တည်ကြည်ခြင်း မိတိ, စစ်တိုက် မည် ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်း မတိ ဟူသော ဗျာဘိစာရီဘာဝ တို့ကို ပြန်။ “သီဟနာဒံ နဒိ” ပါဠိဖြင့် အနဘာဝကိုပြန်။ ဤသို့လျှင် ဝိဘာဝ အနဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝသည်

ရဏဝီရ ရသဖြစ်၏။ တနည်း - ဤအဖွဲ့ဗန္ဓကို ကြည့်ရှုနားထောင်ရသူ တို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော အရသာသည် မုချဝီရရသဖြစ်၏။ ထိုရသကို အကြောင်းပြု၍ အဖွဲ့ဗန္ဓသည်၎င်း၊ ဖလူပစာရအားဖြင့် ဝီရ ရသဖြစ်၏။

အမှာ ။ ။ ရဏဝီရ၌ သတ္တရဏဝီရ၊ ကိလေသရဏဝီရ ဟု ဝီရ ရသ ၂ မျိုးခွဲကြ၏။ ဤပြခဲ့သော ပုံစံသည် သတ္တကို စစ်တိုက်ပုံပြသော သတ္တရဏဝီရ ပုံစံတည်း။ ကိလေသာကို စစ်တိုက်ရာ၌ ရဲရင့်မှုလည်း ကိလေသရဏဝီရ မည်၏- ဟု ဆိုကြသေး၏။

ဒါနဝီရ ရသပုံစံ

ဧကံ တေ ယာစမာနဿ၊ ဥဘယာနိ ဒဒါမဟံ။
သစက္ခမာ တုဝံ ဂစ္ဆ၊ မဟာဇနဿ ပေက္ခတော။

အဟံ - ငါ သိဝိမင်းသည်။ ဧကံ-တဖက်သော မျက်လုံးကို။ ယာစ မာနဿ-တောင်းသော။ တေ- သင်ပုဏ္ဏားအား။ ဥဘယာနိ- ၂ ဖက် သော မျက်လုံးတို့ကို။ ဒဒါမိ - ပေးအံ့။ မဟာဇနဿ - များစွာသော လူအပေါင်းသည်။ ပေက္ခတော- ကြည့်နေစဉ်။ သစက္ခမာ- မျက်စိနှင့် ပြည့်စုံသည်။ ဟုတ္တာ-၌။ တုဝံ-သင်သည်။ ဂစ္ဆ-သွားပါလော့။ [သိဝိ ဇာတ်လာ ဂါထာများကို ချုံးထားသည်။]

ဤဂါထာ၌ မျက်စိကို အလှူခံလာသော ပုဏ္ဏားသည် အာလမ္ဗန ဝိဘာဝ၊ ပုဏ္ဏား၏မျက်စိမမြင်ပုံ အခြင်းအရာသည် သိဝိမင်း၏ အလွန် ပေးကမ်း လှူဒါန်းလိုသော သဒ္ဓါတရားကို ထကြွစေနိုင်သောကြောင့် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ “ဧကံ တေ ယာစမာနဿ၊ ဥဘယာနိ ဒဒါမဟံ” ပါဠိတို့ဖြင့် ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝကို၎င်း၊ ခိုင်မြဲတည်ကြည်ခြင်း မိတိ၊ လှူမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်း မတိဟူသော ဗျာဘိစာရီဘာဝတို့ကို၎င်း ပြ၏။ ဤဂါထာကို နှုတ်ဖြင့်ရှုတ်ဆိုခြင်းကား အနုဘာဝတည်း။ ဤသို့လျှင် ဝိဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့်တိုးပွားစေအပ်သော ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝ သည် ဒါနဝီရရသဖြစ်၏။ ဤဂါထာကို ကြည့်ရှု နားထောင်ရသူတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော အရသာသည် မုချ ဝီရရသဖြစ်၏။ ထို ရသကို အကြောင်းပြု၍ အဖွဲ့ဗန္ဓလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် ဝီရရသ ဖြစ်၏။

ဒယာဝီရရသ ပုံစံ

ကုလာဝကာ သိမ္ဗလိမ္ပိ၊ ဤသာ ဝဇ္ဇယ မာတလိ၊
စဇိပိ အသုရေ ပါဏံ၊ မာဟံ ဝိက္ခုလဝါ ဒိဇာ။

မာတလိ-မာတလိ၊ အသုရေ-အသုရာအပေါင်း၌၊ ပါဏံ-အသက်
ကို၊ စဇိပိ-စွန့်ရသော်လည်း၊ သိမ္ဗလိမ္ပိ-လက်ပန်တော၌၊ ကုလာဝကာ-
ဂဠုန်ငှက်သိုက် အပေါင်းမှ၊ ဤသာ (ဤသာမုခေနေ)- ရထား၏
လှည်းသန်ဥးဖြင့်၊ ဝဇ္ဇယ - မတိုက်မိအောင် ကွင်းရှောင် ပါလော၊
ဒိဇာ- ဂဠုန်ငှက်တို့သည်၊ ဝိက္ခုလဝါ-အသိုက် မရှိကုန်သည်၊ မာဟံ
(မာ+အဟံ)-မဖြစ်ပါစေကုန်လင့်။ [ကုလာဝကဇာတ်လာ ဥပဇာတ်
ဂါထာကို ဝတ္ထဂါထာ ပြင်ထားသည်။]

ဤဂါထာသည် သကြားနှင့်အသုရာတို့စစ်ဖြစ်ရာဝယ် သကြားရှုံး၍
ဝေဇယန္တာရထားဖြင့် တာဝတိံသာသို့တက်ပြေးသောအခါ လက်ပန်
တောသို့ ရောက်လျှင် ရထားဖြင့် အသိုက်ကို တိုက်ခို၍ ဂဠုန်ငှက်
ကလေးတွေ ကြောံအားလန့်အားနှင့် အော်ရှာကြသံကို သကြားမင်း
ကြားသဖြင့် အလွန်သနားသော ဒယာဖြစ်ပုံကိုပြသောဂါထာတည်း။

ဤဂါထာ၌ ဂဠုန်ငှက်ကလေးများသည် အာလမွန် ဝိဘာဝ၊
ငှက်ကလေးများ၏ ကြောက်လန့်၍ အော်သံသည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊
ထိုဝိဘာဝတို့ကို ဂါထာတခုလုံးဖြင့် မှန်းဆ၍ သိအပ်ကုန်၏။ နောက်မှ
လိုက်လာသော အသုရာများမှီ၍ အသက်ကို စွန့်ရစေကာမူ ရထား
လှည်းသန်ဥးဖြင့် မတိုက်ရအောင် ငှက်သိုက်မှရှောင်၍မောင်းပါ-ဟု
သကြားမင်း၏ သနားခြင်းကြောင့် မာတလိကို ဗျာပါရကြီးစွာဖြင့်
အမိန့်ပေးခြင်းသည် ဥဿာဟဋ္ဌာယိဘာဝတည်း။ စိတ်၏ မကြောံမရွံ
တည်ကြည်ခြင်း မိတီ၊ အသေခံဘို့ရန် ဆုံးဖြတ်ခြင်းမတိ-စသော ဗျာဘိ
စာရီဘာဝကို၎င်း၊ ဤဂါထာဖြင့် ပြောဆိုရာဝယ် သနားသံ ပါနေ
သော (ဖေါက်ပြန်သောအသံဟူသော) ဝိဿရတာ သတ္တိကဘာဝ
ကို၎င်း ဂါထာတခုလုံးဖြင့် မှန်းဆ၍ သိအပ်၏။ ငှက်ငယ်တို့ကို စောင့်
ရှောက်ခြင်း ဒယာသည်၎င်း၊ ဤဂါထာကို ပြောဆိုခြင်း ဝစီဗျာပါရ
သည်၎င်း အနုဘာဝတို့တည်း။ ထိုဝိဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွား
စေအပ်သော သနားခြင်း၌ ရဲရင့်ပုံသည် ဒယာဝီရရသဖြစ်၏။

ဓမ္မဝီရရသ ပုံစံ

ကိစ္ဆိ မေ ပဟိတတ္တဿ၊ လောဟိတံ နုပသုဿယေ၊
လောဟိတေ သုဿမာနမိ၊ ပိတ္တံ သေမှဉ္ဇ သုဿတိ၊
မံသေသု ဒီယမာနေသု၊ ဘိယျော စိတ္တံ ပသီဒတိ။

ပဟိတတ္တဿ-နိဗ္ဗာန်သို့စေလွှတ်အပ်သောစိတ်ရှိသော၊ မေ-ငါ၏၊
ကိစ္ဆိ-တစုံတခုသော၊ လောဟိတံ-သွေးသည်၊ ဥပသုဿယေ-ခြောက်
ရာ၏၊ [န-အာဂုံ။] လောဟိတေ-သွေးသည်၊ သုဿမာနမိ- ခြေခံလ
သော်၊ ပိတ္တံ-သည်းခြေသည်၎င်း၊ သေမှဉ္ဇ-သလိပ်သည်၎င်း၊ သုဿတိ-
ခြောက်၏၊ မံသေသု-အသားတို့သည်၊ ဒီယမာနေသု-ကုန်ခန်း ကုန်လ
သော်၊ ဘိယျော-လွန်စွာ၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ ပသီဒတိ-ကြည်လင်၏။

ဤဂါထာ၌နိဗ္ဗာန်သည်၎င်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသည်၎င်း၊ အာလမ္ဗန
ဝိဘာဝ၊ စိမ်းစိုသော တော တောင် ချောင်ကမ္ဘားယံ ကျောင်းသင်္ခမ်း
တို့သည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ အားထုတ်ခြင်းသည် ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝ၊
သွေးသားစသည်တို့ ခြေခံသွေ့ခြင်းသည် အနုဘာဝ၊ စိတ်ကြည်လင်
ခြင်းသည် ဟရိသ ဗျဘိစာရိဘာဝ၊ ဤသို့ ဝိဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့်
တိုးပွားစေအပ်သော ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝသည် ဓမ္မဝီရရသဖြစ်၏။

ဝီရ ၄ ချီးလုံး ပုံစံ

အဇိတွာ သဏ္ဍဝံ ဥဗ္ဗိံ၊ အယဇ္ဇ ဝိဝိဓေ မခေ၊
အဒတွာ စတ္ထမတ္ထိနော၊ ဘဝေယျံ ပတ္ထိဝေါ ကထံ။

သဏ္ဍဝံ (သ + အဏ္ဍဝံ) - သမုဒြာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဥဗ္ဗိံ - မြေကို၊
အဇိတွာ - မအောင်မြင်မှု၍၊ ဝိဝိဓေ - အထူးထူးအပြားပြား များကုန်သော၊
မခေ-ယဇ်ပူဇော်ခြင်းတို့ဖြင့်၊ ဝါ-တရားကျင့်ခြင်းတို့ဖြင့်၊ အယဇ္ဇ-မပူဇော်မှု၍၊
ဝါ-မကျင့်မှု၍၊ အတ္ထံ - စီးပွားကို၊ အတ္ထိနော - အလိုရှိသူအား၊ အဒတွာ -
မပေးမှု၍၊ ပတ္ထိဝေါ-မင်းသည်၊ ကထံ ဘဝေယျံ-အဘယ်မှာဖြစ်ရာအံ့နည်း။

ဤဂါထာ၌“အဇိတွာ သဏ္ဍဝံ ဥဗ္ဗိံ”ဖြင့် ယုဒ္ဓဝီရကိုပြု၏၊ “အယဇ္ဇ ဝိဝိဓေ
မခေ”ဖြင့် ဓမ္မဝီရကို ပြု၏၊ “ အဒတွာ စတ္ထ မတ္ထိနော ”ဖြင့် သူတောင်းစား
တို့ကို သနားလွန်းခြင်း ဒယာဝီရ၊ ပေးလှူခြင်း ဒါနဝီရတို့ကို ပြု၏၊ ဝိဘာဝ၊
ဗျဘိစာရိဘာဝ၊ အနုဘာဝတို့ကို ရှေးနည်းမှီး၍ကောက်ပါ။

ဘယဌာယီဘာဝ, ဘယာနကရသ

၃၆၄။ ဝိကာရိဿန သတ္တာဒိ-ဘယုက္ကံသော ဘယာနကော၊
သေဒါဒယော နဘာဝေတ္ထ, တာသာဒိ ဗျဘိစာရိနော။

၃၆၄။ ဝိကာရိဿနသတ္တာဒိ ဘယုက္ကံသော-ပင်ကိုယ်သဘော
မှ ထူးခြားခြင်း ရှိသော အသံ , ထူးခြားခြင်း ရှိသော သတ္တာ အစ
ရှိသော ဝိဘာဝတို့ကြောင့် ဖြစ်သော ကြောက်ခြင်း၏ လွန်ကဲခြင်း
သည်။ ဘယာနကော-ဘယာနက ရသမည်၏။ ဧတ္ထ- ဤဘယာနက
ရသ၌၊ သေဒါဒယော-ချွေးအစရှိသည်တို့သည်။ အနုဘာဝါ-အနု
ဘာဝတို့တည်း။ တာသာဒိ - ထိတ်လန့်ခြင်း အစရှိသည် တို့သည်။
ဗျဘိစာရိနော-ဗျဘိစာရိဘာဝတို့တည်း။

x x x x x x x

၃၆၄။ ဝိကာရိ၊ပေ၊ဘယုက္ကံသော ။ ။ ဝိကာရော ဧတေသံ
အတ္ထိတိ ဝိကာရိနော၊ ဝိကာရိနောစ+တေ+သနသတ္တာစာတိ ဝိကာ
ရိဿနသတ္တာ၊ [သတ္တတ၌ “သွန” ဟု “အသံ” အနက်ဟော ပုဒ်ရှိ၏။
ပါဠိ၌ ဝပျောက်၍ ဧဒေတော်ရေခံသည်။] အာဒိဖြင့် တိတ်ဆိတ်သော
တောကြီးသို့ ရောက်ခြင်း၊ သတ်ပုတ် ချုပ်နှောင်သည်ကို မြင်ရခြင်း၊
မိန်းမတို့အတွက် မြေခွေးမြည်သံ၊ ခင်ပုတ်ငှက်သံ ကြားရခြင်းများကို
ယူ၍၊ မြင့်မြတ်သော ဥတ္တပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် အလေးဂရုပြုအပ်သော
ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာကြီးများကိုလည်း ဋီကာ၌ ဝိဘာဝအဖြစ်ဖြင့် ယူ၏။
[ဣတ္ထိနိစပကတိကာနံ ဘယဟေတုဝိကာရိဿနသတ္တာဒိ၊ ဥတ္တမာနံ
ဂုရုအာဒိ၊] ဝိကာရိဿနသတ္တာ + အာဒိ ယေသံ (သုညာရညာဒိနံ) တိ
ဝိကာရိဿနသတ္တာဒယော။]

ဤပါဠိဖြင့် ဝိဘာဝကို ပြ၏။ မိုးကြိုးသံ , ဘီလူးစသော သတ္တာ ,
ဆိတ်ငြိမ်သော တောကြီးစသည်တို့သည် အာလမ္ဗနဝိဘာဝ၊ အသံ၏
ပြင်းထန်ပုံ ဆင့်ကာဆင့်ကာ ထစ်ချုန်းပုံသည်၎င်း၊ ဘီလူး၏ မျက်လုံး
ပြင် သွားဖြဖြစသော အမူအရာသည်၎င်း ဥဒ္ဓိပန ဝိဘာဝ ဟု ခွဲပ'။
ဝိကာရိဿန သတ္တာဒိဟိ+ဇာတံ+ဘယံ ဝိကာရိ၊ပေ၊ဒိဘယံ။ [ဇာတ
အလယ်ပုဒ်ကြေ။] တဿ+ဥက္ကံသော ဝိကာရိ၊ပေ ဘယုက္ကံသော၊ ထို
ဘယလည်း သာဘာဝိကဘယ၊ ကိတ္တိမဘယ ဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင်
ပင်ကိုယ်ကြောက်စရာကောင်းသော အကြောင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သော

ကြောက်ခြင်းသည် သာဘာဝိကဘယမည်၏။ တမင်ကြောက်အောင်
ချောက်မှုကို ပြုခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ကြောက်ခြင်းသည် ကိတ္တိမဘယ
မည်၏။

သေဒါဒယော နုဘာဝါ။ ။ကြောက်လျှင် ချွေးထွက်လာတတ်
၏။ အဆင်းပျက်ခြင်း ဝေဝဏ္ဏ၊ ကွဲအက်သော အသံဖြင့် ပြောဆိုခြင်း
ဂဂ္ဂဒဿရဘာသဏလည်းဖြစ်တတ်၏။ ကြောက်လျှင် ဘာမျှမလုပ်ဘဲ
ကုပ်၍ နေခြင်းဟူသော ပလယ၊ ကြက်သီးထခြင်း ရောမဉ္စ၊ ကိုယ်
တုန်လှုပ်ခြင်း ကမ္ပ၊ ထို၍ အရပ်ကို(အားကိုးရာ ရှာသောအားဖြင့်)
ကြည့်ခြင်း ဒိသိက္ခန (ဒိသာ + ဣက္ခန) တို့လည်း ဖြစ်တတ်၏။ ထို
အားလုံးကို သေဒါဒိဋ္ဌိ အာဒိဖြင့်ယူပါ။

အနုဘာဝေါ·တြ ဝေဝဏ္ဏ - ဂဂ္ဂဒဿရဘာသဏံ၊
ပလယ သေဒ ရောမဉ္စ-ကမ္ပဒိသိက္ခနာဒယော။

တာသာဒီ ဗျဘိစာရိနော။ ။အာဒိဖြင့် ကြောံစရာကောင်းသော
အသံ - သတွာတို့ကို၎င်း၊ ရွံ့မုန်းခြင်း ဇိဂုစ္ဆာ၊ ပျာပျာသလဲဖြစ်ခြင်း
အာဝေဂ၊ တွေဝေခြင်း ဘာမျှမလုပ်တတ်ခြင်း သမ္မောဟ၊ [တာသ-
ဟု ခေါ်သော သန္တာသကား မူရင်းပုဒ်တည်း။] တချို့မှာဖြစ်တတ်
သော ကိုယ်လက်နှမ်းနယ်ခြင်း ည္ဇါနိ၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်းဒိနတာ၊ ယုံမှား
ခြင်း သင်္ကာ၊ ရူးခြင်း အပသ္မာရ၊ စိတ်မတည်ခြင်း သမ္ဘန္တိ (သမ္ဘမ)
သေခြင်း မစ္စ၊ စသည်တို့ကိုယူ။

ဇိဂုစ္ဆာဝေဂ သမ္မောဟ၊ သန္တာသ ည္ဇါနိ ဒိနတာ၊
သင်္ကာ·ပသ္မာရ သမ္ဘန္တိ၊ မစ္စဒီ ဗျဘိစာရိနော။

ဘယာနကရသ ပုံစံ

တဿ တံ နဒ တာ သုတွာ၊ သီဟဿ·ဝိတရေ မိဂါ၊
ခတ္တိယာ ဝိပ္ပလာယိံသု၊ ကုသသဒ္ဒဘယနိတာ။

သီဟဿ-ခြင်္သေ့၏ (သဒ္ဒ-ဟေဝံသံကို သုတွာ-ကြားရ၍) ဣတရေ
မိဂါ-အခြားသောသားကောင်တို့သည်၊ (ပလာယန္တိ ဣဝ-ထွက်ပြေး
ကြကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ - ထို့အတူ၊) နဒတော- “ ငါဟ ကုသတဲ့ ”
ဟု ကြီးဝါးသော၊ တဿ - ထို ကုသမင်း၏၊ တံ - ထို ကြီးဝါးသံကို၊
သုတွာ- ကြားရ၍၊ ကုသသဒ္ဒ ဘယနိတာ - ကုသမင်း၏ အသံကြောင့်

ကြောံခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်ကုန်သော၊ ခတ္တိယာ-ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်း
တို့သည်၊ ဝိပ္ပလာယိံ သု-ပြေးကြကုန်ပြီ။ [သတ္တတိနိပါတ်-ကုသဇာတ်။]

ဤပြုယုဂ်၌-ကုသမင်းသည် အာလမ္ဗနုဝိဘာဝ၊ နား၏အနီး၌ ကပ်၍
ငေါက်လိုက် သကဲ့သို့ “ ငါဟ ကုသတဲ့ ” ဟူသော ကြီးဝါးသံသည်
ဥဒ္ဓိပန ဝိဘာဝ၊ ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်း တို့၏ ကြောံလန့်ခြင်းသည် ဘယ
ဌာယိဘာဝ၊ ဇောချွေးထွက်ခြင်း၊ ဆတ်ဆတ်တုန်ခြင်း၊ မျက်စိပြာခြင်း၊
တွေဝေခြင်းစသည်တို့သည် ဗျာဘိစာရီဘာဝ၊ ထွက်ပြေးကြခြင်းသည်
အနုဘာဝတည်း။ ဤသို့လျှင် ဝိဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့်တိုးပွားစေအပ်
သော ဘယဌာယိဘာဝသည် ဘယာနက ရသဖြစ်၏။

သီဟောစ သီဟနာဒေန၊ ဒဒ္ဓရံ အဘိနာဒယိ၊
သုတွာ သီဟဿ နိဋ္ဌေဝိသံ၊ သိင်္ဂါလော ဒဒ္ဓရေ ဝသံ၊
ဘီတော သန္တာသမာပါဒိ၊ ဟဒယဉ္ဇဿ အဖလိ။

သီဟောစ-ခြင်္သေ့သည်လည်း၊ သီဟနာဒေန-ခြင်္သေ့တို့၏ ဟောက်
သံဖြင့်၊ ဒဒ္ဓရံ-ငွေတောင်ကို၊ အဘိနာဒယိ-ပဲ့တင်ထပ်စေပြီ၊ သီဟဿ-
ခြင်္သေ့၏၊ နိဋ္ဌေဝိသံ - ဟောက်သံကို၊ သုတွာ - ကြားရ၍၊ ဒဒ္ဓရေ-
ငွေတောင် (ဖလ်ဂူအတွင်း)၌၊ ဝသံ (ဝသန္တာ) - နေသော၊ သိင်္ဂါ
လော-မြေခွေးသည်၊ ဘီတော- ကြောံသည်၊ (ဟုတွာ-၍) သန္တာသံ-
ထိတ်လန့်ခြင်းသို့၊ အာပါဒိ-ရောံပြီ၊ အဿ- ထိုးမြေခွေး၏၊ ဟဒယဉ္ဇ-
ရင်သည်လည်း၊ အဖလိ-ကွဲပြီ။

မြေခွေးသည် ခြင်္သေ့မရှိခိုက်၌ ခြင်္သေ့၏နှစ်မကိုလူပျိုစကားသွား၍
ပြော၏။ ခြင်္သေ့မကလေးသည် ရှက်လှ၍ မောင်တော် ခြင်္သေ့အား
တိုင်၏။ ခြင်္သေ့သည် ဒေါသထွက်၍ မြေခွေးပုန်းနေရာဖလ်ဂူကို အပြင်က
နေ၍ ဟောက်လေသည်။ ဤပြုယုဂ်၌-ခြင်္သေ့သည် အာလမ္ဗနုဝိဘာဝ၊
တောင်သံဟိန်းသွားအောင် ဟောက်လိုက်သော ခြင်္သေ့၏အသံသည်
ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ မြေခွေး၏ ကြောံခြင်းသည် ဘယဌာယိဘာဝ၊ ထိတ်
လန့်ခြင်းတာသ , ပျာနေခြင်း အာဝေဂတို့သည် ဗျာဘိစာရီဘာဝတို့
တည်း။ နှလုံးကွဲခြင်းသည် အနုဘာဝ၊ ဤ ဝိဘာဝ, အနုဘာဝတို့ဖြင့်
တိုးပွားစေအပ်သော ဘယဌာယိဘာဝသည် ဘယာနကရသဖြစ်၏။

ဇိဂုစ္ဆာဌာယိဘာဝံ , ဗိဘန္တရသ

၃၆၅။ ဇိဂုစ္ဆာ ရုမိရာဒိဟိ၊ ပူကျာဒိဟိ ဝိရာဂတော၊
ဗိဘန္တော ခေါဘနုဗ္ဗေဂီ၊ ကမေန ကရုဏာယုတော၊
နာသာဝိကုနနာဒိဟိ၊ သင်္ကာဒိဟိဿ ပေါသနံ။

၃၆၅။ ရုမိရာဒိဟိ - သွေးအစရှိသည်တို့ကြောင့်၎င်း၊ ပူကျာဒိ
ဟိ-အပုပ်နံ့ အစရှိသည်တို့ကြောင့်၎င်း၊ ဝိရာဂတော - မတပ်မက်
ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ-ဖြစ်သော)ဇိဂုစ္ဆာ-စက်ဆုပ် ရုံရှာ
ခြင်း ဇိဂုစ္ဆာဌာယိဘာဝံသည်၊ ကမေန - အစဉ်အားဖြင့်၊ ခေါဘ
နော-ချော့ချားတတ်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဥဗ္ဗေဂီ - ထိတ်လန့်ခြင်း

x x x x x + x

၃၆၅။ ဇိဂုစ္ဆာ၊ပေ၊ဝိရာဂတော ။ ။ စက်ဆုပ်ခြင်း , ရုံခြင်း၊
မုန်းခြင်းကို ဇိဂုစ္ဆာဟု ခေါ်၏။ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသ - ဒေါမနဿ
တည်း။ [ရုပ်နာမ်ဓမ္မအပေါ်၌ ဉာဏ်ပညာဖြင့် စက်ဆုပ်မှုလည်း ရှိပါ
သေး၏။ သို့သော် ထိုစက်ဆုပ်မှုကား ဗိဘန္တရသပါရှိသော စက်ဆုပ်မှု
မဟုတ်။] စက်ဆုပ်ခြင်း၏ အကြောင်း ဝိဘာဝံကို ရုမိရာဒိ, ပူတိအာဒိ,
ဝိရာဂဟု ၃မျိုးပြသည်။ ထိုတွင် ရုမိရာဒိ၌ အန္တဂုဏ(အူသိမ်)စသည်
ကို၎င်း, ပူကျာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကိမိ (ပိုးလောက်) အစရှိသည်ကို၎င်း
ဋီကာပြ၏။ ဒပ္ပဏ၌ကား-ဤသို့ ၃ မျိုးမခွဲဘဲ “မကောင်းသောအနံ့
ရှိသော အသား အသွေး အဆီတို့ကို အာလမ္ပနဝိဘာဝံ၊ ထိုအသား
စသည်၌ ပိုးလောက်ကျခြင်း စသည်ကို ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝံဟု ခွဲ၏။

ဒုဂ္ဂန္ဓ မံသ ရုမိရ- မေဒါ အာလမ္ပနံ မတံ၊
တကြေဝ ကိမိပါတာဒိ, ဥဒ္ဓိပန. မုဒါဟင်္ဂံ။

ဗိဘန္တော၊ပေ၊ ကရုဏာယုတော။ ။ ခုတဓာတ်သည် သဗ္ဗလန
(ပြင်းစွာ လှုပ်ရှားခြင်း) အနက်ကိုဟော၏။ ကိုယ်စိတ်တို့၏ မငြိမ်
မသက် တုန်လှုပ်ချောက်ချားခြင်းကို “ခေါဘ” ဟု ခေါ်သည်။ ခေါဘ
တီတိ ခေါဘနော၊ ဥဗ္ဗေဂေါ(ပြင်စွာထိတ်လန့်ခြင်း)ယဿာတိဥဗ္ဗေဂီ၊
ကရုဏာသည် (ဤနေရာ၌) သောက သဘောရှိ၏။ ကရုဏာယ+
အာယုတော ကရုဏာယုတော၊ [ကရုဏာယုတော- သောကရူပေန
သဟိတောစ၊— (ဋီကာ)။] “ကမေန” ဟု ဆိုသောကြောင့် ရုမိရ

ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ကရုဏာယုတော- ကရုဏာနှင့် ယှဉ်သည်
လည်းဖြစ်သော၊ ဗိဘန္ဓော - ဗိဘန္ဓရသသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏။
နာသာဝိကုနနာဒိဟိ- နှာခေါင်းရှုံ့ခြင်း အစရှိသော အနုဘာဝတို့
ဖြင့်၎င်း၊ သင်္ကာဒိဟိ - ယုံမှားခြင်း အစရှိသော ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့
ဖြင့်၎င်း၊ အဿ - ထို ဗိဘန္ဓရသ၏၊ ပေါသနံ - တိုးပွားခြင်းသည်၊
ဟောတိ-ဖြစ်၏။

x x x x x x x

စသည်ကြောင့် ဇိဂုစ္ဆာဖြစ်လျှင် ခေါ်ဘနဗိဘန္ဓရသဖြစ်၏၊ ပုတိစသည်
ကြောင့် ဇိဂုစ္ဆာဖြစ်လျှင် ဥဗ္ဗေဂိ ဗိဘန္ဓရသ ဖြစ်၏၊ ဝိရာဂကြောင့်
ဇိဂုစ္ဆာဖြစ်လျှင် ကရုဏာယုတ ဗိဘန္ဓရသဖြစ်၏ ဟု အစဉ်အတိုင်း
တွဲစပ်ပါ။

နာသာဝိကုနနာဒိဟိ။ ။ [နာသာယ-၏+ဝိကုနနံ-တွန့်ရှုံ့ခြင်း။]
စက်ဆုပ်ဘွယ်ကို မြင်ရ၊ ကြားရ၊ မိမိက သူတပါးအား ပြောပြသော
အခါ နှာခေါင်းရှုံ့ တတ်ကြ၏။ ထို နှာခေါင်းရှုံ့မှုသည် အကျိုး အနု
ဘာဝတည်း။ အာဒိဖြင့် စက်ဆုပ်ဘွယ်ကို မြင်ရသောအခါ မျက်စိကို
ပိတ်ခြင်း မုခန္ဓာဒန၊ ကြားရသောအခါ နားကိုပိတ်ခြင်း ကဏ္ဍပိဒ
ဟန၊ နံရသောအခါ နှာခေါင်းကိုပိတ်ခြင်း ဃာနပိဒဟနတို့ကို ယူသင့်
၏။ ဒပ္ပဏ၌ တံထွေး ထွေးခြင်းကိုလည်း ယူ၏။ ရှုံ့စရာတွေ၌ ရှုံ့သော
တံထွေးထွေးမှု အနုဘာဝလည်းဖြစ်တတ်၏။ ရတနကောသ၌ မျက်နှာ
ကို နောက်၌ထားခြင်း၊ မျက်နှာလွှဲခြင်း(ပစ္ဆာနန)၊ ခြေ လက်မောင်း
တို့ကို မထင်ရှားအောင် နေခံဆုပ်ခြင်း အဗျတ္တ ပါဒဗာဟုတို့ကိုလည်း
ယူသည်။

သင်္ကာဒိဟိ။ ။ အနံတခုကို ရသောအခါ “ ဘာအနံပါလိမ့်”
စသည်ဖြင့်(ယုံမှားသင်္ကာ)ဖြစ်တတ်၏။ အာဒိဖြင့် ဒပ္ပဏ၌လာသော
မောဟ (ဘာမှန်းမသိ၍ တွေဝေမှု)၊ အပသ္မာရ (ထိုအနံ စသည်
ကြောင့်)ကယောင်ချောံချားနှင့်ရူးနှမ်းမှု၊ အာဝေဂ(ထိုအနံစသည်မှ
ရှောင်တိမ်းရာဝယ် ပျာပျာသလဲဖြစ်မှု)၊ ဗျာဓိမရဏ (မကောင်းနံ
စသည် နံ၍ မကျန်းမာမှု၊ သေမှု) တို့ကို ယူပါ။ [မောဟာ•ပသ္မာရ
အာဝေဂ, ဗျာရုဒိ ဗျာဘိစာရိနော။]

ရှုစိရကြောင့် ဇိဂုစ္ဆာပုံစံ

ပါယံ ပါယံ တဝါရိနံ, သောဏိတံ ပါဏိသမ္ပုဒ္ဓိကံ၊
ကောဏပါ သဟ နစ္စန္ဒိ, ကဗန္ဓေဟန္တ ဘူသဏာ။

ကောဏပါ-ရက္ခိယံတို့သည်၊ တဝါရိနံ (တဝ + အရိနံ)-အရှင်
ရန်သူတို့၏၊ သောဏိတံ- သွေးကို၊ ပါဏိသမ္ပုဒ္ဓိကံ-လက်ခုတ်တို့ဖြင့်၊
ပါယံ ပါယံ - သောက်လျက် သောက်လျက်၊ ကဗန္ဓေဟိ - ဥျားခေါင်း
မရှိသော ကဗန္ဓုပြိတ္တာတို့နှင့်၊ သဟ - အတူတကွ၊ ဝါ - တွဲ၍၊ အန္တ
ဘူသဏာ - အူတည်းဟူသော တန်ဆာရှိကုန်သည်၊ ဝါ - အူတွေကို
တန်ဆာဆင်ကုန်သည်၊(ဟုတွာ-၍)နစ္စန္ဒိ-ကကြကုန်၏။

ဤပြုယုဂ်၌ သွေး-အူတို့သည် အာလမ္ဗဏဝိဘာဝ၊ လက်ခုတ်တို့ဖြင့်
ယူ၍ ယူ၍ သောက်ခြင်း , ဥျားခေါင်းမပါ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသာ ရှိသော
ကဗန္ဓုပြိတ္တာတို့နှင့် တွဲ၍ ကခြင်းတို့သည် ဥဒ္ဓိပန ဝိဘာဝ၊ စက်ဆုပ်
ရွံရှာခြင်းသည် ဇိဂုစ္ဆာ ဌာယီဘာဝ၊ နှာခေါင်းရှုံ့ခြင်းစသော အနု
ဘာဝတို့ကို မှန်းဆရုံ သိအပ်ကုန်၏၊ ဤသို့လျှင် ဝိဘာဝ အနုဘာဝ
တို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သောဇိဂုစ္ဆာဌာယီဘာဝသည် စိတ်၏တုန်လှုပ်
ချောက်ချားသော ဥဗ္ဗေဂိဗိတစ္ဆရသဖြစ်၏။

ပူတိကြောင့် ဇိဂုစ္ဆာပုံစံ

အသုစိ ပူတိလောမောသိ, ဒုဂ္ဂန္ဓော ဝါယိ သူကရ၊
သစေ ယုဇ္ဈိတုကာမောသိ, ဇယံ သမ္ပ ဒဒါမိ တေ။

သူကရ-အိုဝက်၊ (တံ-သင်သည်၊)အသုစိ-မစင်ကြယ်သည်၊ ပူတိ
လောမော-ပုပ်သောအမွှေးရှိသည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ဒုဂ္ဂန္ဓော-မကောင်း
သော အနံ့သည်၊ ဝါယိ- လှိုင်၏၊ သမ္ပ - မိတ်ဆွေ၊ ယုဇ္ဈိတုကာမော-
စစ်ထိုးလိုသည်၊ သစေ အသိ- အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ (ဝေံသတိ - ဤသို့
ဖြစ်လသော်၊)တေ-သင်အား၊ ဇယံ-အနိုင်ကို၊ ဒဒါမိ-ပေးပါ၏။ [ဒုက
နိပါတ် - သူကရဇာတ်။] ဝက်က ခြင်္သေ့ကို စစ်တိုက်မည်ဟု ရက်ချိန်း
ပေးပြီးလျှင် ရသေ့များစွန့်ထားသော မစင်ဗွက်ထည်း၌ တကိုယ်လုံး
နှစ်၍ မစင်အနံ့ထုံပြီးမှ ချိန်းချက်ရာသို့သွားသောအခါ ခြင်္သေ့က မစင်
နံ့ကို၎င်း မစင်လူးသော ကိုယ်ကို၎င်း စက်ဆုပ်၍ ဝက်အား အနိုင်ပေး
သော ဂါထာတည်း။

ဤပြုယုဂ်၌ - မစင်လူးထားသော ဝက်သည် အာလမ္ဗန ဝိဘာဝ၊ ပုပ်ဟောင်သော အနံ့သည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ ခြင်္သေ့၏ စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်းသည် ဇိဂုစ္ဆာဌာယီဘာဝ၊ သူနှင့် အဖက်မဟုတ် ဟု ထင်ခြင်း (ဂဗ္ဗ)သည် ဗျာဘိစာရီဘာဝ၊ နှာခေါင်းရှုံ့ခြင်း၊ ဝက်အားအနိုင်ပေးခြင်းသည် အနုဘာဝ၊ ဤသို့လျှင် ဝိဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော ဇိဂုစ္ဆာ ဌာယီဘာဝသည် မစင်နံ့မှ ထိတ်လန့်ခြင်း သဘောရှိသော ဥဗ္ဗေဂီဗိဘတ္ထရသ ဖြစ်၏။ [မိမိ၏မယားကို နဂိုရ်ချစ်နေရာမှ အကြောင်းတစုံတရာကြောင့် မချစ်သောအခါ မုန်းခြင်းဝိရာဂကြောင့် ဇိဂုစ္ဆာဌာယီဘာဝ ဖြစ်၍ ကရုဏာသဘော မကင်းသော (ကရုဏာယုတ) ဗိဘတ္ထရသ ဖြစ်နိုင်ပုံကိုလည်း သိပါလေ။]

တတော မံ အာသိ သံဝေဂေါ , အပ္ပတော လောမဟံသနော၊
ဓီရတ္ထု ရူပံ အသုစိ , ရမန္တေ ယတ္ထ ဗာလိယာ။

တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ယတ္ထ-အကြင်ရှင်၌၊ ဗာလိယာ-အမိုက်မတို့သည်၊ ရမန္တေ-မွေ့လျော်ကြကုန်၏၊ (တံ)ရူပံ-ထိုရှင်သည်၊ အသုစိ-မစင်ကြယ်ပါတကား၊ ဓီရတ္ထု-ရုံဘွယ်အစစ် ဖြစ်ပါတကား၊ (ဣတိ-ဤသို့၊)မံ-ငါ၏၊ အပ္ပတော-မဖြစ်စဘူး ထူးဆန်းသော၊ သံဝေဂေါ-ထိတ်လန့်ကြောင်း ဉာဏ်သည်၎င်း၊ လောမဟံသနော - ကြက်သီးထခြင်းသည်၎င်း၊ အာသိ-ဖြစ်ပြီ။

ဤဂါထာ၌ “ရှင်သည် အာလမ္ဗနဝိဘာဝ၊ မစင်ကြယ်ခြင်းသည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်းသည် ဇိဂုစ္ဆာဌာယီဘာဝ၊ ပြီးငွေ့ခြင်း နိဗ္ဗေဒ , ထိတ်လန့်ခြင်း တာသစတို့သည် ဗျာဘိစာရီဘာဝ၊ ကြက်သီးမွှေးညှင်း ထခြင်းသည် အနုဘာဝ၊ ဤသို့ ဝိဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော ဇိဂုစ္ဆာဌာယီဘာဝသည် ဗိဘတ္ထရသ ဖြစ်၏” ဟု ရှေးဆရာတို့ ကော်ပြုကြ၏။ သို့သော် “ကမေန ကရုဏာယုတော” အရ ဝိရာဂကြောင့် ဇိဂုစ္ဆာဖြစ်ရာဝယ် ကရုဏာနှင့် ယှဉ်သော ဗိဘတ္ထရသ ဖြစ်ရမည်-ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤ၌ ကရုဏာယုတ မဖြစ်နိုင်၊ ဤသို့လျှင် တရားသံဝေဂနှင့် ယှဉ်ရာ၌ ကရုဏာယုတ ဗိဘတ္ထရသ မရနိုင်သောကြောင့် ဤပုံစံမျိုးကို စဉ်းစားသင့်သည်။

ဝိမှယဌာယီဘာဝ, အတ္တုတရသ

၃၆၆။ အတိလောကပဒတ္ထေဟိ,ဝိမှယောယံ ရသောတ္တုတော၊
တဿာနုဘာဝါ သေဒဿု-သာဓုဝါဒါဒယော သိယံ၊
တာသာဝေဂမိတိပ္ပညာ, ဟောန္တေတ္ထ ဗျာဘိစာရိနော။

၃၆၆။ အတိလောကပဒတ္ထေဟိ-လောကကိုလွန်သော ပုဒ်နက်
တို့ကြောင့်၊(ဥပ္ပဇ္ဇမာနော-ဖြစ်သော)အယံဝိမှယော-ဤအံ့ဩခြင်း
ဟူသော ဝိမှယဌာယီ ဘာဝသည်၊ အတ္တုတော - အတ္တုတ ဟု
ဆိုအပ်သော၊ ရသော- ရသသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ သေဒဿု
သာဓုဝါဒါဒယော- ချွေးထွက်ခြင်း၊ မျက်ရည်ယိုခြင်း၊ သာဓုခေ
ခြင်း အစရှိသည်တို့သည်၊ တဿ - ထို ဝိမှယဌာယီဘာဝ၏၊ အနု
ဘာဝါ - အနုဘာဝ တို့သည်၊ သိယံ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဧတ္ထ - ဤ ဝိမှယ
ဌာယီဘာဝ၌၊ တာသာဝေဂမိတိပ္ပညာ - ထိတ်လန့်ခြင်း , ပျာပျာ
သလဲ ဖြစ်ခြင်း, ငြိမ်သက် တည်ကြည်ခြင်း , သိခြင်းတို့သည်၊ ဗျာ
ဘိစာရိနော- ဗျာဘိစာရိဘာဝတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

x x x x x x x x

၃၆၆။ အတိလောကပဒတ္ထေဟိ။ ။လောကံ-လောကကို၊ဝါ-
လောက၌ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ကို+အတိတ္တန္တာ-ကျော်လွန်ကုန်သည်တည်း၊
အတိလောကာ-ကုန်သည်၊ ပဒါနံ- ပုဒ်တို့၏+ အတ္တာ- ဟောနက်တို့
တည်း၊ ပဒတ္တာ- တို့၊ “ ပုဒ်တို့၏ ဟောနက် ” ဟူသည် ဝိရုရောပုဒ်၏
ဟောနက်ဖြစ်သော ဝိရုရသုခမိန် ဖြစ် , ဒေဝဝိမာနံပုဒ်၏ ဟောနက်
ဖြစ်သောနတ်ဗိမာန်ဖြစ်, “သယမေဝ ဩနမိတာ”ပုဒ်တို့၏ဟောနက်
ဖြစ်သော “ သစ်ပင်တို့၏ အလိုလို ကိုင်းညွတ်လာခြင်း ” စသော
အကြောင်းအရာတို့တည်း၊ လောက၌ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ထက် လွန်ကဲကြ
သော ထို အထည်ဝတ္ထုဖြစ် အကြောင်းအရာတို့ကို “ အတိလောက
ပဒတ္ထ ” ဟု ဆိုသည်၊ ဤပါဌ်ဖြင့် ဝိဘာဝတို့ကိုပြု၏၊လွန်ကဲသောဝတ္ထု
ကို အာလမ္ဗနဝိဘာဝ, ထိုဝတ္ထု၏ မဟိမ- အလွန် ကြီးမားသည်၏
အဖြစ် (ကြီးကျယ်ခြင်း)စသောဂုဏ်ကို ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ ဟု ခွဲပါ။

လောကဂုတ္တိ အတိတ္တန္တံ, ဝတ္ထု အာလမ္ဗနံ မတံ၊
ဂုဏော အဿ မဟိမာဒိ, မတံ ဥဒ္ဓိပနံ ပုန။

ဝိမှယ-အတ္တုတ။ ။ ၂ ပုဒ်လုံးပင် အံ့ဩခြင်းအနက်ကိုဟော၏။
ဝိပုဗ္ဗ မှီခတ်, အပစ္စည်းဖြင့် “ဝိမှယ” ပြီး၏။ အတ်အဗျယရှေးရှိသော
ဘာဓာတ်, ဒုတစ် (၃တ)ပစ္စည်းဖြင့် သက္ကတ၌ “အဒိဘုတ” ပါဠိ၌
“အတ္တုတ” ဟု ပြီး၏။ တရားကိုယ်မှာ အံ့ဩသော အခြင်းအရာ
အားဖြင့် ဖြစ်သော ဝီတိသောမနဿ တည်း။ ပြခဲ့သော ဝိဘာဝတို့
ကြောင့် ဖြစ်သော ဝိမှယ ဌာယီဘာဝသည် (ပြအပ်လတ်သော)
အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားလာသောအခါ အတ္တုတရသဖြစ်၏။

အနုဘာဝါပေါဝါဒါဒယော။ ။ သာဓုဝါဒါဒယော၌ အာဒိ
ဖြင့် ဒပ္ပဏ၌လာသော ထမ္ဘ, ရောမဉ္ဇ, ဂဂ္ဂဒဿရ, သမ္ဘမ, နေတ္တ
ဝိကာသ (မျက်စိပွင့်ခြင်း , အံ့ဩဘွယ်ကို မျက်လုံးဖြ၍ ကြည့်ခြင်း)
စသည်ကို ယူပါ။ [ထမ္ဘ - စသည် ထင်ရှားပြီ။ ဂဂ္ဂဒဿရကို ဘယ
ဌာယီဘာဝ အဓိပ္ပာယ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ထမ္ဘော သေဒေါထ ရောမဉ္ဇ, ဂဂ္ဂဒဿရ သမ္ဘမာ၊
တထာ နေတ္တဝိကာသာဒိ, အနုဘာဝါ ပကိတ္တိတာ။

တာသာပေါဗျဘိစာရိနော။ ။ ထိတ်လန့်စရာ ကောင်းသော
အံ့ဩဘွယ်ရာကို တွေ့ရသောအခါ လန့်ခြင်း တာသ, ပျာယိပျာယာ
ဖြစ်ခြင်း အာဝေဂ, ဘုရားစသော ကြည်ညိုဘွယ်ကို တွေ့သောအခါ
တည်ကြည်ခြင်း ဓိတိ, အသိဉာဏ်ဖြစ်ခြင်း ပညာ(မတိ)တို့ ဖြစ်တတ်
ကြ၏။ ထို့ပြင် - အံ့ဩဘွယ်ကို မြင်ရ၍ စဉ်းစားကြံတွေးခြင်း ဝိတက်,
စိတ်မတည်ခြင်း လှုပ်ရှားခြင်း (သမ္ဘမ) ခေါ် သမ္ဘန္တိ, ရှင်မြူးခြင်း
ဟာသစသည်ကိုပင် ဗျဘိစာရိဘာဝ ဟု ဒပ္ပဏ၌ဆိုသေး၏။ [ဝိတက္ကာ
ဝေဂသမ္ဘန္တိ- ဟာသာဒိ ဗျဘိစာရိနော။]

အတ္တုတရသပုံစံ

ပုဏ္ဏကေန နဋေနေဝ, အာဟတေ နေကဘိသနေ၊
နိစ္စလောစလပါတောပိ, အဟော သော မိနိ ဒိဋ္ဌိယာ။

ပုဏ္ဏကေန - ပုဏ္ဏက နတ်ဘီလူးသည်၊ နဋေနေဝ - ကချေသည်
ဇာတ်သွားကဲ့သို့၊ အနေကဘိသနေ - တပါးမက များလှစွာသော
ကြောက်မက်ဘွယ်ကို၊ အာဟတေ- ဆောင်ပြအပ်သော်၊ သော- ထို

ဝိဓုရသုခမိန်သည်၊ နိစ္စလော-တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည်၊(ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊) အစလပါတော - ကာဠုဂိရိတောင်ထိပ်မှ လျှောချအပ်သည်၊ (သမာ နော)ဝိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အဟော- အံ့ဩဘွယ် ကောင်းလောက် အောင်၊ ဒိဋ္ဌိယာ- မျက်စိတည်းဟူသော တာဝါးဖြင့်၊ မိနိ-တိုင်းတာ လေပြီ။ [ဋီကာလာ ၁၂ လုံးဖွဲ့ ဝံသဠဂါထာကို ပထျာဝတ္ထဂါထာ ပြင်ထားသည်။]

ဤဂါထာ၌လိုရင်း။ ။ကချေသည် ဇာတ်သွားသည် တခုပြီးတခု ကြည့်ရှုဘွယ် အစုစုကို ပြသကဲ့သို့ ပုဏ္ဏကသည်လည်း ဘီလူးယောင်၊ ခြင်္သေ့ယောင်၊ ဆင်ကြီးယောင်၊ မြွေကြီးယောင်စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ပုံဆောင်၍ စားမည့် ဝါးမည့် ထိုးမည့်ဟန်ပြု၏။ ကြောံခံ့တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိမှန်းသိသောအခါ ခြေ ၂ ချောင်းကိုကိုင်၍ ကာဠုဂိရိတောင်ပေါ်မှ ၁၅ ယူဇနာတိုင်အောင် တကြိမ် , ယူဇနာ ၃၀ တိုင်အောင် တကြိမ်, ယူဇနာ ၆၀ တိုင်အောင် တကြိမ် , ဤသို့ ၃ ကြိမ် အောက်သို့ ချ၏။ ထိုအခါ မကြောက်သည့်အပြင် “ယူဇနာမည်မျှရောက်ပြီ” ဟု မျက်စိ တည်းဟူသော တာဝါးဖြင့်(မျက်မှန်းဖြင့်)တိုင်းတာ၍ သွားသည်ကား အလွန်ထူးခြားအံ့ဩဘွယ် ကောင်းပါပေသည်-ဟုလို။

ဤဂါထာ၌ အလွန်ကြောက်စရာကောင်းပါလျက် မကြောက်ရုံမျှ မကဘဲ မျက်မှန်းဖြင့် တိုင်းတာ၍ သွားခြင်းသည် လောက သဘော ထုံးစံကို လွန်နေသော အတိလောကပဒတ္တတည်း။ ဝိဓုရသုခမိန်သည် အာလမ္ဗနဝိဘာဝ၊ မကြောက်ခြင်း, မျက်မှန်းဖြင့် တိုင်းတာခြင်းသည် ဥဒ္ဓိပန ဝိဘာဝ၊ ထိုဝိဘာဝတို့ကို ဤဂါထာဖြင့် ပြု၏။ ထိုဝိဘာဝတို့ ကြောင့်ဖြစ်သော အံ့ဩဘွယ်ဝိမှယဋ္ဌာယီဘာဝကို တဂါထာလုံးဖြင့် မှန်းဆ၍ သိအပ်၏။ “အဟော” ဟူသောပါဌ်ဖြင့် သာဓုဝါဒ ဟူသော အနုဘာဝကိုပြု၏။ ထို အံ့ဩဘွယ်ကို မြင်ရ၍ ထိတ်လန့်ခြင်း , ပျာပျာ သလဲ ဖြစ်ခြင်း စသော ဗျာဓိစာရိဘာဝကိုလည်း ဂါထာ တခုလုံးဖြင့် မှန်းဆ၍ သိအပ်၏။ ထို ဝိဘာဝ စသည်တို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော ဝိမှယဋ္ဌာယီဘာဝသည် အတ္တုတရသ ဖြစ်၏။ [ဤဂါထာကို ကြားနာ ရသူတို့၌ အံ့ဩဘွယ်အရသာကိုခံစားရ၍ အတ္တုတရသဖြစ်၏။ ဂါထာ လည်း အတ္တုတရသပါရှိသော ဂါထာဖြစ်၏။]

အဟော အစ္ဆရိယံ လောကေ၊ ဗုဒ္ဓါနံ ဂုဏမဟန္တတာ၊
ဒသဟဿိလောကဓာတု၊ ဆပ္ပကာရံ ပကမ္မိတ္ထ၊
ဩဘာသောစ မဟာ အာသိ၊ အစ္ဆေရံ လောမဟံသနံ။

လောကေ- လောက၌၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဂုဏမဟန္တတာ-
ဂုဏ်တော်တို့၏ကြီးကျယ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သည်။ အဟောအစ္ဆရိယံ-
ဪ... အံ့ဩဘွယ် ကောင်းပါပေစွ၊ ဒသဟဿိလောကဓာတု-
တသောင်းသော လောကဓာတ်သည်။ ဆပ္ပကာရံ - ၆ မျိုး အပြား
အားဖြင့်၊ ပကမ္မိတ္ထ - ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီ၊ မဟာ- ကြီးမားပြန်ကျယ်
သော၊ ဩဘာသောစ- အရောင်အလင်းသည်လည်း၊ အာသိ- ဖြစ်ပြီ၊
အစ္ဆေရံ-လက်ဖျောက်ခတ်တီး၊ အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွ၊ လောမဟံသနံ-
ကြက်သီးထဘွယ် ကောင်းပါပေစွ။..... [ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော်လာ ဤ
ဂါထာ၌ လောကဓာတ် တသောင်း၏ တုန်လှုပ်ခြင်း , ကြီးကျယ်စွာ
အရောင်အလင်းဖြစ်ခြင်းသည် အတိလောက ပဒတ္ထတည်း။]

ဤပြုယုဂ်၌-ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်တို့သည် အာလမ္ဗန ဝိဘာဝ၊
တသောင်းသော လောကဓာတ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်း , ကျယ်ပြန့်ကြီးမား
သော အရောင်အလင်း၏ ဖြစ်ခြင်းတို့သည် ဥဒ္ဓိပန ဝိဘာဝ၊ နတ် လူ
မြဟ္မာ သတ္တာတို့၏ အံ့ဩခြင်းသည် ဝိမှယဌာယီဘာဝ၊ ကြက်သီးထ
ခြင်း ရောမဉ္ဇတို့သည် သတ္တိကဘာဝ၊ လက်ဖျောက်တီးခြင်း၊ လက်ဖျား
ခါခြင်း၊ အစရှိသည်တို့သည် အနုဘာဝ၊ ထိုအနုဘာဝတို့ကို တဂါထာ
လုံးဖြင့် မှန်းဆ၍ သိအပ်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ဝိဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့်
တိုးပွားစေအပ်သော ဝိမှယ ဌာယီဘာဝသည် အပ္ပုတရသ ဖြစ်၏။
[ဤဂါထာကို ဖတ်ရှုနားထောင်သူတို့၌ အံ့ဩဘွယ်အရသာခံစားရ၍
အပ္ပုတရသဖြစ်၏။ ဂါထာလည်း အပ္ပုတရသဂါထာ ဖြစ်၏။]

အစ္ဆေရံ ဝတ လောကသ္မိံ , အပ္ပုတံ လောမဟံသနံ၊
ဝေဿန္တရဿ တေဇေန , သယမေဝေဂါနတာ ဒုမာ။

ဝေဿန္တရဿ - ဝေဿန္တရာမင်း၏၊ တေဇေန-တန်ခိုးကြောင့်၊
ဒုမာ - သစ်ပင်တို့သည်၊ သယမေဝ - အလိုလိုသာလျှင်၊ ဩနတာ-
ညွတ်လာကြကုန်ပြီ၊ လောကသ္မိံ - လောက၌၊ အစ္ဆေရံဝတ-လက်ဖျော့
ခတ်တီး၊ အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွ၊ အပ္ပုတံ-မဖြစ်စဘူး၊ ထူးဆန်းပါပေစွ၊

လောမဟံသနံ-ကြက်သီးထဘွယ်ကောင်းပါပေစွ။[မဒ္ဒိမိဖုရား ရွတ်ဆို အပ်သော ဂါထာတည်း။]

ဤဂါထာ၌(သစ်သီးများကို ဆွတ်ခူးလိုသော သားတော်သွီးတော် များအတွက်)သစ်ပင်တို့၏ အလိုလိုညွတ်လာခြင်းသည် အတိလောက ပဒတ္တတည်း။ သစ်ပင်တို့သည် အာလမ္ဗနဝိဘာဝ၊ အလိုလိုညွတ်လာ ကြခြင်းသည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ မဒ္ဒိမိဖုရား၏ အံ့ဩခြင်းသည် ဝိမှယဌာယီ ဘာဝ၊ ကြက်သီးထခြင်းသည် အနုဘာဝ၊ စိတ်ကြည်လင်ရှင်လန်းခြင်း ဟရိသစသော ဗျတိစာရိဘာဝတို့ကိုမှန်းဆ၍ သိအပ်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ဝိဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော ဝိမှယဌာယီဘာဝ သည် အတ္တုတရသဖြစ်၏။[ဤဂါထာကို ကြားနာရသူတို့၌ အံ့ဩဘွယ် အရသာကို ခံစားရ၍ အတ္တုတရသဖြစ်၏။ ဂါထာလည်း အတ္တုတ ရသပါရှိသော ဂါထာဖြစ်၏။]

အံသုကာနိ ပဗာလာနိ, ပုပ္ဖံ ဟာရာဒိဘူသဏံ၊
သာခါစ မဒ္ဒိရာ နေသံ, စိတ္တံ နန္ဒနသာခိနံ။

နေသံ နန္ဒနသာခိနံ- ထိုပဒေသာပင်တို့၏၊ ပဗာလာနိ - ပန်းငုံတို့ သည်၊ အံသုကာနိ- အဝတ်ပုဆိုးတို့တည်း၊ ပုပ္ဖံ-အပွင့်သည်၊ ဟာရာဒိ ဘူသဏံ-ပုလဲသွယ် အစရှိသော တန်ဆာတည်း၊ သာခါစ- အခက်တို့ သည်လည်း၊ မဒ္ဒိရာ-အိမ်တို့တည်း၊ စိတ္တံ-ဆန်းကြယ်ပါပေစွ။[ပဒေသာ ပင်ကို ဖွဲ့သော ဤဂါထာ၌ ပဒေသာပင်၏ အဝတ် တည်းဟူသော ပန်းငုံ, ပုလဲသွယ် စသော တန်ဆာ တည်းဟူသော ပန်းပွင့်, အိမ် တည်းဟူသော အခက်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်စွာ သီးပွင့် ဝေဆာနေခြင်း သည် အတိလောက ပဒတ္တတည်း။] ပဒေသာပင်သည် အာလမ္ဗန ဝိဘာဝ၊ အဝတ်ဟူသောအငုံ, ပုလဲသွယ်စသောအပွင့်, အိမ်ဟူသော အခက်တို့သည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ လူအများတို့၏အံ့ဩခြင်းသည် ဝိမှယ ဌာယီဘာဝ၊ ဆန်းကြယ်လှ၍ စိတ်ကြည်လင် ရှင်လန်းခြင်း ဟူသော ဗျတိစာရိဘာဝ, မျက်လုံး၏ ပွင့်ခြင်း နေတ္တဝိကာသ ဟူသော အနု ဘာဝတို့ကို မှန်းဆ၍ သိအပ်ကုန်၏။ ဤ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဝိဘာဝ စသည်တို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော ဝိမှယဌာယီဘာဝသည် အတ္တုတ ရသဖြစ်၏။

သမဋ္ဌာယီဘာဝ, သန္တရသ

၃၆၇။ ဌာယီဘာဝေါသမောမေတ္တာ-ဒယာမောဒါဒိသမ္ဘဝေါ၊
ဘာဝါဒိဟိ တဒုက္ကံသော, သန္တော သန္တနိသေဝိတော။

၃၆၇။ မေတ္တာဒယာ မောဒါဒိ သမ္ဘဝေါ- မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာအစရှိသောဝိဘာဝတို့ကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်ခြင်းသဘော သည်။ သမော - ကိုယ်စိတ် ၂ ပါးတို့၏ ငြိမ်းခြင်းဟူသော၊ ဌာယီ ဘာဝေါ - ဌာယီဘာဝ မည်၏။ ဘာဝါဒိဟိ - ဘာဝ အစရှိသည်

x x x x x x x

၃၆၇။ ဌာယီဘာဝေါ တျာဒိ ။ ။ မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာ စသော ဝိဘာဝတို့ကြောင့် ဖြစ်သော သမဋ္ဌာယီဘာဝသည် ဆိုင်ရာ ဗျာဘိစာရိဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားခြင်းရှိလသော် (တိုးပွား လာသောအခါ) သူတော်ကောင်းတို့ မှီဝဲအပ်သော သန္တရသဖြစ်၏။ [တဿ+ဥက္ကံသော ယဿာတိ တဒုက္ကံသော-ဟု ဋီကာဝိဂ္ဂဟပြု၏။]

မေတ္တာ၊ပေ၊သမ္ဘဝေါ။ ။မောဒါကို ဋီကာ၌ “ ဝိတိ” ဟု ဖွင့် သော်လည်း နိဿယတို့၌ မုဒိတာကို ယူကြ၏။ မေတ္တာ ကရုဏာနှင့် တွဲ၍ပြသောကြောင့် မုဒိတာယူခြင်းက(သဟစရဏနည်း အရ)သာ၍ သင့်ဘွယ်ရှိ၏။ “မေတ္တာဒယာမောဒါဒိဟိ+သမ္ဘဝေါ(ဖြစ်ခြင်းသည်) ယဿာတိ မေတ္တာ၊ပေ၊သမ္ဘဝေါ” ဟု ဋီကာဝိဂ္ဂဟပြု၏။ ဤပါဌ်ဖြင့် ဝိဘာဝကိုပြု၏။ ဒပ္ပဏ၌ကား အာလမ္ဗန-ဥဒ္ဓိပနခွဲ၍ ဆို၏။—

အနိစ္စတာဒိနာ•သေသ-ဝတ္ထု နိဿာရတာ တု ဝါ၊
ပရမတ္ထ သရူပံဝါ, တဿာ•လမ္ဗန•မိဿတေ။
ပုညဿမ ဟရိက္ခေတ္တ-တိတ္ထ ရမ္မဝနာ ဒယော၊
မဟာပုရိသသင်္ဂါဒိ, တဿုဒ္ဓိပနရူပိနော။

အနိစ္စတာဒိနာ - အနိစ္စတာ အစရှိသော လက္ခဏာအားဖြင့်၊ အသေသဝတ္ထု နိဿာရတာဝါ-ကြွင်းမဲ့ဥသံ့, အလုံးစုံသော ဝတ္ထု၏ အနှစ်သာရ မရှိသည်၏အဖြစ်ကို၎င်း၊ ပရမတ္ထသရူပံဝါ-ရုပ်နာမ် ၂ ရပ်, ပရမတ်သဘောကို၎င်း၊ တဿ-ထို သန္တရသ၏၊ အာလမ္ဗနံ- အာလ မ္ဗနဝိဘာဝဟူ၍၊ ဣဿတေ - အလိုရှိအပ်၏၊ ပုညဿမ ဟရိက္ခေတ္တ တိတ္ထ ရမ္မဝနာဒယော-ကောင်းမှုပြုရာ သင်္ခမ်းကျောင်း , စိမ်းစိုသော လယ်ယာ , သာယာသောဆိပ်ကမ်း , မွေ့လျော်ဘွယ် တော အစရှိ

တို့ဖြင့်၊ တဒုက္ခံသော - ထို သမဋ္ဌာယီဘာဝ၏ တိုးပွားခြင်းရှိသော ရသသည်၊ သန္တနိသေဝိတော - သူတော်ကောင်းတို့ မှီဝဲအပ်သော၊ သန္တော-သန္တရသ မည်၏။

x x x x x x x +

သည်တို့သည်၎င်း၊ မဟာပုရိသ သင်္ဂါဒိ-သူတော်ကောင်း ယောက်ျား မြတ်တို့နှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်းတို့သည်၎င်း၊ တဿ-ထိုသန္တရသ ၏၊ ဥဒ္ဓိပနရူပိနော-ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝသဘော ရှိကုန်၏။ [ဒပ္ပဏ။]

ဤဂါထာအလို သက်ရှိ သက်မဲ့ ဝတ္ထုအားလုံး၏ အနိစ္စတာ စသော လက္ခဏာအားဖြင့် အနှစ်သာရ မရှိခြင်းသည်၎င်း၊ ရုပ်နာမ် အားလုံးသည်၎င်း အာလမ္ဗန ဝိဘာဝတည်း၊ ဤစကားဖြင့် ဝိပဿ နာ၏ အာရုံများကိုသာ ယူထား၏။ “ မေတ္တာဒယာ မောဒါဒိ ” ဟု ဆိုအပ်သော အလင်္ကာကျမ်းဆရာအလိုမှာ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၊ ထိုအာရုံကိုအာရုံပြုသောမေတ္တာစသည်ကိုလည်း အာလမ္ဗနဝိဘာဝ၌ သွင်းစေလိုသည်။ ပုည-ကောင်းမှုပြုရာဖြစ်သော၊ ဝါ- စင်ကြယ်သော ကြည်နူးဘွယ်ကောင်းသော + အဿမ - ကျောင်းသင်္ခမ်း စသည်တို့ ကား သမကို တိုးပွားစေတတ်သော ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝတို့တည်း။

ဘာဝါဒိဟိ တဒုက္ခံသော။ ။ ဘာဝဟူသည် ဗျာဘိစာရိဘာဝ၊ သတ္တိကဘာဝတို့တည်း၊ အာဒိဖြင့် အနုဘာဝကိုယူ၊ မည်သည့် ဗျာဘိ စာရိဘာဝ- စသည်ဖြင့် နာမည်မပြုသောကြောင့် သမဋ္ဌာယီဘာဝနှင့် သင့်လျော်သောဘာဝ၊ အနုဘာဝများကို ယူရမည်။ ဒပ္ပဏ၌ကား—

“ရောမဇ္ဇာဒိ အနုဘာဝါ၊ တထာဿု ဗျာဘိစာရိနော၊
နိဗ္ဗေဒ ဟဿ သရဏ-မတိဘူတဒယာဒယော” ဟု

သရုပ်ထုတ်ပြ၏။ [ရောမဇ္ဇာဒိ- ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်း အစရှိသည် တို့သည်၊ အနုဘာဝါ - အနုဘာဝတို့တည်း၊ တထာ - ထိုမှတပါး၊ အဿု-မျက်ရည်ထွက်ခြင်းသည်၎င်း၊ နိဗ္ဗေဒ၊ ဟဿ၊ သရဏ၊ မတိ၊ ဘူတဒယာဒယော- ငြီးငွေ့ခြင်း၊ ရယ်ရွှင်ခြင်း၊ အမှတ်ရခြင်း၊ သိခြင်း၊ သတ္တာတို့ကို သနားခြင်း အစရှိသည်တို့သည်၎င်း၊ ဗျာဘိစာရိနော-ဗျာဘိ စာရိဘာဝတို့တည်း။] “သမာဟိတော ယထာဘူတံ ဇာနာတိ” အရ ယထာဘူတဉာဏ် စသည်ကိုလည်း အနုဘာဝ၌ သွင်းသင့်၏။

ပဉ္စမပိုင်း နိဂုံး

ဣတိ သံဃရက္ခိတ မဟာသာမိဝိရစိတေ သုဗောဓာလင်္ကာရေ
ရသာဝဗောဓောနာမ ပဉ္စမော ပရိစ္ဆေဒေါ။

သံဃရက္ခိတ မဟာသာမိ ဝိရစိတေ- သံဃရက္ခိတ မဟာသာမိ
ထေရ်သည် စီရင်အပ်သော၊ သုဗောဓာ-လင်္ကာရေ - သုဗောဓာလ
င်္ကာရကျမ်း၌၊ ရသာဝဗောဓောနာမ-ရသတို့ကို သိရာသိကြောင်း၏
အဖြစ်ကြောင့် ရသာဝဗောဓ မည်သော၊ ပဉ္စမော-သော၊ ပရိစ္ဆေ
ဒေါ-အပိုင်း အခဏ်းသည်၊ ဣတိ-ပြီးပြီ။

x x x x x x x

သမော, သန္တော။ ။ “သမု-ဥပသမေ(ငြိမ်းခြင်း)” ဟူသော
ဓာတ်နောင် အပစ္စည်းသက်လျှင် “သမ” တပစ္စည်းသက်လျှင် “သန္တ”
ဟု ဖြစ်၏။ ဓာတ်ရင်းမှာ သဘောတူပင်တည်း၊ ပြုအပ်ခဲ့သော “ရတိ-
သိင်္ဂါရ” စသော ဌာယီဘာဝ-ရသတို့သည် ငြိမ်ငြိမ်သက်သက် မရှိကြ၊
ကာမစိတ်, ရယ်ရှင်စိတ် စသည်ဖြင့် စိတ်လှုပ်ရှားမှု ရှိကြ၏။ ဤသမ-
သန္တတို့ကား “သန္တနိသေဝိတ - သူတော်ကောင်းတို့ မှီဝဲအပ်သော
တရား” ဖြစ်သည်အားလျော်စွာ ငြိမ်သက်မြေခြင်းသဘော ရှိပေသည်။
ထို့ကြောင့် ပရိကမ္မ - ဥပစာရ ဘာဝနာ အခိုက်အတန့်၌ သမာဓိ
အားကောင်းလျှင်၎င်း, စာပေကြည့်ရှု၍ သမာဓိရလျက် မြေလျှင်၎င်း,
သမဌာယီဘာဝ - သန္တရသ ဖြစ်နိုင်လောက်ပေပြီ။ ဈာန်သမာပတ်
ဝင်စားမှု, နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားမှုကို ပြုနိုင်မှုကား အလွန်အရသာ
ရှိသော သမဌာယီဘာဝ, သန္တရသ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့်
မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ ရူပ အရူပ လောကုတ္တရာ စိတ်တို့၌
ရှိသော သမာဓိကို၎င်း, နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားခိုက်၌ စိတ်စေတသိက်
စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကို၎င်း သမ- သန္တတို့၏ တရားကိုယ် ဟု
ယူသင့်၏။ [ရှေးနိဿယ၌ ပဿဒ္ဓိစေတသိက်ကို တရားကိုယ်ကောံ၏။]

ဒဿနာ သန္တဝေသာနံ, သန္တစိတ္တာန တာဒိနံ၊
သန္တကာရဏဓမ္မာနံ, သန္တောနာမ ရသော ဘဝေ။

သန္တဝေသာနံ - ငြိမ်သက်သော အသွင်အပြင် ရှိတော်မူကြကုန်
သော၊ သန္တစိတ္တာနံ-ငြိမ်သက်တည်ကြည်သောစိတ် ရှိတော်မူကြကုန်

သော၊ တာဒိနံ-လောကဓမ္မတရား ရှစ်ပါးတို့ကြောင့် မတုန်လှုပ်ကုန်
သော ဘုရား ရဟန္တာတို့ကို၊ ဒဿနာ-ဖူးမြင်ရခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သန္တ
ကာရဏ ဓမ္မာနံ - ငြိမ်သက်သော သမာဓိ၏ အကြောင်းဖြစ်သော
တရား တို့ကို၊ ဒဿနာ - ကြည့်ရှုရခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သန္တောနာမ
ရသော-သန္တရသမည်သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏။ [ရတနကောသ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤကျမ်းအဆိုကို ကြည့်လျှင် ဘုရား ရဟန္တာစသော
သူတော်ကောင်းများကို “ အာလမ္မနဝိဘာဝ ” ဟု သိသာ၏။ ဘုရား
ရဟန္တာကို တိုက်ရိုက်ဖူးနေခိုက်မှာ (သတိပဓာနမဟုတ်သောကြောင့်)
ဗုဒ္ဓ-သံဃာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းမဟုတ်၊ ရိုးရိုး မဟာကုသိုလ်စိတ်သာ
တည်း။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါပီတိတို့ အားရှိ၍ ငြိမ်သက်နေသော ရိုးရိုး
သမာဓိလည်း သမဋ္ဌာယီဘာဝဖြစ်၏-ဟု မှတ်ချက်တမျိုး ရသည်။

သန္တရသ ပုံစံ

ဧန္တေသု သီဟဟတ္ထိသု၊ ဝေဠယန္တေ နာဂေ နဂံ၊
ဝိဓုရော သန္တိပတ္တောဝ၊ ယက္ခေ စာလေပိ နောစလိ။

သီဟဟတ္ထိသု - ခြင်္သေ့ ဆင်တို့သည်၊ ဧန္တေသု - အနီးသို့ လာကုန်
သော်၎င်း၊ နာဂေ- မြွေ နဂါးသည်၊ ဝေဠယန္တေ - ကိုယ်ကို ရစ်ပတ်
သော်၎င်း၊ ယက္ခေ-ပုဏ္ဏကနတ်ဘီလူးသည်၊ နဂံ-ကာဠုဂိရိတောင်ကို၊
စာလေပိ-လှုပ်စေသော်၎င်း၊ ဝိဓုရော-ဝိဓုရသုခမိန်သည်၊ သန္တိပတ္တော
ဝ-နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် ဖလသမာပတ်ဝင်စားသူကဲ့သို့၊ နောစလိ-
မလှုပ်မယှက်၊ ငြိမ်သက်၍နေတော်မူပြီ။ [ဒီကာလာ ၁၄ လုံးဖွဲ့ ဝသန္တ
တိလကာဂါထာကို ဝတ္ထဂါထာ ပြင်ထားသည်။]

ဤဂါထာ၌ - အနီးသို့ ချဉ်းကပ်လာသော ခြင်္သေ့၊ ဆင်၊ ရစ်ပတ်
သော မြွေ နဂါး အစရှိသည်တို့သည် အာလမ္မနဝိဘာဝ၊ ထိုသဘောတို့
အပေါ်၌ ထားအပ်သော မေတ္တာ ကရုဏာ တရားတို့သည် ဥဒ္ဓိပန
ဝိဘာဝ၊ ထိုဝိဘာဝကြောင့်ဖြစ်သော တည်ကြည်ငြိမ်းခြင်းသည် သမ
ဋ္ဌာယီဘာဝ၊ သေဘေးမှ လွတ်မြောက်ချမ်းသာရာရခြင်းစသော အနု
ဘာဝကိုကား မှန်းဆ၍ သိအပ်၏။ ဤသို့ ဝိဘာဝ အနုဘာဝတို့ဖြင့်
တိုးပွားစေအပ်သော သမဋ္ဌာယီဘာဝသည် သန္တရသဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာသည် ဝိရုရသုခမိန်၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံဖြင့် သန္တဖြစ်ပုံကို ပြသောဂါထာမဟုတ်။ ပင်ကိုယ်အားဖြင့် ရဲရင့်သော ဝိရိယအခြေခံ၍ တည်တန့်သော သမာဓိစိတ်ကြောင့် သန္တဖြစ်ပုံကို ပြသောဂါထာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းမဟုတ်ဘဲ စာပေကြည့် ရှုလျက် သန္တအရသာ ဖြစ်နေခြင်းကိုလည်း “သန္တရသ” ဟုပင် မှတ် ထိုက်သည်။

တတ္ထ ပဓာနံ ပဒဟိံ, နိသဇ္ဇဋ္ဌာနစက်မေ၊
အပ္ပန္နရမိ သတ္တာဟေ, အဘိညာဗလ ပါပုဏိံ။

တတ္ထ-ထို ဓမ္မိကတောင်, ရှိမြှောင်ခပင်း, တောအတွင်း၌၊ နိသဇ္ဇဋ္ဌာနစက်မေ-နေထိုင် ရပ် သွား, ဣရိယာပုထံ ၃ ပါးတို့ဖြင့်၊ ပဓာနံ- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ပဒဟိံ -အားထုတ်ခဲ့ပြီ၊ အပ္ပန္နရမိသတ္တာဟေ-၇ ရက် အတွင်း၌၊ အဘိညာဗလံ-အဘိညာဉ်အစွမ်းသို့၊ ပါပုဏိံ -ရောက်ခဲ့ပြီ။ [ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော်-သုမေဓကထာ။]

ဤပြုယုဂ်၌ သုမေဓာရသေ့ နှလုံးသွင်းအပ်သော တစုံတခုသော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အာလမ္ဗနဝိဘာဝ၊ တောသစ်ပင်ရင်းတို့သည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ တည်ငြိမ်သော သမာဓိသည် သမဋ္ဌာယီဘာဝ၊ လျောင်းလှမှု ဣရိယာပုထံမပါဘဲ ထိုင် - ရပ် - သွား ၃ ပါးသော ဣရိယာပုထံတို့ ဖြင့်သာ အားထုတ်ခြင်းသည် ဥဿုက္က ဗျဘိစာရိဘာဝ၊ အဘိညာဉ် ရခြင်းသည် အနုဘာဝ၊ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဝိဘာဝ, ဗျဘိစာရိဘာဝ, အနုဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော သမဋ္ဌာယီဘာဝသည် သန္တရသဖြစ်၏။

ဥပ္ပဇ္ဇန္တေစ ဇာယန္တေ, ဗုဇ္ဈန္တေ ဓမ္မဒေသနေ၊
စတုရော နိမိတ္တေ နာဒဿိံ, ဈာနရတိ သမပ္ပိတော။

ဥပ္ပဇ္ဇန္တေစ - ဘုရားအလောင်း ပဋိသန္ဓေ နေတော်မူသော်၎င်း၊ ဇာယန္တေ - ဘုရားအလောင်း ဖွားမြင်တော်မူသော်၎င်း၊ ဗုဇ္ဈန္တေ- သစ္စာ ၄ ပါးတရားကို သိတော်မူသော်၎င်း၊ ဓမ္မဒေသနေ-ဓမ္မစကြာ တရားဟောတော်မူသော်၎င်း၊ စတုရောနိမိတ္တေ-နိမိတ်ကြီး ၄မျိုးတို့ကို၊ ဈာနရတိသမပ္ပိတော-ဈာန်ချမ်းသာ၌ မွေ့လျော်ခြင်းသည် သက်ရေခံ အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊) နာဒဿိံ -မသိမမြင်လိုက်ရ။

ဤဂါထာ၌- နှလုံးသွင်းအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံသည် အာ
 လမ္မနဝိဘာဝ၊ ဈာန်ဝင်စားဘို့ကောင်းသော ကျောင်းသင်္ခမ်း တော
 တောင် စသည်သည် ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ ဈာန်စိတ်၌ ယှဉ်လျက်ပါသော
 သမာဓိ (နိဿယသစ်အလို-ကာယပဿဒ္ဓိ, စိတ္တပဿဒ္ဓိ) သည် သမ
 ဋ္ဌာယီဘာဝ၊ ထိုနှင့် အတူတကွဖြစ်သော အောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်း
 သတိ , တည်ကြည်ခြင်း မိတိ , ဆုံးဖြတ်ခြင်း မတိတို့သည် ဗျာဘိစာရီ
 ဘာဝတို့တည်း၊ ဝမ်းမြော်၍ ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်းသည် သတ္တိက
 ဘာဝ၊ ၄ ပါးသော နိမိတ်ကြီးတို့ကို မသိလိုက်ခြင်းသည် အနဘာဝ
 တည်း၊ ဤသို့ ဝိဘာဝ, ဗျာဘိစာရီဘာဝ, သတ္တိကဘာဝ, အနဘာဝ
 တို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော သမဋ္ဌာယီဘာဝသည် သန္တရသဖြစ်၏။

ယဉ္ဇ ကာမသုခံ လောကေ , ယဉ္ဇ ဒိဗျံ မဟာသုခံ၊
 တဏှက္ခယသုခသေတေ, နာရဟန္တိ သောဠသိံ ကလံ။

လောကေ-လောက၌၊ ယဉ္ဇကာမသုခံ-အကြင်ကာမဂုဏ် ချမ်းသာ
 သည်၎င်း၊ ဒိဗျံ-မြဟ္မာဘုံ၌ဖြစ်သော၊ ယဉ္ဇမဟာသုခံ-အကြင်ကြီးကျယ်
 သော ချမ်းသာသည်၎င်း၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဧတေ- ထို ကာမချမ်းသာ, ရူပ
 ချမ်းသာ, အရူပချမ်းသာတို့သည်၊ တဏှက္ခယသုခသေ- တဏှာကုန်ရာ,
 နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ၏၊ သောဠသိံ ကလံ-တဆွဲခြေခံစိတ် စိတ်၍ တစိတ်
 သောအဘို့ကိုမျှ၊ န အရဟန္တိ-မထိုက်ကုန်။

ဤဂါထာ၌-နိဗ္ဗာန်သည် အာလမ္မနဝိဘာဝ၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍
 ဖြစ်သော လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသော သမာဓိ (နိဿယသစ်အလို-
 ကာယပဿဒ္ဓိ , စိတ္တပဿဒ္ဓိ) သည် သမဋ္ဌာယီဘာဝ၊ ထိုနှင့်အတူ
 တကွဖြစ်သော မိတိ, ဟရိသ , သတိစသော ဗျာဘိစာရီဘာဝတို့ကို
 ၎င်း , ကြက်သီးထခြင်း ဟူသော သတ္တိကဘာဝ , ယထာဘူတဉာဏ်
 စသော အနဘာဝတို့ကို၎င်း မှန်းဆ၍ သိအပ်ကုန်၏၊ ဤသို့ ဝိဘာဝ,
 ဗျာဘိစာရီဘာဝ , အနဘာဝတို့ဖြင့် တိုးပွားစေအပ်သော သမဋ္ဌာယီ
 ဘာဝသည် သန္တရသဖြစ်၏။

ရသဘဝဗောဓအဖွင့်
 ပဉ္စမပိုင်း ပြီးပြီ။

ဘာသာဋီကာ နိဂုံး

ကျမ်းပြီးချိန် ။ ။ ဤမျှသော အဖွင့်အစဉ်ဖြင့် လပေါင်း ၂၀ မျှ ပို့ချရင်း ရေးသားအပ်သော အလင်္ကာဘာသာဋီကာ ကျမ်းလည်း ၁၃၂၁ ခုကဆုန်လဆုတ် ၇ ရက်နေ့တွင် ပြီးစီးပြန်ပေပြီ။ ရှေးအခါက များစွာသော ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိမိကျမ်းစာကို နိဂုံးအုပ်ရာ၌ “အနာယာသေန နိဋ္ဌာနံ=မပင်မပန်းပြီးဆုံးပေပြီ” ဟု နိဂုံးအုပ်ကြ၏။ မိမိကား ကျမ်းတကျမ်း ပြီးစီးဘိရန် အလွန် ကြိုးစားရသောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ နိဂုံးမအုပ်နိုင်ပါ။ ဤကျမ်းကို ပို့ချရင်းရေးသားတုန်းမှာပင် ကင်္ခါဘာသာဋီကာ , ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ တို့ကိုလည်း ပို့ချရင်း ရေးသားလျက် ရှိသောကြောင့် ထို ၃ ဘာသာအတွက် နေ့စဉ် မှန်မှန် ပို့ချနိုင်အောင် ရေးသားရခြင်းမှာ မည်မျှတာဝန်ကြီးမည်ကို မှန်းဆနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ရေးသားတုန်း၌သာ ပင်ပန်းသည်မဟုတ်သေး၊ ပုံမရိုက်မှီပြင်ဆင်ရသည်မှာလည်း ရေးသားရစဉ်ထက် မလျော့သော လုလ္လုကြောင့် ပို၍ပင် ပင်ပန်းပါသည်။ ဤမျှလောက် ကိုယ်ပန်းခံ၍ ကြိုးစားရသော်လည်း ပြီးစီးသွားသော အခါ လွန်စွာ နှစ်ထောင့် အားရ ရှိပါရကား “ပင်ပန်းရကျိုး နပ်ပေပြီ” ဟု မှတ်ယူကာ ပီတိသောမနဿ ဝေဝေဆာဆာဖြင့် နိဂုံးအုပ်နိုင်ပါသည်။

သိဇ္ဈိတ္ထ ဘော ဘာသာဋီကာ, ဒေသဘာသာယ သင်္ခတာ၊
 သုဗောဓအလင်္ကာရဿ, ဗျာချာ သုဗောဓဘူသနာ။ .

သုဗောဓအလင်္ကာရဿ - သုဗောဓအလင်္ကာရ , မည်နာမဖြင့်, ကာလခေတ်လွှမ်း, အလင်္ကာကျမ်း၏။ ဗျာချာ-နိဿယည်းအဓိပ္ပာယ်, အသွယ်သွယ်ဖြင့် , အကျယ် ဖွင့်ကြောင်း , ခေတ်မှီ ကောင်းသော။ သုဗောဓဘူသနာ - သိလွယ်မြင်လွယ် , ပို့ချလွယ်အောင် , ခြယ်လွယ် ကျစ်လစ် , တန်ဆာအသစ် ဖြစ်သော။ ဒေသဘာသာယ - တိုင်းရင်း မြန်မာ, အဓိဘာသာဖြင့်။ သင်္ခတာ-တသန့်တသန့်, အကန့်ကန့်လျက်, ခံ့ခံ့စီရီ , တည်ကြည်စွာ စီရင်အပ်သော။ ဘာသာဋီကာ - ဘာသာဋီကာ, အမည်သာသည့်, မှီရာသိပ်သည်း, နိဿယည်းသည်။ သိဇ္ဈိတ္ထ ဘော- ထောင့်သုံးရာဖြစ်, နှစ်ဆယ်တစ်ဟု , ဆန်းသစ်ကြိုစ , ကဆုန်လ၌, မှန်းဆသလောက်, ပြီးမြောက်ပြန်ပြီတကား။

မိမိ၏အာသီသ ။ ။ ဤကျမ်းသည် ရတနာ့ဂုဏ်ရည် စသော ရှေးရှေး ကျမ်းများကို ထောက်၍ ၁၀ ကျမ်းမြောက် ဖြစ်၏။ ဤသို့ ကျမ်းစာအရပ်ရပ်ကို အထပ်ထပ်ရေးသားခြင်း၏ ရည်ရွယ်ရင်းမှာ- “ဤအလင်္ကာကျမ်းကို ကြည့်ရှုသူတို့ အလွယ်တကူ သိနိုင်ကြပါစေ၊ မိမိကို မှီခိုသူတို့လည်း ဤကျမ်းကို ကြည့်ရှုကာ လွယ်ကူစွာ ပို့ချနိုင်ကြပါစေ၊ မိမိမှာလည်း ပညာပါရမီ အဆီအနှစ် နိဗ္ဗာန်အထိ အမတေ ဖြစ်ပါစေ” ဟုပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးကျမ်းဆရာတို့သည် “သာသနာကွယ်သည့်တိုင်အောင် (သို့မဟုတ်-ကမ္ဘာတည်သမျှ) မိမိ ကျမ်းစာ တည်ရစ်ပါစေ” ဟု အာသီသ ပြုကြသော်လည်း မိမိကား ထိုသို့ မဟုတ်ပါ။ အလင်္ကာကျမ်းနှင့် စပ်၍ ဤ ဘာသာဒီကာထက် သိလွယ်သောကျမ်းစာ ပေါ်လာသောအခါ ဤဘာသာဒီကာလည်း တိမ်ဖုံးသော လကဲ့သို့ ကွယ်ပရစ်ဘို့ရန် အမှန်ပင်ရည်စူးပါသည်။

ယဒိ အညာ ဥပ္ပဇ္ဇေထ၊ ဣတောပိ သုခသမ္မတာ၊
 တဿော·ကာသံ ပဒါနာယ၊ အယံ အန္တရဓာယတံ။

ဣတောပိ - အများမှီးလောက်၊ ခရီးရောက်၍၊ ပြီးမြောက်ခဲ့ရာ၊ ဤဘာသာဒီကာထက်လည်း၊ သုခသမ္မတာ-ကြည့်ရှုပို့ချ၊ လွယ်ကူလှ သဖြင့်၊ အားရတွယ်တောင်း၊ အကောင်း ဟု သမုတ်အပ်သော၊ အညာ-ကျမ်းသုဗောဓ၊ လင်္ကာရ၏၊ ကျနကျစ်လစ်၊ ဒီကာသစ်တမျိုး သည်၊ ယဒိဥပ္ပဇ္ဇေထ-ပညာလိုလား၊ နောက်နောက်သားတို့၊ ကြိုးစား ရစ်သော်၊ အကယ်၍ဖြစ်ပေါ်လာအံ့၊ တဿာ-ထိုထိုဖြစ်ရစ်၊ ဒီကာ သစ်၏။ ဩကာသံ ပဒါနာယ- ထွန်းတေ့တင့်ရေး၊ အခွင့်ပေးခြင်းငှါ၊ အယံ- လပေါင်းများမြောက်၊ လွန်အားဆောက်မှ၊ ထွန်းတောက် ထွက်လာ၊ ဤဒီကာသည်၊ အန္တရဓာယတံ- ရိုးရာမတဲ၊ တိုးကာငဲ့၍၊ ကပ်ဖဲမနေ၊ ကွယ်ပျောက်ရစ်ပါစေသတည်း။

ဂုရုပူဇာ။ ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သာသနာတော်ကြီး၌ ဥပဇ္ဈာယဝတ် အာစရိယဝတ်နှင့် ပြည့်စုံတော် မူကြသော ဆရာသွားတိုင်းပင် မိမိ တပည့်များကို ချီးမြှောက်တော်မူလေ့ ရှိကြပါပေ၏။ သို့သော် အချီး မြှောက်ခံရသော တပည့်တိုင်းကား ရည်ရွယ်သလေခံ အထမြော်ခံဘို့ ခဲယဉ်းလှ၏။ များသောအားဖြင့် အထမမြောက်ကြချေ။ ထိုသို့ အထ

မမြောက်သော တပည့်တို့သည်လည်း ဆရာသမား၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို သာမန်မျှသာ သတိရနိုင်ကြပေမည်။ မိမိကိုကား ဆရာသွားများသည် (ရှေးဘာသာဋီကာများ၏ နိဂုံးတို့၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း) ချီးမြှောက်တော် မူကြသလောက် မိမိမှာ အထမြောက်ပါပေသည်။ ထိုသို့ အထမြောက် သည်အားလျော်စွာ ဆရာတော်များ၏ စာချနေကျအဆက်အနွယ်ကို ၎င်း၊ တိုက်တာကို သာသနာ့ကြက်သရေဆောင်ဖြစ်အောင် အုပ်ချုပ် တော်မူသည့် အဆက်အနွယ်ကို၎င်း၊ မပျက်မပြယ်အောင် ထိန်းသိမ်း ကာ ကျမ်းစာကို ရေးသားသော အားဖြင့်လည်း တန်ဆာဆင်လျက် ရှိပါသည်။ ထိုသို့ အာစရိယ အဆက်အနွယ်ကို တန်ဆာဆင်ရသော နေ့စဉ်စေတနာ ဓမ္မပူဇာဖြင့် ထိုဆရာတော်ဘုရားတို့အား လေးစား ကော်ရော် ပူဇော်ပါသည်။

သမ္ဗုဇယာမိ ထေရာနံ၊ ယေသာဟံ သမ္ဗလင်္ကတော၊
ဂုရုဝံသာလင်္ကာရောဝံ၊ သာသနဿာပိ လင်္ကရော။

ယေသံထေရာနံ-အထက်ဝေဟင်၊ နေအသွင်သို့၊ မြေပြင်ထင်ရှား၊ အကြင်ဆရာတော်ဘုရားတို့သည်။ သမ္ဗလင်္ကတော-ကောင်းစွာပြုပြင်၊ တန်ဆာဆင်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ ဂုရုဝံသာလင်္ကာရောဝံ-ဆရာအပေါင်း၊ အနွယ်ကောင်း၏၊ မပြောင်းမပြယ်၊ တန်ဆာသဘွယ် ဖြစ်၍သာလျှင်၊ အဟံ-ငါသည်။ သာသနဿာပိ-ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၊ သာသနာတော်မြတ်၏ လည်း။ အလင်္ကာရော-စာပေချမှု၊ ကျမ်းဂန်ပြု၍၊ ယခုအနေ၊ တန်ဆာ ဖြစ်ရပေ၏။ တေသံထေရာနံ - ကျေးဇူးတော်ရင်၊ ဂုဏ်အင်ကြီးမား၊ ထို ဆရာတော်ဘုရားတို့အား။ သမ္ဗုဇယာမိ - ကျမ်းစာ ရေးသား၊ ကောင်းမှုများဖြင့်၊ လေးစားကော်ရော်၊ ပူဇော်ပါ၏။

ကြီးစားမှု ။ ။ မိမိသည် ဤဘဝကို ပြန်၍ကြည့်လိုက်လျှင် မိဘ တိုးဘွားကောင်း၊ ဆရာသမားကောင်းများနှင့် အလွန် အကြောင်း ညီညွတ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရ၏။ ထိုသို့ အကြောင်း ညီညွတ်ခဲ့သည်အား လျော်စွာ မိဘတို့လက်အောက်၌ သားကောင်းတယောက် ဟု ဆိုရ လောက်အောင် မိဘများ၏ အလိုကျ နေထိုင်ကြီးစားကာ မိဘတို့၏ တန်ဆာ ဖြစ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဆရာသွားများ လက်အောက်၌ နေထိုင် ခဲ့စဉ်မှာလည်း တပည့်ကောင်း တယောက် ဖြစ်နိုင်လောက်အောင်

ဆရာသွားများ၏ ဩပါဒကို လိုက်နာ၍ စာပေကြီးစားကာ ဆရာ သွားများ၏ တန်ဆာ ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ တိုက်တာအုပ်ချုပ်၍ ဝိဇိက ဆရာလုပ်သောအခါလည်း ဆရာကောင်း ဖြစ်လေခံအောင် တပည့် များကို စောင့်ရှောက်ကာ တပည့်တို့၏ အားကိုးရာ တန်ဆာ ဖြစ်စေ ပါသည်။ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့၏ အကိုးကွယ်ကို ခံစဉ်မှာလည်း ဆရာသွားကောင်းဖြစ်လောက်အောင် ဒါယကာ ဒါယိကာမများကို ဟောပြော ညွှန်ပြ ဆုမွှ စောင့်ရှောက်ကာ တန်ဆာသဘွယ် ဖြစ်စေ ပါသည်။ ၎င်းအားလုံးကား မိမိ၏အတ္တသမ္မာပဏိဓိ(ပယောဂသမ္ပတ္တိ) စက်ပင်ဖြစ်ကား ဤ သမ္ပတ္တိစက်တန်ဆာသည် ဤရှပ် ဤနာမ် ဤ ခန္ဓာအစဉ်ကို အဆုံးသတ် ဇာတ်သိမ်း၍ ချုပ်ငြိမ်းသည့်အထိ ဆင်ယင် သွားနိုင်သော သန္တိန္ဒြေစသား ဗိုလ်ငါးပါးဖြင့် ယောက်ျားကောင်းတို့ ပြုခဲ့ရမည့် ဉာဏ်ဝိပလကို ဘာတိုင်းအထုံပါအောင် စုံလင်စွာကြိုးစား ပေအံ့သတည်း။

စတုစက္ကံ ဝတ္တိယာန၊ ယာနံ ဗလ ပရိဂ္ဂဟံ၊
 ယာနာယ အမတံ ပါရံ၊ ကဿံ ပုရိသကာရိယံ။

စတုစက္ကံ - သမ္ပတ္တိစက် , ၄ ချက် စုပေါင်း , စက်ခေါင်း ၄ ဖြာ , တန်ဆာလည်းပါရှိ ထသော၊ ဗလပရိဂ္ဂဟံ- ရန်ပေါင်းခွင်းဖြူ၊ ငါးဥျး ဗိုလ်တို့၊ ကိုယ်စီစောင့်ကြပ်, အုပ်ချုပ်အပ်ထသော၊ ယာနံ- အသွား လျင်လျင်, အများတင်လည်း, အားအင်ခိုင်ဖြိုး, မဂ္ဂင်တည်းဟူသော ယာဉ်ပျံတော်ကြီးကို၊ ဝတ္တိယာန-မတိမ်းမစောင်း, လည်စေကြောင်း ငြိင့်, ကောင်းစွာအစဉ်, မောင်းကာနှင်၍၊ အမတံပါရံ-ဤဘက်မှာနေ, အားလုံးသေလျက်, ဟိုပြောရက်မှ, ဘေးကင်းရမည့်, အမတခေါ်, နေပြည်တော်သို့၊ ယာနာယ- ကိလေသာဟူ, ရန်သူပစ်ဖောက် , ဗုံး အမြော်တို့, မကြောံမနား, အရောက်သွားခြင်းငှါ၊ ပုရိသကာရိယံ- ယောက်ျားမှန်က, ပြုခဲ့ရမည့်, ကမ္ဘာ့လက်ရိုး, လုလွှာချိုးကို၊ ကဿံ- ငါးဥျးဗိုလ်ချုပ်, အဖော်လုပ်၍, မဆုတ်ရစေ, ပြုလုပ်ပေအံ့သတည်း။

အလင်္ကာဘာသာဒီကာ
ဖြိုးဖြူ။

